IOANNIS DE ROIAS EPISCOPI SERGENTENSIS IN REGNO SICILIÆ,

quondam Collegij Maioris D. Iacobi Zebedæi, vulgò Conchensis Collegæ dignissimi, opus tripartitum: De successionibus, De Hęreticis, & Singularia in fidei fauorem, &c.

AD ILLVSTRISSIMVM, AC PRVDENtissimum virum, D. D. Franciscum Ferdinandum de Lieuana, Cancellariæ Vallisoletanæ præsidem sapientissimum.

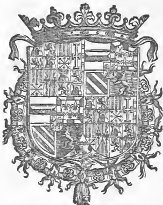

D. Gaspar de Auellaneda

Cum Priuilegio Catholicæ Maiestatis.

S A L M A N T I C Æ.
Ex officina Ildefonsi à Terranoua & Neyla.
M. D. LXXXI.

Expensis Hieronymi de Milis bibliopolæ.

El Rey.

Orquanto por parte de vos Hernando de Rojas vezino de la villa de la Roda hermano y heredero d don Iuan de Rojas defunto Obispo q̃ fue de Sergento en el reyno de Sicilia. Nos fue hecha relacion, que el dicho vuestro hermano auia compuesto, y con licẽcia nuestra imprimio tres libros el vno que se intitulaua de Hæreticis, vna cum quinquaginta Analyticis Assertionibus, & priuilegijs Inquisitorum, y el otro Epitome omnium Successionum ex testamento, & abintestato Iure Communi, & Regio, y el otro Singularia Iuris in fauorem fidei hæresisque detestationem, y porque los dichos libros eran muy vtiles y prouechosos, y la dicha impression se auia acabado, nos suplicastes os diessemos licencia para podellos hazer imprimir, y priuilegio para los vender, o como la nuestra merced fuesse, lo qual visto por los del nuestro cõsejo, porquãto en los dichos libros se hizieron las diligencias q̃ en la prematica por nos hecha sobre la impresion de los libros dispone por os hazer bien y merced, fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien por la qual vos damos licencia y facultad para que vos o la persona que vuestro poder ouiere, y nu otra alguna podays hazer imprimir los dichos libros que de suso se haze mencion, por los originales que en el nuestro Consejo se vieron que van rubricados, y firmados al fin de cada vno dellos de Iuan Gallo de Andrada nuestro scriuano de camara de los q̃ residen en el nuestro Consejo, por tiempo y espacio de seys años primeros siguientes que corren, y se cuenten desde el dia de la fecha desta nuestra cedula en adelante. So pena que la persona o personas q̃ sin tener para ello vuestro poder lo imprimierẽ, o vendieren o hizieren imprimir o vender pierdã toda la impression q̃ hizierẽ cõ los moldes y aparejos della, y mas incurrã en pena de cinquẽta mil marauedis cada vez q̃ lo cõtrario hizierẽ, la qual dicha pena sea la tercia parte para la persona q̃ lo accusare, y la otra tercia parte para el Iuez q̃ lo sentẽciare, y la otra tercia parte para la nuestra camara, y fisco, con tanto que todas las vezes que ouieredes de hazer imprimir los dichos libros durante el dicho tiempo de los dichos seys años, los traygays al nuesto Consejo juntamente con los dichos originales para que se vea si la dicha impression esta conforme a el, y se os de licencia para lo poder vender, y se os tasse el precio a como se ouiere de vender, so pena de caer e incurrir en las penas contenidas en la dicha prematica. Y mandamos a los del nuestro cõsejo, y a otras qualesquier Iusticias de stos nuestros reynos que guarden, cumplan, y executen esta nuestra cedula, y todo lo en ella contenido. Fecha en Badajuz a tres dias del mes de Iunio de mil e quinientos y ochenta años.

Yo el Rey.

Por mandado de su Magestad.

Antonio de Erasso.

ILLVSTRISSIMO VIRO D. D. FRANCISCO FERDInando de Liciana, Cancellariæ Vallisoletanæ præsidi iustissimo, Hieronymus de Milis, Bibliopola, S. & Æ. F. precatur.

VM diebus superioribus, præses Illustrißime, diuersos genere & facultate libros euoluerem, inter alia non spernenda volumina, tria Ioannis de Rojas Episcopi Sergentensis, quondam Collegij Maioris diui Iacobi Zebedæi Collegæ studiosissimi, opuscula forte offendi. Quæ, quoniam peracri iudicio, summa breuitate, & non inelleganti stylo conscripta certò scio, quam plurimis tamen mendis referta, & penè obliterata & in exiguos libellos dissecta autoris sui laudibus non modo non respondere, verùm grauissimam ignominiæ notam inurere videbantur, grauiter molesteq; tuli paucorum hominum incuria tanti viri nomen labefactari. Quare operæpretium me facturum existimaui, si pristinæ integritati restituta, & in volumen vnum collecta iterum typis cudenda traderem. Quod, cùm mihi ex Alfonsi a Terranoua officina accuratißima, omnibusq; typographicis instrumentis instructißima esset præstitum, illud restabat, vt cui potißimùm hunc meum laborem, quantuscunq; est, dicarem, mecum ipse statuerem. Perculsit illicò animum tuæ erga omne genus hominum, ac præcipuè in nostrum autorem beneuolentiæ recordatio. Cùm enim & bonarum artium patronus, & eiusdem Collegij Alumnus, decus, & ornamentũ extiteris, cuinam ego potiori iure æquiusq; has lucubrationes correctas, ac restitutas consecrare potuissem, quam tibi, cui suus autor, si viueret easdem, vel corrigendas, vel approbandas submitteret? Sed me temeritatis periculum pro tua amplitudine remorabatur: donec post longã dubitationẽ, eò res deducta est, vt in eam partẽ, quæ humanitate tua nitebatur inclinarem: malui enim audaciæ, quam timiditatis discrimen subire. Accipe igitur, præses illustrißime, hoc à me leuidensæ munusculum, quod si perexiguum, nomineq; tuo minus dignum iudicaueris, autoris nomine, ac necessitudine cumulatum compensabis, meq; deinceps ad maiora tibi præstanda obsequia excitabis. Vale, præses opt. max. Dat. Vallisoleti Cal. Ian. Ann. 1581.

E. C. L.

C

EPITOME OMNIVM SVCCESSIONVM EX TESTAMENTO ET ABINTESTATO Iure communi, & Regio.

SVMMARIVM.

1 *Meliùs ac faciliùs quælibet res eius diuiſione cognoſcitur.*
2 *Diuiſio tria ſingularia adfert commoda.*
3 *Res notatu digna ſeipſam commendat, alia non eget commendatione.*
4 *Succeßionum gradus tres præcipuè ſunt.*
5 *Quandiu habet locum ſucceßio ex teſtamento, ceſſat ab inteſtato ſucceßio.*
6 *Filij in ſucceßione primũ ſemper locũ obtinẽt.*
7 *Multiplices ſunt filiorum ſpecies & conditiones, & varia eorum nomina.*
8 *Filij legitimi & naturales qui ſint.*
9 *Filij naturales tantùm qui dicantur.*
10 *Filij alij legitimi tantùm.*
11 *Filij ſpurij qui propriè nominentur.*
12 *Filij vulgò quæſiti qualiter cognoſcantur.*
13 *Filij inceſtuoſi qui vocentur.*
14 *Filij nefarij qui propriè ſint.*
15 *Filij manzeres alij nuncupantur.*
16 *Filij alij vulgari nomine baſtardi.*
17 *Filij alij ſunt adulterini.*
18 *Filij nothi alij appellantur.*
19 *Filij ſacrilegi alij nominantur.*
20 *Filij alij varij, quaſi ex vario ſemine nati.*
21 *Filij Clericorum qui propriè dicantur.*
22 *Filij ſpirituales qui ſint, & de omnibus prædictis filijs remißiuè nu. 23.*

Cap. Primum.

ACILIVS (inquit Seneca epiſto-
1 la. 88.) per partes in cognitionẽ totius deducimur; ac Cicero in Rhetorica affirmat Diuiſionẽ, illuſtrem ac perſpicuam reddere Orationem. Tres præcipuos operatur effectus relectionis diuiſio, videlicet, animum legentis incitat, mentem audientis præpa-
2 tat, memoriam artificioſe corroborat, vt refert gl. in proœ. inſti. §. igitur, quam dixit ſingularem Card. introitu lecturæ decreta. & Iaſ. in rub. ff. de legatis primo. num. 22. & in rubr. inſtit. de actio. num. 38. Guiliel. Bene. in repet. cap. Rainuntius. in verbo, & vxorem nomine Adelaſiam. num. 175. de teſta. & Bonus de Cur. de nobili. parte. 2. in prin. num. 9. Petrus de Vnzo. in arte Notariatus poſt princ. ideò hanc ſucceſsionũ materiam nimis vtilem, actuq; practico paſsim, & frequenter in iudicijs verſatam, quæ ſeipſam commẽdat, aliaq; non eget commendatione. vt verbis Iuriſconſulti Vlpiani vtar, in. l. 1. in prin. ff. de
3 inte. reſtitu. in hunc modum diuidẽdam eſſe cenſeo, videlicet in tres ſucceſſionum gradus, aſcendentium, &
4 deſcentium, & collateralium. iuxta Auth. de hære. & falci. §. ſemper igitur. col. 1. & in Auth. de hære. abinteſta. venien. in princ. col. 9. Auth. vt cùm de appella. cogno. § hæc autem diſpoſuimus. col. 8. Authen. ceſſante. C. de leg. hær. & in. §. 1. de gradi. inſti.
5 & in. §. fina. de hær. quæ ab inſt. defer. l. regia. 2. tit. 13. part. 6. l. 1. titu. 6. lib. 3. Fori. ll. l. fi. ti. 13. part 6. & quia quãdiu poteſt ſuccedi ex teſtamento, ceſſat abinteſtato ſucceſsio. l. quãdiu. ff. acqui. hæred. l. antequã. C. cõm. de ſucce. l. ex teſtamẽto. C. vnde lib. l. quã-

diu.ff.de reg.iur.ideò primo loco ma
teria ſucceſsionis ex teſtamento me-
ritò à nobis examinanda erit dein-
ceps ſucceſsio ab inteſtato,& in vtra-
6 que ſucceſsione primum locum filij
obtinẽt,Auth. in ſucceſsione. C. ſuis
& leg.hære.l.inter cætera ff.de lib.&
poſthum.l. 1. ff. de iniuſto rup. irri.
fact. teſta.l.ſi quis enim. ff. de vul. &
pupi.ſubſt.l.3.tit.13.par.6.lib.53.tit.
6.part. 1. Ob id in primis de filiorum
ſucceſſione actiua,id eſt,deſcenden-
tium; deinde ſucceſſione paſsiua, id
7 eſt,aſcendentium videndum eſt. Fi-
liorum verò multiplices ſunt ſpecies
ſeu conditiones, de quorum ſucceſ-
ſionibus ſepararim ſuo locò opportũ
nè examinabimus.

8 Quidam ſunt filij legitimi, & na-
turales, nati ex legitimo matrimo-
nio vero, vel putatiuo.l. filium eum
diffinimus. ff. de his qui ſunt ſui vel
ali.iuris. Authẽ. quibus modis natu.
effi.ſui.§.legitimi ſi quidem. col.7. &
in princ.inſti.de nup.& in prin. inſti.
de Patri. poteſt. cap. per venerabi-
lem. qui filij ſunt leg. cap. fina.32.
quæſtio.4.l.1. tit.13.part.4.l.2.tit.15.
par.4.& in princi.ſummæ,ti.7. par.2.

9 Alij ſunt filij naturales tantùm, vt
in rubro, nigro. C. de natu.lib. & in
l.in concubinatu. ff. de concubi.l.1.
C. eodem, tit. cap. fina.32. quæſt. 4.
l.2.tit.15.part.4. & ſunt illi, qui ex
concubina, cum qua matrimonium
eſſe poterat, nati ſunt, & nouiſsimè
lex.11.Tauri. de quorum ſucceſſio-
ne latiùs infra,cap.10.

10 Alij nuncupantur filij legitimi tã-
tum, in quibus natura nihil opera-
tur, ſed legis miniſterium, vt ſunt fi-
lij adoptiui, & arrogati.l. ſi arroga-
tur. ff. de adopti. l. cum adoptiuis.C.
de adopti.gloſſa, & interpretes in.c.
1.de cogn.lega.l.1.tit.16.part.4.l.5.
tit.6.lib.3.fori.ll.de quorum vera dif-
finitione, & ſucceſsione lariſsimè in-
fra.cap.16.cum ſequentibus.

11 Alij ſunt filij ſpurij, nati ex mulie-
re publica, & patre incerto.l. ſi ſpu-
rius. ff. vnde cogna.l. vulgo conce-
pti: ibi qui ſpurij appellantur. ff. de
ſtatu. homi.l.11. tit.13.part.6.l.1.tit.
15.part.4. vnde verſus, vt ſeges ex
ſpica, ſic ſputius ex amica: cui pater
eſt populus, pater eſt ſibi nullus, &
hoc nomen ſpurius eſt nomen gene
rale, & ſpeciale, vt latiùs inferius.c.
19.cum ſequentibus declarabitur.

12 Alij dicuntur filij vulgò quæſiti,
qui patrem demonſtrate non poſ-
ſunt, vt ex ipſo nomine apparet,l.
vulgò concepti. ff. de ſtatu homi.
quæ lex inquit hiſce verbis: Vulgò
concepti dicuntur, qui patrem de-
monſtrare non poſſunt.l.2.l. mode-
ſtinus.ff. vnde cognati.§. nouiſsimè.
inſti. ad Orfici.§. fi. inſti. ad Tertu.l.
11.tit.13.part.6.

13 Alij ſunt filij inceſtuoſi nati ex li-
nea ttanſuerſali in gradu prohibito
affinitatis, vel conſanguinitatis.l. ſi
adulterium cum inceſtu. ff. de adul.
l. etiam. ff. de ri. nupti.§. inter eas,
&.§. fratris verò. inſt. de nupti. Au-
then.de inceſ.nupti.in prin. colla.2.
vbi gloſſ. in verbo ſancimus, & alia
in rub.C.de inceſtis nup.c. lex illa.§.
inceſtus.36.quæſt.1.l.19.tit.13.part.
6.l.1.tit.18.par.7.l.2.tit.17. part.4. &
l.6.tit.18.par.4.

14 Alij filij nefarij dicuntur, geniti
ex patre & filia, vel alijs aſcendenti-
bus, vel deſcendentibus.l. qui etiã.
ff.de ri. nupti. & in.§. ergo non om-
nes. inſti.de nupti.gloſſa in rub.C.de
inceſtis nupti. & in Auth. de inceſtis
& nefarijs nupt.in princ.col.2.

15 Alij filij manzeres dicuntur, nati
ex meretricibus, de quibus in c. niſi
cùm pridem.§. perſonę de renuncia.
cap. pet venerabilem. in fine, qui fi-
lij

lij sunt legi.l.1.tit.11.part.4.

16 Alij vulgari nomine bastardi, qui illegitimi dicuntur, cuiuscunque generis sint, glos. in rub. C. concubinis. Decius.consi.433. nu.14. Gabri.Pale. de nothis.c.17.nu.7.

17 Alij sunt filij adulterini, ex adulterio nati. c. per venerabilem. §. quod autem. qui filij sunt legitimi.l.si adulterium cum incestu. ff. de adulterijs.l.1.tit.15.par.4.

18 Alij filij appellãtur nothi, ex adulterio etiã geniti, vt in dict. c.nisi cùm pridem.§. pro graui.l.1.in fin.tit.15. part.4. de quibus optimum scripsit tractatum Gabriel Paleotus de nothis, vbi latissimè.

19 Alij sunt filij sacrilegi, habiti ex aliqua Moniali, vel Religiosa. c. Virginibus.c.impudicas.c.si quis sacro.27. quæst.1. qui etiam incestuosi & adulterini filij vocantur, cùm Moniales sint sponsæ Christi. c.quæ Christo.c. peruenir. 27. quæst. 1. vnde meritò inquit gl. in dict.c. Virginibus, quòd qui violat Monialem, tria delicta cõmittit sacrilegium, quia lædit rem sacram, incestum, quia consanguinea spiritualis est, item adulterium, quia sponsa Christi, quam glos.dixit sing. Abb. in cap. monasteria. in fine. de vita, & honesta. Clerico. & in c. cùm dilectus, nu. 2. de pur. Cano. Dec.consil.579.incip. in præsenti casu, nu.5. & in consil.338. in casu proposito in prin.Hippoly.in.l.1. nu.40. de rap. Virginum. Ioã. Baptista Cacci. in rep.l.si qua illustris, nu.15. C.ad Orphici. Paulus Grillandus de pœnis omnifariam coitus, quæst.1. nu. 10. vbi latè examinat quod ex coitu cum moniali, non tantùm tria, sed quatuor delicta oriãtur. Ioannes Lupus in.l.9. nume.46. Tauri. glo.magna in,l.10. tit. 5. libro. 3. Fori.ll.l. sing. 5. tit. 15. libr. 8. Ordinamenti. l.6. tit. 18. part. 4.

20 Alij dicuntur filij varij, quasi ex vario semine nati. Et hoc nomine fuit vocatus Imperator Heliogabal⁹, vt refert Gabriel Paleotus, de nothis & filijs spurijs, cap.16.nu.8.sed Iurisconsulti hoc nomine non vtuntur, neq; apud eos me legisse memini.

21 Clericorum verò filij, iuxta glos. in verbo. adulterinis, in dict. c. per venerabilem, dicuntur adulterini, cùm clerici in sacris Ecclesiarum matrimonio spirituales censeantur, vt in dict. cap.nisi cùm pridem. cap. Cenomanensem.56.dist. quam glos.in dict.c. per venerabilem.dixit menti tenendam.Abb.ibi.nu.32.& Paulus Delea. in Clem.1.de offic.ord.Bar.verò in.l. 2.nu.3.ff. de accusationi. filios sacerdotis, vel monachi nepharios vocat. Sed gloss. in.l.2. in verbo. filij.C. de Episc.& Cleri.vocat incestuosos, quã gl. optimè declarat Feli. in. cap.cùm dilectus. num.5. de accusari. & eam Bar. & Angelus in proprio loco. dict. gloss.sequuntur.Sed Cynus, Butricarius, Bald. Salic. eam ibi reprobant. Idem Bal. in.l.Si quis incesti. num.3. C.de incest. nu. 3. C.de incest. nupt. & Anto.Cor.in singulari, incipiente. fornicatio.in fine,& Couarr.in.4. de sponsa.cap.8.§.5.num.14.par.2.Omissis circa hoc Docto. opinionibus, magis communis opinio est, filios clericorum in sacris, esse spurios. gloss. in verbo non licet, in dict.l.vulgò concepti, gloss. in verbo hæreditatem, in c.cum multæ. 15.quæst. vlti.gloss. in Authentic.quibus modis naru.effic. sui.§.fin. in verb. participium. col.7. alia in.l.10.tit.5.lib.3. Fori, in verbo. Ni a home de religiõ. pro quibus est, text. in cap. ad Abolendam, de filijs presbyt. tenet Bart. in.l.final. num.2. ff. de his quibus vt indi. & in consil. 143. incipiente, Paulus filius.num.2.

Cynus, & communiter docentes in dict. l. 2. Ioan. Andr. in add. ad Specu. ti. qui filij sunt legi. in addi. 1. magna. Abbas in. c. fi. nu. 3. de cogna. spirit. & in. c. Innotuit. num. 19. de electi.

22 Alij sunt filij spirituales, qui mediante aliquo actu spirituali efficiuntur, vt ex Baptismate, Confirmatione, vel sacramentali Confessione. ca. pit. super eo. c. veniens. c. fin. de cogna. spiri. cap. 1. §. fin. eod. tit. lib. 6. cap. nō debet. cap. ad limina. cap. omnes. 13. quæst. 1. cap. Si quis ex vno. 13. q. 4. l. 6. titu. 4. par. 1. Omnes diœcesani dici possunt filij Episcopi spirituales, & omnes parochiani filij Rectoris. cap. Omnes, quos in pœnitentia suscepimus. 12. q. 1. & in. c. fi. ea caus. q. Abb. optimè. in. c. tanta. num. 11. qui filij sunt legi.

23 Nonnullas igitur prædictorum filiorum species ac conditiones tesert gl. in verbo manceres. in. d. c. nisi cū pridem. gl. in verbo repellendus in dict. c. tanta. gl. in pri. de adop. instit. in verbo naturales. gl. in verbo adulterinis in dict. c. peruenerabilem, & alia ibi, in verbo non naturalibus. gl. in rubr. C. de incest. nupt. gl. in verbo, nec naturales. in. Autbent. ex cō plexu. C. de incest. nup. glo. in verbo li beri: vbi optimè per Cardin. de Tur reque. in. c. fi. 32. q. 4. glo. in l. 2. tit. 13. part. 6. l. 1. titul. 15. pat. 4. Speculator titu. de successionibus abintest. post. princ. qui plures filiorum species refert. Et Dinus in tractat. de successi. abintest. in princ. Bart. in. l. fi. ff. de his quibus, vt indig. Bald. in. l. Si qua illustris. in princ. C ad Orfi. vbi plenissimè Ioan. Bapt. Caccia. num. 4. cum sequent. Ludouic. de Afar de natu. libe. in. 2. part in princ. Gabriel Paleotus de nothis & spurijs. c. 16. egregie Docto. de Couatru. in. 4. de sponsalibus. 2. parte. cap. 8. §. 5. De omnibus ergo prædictorum filiorū successionibus, separatim ordine à nobis supe rius tradito ex testamento, & abintestato videndum est.

SVMMARIVM.

1 *De vniuersalibus, facilius ad cognitionem particularium deuenimus.*
2 *Errans circa principia, non poterit principiata cognoscere.*
3 *Ad cognitionem specierum debet præcedere cognitio generis.*
4 *Filius legitim⁹ & naturalis dicitur natus ex matrimonio legitimo vero, vel putatiuo.*
5 *Filius à φιλ⊖ Græce, id est amor, dicitur.*
6 *Liberorum vita, parentibus charaest.*
7 *De parentum amore in filios.*
8 *Inter filios legitimos & naturales, inspecta lege naturali nullum est discrimen.*
9 *Verus intellectus ad § natura siquidem, quibus modis natura. effi. sui. col. 7.*
10 *Factæ sunt leges, vt earum metu humana coerceatur audacia.*
11 *Proles censetur legitima propter ignorãtiam alterius coniugum.*
12 *Ignorantia eum excusat, qui dat operam rei licitæ.*
13 *Ignorātia facti regulariter à iure præsumitur*
14 *In ijs, quæ de genere prohibitorū sunt, nulla est differentia, an actus fiat clam, vel palàm.*
15 *Quādo matrimoniū dicatur publicè cōtractū.*
16 *Sensus verus & literalis sacrosancti Concilij Tridentini.*
17 *Ignorantia iuris neq; mulieribus prodest.*
18 *Quando ignorantia iuris excuset.*
19 *Filius naturalis per subsequens matrimoniū*
20 *efficitur verè & propriè legitim⁹, & nu 20.*
21 *Matrimonium posse cōtrahi a sene decrepito in articulo etiam mortis.*
22 *Substantialia matrimonij sunt, fides, proles, & sacramentum.*
23 *Intellectus ad c. ūinhibitio, de clan. despō.*
24 *In matrimonio quædā sunt de honestate, & quædā de substātia matrimonij. (adultera-*
25 *Fili⁹ cēsetur legitimus, natus ex muliere etiā*

26 *In ambiguis, pars benignior tenenda est.*
27 *Præsumendum est potius possibile honestum, quam possibile inhonestum.*
28 *Assertio matris nihil prorsus filio nocet.*
29 *Adversus probationem iuris & iure, probatio in contrarium non admittitur.*
30 *Filius post mortē mariti natus mariti & non adulterij præsumitur.*
31 *Propter nimiam mariti absentiam, non mariti, sed adulterij filius præsumitur.*
32 *Barba. reprehenditur, & meritò.*
33 *Practica ac forma probandi filiationem.*

Cap. secundum.

1 Egregie, inquit Philosophus in libr. 1. Physicorum, q de vniuersalibus faciliùs ad particulariū cognitionem deue-
2 nimus. Idē in. 2. lib Metaphys. quòd errans circa principia, non poterit principiata cognoscere, & ad cognitionem specierum debet præcedere cognitio generis. l. 1. ff. si cert. peta. l. 1.
3 ff. de acqui. posse. Ideo ne per tetminos ignotos procedamus, priùs de significatione nominis, eiusq; diffinitione nonnulla oportet priùs referre, more iurisconsulti in dict. l. 1. ff. Si cer. peta. & in. l. 1. ff. de testa. & in. l. 1.
4 §. dolum. ff de dolo. Filij ergo legitimi & naturales dicuntur, nati ex legitimo matrimonio veto, vel putatiuo, siue ab initio, siue ex post facto. Quam diffinitionem probat. l. filium eum diffinimus. ff. de his qui sunt sui, vel alieni iu. l. quia semper. ff. de in ius voca. iuncto textu in. c. 2. & in. c. ex tenore, q. filij sunt legitimi. l. 2. tit. 15. par. 4. Et vt omnia clariùs ac faciliùs percipi possint, singula huius diffinitionis verba oportet discutere.
5 Dicuntur filij à φιλῶ Græcè, quod est amor. l. liberorum. §. Sed & Papynus. ff. de verbo. signi. vbi Bart. nu. 2. gloss. pen. in. §. fin. inst. qui tes. tutores dari possunt. Bald. in. l. maximum vitium. num. 9. C. de lib præte. vel exhære. Abb. consi. 85. nu. 5. volum. 1. quia maximus amor & dilectio parētum est in filios. l. iste quidem. ff. quòd metus causa. l. scripto hærede, in fine. ff. vnde lib. l. fi. in princ. C. de curato. furio. dicens quòd nullus amor est, qui vincat paternum, & plus pater diligit filium, quàm seipsum, vt in dicta l. Iste quidem, & in. §. fi. inst. de Noxa. actio. Feli. in. c. adferte nota. 2. de præsumpti. Hippol. in. l. 1. §. in auditū, num. 7. ff. de sicarijs. quo in loco nōnulla notatu digna scripsit. Alex. consil. 1. col. pen. volu. 1. Andræ. Tiraq. in præfatione repe. l. Si vnquam. nu. 11. cum sequentibus. C. de reuocandis donat. Aristot. lib. 8. Ethic. cap. 12. inquit, q patentibus, vita liberorū chara est, vt sua. Et illud Virgilianū lib. 1.
6 Æneid. Omnis in Ascanio chari stat cura parentis. Bal. in. c. supere o, in. 2. per tex. ibi, quòd pater diligit honorem & incrementum sui filij ardenti desiderio, glo. docentes, in. l. quidam cum filium. ff. de hære. insti. quòd filius non potest inuenire maiorē amicum, quàm patrē. Bal. in. c. Per tuas. de proba. quòd pater est melior amicus totius mundi. Quo in loco simili ter affirmat amorem patentum in filios minimè abscondi posse. Id liquidò apparet ex lib. 3. Regum. cap. 3. de matre petente filium coram rege Salomone, quòd commota fuerunt viscera eius. habetur in. cap. afferte. de præsump. Et mirabile illud huius rei exemplum omittēdum minimè est, ex lib. 2 Reg. c. 18. q cū Absalō, Amō ipsius Dauidis filium primogenitum necasset, & ad concubinas sui patris ingressus fuisset, & ipsum patrē à regno & vita priuare omnibus viribus

contendiſſet, illius tamen mortem
pater anxiè, muliebri & lacrymabili
voce deplorauit, dicens: Fili mi Abſa
lon, Abſalon fili mi: quis mihi tribuat
vt ego moriar pro te? Hoc memota-
bile exemplum docet Chriſtianiſſi-
mos noſtræ tempeſtatis Reges in ig-
noſcendis filijs, delictiſq; illorum re-
mittendis pronos eſſe, ſi eorum filij
aliquid forſan machinati fuerunt, dũ
modo Regia Maieſtas, ac Reipubli-
cæ ſtatus incolumes in poſterũ ſeruẽ
tur: nam miſericordia & veritas cu-
ſtodiunt Regem, & roboratur clemẽ
tia thronus eius. vt Prouerb. cap. 20.
& Diuus Iſidorus libr. 12. Ethymolo-
giarũ. cap. de Regibus, inquit, quòd
apes electus in regem, ſtatim amit-
7 tit aculeum. Quam plurima de pa-
rentum amore in filios congeſſit Ol-
dra. conſil. 15. Gomezius in. §. actio-
nes. inſtit. de actio. Plutarchus in lib.
de amore parentum in liberos vber-
rimè Tiraquel. in præfatione. l. Si vn-
quã. nu. 9. cũ ſeq. C. de reuoc. dona.

8 Præterea dicitur in prædicta diffi-
nitione, filij naturales, quia naturali
ter ſunt geniti, cũ ſit de iure naturali
maris & fœminæ coniunctio: vt in
princ. Inſtit. de iure natur. genti. &
ciui l. hos accuſare. §. omnibus, ibi, na
tura communis eſt omnibus. ff. de
accuſar. Authen. quibus modis na-
tu. effi. legi. §. Si quis verò. col. 6. Bal.
in. l. executorem. num. 32. C. de exe.
rei iud. & in. l. humanitatis. n. 44. C. de
impu. & alijs ſubſtit. & inſpecta lege
naturali tãtùm, nihil intereſt inter fi-
lios legitimos & naturales. Auth. qui
bus mo. natur. effi. ſui. §. natura ſiqui-
dẽ ab initio. co. 7. q. omnes filij olim li
beri legitimiq; naſcebantur. Per quẽ
text Batt. in. l. in concubinatu. nu. 3.
&. 5. ff. de concubi. Alber. in. l. 1. §. ius
naturale. ff. de iuſtit. & iur. Bald. No-
uc. in tract. de dote, in. 3. part. num. 7.
dicunt quòd de iure naturali ante. ll.
ſcriptas, omnes filij ex quacunque
muliere nati legitimi dicebantur:
ſed contrarium videtur, cùm matri-
monium à principio mundi in para-
diſo in ſtatu innocentiæ ab ipſo Deo
fuiſſet inſtitutum, vt inquit text. in
cap. 1. de voto. lib. 6. cap. l. diuinæ. 27.
quæſt. 2. capit final. de frigidis, & Ge-
ne. capit. 2. Conſtat ergo ſemper, &
omni tempore inter filios legitimos,
& illegitimos fuiſſe diſcrimen. Et an
te leges Moyſis legimus filiorum il-
legitimorum factam mentionem, vt
Gene. capit. 21. &. 22. &. 25. &. 34. &
36. &. 38. dicendum ergo pro ſolutio
ne videtur, quòd quodam tempore,
quo homines beſtiarum more vaga-
bantur, & ſibi victu ferino vitam age
bant, nuptias legitimas ignorantes,
vt Ciceronis verbis, in procemio ſuæ
Rhetoricæ vtar, de illo fortaſſis tem-
pore Imperator Iuſtinianus, cogita-
9 bat in dict. §. Natura ſi quidem, dicẽs
natura legitimos omnes filios æquè
producebat: vel quòd dicam⁹, quòd
ſecundum ea quæ meram naturam
tangunt, filios legitimos, & illegiti-
mos, non differre quantum ad natu-
rale fœdus, filius naturalis tãtùm pro
legitimo habeatur, & quòd ita intel-
ligatur dicto. §. Natura ſi quidem, &
dict. §. omnibus. ibi natura commu-
nis eſt omnibus, ita Bald. in cap. quæ
in Eccleſiarum, in fine. de conſtitut.
Ancharran. conſil. 225. incipi. vide-
tur. Melius Tiraquel. in. l. Si vnquam
in verbo donatione largitus, nu. 288.
C. de reuoca. donat. vt ad id allegat.
l. adoptiuus. §. ſeruiles. ff. de adopt.
Sed hæc ratio, & ſolutio ſimili modo
hodie militat, & adhuc vrget prædi-
cta obiectio: ideo rectius pro vera ſo-
lutione dicendum eſſe iudico, quòd
quando homines rationem tantũ ſe-
quẽtes naturalẽ, ſingulis ſuis conten

ti nu-

ti nuptijs viuebāt, vt inquit Salusti⁹, in proœmio Catilinario, dicens, vita hominum, sine cupiditate agitabatur, sua cuiq; satis placebant: iuxta illud vulgatum, aurea secula aferuntur sub Saturno fuisse, & erat natura adhuc nullis hominum vitijs inquinata, ideo legitimi omnes æquè producebantur, & in hunc modum sunt intelligenda dicta iura. Postea verò natura corrupta, homines ad libidinem proni, factæ fuerunt leges, quæ libidinem cohiberent, & appetitus noxius sub iuris regulis limitaretur, vt ait Gregorius Summus Pontifex in suo Proœmio decreta. in princ. Vnde
10 meritò inquit Isidorus in libr. Ethymologiarum, quòd factæ sunt leges, vt earum metu humana coërceatur audacia. Et habetur in cap. 2. 4 dist. & proditæ leges, positum fuit per consequens discrimen, & differentia inter filios legitimos, & illegitimos, iuxta legum formam & sanctionem: non tamen erant ab initio concubitus promiscui, vt quidā, & male, sentiunt. Et iuxta hunc sensum à nobis traditum, sunt intelligenda scripta à Bart. in. d. l. in concubinatu, quod sanè est notatu dignum, & alibi nō ita inuenitur expositum.

Præterea dicitur in diffinitione legitimi, quia parentum coniunctio à lege, & iure est approbata. l. filiū eum diffinimus. ff. de his qui sunt sui. Authent. quibus modis natu. effi. sui. §. legitimi siquidē. col. 7. c. liberi. 32. q. 4. & in prin. insti. de nupt. l. 1. tit. 13. p. 4. Itē ponitur illud verbum matrimonio vero, id est, nullo stante iuris impedimento. c. quod super ijs. de consanguinitat. & affinitat. c. per latum. qui filij sunt legitimi.

11 Rursus additur in prædicta diffinitione, vel matrimonio putatiuo: nā reputatur legitimū matrimoniū, pro pter ignorantiam cōiugum, vel alterius eorum, qui impedimentum aliquod inter eos esse ignorabant. Proles etenim ex tali matrimonio putatiuo, legitima erit censenda. c. 2. c. ex tenore. qui filij sunt legi. l. 2. titu. 15. par. 4. & l. 1. ti. 13. p. 4. & l. 4. tit 6. lib. 3. Fori. ll. Vnde singulariter inquit Bal. in. l. qui contra. nu. 4. per tex. & gl. ibi. C. de inces. nupt. quòd si Berta acceperit aliquem Sacerdotem in maritum credens esse solutū, & non presbyterum, iusta ignorantia ducta, vt puta, quia ille Sacerdos erat Anglic⁹, & ipsa mulier Perusina, q. filij ex tali matrimonio nati, propter mulieris ignorantiam cēsentur legitimi & naturales, quo in loco aliud ipsemet Bal. subdit exemplū, q. si monialis de Francia veneret ad ciuitatem Perusij, & quispiam eius condirionis ignarus eam duxerat in vxorem, & nati sunt inde filij, huiusmodi filij erunt legitimi, & naturales, & per consequēs ab hæreditate paterna non repellendi: vt pote in sigura matrimonij nati parentibus, vel altero eorum impedimentū probabiliter ignorante, quæ dicta Baldi tenuit prius Oldra. consil. 256. incipi. Clemens Episcopus, in fine. Sequitur Abb. in dict. c. tanta. nu. 8. & in c. fi. de clandesti. sponsa. & additiona. Abb. in cap. ex ten ore. qui filij sunt legi. Decius in. c. inter cætera. nu. 5. de rescript. & in consi. 153. incipiente, in effectu quæritur. & in consi. seq. 154. Charolus Rui. cōsi. 51. nu. 16. volum. 5. & in consil. 14. nu. 10. vol. 3. Zasius, in tract. Feud. nu. 88. p. 8. Chasiodorus decisi one vnica. tit. de sponsalibus. Ioan. Lupus Segouiēsis, tract. de matrmo. in fi. nu. 12. Gabri. Paleotus, de filijs nothis. c. 9. Palac. Rub. in rep rub. de donationibus inter vir. & vxor. §. 36. nu. 2. Xuarez, in l. 1. titu. 6. lib. 3. Fori. Casti. in. l. 11. Tauri. nu. 10. De success. A 4 Francis-

Frãciscus Marchus decisione.885.in
cip quæritur.par.1.vbi inquit, quòd
valet hæredis institutio de illo filio,
qui erat genitus de matrimonio,
quod non poterat stare propter im-
pedimentũ affinitatis. vbi ad id alle-
gat Bal.& alios iuris professores.& in
specie idẽ tenuit Barth.Brix. in quæ
stio. Dominica lib. quæst. 47. per to-
tã,& Dec.in.d.consi. 154. in casu, de
quo quæritur in prin. Prædictorũ ra-
tio est secundum Antoniũ, & Abb.
12 in.d.c.Tanta.nu.8. quia contrahens
matrimonium dat operam rei licitę;
ideo ignorantia eum excusat, & simi
li modo fauore prolis, & filiorũ id sta-
tutũ fuit. Filijs enim maximus à iure
defertur fauor.l. & seruorum. ff. de
statu hominũ,& in.§.1.insti.de inge-
nuis,&.c.Peruenit, qui filij sunt legi-
timi. Quæ omnia optimè declarat
Hippol.in.l.qui ignorans.nu.15.ff.de
falsi.& in.l.qui falsam monetam. nu-
mer.63.cum sequentibus. ff. eodem
titul. & Tellius Fernandez. in. l.6.
Tauri.numer.7.&.8.Quæ omnia pręe
dicta sunt intelligenda, si talem ma-
trimoniũ in facie Ecclesię esset con-
tractum. Nam si clandestinum fuis-
set, non ignorantes, sed ignorantiæ
affectatores à iure præsumũtur. cap.
cùm inhibitio. §.1. de clandestina de
spons.l.2.tit.15.par.4. Huius conclu-
sionis ratio est, quia ignorantia facti
regulariter à iure præsumitur. l. si ig-
norans.ff.loca.c.si beneficia. de præ-
13 ben.lib. 6. Et iurisconsultus in.l.2. ff.
de iuris, & facti ignorant. inquit his-
ce verbis: Ignorantia facti prudẽtis-
simos sæpe fallit. Sed in actu prohibi-
to ac celebrato palàm ac publicè præ
textu ignorantiæ facti potest quis ex
cusari. Secus si clam & occultè text.
singul. vbi Bart. edocentes in.l.fin.ff.
de ri. nupr.l.1. Vbi gloss.magistra.C.
de interdict.matr.inter pupi.& tuto.
Abb in c.cùm quidam nu.3.de iure-
iurãdo, vbi magistraliter docet, quòd
14 in his, quæ sunt de genere prohibito
rum, non est differentia, an fiant pa-
làm, vel clam. Nam semper præsumi
tur dolus.l.1.C.de sica cap.1 de præ-
sumpt. Sed si sunt de genere permis-
sorum, vt in nostro casu, matrimoniũ
contrahere, vel vendere, vel aliud si-
mile facere. Sed in specie, si propter
aliquã causam sunt prohibita, si fiunt
palàm & publicè, nõ præsumitur do-
lus, sed potiùs error, vel ignorantia,
secus si fiunt clam. Bal.in.l Nemo cle
ricus.C.de summa Trini.& fide cath.
Alexan.con.31. incipiente, habità.in
fine, volumine. 7. & matrimonium
dicitur publicè ac palàm contractũ,
quando coram amicis, & consangui-
15 neis fuerit celebratum. Abb. & Præ-
po. in.c.fi. de clandestina de spõsatio-
ne. Ioan. Andrę.& Arer.in.c.pen.qui
filij sunt legitimi, quòd sat est q̃ vocẽ
tur amici & affines, nullo excluso:
quamuis non seruetur forma, dict. c.
cùm inhibitio, Oldra.consi.156.Dec.
consi.153.in princ.Charolus Rui.cõ-
sil.14.nu.10.volu.3.Gabriel Paleotus
de filijs nothis.c.9.num.3,Ioann.Lu-
pus de matrimonio, in parte fi. nu.25
16 &.18.Contrarium tenuit dictus Cha
rolus Rui.cõs. 51.circa casum in prin.
vol.5. Sed in hoc meretur reprehen-
di, & hodie stante prohibitione Con
cilij Tridentini, nõ est in hoc vis, ideo
amplius circa hoc nõ insisto, nisi q̃ su
pradicta intelligantur de ignorantia
facti, quæ regulariter per supradicta
excusat, q̃ aliter dicẽdũ esse videtur
17 de ignorãtia iuris, quæ neq; mulieri-
b⁹ prodest.l. quãdiu.l iuris ignorãtia.
C.qui admitti.l.Si emãcipata.C.de iu
ris, & facti igno. leges & iura ab ali-
quo non debẽt ignorari: ideo sciẽtia
iuris semp̃ præsumit̃.l.Cõstitutiones.
C.de iuris & facti igno.l.Leges sacra-
tissimæ

tiſsimæ.C.de legi. cuius verba ſequē-
tia ſunt. Leges ſacratiſſimæ, quæ con
ſtringunt hominum vitas, intelligi
ab omnibus debent. Iuuatur ex le-
ge. Sed etſi lege.§.ſcire.ff.de.peti.hæ-
re. Quod error iuris tollit bonam fi-
dem quoad faciendum fructus ſuos.
Idem dicendum eſt reſpectu prolis,
quæ eſt fructus matrimonij, nam lex
reſiſtit tali coniugio, ergo error iuris
non prodeſt.l.quemadmodum.C.de
agri. & cēſi. lib.11.l. vbi lex. ff. de vſu
capi. cuius verba ſunt: Vbi lex inhi-
bet, bona fides poſsidenti nihil pro-
deſt. Abb.in cap.ſi diligenti.num.24.
de præſcript.& in.c.ad noſtram, in fi-
ne de rebus Eccleſ. non alien. Ex qui
bus meritò dicere poſſumus, quòd ſi
mulier coniugata iuris ignorantia la
pſa, contrahat ſecundum matrimo-
nium, credens id iure & licitè poſſe
contrahere, viuente adhuc ſuo pri-
18 mo marito, quòd proles inde ſuſce-
pta, non erit legitima. Idem dicen-
dum eſſe cenſeo de ea, quæ poſt con
cilium Tridentinu. ſeſsio. 24. cap. 1.
de reformatione matrimonij, cōtra-
hat matrimonium publicè, vel occul
tè, nō exiſtentibus teſtibus, & paro-
cho indicto matrimonio, cùm adſit
in hoc caſu iuris ignorantia, & nō eſt
vis, an publicè, vel occultè matrimo-
nium eſſet contractum. Hoc tenuit
Abb.licèt dubitanter in.c.perlatum.
nn. 6. & in. c. referente. nu. 5. qui filij
ſunt legitimi. Et in.c.per venerabilē.
nu.36.eodem tit.id limitās, niſi error
iuris eſſet probabilis. Et Cato. Rui.
cōſi. 51.incip.circa caſum.nu.3.vol.5.
allegans Angelū idem tenētem in.l.
fi.ff.de cōdictione ob cauſam: & Ga-
bri.Paleo.in tract. de filijs nothis.c.9.
nu.11.Contrarium verò videtur pro
bare gl.1. in.d.c.perlatum. Quā pon-
derat Abb.in dict. cap. per venerabi-
lem.nu.36. Vbi eam intellexit quan-
do error iuris fuiſſet probabilis & ve
riſimilis. Sed reuera bene inſpecta di-
cta gl.id, meo iudicio, non probat. Fa
teor tamen errorē iuris dubij in præ-
ſcribendo excuſare gloſſ. vbi docen-
tes in. c. de quarta de præſcrip. & er-
ror iuris, non impedit fructuum ac-
quiſitionem in beneficialibus, vt op-
timè differit Caſſiodorus, deciſio.11.
ſuper reg. de trienna. poſſeſſio.
19 Prætereà dictum fuit in prædicta
diffinitiōe ſiue ab initio, ſiue ex poſt
facto. Quia licet ab initio ex matri-
monio filius non ſit natus, ſecuto ta-
men matrimonio, filius anteà geni-
tus, ſit legitimus, & naturalis. l.cùm
quis. C. de natu. lib. Et in Auth. qui-
bus modis natu. effi. ſu. §. Si quis igi-
tur.col.7.& in.§. quibus connumera
ri. inſtit.de hære. quę ab inſt. deferun
tur.c.tanta.c.1.qui filij ſunt legitimi.
l.2.ti.13.par.4.l.2.tit.15. par.4. & l.12.
20 Tauri. Et talis filius legitimatus per
ſubſequens matrimoniū, eſt verè &
propriè legitimus, Auth. Quibus mo
dis natu.effi.legi.§.pen.col.6. Authē.
de inceſt.nupt. §.dubitationē. col.2.
Authent.quibus modis natu.effi.ſui.
ibi, nihil à legitimis differentes. Et in
§.licet.ibi nihil etiā à legitimis. col 7.
l.12. Taur. vbi ęqua fit cōparatio quo
ad ſucceſſionē, & alia inter legitimos
ab initio, & legitimatos ex poſt fa-
cto, per ſubſequēs matrimoniū, gl.1.
in dict.c.tanta. Ant.de But.in.c.inno
tuit, de electio. Paulus Caſtrenſ. in.l.
fi.C.de his, qui veni.æta.impetra. Cha
ſeneus in conſue. But. tit. de ſucceſ-
ſione. rubr.7.§.1.nu.7. Ripa in rep.l.
Si vnquam.nu.86.C.de reuocan.do-
na. Contrarium verò tenuit Barba.
& male, more ſuo. in.l.cùm acutiſſi-
mi.nu.241.C.de fideicōmiſ. Paul.Pa-
riſ. in cōſi.13.nu.37.vol.2.quod adeò
veriſſimū de iure eſſe cenſeo, etiam
ſi tale matrimoniū fuiſſet cōtractū à

21 sene decrepito in ætate senili, & in articulo mortis, cū propria cōcubina, q; filij antea nati legitimi verè efficiūtur. Hanc conclusion. post longā disputationē tenuit Ioā. And. in reg. sine culpa. 3. col. de reg. in li. 6. Idem in d. c. rāta vbi Præpo. nu. 7. Abb. in c. 2. de frugi. & in c. cōmissum de spōs. Feli. in c. in præsentia. nu. 36. de probationibus. Couarr. de sponsa. 2. par. c. 8. §. 2. nu. 10. Ang. in §. fi. de nupt. Albe. in. l. quisquis. C. de natu. lib. Nicola. de Vbal. de successi. ab int est. in prin. nu. 63. Ludo. de Sar. in tract. de natu. lib. c. de legitimatione per verū matrimonium. nu. 3. & . 4. Ioā. Gualden. in arte testādi. tit. 1. cautela. 14. nu. 2. Andr. Tiraq. in. l. Si vnquā, in verbo. susceperit. nu. 73. C. de reuocatio. donat. Gulier. Mayne. in. l. Quoties, nu. 22. ff. de reg. iu. Paulus Paris. consi. 13. nu. 68. vol. 1. Charol. Rui. consil. 163. num. 6. vol. 3. latissimè. Ioā. Brune. de sponsalibus. 2. conclusione, num. 10. Ant. de Roce. de legitimatione, cap. de causa materiali legitimationis, à num. 25. vsq; ad nu. 43. Licet dubius in hac conclusione in fine remaneat. Hanc tādem dixit esse communem opinionem Alex. in. l. Si quis posthumus, in princ. ff. de liberis, & posthu. Ias. in. l. Sed & quæsitum. col. 3. ff. eo. tit. Castillo. in. l. 12. Tauri, vbi Cifuentes. num. 13. Ere st gloss. in. l. 2. titu. 6. libr. 3. fori. Contrariam verò opinionem, nō legitimari filium naturalem per subsequens matrimonium in articulo mortis à sene decrepito, tenuit Bald. in. l. Eam quam. num. 27. C. de fideicomm. & in. l. nuper. C. de natu. lib. per text. ibi dicens, quòd matrimonium sequens prolem reddit legitimam, quando contrahitur spe prolis. & quia in prædicto casu
22 deficit vnum ex substantialibus matrimonij, videlicet fides, proles, & sacramentum. cap. omne itaque. 27. quæst. 2. l. 1. titu. de los matrimonios. lib. 5. ordin. Huic etiam conclusioni suffragatur tex. in c. 2. de frigidis, vbi prohibetur matrimonium contrahi ab eo qui generare non potest. Item text. in cap. nobis, & in cap. puberes de sponsal. impu. vbi est incapax ad contrahendum matrimonium, qui generare non potest. Sed reuera prima opinio est communior & verior, & Doct. in ea superius citati, præsertim Abb. & Cardin. in dict. cap. tanta. & Couarr. in dict. §. 2. num. 10. meritò eam reprehēdunt, & respondent ad prædicta iura & rationes, quòd quando ex naturali defectu, & ex propria vi naturali quis non potest generare: vt frigidus à natura, hoc casu matrimonium ab eo contractū, est nullum, secus ab eo, qui habuit potentiam & habitum generandi, & ille habitus, siue exercitium sit senectute, vel infirmitate suspēsum, cùm talis habitus posit reduci ad exercitium, & actum: ideo meritò gl. Abb. & communis in cap. 2. de frigidis, asserunt matrimonium à sene contrahi posse. l. pen. vbi gloss. C. de nupt. & per supradicta indubitanter teneo, prout à me diebus præteritis fuit responsum, filios naturales ex concubina à quodam aduocato consanguinitate mihi valde coniuncto in ciuitate de Chinchilla habitos, verè legitimos esse, cùm consanguineus meus, dum lethali morbo tenebatur, rēporte eius mortis cum propria concubina matrimonium cōtraxerat, dummodo haberet ordinatum intellectum, & corā parocho, & duobus, vel tribus testibus tale matrimoniū fuisse contractum, etiam si non præcessèrint tres denunciationes, de quibus
23 in Concil. Tridentino, sess. 24. c. 1. de reformatione matrimonij. & in c. Cū inhi-

inhibitio.de clandeſt. deſponſa. & in
cap. Cùm in tua. de ſponſal. verus &
germanus ſenſus eſt ad dictum cõcil.
pro vt ex eius tenore & ſerie apparet,
quod ad veritaté matrimonij ſat eſt
fuiſſe contractum coram Cura parochiali, & duobus, vel tribus teſtibus,
etiam ſi denunciationes non interfuerint: licet eis omiſſis contrahẽtes
parochus & teſtes arbitrio Ordinarij
grauiter puniantur. Sed nõ ob id matrimonium corã parocho & teſtibus
contractum annullatur. Ita pluries à
me, dum eram iudex Eccleſiaſticus,
maxima cum ratione fuit iudicatũ.
In dicto enim Concilio Tridentino,
24 quædam ſolennitates referũtur, quæ
ſunt de honeſtate, & quædam de ſubſtantia matrimonij. De honeſtate, vt
ſunt publicationes, & edicta & banna in Eccleſijs, quibus omiſſis matrimoniũ non ob id vitiatur. De ſubſtãtia verò matrimonij, vt coram parocho, & duob⁹, vel tribus teſtibus matrimonium cõtrahatur. Omiſſa itaq; hac ſolennitate tãquam ſubſtantiali
matrimonium redditur nullum.

25 Iuxta prædictam materiam nõ eſt
omittendum filios cenſeri legitimos
& naturales, ex matrimonio natos.
ex quo probatum fuiſſet, vxorem eſſe adulteram, etiam ſi talis mulier cõiugata in lupanari, vel in proſtibulo extitiſſet: potiùs enim & meritò talis filius præſumendus eſt mariti, quàm adulteri. l. miles. §. defuncto. ff. de adulte Quem text. eſſe nota. aſſerit Bald. in rub C. de proba. num. 6. & in l ſi vicinis. nu. 2. C. de nup. Et non eſt alibi ſecundum eun. Bal. in. l. cum matre. nu. 2. C. de ſuis, & legi. hære & in. l fi. C. de cõmu. ſer. manu. in prin. & in. l 1. nu. 34. C. qui accuſa. non poſ. Angel in. l ſeptimo menſe. ff. de ſtat. homi. Paulus Caſtr. in. l. 3. in princ. ff. de lib. & poſthu, Hippol. in. l. 1. §. ad quæſtionem. num. 20. ff. de quæſt. & in rub. ff. de fideiu. num. 51. & in. l. 1. nu. 70. C. de ſica. & in ſingulari. 530. incip. Propter peccata. Abb. Felin. & Decius in. c. per tuas. in princ. de probat. Idem Abb. in. c. tranſmiſſæ. nu. 9. qui filij ſunt legit. Idem Decius cõſil. 272. incip. viſo proceſſu. num. 2. & conſil 288. incip quæritur in principio, & conſi. 576 pro reſolutione. nu. 10. idem conſ. 657. incip. plenè & eleganter. vbi bene intelligit dictum. §. defuncto. Alex. conſi 88. incip. omiſſis nu. 6. vol. 7. & conſil. 37. in cauſa mota. nu. 4. vol. 1. Gozandi. conſi. 13. incip. in conſultatione. num. 48. vbi dat plures intellectus ad dict. §. defuncto. Ioan. Cottazi. in dict. l 7. menſe. nu. 5. Paulus Pariſ. conſil. 11. num. 13. vol. 2. & conſi. 29. nu. 12. vol. 2. Sebaſ. Sapia. in rep. l. Si emãcipati. num. 33. C. de colla. Ioan. Neuiza. in ſua Sylua nupt. fol. in meo, lib. 17. & 93. Petrus Raue. in ſuo alphab. aureo. verbo. filiatio. Franciſ. Cremen. ſingu. 126. incip. mortuo marito. Gabri. Paleo. de nothis, c. 24. in prin. Palatius Rub. de dona. inter vi. & vxo in rub §. 60 nu. 12. gloſſ. magna. in. l. 9 titu. 14. par. 3. glo. 3. in. l. fi. tit. 6. lib. 3. Fori. l. ſingu. 9. tit. 14. part. 2. l. 7. in fine. titu. 2. part. 4. Optimè Nicol. Boer. deciſio. 299. incip. & videtur. nu. 2. Franciſ. Mat. deciſio. 514 incip. queritur an vxor. nu. 18. par 1. Tellius Fernan. in l. 13. Tauri. in princ. qui omnes referunt prædictum §. defuncto. tanquam ſingularem. Adde tamen caſum ſimilẽ in l. quia ſemper. ff. de in ius vocan. ibi, Pater verò is erit, quẽ nuptiæ demonſtrant. Idem probat. l. ſi vicinis. C. de nup. & d. l. 9. ti. 14. p. 2. & l 7. in fi. ti. 2. p. 4. Ratio huius cõcluſionis eſt ſecũdum Abb. in. d c. tranſmiſſæ nu. 9. quia cum talis filius non poſſit eſſe vtriuſque, videlicet mariti & adulteri, fauore ma-

re matrimonij & prolis, debemus po
tiùs præsumere esse mariti, quã adul
teri. Et hæc præsumptio alijs præua-
let coniecturis & præsumptionibus,
& in dubijs, ambiguis, vel obscuris in
26 meliorem, benigrioremq́ue partem
inclinare tenemur. l. Arrianus. ff. de
actionibus & obligat. l. meritò. ff. pro
socio. l. semper in obscuris. ff. de regu.
27 iur. Et præsumendum est potiùs pos-
sibile honestũ, quàm possibile inho-
nestum: vt vtar verbis Bal. in dict. l. si
liũ eum diffinimus. Et procedit hæc
præsumptio, etiam si talis filius assi-
muletũr adultero, & non marito. l. fi.
§. penultimo. ff. ad munici. l. quòd si
nolit. §. si mancipia. ff. de ædili. edic.
Quia illud fieri poterat propter cogi
tationem mulieris, tempore conce-
ptionis: vt probat gloss. fin. in. l. quæ-
rit aliquis. ff. de verbor. signif. gloss.
in. l. non sunt liberi. ff. de statu homi
num. Plenè Ias. in. l. Gallus. in princ.
num. 67. cum sequent. Vbi defendi-
tur mulier de accusatione adulterij,
cùm Æthiopem peperisset propter
cogitationem tempore cõceptionis,
ex imagine nigra in cubiculo posita.
Quo in loco alia huius rei exempla
scripsit Ias. adeò prædicta sunt vera,
quòd matris assertio in contrarium,
28 nihil prorsus nocet filio, vt censeatur
genitus ex adultero, & non ex mari-
to. l. 1. §. Si quis ab aliquo. ibi, & si te-
stator eum negauerit. vbi Bar. & alij
notant. ff. de carbo. edict. l. fin. §. mu
lier. ibi, vt spurium in actis professa
est iuncta gloss. fi. ibi. ff. de probatio-
nibus. l. singu. 9. tit. 14. par. 3. gloss. in
l. Si vicinis. C. de nup. gloss. nota. in. l.
Si posthumus. §. fi. verbo. probetur.
ff. de lib. & posthu. gloss. verbo. iudi-
cijs. in dict. c. transmissæ. notat Bald.
in dict. l. filium eum diffinimus. num.
2. Bal. & Alex. in. l. neq; professio. C.
de testa. Abb. in. c. officij. num. 3. &. 4.
de pœni. & remi. & in. c. Per tuas. nu.
5. de probationibus. vbi optimè Dec.
nu. 4. idem Abb. in dict. c. trasmissæ.
in princ. & in. c. per tuas. num. 3. &. 8.
qui filij sunt legitimi. Ias. in dict. l. Gal
lus num. 66. Hippol. in. l. 1. §. ad quæ-
stionem. num. 21. ff. de quæst. Nicol.
Boeri. decisione. 299. num. 6. Alcia.
de præsumptionibus regula. 3. præ-
sumpti. 37. nu. 6. ratio est secundum
prædict. Doct. quia dictum patris, vel
matris, prodesse, & non obesse filio
debet. l. transactione matris. C. de
transact. l. ad probationẽ seruitutis.
C. de probati. Vnde facile infertur
ineptè fecisse illum filium primoge-
nitum regis in renunciatione regni,
ob id quòd regina eius mater in ex-
tremis posita dixit, non esse filium
primogenitum Regis, sed cuiusdam
militis: vt refert Bart. in dict. l. filium
eum diffinimus: in fi. Abb. & Præpo-
situs in dict. c. transmissæ. nu. 5. & in
dict. c. officij. Ange. Alberi. Salice. in
dict. l. si vicinis. Barbatius in cap. per
tuas. nu. 8. de probationibus. Hippol.
in. l. 1. §. ad quæstionem. nu. 35. ff. de
quæst. Nicola⁹ Boeri. decisione. 299.
incip. Et videtur Ioan. Nauriza. in Syl
ua nupt. nu. 86. Andræ. Alciar. in dic.
regul. 37. nu. 6. Ratio est, quia hæc est
præsumptio iuris, & iure: vt elegan-
29 ter affirmat Paul. de Cast. in cõsi. 275.
vol. 1. latè Hippol. in dicto. §. ad quæ-
stionem. nu. 36. & cõtra præsumptio
nem iuris & iure probationem in cõ-
trarium nõ admitti indubitatum est.
l. Si q̃s adulterij. C. de adult. l. antiquè.
C. ad Vellei. l. fi. C. arbi. tute. gl. fi. in. l.
siue possidetis. C. de probar. gl. ordi.
in. c. is. qui fidem. de spons. gl. in. c. fer
rũ. 50. d. gl. in. c. fraternitatẽ. 54. dist.
regulam. &. 9. fallen. scripsit Soci. re-
gul. 384. incip. probatio in contra-
rium. Latè Ias. in. l. 2. num. 6. cum se-
quent. C. qui testa. face. pos. Hippol.
in rub.

in rubr. C. de proba. nu. 72. cum seq.
quod procedit, etiam si mortuo ma-
rito statim fiat mulier cõcubina ali-
cuius, atque intra nouem proximos
menses filius nascatur, mariti mor-
tui, etiam filius existimãdus est. Bal.
in. l. Si mater. C. de suis. & legi. hære.
Francis. Cremẽ. in singul. 126. incip.
mortuo marito. Ad quod optimè fa-
cit Authent. de restitu. & ea quæ pa.
in vndecimo mẽse post mortem ma-
riti. vbi gloss. in. §. vnum siquidem. &
& in. §. fin. colla. 4. & quid iuris erit si
statim mortuo marito intra vnum,
vel duos menses mulier alij nupserit,
cuius filius erit, si intra nouem men-
30 ses post mortem mariti nascatur, &
ad quem hæreditatem primi, vel se-
cundi mariti admittatur: cùm septi-
mo mense etiam poterat nasci, & es-
se primi mariti. l. 7. mense. ff. de stat.
homi. l. in testamento. §. fin. ff. de suis
& legi. hære. vbi Iurisconsultus diffi-
niuit legitimum esse partum natum
centesimo octogesimo secundo die:
& sic sexto mense & duobus diebus.
In quæstio proposita. Bald. & Ioan.
Dimo. in dict. l. Gallus tenent, quòd
secundo marito tantùm succedat fi-
lius. Sed Ange. in. l. ex facto. §. penul-
timo. ff. ad Trebel. asserit, quòd vtri-
que patri succedat. Alij tenent, quòd
vnam tantùm hæreditatem, quam
maluerit filius eligat. Quas opinio-
nes refert Tellius Fernand. in. l. 13.
Tauri, in fine. Et miror quòd ille nõ
alleget Albericum in rub. ad Orficia.
in vltima quæstio. & Lucam de Pe-
na. in. l. mulieres. in fine. C. de inco-
lis, dicentem, quòd suo tempore cõ-
32 tingit quandã mulierem intra quin-
decim dies à tempore mortis primi
mariti, alios duos viros superduxisse:
& natus fuit filius intra nouem men
ses, & super filiatione, & hæreditate
dictorum trium virorũ, quæstio fuit

deuoluta ad sedem Apostolicam. Re
fert Nicola. Boeri. decisione. 186. in-
cip. quid sit maritus. nu. 3. Et ad tollẽ
das huiuscemodi difficultates iura
ciuilia meritò statuêre, mulieres trã-
seuntes ad secundas nuptias intra an
num luctus, esse puniẽdas. Authent.
ex testamento. C. de secund. nupt. l.
fœminæ. l. pater. C. ad Tertul. Latissi
mè per Ripam in dict. l. fœminæ, &
glossatores in. l. 15. Tauri.
31 Non me latet prædicta à me supe-
rius scripta, posse limitari, quãdo pro
pter absentiam mariti, vel infirmita-
tem verisimiliter probetur filium nõ
esse mariti. dict. l. filium eum diffini-
mus. quam ad hoc allegat Abb. in di-
cto. c. per tuas. nu. 3. & in dicto. c. trãs-
missæ. num. 9. & in. c. causam quæ. in
princ. nu. 3. qui filij sunt legi. & in. c.
intelleximus. nu. 6. de adulte. l. singu.
9. titul. 14. part 3. l. 13. Tauri. Notat
Paulus de Cast. consil. 155. super pri-
mo. nu. 7. vol. 1. Optimè Decius con-
sil. 288. incip. quæritur. num. 5. veluti
si per annum, per biennium absens
fuerit maritus, elapso anno nascatur
filius. Item limitatur dictus. §. defun-
cto. quando filius natus fuerit clau-
dus, cæcus, vel luscus, vel aliter cor-
pore vitiatus, & probatũ fuerit adul-
teriũ. Quo casu potiùs filius adulteri,
quàm mariti præsumendus est. Cor-
poris enim viciatio præsupponit na-
tiuitatem, & conceptionem fuisse in
peccato, id est, ex adulterio. Hac ra-
tione idexpresse affirmat Barba. in. c.
in præsentia. nu. 97. de probationib⁹.
q; sequitur Hippo. in sing. 530. incip.
propter peccata. & Doct. Dueñas in
reg. 345. vbi plures alias limitationes
scripsit ad dict. §. defuncto. Sed di-
ctum Barbatij proximè relatum, sem
per iudicaui esse falsum: nã cæcitas,
& claudicatio, membrorumq; defe-
ctus, atq; deformitas, nõ propter pec
cata

cata eueniunt, ſed propter aliquos defectus naturales: vt explicat Sanctus Thomas.in.3.part. q.1.art.3. ad quartum. Alber.Mag.in.2.Phyſi.tex. 82.c.3. & in Euãgelio Ioannis cap.9. habetur ibi. Neq; cæcus peccauit, neque parentes eius, ſed vt manifeſtentur opera Dei in illo.

33 Practicam verò, & formam probãdi filiationem docet Bart.in dict. l.filium cum diffinimus. in princ. & in l.1. §.Item per contratium in fine. ff. de lib.agno.& in.l.1.§.ad quæſtionẽ. nu.3.ff.de quæſt. dicens, quòd periti aduocati ſemper recurrunt ad illam practicam. Abb.Feli.& Deci.in.c.per tuas.de proba.& in. c.petueni.in fin. & in.c.per tuas.in princ.qui filij ſunt legitimi. Iaſ.in.l.poſthumus. §. ſi quis ita. nu.10.cũ ſeq. ff. de lib.& poſthu. Plenè Sebaſ. Sapi. in rep.l.ſi emancipati.nu.33. C.de colla. Latiſsimè Licẽciatus ab Otallora, tractatu de nobilitate.2.par.3.partis princi.c.3. nu. 2. Ac plures probandi modos filiationem ſcripſit Ioan.Cotracius in dict.l. Filium cum diffinimus. De quibus latiſsimè inferius à me eſt differẽdum. c.11. Et an in dubio quis pręſumatur legitimus, vel illegitimus. Vide magiſtralem diſtinctionem Ioã. Andreæ. in.c.fi.de presbytero non baptizato. Enri. in cap. lator. qui filij ſunt legi. 2.diſtinctione. Præpo. in rubr. qui filij ſunt legi. Decius conſi.343.viſo cõſilio. in princ. Telius Fernan qui in hoc optimè diſtinguit in.l.11.Tauri.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum legitima de iure Digeſtorum erat quadrans, id eſt, quarta pars totius hæreditatis.*
2 *Legitima de iure Authenticorum eſt triens, id eſt, tertia pars.*
3 *De iure Regio, omnia parentum bona ſunt filiorum legitimæ, præter tertium & quintum.*
4 *Bona teſtatoris, tempore eius mortis conſiderantur.*
5 *Filij nõ ſunt pro anima defuncti inteſtati morientis, cõpellẽdi, quintũ diſtribuere & nu. 5.*
6 *Tranſuerſales ab inteſtato ſuccedentes, quintum pro anima diſtribuere tenentur.*
7 *Volũtas defũcti, etiã præſumpta, ſequẽda eſt.*
8 *Anto. Gomezius reprehẽditur, & meritò.*
9 *Inter filios æqualiter pater bona ſua diuidere poterit.*
10 *Qua ratione inuidia inter fratres oriatur.*
11 *Titulus de Collationibus cur inuentus.*
12 *Licet parentibus aliquem ex filijs in tertio & quinto meliorare.*
13 *Legitimæ filiorũ in regno Nauarræ quãtitas.*
14 *In regno Valentiæ filiorũ legitima quãta ſit.*
15 *Regnum, Ducatus, vel Maioricatus, inter filios non diuiduntur.*
16 *Seruandum eſt pactum, matrimonij tempore initum quòd primogenitus in tali Maioricatu ſuccedat, & ſecundogenitus in alio.*
17 *Qui differentias inter maſculos & fœminas inducunt, quaſi naturæ accuſatores ſunt.*
18 *Statutum quòd fœminæ non admittantur, eſt odioſum, & ob id reſtringendum.*
19 *Per filios conſeruatur agnatio, & familia, & nomen teſtatoris.*
20 *Plurimum Reipub. intereſt, Maioricatus, & primogenituras eſſe.*
21 *Priuilegium pro ſe & filijs ſuis conceſſum, ad filias nuptas non extenditur.*
22 *Filia nupta non eſt de genere, & eſt finis familiæ ſuæ.*
23 *Ius primogenituræ aduerſatur omnibus ſucceſsionum regulis iuris communis.*
24 *Statutum pro parte odioſum, & pro parte fauorabile.*
25 *Declaratur cap.101. in curijs de Madrid.*
26 *An filia meliorari poſsit, exiſtente nepote ex filio.*
27 *Alia ratio ad dictum cap. regium.*
28 *In legibus correctorijs ex identitate rationis, non fit extenſio.*
29 *Interpretatio virtualis & intellectiua, ſemper eſt permiſſa.*

30 *An*

30 *An dictum cap. regium habeat locum in nepote ex filia.*
31 *Mutato sexu, non mutatur ratio exclusiua sexus.*
32 *Propter medium inhabile, impeditur acquisitio extremorum.*
33 *Filiæ in regno Franciæ non succedunt.*
34 *Fœmina de iure cõmuni in regno nõ succedit.*
35 *In regno Castellæ, & Legionis, Nauarræ, & Aragoniæ de consuetudine diutina, fœmina succedit.*
36 *Toto excluso, per cõseqũes, quælibet eiꝰ pars.*
37 *Iura regia secũdũ ius cõmune sũt intelligẽda.*
38 *Verba narratiua non probant.*
39 *In morte filiam meliorare, prohibitũ non est.*
40 *Multa in vita sunt prohibita, quæ in morte conceduntur.*
41 *Dictũ cap. 101. regium obligat in cõscientia.*
42 *Meliorationes, & Maioricatus liciti, & permissi sunt in foro conscientiæ.*

Cap. tertium.

1 Apitulo supra proximo diffinitionem filiorum legitimorum satis abũdè exposuimus, modò videamus de eorũ ex testamento, & abintestato successione: & vt nihil antiquitatis penitùs ignoremus, sciendum est quòd de iure antiquo siue vnus, siue plures essent filij, eis quarta pars in testamento paterno erat relinquẽda. l. Papinianus. §. quoniam. &. §. quarta autem. ff. de inoffic. testam. l. cùm quæritur. l. parentibus. C. eod. tit. & in. §. fin. instit. eodem tit. l. Deo nobis. §. hoc etiam. C. de Episc. & cler.

2 Iure tamen nouissimo Authenticorum statutum est, tertiam partem totius assis, si sunt quatuor filij, vel pauciores esse legitimam filiorum: sin autem plures esse, trientem, id est, dimidiam partis totius assis. Authẽ. de trien. & semi. §. 1. colla. 3. Authen. nouissima. C. de inofficioso testa. Auth. de nupt. §. fi. col. 4. bene declarat Fulgo. cõsi. 26. stante statuto. Decius cõsi. 236. nõ parua difficultas. nu. 11. cõcordat. l. regia. 17. tit. 1. par. 6.

3 Sed de iure nouissimo regio omnia bona parentum, præter tertium & quintum, sunt legitimę filiorum. l. 9. tit. 5. lib. 3. Fori. l. 7. tit. 12. lib. 3. Fori. l. 28. Tauri. glos. in dict. l. 17. Quod intelligendum est, si sunt plures filij: sin autem vnus tantũ existat filius, ex testamẽto omnia bona paterna sunt huius vnici filij legitima, præter quintum. Vnico enim filio melioratio tertij fieri non potest. Tenuit Segura in l. vnum ex familia. §. sed si fundũ. nu. 88. ff. de leg. Secundo. Ioan. Lup. in l. 27. Tauri. nu. 23. Couarr. lib. 1. resolutionum. c. 19. nu. 3. vbi optimas huius rei rationes reddit. & in filiorum legitima, & eius quantitate consideratur tempus mortis testatoris, quantũ
4 eius facultates illo tempore valerẽt. l. cùm quæritur. C. de inofficioso testamento. l. 19. Tauri. Decius. consi. 228. casu proposito. numer. 3. & abintestato certum est omnia bona parentum, nullo subtracto tertio, vel
5 quinto, esse filiorum legitimam. Segura in. l. cohæredi. §. cùm filiæ. numer. 33. ff. de vulgari. & pupil. Et probatur in Authentica, in successione. C. de suis, & legitimis hæredibus. & & in. §. 1. Instit. de hær. quæ abintest. defer. Decius optimè consil. 231. viso
6 casu. nu. 7. Ob id diebus præteritis in Episcopatu Zamorẽsi à me in eo Prouisore & Vicario generali existente, fuit iudicatum, filios omnia bona paterna abintestato habentes, non esse à procuratore animarum illius Diœcesis compellendos distribuere pro anima sui patris defuncti quintã partem bonorum, cùm abintestato

omnia

omnia parentum bona ſunt filiorum
legitimè, vt proximè dictũ eſt, & cũ
ſint filij, hæredes abinteſtato, quòd
neceſſaria iuxta eorum ſtatum, & ho
norem pro anima ſui patris eos diſtri
7 buere, piè credẽdum eſt. Id affirmat
Tellius Fernan. expreſsè in. l. 36. Tau
ri. nu. 4. quòd aliter eſſe cẽſeo in trãſ-
uerſalibus ſuccedẽtibus abinteſtato:
quippe qui teneantur pro anima de-
functi quintam partem hæreditatis
diſtribuere, & ad id compellendi. Cũ
nihil penitùs ſit legitima eorum. Sed
teſtator liberè, ſi teſtamentum feciſ-
ſet de bonis ſuis potuerat diſponere.
Et ex præſumpta mẽte teſtatoris, cre
dẽdum eſt, quòd ſi ipſe teſtator teſta-
mentum condere potuiſſet, pro ani-
ma ſua quintam ſaltem bonorũ par-
tem reliquiſſet. Voluntas etenim te-
ſtatoris non ſolùm expreſſa, ſed etiã
præſumpta & tacita, ſequenda eſt. l.
Titius. §. Lucius. ff. de lib. & poſthu. l.
8 fi. ff. de hęre. inſti. l. mulier. C. ad Tre-
bel. l. ſi mater. C. de inſtit. & ſubſt. ſub
condi. fac. Quod bis in actu practico
habui. Sed Ant. Gom. in dic. l. 36. Tau
ri contrariam tenuit ſententiã. quòd
9 ſuccedentes abinteſtato, non tenẽ-
tur quintum expẽdere: & nullo alio
fundamẽto & ratione, niſi quia hoc
lege cautum non eſt. Quę opinio mi
hi nunquam placuit, nec eam bene
intuenti placebit. Ideo ſequenda eſt
prædicta diſtinctio tãquam æqua, iu-
ri atq; rationi congrua.

10 Inter filios ſuos poterit teſtator
bona ſua æqualiter, & pro virili por-
tione diuidere. l. inter filios. C. fami.
hercis. l. fin. C. commu. vtriuſque iur.
Authen. de nup. §. fi. colũ. 4. lex enim
æquitatem vult inter fratres ſeruari.
l. cùm pater. §. euictis. ff. legatis. 2. at-
que. lex ſuadet, vt pater æqualiter
11 inter filios teſtetur. l. illud. §. fi. C. de
colla. l. quæſitum. §. Sed & ipſe. ff. de-
fundo inſtructo. l. Si poſt mortẽ. §. fi.
ff. de bonorum poſſeſ. contra Tabul.
Vnde dicit Angelus in d. cta Auth. de
nup. §. Illud quoque. Decius in conſ.
388. in caſu propoſito. num. 2. quòd
12 naſcitur inter fratres nimia inuidia,
quando æqualiter inter eos hæredi-
tas ſuorum parentum non eſt diuiſa.
Et ob id meritò fuit inuentus titulus
de Collationibus. Alexan. conſi. 175.
incip. Contingit. num. 6. volu. 6. Sed
13 in regno Caſtellæ permiſſum eſt pa-
rentibus, in tertio & quinto ſuorum
bonorum, aliquem ex ſuis filijs melio
rare. l. 9. tit, 5. lib. 3. Fori. l. 7. tit. 12. eo.
lib. 3. Fori. l. 28. Tauri. Et in Cãtabria,
atque in regno Nauarræ forus, & lex
vſitata eſt, quòd pater poſſit totã hæ-
14 reditatẽ vni filio relinquere, & alijs
vnum digitum tantùm terrę dare. lo
co legitimæ. in. l. 11. tit. 20. in Foro Cã
15 tabriæ. Et in regno Valẽtiæ legitimæ
filiorum ſunt quinque Solidi, ſinguli
eorum. 18. Matabetinos Caſtellę cõ-
tinentes: quibus relictis, libera eſt pa
rentibus facultas liberos exhæredan
di. Forus. Totes aquelles perſones. ti.
de teſta. vt filij parentibus ſint obe-
dientes. Sed quando hæreditas eſt in
16 diuiſibilis, vt Regnũ, Ducatus, Mar-
chionatus, vel Maioricatus, inter fra-
tres talis hęreditas non eſt diuidẽda:
ſed ad maiorem natu tantũ pertinet.
cap. Imperialẽ. §. Præterea Ducatus.
de prohib. feu. alie. cap. Licet. vbi gl.
& docen. de voto. & quando tempo-
17 re contractus matrimonij fuit initum
pactum, vt diebus præteritis vidim⁹,
quòd fili⁹ primus maſculus ſuccedat
in tali domo, vel Maioricatu. Et ſecũ
do genitus, in tali caſu, vel domo.
Quæ conuentio tanquã iuridica ſer-
uanda eſt. l. Diui Conſtantini. ibi, pa-
ctis, quæ matrimonij tempore. C. de
natu. lib. tenuit. expreſſe Ioã. Fab. in
l. fi. C. de pactis. Optimè Decius conſ.
225. in

215. in causa quæ.num. 2. vbi ad hoc
plures Doctorũ allegationes refert.
Nullaq; regulariter est differentia
18 & discrimen in successionibus inter
filios & filias. Authen. de hæredi.ab-
intest. veni. §. 1. & §. Nullam. colũn. 9.
Authent. in successione. C. de suis &
legi. hæredi. & in prin & in §. Sed fœ
minæ. & in §. Sed hæc. instit. de exhæ
reda. lib. quamuis de iure antiquo ali
ter erat, vt ibi apparet. Sed. l. maxi-
mum vitium C. de lib. pręt. vel exhæ
re. loquit, quòd quasi naturæ accusa-
tores existuot, qui inter masculos &
fœminas tales differẽtias inducunt.
l. Lege duodecim tabularum. C. de
legi. hære. Authentic. defuncto. C. ad
Tertul. ibi, exclusa prorsus omni dif-
ferentia sexus. Authen. de trieo. & se
misse. §. Considerantes. ibi. non autẽ
distinguemus de filijs siue masculi, si
ue fœminæ sint. l. penult. C. Qui bo-
nis cede. possl. omnes. C. de agri. & cẽ
si. libr. 11. ibi sine vllo sexus discrimi-
ne. l. Quoties. §. Imperator. ff. de post.
ibi non tantum masculos, sed etiam
fœminas. l. 2. §. 1. ff. vnde legi. l. 3. titu.
13. part. 6. Ideo appellatione descen-
dentium veniunt non solùm mascu-
li, sed etiam fœminæ. l. fi. C. de suis &
legi. hære. l. 1. §. Generaliter. ff. de leg.
præsta. per quæ iura ita consuluit Ale
xand. consi. 160. viso themate. volu.
2. dicens, quòd descendentes ex fœ-
minis admittũtur ad donationem fa
ctam alicui pro se, & suis descenden-
tibus. Similiter appellatione proxi-
morum, vel propinquorum veniunt
fœminæ. Decius vbi ad id plurima al
legat. consi. 213. in casu proposito. nu.
2. & 3. Ideò statutum disponẽs, quòd
stante masculo, fœmina non succe-
dat, est nimis odiosum, & ob id re-
stringendum. Bar. in. l. cunctos popu
los. nu. 33. C. de summa Tri. & fid. Ca-
19 tho. Idem post antiquos in dict. l. Ma
ximum vitium. nu. 3. Bal. in. l. inter fi-
lios. per tex. ibi. C famil. hercisc. dicẽs,
quòd tale statutum est contra ius, &
naturalem æquitatem. & in. l. Certũ
est nu. 2. C. Vnde cogna. Sed ipse Bal.
sibi coorrarius oppositum tenuit, in
dict. l. Cũctos populos. n. 19. & in. l. r.
nu. 4. C. de in ius vocan. & Ias. in. l. 1.
§ hoc autẽ iudicium. lectu. 2. nu. 10.
ff. ad Trebel. dicentes, quòd illud sta-
tutum est fauorabile, & filiorum fa
20 uore fuit factum, & in fauorẽ publi-
cum, inductum, vt conseruetur agna
tio, & familia, & nomen testatoris. l.
Cùm legitimè. ff. de statu. hominũ.
Atq; vt Respu. redditibus & patrimo
nijs ditata, nobilibus ac militibus, &
Maioricaribus polleat. l. super statu.
C. de quæst. l. sing. 1. §. Quãuis sit ma-
nifestum ibi publicè enim interest,
vt ordinũ dignitas, familiarium'q; sal
ua sit. ff. de ven. inspi. quam. l. ad hoc
allegat Bart. in. d. l. cunctos populos.
num. 19. & in. l. 2. nu. 4. de in ius vocã.
Ias. in. l. qui filiabus. nu. 22. ff. de lega.
primo. Tiraquel. plenissimè in tracta.
de iure primigeniorum. quæst. 4. nu.
22. Decius. consil. 159. visis his. nu. 3.
Larissimè Guilier. de Monte Serrato
in tracta. de successione Regum, pri-
mo dubio. nu. 16. Et vt quælibet fami
lia antecessorum suorũ memoriam
habeat, & antiquorum laudabiliter
gestorum retributionem, vt descen-
dentes, maiorum factis prouocari, ad
paria, vel maiora aggrediantur. l. Mo
re maiorum. ff. de iuris omni. iudi. c.
fi. 10. dist. Quã ob causam in Republ.
maioricatus, & primogeniturę, non
immeritò permittũtur propter hoc
commodum publicum, ac patrię de-
cus Quæ omnia rectiùs ac meliùs in
masculis, quàm in fœminis conser-
uantur: vt in specie affirmat Bald. in
21 l. vnica. nu. 5. & 6. C. quando non pe
te. par. petẽ. accresc. Nam fœmina est

finis familiæ suæ, vt inquit.l.pronunciatio. §.fi.ff.de verbo. signifi. & in. §. 1.insti. de legi. agna. tute. vbi inquit text. quòd agnatio trahitur ex linea masculina,& nõ fœminina. Vnde meritò dicebat Bar.in.l.Quoties. nume. 2.C.de præui.fcho.lib. 12.Quod priui legium datũ alicui pro se, & filijs suis masculis & fœminis,non competit fi
22 liabus nuptis, neque ad eas extenditur. Quod sequitur Romanus in.l.1. in prin.ff.ad Sylla. & in l. Cùm quædam puella.ff.de iurif. omni.iudi. Felinus in.c. nouit.nume.2.de iudicijs. Decius consil.223. in casu proposito. in princ. Ratio est illa, de qua supra. Quia filia nupta non est de genere: sed est finis familiæ suæ, vt dicitur in dict.l. Pronunciatio. §. fi. Ideo in lib.
23 Numerorum cap. 27. lege sancitum erat, quòd si homo fuerit mortuus absque filio masculo, ad filiam eius transibit hæreditas. Sed quidam asserunt, quòd maioricatus, & primogenituræ in Repub. tolerantur, contra naturalem æquitatem, & contra ius commune, quòd omnes filij & filiæ æqualiter ad hæreditatem admittantur. Et ita dicunt, quòd ius primoge-
24 nituræ aduersatur omnibus successionum regulis iuris communis. l.inter liberos. C.Fami. Herci.l.fin.C.Comunia vtriusq; iu. Notat Ioan. And. in addi. ad speculum.ti. de success.ab intest. versi. Est sciendum. Iaf. in.l.is potest.nu.40.ff. de acqui.here. Et propter hanc publicam vtilitatem aliquando licet contrauenire æquitati tendenti in naturalem rationalem. l.1.ff.de vsu cap.l.ita vulneratus.ff.ad l.Aqui. Nam si statutum, vel constitutio ex vna parte cõtinet odium, & ex alia fauorem, potiùs est censenda fauorabilis, quàm odiosa. Si principaliter fuit propter fauorem facta. glos. in verbo liberis.in dict.l.2. C.de in ius voc. vbi Bal. pleniſſimè de hoc. & glos in verbo Primi anni.in cap. Si propter de rescrip.lib.6.glo.in verbo alios.in c. Sciant cuncti. de electio.li. 6.Abb. in cap. non dubium. nu. 3. de senten.excommu.Bart.in rep.l.Si arrogator.nu.27.ff. de adopti. &.in.l.Si quis neq; causam. vbi Paulus Cas. ff si certum peta. glos in.l.Sed si hac.§.si. ff. de in ius voca. text. in. l. qui exceptionem. vbi Bar. ff.de condict.indebiti. Ideo statutum excludens fœminas propter masculos censetur fauorabile,quia in filiorum fauorem principaliter fuit introductum, quamuis respectu filiarum sit odiosum. Ex quibus faciliè infertur declaratio ad cap. 101.in curijs de Madrid, anno. 1534.
26 quod transumptiuè habetur in.l. 1. tit.2.lib.5.ordi.noui.Et prædictum.c. regium refert Tellius Fernan. & Castillo in.l.26. Tauri. Idem Casti. in.l. 18. Tauri. in gl. El tercio de mejoria, & in.l. 10. Tauri in glo. Mas de la quinta parte. in quibus locis duos notandos intellectus scripsẽte: quotũ vnus est, quòd licet in dict. cap. regio patri prohibitum sit in tertia & quinta parte bonorum suorum filiam meliorare, pater tamen habens plures filias, nulloque filio existente, vnam ex eis poterit in. 3. &. 5. meliorare, cùm hoc non sit in præiudicium filiorum: in quotum fauorem dict. cap.regiũ fuit introductum. Quod arbitror esse li-
27 mitandum, nisi pater habuisser nepotem ex filio præmortuo, quo casu filiam minimè poterit meliorare. Ad quod dicendum duo principaliter fundamenta mihi persuadent. Primum, quòd dictum statutum filiorũ fauore fuit factum, ideo tanquam fauorabile ad nepotes extendendum & ampliandum erit per supradicta. Quibus suffragatur.l. 1. C. de condi. incer. quòd filium dicitur habere, qui

qui nepotem ex filio mortuo habet
superstitem. Et dispositio facta de filijs, nepotes etiam regulariter comprehendit.l.filium habeo.ff.ad Macedo.l.vxorem.§.concubinæ.ff.de leg. 3.l.Lucius.ff.de hære.insti.l miles.ff. de ri.nup. iuncta lege Diuo Marco. C.de quæst.Bar.in.l.libertorum.ff.de verb.significatione. Optimè Alexander in cõsi.37.nu.14.lib.6.Anchar.cõsi.27.col.2.Soci.cõsi.113.col.3.vol.2. Latè Pinellus Lusitanus in allegatione pro Sanctio à Cardona, aduersus Ducem de Gandia.nu.40. cum sequ. Et per nepotes simili modo generatio, & familia, & memoria defuncti conseruatur, vt in.d.l.pronunciatio. Fulgosius cons.78.supposito statuto. Romanus cõsi.139.Ias.in.l.qui filiabus.nu.21.ff.de leg.1. Secũdum erit fundamentum, quòd stante statuto, quo cautum sit, quòd stantibus filijs masculis, filiæ fœminę non succedãt.

28 Tale statutũ locũ habet, etiã si nepotes existãt: q. tales nepotes fœminas excludãt. Bal.in.l.2.C.de in ius vocã. Iaco.in repetitiõe legis.qui se patris. nu.43.C.vnde lib Fulgos.in.d.cõs.78. incip.supposito statuto. Deci.cõs.87. incip.pro solutione,in prin.& in cõs. 348.in casu proposito.nu.2.& in cõs. 443.in casu ad me transmisso.nu.9.& in cõsi.372.incip.visis.nu 8.vbi hanc affirmat communem opinionem.Et Ias.in.l.de quib⁹.nu.16.ff.de legi.Hippo.in sing.303.incip.filiorum appellatione.Corneus cõsi.116.difficultas principalis.vol.2.& consi.180.in hac consultatione.vol.2. allegãdo Paulũ Castr. & alios, dicens hanc theoricã esse verissimam,& iuridicam.Eadem ergo ratione idem dicendum videtur in dicto cap.101.regio.

29 Nec huic conclusioni obstat regula iuris, quòd in.ll.correctorijs ex identitate rationis, non est licita extensio. Authent. quas actiones. vbi Doct. C. de sacrosanct. Eccles. Bald. in.l.præcipimus.§. fin. C. de appellat. Ias. in.l.de quibus num.21.ff. de legi. & in rubr. nume. 11. ff. de re iud. Sed dicta petitio regia corrigit ius commune: vt patet in

30 dicta.l. maximum vitium. Ergo non est extendenda: pro solutione dicendum est, quòd non est interpretatio extensiua, sed intellectiua & virtualis, illa quæ fit ex identitate rationis. gloss.singul.in verbo.Italiæ.in cap.1. de tempo.ordin.lib.6.gloss.in verbo. mente. in cap.Si postquam. de elect. lib.6.Bald.in.l.post fratres. C.de legi. hære.Decius consi.372.visis diligenter. num.7.Hippo. consi.61.post reddituum. num.6. volum.1.Neque prædictis obstat consilium Philipp. Cornei. 246.prima facie, in litera, c. volum. 2. allegando dicta.l. maximum vitium.in quo loco inquit, statutum, excludens fœminas esse odiosum. ideoque restringendum. Vnde dicebar Bald. in.l. quicunque in fine. C. de seruis fugitiuis. quòd statutum excludens auum ab hæreditate nepotis, non extenditur ad excludendam amiã. Quæ omnia intelligi possunt, quando prorsus & absque aliqua legitima filius, vel filia esset exclusa. Sed in dicto cap.regio. integra fœminis datur legitima. Ideo cessant fundamenta superius tradita, & ad theoricam. Bartol. in.l.sed & miles. ff.de excusationibus tutorum. quòd stante statuto, quòd filius excludat sororem, nepos ex filio non excludit amitam, optimis rationibus, & fundamentis respondit Decius in consilio. 333.licet propositi mei. num. 3. quæ breuitatis causa in præsentiarum nõ refero.

31 Similiter intelligo dictum cap. regium in nepote ex filia, quòd simili modo non poterit in. 3. &. 5. meliorari: quia non debet esse me-

horis conditionis nepos, quàm filia.
l.ſi viua matre. C.de bonis maternis,
l.hæredẽ.ff.de regu.iu. Itẽ iſte nepos
deſcẽdit ex perſona inhabili: ergo ſi
d.l.regia excludit radicem, quicquid
ex ea oritur videtur eſſe excluſum.c.
1.§. hoc autem notandũ. qui feu. da-
re po.c.Apoſtolicæ.de re iudi.li.6.No
tat Cynus in.l.1.in fine, quæ ſit longa
cõſue. Iaſ.in.l. Gallus.§. nũc de.l.Vel-
leia.nu.12.ff.de li.& poſth.& mutato
32 ſexu, non mutatur ratio excluſiua le
gis.l.quòd ipſis.ff.de reg.iuris.l.ſiue à
matre. C.de bonis mater. Latè Tira-
quel.de iure primig.quæſt.12.nu.10.
nam niſi in capite principium aſſu-
mat, ſucceſſio vlterius produci nõ po
terit. Excluſa ergo matre à.3.&.5.iux
ta tenorem d.c.regij: per conſequens
videtur eſſe excluſa tota linea, quæ
ex ea deſcendit.l.quęcunq; gerimus.
ff.de actio.& obli.l.2.C.de liber.& eo
33 rũ lib. Bal.in.l. Deo nobis.§. hoc etiã
nu.4.C.de Epiſ.& clericis. Et propter
medium inhabile impeditur acquiſi
tio extremorum.l.fi.ff.de flu mi.l. qui
ſella.§.fi.ff.de ſerui.ruſti.prędi. Mater
eſt quoddam medium inhabile, pro-
pter quod eius filio melioratio fieri
nequit. Vnde inquit Bald.in.l.1.ff.de
ſena.& Ioan. Andre.per text.ibi in.c.
ad Apoſtolicæ.de re iudi.lib.6.vt latè
tradit Tiraq.de iure primigeni.q.12.
num.5. Quòd cùm ſucceſſor non de
34 beat eſſe melioris conditionis, quàm
autor ſuus, à quo cauſam habuit, & in
cauſa non poterit eſſe plus virtutis,
quàm procedit ab effluente poten-
tia cauſæ, ideo cum filia regis Franco
rum nõ ſuccedat in regno, filius eius,
videlicet rex Angliæ, in regno Fran-
ciæ, nullum ius poteſt prætendere, &
propter hoc ſunt inimicitiæ & bella
inter regnum Angliæ, & regnũ Fran
ciæ. Suppoſito, quòd in regno Fran-
cię fœmina, etiam primogenita, non
ſuccedit in regno, vt optimè tradit
Gulielmus de Mõte Ferraro, de ſuc-
ceſsione regum, primo dubio.nu.11.
&.20.& Ioan. Sirier. de primogenitu
ra.lib.1.quæſt.22.per totã. vbi latiſsi-
mè ſcripſit, ꝙ triplici ratione filia in
regno Franciæ non ſuccedit, videli-
cet iure cõmuni, & iure ſpeciali illius
regni, & iure conſuetudinario. Et ꝙ
35 ita ſit de iure cõmuni, ꝙ à ſucceſsio-
ne regni fœmina excludatur. Eſt tex.
in.c.1.§. hoc autem notãdum de ijs,
qui feu. dare poſ.l. fœminæ. ff. de re-
gul. iur. Bart. in.l. ſi defunctus. C. de
ſuis.& legi. hære. Franc. in.c.grandi.
de ſupplen.negli.præla.lib.6.Abb. &
Doct. in cap. dilecti. de arbitri. Latè
Ioã. Geraldus de priuilegijs regni Frã
corum.num.44. qui tenent, quòd ex
36 conſuetudine, potiùs quàm de iure
fœminæ filiæ in regno ſuccedũt: quæ
cõſuetudo eſt diutina, & nimis vſita-
ta in ſucceſsione regnorũ Hiſpaniæ.
Pluries in chronicis Hiſpaniæ legi-
mus fœminas in regno Caſtellę, & Le
gionis ſucceſsiſſe: vt fuit infans Dña
Vela, filia Comitis Didaci Burgenſis,
quo tẽpore Caſtella Comitatus erat.
Itẽ filia Sãctij Comitis nomine Elui-
ra, quæ matrimonium cõtraxit cum
rege Nauarræ. Item regina nomine
Vrraca, & regina Berenguera, & in-
clyta regina Iſabella. Item eius filia
regina Ioanna. Et in regno Arago-
niæ ſucceſſit Petronilla. coniux Rai-
mundi Berengarij Comitis Barcino-
næ, & Regina Blanca. In regno verò
Luſitaniæ id nondum deciſum eſt,
an in prædicto regno filia ſuccedat:
ob id magnum fuit prælium inter Ca
ſtellam & Luſitaniam, tempore Ioã-
nis primi, propter vxorem ſuam Bea-
tricem, filiam Regis Luſitaniæ hære-
dem. In quo memorabili prælio de
Aljubarrura Ioannes Rex Caſtellæ
malo conſilio ductus, fuit ſuperatus.

37 Præ-

37 Prætereà, quòd filius ex filia exclu
datur à melioratione tertij & quinti,
ſicut eius mater, iuuatur hac ratio-
ne, toto excluſo quælibet eius pars,
de iute per conſequens excluditur.
l.ſi quis cum totum.ff.de excep.re.iu
di.reg.in toto.de regu.iu.lib.c.6.pœ
nale.14.quæſtio.5.Sed mater exclu-
ditur, ergo eius filius, qui eſt pars ſuæ
matris.l.Sed ſi ades.§.ſi quis mulierē.
ff.loca.l.Cùm ſimus.C.de agri & cē
ſi.lib.11.Ac ita per nonnulla ex prędi
ctis fundamētis in ſpecie tenuit Bal.
in.d.l.maximum vitium.nu.3. Et in
hac propoſita quæſtione, & intelle-
ctu.d.c.regij. conſuluit Bart. in.l.2.§.
videndum. ff. ad ſena. conſul. Tertu.
& Corneus in conſi. 180. in hac con-
ſultatione.vol.2. quàmplurima circa
hanc quæſtionem congeſſit Andræ.
Tiraquel. de iur. primigenit. quæſt.
12.num.5.cum ſeq.Neque prædictis
obſtat.l.9.titū.5.lib.3.Fori.ibi. Pero
ſi quiſiere mejorar alguno de los hi-
jos, o de los nietos, puedalo mejorar.
Et.l.18.Tauri. ibid. pueda mejorar a
qualquiera de ſus nietos, o deſcen-
38 dientes legitimos. Nam prædicta iu-
ra regia ſunt intelligenda, & reducē
da ad terminos iuris communis.l.2.
C.de noxa.actio. c. cùm dilectus. de
conſuet.Bart. in.l.omnes populi.nu.
55.ff. de iuſtit. & iure. etiam ſi ſtatu-
torum verba improprientur, ſecun-
dum ius commune ſunt intelligēda:
vt decidit Abb.conſil.19.in princ.1.
vol.& in conſ.13.incip.caſus eſt, in fi.
eodem.vol.1. præſertim quòd in no-
ſtro caſu verba non impropriantur,
ſed potiùs id ex tenore dict.l.18.Tau-
ri. colligitur. ibi. Pueda hazer el ter-
cio de mejoria, que podria hazer a
39 ſus hijos. Et ſic prædicta. l.capacitatē
in filijs requirit, & non eſt caſus ad-
uerſus, ſed potiùs ſimilis, & probans
noſtram concluſionem, & verba di-
ctæ.l.Fori ſunt narratiua, quæ regula
riter non probāt, iuxta communem
theoricam gloſſæ, & Doct. in. l. vni-
ca, quando non peten.par.peten.ac-
creſ. Iuxta hāc materiam illud omit-
tendum nō eſt, ne decipiamur quod
ſcripſit Palat. Rub.in repet. c.per ve-
ſtras 2.part.§.22.num.11.de dona. in
ter vir.& vxo.vbi affirmat, quòd ſi pa
ter dat dotem magnam filiæ ſuæ, in
tertio & quinto, vltra ſuam legitimā,
videtur meliorare.allegat ipſe.l.cùm
pater.§.è victis. ff. de legat.2.&.l.26.
Taur.quod hodie nullo modo poteſt
procedere ſtante prohibitione dict.
40 c.regij. Sed in vltima voluntate, vt
ex tenore dict. c. regij apparet filiam
in tertio & quinto meliorari prohibi
tum non eſt, & hoc iure parentes, fi-
lias ſuas meliorare volentes in. 3. &
41 5. vti poſſunt. Plurima ſanè in iure
prohibita ſunt in vita, quæ in morte
conceduntur. l. pater filium. §. fun-
dum. in fine.vbi Bart.& alij.ff.de leg.
3. Iaſ. in.l.non dubium.nu.2. C.de te
ſta.Hipp.ſingulari.465. incip. aliqua
ſunt prohibita. & circa dict. c. regiū
longam ſcripſit relectionem Licen-
tiatus de Bæça in qua eloquentem
potiùs, quàm ſe iuriſperitum oſten-
dit. Et quādo in vita filiæ ſuæ aliquid
pater donauerit vltra id quod in di-
cto.c.101. conceditur, peccat morta
42 liter. Et idem dicendum eſt, ſi in vi-
ta, ſiue in morte aliquid donat filio,
vel filiæ, vltra tertiū & quintum. ita
affirmat Mēchaca de ſucceſſionum
creatione.par.1.lib.1.§.1.Et Tellius
Fernand.in.l.29. in fi. Tauri. propter
tranſgreſſionem legis, meritò pater
in vtroque caſu peccat. Nā omnis lex
ſiue ſtatutum iuſtum obligat in con-
ſcientia.Innoc.in.c.quia plerique. in
fi. de immunitate eccleſiarum. Bald.
poſt gloſſ.ibi. in. c.quæ in eccleſiarū.
de conſtitutionibus. Idem in.l.cùm

quis. nu. 4. C. de iuris & facti ignoran
tia. Bar. in l. si quis pro eo. nu. 9. ff. de
fideiuss. Ias. in l. si post diuisionē. nu. 6.
C de iu. & facti igno. & in l. finali. nu.
14. C. vnde legi & in rub. nu. 24. ff. de
43 acqui hęreditate. Sed meliorationes
tertij & quinti, iuxta formã & teno-
rem legum, atq; primogenituræ, &
Maioricatus, liciti & permissi sunt in
foro conscientiæ: iuxta illud Genes.
c. 48. in fine. vbi Iacob filium suum
vndecimũ Iosephmeliorauit, dicens:
Do tibi partem vnam extra fratres
tuos, quam tuli de manu Amorrhæi
in gladio & arcu meo. Et quòd tales
meliorationes sunt licitæ in consciē-
tia, tener Præpo. in. c. ius natutale. 3.
col. 1. distinct. Andræas Tiraquel. de
iure primigeniti. q. 4. nu. 13. Couartu.
in. 4. par. 2. c. 8. §. 6. nu. 5. & in lib. 3. re-
solutionum. c. 5. nu. 5. Pala. Rub. in. c.
per vestras nota. primo. §. 22. Et me-
liùs. §. 26. de donat. inter vir. & vxor.
Menchaca. de successio. crea. par. 1. §.
1. num. 16. Tellius Fernand. in. l. 27.
Tauri. in fine. propter commoda, &
bonum commune, quæ ex meliora-
tionibus ad Rempub. proueniunt, vt
superius latissimè dictum est.

SVMMARIVM.

1 *Emãcipationis, & patriæ potestatis regulariter non est differentia.*
2 *Tertium bonorum an respectu filiorum sit legitima.*
3 *De iure antiquo filius emancipatus pro extraneo reputabatur.*
4 *Non parua est differentia ex testamento inter filios in potestate, & emancipatos.*
5 *Emancipato pupillaris substitutio fieri nequit.*
6 *Emancipatus, hæreditatem non trãsmittit.*
7 *Quis propriè dicatur præteritus.*
8 *Filio in potestate præterito competit ius dicendi nullum.*
9 *Filio in potestate præterito competit etiam bono. posse. contra tab.*
10 *Emancipatio per quos actus inducatur.*
11 *Quando testamentum paternum sit nullum.*
12 *Quid exhæredationis causa operetur.*
13 *Remedium vnde liberi, cui competat.*
14 *De remedio causa litis agnoscendæ.*
15 *Causæ iustæ exhæredationis.*
16 *Filius ex alia causa simili, vel maiori exhæredatur.*
17 *Lex nunquam videtur casus similes, vel grauiores excludere.*
18 *Quibus causis donatio reuocatur.*
19 *Dictiones solummodo, tantùm, duntaxat, casus similes non excludunt.*
20 *Etiam in materia pœnali, & nu. 21.*
22 *Dictum singulare Archie.*
23 *Hæres eadem persona cum defuncto censetur.*
24 *Declaratur. l. 4. & 5. tit. 8. lib. 3. ordin.*

Cap. quartum.

MNIA Superius
1 in cap. proximo di-
cta de legitima fi-
liorum, & filiarum
locum habent in fi-
lijs etiam emancipa
tis, quibus eadem le
gitima de iure debetur. Omnia enim
bona paterna sunt filiorum legitima,
excepta quinta parte bonorum, quã
cui maluerit relinquere pater pote-
rit. l. 9. Tauti, & iura Fori superius re-
lata. Excipitur etiam tertia pars resi-
dui, quam vni ex filijs suis legare, &
non extraneis, poterit: vt in dict. l.
2 27. Tauri. vbi docentes dicunt hanc
tertiam partem, respectu extraneo-
rum, quibus nullo modo, existenti-
bus filijs, posse relinqui, esse quodam
modo legitimam. Quod optimè ex-
plicat Xuarez in. l. quoniam in prio-
ribus, quæst. 7. in princip. C. in offic.
testat.

teſtat. Reſpectu verò filiorum eſt prę
legatum, quod ſanè patitur onus &
grauamen: vt in dict. l. 27. Tauri. Et
quod idem pati ratione ſit dicẽdum
in filijs emancipatis, eſt tex. in Auth.
de hæred. ab inteſta. §. nullam volu-
mus eſſe differentiam. col. 9. Authẽt.
in ſucceſsione. C. de ſuis & legi. hæ-
red. & in. §. ſed hæc quidem. inſtitu-
ta de exhære. lib. & in. §. emancipati.
ibi. perinde ac ſi in poteſtate paren-
tis eſſent inſtit. de hæred. quæ abin-
teſta. defere. Quanuis à iure ciuili an
tiquo, vt ibi dicitur, filius emancipa-
3 tus pro extraneo reputabatur. Ideo
eius pater non tenebatur talem filiũ
emãcipatum ad validationem teſta-
menti inſtituere, vel exhæredare. §.
emancipatos. inſtit. de exhæredatio-
ne lib. §. cæteri. inſtit. de hæredum
quali. & differ. Et ita nullo iure per
ll. duodecim tabularum, emancipa-
ti ad paternam ſucceſſionem voca-
bantur. Sed de iure Prætorio, & Au
thenticorum vnà cum filijs in pote-
ſtate exiſtentibus, emancipati admit
tuntur: quòd eſt intelligendum, ab-
inteſtato, nulloque condito teſtame
to, quòd tunc nulla eſt differentia
emancipationis, & patriæ poteſtatis.
glo. in verbo. emancipatus. in. l. Gal-
lus. §. & quid ſi tantum. ff. de liber. &
poſthum. gloſſ. in verbo venientem.
in. l. ſi emancipati. C. de colla. gloſſ. in
verbo. initium. in Authent. ex cauſa.
C. de lib. præt. vel exhære. gloſ. in ver
bo. aſſignationis. in. l. finali. C. de codi
ci. tenet Bart. in. l. 2. num. 7. ff. de vul.
& pupil. ſubſtit. & in dict. §. & quid ſi
tantum. num. 7. vbi Iaſ. latè. num. 52.
Idem Iaſ. in. l. ſi emancipati. num. 36.
C. de colla. & in. l. qui ſe patris. num.
26. C. vnde lib. & in. l. emancipata.
num. 6. C. qui admitti. vbi hanc fa-
tetur eſſe communem opinionem,
allegando Bald. in. l. in ſucceſſione.
4 C. de ſuis & legi. hęre. & in. l. ſi fratris.
C. de iure delib. Et Didac. Couarr. in
cap. Rainuncius. nu. 5. de teſtamen-
tis. Ex teſtamento verò eſſe differen
tiam inter filios in poteſtate, & emã-
cipatos, certum eſt. Filio itaq; in po-
teſtate exiſtenti pupillariter poteſt
pater ſubſtituere: vt in princ. inſtitu
ta de pupil. ſubſti. l. 2. ff. de vulg. & pu
pil. ſubſtit. l. cohæredi. §. cùm filiæ. ff.
eo. tit. l. 5. & l. 10. titul. 5. part. 6. Quod
aliter eſt in filio emancipato. cui pu-
pillaris ſubſtitutio fieri nequit. l. Lu-
cius. ff. de vulg. & pupil. ſubſtit. l. 2. l.
quanuis. C. de impu. & alijs ſubſtit.
Bart. & alij. in. l. 2. num. 7. ff. de vulg.
5 & pupil. ſubſtit. Iaſ. plenè in dict. §. &
quid ſi tantum. num. 52. cum ſequen
tibus. Et quoad ius tranſmiſſionis eſt
ſimiliter maxima differentia, filius
enim in poteſtate tranſmittit hære-
6 ditatem paternam, nõdum additam
ex potentia ſuitatis. quòd ſecus eſt in
emancipato. Angel. Paul. Alexan. &
Iaſ. in dict. l. Si emancipati. Vbi Iaſ.
fin. colũ. quatuor notandas differen-
tias inter filios in poteſtate & eman-
cipatos ſcripſit. Simili modò in for-
ma ſuccedendi ex teſtamento, non
minimum eſt diſcrimen. Nam licèt
ſiue ſuus, ſiue emancipatus ſcriptus
hæres habeat bonorum poſſeſ. ſecun
dum tabulas. vt. C. & ff. de bonorum
poſſeſ. ſecundum tab. l. emancipata.
C. qui admitti. Filius tamen in pote-
ſtate præteritus, habet ius dicendi
7 nullum. Et ille dicitur propriè præ-
teritus, qui non eſt inſtitutus hæres,
neque nominatim exhæredatus. l.
poſthumo nato. Vbi Pau. & Iaſ. nu. 5.
C. de bono. poſſe. contra tab. §. Eadẽ
hæc obſeruantur. inſtituta de hære.
quæ abinteſt. defe. l. 10. titul. 7. par. 6.
quæ incipit. præterito, en Latin tãto
quiere dezir en romance, como paſ-
ſamiento, q̃ es hecho calladamente,

no faziendo mencion el teſtador en
el teſtamento. Et tam de iure ciuili,
qnàm Prætorio filio in poteſtate præ
8 terito exiſtenti competit ius dicendi
nullum aduerſus teſtamentũ, vt nul-
lum declaretur. glo. in verbo. præteri
tio. in l. vnica. §. fi. ff. ſi tab. teſta. nullæ
ex tab. glo. verbo. filio. in. l. 2. ff. de ex-
cep. re. iudi. Et eſt communis ſenten-
tia ſecundum Alex. & Iaſ. plurima in
hac materia cõgerẽtes in. d. l. poſthu-
mo nato. nu. 28. cum ſequẽt. pro qua
communi accerſione eſt text. in. d. l.
vnica. §. fi. ibi perinde ac ſi nullas ta-
bulas pater reliquiſſet. l. fi. ff. de lib. &
poſthu. & in prin. inſtituta. de exhær.
lib. Quæ opinio tenenda eſt, licèt nõ
nullæ gloſſæ teneant contrarium, di
centes, quòd tale teſtamentum de iu
re ciuili ſit ipſo iure nullum: ſed de iu
re Prætorio valeat & teneat, pro vt
fuit. glo. in verbo. exhæredatus. in. l. ſi
ita ſcriptum. ff. de lib. & poſthu. & gl.
in verbo. iura naturalia. in. l. non pu-
tauit. §. ſi quis emancipatum. ff. de bo
no. poſſe. contra tab. gloſ. in fine. in. l.
quòd vulgo. ff. eodem rit. gloſ. in ver-
bo. tuebitur. in. l. filio præterito. ff. de
iniuſ. rup. irri. facto teſta. gloſ. verbo.
contra tabulas. in. §. Sunt autem. in-
ſtituta de bonorum poſſe. cõtra tab.
Quæ glo. affirmat, quòd vltra hoc re-
medium iuris dicendi nullum, quod
9 eſt de iure ciuili, aliud etiam reme-
dium filio in poteſtate præterito cõ-
petit: videlicet, bonorum poſſeſſio.
contra tabulas gloſ. in verbo. eundẽ.
in. §. ſed hæc quidem vetuſtas. inſtitu
ta. de exhære. lib. l. 1. ff. de bonorum
poſſe. contra tab. Et hoc diſcrimẽ eſt
inter ius dicẽdi nullum, & bonorum
poſſeſſionem. contra tab. ſecundum
iura. & Docto. proximè relatos, quòd
per ius dicendi nullum dicitur teſta-
mẽtum, ipſo iure nullum, ſed per bo-
norum poſſe. contra tab. non dicitur
nullum, ſed annullandum. Et hoc ſo-
lum remedium contra tabulandi, &
non ius dicendi nullum filijs emanci
patis præteritis competit. l. maximũ
vitium. §. Sancimus itaque. C. de lib.
præter. vel exhære. l. is qui. ff. de lega-
tis præſtandis. l. 2. ff. de exceptione
rei iudi. l. cùm emancipatus. ff. de bo-
no. poſſeſ. contra tab. Et eſt gloſ. ſin-
gu. in dict. §. Sed hæc quidem vetu-
10 ſtas. & emancipatio qualiter, & per
quos actus inducatur, habetur in. l. 1.
&. 2. vbi Docto. C. de patria poteſt.
Suarez optimè in. l. 9. tit. 11. De los
pleyros. lib. 1. Fori. nu. 20. & habetur
in. l. 47. Tauri. & in. l. 15. cum ſequen.
tit. 18. part. 4. quod ſupra dictũ eſt, ꝙ
teſtamentum, in quo filius emanci-
patus fuit, præteritus nõ eſt ipſo iure
nullum, ſed annullandum, eſt intelli-
11 gendum, quãdo cùm inſertione cau-
ſæ fuit præteritus, ſecus eſt ſi præteri-
tus fuiſſet ſine cauſę inſertione. Quo
caſu teſtamentum ipſo iure eſt nul-
lum. gl. ſingu. in verbo noluit. in Au-
then. de hære. & Falcid. §. exhæreda-
tos. col. 1. quã ſequitur Bart. in. l. filio
præterito. nu. 18. de iniuſ. rup. irri. &
in. l. Gallus. §. in omnibus. nu. 2. ff. de
lib. & poſth. Et eſt cõmunis dict. gloſ.
vt affirmat Iaſ. in Authen. ex cauſa.
nu. 8. C. de lib. præt. vel exhære. & in
l. in arenam. num. 3. C. de inofficioſo
teſta. vbi opinionem Vltramontano
rum reprobat. Et in hoc ſimiliter dif-
fert emancipatus à ſuo: nam ſuus præ
teritus ſine cauſa, & etiam cum cau-
ſa, habet ius dicendi nullum, vt te-
12 net Bart. & alij, in locis modò allega-
tis. Practica verò iuris dicẽdi nullum
eſt, quod præritus per officium iudi-
cis, poſtulet teſtamentum pronũcia-
ri, ac declarari à iudice nullum, & ita
declaratum petat filius hęreditatem
ab inteſtato. Per remedium, vnde li-
beri. l. non putauit. in prin. ff. de bo-
no. poſ-

no. possess. contra tab. l. fi. ff. de lega. præstan. glos. in rubr. C. vnde liberi. Quam præclare scripsit Bar. in dict. l. filio præterito. nume. 24. & latissimè eam declarat Ioan. Igne. in repe. dict. Authen. ex causa. num. 25. cum sequent. vbi refert omnia remedia, quæ filio exhæredato, vel præterito competunt. Aliud etiam est discrimen inter suos, & emācipatos, quòd si suus fuerit exhæredatus, & incerta fuit in testamento à testatore causa exhæredationis legitima, filius poterit agere querela inofficiosi testamenti, & si ab hærede scripto prædicta causa incerta probetur esse vera, filius omnino repellitur. Authen. de hæredi. & fal. §. exhæredatos. Vbi glos. in verbo. iustè & in verbo. noluit. colum. 1. Authen. cùm de appella. cogno. §. illud quoque. &. §. siue agitur. colum. 8. l. omnimodo. C. de inofficioso testamen. l. 10. tit. 7. part. 6. l. 1. tir. 9. lib. 3. Fori. Sed filius emancipatus in vtroque casu habet bono. possessio causa litis agnoscendæ, qua
14 mediante cognoscitur à iure ciuili, à quo, vt superius dictum est, erat incognitus: & facta hac cognitione, filius emācipatus exhęredatus habet querelam. l. Papinianus. §. 1. vbi glos. in verbo. bonorum. ff. de inofficio testamē. Ias. in. l. 2. C. eodem tit. & in dict. l. Posthumo nato. nume. 12. & in. l. si posthumus. §. si quis ita. nume. 5. ff. de libe. & posthu. vbi largè examinat, an
15 hodie titulus de inoffic. testamen. sit correctus, per dispositionem, Auth. ex causa. Iustæ tamen causæ exhæredationis filiorum sunt. 14. quę haben tur in Authen. cùm de appella. cogno. §. causas autem iustas. colum. 8. Authen. non licet. C. de lib. præte. vel exhære. glos. fina. in. §. si. institu. de inoffic. testamen. glos. magna. in cap. Quintauallis. de iure iurand. l. 4. &. 5. &. 6. tit. 7. part. 6. Et non solùm
16 ꝓpter prædictas quatuordecim causas. in prædictis iuribus expressas, sed etiam ex alia causa simili, vel grauiori vltra prædictas filius poterit exhæredari. Tenuit Angel in. l. lex Cornelia. ff. de iniurijs. Ita cōsuluit Alexan. consi. 203. super themate vol. 2. Idem Alexand. in Authen. non licet. nu. 9. C. de libe. præter. vel exhæred. vbi hanc affirmat esse communem opinionem. & in. l. si quis id quod. num. 19. ff. de iurisdict. omni. iudi. sequitur Hippol. in l. vnius. §. cognituram. nume. 76. ff. de quæst. in. l. Qui falsam monetam. §. accusatio. nu. 5. ff. de falsis. & in sing. 78. incip. plures sunt causæ Feli. in. c. Pastoralis nu. 3. de rescriptis. Pala Ruuius in rep. rub de dona. inter vir. & vxor. §. 16. nu. 10. Segura in. l. 1 §. si vir. nume. 119. ff. de acqui. posse. Bernar. Diaz in reg. 273. incip. exhæredare. Couar. in. c. Raynūtius. nume. 16. de testa. Menchaca de succes. creat. lib. 1. §. 10. nu. 193. glossator ordinamenti in. l. 1. in fine. tit. 1. de los juyzios. lib. 3. ordi. Qui omnes fatentur prædictam opinionem esse communem, quamuis Curtius Iunior in dict. Authen. licet. num. 23. nonnullis fundamentis & rationibus nitatur tenere contra communem. Sed non inficior, quòd communi opinioni ad uersari videatur tex. in dict. Authen. cùm de appella. cogno. §. Aliud quoque cap. ibi præter ipsas causas nulli liceat ex alia lege ingratitudinis causas opponere. Et. l. 8. tit. 7. part. 6. ibi. Si por alguna razon que no fuesse de las sobredichas, desheredasse el padre a su hijo, no le valdria el tal desheredamiento. Sed his iuribus facile respondere possumus, quòd
17 lex nunquam videtur casus æquè similes, vel grauiores excludere. l. si mora. Vbi docentes, præsertim Ias.

nume.5.eum sequen.ff.Solut.matri-
mo.l.1.ff.Si men.fal.mo.dix. Cle-
mentina.exiui.§.cùm autem. de ver
18 bo.signi.glo.sing.in verbo.voluerit.
in.l.fi.C.de reuocan.dona.vbi reuo-
catur donatio præter alias quinque
causas.in.l.expressas. ex alia causa
æquali vel maiori.Et est.l.penul.ti.4.
part.5.glos.singu.1.in òrdine.in.l.ob
æs alienum.C. de prædijs minorum.
19 Bar.in.l.Si constante.ff.Soluto marri
monio.in prin.& in.l.1.vbi Doct.ff si
quis ius dicen.non obtẽ. etiam si lex
loquatur per dictionem solum,vel so
lam.glo.in.l.cùm notissimi.C.de præ
script.30.vel.40.anno.glos.in verbo.
solus Imperator.in.l.fi.C.de legibus.
Ias.in.l.Gallus.§.instituens.nu.35.ff.
de libe.& posthu.Bald.& Sali.in.l.1.
20 C.de Bono.posses.contra tab.Quod
procedit etiam in materia pœnali, q
dictiones taxatiuæ etiam casus simi-
les non excludunt.glos.in dict.l.fi.C.
de reuocand.dona.Salic.ibi eam no-
tant.& est text.in cap.1.§.porrò.vbi
Bal.quę fuit prima causa beneficij ad
mittendi in vsi.feudo.quem tex.esse
singu.affirmat Ias.in.l.1.nu.81.ff.de
offi.eius,cui mandata est iuri.& in.l.
21 1.nume.10.C.de bono posses.contra
tab.etiam si lex loquatur per dictio-
nes taxatiuas tantùm,tantummodo
& dumtaxat,non excluduntur casus
similes,vel similem rationem,vel ma
iorem habentes.l.serui nomine.vbi
glo.in verbo possidet.& ibi Bar.ff.de
vsu capi.glos.verbo.dumtaxat.in.l.
eum qui.§.si petenti.ff.de publi.in rẽ
actio.tex.& ibi glos.Et Alex.Areti.&
Ias.in.l.1.§.per seruum corporaliter.
num.3.ff.de acqui.posses.Vnde dixit
singulariter Archidia.in.c.2.de accu
22 sa.lib.6.quem sequitur.Bald.in.l.1.de
bono.posse.contra tab.Vbi Ias.latè.
num.7.Quòd si aliquod statutum di-
sponat,quòd solus Episcopus aliquid
faciat, nõ videtur excludere e.suum,
quia non cẽsetur excludere id quod
est connexum,quamuis dictiones ta
xatiuæ sint exclusiuæ.l.ijs solis.ff.de
23 condi.indebi.l.aduersus.C.si aduer-
sus rem iudi.Ideo dictiones taxatiuæ
positæ in personis defunctorum,non
excludunt personam hæredum.Bal.
in.l.fi.de actionibus empti.in fine.
24 Decius plenè in.l.hæredem.ff.de re-
gu.iu.Ex quibus facilè deducere pos-
sumus intellectum ad legem.4.&.5.
tit.8.lib 3.ordi.quod vltra exceptio-
nes ibi contentas,aliæ similes,vel ma
iores contra instrumentum guaren-
tigium admittantur,quamuis prędi-
cta iura loquantur per hæc verba:No
embargante otras qualesquier exce-
pciones.Ita Suarez in.l.post rem iu-
dicatam.part.2.prima & secũda col.
ff.de inofficioso testa.Glossatores Hi
spani in.l.64.Tauri.Bart.in.l.Diuus
Traianus.in princ.de militari testa.
Ange.in.l.Sciendum.ff.de euictioni
bus.& in.l.Hominem.§.in ædilitijs.
per tex.ibi.ff.de ædili.edict.Ias.in.l.1.
nume.82 ff.de offi.eius cui mandata
est iuris.Abb.in cap.suscitatus.num.
7.de in integ.resti.Hippol.singulari.
88.stante statuto,latissimè Decius in
c.ex parte.in.2.nu.5.vsque ad finem
lecturæ.de offi.delega.In quo loco
triginta fallentias,& notandos intel-
lectus ad dictã.l.regiam scripsit.Quę
omnia in præsentiarum omitto, vt
ad nostram propriam materiam tran
seamus.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes auis sui ex testamento,& abintesta to legitimi sunt hæredes.*
2 *Nulla est differentia inter filios, & nepotes in ascendentium successione.*
3 *Remedia quæ competunt filijs,competunt etiã nepotibus.*

4 *Filia*

4 *Filia à patre est dotanda.*
5 *Paternum officium est filias dotare, & in matrimonium collocare.*
6 *Pater iudicis officio compellendus ad filiam maritandam.*
7 *Filia etiam nupta à patre est dotanda.*
8 *Mulier indotata à suo solet contemni marito.*
9 *Mulier indotata non tanquam vxor, sed tanquam soror alenda est.*
10 *Vxorem indotatam maritus à domo expellere poterit.*
11 *Maximum dedecus est accipere vxorem sine dote.*
12 *Tale est officium aui erga neptes, quale est patris erga filias.*
13 *Nepoti competit querela inofficiosi testa.*
14 *Opinio Bal. reprobatur.*
15 *Nepotes qualiter ab intestato succedant.*
16 *Lex si defunctus. C. de suis & legi. lib. corrigitur.*
17 *Nepotes cum patruis in stirpem, & non in capita succedunt.*
18 *Ioannes Faber reprehenditur, & merito.*
19 *Nepotes in locum suorum parentum succedunt.*
20 *In successione descendentium non attenditur proximitas graduum, sed repræsentatio.*
21 *Proximior in gradu ad hæreditatem transfer salium admittitur.*
22 *Regnum, Ducatus, seu Maioricatus, non est diuisibilis.*
23 *Vnus in Repub. erit Rex, & vnus Princeps.*
24 *Propter peccata populi, erūt multi Principes.*
25 *Plura capita habere, esset quid monstruosum.*
26 *Rixæ & discordiæ oriuntur super re cōmuni.*
27 *Communio est mater discordiæ.*
28 *Homines ad discordiam sunt proni.*
29 *Commune vitium est negligi, quod communiter possidetur.*
30 *Regna Hispaniæ pluries inter filios fuerunt diuisa.*
31 *An Regibus liceat regna sua diuidere.*
32 *Indiuidua non conferuntur.*
33 *Indiuisibilia, facultate regia diuiduntur.*
34 *Rex iura primogenituræ, & Maioricatus potest diuidere.*
35 *Succedens in regno, seu Maioricatu, alios fratres alere tenetur.*
36 *An nepos ex primogenito, excludat secundogenitum.*
37 *Duæ communes opiniones inuicem cōtrariæ.*
38 *Lex regia. 40. Tauri vtilis et necessaria fuit.*
39 *Nemo plus iuris in alium transfert, quam ipse habet.*
40 *Quod dicitur de patruo secundogenito, idem de tertio, & quarto genito.*

Cap. quintum.

1 Ræcedentibus capitulis abundè tractauimus de legitima, quæ de iure filijs ac filiabus, etiam emācipatis, debet: oportet modò excutere, an eadē legitima nepotibus, neptibusq; debeatur. Circa quod affimatiuè dicendū est, mortuis suis parētibus, nepotes, & neptes ex testamēto, & ab intestato auis suis legitimos esse hæredes, & in locū suorum parētū succedere. l. 2. l. maximū vitiū. §. Sancimus itaq;. ibi. nō solùm in filiabus obtinere, sed etiā in nepotibus, & neptibus, & deinceps. C. de
2 libe. præter. vel exhæreda. Vbi Doct. notāt, q̄ in successione ascendentiū nulla est differentia inter filios, & nepotes. l. posthumus. §. si quis ex his. ff. de inoffi. testa. l. posthumorū. ibi. nepotē, neptémue necesse est mihi vel hæredes instituere, vel exhæredare. ff. de in ius. rup. irritoq; facto testa. l. sed etsi cōditionē. §. nepotes. ff. de hære. insti. l. 1. §. sciēdū. ff. de suis & legi. hære. l. 2. & 3. & in Auth. in successione. C de suis & legi. lib. & in. §. posthumorū. & in. §. si. insti. de exhære. lib. §. ita demum. &. §. cùm filius filiáue. & in. §. si. institu. de hæreditatibus, quæ ab intest. defe. l. 2. &. 3. titu. 13. part. 6.
3 l. 9. titu. 5. lib. 3. Fori. l. 1. &. 7. titu. 6. eo. lib.

co.li.3.Fori.l.6.& 40.Tauri, & omnia
remedia quę competunt filijs pręte-
ritis, vel exhæredatis, competũt etiã
nepotibus & neptibus, & deinceps,
non exiſtente patre nepotum in me
dio, vt apertè probant iura modò ci-
4 tata. Hinc eſt quòd quemadmodum
pater filias ſuas tenetur dotare.l. do-
tem dedit. Vbi Bar.ff.de col. bonorũ.
l.qui liberos.ff.de ri.nupti.l. ſi verò.
vbi glo.1.ff.de in rem. verſo.l. ſed Iu-
lianus.§.ſed etſi filius.vbi gloſ.in ver-
bo.pro filia.ff.ad Sena conſul.Mace-
do.l. pater. ff. de euicti. quia paternũ
5 officium eſt filios dotare & in matri-
monium collocare.l.fi.§. vtramq; igi
tur.C.de dotis promi.l. regia.ſingu.8.
tit.11.part.4.ibi. Ca tenudo es el pa-
dre caſar ſu hija, y la dotar.&.l.9.ti.11.
part.4. ibi. Puede le apremiar el juez
que la caſe, e le eſtablezca dote. Ex
quibus legibus ſatis colligitur, quòd
6 non ſolùm ad dotandam filiã pater
compellitur, ſed etiam ad maritan-
dã, ſi ætate nubilis eſt filia.l. qui libe-
ros ff.de rit.nupti.ibi cogũtur in ma-
trimonio collocare & dotare. Vbi
Bar.inquit, quòd ad id cõpellitur pa-
ter officio iudicis. Idem Bar.in.d l.do
tem dedit.& in.l.1.nu.15.ſolu.matri.
Abb.optimè in.c. accedens. nu.6.de
procu.Alex.conſil.33. videtur. nu.3.
vol.4.Iaſ.in.§ fuerat.nu.99.inſtitu.de
actio. deciſio. Capellæ Toloſanæ. q.
290. tradit plenè Ioan. Corraci. in l.
filium quem habentem. nu. 190. C.
fami.herciſ. Et eſt.l. expreſſa in.d l.9.
7 tit.11.part.4.quod procedit etiam, ſi
filia iam ſit nupta, pater tenetur eam
dotare.glo.ſingu. in verbo. lege.in.l.
obligamur.ff.de actionibus & obliga
tionibus.quam ſequuntur Paulus, &
Angel. in Authen. res quæ. vbi Bald.
num.10.C.communi de lega. & Iaſ.
in.l ſi donatarius §. Si quis indebitã.
nu.5. de condi. cau. da. & in.l. de ali-
mentis.in fine.C. de tranſa. & in.d.§.
fuerat.nu.97.Alex.in conſil 138 viſo
themate. nu. 8. vol.2. Idẽ videtur te-
nere Bald in rub.de officio iudicis.&
in.l.fi.C. de ſententijs, quæ ſine cer.
quã.& in.l.1.ſoluto matrimonio. vbi
vterq; Immola & Romanus, & cõmu
niter omnes, & Paul. Caſt. in.l. ſi ſo-
cer.in fine ſolut. matri.vbi hanc eſſe
communem opinionem fatetur cõ-
tra Bar. oppoſitum tenentem in.d l.
obligamur.in prin. & in Authen. res
quæ. nu.6. C communia de legatis.
& Salicetum in.d l. qui liberos. Quã
opinionem Bar.ſequitur. Matheſi.in
ſingulari. 106. incip. Nota q; ſi pater
Abb.in.c.1.nu.6.de adulte.& in.c.cũ
cauſa.nu.5.de rapto.& in.c. accedẽs.
nu.6.de procurato.vbi refert & limi-
tat hoc dictum Bar. Prima tamen opi
nio contra Bar. & ſequaces commu-
nior eſt, ideo tenenda. Nam mulier
indotata à ſuo ſolet contemni mari-
to l.fi.C. ad Velleia.l. ſeruo legato.§.
8 ſi teſtator.in fine.ff.de legatis primo.
vnde dicunt iura, quòd qui vxorem
ſine dote accepit, non tanquam vxo
rem, ſed tanquam ſororẽ tenetur ale
9 re.l.quòd ſi nulla.ff.de relig & ſump.
fune. Authen.de nup.§.ſi quis enim.
col.4. Notat Inno.in.c. per veſtras de
dona.inter vir & vxo. Abb. conſi.39.
Chriſti ſaluatoris.nu.4.vol.2.vnde in
quit Bart. in.l.ſi donaturum. in prin.
ff.de cõditione ob cauſam, quòd ma-
ritus poteſt expellere vxorem indo-
tatam, ex quo eius pater negat dotẽ.
10 quod refert Iaſ in.§.fuerat.nu.98.in-
ſtituta de actio. Bald. in.l.ſi volunta-
te. C de dotis promi. quod maximũ
dedecus eſt accipere vxorem ſine
11 dote.Iaſ.in.l. ſi diuortio.nume.10.ff.
de verbo.obliga. eodẽ modo, eadẽq;
ratione auus, neptes ſuas tenetur
dotare, ſicut filias: tale enim debet
eſſe officium aui circa neptes, quale
eſt

eſt patris erga filias, vt probat.d.l.do-
tem dedit.l.cognouimus.C.de hære-
12 ticis. ibi dotes pro filiabus, & nepti-
bus dare tenetur. l. hac edictali. vbi
Bal.nu.12.C.de ſecũd.nup. quòd cha
ritatem, quam debemus filijs, eandẽ
debemus nepotibus, & pronepoti-
bus, & proneptis.l. & adeo.§.fi. cum
l.ſequen.ff.de in rem ver. Bald.in.l.fi.
C.de dotis promi.Bar.in.l.1.nu.13.ff.
ſol.matri. & in.l.fi.C. de dotis promi.
Stephanus Aufre.in Capella Tholo.
quæſt. 289. Segura in.l. cohæredi. §.
cùm filiæ. nu.125. ff.de vulga. & pu-
pi.ſubſti.Palatius Rub.in cap.per ve-
ſtras. §.24. in.2. parte de donat.inter
vir. in quo loco non fideliter iura re-
gia, quæ ibi allegat, refert: ſed potiùs
eſt.l.8.tit.11.par.4.ibi: El abuelo que
huuiere ſu nieta en ſu poder, tenudo
es de la dotar, maguer nò quiera. Idẽ
dicẽdum eſt de proauo, quoad ſuam
pronepotem: vt ex verbis dictæ legis
partitę clarè apparet, ibi: Eſſo miſmo
es del biſabuelo, &c. Duobus tamen
modis id limitandum eſt, in quibus
auus nõ tenetur dotare ſuam neptẽ:
quos refert Iaſ.in.l. auus. in prin.ff.de
13 pactis. Et quod ſuperius dictum eſt,
quòd nepoti competit querela inof-
ficioſi teſtamenti ampliandum eſt,
etiam ſi eius pater exhęredatus teſta
mẽtum paternum approbauerit, ni-
hilominus nepos teſtamentum pote
rit querelare. Alex.in.l.ſi quis poſthu
mus.§.1.ff.de lib.& poſthu. vbi plenè
Iaſ. & idẽ Iaſ.in rub.n.6. C.de ſucceſ.
edict.Caſtillo in.l 24. Tauri. verbo. Si
ſe rõpiere. Eſt ad id tex.in.l.Si is qui.
in prin.ff. de inofficioſo teſtamen. &
l.ſi non mortis. &.l. qui repudiantes.
ff.eo.tit. vbi eo ipſo quòd filio exhęre
dato delata eſt querela, eo excluſo,
aperta eſt via deſcendentibus ad im-
pugnandum teſtamẽtum. Et hæc cõ
14 cluſio eſt probabilior, reprobato.Bal.

oppoſitum tenente in.l. in ſuis. oppo
ſi.11.in repe.ff.de libe. & poſthu. pro
vt Iaſ.& alij in dict.rub. de ſucce. edi.
maxima cum ratione reprehendũt.
15 Hactenus de ſucceſſione ex teſta-
mẽto, viſum eſt opportunè nũc ęqua
liter nepotes ad ſucceſſionem aui &
proaui, & deinceps abinteſtato vo-
centur, explicabimus. Vetuſtatem ta
men quandam in primis repetendã
eſſe cenſemus, quòd de iure antiquo
nepotes ex filia, & pronepotes ex ne
pte non vocabantur ad aui & proaui
hæreditatem, niſi poſt agnatos. Per
aliquas verò cõſtitutiones deinceps
prouulgatas admittebantur cum di-
minutione tertiæ partis, quam eorũ
mater, vel auia erat acceptura. vt in
§. fi. inſtituta de bære. quæ abinteſt.
deferũt. & in. §. cæterũ de legi. agna.
ſucce.inſt. Quòd ſanè iã prorſus ſubla
tum eſt, ęqua enim lance, ſine aliquo
diſcrimine, & diminutione, nepotes,
neptes, pronepotes, proneptes, ex fi-
lia cum nepotibns, & pronepotibus
ex filijs admittuntur.l. poſt fratres.l.
12.tabularum.C.de legi.hære. Auth.
in ſucceſſione.C.eo.tit. Auth. de hęre
di. abinteſ. veni.in prin. col.9. & in.§.
fin.inſt.de hęredi. quæ abinteſta.de-
feruntur.l. 5. tit.13.part.6. Et vt om-
nia clariùs, ac faciliùs percipi poſſint,
notãdum eſt, quòd quando in hære-
ditate aui, vel auiæ, nepotes, & prone
potes, cum proauis & alijs aſcenden-
tibus concurrunt nepotes, & prone-
potes, proauis, & alijs aſcendentibns
præferuntur. Authẽ. in ſucceſſione.
C. de ſuis & legi. lib. Authen. defun-
cto. C.ad Sena.conſul. Tertu. Authẽ.
ceſſante. C.de legi. hære.l 1. titul.6.
libr. 3. Fori. l. 6. Tauri. Et quando
concurrunt cum patruis magnis,
vel auunculis magnis, qui fratres
aui, & auiæ dicuntur, idem dicen-
dum eſt quod in caſu proximo.l 1.C.
ad Se-

ad Sena.consul. Orphi.l.in testamen to.C.de suis & legi.lib.l.defunctis.C. legi.hære.l.3.in prin.tit.13 par.6.quę
16 corrigit legē, si defunctus. C. de suis & legi. lib. in qua erat dispositum contrarium.
17 Præterea quoties nepotes cum patruis ad hæreditatem sui aui vocantur in stirpem, & non in capita succedunt, veluti si auus moriatur, superstite vno filio, & duobus nepotibus ex alio filio præmortuo, dimidiam hæreditatis partem, solus filius superstes obtinebit: & aliam dimidiam prædicti duo nepotes. l. vt intestato. C. de suis & legi. lib. l. 3. C. de bonisq; liberis. §. cùm filius filiáve instituta de hęre. quæ abintest. defe. §. hoc etiam. de legitima agnatorum successione. Authentico. de hære. abintest. veni. §. 1. ibi quam successionem in stirpē vocat antiquitas. l. 3. tit. 13. par. 6. ibi: Todos hereden en lugar del padre con el tio aquella parte de los bienes del abuelo, que haurie el padre, si biuiesse. l. 7. tit. 6. lib. 3. Fori. Ratio est, quia nepotes in parentum suorum locum succedunt, vt dicunt prædicta iura. Et non solùm nepotes, sed etiam pronepotes, & abnepotes, & deinceps, veluti si Titius duos filios habuisset: quorū vnus mortuus fuisset relinquens abnepotes, dicti abnepotes cum filio superstite dicti Titij ad hæreditatem eiusdem Titij abaui admittuntur modo supra dicto. Sed Ioan. Faber tenuit contrarium in d. §. cùm filius filiáue. num. 5. dicens, q; repræsentatio non extenditur vltra personas nepotum, allegat Authen. de hære. abintest. veni. §. huiusmodi. col. 9. Et ita secundum eum prædicti pronepotes & abnepotes esset à prędicta hæreditate exclusi, quod iniure est falsissimum. Ideo in hoc Ioan.
18 Faber meretur reprehendi per text. in dict. §. cùm filius, filiáue. Ibi patrra tione, etsi nepos neptisq; sit ex filio, ex nepote pronepos, proneptis ue simul vocantur: quia in parentis & sui locum succedunt. Idem probat tex. in. §. fi. insti. eo. tit. ibi, portionem nepotum, vel neptum, vel deinceps, & ibi pronepotes & pronepotes locum patris sui ad successionem aui vocantur. Id etiam probat Authen. in successione. C. de suis & legi. lib. ibi nepotes adulteriores succedunt. Certū est sub illo nomine adulteriores pronepotes, & abnepotes comprehendi. Dicta conclusio probatur etiā per l. 1. §. si quis. in fine. ibi pronepos iste suus hæres mihi erit. ff. de suis & legi. hære. vbi Batt. inquit. nota tex. quòd
19 pronepotes in locum suorum parentum veniunt. Item iduuatur ratione, quòd in hæreditate ascendentiū, respectu descendentium, non considetatur proximitas gradus, sed repręsentatio, vt in. l. vt intestato. C. de suis
20 & legi. lib. l. 3. tit. 13. part. 6. Ideo quāuis pronepotes, & abnepotes respectu filiorum in gradu suiproaui, vel abaui, sint remotiores: nō tamen ob id ab hæreditate sunt repellendi, sed vnà cum prædictis filijs proaui, vel abaui in stirpes, propter repræsentationem admittēdi. Et hoc est verissimum de iure contra Ioan. Fabrū. De qua conclusione optimè Montaluus in glo. No pueda, in. l. 9. tit. 5. lib. 3. Fori. & in. l. 3. tit. 13. part. 6. Couarru. in quæst. pract. c. si. nu. 5. Anton. Gomez. in lib. 1. resolutio. c. 1. nu. 12. Quod in telligēdū esse censeo, quoties de successione, vel hæreditate aui, vel alterius ascēdentis agitur: vt probāt iura
21 modò citata: & quādo agitur de hęreditate patrui tātùm. Secus tn̄ si esset cōtētio super hæreditate aliorū trāsuersalium, quo casu proximior in gradu ad hæreditatem admittitur, alijs exclusis.

exclusis. Huius rei exemplum subijcio: Titius, qui auus Sempronij erat, habebat fratrem, qui patruus magnus nuncupatur, & duos filios, vnum superstitem, & alium præmortuum, ex quo nepotem habebat, mortuus fuit auus, ac deinceps patruus magnus obijt. Quo casu patruus carnalis solus ad hæreditatem dicti patrui magni admittitur, excluso nepote, qui non subrogatur in locum sui patris: quia de hæreditate transuersalis agitur neque in capita, neque in stirpes admittitur. Bart. & Bald. in Authen. post fratres. in fine. per tex. ibi. C. de legi. hære. Ange. in Authen. de hære. abintest. veni. §. reliquum. in. 3. nota. col. 9. Ias. in. l. as potest. nu. 35. ff. de acqui. hære. Singulariter Decius consi. 1. incip. memini. nu. 2. & consi. 217. casu propnsito. in princ. & consi. 484. æquitati. nu. 7. & consi. 527. in ciuitate Rauenæ. nu. 9. & consi. 553. in ciuitate Lucana. io prin. Alex. consil. 44. videtur prima facie. nu. 15. vol. 5. per tex. in. l. auunculo. C. commu. de succes. l. 2. C. de succ. edic. l. consanguinitatis iure. C. de legi. hære. §. si plures. instituta. de legi. agnatorum successione. Authen. de hære. abintest. veni. §. reliquum. ibi. vt suorum iure parentum succedant, solis filijs ac filiabus fratrum conceditur, & nulli alij omnino personæ.

22 Quod superius latè scripsimus, nepotem ad hæreditatem aui simul admitti intelligendum esset, nisi talis hæreditas sit indiuisibilis, vt puta Regnum, Principatus, Ducatus, Comitatus, Marchionatus, vel Maioricatus. Huiusmodi enim dignitates nō diuiduntur inter plures, sed penes vnum remanent. cap. Imperialem. §. præterea Ducatus. de prohibita feu. alienatione per fede. in vsi. feudo. Licet contrarium videatur disponere. l. 6. tit. 26. part. 4. Sed id quod dictus. §. præterea Ducatus probat. tenet. glo. fi. vbi Abb. nu. 6. in cap. licet de voto, glos. in verbo. interdicatur. in cap. si hæres. de testamentis. Vbi Abb. & alij. glos. io verbo. consideretur. in fine. in. l. communi diuidundo. ff. commu. diui. Bald. in Authen. hoc amplius. nu. 8. C. de fideicommi. & in. l. si plures. nu. 5. C. de condi. incer. Albericus in proœmio. ff. veter. Ias. in. l. stipulationes non diuiduntur. num. 31. ff. verbo. oblig Alexan. consi. 6. visa inuestitura. in princ. volu. 5. Oldra. cons. 94. eleganter Ancharra. consil. 341. pro maiori intelligentia. Socinus in reg. 189. incip. feuda dignitatum. vbi regulam, & tres fallen. in hoc scripsit. Quas refert Ias. in dict. l. stipulationes non diuiduntur. nu. 31. Decius in cap. prudentiam. num. 12. vbi Felin. nu. 7. de officio. delega. Latè Tiraquel. de iure primogeniorum, quæst. 68. nu. 7. Latissimè Menchaca de successionum creatione. li. 3. §. 26 nume. 92. Et ratio poterit esse, quòd prædictæ dignitates non diuidantur, quia omne perfectum indiuisibile est, teste Philosopho. 12. Metaphy. nec bonum est in Repu. plura
23 litas Principum. Vnus ergo debet esse Rex & Princeps. l. 2. §. deinde quod difficile. ff. de origine iu. cap. in apibus. 7. quæstio. 1. Bal. in dict. Authen. hoc amplius. nume. 8. Bar. de regimine ciuitatis. num. 9. Vnde Dominus per Ezechielem dixit. Seruus meus
24 Dauid Rex super eos erit, & pastor vnus erit omnium illorū. Et Prouerbiorū. c. 28. Propter peccata populi erūt multi Principes. Refert Bal. cōsi.
25 schismatis. posito in rub. C. si quis aliquem testari prohibuerit. nu. 24. Et Philosophus. 3. lib. Politicorum. c. 11. quòd vnus omnium habebit potestatem. Et quemadmodum in membro

rum

rum hominis pluralitate vnum eſt ca
put, & plura capita habere eſſet quid
monſtruoſum. l. non ſunt liberi. ff. de
ſtatu hominum. l quæret aliquis. ff.
26 de verb. ſignific. Ita in Republ. eſſet
quid mõſtruoſum plures habere Re-
ges & capita. Et ſuper re communi
ſemper ſolẽt rixæ & diſcordiæ naſci.
l. in re communi. ibi. propter immen
ſas cõtentiones. ff. de ſerui. vrba. præ-
di. l. cohæredibus. C. fami. hercii. cõ-
27 munitas enim diſcordias excitat, vt
inquit. l. cùm patet. §. dulciſſimis. ff.
de lega. 2. l. ſancimus. §. ſin autem. C.
de dona. Vnde dicit gloſſ. in. l fi. C. de
iure domi. impetra. glo in. c. illud 71.
diſ. gloſſ. in l. 13. titu. 14. pat. 3. c. ex te
nore. Vbi Abb. num. 3. de ſentent. ex
commu. quòd communio eſt mater
28 diſcordiæ, cùm homines proni ſint
ad diſſentiendum. l. item ſi vnus. §.
principaliter. ff. de recep. arb. Et com
mune quippe vitiũ eſt, negligi quod
29 communiter poſsidetur: vt hiſce ver
bis inquit tex. in. l. 2. poſt prin. C. quã-
do & quibus. 4. pars debea lib. 10. l. 3.
§. quamuis. verſic. apparet igitur ff. de
adminiſtratione tutorum. gloſ. verb.
religio in. c. 1. ne ſede vacante. Et in
Euangelio Lucæ capit. 11. habetur ꝙ
regnum in ſe diuiſum deſſolabitur.
Quod refert Bal. in. l. ſi plures. nu. 7.
30 C. de conditionibus incertis. Et ita
Rex Alphonſus. 7. dictus Imperator
Hiſpaniæ, regna ſua diuiſit inter fi-
lios ſuos Sanctium & Sanctio dedit
Regnũ Caſtellæ, & Ferdinando Le
gionis Regnum, & fecit eos iurare, ꝙ
poſt eius mortem ſtarent huic diui-
ſioni. Et Ferdinandus primus regna
ſua ſimiliter diuiſit inter ſuos filios,
deditq; Sãctio natu maiori regnum
Caſtellæ, & Alphonſo regnum Legio
nis & Haſturiarum, & Garciæ regnũ
Gallecîæ cum Portugallia. Ex qua di
uiſione quamplurima inter eos bel-
la orta fuêre: vt in chronicis Regum
Hiſpaniarum apparet, quam dictorũ
regnorum diuiſionem refert Iaſſ. in
Authent. ſacramenta puberum. nu.
69. C. ſi aduer. vẽdi. Vbi examinat va-
liditatem iuramenti præſtiti in dicta
diuiſione. Sed mea quidem ſenten-
tia, prædicta diuiſio potiùs de facto,
31 quàm de iure fuit facta: vel ea forſitã
ratione, quia regna prædicta erãt de
nouo adquiſita, ideo Regibus quo-
dammodo licebat regna ſua diuide-
re, vt tradit Palatius Rub. rub. de do-
na. inter vir. & vxor. §. 62. nu. 15. Vel
fuit factum illud propter euitandas
inter filios diſſẽtiones, vt inquit Bal.
in Authen. hoc amplius. nu. 10. C. de
fideicommi. Suarez in allegatione il-
la, vtrum in bonis Maioricatus pater
habeat vſumfructũ. nu. 27. Et eſt no-
tandum, quòd omnia indiuidua, &
32 quæ ad aliquem filium iure primoge
nituræ veniunt, non conferũtur, ſed
ea præcipuè habet filius, quia non re
cipiunt diuiſionem, ſeu ſeparationẽ.
Ideo meritò non conferuntur, nec
eſt poſsibile conferti. Bal. in Authen.
ex teſtamento. in fine. C. de colla.
Optimè Menchac. de ſucceſsionum
creatione. lib. 3. §. 26. num. 92. in fine.
33 Sed omnia bona indiuiſibilia, vt Du-
catus, & Maioricatus cum licẽtia &
facultate regia poſſunt inter filios di
uidi. Ita And. Deiſer. in c. 1. in prin. de
feudo. Marchię. in vſibus feudorum.
Suarez optimè in. l. quoniam in prio
ribus. 11. limita. fol. 88. col. 1. C. de in-
offi. teſta. Quod eſt optimum reme-
dium parentibus volentibus inter fi
lios ſuos bona Ducatus, vel Maiori-
catus æqualiter diuidere. Ita pluries
conſuluit Iaſ. conſi. 236. viſo tit. quæ
ſtionis lib. 2. & conſ. 107. in pręſenti
conſultatione. vol. 4. & alij plures, ꝙ
refert Tiraq. de iure primogeniorũ.
quæſt. 77. in fi. & q. 79. vbi affirmat, ꝙ
Prin-

34 Princeps sine aliqua causa, de pleni-
tudine potestatis, potest diuidere ius
primogenituræ, vel Maioricatus in-
ter frattes.

35 Succedens tamen in Regno, vel
Maioricatu, alijs fratribus tenetur, se
cūdum eius facultates alimenta præ-
stare. Ioan. Andr. in.c.licet. vbi Abb.
num. 10. de voto. Idem Ioan. Andr.
in reg sine culpa. de reg iu.lib.6. Bal.
in.l.alimēta.nu.3. C.de nego. gestis.
& in.l.cūctos populos.num.17. C.de
summa Trinit. & fide cathol. & in.l.
cum lege.C.de Episc.& cler. Anchar
ran. in repet. cap.1. de constitutioni
bus.quæst.13.& consi.339.pro maio-
ri intelligentia. Oldra.consil.93. Ele-
ganter Feli.c.prudentiam.num.7.de
offic.delega. Castillo in.l.40.Taur.in
gloss. Por su orden. Et ista est com-
munis Doctorum cōclusio, quòd fra-
ter succedens in Maioricatu, fratres
alere, & sorores dotare, iuxta faculta
tes Maioricatus tenetur. Hanc fate-
tur esse communem And. Tiraquel.
de iure primigeniorum.quæst.4. nu.
33.& quæst.27.in princ. Latiùs ac me
lius quæst. 62. per totam. & Palarius
Rub.in cap.per vestras.in.1.pat.§.24.
num.4. Xuarez in dict.l.quoniam in
prioribus. secunda limita. nu.10. pro
qua communi.est. l.qui filium. ff. vbi
pupil.educa.debe. Vbi hæres vniuer-
salis tenetur alios fratres alere, & so-
rores dotare. l.cùm plures. §. fin. vbi
gloss. in verbo. alio patre. ff.de admi-
nist.tuto.glos.verbo nulla ratione.in
l.non omni.C.eo.tit.L18.tit.16 part.
6. ibi. O por casar algunas hermanas
del moço. De cuius intellectu opti-
mè Palatius Rub.in.d.§.24.nu.3. &.4.
in fi. vbi scripsit, an bona Maioricatus
frater teneatur vendere, vel aliena-
re, pro alendis fratribus, & sorore
dotanda.

36 Opportunè nunc iuxta prædictam
materiā examinanda est illa quæstio
nimis difficilis, an nepos ex primoge
nito excludat filium secundo geni-
tum à Regno, vel Maioricatu aui,
mortuo prius primogenito, pro par-
te nepotis, quòd ipse patruo, id est, se
cundo genito præferatur. tenet Ioā.
Faber in dict. § cùm filius filiáue. nu.
4. per textum. ibi Ioan. Andr. in addi.
ad Specu.tit.de feudo.in rubr. Oldra.
consi.94. Eleganter Ancharra. consi.
78. dicta facti narratio. & in cap.licet.
vbi Abb.num.8.de voto. Barba.cons.
4.vol.2. Ioan. Duran. in arte testandi.
tit.3. cau. 8. qui hanc esse communē
opinionem fatetur, & ita fuit iudica
tum: vt patet in decis. Tholo. q.433.
Thomas Grammat. decisione. 1. Ias.
in.l.maximum vitium. num.4. C.de
lib. præte. vel exhær. & in. l.is potest.
num.27.ff.de acquir. hære. Corcetus
de potestate & excellentia Regis. q.
115. Carol Ruinus cōsi.13. præsuppu
nitur. in fi. vlt. vol. Latissimè Mēcha-
ca de success. crea lib.3. §.27. nu 19.
cum sequentibus. Castillo in.l.40.
Tauri. Qui omnes hanc esse commu
nem opinionem affirmant. pro qua
est dict.cap.licet de voto. & alia iura.
rationes & fundamenta per Docto.
supra relatos, adducta. Bald. tamen
pro vtraque parte hanc quæstionem
examinauit in.l.cum antiquioribus.
num.11. C.de iure & lib. vbi tandem
indecisam reliquit, dicens, quòd ad
Principem est reccurrendū, & quòd
eam soluat Apollo. In fauorem ta-
men patrui aduersus nepotem, esse
magis communem opinionem affir-
37 mat Alexand. in consil. 54. pondera-
tis verbis testamenti. volum.3. consi
lio.4. volum. 4. Decius consilio.443.
in casu ad me transmisso Ias. in dict.l.
maximum vitium.num.4. Hodie ta-
38 men in Regno Castellæ propter has
Doctorum opiniones euitandas, con

38 dita fuit lex Regia 40 Tauri, dispo-
nens nepotem in successione Maiori
catus præferri patruo, etiam si dece-
dat primogenitus, viuo eo, qui tene-
bat Maioricatum. Ad id est. l. singula
ris. 2. tit. 15. part. 2. Ratio poterit esse,
quia licet primogenitus plus iuris nō
potuit in filium suum, id est, nepotē
transferre, quàm ipse habebat. l. tra-
39 ditio. ff. de acqui. rerum domi. l. cùm
tabernas. ff. de contra. empti. l. nemo
plus iuris. ff. de regul. iur. Et cùm ipse
nondum Maioricatum habebat, eius
morte nihil transferre potuerat in fi
lium. Negari tamen non potest quin
primogenitus in habitu, licet non in
actu & exercitio Maioricatum obti-
nebat, quod quidem ius per mortem
in filium translatum fuit, & mortuo
auo, actus & exercitium cōsecutiuè,
tanquam ad suum fontem accedūt.
Et hac ratione omnia fundamenta
& rationes contrariæ cessant. Quàm
plures alias rationes & fundamenta
abundantissimè scripsit Andre. Tira
quel. de iure primogeniorum. quęst.
40. per viginti & plures paginas, di-
cens hanc esse communem obseruā
tiam in Hispania, Gallia, & Anglia.
Pulchrè Ias. in. l. is potest. nu. 27. cum
sequen. ff. de acqui. hære. Couarru.
3. lib. resolutionum. c. 5. num. 8. & in
quæst. practicis. c. fin. nu. 5. Et Men-
chaca in dict. §. 27. num. 19. Et vsque-
adeo dicta opinio est vera, quòd ea-
dem ratione nepos secūdi geniti ex-
40 cludit patruum tertiogenitum à suc
cessione Maioricatus. Socinus consi.
252. visis instrumentis. volu. 2. Tho-
mas Gramma. decisione. 1. nume. 30.
dicens, quòd ita fuit iudicatum, &
quòd omnia iura & rationes pro ne-
pote ex primogenito, militant in ne-
pote ex secundogenito contra pa-
truum tertiogenitum, quod est no-
tandum.

SVMMARIVM.

1 *Nepotes qualiter ad hæreditatem aui vocentur.*
2 *An nepotes soli in stirpem, seu in capita succedant.*
3 *An nepotes ex propria persona, vel iure paterno succedant.*
4 *Nepotes non a parentibus, sed à legis dispositione hæreditatem habent.*
5 *Filius & nepos instituti ordine successiuo succedunt.*
6 *Quando inest affectio, quo ordine instituti succedant.*
7 *Plures in diuersis gradibus instituti, iuxta ordinem graduum succedunt.*
8 *Testator in casu dubio videtur disponere, & velle id quod lex vult & disponit.*
9 *Testator præsumitur cogitare quod lex disponit.*
10 *Pater & filius quo ordine in iure emphyteotico succedant.*
11 *Fratres vtrinque coniuncti & vterini tantùm instituti, quomodo succedant.*
12 *Causa Cordubensis fuit decisa.*
13 *Plures nomine collectiuo vocati, pro vna persona censentur.*
14 *Nomina collectiua sunt singularia in voce, & pluralia in intellectu.*
15 *Quæ sint nomina distributiua.*
16 *De dictione æquè & eius effectu.*

Cap. sextum.

1 Actenus qualiter nepotes cum ascēdētibus, & patruis magnis, & carnalibus ad hæreditatē aui vocentur, exposiumus. Reliquū est vt videamus prædictis non stantibus, qualiter soli nepotes ad aui hæreditatem admittantur, veluti si quispiā duos habuisset filios, & ex vno eorum tres nepotes, ex altero verò vnum tantùm nepotem

potem, mortuis parentibus ad hæreditatem aui qua forma nepotes vocētur. In qua re dicēdum est, quòd prædicti nepotes in stirpes, & non in capita succedunt. Taliter quòd prædicti nepotes in stirpes, & non in capi-
2 ta succedunt. Taliter quòd vnus nepos dimidiā hæreditatis pártem aui habebit, aliamque dimidiam tres fratres nepotes. l. 2. C. de suis & legi lib. Authent de hæredi. abintest. veni. §. si quis igitur. & §. sic tamē. col. 9. §. eū filius. in fine. & §. fin. instit. de hære. quæ abintesta defe. l. 3. in fine. tit. 13. part. 6. l. 7. tit. 6. lib. 3. Fori Ratio est ex eo, quòd nepotes vocantur, propter repræsentationem suorum parentū, & in eorum locum, vt in d. Authent. cessante, & in iuribus modò citatis, & ad prædictam hæreditatem ad-
3 mittuntur, non iure paterno, sed ex propria sua persona, & iure proprio. Bart. in. l. 2. in fine. C. de lib. præteritis, vel exhære. & in. l. 1. §. si sit filius. ff. de coniunct. cum emancipa. lib. eius. & in. l. qui superstitis. nu. 2. ff. de acqui. hæredi. tex. vbi expresse Bar. in l. 1. §. si sit. ff. de col. dot. Ias. in. l. Gallus. §. & quid si tantùm. nu. 60. ff. de lib. & posthu. Propter quod diebus præteritis consultus circa hanc quæstionem ausus fuit affirmare, videlicet quòd nepotes non tenentur ad debita suorum parentum persoluenda, dato q in eorum locum succedant: non tamen (vt dictū est) iure paterno, neq; iure transmissionis, sed ex própria sua persona, & iure. Hæreditatē enim & successionē aui, non habent nepotes à patrib⁹ suis, sed à legis dispositione.
4 Ita hisce verbis, inquit Bart. in dict. l. qui superstitis. nu. 2. & in. l. 1. §. si sit nepos de col. dotis. & in. d. l. 1. §. si sit filius. Ias. in repe. l. si arrogator. nu 20. ff. de adop. Alex. consil. 4. ponderatis verbis. nu. 13. volum. 4. Decius consi. 443. in casu ad me transmisso. nu. 10.
5 Ex testamēto verò, si filium & suū nepotem hæredes auus instituisset, non videtur eos simul instituere: sed ordine successiuo. Primò itaq, loco cēseatur vocatus pater, quo mortuo eius fili⁹, id est, nepos. l. peto. §. fratre. ff. de lega 2. Vbi ad reuocationem legati non omnes de familia admittūtur, sed ordine successiuo. l. quoties idē sermo. ff. de vsufr. l. fi. de verb. signi. Raimuntius. de testa gl. in verb. exprimat. in. l. Gallus. § quidā rectè. ff. de lib. & posth. quæ sing. est secundū. Bal. & Bar. ibi. nu. 3. & eam affirmant esse communem. Albe. Ang. Alex. & Ias. ibi. nu. 12. licet cō tra eam teneāt Ioan. Dimola. Salice. & Aretin. ibi. nō nullis iuribus, & rationibus moti, quibus respondet Ias. nu. 6. nam quando plures personæ à testatore vocantur,
6 inter quas charitatis & affectionis ordo cadit, & non est aliqua necessitas, saltem causatiua instituendi, vt in auo, qui aliqua iuris necessitate ad institutionem nepotis non compellitur, filio stante & viuente in medio, tunc à testatore intelliguntur vocati ordine successiuo, & nō simul, vt Bar. & ferè omnes in. d. §. Quidam rectè hanc dixit esse communem opinionem. Alex. consi. 14. super quæstione proposita. nu 4. vol. 4 Ex quo affirmabat. Bal. in l. 1. nu. 7. per text. ibi. C. de secundis nupt. quod si aliqua lex, vel statutum deferat aliquod ius, vel hæreditatem pluribus existētibus in diuersis gradibus, intelligitur deferre
7 ordine successiuo, secundum ordinē graduū, iuxta quem abintestato prædicti erant successuri. Propter quod non abs re erit dicendum, q si auus filium superstitem hæredem instituat, & nepotes ex alio filio præmortuo, q non simul & in capita nepotes cum filio superstite ad hæreditatem aui

admittantur, ſed in ſtirpes (vt ſuperius dictum eſt.) Nam ita ab inteſtato erant ſucceſſuri: teſtator enim in du
8 bio videtur velle diſponere id, quod lex vult & diſponit. l. cum quidam. §. quemadmodum. ff. de verb. ſigni. l. Si duo ſunt hæredes. ff. de acqui. hæredi. l. ſi ita fuerit. Vbi Bart. ff. de manu miſſis teſta. l. peto. §. fratre ff. de leg. 2. Vnde inquit Bal. in. l. precibus. nu. 44 C. de impu. & alijs ſubſti. quòd teſtator ſemper præſumitur cogitare id q;
9 lex diſponit. Idem Bald. in. l. quidam elogio. nu. 3. in fine. C. de iure delibe randi. Alex. conſi. 55. nu. 7. vol. 4. Decius conſi. 105. in cauſa iſtorum nobi lium. Vnde inquit Bart. in. l. quod dicitur. ff. de verb. oblig. quòd ſi aliquis pro ſe & filijs ſuis bona aliqua emphi theotica recepit, intelligitur ordine ſucceſſiuo. Aucharran. cōſil. 143. pro domina Paula nu. 3. Decius cōſi. 239.
10 primò videtur. nu. 4. & conſi. 562. accuratè. vbi idem eſſe affirmat, de donatione facta patri & eius filijs. Quæ donatio intelligitur, facta ordine ſucceſſiuo. Nam ſemper præſumitur teſtator diſponere ſecundum ius, & nō contra ius Bal in. l. 2. de condi. incer. Paul. in Auth defuncto. C. ad Tertu. Decius cōſ. 153. in effectu quæritur.
11 nu. 4. Ideo ſi aliquis habuiſſet fratres vtrinq; cōiunctos, & alios fratres vte tinos tantùm, & inſtituiſſet in ſuo te ſtamento fratres ſuos, intelligitur de
12 fratribus vtrinq; coniunctis, & nō de vterinis, quia ab inteſtato erant ſucceſſuri prædicti vtrinq; coniuncti, & nō vterini. Per ſupra dicta ita fuit decīſum in cauſa ardua Condubēſi, vt affirmat Tellus Fernand. in. l. 8. Tau-
13 ri. in fine. Sed quando plures ſunt à teſtatore vocati nomine collectiuo, cum aliquo tertio, illi nominati nomine collectiuo, pro vna perſona iudicantur. Ideo tertius eandem portionem habebit, quam plures ita nominati. l. final. C. de impuberum, & alijs ſubſtitut. Vbi Bartol. & alij. l. planè. in princip. ff. de legat. 1. l. Iulianus. l. Lucius. l. interdum. ff. de hære. inſtitu. vbi pi obatur, quòd ſi teſtator dixerit Titium & fratris mei filios hæredes inſtituo, ſemiſſem Titius habebit, & ſemiſſem fratres filij, cùm plures ſub nomine collectiuo ſint vocati, qui omnes pro vno iudicantur. Nomen autem collectiuum eſt, quod in ſingulari numero multitudinem ſignificat, & ſunt nomina ſingularia in voce, & pluralia in intellectu: vt po-
14 pulus, gens, vniuerſitas, collegium, cognatio, & familia, & alia huiuſmodi. l. grege. l. ff. de lega. 1. l ſicut ff. quod cuiuſque vniuer. nomi. l. proponebatur. ff. de iudicijs. l. ſi. C. de verb. ſigni. Bal. in dict. l. fin. in princ C. de impu. Et nomen hæredes, fratres, filij, poſthumi, nepotes ſunt nomina etiam collectiua, vt notant Bart & Paul in dict. l. fin. Iaſ. in. l. recōiuncti. num. 29. ff. de lega. 3. Alex. conſi. 78. in occur renti caſu. num. 11. volum. 2. Quæ
15 omnia intelligēda & limitanda ſunt, niſi additum fuiſſet aliquod nomen diſtributiuum: vt puta quiſquis, quilibet, vterque, æquè, vel æqualiter. l. interdum. ff. de hære. inſtitu. Vbi iuriſconſultus inquit, quòd ſi Titius &
16 filij fratris teſtatoris æquè hæredes ſunt inſtituti, illa adiectio æquè, declarat omnes, ſcilicet Titium, & filios fratris ex virilibus partibus eſſe inſtitutos. Quod longè aliter eſſet, ſi dicta adiectio, æquè, vel æqualiter, vel alia ſimilis detracta fuiſſet. Iaſ. latiſsimè regulam, & ſex fallentias in hac re ſcripſit in dict. l. final. num. 5. vſque ad finem lecturæ. Alexan. conſilio. 14. ſuper quæſtione propoſita. volum. 4. & in conſil. 55. perſpectis his. eod. volum. 4. plenè. Decius conſilio.

ſilio.239. primò non videtur.num.4. &c.5.& conſil.382. verba teſtamenti. Matth. de Afflictis deciſio. Neapol. 309. incip. pater quidam.

SVMMARIVM.

1 *Filiorum legitima eſt de iure naturali.*
2 *Legitima dicitur portio iuris naturæ.*
3 *Naturalia iura omni tempore ſunt immutabilia.*
4 *Legitima, ſtatuto, lege, conſuetudinéue in totum non tollitur.*
5 *Dinus communi opinioni aduerſatur.*
6 *An omnes ſucceſsiones ſint de iure ciuili.*
7 *Legitimæ quota, an ſit de iure poſitiuo.*
8 *Non parui refert inter ius naturale primæuũ, & ſecundarium.*
9 *Ius naturale ad homines relatum, de iure gentium eſt intelligendum.*
10 *Pater cum filys, nullo condito teſtamento, decedens, non dicitur inteſtatus decedere.*
11 *Patri ſuccedens, non dicitur de nouo acquirere, ſed acquiſitum capere.*
12 *Legitima, viuente patre, eſt quaſi debita.*
13 *Viuentis nulla eſt ſucceſsio, neq; hæreditas.*
14 *De filio prodigo dicitur.*
15 *Ne des in vita tua poſſeſsiones tuas.*
16 *An legitima filys ſit debita in vita parẽtum.*
17 *Filius in vita patris dominus rerum paternarum dicitur.*
18 *Filius Regis, Princeps & Rex vocatur.*
19 *Filiorum legitima, æs alienum cenſetur.*
20 *Filius reuocat bona à patre in ludo amiſſa.*
21 *Si pater bona ſua diſsipat, in vita etiam filys conſtituitur legitima.*
22 *Publicatis bonis paternis, filius legitima non priuatur.*
23 *Poſsidens bona publicata, filios alere, & filias dotare tenetur.*
24 *Propter adulterium vxoris bona publicantur.*
25 *Propter inceſtas nuptias ipſo facto bona publicantur.*
26 *Renuntiatio, an intelligatur de bonis poſteà etiam acquiſitis.*
27 *Iuramentum vltra intentionem iurantis nõ extenditur.*
28 *Actus agentium non operatur vltra eorum intentionem.*
29 *Renunciatio quæuis generalis, legitimam nõ includit.*
30 *De renunciatione Monialis tempore ingreſſus.*
31 *Decretum Tridentinũ de regula. Seſsio. 25. capit. 16.*
32 *Donatio vt in legitimam computetur valida eſt.*
33 *Donatio inter patrem & filium eſt prohibita.*
34 *Donatio vſque ad legitimam nulla indiget inſinuatione.*
35 *In legitima, prohibitio alienationis ſie nullius momenti.*
36 *Legitima non patitur onus, neq; in quantitate, neq; in loco, neq; in tempore, neq; in modo.*
37 *De alienatione per fratrem auctoris huius libri facta.*
38 *Grauamen reycitur in eo etiam quod vltra legitimam relinquitur.*
39 *An expenſæ in ſtudio factæ in legitimam ſunt computandæ.*
40 *Caſus in quibus expẽſæ in ſtudio factæ computantur.*
41 *Sumptus in legendo, ſcribendo, Grammaticaque addiſcenda non computantur.*
42 *Expenſæ domi faciẽdæ, in computatione ſunt deducendæ.*
43 *Filius à patre domi eſt alendus.*
44 *Dictum ſingul. Innoc.*
45 *Victus victori in expenſis eſt condẽnandus.*
46 *Datũ filio ad titulum patrimony vt ordines ſuſcipiat, non computatur ei in legitimam.*
47 *Donatio quælibet ſimplex non confertur.*
48 *Differentia inter donationem ſimplicem, & ob cauſam.*
49 *Pater non poterit compelli ad dandum titulũ pro ordinibus recipiendis.*
50 *Egregius Doctor à Couarr. ſua opinione fuit deceptus.*
51 *Officium Decurionatus in legitimam non computatur.*

52 *Decurionatus an ſit vendibilis, vel ad hæredes tranſmiſsibilis.*
53 *Si filius inuentarium non fecerit, non ob id ſuam perdit legitimam.*
54 *Non faciens inuentarium, vltra vires hæreditarias tenetur.*
55 *An quartam Trebellianicam acquirat qui inuentarium non fecerit.*
56 *Pro delicto filij, pater non tenetur.*
57 *In publicatione bonorum non veniunt bona futura, vel conditionalia.*
58 *An pecunia pro delicto filij ſoluta, in ſuam legitimam ſit computanda.*
59 *Executio in bonis aduentitijs pro delicto filij non eſt facienda.*
60 *Bona aduentitia, viuente patre, prohibita à filio ſunt alienari.*

Cap. ſeptimum.

1 E filiorũ legitimis,
eorumq́ue ex teſta
mẽto, & abinteſta-
to ſucceſſione ſupe
rius latiſſimè dictũ
eſt. Reliquũ eſt vt
differamus quo iure filijs legitima ſit
debita. Qua in re communis Docto-
rum concluſio eſt legitimam filijs iu-
re naturali deberi. l. fi. C. quorum bo
norum. ibi. cùm prudentium omnia
reſponſa. & lex ipſa naturæ ſucceſſo-
res eos faciant. vbi Bal. in prin. inquit
quòd illa lex etiã probat conſangui-
neis etiam ſucceſſionem deberi lege
naturæ largo modo, quæ lex alibi nõ
reperitur. l. cùm ratio naturalis. in
prin. ff. de bonis damnatorum. l ſcri-
pto hærede. in fine. ff. vnde lib. ibi ad-
mittat liberos naturæ ſimul & paren
tum commune votum l. nam & ſi pa
rentibus. ff. de inoffi. teſta. ibi. natura
lem erga filios charitatem. l. fina. §.
ipſum autem filium. C. de boniſque
lib. ibi. non propter hæreditates, ſed
propter ipſam naturam & leges. Au-
thent. hoc amplius. C. de fideicom
miſ. ibi. debitum naturale percepit.
Authen. de hæred. & fal. §. primum
itaque. col. 1. ibi. hæc pars ſecundum
ipſam naturam eis debetur. Authen.
de trien. & ſemi. §. frequenter igitur.
col 3. ibi. natura primò curata com-
petenter. cap Rainuncius. §. cùm au-
tem de teſtamentis. ibi. legitima por
tio iure naturæ debita. cap. ſi pater.
2 eodem titu. lib. 6. ibi. ſiue portio iuris
naturæ. l. 17. tit. 1. part. 6. ibi. Legiti-
ma ſe dize en Latin parte debita iu-
re naturæ. l 2. tit. 1. part. 1. & l. 2. titu.
19 part. 4. ibi. La vna es por el mioui-
miento natural. gloſ. in verbo. natu-
rali. in l. Si quis à liberis. §. Si pater. de
lib. agnoſ. gloſ. in verbo. quale eſt. in
dict. Authen. de hære. & falci. gloſ. in
verbo. ſucceſſio. in cap. ius naturale.
prima diſt. glo. in verbo. parentibus.
in cap. prædicatur. 16. quæſtio. 1. Bar.
& Paulus in. l. Ex hoc iure. ff. de iuſti-
tia & iure. Bald. in. l. lege. 12. tabula-
rum. in princip. C. de legi. hære. Ol-
draldus. conſi. 107. circa municipale.
nume. 3. Alexand. conſil. 69. ſuper pri
mo. in prin. volu. 2. & conſi. 134. ęter-
ni numinis. nume. 32. volumi. 6. De-
cius in. l. iura ſanguinis. in fine. de re
gul. iuris. Abb. in dict. cap. Rainun-
cius nume. 12. Segura in. l. cohæredi.
§. Cùm filiæ. nume. 180. ff. de vulga.
& pupi. ſubſti. & cum ea quæ de iu-
re naturali ſint, omni tempore im-
3 mutabilia, ſaltem in genere ſuo, re-
manent. l. ius agnationis. ff. de pactis.
l. eas. ff. de cap. dimi. in. §. ſed natura-
lia. inſti. de iure naturali gen. & ciui.
§. fi. inſtituta. de legi. agna. tute. cle.
paſtoralis. de re iudi. Bart. in. l. omnes
populi. nu. 29. ff. de iuſti. & iure. Abb.
& alij in c. quę in eccleſiarum. de con
ſtitu. Ideo, ſtatuto, lege, conſuetudi-
néue aliqua, in totum legitima, tolli
4 non poteſt. Bar. in l. Titio centum. §.
Titio

Titio genero.nu.6.de condi.& demõ
strat. Et est Doct. communis opinio,
vt testatur Abb.in dict. c. Rainũcius.
& in.c.fin..num.23. de cõsuetudinè.
Alex.consi.75. visis diligenter. vol.5.
Corneus consi.107. hac consultatio-
ne. volum. 2. Paul. de Montepico in
Authent. præterea.num.35. C.vnde
vir.& vxor.Ias.in Autheo.nouissima.
num.56. C.de inoffic. testa. Palatius
Rub.in.c.per vestras. par.: .§.4.nu.3.
additionator Dini. in reg.indultum.
de reg. iur. lib. 6. & Addionator De-
cij.in.l.iura sanguinis.de reg.iur. Vbi
5 circa hoc refert Forum Valentiæ. Ve
runtamen Dinus Doctor antiquus &
non paruæ auctoritatis. in dict. reg.
indultum.tenuit quòd de iure ciuili,
& non naturali filijs debeatur legiti-
ma. Sequitur Salicetus in dicta Au-
then.nouissima.Bal.in dict.l.lege.12.
tab.post principium, dicens, omnes
6 successiones esse de iure ciuili l.lege
obuenire.ff.de verbo.signif.gl. in.l.1.
de acqui.rerum domi. gloss. vbi Bar.
& Paul.10.l.ex hoc iure. ff.de iustit.&
iur.gl.magna.in.l.frater à fratre.ff.de
condi.indeb. Bar. & alij in rub. ff. de
acqui hære Xuarez in. l.quoniam in
prioribus. 2.limitatione. C. de inoff.
testa. Ideo vt omnis obiectio in hoc
articulo reijciatur, pro concordia opi
7 nionum dicendum est, quòd legiti-
ma simpliciter sumpta, non respectu
quotæ, est de iure naturali: sed ipsa
quota, vel legitimè taxatio, cũ à lege,
vel statuto augeatur, vel diminuatur
(vt superius visum est) de iure ciuili
est. Vel aliter dicere possumus secun
dum Bal.& alios in. d.l.lege. 12.tabu.
8 Quod quando dicitur, quòd filijs de
iure naturali debetur legitima, non
est intelligendum de illo iure natura
li, quod brutis, & hominibus com-
mune est, quod diffinitur in.l.1.§.ius
naturale.ff de iustit.& iu.& in princ.
institutα.de iure natu.gen.& ciui.l.2.
titul .1.part.1. Sed de iure naturali se-
cundario intelligendum est, idest, de
iure gentium, quòd sanè ius gẽtium
vocatur illud, quod naturalis ratio in
ter omnes gentes constituit, idque
apud omnes populos peræque custo
ditur.l.1.§.ius gentium.ff.de iustit.&
iure.§. pri. instituta. de iure naturali
gentium & ciui. c. ius gentium. pri.
distinctione. l. 2. ibid. otrosi ius gen-
tium. en Latin. titul 1.part.1. de quo
iure gentium intelligẽdum est, quo-
tiescunq; in aliqua lege, canone, sta-
9 turóue, hoc nomen ius naturale re-
larũ ad homines inuenitur. l. vt vim.
ff. de iustit.& iur. ibid. cùm inter nos
cognationem quandam natura con-
stituit. gloss. verbo. naturali ratione.
in. l. 2. ff de in ius vocando. Bart. per
text. ibi. in.l. omnes populi. 2. oppo.
de iustit.& iur. Abb. in cap.fin.num.
23. de consuetudine. Sed prima opi-
nio est verior, quòd filijs est legitima
10 debita de iure naturali. Vnde singu-
lariter inquit Bald. in.l. vnica in fine,
C.quando non peten.par.peten. ac-
cres. quem refert Xuarez in. l.quo-
niam in prioribus.2.limi.C.de inoffi.
testa. quod pater qui decessit cum fi-
lijs, non dicitur decedere intestatus,
etiam si nullum cõdidit testamentũ.
Quodammodo enim ab ipsa natura,
& lege filij censentur instituti. Ideo
ipsemet Bald. affirmat in cap.1.§.fin.
de feud.agna. hisce verbis. Succedẽs
patri non dicitur acquirere de nouo,
11 sed acquisitum capere. Refert Chasa-
neus cõs.23.incip. Decessit Catherina.
nu.27. Et quãuis filijs legitima sit de-
bita in bonis paternis, in vita tamen
patris filius eam à patre petere nõ po
12 terit, nisi alimenta.l.fi.ff de lib.agno.
Bart.in Authen.si qua mulier. nu.22.
C.de sacrosanct.Eccles.Bal. in.l.illud.
nu.7.C.eo.tit.& in.l.1.ff.de lib.agno.

& in.l.2.de lib.præte.vel exhære.& in l.quanquam.C.ad legem Falcidiam. Idẽ Angelus,& Immola in.l.lex Cornelia.ff.de vul.& pu.subst Socinus in regu.355.incip.Pater eo viuente.Ias. in.l.in suis.nu.18.ff.de libe.& posthu.
13 & in.l.cùm quæritur.nu.2.C.de inoffi. testa. quia viuẽtis nulla est successio,neque hæreditas.l.1.§.si impuberi.ff.de colla. bono.l.neminem. ff. de acquiri.hære.l.1.ff.de hære.vel actio. ven. &.d. Authen. Si qua mulier. Licet in Euangelio Lucę cap.15 habeatur quòd ille filius prodigus dixit patri suo. Da mihi portionem substan-
14 tiæ, & bonorum, quæ me contingit: & pater ei dedit. Sed ibi à patre volente,& nõ inuito legitima data fuit. Quam auctoritatem refert Bal. in.l. quamuis.nu.6.C.de fideicommi.Segura & eius additionator in.l. vnum ex familia.§ sed & si fundum. nu.94. ff. de lega. 2. Sed circa hoc sit pater
15 cautus, ne filijs suis in vita sua bona distribuat. In Ecclesiastico cap.33.legitur,filio,& mulieri,fratri, & amico non des potestatem super te in vita tua, nec dederis possessionem tuam, ne fortè pęniteat te. Melius est enim, quòd filij te rogent,quàm te respicere manus filiorum tuorum. Sed in vita parentum, legitima filijs est quasi debita.glo.singu. verbo. nullis ratio-
16 nibus. in.l.si emancipata. C.de iu. & facti ignorantia. Quam affirmat esse singularem.Bal.& Ias.ibi. Idem Bald. in.l.2.in fine.C.de lib.præte.vel exhęre. & in.l. iuris ignorantia. C.qui admitti. Romanus consil.125. mater & soror. Decius consi.408.in causa quæ contingit num.18.Ioan.Ruh.consil. 156.circa primum dubium. num.15. Suarez in dict.l. quoniam in prioribus.in prin.num.4 Segura in.l.3.§.fi. num.115.ff.de lib.& posthu. vbi eius additionator plures refert Docto. & in.l. vnum ex familia. §. sed & si fundum.nu.98.ff.de lega.2.glos.est similis.in verb.scire potui.in.l.si duo sunt hæredes.ff.de acqui.hære.glo.in verbo.parentibus.in cap.pręedicator.16. quæst.1. pro quibus est.l. Sed quia.ff. pro socio.ibi plerumq; appatẽte quasi debita nobis hæreditas obuenit.l. fi.§.sin autem. C.de cura. furi.l. si patronus. ff. de donati.l. vnica.C.de his qui ante aper.tabu.l.1.§.pe. C.de codici.Bald.in.l.quanquam. in prin. C.
17 ad leg.Falcid.& in.l.2.ff.de libe.& posthu. Ideo filius in vita patris dicitur dominus rerum paternarũ.l. in suis. ff,de libe.& posthu.§.sui.instituta.de hære.quali.& diffe. Bar. in rub. nu.5. ff.de peculio.l.21.tit.13.part.6.Filius itaq; Regis vocatur Princeps & Rex. glo.singu.in.c.fi.24. quæst.1. glo.2.in
18 c.Adrianus.73.dist. Bal.in. d.l.in suis. col.1. Abb. in.c.tanta. nu.10. qui filij sunt legitimi. Quod est intelligendũ quo ad honorem & nomen tantùm, & non quo ad iurisdictionem & administrationem : vt optimè declarat Anto.Gome in.1.tomo reso.c.1.nu. 5. Atq; filiorum legitima reputatur æs alienum.text.sing.vbi Bart.in.l.Si
19 quis legatum §.Si patronus.ff.de falsis. & vero creditori. filius simili modo in legitima æquiparatur. text.vbi Bart.in nu.10.in Authen.de hære. & falci.§.si quis ita.col.1.Alex. cons.69. super primo.nu.3.vol.1. Decius consil.236.non parua.num.6. & in censi. 480.in fine.Latiùs Ioan. Corratius in rep.l.filium quem habẽtem.nu.101. C.famil. hercis. Additionator Seguræ in.l. quo hæredi.§. cùm filiæ.nu.6. ff.de vul.& pupi.substi.Suar. in.l.quoniam in prioribus. 11. amplia.nu.11. C.de inoffi.testa.
20 Hinc est quod eleganter inquit Bald.in.l.1. in fine.C.si in frau. patro. aliena.fac.sit.dicens,ꝙ si pater amisit omnia

omnia bona sua in ludo Azardi, filij
possunt ea reuocare vsque ad eorum
legitimas. Sequitur Ias. in l. si arroga-
tor. nu. 23. ff. de adoptio. Vbi ad id al-
legat eundem Bal. in rub. C. de condi.
ob turpem cau. qui male allegat. Sed
potiùs est in l. fi. C. de cõd. ob cau. da-
to. & in Authen. ex testamento. in fi-
ne. de coll. C. Ioã. Dimula in l. si quis
cùm sciret. ff. de vsu cap. pro emp. Idẽ
Ias. in l. si rem tibi. nu. 5. ff. de pręscrip.
ver. & in l. iuris gentium. §. Prętor ait
nu. 6. ff. de pactis. & in l. ait Prætor. §.
Sed & si quis iusiurandum. nu. 5. ff. de
iure iu. & in. §. item si quis in fraudẽ.
nu. 3. insti. de actio. Paul. de Monte Pi
co in repe. Authen. præterea. nu 36.
C. vnde vir & vxor. Segura. in l. 3. §. fi.
nu. 130. ff. de lib. & posthu. Ripa in c.
sæpe. nu. 74. de restitutione spo. Pala.
Rube. in c. per vestras. par. 2. § 22. in fi
ne. de dona. inter vir. & vxo. Est casus
à nullo allegatus in l. aleatũ vsus. C.
de reli. & sump. fune. ibi. aut eorũ hę-
redibus. Et ratio prædictorũ est, quia
legitima filiorum est quasi debita, vt
prædiximus. Quod habet locũ etiã, si
pater in vita sua incipiat dissipare, &
dilapidare bona sua, eius filij rectè
possint apud iudicem petere & insta
re, vt assignet eis legitimam, vel saltẽ
21 aliqua bona, ex quibus possint alimẽ
ta percipere. Bal. in l. 2. C. si in frau. pa
tro. alie. Quod refert Paul. Roma. &
Alexan. in l. Imperator. ff. ad Trebel.
Idem Roma. in l. 2. §. quod si in patris
ff. solu. matri. Ias. in l. ait Prætor. §. sed
& si quis iusiurandum. nu. 4. ff. de iu.
iurã. & in. §. si quis in fraudem. nu. 4.
insti de actio. Bar. in l. si cõstante. nu.
69. ff. solut. matri. & in d. §. quod si in
patris. Socinus. reg. 355. incip. pater
eo inuito. Petrus Raue. in alphabeti-
co aureo. verbo. officium iudicis. fol.
99. col. 2. Palati. Rub. in c. per vestras.
part. 1. §. 17. num. 12. & 14. fol. 56. Con
trarium tenuit Bal. sibi contrarius. in
l. non potest. ff. de adoprio. Quas opi-
niones nititur concordare Ias. in. d.
§. Sed & si quis iusiurandum. num. 4.
Idem dicendum est, si pater sua bona
alienasset in fraudem legitimæ filio-
rum, quòd talis alienatio à filijs pote-
rit reuocari. l. nõ vsque. ff. si quis à pa-
ren. fue. manu. Vbi Bart. & in l. hære-
ditarium. ff. de bonis autho. Iudi. pos-
si. Ias. in l. filium quem habentem. nu
me. 9. C. famil. hercis. & in l. qui se pa-
tris. num. 62. C. vnde lib. & in Authẽ.
nouissima. nume. 40. de inoffic. testa.
& in dict. §. si quis in fraudem. in prin.
Barba. in l. cùm acutissimi. nume. 47.
C. de fideicommis. Ioan. Nicolaus in
repe. l. generaliter. nume. 226. C. de
secundis nup. Decius consil 231. viso
casu. nume. 7.
22 Hinc etiam est quòd si propter cri
men hæresis, vel aliud delictum bo-
na paterna publicarentur, filij non
ob id suis priuantur legitimis, dũmo-
dò sint Catbolici. l. Manichæos. l. qui-
cunque. C. de hæreticis. l. 2. & 3. titu.
26. par. 7. l. 7. titu. 7. part. 6. l. 9. titu. 13.
lib. 8. ordin. glos. singu. in summa. 27.
quæst. 7. Villadie. de hæreticis. quæst.
15. Ioan. Nicolaus de hæreticis. nota.
14. nam vt in sacra scriptura habetur
Ezechielis cap. 18. Filius non porta-
bit iniquitatem patris, neq; pater ini
quitatem filij. cap. Iudæi. 1. quæst. 4.
c. si abest. 24. quęst. 3. l. sancimus. C. de
pœnis. Latè Bal. in rub. res inter alios
actas. Felinus in cap. vergentis. nu. 3.
cum sequen. de hæreticis. c. ius gen-
tium. 1. dist. Hippo. singulari. 551. pœ
na debet & in singu. 602. ex delicto.
quæ iura hodie videntur esse corre-
cta per tex. in c. Vergentis in fi. de hæ
reticis. & per c. cùm secũdum leges.
eo tit. lib. 6. Sed Bal. in l. fi. nu. 9. C. de
dotis promi. inquit, quod etiam de ęqui-
tate canonica, is qui bona publicata

poſſidet, filios alere & filias dotare te
netur. Sequitur Ioan. Corarius in.l fi
lium quem habentem. nu. 188. C. fa-
miliæ herciſ. Paul. de Montepico in
l. poſt contractum. nu. 29. ff. de dona-
ti. & in Authen. præterea. num. 36. C.
vnde vir & vxor. Vber. Zucardus, in
l. 1. nu. 55. C. qui admitti. Expreſſe Se-
ptimã. in inſti. Catho. cap. 29. in prin.
Palatius Rub. in. l. 77. Tauri. in fi. La-
tiùs in. c. per veſtras. 2. par. §. 23. num.
14. Et latè in meis ſingularibus. ſingu.
47. incip. damnatorũ bona. Et id ex-
preſſe in Inſtructionibus Sancti offi-
24 cij habetur. Fauore etiam legitimæ fi
liorum ſtatutum eſt, quòd licet pro-
pter adulterium vxoris eius bona pu
blicẽtur, quę maritus lucratur. l. cùm
mulier viri ff. ſolu. matri. l. conſenſu.
§. vir quoque. de Repu. l. quamuis, &
Authen. Sed nouo iure. C. de adulte.
Authen. vt liceat matri, & auiæ. §. ſi
de adulterio, &. §. ſi verò quędam mu
lieres. col. 8. cap. plerũq; de dona. in-
ter vi. & vxo. cap. fin. de adulte. l 2 in
fine. tit. 15. lib. 8. Ordi. l. 2. tit. 7. lib. 4.
Fori. l. 82. Tauri. Id tamen intelligen-
dum eſt, dummodo filij non exiſtãt,
eis verò exiſtentibus nõ ad maritum
ſed ad filios pertinebunt, vt in. d. §. ſi
de adulterio, & in. d. §. Si verò quædã
mulieres. l. 2. &. 5. tit. 7. lib. 4. Fori. ne
propter maternum delictum filij à le
gitimæ ſucceſſione priuentur, quod
ampliatur etiam ſi ſint filij alterius
matrimonij. gloſ. 1. in cap. quoniam
frequenter, vt lite non conteſ. gloſ.
communiter recepta in. l. ſi ita quis.
§. ea lege. ff. de verbo. obliga. Bald. in
l. hac edictali. nume. 5. C. de ſecundis
nup. Franciſcus Cremen. Singulari.
86. ſtatuto cauetur. Caſti. in. l. 81. Tau
ri, in fine, & in. l. 82. vbi ſcripſit ratio-
nem ad hanc concluſionem, quæ iu-
uatur ratione. bona enim contrahen
25 tium inceſtas nuptias ipſo facto ſunt
confiſcata. Sed quando filij exiſtunt
in eorum fauorem introductum eſt,
vt talis bonorum confiſcatio non ha
beat locum. Auth. inceſtas nuptias.
C. de inceſtis nup. Auth. de inceſtis
nup. §. 1. colum. 2. l. fina. tit. 18. par. 7.
quod ampliatur etiam ſi filij ſint vxo
rati, & filiæ maritatæ, boniſque ma-
26 ternis, & paternis Iureiurando re-
nunciaſſent, hac igitur renuncia-
tione non obſtante filij excludunt
fiſcum. Huiuſmodi enim renuncia-
tio non intelligitur in bonis, quę pro
pter delictum acquiruntur. Bart. in
Authen. hoc amplius. quæſti. vlti. C.
de fideicommi Oldra. conſil. 293. vl-
tra iam dicta. Guido Papę, quęſt. 228.
ex dicto proceſſu. Decius. conſil. 235.
in caſu magnifici. num. 6. conſil. 230.
proponitur. nu. 2. Tiraquel. de Iure
primigeniorum, quęſt. 55. num. 2. Eſt
& alia ratio, quia de hoc in renuncia-
tione filij non cogitauerũt, ideo me-
ritò ad id renunciatio non extendi-
27 tur. l. mater. ff. de inoffic. teſta. l. tres
fratres. ff. de pactis. Iuramentũ enim
vltra intentionem iurantis non ex-
tenditur, neque auget, nec cõfirmat
diſpenſationem extenſiuè, ſed tan-
tùm intenſiuè. cap. ad noſtram de Iu
reiurando cap. ne quis. 22. quæſtio. 2.
28 Actus itaq; agentium non operatur
vltra eorum intentionem. l. non om-
nis. ff. ſi cer. peta. l. neque ignorans. C.
de dona. Ideo renunciatio generalis
29 ſucceſſionis, vel hæreditatis paternæ
non includit renunciationem legiti
mæ, niſi id expreſſe dictum fuerit. l. ſi
quando. §. & generaliter. C. de inoffi.
teſta. ibi. niſi hoc ſpecialiter. vbi Bald.
Paul. & Salicetus, Ancharran. conſil.
152. plura ſunt dubia. num. 8. Decius.
conſil. 236. non parua difficultas. nu-
me. 8. tenuit priùs Bald. in. l. cùm le-
ge nota. 3. per text. ibi. iuncta. Au-
then. preſbyteros. C. de Epiſ. & Cle.

iate Tiraquell. de Iure primogeni.
quæst.55 nume.2. Nicolaus Boerius.
decisione. 14. breuiter videtur. num.
6. etiam si aliqua filia ante ingressum
30 monasterij renunciauerit cum iura-
mento hæreditati paternę vel mater
næ, facta professione & mortuo pa-
tre, poterit monasterium petere hæ-
reditatem patris ipsius monachæ, nõ
obstante iuramento, & renunciatio-
ne, quod est notandum. Ita tenent
Paul. Castrens. Ioann. Dimmola, in
l. qui superstitis. ff. de acqui. hæred.
Idem Paul. & Alexand. in l. pactum
dotali. C. de colla. Corneus, cons. 272
volu. 3. Marianus Socinus, consi. 183.
volu. 2. Couartu. in cap. 1. nu. 20. de
testa. & in cap. quamuis pactum, in
3. part. §. 2. in princ. de pact. lib. 6. vbi
hanc affirmat esse cõmunem opinio
nem, & nonnullas huius conclusio-
nis rationes refert. Sed nuper in sa-
cro concilio Tridentino Decretum
31 fuit, sess. 25. c. 16. de regularibus, quod
nulla renunciatio, vel obligatio etiã
cum iuramento in prædicto casu va-
leat, nisi interueniat in ea licẽtia Epi
scopi, vel eius Vicarij generalis, & fiat
inter duos mẽses proximos ante pro
fessionem, & quod postea sequatur
professio. Fauore etiam legitimæ in-
32 troductum est, quòd licet donatio in
ter patrem, & filium in potestate sit à
iure prohibita, & reuocabilis l. 2. C.
de inoffi. dona. l. cum de bonis. C. de
dona. l. 1. §. si pater, & l. si pater filię. ff.
33 de vsucap. pro dona. l. 4. tit. 15. part. 6.
donatio tamen facta & tradita hac le
ge, & conditione, vt in legitimam cõ
putetur, valet inter patrem, & filium
in potestate, & efficitur irreuocabilis.
l. Si non mortis. & ibi expresse Ange
lus. ff. de inoffic. testa. Bald. in l. cum
oportet. nu. 8. C. de bonis quæ liberis.
Plenè Suarez in dict. l. quoniã in prio
ribus. in prin. euidentia. nu. 4. Decius
consil. 86. viso puncto. nu. 8. Ratio est
illa de qua supra: quia non censetur
mera donatio, sed solutio debiti natu
ralis, cùm in vita parẽtum (vt dictum
est) legitima filijs sit quasi debita. Vn-
de etiam est, quòd donatio facta per
patrem filio, vsque ad legitimam, ali-
34 qua non indiget insinuatione. Bal. ex
pressè in l. illud. n. 7. C. de sacrosanct.
Eccle. & in l. executionem. nu. 30. C.
de executione rei iudi. Romanus in
l. Modestinus. ff. de dona. Suarez vbi
supra. nu. 8. quamuis Bal. sibi contra-
rius, contrariam tenuit sententiã. in
l. data. nu. 2. C. de dona. Eadem ratio-
ne dicendũ est, ꝙ cùm legitimæ por-
tio filijs debeatur, potiùs iudicio le-
gis naturæ, quàm iudicio testatoris.
Quòd etiam si filius dixerit testamẽ-
tum paternum nõ iure factũ, & suc-
cubuerit, vel nõ obedierit præceptis
testatoris, non ob id suam perdidit le
gitimam. glos. est singu. magna. in fi-
ne. Vbi optimè Ias. num. 4. in l. Polla.
C. de ijs quibus vt indig. glos. in l. 12.
tit. 5. lib. 3. Fori. Ex quibus simili mo-
do dicendum est, quòd si filius à pa-
35 tre fuerit prohibitus, bona ab eo reli-
cta vendere, aut alienare, hac prohi-
bitione paterna, non obstante vsque
ad suam legitimam de bonis prohibi
tis, filius vendere & alienare rectè po
terit. l. Marcellus. §. si res. Vbi Docto.
ff. ad Trebel. & in l. in quartam. ff. ad
l. Falci. Alex. consi. 3. vol. 3. Ac ita fuit
iudicatum, vt refert Thomas Gram-
ma. decisione. 105. incip. magnus. nu.
46. allegando dictam legem, quoniã
in prioribus. Vbi latissimè Suarez, pre
sertim fol. 48. & Mẽchaca de succes-
sione creatio lib. 1. in expositione. d.
l. quoniam in prioribus. num. 180. &
num. 170. cum sequent. Vbi plenissi-
mè examinat, quòd legitima non pa
titur onus neque in quantitate, ne-
que in tempore, neque in loco, ne-
que

36 que in modo. In quo loco plures ampliationes, & limitationes ad prædictam.l. quoniam in prioribus. scripsit & ideo frater meus Franciscus à Ludeña, qui à patre meo fuit in molendino institutus & grauatus, ne illud venderet extra cognationem & familiam, vsque ad suam legitimam, Petro Carrasco vendere iure potuit. Neque prędictis obstat, quòd illud onus
37 sit à fratre sponte susceptum & approbatum, iuxta tex. in. c. licet. de voto. Tum propter minorem ætatem, tum etiam quia tequitur vt fiat pte iudicium legitimæ, quod expressa, & specifica sit mentio de legitima. tex. singu. in.l. si quando. § & generaliter. C. de inoffi. testa. ibi nisi hoc speciali ter. Decius, consi. 236. non parua difficultas, num. 4. Tiraquel. de iure primogeni. quæstio. 55. in princip. ideo cum talis prohibitio sit nimis damnosa filio, cui in vita, & in morte alienandi facultas tollitur, merito à legitima reijcienda est, per iura, & Doct.
38 supra relatos. In eo etiam quòd vltra legitimam à patre fuit relictum grauamen, & onus similiter reijciatur. Suarez, in dict.l. Quoniam in prioribus. 2. ampliatione, & Menchaca vbi supra, num. 218. vbi ad id allegat singu.l. 11. titu. 4. pat. 6. Sed quicquid in hoc. Doct. teneant. l. verò. 27. Tauri, omnē nobis dubitationē remouet.
39 Hinc etiam est, expensas à filio in studio factas in suam legitimam non computari, ne legitima diminuatur, vel in totum tollatur, vt. l. quæ pater, in. 2. ff. fami. hercis. l. filiæ eius. C. eod. tit. l. Sed Iulianus. § proinde si acceperit. ff. ad Macc. l. Regia singu. 5. tit. 15. par. 6. l. 3. tit. 4 part. 5. Bar. in. l. 1. §. neque Castrense, num. 8. ff. de colla. bono. Bal. vbi docentes. in Authent. ex testamento, nu. 12 C. de colla. & in. l. filiæ licet. C. eod. tit. Ias. in. l. Quidam cum filium, nu 33. ff. de verbo. obliga. & in. §. fuerat, nu. 111. insti. de actio. Ioan. Cotatius, in. d. tepe. l. Filium quem habentem, nume. 201. & 226 Pala. Rub. in. l 17. Tauri, nu. 18.
40 quod limitandum esse censeo, nisi in testamento, vel in libro rationis, vel aliter ex iudicio, vel voluntate pater na præsumatur prædictas expensas, & sumptus in studio factos, in legitimam computari: quo casu expensæ prædictæ computandæ sunt, quod satis colligitur ex dict. l. Quæ pater. ibi. si non credendi animo, & ibi expresse Bart. ad id etiam. l. Nesennius. ff. de nego. gest. ibi maximè si in ratione impensarum ea retulisse. glos. Verb. repetiturus, quam ibi notat Bat. in. l. Si paterno affectu. C. de nego. gest. optimè Deci. consil. 21. viso puncto, nu. 7. ratio est quam scripsit Bat. in. d. §. neque Castrense, & in. l. de bonis. §. non solum. ff. de Carbo. edic. quia huiusmodi expensas pater non tenetur in studio pro filio facere, & in. d. §. nō
41 solum, inquit Bat. quod sumptus, vel expensas, quas fecit pater cum filio in legendo, scribendo, & Grammatica addiscenda non poterit pater in legitimam filij computare. Et ad hoc ponderat text. ibi Bart. in dict. §. non solum. ad idem est. l. Qui filium. iuncta glos. in stitueretur. ff. vbi pupi. edu. deb. hanc dicit esse magis communem opinionem Alexan. in l. Si donatione. nume. 21. C. de colla. Ias. in dict. l. Quidam cùm filium. nume. 33. Bologninus, in Authenti. habita. colum. 38. versi. quid enim si pater emit libros. C. ne filius pro patre. Roman. consil. 145. in hac ergo materia omittendum non est, quod singulariter scripsit Ias. in additionibus ad Christophorum Pot. in princi. insti. per quas personas nobis ac-
42 quiri. num. 5. dicens quod in casibus in quibus

quibus filius ea quæ in ſtudijs con-
ſumpſit ad collationem teneatur, &
in legitimam ſuam, computare, an-
te omnia illæ expenſæ ſunt deducen
dæ, ſeu ſubtrahendæ, quas domi pa-
ternæ, ſecundum dignitatem, & fa-
cultates paternas, veriſimiliter filius
eſſet conſumpturus: quod ea potiſſi-
ma ratione iuuatur, quia filius à pa-
tre ſuo, domi erat alendus. l. Si quis à
43 liberis. ff. de liber. agno. l. Nec filium.
C. de patri. poteſ. cap. fina. de conuer
ſione infidelium. l. 4. & 5. tit. 29. part.
4. pro quo dict. Iaſ. conſidero gloſ. in
verb. ſolebat, in l. Sed Iulianus. §. pro
inde. ad Macedo. ff. ad quod accedat
in ſimili dict. Singu. Innocentij, in c.
44 finem litibus. num. 3. de dolo, & con-
tu. ibi. deducentur autem expenſæ,
quas domi faceret: vbi Innocen. affir
mat in expenſarum condemnatione
deducendas eſſe expenſas quas do-
mi, quis eſſet facturus, & ibidẽ Abb.
nu. 31. optimè declarat gloſ. ad id in
verbo moderatas, in c. ſtatutum. §. in
ſuper de reſcriptis, lib. 6. Speculator,
tit. de expenſis. §. fin. Lanfran. in cap.
Quoniam contra. verbo. expenſæ,
num 24. de proba. Guido Papæ, deci-
ſione. 625. incip. Si quis condemna-
tur. in quo loco huius concluſionis
45 ſubdit exemplum, quæ eſt optima li-
mitatio ad iura dicentia, quod victus
victori in expenſis ſit condemnan-
dus. l. properandum. §. Sin autem al-
terutra parte. C. de Iudi. l. Eum quem
temere. ff. eod. titu. §. hęc autem om-
nia inſtitu. de pœna, teme. liti. cap. fi-
nem litibus, de dolo, & contumacia,
cap. calumniam de pœnis. l. 7. titul.
22. part. 3. Hippolyt. qui regulam, &
plures fallencias in hoc ſcripſit, in
l. patre vel marito. nume. 17. cum ſe-
quen. ff. de quæſt. & in ſingu. 545. in-
cip. litigantes.
46 Et id quod datum fuit filio à patre
ad titulũ patrimonij, vt ordines ipſe
filius ſuſcipiat, ſimili modo in legiti-
mam filij non computabitur, ſed il-
lud præcipuum vltra legitimam ſuã
habebit filius. Ioã. Faber. in. §. ſi emã-
cipati, num. 3. inſtituta de inoffic. te-
ſta. Sequitur Ioã. Igneus, in. l. 3. §. ſub-
uenitur, nume. 177. ff. ad Syllan. Ay-
mon. conſi. 136. Caſſaneus in conſue
tu. Burgund. rub. 7. §. 5. fol. 246. col. 1.
Anto. Gom. in. l. 26. Tauri. nume. 21.
vbi optimè Tellius Fernan. num. 16.
vbi hanc fatetur eſſe cõmunem opi-
nionem & veram, & ratio eſt ſecun-
dum eum, quia talis donatio ad titu-
lum patrimonij eſt donatio ſimplex,
47 & quælibet donatio ſimplex non cõ-
fertur, vt in. l. 26. Tauri. quæ lex pro-
bat hanc cõmunem opinionem. con
tratium tenuit Couarruui. in c. Rai-
nuntius §. 2. num. 7. de teſta. Abenda
ño, de exequendis manda. reſpõ. 17.
quòd conferatur talis donatio ad ſi-
militudinem donationis, quæ fit pro
pter nuptias iuxta legem. 29. Tauri.
48 Sed prima opinio mihi ſemper pla-
cuit. Maximum enim diſcrimen eſt,
& diuerſitatis ratio inter prædictas
donationes, quia pater non poteſt
compelli ad dandum titulum patri-
49 monij ad ordines recipiendos, vt af-
firmat Aymon, in dict. conſi. 136. Sed
ad dotãdam filiam officio iudicis pa-
ter compellitur. l. dotem dedit. ff. col
la. bono. l. Qui liberos de ri. nuptia. l.
50 8. tit. 11. pat. 4. ideo Couarru. in hoc,
ſua opinione fuit deceptus. Idemq;
dicendum eſt in officijs Decuriona-
51 tus, vulgò de regimientos, & notaria
tus, & alijs officijs ſimilibus perpe-
tuis, quæ in legitimam non compu-
tãtur, ſed illa habebit filius præcipua.
Bald. Angel. Paul. Iaſ. in. l. Omnimo-
do. §. imputari. per tex. ibi. C. de inof-
fi. teſta. & in. l. 1. §. Sed an id quod. ff.
de colla. bono. Idem tenuit Nicolaus
Boeri.

Boeri. decisio. 14. incip. Breuiter vide tur. in princi. Pala. Rub. in l. 7. num. 16. Tauri, ac melius, & elegantius Tellius Fernan. in l. 26. Tauri. nu. 7. vsque ad finem, quia talia officia non sunt
52 vendibilia, neque transmissibilia ad hæredes, vt in Pragmati. 65. in volu. Pragmati. & ea quæ non sunt vendibilia, neq; transmissibilia nō computantur. per tex in d. § imputari. Et cū legitima sit de iure naturali debita (vt pluries à me dictum est) si filius inuentarium non fecerit, nō ob id suā
53 perdit legitimam. glo. in verbo. sacramento. vbi Alexan. optimè nu. 8. in l. si. §. si autem. C. de iure delib glos. in verbo. intra annum, in Authent. hoc amplius, vbi Bar. & Ange. C. de fideicōmi. Bal. in Authen. Sed cùm testator, in prin. C. ad l. Falci. & in l. filium quem habentem, nu. 37. C. fami. hercis. vbi hanc dixit esse communem. Ange. in. l. 1. §. hæc stipulatio. ff. si cui plus quam per. l. Falcid. Anchar. in d. c. Raimuntius col. 5. Oldradus. consil. 242. tota præsens quæstio. nu. 9. Et hāc etiam dixit communem Alexan. cōsi. 67. visis, & ponderatis, nu. 2. volu. 4. & in consi. 139. eleganter in prin. vo lu. 2. Guido Papæ, decisione. 53. Ioan. Durand. in arte testandi. titu 11. cau tela. 8. Calcaneus. consil. 36. Ias. in. l. Polla. nu 4. de his quibus vt indig. latissimè Francis. Porce. in tracta. de Inuentario, cap. 5. per totum. Per quæ omnia limitantur, & intelliguntur iu-
54 ra, q; hæredes non conficientes inuētarium, tenentur in solidum, vltra vires hæreditarias creditoribus & lega tarijs. l. fi. § fin autem. C. de Iure delib. Auth. de hæred. & Falci. §. Quia verò. §. Sed nostra beneuolentia. in-fi. de hæred. quali. & diffe. glos. & ibi. Abb. in cap. 1. de Solu. neque filius
55 perdit quartam Trebellianicam, etiā si omittat facere inuentarium, licet in alijs hæredibus extraneis aliter sit. Refert. Corneus Peru. consi. 148. Decius. consi. 236. non parua difficultas. num. 5. Simili modo pro maleficio filij condemnati legitimam pro condemnatione persoluere, patet non tenetur, neque aduersus patrem con
56 demnatio, vel executio est facienda in legitima. tex. & ibi. Bart. in. l. 1. §. Si impuberi, in fine. ff. de colla. bono. & in. l. Sthicus. num. 2. ff. de Pecu. lega. Clarius in Authenti. de Hære. & Falci. §. Si quis autem, nu. 11. col. 1. Bald. in. l. Quanquam. nu 2. C ad. l. Falcid. & in. l. omnimodo. §. imputari. num. 5. C. de inoffic. testa. & in. l. 1. C. ne filius, pro patre. Ias in. l. frater à fratre. 2. lectu. num. 23. de condi. indeb. Ias. in. l. lex Cornelia. num. 6. ff. de vulga. & pupi. & in. §. actiones. num. 91. insti tu. de actio. Paul. consi. 32. omisso ordine. vol. 2. Alex. consi. 75. visis, & dili genter perspectis. nu. 13. volu. 1. Decius. consil. 438. accuratè. nume. 8. & 13 solet ad hoc allegari. l. si filius. C. de bon. damna glos. in rub. C. de decre. Decu. lib. 10. glos. in verbo, por el hijo, in l 9. tit. 5. lib. 4. Fori quòd sequen
57 ti comprobatur ratione, in bonorū publicatione futura bona, vel sub cō ditione debita, non venire certū est. glos. est singu. in verbo. præsens in. l. non ad ea. ff. de condi. & demonstra. Bald. in. l. etiam. num. 4. C. ad. l. Falci. & in. l. 1. nume. 22. C. de hæredi. insti. prædictam glos. vocat auream. Felin. in cap. in præsentia. nu. 56. in fine, de proba. vbi alios cōmendantes refert, & Decius. consi. 235 in casu magnifi ci. num. 5. pro qua glos. est l. eius qui. §. 1. ff. de testa. ibi. bona quæ tunc habuit cum damnaretur publicabuntur, vbi singulariter ibi Paul. & l. intercedit legatum. ff. de condi. & demonstra l. Si mandauero tibi, in 2. §. is cuius bona. ff. manda. ibi. publicatis

ctis bonis, quicquid postea adquirirur non sequitur fiscum. c. felicis. §. verū. de pœnis, lib. 6. ibi. de postmodum ad quisitis, repetitio nō negatur: de qua re plurima scripsit Feli. in cap. ad deli berandum col. 1. de Iudæis. Decius. consil 445. in casu ad me transmisso. num 65. Abb. consi. 51. ad dilucidatio nem. nu. 2. vol. 1. Ias. in. l. Si stipulatus fuerit. 9. cùm stipulamur, nume. 6. de verbo. obliga. sin autem pater de facto condemnationem & pecuniam pro maleficio sui filij soluerit, ne for-
58 tè pecunia, & condemnatione nō soluta filius verberaretur, vel deportaretur. An illa pecunia seu condemnatio in partem legitimę filij sit computanda, vide magistralem distinctionem Bar. in. d. l. Sthicus. Bald. in Authen ex testamento. nu. 24. C. de collat. & in Auth. contra rogatus. num. 8. C. ad Treb. & in. l. 1. in fine, ne filius pro patre, & in l. certum. C. famil. hercis. Ias. in dict. §. actiones. nu. 90. Hippo. in. l. Infans. nu. 31. ff. de sicarijs. Decisio Tholo. 121. Item fuit quæsitum, vbi latè eius additionator eodē quo-
59 que modo pro condemnatione filij nō est executio in bonis aduentitijs facienda, habitis ex successione materna, vel aliunde extra rem patris quæsitis, in quibus ad patrem vsusfructus pertinet. l. fin. §. ipsum autem. C. de bonis, quæ lib. ibi. nec de his rebus testari permittimus, & ibi, dominium rei ad eos pertinēris alienare. l. §. C. de vsufruct. & habi. ibi, sed remanere intactum. l. penul. C. qui testa. face. pos. Nam quemadmodum filius, viuēte patre, prædicta bona aduentitia directè alienare nō po-
60 terit, vt in prædictis iuribus, ita neq; indirectè delinquendo. glos. verbo. patre. in. l. fi. C. sen ren. pas. glo. verbo. conueniri, in. §. fi. instituta. de noxa. actio. Tenuit in specie Bar. in. l. si fiura. §. si de vectigalibus. num. 12. ff. de dam. infect. & in. l. cùm filius familias ff. de verbo. obliga. & in. l. 1. nu. 4. de bonis damna. Abb. consil. 66. quanquam multa. volu. 2. optimè Gnido Papæ decisio. 526. executio sententiæ. Capel. Tholo. decisione. 120. vbi optimè eius additionator hanc tandem dicit esse communem opinionem plurima referendo Couarru. in lib. 2. resolut. c. 8. nu. 7. illud enim ius quod iam patri erat quæsitum, ratione vsusfructus non debet ex delicto sui filij tolli. l. sancimus. C. de pœnis. l. 1. §. sed si filius. ff. de his qui deie. vel effu. §. filiusfamil. instir. de obli. quæ quasi ex delic. nas. c. 2. vbi optima gl. de delictis puero. c. non debet de regul. iur. lib. 6. Et in rubro & nigro. C. ne filius pro patre, vel parer pro filio conueniatur.

SVMMARIVM.

1 *Filijs legitima quo titulo est relinquenda.*
2 *Legitima titulo institutionis relinquēda erat de iure Digestorum.*
3 *Filius dicitur præteritus, cui legitima iure fideicommissi fuit relicta.*
4 *Quis dicatur præteritus.*
5 *Legitima iure. C. & authenticorum antiquo, relinqui quoquo titulo poterat.*
6 *Legitima iure authenticorum nouissimo, titulo institutionis est relinquenda.*
7 *De iure etiam canonico necessarius est institutionis titulus.*
8 *Graue nimis est discrimen inter ius Canonicum, & Ciuile inducere.*
9 *Iura iuribus concordare oportet.*
10 *Legum correctio omnino vitanda.*
11 *Per subauditos intellectus non debet legum correctio induci.*
12 *Stultorum refugium est dicere, aliud secundum leges, & aliud est secundum canones.*
13 *Ferdinandus à Menchaca more suo, & male tenuit contra communem.*

14 *Clausula*

14 *Clauſula codicillaris, quid operetur.*
15 *Gloſſa in Authen. ex cauſa, communiter reprehenditur.*
16 *An ſufficiat aliquam legitimæ partem titulo inſtitutionis relinqui.*
17 *Filius agit ad ſupplementum legitimæ.*
18 *Titulus inſtitutionis alijs titulis honorabilior & præſtantior eſt.*
19 *Ius accreſcendi non eſt inter ſuccedentes diuerſo iure.*
20 *Filius in legitima inſtitutus, propria auctoritate eam apprehendit.*
21 *Quando teſtator videatur dare facultatem, propria auctoritate, apprehēdere rem relictā.*
22 *Quid iuris in tutore, curatore, ſeu executore.*
23 *Opinio Bald. ſibi contraria.*
24 *Inſtitutus in re certa, loco legatarij habetur.*
25 *Verus intellectus ad l. ſi quis in ſuo. C. de in offi. teſta.*
26 *Duæ communes opiniones ex diametro diſtantes concordantur.*
27 *Verus ſenſus ad l. 2. C. quando, & q. 4. pars debe. lib. 10.*
28 *20. Fallen. & 12. amplia. quòd legitima quo quo titulo relinqui poterit.*
29 *Iure regio titulus inſtitutiōis eſt neceſſarius.*
30 *Etiam ſi augeatur, vel minuatur legitima.*

Cap. octauum.

1 Tad rē, vnde egreſſi fuimus, noſter reuertatur ſermo, id eſt, ad filiorum legitimas, quæ an titulo inſtitutionis, vel quoquo relicti titulo ſint relinquendæ, in hoc præſenti capitulo erit examinādum. Non me latet plures hac in re iuris profeſſores quamplurima ſcripſiſſe, præſertim Iaſ. in Authē. nouiſſima, nu. 13. cum ſequen. C. de inoffi. teſta. & in l. inter cætera, nu. 10. ff. de lib. & poſthu. Copioſius Alexā. ibi poſt Bal. Ioan. de Imo. Areti. nu. 2. Idem Iaſ. in l. ... nu. 14. ff. de acqui. hæte. & in l. cùm ex filio. nu. 4. & 6. ff. de vulg. & pupil. ſubſt. Archidiaco. Ancharra. Domi. & pleniùs ibi Fran. in c. ſi pater, num. 36. cum ſequen. de teſta. lib. 6. Ioan. de Imo. vbi Abb. nu. 13 in c. Raynuntius. de teſta. Deci. cōſil. 228. in caſu propoſito. Corne. conſil. 298. ante omnia. vol. 1. Soci. in regul. 196. vbi regulam. & 4. fallen. ſcripſit Suarez in l. quoniam in prioribus. 15 limita. col. 4. C. de inoffic. teſta. Montal. in l. 9. tit. 5. in glo. De la quinta parte. in fine. li. 3. Fori. Caſti. in l. 33. Tauri. in gloſ. O ſe tompiere. Et vbertimè Ferdi à Mencha. de ſucceſ. creat. li 2. §. 20. à. nu. 259. vſque ad nu. 282. vbi 12. amplia. & 20. fallē. in hoc ſcripſit. Ex quibus auctoritatibus & iuribus allegatis, & inferius allegandis, reſolutiuè procedendo, tenendum eſt,
2 de iure Digeſtorum titulo inſtitutionis, & non legati, ſeu fideicommi. vel donationis cauſa mortis, legitimam eſſe relinquendam, aliâs teſtamentū erit nullum. text. ſingu. in l. ita tamē. §. Marcellus. verſi. qui rogatus. ff. ad Trebel. quæ lex hiſce verbis inquit: qui rogatus eſt filio reſtituere hæreditatem, cogi debet adire, & reſtituere, quamuis filius contra tabulas bonorum poſſeſſionē accipere poſſit. Vbi filius dicitur prætteritus, cui iure
3 fideicommiſſi legitima, vel hæreditas fuit relicta: cùm ibi detur contra tabulandi remedium, quod præterito competit. l. non putaui. in prin. & in §. fi. ff. de bono. poſſeſ. contra tab. §.
4 ſunt autem. inſtituta. eo. tit. Et ille dicitur præteritus, qui de neceſſitate erat inſtituēdus, vel nominatim exhæredandus, vt ſuperius. c. 4. à me latè traditum eſt. Idē probat. l. poſthumorum. ff. de iniuſ. rup. irri. fac. teſta. ibi. neceſſe eſt mihi hæredem inſtituere, vel exhæredare. l. inter cætera. Vbi Bald. & alij. ff. de lib. & poſthu. l.

Gallus

Gallus.§.in omnibus.vbi optimè Ange.ff.co. tit.l.filium.§. omnibus. ff.de lega. præstan. Bart. in.l. cùm ex filio. nu.4 .ff.de vulg.&pup.& in.d.§.Marcellus. Bal.in.l. omnimodo. in princ. C.de inoffic. testa. Ioan. de Imo.in.l. suus quoque.in prin.ff.de hære. insti. & in.l.ex asse.ff.ad.l Falci. Fran.in.d. c.si pater.nu.38.Alex.in d l.inter cætera.num.2.vbi optimè ad.l.Papinianus.§.si quis mortis.ff.de inoffi.testa. respondet & ad alia iura, quę contrariam sententiam probare videtur. Et hæc est verior & communior opinio contra Angel. sibi contrarium in d.l. suus quoque.in prin.& quoque gl. verbo præteritum.in.l.nam & is.ff.de inoffi.testa. & contra glos. verbo. celebrari.in.l.sancimus.§.cùm antem.C. de inoffi.testa.

5 De iure verò codicis & antiquo authenticorũ sufficiat filijs relinquere legitimam quoque relicti titulo.l. omnimodo.C.de inoffi. testa. ibi aliquam eis quantitatem in hæreditate vel legato, vel fideicommisso relique rint.l.sicimus.§. cùm autem. C. eo. tit. ibi. fideicommissi causa permittitur legitima relinqui. Authen. de trien. & semi.§.1.col.3.Authē.de monachis. §. illud quoque decernimus. col. 1. Authen.nouissima.C.de inoffi.testa. ibi semis debeatur eis quoquo relicti titulo hãc fatetur esse communẽ opinionem.Ias.in d. Auth. nouissima. & Gallionus in Auth ex causa. nu. 624. Et ibi Ioan.Igneus.num.24.C.de lib. præte.Menchaca de succesf.crea.lib. 1.§.10.nume.192. Sed de iure nouissimo Authenticorum nõ sufficit, q. legitima filijs quoquo relicti titulo relinquatur, nisi tit.tantùm institutionis. Authen. cùm de appel. cogno.§. illud quoque cap. col.8. vbi necesse est ne filij dicantur præteriti, vt eis titulo institutionis legitima relinquatur glos. verbo. præteritum in d.l.Nã. & his.gl. verbo. pleniore. in.l.filium. §. sed & si portio. ff. de lega. præstan. glos. in verbo. testamento.in. §. Sed hæc.& in.§.igitur.institutura de inoffi. testa glos.verbo.titulo in dict. Auth. nouissima. Bart.in.l. Papinianus §.si conditioni.ff.de inoffic.testa.l.tegia. 5.tit.8.part.6.ibi.No como à heredero, mas como en tazon de manda, en tonces podrie quebrantar el testamento. Et hæc opinio tenenda est,re

6 probata glos.quæ oppositum tenuit, in verbo.celebrari.in l.sicimus §.cùm autem.C.de inoffic.testam.quæ affirmat legitimam posse hodie relinqui iure fidei commissi. Quam glo.reprehendit Bart.Bald.& alij ibi.idem Bar. in d.l.cùm ex filio. nu 4. Bald. in dict. l.inter cæteras.Ias.in dict. Authē.nouissima.num.27. Franc. in dict cap.si pater.nu.39. Ripa in dict.l.in quartã. num.141.vbi Ias.nu.13.Suatez in d.l. quoniam in prioribus.in loco supra allegato. Menchaca de succesf.crea. lib.1.§.10.nu.193.

7 Quod similiter procedit de iure Canonico,de quo necessitas patenti bus est,legitimam filijs suis relinquere titulo institutionis.glos. verbo.relinquens. in dict.c. Rainuntius. glos. verbo.instituit in dict.c.si pater. quæ glo. plures circa hoc referẽdo opiniones.Tandem in fine in hac opinione residet,quam ibi Archi.Ioan.Andre. Bal Domini.& ibi Frã.nu.36. Sequũtur idẽ Ancharran. & Anto.& Ioan. Dimo.num.31.in dict.c.Rainuntius. Idem Ioan.Dimolain.l.1.§.si ex fundo.circa finem.ff.de hære.insti.Fede. de Se.consi.12.Et est communis conclusio, vt affirmat Alex.consi.70.viso consilio, nu.5.volu.2. & Ias. in d.Authẽ.nouissima.nu.31.Ripa in rub. Solu.matri.nu.44.Ioan.Cota.in.l.filium quem habetem.nu.192.C.fami. her-

D cis.

cis. Couat. in.d.c. Rainuntius.§.1.in
prin.de testa. quæ opinio tanquã verior & communior tenenda est contra Bald.contrarium tenentem, in.l.
fin.num.10.C.fami. hercis. & contra
Abb. antiquum, in. d.c. Rainuntius:
cui opinioni contra communem adhærere videtur Abb.Sicu.ibi.nu.3.&
contra Alex.Dimo. sibi contrarium,
in consi.168.ponderatis, nu.5. vol.4.
Vbi hanc dixit inaduertenter esse cõmunem opinionem; & in. d l. inter
cætera, quæ verè non est communis.
8 Ideo ipse, & supradicti in hoc merentur reprehendi: graue enim est; discrimen ac differentiam inter ius canonicum, & ciuile inducere in casibus
à iure non expressis, sed potiùs vtrũque ius inuicem concordare in casu
dubio tenemur.l.Vnica.C. de inoffi.
9 doti.c.cum expediat.de electione.li.
6.c.periculose.de pœni.dist.1.glo. pe
10 nul.in.c.cum dilectus, de consue. gl.
in.c. ad nostram in tertio de Iureiu.
legum correctio omnino vitãda est.
l.præcipimus.in fine. C.de appella.l.
sancimus.C.de testa.Authen. de non
eligen. secun. nuben. §. cùm igitur.
col.1. vnde glos. in verbo. petere, in
c.cupientes.§. quòd si per viginti. de
electio.lib.6. inquit, quòd per coniecturas, vel subauditos intellectus nõ
debet induci legum correctio. Quæ
glo.est singu.secundum Romanum,
11 in dict. Authen. ex testamento, & Ias.
in dict. Authen. nouissima, nu.38.&
in dict.l. filium quem habentem, nu.
28.ideo, inquit, glo.fi.in cap.fi.29. distinctione, quòd ineptè agunt, qui in
canonũ, legumve intellectu ponunt
diuersitatem ac discrimen, dicentes
aliud secundum leges, & aliud secundum Canones. Inter quos fuit Ferdi.
12 à Menchaca, qui more suo tenuit cõtra cõmunem, affirmans de Iure Canonico, quoquo titulo legitimã pos-
13 se relinqui, de successio. creatio. lib.
2.§.20.nume.260.vbi summatim.20.
fallen.12.amplia.refert. Et quãquam
supradictum sit, testamentum esse
nullum, in quo, legitima titulo institutionis non fuit relicta: sustinetur tamen tale testamentum pro-
14 pter clausulam codicillarem, videlicet, si non valet iure testamenti, valeat iure codicillorum, vel eo meliori modo, quo de iure valere potest:
quo casu hereditas ad filium deuoluitur in vim fideicõmissi vniuersalis, taliter q; filius qui fuit exhæredatus ab
intestato, succedit, retenta tantũ sua
legitima, tanquam si grauatus per fideicommissum esset residuum hæreditatis hæredibus institutis tenetur
restituere. Bart. in.l. 1.nu.8.ff.de iure
codici. Alex. & Ias. hanc dicunt esse
communem opinionem in Authen.
ex causa. nu.22. C. de lib.præteri. vel
exhere. contra glo.ibi.in parte irrita.
in fine, & hanc etiam fatetur esse cõmunem. Soci.consi.245. licet in hoc.
volu.3.Decius, consi.228. in casu proposito in prin.Bernar.de Luc. reg.90
incip. clausula codicillaris dicentes,
quòd prædicta glo.in.d. Auth. ex cau
15 sa. cõmuniter reprehenditur, non tamen requiritur ad testamẽti validationem totam legitimã, titulo institutionis relinqui, sed sat est aliquam
rem relinquere, atq; filium institue-
16 re, saltem in vno numo. Authẽ. vt cũ
de appellatione cognoscitur.§.cæterum col.8.ibi. testamentum quidem
nullatenus solui præcipimus, quicquid autem minus ei quam legitima
portio relictum est, glos. 1. in dict.§.
illud quoq; capitulum, glos. verbo.patrimonium. in fine, in.l.3.§. sed vtrũ.
ff. de mino.l. Si quis priore. vbi glos.
verbo. ex certis ff. ad Trebel. §. sed
hæc insti. de inoffic. testa. Bald in.d.l.
omni modo in prin.& in.l. Antequã.
in fine.

in fine. C. commu. de succe. l. 5. in fi-
17 ne, tit. 8. part. 6. ibi. maguer no le de-
xe toda su legitima. Poterit tamē ad
supplementum legitimæ filius age-
te, vt in prædictis iuribus, quod opti-
mè & singulariter declarat Anto.
Rub. consi. 115. & non est sine ratio-
ne, quod filius institutus in vno nu-
mo valeat testamentum, & si decem
millia, vel quæuis maior quantitas iu-
re legati, vel fideicommissi ei relicta
sit, quod non valeat tale testamen-
tum, quia institutionis titulus alijs ti-
tulis honorabilior, ac pręstantior est.
18 l. filium. §. sed & si portio, vbi gloss. ff.
de lega. præstan. Maiorem itaque ad
fert vtilitatem, ac commodum insti
tutionis titulus, quam legati, vel fi-
deicommissi. Instituto itaque filio, si
eius cohæres repudeit hęreditatem,
portio repudiata filio accrescit. l. 1. §.
si ex fundo. ff. de hęre. insti. d. l. re con
6 iuncti cum sua materia, quod aliter
est in titulo legati, vel fideicōmissi. l.
eam quam. C. de fideicōmissi. l. si ne-
mo. in. 1. ff. de testamē. tute. l. sed & si
plures. §. si ex asse. ff. de vul. & pupi.
19 Quòd inter hęredes & legatarios ius
accrescendi cesset, tāquam succedē-
tes diuerso iure. l. sed cum patrono.
in princi. ff. de bono. posse. l. vnica. C.
quando nō peten. par. peten. accres.
Ias. in. d. l. re coniuncti. nu. 211. Men-
chaca de succe. crea. lib. 1. §. 10. num.
194. hanc dixit esse communem. Co-
uarru. in. c. Rainuntius. §. 1. nu. 9. de
testa. quia vnus succedit titulo vni-
uersali hæreditario. alter verò tit. par
ticulari legati. Plures alias vtilitates
secū habet titulo institutionis, quas
refert Ioan. Cora. in. l. filium quē ha-
bentem. nu. 192. cum sequen. C. fa-
mil. hercis. Et Menchaca in loco mo
dò citato. Illa tamen differētia omit-
tenda non est, q. filius in legitima in-
stitutus sua authoritate, sine aliquo
20 iudicis mandato, accipere & capere
poterit eam. Bar. in. l. ex facto. in. 2. ff.
de hære. insti. Bald. in l. si quis in suo.
nu. 3. C. de inoffic. testa. Fran. in. d. c.
si pater. num. 39. Paul. in. l. quoties. C.
hære. insti. vbi Alex. & Ias. nu. 8. Idem
Alex. in. l. nemo potest. ff. de lega. pri.
Imola in. l. 1. §. si ex fundo. in repe. in
fine. ff. de hære. insti. & in dict. c. Rai-
nuntius. sup. glo. 2. Idem Ias. in. l. non
est dubium. nu. 4. C. de lega. Ripa. l.
in quartam. nu. 116. ff ad legem Fal-
ci. Cast. in. l. 24. Tauri. in parte. Se rō-
piere. Xuarez in l. 8. in prin. & in nu.
36. tit. 6. De las herencias. lib. 3. Fori.
Et hæc est verior & communior opi-
21 nio. Cuius rationem scripsit Barto. in
dict. l. ex facto. nume. 2. dicens, quòd
quando institutio est directa, ex ea
volūtas testatoris colligitur: quòd in
stitutus propria authoritate hæredi-
tatem possit apprehendere. Quem-
admodum tacitè videtur testator in
stitutis hanc facultatem & licentiā
concedere. l. hæc si res. ff. de rei vēdi.
vbi iubēdo hæredibus, ne legatarios
22 molestent, in possessionibus legatis
tacitè videtur testator legatarijs licē
tiam & facultatem ingrediendi pos-
sessionem rei legatæ propria autho-
ritate largiri. Declarat Ias. in. d. l. ne-
mo potest. pri. lectu. nu. 36. & in. d. l.
non est dubium. nu. 4. Eodem modo
dicimus de tutore, & curatore, seu
executore testamēti, qui propria au-
thoritate res in testamento relictas
possunt occupare. l. fistulas. §. 1. ff. de
contra. emptio. Bald. in. l. cùm ipse.
nu. 6. eo. tit. Barto. & alij in. l. 1. §. fuit
23 quæsitum. in prin. ff. ad Trebe. Ias. in
d. l. non dubium. à fortiori ergo in ca
su nro filio instituto à lege & testato
re, ingrediēdi facultas propria autho
ritate censetur esse cōcessa, propter
nimiam patris in filium affectionem
& charitatem. l. scripto. ff. vnde lib. l.

iste quidem.ff.quòd metus causa.l.si. C.de cura.furio. Sed contrariam opinionem tenuit Bal. sibi contrarius in d.l. ex facto.dicens, ꝙ filius in legitima institutus, propria auctoritate eã occupare non poterit. Et Bart. in.l.2. per tex.ibi,nu.3. C.quãdo & quibus, 4.pars debe.lib.10. Alex. sibi etiã contrarius, nonnullis rationibus & fundamentis hanc affirmat esse communem opinionem.consil.134.attentis narratis. vol.4.& Decius consil.236. nõ parua difficultas. nu.9. Sed prima opinio semper mihi placuit,& veriorẽ esse censeo,quia non obstat.l.quoties.C.de hære.insti.in qua principaliter hæc opinio fundatur,quòd insti-
24 tutus in re certa,dato hærede vniuersali hæreditatẽ adeunte, loco legatarij habeatur.l.regia.14.tit.13.par.6 Et sicut legatario rem sibi legatã propria auctoritate capere nõ licet, alioquin ab omni iure, quod in re illa legata habebat cadit.l.non dubium.C. de lega. quæ est singu. secũdum Paul. & alios,ibi.de qua optimè Pala. Rub. in rub.de dona.inter vir. & vxo.§.59. Ioan.Bernar.in regu.407.incip. legatarius. vbi vnam ampliationẽ,&.4. fallen.ad.d. legem scripsit. Quæ dict. l. quoties. procedit secũdum verum eius sensum, quoad actiones actiuas & passiuas,vt ex tenore eius apparet, ibi, in omnibus hæreditarijs actionibus vti vel conueniri decernimus. Simili modo nõ obstat.d.l. si quis in suo qui probat ꝙ filius in iudicio suam legitimam petat. Ex quo datur intelligi,ꝙ propria auctoritate eam capere
25 non possit. Quæ lex intelligenda est quãdo hæres vniuersalis erat in possessione totius hæreditatis, & nõ quãdo hæreditas erat iacens, vel vacua: & ita ibi Bal.nu.4. & alij eam intelligũt, quo casu locum habere poterit com-
26 munis opinio cõtraria, si communis dici meretur, ac ita duæ communes opiniones inuicem contrariæ, & ex diametro distantes cõcordantur, vt tacitè eas ad cõcordiam reducit Suarez in loco supra citato.

27 Præterea si quispiam voluerit obijcere de.l.2.C. quando & qui. quar. par.de be.lib.10.in qua Bar. principaliter fundatur. Cui legi facilè multipliciter respondere possumus, ea potissima ratione in d.l.2.curialibus occupandi sua auctoritate quartam, facultas denegatur: quia nõ ipsis curialibus, sed coriæ in bonis Decurionis ex testamento, seu abintestato decedentis,extraneo hærede succedente, quarta debetur, & non succedit curiales, sed ipsamet curia: vt ex. d.l.2. aperte constat. Ideo meritò prędictis curialibus non proprio nomine succedentibus, facultas capiẽdi propria auctoritate quarta non conceditur, quod secus est in legitima debita filijs,quæ ipsissimet debetur, ac suo nomine & iure proprio & fauorabiliori succedunt filij. Vel aliter dicendũ cẽseo, ꝙ cum.d.lex. sit facta in præiudicium successorum ex testamẽto, seu abintestato, qui saltem quoad illam quartam,quæ curiæ datur, defraudãtur. Meritò ergo non extẽditur eius dispositio tanquam odiosa sed limitatur.l.cum quidam. ff. de lib.& posth. cum alijs,nonnullas fallentias, in quibus sufficit ꝙ legitima filijs relinquatur quoquo relicti titulo, refert Ias. in.d.Authen. nouissima. nu.23.cum sequentibus. Et Socinus in regu.196. incip. filius legitimam. & Matthæus Matthæ.singu.104.vbi octo casus re-
28 fert. Mencha.20.fallen.&.12. ampliationes scripsit. de succes. crea. lib.2.§. 20.nu.260.cum sequen. & de iure nostro regio notissimũ est in legitima fi-
29 liorum, institutionis titulum esse necessarium.l.5.tit.8.part.6. Larissimè

Segura

9 Segura in.l.cùm patronus. nu.40. cũ sequẽ.ff. de lega.secun. Vbi affirmat esse communem opinionem, quòd etiam si lege, vel statuto augeatur,
30 vel minuatur legitima, nihilominus institutionis titulus est necessarius. contra Bald.& aliquos eius sequaces in dict.l.maximum vitium.

S V M M A R I V M.

1 *Legitima an sit quota bonorum, vel quota hæreditatis.*
2 *Quota hæreditatis omnia iura, & actiones actiuè & paßiuè in se includit.*
3 *Legatarius a creditoribus non conuenitur.*
4 *Bona intelliguntur, deducto ære alieno.*
5 *Legitima debetur, deducto prius ære alieno.*
6 *Qualiter articuli a peritis aduocatis sunt formandi.*
7 *Cautela ad tollendam, vel diminuendam filiorum legitimam.*
8 *Legitima an titulo oneroso, vel lucratiuo alienari poßit.*
9 *Filij an bona à patre alienata reuocare poßint*
10 *Fraus in certis casibus præsumitur.*
11 *Fraus propter odium paternum præsumitur.*
12 *Dolus in duodecim casibus præsumitur.*
13 *Dolus præsumitur in contractu, in quo inest enormis læsio.*
14 *Intellectus ad Authen. sacramenta puberũ, & ad iura similia.*
15 *Assertio patris filio non nocet.*
16 *Cessio multoties simulata præsumitur.*
17 *Cõfeßio iuramẽto vallata filio minimè nocet.*
18 *Omnis moriens non est sicut Diuus Ioannes Baptista.*
19 *Cautelæ, vt filij suis legitimis priuentur.*
20 *In conscientia non est tutum cautelis atque cauillationibus vti.*
21 *Consilium Diui Augustini pietate plenum.*
22 *Legitima an fauorabilior sit pia causa.*
23 *Funeris Impensæ an ex legitima sint soluẽdæ.*
24 *Declaratio ad.l.30.Tauri.*
25 *Et ad.l.26.Tauri.*
26 *Extraneo hærede instituto, nõ de quinto, sed de corpore hæreditario funeralia sunt persoluenda.*
27 *Lex, generaliter loquens, in omni casu est intelligenda.*
28 *Quando filij sunt instituti, de quinto soluuntur funeralia.*
29 *Iura regia qualiter sunt intelligenda.*
30 *Extraneum & penitùs ignotum hæredem instituere quis poterit.*
31 *Doctor à Castillo meritò reprehenditur.*
32 *Legitimæ ascendentium & descendentium à pari procedunt.*
33 *Eadem est correlatiuorum ratio.*

Cap. nonum.

1 Pportunè nunc nobis se offert examinanda illa singularis quęstio: An legitima filiorũ sit quota bonorũ, vel quota hæreditatis non enim parui refert inter quotam bonorũ, & quotã hæ-
2 reditatis. Quota enim hæreditatis includit in se omnia iura, & actiones actiuè, & passiuè.l.Si quis seruum.§.fi.ff.de lega.2.vbi si alicui certa pars hæ-
3 reditatis relicta sit, neque pretia manumissorum, neque funeris impensa deducitur, antequàm illa pars hęreditatis ei hæredi tradatur. Quòd aliter in legatario quotæ bonorũ, quæ quidem actiones, & omnia iura passiua excludit, taliter q; à creditoribus minimè cõueniri poterit.l. Quoties.C. de hære. Insti. Bart.in.l.fin.§.in computatione, num.6.C.de iure deli. Pars itaq; bonorum debetur deducto ære alieno.l. Subsignatum.§.bona.ff.de
4 verb.sig.cuius legis verba sunt, bona intelliguntur quæ deducto ære alieno supersunt, l.Princeps bona.ff.eod. tit.l.fi.ff.de vsufruct.lega.l.Cùm autẽ pars bonorũ.ff.de lega.2.optime declarat So ci.consi.15.vol.4. Suarez, in

l.1.tit. de las arras, nu.5.lib.3.Fori.&c l.1a.l.50.Tauri, est intelligẽda, vt eam intelligit, & declarat Suarez in loco
5 modo citato. Legitima enim filiorũ dicitur, & filijs debetur deducto ære alieno.l.Papinianus.§.quarta autem. ff.de inoffi. testam. cuius verba sunt, quarta autem sic accipitur deducto ære alieno, & funeris impensa.l. Lucius.§. media. ff. ad Treb.l. Titius.§. Lucius, & ibid.Bar.ff.de lega.1.l.controuersia.ff.de transa.l. Pro hæreditarijs.ff.de hære.actio.glos.magna, in l. cum à matre.C.de rei vendi. Bart. in d.l.ex facto, in .2.in prin. Bal. in dict.l. quoties, & in.l.2.in fine.C.de inoff.te
6 sta. dicẽs quòd peritus aduocatus debet articulare, quod tot sunt bona deducto ære alieno. Alexan. in.l.Planè.§.si duobus, num.5.ff.de lega.pri. & in.l. Quia poterat.nu.22.ff.ad Trebel.Ias. in.d.Authen.nouissima, num.3. & in Auth.vnde & si parens, nu.4.C.de in offi.testa. & in.l. Gallus.§.r. nu.14.ff. de lib.& posthu.& in.l.Pro hærede.§. Si quid tamen, nume.21.ff. de acqui. hære.& in.§.si quis in fraudem.nu.50 insti. de actio.Suarez in.l.8. tit.De las herẽcias.nu.40.lib.3. Fori.Segura in l.3.§.si.nu.128.ff.de libe.& posthu.& in.l.cùm patronus. nu.49. ff. de lega. 2.Vbi hâc affirmat esse communem opinionem, quam videtur probare.l. 12.tit.13.part.1.&l.8.tit.6.part.6. Ex qua conclusione deducitur cautela per quam pater legitimam filiorum diminuere, vel in totum tollere pos-
7 sit: vt puta bona sua vendendo, vel eam post mortem suam promittẽdo tradere.cum legitima, vt superius dictum est, deducto prius omni ęre alieno, dicatur. Quę cautela optimè colligitur ex.l. hæreditariũ.ff.de bo. autho. iudi. possi. Et ibi notat expressè Bar. Idem probat l. cùm emancipati. §.illud. ff.de colla. bono. cuius.§.verba sunt: Illud autem intelligendũ est filium in bonis habere, quod deducto ære alieno, superest.l.non vsque. Vbi Bart.ff.si quis à paren.fue.manu. glo.magna.in.l.si.verbo. confundantur,in.§. in computatione. Vbi Bart. nu.6.C.de iure deli. glos.in.l.1.C.de inoffi. dona.& Bald.ibi,nu.8.&.14.& in.l. Papinianus.§. quarta autẽ. ff. de inoffi.testa.Ias.in.l.si arrogator, num. 23.ff. de adop.& in.l.1. in prin. ff. de eo per quem fac.erit & in.d.Authen.nouissima. nu.3. & in.d.Authen. vnde si parens. nu.4.& in. d. §. si quis in fraudem. in prin. Cepola cautela. 36. Segura in.d.l.3.in.§.fi.nu.131.& in.d. l.cohæredi.§.cùm filiæ num.126. vbi plenè eius additionator. ff.de vul. & pupi. substi. Quod sanè intelligendũ est, dũmodo sit facta talis alienatio. titulo oneroso, vt puta emptionis, vel venditionis titulo. Vel si pro aliquo fideiussisset, vel aliter bona fide
8 absq; aliqua fraude suas dilacerauerit substantias & bona. Quo casu absq; dubio. d. cautela procedit: quod aliter de iure esset, si titulo lucratiuo donationis.seu in filiorum fraudem debita aliqua fuerunt contracta, ficta, ac simulata, vel alienatio huiusmodi fuerit facta. Quo casu optimè filij vsque ad eorũ legitimas bona à patre suo alienata reuocare poterint. Authẽ.Vnde & si parens.C.de inoffi. te-
9 sta.l.1.C.de reuocã. dona.l.4. in fine. tit.15.par.6.l.7.ti. De las donaciones lib.3.Fori.l.6. tit.9.lib.5. ordinamenti.l.29. Tauri.Bar.in.d.l.non vsque.& in.d.l. hæreditarium. Bal. in.l.1.C.de reuocan.dona. Anto.in cap.Rainuntius. vbi Abb. nu.23. Barba. in.l.cùm acutissimi. nu.47. C. de fideicommi. Ioan.Nico. in.l. generaliter.nu 226. C.de secun.nup.Ias.in.l.filium quem habentem.nu.9.C.famil. hercisc.& in dict. Authen. nouissima. num.40. & in.l.

in.l.qui se patris.nu.62.C.vnde lib.&
9 in.l.ait Pretor.§.sed & si quis iusiuran
dum,in prin.ff. de iureiur. & in.d.§.si
quis in fraudem,in prin.Pau. de Mõ-
tepico in Authen.præterea.nu.36.C.
vnde vir & vxor. & in.l.post contra-
ctum.nu.34.vbi plenè Ioan.Annibal
in sua repe.nu.56.ff.de dona.Ioã. Co
ra.lib.2.Miscellanearum.c.19.nu.19.
20 & fraus presumitur,si de proximo bo
na paterna fuerunt alienata,vel ex
magna quantitate alienationis. d.l.
post contractum. Vbi Bar.& alij. Bal.
in.c.1.§.dooare.in fine,qualiter olim
feudum possit alienare. Vbi inquit,q̃
etiam præsumitur,dato paruo pretio
pro magna alienatiõe.Bal. in.l.fraus.
ff.de legibus. Bart.in l.non solùm.ff.
de ri.nuptia. Decius consil.587. corã
magnificis.nu.9 & consi.231. viso ca
su.nu.7. Alex.consi 47.circa primum.
vol.1.Cepola caute.22.Soci.reg.350.
incip.pater.Pau. de Montepico in.d.
l.post contractum,nu.19.vbi plenius
Ioan.Annibal in repe.num.92.Simili
modo huiusmodi fraus colligitur ꝓp-
pter odium, quod pater erga filium
11 gerebat,vel ex alijs indicijs,vt inquit
l.dolum ex indicijs. C. de dolo.Ias.in
l.Titia.§. idem respondit, nu.4. ff.de
verbo.obliga.& in.l.si is qui ex bonis,
nu.8.&.11.ff.de vulgari.& pupi.& in
d.§.si quis in fraudem,nu.46.glo.ma-
gna, in verbo: Todo lo que houiere.
2 in.l.7.tit.12.lib.3.Fori.& plures casus
in quibus præsumitur dolus & fraus,
refert Decius,consi.659.incip. cõclu
sionem. &.12. casus referunt Feli. &
Decius, in.c.sin autem, de rescriptis.
Et quoties in aliquo contractu inter
uenit enormis læsio, præsumitur do-
13 lus Bart.in.l.si.in fine.ff.de Præto. sti-
pu.Bal.in.l.vnica,nu.23.C.de his quæ
pœnæ no.relin. & io rub.C.de pœna
iudicis, qui malè indi. Decius in.l.
fraudis interpretatio.ff.de regul. iur.

14 & in consil.349.consuluit, nu.6.Feli-
nus in c.in præsentia,nu.8. de proba.
Ex quo optimus datur intellectus ad
Authen. Sacramenta puberum. C.si
aduer.vendi.& ad c. cùm contingat.
de iureiu.& ad c. quamuis. de pactis,
lib.6. & ad iura similia. Et confessio
15 patris asserentis in aliquo instrumen
to pretium rei venditę recepisse,filio
non nocet, vt ipse sua priuetur legiti-
ma.Ioã.de Pla. expressè in.d.§. si quis
in fine.nu.23.insti.de inuti.stipu.alle
gando Authẽ. Sed iam necesse. C.de
dona.ante nup. Bal.in l.per diuersas.
C.mandati, dicens, quòd quando in
cessione non apparet de reali solutio
ne, sed cedens sibi solutam pecuniã
16 confitetur, talis cessio præsumitur si-
mulata. glo.in.l.qui testamentum.ff.
de proba.Ioan. Andre. ad Spe. tit. de
confe.§. nunc videndum. versi. Sed
nũc quid patris confessio. Bar.in.l.cũ
quis decedens.§.codicillis,nu.4.ff.de
lega.tertio. Abb. & Anto. in cap.pe.
de iudic. Cepola in. d. cau.36. Alexã.
consi.45.habita super eo. in fine, vol.
2.& in consil.47. circa primum.nu.6.
vol.1.& consi 26. viso & considerato,
nu.3.vol.2.&consi.18.non minuitur
legitima volu.4. Ias.in.l.si arrogator.
nu.24.ff.de adoptio.vbi quędã Alex.
consilia male allegat. Idem in.d Au-
then.& si parens.nu.4. Idem Ias. in.l.
1.nu.5. ff.de eo per quem fac. erit. &
in.l.ait Prætor.§.sed & si quis iusiurã-
dum.num.2.&.3.ff.de iureiu.Segura
17 in.d.§.cùm filiæ,nu.127.& nu.129.il-
lud ampliat,dicens procedere,etiam
si talis confessio iureiurando sit con-
firmata,filio quo ad suam legitimam
non noceret.Idem Segura in.l.3.§.fi.
num.132.ff.de liberis & posthu. glos.
expressa in verbo.emptione, in fine.
in.l.3.C.plus valere quod agitur.quã
esse notabilem affirmat Abb. in c. ad
nostram.de emptione & vendi. & in

c.cùm contingat,nu.20. de iureiurã-
do.Bald.in.l.1.nu.3.C.de ope.lib.Iaſ.
in.l.nemo poteſt. nu.44.ff. de lega.1.
& in.d.§.ſi quis in fraudem.nu.7.&.§.
fuerat.nu.87.inſtituta.de actio. Hip-
po.optimè.ſingulari 474.contractus
ſimulatus. Etiam ſi id patet in extre-
mis vitæ ſuæ conſtitutus iuramento
firmauerit.l.ſi quis in graui. §. ſi quis
moriens.ff. ad Syllani.l.1.§. ſi quis fi-
lius.ff.de Carbo.edic.c.ſicut.de teſti-
bus:Omnis enim moriens non eſt ſi-
cut Diuus Ioan.Baptiſta,licet corpus
18 Chriſti receperit,vt inquit Bald.in ti-
tu.de pace Conſtantiæ.in verbo,va-
ſalli,in.2. in prin. Iaſ. in.l.1.nume.16.
ff. de eo per quem.fac.erit. Hippo.in
19 pract.criminali.§.reſtat. nu.11. ac ita
prædicta cautela eſt limitanda, & in-
telligenda. Alias duas formas,& cau-
telas, quibus vt ſua legitima filius pri
uetur,ſcripſit Cepola,cautela.37.qui
20 bus parentibus aduerſus ſuos filios
vti non eſt in conſcientia tutum Bar.
in.l.cum emancipati.§.illud.ff de col
la.bono.& in dict.l.hæreditatium vbi
inquit, id eſſe contra pietatem pater
21 nam,& contra conſilium Diui Augu
ſtini, in cap. quicunque.17. quæſtio-
ne.4. quòd quicunque vult filio ex-
hæredato alium hæredem inſtituere,
quærat alterum qui ſuſcipiat, & non
Auguſtinum.quem tex.refert glo.in
verbo,ſimili modo,in.l.Si quis ad de-
clinandam. C.de Epiſ.& cle.gloſ. in
verbo. Trebelianica, in cap. Si pater
deteſta.lib.6.glo.fin in.l.9.tit.6.lib.3.
Fori.dict.tex.refert Bart.in rep.legis.
1.nu.55.C.de ſacro.Eccleſ.Iaſ.in Au-
thenti.Si qua mulier.num.4.de ſacro
ſanct. Eccleſijs. Decius conſil.426.in
duobus dubijs, num 5.& conſil.480.
in caſu. nu.20. Guilier. Bene. in cap.
Rainuntius, verbo.in eodem teſta-
mento,in pri.num.7.de teſtamentis.
22 Suarez, in dict.l. Quoniam in priori-
bus,quæſtio.9.num.22.&.27.Bernar.
Diez regul.213.donatio facta.3.fal-
len.potior,& fauorabilior eſt cauſa fi
liorum, quo ad legitimam. cauſa pia,
vt inquit,Socinus,in.l. Pactum quod
dotale,in prin.C.de pactis. allegando
dict.cap.quicumque, & Authenti.Si
qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſ.
latè.Iaſ.in l.Licet inter priuatos. nu-
me.5.C de pactis & quod ſuperius,in
limine huius cap.dictum fuit, ex legi
tima, funeris impenſam deduci, eſt
23 intelligendum quando hæreditas pa
terna filijs abinteſtato defertur, vel
ex teſtamento nullo facto alicui filio
rum prælegato,nulliſque donationi-
bus gratuitis ſeu liberalibus à teſtato
re factis.l. Impenſa enim funeris. ff.
de reli.& ſump.fune.l.fi.§.in compu-
tatione.C.de iure.delib. cum abinte
ſtato omnia bona paterna ſint filio-
rum legitimæ.vt plenè ſcripſit Segu-
ra in.l.cohæredi.§.cùm filiæ, nu.239.
ff.de vulga. & pupil. & à nobis ſupe-
rius,cap.3.ſcriptum eſt. Nam ſi alicui
24 ſiue ex filijs, ſiue extraneis prælega-
tum, ſeu melioratio quinti fuerit fa-
cta,miſſæ & exequię,aliaque funera-
ria detrahuntur de prædicto quinto.
Et ſimiliter omnes donationes libe-
rales,& non ex filiorum legitimis, ne
que ex corpore hæreditatis, etiam ſi
à teſtatore contrarium fuerit diſpo-
ſitum. Hæc omnia probat. l. Regia.
30.Tauri.ex qua facilè infertur,quòd
ſi pater, vel mater alicui filio fecerit
donationem vltra legitimam, quòd
cùm talis donatio, vel prælegatum
25 in.3.vel.5. fieri cenſeatur,licet de ter
tio,& quinto, nihil prorſus à patre di
ctum fuerit. vt in.l.26. Tauri, quòd
ex tali donatione ſunt funeraria per-
ſoluenda, & non ex corpore hære di-
tatis,ſaltem vſque ad concurrentem
quantitatem quinti. Infertur inſu-
per ex dict.l.30. Quòd ſi quis aſcen-
denti-

26 dentibus,& descendentibus non exi
stentibus,extraneum hæredem insti
tuisset, alterique quintam bonorum
partem reliquisset,funeraria de quin
to, & non de corpore hæreditatis es-
se persoluenda. prædicta enim.l. 30.
generaliter,& indeterminatè statuit
funeraria de quinto detrahi,nulla fa-
cta ascendentium,seu descendẽtium
mentione.Generaliter ergo in omni
27 casu est intelligenda.l. Si plures.ff.de
lega 3.l. Si cui simplici. ff.de seruitu-
tibus. qui intellectus ad dict. l. licet
ab aliquibus glossatoribus approbe-
tur,mihi tamen falsus,& erroneus vi
detur, ex mente enim & tenore di-
ctæ legis Regiæ facilè colligitur fune
raria de quinto exoluenda esse,quan
do inter liberos,& non extraneos de
28 functus testatetur.Ibi. quanquam te
stator iubeat contrarium,nam quod
ad filiorum legitimas attinet, volun-
tas defuncti, ne vltra quintum pro-
grediatur est limitata à iure.l. 27. &
29 28.Tauri.l.7. ti.12.lib.3.Fori.l.9. eod.
titu. & lib. Foti.& ex eo, inquit dict.
l.Regia, testatorem contrarium iu-
bere non posse, sed in casu nostræ
quæstionis non est limitata à iure vo
luntas defuncti, sed omnino libera,
30 siquidem extraneũ, & penitus igno-
tum hæredem instituere possit.l. ex-
traneum. C.de hære. instit. & in.§.fi.
institutaeod. titu.l. Fratres. C.de in-
offi.testa.l. Cùm pater.§.eorum.ff. de
lega.2.l.ab eo. C.de fideicommis.l.3.
&.4. titu.9. part.6. Ideo dispositio di-
ctæ legis. 30. in casu superius posito
locum non habet: sed iura commu-
nia in eo sunt seruanda, quòd ante
omnia funeris impensa ex corpore
hæreditatis tanquam ęs alienum per
soluatur, & non de prælegato quin-
ti. Ac ita de iure esse cẽseo quicquid
alij teneant in prędicta lege.30.Tau-
31 ri.Palatius Rub. ibid. nume.2. & Ca-
stillo, in fine affirmant, quòd si vxor
non habens filios, sed ascendentes
tertiam suorum bonorũ partem ma-
rito suo relinquat, iuxta tenorem le-
gis. 6. Tauri, & parentem suum in
alijs bonis vniuersalem hæredem in-
stituisset, dicunt prædicti Doct. quòd
optimum, & conueniens esset reme
dium, quòd antequam tertium ex-
trahatur de corpore hæreditatis, de-
bent extrahi, & solui expensæ fune-
rales: quòd mea sententia falsum es-
se iudico, salua eorum auctoritate.
Nam quemadmodum filiorum legi-
timæ sunt omnia bona parentum,
præter quintum (vt pluries plenè di-
ctum est) ita eodem modo omnia fi-
liorum bona, non extantibus descen
dentibus, sunt parentum legitimæ,
præter tertium.l.6. Tauri. Ideo de ta-
li parentum legitima funeraria non
sunt exoluenda, sicut de filiorum le-
32 gitimis non soluuntur. Ac ita Casti-
llo sibi contrarius contrariam tenuit
sententiam, in dict.l.6. Tauri, nam ea
quæ disposita sunt in legitima filio-
rum regulariter locum habent in le-
gitima parentum. Authent. cùm de
appellatione cognoscitur.§. Sine igi-
tur colla. 8.l. Nam etsi parentibus.
ff. de inofficio. testamen. Authenti.
de hære.& Falci.§.1.colum. 1.& statu
tum. in vno ex correlatiuis censetur
per cõsequens esse statutum in alio.
33 l. fin. ff. de accepti. l. fin. C. de indic.
vidui.tollen.

SVMMARIVM.

1 *Filij naturales dicũtur ex soluto, et soluta nati*
2 *Bona diffinitio conuertitur cum diffinito, atque eius naturam per genus, & substantiales differentias euacuat.*
3 *Diffinitio est substantiæ rei demonstratio.*
4 *Diffinitio est oratio explicans naturam rei.*
5 *Filij naturales, vulgò dicuntur bastardi.*

6 *Fily incestuosi, & adulterini, quando dicantur naturales.*
7 *Natura omnibus filys communis est.*
8 *Declaratio ad.l.1.tit.15.par.4.*
9 *Filius est naturalis quando inter parentes poterat esse matrimonium.*
10 *Item ex vnica concubina domi retenta.*
11 *Maior affectio & voluntas est circa vnam, quàm circa plures concubinas.*
12 *De iure nouißimo regio non requiritur, quòd sit ex vnica concubina.*
13 *Matrimonium præsumitur de iure ciuili, propter mutuam cohabitationem.*
14 *De iure canonico nō præsumitur matrimoniū*
15 *Solennitates quando præsumantur.*
16 *Dictum singu. Inno.*
17 *Filius ex concubina extra domum non dicitur naturalis.*
18 *Maior affectio, & dilectio ex mutua cohabitatione inducitur.*
19 *Filius ex concubina extra domum per subsequens matrimonium non legitimatur.*
20 *De iure nouißimo regio aliter est.*
21 *Concubinatus a iure ciuili erat permissus.*
22 *Sine vitio carnis pauci inueniuntur.*
23 *Qualibet fornicatio, etiam simplex, est peccatum mortale.*
24 *Hæreticam esset affirmare, fornicationem nō esse peccatum mortale.*
25 *Nunquam plures simul habere vxores licuit.*
26 *Non legitur, legibus aut moribus aliquando sancitum fuisse, vt vni vxori liceret plures viros simul habere.*
27 *Lupanarium in republica sub dißimulatione permittit Ecclesia.*
28 *Propter maius malum euitandum, minus malum permittitur.*
29 *Habens hospitium publicum inuitus hospites tenetur recipere.*
30 *Notarius instrumenta conficere tenetur.*
31 *Philippus Decius meritò reprehenditur.*
32 *Medicus persuadens infirmo ad coitum pro salute, peccat mortaliter.*
33 *Sex requisita de iure ciuili sunt neceßaria, vt filius sit naturalis.*
34 *Duo tantùm necessaria de iure regio sunt, vt filius sit naturalis.*
35 *Matrimonium inter tutorem, & pupillā prohibitum est.*
36 *Ius canonicū, dictū matrimoniū non irritat.*
37 *Ius canonicum circa matrimony vinculum est seruandum.*
38 *An tempore cōceptionis, vel partus inspiciatur habilitatio parentum.*
39 *Dictiones vel, aut, disiunctiuæ sunt.*
40 *Ad veritatē disiūctiuæ sufficit alterā esse veram.*
41 *Optima declaratio ad.l.11. Tauri.*
42 *Partus pro nato habetur quando de eius commodo agitur.*
43 *Filius non naturalis sed incestuosus est ex cōsanguinea genitus, data etiā ignorātia parētū*
44 *Propter ignorantiam coniugum filius efficitur legitimus.*
45 *Ignorantia dāti operā rei illicitæ nō prodest.*
46 *Filiatio quo modo probetur.*
47 *Nominatio sola paterna infirma, & debilis est filiationis probatio.*
48 *Extraneos, etiam filios charitatiuo sermone vocamus.*
49 *Educatio liberorum magis naturali charitati coniuncta est, quàm sola nominatio.*
50 *Practica & forma probandi filiationem.*
51 *An fama sola probet filiationem.*
52 *Filiatio naturaliū, quæ forma probet.*
53 *Filiationis probatio respectu patris est p̄sumptiua.*
54 *An filiationis probatio sit iuris, & iure.*
55 *Probatio per absentiam diutinā admittitur.*
56 *An vitietur legatum filio factum, si de filiatione non constat.*
57 *Casus in quo vera, & non præsumpta filiationis datur probatio.*
58 *Casus Metaphysicus admittendus non est.*

Cap. decimum.

1
Isis in superioribus capitulis de filijs legitimis, & naturalibus, & eorum legitima, & ex testamēto, & abintestato succeßione. Reliquum est, vt de filijs natura-

naturalibus tantum eorumq; defini-
tione, atq; ex testamento, & abinte-
stato successione videamus. Dicun-
tur filij naturales tantum, & non legi
timi, filij nati ex soluta, & vnica tan-
quam concubina in domo retẽta, ex
coitu à iure ciuili permisso, & iure ca
nonico reprobato, quæ diffinitio se-
cundum ius commune optimè pro-
2 cedit, & cum suo diffinito conuerti-
tur, & euacuat naturam diffiniti per
genus, & substantiales differentias. l.
1. §. 1. ff. de dolo. l. quintus, in. 2. §. cùm
aurũ. ff. de au. & argen. lega. l. 1. si cer-
tum petatur. l. 1. vbi optimè Bar. ff. de
tute. gl. in. l. nihil aliud est. ff. de verb.
significa. glos. in prin. insti. de obliga.
glos. in rub. de summa Trini. & fide
Cath. in decre. Abb in rub. de senten
tia excommuni. Ias. in rub. de acqui-
renda hæreditate. nu. 6. Deci. in rub.
de iudi. in decre. lectu. 2. nu. 4. nã diffi
3 nitio est substantiæ rei demonsttatio
vt inquit. Bal. in. l. Cùm quis, nu. 4. in
fine. C. de Iu. & fac. igno. & in rub. nu
me. 2. C. qui admitti: vel vt testatur
philosophus, in. 2. lib. Periher. diffini-
tio est oratio explicans naturam rei,
quæ diffinitio superius tradita opti-
4 mè colligitur ex textu in Authẽ. qui-
bus modis natu. effi. sui. §. palam, &. §.
discretis colla. 7. ibi. indubitatus om-
nino est concubinæ in domo affe-
ctus Authen. de trien. & semi. §. consi
deremus, col. 3. ibi non hæc venit li-
bera mulier in habitu concubinæ, cũ
eo degens, & ibi. indubitatæ concu-
binæ in domo habitæ. l. fi. ff. de con-
cu. l. Si quis officium. ff. de ri. nup. §. fi.
instituta de nuptijs. §. quibus connu-
merari. insti. de hære. quæ abintesta.
defe. glo. in princip. insti. de adoptio.
c. innotuit. vbi Abb. nume. 17. de ele-
ctio. glos. verbo Manzeres, in. c. nisi
cùm pridem de renuncia. glos. in. c.
Tanta, vbi. Prępo. nu. 28. qui filij sunt
legi. glo. verbo. non naturalibus in. c.
per venerabilem, vbi idem Præpo.
nu. 9. & Abb. nume. 31. cod. tit. glo. in
rub. ff. de concu. dicens, quòd isti filij
5 naturales tantùm propriè dicuntur
bastardi. Bar. in. l. Ex facto §. Si quis ro
gatus, nu. 12. ff. ad Treb Bal. in. l. cùm
acutissimi, nu. 10. C. de fideicommi.
Alex. consi. 128. nu. 13. volu. 1. & con
sil. 2. visis codicillis. nu. 57. vol. 1. glos.
vbi Bar. & alij in. l. fi. ff. de his qui sunt
sui. Et hanc diffinitionẽ scripsit Ioan.
Andre. ad Spe. in rub. qui filij sunt le-
gitimi. Oldra. consil. 196. Præpositus
in c. Lator. nu. 10. qui filij sunt legiti-
mi. Alex. in. l. 2. in fine. ff. de in ius vo-
can. & consil. 60. visa. legitimatione,
vol. 2. Decius, consil. 433. visa copia.
nu. 10. &. 14. Mar. Anto. in. l. Hac con
sultissima. §. ex imperfecto, nu. 67. C.
de testa. Vber. Zucardus, in. l. posthu
mo. nu. 18. de bono. posse. cõtra tab.
Ioan. Coratius, in. l. Nepotes. num. 3.
de his qui sunt sui, & in. l. hæres insti-
tuta, nume. 5. de impu. & alijs substi.
Ruinus. consil. 88. circa legitimatio-
nem, nu. 3. vol. 3. Paul. Paris. consi. 15.
nu. 54. vol. 2. Manu. à Costa, in. l. Gal-
lus. §. & quid si tantum in vltima par-
te, nu. 60. ff. de libe. & posthu. Suarez,
in. l. 1. tit. 6. versi. hoc præsupposito. li.
3. Fori. Villalpan. in. l. 22. titu. 1. par. 7.
parte. 2. §. 42. num. 5. Fortunius Gar-
cia, in. l. 1. §. ius naturale. num. 104. ff.
de iusti. & iu. Id etiam probat. l. 2. tit.
15. part. 4. l. 8. &. 9. titu. 13. part. 6. l. 2.
titu. 17. part. 4. l. 1. titu. 13. part. 4. l. 2.
titu. 6. lib. 3. Fori. Oportet ergo om-
nia huius diffinitionis verba ad vn-
guem exponere. Dicitur in dicta dif-
finitione, filij naturales, loco generis
nam incestuosi, & adulterini, & ne-
6 pharij, & alij huiusmodi largo modo
dicuntur naturales, quia secundum
naturam sunt geniti. l. Hos accusa-
re. §. omnibus. ff. de accusa. ibi. na-

7 tuta omnibus eſt communis. Authē.
quibus modis natu. effi. ſui. §. natura
ſiquidem colla. 6. Bald. in. l. humani-
tatis, num. 44. C. de impu. & alijs ſub.
Et in. l. execurotem, num. 32. de exe-
cu. rei iudi. cap. fina. 32. quæſt. 4 gloſ.
verbo. non naturalibus, in dict. cap.
per venerabilem. vbi Abb. nume. 31.
Alex. conſi. 2. viſis codicillis, num. 58.
volum. 1. Decius conſi. 443. nume. 10.
Ioan. Coratius, in dict. l. hæres inſtitu.
nume. 5. vnde Diuus Iſidorus. lib. 1.
8 Ethymo. inquit, quòd hos filios ſola
natura, & non honeſtas coniugij, vel
matrimonij generauit, quáuis dict. l.
1. tit. 15. part. 4. teneat contrarium,
quòd prędicti largo modo non dican-
tur naturales.
9 Præterea dicitur in prædicta diffi-
nitione. ex ſoluto, & ſoluta. cauſa dif-
ferentiæ filiorum, qui ex adulterio,
vel ex ſacrilegio nati ſunt. inter alia
enim quæ ad cognitionem filiorum
naturalium requirũtur, id præcipuũ
eſt, quòd ex ſoluto, & ſoluta ſint geni
ti. l. Cùm quis. l. Nuper. C. de natu. lib.
ibi. eam tamen cum qua poterat ha-
bere connubium. Authē. Si quis libe
ros. C. eo. tit. Authen. vt liceat ma. &
aui. §. ad hoc autem. colla. 8. c. inno-
tuit de electio. ibi. ab eo ex quadã in-
genua, & non coniugata ſuſceptum.
gloſ. verbo. inteſtatus, in. d. §. Si quis
autem. gloſ. verbo. præterijt Authē.
de triē. & ſemi. §. & hoc dicimus, col.
3. Bar. in. d. l. in concubinatu, num. 4.
Decius, in dict. conſil. 443. Pala Rub.
in. c. per veſtras. §. 36. nu. 14. l. 2. tit. 6.
li. 3. Fori. l. 2. ti. 25. pat. 4. & l. 11. Tauri.
10 Rurſus dictum fuit in prędicta dif-
finitione. vnica in domo retēta, quia
ad hoc, quòd filius ſit naturalis tan-
tùm requiritur, quòd vnica tantum
concubina habeatur. l. Matre. C. de
natu. lib. ibi. Si ſola ſit concubina. Au
then. licet. C. eod. titu. ibi quæ ſola
fuerit ei indubitato affectu coniun-
cta. Authenti. de trien. & ſemi. §. con-
ſideremus colla. 3. ibi. Si vni concubi
næ cohabitauerit. gloſ. in. l. Vnica. C.
de concubi. gloſ. verbo. indubitatus
in Authent. quibus modis natu. effi.
ſui. §. Si quis autem defunctus. colla.
7. gloſ. in dict. cap. Niſi cùm pridem.
Bar. & alij in. l. Lucius. ff. de vul. & pu-
pi. & in. l. ex facto. §. Si quis rogatus.
ff. ad Trebel. Alexand. in. l. 2. num. 13.
ff. de in ius vocan. l. 2. in fine. titu. 14.
11 part. 4. ratio poterit eſſe, quia plus
affectionis, & voluntatis penes vnã,
quàm circa plures habere vir præ-
ſumitur.
12 De iure tamen notiſſimo regio
ſiue vnam, ſiue plures quiſquam con
cubinas habuerit, filius ex concubi-
natu natus, dicitur naturalis: vt in. l.
11. Tauri. de cuius expoſitione latiùs
inferius à nobis erit differendum, in-
ſuper additum fuit in diffinitione.
tanquam concubina. ex eo, quòd tã-
quam concubinam mulierem illam
in contubernio ſuo habere proteſta-
13 ri tenetur. Alioquin propter mutuã
inter eos cohabitationem matrimo-
nium à iure ciuili præſumitur. l. in li-
beræ. ff. de ri. nup. quæ. l. inquit hiſce
verbis, In liberæ mulieris conſuetu-
dine non concubinatus, ſed nuptiæ
intelligendæ ſunt. l. in concubinatu.
ff. de concubi. ibi ſine teſtatione hoc
manifeſtum faciente non concedi-
tur. l. 2. titu. 14. part. 4. glo. verbo. in-
dubitatus. alia in verbo. vitiarum, in
dict. §. Si quis autem defunctus. gloſ.
verbo. vxorē, in. c. illud. de præſump.
gloſ. magna in. c. aliter. 20. quæſtio. 5.
gloſ. & Doct. in cap. vidua. de regula-
ribus. Pala. Rub. in rub. de dona. in-
ter vir. & vxo. 39. num. 14. præſertim
ſi inter eos diutina interfuit cohabi-
tatio, propter quã ſolennitates legiti
14 mè neceſſariç à iure pręſumũtur. l. cũ
dein

de in rem verso. ff. de vsuris. l. qui in
aliena. §. 1. ff. de acqui. hære. l. si filius
familias. C. de peti. hæredi. l. sciendũ.
vbi Doct. ff. de vetbo. obliga. Ias. in re
pe. l. admonendi, circa finem. ff. de iu
reiu. & in. l. 1. nu. 10. C. qui admirri.
Hippo. Singu. 323. diuturnitas tem-
poris, & singu. 454. cursus temporis.
Iure verò nouissimo Authẽticorum
atq; de Iure Canonico, per solam co-
habitationẽ etiam diutinam nõ pre-
15 sumitur neq; probatur matrimoniũ.
Authen. quibus modis natu. effi. legi.
§. quoniam, col. 7. cap. illud. vbi glos.
& Abb. num. 8. &. 14. de præsum. cap.
alirer. 30. quæstio. 5. Per quæ iura. d. l.
in libere, & iura similia sunt hodie
correcta etiam si proles existat, respe
ctu ipsorum parentum non præsumi
tur matrimonium, sed fornicatio, sed
fauore prolis ad hũc tantum effectũ,
vt proles sit legitima ex diutina coha
16 biratione præsumitur matrimoniũ,
præsertim si se coniuges inuicem vo
cabant. ita Innocẽtius. in cap. ex par-
te de resti. spo. Abb. in c. Lator. nu. 6.
Qui filij sunt legi. Decins, consil. 153.
in effectu quæritur, nu. 2.

17 Præterea in diffinitione dictũ fuit,
in domo retenta. Nam ad hoc ꝙ fi-
lius naturalis censeatur, requiritur, ꝙ
quis habeat cõcubinam in domo, &
nõ extra domum suam. Authen. de
trien. & semi. §. consideremus. col. 3.
ibi. cõcubinæ in domo habitante, &
ibi. in habitu concubinæ cum eo de-
gens. glos. vbi Bar. in. l. fi. ff. de concu.
glo. in verbo. Mãzeres, in. d. c. nisi cũ
pridem. glo. in. d. c. Tanta. Ange. in. §.
fi. in prin. insti. de nup. Oldra. consil.
196. factum tale est, num. 2. l. 8. tit. 13.
par. 6. per cohabitarionem mutuam
18 inducitur maior affectio, & dilectio.
l. si collactaneus. ff. de manu. vindic.
l. eriam. in tatione sui. C. de testibus,
& filij in domo nati sunt magis certi,
quàm nati extra domum. glo. est sin-
gu. in cap. Michael, de filijs presby.
Abb. in cap. Per tuas. de proba. in cap.
officij. nume. 3. de pœni & remis. latè
Hipp. in. l. 1. §. ad quæstionem. nu. 20.
ff. de quæst. Vnde non immeriro affir
19 mabat Bart. post glos. ibi. in l. in con-
cubinatu. ff. de cõcubi. quòd filij pro-
creati ex concubina extra domum
non legitimãtur per subsequens ma-
trimonium. Sequitur Ang. in. §. 2. in-
sti. de nup. ita consuluit Bal. cons. 406
casus talis est. volu. 1. Decius, consil.
155. & diligenter dicens, quòd requi
ritur, ꝙ mulier sit retẽta in domo, &
in stemate cõcubinæ, & vbi plurima
ad hoc allegat. Sed illud, meo iudicio
non est vtique verum, vt non conti-
neat maximam in se dubitarionem.

20 De iure verò recentiori Regio mi
nimè requiritur, vt filius sit naturalis
ꝙ sit genitus ex concubina in domo
retenta. Nam etiam si sit extra do-
mum, filius dicirur naturalis, vt in. l.
11. Tauri. Postremò in prædicta diffi-
nitione verba illa dicuntur, ex coitu
à iure ciuili permisso, & iure Canoni
co reprobato: quia concubinatus à
21 iure ciuili erat permissus, vt in. l. con
cubinatu, in fine. ff. de concu. & in
l. 1. C. eo. tit. & in dict. l. in libere. glos.
fi. in princ. insti. de patria potestate. l.
2. tit. 14. part. 4. Mori forsan legislato-
res, vt grauiora delicta in Repub. eui
tarentur, vel quia nimis difficile con
tinere iudicabãt. c. quid sit. 33. quæst.
5. cap. de ijs. 28. distinct. c. quia sancti-
22 tas. 50. distinct. vbi inquit tex. quòd si
ne vitio carnis pauci inueniuntur.
Præpositus in rub. de spon. in princ.
& in c. fi. notabili. 4. de eo qui cogno.
consan. vxo. su. & Diuo Paulo carnis
abstinentia erat molesta, vt ipse affir-
mar. 2. episto. ad Corinthi. cap. 12. di-
cens, datus est mihi stimulus carnis
meę, qui me colaphizet. De iure verò
Canoni-

23 Canonico nullo modo cócubinatus
eſt permiſſus, quælibet fornicatio,
etiam ſimplex, eſt peccatum mortale.
le. c.nemo ſibi blandiatur. 32. quæſt.
4.c.prædicandum.22.qũęſt.1.c.1.80.
pti. diſtinct. ç. non mœchaberis. 32.
quæſt. 6.c. Deus qui. de pœniten. &
remi. Clemẽtina. ad noſtram, de hæ-
re. Paul. ad Galat. cap. 5. præmiſſa for-
nicatione, & alijs vitijs, dixit, qui
talia agunt, regnum Dei non poſside
bunt. Et ad Corinthios: Fugite forni-
cationem. Et eſt præceptum Decalo
gi. Exodi. c. 20. Deuterono. c. 23. Ioã.
Faber in ptin. de patria poteſta. Præ-
poſitus in tub. de ſponſa. Anania in c.
qualiter & quando. §. ad corrigẽdos.
de accuſa. Palatius Rub. in tub. de do
na. inter vir. & vxo. §. 61. nu. 4. dicen-
tes eſſe hæreticum contrarium affir-
24 mare, quod iam eſt deciſum in d. Cle-
mentina. ad noſtram. Et ſi quiſpiam
obijcere voluerit de Abraham, de Ia-
cob, qui plures concubinas, aut vxo-
res habebant, vt Gene. legitur. c. 16.
&. 21. &. 37. & in c. 4. Gene. habetur,
quòd Lamech accepit duas vxores
25 cauſa voluptatis. Dicẽdum eſt quòd
prædictis diuina reuelatione fuit per
miſſũ, vt inquit texr. in c. gaudemus.
de diuortijs, & in c. ex parte. in. 2. de
conuerſi. coniu. & Imperator Valen
tinianus ſtatuit lege vnicuiq; licere
duas ſimul vxores habere: vt habetur
in hiſtoria Tripartita, lib. 8. cap. 11. &
Thraces, & Ægyptij, Perſæ, ac Mauri
& noſtro tempore Indi, plures habe-
bant vxores: vt refert Tiraquel. de ll.
connubia. l. 6. nu. 15. cum ſequen. Nũ
quam tamen permiſſum fuit, quòd
26 vxor poſsit habere plures viros. Nam
cùm educatio filiorum ſit de iure na
turali, per conſequens plures habere
viros eſſet contra ius naturale. Nam
propter incertitudinem parentum à
nullo ex parentibus filius aleretur: vt
optimè declarat Ioan. Lupus Sego-
uien. de matri. 1. par. nu. 21. Et per cõ-
ſequens proles eſſet incerta. Ex præ-
dictis ergo apparet, omnem coitum,
præter vxorium, eſſe peccatum: vt in
dict. Authen. quibus modis natura.
effi. ſui. §. illud tamen. col. 7. ibi. mu-
lier tamen non ſine peccato eſt apud
eum. Et nuper in concil. Tridentino,
ſeſsio. 24. de ſacramento matrimonij.
27 cap. 1. lupanarium verò publicum,
quod vnaquæq; ciuitas, vel populus
continet, ſub diſsimulatione permit
tit Eccleſia, propter grauiora delicta
in Repub. euitanda: vt dixit gloſ. 1. in
c. inter opera. de ſponſa. quam opti-
mè declarat Feli. in c. omnes leges. 3.
col. 1. diſtinctione. Ripa in. l. ſi plagij.
nu. 12. ff. de verbo. oblig. Ioan. Cora.
in lib. 1. Micella. c. 3. nu. 3. propter ma-
28 ius malum euitandum, ſæpe minus
malũ permittitur. c. duo mala. c. ner-
ui. 13. diſtinct. pro gl. ind. c. inter ope-
ra. conſideratur tex. in c. cùm iam du
dum. de præbendis. ibi. multa per pa-
tientiam tolerantur, quæ ſi deducta
fuerint in iudicium, exigente iuſti-
tia, non tolerarentur. l. 1. §. penul. ff.
29 de ijs qui notan. infa. Ex ſuperiori-
bus dictis conſtat falſum eſſe dictum
Philippi Decij, in. l. inuitus, num. 9. ff.
de regul. iur. dicentis, quòd quemad-
modum qui habet hoſpitium, inui-
tus tenetur hoſpites recipere, & Do-
30 ctor conſulere, & notarius inſtru-
menta conficere, & denique quili-
bet artifex officio ſuo vti compelli-
tur, vt declarat Bart. in. l 1. ff. furti ad-
uer. nau. & in. l. 1. §. 1. nau. cau. ſtabu.
& in. l. 1. §. cura carnis. ff. de offi. præ-
fect. vrb. quod ita eodem modo me-
retrix in lupanario exiſtens, ſi corpus
ſuum alicui, data ſolita pecunia, non
31 pręberet, ad id eſt compellenda. Quod
quidem dictum Decij falſiſsimũ eſt,
quia cùm id ſit peccatum mortale
(vt ſu-

(vt superius dictum est) ad peccan-
dum nullus est cogendus. Ita repre-
hendit Ioan. Neuisa. in sua sylua nu-
ptia. fol. meo lib. 116. col. 4. & Casti-
llo in l. 62. Tauri, in fine. & facit. l. in
re mandata. C. mandati. & l. 2. C. de
noxa. actio. l. si. ti. 7. lib. 4. Fori. Eadem
ratione Medicus mortaliter peccat,
qui pro sanitate infirmo ad coitum
32 persuadet. c. cùm infirmitas. de pœ-
ni. & remi. refert Fulgo. in l. si. in fine.
ff. de pig. actio. Ioan. Neuis. in sua Syl-
ua nupt. rub. diuiti non est nubendũ.
fol. meo lib. 85. col. 4.
33 Ex omnibus ergo superius dictis
planè cõstat de iure ciuili sex requisi-
ta esse necessaria, vt filius dicatur na-
turalis tantùm. Primum, q̃ sit natus
ex soluto & soluta: secundum, q̃ ma-
trimonium inter concubinarium &
concubinam, nullo stante iuris im-
pedimento, existere poterat. Tertiũ,
quòd sit de vnica concubina. Quar-
tum, quòd talis concubina domi sit
retẽta. Quintum, quòd interueniat
protestatio, se talem mulierem in cõ
cubinam habere. Sextum, quòd fi-
lius non sit habitus ex concubina hu
mili vel abiecta, & à patre in dignita-
te constituto. l. 1. C. de natu. lib. l. 2. ti.
14. part. 4. Optimè Oldra. consil. 196.
factum tale est. Cui conclusioni ad-
34 uersari videtur. l. 1. titu. 14. part. 4. De
iure verò nouissimo regio, iuxta di-
spositionem legis singularis. 11. Tau-
ri, duo tantùm requisita sunt necessa
ria, vt filius sit naturalis. Primum re-
quisitum, possibilitas matrimonij tẽ-
pore conceptionis vel partus, id est,
quòd parentes siue tempore conce-
ptionis, siue partus, matrimonium in
ter se, absque aliqua dispensatione,
contrahere poterant. Nam si paren-
tes, affines, vel consanguinei, vel con
iugati essent, eorum filios non natu-
rales, sed nefarios vel incestuosos, vel
adulterinos esse, certum est: vt ple-
nè dictum est in limine huius libri.
c. 1. Secundum requisitum est, quòd
pater cognoscat talem naturalem in
filium, & tanquam filium habeat, &
nominet, vt inferius latissimè in pro
banda filiatione declarabitur. Ex di-
cta. l. 11. Tauri, datur intelligi quòd si
35 tutor, vel curator contrahat matri-
monium cum sua pupilla, vel eam in
concubinam habeat; eius filios non
esse naturales, cum. l. ciuilis huic ma-
trimonio resistat, & illud inter tuto-
rem & pupillam prohibeat. l. 1. & si tu
tor. l. fin. C. de interdicto matr. inter
pu. & tuto. l. vnica. C. si quis eã, cuius
tute. fue. corru. l. si. ff. de lega. pri. l. 6.
tit. 17. part. 7. quod de iure canonico
arbitror non procedere, cùm inter
prædictos matrimonium sit validum
36 & illud. ius canonicum non irritat,
sed potius approbat. glos. fin. in cap.
1. 30. quæstio. 3. Hostiens. in cap. vlti.
de secun. nup. Salicet. in dict. l. fin. de
interdicto matrimonio inter pupi. &
tuto. Abb. & Præpositus in rub. de co
gna. lega. Angel. in. §. illud, in prin.
de nuptijs. In qua re ius canonicum,
& non ciuile, est seruandum: vt idem
37 Angelus tenet in prin. de nup. post
glos. ibi. cap. fi. de secund. nup. & cap.
2. vbi Abb. nume. 3. de coniu. seruo.
Authen. de Eccles. titu. in princ. vbi
optima glos. collatio. 9. cap gemma.
de sponsalibus. l. fina. titu. 10. part. 4.
Sequitur etiam ex dict. l. 11. Tauri.
38 Quòd si coniugatus cognouerit mu-
lierem solutam, & tempore partus
erat sine vxore prædictus cõiugatus,
quia eius vxor iam erat mortua: de-
niq; tempore cõceptionis filij erat
coniugatus, & tempore partus solu-
tus. ex dict. l. 11. Tauri apertè colli-
gitur, quòd talis filius dicatur natu-
ralis ibi. Al tiempo que nasciere, ò
fuere cõcebido. Particula enim, o, est
disiun-

disiunctiua, seu alternatiua, idemq; Latinè significat, quod aut, vel quod
39 particula, vel: quæ dictiones disiunctiuæ sunt. l. hæc verba ille, aut ille. l. sæpe ita comparatum est. ff. de verbo. obli. l. si ita stipulatus fuero decē. ff. de verbo. oblig. l. si ita legatum. ff. de lega. secun. l. sciendum. §. 1. ff. qui satis. cogan. & ad veritatem disiuncti uè sufficit alterum tantum esse verū. l. si quis ita stipulatus. ff. de verborū obliga. l. plerumque. §. pen. ff. de iure
40 do. l. penul. C. de cōdi. indebi. §. si plu res. insti. de hære. insti. c. inter cetera. Vbi latissimè Docto. de rescrip. c. referenre. de præben. Qui intellectus ad. d. l. 11. satis colligitur ex. l. nuper in fine. C. de natu. lib. & ex Authen. quibus modis natu. effi. sui. §. si quis igitur. colla. 7. §. 1. insti. de ingenuis. ibi sufficit autem liberam fuisse matrem eo tempore, quo nascitur, licèt ancilla conceperit. Quam conclusio nem tenent Hosti. Ioan. Andre. Anto. in d. c. tanta. vbi Præpositus latè. num. 10. Ioan. Faber, & Ange. in. §. fi. in fine. insti. de nup. Vbi hanc esse cōmunem opinionem affirmant, referendo aliquos iuris Docto. contrariam sententiam tenentes. Quod tempore etiam conceptionis, esset necessaria habilitatio matrimonij per legem. Paulus. ff. de sta. homi. l. ex libera. C. de suis & legi. lib. & d. c. tan ta. quibus iuribus optimè respondet Præpositus in prædicto. c. tanta. præsertim in hoc regno Castellæ nulla dubitatio est inspecta dispositione dictæ legis. 11. Tauri. in casu enā con trario colligitur ex dict. l. 11. Tauri, quòd si filius fuerit conceptus ex soluto & solura, & tempore partus parentes, vel alter eorum esset coniugatus, talis filius diceretur naturalis
41 tantum per. d. l. 11. Tauri considerando eius verba, vt superius à me fuit expositum. Pro hac conclusione est. l. diui Constanti. in prin. C. de natur. lib. l. Paulus. ff. de statu homi. §. 1. insti tu. de ingenuis. tex. singu. à nullo alle gatus in. c. 2. qui filij sint legi. ibi. filij eorum, qui ante diuortium habuerant, & qui concepti fuerant. Illud etenim tempus quod partui vtilius est, inspicitur, atque partus pro naro
42 censetur quoties de eius commodo agitur. l. qui in vtero. ff. de statu homi. l. emancipatum. §. si quis conceptus sit. ff. de senato. §. 1. insti. de inge. l. cùm addes §. si quis mulierem. ff. lo cati. & ita vtilius est partui, vt tēpus conceptionis consideretur: vt in. d. l. 11. deciditur, per quā hodie approba tur opinio. Sal. in. d. l. nuper. C. de na tu. lib. vbi optimè de eius materia scripsit. Sequitur Castt. in. d. l. 11. ibi.
43 iustamente sin dispensacion. Quòd si aliquis iusta ignorantia doctus con cubinam habuisset, nō credens esse affinem, consanguineam, vel coniugaram, filius ex tali muliere, quod nō erit naturalis tantum, sed potius incestuosus, ex eo quòd neque tempore conceptionis, neque natiuitatis inter prædictos licitè, ac sine dispensatione matrimonium existere pore rat. glo. & clarius ibi Ioan. Andre. & Anto. & Abb. nu. 8. in. d. c. tāta. & plenissimè Xuarez in. l. 1. tit. 6. verfic. ad prædicta, vt de naturalibus. lib. 3. fo ri. Castillo in. d. l. 11. in verbo podria casar. vbi Pala. Rub. nu. 16. Quod aliter dicendum est in matrimonio, fa-
44 uore eius & prolis, veluti si quis ignoranter cōtraher matrimonium cum coniugata, vel cōsanguinea, propter eorum, vel alterius ignorantiam filij inde geniti legitimi & naturales iudicātur. c. 2. c. ex tenore. qui filij sunt legimi. l. 3. tit. 15. par. 4. l. 4. tit. 6. lib. 3. fori. de qua conclusione latius à me in. ca. 2. examinatum est. Rationem

vero

verò diuersitatis inter hos casus scri-
psit Abbas in.d.c.tãta. & Tellius Fer-
nan. in.l.6.Tauri.nu. 7.dicẽres, quòd
quando vir habet mulierem in con-
45 cubinam citra matrimonium, cũ det
operam rei illicitæ, marito eius igno-
rantia non prodest: quod aliter est si
matrimonium interuenisset, & ne
ex delicto suo præmium consequa-
tur.c. suscepimus.c dilectus.c.tua.de
homicidio. ca.intelleximus.de iudi.
46 Quod attinet ad secundum requi
situm.in.d.l.11.Tauri positum, id est,
ad probationem filiationis, propter
recognitionem & nominationẽ pa-
ternam, per quam probatur filiatio.
Idem probar.l.fin.&.l.etiam matris.
ff.de probatio.l.1.§.Iulianus.ff.de lib.
agno.l. non nudis.l. non epistolis.C.
de proba.l.neque professio. C.de te-
sta.§.fi.insti.de adoptio.l.fi.tit.7.pa.6.
l.8 &.9.tit 14.par.3. Veruntamẽ sola
nominatio parentum debilis & infir
47 ma est filiationis probatio, vt docet
Bar.in.l.2. §.idem per cõtrarium.nu.
2.ff.de lib.agno.Bal.in.d.l.non nudis.
Anto.in.c.Michael.de filijs presbyte.
quam dixit esse communem opinio-
nẽ.Decius in c.per tuas.nu.7.Vbi Fe-
li.nu.16.de proba. magis enim præsu
mitur filius illius à quo alimentatur,
quàm si filius nominetur: blando enĩ
& charitatiuo sermone extraneos e-
48 tiam vocamus filios. Sed alimentatio
est magis coniuncta naturali charita
49 ti, quàm sola nominatio. Ita inquit
Bal in.l.nõ ignoret, in prin.C.qui ac-
cu. non pos.Ias.in.l.si posthumus. §.si
quis ita.nu.11.ff.de lib & postbu.De
cius consi. 54.in causa domini Anto-
nij,nu.3. Gabriel Paleo.de lib.nothis.
c.23. Menchaca in controuersia.85.
nu.20. Pala. Rub. in rub. de dona in-
ter vi.& vxo.§.60.nu.13. Formam ve
rò ac practicam probandi filiationẽ
scripsit Bar. in.l.filium eũ diffinimus,
50 in prin. ff. de his qui sunt sui vel alie.
iu. videlicèt quòd filius probet se esse
natum ex Titio & Seya, & fuisse, &
esse in quasi possessione filiationis, &
quòd prædicti Titius & Seya eius pa-
rentes vt filium suum tractauerunt,
& tractant, & tanquam filium educa
bant, & suum filium appellabant, &
nominabant, & eorum filius ab om-
nibus publicè ac secretè reputaba-
tur & tenebatur. Eandemq; articu-
landi practicam in probanda filiatio-
ne scripsit idem Bar in.l.2.§.item per
contrarium.in fine.ff.de lib.agno.&
in.l.1.§.ad quæstionẽ.nu.3. ff.de quæ
stio. dicens, quòd hac practica quoti
die vtuntur aduocati ad probandam
filiationem. Idem Bar.in l.1.nu.3.C.
quorum bo.& in.d.l.non nudis. & in
tracta.de tyrannide, in fine. Floria.in
l.quidam. ff. de probatio.Ias.in. d §.si
quis ita.num.10. Abb.Feli. & Decius
in. d.c.per tuas, nu.9.idem Abb. in.c.
per tuas. qui filij sunt legitimi. & in
dict. c.Michael.& in. c.intelleximus.
de adul. Lamfra. in. c.quoniam con-
tra, in parte, testiũ depositiones.nu.
179. de proba. Alex. consi. 51.viso &
discuso processu, nu.3.vol.1.& consi.
90.in causa & lite.in prin. vol.2.& cõ
si.74. viso processu. vol.2.& consi.25.
in causa vertente. nu.7. vol.4.vbi la-
51 tissimè examinat, an ad improbandã
filiationem sit sufficiens sola fama an
tiqua.Idem Alex.consi.88.omissis tri
bus. nu. 8.&. 11. volu.7. Ancharran.
consi. 225. videtur prima facie, nu.6.
Decius consi. 54.in causa domini An
tonij. & consi. 272. viso processu. &
consi.188.queritur.in princi.Sebast.
Sapi. in.l. si emancipati.nu. 33. C.de
colla. Ioa.Cora.in.d.l.filium eũ diffi-
nimus.Paul.Pari.consi.11.nu.10.vol.
2. Gozadinus consi. 13. in hac causa.
nume. 21.& num. 29. vbi plenissimè
scripsit qualiter probetur filiatio na-

52 tui alis, vel ſpurij filij. Regulariter verò eiſdē modis probatꝰ filiatio filiorū naturalium, quibus filiorū legitimorum & naturalium filiatio probatur. glo. eſt ſingul. in. d.c. Michael, quam dixit ſingu. Abb. in. dict. c. per tuas. in prin. & in. c. penul. adulte. & in. c. offi cij. de pœni. & remi. & in. c. tranſmiſſæ. nu. 9. qui filij ſunt legi. Bal. in. d. l ſi vicinis. in prin. Iaſ. in. l ſi quis ex argētarijs. §. Prætor ait. nume. 20. ff. de edendo. Ancharran. in. d. conſi. 225. in fine. Lamfran. in. d. c. quoniam contra. in verbo. teſtiū depoſitiones. nu. 182. Hippo. in. l. 1. §. ad quæſtionem. nu. 20. ff. de quæſtio. Palat. Rub. in. d. §. 60. nu. 13. Et Menchaca in dicta cōtrouerſia. 85. num. 20. Per omnes er

53 go ſupradictos modos & formas probatur filiatio præſumptiuè, ſed non verè: nam reſpectu patris directè nullo modo probari poteſt filiatio, niſi per coniecturas & præſumptiones ſuperius dictas. gloſſa ſingu. in. l. 1. ff. de proba. gloſ. fin. per tex. ibi in. l. Lucius. ff. de condi. & demonſtra. glo. in dicto cap. Michael. Bald. in. l. nã hoc. in fine. C. vnde cogna. Felin. in. ca. in

54 præſentia. num. 15. de probatio. Huic tamen præſumptioni ſtandum eſt, donec contrarium probetur. Bene ergo aduerſus hanc probationem admittitur probatio in contrariū text. gloſ. Barto. Bald. & Salice. in. l. neque profeſsio. C. de teſtamen. & in dict. l. non epiſtolis. Barr. in. l. 2. §. idem per cōtrarium in fine, & in. §. Iulianus. de lib. agno. Anto. in. d. ca. per tuas, & in dict. cap. tranſmiſſæ vbi optima gloſ. in verbo negabāt. l. ſingu. Regia. fin. tit. 7. part. 6. l. 13. Tauri. Probatio in

55 contrarium fieri poteſt per abſentiam diutinam concubinarij, vel concubinæ, vel propter infirmitatem, vel impotentiam generandi, vel temporis breuitatem, veluti ſi intra quatuor, vel quinque menſes à tempore quo concubinarius in ſuam concubinam accepit ipſa peperit. Atque ita diebus præteritis in Senatu regio Pinciæ, in cauſa ardua Franciſci à blanco fuit iudicatum in qua cauſa dubium

56 etiam fuit, an ſi alicui tanquam filio à patre aliquid in teſtamento fuit relictum, & non conſtat illum non fuiſſe teſtatoris filiū, an ei debeatur tale legarum, & videtur, quòd non. l. Si mater. l. nec apud. C. de hære. inſti. l. fina. tit. 7. par. 6. ita in caſu prædicto conſuluit Alex. conſi. 88. omiſsis. vol. 7. Caſtillo. in. d. l. 11. Tauri. in verbo. fuerē

57 concebidos, in fine. Vnum tamen caſum ſcripſit Bar. in. l. 1. in prin. C. quorum bonorū, in quo reſpectu patris probatur filiatio non ſolùm præſumptiua, ſed directa, & neceſſaria veluti: ſi vir & mulier fuerint in carcerati, & recluſi per annum, & duo ſteterunt ad cuſtodiam, quo tempore natus fuit filius, illi duo poſſunt verè teſtificari de directa probatione filiationis, ſi nullus alius intrauit, neq; ingredi potuiſſet. Qui caſus licèt Bartolo placeat, mihi tamē profectò Metaphyſicus videtur.

SVMMARIVM.

1 *De iure digeſtorum ſucceſsio filiorum natu- lium non erat expreſſe ſtatuta.* 4

2 *De iure. C. ſucceſsio naturalium eſt vnica vncia, legitima etiam prole exiſtente.*

3 *An vltra vnciam aliquid cauſa adimplendæ conditionis relinqui poterit.*

4 *Filius ancillæ non erit hæres cum filio libere.*

5 *Statutum inualidum eſſe, quòd naturales cū legitimis ſuccedant.*

6 *Natus de adulterio hæres eſſe non poteſt.*

7 *Contra bonos mores eſſe naturales ſimul cum legitimis ſuccedere.*

8 *Aequale commodum non affert luxuria, & caſtitas.*

9 *Verbum, volo, non præciſam neceßitatẽ, ſed liberam voluntatem ſignificat.*
10 *Verbum, licet, abſolutam voluntatẽ denotat.*
11 *Intellectus ad. l. 10. Tauri.*
12 *Aduerſus teſtamentum paternum, nullũ remedium filio natutali competit.*
13 *Neque dicendi nullũ, neque querela, neq; contra tabulas filio naturali competit.*
14 *Naturalis legitimatus cum legitimus ſuccedit.*
15 *Legitimatus cenſetur verè legitimus.*
16 *Legitimatus primogenitus, legitimo in Maioricatu præfertur.*
17 *Nullum inter legitimos, & legitimatos ex teſtamento & abinteſtato diſcrimen eſt.*
18 *Legitimus iuſtè exhæredatus, naturales ſuccedunt.*
19 *Exhæredatus pro mortuo cenſetur.*
20 *Qui non facit partẽ, non admittitur ad partẽ.*
21 *Verba ciuiliter, & non naturaliter ſunt intelligenda.*
22 *Aliquod non præſtat impedimẽtum, quod de iure nullum operatur effectum.*
23 *Inutilia nõ ſunt in aliqua iuris cõſideratione.*
24 *Quando naturales cum legitimus ſuccedant.*
25 *Naturales curiæ traditi, an cum legitimu ſuccedant.*
26 *Naturalis ratione ſubſtitutionis pupillaris ſuccedit.*
27 *Naturales ſuccedunt quãdo filij legitimi ſunt monachi.*
28 *Monachi de generali Franciæ conſuetudine non ſuccedunt.*
29 *Statuta quæ excludũt fœminas ſtãtib⁹ maſculis, ſunt intelligenda ſi maſculi ſunt capaces.*
30 *Naturalis, hæres hæredis eſſe non prohibetur.*
31 *Spurius ab extraneo non prohibetur inſtitui.*
32 *Legitimati principis reſcripto cum legitimis ſuccedunt, & nu. 33.*
34 *Plures fallẽtias in quibus naturales ſuccedũt.*
35 *De iure regio in quinta bonorum parte naturales ſuis parentibus ſuccedere poſſunt.*
36 *Succeßio naturalium de iure regio in libera parentum voluntate eſt.*
37 *Verbum poteſt, affirmatiuè prolatum, non inducit neceßitatem.*
38 *Ius alendi liberos à iure naturali deriuatur.*
39 *Naturale ius omnibus filijs commune eſt.*
40 *Alimenta omnibus filijs etiam nefarijs, & inceſtuoſis debentur.*

Cap. vndecimum.

1 Apirulo ſuperiori,
qui filij dicãtur naturales
tantùm ſatis ſuperq; demonſtrauimus:
nunc verò eorum ex teſtamenro
& abinteſtato ſucceſsionẽ paternã,
ac deinceps maternã explicabimus.
De iure digeſtorum, vt dicit
Bar. in. l. Lucius. ff. de vul. filiorũ naturalium
ſucceſsio nõ erat expreſſa, neque
à iure ſtatuta, quod optimè declarar
ibi Iaſ. nu. 6. idẽ Iaſ. in. l. ſi is qui
ex bonis. in prin. ff. de vul. & pupi. ſubſti.
optimè Gabriel Paleo. de filijs nothis.
c. 37. vbi veram & nouã declarationem
ſcripſit ad. d. l. Lucius. de iure
verò codicis & Authenticorũ ex teſtamento
legitimis filijs & naturali-
2 bus, vel neporib⁹ vno, pluribusve exiſtentibus
in vna tantùm vncia, id eſt,
in duodecima parte torius ſubſtãriæ
paternę. Filius naturalis à patre eſt inſtituendus,
vel quouis alio titulo prædicta
vna vncia à patre relinquenda,
quæ vncia inter filiũ natutalẽ, & ſuã
marrẽ erar diuidenda. l. 2. C. de natu.
lib. Authen. quibus modis naru. effi.
ſui. §. diſcretis. col. 7. Auth. de trien. &
ſem. §. conſideremus, colũ. 3. gloſ. in
verb. primũ caſum in. d. l. Lucius. vbi
Barr. Imola. & Iaſ. glo. 1. in. l. cogi. §. ij
qui ſolidũ. ff. ad Treb. gloſ. ſingu. in. l.
qui teſtamentũ. ff. de proba. gloſ. fi. in
§. fi. inſti. de nup. Barro. in. d. l. Si is qui
ex bonis. Socin. regu. 352. pater filijs
naturalibus. Frã. Mar. deciſione. 12.
incip. quærirur parre pri. l. 8. titu. 13.
par. 6. & vltra prędictam vnã vnciam
3 filio naturali, cauſa eriã adimplendæ

conditionis relinqui non poteſt. Vbi
optimè declarat Iaſ.in.l.pro hærede.
§.Papinianus,nu.3.ff.de acqui. hære.
Deci.conſi.433.viſa copia, nume.16.
Alex.conſi.134.animaduerſis,nu.13.
vol.6.iniuſtum enim eſſet eiuſdē for
tunæ, & conditionis filios naturales
tantùm ac filios legitimos,& natura-
les cenſeri:vt in Geneſi.c.21.legitur,
& refert Paulus ad Galathas.c.4.Ecce
ancillam & filium eius nō erit hæres
4 filius ancillæ, cum filio liberæ. habe-
tur in.c.dicat aliquis.32.quęſt.4.& in
c.non omnis mulier.32.quæſt.2. Bar.
in.l.3.in fine.ff.de teſta. Vbi referen-
do dictam authoritatem ſacræ ſcri-
pturæ,affirmat non valere ſtatutum,
5 in quo cauetur quòd filij naturales
tantùm ſimul cum filijs legitimis &
naturalibus ſuccedant, cùm id con-
trarius diuinum ſit.Et in lib.Iudicū.c.
11.legitur, quòd filij legitimi Galaad
6 dixerunt fratri ſuo ſpurio Iephte,hę-
res in domo patris noſtri eſſe non po
tes, quia de adultera matre natus es.
Idem tenet Bald.in.l.1.num.13.C.de
ſumma trini.& fide Catho.dicens,ta
le ſtatutum eſſe nutritiuum peccati,
& quod inuitat ad delinquendū. Idē
Bald.in.l.finali.nu.2.C.de natu.lib.&
in.l.1.nu.9.de his quæ penè nomi.re-
lin. dicens, hoc eſſe ſtatutum contra
bonos mores.& in.l.1.num.3.de iure
aureo.annulo. Ancharra. in.ca.1.10.
7 quæſt. de conſtitutio. hanc tandem
eſſe communem opinionē affirmat
Barba.in.c.in pręſentia.nu.90.de pro
ba.Et ibi Decius,nu.43.Ioan. Duran.
de arte teſtandi titu.1.cautela.14.Iaſ.
conſi.26. nu.13.vol.1.contra Calde.
qui contrariam tenuit ſentētiam. Et
ne inter naturales tantùm & legiti-
mos & naturales ſit æqualitas in ſuc-
ceſsiōe, ſi duodecim filios legitimos
teſtator habuiſſet, & vnū tantùm na
turalē,non poterit filio naturali prę-
dictā vnam vnciā relinquere.l.com-
muniū,in fi.C.de natu.lib. Authē.de
nup. §. quoniā variæ.colla.4.Albe.in
Authē.licet.C.de natu.lib.Xuarez in
l.1.tit.6.num.12.lib.3.Fori.ne plus ha
beat naturalis, quàm legitimus, & æ-
quale cōmodum afferat luxuria & ca
ſtitas, vt inquit Authen.de reſtitu. &
ea quæ parit.in.11.men.§.fin.colla.4.
glo.in verbo. volumus.in. c. ſtatutū.
in. 2.de hære. lib.6.Bal in.l. quis quis.
C. ad.l. Iul.Maieſ. Alex.in.l.2.nu.11.
ff. de in ius vocan. & in conſi. 60. viſa
legitimatione.nu.13.vol.2.Si veró a-
liquid vltra prædictā vnciam filijs na
turalibus in vita, ſiue in vltima volū-
tate directè,vel obliquè per interpo-
ſitā perſonā fuerit à parentibus reli-
ctum à prædictis filijs naturalibus au
fertur,atq; filijs legitimis & naturali-
bus dabitur.l.1.C.de natu.lib.Authē.
quibus modis natu. effi. ſui.§.diſcre-
tis.colla.7.l.fi.titu.7.par.6.& quod di-
ctū eſt, quòd filijs naturalibus, legiti-
mis exiſtētibus vnica tantùm vncia
à parentibus relinquēda ſit, eſt intel-
ligendum,ſi parenres relinquere vo-
luerint: nam id in eorum voluntate
exiſtit.l.humanitatis intuitu. C. de
natu.lib.ibi.Si hoc pater naturalis vo
luerit,verbum illud voluerit, nō prę- 9
ciſam neceſsitatem importat, ſed li-
beram & abſolutam voluntatem.l.
fideicommiſſa.§. ſic fideicōmiſſum
ff.de lega.3.ibi.quanquam fideicom
miſſum ita relictum, ſi volueris nō de
betur.l.fideicommiſſaria libertas, in
2. in princi.ff.de fideicommiſ. liber.l.
cùm quidam.l. Senatus.§. legatum.
ff.de lega.2.l.vtrum.§.cùm quidam.
ff. de rebus dub.l.centeſimis.§.fina.
vbi Barto. nume. 8. de verbo.obliga.
l.hæc venditio.vbi gloſ.&Barto.ff.de
contra.emptio. idem Barto.in extra-
ua. ad reprimendum in parte. vide-
bitur.Quomodo in crimi.læſæ Maie-
ſtatis,

ſtatis, proce.Iaſ.in.l.ſi domus. nu.24.
ff.delega. 1. & in.l.ſi ſic legatum.nu-
me.27.ff.eo.tit.Idem quòd dict.l.hu-
manitatis probat. l.iubemus.C.de na
tu.lib.ibi.ſi voluerit transferre.&.l.ſi.
C.eodem tit. Authen. quibus modis
natu.effi.ſui.§.ſi quis igitur. Vbi Bart.
in fine.colla.7.& Authen.licet.C.eo.
titu.de natu.lib.conſiderando verbũ
10 illud,licet, quod abſolutam volunta-
tẽ denotat.l.licet. C. de aſſeſſo. Abb.
in. c. magnè. nume. 3. de voto. Iaſſ.
in dict.l.ſi ſic legatum. nume. 20.&.l.
10.Tauri,ita intelligenda eſt.ibi.Pue
11 da mandat, id eſt, ſi voluerit non ta-
men aliquid relinquere præciſè tene
tur.vnde inquit gloſ.ſingu.verbo.na
turales,in.l.1.ff.de bono. poſſe. cõtra
tab. quòd licet ex teſtamento filius
naturalis patri ſuo in vna vncia ſuc-
12 cedat. Sed contra teſtamentũ pater-
nũ nullum remedium habet, quam-
uis in eo nihil à parente relictũ ſit, &
in eo exhæredatus, vel præteritus exi
ſtat, ſi verè præteritio, vel exhæreda-
rio de filio naturali dici poſsit. Aduer
ſus quod teſtamentum, neque ius di-
cendi nullum, neque querela, neque
13 contra tabulas, neque aliud ſimile re
medium filio naturali competit, ita
inquit prædicta gloſ. quam ibi Barto.
ſequitur idem in. l. Gallus. §.etiam ſi
patente. nume.2.ff.de lib. & poſthu.
& in Authen. quibus modis natu.ef-
fi.ſui.§.Si quis igitur, nume.8. colũ.7.
Bald. in. l.fina. nume.8. C. vnde legi.
& in. l. 1.in prin. C.quorum bonorũ,
& in.l.quidam, & in.l.fi.in prin. C.de
natu.lib.dicens, naturalibus tantùm
nullam deberi ex teſtamento, ſeu ab
inteſtato legitimam Socin.in.l.cùm
auus, nume. 55.ff.de condi. & demõ-
ſtra. Albe.in.l. ſi ſuſpecta.§. de inoffi-
cioſo. ff. de inoffi.teſtamen. Iaſſ.in.l.
generaliter.§. cùm autẽ, nume.2.C.
de inſtitu. & ſubſtitu.ſub condi. fact.

&.l.Gallus.§.quidam rectè.nume.22.
ff. de lib. & poſthu. Idem in.l.fratres,
num.6.C.de inoffi.teſta.& in.l.ex fa-
cto,nume.20.ff.de vul.& pupi ſubſti.
Alex. in. l. ex facto. §. ſi quis rogatus,
num. 25. ff. ad Trebe.& in conſi.134.
animaduerſis, num.13.vol.6.Decius
conſi. 264. reuocatur in dubium, nu.
2.Guillet. Benedi.in.c.Rainuntius.§.
ſi abſque liberis.2.num.108.de teſta.
Frã. Mar.deciſione.12.par.1.nu.4.Ti
raquel.in.l.ſi vnquam, in verbo.ſuſce
perit liberos.nu.47. C.de reuoca.do-
na. Qui omnes prædictã gloſſam eſſe
ſingularem fatentur, pro qua eſt.l.ſi
ſuſpecta.§.1.ff.de inoffi.teſtamẽ.glo.
ſimi. in verbo.naturales. in.§. 1.inſti-
tuta.de inoffi.teſtamẽ. Habemus er-
go ex ſupradictis regulam cum non-
nullis declarationibus, quòd in ſuc-
ceſſione ex teſtamento, ſtante legiti-
ma prole, vltra vnam vnciam, filijs na
turalibus pater relinquere non pote
rit. Quæ regula nonnullas limitatio-
nes & fallentias patitur: quarum pri-
ma eſt, quando filius naturalis effici-
14 tur legitimus per ſubſequens matri-
monium: quo caſu vnà cum filijs legi
timis & naturalibus æquis portioni-
bus ſuis parentibus ſuccedit. l. Diui
Conſtantini.l.cùm quis á muliere. C.
de natu.lib. Authẽ.quibus modis na-
tu.effi. ſui.§.illud tamen. colla.7. Au-
thẽ. quib⁹ mo.natu. effi.legi. in prin.
colũ.5. Authen. de inceſtis nuptijs.§.
dubitatum.col.2.§.fin.inſti.de nup.l.
2. titu.6.lib.3.Fori.l.1.in fine. titu.13.
parti. 4. &.l.12. Tauri. vbi probatur,
quòd matrimonium ſequens perin-
15 de à iure cenſetur, tanquam ſi ab ini-
tio fuiſſet contractum. Ex quo, orta
fuit illa nimis difficilis inter iuris pro
feſſores controuerſia, an præferatur
ſecundogenitus legitimus primoge-
nito per ſubſequens matrimoniũ le-
gitimato: veluti ſi quis haberet pri-

mogenitum naturalem,& postea se-
cundogenitum legitimũ, & mortua
16 vxore legitima, primogenitũ natura
lẽ per subsequens matrimonium le-
gitimauerit, quis eorũ sit pręferẽdus.
Quã quæstionem pro vtraque parte
examinat Ioan. Andre.in regula sine
culpa de regulis iuris,lib. 6.& in.c.in-
notuit.de electio. Antoni.in.d.c. Tã-
ta.Bal.in.l.eam quã,nu.44.C.de fidei
commi.& in.l.quoties,nu.6. C.de rei
vendi. Ioã. de Imo.in.l.ex facto.ff. de
vulga. & pupi.Iaco.in. d.Authẽ. qui-
bus modis natu. effi. sui.§. tribus. Ias.
in.l. Si is qui pro emptore, nu. 265.ff.
de vsu cap. de qua relatißimè Tira-
que.de iure primogeniorũ, quæstio.
34. Casti. in. l. 13. Tauri, in parte.si-
guiente matrimonio. vbi Pala.Rub.
nu. 28. ex quibus omnibus colligere
poßumus probabiliorem, veriorem,
& communiorem opinionem esse,le
gitimũ legitimato per subsequẽs ma
trimoniũ in Regno,Ducatu,vel Ma-
17 ioricatu præferri : in alijs verò bonis
in succeßione ex testamẽto seu ab in
testato inter verè legitimos, & legiti
matos sequuto matrimonio, nullam
differentiã, neq; discrimen existere:
omnibus enim æqualia iura, & reme
dia cõpetunt, videlicet, querela inof-
ficiosi testamenti, si iniustè sint exhæ
redati,& ius dicendi nullũ, & contra
tabulandi remedium, si sint præteri-
ti.Barto.Authen.de nup. §.dubitatũ,
nume. 3.colla.3.Bald.in.l. Cùm ado-
ptiuis, nu.5. C.de adoptio.l.certum.
vbi Ange & Bald.ff de iniust.rup. irri.
fac. testa. Ias.in.l.Si is qui pro empto-
re, nume.236.ff.de vsu cap.& in rub.
ff.de acqui.hære.
18 ¶ Secundò fallit quando filij legiti
mi, & naturales iustè essent exhære-
dati:quo casu, vltra prędictam vnciã,
quod voluerit, etiã omnia bona sua
filijs naturalibus pater poterit relin-
quere : quia filius iustè exhæredatus
pro mortuo à iure reputatur, ac per-
inde censetur si non esset in rerũ na-
19 tura.l.1.§.Si pater emancipatus.ff.de
coniungen.cum eman.lib.eius.l.1.§.
fina.ff.de bono.posse.cõtra tab.Bald.
in.d.Authẽ.nouißima,num 8.& in.l.
vnica,nu.20. C.quando non petent.
par.peten.accres.Bar.in.l.qui in alie-
na.§.interdum,in prin.ff.de acqui.hę
re.& in Authẽ.de triẽ.& semi.in prin.
nu. 9. col. 3.glo.in parte.que ayan de
heredar. in.l.9.tit.5.lib.3.Fori. Guido
Papæ decisio. 599.incip. item etiam,
nu.2.Francus,in.c. Si pater,nu.23.de
testamẽ.lib. 6.Ias.in.l. Si quis posthu-
mus.§.Si filium.nume. 15.ff.de lib.&
posthu. & in.d.l. Si is qui pro empto-
re,nu.385.& in.d. Authẽ.nouißima,
20 num.47.cuius conclusionis ratio est,
quia non admittitur ad partem ille,
qui non facit partem.l.planè.§.si duo
bus. ff. de lega.pri.§. sed nostra insti.
de succe. liberto. paria enim sunt fi-
21 lios non existere, vel stare,& non suc
cedere.l.1.§.filium. ff.de contra tab.
l.Si necesse.§ de portat⁹,&.l.Si ex mo-
dica.§.si fili⁹. ff. de bonis liber. & quia
verba ciuili modo,& non naturaliter
sunt intelligenda.l. Si cui simplici.ff.
de seruitu.l.penul.ff.ad exhibẽ.& ita
22 quando dicitur, si extãt filij legitimi:
id intelligendũ est ciuiliter,& nõ na-
turaliter,quia nomẽ liberorum ad in
tellectũ iuris refertur.l.1.§. fi.ff.de cõ
tra tab. illa quæ suũ nõ operantur ef-
fectũ,nõ sunt in iuris cõsideratione.l.
3.§.condemnatũ. ff.de re iudi.l. Non
putabit.ff.cõtra tab.regu.nõ præstat
de regu.iu.lib.6.glo.in verbo. orbitã-
23 tes,in.l.fi.ad.l.Flaui.de pla.q. pater di
citur esse sine filio,& orbatus,licet fi-
lius viuat,quando sibi est inutilis. De
qua re plurima scripsit Ias.in. d.§.con
demnatum,& in.d.l.Si is qui pro em-
ptore, nume.185.Hippo.singu.431.
dixi

dixi tibi. & singu. 274. licet regulariter, & consi. 120. vol. 2.
24 ¶ Tertiò fallit dicta regula filijs legitimis, & naturalibus consentientibus, vt simul cum eis naturales tantũ succedãt, cùm id in eorum fauorem fuit introductum, quòd legitimis nõ existẽtibus naturalibus tantũ, omnia bona pater relinquere poterit, vt inferius à nobis erit videndũ, Ideo meritò huic iuri legitimi renunciare valent l. Si quis in conscribẽdo. C. de pactis. l. Si iudex. ff. de mino. l. fina. § penultimo. ff. ad Velleia. cap. gratum. de offi. dele ga. cap. ad Apostolicam. de regula.
25 Quartò fallit in casu legis. communiũ rerum. §. fi. C. de natu. lib. in filijs naturalibus curiæ traditis, quibus legitima etiã prole existente vltra vnã vnciam legitima debetur, & ij simul cum legitimis æqua lance succedũt, quod de iure regio arbitror non procedere. per l. 12. Tauri.
26 ¶ Quintò fallit in casu legis, si is qui ex bonis ff. de vul. & pupi. substi. quæ lex est singu. secundum Bal. & alios ibi. vbi ratione pupilaris substitutionis vltra dictam vnam vnciã filio naturali poterit aliquid relinqui: veluti si quis filium tantùm naturalem & legitimũ, & naturalẽ habuerit, poterit legitimum & naturalẽ vniuersalem hæredem pater instituere, & naturalem tantùm pupillariter ei substituere, & sic propter substitutionẽ, naturalis tantùm vltra prædictã vnciam succedit, vt in d. l. Si is qui ex bonis. glo & communiter Docto. in l. 2. C. de natu. lib. glos. in verbo. participium. in Aut hen. quibus modis natu. effi. sui. §. fi. col. 7. Bar. in l. Quòd cõditionis. ff. de cõditiõe causa mortis. Soci. regu. 352. pater filijs naturalibus. Guillermus Benedi. in. d. c. Rainuntius. verbo. si absq; liberis, in. 2. nu. 74. Gabri. Paleo. de filijs nothis. c. 57.
27 ¶ Sextò fallit quando filij legitimi & naturales essent monachi ordinis minorũ Diui Francisci. Bald. in. d. Authen. nouissima, nu. 8. & in l. Papinianus. §. vnde si quis. ff. de inoffi. testa. & in l. vnica §. in primo. nu. 11. C. de cadu. tollẽ. & in l. cùm acutissimi, nu. 22. C. de fideicõmi. glos. in verbo. de la quinta parte, in l. 9. tit. 5. lib. 3. Fori. Guido Papæ decisio. 599. incip. Item etiam. Fran. cap. Si pater. de testamẽ. lib. 6. in regno Frãciæ, in alijs quibuscunque monachis cuiuscunque ordi
28 nis sint, idem dicendum erit, quia de generali cõsuetudine regni Franciæ, monachi non succedũt: vt refert Guillermus Benedic. in. d. c. Rainuntius, in prin. 220. Aufrerius de stylo Parlamenti. 4. parte. §. 56. Masuetius, tit. de successionib⁹, fol. 84 Nicola. Boe. de statu, & vita eremitarum, nu 23 non enim facit partem, qui non admittitur ad partem. l. plane. §. si duobus. ff. de lega pri. & in. § sed nostra. insti de
29 succe. liberto. vnde est, quod stante statuto, quod masculi succedant exclusis fœminis, vel quod cognati succedant exclusa matre, intelligenda sunt huiusmodi statuta, si masculi sunt capaces, & possunt succedere. Barto. in l. 2. §. si duo in fine. ff. de colla. bono. in. l. 2. §. & videndum. ff. de Tertu. optimè. Decius, consi. 375. viso motiuum, num. 5.
30 ¶ Septimò fallit in casu legis. qui Titij testamentum. ff. de his quibus, vt indig. vbi vltra modum taxatum à iure hæres patris naturalis potest filios naturales, vel spurios, hæredes instituere in bonis à testatore habitis, dummodo tacitã fidem de restituendo filio naturali, vel spurio in fraudẽ non accommodasset. Bart. in. d. l. Si is qui ex bonis. nume. 3. Bal. in. d. l. eam quam. nume 54. Alex. in addi. ad Bar.

in.l. 1.de iure fiſci.& in conſi. 51. viſo
themate. nu.3.vol. 2. vbi ad hoc alle-
gat glo.ſingu. in authẽ. quib⁹ modis
natu.effi.ſui.§.fi.col.7. q, non eſt pro-
32 hibitum naturalem, vel ſpuriũ ab ex-
traneo hæredem inſtitui, quam glo.
allegat Bar. in.l. fi.nu.9. ff. de his qui-
bus vt indig. Abb.in. c.cùm haberet.
in fi. de eo qui duxit in ma. Sylueſ. in
ſua ſumma.verbo.filij.quæſt.4.
33 ¶Octauó fallit, quando filius natu
ralis Principis reſcripto fuiſſet legiti
matus, quo caſu legitimati ſuccedũt
cum filijs legitimis & naturalibus.l.ſi
patens. C.de ſuis & legi.lib. Authen.
Præterea. de natu.lib.c. per venerabi
lem, qui filij ſunt legi.l.fi.tit.15.par.4.
plures alias fallentias ad dictam regu
lam ſuperius poſitam ſcripſit Galden
34 ſis in arte teſtandi.tit.1.cautela.14.&
Cepola.cau. 38. Gabriel Pal. de filijs
nothis. c.45. Segura in.l.cohæredi.§.
cùm filiæ. nu. 122.cum ſequen. ff.de
vul.& pupi.ſubſti. Couarru.in.4.par.
2.cap.8.§.5. nume. 11. De iure verò
noſtro Regio, ſtante etiam legitima
prole, alia forma & modo filij natura
35 les ex teſtamẽto patris ſui ſuccedũt,
videlicet in quinta bonorum parte,
quam in vita pro alimentis dare, vel
in morte relinquere patri permiſſũ
eſt.l.9.tit.5.lib.3.Fori.l.1.titu.6.lib.3.
Fori.l.9.&.10.&.12.&.28.Tauri. Sed
id in libera patris voluntate relinquî
36 tur, niſi tantùm alimenta: vt inferius
in materia alimentorũ à nobis latiùs
37 erit differendum. Quod rectè colli-
gitur ex tenore.d.l.9.Tauri.ibi. Pue-
dan mandar. Nam verbũ, poteſt, affir
matiuè prolatum, non neceſſitatem,
ſed voluntatem inducit.glo.ſingu.c.
1.de regu.iu.lib.6.quam pro ſingu.re
fert Abb.in.c.1.nu.4.de cau. poſſe.&
prop.& in.c.1.de fide inſtru. & in.c.ſi
quis contra clericũ.in fi.de foro cõp.
Iaſ.in.l.1.nu.3.ff.de iuriſ.omni iud. &
in.l.ſed & ſi quis.§.quæſitũ. nu.26. ff.
ſi quis cau. Anto. Corſe.in ſingulari.
in verbo. poteſt. Sed ad alimẽta filijs
naturalibus præſtanda pater compel
lendus eſt.l. ſi quis á liberis.§.1.vel.§.
Item reſcriptum. ff. de lib.agno.Bal.
in Authen. ex complexu.C.de ince-
ſti.nup.c.cũ haberet. de eo qui dux.
in matri. quam pol.l. 8.in fine. tit.13.
part.6.l.5.tit.19.par.4.l.fin.tit.8.lib.3.
38 Fori. Nam hoc ius alendi liberos deri
uatur à quodã iure naturali.l.1.§.ius
naturale. ff. de iuſti.& iu.& in prin.in
ſti.de iure natu.gen.& ciui.l.2.tit.19.
par.4.ibi. Por el mouimiẽto natural.
Quod ius naturale omnibus filijs, tã
legitimis, quàm naturalibus tantùm
39 cõmune eſt.l.hos accuſare.§.omnib⁹
ff.de accu.ibi. Natura omnibus. com
munis eſt. Authen. quibus modis na-
40 tu.effi.legi.§.ſi quis verò, col.6.Bal.in
l.Executorẽ.nu.32. C.de execu.rei iu
dica. Ideo meritò omnibus filijs, etiã
nefarijs, & inceſtuoſis alimenta de-
bentur: vt inferius in materia alimẽ-
torum latiſsimè explicabimus.

SVMMARIVM.

1 *De ſucceßione filiorum naturalium abinte-ſtato, legitima prole non exiſtente.*
2 *Naturales tres vncias habere olim poterant.*
3 *Pater de iure Authen. omnia bona naturalibus relinquere poterat.*
4 *Lex decima Tauri ius commune corrigit.*
5 *Parentum legitima in bonis filiorum de iure Digeſtorum erat quarta pars.*
6 *De iure Authenticorum eſt tertia pars.*
7 *Legis ſextæ Tauri declaratio.*
8 *An lex ſexta Tauri per legem decimam Taurinam corrigatur.*
9 *Doctor à Caſtillo reprehenditur, & meritò.*
10 *Plures notãdi intellectus ad legẽ ſextã Tauri.*
11 *Parentibus an in vita ſit permiſſum omnia bona naturalibus donare.*
12 *Donatio omnium bonorum non eſt permiſſa.*

13 *Doctor à Castillo iterum hallucinatur.*
14 *An lex.79.Tauri ius commune corrigat.*

Cap. XII.

1 Actenus de successione filiorum naturalium ex testaméto, legitima prole existéte, dictum est: nunc verò qualiter prædicti filij naturales, etiam ex testamento, nulla prole legitima stãte, patribus suis succedãt, summatim hîc erit examinandum. De iure anti-
2 quo, legitimis filijs & naturalibus nõ existentibus, parentibusque testatoris iam defunctis, patri permissum erat inter viros donare, vel in vltima voluntate filijs naturalib⁹ tres vncias tãtùm relinquere, & de iure Codicis sex vncias. Hæc omnia probat.l.humanitatis intuitu.C.de natu.lib.l.fin. vbi glo.& Doct.C. de testa.tute.l.fin. C. quãdo mulier offi. tute. fungi. po. l.generaliter. §.cùm autẽ. C. de insti. & substi. sub condi.fac. Authenti. de trien. & semi. §.consideremus. col.3. glo.in. l.qui testamentũ. ff. de proba.
3 glo.in.c.fi.de nup De iure verò Authenticorum filijs legitimis & ascendentibus non extantibus, patri permissum erat totã suã substantiã, & bona filijs suis naturalibus in vita largiri, vel in morte relinquere. Authenti. quibus modis natu.effi.sui. §.nec igitur. col. 7.ibi.Si filios non habuerit l. iubem⁹. &.l fi. C.de natu.lib. Authẽ. licet.eo.tit.C.glo in.l.fi.C.de confir. tuto.glo.in.§.fi.de nup.l.8.tit.13.par. 6.l.6.tit.15.par.4.l.10.Tauri. quæ lex Taurina est singularis, & noua decisio, corrigẽs in hoc ius commune, de
4 quo cautũ erat, quòd stantibus ascendentibus, non erat alicui permissum omnia bona sua filio naturali relinquere, sed legitima parẽtibus erat relinquenda, & residuũ bonorũ, vel hæreditatis, filijs naturalibus relinquere licebat. Id probat.d.Authen licet.& Authẽ.de triẽ.& semi.§.1.col.3.&.l.8.
5 tit.13 part.6. Legitima verò parentũ in bonis suorum filiorum ex testamẽto de iure Digestorũ erat quarta pars bonorũ filiorũ.l. nã & si parẽtibus.ff. de inoffi. testa.l. Papinian⁹.§ quoniã autẽ quarta.ff.eo.tit.Bar.in.l.pater filium.nu.6.ff.eo.tit. & de iure Authẽticorũ, est parentum legitima tertia pars bonorũ filij. Authẽ.de triẽ. & se-
6 mi.§.1.col.3.glo.in.l. Pantonius. ff. si quis à parentib⁹ fuerit manumis. glo. in d.Authẽ.nouissima. Vbi Ias.nu.36 hãc dixit esse cõmunem opinionem. & Alex. in.l.in ratione. §.quæ vulgo. nu.12.ff.ad.l.Falci.Fran. in.c.si pater. nu.22. de testa.lib.6.l.8.tit.13.part.6.
7 Quod aliter est de iure nouissimo regio, vt in.l. 6. Tauri, quam inferius in materia successionũ ascendentiũ plenius explicabimus. Quæ quidẽ tertia pars tãquam parentum legitima necessariò eis erat relinquenda, & residuum filijs naturalibus dare licebat. Quæ iura hodie arbitror esse correcta per l.10.Tauri. In qua lege expres-
8 sè cauetur patrem iustè posse, existẽtibus etiam ascẽdentibus, omnia bona sua filijs naturalibus relinquere. Veruntamen huic cõclusioni nimis aduersari videtur.d.l.6.Tauri ibi. De scẽdiẽtes legitimos. & ibi. O que ayã derecho de les heredar. Nã ascendentes ex testamẽto & ab intestato, sunt legitimi hæredes, filijs nõ existẽtibus legitimis, sed filios naturales tãtùm, neq; ius succedẽdi habere, neq; querelã, neq; contra tabulandi ius, neq; aliud remediũ aduersus testamentũ paternum, obtinere certum est: vt plenius supra. cap. 11. demonstrauimus. Cùm nullum ergo ius succeden

di filijs naturalibus competat, eos ex
cludere debent aſcendentes. Doctor
Caſti in.d.l.10.Tauri, in verbo. Todo
lo que quiſiere. inaduertenter reſpõ
9 dit, quòd olim filij naturales ius ſuc-
cedẽdi in bonis patris habebant, quã
do erant hæredes instituti. Quæ ſolu
tio minimè quo ad.d.l.6. Tauri pro-
cedit. Tum quia. d.l.6. Tauri, tam in
ſucceſsione ex teſtamento, quàm ab
inteſtato loquitur. Tum etiam quia
extraneus & penitùs ignotus, ſi defi-
cientibus legitimis hæredibus, hæ-
res inſtitutus eſſet, ius ſuccedendi ha
beret. Nõ tamẽ ex eo ſequitur, quòd
extraneus aſcendentes excludat, vt
vt in. d. Authen. de trien. & ſemi. §.1.
col.3. & in.d. Authẽ. licet. Ideo pro ſo
lutione dicẽdum eſſe arbitror quod
illa alternatiua, o, que ayan derecho
de les heredar. poſita in.d.l.6. Tauri.
quæ communiter in omnibus ferè le
gibus reperitur impreſſorum incu-
ria ſit poſita, quæ ſublata illa alterna-
tiua, o, litera illius legis ſextę Tauri e-
10 rit plana, & erit ſenſus aſcendẽtes ex
teſtamento & abinteſtato ſunt legi-
timi hæredes, ſi nõ ſunt filij legitimi,
& deſcendentes, qui ius ſuccedendi
babeant: quia forſitan erant iuſtè ex-
hæredati, vel aliter incapaces, quo ca
ſu cum ius ſuccedendi legitimi filij
non habeant dict. l.6. Tauri voluit,
quod in iſto caſu aſcendentes deſcen
dentes excludant. vel quod illa alter-
natiua (o) intelligatur de hæredibus
ſubſtitutis, filijs legitimis datis, & nõ
de filijs naturalibus, vel quod filij na-
turales ius ſuccedendi dicantur ha-
bere, cum abinteſtato, ſtantibus etiã
aſcendentibus, ad duas vncias vocen
tur: vt in.d. Authen. licet, & in.l.8 tit.
13. part.6. quod aliter eſt in quolibet
extraneo, vel quòd verba illius legis.
6. Tauri intelligãtur iuxta tenorem
dictæ. l.10. Tauri: vt omnis contro-
uerſia & obiectio ceſſet. In hoc omit
11 tendum nõ eſt, quòd licet de iure cõ
muni omnia bona ſua filijs naturali-
bus, legitima prole non ſtante, pater
poterat donare: vt in. d. Authẽ. licet.
& in Authent. de trien. & ſemi. §. nec
igitur. & in.d.l.8. partitæ. De iure ta-
men Regio arbitror hoc non proce-
dere, de quo patri minimè licet om-
12 nia bona ſua inter viuos filijs natura-
libus largiri, etiam ſi bona tãtùm ſint
præſentia, & nõ futura, per.l.69. Tau-
ri: per quã arbitror dicta iura eſſe cor
recta. Qua in re fuit hallucinatus Ca-
ſtillo in.d.l.10. Tauri, in parte. Lo pue
da mandar. dicens, etiam hodie poſſe
13 filio naturali omnia bona ſua inter vi
uos patrem donare. Quod me latet
qua ratione illud de iure. procedat,
propter. d.l 69. Tauri, per.l.7. titu.12.
lib. 3. Fori. quòd donatio omniũ bo-
norum eſt nullius momenti, licet nul
los donator habeat filios. Quod ali-
ter erat de iure communi. l. omnes.
§. Lucius. ff. de his quæ in frau. credi.
14 glo. Vbi Docto. in. l. fi. C. de pac. Alex.
Iaſ. & alij in. l. ſtipulatio hoc modo
concepta. de verbo. obliga. Et hãc di
cit eſſe communem Abb. in cõſi. 48.
Videtur volu. 2. Iaſ. in dict. l. ſtipula-
tio. nume. 20. & in conſi. 5. volu. 3. De
cius conſilio. 225. in cauſa. nume. 4. l.
1. tit. 4. part. 5.

S V M M A R I V M.

1 *De ſucceſsione filiorũ naturaliũ abinteſtato.*
2 *Naturales abinteſtato ad duas vncias tãtùm vocantur.*
3 *An naturalibus vltra duas vncias alimenta ſint danda.*
4 *Naturales legitima prole exiſtente, in nihilũ patri abinteſtato ſuccedunt.*
5 *Diſpoſitum in ſenſu directo, oppoſitũ arguit in ſenſu contrario.*
6 *An vxor defuncti excludat filios naturales.*

7 *Filius*

7 *Filius adoptiuus naturalem excludit.*
8 *Filij adoptiui simul cum legitimis succedunt.*
9 *A pari potentia causæ par effectus producitur. & nu. 10.*
11 *Qualiter naturales cū ascendētibus succedāt.*
12 *Posito vno correlatiuorum reliquum per consequens censetur esse positum.*
13 *Ascendentes & descendentes in successione æquiparantur.*
14 *Exclusio vnius, est exclusio alterius.*
15 *Argumentum de legitima patronorum, ad legitimam parentum vsitatum est.*
16 *An fratres simul cum ascendentibus ad hæreditatem vocentur.*

Cap. XIII.

1
Isa ex testamento filiorum naturaliū successione superest, vt de eorum ab intestato successione loquamur. De iure communi prædicti filij naturales ab intestato ad duas tātùm vncias ad bona paterna vocantur. Dummodo
2 filij legitimi & naturales, & cōiux legitima non existant. Authen licet. C. de natu. lib. Authen quibus modis natu. effi sui. §. si quis autem defunct⁹ col. 7. Authen. de trien. & semi. §. con sideremus. col. 3. l. 8 tit. 13. par. 6. glo. fingu. in. l. qui testamentū. ff. de probā glo. in verbo, cum legitimis in. l. si qua illustris. C. ad Orfi. glo in verbo. admitti. in. §. nouissimè. insti. eo. titu. glo. in. §. fi. insti. de nup. glo. in verbo. māzeres, in. c. nisi cùm pridem. de renuntia. glo. in verbo. repellendus, in cap. tanta. qui filij sint legi. quæ duæ vnciæ, vt probant prædicta iura, inter prædictos filios naturales & matrē sunt diuidendæ: & vltra has duas
3 vncias, filijs naturalibus sunt alimenta præstanda. vt voluit glos. singu. in verbo. vncias. & ibi Barto. nume. 2. in Authenti. quibus modis natu. effi. sui. §. si quis autem defunctus. colū. 7.
4 & idem Bar. in. d. §. consideremus. per tex. ibi. col. 3. si verò legitima stat pro les patri ab intestato morienti, filij naturales in nihilum succedunt. vt probant iura supra allegata. & glos in. d. l. qui testamentū. & glos. in. d. l. si qua illustris. & glos. in. d. §. nouissimè. Sali. & alij in. l. humanitatis. C. de natu. lib. sed eis tantùm alimenta sunt danda. vt probat dict. l. 8. in fine, & inferiùs in materia alimentorum declarabitur. Idemq́ dicendum est de iure communi, si tantùm coniux legitima istius ab intestato morientis existat, quòd in nihilum filij naturales succedant, quod satis colligitur ex. d. Authen. licet. per argumentū à contrario sensu, & in. d. §. si quis autē defunctus. Quę iura dicunt, quòd si cōiux legitima non est in duas vncias, filij naturales ab intestato succedūt. A cōtrario ergo sensu coniuge legiti
5 ma stante, in nihilū succedunt, dispositum enim in casu directo opposituū arguit in sensu contrario. l. 1. c. huius rei. ff. de offi. eius cui man. est eius iuris. l. qui testamēto §. mulier. ff. de testamētis. l si procuratorem. §. ignorātes. ff. manda. Et hanc cōclusionem, quòd stante muliere legitima, naturales non succedāt. tenuit glo. in verbo. manzeres. in. c. nisi cùm pridē. de renun. glo. fi. in c. authoritate Martini. de conce. præbe. lib. 6. Ioā. Andre. in. c. latot. qui filij sunt legi. Sali & alij in. d. Authē. licet. per tex. ibi. quòd alter videtur dicēdū de iure regio. l. 9. tit. 13. par. 6. quæ disponit, quòd vxor
6 legitima defuncti non excludit filiū naturalē, vt non succedat in duas vncias paternæ substātię. Quod dictum est, quòd legitima prole existente, in
7 nihilum filij naturales ab intestato succedant: ampliandum est etiam si filij

7 filij adoptiui exiſtãt, ita Ange. in Au-
then. quibus modis natu. effi. ſui. §. fi.
col. 7. text. in. d. Authẽ. licet. ibi. cùm
deſit ſoboles ciuilis, id eſt, filiꝰ adopti
uus, qui eſt ſoboles ciuilis. vt in. §. 1. in
ſti. de hæredi. quæ abinteſta. defe.
8 Quod patet ratione, quia filij adopti
ui abinteſtato ſimul cum filijs legiti-
mis, & naturalibus ſuccedunt. l. cũ in
adoptiuis. & ibi glo. C. de adoptio. §.
adoptiui. inſti. de hære. quali. & diffe.
glo. in Authẽ. in ſucceſsione. C de ſuis
& legi. lib l. 9. tit. 16. part. 4. Sed filij le-
gitimi & naturales, naturales tãtùm
ab inteſtato in totũ excludunt, vt ſu-
9 perius dictũ eſt. Eadem ergo ratione
filij adoptiui: nã à pari potentia cauſę
par effectus producitur. l. 1. §. vete-
10 res. ff. de acqui. poſſe. l ſi ſocer. ff. ſolu.
matri. l. ſi mater. C. de inſti. & ſubſti.
ſub condi. fac. Sed meo iudicio diffi-
11 cilis eſt quæſtio, qualiter filij natura-
les cũ aſcendẽtibus ſuccedant, veluti
ſi aliquis relictis tantũ aſcendẽtibus,
& filijs naturalibus inteſtatus moria-
tur. gloſ. in. §. fi. inſtitu. de nup. tenuit
quòd in nihilũ ſuccedant in hoc caſu
naturales. & gloſ. in. l. 8. titu. 13. par. 6.
Hãc opinionẽ tenuit Ange. in. d. Au-
thẽ. quibꝰ modis natu. eff. ſui. §. fi. col.
7. Palat. Rube. in. l. 10. Tauri. num. 49.
Quæ opinio hac iuuatur ratione, po-
ſito vno correlatiuorũ, per cõſequẽs
reliquum cenſetur eſſe poſitũ. l. fi. ff.
12 de accepti. l. fi. C. de indic. vidui. tollẽ.
l. 1. C. de cypreſsis. lib. 11. glo. in ptin.
inſti. de ſucceſ. ſubla Bar. in. l. fi. de ex-
acto. tribu. lib. 10. Abb. in rub. proœ.
decre. 2. lectu. nu. 10. Iaſ. in Authé. no
uiſſima. nu. 38. C de inoffi. teſta. Hip-
po. in l. circũcidere. §. Seruo. nu. 5. ff.
de ſica. Sed exiſtẽte filio legitimo nõ
ſuccedunt filij naturales (vt ſuperius
dictum eſt) Per conſequẽs ergo neq;
parente exiſtente cùm ſint correlati
ui parentes & filij. Item aſcendentes
13 & deſcendẽtes quo ad ſucceſſionem
in iure æquiparãtur. l. nam etſi paren
tibus. & ibi Bar. ff. de inoffi. teſta. Au-
then. de hære. & falci. §. 1. col. 1. glo. in
d. Authẽ. nouiſſima. l. 6. Tauri. diſpo-
nens quòd eadẽ forma & modo, quo,
ex teſtamẽto & abinteſtato deſcen-
dẽtes aſcendẽtibus ſunt legitimi hæ-
redes, eodẽ itaque modo aſcenden-
tes deſcendentibus: ſed deſcendẽtes
legitimi naturales in totũ excludũt:
ergo per conſequens aſcendentes.
Contrariã verò ſententiã tenuit Cy
nus in illa magiſtrali diſtinctiõe, quã
ſcripſit in Authẽ. itaque. C. cõmu. de
ſucce. verſi. ſecundo caſu. dicẽns, filiũ
naturalẽ in duas etiam vncias in bo-
nis patris abinteſtato ſuccedere: ſtan
tibus etiam aſcendentibus defuncti.
Pro qua opinione conſideratur tex.
in. d. Authẽ. licet. in eo quod probat,
quòd ſtante legitima prole filij natu-
rales abinteſtato in nihilo ſuccedũt.
ergo extra illũ caſum quãdo non eſt
legitima proles, licet ſint aſcendẽtes.
filios natutales. d. Authen. licet. vide
tur admittere, & nõ excludere. Exclu
ſio itaq; vnius caſus, eſt alterius inclu
ſio. l. cùm Prætor. ff. de iudi. l. quæſitũ.
14 §. idem reſpondit. ff. de fun. inſtru. in-
ſti. lega. l. ex eo. ff. de teſti. Item facit
Authenti. quibus modis natu. effi.
ſui. §. ſi quis autem ibi. aut etiam ma-
numiſſor. columna. 7. vbi probatur,
quòd ſtante manumiſſore, in dictas
duas vncias abinteſtato naturales
ſuccedunt. Eodem ergo modo ſtan-
te patre illius abinteſtato morientis,
qui manumiſſor pater quoque à iu-
re vocatur. l. 1. §. ſi parentes. vbi glo.
ff. ſi à parenti quis ſue. manumiſ. præ-
ſertim quòd argumentum de legiti-
15 ma patronorum ad legitimam pa-
rentum validum & vſitatum eſt in iu
re. l. ſi patronus. ff. de dona. l. cùm pa-
tronus. vbi latè Segura. nu. 9. &. 10. ff.
de lega.

de lega.secun. l. Diuus. vbi glo. in ver
bo. cõstituri. ff. si à parẽ. quis fuc. ma
nu. §. prætetrea. vbi glo. in verbo. pa-
trono. insti. quibus modis ius patri.
potes. sol. sed legitima pattonorũ nõ
impedit filium naturalem in prædi-
ctas duas vncias succedere. Eadẽ er-
go ratione neque legitima parentũ
data (vt prædiximus) terminorum pa
16 ritate. Id etiã patet alia ratione, quod
agnati, seu cognati: & ascẽdentes de-
functi quo ad eius successionem ad
paria iudicantur: cùm fratres vel so-
rores simul cum ascendẽtibus ad hæ-
reditatem vocentur. Authen. de hæ-
redi. ab intesta. veni. §. consequens.
colũ. 9. Authen. defuncto. C. ad sena.
consul. Textu l. 4 tit. 13. part. 6. quod
hodie prorsus est mutatum (vt infe-
rius suo loco declarabitur) Sed agna-
ti quo ad prædictas duas vncias filios
naturales non excludunt. vt in. d. Au
then. licet. vbi glo. communiter rece
pta in verbo. coniux. l. 8. tit. 13. pat. 6.
Ergo neque ascendentes propter su-
pradicta. Quam conclusionem veris-
simam esse arbitror, inspecto iure an
tiquo, vt dictum est.

SVMMARIVM.

1 *Naturales ex testamẽto & abintestato vnà cum legitimis, matribus suis succedunt.*
2 *Mater semper est certa, pater verò incertus.*
3 *Naturalis matri etiam illustri succedit.*
4 *Verus sensus ad. l. si qua illustris. C. ad Orficia.*
5 *Naturales iure nouissimo regio, existente legitima prole, neque ex testamento, neque ab intestato, matribus succedunt.*
6 *Naturales, si non est legitima proles, matrib⁹, legitimi sunt hæredes.*
7 *Naturales cognatos, & agnatos matris excludunt.*
8 *Præteritio matris pro exhæredatione habetur*
9 *Naturalibus remedium. l. fi. C. de edict. Diui Adriani competit.*
10 *Filij naturales natiuitate, annullatur testamẽtum maternum.*
11 *Mater in cura & tutela naturalium, alijs præfertur.*
12 *Natiuitate filiorum naturalium, donatio materna reuocatur.*
13 *An naturales excludant substitutum.*
14 *Mulier luxuriosa & incõtinens, maximũ totius cognationis est dedecus & ignominia.*
15 *Maior castitas in fœminis, quam in masculis requiritur.*
16 *Optima declaratio ad. l. 9. Tauri.*
17 *Pater suas filias dotare compellitur.*
18 *Turpe nimis est, aliorum scripta tantùm referre, & nihil noui addere.*

Cap. XIIII.

1
A verò quæ de suc
cessione filiorũ na
turalium superius
scripsimus, locum
in successione pa-
terna tantùm ha-
bent: ideo nobis necessarius est tran-
situs ad successionem dictorũ filiorũ
naturaliũ in bonis maternis. De iure
cõmuni filij naturales seu nepotes,
vel deinceps ex testamẽto & abinte-
stato, matri & auiæ, alijsq; per lineam
fœmininã ascẽdẽtibus simul cũ filijs
legitimis & naturalib⁹ succedũt: per-
inde ac si verè filij legitimi & natura-
les essent, exclusis ascẽdentibus & a-
gnatis, & cognatis. l. hac parte. l. Mo-
destin⁹. ff. vnde cogna. l. 1. §. sed & vul
go. ff. ad Orficia. l. 2. in prin. ff. eo. tit. l.
si qua illustris. C. eo. tit. & in. §. nouissi
mè. instituta. eo. tit. l. 11. tit. 13. par. 6.
ponens rationẽ diuersitatis, cur tam
variè inter successionem paternam
& maternam à iure fuit statutum,
dicens, quod mater semper est cer-
2 ta, pater verò incertus. l. quia semper
mater est certa. ff. de in ius vocan. l.
vulgo cõcepti. ff. de statu homi. l. 5. in
fine.

in fine.tit.19.par.4. Ideo naturales tã tùm cum filijs ex legitimo matrimonio habitis simul matri succedebant.
3 Quod ampliari poterit etiam si mater esset illustris persona, naturales tã tùm vnà cum filijs legitimis & naturalibus ad hæreditatem matris illustris vocantur. Ange.in.d.§.nouissimè.col.2.Bat.in.l.fi.nu.4.ff.de his qui bus vt indig. Probat.d.l.1.in fine.tit. 13.par.6.& ex tenore.d.l. si qua illu-
4 stris. Secundum verũ sensum id colligitur, quæ lex de filio spurio, & nõ de naturali, tãtùm loquitur: inter quos filios spurios & naturales magna est differentia & discrimen, vt suo loco infetius dicemus.
5 ¶De iure verò nouissimo Regio filij naturales tantùm, neque ex testamento, neque ab intestato matri suæ cũ filijs legitimis & naturalibus succeduntised in vita, seu in mortis articulo, eorum mater eis quintam bonorum partem, legitimis stantibus, relinquere poterit.l.9.Tauri. Per quã legem omnia iura superius à me relata, in hac parte sunt correcta: & vltra dictam quintam partem, neque tatione alimentorum, neque alterius rei, filijs naturalibus aliquid mater relinquendi facultatem habet. Legiti-
6 ma verò prole non existente naturales tantùm verè ex testamento, & ab intestato, in bonis maternis sunt legitimi hæredes, & omnes ascendẽtes legitimos & agnatos, & cognatos ex parte materna excludunt: vt in.d.l.9. Tauri. Ex qua sequitur, quòd si filij
7 naturales iniustè essent exhæredati per querelam inofficiosi testamenti, testamentum maternũ rumperetur, & ab intestato erunt successuri.l.si su specta.in fine.ff.de inoffi.testa.§.tam autem.insti.eo.titu.Plate.& Ange.& alijn.d.§.nouissimè. Eadẽ ratione, si naturales filij fuerint à matre præteriti, eis competit aduersus testamentum maternũ querela inofficiosi te-
8 stamenti, & non bonorum possessio cõtra tabulas: quia præteritio matris pro exhæredatione habetur.l.filiam præteritã. C.de inoffi.testa.l.fi. C.de suis & legi.hæred.l.illud.§.ad testamẽta.vbi glos.ff.cõtra tabu.§.fi.insti.de exhæred.libe. cùm remediũ quod ex hæredatis, vel ijs qui pro exhæredaris habentur, nõ sit contra tabulandi remediũ, sed querela inofficiosi testamenti.l.1.l.non putabit.ff.contra tabu.§.fin autẽ.insti.eo.tit. sequitur etiã ex.d.l.9.filijs naturalibus ad conse
9 quenda bona materna remediũ.l.fi. C.de edic.di.Adri.Tollen. competere. vt declarat Bal.in.l.3. C.de inoffi. testa. Sequitur etiam ex prædicta.l.9. Tauri. donationem immensam, vel inofficiosam vni ex filijs factam, posse pet alium filium naturalem reuocari: de qua donatione loquitur Autben. vnde si parẽs.C.de inoffi.testa. l.1.&.2.C.de inoffi.dona. quod semper intelligendum est, filijs legitimis non existentibus.vt in.d.l.9.expresse habetur. Sequitur etiam ex prædicta l.9.quod quemadmodum natiuitate
10 filij legitimi annullatur testamẽtum maternum, ita eodem modo natiuitate filij naturalis.l.si mater. C.de inoffi. testamen.l. posthumus.ff. eodem tit.Plat.in prin.insti.quibus modis testa.infir.cùm naturales legitimi hæredes matri existant: vt in d.l.
11 9.Tauri. Ex qua etiã deducitur, quòd sicut mater in tutela & cura legitimorum filiorum alijs tutoribus legitimis & datiuis præfertur. Authe.ma tri, & auiæ. C. quando mulier offi. tute.fungi potest. Autben.de hære. ab intest.veni.§.ex his.col.9.l.4.titu.16. par.6.glo.& Doct.in.c.ex parte.in.2. de appellation. Ita in tutela & cura filiorum naturalium.l.fin.C.quando mu.tute.

mu.tute.offi.fun.potest Authē. vt si-
ne prohibi.mat.debito.&credi.tute.
gerant.mīu.glo.& docētes in.d. Au
then matri & auiæ. Albe.in.l.si qua il
lustris.in fine. C.ad Orficia. Itē sicut
12 donatio facta alicui, natiuitate filij le
gitimi reuocat.l.si vnquā C de reuo-
can. doua.l.si totas.C.de inoffi.dona.
l.8.tit.4.par.5. Ita eodem modo nati-
uitate filij naturalis donatio facta à
matre reuocatur perrationem dictæ
legis.9.& eius dispositionem. De qua
re.de iure communi est videndus Ol
dra.consi. 278.licet quantum Plen°
Barba.in.l.cùm acutissimi.nu. 219 C.
de fideicōmi Gabriel Paleo. de filijs
nothis c.34. Latissimè omnium Tira
que.in. d.l.si vnquam.in verbo.susce-
perit liberos. nu. 56. cum sequen. Et
quod dictum est, naturales matri ex
testamento & abintestato legitimos
esse hæredes, prole legitima defi-
ciente: id intelligendum esse censeo,
nisi mater hac lege & conditione
hæres fuisset instituta: vt si sine filijs
decesserit hæreditas ad substitutum
perueniat, quo casu naturales substi-
tutū nō excludūt. Bart.in.l.hæredib°.
§.Titius.nu. .ff.ad Trebe. Ange.Imo
la,& Alexā.in.§.fallen.in.l.ex facto.§.
si quis rogatus.ff.ad Trebe. Abb.in.c.
in præsentia.nu 21.de proba. Vbi De
cius.nu.41.hanc fatetur esse commu
nem opinionem, reprobata glo.con
trarium tenente.in.l.hæredibus.§.Ti
tius. verbo. conditioni.ff.ad Trebel.
& Barto.sibi contrarius in hoc mere-
tur reprehendi.in.l.ex facto. §.si quis
rogatus.num.4.& Castillo in.l.9.Tau
ri.in parte. Herederos legitimos.quę
est notāda limitatio ad dict. §.si quis
rogatus.& ad.l.Cùm pater. §.volo.&
ad.l.Lucius.§.vltimo.ff de lega.secū.
& ad.l.1.C.de condi.inser. & ad glo.
in verbo. filium in cap. Rainnntius.
de testamen.& ad glo.1.in cap.an prę
13 sentia.de proba. Quę omnia iura pro
bant, quòd natiuitate filij naturalis
omnis euanescit substitutio,& secun
dum supradicta est intelligenda.l.
cùm auus.ff.de condi & demonstra.
& dict.l.cùm acutissimi,&.l.generali
ter.§.cùm autem.C.de insti & substi.
sub condi.fac.l.10 tit.4.parti.6. Quæ
iura in masculis, & non in fœminis
institutis sunt intelligenda. Rationē
diuersitatis scripsit Barto.in dict. §.Ti
tius, nu.2. quia magna ignominia &
14 dedecus est totius cognationis fœmi
nas filios naturales habere, vt inquit
l.vnica. C.de sena.Consul. Clau.Tol-
len dicens, quòd mulier luxuriosa &
incontinens totius cognationis est
dedecus, & ignominia. Maior enim
15 castitas in fœminis, quàm in mascu-
lis requiritur.l.palam §.qui in adulte
rio. vbi glo. ff. de ri.nupti.l.penul.C.
ad Orfi.l.2.in fine.titu.15.lib.8. Ordi.
Ias.in.l.in arenam.nume.1c.C.de in-
offi.testamen.& in Ecclesiastico cap.
42. habetur, quòd melior iniquitas
16 viri, quàm mulier benefaciens. Item
ex dict l.9. Tauri facilè etiam deduci
tur, matrem filiam tantùm naturalē
teneri dotare, & ad id compelli, cùm
ei naturales ex testamento & abin-
testato sunt legitimi hęredes. Quem
17 admodum pater ad filias suas dotan-
das compellitur.l.qui liberos. ff. de ri.
nupti.l. dotem dedit. ff. de colla. bo-
no.l.fina.C de dotis promissione.l.8.
titu 11.par. 4. de qua dote filiabus na
turalibus danda, optimè scripsit Bar.
in l.vxor.§.naturalis ff.de lega.3.Bal.
in l.neque mater. C de iure doti.in l.
fina.C.de dotis promi.Ias.in §.fuerat.
nu. 104.cū sequē.insti.de actio. Pala.
Rub.in.dict. cap.per vestras.§ 9.&.§.
23.nu 4.fol.97. in quo loco latissime
hanc scripsit materiā, quam hic non
refero, quia mei moris non est, alio-
rum scripta tātùm referre: nihil noui
addendo

addendo vel declarando, vt ſequat doctrinam Bal.in.l.non eſt dubium. num.28.C.de legi.&in tepe.l.1.in fine.C. de Sacroſanct. Eccle. dicentis, turpe eſſe aliorum ſcripta tantùm referre, & nihil noui addere: qualiter verò cõſanguineis ſuis naturales ſuccedant, inferius in materia ſucceſſionum collateralium erit videndum.

SVMMARIVM.

1 *Naturales an nobilitate paterna gaudeant.*
2 *Naturales non veniunt appellatione liberorum.*
3 *Naturales nobilitatem patris, & non matris ſequuntur.*
4 *Omne agens nobilius eſt ſuo patiente.*
5 *Nobilior & potentior eſt forma, quàm materia.*
6 *Filius ex matre nobili & patre plebeio nõ eſt nobilis.*
7 *Adumbratur nobilitas mulieris, ſi plebeio nupſerit.*
8 *Illegitimi infames infamia facti cenſentur.*
9 *Filij ex meretricibus degeneres & ignobiles naſcuntur.*
10 *Infames honores non merentur.*
11 *Paterna flagitia hæreditaria ſucceßione deſcendunt.*
12 *Filius imitator incontinentiæ paternæ præſumitur.*
13 *Qui viret in folijs, venit à radicibus humor, & patrum in natos abeunt cũ ſemine mores.*
14 *Non ingrediatur manzer in Eccleſiam Dei, vſque ad.10.generationem.*
15 *Illegitimi ſunt manifeſti teſtes iniquitatis paternæ: & euidens argumentum eius incontinentiæ.*
16 *Illegitimi non ſunt honorabiles, neque Deo amabiles, neque in bello fortes, neque in fide ſtabiles.*
17 *Qui vocat alium ſpurium actione iniuriarũ tenetur.*
18 *Quàmplurimi illegitimi inſignes fuerunt, legitimoſque natos antecedere merentur.*
19 *Chriſtophorus à Rojas Epiſcopus Cordubenſis, & Ioannes à Ribera Epiſcopus Pacenſis laudantur.*
20 *Hieronymi Manrrique Inquiſitoris Valentini laus.*
21 *Notandæ ſolutiones ad iura Regia ex diametro diſtantia.*
22 *Illegitimi de generali conſuetudine nomẽ & nobilitatem, & arma ſuorum parentum retinent.*
23 *Spurij ſigno quodam in ſcuto vtuntur ad cognoſcendam ſpuritatem.*
24 *Filij ex damnato coitu, omni prorſus priuilegio carent.*
25 *Pragmatica Pinciana, anno.1542.*
26 *Adulterij pœna, eſt mors.*
27 *Diſpenſatio reſtringenda eſt.*
28 *Qui ex damnato & punibili coitu dicantur.*

Cap. XV.

1 PRoptet mutuã duarum legum pattitarum in ſe repugnantiã opportunè hoc in loco excutere operæpretiũ eſſe duximus, an filij naturales tantùm, nobilitate, immunitate, paternaq́ ingenuitate gaudeant. Qua in re Bart. inquit, quòd naturales paternis priuilegijs & dignitatibus, & immunitatibus non potiuntur. in.l. Tutelas. nu.4. ff. de capi. dimi. & melius in.l.1.nu.50.C.de digni.lib.12.&in.l.fi.in prin. C. de verbo. ſigni. & in.l. pronunciatio. ff. eo. tit. & in.l.1. in fine. ff. ad munici. & in tracta. de inſig. & armis. nu.11. Bald. in. l. id quod pauperibus. nu.35. C. de epiſ. & cleri. & in. l. cùm pater. §. volo. ff. de lega.2. & in. l. cùm legitimæ. ff. de ſtatu homi. & in l. generaliter. §. cùm autem. in fine. C. de inſti. & ſubſti. ſub condi. fac. Ioa. de Pla. in.l. ſi ſenator in fin. C. de dign. lib.12. hãc fatetur eſſe com. opinionẽ. Alex. in.l.

in.l.ex facto. §. qui rogatus. nu.54.ff.
ad Trebel dicens, quòd nobilitas pa-
terna non transit ad naturales seu ba
stardos.& in consi.25. circa primum.
nu.7.volu.1.Ias.in.l.fi.nume.13.C.de
verbo. signi. Præpo.in. c.per venera-
bilem.num.9.vbi Abb. nu.34.qui filij
sunt legi. Guido Papæ decisio.580.an
bastardus.Felin.in.c.in pręsentia.nu.
23.de proba.& in.c.super eo in.2.nu.
5. de resti. latè Segura in.l.cohæredi.
§.cùm filiæ.nu.122.ff.de vul. & pupi.
Pala.Rub.in.c.per vestras. §.10.nu 5.
&.14.de dona.inter virũ & vxo.Pluri
ma circa hoc scripsit Tiraque. in tra-
cta.de nobilita.ca.14.&. 15.nu.10. cũ
sequen. Gabriel Paleotus de filijs no-
this.c.60. Iacobus de Villalpãdo in.l.
22.tit.1.par.7.parte.2.nume.4.plenè
glossator ordinamẽti in.l.1. versi.est
tamen dubium. tit.1.de los Caualle-
ros.lib. 4. ordi. glos.1.in.l.secunda.§.
in filijs.ff.Decurio.glos.singu.in Cle.
vnica. in verbo. liberi. in fine. de ba-
ptis.glossa.in verbo.volumus. in cap.
statutum.in.2.de hære.lib.6.quod ap
pella. liberorum quantum ad hono-
res& eorum commoda naturales nõ
veniunt, refert Ias.in.l.fina.num. 13.
C. de verborum signifi. Ripa. in.l.ex
facto.§.si quis rogatus.nume.62.ff.ad
Trebe glo.singu.in parte del.5.l.1.ti-
tu. 6.lib. 3. Fori. pro quibus est.l. cùm
legitimæ.ff.de statu homi. cuius ver-
ba sunt. Cùm legitimæ nuptiæ factæ
sunt, patrem liberi sequuntur. Ergo
si nõ sunt legitimæ nuptiæ patris,cõ-
ditionem non sequuntur. Nam quo
ad honores & dignitates, ac immuni
tates, filij legitimi sequuntur condi-
tionem ac nobilitatem patris,& non
3 matris.l nullus in. 2.&.l. exemplo. C.
de Decurio.lib.10.l.fin.C.de murile.
lib.11.l.filiam, &.l.liberos.ff.de sena-
tu. glo.in.l.partũ. C.de rei vendi.glo.
in.l.fina.C.de seruis fugiti.l.2. tit. 21.
part.4.ibi. Siguen la condiciõ del pa-
dre, quanto a las honras y fuero del
siglo l.5.in fin.tit.1.lib.4. Ordi. Idem
probat. l. humilem. C. de inces. nup.
ibi ex ingenuis parentibus. l. liberos.
vbi glo.in verbo naturàles. ff.de sena
to.l.ex libera.vbi Bald. C. de suis & le
gi.lib.l.3.titu.15. part.4 l.2.tit.13.ea-
4 dem part. 4.& ratio est, quia omne
agens nobilius est suo patiente,& po
5 tentior est forma, quàm materia: vt
inquit Bald.in dict.l.fina. C.de seruis
fugi. refert Ias. in.l. 1.nume. 21.ff.de
verbo. obliga.Feli in.c.nouit. nume.
6 2. de iudicijs. Vnde filij nati ex mulie
re nobili & patre plebeio nõ sunt no
biles per dictam legem. exemplo.&
tenet Bald. in dict.l.fina. de seruis fu-
gi. & in.l.2.de iure emphi. Feli.in. ca.
super eo, in. 2. nume. 5.de testi.nam
adumbratur nobilitas mulieris, si ple
beio nupserit.l.fœminæ.ff.de senato.
7 quia nobilitas non prouenit ex ge-
nere materno, sed paterno: vt in.d.l.
exemplo.l. liberos. ff. de senatu. latè
Pala. Rub. in rub.de dona. inter virũ
& vxo §.32. & ratio quòd naturales
nobilitate paterna non gaudeant, ea
potissima est, vt ab omni fornicatio-
ne & illicita copula homines coer-
ceantur: vel quia illegitimi infames
8 infamia facti censentur: vt inquit
Azo.in summa. C.ex quibus causis in
fa.irroga.Bald.in.l.1.nu.2.de iure au-
re. Ann. Hostien. in summa. de filijs
presbyterorum. §. quæ ex causa pro-
hibitionis. Abb.in. c.per venerabilẽ.
nu.3.qui filij sunt legi. Ias.in.l.si is qui
pro emptore. nu. 260. ff de vsucapi.
& in. l.fratres.in fine. C. de inoffi. te-
sta. Caccialupus in. l. si qua illustris.
nu.7.ad Orfi.Alex.consi.60.nu.5.vo-
lu.2.latè Tiraque.de nobilitate.quæ-
stione. 15.num.14. Hippo.singulari.
273.notissimũ. Vnde inquit Cardina
lis in. c.si gens Anglorũ.56.dist.quòd

9 nati ex meretrice viles,&degeneres,
&ignobiles cõmuniter ſunt.c.ſi quis
cũ militib⁹.6.quęſt.1.Latè Pala.Rub.
in.c.per veſtras.§.10.nu.3.fol.89.de
dona.inter vir.&vxo.eſt.l.ſingu.2.ti
10 tu.6.part.7.&infames indignos eſſe
honorib⁹, dignitatibus,ac ingenuita
tibus certũ eſt.l. vnica. C.de infami.
lib.10.l.infamia.l.neq; infames.C.De
curio.eo.lib.10. Ideo meritò illegiti-
mi honores paternos, & dignitates
habere non merentur,vt dixit tex.in
c.penul.56.diſt.adulterorũ filij abo-
minatio ſunt Domino,& paterna fla
gitia hæreditaria ſucceſsione deſcen
dunt.Meritò à iure præſumitur is in-
11 continens, cuius pater fuit inconti-
nens.c.1.c.ſi gens Anglorum.56.diſt.
Alcia. de præſump.regu.1.præſump.
12 24.Et ſæpe ſolet filius ſimilis eſſe pa-
tri.glo.in.l.quod ſi nolit.§.ſi manci-
pia.ff.de ędili.edic.glo.verbo.proge-
nitores.in.c.venerabilem.de electio.
Vnde verſus Mantuani.
13 *Qui viret in folijs venit à radicibus humor,*
Et patrum in natos abeũt cũ ſemine mores.
14 Et in Deuterono.ca.23.legitur:Non
ingrediatur manzer in Eccleſiã Do-
mini vſque ad decimam generatio-
nem.Vnde tex.in.c.priuſquàm.24.di
ſtin.inquit, quòd filij illegitimi ſunt
manifeſti teſtes iniquitatis paternæ,
& euidens argumentum eius incon
15 tinentiæ.c.veſtra.c.ſi.de vita& hone
ſta.cleri.Abb.in. c.cùm dilectus. nu.
4.de purga.Cano.Et Bonifacius mar
tyr ſcribens ad Regem Anglorum,
affirmat hanc prolem illegitimã non
16 eſſe honorabilem hominibus,neque
Deo amabilem, neque in bello ſecu-
lari fortem, neque in fide ſtabilem:
vt habetur in.c.ſi gens Anglorũ. 56.
diſt. quod refert Bal.in.l.1.num.9.de
his quæ penè no.relin.Et Ioan.Cora.
in.l.hæres.inſtitu.nu.5.C.de impube
rũ,& alijs ſubſti.Rochus de Curte,de
iure patro.verbo.competens alicui.
nu.6.Curtius Iunior conſi.35.ſtatu-
to.verſi.non ſunt Deo amabiles.Re-
buffus in praxi beneficiali tit.de di-
ſpẽſatione ſuper defectu naталiũ.nu.
5.Caſti.in.l.9.Tauri.in princi.Pala.
Rub.in.d.c.per veſtras.§.10.nu.2.fol.
89.Vnde inquit Andre.de Iſer.in.c.
17 1.§.iniuria.de pace iuramento fir-
mã.in vſi.feudo. Quẽ ſequitur.Abb.
in.c.cùm te.nu.27.de re iudi.Iaſ.in.l.
etſi præceperit.nu.7.ff.de lib.& po-
ſthu.& in.l.turpia.nu.7.ff.de lega.pri.
Thomas Gramma.deciſio.307.ma-
gnificus nu.10.quòd qui vocat aliũ
ſpurium, etiam ſi ſit ſpurius, tenetur
actione iniuriarum.
18 ¶ Quam plurimos tamen illegiti-
mos,ſeu naturales tãtùm,multis ma-
gniſque animi virtutibus,diuinarum
ac humanarum literis, fortitudine,
conſilio,ac prudentia pollere legi-
mus,legitimoſque natos antecede-
re.ca.Oſius Papa.56.diſt.qui tex.plu-
res ſummos Pontifices,qui illegitimi
fuerunt,refert.Et Gratianus copilla-
tor Decreti,& eius fratres Petrus Lõ-
bardus, qui Magiſter ſententiarum
vulgo nuncupatur, fuerunt illegiti-
mi.Et Ioã.Andre.fuit ſpurius, vt ipſe
refert in additio.ad Spe.titu.de filijs
presby.in rub.Abb.in cap.inter cæte
ras.primo nota.de reſcrip.Et Home-
rus, Demoſthenes,Bat.Iaſ.& Eraſm
Roterodamus. De Bar.Ipſemet affir
mat in.l.quidam cùm filium.nu.8.de
verbo obli.alios refert Bonus Decur.
de nobili.3.parte.nu.67.Et Nicol.Du
bal.de ſucceſ.ab inteſt.in.1.parte.in
4.ſpecie filiorum.Et Tiraque.de no-
bili.c.15.num.30.cum ſequen.& ple-
niſſimè Gabriel Pale.de filijs nothis.
c.ſi.Et Iepte filius Galaad natus ex a-
dultera matre, qui fuit vir fortiſſim⁹
atque pugnator magnus, vt legitur
in lib.Iudicum.c.11.& vir ille fortiſsi
mus

mus Goliath fuit spurius, vt in lib. 1. Regum. c. 17. habetur, & refert Bald. in. c. super eo, de electio. His ergo omissis. ex superioribus liquidè constat, præsertim ex. d. l. 3. tit. 15. part. 4. & ex. l. 2. tit. 13. par. 4. filios tantum naturales paternis honoribus, & immunitatibus minimè frui. Contrarium verò expresse probat. l. 1. tit. 11. par. 7. videlicet filium esse nobilem seu patritium, seu vulgari nomine filium Dalgo, natum ex concubina, dummodo eius pater esset nobilis. Ad idem. l. fi. in fine. titu. 22. lib. 4. Fori. l. 12. Tauri. in fine. disponens nullam esse differentiam, neque discrimen quo ad honores consequendos, & immunita-
21 tes habendas inter filios illegitimos, & legitimè natos. Ecce repugnātiam, & expressam duarum legum partitarum contradictionem, quę sanè ex diametro distant. Sit igitur prima ad d. ll. solutio & concordia, quòd. d. l. 3. titu. 15. par. 4. & l. 2. titu. 13. eadē par. procedāt de iure, &. d. l. 1. tit. 11. part. 7. procedant de consuetudine, ita af-
22 firmat Guido Papæ quod fuit iudicatum, decisione. 580. an bastardus, & quòd de consuetudine generali bastardi retineant nobilitatem generis, & nomen, & arma suorum parentum, & quòd alijs priuilegijs & prærogatiuis gaudeant, & secus de iure. tenuit Barto. de insignis & armis. num. 11. Decius consi. 85. & diligenter in fine. Otalora de nobilitate. 2. parte tertię partis principalis. cap. 3. nume. 3. Melius Tiraque. de nobilitate. ca. 15. num. 30. Gabriel Paleo. de filijs nothis. cap. 60. nume. 6. dicens, quòd de iure spurij gentilitia insignia & arma
23 ferre non possunt. Secus de consuetudine, vt in Germania, & in Gallia, & in alijs Prouincijs, in quibus linea transuersa in scuto, & insignibus ponitur, quod est signum iniustorū natalium. Secunda solutio colligitur ex dict. l. 3. tit. 15. part. 4. quòd quādo nobilitas & immunitas ratione priuilegij ad patrem pertinebat, quòd tale priuilegium, vel immunitas ad filios naturales non extendatur. & dic. l. 1. titu. 11. par. 7. procedat quoties nobilitas prouenit ex genere & ratione sanguinis, quo casu nobilitate & immunitate gaudeant naturales. l. ius agnationis. ff. de pactis. l. iura sanguinis. ff. de regu. iu. Quæ solutio satis colligitur ex traditis à Bald. in. l. generaliter. §. cùm autem. nume. 5. C. de institu. & substi. sub condi. fac. Tertia & verissima erit solutio ad. d. ll. regias. quòd. d. l. 3. loquator & procedat in filijs spurijs & adulterinis, seu nefarijs, seu incestuosis. & dict. l. 1. titu. 11. part. 7. in filijs naturalibus tantùm ex concubina genitis, quod satis ex verbis dict. l. 1. constat. ibi. amiga que tenga conoscidamēte por suya. Inter quos naturales & legitimos, parum interest: quod alitet est in filijs
24 ex damnato & punibili coitu, qui omni prorsus beneficio carēt, vt inquit: d. Authen. licet. C. de natu. lib. ita tenet Pala. Rub. in dict. §. 10. nume. 7. & Gregorius Lopez in. l. 1. in verbo. amiga. titu. 2. part. 7. & Otalora de nobilitate. 2. par. 3. par. prin. cap. 3. num. 3. Ioan. ab Orozco in. l. cùm legitimæ. nume. 20. ff. de statu hominum. Didacus Perez. in. l. 1. in fine. titu. 1. lib. 4. ordina. Et propter repugnantiam dictarum legum partitarum condita fuit. l. 12. Tauri. disponens, quòd quātum ad honores & dignitates paternas nulla sit differentia inter filios illegitimos, & filios ex legitimo matrimonio natos. Sed adhuc facta illa lege, dubium erat, vtrum filij nefarij,
25 seu adulterini, vel incestuosi nobilitate, priuilegijsque paternis gauderent. Ob id facta fuit Pinciæ quędam

pragmatica. Anno. 1542. quæ habe-
tur in ordinamēto nouo. in l. 2. tit. 2.
libro. 4. illius ordi. quod omnes filij il-
legitimi ſint nobiles & immunes: ſi-
cut eorum patres, priuilegijs, pater-
niſque prærogatiuis omnino vtātur,
ac fruantur, niſi ex damnato & puni-
bili coitu ſint geniti, etiā ſi ſint princi
pis priuilegio legitimati. Ex qua ſan-
ctione Pinciana, iuncta lege. 9. Tau-
ri. facilè ſequitur, filios ex conſangui-
nea, vel affini genitos nobilitate, pa-
terniſque priuilegijs non gaudere,
cùm pœna inceſtus, ſit pœna adulte-
rij. l. ſi adulterium cum inceſtu. in fi-
ne. &. §. nonnunquam. vbi glo. ff. de
adulte. l. inter libetas. §. 1. vbi glo. ff.
26 eodem titu. l. 3. titu. 18. pat. 7. & pœna
adulterij, eſt pœna mortis l. Gracch⁹.
C. de adulte. l. 13. titu. 17. par. 7. l. 2. tit.
15. lib. 8. ordi l. 1. tit 7. lib. 4. Fori. l. 81.
&. 82. Tauri. neque hodie obſtat tex.
in Authen. vt nulli iudicum. §. ſi verò
quando. col. 9. & Authen. ſed hodie.
C. de adulte. l. 15. titu. 17. part. 7. quæ
iura probant mulierem adulteram
pœna mortis non puniri, ſed verbe-
ratam in monaſterium recludi. Nam
d. iura hodie videntur eſſe correcta
per. l. 1. titu. 7. libro. 4. Fori. quæ eſt ex
expreſsè approbata per. d. l. 81. Tau-
ri. atq; ita pœna adulterij, de iure Re-
gio, eſt pœna mortis, & per conſe-
quens iuxta tenorem dict. l. 9. Tauri.
idem dicendum eſt de filijs inceſtuo
ſis & adulterinis. Deducitur etiam
ex. d. pragmatica ſanctione. filium ex
damnato & punibili coitu natū, prin
cipis reſcripto etiam legitimatū, pri-
uilegijs, honoribus, immunitatibus
paternis non gaudere, niſi in legiti-
matione id expreſsè dictum fuerit.
Notat Prępoſitus in cap. per venera-
bilem. §. quod autem. nume. 112. qui
27 filij ſunt legiti. Legitimatio enim eſt
quædam iuris diſpenſatio, quæ regu-
lariter reſtringēda eſt. c 1. §. 1. de filijs
presby. lib. 6. cap non poteſt. de præ-
ben. eo. lib. cap. quod dilectio. de con
ſan. & affini. ex quibus omnibus con
ſtat filios illegitimos, præter illos qui
ex damnato & punibili coitu ſunt ge
28 niti, dignitates, prærogatiuas, immu-
nitates, & priuilegia paterna habere.
& qui dicantur ex damnato & puni-
bili coitu optimè declaratur, in Au-
then. quibus modis natu. effi. ſui. §. fi-
na. col. 7. glo. Bald. in. l. ſi qua illuſtris.
vbi latiſsimè Baptiſ. Caccialup. num.
75. cū ſequen. C. ad Orfi. glo. Ange. &
alij in. §. nouiſsimè. inſti. eo. tit. l. 11. ti
tu. 13. par. 7. & d. l. 9. Tauri.

SVMMARIVM.

1 *Arrogati filij qui dicantur, atque de eorum diffinitione.*
2 *Arrogatio qua ratione à iure fuit inuenta.*
3 *Arrogatio vnde originem habuit.*
4 *Arrogare, nihil aliud eſt quàm valde rogare.*
5 *Mulier aliquem arrogare non poterit.*
6 *Fœmina filios in poteſtate non habet.*
7 *Iuſta cauſa in arrogatione requiritur.*
8 *Filiorum procreatio humano generi immortalitatem tribuit.*
9 *Habenti. 12. filios. à muneribus de iure conceditur immunitas.*
10 *An talis immunitas ſit realis, vel perſonalis.*
11 *Habens filios, non habenti in honoribus publicis præfertur.*
12 *Mulier ſterilis, maledicta & infamis in lege veteri cenſebatur.*
13 *In arrogatione, principis authoritas eſt neceſſaria.*
14 *Arrogatum ſui iuris eſſe oportet.*
15 *In arrogatione ſolennis fieri debet ſcriptura.*
16 *In arrogatione an conſenſus tacitus ſufficiat.*
17 *Adoptio eſt nomen generale, & in eo differt ab arrogatione, quod genus ab ſpecie.*
18 *13. notandæ differentiæ inter adoptionem & arrogationem.*

Cap,

Cap. XVI.

1 Oſt filios naturales
de legitimis filijs tã
tùm, id eſt, de ado-
ptiuis & arrogatis,
eorumq́; ex teſta-
mento & abinte-
ſtato ſucceſſione, hoc in loco videndum eſt. Filij arrogati dicuntur illi;
quos vir Sexagenarius principis authoritate in filios ſolenniter recipit:
interueniente eorum expreſſo conſenſu. Quam definitionem probãt.l.
ſi Paterfamilias.§.fi.l.neq; ei permittitur.§.1.ff.de adoptio.l.2.l.arrogationes.C.de adoptio.glo.in.§.1.inſti.eo.
tit.glo.in.c.vnico de cogna.lega.glo.
in ſumma.3.quæſtio.3.Azo in ſumma de adoptio. Ange.&Plat.in.§.1.
in prin.inſti.de adoptio.Abb.&Præpoſitus.in rub.de cogna.lega.Ioã.Co
ra.in rub.ff.de adoptio.nume.2.l.7.ti
2 tu.16.par.4. Et hæc filiorum ſpecies
hac ratione à iure fuit inuenta, ad ſolatium eorum, qui filios non habent,
nec habere poſſunt: vt facta arrogatione filiorum naturalium, triſtitiam
atque deſiderium amittant.l.nec ei.
§.1.ff.de adoptio.l.mulierem.C.eo.ti
tu. Et ex eo arrogati dicũtur, quia pa-
3 ter legalis tempore arrogationis interrogabatur, an velit eum quem arrogat ſibi iuſtum filium eſſe.vt in.§.
1.vbi glo.& Docto.inſti.de adoptio.
vel dicitur à rogatione, id eſt, ſuppli-
4 catione, quæ principi vel populo fieri ſolebat, vt concederetur reſcriptũ
ad faciendam prædictam arrogationẽ: nã arrogare nihil aliud eſt, quàm
valde rogare, vt Nebriſſenſis in Lexico iuris ciuilis, verbo arrogare decla-
5 rat. Item dictum fuit in diffinitione,
quos vir ſexagenari9, quia mulier aliquẽ in filium arrogare non poterit.l.
mulierem.l.in adoptionem.in.2.C.
de adoptio.l.nam & fœminæ.ff.eo.ti
tu.§.fœminæ.inſti.eo.tit.l.1.titu.16.
par.4.l.4.titu.22.lib.4.Fori. Ratio eſt,
quia filius arrogatus, & eius liberi trã
ſeunt in arrogantis poteſtatem.l.2.l.
ſi Paterfami.ff.de adoptio.l.cùm in
adoptiuis.§.fi.C.eo.titu.§.illud.inſti.
6 eo.tit.l.7.tit.16.par.4. Et cũ fœminæ
filios in poteſtate nõ habeant.l.nulla
fœmina.ff.de ſuis & legi.hære.l.illud.
§.ad teſtamenta.ff.contra tabu.§.fœminæ.inſti.de adoptio.l.7.tit.17.par.
4.ideo aliquem arrogare fœminæ nõ
poterunt. Dicitur in diffinitione Sexagenarius, quia minor ſexaginta an
norum regulariter arrogare non poteſt.l.ſi.Paterfamilias.§.fi.ff.de adoptio.quam affirmat eſſe ſingu.Iaſ.in
repeti.ſi arrogator.num.3.ff.de adoptio.niſi ſit coniuncta perſona arro-
7 gantis, vel infirmus ſit arrogator, vel
alia iuſta cauſa ſubſit, propter quam
in quacũque ætate etiam minori poterit quis arrogare.vt in.d.l.ſi.Paterfa
milias.§.fi.magis enim Reipub.intereſt filios procreare, quàm liberos arrogare.l.1.ff.ſolu matri.l.hoc modo.
§.fi.ff.de condi.& demõſtra.ſola filio-
8 rum procreatio humano generi immortalitatem tribuit, vt vtar verbis
Authenti.de nuptijs.in prin.col.4.l.
cùm ratio.§.penul.ff.de bo.damna.
Propter hoc commodum & vtilitatẽ
quæ ex filiorũ procreatione ad Rem-
9 pub.prouenit, habenti.12.filios à muneribus realibus & patrimonialibus
datur immunitas, licet non ſit Decurio.l.ſemper.§.1.vbi Barto.ff.de iure
immu.l.ſi quis Decurio.C.de Decu.
libro.10.& eſt communis ſententia
ſecundum Ange.& Plate.in prin.inſti.de excuſa.tuto.& Ioan.de Ana.in
conſi.fi.per totũ.reprobata glo.contrariũ tenente in.l.1.C.de his qui nu.
lib.excu.Meren.lib.10.in quare diebus præteritis Pinciæ per conſiliarios

10 Regios fuit iudicatū huiusmodi im-
munitatem tantùm esse personalem
& ad filios non transmitti. vt voluit
glo. in dict. l. si quis Decurio, dicens,
quòd patre viuente, filij hac immuni
tate gaudent. Vnde etiam est, quòd
in honoribus in Repub. adipiscendis
& ordine sedendi, & scribendi præfer
11 tur is qui habet filios, non habenti. l.
in albo Decurionum. C. de Decu. lib.
10. Ias. in. l. 1. lectu. 2. nu. 13. ff sol ma-
tri. Rauenna in Alphabeto Aureo. fol.
153. col. 4. & in. l vetori, mulier steri-
12 lis maledicta dicebatur & infamis, vt
in Deutero. c. 7. c. recurrat. § is itaq;.
22. quæst. 4. vbi optima. glo. in verbo.
maledicta. Insuper in diffinitione di-
citur, principis authoritate, quia prin
13 cipis rescriptum, seu eius authoritas
in arrogatione est necessaria. l. 2. l. fi.
ff. de adoptio. l. 2. & 3. l. arrogatiões. l.
adoptatum. C. de adoptio. §. 1. insti.
eo. tit. poterit similiter fieri apud iu-
dicem competentem. l. 1. l. adoptio.
C. de adoptio. quod secus est in ado-
ptione, vt in. d. §. 1. insti. eo. tit. & in. l.
4. tit. 16. par. 4. Item addendum est in
diffinitione, si sui iuris essent. ad hoc
enim quod habeat locum arrogatio,
14 necesse est filium arrogatum sui iu-
ris esse. l. 2. ff. de adoptio. l. cū adopti-
uis. §. fi. C. eo. tit. §. 1. insti. eo. tit. l. 1. &
7. titu. 16. par. 4. quod aliter est in filio
adoptato. Rursus in diffinitione di-
ctū fuit, solēniter recipit, ex eo quòd
solennis stipulatio requiritur, videli-
cet quod arrogator interrogetur, an
vellet eum qui arrogādus est in filiū
& is qui arrogatur, an id fieri patiat. l.
2. ff. de adoptio. & de hac re solennis
15 fieri debet scriptura. l. nec ei permit-
titur. §. 1. ff. de adoptio. l. fi. C. eo. tit. l.
4. titu. 16. par. 4. Finaliter dicitur in
diffinitione, interueniente eorū ex-
presso consensu; ex eo quòd in arro-
gatione consensus expressus arroga-
toris, & illius qui arrogatur, requiri-
tur. l. in adoptionibus, vbi glos. & Bar
to. ff. de adoptio. quod aliter est in a-
doptione, vt ibi deciditur. l. 2. titu. 16.
16 par. 4. in qua arrogatione tacitus etiā
consensus sufficit. Arrogatio ab ado-
17 ptione eo differt, quòd genus ab spe-
cie, adoptionis nomen generale est,
& nō arrogationis. l. 1. ff. de adoptio.
§. 1. insti. eo. titu. non nullæ in iure cō-
stituuntur differentiæ inter arroga-
18 tionem, & adoptionem, quarum pri-
ma est proximè dicta.

¶ Secunda differentia inter arro-
gationem, & adoptionem est, quòd
adoptio fit de filiofamilias: arrogatio
verò de eo qui sui iuris est. l. 1. ff. de ar
roga. l. cùm in adoptionis. C. eodem
titu. vnde versus quem refert. glos. in
§. 1. institu. de adoptio. & glos. in cap.
vnico. de cognatione lega. arrogo
qui suus est, sed habet meus esse ne-
cesse: patris adopto suum, sed patris
permanet idem.

¶ Tertia differentia, quòd tam ar-
rogatus, quàm eius filij transeunt in
potestatem arrogātis, sed adoptatus
non mutat patriam potestatem, ne-
que in adoptantis potestatem tran-
sit, nisi ab auo, vel alio ascēdente fue-
rit adoptatus. l. Si paterfamilias. l. ar-
rogato patre. ff. de adoptio. l. cùm in
adoptiuis. §. Si verò parer naturalis.
C. eodem titu. §. illud. §. Sed hodie. §.
in primis. institu. eodem titu. §. Sed &
si pater. institu. Quibus modis ius pa.
potes. sol. l. 9. titu. 16. par. 4. & talis ado
ptatus à patre, vel ascendentibus po-
tiùs dicitur verus filius, quàm filius
adoptiuus. l. filio quem pater. ff. de
lib. & posthu. Nam quando concur-
runt causa naturalis, & accidentalis,
præualet naturalis, & potentior est. l.
qui habet. ff. de tute. l. profectitia. §.
fina. ff. de iure dotiū. ne imagine na-
turæ veritas obumbretur, vt inquit
dict. l.

dict. l. filio quem pater.

¶ Quarta differentia, in arrogatione requiritur principis rescriptum, in adoptione verò cuiuiuis iudicis competentis licentia sufficit. l. 2. ff. de adoptio. §. 1. insti. eod. titu. l. 8. tit. 16. par. 4. l. 6. tit. 22. lib. 4. Fori.

¶ Quinta differẽtia est quòd ad modum succedendi, vt inferius cap. proximo declarabitur.

¶ Sexta differẽtia, quòd in arrogatione expressus consensus tã arrogãtis, quàm arrogati requiritur. In adoptione verò sufficit præsumptus. l. in adoptionibus. l. Si pater naturalis. ff. de adoptio. l. 1. tit. 16. part. 4.

¶ Septima differẽtia, quòd infans, id est, minor septem annorum in adoptionem, & non in arrogationem dari potest. l. etiam. vbi glos. & Doct. & in. l. in adoptionibus. ff. de adoptio. glos. 1. vbi docentes in. l. 2. ff. eod. titu. l. 4. tit. 16. par. 4.

¶ Octaua differentia, quòd arrogatio sine iusta, & legitima causa non dissoluitur, sed adoptio ad libitum, & voluntatem adoptantis, dissoluitur. §. cum autem impubes. insti. de adoptio. Azo in summa. C. eo. tit. num. 6. expressè. l. 8. tit. 16 par. 4.

¶ Nona differẽtia, quòd libert⁹ alienus arrogatur, sed non adoptatur. l. fi. vbi glos. & Doct. ff. de adoptio. l. Si paterfamilias. §. fin. ff. eo. titu.

¶ Decima differẽtia, quòd filio arrogato fit substitutio pupillaris, cùm sit in potestate arrogantis, & non filio adoptato, qui est extra potestatẽ l. Si arrogator. ff. de adoptio. l. Sed si plures. §. in arrogato. ff. de vul. & pupi. substi. l. 9. tit. 5. par. 6.

¶ Vndecima differẽtia satis colligitur ex. l. in adoptionib⁹. ff. de adopt.

¶ Duodecima differentia sumitur ex. l. neque ei permittitur. §. 1. ff. de adoptio. iuncta. l. 4. tit. 16. par. 4.

¶ Decimãtertiã differentiam scripsit Ioã. de Pla. in. §. tam autẽ, nu. 8. insti. de inoffi. testa. dicens, quòd arrogato competit querela contra testamentum arrogantis, & non filio adoptato: quæ sanè differentiæ sunt notandæ, quia ab aliquo scriptæ non reperiuntur.

SVMMARIVM.

1 *De testamentaria arrogatorum successione.*
2 *Arrogata bona arrogatori olim acquirebãtur*
3 *An arrogator hodie vsumfructum tantum obtineat, & num. 4.*
5 *Pater non habet vsumfructum in bonis filij primæ tonsuræ.*
6 *Filio arrogato quarta debetur propter commoditatem vsusfructus.*
7 *Patria potestas prodest ad acquirendum, & effectum operatur ad succedendum.*
8 *Arrogato quarta qua actione acquiratur.*
9 *Querela est remedium subsidiarium.*
10 *An in fraudẽ alienata ab arrogato reuocẽtur.*
11 *Arrogati bona vltra quartã ei sũt restituẽda.*
12 *Arrogatus in quarta non potest grauari.*
13 *Feudum ad filios adoptiuos transit.*
14 *Adoptiuus originem patris naturalis nõ amittit, & domicilium adoptantis consequitur.*
15 *Et nomen, & arma patris adoptantis.*
16 *Arrogato quarta debetur, stãtibus etiam filijs legitimis.*
17 *Arrogato quarta ex dispositione legis, & nõ testatoris debetur.*
18 *Quarta ex potentia suitatis transmittitur.*
19 *Filius arrogatus alienata in fraudẽ reuocat.*
20 *Arrogatus an consanguineis arrogantis succedant.*
21 *Per arrogationem rumpitur testamentum prius factum.*
22 *An quarta hodie sit aucta vsque ad trientẽ.*
23 *An arrogato de iure regio quarta debeatur.*
24 *Arrogatus extraneo in nihilum succedit.*
25 *De adoptione Regi Alphõso ab Aragonia facta, à Regina Ioanna Neapolitana.*
26 *Propter ingratitudinem arrogatus nõ succe-*

dit arrogatori, ibidem iniustè fuit exhæreda tus Rex Alfonsus qui a Regina Ioanna ad regnum Neapolitanum fuit adoptatus.

27 *Arrogati plus iuris quàm legitimi nō habēt.*
28 *Arrogatis quarta quoquo titulo relinquitur.*
29 *Quarta arrogatis de omnib⁹ bonis nō debetur.*
30 *Adoptiui non excludunt substitutum.*

Cap. XVII.

1 Vod ad successionē verò attinet filij
arrogati ex testamento in quartam
partem omniū bonorum patris arrogatoris succedūt. Itaq; arrogator hāc
quartā filio arrogato in vita dare, vel
in morte relinquere tenetur. l. Si arrogator ff. de adoptio. l. Papinian⁹. §.
Si quis impubes. ff. de inoffi. testa. l. 1.
§. Si impuberi arrogato. ff. de colla.
bono. l. fi. ff. Si quid in frau Pat. fac. sit.
l. Si te parens. C. de suis, & legi. lib. l. 2.
C. de adoptio. §. cùm autē impubes.
insti. de adoptio. §. 1. vbi glos. in verbo. adoptari. insti. de inoffi. testa. §. adoptiui. insti. de exhæreda. lib. & in
prin. insti. quibus modis testa. infir. l.
8. &. 9. tit. 16. par. 4. l. 5. tit. 22. lib. 4. Fori. Bar. & alij in. d. l. Si arrogator. Bal. &
Sali. in. l. 2. C. de adoptio. Ange. in. d. §.
cū autem. Dinus in tract. de succe. ab
intest. nu. 9. Præpositus in. c. per venerabilē. §. quod autem. nu. 59. qui filij
sunt legi. Segura in. l. cohæredi. §. cū
filiæ. nu. 217. cum sequen. ff. de vul. &
pupi. substi. Ratio est, quòd hæc quarta pars debeatur arrogato, quia olim
2 omnia bona istius filij arrogati, arrogatori acquirebantur. l. si paterfamilias. l. arrogato patre. ff. de adoptio. l. si
adoptauero. ff. de precario. l. in arrogatorē. ff. de pecu. §. sed hodie insti.
de adoptio. §. sed et si pater. insti. quibus modis ius Pa. potesta. sol. & illud
quo ad proprietatem, & vsumfructū
ad arrogatorem olim pertinebat: sed
hodie tantùm quo ad vsumfructum.
vt in prin. insti de acquisi. per arroga.
l. 8. tit. 16. par. 4. & ita arrogator in bonis filij arrogati vsumfructum obtinet, ad similitudinem patris natura-
4 lis. l. 1. l. cùm oportet. C. de bonis que
lib. l. 1. l. si viua matre. C. de bonis mater. §. igitur. §. hoc quoque insti. per
quas perso. nobis acqui. l. 5. & 6. titu.
17. par. 4. & l. 24. tit. 13. par. 5. l. 7. tit. 4.
lib. 3 Fori. quod singulariter limitandum & intelligendum est, nisi filius
5 sit clericus primæ tonsuræ, quo casu
in bonis filij, siue intuitu ecclesiæ, vel
maternis, vel aliunde à filio clerico
in potestate paterna existente acquisitis, pater non habet vsumfructum.
Authen. presbyteros. vbi Bald. C. de
episco. & cleri. idem Bal. in. l. sacrosanctæ. nu. 4. C. eo. tit. Innocentius Hosti. Abb. in. c. quia nos. de testa. idem
Abb. in. c. in præsentia. nu 56. de proba. & in. c. constitutus. in fin. de in integrum resti. Ias. in. l. fi. nu. 4. & 5. C.
qui testa. face. pos. & in. l. licet nu. 6.
C. de colla. Pala. Rub. in rub. de dona.
inter vi. & vxo §. 24. nu. 6. Segura in. l.
Imperator. nu. 68 ff. ad Trebe. Optimè Xuarez in illa allegatione, an pater habeat vsumfructū in bonis Maioricatus. nu. 31. cum sequen. vbi affirmat ita iudicatum fuisse in fauorē
Ioan. de Oualle clerici in minoribus
ordinibus constituti. de qua re est optima. l. 3. tit. 22 par. 1. Bar. tamen cōtrariam tenuit sententiam. in. d. l. sacrosanctæ. in prin dicens, quod in bonis filij Clerici intuitu ecclesiæ acquisitis, pater tātùm habet vsumfructū:
sed non in alijs bonis. sed cōmuniter
in hoc per Doctores superius relatos.
Bar. reprehenditur, quòd non solùm
in filio clerico locum habet, sed etiā
in filio clerico arrogato. vt prin. insti.

6 de acqui per arrogationẽ. Ideo hæc
quarta filio arrogato debetur pro-
pter commoditatem vsusfructus, qui
vsusfructus in bonis arrogati arroga-
tori acquiritur, vt dictum est. Et quia
pater in hoc honorat, meritò in præ-
dicta quarta grauatur. l. vnica. §. pro
secundo. C. de cadu. tollen. l. fina. §.
sed cùm in secũdam. C. de furtis, vel
alia efficacior poterit esse ratio pro-
pter patriam potestatem, quæ pro-
dest ad acquirẽdum: & operatur vin-
7 culum ad succedendum, vt dicit Bal.
per text. ibi. in l. cùm adoptiuis. num.
4. C. de adoptio. quãuis glo. in verbo
dentur. in l. 1. §. si impuberi. ff. de col
la. bono. dicat quòd non est laboran-
dum, quia actione vel iure hæc quar-
ta in testamento arrogatoris est pe-
tenda, sed quòd sat est, quod actione
8 ex testamento peti possit. Barto. in
dict. l. si arrogator. in lectu. in fine, &
in repeti. num. 14. quam opinionem
esse communem affirmant Alb. ibi.
& Ias. nume. 51. Sed si filius arrogatus
sine aliqua iusta causa, à prædicta
quarta fuerit exclusus, seu exhæreda-
tus, si est impubes, ad consequendam
quartam habet remedium ordina-
rium ex cõstitutione diui Pij, de qua
in l. Papinianus. §. si quis impubes. ff.
de inoffici. testa. & in l. fi. ff. si quid in
frau. patro fac. sit. & cùm hoc compe
tat remedium, cessat querela, quę est
subsidiaria, quę cum remedio ordina
9 rio nõ concurrit, vt in. §. 1. insti. de in-
offi. testa. Sin autem filius pubes fue-
rit, competit querela cùm aliud ei re
medium nõ competat. l. 2. C. de ado-
ptio. Ias. in repe. l. si arrogator. nu. 53.
ff. de adoptio. & ita est intelligenda.
l. Papinianus. §. si quis impubes. ff. de
inoffi. testa. &. §. tam autem insti. eo.
tit. Inter quæ remedia hoc interest,
10 quòd impubes reuocat alienata in
fraudem, & non pubes. vt in. d. l. fin. si
quid in frau. patro. quæ lex & iura si-
milia, in impubere tãtùm sunt intel-
ligenda: sed si filius arrogatus fuerit
præteritus, nam si suus & in potesta-
te rumpit testamentum, sicut filium quẽ
pater. §. fina. vbi glo. fi. ff. de lib. & po-
sthu. §. adoptiui. insti. de exhære. lib.
&. §. 1. &. §. eadem hæc. insti. de hære.
quæ ab intesta. defe. similiter compe-
tit bonorũ possessio contra tabulas.
l. nõ putauit. §. in adoptionẽ. l. si post
§. si in adoptione. ff. de bono. posse.
contra tab. Ex superioribus dictis re-
gu. & vnam ampliationem habemus,
videlicet quòd quarta in bonis arro-
gatoris, non tantùm filio impuberi,
sed etiam puberi est debita.
11 ¶ Secundò dicta regula ampliatur,
quòd vltra dictam quartam, omnia
bona arrogati sunt ei, vel eius hæredi
bus restituenda. l. non enim aliter. his
bis verbis. ff. de adoptio. l. 2. C. eo. tit.
§. cùm autem. in fine. insti. eo. tit. l. 4.
&. 8. tit. 16. par. 4.
12 ¶ Tertiò ampliatur, quòd filius ar-
rogatus in. d. quarta, non potest gra-
uari. l. si arrogator. vbi glo. & Bar. nu.
9. & Ias. nume. 26. ff. de adoptio. Salic.
in l. 2. C. eo. titu. Idem Iason. l. cùm fi-
liusfamilias. nu. 45. ff. de lega. pri. ad
similitudinẽ filiorum legitimorum
qui in suis legitimis grauari neque-
unt. l. omnimodo. l. scimus. §. cùm au-
tem. l. quoniam in prioribus. C. de in-
offi. testa. Nam filij arrogati sunt ad
imaginem filij legitimi & naturalis,
vt inquit glo. & Platea. ibi in. l. cùm
adoptionem. C. de Decurio. lib. 10. Vbi
alex. in addi. ab Bar. inquit, quòd quã
13 do rescripto Principis alicui conce-
ditur feudum, quòd illud transit ad
filios etiam adoptiuos. l. 2. §. in filijs.
ff. de Decurio. Et priuilegium mili-
tis ne torqueatur, transit etiam ad
filios adoptiuos. Fran. Mar. decisio-
ne. 887. quæritur; an priuilegium

in prin. parte. 1. nam adoptio imita-
tur naturam. §. minorem natu. inſti.
de adoptio. non tamen propter ſupe
14 rius dicta adoptatus amittit originē;
& nobilitatem patris naturalis. l. ori-
gine. §. fi. ff. ad munici. & conſequitur
domicilium, nomen, & arma patris
adoptantis. l. ciues. C. de inco. lib. 10.
glo. Bar. & Plate. in. l. filios. C. de mu-
15 nici. & origina. lib. 10. Fran. Mat. deci
ſione. 881. quæritur, an per adoptio-
nem. parte. 1.

16 ¶Quartò ampliatur dictam quar-
tam habere locum, ſtantibus etiam
filijs legitimis, & naturalibus ipſius
arrogatoris, ſiue ante arrogationem
natis, ſiue poſt. l. ſi te parens. C. de ſuis
& legi. lib. §. cùm autē. vbi glo. inſti. de
adoptio. §. adoptiui. inſti. de exhære-
da. lib. glo. Bart. & alij in. d. l. ſi arroga-
tor. glo. in verbo. ſola in Authenti. in
ſucceſſione. C. de ſuis & legi. lib. De
iure verò regio aliter videtur, quòd
ſtantibus filijs legitimis & naturali-
bus, quòd hæc quarta filio arrogato
non ſit debita. l. 5. tit. 6. lib. 3. Fori. Cla
rius in ſucceſſione ex teſtamento, in
l. 1. tit. 22. lib. 4. Fori Segura in. l. cohæ-
redi. §. cùm filiæ à num. 217. vſque ad
nu. 224. ff. de vul. & pupi. ſubſti. Quo
in loco iura regia & communia niti-
tur concordare. Mihi ſanè videtur,
omiſsis in hac re ſolutionibus, ius cō-
mune in hac parte, per. ll. regias corri
gi, dummodo in viridi ſint obſeruan-
tia, cùm ſint leges Fori ſecundum te-
norem legis primæ Tauri. Præſertim
quòd ſtantibus filijs legitimis, & na-
turalibus, vltra quintum bonorum,
pater nullam prorſus teſtandi, ſeu di-
ſponendi facultatem habeat. l. 9. tit.
5. lib. 3. Fori. l. 7. tit. 12. eo. lib. Fori. l. 1.
tit. 21. lib. 4. Fori. l. 28. Tauri. Ad quam
partem quinti de iure regio arroga-
tus tantùm poteſt admitti. De quo
quinto ſubtrahenda funeraria, & a-
liæ donationes liberales ſunt, ſecun-
dum. l. 30. Tauri. de cuius intellectu
latiùs ſuperius ſcripſimus.

17 ¶Quintò ampliatur, quòd dicta
quarta nō ex diſpoſitione teſtatoris,
ſed legis, filio arrogato debetur. l. 1. §.
ſi impuberi. ff. de colla. bono. l. fina. ſi
quid in frau. patto. l. cùm in adopti-
uis. C. de adoptio. Effectus enim ma-
ximus eſt, nam illud quod effertur à
lege, & non à diſpoſitione hominis
iudicatur æs alienum. l. fi. C. de indic.
vidui. tollen. Bald. in. l. ſi cum dotem.
§. cùm pater. ff. ſolu. matri. Latè Segu-
ra in. l. cohæredi. §. cùm filiæ. nu. 213.
ff. de vul. & pupi.

81 ¶Sextò ampliatur dicta regula,
quòd hæc quarta, licet non ſit agnita
ex potentia ſuitatis, cùm ſit ſuus, vt
dictū eſt, trāſmittitur. l. apud hoſtes.
C. de ſuis & legit. lib. l. ex militari. §. fi.
ff. de teſta. mili. l. vnica. C. de his qui
ante aper. tabu. l. ſi arrogator. ff. de a-
doptio. Vbi Bat. in repe. nota. 2. & Iaſ.
nume. 13. & de materia trāſmiſsionis
vltra tradita in. d. l. vnica, & in. l. ven-
tre. ff. de acqui. hæredi. & in. l. ſi infan
ti. C. de iu. delibe. Latè Iaſ. in. l. eman
cipata. nu. 4. C. qui admitti. & in. l. Lu
cius Titius. num. 34. ff. de vul. & pupi.
& in dict. l. ſi arrogator. num. 14. cum
ſequen. Soci. regu. 168. hæreditas &
regu. 173. hæres ſuus. Caſtillo. l. 13.
Tauri. De qua re eſt ſingu. l. 2. titu. 6.
part. 6.

19 ¶Septimò ampliatur dicta cōclu-
ſio, quòd filius arrogatus poterit reuo-
care alienata per ſuū arrogatorem in
fraudē dictæ quartæ. l. fi. ff. ſi quid in
frau. patto. glo. in verbo. raptam. Vbi
Docto. in. l. 2. C. ſi in frau. patro. à libe.
alie. fac. ſit. Barto. in. l. non vſque. ff. ſi
quis à paren. fue. manu & in. d. l. ſi ar-
rogator. in repe. nu. 8. Vbi Iaſ. nu. 23.
idem Iaſ. in. §. Item ſi quis in fraudē.
nu. 9. cum ſequen. inſti. de actio.

¶Octauò

20 ¶Octauò ampliatur, quòd vltra prædictam quartam, patri legitimo & naturali, alijsque consanguineis arrogatus succedit. l. cùm in adoptiuis. C. de adoptio.

21 ¶Nonò ampliatur, testamentum prius ab arrogato conditum, facta arrogatione rumpi. l. non putauit. §. si quis emancipatum. ff. contra tab. & in prin. insti. quibus modis testamentum infirmetur. Alex. & Ias. in rub. de lib. & posthu.

22 ¶Decimò ampliatur, secundum opinionem Cyni. in. l. 2. C. de adoptio: & Albe. in dict. l. si arrogator, hodie hanc quartam esse auctam vsque ad trientem, sicut in filijs legitimis & naturalibus. Contrariam verò sententiam tenuit glo. in verbo. hoc obseruando. in Authenti. de trien. & semi. §. 1. colla. 3. glo. in. l. 5. tit. 22. lib. 4. Fori. Barto. & Bald. in dict. l. si arrogator. vbi. Ias. nume. 53. hanc fatetur esse communem opinionem, Contra Cynum, quæ regula nonnullas patitur exceptiones & fallentias.

23 ¶Primò, dicta regula limitatur locum non habere de iure nostro Regio, filijs legitimis & naturalibus existentibus, vt superius ampliatione quarta apertè ostendimus.

24 ¶Secundò limitatur in filio adoptiuo, qui patri suo extraneo adoptatori ex testamento in nihilū succedit. l. cùm in adoptiuis. §. sed ne articulum. C. de adoptionibus. notant Alex. & Ias. in rub. de lib. & posthu. nume. 17. §. sed hodie. institu. de adoptio. l. 8. tit. 16. par. 4.

25 ¶Tertiò, dicta regula fallit in feudo, quia filius siue adoptatus, siue arrogatus sit, ad successionem feudi non admittitur, neque ex feudo prędicta quarta detrahitur, cap. 1. §. adoptiuus filius. si de feudo fuerit contro. inter domi. & agna. vassa. cap. 1. de successione feudi. in vsibus feudorum. notat Ioan. Faber. & Ange. in §. 1. in prin. institu. de hære. quæ ab intesta. defe. Decius consi. 399. conclusionem. num. 3. quod intelligendum est, nisi hac lege & conditione fuisset adoptatus, vt in feudo succedat, vt fuit rex Alphonsus ab Aragonia à Ioāna Regina Neapolitana. Hanc dixit esse communem opinionem Cursi. Iunior. Consi. 138. nume. 7.

26 ¶Quatrò fallit, quādo aliqua ingratitudinis causa à filio arrogato in arrogatorem fuerit commissa, quo casu cessat prædicta quarta. l. fina. ff. Si quid in frau. patro. ibi. Sed si causa cognita fuerit emancipatus quartā perdit. l. nonnunquam. ff. de adoptio. §. cum autem. in fine. insti. eo tit. l. 7. titu. 16. par. 4. & propter easdem causas, propter quas filius legitimus, & naturalis poterit exhæredari, de quibus in Authen. cùm de appellatione cognoscitur. §. causas autem iustas. col. 8. Authen. licet. C. de lib. præte. vel exhære. glo. in. §. fi. insti. de inoffi. testa. glos. magna in. c. Quintauallis, de iureiu. l. 4. 5. & 6. tit. 7. par. 6. ex eisdem causis filius adoptiuus poterit exhæredari. glos. vbi Docto. in. l. quidam cùm filium. ff. de verbo. obliga. Imò maior vrget ratio exhæredationis, in filijs adoptiuis, quàm in filijs legitimis. Ne eūdem effectum veritas & fictio operetur, ideo iustè fuit exhæredatus Rex Alphonsus ab Aragonia, qui fuit adoptatus à Regina Ioāna ad regnum Neapolitanum, quia dictus Rex insidiabatur vitæ Reginę, & eius statui, vt refert Archiepiscop⁹ Antonin. in. 3. par. titu. 22. c. 8. §. 6. & 7. & Frā. Mar. decisione. 884. incip. quæritur, an filius adoptiuus, in fine, parte. 1. Sed id ex Chronicis non cōstat, ideo arbitror non esse verum.

27 ¶Quintò fallit, quando arrogator

sex

sex vel plures filios legitimos,& naturales habuisset, ne illud incōueniens sequatur, filiū arrogatum plus iuris, quàm legitimū & naturalē habere. glos. Bar. & docto. in. d. l. si arrogator. §. Sed hodie. insti. de adoptio. glo. in verbo. quartā. in. §. cum autē, insti. eo dē tit. facit. l. commūnium, in fine. C. de natu. lib. Albe. in Authen. licet. C. eo. tit Xuarez in. l. 1. versi. viso qui dicantur. tit. 6. lib. 3. Fori.

28 ¶Sextò, dicta regula limitatur, quòd prædicta quarta titulo institutionis non est relinquenda, sed alio quouis titulo particulari tenet Cynus in. l. 2. C. de adoptio. vbi Sali. nu. 4. & alij communiter.

26 ¶Septimò, conclusionē limita prędictam, quòd hæc quarta non est omnium bonorum arrogatoris, sed illius partis, quā habuisset, si arrogator ab intestato esset mortuus. glo. in parte quartā. in. d. l. Si arrogator, glos. in d. §. cū autem Bar. & Bal. in. d. l. Si arrogator, vbi Ias. nu. 52. hanc fatetur esse communem opinionem cōtra glos. in verbo. liberis. in Authen. de hære. & Falci. §. 1. col. 1. quæ glos. communiter reprehenditur.

30 ¶Octauò limita, filium arrogatū, siue adoptatum substitutum non excludere. l. Si ita quis §. is cui. ff. de lega. secū. l. fideicōmissum. ff. de condi. & demonstra. Bar. in. l. Si cognatis. in prin. ff. de rebus du. optimè Decius, consi. 393. incip. conclusionem.

SVMMARIVM.

1 *De successione arrogatorum abintestato.*
2 *Adoptiui in omnibus bonis abintestato succedunt.*
3 *Adoptiui de iure regio cum legitimis nō succedunt.*
4 *Leges Fori quando sunt in vsu & viridi obseruantia, ab omnibus sunt seruandæ.*
5 *Allegantis leges Fori onus probādi esse in vsu & obseruantia incumbit.*
6 *Testes deponentes de vsu & consuetudine Fori, rationem dicti sui reddere tenentur.*
7 *Facta non præsumantur, nisi probentur.*
8 *Leges stili sunt legum fori declarationes.*

Cap. XVIII.

1 Abintestato verò tā filij adoptiui, quàm arrogati vnà cum filijs legitimis, & naturalibus equis portionibus patri atrogatori etiam extraneo succedunt. l. Si te parens. C. de suis & legi. lib. l. cū. in adoptius. §. Sed ne articulum. C. de adoptio. l. 1. §. suos hæredes. ff. de suis & legi. hæredi. §. 1. §. eadem hæc. §. sed ea omnia. insti. de hære. quæ abintesta. defe. & in prin. insti. quibus modis testa. infir. §. adoptiui de exhære. lib. l. 8. & 9. titu. 16. par 4. quod de iure communi ampliatur, siue legitimi,

2 siue naturales sint ante, vel post arrogationem nati. d. l. Si parens, & d. l. 8. & 9. tit. 16. par. 4. in quibus etiam iuribus probatur filios adoptatos, seu arrogatos legitima prole non existēte in omnibus bonis arrogatoris abintestato succedere, filijs verò, vel cō sanguineis adoptantis arrogati in nihilum succedunt, vt in. l. cum in adoptiuis. §. sed ne articulum. C. de adoptio. §. Sed ea omnia. vbi glo. in verbo. abintestato. insti. de hæredi. quæ abintesta. defe. l. 9. in fine. tit. 16. par. 4. l. 5. titu. 22. lib. 4. Fori, quod aliter erat statutum de iure antiquo. l. 1. §. cognationem. ff. vnde cogna. l. qui in adoptionem. ff. de adoptio. De iure vero

3 rò nostro regio legitimis filijs & naturalibus existentibus, filij arrogati, seu adoptati abintestato nō succedunt, l. 5. titu. 6. lib. 3. Fori, quæ loquitur in successio-

succesſione abinteſtato, & ita gloſſa
eam intelligit, dicens, quod in hoc. d.
l. Fori ius commune, & patriarũ cor
4 rigat. Idem probat. l. 1. titu. 22. lib. 4.
Fori gloſ. in. l. 5. titu. 22. eodem lib. 4.
Fori, quam opinionem veriſsimam
eſſe arbitror in his locis, in quibus. d.
ll. Fori ſunt in vſu, & viridi obſeruan-
tia, vt dicitur in. l. 4. titu. 4. lib. 1. Ordi.
& in. l. 1. Tauri. & ei ſiue actori, ſiue
reo qui intentionem ſuam in vſu, &
obſeruantia legum fori fundat onus
5 probandi incumbit, & non afferenti
dictas leges Fori non eſſe in vſu l. 1.
vbi gloſ. verbo. probatis, & Bal. num.
3. C. quę ſit lon. conſue. l. pręſcriptio-
ne. vbi gloſ. C. Si contra ius, vel vtili.
publi. Barto. in. l. omnes populi, num.
67. ff. de iuſti & iu. Decius conſi. 215.
in cauſa, nume. 3. latiſsimè Xuarez in
procemio legum Fori, vbi concludit
6 prædictas leges Fori eſſe in vſu & ob-
ſeruantia probandas, & Decius vbi
ſupra, nume. 3. inquit, allegando Bar.
& alios, quod teſtes deponentes de
vſu & conſuetudine Fori tenẽtur ra-
tionem dicti ſui reddere, alias nõ pro
7 bant Ratio eſt, quia illud ex facto pẽ-
det, ideo ab eo qui factum allegat il-
lud eſt probandum. l. Si emancipati.
C. de colla. l. in bello. §. factæ. ff. de ca-
pti. & poſt lim. reuer. Bal. in rub. C. de
fideiuſſo. quòd facta non præſumun-
10 tur niſi probẽtur. Eadem ratione idẽ
in legibus ſtili dicendum eſt: leges e-
nim ſtili legum Fori ſunt declaratio-
nes, vt in earum ſubſcriptione legũ
8 ſtili apparet, & titulus quo nominan-
tur earum naturam, & vim indicat. l.
2. de ſtatu hominum l. fina. ff de hæ-
re inſti. l. imperator. ff. de in diem ad-
iect. late Iaſ. in princi. inſtitu. de actio
nibus, nume. 14. cum ſequen. ita ex-
preſsè tenuit Caſtillo in tractatu ra-
tionum, quarta parte propè finem, di
cens, quòd leges ſtili, vt pro legibus
ſeruentur, requiritur quòd ſint vſita-
tæ, & in vſu & obſeruantia. Vnde re-
8 uocatis legibus ſeu ſtatutis, per con-
ſequens omnes reformationes ac de
clarationes earum cenſentur eſſe re-
uocatæ. l. vnica in prin. vbi Bald. no-
ta. 3. C. de latina libertate tollen. l. v-
nica. in prin. C. de cadu. tollẽ. Bart. in
d. l. omnes populi. nu. 31. ac ita leges
ſtili tanquam legum Fori declaratio
nes virtualiter continentur in prohi
bitione contenta, in. l. 4. titu. 4. lib. 1.
ordi. & in. l. 1. Tauri licet de illis ex-
preſsè non fuiſſet cautum, ſed tãtum
de legibus Fori, quæ requiruntur, vt
ſint in vſu & viridi obſeruantia.

SVMMARIVM.

1 *Spurius Filius qui ſit, & vnde illud nomẽ fue rit deductum.*
2 *Spury nomen non Latinum, ſed Græcum eſt.*
3 *Spurius quaſi ſine patre filius.*
4 *Spurius dicitur quaſi de ſpuma riualium.*
5 *Nomen Spurius eſt nimis generale, & aliquã do in genere, & aliquando in ſpecie ſumitur.*
6 *Spurius aliquando pro vulgo concepto acci- pitur.*
7 *Spurius aliquando dicitur filius inceſtuoſus, ſacrilegus, vel nefarius.*
8 *Spurius aliquando dicitur filius naturalis.*
9 *Argumentum de ſpecie ad genus affirmati- uè validum eſt.*
10 *Prædictum argumentum negatiuè prolatum minimè procedit.*
11 *Argumentum de genere ad ſpeciem affirma- tiuè efficax non eſt.*
12 *Remoto genere, per conſequens omnes eius ſpecies remouentur.*
13 *Vera filiorum ſpuriorum diffinitio.*
14 *Gloſſa in. c. niſi cum pridem. de renuntia. de- fenditur.*

Cap. XIX.

1 POſt filios legitimos & naturales, & naturales tãtùm, & adoptiuos, & arrogatos, eorumque ex teſtamento & ab inteſtato ſucceſſionẽ, operæpretiũ erit de alijs filijs, id eſt, ſpurijs & nefarijs, & eorum ſucceſſione nunc ſcribere. Spurij verò nomen, non eſt latinum, ſed Grçcum, quo propter proprij vocabuli penuriã authores Latini vtuntur, vt inquit Quintilianus libro. 3. inſtitutionum. c. 6. in fine. Alciatus lib. 1. prætermiſſorum in dictione ſpuri⁹, & appellãtur ſpurij Græcè παρατκω σπορὰν & ἀπάτορες quaſi ſine patre filij, ex
2 eo quòd pater eſt incert⁹. l. vulgo cõcepti. ff. de ſtatu homi. §. ſi aduerſus inſti. de nup. Et vt quidã putant ſpurij dicuntur, quaſi extra puritatẽ matrimonij nati. Abb. in. c. niſi cum pridem. §. perſonæ verò. nume. 20. de renunciatione, & ibi Antonius de Bu. Iaſ. in. l. 2. nume. 4. ff. de verborũ obliga. Baptiſta Caccialup. in repeti. l. Si qua illuſtris, nume. 2. C. ad Orfi. Caſtillo in. l. 9. Tauri. in fine. Couarru. in 4. parte. 2. cap. 8. §. 5. allegando Budæum & Alciatum. Sed rectius arbitror hoc nomen ſpirius dici ab infinitiuo Grçco σποραδὴν, id eſt, ſporadin, quod
3 ſignificat vulgo conceptum, quaſi ſine patre filium, vt voluit Alciatus vbi ſupra, vel deriuatur à genitiuo Græco σπορᾶς, id eſt, ſporu, hoc eſt, à ſemine proprio: quia nihil habet à patre, niſi tantùm ſemen, ita hoc nomen interpretatur Calepinus. verbo ſpurius, & Carellianus Corra, & Iacobus Spiegel in dictione ſpurium, & alter interpretatur Cardinalis in cap. liberi.
4 32. quæſtio. 4. quod ſpurij dicuntur, quaſi de ſpuma riualium, pro vera huius nominis intelligentia, quod iſte terminus, ſpurius eſt nimis generalis, & aliquando accipitur in genere, & aliquando in ſpecie: in genere omnes filios natos ex quocunque dam-
5 nato coitu, ſiue nefario, ſiue adulterino, ſiue inceſtuoſo comprehendit, & omnes qui ex legitimo matrimonio nati non ſunt, ac ita ſpurij quandoque naturales licet impropriè vocãtur: vt inferius declarabitur. in ſpecie verò ſpurius accipitur pro filio vulgo quęſito habito ex meretrice & patre incerto. l. Si ſpurius. ff. vnde co
6 gn. l. vulgo cõcepti. ff. de ſtatu homi. l. Si qua illuſtris. C. ad Orfi. l. 1. titu. 15. par. 4. l. 3. tit. 14. par. 4. l. 11. in fine. tit. 13. par. 6. ibi. ſpurio, es llamado el que naſcio de muger puta que ſe da a muchos, & plerumque filium de adulterio genitum hoc nomen ſpurius ſi-
7 gnificat, cap. tanta. qui filij ſint legitimi, quod notat ibi Anto. de Bu. nota. 3. l. 3. C. ſolu. matri. l. generaliter. §. ſpurios. ff. de decu. Authenti. quibus modis natu. effi. ſui. §. fin. colla. 7. notat gloſ. in verbo. coniugata, in. c. innotuit. de electione. Ancharran. con ſi. 401. & in cõſi. 337. viſo diligenter. in prin. Decius conſi. 306. in caſu propoſito. num. 5. Caccialup. in. d. l. ſi qua illuſtris. in prin. Bal. conſi. 31. volu. 1. Gabriel Paleo. de filijs nothis. ca. 16 nu. 4. Interdum etiam filius ex cõſanguinea, vel affini, vel ſacerdote, vel moniali, vel nefario coitu genitus, dicitur ſpurius. §. ſi aduerſus. inſti. de nup. c. ad abolendam. de filijs presbyte. expreſsè Bar. in. l. fina. in prin. ff. de his quibus vt indign. glo in. d. l. vulgo concepti. Præpoſitus in. d. c. tanta. nume. 11. & 13. Dinus de ſucceſ. ab inteſtato num. 12. Idem Prępoſi. in. c. tranſmiſſæ. nume. 7. & in cap. per venerabilem. §. quod autem. nu. 21. qui filij ſint legiti. Cardinalis in. c. liberi. 32. quæſtio.

quæſtio.4.Iaſ.in.l.2.nu.4.de verbo.o-
bliga. Ange.in.l.ſi ſuſpecta.§.de inoſ-
ficioſo.ff.de inoffi.teſta. Guido Papæ
deciſione.280.incip. Titius coniuga.
Couarru.in.4.par.2.c.8.§.5.Xuarez.
in.l.1.tit.6.lib.3.Fori.verſi.qui autem
dicantur filij. Caſtillo in.l.9.in fine
Tauri. Aliquãdo dicitur ſpurius nat⁹
8 ex ſeruo & libera.l.ex libera.C.de
ſuis & legi.hære.glo.in verbo.con pa
rienta.in.l.10.titu.5.lib.3.Fori.&ali-
quãdo dicitur filius naturalis ſpuri⁹.
glo.verbo.naturalem.in.c.per vene-
rabilem.qui filij ſint legi.Alex.conſi.
2.viſis codicillis.nu.58.vol.1.Gabriel
Paleo.de filijs nothis.c.16.ex quibus
aperte conſtat nomẽ ſpurius eſſe ge-
nerale,comprehendens ſub ſe plures
filiorum ſpecies,&habet ſe tanquam
9 genus ad ſuas ſpecies,ideo ex eo ſumi
tur argumentum de ſpecie ad genus
affirmatiuè.l.ſi quid earum.§.1.ff.de
lega.3.l.2.§.doli mali.ff.de vi.bono.
rap.l.inter agna.ff.vnde legi.l.3.§ ge
nera.ff.de acqui.poſſe. Hoc ergo ar-
gumentum affirmatiuè rectè proce-
dit, veluti filius eſt inceſtuoſus, ergo
per conſequens ſpurius, eſt adulteri-
10 nus, igitur ſpurius rectè dicim⁹, & ſic
de alijs filiorum ſpeciebus. Quod ſa-
nè argumentum negatiuè prolatum
minimè procedere poterit.l.duob⁹.
§.ſi quis iurauerit.ff.de iureiu. notat.
glo. & Ange.in.§.plebiſcitũ.inſti.de
iure natu.genti.&ciui.Decius in.l.in
toto.ff.de regu.iu.Ioã.Neuiſa in Syl-
ua.nupti.fol.49.2.colu. veluti ſi quiſ-
piam dixerit inceſtuoſus filius nõ eſt,
ergo neque ſpurius:non ſequitur: nã
poterat eſſe adulterinus, vel vulgo
11 quæſitus,& ita eſſet ſpurius.De gene
re verò ad ſpeciem affirmatiuè argu-
mentum non procedit.l.ſi quid ea-
rum.§.1.ff.de lega.3.nota. Bart.in.d.
§.doli mali. & in.l.iuris gentium.§.
Sed ſi fraudandi.ff.de pac.Iaſ.in.l.1.
nume.20.ff.ſi cert.peta. Exemplum
eſt filius eſſe ſpurius Ergo adulteri-
nus non ſequitur, quia poterat eſſe
inceſtuoſus. Ad poſitionem enim ge
neris, nõ ſequitur poſitio ſpecierum,
vt probant iura modo allegata:remo
to tamen genere, per cõſequens om-
12 nes eius ſpecies remouentur.l.fin.C.
de rebus alienis nõ alien.c.denique.
4.diſtinctio.gloſ.& Docto.in.l.ſi cau-
ſa cognita.C.de tranſac. Et ita argu-
mentum negatiuè poſitum eſt infal-
libile:vt non eſt ſpurius,igitur neque
13 adulterinus, neque inceſtuoſus, ne-
que vulgo quæſitus. Remoto itaque
genere, omnes per conſequens ſpe-
cies remouentur. Definitio verò fi-
liorum ſpuriorum ex prædictis clarè
colligitur, videlicet quòd propriè fi-
lius ſpurius dicitur ille, qui eſt natus
ex coitu ab vtroque iure reprobato.
Hanc diffinitionem ſcripſit Barto.in
l.fina.in princi.ff.de his quibus vt in-
dig.gloſ.in cap.tanta. Vbi Abb.num.
13.& propoſitus num.28.qui filij ſint
legitimi.Idem Præpoſi in cap.per ve
nerabilem.§.quod autem.nume.11.
eodem titu.& in cap.cùm haberet.
num.9.de eo qui duxit in ma.quã pol
luit per adul. Ponuntur in diffinitio-
ne verba illa, ex coitu ab vtroque iu-
re reprobato: vt in his verbis omnes
filiorum ſpecies, de quibus ſuperius
dictum eſt, comprehendãtur, & etiã
cauſa differentiæ filiorum, qui ex iu-
ſtis nuptijs ſunt procreati. Authen.
de nup.in prin.col.4.& in prin.inſti.
de patri.poteſt.& in prin de nup.ca.
gaudemus.de diuor. Item in diffini-
tione ob id verba illa ſcripta fue-
runt, vt filij ſpurij à filijs naturalibus
tantùm diſtinguantur, qui natura-
les non ſunt nati ex coitu ab vtro-
que iure reprobato: ſed potiùs à iu-
re ciuili permiſſo, & iure Canonico
reprobato.l.in concubinatu in fine.
ff.de

ff.de concub.l.1.C.eodem tit. gloſ.in l.in libere. ff. de ript.nupt.gloſ. fin.in prin.inſtitu.de patri.poteſta.l. 2.titu. 14.part 4. Ex quo valde redditur dubia gloſſa in verbo.manzeres.in cap. niſi cū pridem.de renun. dicēs, quòd ſpurius dicitur natus ex concubina, quam.gloſ.reprobat. Barto.in. l.fina. in prin.ff.de his quibus, vt indig. Sed aliquo modo prædicta gloſ. poterit ſuſtineri, ſi intelligatur ex concubi-
14 na, non in domo retenta, quaſi loco vxoris:tunc enim non ſpurius,ſed naturalis filius diceretur. Authen.quibus modis natu. effi. ſui. §. diſcretis. colla.7.Authen.de trien.& ſemi.§.cōſideremus.colū.3. Sed ex concubina extra domum habitante, quæ cū pluribus coeundi conſuetudinem habebat.l. vulgo concepti. ff.de ſtatu homi l.11.in fine titu.13.par.6.quod de iure nouo regio aliter dicendum puto,iuxta tenotem.l.11.Tauri.

SVMMARIVM.

1 *Regula cum. 44.ampliationibus & declarationibus conſtituitur.*
2 *Quòd ſpurius eſt omnino incapax hæreditatis paternæ.*
3 *Spurius de foro Cantabriæ, & Valentiæ hæreditatis etiam maternæ eſt incapax.*
4 *Paternum vitium, in filijs puniendum eſſe.*
5 *Spurij ſunt geniti in offenſam Dei, & in contemptum matrimonij.*
6 *Adulterorum filij abominatio ſunt Domino.*
7 *Manzer in Eccleſiam Dei non ingrediatur, vſque ad. 10.generationem.*
8 *Spurius non ſolùm humano, ſed etiam diuino iure à ſucceſſione paterna repellitur.*
9 *Non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ.*
10 *Illegitimos neque in bello fortes eſſe, neque in fide ſtabiles, neque Deo amabiles, neque hominibus honorabiles.*
11 *Spurios de iure etiam canonico eſſe incapaces.*
12 *Filius ſpurius lege municipali non poteſt effici capax ſucceſſionis.*
13 *Statutum admittens ſpurios ad ſucceſſionem, eſſe contra bonos mores.*
14 *Spurius non efficitur capax per ſtatutum diſponens etiam per modum pœnæ.*
15 *Inſtitutio facta de ſpurio eſt ipſo facto, & iure nulla.*
16 *Verba præſentis temporis ſignificāt ipſo iure.*
17 *Verbum irritum quid operetur.*
18 *Duo notandi effectus quòd actus ſit ipſo iure nullus.*
19 *Quod ſpurio relinquitur proximioribus teſtatoris defertur.*
20 *Spurios nulla etiam prole exiſtente non ſuccedere.*
21 *Nepos ſpurius ex filio ſpurio ſeu legitimo, an auo ſuccedat.*
22 *Nepos legitimus, an poſſit ab auo hæres inſtitui.*
23 *Prohibitio facta de filio, vtrùm ad nepotem extendatur.*
24 *Incapacitas patris filio non nocet.*
25 *Dictio, ex, denotat cauſam proximam, & immediatam, & non remotam.*
26 *Odia reſtringi, & non ampliari oportet.*
27 *Filiorum appellatione in odioſis nepotes non comprehenduntur.*
28 *Prohibitio alienationis facta familiæ, vltra quartum gradum non extenditur.*
29 *Quicquid acquirit filius in poteſtate, ſuo patri acquirit.*
30 *Opinio verior contra Bald. & Ange.*
31 *Nepos ex filio inceſtuoſo, non poteſt hæres inſtitui.*
32 *Verus ac germanus ſenſus ad. l. ſi quis inceſti. C.de inceſti.nup.*
33 *Nepos ex filio ex conſanguinea genito, hæres non poteſt inſtitui.*
34 *Idem dicendum eſt, ſi impedimentum publicæ honeſtatis iuſtitiæ eſſet.*
35 *Filius clerici in ſacris ordinibus conſtituti, nō dicitur inceſtuoſus.*
36 *Nepos filij clerici ab auo poteſt hæres inſtitui.*
37 *Clericus, an vxorem filij ſui ſpurij inſtituere poterit.*
38 *Gloſſator ordi. opinione ſua fuit deceptus.*

39 Gloſſa

39 *Gloſſa in l. 2. C. de Epiſ. & Cle. defenditur.*
40 *Spurij non ſunt de familia, neque de cognatione parentum.*
41 *Spurij non continentur in diſpoſitione facta de parentela, vel conſanguinitate.*
42 *Spurij quo ad ius ſanguinis coniuncti & conſanguinei dicuntur.*
43 *Spurios eſſe incapaces etiam ſucceßionis conſanguineorum patris.*
44 *Spurij ſuccedunt cognatis, & conſanguineis maternis.*
45 *Spurij inter ſe mutuò ſuccedunt.*
46 *Agnati & conſanguinei bona ſua ſpurijs relinquere poſſunt.*
47 *Spurius reſpectu agnatorum extraneus cenſetur.*
48 *Spurius etiam ex ſubſtitutione vulgari bona paterna capere non poteſt.*
49 *Per ſubſtitutionem vulgarem ſucceditur teſtatori.*
50 *Spurius ex ſubſtitutione pupillari bona paterna capere poteſt.*
51 *Pupillo & non teſtatori per ſubſtitutionem pupillarem ſucceditur.*
52 *Spurius etiam eſt incapax ſubſtitutionis fidei commiſſariæ.*
53 *Pater filio ſpurio neque per ſe, neq; per interpoſitam perſonam aliquid relinquere poteſt.*
54 *Quod directo quis conſequi non poteſt, neque per obliquum.*
55 *Quod quis non poteſt per ſe, neque per alium.*
56 *Propter fraudem eſt locus delationi in fiſcum.*
57 *Spurius neque cauſa implendæ conditionis inſtituitur, vel ei aliquid relinquitur.*
58 *Spurius neque prætextu adoptionis efficitur capax ſucceßionis paternæ.*
59 *Spurius neque titulo donationis, ſeu venditionis paterna bona capere poteſt.*
60 *Confeßio paterna iureiurando etiam confirmata filio ſpurio non prodeſt.*
61 *Gloſſa in l. qui teſtamentum. ff. de proba. cõmuniter à Doctoribus reprehenditur.*
62 *Gloſſa ſupradicta in aliquibus caſibus ſuſtinetur.*
63 *Fraus & dolus regulariter non præſumuntur.*
64 *Error vel ignorantia potius eſt præſumenda quàm fraus vel dolus.*
65 *Confeßio mutui vel venditionis, eſt de fraude ſuſpecta.*
66 *Fraus legi fit, ſi is, cui aliquid donatum eſt, incontinenti id filio ſpurio dederit.*
67 *Spurius bona illa habere nõ poteſt, quæ ſuo nomine à patre fuerunt empta.*
68 *Spurius omni fraude ceſſante titulo oneroſo à patre, & ab alijs extraneis lucratiuo, bona capere poteſt.*
69 *Inſtitutio pupillaris, vel exemplaris à patre filio ſpurio fieri nequit.*
70 *Filius ſpurius, vel naturalis, non eſt in poteſtate paterna.*
71 *In ſubſtitutione pupillari, vel exemplari patria poteſtas eſt neceſſaria.*
72 *Filio ſpurio non datur tutor teſtamentarius.*
73 *Quod aliter eſt in filijs naturalibus.*
74 *Dummodo decretum iudicis interueniat.*
75 *Conſanguinei, vel affines ſpurij ad eius tutelam non admittuntur.*
76 *Spurius factus executor teſtamentarius, nullum ex officio executoris commodum conſequi poteſt.*
77 *Pater executor à teſtatore nominatus, ad bona ſua diuidenda, filio ſuo ſpurio bona donare non poterit.*
78 *Nicolaus Boerius meritò reprehenditur.*
79 *Spurius immunitatibus, priuilegijſque paternis non gaudet.*
80 *Spurius à ferendo teſtimonio repellitur.*
81 *Iuramentum non defertur in defectum probationis habenti vnum teſtem ſpurium.*
82 *Filius Spurius eſt incapax gradus Doctorat⁹.*
83 *Doctoratus gradus eſt dignitas.*
84 *Spurius tanquam coniuncta perſona in iudicio ſine mandato non admittitur.*
85 *Spurius non eſt de familia, neque de cognatione paterna.*
86 *Spurius arma & inſignia generis & familiæ non poteſt ferre.*
87 *Spurius in feudo non ſuccedit.*
88 *Spurius non eſt capax ſucceßionis Regni, Ducatus, ſeu Maioricatus.*
89 *Argumentum de feudo ad Maioricatum validum & vſitatum eſt.*

90 *Spurij ad successionem emphyteusis ecclesiasticæ non admittuntur.*
91 *Emphyteusis pro se & filijs suis ad spurium non extenditur.*
92 *Spurius neque ad ius patronatus admittitur,*
93 *Spurij vel illegitimi in dispositione legali appellatione filiorum non continentur.*
94 *Ius patronatus rebus spiritualib⁹ est annexũ.*
95 *Habentes defectum natalium, rerum spiritualium sunt incapaces.*
96 *Ius patronatus est honorificum.*
97 *Spurij ad honores & dignitates non admittuntur.*
98 *Spurius non est legitimus testis.*
99 *Spurius est infamis infamia facti.*
100 *Nati ex meretricio viles & degeneres, & ignobiles sunt,*
101 *Infamia facti testem à testimonio repellit.*
102 *Qui vocat alium spurium actione iniuriarum tenetur.*
103 *Spurius non admittitur ad retractum.*
104 *Ius retractus qua ratione fuit institutum.*
105 *Spurij non merentur nuncupari filij.*
106 *Ius retractus sequitur ius successionis.*
107 *Glossa in. l. 3. titu. 10. lib. 3. Fori defenditur.*
108 *Spurius non succedit in ius accusandi mortem patris.*
109 *Spurius in paternis dignitatibus atque beneficijs ecclesiasticis non succedit.*
110 *Dictũ sing. Inno. in c. dilectus. in. 3. de præben.*
111 *Omnes dispensationes sunt odiosæ.*
112 *Nepotes ex filio spurio ad dignitates, & ecclesiastica beneficia non admittuntur.*
113 *Sanctuarium Dei iure hæreditario non possideatur.*
114 *Extrauagans Clementis. 7. contra filios, & nepotes Clericorum.*
115 *Spurij, legitimis etiã non existentibus, in Regno, Ducatu, vel Maioricatu non succedunt.*
116 *Illegitimi non dicuntur de domo, neque de cognatione parentum.*
117 *Plures illegitimos in regnis successisse refertur.*
118 *Spurios tutores dari non posse.*
119 *Neque ad legitimam consanguineorum tutelam admitti.*
120 *Spurios ad ius sepeliendi in sepulchro parentum non admitti.*
121 *Ius sepeliendi hæredibus, & ijs qui sunt de cognatione & familia competit.*
122 *Spurius substitutum non excludit.*
123 *Spurius bona paterna præscribere nõ poterit.*
124 *Præscriptio absque iusto titulo minimè procedit.*
125 *Alienationis verbũ vsucapionẽ continet.*
126 *Alienatione prohibita, per consequens vsucapio censetur esse prohibita.*
127 *An dos præscribi possit.*
128 *An dos alienari possit.*
129 *Opinio Angeli, quod spurius potest præscribere.*
130 *De præscriptione immemoriali.*
131 *Spurio de facto hæredi instituto non competit remediũ. l. fi. C. de edict. Diui Adri. tollen.*
132 *Spurios in ius cõpromittendi non succedere.*
133 *Carolus Ruinus reprehenditur & meritò.*
134 *Spurius inter coniunctos maternos ad compromittendum compellitur.*
135 *Pater filio suo spurio non succedit.*
136 *Inter patrem, & filium spurium nullum ius agnationis, vel cognationis inest.*
137 *Successio ascendentium & descendentium æquiparatur.*
138 *Correlatiuorum eadem est ratio.*
139 *Spurius non potest in foro conscientiæ possidere bona parentum.*
140 *Omnis lex humana iusta & rationabilis, quæ disponit per rationem, & non per præsumptionem, obligat in Foro animæ.*
141 *Cor regis in manu Dei est, & vbi voluerit inclinabit illud.*
142 *Statuta municipalia iusta, seruanda etiam sunt in foro animæ.*
143 *Leges prohibentes filios instituti, sunt iustæ & ob id in foro conscientiæ seruandæ.*
144 *Dominicus à Soto, salua eius summa extimatione, & auctoritate, sua opinione fuit deceptus.*
145 *Spurius, legitima etiam prole non existente, est incapax successionis paternæ contra doctissimum fratrem Dominicum à Soto.*
146 *Legis. 9. & 10. Tauri declaratio.*
147 *Filius spurius ante sententiæ declarationem bona paterna restituere tenetur.*

Leges

148 *Leges etiam pœnales in conſcientia obligãt.*
149 *Plures notandæ declarationes ad gloſ. vulgatam, in cap. fraternitas. 12. quæſt. 2.*
150 *Leges pœnales quæ aliquem incapacem vel inhabilem reddunt, in conſcientia, obligant abſque iudicis declaratione.*
151 *Leges impeditiuæ translationis dominij ſtatim obligant.*
152 *Quid agendum ſit quando patri data eſt tacita, vel expreſſa fides reſtituendi bona filio ſpurio.*
153 *Egregius Doctor à Couarru. meritò reprehenditur.*
154 *Hæres tutò bona poßidet, quamuis eſſet veri ſimilis coniectura, quòd bona relinquuntur, vt ſpurio daret.*
155 *Propoſitum in mente retentum nihil prorſus operatur.*
156 *Præſumptio in foro conſcientiæ non obligat.*
157 *Forus conſcientiæ, eſt forus boni, & æqui cõiunctim, tribunal veritatis, & nõ fictionis.*
158 *Conſcientia eſt quædam conſonantia animæ ad Deum, ex cõcordia ſpiritus, & volũtatis.*
159 *Bona cui reſtituenda ſunt, quæ contra prohibitionem relinquuntur.*
160 *An maius delictũ ſit publicũ, quàm occultũ.*
161 *Bona clerici delinquentis, an ad fiſcum Eccleſiaſticum, vel regium pertineant.*
162 *Fructus etiam reſtituendi ſunt.*
163 *Prædo tenetur fructus perceptos, & percipiendos reſtituere.*
164 *Fructus partes rei eſſe dicuntur.*

Cap. XX.

1 His itaque præmiſſis, conſequens eſt vt ad eorum ſucceſsionem trãſeamus. Et vt omnia clarius ac facilius percipi valeant, regulam, &. 44. ampliationes, ac nonnullas fallẽcias referã. Sit igitur in hac noſtra materia
2 regula, filios ſpurios ex teſtamẽto & abinteſtato, eſſe omnino incapaces, nullamq; in bonis paternis succeſsionem habere. l. ſi quis inceſ. in princi. &. l. qui contra. Authenti. ex complexu. C. de inceſ. nup. l. 2. C. de hære. inſtitu. l. 1. Authenti. licet. in fine. C. de natu. lib. l. ex libera. C. de ſuis & legi. lib. Authen. quibus modis natu. effi. ſui. §. fi. col. 7. Authen. quibus modis natu. effi. legi. §. fi. col. 6. l. non intelligitur. ff. de iure fiſci. in prin. inſti. de fideicommiſſarijs hære. glo. fi. in. §. fi. inſti. de nup gloſ. in verbo. teſtamẽti. in. §. legari. inſti de lega. glo. fi. in. c. tanta. qui filij ſint legi. l. 4. tit. 3. par. 6. l. 10. tit. 13. par. 6. l. 17. tit. 6. lib. 3. Fori. l. 10. tit. 5. lib. 3. Fori. l. 11. tit. 20. in foro
3 Cantabriæ. Idemq; ſtatutũ eſt in Foro regni Valentię, in Foro qui incipit. Lo fill que ſera procreat e nat. tit. De his quibus vt indignis. Qui Forus vſque adeò ſpurium excludit à ſucceſſione, qui expreſsè diſponit, quod nõ ſolùm à ſucceſsione paterna, ſed etiã à materna ſucceſsione ſpurius excludatur. Ratio noſtræ regulæ & concluſionis eſt. de lege fi. C. de natu. lib. ibi.
4 quia vitium parentum reſręnãdum eſſe exiſtimauerunt. Iaſ. in. l. Gallus. §. & quid ſi tantùm. num. 18. ff. de lib. &
5 poſthu. Et quia filij ſpurij ſunt geniti in offenſam Dei, & contemptũ matrimonij, vt inquit Cardinalis in cap. ſi gens Anglorum. 56. diſ. allegãdo. c. ſi quis cũ mulieribus. 6. quæſt. 1. & eſt
6 tex. in. c. penul. 56. diſ. dicẽs, adulterorũ filij, abominatio ſunt Domino, & paterna flagitia hæreditaria ſucceſſione deſcendunt. & in Deute. c. 23.
7 legitur, non ingrediatur manzer in eccleſiã Domini vſque ad decimã generationẽ. tranſumptinè habetur in c. per venerabilem. qui filij ſunt legi.

¶Primò ampliatur, non ſolùm in ſucceſsione ex teſtamẽto, ſed etiam in ſucceſsione ab inteſtato. l. fi. C. de natu. lib. Authẽ. quibus modis natu.

cffi. ſui.§.filium.col.7.& in omnibus ferè iuribus ſuperius allegatis.

8 ¶Secundò ampliatur, iure etiã diuino, filius ſpurius à ſucceſsione repellitur iuxta illud, eijce ancillam &
9 filium eius, non erit hæres filius ancillæ cum filio liberæ. vt Gene.ca.21. & Paulus ad Galatas.c.4. Et habetur in.c.non omnis.32.quæſt.2.& in.c.dicat aliquis.32.quæſt.4.& filij legitimi Galaad dixerũt fratri ſuo ſpurio Iephte: hæres in domo patris noſtri eſſe non poteris, quia de meretrice natus es. Et in libr. Sapientiæ cap.3.legitur: Adulterorum filij abominatio ſunt Deo.& habetur in.c.penul.56.diſtin.
10 & in Deuterono.c.3. Non ingrediatur manzer. &c. Bonifacius martyr ſcribens ad Regem Anglorũ, inquit: Filios illegitimos, neque in bello fortes, neque in fide ſtabiles, neque Deo amabiles, neque hominibus honorabiles. Et habetur in c.ſi gens Anglorum.56.diſ.& Paulus in epiſt.1.ad Corinthios.c.7.inquit: Filij veſtri illegitimi immundi ſunt. Et Diuus Auguſtinus ſuper Leuitico.c.77. quòd tales filij non reputantur filij, & quòd nullo iure parentibus ſuccedunt. & dicitur nullo iure, id eſt, nullo iure diuino & humano. c.1.35.quæſt.7.expreſsè Bal.hos filios ſpurios de iure etiam diuino eſſe incapaces in.l.eam quam nume.33.C.de fideicommi.& in.l.1.nume.29.C.de ſumma trini.& fide Catholi. Nicola de Vbal.de ſucceſ.abinteſt.pat.1.nu.40.Gabriel.Paleo.de filijs nothis.c.54.

11 ¶Tertiò ampliatur, id etiam de iure canonico procedere. ca.dicat aliquis.32.quæſt 4.c.quid eſt.35.quæſt.7.c.deinde.26.diſt.c.cùm multæ.15.quęſt.8.c.vidua.34.diſt.c.per venerabilem.§.ſi.ca.tanta.c.reſente.c.lator. qui filij ſunt legiti.c.cùm haberet. de eo qui dux.in ma.quam pol.per adul. gloſ.in verbo.volumus.in.c.ſtatutũ. in.2.de hæreticis.lib.6.

12 ¶Quartò ampliat, ſtatuto aliquo, lege, vel cõſuetudine induci nõ poſſe, quòd filij ſpurij ſuis parentibus ſuccedant. Bat.in.l.teſtamenti factio.nu me.7.ff de teſta.Bald.in.l.1.nu.13.C. de ſumma Trini.& fide Catho.dicẽs,
13 tale ſtatutum eſſe nutritiuum peccati.& in.l.1.nu.9.C.de his quæ pænę.nomi.relin.quod ſtatutum eſſet contra bonos mores.& in.l.1.nu.3.C.de iu.aure anu.& in l.eam quam.nu.33. C.de fideicommi.Plate.in.l.vnica.in fine.C.de his qui ſe deferunt.lib.10. dicentes non valere ſtatutum: quòd ſpurij ſuccedant parentibus ſuis, & quòd tale ſtatutum tanquam nutritiuum peccati Epiſcopus poterit annullare.Pettrus de Raue.de cõſue.nume.25.Gabri.Paleo.de filijs nothis.c. 54.Nicola.de Vbal.de ſucce.abinteſt. parte.1.nume.40.Guiller.Bene.in.c. Raynuntius.in prin.nu.39.de teſta. Nicola.Boeti.deciſione.127.Decius in.c.in præſentia.nu.43.de proba.vbi hanc affirmat eſſe communem opinionem & Aretinus in.l.cunctos populos.nu.15.C.de ſumma Trini.& fide Catho.Thomas Ferra.cau.41.incip.Doctores.Ioan.Duran.in arte teſtandi.titu.1.cau.14.Iaſ.in.l.Gallus.§. & quid ſi tantùm.nu.115.ff.de lib.& poſthu.& in.l.ait Prætor.nu.12.de in reiu.& in conſi.26.nu.13.volu.1.Ferdinã.à Loazes de matrimonio.ſecundo dubio.§.5.nu.7.Couarru.in.4.c.8. §.5.nu.6.Pala.Rub.in.c.per veſtras.§. 9.nu.12.de dona.inter vir.& vxo.nu.
14 90. Qui omnes concludunt hãc eſſe communem opinionem, quod ampliandum eſt, quod etiam per modũ pœnæ, lege municipali effici non poteſt, vt filius ſit capax ſucceſsionis paternę.veluti ſi ſtatutũ diſponat, quòd quicunque obiecerit talem eſſe ſpurium,

rium, tali pœna puniatur. Bar.in.l.Se-
nius & Augerius.ff.ad.l.falci.vbi.Im-
mola.Pau.& alij communiter & latè.
Mēchaca de succe. crea.lib.1.§.7.nu.
35.sed Calderinus tenuit contrarium
in consi.4.an valeat statutum sub tit.
de consti. dicēs, quòd quemadmodū
omnes succesiones sunt inuentæ de
iure ciuili, eodem modo earum pro-
hibitiones. Et Decius sibi contrarius,
in consi. 271.nu. 13. vbi plurimis ra-
tionibus & fundamentis nititur im-
pugnare istam communem opinio-
nem contra Marchionem de Tarifæ,
& in fauorem Ducis Metinę Sidonię,
sed communis opinio indubitatè se-
quenda est.

15 ¶Quintò ampliatur, quòd institu-
tio huiusmodi facta de ipso spurio, est
ipso iure nulla, & ipso facto, & iure fi-
lius spurius est incapax. l.1. Authen.
licet. in fine. C.de natu.lib. Authen.
quibus modis natu.effi.sui.§. fi.col.7.
Authē.ex cōplexu. C. de inces.nup.l.
si pater.vbi glo. C.de hæredi.insti.l.si
spurius. ff. vnde cogna.quòd optimè
declarat Lance. Galia. in. l. Gallus.§.
qnidam rectè. ff. de lib. & posthu. &
quoties. l. loquitur per verbum præ-
sentis temporis, intelligitur ipso iu-
re, & non ope exceptionis. 1.glos.in
16 verbo. habeatur in. l. in criminali. C.
de iurisdi.omn. iudi.glo.verbo.affice
rentur in.l.1. C. ne liceat potentiori-
bus. glos. magna in.l.Si quis in tantā.
C.vnde vi. glo.& Bart.in.l.Iubemus.
in.2.§. sanè de sacro. eccle. glo.in re-
gu.in pœnis de regu. lib. 6.Abb. in.c.
cęterum.nu.5.de rescrip.Ias.in.l.non
dubium.nu.25. C.de legi.& in.l.cum
posteaquam. nume. 4.C.de pact.vbi
examinat, an verbum irritum signi-
17 ficet ipso iure. effectus huius rei erit,
quòd quando ipso iure nō est neces-
saria sententia declaratoria: quòd ali-
ter est quādo ope exceptionis, vt vo-
lunt glossæ, & Docto.modò relati.a-
liùs etiam effectus erit, quòd quando
18 ope exceptionis, si non opponatur à
parte processus, & omnia gesta valēt:
quod aliter est quando ipso iure, vt
optimè exemplificat Abb.in. d.c.Cæ
terum.nume.5.

19 ¶Sextò ampliatur, quòd si aliquid
de facto à patre filio spurio fuerit reli
ctum, id legitimis liberis, vel agnatis
proximioribus de iure defertur. l. 1.
vbi Bal.& Sali.C.de natu.lib.Barto.in
l.fin.in fine. ff.de his quibus, vt indig.
Decius consi. 311. in casu proposito.
Gabri.Paleo. de lib.nothis.c.43.hanc
dixit esse communem opinionem.
Alexan. in.l.hæreditas. C.de ijs quib⁹,
vt indig. & in consi. 74.nu.6. volu.3
Ias.in. l.2.nn.9.C.de hære. insti. Sed si
intra duos mēses filij legitimi, vel ve-
nientes abintesta. noluerint contra
spurium agere, admittitur fiscus, &
ad eum bona pertinent. l. 1. §. qui-
bus tacentibus. C. de natu. lib. Bald.
in. l. certum. nnme. 27. C. vnde legi.
Ludouicus de Sar. de natu.lib. in fi-
ne, quod probare videtur. l.10.titn.
13.par.6.

20 ¶Septimò ampliatur etiam ascen
dente, vel descendente, vel consan-
guineo testatoris non existente, Spu
rius neque ex testamento, neque ab-
intesta. succedere. l. 1. C.de natu.lib.
l.10.tit. 13.par.6. circa quod tāquam
notissimum non insisto.

21 ¶Octauò ampliatur dicta conclu
sio, quæ non solùm locum habet in
filio spurio, sed etiam in nepote, siue
ex legitimo filio, siue ex spurio nato,
qui nepos abintestato ad succesio-
nem aui, vel proaui sui non admittit.
l. Si quis incest. C. de incest. nup. l.fi.
C.de natu.lib. ca.ex tenore. vbi Abb.
in princi. qui filij sint legi. Idem Abb.
in.c.lator.nu.2.eo.tit.Bal.in.l. fi.in fi-
ne.C.de verbo.signi. Alex.consi.174.

supet eo. volu. 5. Soci. consi. 148. me-
mini iam. vol. 1. Decius consi. 472. vi-
sa legitimatione. nu. 16. & consi. 45. &
diligentet. nu. 9. Ioan. Cota. in. l. hæ-
tes instituta. nu. 5. C. de impu. & alijs
subst. Bap. Caccia. in. l. Si qua illustris.
nu. 55. &. 82. C. ad Orfi. Hippo. singu.
143. filio bastatdo. Pala. Rub. in. l. 10.
Tauti, nu. 15. glos in vetbo. en adulte
tio in. l. 10. tit. 5. lib. 3. Fori. l. 22. titu. 3.
lib. 5. Ordi. l. 2. tit. 3. lib. 5. Ordi. Cifuē-
tes in. l. 9. Tauti. nepos enim ad succes
sionē sui aui vocati non potetat, nisi
ex persona pattis sui: sed patet nō ad-
mittit᷑ pet iura supetius allegata, pet
consequens ergo neq; eius filius, quę
cōclusio in successio abintestato in-
22 dubitata est in iure, ex testamēto ve-
ro difficilis, ambigua, & nondū à no-
stris iutis ptofessotibus bene intelle-
cta est quęstio. in qua cōclusione sum
matim vera & necessatia refetendo
procedā. Bar. Ioā de Imo. Areti. Alex.
& Ias. in. l. Gallus. §. quod si is qui. ff. de
lib. & postbu. post. glo. ibi tenēt nepo
tem legitimum, vel naturalē, vel spu-
rium ex filio spurio genitum posse ab
auo suo hæredē institui, legitima pto
le deficiēte. Idē Bar. Albe. Bal. & Sali.
in. l. fi. C. de natu. lib. Idem Bat. in cōs.
118. incip. Odocius habens filiū. vbi
pro vtraq; patte plutes tatiōes & fun
damenta scripsit, & tandē in hac opi-
nione tesidet dicēs, quòd ita fuit iudi
catum. Quā opinionē fatetur esse cō
munem Ias. in. l. hæreditas, nn. 7. &. 8.
C. de his quib⁹, vt indig. Bap. Caccia.
in d. l. Si qua illustris, num. 82. Curne.
consi. 25 in præsenti consultatione.
nu. 10. volu. 1. Bal. consi. 487. quætitnr
vttùm. vol 4. Alex. consi. 74. circa pri-
mum dubium volu. 3. & in consi. 158
viso testamento. nu. 3. vol. 7. Fede. de
se. consi. 57. Decius nonsi. 462. visa le-
gitimatione, nu. 20. Ioan. Dutā. in at-
te testan. tit. 1. cau. 14. nu. 12. Guiller.
Bene. in. ca. Rainuntius. vetbo. vxotē
nomine Adelasiam. decisio. 5. nu. 13 t
Nicola. Boe. decisio. 127. nu. 16. qui
omnes hanc dicūt esse communem
opinionem. & Xua. in. l. 1. nu. 16. tit. 6.
lib. 3. Foti. idem in. l. 9. nu. 5. tit. 11. lib.
1. Fori. ll. Castillo in. l. 9. Tauti. in pat-
te ex testamento. col. 4. vbi Cifuētes,
nu. 7. Segura in. l. cohæredi. §. cùm fi-
liæ. num. 77. ff. de vul. & pupi. subs. Co
uarru. supet. 4. parte. 2. c. 8. §. 5. nu. 13.
pto qua communi conclusione est
tex. & ibi. glo. fin. in. l. fina. C. de natu.
lib. ibi. in nepotibus autem non eadē
23 obseruatio, & ibi, quia vitium paten-
tum teftænandum esse existimaue-
rūt, vbi ptobatur prohibitionem de
filio non extendi ad nepotē. glo. in. l.
Gallus. §. quòd si is qui. ff. de lib. & po-
stbu. glo in parte de nepotibus. in Au
then. quibus modis natu. effi. sui. §. Si
quis igitut. col. 7. glos. Autben. de re-
sti. fideicōmi. §. nos igitut. col. 9. glo.
in. l. 9. tit. 5. lib. 3. Foti. facit. l. 1. §. fi. ff.
de bono. posse. contra tabu. ibi. veti⁹
est in vtroque casu nepotem admit-
tendum. l. Si necem. §. depottatus. ff.
de bonis libet. vbi habens filium de-
pottatum, eum hæredem instituere
non poterit. l. denique. §. 1. ff. de pœ-
nis. l. 1. C. de hęre. insti. l. 4. tit. 3. pat. 6.
nepotem tamen ex pręditto filio de-
portato hæredem instituere optimè
poterit, vt in. d. l. 1. §. fi. & in. d. §. de-
pottatus quibus accedat. l. cognoui-
mus, & Authen. de Nestorianis. C. de
hæte. & l. 4. tit. 3. par. 6. & l. 10. titu. 5.
lib. 3. Foti. & l. 16. titu. 6. eo. lib. 3. Fot.
vbi probat᷑ patti esse prohibitū filiū
suū hæteticū, vel Iudæū hęredē insti-
tuete, sed nō suū nepotē otthodoxū.
24 Itaque incapacitas patris eius filio, id
est, nepoti nō nocet, ad idem Authē.
ex complexu. in princi. C. de incest.
nup. qui text. tantùm loquitut de fi-
lijs ex nefario aut dānato coitu natis,
& non

l.quod. cõditionis. num. 3. de condi.
causa mor. Guilier. Bene. in. c. Rainũ-
tius. verbo. si absque liberis. in. 2. nu.
74. de testamentis. Gabri. Palęo. de fi-
lijs nothis. c. 37. vbi refert bonum in-
tellectum ad dict. l. Lucius. & Couar-
ru. in. d. §. 5. nu. 4. Et est gl. in. d. Auth.
quibus modis natu. effi. sui. §. fi. Ratio
diuersitatis inter prædictas substitu-
51 tiones est, quia pupillo, & non testato
ri per substitutionem pupillarem suc
ceditur. l. sed & si plures. ff. de vul. &
pupi. substi. & in prin. insti. de pupi.
substi. c. si pater. de testa. lib. 6. Bar. in.
l. 2. nu. 29. vbi recentiores. ff. de vul. &
pupi. substi. quod secus est in vulgari
substitutione, vt superius dictum est.

52 ¶Duodecimo, quòd etiam filius
spurius est incapax sustitutionis fi-
deicommissariæ, videlicet, si insti-
tuatur per fideicommissum, vt alteri
restituat hæreditatem, quia non solũ
quòad se, sed etiam quòad alium est
omnino incapax. gl. magna. in. l. eam
quam. Vbi Bal. & alij. C. de fideicom-
mi. glo. in. l. cogi. §. hi qui solidum. ff.
ad Trebe. hanc dixit esse communẽ
opinionem. Xuarez in allega. 27. nu-
mer. 22.

53 ¶Decimotertio ampliatur, quod
neque per aliũ, neque per interpositã
personam filio spurio aliquid à patre
relinqui possit. l. 1. §. siue itaque. C. de
natu. li. l. si quis incesti. in prin. C. de
inces. nup. l. neque per se. C. de hære.
insti. l. vnica. in fine. de contractibus
iudicũ. l. penul. C. de ijs quę vi me. ve
cau. fi. l. pupillus. §. itẽ ipse testator. ibi
sed si per interpositam personam. ff.
de autho. tuto. & curato. Ratio est,
quia si directo hoc cõsequi nõ potest
54 filius spurius, neque per obliquum, id
est, per aliũ. l. si tibi & mihi. §. regula.
ff. de lega. 1. l. quæ sub conditione. §. si
quis sub iurisiurandi. ff. de condi. in-
sti. l. quæritur. ff. de bonis liber. l. fi. C.
si manu. ita ven. ne prosti. l. Aristo. in
fine. quæ res pignori obli. po. regu. cũ
quid de regu. iu. li. 6. illud enim quod
quis non potest per se, neque poterit
per alium. l. si spõsus. ff. de dona. inter
55 vi. & vxo. l. si minor. vbi. Ias. plenè. in
prin. ff. de verb. obli. l. nõ minus. ff. de
hære. insti. ex quo singulariter affir-
mat Ioa. de Plat. in. l. vnica. in fine. C.
de his qui se deferunt. lib. 10. allegan-
do Bar. & alios, quòd si pater filij spu-
rij donauit bona sua alicui extraneo,
qui extraneus post mortem patris de
proximo bona vendidit, vel donauit
filio spurio, propter illam fraudẽ præ-
56 sumptam, est locus delationi in fiscũ.
Sed si omni fraude & dolo cessante
hæres scriptus à testatore dat hæredi-
tatem spurio, nulla vt dictum est, ha-
bita fide de restitutione, hoc casu op-
timè ad quirit spurio hæreditas: quia
eã nõ capit à testatore, sed ab eius hę-
rede, & sic ab extraneo. glo. in Auth.
quibus modis natu. effi. sui. §. fi. col. 7.
l. si is qui. ff. de vul. & pupi. Frãc. Mar.
decisione. 238. quærit an hæres scrip-
tus. in. 1. parte. & in decisione. 841.
quæritur circa leg. nu. 6.

57 ¶Decimoquarto ampliatur, quòd
neque spurio causa implendæ condi-
tionis aliquid relinqui potest: velut si
centum ei relinquatur ea lege & con
ditione, vt sepulchrũ cõstruat, vel sub
alia conditione. glos. singu. in verbo.
non potest in. l. quòd conditionis. &
ibi Bar. ff. de dona. cau. mor. Idẽ Bar. in
l. si is qui ex bonis. 1. oppositione. ff. de
vul. & pup. substi. Bal. in. l. eam quam.
nu. 55. C. de fideicõmi. & in. c. 1. §. na-
turales. si de feudo fue. contro. inter
domi. & agna. Ias. in. l. pro hærede. §.
Papinianus. n. 3. ff. de acqui. hære. Ra
tio est secundum glo. modò citatam,
ne fraus legi fiat. l. contra legem. ff. de
legi. l. non dubium. C. eodẽ. titul. l. si
quis id quod. ff. de iu. om. iudi. Id est,
ne hac

ne hac occaſione, vel prætextu filij
ſpurij à parentibus inſtituantur, &
prohibitioni legis fraus fiat.
58 ¶ Decimoquinto ampliatur, etiã
ſi filius ſpurius à patre adoptetur, ni-
hilominus patri ſuo eſt inſucceſsibi-
lis, & talis adoptio eſt nullius momen
ti. l. legem. C. de natu. li. Auth. quibus
modis natu. effi. legi. §. & vos laruit.
coll. 6. quę iura ad hoc refert Lud. Ro.
ſing. 621. incip. an naturalis. Franc.
Mar. deciſióne. 883. quæritur. num. 4.
parte. 1. Gabriel Palæo. de filijs nothis
cap. 43. nu. 7.
59 ¶ Decimoſexto ampliatur, quòd
neque tit. donationis, vel venditionis
filius ſpurius ex cõtractu oneroſo, ſeu
lucratiuo, per ſe, vel per aliũ bona pa-
terna poterit obtinere. l. 1. C. de na-
tu. li. ibi, quicquid talibus li. pater do-
nauerit. & ibi, vel emptione collatũ.
l. ſi quis inceſt. in prin. C. de inceſ. nu-
pt. l. 10. tit. 13. par. 6. l. fi. tit. 5. li. 5. ordi.
Bar. in. l. ſi is qui ex bonis. in fine. ff. de
vul. & pupi. ſubſti. Idem in. l. qui teſta
mẽtũ. ff. de proba Bal. in. l. iubemus. §.
in ſupradictis nu. 4. C. ad Trebe. Ga-
briel Palæo. de filijs nothis. c. 42. Alex.
conſi. 18. conſideratis ijs. in prin. vol.
3. Decius conſi. 311. in caſu propoſi-
to. vbi poſt longã diſputationẽ cõclu
dit confeſsionem patris, iuramento
etiã firmatã; filio ſpurio nõ prodeſſe,
60 in qua pater iureiurãdo fatetur ſe de-
bere ratione mutui, vel conditionis
centum. ſingu. l. cùm quis decedens.
§. titia. Vbi Bar. ff. de lega. 3. reprobata
glo. contrarium tenente, in. d. l. qui te
61 ſtamentum. quæ glo. magis commu-
niter reprobat, vt affirmat Alex. vbi
ſupra & Ioa. Galden. in arte teſtandi.
tit. 1. cauſ. 14. nu. 3. Iacob. in. d. l. qui te
ſtamentum. nu. 8. Guilier. Bene. in. c.
Rainuntius. in verbo. vxorem, nomi-
ne Adelaſiam. deciſione. 5. nu. 109. &
Thomas. Ferra. cau. 41. incip. Docto.

conantur. Caſti. in. l. 9. Tauri. in ver-
bo. la quinta parte. & Dueñas regula.
366. incip. filius ſpurius ampliatione.
11. ſed in caſu in quo Alex. in. d. conſi.
18. loquitur prædicta glo. aliquo mo-
62 do poteſt ſuſtineri: ſi non ſunt conie-
cturę aduerſus venditionem, vel do-
nationem paternam, quas coniectu-
ras refert Iaſ. in. d. l. ſi is qui ex bonis &
poterit ſimiliter dict. glo. ſuſtineri in
caſibus quos refert Thomas Ferra. in.
d. cautě. 41. & Caſti. vbi ſupra: videli-
cet q̃ filius bona illa aliunde habuiſ-
ſet, vt ceſſet aduerſus eũ omnis pror-
ſus ſiniſtra ſuſpicio. De qua re optimè
Ioa. de Plate. in. §. Item ſi quis nu. 23.
inſti. de inuti. ſtipula. Iaſ. in. l. ſi arroga
tor. nume. 24. ff. de adoptio & in. l. 1.
nu. 5. ff. de eo per quem. fac. erit. & in
Authen. vnde ſi parens. nu. 4. C. de in
offi. teſta. Segura in. l. cohæredi. §. cũ
63 filiæ. num. 127. ff. de vul. & pupi. ſubſti.
Ratio prædictorũ eſt, quia licet fraus
vel dolus in iure regulariter non præ
ſumatur. l. quoties. §. qui dolo. ff. de
proba. l. merito. ff. pro ſoci. l. elegan-
ter. §. qui reprobos. ff. de pig. acti. cap.
fin. vbi gl. & Doct. de renunciatione.
lib. 6. potiùs enim error vel ignoran-
tia eſt præſumenda, quam fraus vel
dolus. l. penu. C. de his qui ſibi aſcri.
64 inteſ. Hip. in rub. ff. de falſis. nume. 7.
Tamen inter perſonas, inter quas à
iure eſt prohibita donatio vel hære-
dis inſtitutio, confeſſio mutui vel ven
65 ditionis eſt ſuſpecta d̃ fraude, & fraus
in ea pręſumitur. l. cum quis decedẽs.
§. titia. ff. de lega. 3. l. ſi forte. vbi. Bar.
ff. de Caſt. pecu. l. nõ ſolum. vbi Bar. ff.
de rip. nup. idẽ Bar. per tex. ibi. in. l. qui
teſtamẽtũ. ff. de prob. Iaſ. in. l. ſi dona-
tione. nu. 4. C. de coll. Alex. in. d. con-
ſil. 18. vol. 3. Hip. ſing. 610. incip. non
ſtatur aſſertioni patris. ideo inquit
Bartol. in dict. l. qui teſtamentum in
66 ſecundo nota. Quòd quando bona
patris

patris penes filium spurium reperiun
tur: quod est euidens præsumptio cõ
tra filium, quod aliqua fraude seu ma
chinatione filius spurius illa bona ob
tinet.
67 ¶ Decimoseptimo quòd neque fi-
lius spurius possit habere illa bona,
quæ nomine dicti filij pater emit,
quia in fraudem talis emptio nomi-
ne filiorum, vel concubinæ facta præ-
sumitur, & filij legitimi vel consan-
guinei dicta bona possunt repetere.
l. 1. C. de natu. lib. l. 10. titul. 13. partit.
6. optimè Pala. Rubeus, in cap. per ve-
stras. §. 27. in fine. fol. 65. Cepola de si-
mula. contrac. c. præsumptio. 9. sed Ga
68 bri. Palæo. de filijs nothis. c. 43. in fine
affirmat, quòd omni fraude cessante
titulo oneroso, & ab alijs extraneis. ti
tulo lucratiuo, res paternas filius spu
rius capere potest.
69 ¶ Decimooctauo ampliatur, quòd
filio spurio vel naturali substitutio pu
pillaris, vel exemplaris à patre fieri nõ
potest. l. Lucius. ff. de vul. & pupi. sub
sti. Bar. in. l. 2. nu. 3. ff. eo. titu. & in. l. 3.
nu. 3. ff. de his qui sunt sui, vel ali. iu. &
in. l. ex facto. nu. 7. ff. de vulga. Bal. in.
l. 2. in fine. C. de hære. insti. & in. l. hu-
manitatis. C. de impub. & alijs substi.
70 & in. d. l. Lucius, nu. 4. & in. d. l. ex fa-
cto. nu. 20. ratio est, quia filij spurij vel
naturales non sunt in potestate pater
na. l. itẽ in potestate. ff. de his qui sunt
sui vel alie. iu. & in prin. insti. de patri.
potes. glo. in verbo. volumus. in cap.
statutum. in. 2. de hæreticis. lib. 2. l. 2.
tit. 17. par. 4. & necesse est vt filius sit
in potestate, vt ei fiat substitutio pu-
71 pillaris. l. 2. ff. de vul. & pupi. substi. l. 2.
& l. quamuis. C. de impub. & alijs sub-
sti. & in prin. insti. de pupi. substi. l. 5. &
10. titu. 5. par. 6.
72 ¶ Decimonono ampliatur, quòd
neque pater filio suo spurio poterit tu
torem dare. l. fi. vbi Doct. de confirmã
do tuto. glo. in verbo. parentibus. in. l.
1. ff. de testa. tute. Bar. in. l. 3. nu. 3. ff. de
his qui sunt sui, vel alie. iu. Romanus
singulari. 82. incipit. quòd spurio. vbi
ad id allegat. l. siquidem. ff. de testa. tu
73 te. Ratio est illa, de qua supra, quia isti
filij spurij non sunt in potestate pater
na, & filijs in potestate non existenti
bus, non datur tutor testamentarius.
l. 1. ff. de testa. tute. §. permissum est in
sti. de tute. l. 3. tit. 16. par. 6. quod aliter
videtur in filijs naturalibus tantùm,
quibus pater poterit in testamento
suo tutorem constituere, sed talis tu-
tela à iudice erit confirmãda. l. natura
74 libus C. de cõfir. tuto. l. 2. tit. 16. par. 6.
Frã. Mar. decisio. 11. incip. quæritur
an officiũ tutelę. Gabri. Palæo. de filijs
nothis. c. 52. Qui omnes dicunt, quòd
si intestatus pater moriatur, vel cum
75 testamento filijs spurijs relictis, ne ta-
les filij indefensi remaneant à iudice,
debet tutor seu curator decerni, sed
consanguinei vel affines ad hoc mu-
nus tutelæ ratione consanguinitatis
de iure non vocantur, quemadmodũ
neq; ad eorũ successionẽ. l. si sororis.
C. qui dare tutores possunt, & in prin.
insti. de Attillia. tuto.
76 ¶ Vigesimo ampliatur, q; licèt fili9
spurius ad distribuẽda bona paterna
executor sit nominatus seu elect9, nul
lũ tamen cõmodũ ex hoc executoris
officio cõsequi poterit. l. si quis quos.
ff. de lega. 2. quã ad id allegat Bal. in. l.
ab eo. nu. 5. C. de fideicõmi. Ange. &
Imol. in. l. in tẽpus. ff. de hęre. insti. op
timè. Pala. Rub. in. c. per vestras. §. 10.
n. 12. fol. 90. de dona. inter vi. & vxo.
77 ¶ Vigesimoprimo ampliatur, ex
scriptis per Bal. in. l. id quod pauperi-
bus. num. 34. C. de epi. & cle. quod si
aliquis fuerit datus executor à testa-
tore ad bona sua diuidẽda, non pote-
rit executor bona testatoris eius filio
largiri, quia nõ videtur datũ arbitriũ
execu-

executori, vt contra ius, disponat.l. quanquam. ff.de rip.nup.l.Lucius.ff. ad munici. Idem quod in hac amplia tione remittit ipsemet Bal.in.l.illa insti tutio.versi.circa hoc.ff.de here.insti. Barba.in.c.cùm tibi.num.14.de test. Philip.Cor.confi.236.volu.2.Alex.cõ si.54.in prin.volu.7.Guiller.Bene.in cap. Rainuntius.verbo. vxorem nomine Adelasiam.decisio.5.num.122. de testaméris. Gabriel Paleo. de filijs nothis.ca.44.nu.4.Xuarez.in.l.1. nu. 21.titu.6.lib.3.Fori.Pala.Rub.in.l.9. nu.16.Tauri.contra Nicola.Boer.qui
78 contrarium & malè consuluit. decisio. 127.nu.10.& Alex.sibi contrarius in.l.si is qui.in fine.ff.de vulga.& Romanus. consi.436.neque liceret patri, tanquam executori inter filium suum bona restatoris distribuere: & proprium filium eligere, potius expilator, quàm distributor bonorum diceretur, quasi in rem suam bona de functi conuertendo, vt inquit Bald. in repeti.l.1.nu.48. C. de sacrosanct. eccle.& Gabriel Paleo. de filijs nothis.c.44.nu.4.
79 ¶Vigesimosecũdo amplia͂t, quòd neque in digniratibus, immunitatibus, priuilegijs, honoribusq; paternis filius spurius succedit.l.cũ legitime. ff.de statu homi.l.liberos.ff.de Senat. l.ex libera. vbi Bald. C. de suis & legi. lib.glos.in verbo.volumus.in. c.statu tum. in secũdo de hæreticis. lib.6.l.3. tit.5.par.4.l.2.tit.13.eadem.4.part. Bar.in.l.tutelas.nu.3. de capitis dimi. & in.l.1.num.50.de dignitatibus.lib. 12.& in tractatu de insigni. & armis. nu.11. De qua re plenissimè à nobis dictum fuit supra.c.15.vbi duæ leges parritæ inuicem contrariæ ad cõcordiam à nobis redactæ sunt.
80 ¶Vigesimoterno ampliatur, filiũ spurium à testimonio etiam ferendo repelli.Bal.in.l.cùm acutissimi. nu.9.

C. de fideicommi.glos.in.c.testimonium de testibus.ca.præceptum.32. quæst.5.Pala.Rub.in.c.per vestras.§. 10.fol 89.de dona.inter vi.& vxo. vn
81 de affirmat Ludouicus Romanus in l.admonendi.nu.83.de iureiurando. quòd si quis haberet pro se vnum testem spurium, non deferetur ei iuramentum in defectum probationis. Sequitur Hippo.singu.273.incip.notissimum.& Pala Rub.vbi supra. quæ est optima declaratio ad d.l.admonẽ di.& ad.l.in bonæ fidei.de rebus cre. & iu.& ad c.fi.§. fina.de iureiuran.& ad.l.2.tit 11.par.3.
82 ¶Vigesimoquarto amplia͂t, quòd filius spurius similiter non poterit doctorari. Cardinalis in proœ. cle.num. 4.allegando. l.generaliter. §.spurios. ff.de Decuri.Feli.in.c.quanto de magistris.nu.2. Ancbarra.in proœ.6.Bar to.in proœ.Codicis.num.10.& ratio
83 est, quia doctoratus est dignitas.vt in d. c. quanto.& tenet Bar. in proœ. ff. nu.12.& in.l.generaliter. in fi.de Decuri.lib.10.& in.l.fi.C.de Iudęis.Alexan. consi.94. consideratis his. vol.1. Abb.in.c.,ppofuisti.nu.15.de proba.
84 ¶Vigesimoquinto amplia͂t, quòd neque spurius tanquam coniunctą persona in iudicio pro patre vel consanguineo sine mandato comparere poterit. Inno.in ca.nonnulli. in fine. de rescriptis. Bart.in.l.2. ff. de accusa. Bal.in.l.cùm acutissimi.num. 8.C.de fideicommi.Angel.in.l.1.&.2..ff de li bera. cau. Ias. in.l.exigendi. nume.9.
85 C. de. procura. Ratio est, quia spurij non sunt de familia, vel cognatione, neque personæ coniunctę dicuntur. l.si spuri⁹.l.hac parte.ff.vnde cognal. tutelas. vbi Bar.ff.de capi.dimi.& in.l. pronunciatio.§.familiæ. ff.de verbo. signi.Bal.in.l.humanitatis. nume.44. C.de impub.& alijs substi. Feli.in ca. in præsentia.nume.22.de proba.quæ est

est optima declaratio ad.d.l. exigen-
di.& ad.l.sed & hæ personæ. ff.de pro
cura.& ad.l.10. titul.5.partit.3. &.l.5.
titu.8.lib.1.Fori.

86 ¶ Vigesimosextò ampliatur per ra
tionem proximè dictam, quod spurij
cùm non sint de genere, neque de fa-
milia, vel cognatione armis sui gene-
ris & familiæ vti non poterint, neque
insignijs nobilium. Bar. de insigui. &
armis.nu.10. Guido Papæ decisione.
580.incip. an bastardus. Decius cõsi.
85.& diligẽtet Tiraque.tracta.de no-
bili.ca.15.nu.13.Nicolaus de Vbal.in
tracta de succe.abintest.1.par.nu.53.
Gabri.Palço.de filijs nothis.c.60.n.6.
vbi inquit, ꝙ spurius gentilitia arma,
& insignia familiæ nõ possit ferre, sed
in Gallia, & Germania, & in alijs pro-
uincijs linea quædam transuersa po-
nitur in scuto, quod est signum iniu-
storum natalium. Otallora de nobili.
2.parte.3.partis cap.3. nnm.3. Franc.
Marc.decisio.1140.incip.queritur an
arma.parte.1.

87 ¶ Vigesimoseptimo ampliatur, ꝙ
filius spurius seu naturalis in feudo, si-
militer non succedit.c.1.§.naturales,
si de feudo fue.contro. inter domi. &
agna.vassa. Bar.in.l.ex facto.nu.7.ad
Trebe.Bal.in.l.generaliter.§.cùm au-
tem.nume.2. C.de insti. & substi.sub
condi.fac.& in.l.eamquam.nu.39.C.
de fideicommi.Alex.consi.2. visis co-
dicillis.nnme.11.volu.1. Abb.in.c.cũ
vintoniensem.n.2.de electio. Præpo-
situs in.c.lator.nu.13. qui filij sunt le-
gitimi. Guilliel.Bene.in.c.Rainũtius.
verbo.vxorem nomine Adelasiã.de-
cisio.5.nume.191.Pala. Rube.in dict.
cap.per vestras.§.10.nu.4.fol.89.& in
l.12.Tauri.num.21.&.38.

88 Vigesimooctauo ampliatur spuriũ
simili modo in Maioricatu, seu Duca
tu, seu Marchionatu non succedere
tex.& gl.in.d.c.1.§.naturales.Ioa. An
dre. in reg. sine culpa. de regu.iu.li.6.
Bal.in.d.l.eã quã.nu.43. Decius.cõsi.
269.consulrus ab illustri.n.19.Barba.
in.l.cum acutissimi.n.261. C.de fidei
cõmi.circa quod quàm plurima scrip
89 sit. Tiraque. de iure primigeniorum.
quæst.34. Er argumentum de feudo
ad Maioricatum validũ est, vt refert
Pala.Rub.in repe.rub. de dona. inter
vi.& vxo.§.69.nu.36. Coua.li.1. reso.
cap.15.nume.14.

90 ¶ Vigesimonono ampliatur, quòd
neque ad successionem emphiteusis
ecclesiasticæ filij spurij, vel naturales
admittuntur.Bald.vbi subdit rationẽ
in.l.generaliter.§.cùm autem. nu.2.
C.de insti. & substi.sub condi.fac.idẽ
in addi.ad Spe.tit.de locato. versi.em
phiteusis Ecclesie.& in Authẽ.si quas
ruinas.nu.3. C. de sacrosanct. Eccle.
Bat.in.l.ex facto.§. si quis rogatus. nu.
8.ff.ad Trebe.Ancha.consi.306.circa
primum. Alex.consi.128. considera-
tis verbis.nu.14.volu.1. Ias.in rep.l.2.
nu.205. C. de iu.emphi. Vnde sequi-
tur quòd si aliquis pro se, & filijs suis
emphiteusin Ecclesiasticam accipiat
filij spurij ad talem emphiteusin non
admittuntur. vt affirmat Alex.vbi su
91 pra. & Bar.in.d.§. si quis rogatus. vbi
larè Ripa.nu.62. & Barba in.c.in præ
sentia.nu.100. de proba.glossator or-
di.in.l.1.in fine.titu.1.li.4.ordi.nisi in
casu posito à Bal.in.d.l.eam quam.nu
me.39.& in alijs quinq; casibus, quos
scripsit Bernar.Diaz de Luco, in reg.
231.incip.emphiteusi Ecclesiastica.

92 ¶ Trigesimo ampliatur quòd filius
spurius neque ad ius patronatus ad-
mittitur. Ita cõsuluit Bal. cõsi.375.in-
cip.præmittendũ.in fine vol.1.quẽ se
quitur Cesar Lãbe.de iure patr.2.par.
2.questionis prin.art.26.n.2.Roch.de
Cur.de iure patr. verb.cõpetẽs alicui
nu.6.

nu.6. Præpoſit.in.c.1.nume.16.10. diſtin.Ioan.Bertachi.in repertorio. verbo. Baſtardus.in fine. Pala.Rub.in.c, per veſtras.§.10.in fine.fol.90. de dona. inter vir. & vxo. gloſſator ordi.in l. 1. titu.6. de los Patronos.verſi. pulchra eſt quæſtio.libr. 1.ordi. & in.l. 1. verſi.hinc etiam eſt.titu.1.lib.4.ordi. pro qua concluſione eſt.l.ſi patronus teſtamento. §.ſi quis non mala mente.ff.de bonis liber. Ratio huius concluſionis eſt. Quia licet regulariter filij ad ſucceſſionem iuris patronatus Eccleſiaſtici vocentur.ca.filij vel nepotes. 16.quæſt.7.c.quia clerici. de iure patro. Filiorum tamen appellatio-
93 ne in diſpoſitione legali filij ſpurij vel illegitimi non continentur.l.cùm legitimæ. de ſtatu homi. glo.ſingu. cõmuniter recepta. in clementina vnica. in verbo. liberi de baptiſmo.gloſ. in verbo. volumus, in. c.ſtatutum.in 2. de hæreticis,lib. 6. Ioan.de Imo.in l.ex facto. §. ſi quis rogatus, nu, 56.ff. ad Trebe. niſi in quinque caſibus relatis per Alexan. conſi.60. viſa legitimatione.nu.19.volu.2. Et quia vt di-
94 ctum eſt illegitimi nõ ſunt de domo, neque de familia, neque de cognatione. Et quia ius patronatus rebus ſpiritualibus eſt annexum. c. quanto de iudi.c.de iure patro.Sed patientes deffectum natalium rerum ſpiritualium non ſunt capaces.c.1. &.2.c.lite
95 ras de filijs presbyterorum. c.4.eo.titu.lib.6. Per conſequens ergo, neque capaces annexorum.l.quæ religioſis. ff.de rei vendi.cap.quod in dubijs de
96 cõſecratione Eccle. vel alta. Item ius patronatus eſt honorificum, vt ex ei⁹ definitione conſtat, quã ſcripſit Abb. in rub. de iure patro. & Rochus de
97 Cur. vbi ſupra in prin.ſed ſpurij nõ admittuntur ad honores & dignitates. l. generaliter. §.ſpurios.ff. de decu.vt ſuperius abundè dictum eſt, neq; ad-

ferendum teſtimonium admittuntur.c.præceptum.22.quæſt. 5. gloſ.in
98 c. teſtimoniũ de teſtibus, præſertim in illis caſibus, in quibus teſtes omni exceptione maiores requiruntur.vt refert Hippolitus ſingu.273.allegando Ludouicum Romanum, & alios. Idem tenuit Pala, Rub.in.d.c.per veſtras. §.10. num.5.fol.89.ex eo quòd
99 ſpurij infames infamia facti cenſentur.Bal.in.l.1.in prin.C.de iure aure. annu. & in.l. generaliter.§. cùm autem. C.de inſti.& ſubſti. ſub condi. fac.Iaſ in.l.fratres.in fine. C.de inoffi. teſta. & in. l. ſi is qui pro emptore. nu.260.ff.de vſucap. Caccialup.in.l. ſi qua illuſtris.nu.76.C.ad Orſi. Alexan.conſi.60. viſa legitimatione.nu. 5. volu. 2. Tiraquel.de nobili.quæſt. 15.nu.14.c.ſi quis Anglorum. 56.di-
100 ſtin. Quòd nati ex meretricio ſunt viles & degeneres, & ignobiles.l.regia,2.tit.6.par.7.ibi.Infamado es de derecho àquel que no naſce de caſamiento, ſegun manda la ſancta madre Igleſia.& ſola infamia facti repellit aliquem à teſtimonio. glo.in verbo. turpitudinem. in.l. Caſsius.ff.de
101 ſena.gloſ. 1.in.l.1, ff.de his qui notantur infa.Barto.in.l.cunctos populos. nu.12.C.de ſumma Trini.& fide Catho. vbi Iaſ. 1. lectu. nu.68.&. 2.lect. nu. 51. Hippo. conſi. 101.incip.illumina quæſo.nu.8.Ideo meritò ſpurij tanquam infames ad teſtimoniũ nõ admittuntur (vt dictũ eſt) Vnde ſingulariter affirmat Iſernia in.c. 1.§.in iuria de pace iuramento firman. in vſi.feu.quem ſequitur Thomas Grãmati.deciſio. 37.num.10.quod tene
102 tur actione iniuriarũ, qui alium vocat ſpurium, licet ſit ſpurius. quod prius tenuit Abb. in.c.cùm te.num. 27.de te iudi.

103 ¶ Trigeſimoprimo ampliatur, filios ſpurios ſimili modo non ſuccedere

dere in ius retrahendi rem auitam,
vel paternam venditam, pto eodem
pretio, pro quo fuit vendita, vt con-
cludit Andreas Tiraque. de vtroque
retractu. §. 1. glo. 8. in prin. nu. 6. Co-
uarr. in. 4. 2. par. c. 8. § 10. nu. 3. glossa
tor ordi. in. l. 1. versi. infertur. 2. tit. 1.
104 libr. 4. ordi. Ratio euidēs est, quia ob
id ius retractus fuit institutum & in-
uentum, vt res vēdita in familia, vel
cognatione remaneat. Sed spurij nō
sunt de cognatiōe & familia. l. si spu-
rius. l. hac parte. ff. vnde cogna. l. tu-
telas. Vbi Barto. ff. de cap. dimi. idem
in. l. pronunciario. § familiæ. in prin-
ci. ff. de verborum significa. Bald. in
l. fina. C. de verbo. signifi. & in. l. hu-
manitatis. nume. 44. C. de impub. &
alijs substi. Alexan. in. l. ex facto. §. si
quis rogatus. nume. 56. ff. ad Trebe.
Neque spurij merentur nuncupari
filij Autben. ex complexu. C. de in-
105 cest. nup. Autben. quibus modis na-
tu. effi. sui. §. fin. colla. 7. & quia retra-
ctus sequitur per omnia ius succes-
sionis, vt latè scripsit Tiraque. in. d.
106 tractatu. §. 26. in princi. Pala. Rub. in
l. 73. Tauri, num. 3. Sed successio spu-
rijs non competit, igitur neque re-
tractus. & ita intelligenda est. l. 13. ti
tu. 10. lib. 3. fori. & l. 6. & 7. tit. 7. lib. 5
ordi. &. 230. stili. & l. 70. cum sequē.
Cōtrariā verò sentētiam tenuit glo.
in verbo. cābiar. in. d. l. 13. tit. 10. lib.
3. Fori. quòd spurij admittantur ad
107 retractum. & Pala. Rub. in. l. 9. Tau-
ri. nu. 12. & Cifuentes in. l. 70. Tauri.
quæst. 5. quæ opinio mihi nunquam
placuit, nisi intelligatur in re vendi-
ta à matre, cùm ei spurij sint hære-
des: & per consequens à retractu nō
repellendi.

108 ¶Trigesimosecundo ampliatur, quòd neque filij spurij succedunt in ius accusandi mortem patris. Bald. in. l. id quod pauperibus. num. 36. C. de sacrosāct. ecclesi. & in. l. quisquis. nume. 6. C. ad. l. Iuliam. maiesta. & in l. cùm acutissimi. C. de fideicommi. Hanc fatetur esse communem opinionem Iacobus de Villalpan. in. l. 22. titu. 1. par. 7. parte. 2. §. 42. nume. 7. & 9. vbi disputat, an idem sit in filijs naturalibus. Contrariū consuluit & malè Carol⁹ Rui. cōsi. 9. incip. quæstio. 1. num. 6. & 7. vol. 4. qui in hoc, meo iudicio, meretur reprehendi.

109 ¶Trigesimotertio ampliatur, spu-
rios in paternis dignitatibus, atque
beneficijs ecclesiasticis, citra dispen
sationem Apostolicam minimè suc-
cedere. c. præsentium. c. ex transmis-
sa. c. Michael. c. dilectus. de filijs pres-
byr. c. ex parte, a, de testi. c. Apostoli-
ca. 8. quæst. 1. glo. in verbo. volumus
in. c. statutū. in. 2. de hęre. lib. 6. Vnde
110 inquit Inno. in. c. dilect⁹. in. 3. de prę-
bendis. quòd si aliquis filius sacerdo-
tis à summo Pontifice sit dispensat⁹
ad omnem dignitatem obtinendā,
non obstante defectu nataliū, quòd
propter hāc dispensationem, nō po-
terit habere beneficium ecclesiasti-
cum, nisi de eo specialem dispensa-
tionem obtineat. Quod sequitur Fe
li. in. c. veniens. in. 1. de accusa. Hip-
111 po. singu. 293. incip. bastardus. Ratio
est, quia omnes dispēsationes sūt ex-
orbitantes à iure cōmuni, & odiosæ.
c. nō potest. de præbē. lib. 6. c. 1. §. fin.
de filijs presby. eo. lib. Ideo huiusmo
di dispēsationes sunt restringendę. l.
cùm quidam. ff. de lib. & posthu. reg.
odia. de regu. iu. lib. 6. Et quod dictū
est de filijs presbyterorū, idē & meri
tò dicendū est de eorum nepotibus
etiam legitimis ex filio spurio natis,
112 q ad beneficia ecclesiastica, & ad di-
gnitates habēdas nō admittūt. c. ad
extirpandas. vbi glo. & Inno. & Abb.
nu. 8. de filijs presbyterorū. glo. in. d.
c. Apostolica. ne beneficia ecclesia-

ſtica iure hæreditario poſsideantur.
113 c.1.de præben.c.ex tranſmiſſa.c. cõ-
querente.de filijs presbyterorum.&
ne ſanctuariũ Dei iure hæreditario
habeatur.c.ad decorẽ.de inſti.c.con
ſuluit de iure patronatus plures.alias
rationes ſcripſit Petrus Rebuffus in
praxi bene.titu l de diſpenſat. ſuper
defectum nataliũ. in prin.quod ho-
die extenditur & ampliatur per ex-
114 trauagantẽ Clemẽtis.7. quod nullo
vnquã tempore neq; mediatè, neq;
immediatè fili⁹, vel nepos clerici be-
neficia eccleſiaſtica patris,ſeu aui ha
bere poterit: quam extrauagan. re-
fert Rebuffus, vbi ſupra.num. 24.&
Doctor Nauarro,in.c. ſi quãdo. de re
ſcriptis.in quo loco de verbo ad ver
bũ prædictam extrauagantẽ refert.
115 ¶Trigeſimoquarto ampliat', nec
ſpurios in Regno, Ducatu, vel Ma-
ioricatu, legitimis filijs etiam non
exiſtentibus, ſuccedere.c.1.§. natu-
rales.vbi gloſ. ſi de feudo fuerit con-
trouer. inter domi. & agna. vaſſal.
Bal in.l.eam quam.nu.43.C.de fidei
commi. Barba.in.l. cùm acutiſsimi.
nu.271.C.de fideicommi. Decius cõ
ſi.269 conſultus ab illuſtri.nu.19. Ti
raque. de iure primigeni. quæſt.34.
116 Ratio eſt, vt pluries dictũ eſt,quia ille
gitimi nõ dicũtur de domo, neq; de
cognatione parentũ.l.ſi ſpuri⁹.ff. vn-
de cogna.Bar.in.l.tutelas.in prin.de
cap. dimi.& in.l.pronuntiatio. §. fa-
miliæ.de verbo.ſigni.& in.l.fi. C.eo.
tit. & in.l.humanitatis.nu. 44. C.de
impub. & alijs ſubſti. Alexan. in.l.ex
facto.§.ſi quis rogatus.num. 56.ff.ad
Trebel. Tiraque. de nobili.c. 15.nu.
12. nonnullos tũ illegitimos ac ſpu-
rios in Regnis ſucceſsiſſe legimus: vt
117 fuit Artaxerxes,& Alexander,Seue-
rus Imperator, & Alexan. à Medicis
Dux Florentiæ. & Conſtantinus Ma
gnus Imperator,& Rex Dari⁹,& Hẽ
ricus ſecũdus Rex Caſtellæ,& Ferdi-
nãdus Rex Neapolitanus. & Io. Rex
Portugalliæ, & Ramirus primus hoc
nomine,& alij plures,quos refert Ga
briel Paleo.de filijs nothis.c.66.
118 ¶Trigeſimoquinto ampliat', ſpu-
rios ad legitimas tutelas non admit-
ti, neque in teſtamẽto paterno filijs
legitimis tutores dari poſſe. l.teſta-
mento tutores. ff. de teſtamentaria
tutela vbi gloſ.& gloſ.in verbo parẽ
tibus.in.l.1.vbi Bar. ff.eo.tit. Idẽ Bar.
in conſi.143.incip. Paulus in fi. Alex.
conſi.4.ponderatis verbis.vol. 4.Rui
nus conſi. 9. incip.quæſtio prima.nu
119 me.4.volu.4. Ratio eſt,quia hi ad le-
gitimam conſanguineorum tute-
lam admittuntur,qui ad eorum ſuc-
ceſsionem à iure vocantur.l.1.l.tute
la legitima. ff. de legiti. tuto. & in.§.
vnico. inſti. de legi.patro.tute. & in
§. vnico. inſtitu. de legi.paren. tute.
Sed ſpurij ad hæreditatem conſan-
guineorum ab inteſtato non vocan-
tur (vt ſuperius abundè demonſtra-
uimus) ergo neq; ad eorum tutelas.
120 ¶Trigeſimoſexto ampliatur, ſpu-
rios neque in ius funerandi, ſeu ſepe
liendi in ſepulchro parentum ſucce
dere. l.ſi ſepulchrum.l.ius ſepulchri.
C.de reli.& ſump.fune. Syluester.in
verbo ſepultura.quæſtione.8.diſt.4.
ratio eſt, quia ius ſepeliendi compe-
tit hæredibus, & his qui ſunt de co-
121 gnatione,& familia: ſed ſpurij nõ ſũt,
neque eſſe poſſunt hæredes, neque
de cognatione, & familia, vt ſuperi⁹
pluries dictum eſt, ideo eis hoc ius ſe
peliendi non competit.
¶Trigeſimoſeptimo ampliat', ſpu
122 rios nõ excludere ſubſtitutũ.l.gene-
raliter.§.cũ aurẽ. C.de inſti. & ſubſti.
ſub cõdi.fac. Latè Bal.in. l.cũ acutiſsi
mi. num.7.vbi Barba.num.219.C.de
fideicommi. Tiraquel.in. l.ſi vnquã.
in verbo ſuſceperit liberos. nume.

56.C.

56.C.de reuocã. dona.Carolus Rui.
consi.87.quia Matthæus.nu.13. vol.
3.& in consi.106.nu.5.vol.3.Gabriel
Paleo.de filis nothis.c.34.
123 ¶Trigesimooctauo ampliat, quòd
vsque adeo spuri⁹ est incapax ad bo-
na paterna obtinenda, quòd ea non
poterit tempore.10. annorum inter
præsentes,&.20.inter absentes præ-
scribere, etiam si spurius arbitretur
se esse legitimũ. l.nemo potest. Vbi
optima glo. ff. de vsu cap.pro lega.
Bal.in.l.nullo iusto.nu.4. C.de rei vẽ
di.& in.l.id quod pauperibus.nu.34.
in fi. C.de epis.& cler.& in.c.1.§.na-
turales,si de feu.fuerit contro. inter
domi. & agna. Hippo.singu.478.in-
ci.spurius glos.in.l.10.tit.5.lib.3.Fo-
ri. Sali.in.l.1. C.de vsucap.pro hære.
Alexã.in addi.ad Bart.in.l.1. ff de iu-
re fis. idem Alex. consi.74.circa pri-
mũ.in fin.vol.3.Fran Bal. de vsucap.
in.4.parte quintæ partis principalis,
quæstio.28.Gabriel Paleo.de filijs no
this.c.51.Philipp. Cor.consi.236.nu
me.4.vol.1.Cifuentes.in.l.9. Tauri.
124 Ratio est, quia præscriptio sine iusto
titulo minimè ꝓcedit. l.celsus. ff.de
vsu cap l.nullo iusto tit. C.de rei ven
di.l.diutina.C.de præscrip.lõgi tem.
& in prin. & in.§.error.insti.de vsu-
cap.l.9.tit.29.par.3.Sed iustum titu-
lum spurius habere non poterit, vi-
delicet nec pro hærede, nec pro lega
to; nec pro donato titulus ei compe-
tit.& tali titulo ius resistit. Ergo præ-
scriptio à filio spurio fieri nõ potest,
præsertim quòd expressè leges pro-
hibẽt hæreditatis paternæ dominiũ
in filios spurios transferre, vt in prin
cipio dictum est, per consequens er-
go videtur prohibere vsucapionem,
125 seu præscriptionem; alienationis enĩ
verbum vsucapionem continet. vt
inquit.l.alienationis verbum.de ver
bo. sign. l. vbi lex inhibet. ff.de vsu-
cap.l.3.§.res quæ. ff. ad treb.vbi est
glo. sing.in. d.l. vbi lex quod cũ pro-
126 hibita sit alienatio rerũ minoris, per
consequens earũ vsucapio est prohi-
bita.quã glo.dixit esse notabilẽ Bart.
ibi.& Abb.in.c.cũ nõ liceat.nu.7.de
præscriptionibus. Nicola. Euerar.in
topicis iuris.c.52.Ias.in Authent. res
quæ.in prin.C.cõmunia.de lega Vn
127 de videtur dicendũ, quòd prohibita
alienatione à testatore, per cõsequẽs
censeatur ꝓhibita vsucapio.l.2.vbi
glos.& Bar.C.de vsucap.pro empto-
re.& Bar.in.d.l.vbi.lex.glos & Ange.
in.l.1. de præscrip. longi. tem.Ias.in
d.Authen.res quæ.in prin. Ideo quẽ
admodum dos nõ potest alienari, vt
in.l.3. de fundo dotali. l.lex Iulia.ff.
128 eo.tit.l.1.C.eo.tit.& in prin.institu.
Quibus alienare licet, vel non: ita nę
que pręscribi, si de facto à marito fue
rit alienata.l.si fũdũ.ff. de fũdo dota.
ibi.pertineat etiã ad huiusmodi acq
sitionẽ.l.in rebus.C. de iure do.ibi.si-
ue per vsucapionẽ.&.d.l.cùm notis-
simi.§.illud.de præscrip.30.vel.40.an
no. Ias. in rub.sol.matri. ff.2.lectu.in
prin. ex quibus omnibus habemus
spurios bona paterna non posse præ
scribere. Contrariam verò senten-
tiam tenuit Ange. in. d.l.nemo po-
129 test. ff.de vsucap.pro legato, allegan
do.glo.fi.in.l.1.ff.de vsucap. pro do-
te. Sed hæc opinio Angeli poterit
procedere in præscriptione. 30.vel
40.annorum. In qua saltẽ quantũ ad
ius excipiendi, non requiritur titul⁹.
quod secus videtur quo ad effectum
agendi.l.si quis emptionis.C.de præ
scrip.30.vel.40.anno.glo.& Doct.in
c.1.de pręscriptionib⁹ ita tenuit Bal.
in.d.l.nullo iusto.nu.4.& in. d.l.id q̃
150 pauperibus. nu. 34.& Hippo.singu.
478. incipit. spurius. à fortiori ergo
dicendum est de præscriptione im-
memoriali, de qua. l.hoc iure §.du-

ctus atque. ff. de aqua.plu.arce.c.su-
per qnibusdam. §. prætetea. de ver-
bo. signi.c. dudum.de decimis. ca.1.
de præsctip.lib.6.
131 ¶Trigesimonono ampliat̃, quòd
filio spurio de facto à patre hærede
instituto, non competit remedium.
l.fi. C.de edicto diui Adri. tollen. Ita
Bal.in.l.2.ff.de peti.hæte.& in.l.fi.C.
fami. herci. & latè Vbertus Zucat.in
repetitione. d.l.fin. C.de edicto diui
Adri.tollen.nu.350.
132 ¶Quadragesimo ampliatur, spn-
rios non succedere in ius cõpromit-
tendi, quando viget statutum prout
in ciuitatibns Italiæ, quod super con
ttouersijs & litigijs inter consangui-
neos ortis, fiat cõpromissum.ita Bal.
in. d.l. id quod pauperibus.nu.36.&
in.l.cùm acutissimi.nu.8.C. de fidei-
commi. Gniller. Bene.in.c. Rainũti⁹.
in verbo. declara.nume.23.de testa.
Hippo.singu.467.incip. viget statu-
tum.Feli.in.c.in præsentia. nn.22.in
fine.de proba. vbi hanc dixit esse cõ
munem opinionẽ. Et Petrus de Ra-
uena in Alphabeto aureo.verbo.ba-
stardus. Robertus Matanta de ordi-
ne iudiciorum. fol.196.nu.20.col.1.
133 Ratio est, quia spurius non est coniũ
ctus, vt sæpe dictum est. & inter con
iunctos viget prædictum compro-
missum. Contra hoc expresè consu
luit Carolus Rui. consi. 9. incip.quæ-
stio.1.vol.4.nonnullis motiuis & ra-
tionibus motus. Quod sanè consiliũ
nullo modo potest sustineri, nisi tale
compromissum sit inter coniunctos
134 & cognatos ex parte matris, quo ca-
su bene ad comptomittendum spu-
rius & coniuncti compelluntur: vt
concludit Alex.in.l.ex facto.§.si quis
rogatus.nu.50.ff.ad trebel.& in con
si.60.nu.8.2.volu.
135 ¶Quadragesimosecundo amplia
tur è conuerso, quòd neq; pater suc-
cedit filio suo spurio. Azo in summa.
C.de hęre.inst.Bal.in Authẽ.licet.C.
de natu.lib.dicens, quòd ex eo, quòd
inter patrẽ & filiũ nullũ ius cogna-
tionis repetitur, ideo inter eos nõ da
136 tur successio.l.si spurius. l.hac parte.
ff.vnde cogna. Hanc nostrã amplia-
tionem tenuit Bart.in.l.fi.nu.5.ff.de
his quibus vt indig. Mathesi. de suc-
ce.ab intesta.2.membro.2.arti.prin-
ci.nu.6.Ias.in.§.pœnales.nn.61. inst.
de actio. Guillet. Bene.in.c.Rainun-
tius.verbo. vxotẽ nomine Adelasiã.
nu.133.de testa. Caccial.in.l.si qua il
lustris. nu.77.C.ad Orfi. Et quia suc-
cessio ascendentiũ & descendentiũ
137 per omnia ferè ęquiparatnt, & ad pa
ria iudicatur. l. nam etsi parentibus.
ff.de inoffi.test.Auth.de hæte.& fal-
ci.§. primũ itaque.colla.1.Authẽ.vt
cùm de appella.cogno.§. siue igitur.
coll.8.l.6.Tauri.& pater & filius sunt
correlatiui, & statutũ in vno, per cõ-
138 sequens censetur statutũ in reliquo.
l.fi. C.de indic. vidui.tollen.l.fi.ff.de
accepti.Bart.in.l.fi.C.de exacto. tri-
bu.lib.10.latè Hipp.in.l.circũcidete.
§.seruo.nu.4.cum sequen. ff. de sica.
139 ¶Quadragesimotertio ampliat̃
spnriũ non solùm in foro exteriori,
sed etiã in foro consciẽtiæ, non posse
relicta, seu donata à parente obtine-
re. Sed statim ea restituere esse ob-
noxiũ. Bat.in.l.fi.nu.9.ff.de his quib⁹
vt indig. Frater Domini. Soto de iu-
sti.& iu.lib.4. quæst.5.arti.1.ad.4.ar-
gu.Couart.in.4.2.part.c.8.§.5.nu.8.
Ratio est, quia omnis lex humana iu
sta condita ab habẽte potestatẽ, quę
140 disponit per rationẽ, & non per prę-
sumptionẽ, obligat in foro cõsciẽtię.
Inno.in.c.q̃a plerię; in fin.de immu.
eccle.Bal.post glo.ibi.in.c. quæ in ec
clesiarũ.de constitutionibus.& in.l.
cũ quis.nu.14.C.de in.& fac.igno.&
in. l. quidam cum testamento. §.illo
videlicet

videlicet. C. de nece. ſer. hære. inſti.
Bar. in. l. ſi quis pro eo. num. 9. ff. de fi
deiuſſo. in. l. nemo martyres. C. de ſa
croſã. eccle. Meliùs in rub. de acqui.
hære. vbi Iaſ. nu. 24. & in. l. ſi poſt diui
ſionem. vbi Iaſ. nu. 6. C. de iu. & fac. i-
gno. Idem Iaſ. in. l. fin. nu. 14. C. vnde
legi. Abb. in. 2. proœ. decre. nu. 4. &
in. c. 1. nu. 9. de conſti. Vbi plenè Feli.
nu. 47. quod authoritate ſacræ ſcri-
pturæ probatur, Prouer. c. 8. Per me
141 Reges regnant, & legũ cõditores iu-
ſta decernũt, quod tranſumptiuè ha
betur in epiſtola inter claras. C. de
ſumma Trin. & fide catho & Prouer.
c. 21. Cor Regis in manu Dei eſt, &
vbi voluerit inclinabit illud. & in li-
bro. 1. Regũ c. 13. habetur, qui nõ o-
bedierit principi morte moriatur. c.
142 2. de maio. & obed. & etiã ſtatuta mu
nicipalia iuſta ſeruanda ſunt, & obli-
gant in foro conſcientiæ. glo. eſt ſin-
143 gu. 1. in ordine, in. c. quæ in eccleſia-
rum. de conſti. quã Bal. ibi dixit non
eſſe. alibi Iaſ. in. l. fi. nu. 14. C. vnde le
gi. & in. d. l. ſi poſt diuiſionem. nu. 8.
& in rub. de acqui. hęte. num. 24. Sed
prædictæ leges prohibentes filios in
ſtitui, ſunt iuſtæ & conditæ ab habẽ-
te poteſtatẽ legem condendi. l. fi. C.
de legi. ibi. leges condere Imperato-
ri conceſſum eſt. §. ſed & quod prin-
cipi placuit. inſti. de iu. natu & ciui.
Et has leges eſſe iuſtas in limine hu-
ius. c. apertiùs oſtẽdimus. ideo in cõ-
ſcientia meritò ſunt ſeruãdæ. Sed in
144 hoc Frater Domini. de Soto, ſalua ei⁹
ſumma æſtimatione & authoritate,
ſua opinione fuit deceptus, dicens,
quòd de iure cõmuni nihil expreſſũ
reperitur, quo parentes prohibean-
tur extra teſtamẽtũ filijs ſpurijs, aut
viuentes donare, aut moriẽtes relin
quere. & ita donatiõis titulo, vel quo
uis alio extra teſtamentũ pater filio
ſpurio rectã cõſcientia poterit largi-
ri, & filiũ citra peccatũ bona paterna
poſsidere. Ita Dominic⁹ à Soto in. d.
quæſt. 5. ar. 1. ad. 4. argu. Miror equi-
dẽ doctiſsimũ & religioſiſsimũ virũ
hunc magnũ errorẽ protuliſſe, cùm
ſint. ll. regiæ & iuris cõmunis contra
riũ expreſsè probantes. videlicet. l. ſi
quis inceſti. C. de inceſ. nup. ibi. neq;
ſuperſtes donet, neq; moriturus re-
linquat. l. 1. C. de natu. lib. ibi. quic-
quid talibus liberis pater donauerit.
l. 10. tit. 13. par. 6. l. 9. Tauri. Bar. in. l. ſi
is qui ex bonis. in fi. ff. de vul. & pup.
ſubſti. Deciùs conſi. 311. in caſu pro-
poſito. Sed cũ ſit extra cancellos ſuæ
profeſsionis Frater Dominicus à So
to aliquantulum eius error ſubleuã-
dus eſt. Quò in loco aliud non min⁹
erroneum, quàm falſum ſcripſit, di-
145 cens, quòd legitimis filijs non exiſtẽ-
tibus, pater filijs ex adulterio conce
ptis omnia bona ſua poterit dare, &
per conſequens amicus, cuius fidei
bona ſua teſtator commiſit, vt det fi
lio ex adulterio genito, quòd talis a-
micus licitè ac iuſtè filio adulterino
hęc bona poterit dare. Quod vtrũq;
mea quidẽ ſententia, & omniũ rectè
ſentientium, falſiſsimum eſſe cen-
ſeo: quod euidenter apparet ex. l. 1.
§. ſiue itaque. C. de natu. lib. ibi. aut
ſi non exiſtant fiſci iuribus vendica-
bunt. l. 10. tit. 13. par. 6. l. fi. C. de na-
tu. lib. l. 9. & 10. Tauri. Quod aliter
eſt in filio naturali, legitima prole
146 nõ exiſtẽte, qui naturalis ex teſtamẽ
to omniũ bonorum ſui patris eſt ca-
pax. Authẽ. licet. C. de natu. lib. Au-
thẽ. quib⁹ modis natu. effi. ſui. §. nec
igitur. verſi. ſi filius nõ habuerit. col-
la. 7. l. 8. tit. 13. par. 6. etiã ſi aſcẽdẽtes
teſtatori exiſtant. l. 10. Tauri, quæ in
hoc eſt nimis ſingu. q̃ plenius ſupra
in materia ſucceſsionis naturaliũ ex
poſuim⁹. Quod ad reſtitutionẽ verò
attinet, fili⁹ ſpurius, qui contra legis

humanæ prohibitionem bona paterna poſsidet, ea in conſcientia nul
147 la iudicis ſententia expectata reſtituere tenetur. Ita Dominicus à Soto vbi ſupra. Segura in.l. cohæredi.§. cùm filiæ. nu 124. ff. de vul. & pupi. ſubſti. Couarru. in d.§.5.nu.8. & ratio eſt de qua ſupra, quia agit contra prohibitionem legum ciuilium, quę in foro conſcientiæ obligant, vt di-
148 ctum eſt, neque dictæ concluſioni obſtat, quòd tales leges ſint pœnales & odioſæ, & ob id ante iudicis cõdemnationem in conſcientia ad reſtitutionem non obligare. Sanctus Thomas.2.ſecundæ quæſt.62.arti.3. Syluester in ſumma.verbo.lex.quæſtio.9.fallen.7.Bal.in.d.l.id quod pauperibus. nume. 22. & in. l.poſt deciſionem. in fine. C. de fur.glo.vulgata. in. c. fraternitas. 12. quæſt. 2. quã dicit ſingu. Bald. in. d.l.poſt deciſio-
149 nem. in fine. & in.l.2. C. de vecti. & commi.& in dict.l. id quod pauperibus.nume.22.Ioan.de Imo.in.l.ſi penè.ff.de cõdi.inde Romanus in rub. ff.de arbi.Iaſ.in.l.fina.num.16.C.vn de legi. & in. d.l. ſi poſt diuiſionem. nume.7. & in.l. ex hoc iure. in fine. ff.de iuſ.& iu.Deci⁹ in.l.quod à quoquam nume.3.ff.de regu.iu. Abb.in 2. proœ.decre.nume.4.& in.c.r.nu.10.de conſti.vbi Feli.num.43.quinque fallentias ad dictam glo.ſcripſit. Idem Abb. in.d.c.quia plerique. nu.41.& in.c.Reinaldus.nume.25.& in c.tuam. nu. 3.de pœnis.& in rub. de appell.nu. 16.& in.c.fina.nu.6.de ſepulturis.& in.c.ſi egreſſus.in fine de iniurijs.Optimè Fel.vbi quinque rationes, & totidem fallentias refert in. c. audiuimus. de ſimonia.Hippo. in. l.patre, vel marito.nume.6. ff.de quæſt.Adria. Papa.in quolibeto.11. Nauarro in.c.ſacerdos.num. 148.de pænitentijs.diſt.6.Caſtro de.l.pœnali.lib.2.c.9. Dominic⁹ à Soto de inſt. & iu.lib.1.quæſt.6.arti.6.Couarr. ſuper.4.2.parte.c.8.§.5.num.8.Berna. Diez de Luco,in regu.544.incip.pœ
150 na.Cui obiectioni facilè poſſum⁹ reſpondere, quòd. d. gloſ.& ſequaces procedũt in legibus pœnalibus, quæ executionem iudicis requirũt, & nõ in legibus pœnalibus, quæ nõ requirunt aliquem actum iudicis, ſed quẽpiam inhabilem & incapacem alicuius actus reddũt. Quo caſu ille inhabilis & incapax abſq; aliqua iudicis ſentẽtia ab illo actu tenetur abſtinere, pro vt eſt in caſu noſtro. Vel aliter dicendum eſſe cenſemus, quòd prædictæ leges nõ ſolùm ſunt pœnales,
151 ſed etiã impeditiuæ traſlationis dominij: veluti ſi pupillus donaret, vel ſimoniacus, vel vſurarius aliquid cũ vſura ſuſciperet. c.dilect⁹.c.ſicut.de ſimonia. c.cũ tu.c.cõſuluit.c.q̃a fruſtra.de vſuris. Qui vſurarij, vel ſimoniaci in foro animæ abſq; aliqua iudicis condemnatione res ſimonia, vel vſura adquiſitas reſtituere tenẽtur, idemq́;, meo iudicio, dicẽdum eſt in caſu, in quo teſtatoris amicus ab eo fuiſſet rogatus & inſtitutus ſub conditione, vt filio ſuo ſpurio poſt eius mortẽ hæreditatem reſtituat: quod talis amicus in foro animæ dicta bo-
152 na non poterit retinere, neque filio ſpurio dare, iuxta præceptũ teſtatoris. Ita Bar.in.l.fi.nu.9.ff.de his quib⁹ vt indig. Fel.in.c.intimauit.nu.4. de teſtibus. Sylueſter in verbo. filij.quęſtio.4.in.fin. Dominicus à Soto de iuſti. & iure. lib.4.quæſt.2.articu. 1.ad quartũ argu.2.col.Sũma roſæ, in verbo.filij.verſi.quæro q̃ debeat. Segura in.l.cũ filiæ.§.cohęredi.nu.124.ff. de vul.Bernar.de Luc.in practica crimina. c.58.in fi.Grego.in.l.13.tit.7.
153 par.6.qui in hoc reprehendit, & merito, Couarru.in.4.2. parte. c. 8.§.5. nu.9.

nume. 9. qui affirmat, quòd hæres
scriptus, qui promiserat testatori te-
stituere hæreditatem filio suo spu-
rio, in foro conscientiæ non tenetur
ad restitutionem, donec à iudice
fuerit condemnatus. Quam opinio
nem sequutus fuit glossator ordi. in
l. 22. circa finem. titu. 3. de los Prela-
dos. lib. 1. ordi. qui in hoc ambo me-
rentur reprehēdi. & est text. expres-
sus aduersus eos, in. l. prædonis. ff. de
peti. hæredi. Verba huius legis sequē
tia sunt: Prædonis loco intelligen-
dus est, qui tacitam fidem interpo-
suerit, vt non capaci restituat hære-
ditatem. Et ratio primæ partis hu-
ius conclusionis est, quia si amicus
spurio bona restitueret, ageret con-
tra prohibitionem legis ciuilis, de
qua. in. l. 1. §. siue itaque. C. de natu.
lib ibi. neque per alium, vel interpo-
sitam personam. l. si quis incesti. in
prin. C. de inces. nup. & leges, vt sæ-
pe dictum est, in foro animæ obli-
gant. Et contra opinionem egregij
Doctoris de Couarru. est euidens ra
tio. indubitatum est sine voluntate
& consensu veri domini, quempiam
in foro animæ rem suam retinere
non posse. l. nunquam nuda. l. si ser-
uus. ff. de acqui. rerum domi. l. si quis
vi. §. differentia. ff. de acquiren. pos-
se. Sed in casu proposito voluntas
testatoris, ex qua dominium cau-
satur, non interfuit, sed potius vo-
luntas expressa contraria, videlicet
quòd amicus bona non retineat, sed
spurio restituat, ergo quum domi-
nium non obtineat, consequens est,
vt restitutioni in foro animæ sit ob-
noxius, vt expresse tenuit Bart. in. d.
l. si. nu. 9. & Fel. in. d. c. intimauit. nu.
4. & in. c. de quarta. nu. 33. in fine de
præscriptionibus. Sed si absolutè abs
154 q; aliqua lege, & conditione bona à
testatore amico suo fuerint relicta,
quāuis testator habuisset certā fidu-
ciā, quòd amicus filio spurio esset re
stituturus, & sit aliqua verisimilis cō
iectura, q alioquin bona amico non
fuissent relicta, amicus tamen licitè
ac iustè in foro animæ dicta bona po
terit retinere. Ita affirmat Dominic⁹
à Soto vbi supra. Et ratio est, quia illa
voluntas, vel illud testatoris proposi
155 tū in mēte retentū, neq; verbis, nec
alio quouis modo expressum, nihil
prorsus operatur. l. si repetēdæ. C. de
cōdic. ob cau. l. si mater. C. de dona.
ante nup. l. dedit tibi. § si quis quasi.
ff. de cōdi. cau. data. cau. non se. Est &
alia ratio, quia quædā tantùm præsū
ptio de institutione facta de amico
inest, quòd ob id bona ei fuerūt reli-
156 cta, vt daret filio suo spurio. Quæ qui
dē præsumptio in foro conscientię nō
obligat. Innocentius in. c. quia pleri
que. in prin. de immunitate ecclesia
rū. Bal. in. l. cùm quis. nu. 14. C. de iu.
& fac. igno. & in. l. ea quæ. nu. 2. C. de
condi. Inde Abb. in. c. is qui fidem. de
sponsa. Decius in. c. 1. nu. 18. prima le
ctu. & in. 2. nu. 10. de consti. & in ca.
nonit. num. 10. de iudicijs. & in. d. l. si
post diuisionē. nu. 6. & in rub. de ac-
qui. hære. nu. 25. vbi optimam huius
conclusionis reddit rationē. Et ratio
rationis est, quia forus conscientiæ,
est forus boni & æqui coniuncti, tri-
157 bunal veritatis & nō fictionis. Bal. in
l. vnica. nu. 6. C. de confessis. & in. c.
mulieri. de iureiurando. in quo loco
inquit, quòd conscientia est quædā
158 consonantia animæ ad Deū ex con-
cordia spiritus & voluntatis. Plures
alias notādas conscientiæ diffinitio-
nes refert abundè Ias. in. d. rub. de ac
qui. posse. nu. 20. ac melius in. §. sed
iste quidē. nu. 101. cū sequen. inst. de
actio. Cui verò horū bonorū restitu
tio est faciēda tā in foro cōtentioso,
quā in foro cōscientiæ pro vera intelli

gentia diſtinguendū eſt. Quod quā-
do publicè ac palam cōtra legis pro-
hibitionē à teſtatore bona fuerunt
relicta amico, vt illa reſtituat ſuo fi-
159 lio ſpurio. Hoc caſu venientibus ab-
inteſtato bona ſunt reſtituenda, ſin
autem clam & occultè fuerunt ami-
co relicta, fiſco ſunt reſtituenda. l. nō
intelligitur. §. ſi quis palam. ff. de iure
fiſci. l. in tacitis. l. Lucius. §. in teſta-
mento. ff. de lega. pri. l. ſi in fraudem.
ff. de his quibus vt indig. l. etiam. C.
ad legem falci. glo. Barto. & alij in. l.
hæreditas. C. de his quibus vt indig.
Barto. Bald. Ange. & Salice: in. l. ſi pa
ter C. de hære. inſti. Melius idem Bar
to. in. l. fina. nume. 8. C. de his quibus
vt indig. & in. d. l. Luci⁹. §. in teſtamē
to. & in. l. 1. C. de natu. lib. Decius cō
ſi. 311. viſo propoſito. nume. 5. Fran.
Mar. in deciſio. 256. incip. quæritur.
vol. 1. Gabriel Paleo. de filijs nothis.
160 c. 43. & ratio diuerſitatis inter prædi
ctos caſus eſt, quia plus deliquit qui
clam deliquit, quàm qui publicè &
palam. l. non exiſtimo. ff. de admi. tu
to. l. fina. ff. de ti. nup. Abb. ſingu. in
161 c. cùm quidam. nu. 3. de iureiu. Et an
prædicta bona ad fiſcum eccleſiæ,
vel ad fiſcum regium pertineāt. Bal.
diſtinguit, quòd ſi eſt clericus delin-
quens ad fiſcum eccleſiæ bona per-
tinent, ſin autem laicus ad fiſcum re
gium, in. l. ſi quis presbyter. in. 2. C.
de epiſ. & cler. & in. l. teſtamenti fa-
ctio. ff. de teſta. Feli. in. c. quia v, nu. 3.
de iudicijs. Segu. in. l. 3. §. fi. nu. 545.
ff. de lib. & poſthu. Chaſſane. in con-
ſue. Burgun. rub. 8. §. 5. nume. 8. Pala.
Rub. in rub. de dona. inter vi. & vxo.
§. 39. nu. 9. Couarru. in. 4. parte. 2. c. 8.
§. 5. nume. 10. Anto. Go. in. l. 9. Tauri.
nu. 29. Didacus Perez in. l. 21. verſic.
quæritur. vl. renus tit. 13. lib. 1. ordi.
162 ¶ Quadrageſimoquarto ampliat,
quòd non ſolùm ſpurius, ſeu amicus
ad reſtitutionem rerum tenentur,
iuxta diſtinctionem ſuperius tradi-
tam: ſed etiam ad fructus perceptos
& percipiendos. l. eum qui tacitam.
ff. de his quibus vt indig. ibi. fructus
quos ante litem motam perceperit
reſtituere. l. prædonis. ff. de peti. hæ-
re. hiſce verbis: Prædonis loco habe-
tur, qui fidem ſuam interpoſuit, vt
163 reſtituat hæreditatem incapaci. Sed
prędo tenetur reſtituere fructus per
ceptos & percipiendos. l. ſed & ſi le-
ge. §. quod autem ait. ff. de peti. hæ-
re. l. ſi de poſſeſsione. C. vnde vi. cap.
grauis. de reſti. ſpo. l. 39. tit. 28. par. 3.
Eodem ergo modo ille qui loco præ
donis habetur: quemadmodum te-
netur ad reſtitutionem rei, eodem
modo ad fructus, qui ſunt partes rei.
l. 4. ff. de vſufruct. declarat Iaſ. in. l. ſi
quis filiūfamilias. nu. 6. ff. de acqui.
164 hęre. Deci⁹ in. l. in toto. ff. de regu. iu.

SVMMARIVM.

1 *Regula cum. 30. ampliationibus & declarationibus ſcribitur.*
2 *Filij ſpurij à parentibus ſunt alendi.*
3 *Pater pro alimentis filio ſpurio rem aliquam, & filiæ pro dote relinquere poteſt.*
4 *Liberorum educatio eſt de iure naturali.*
5 *Alimenta filijs à parentibus debentur, de iure naturali, cauſali, & formali.*
6 *A natura ipſa impellimur, vt eos quos genuimus, amemus, & nutriamus.*
7 *Beſtiæ pro ſuo partu ita propugnant, vt vulnera recipiant.*
8 *Natura communis eſt legitimis & ſpurijs.*
9 *Naturali iure tantùm inſpecto, nulla differētia eſt inter legitimos & illegitimos.*
10 *Inhumanum nimis eſt, & contra dictamen rationis naturalis, ſpurios non alere.*
11 *Filius à legitima excluſus, ab alimentis non cenſetur eſſe excluſus.*
12 *Ferdinandus à Menchaca tenens contra communem more ſuo, meritò reprehenditur.*

13 *Verus*

13 *Verus sensus ad c. ius naturale. pri. dis.*

14 *Iterum Ferdinandus a Menchaca sua opinione fuit deceptus.*

15 *Alimenta spurijs danda sunt, perspecta parentum, & filiorum qualitate & conditione.*

16 *In alimentis præstandis, non inspiciendus est valor patrimonij, sed quantitas redditu um.*

17 *Doctor a Couarruuias maximum nostræ Hispaniæ decus, & ornamentum.*

18 *Doctor à Couarruuias maxima cum ratione reprehenditur.*

19 *Filij spurij etiam ex damnato coitu concepti de vtroque iure à parentibus sunt alendi.*

20 *Spurij nefarij & incestuosi de iure ciuili non alebantur.*

21 *Misericordia digni sunt qui alieno vitio laborant.*

22 *Qui alimenta denegat, necare videtur, & tenetur lege Corne. de sicarijs.*

23 *Alimentorum priuatio est terribilis species tormentorum.*

24 *Quando vertitur animæ periculum ius canonicum, in vtroque foro est seruandum.*

25 *Pater pro alimentis spurio annuos census relinquere potest.*

26 *Alimẽta pleno iure in vsufructu & proprietate filijs spurijs debentur de iure Regio, quod aliter erat de iure communi.*

27 *Spurius alimentorum legatum statim consequitur.*

28 *Nepotes spurij abeorum auis, seu proauis sunt alendi.*

29 *Tale est officium aui circa nepotes, quale est patris erga filios.*

30 *Vxor etiam & familia spurij est alenda.*

31 *Spurius etiam excommunicatus, vel alio modo incapax, est alendus.*

32 *Filio etiam spirituali alimenta debentur.*

33 *Spurijs non tantum alimenta debentur, sed etiã habitatio, vestes, & lectus, ac medicinæ.*

34 *Alimentorum appellatione venit etiã potus.*

35 *Ius alendi spurios, eorum pacto & conuentione tolli nequit.*

36 *Pactum huiusmodi esse contra bonos mores.*

37 *Leges ac consuetudines alimenta spurijs negantes, iniquas esse, & ob id non seruandas.*

38 *Ferdinandus à Menchaca tenens contra communem, maxima cum ratione reprehẽditur*

36 *Filius spurius non solùm est alẽdus, sed etiam filia spuria dotanda.*

40 *Ferdinandus à Menchaca iure optimo confutatur.*

41 *Alimenta filijs spurijs debita quacunq; transactione tolli non possunt.*

42 *An talis transactio iuramento firmata sit seruanda.*

43 *Iuramentum seruandum est, quando non vergit in interitum salutis æternæ.*

44 *Relaxatio iuramenti qua forma concedenda est.*

45 *Auctor huius libri Prouisor ac Vicarius generalis Episcopatus Zamorensis fuit.*

46 *Spurij etiam nefarij seu incestuosi, vel ex quocunque damnato coitu geniti, à parentibus sunt alendi.*

47 *Ferdinandus à Menchaca opinione sua fuit deceptus.*

48 *Exemplum ab animalibus irrationalibus sumendum est.*

49 *Peccatum non in educatione spuriorum, sed in eorum generatione inest.*

50 *Spurijs alimenta debentur, etiam si pater expressè in testamento dare prohibuisset.*

51 *Prohibitionem huiusmodi contra æquitatem naturalem, & paternam pietatem esse.*

52 *Filij iterum alendi sunt, quamuis alimenta semel iam constituta ludo, vel alio quouis modo dilapidauerint.*

53 *Naturalis obligatio, atque eius vinculum omni tempore obligat.*

54 *Impius & male meritus in egestate laboret.*

55 *Spurijs in vita parentum alimenta sunt præstanda.*

56 *Filij spurij ab hæredibus parentum sunt alendi, & adeos onus alendi transit.*

57 *Onus alendi liberos est reale, contra Ferdinãdum à Menchaca.*

58 *Hæres & defunctus vna & eadem persona censentur.*

59 *Alimenta boni viri arbitrio sunt præstanda, perspecta parentum & filiorum qualitate & conditione, & patrimonij quantitate.*

60 *Creſcente ætate ſpurij, eius alimenta creſcunt.*

61 *Pro alimentis nobili debent dari pulli & gallinæ: ruſtico vero caſeus, cepa, & faba.*

72 *Alimenta ſpurio, vt ſpurio, & non vt legitimo præſtanda ſunt.*

63 *Alimenta ſunt æſtimanda ſecundum quantitatem fructuum, & non ſecundum proprietatis valorem.*

64 *Quando fructus non ſufficiunt, non ſunt bona vendenda pro alimentis præſtandis.*

65 *Spurius ex bonis etiam intuitu Eccleſiæ acquiſitis eſt alendus.*

66 *Alimenta debentur in minus ſolenni voluntate relicta.*

67 *Alimenta quouſque cum Titio fuerit aliquis moratus relicta, poſt mortem Titij etiam debentur.*

68 *Alimentorum fauore compromiſſum in eorũ præiudicium factum, eſt nullius momenti.*

69 *Tale compromiſſum iuris auctoritate eſſe validum.*

70 *Spurius, lite etiam pendente, ſuper alimentis eſt alendus.*

71 *Alimentorum cauſa per appellationem non ſuſpenditur.*

72 *Alimentorum cauſa omni breuitate eſt terminanda.*

73 *Alimenta præterita peti poſſunt.*

74 *Spurio extra domum hæredis alimenta ſunt præſtanda.*

75 *Quando alimenta extra domum hæredis ſunt præſtanda?*

76 *Alendus tenetur laborare.*

77 *Differentia inter legatum alimentorum voluntarium & neceſſarium.*

78 *Renuncians hæreditati paternæ, iuri alimentorum non videtur renunciare.*

79 *Quando plures ſunt hæredes, vnus eorum ad danda alimenta compellitur.*

80 *Alimentorum cauſa dicitur pia.*

81 *Fundus pro alimentis legatus tacitè eſt hypothecatus.*

82 *Cauſa naturalis, accidentali præfertur.*

83 *Filio ingredienti in monaſterium, alimenta ſunt danda.*

84 *Alimẽtorum legatum filio factum, eius morte non extinguitur.*

85 *Filio ſpurio pro cibo ſpirituali aliquid pater poteſt relinquere. & num. 86.*

87 *Omnia alimentorum priuilegia remiſsiuè.*

88 *Alimentorum cauſa fauorabilior eſt cauſa ſucceſsionis.*

Cap. XXI.

1 REgula cum. 44. ampliationibus capitulo precedente radicitùs à nobis iam explicata, ad eiuſdem regulæ exceceptiones, & fallentias nobis neceſſarius eſt tranſitus. Qua in re prima ſit fallentia cum. 30. ampliationibus, & declarationibus, videlicet quòd pro alimentis, filijs ſpurijs adulterinis, ſeu
2 nefarijs, ſeu ex quocunque damnato coitu naris alimentorum quantitatẽ ſufficientem in vita dare, vel in morte relinquere pater poterit. Alimentorum enim legati filij ſpurij ſunt capaces. c. cùm haberet. de eo qui dux. ma. quam pol. per adul. c. per venerabilem. in fine. qui filij ſunt legi. l. 5. tit. 19. part 4. l. 2. titu. 7. pat. 2. l. 9. Tauri. l. 11. in fi. ti. 20. in foro Cãtabrię. Bar. in l. ex cõplexu. nu. 4. C. de inceſ. nup. dicens, quòd ipſe conſuluit, quòd pa-
3 ter pro alimentis filio ſpurio aliquam rem poteſt relinquere, & filiæ ſpuriæ pro dote ſua. Idem Bar. in l. Mella. nu. 5. ff. de ali. & ciba. leg. & in l. fi. nu. 7. ff. de ijs quibus vt indig. & in l. ſi quis à liberis. § verũ. nu. 2. ff. de lib. agno. Idem Bar. in l. Męuius. §. duobus. nu. 18. ff. de lega. 2. & in l. ſi fraudator. §. ſi à ſocero. in fine. ff. de his qui in fraucredi. & in Authenti. quibus modis natu effi. ſui. §. fina. nume. 4. col. 6. & in tracta. de alimen. nume. 17. & in tracta. diffe. iu. ciui. & cano. num. 60.

Bal.

Bal. in l. eam quam. nu. 41. C. de fideicommi. & in. l. id quod pauperibus. nu. 34. C. de Epis. & cle. Roma. Ioa. de Imo. in l. 1. ff. solu. matri. Idem Romanus cōs. 43. Caccialup. in. l. si qua illustris. nu. 92. C. ad Orfi. Abb. consi. 50. videtur in prin. & consi. 115. nu 2. volum. 2. Ias. in Authen. res quæ nu. 8. C. commu. de succe. Ange. in prin. nu. 5. insti. de iu. natu. & ciui. Alex. cō si. 74. visa processu. nu. 4. vol. 2. Deci⁹ consi. 611. magnificus. Hippo. singu. 358. pater de iure. Cepolla. cau. 38. nunc videamus. Pala. Rub. in rub. de dona. inter vir. & vxo. §. 50. nu. 27. & in. c. §. 23. nu. 4. fol. 97. Segura in. l. cn. hæredi. §. cùm filiæ. nu. 144. ff. de vul. & in. l. vnum ex familia. nu. 75. ff. de lega. 2. Xua. in. l. 1. tit. 6. lib. 3. Fori. Montal. in. l. fi. tit. 8. lib. 3. Fori. Cuuarr. in 4. parte. 2. c. 8. §. 6. Fanc. Mar. decisione. 441. quæritur circa legatū. 1. parte. Docto. Hispani. in. l. 10. Tauri. Petrus Dueñas in regu. 367. filius spu-
4 rius. Ratio est, quia hocius alendi filios deriuatur à quodam iure naturali. l. scripto hærede. ff. vnde lib. l. eas obligationes. ff. de cap. diminu. l. 1. §. ius naturale. ff. de iust. & iu. in prin. in sti. de iu. natu. gen. & ciui. l. 2. titu. 7. par. 2. Bar. in. l. si quis à liberis. §. parēs. ff. de lib. agno. Bal. in. l. fi. §. ipsum autem filium. C. de bonis quæ liberis.
5 vbi per tex. ibi. inquir, quòd à parentibus debentur alimenta filijs iure naturali, causali, & formali. Ias. in Authenti. quod locum. nu. 8. C. de colla. Alex. consi. 134. animaduertis. num. 36. vol. 6. glo. in Authen. quibus modis naru. effi. sui. §. liceat. col. 7. & Cice
6 ro in. 3. lib. de Finibus inquit: A natura ipsa impellimur, vt eos, quos genuimus, nutriamus, & amemus. Et in libro. 1. officiorum ait: Commune omnium animantium, est cōiunctionis appetitus procreandi causa, & cura quædam eorum quæ procreata sunt.
7 Et in. 5. Tusculanarū: Bestiæ pro suo partu ita propugnant, vt vulnera recipiant, nullos impetus, nullosq́ue casus reformident. Et alibi inquit: Nihil dulcius hominum generi à natura datum, quàm sui cuique liberi. Et cùm hęc educatio naturalis proficiscatur à iure naturali, quod commune est tam filijs legitimis, quàm illegitimis, vt inquit. l. hns accusare. §. in omnibus. ff. de accusa. ibi. natura omnibus est communis. l. tutelas. ff. de cap. dimi. Itaque iure naturali tantùm inspecto, nulla differentia est in-
9 ter legitimos, & illegitimos Authen. quibus modis natu. effi. sui. §. natura siquidem. col. 7. Bald. in. l. executorē. nume. 32. C. de execu. rei iudi & in. l. humanitatis. nume. 44. C. de impub. & alijs substi. & in. l. cùm acutissimi. nu. 8. C. de fideicomm. & in. l. quisquis. nu. 6. ad legem Iuliam maie. & in l. 1. nu. 33. C. qui accusa. no pos Alex. consi. 60. visa legitimatione. num. 13. vol. 2. Ideo meritò filijs siue legitimis siue spurijs debentur à parentibus ali
10 menta. Nimis enim inhumanum esset, & contra dictamen rationis naturalis, vt filij spurij alimentis priuati fame pereant, vt inquit Abb. in dict. c. cùm haberet. nu. 5. & in. c. 1. nume. 4.
11 de cohabi. cleri. & muli. Pala. Rub. in dict. c. per vestras. §. 23. nu. 13. fol. 97. Iden filius exclusus à legitima nō censetur ab alimentis exclusus, neq; priuatus. Bad. in l. cùm scimus. quæst. 6. C. de inoffi. testa. Tiraque. de iure primigeni. quæst. 62. num. 56. Segura in dict. l. Imperator. nume. 115. Sed contra prædictæ maximè dicta, videlicet quòd ali-
12 menta filijs iure naturali debeantur. Tenuit Ferdinan. à Menchaca, qui more Barbacij & Antonij Gomecij leuibus & arundineis fundamentis semper nititur tenere contra communem

munem, dicens, quòd quandocunq;
liberi sunt talis ætatis, vt sibi alimen-
ta quætere nequeunt, in hoc casu ali-
menta sunt de iute naturali, & non
aliâs. allegat ipse. c. ius natutale. pri-
ma distinctione. ibi. puerorũ educa-
tio. Ergo si non sunt pueri, eis non de
betur educatio. Ita affirmat de suc-
cessionũ creatione, lib. 2. §. 20. nume.
13 311. Sed reuera canon ille intelligen
dus est secundum legem pnmam. §.
ius naturale. ibi. liberorum educatio.
ff. de iust. & iu. & in ptinci. insti. de iu.
natu. gen. & ciui. & aduersus eũdem
Menchacam sunt omnia iura supe-
rius in prin. huius. c. à me relata: qui-
bus nititur ipse Menchaca vno ver-
bo respondere, quo tempore Roma-
notum non erat in vsu, quòd homi-
14 nes liberi seruirent. Quod similiter
falsißimum esse censeo per legem in
operis. ff. locati l. cõtinuus. §. cùm ita.
ff. de verbo. oblig. præsertim quòd ar
tificio & arte propria filijs se alere po-
tuerant, tempore etiam Romanorũ,
& ita cessat fundamentũ & ratio præ
dicti Ferdinandi à Menchaca.

15 ¶ Quantitas verò alimentorum,
neque à iure ciuili, neque canonico
erat certa & determinata, sed boni vi
ri arbitrio pro modo facultatum, &
iuxta personæ gradum & dignitatẽ,
sunt alimenta filijs ministranda. l. si
quis à liberis. §. si vel parens. ff. de lib.
agno. l. si competenti. & l. fi. C. de a-
len. lib. l. cùm alimenta. ff. de ali. & ci-
ba. leg. Authent. quibusmodis natu.
effi. sui. §. fi. col. 7. c. cùm haberet. in fi-
ne. de eo. qui dux. in ma. quã pol. per
adul. l. 24. tit. 9. par. 6. & in præstandis
16 huiusmodi alimentis, non inspicien-
dus est valor patrimonij, sed quanti-
tas redditũum. text. singu. vbi glo. &
Bart. in l. qui bonis. ff. de cesßio. bono.
sed hodie per legem Regiam. 10. Tau
expresse cautum est, patrem posse fi-
lijs suis spurijs pro alimentis, stante e-
tiam legitima prole, quintam bono-
rum pattem, & non vltra relinquere.
17 Doctor verò à Couarruuias, vir pro-
fectò in omni scientiarum genere cõ
summatißimus, ac nostræ Hispaniæ
decus & ornamẽtum, tenuit in. 4. de
spon. part. 2. c. 8. §. 6. nu. 8. quòd si hæc
quinta pars alimentorum non suffi-
ceret ad alimenta, vltra quintum, te-
nebitur pater dare, ex eo quòd alimẽ
ta debentur de iute naturali. allegat
ipse Pala. Rub. in. c. per vestras. 3. no-
tab. §. 24. in fin. de dona. inter vir. Sed
salua tanti viri authoritate, illud fal-
sum esse existimo, quia id esset in pre
iudicium legitimę filiorum legitimo
rum, qui in suis legitimis filij grauarẽ
tur, præsertim quòd. d. l. 10. Tauri ex-
presse prohibeat, quod pater (vltra
quintum) filio spurio pro alimentis da-
re poßit. ibi. No pueda mandat mas
de basta el quinto. Et dato quòd ius
alimentorum sit de iure naturali (vt
dictum est) hoc ius naturale poterit
ius ciuile restringere, interpretari, &
declarare. Ideò maxima cum ratione
18 in hoc Couarruuias meretur repre-
hendi, prout eum reprehendit Tel-
lius Fernã. in. l. 10. Tauri. nu. 3. quam
opinionem Doctoris à Couarru. se-
quutus fuit & malè glossator ordi. in
l. 22. versi. Versatur etiã aliud dubiũ
in fin. tit. 3. lib. 1. ordi.

19 ¶ Primò ampliatur dicta conclu-
sio, quòd non solùm de iure canoni-
co, sed etiã de iure ciuili in terris Im-
perij inter meros laicos alimẽta filijs
spurijs etiam ex damnato coitu geni
tis debentur. Abb. in. d. c. cùm habe-
ret. nu. 5. post. glo. Cardi. & Anto. ibi.
Bar. in. d. Authen. ex complexu. De-
cius consi. 611. magnificus. num. 5. in
consi. 576. pro resolutione. in princi.
Ang. in prin. insti. de iu. nat gen. & ci-
ui. num. 5. Ludo. à Sar. de nat. lib. rub.
de

de obli.inter pat.& fili.nu.4. Hanc di
xit esse communem opinionem Al-
cia.in rub.de ver.obli.num.2. vbi Ri-
pa.nu.58.& in.l.si vnquam. quęst.27.
nu.68. C. de reuocan. dona. & in l. 1.
ff.sol.matri.nu.65.Ioan.Neuiz. in Syl
ua nup.lib.3.nu.25.Decius in.c.cleri
ci.nu. 2.de iudicijs.& in. c.in præsen-
tia.num.39.de prob.Fort.Garc. de vl
timo fine. illa. 7. Anto.Capi.decisio-
ne. 144. Hippo. singu. 358. incip.pa-
ter.Pala.Rub.in.d.c.per vestras.§.10
fol.90.Xua.io.l.1.num.21.tit.6.lib.3.
Fori. Qui omnes concludunt ius ciui
le, per ius canonicum, in hac parte.
20 corrigi. De iure enim ciuili spurios,
nefarios,& incestuosos filios à suis pa
rentibus non esse alendos erat statu-
tum. Authen. licet.in fin.C.de natu.
lib. Authenti. ex complexu.C.de in-
cest. nup. Authen. quibus modis na-
tu.effi.sui.§.fina.col.7.Contra quam
conclusionem tenuit Bar.in. l. si frau
dator.§.si à socero.in fin. ff. de his qui
in frau. credi. & Ioã.de Imola.in.l.ex
facto.§.si quis rogat⁹.col.6. ff.ad Tre-
bel. Alexã.consi.74.circa primum.3.
volu. Felin.c. Ecclesia sanctæ Mariæ.
nume. 45. de consti. Mencha. de suc.
crea. lib. 2. §. 20.nume.313.dicentes
Canones de hoc loquentes in terris
tantùm Ecclesiæ procedere, & nõ in
terris Imperij, & quòd ius ciuile in
terris Imperij est obseruandum (sed
communis opinio semper est tenen-
da) nam filius spurius potius culpa a-
21 liena, id est, sui patris, quàm propria
laborat. Ideo̧ misericordia digni sũt,
qui alieno vitio laborant, vt inquit.l.
legem Anastasij. C. de nat.lib.c. dile-
ctus.de purga.cano.c.nasci.56. dis.&
22 quia qui alimenta denegat, necare vi
detur. & tenetur de sicarijs.l. si vi-
ctum. ff. de re iudi. l. necare videtur.
ff.de lib.agn.l.2.§.si Publicanus.ff. de
vi bono. rap.l.de pecoribus. C. ad le-
gem Aqui. cap. pasce fame morien-
tem.86.distin. ca.admonere.33.quæ
stio.2. Vnde inquit glos. in verbo. di-
cunt in.l.item apud Labeonẽ.§.quæ-
23 stionẽ. ff.de iniu.& glo.in verbo. tor-
mentis. in cle. 1. de hære. quas sequi-
tur Hippo.in.l.1.nume.28.ff.de quę-
stio. quòd priuatio alimentorum est
terribilis species tormentorum. Ideo
24 que cùm simus in materia concernẽ
te peccatum æquitas canonica in v-
troque foro seruanda est. glo.in cap.
possessor.de regu.iu.lib.6.tex.pro ea.
vbi Abb.in. c.fina.de præscrip. Bal. in
l.priuilegia.nu.3.C.de sacrosanct. ec-
cle. & in. l. 2. C. quemadmodum te-
sta.ape.Fel.in.c.2.nume.3. de testi.&
in.c.in causis.in prin.eo.tit.& in.c.ec
25 clesia sanctæ Mariæ.nume. 42.de cõ-
sti. glo. similis.in.§.hactenus. insti.de
gradi.

¶ Secundò ampliatur, quòd etiam
emphyteosim vel annuos census pa-
ter pro alimentis filio suo spurio po-
terit relinquere, dummodo illa quã-
titas legitimum alimentorum modũ
non excedat. ita Gabriel Paleo.de fi-
lijs nothis.c.45.nume.8.Matthæ.de
Afflic.decisio.99.incip. si pater dicẽs,
quòd ita bis Capuæ fuit iudicatum,
quòd pater poterit emphyteosim
pro se, & filio suo spurio recipere: &
26 mortuo patre fili⁹ habebit ipsam em-
phyteosim. allegat Bal.in.l.2.C. de iu
re emphy. præsertim hodie inspecta
lege.9.&.10.Tauri. Quòd pleno iure
in proprietate & vsufructu alimenta
adquiruntur filijs spurijs, quod aliter
27 erat de iure cõmuni.l.Titio vsusfru-
ctus. ff. de vsufructu legato. Bald.in.l.
eam quam. nu.41.C.de fideicommi.

¶ Tertiò ampliatur, quòd si filiæ
spuriæ pro alimentis, vel pro maritan
da legatum fuerit relictũ, statim po-
terit peti præstita cautione de adim-
plendo conditionem, si est iam nubi-
lis

lis.Barto.& Pau.in.l.Titio.§. Titio genero. in fine. ff. de condi. & demonſtra.Franc.Mar.deciſione.841.quæritur circa legatum.in prin.vol.1.

28 ¶Quartò ampliatur, quòd non ſolùm filijs ſpurijs alimenta debentur, ſed etiam nepotibus & pronepotib⁹. l. ſi quis à liberis.in prin. ff.de lib.agn. Authenti. ſi pater. C. diuor. fac.apud quem filij edu. deb.l.4.tit.19. part.4. Barto. de alimentis. nume.9. Bald.in Authen. res quæ. nume. 12.C.cõmu. de lega. Abb.in.d.ca.cùm haberet.in fin.Soci.conſi.161.volu.2. Couart.in 4.part.2.c.8.§.6.num. 16.vbi reſpondet ad legem.5.titu.19.par.4.quæ videtur probare contrarium Caſtillo in.l.10. Tauri.dicens, quòd nihil intereſt, an nepotes ſint nati ex filijs legitimis, ſiue illegitimis, & etiam ſi pater ſit viuus, dũmodo ſit inops, auus tenetur alere nepotes, nam tale de-
29 bet eſſe officium aui circa nepotes, quale eſt patris erga filios.l.dotem dedit. ff. de colla. bono. l.cognouimus. C.de hære.l.hac edictali.vbi Bald.nu. 12.C.de ſecũ. nup.charitatem quam debemus filijs, debemus etiam nepotibus ac pronepotibus, & hanc arbitror eſſe communem opinionem, ſecundũ Doct. modo citatos: aduerſus quam more ſuo tenuit Menchaca de ſucceſ. crea. lib.2.§.20.nu. 318.dicẽs, quòd auus nõ tenetur alere nepotẽ.

30 ¶Quintò ampliatur, quòd non ſolùm pater tenetur alere ſpurium (vt dictum eſt) ſed etiam eius vxorem & familiam.l. ſi filia nupta.§.1. ff.famil. hercis.l. penul.ff.de lib.agno.gloſ.in verbo.cætera.in.l. ſi quis à liberis.§.ſi vel parens. ff. de lib. agno. gloſſ. in verbo.partẽ. in.c.admonere.33.quæſtio.2.Bald. in.l.vbi adhuc. verſi.iſta quæſtio.C.de iu.do. Abb.in.c.ex literis.num.5.de conuer.infide.Ange.in prin. nu.5.inſti.de iu.natu.gen.& ciui.Barto.tracta.de ali.in prin.Gabriel Paleo.de filijs nothis.c.47.num.6. Nicola. de Vbal.de ſucceſsio.abinteſta. par.1.nu.17, Petrus Rebu.in commẽta. ad conſtitu. regi.tit.de ſententijs. arti.1.gloſ.2.nu.7.Dueñas regu. 367. filius ſpurius ampliat.7.

31 ¶Sextò ampliatur, etiam ſi fili⁹ ſit excommunicatus, vel alio modo incapax, reſpectu alimentorum efficit̃ capax, vt ei alimenta à patre debeantur.l.cognouimus.C.de hæredi.l.ſeruos.ff, de ali.& ciba.lega.Iaſ.in.§.fuerat.nu.114.inſti.de actio. gloſ.in verbo. poſtulat.in.c.quieſcamus.42.diſt. l.8. tit.24.par.1.l.34.tit.9.par.1. Abb. in.c.ſi quis.& in.c.in eos.in princi.de hære.Pala.Rub.in rub de dona.inter vir.& vxo.§.21.nu.4.

32 ¶Septimò ampliatur, quòd nõ ſolùm filium carnalem pater tenetur alere, ſed etiam ſpiritualem, ſi egear. Bald.expreſsè in Authen. niſi rogati. nu.10.C.ad Trebe.Ioan.Faber in.l.1. C.de alen.lib. Fran.in.c.1.num. 5.de cogna. ſpiritu.lib.6.Fran.Cur.de teſtibus, quæſt.30.nu.67.Cateli. Cotta in memorabilibus ſuis. verbo. cõmater.Tiraque.in.l.ſi vnquam.verbo.ſuſceperit filios. nu. 26.C.de reuocan. dona. & in tract. de pœnis temperandis.cau.21.nu.9.Ripa.in.l.ita tamen. §.ſi quis rogatus. nu.43.ff. ad Trebel. Guozan.conſi.13.in hac cauſa.nu.18 Pala.Rub.in.l.10. Tauti.nu.7. contrariũ verò tenuit Benedict. in.d.c.Rainuntius. in verbo. vxorem nomine Adelaſiam.nu.767.

33 ¶Octauò ampliatur, quòd non tãtùm alimenta filijs ſpurijs ſunt debita, ſed etiam habitatio, victus, lectus, veſtes. ac medicinæ, ſi forſan infirm⁹ fuerit, & ſumptus pro diſcẽda aliqua ſcientia iuxta facultates, & perſonarum dignitates, & reliqua omnia, ſine quibus quis commodè viuere nõ

po

poterit. l. si quis à liberis. §. si vel pa-
rens. ibi. non tantùm alimenta. ff. de
lib. agno. l. legatis. l. cùm aliméta. ff.
de ali. & ciba. lega. l. si cùm dotem. §.
sin autem. ff. solu matri l. quos nos.
§. verbum viuere. l. verbo vict⁹. ff. de
verbo. signi. glo. in. l. cùm ij. §. qui trã
sigit. vbi Barto. Ange. & Ias. ff. de tran
sa. l. sicut impédia. ff. de vsufruct glo.
in. c. Episcopus. 10. quæstio. 2. l. singu.
regia. 5. titu. 33. par. 7. Barto. de ali. in
prin. Cor. consi. 145. in hac consulta-
tione. vol. 2. Petrus Rebu. in. d. tit. de
sententijs. art. 1. glo. 2. Gabriel Paleo.
de filijs nothis. c. 47. nu. 7. Archidiaco
nus in. c. omnino. 31. dist. vbi inquit.
34 quòd etiam alimentorum appellatio
ne venit potus. allegat. l. legat⁹. ff. de
ali. & ciba. lega.

35 ¶ Nono ampliatur, pactum & con
uẽtionem inter patrem & filium ini-
tam, vt pater alimenta filio non præ-
beat, nullius esse mométi. l. alia. §. ele-
ganter. vbi singu. Alex. ff. solu. matri.
Bar. in. d. §. si vel parens. in fine. & in. l.
mella. ff. de ali. & ciba. lega. Albe. in. l.
1. §. ius naturale. ff. de iust. & iu. Bal. in
l. pactũ quod dotali. nu. 17. C. de col-
la. dicens, quòd alimentorum iuri fi-
lius non poterit renunciare, neq; pa-
cto aliquo partium ius alimentorum
tolli. l. cùm hi. vbi Barto. ff. de transa.
Alex. in. l. si cùm doté. §. 1. nu. 9. ff. so-
lu. matri. & in. d. l. alia. §. eleganter. nu
me. 22. Decius in. l. iura sanguinis. nu
me. 4. ff. de regu. iu. Petrus de Raue.
in Alphabeto aureo. verbo. filiatio.
Feli. in. c. si diligenti. nume. 5. de foro
cópetenti. Guiller. Bene. in. d. c. Rai-
nuntius. verbo. in eodem testamen-
to. in. 1. nu. 222. de testa. Etiam si tale
pactum interiurando sit confirmatũ.
c. cùm quidam. vbi Bal. & Feli. nu. 11.
de iureiu. Georgius Natan. in. c. quã-
uis pactum. limita. 5. de pactis. libr. 6.
Ias. in. l. cùm hi. nu. 11. ff. de transa. &
in Authen. quod locum. nume. 8. C.
de colla. Feli. in. c. ex rescripto. nu. 12.
de iureiu. Couarru. in. 4. 2. part. c. 8. §.
6. nu. 3. Alcia. in. c. cùm contingat nu
me. 192. de iureiu Casti. in. l. 10. Tau-
36 ri. Et ratio est, quia tale pactum est cõ
tra bonos mores, vt filij alimentis pri
uati fame pereant. c. Quintanallis de
iureiu. l. alia. §. eleganter. ff. solu. ma-
tri. l. pacta quę contra. C. de pac. con-
trariam verò opinionem, valere pa-
ctum super alimentis iuramento fir-
matum tenuit Alex. in. l. qui Romæ.
§. duo fratres. ff. de verbo. obliga. quá
opinionem dixit esse communé Hie
ronymus Gigas de pensionibus. quæ
stio. 45. in fine. quas opiniones nitit
concordare Couarru. in. d. c. quam-
uis pactum 2. parte. §. 6. nu. 7.

37 ¶ Decimo ampliatur, lege, statu-
to, consuetudine vè aliqua fieri non
posse, quòd pater non teneatur filios
suos educare. Ita Iacobus de Are. in
d. l. si quis à liberis. Alberi. in. l. 1. §. ius
naturale. ff. de ius. & iu. & in. 1. parte.
statu. quæstio. 40. versic. item quæro.
Bar. in. l. 1. de consti. prin. dicés, quòd
princeps non potest facere quòd ali-
menta nõ dentur filijs, cùm à iure na
turali proueniant. Abb. in. c. fina. nu.
22. de consuetu. vbi plenissimè Ro-
chus de Cur. nu. 436. Bald. in. d. §. ius
natu. in fine. Decius in. d. l. iura san-
guinis. in prin. Couarru in. 4. parte. 2.
38 c. 8. §. 6. num. 4. Sed Menchaca more
suo contra prædictam communem
opinionem tenuit de succe. crea. lib.
2. § 20. nu. 311. vbi allegat ad proban
dam suam opinionem. l. 2. & 4. tit. 1.
lib. 5. ordi. Quæ leges nihil omnino il
lud probant, sed tantùm quòd famu-
lus cũ filia, vel ancilla, vel pupilla, ma-
trimonium non contrahat absque li-
centia domini vel tutoris, sub pœna
ibi expressa. Guiller. tamen Bene. in
d. c. Rainunti⁹. verbo. vxoré nomine
Ade-

Adelasiam. num. 709. & Ioan. Cora. in. l. hæres. instituta. nu. 5. de impub. & alijs substi. affirmant quòd in Regno Galliæ viget statutum, quòd filijs spurijs non dentur alimenta. de cuius statuti validitate profectò dubito.

39 ¶Vndecimo ampliatur, quòd nõ solùm spurius est à patre alendus, sed etiam filia dotãda, quamuis ex damnato & vetito coitu sit genita, etiam in foro Cæsaris. Bar. in Authen. ex cõplexu. C. de incest. nup. & in. l. fina. ff. de his quibus vt indig. & in. l. fina. §. si à socero. ff. de his qui in frau. cred. Cepola. cau. 38. Fortu. Garci. de vltimo fine. illatiõe. 9. Matthæ. notabili. 1 17. Abb. in. d. c. cùm haberet. nume. 5. Pa la. Rub. in. d. c. per vestras. nota. 3. §. 9. & 23. vbi hanc fatetur esse commu-

40 nem opinionem, & Alex. in. l. 1. num. 8. ff. solu. matri. vbi. Ripa. nu. 65. Couarru. in. 4. parte. 2. c. 8. §. 6. nu. 11. cõtra quã tenuit more suo nouitatũ amator Ferdi. à Mẽcha. de succe. crea. lib. 2. §. 20. nume. 214. quippè qui pro prio ore communibus Doct. assertionib° passim aduersari se iactat, vt patet in. d. §. 20. num. 323. contra præcepturn Imperatoris. in. l. 1. C. de vete. iure enucle. quod per varias Docto. opiniones totum penè ius conturbatum est. Vnde fit, quòd nulla lex, vel conclusio certam contineat veritatem, & vt alijs subtiliorem vnusquisque se ostendat, non minimam iuriũ confusionem generat.

41 ¶Duodecimo ampliatur, quòd nõ obstante quacunque transactione su per alimentis futuris facta, alimenta peti possunt. l. cùm hi. in prin. & in. §. 1. &. 2. ff. de transa. l. de alimentis. C. eo. titu. quod aliter esset, si iudicis au-

42 thoritate dicta transactio fuisset facta, vt in iuribus modo citatis, & quã docunque in aliquo actu ad eius validationem requiritur authoritas iudicis, semper intelligenda est, cum cau sæ cognitione. ex. vbi Bar. in. d. l. cùm hi. §. vult igitur. glos. in. l. 14. tit. 9. par. 6. Sed si talis transactio cum iuramento facta fuerit, valida est, Barto. in. l. si quis pro eo, num. 17. ff. de fideiu. Alexã. in. l. qui Romæ. §. duos fratres. quæstio. 5. ff. de verbo. obliga. Ias. in. l. cũ hi. num. 11. ff. de transac. & in. l. de alimentis. nu. 3. C. eo. tit. Ioan. de Imo. in. c. cùm contingat. fina. col. vbi Anto. & Abb. num. 3. de iureiu. Ancbar. in reg. accessorium. col. 7 de regu. iu. lib. 6. quam opinionem esse communem affirmat Alciatus in. d. c. cùm cõtingat. num. 192. & Couarru. in. d. ca. quamuis pactum, parte. 2. §. 6. num. 7. contrariam verò opinionem sibi cõtrarius tenuit Bart. in. l. cùm hi. nu. 7. Bald. in. l. pactum. num. 17. C. de colla. Tiraque. in. d. l. si vnquam. in prin.

43 nume. 136. Ratio est, quia hæc prohibitio est ob priuatam vtilitatem, & sine interitu salutis æternę seruari poterit, vt in. d. c. cùm cõtingat. c. licet mulieres. eo. titu. lib. 6. c. quamuis pactum de pactis. lib. 6. Sed primam opinionem veriorem esse cẽseo, quia tale iuramentum est contra ius naturale, vt alimenta indigenti negentur, & hac renuntiatione quis incidit in periculum famis, seu mortis. l. necare videtur qui alimenta denegat. ff. de lib. agno. Ideo si tempore renun

44 ciationis iureiurãdo factæ vrget inopia, vel postea renuncians inopia, vel nimia paupertate laborat, poterit coram iudice Ecclesiastico relaxationẽ iuramenti ad effectum tantùm agendi postulare, & iudex habita pri° sum

45 maria cognitione de renunciatione & paupertate prædictam relaxationẽ concedat, ita pluries à me existẽte Prouisore Zamorẽsi fuit concessum, nam facilè propter præsentem subuẽ tionem

tionem paruo pretio futuris alimen-
tis renunciare quis poterit: famis e-
nim acutissimus est ensis, vt inquit
Bal. in. d. l. pactum quod dotali. & pro
uerbium perantiquum est, ingens te-
lum uecessitas.
46 ¶Decimotertio ampliatur, si filij
spurij sint nefarij seu incestuosi, vel
ex quocunque damnato coitu nati, à
parentibus sunt alendi. tex. secundũ
verum intellectum in. d. c. cùm habe
ret. vbi Abb. nu. 5. Ioa. de Imola in. l.
ex facto. §. si quis rogatus. nu. 7. ff. ad
Treb. Decius consi. 611. magnificus.
Anto. Capi. decisio. 168. in causa. n. 7.
Mathę. Mathę. nota. 147. incipit, sin-
gulare dictũ. Segura in. l. cohæredi. §.
cũ filiæ. n. 123. ff. de vul. Fortuni⁹ Gar
cia de vltimo fine. n. 114. Gab. Palæo.
de filijs uothis. c. 46. n. 5. Pala. Rub. in
dict. c. per vestras. §. 23. nu. 12. fol 97.
Couarru. in. c. quãuis pactũ. parte. 2.
§. 6. n. 7. Petrus à Dueñas regu. 367. in
cip. filius spurius. amplia. 5. Cõtrariã
verò opinionem tenuit Bal. in dict.
Authẽ. ex complexu. in prin. dicens,
quòd non solùm de iure ciuili, sed e-
tiam de iure canonico filij incestuosi
& nefarij alendi à parentibus nõ sunt
Quam opinionem sequitur Alex. in
l. 2. nu. 13. ff. de in ius vocan. & Men-
chaca de success. crea. lib. 2. §. 20. num.
313. Sed prima opinio tanquam ve-
rior & æquior tenenda est. Impium
enim & inhumanum esset prolem ge
47 nerare, & statim eam fame necare.
Exemplum ab animalibus ratione ca
rentibus sumendũ est, vt inquit Oui-
dius in. 1. lib. Amorum. eleg. 10. dicens
Sumite in exẽmplum pecudes ratio-
48 ne carentes: Turpe erit ingenium mi
tius esse feris. c. admoriere. 33. quæst.
2. vbi tex. inquit, quòd omni bestia
crudelior est qui filijs alimenta dene-
49 gat: non enim in educatione, sed in
generatione inest peccatum, sed po-
tiùs educatio est meritũ & actus pie-
tatis. c. pasce. c. non satis. 86. distin.
50 ¶Decimoquarto ampliatur, quòd
etiam si pater expressè prohibuisset
in suo testamẽto filijs suis spurijs ali-
mẽta non esse dãda, nihilominus eis
alimẽta sunt præstanda. Bal. in. l. id q̃
pauperibus. nu. 37. C. de Epis. & cler.
& in Authen. licet. nu. 2. C. de natu. li.
& in. c. cùm quidam. vbi Feli. nu. 11.
de iureiu. & est tex in d. c. cùm habe-
ret. Ias. in consi. 26. volu. 1. Hippo. sin-
gu. 358. incipit. pater. in fine. & Mat-
51 thæ. singu. 147. incip. nota singu. di-
ctũ. Gabrie. Palæo. de filijs nothis. c.
47. nu. 6. Ratio est, quia talis prohibi-
tio est contra æquitatem naturalem,
& paternam pietatem. Ob id meritò
talis prohibitio non est seruanda.
52 ¶Decimoquinto ampliatur patrẽ
etiam teneri ad educationem filiorũ
suorum, quamuis res à parentibus iã
cõstitutas in ludo, vel in re alia inho-
nesta filij dissipauerint. Bal. in. l. 1. §.
ius naturale. versi. quęro quid si filius.
ff. de iust. & iu. & in Authen. contrà
rogatus. n. 8. ad Trebe. & in Authen.
si captiui. per tex. ibi. C. d̃ Epis. & cler.
Petrus de Raire. in Alphabeto aureo.
verb. alimenta. Matthæ. sing. 148. in-
cip. nota q̃ istud. Decius in. l. iura. san-
guinis. n. 3. ff. de regu. iu. Gulie. Bene.
in. c. Rainunti. in verb. in eodem. te-
sta. in. 1. n. 222. de testa. vbi ad id allé-
53 gat. l. si libertus. ff. de ope. liber. Hip-
po. singu. 104. incip. pater tenetur.
Ratio est, quia naturalis obligatio, seu
vinculum naturale, omni tempore
obligat. l. eas obligationes. ff. de cap.
dimi. l. 2 tit. 7. par. 2. contra quod vide
tur l. bona fides. ff. deposi. dicẽs hisce
verbis: Impius & male meritus in ege
state laboret & pereat. l. fideiussor. ff.
54 qui satis. cogan. neque enim æquum est
succurri, qui in necessitate se dolo vel
lata culpa posuit. His itaque legibus

non obſtãtibus equitati naturali con
ſonum eſt, quòd filij alantur, vt ſupe-
rius dictum eſt.
55 ¶Decimoſexto ampliat̃ filios ſpu-
rios in vita ſuorum parentum alimẽ-
ta petere poſſe. Bal.in.l.quamuis.nu.
6.C.de fideicommi.& in Authenti.ſi
qua mulier.vbi.Bar.num.22.C.de ſa-
croſan.eccle.& in.l.quanquam.C.ad
l.Falci & in.l.1.ff.de lib.agnoſ.& in.l.
cùm opottet.§.cùm autem.C.de bo-
nis quæ liberis. Caſtillo in.l.10.Tau-
ri, quòd data paupertate in filijs dubi
tatum eſt.
56 ¶Decimoſeptimo ampliat̃, quòd
ſi in vita, vel in morte filijs ſpurijs ali-
menta à parentibus non fuiſſent reli
cta, onus alendi eos tranſit contra hæ
redes etiam extraneos. l.ſi quis à libe
ris.§.item reſcriptum.ff.de lib.agno.
l.1.ff.eod.tit.l.8.in fi.tit.13.pat.6.Bal.
in Authen.licet.num.2.C.de nat.lib.
Matthæ.ſingu.148.Soci.in.l.alimen-
ta.de negotijs geſtis.Ripa in.l.filiusfa
milias.§.diui.in.2.nu.42.ff.de lega-
tis.pri.Ludo.à Sat.de natu.lib.rub.de
obliga.inter pa.& fil.nu.4.Anto.Ca-
pi.deciſione.164.in cauſa.Ioan.nu.5.
Gabri.Pale.de filijs nothis.c.47.nu.8.
Caro.Rui.conſi.124.nu.12.vol.1.Ca
ſti.in.l.10.Tauti. Et iſta eſt commu-
57 nis opinio ſecundum prædictos. Ad-
uerſus quã, more ſuo, & malè tenuit
Menchaca, de ſuc.crea.lib.2.§.20.nu.
315.& ratio cõmunis opiniõis eſt, qa
hoc onus alendi liberos, eſt onus rea-
le, & tranſit ad hæredes.l.1.§.ſi hæres.
præcepto fundo.ff.ad Treb.l.ſi fidei-
commiſſum.ff.de iudicijs.Iaſ.in rub.
ff.ſi cer.peta.& quemadmodum te-
58 nebatur defunctus, ita eius hæres,
qui in ei⁹ locũ ſuccedit, & quo ad iu-
ris interpretationem hæres eadem
perſona cum defuncto cenſetur.l.
poſtulante.ff.ad Trebellianum Au-
thenti.de iureiurã.à morien.præſ.§.
1.l.hæredẽ.ff.de regu.iu. etiam ſi po-
nãtur dictiones taxatiuæ, virtualiter
cõprehenditur perſona hæredis.Bal.
in.l.fi.C.de actio.empti. Alex.cõſi.13
perſpectis his.& in conſi.18.attentis
natiatis.vol.5.Iaſ.in.d.l.hęredem.nu
me.7.Xua.in.l.poſt rẽ iudicatã.1.am-
59 plia.ff.de re iudi. Quæ alimenta arbi-
trio boni viri ſunt præſtãda, inſpecta
qualitate patrimonij, & qualitate per
ſonarũ, & ætate. Itaque creſcẽte æta-
te, maiora dentur alimenta.l.3.l.fi.C.
de alen.lib.l.cùm alimẽta.l.alimẽta.
§.baſilicę.ff.de ali.ciba.lega.Authen.
60 quibus modis natu.effi.ſui.§.fi.colla.
7.glo.verbo.legitima.Authẽ.de triẽ.
& ſemi.§.conſideremus.colla.3.glo.
ſingu.in verbo.cibarijs.in.l.ſeruis vr-
banis.ff.de lega.3.dicens, quòd nobi-
li pro alimentis debent dari pulli &
61 gallinę: ruſtico verò caſeus, cepa, & fa
ba.l.24.tit.9.pat.6.glo.ſingu.in.c.Epi
ſcopus.10.quæſt.2.glo.in.c.ſtatutũ §.
inſuper.verbo.moderatas.de reſcrip.
lib.6.& in alimentorũ ęſtimatiõe cõ-
62 ſiderandũ eſt, vt dentur alimẽta ſpu-
rio.vt ſpurio, & nõ vt legitimo ſing.l.
ſed & ſi quid.in.1.§.ſufficiẽter.ff.de
vſufruct.verba hui⁹.§.ſunt, ſufficiẽter
autẽ alere, & veſtire debet ſecũdum
ordinẽ & dignitatẽ.c.non cogantur.
41.diſt. Optimè Areti.cõſi.17.nu.20.
63 quòd ſecundum facultates teſtatoris
ſunt alimẽta danda, & bona ſunt æſti
mãda ſecundũ quantitatem fructuũ,
& non ſecundum proprietatis valo-
rem.l.qui bonis.ff.de ceſſione bono-
rum.Bar.in.l.cùm alimenta.ff.de ali.
& ciba.lega.Bald.in.l.Imperator. Vbi
optimè Angelus.ff.ad Trebel. Idem
Bal.in.l.fin.§.ipſum autem.in prin.ff.
de bonis quæ lib. Ange.in.l.1.nume.
5.C.de lega.vbi dictam.l.qui bonis
dixit eſſe ſingu.& quòd quando fru-
64 ctus non ſufficiunt, non eſt cogẽdus
qui alimenta pręſtat.Bar.in.d.l.alimẽ

ta. Ange.& Imola in l. Necennius. §. fi. ff. de re iudi. & gloss. in.l.2. titul.7. part.4.

65 ¶Decimooctauo ampliatur, quòd etiam ex bonis intuitu Ecclesiæ ad quisitis & de redditibus beneficiorũ filius spurius à suo patre clerico est alendus. c. omnino. vbi glo. in verb. vt mercede. 31. dist. Abb. in.c.1.nu.4. de coha. cleri. & muli. dicens, quòd licet clericus filios generãdo male faciat. Sed tamen quia sunt geniti, non sunt perdendi. Idem Pala. Rub. in. d.c. per vestras. §.23.n.13. fol.97. contrariũ vi detur tenere Castillo in.l.10. Tauri. fol.60.col.4. sed lex partitæ, & alia iura, quæ ibi allegat, nihil omnino probant.

66 ¶Decimonono ampliatur, alimenta etiam deberi in minus solenni voluntate relicta.l.1. C. de fideicommi. Bar. in.l. Mella. n.5. ff. de ali. & ciba. lega. Alex. in l.1. n.41. ff. solu. matrimonio. & d.l.1. C. de fideicõmi. quatuor modis ampliat & limitat. Ias. in.l. si certis annis. n.4. C. de pac. Ber. de Luco. regu. 31. incip. alimentorum.

67 ¶Vigesimo ampliatur, quod alimẽta alicui relicta, quousq; cũ Titio moratus fuerit, vel cũ eo habitauerit, debẽtur etiã huiusmodi alimẽta post mortẽ Titij. casus singu. in.l. Caio. §. Imperat. ff. de ali. & ciba. lega. Bal. Ange. & alij in.l.1. C. de lega.

68 ¶Vigesimoprimo ampliatur, compromissum super alimentis factum, fauore alimentorum, nullius esse momenti. Spe. tit. de arbitris. §. restat videre. Albe. in.d.l. cũhi. vbi Ias. in prin. ff. de transa. idem Ias. in.l. de alimentis. n.2. C. eo. tit. per rationes per eum

69 ibi relatas, nisi tale cõpromissum auctoritate iudicis sit factum.

70 ¶Vigesimosecũdo ampliat, quod interim q lis & causa super præstatio ne alimẽtorũ pendet, filius spurius licte pendẽte alendus est.l. si neger ff. de lib. agno. & ibi Bar. Idẽ Bar. vbi glo. in verb. neq; decernent. in.l. si quis à liberis. §. si vel parens. ff. eo. tit. gl. fi. in.l. fi. C. de alen. lib.2. §. idẽ Iulianus. ff. eo de tit.l. si instituta. §. de inofficioso. ff. de inoffi. testa l. fi. tit. 19. par.4. Ratio est, quia causa alimentorũ per appellationẽ non suspenditur, ne interim appellatione pendente, filius fame

71 pereat. Bar. in tracta. de ali. n.47. Ias. in l. de alimentis. n.6. C. de transa.l.1. ff. de appel. rescin. glo. in verbo. reuolue re. in.l. nemo clericus. C. de summa trini. & fide catho. Abb. in.c. de appellationibus. nu.4. de appella. glo. in.l.24. tit.9. par.6.l.8. tit.15. li.2. Fori. Et quia alimẽtorum causa summatim, & omni breuitate est terminãda.d.l. si quis

72 à liberis. §. si vel parens. gloss. in verb. summatim. in.l.3. §. fin. ff. ad exhibendum. gloss. fin. in.l. fi. C. de alen. lib. gl. in.l. iudices. C. de iudicijs. sing.l.6. tit. 22. par.3.l. fi. tit.19. par.4. glo. in.l.24. tit.9. par.6.l.6. tit.22. par.3.

73 ¶Vigesimotertio ampliatur nõ solum à filio spurio alimenta futura, sed etiam præterita peti posse.l. libertis quos. §. manumisis. ff. de ali. & ciba. lega.l.1. C. de fideicommi. ibi. si qua in præteritum præstita non sunt vt exol uantur.l. cum notissimi. §. in his etiã. C. de præs. 30. vel. 40 anno. Bar. in cõsil. 211. incip. quidam. nu.4. Tiraque. de iure primige. quæst. 75. n.4. aduersus quam conclusionem videtur tenere Abb. in.d.c. cùm haberet. n.10. dicens, quod si iam filius est nutritus, tacitè alimentis præteritis videtur re nuntiare. Sed forsan propter alimenta præterita filius debitis est grauatus. Ideo meritò alimenta præterita pro soluendis debitis ac mutuis, abeo peti possunt, vt inquit Bar. in.d. §. manumisis. & Ias. in.l. de alimentis. nu. 6. C. de transact.

74 ¶Vigeſimoquarto ampliat', quòd
filius ſpurius, cui alimenta in teſta-
mento paterno ſunt relicta, non te-
netur ſtare in domo hęredis, & ibi ab
hærede alimenta percipere, ſed vbi
voluerit ei ſunt alimenta in pecunia
prȩſtanda.l.cùm ij.§.vult igitur.ff.de
tranſ.vbi.Iaſ.num 10.& Ange ibi in-
quit, quòd pluries vidit de facto ita
ſeruari.Bar.in.l.libertis.§.fin.ff.de ali.
& ciba.lega.& in.l.diuortio. in ptin.
ff ſolu.matri.Bal.in Authē. hoc locū.
C.de ſecun.nup.nu.3.& in.l.ſi ea.C.
de cōdi.incet. Carolus Rui.latiſsimè
conſi.85.vol.2.Sed ſi teſtator dixerit,
75 quòd alimēta dentur alicui in domo
hæredis, vel in certo loco. ibi alimēta
debentur, & non alibi. Faciliùs enim
quis poterit aliquē alere in domo ſua
quàm extra domū. Præſertim quòd
alendus tenetur laborare ſecundum
eius qualitatem. Bar.in.l. Caio.§.ſer-
76 uo.ff.de ali.& ciba.lega.& in dict.l.di
uortio. in prin. niſi forſitā honeſtum
non eſſet in domo hæredis alimenta
percipere: veluti ſi eſſet mulier pul-
77 chra, & hæres, vel eius filij eſsēt iuue-
nes, vt inquit Bart.in.d.l.diuortio. &
in.d.l.libertis.§.fi. Er Ange.ad Sali.in
l.1.C.de fideicommiſ.quod intelligo
in legato alimentorum volūtario, &
nō præciſo & neceſſario, prout ſunt
alimenta, quæ filijs ſputijs debentur.

79 ¶Vigeſimoquinto ampliat', quod
filius qui renunciauit iureiurādo hę-
reditati paternæ, non obſtante iura-
mento, ſi egeat poterit alimenta pe-
tere. Speculator.tit.qui filij ſunt legi.
nu.12.Bal. in.l.pactum.col.fi. de col-
la.Dominicus in.c.quamuis pactum.
nu.6.C.de pact.Ioā. de Imola in.l.ſti-
pulatio hoc modo concepta. vbi Ale
xan.nu.9.ff.de verbo.obliga.Anton.
Gome.in l.22.Tauri.nu.12.

79 ¶Vigeſimoſexto ampliatur, quòd
ſi à pluribus hæredibus alimenta ali-
cui ſunt præſtanda, quia difficilis eſt
talis præſtatio, vnus hæres à iudice e-
ligendus eſt, à quo alimenta ſunt exi-
genda, alijs conferentibus.l.ſolent.in
ptinci. ff.de alimen.& ciba.lega.Bar-
to.de alimen.nume.19.Iaſ.in.l.ſtipu-
lationes non diuiduntur.nu.30.ff.de
verbo. obliga. Carolus Rui. conſi.81.
nume.4.vol.2.alimentorum enim fa
uore id ſtatutum eſt, cùm cauſa ali-
mētorum dicatur pia. glo. in.l.ſi quis
80 Titio.ff.de lega.2.glo.1.in.l.ſi cui an-
num.ff.de annu.lega.glo. in verbo li
centia.in.l.nulli licere. C. de epiſco.
& cle.Barto.de alimen.nu.23. dicens
quòd quando ratione paupertatis a-
limenta alicui relinquuntur, dicitur
cauſa pia. Iaſ.in.l.2.nu.7 de feri. & in
l.cùm is qui.§ ſi mulier.ff.de condi.in
deb.& in.l.de alimētis.nu.5.C.de trā-
ſa.& in.l.cū hi.nu.9.& omnia piæ cau
ſæ priuilegia refert Romanus in Au-
thē. ſimiliter. C. ad.l.falci.Soci.regu.
382. incip. priuilegia. Hippo. ſingu.
568. incip. pia cauſa. Latiſsimè Tira-
quel.in tracta.de priuile.piæ cauſæ.

81 ¶Vigeſimoſeptimo ampliat', quòd
ſi pater in ſuo teſtamento iuſsit, vt fi-
lio ſpurio alimenta dentur ex certo
fundo, ille fundus pro alimentis præ-
ſtandis tacitè eſt hipothecatus.l.Lu-
cius. vbi Bart.num.2.ff.de ali. & ciba.
leg.l. cùm hi. §. ſi vni pluribuſve. vbi
glo.ff.de trāſ.Feli. in.c. ad audientiā.
82 in.2.nu.6.de reſcrip. Et quādo ſimpli
citer & abſolutè filio ſuo ſpurio egēti
pater aliquid relinquit in ſuo teſta-
mēto, videt' in cauſam alimentorū re
liquiſſe, q̃a hæc eſt cauſa naturalis, &
potiùs hæc eſt præſumēda, quam alia
quęuis cauſa.l.q̃ habet ff.de tut.l pro
fectitia.§. fi. ff.de iure do.ita cōſuluit
Pau.Caſ.conſi.5.col.2.vol.1.refert Ti
raque.in.l.ſi vnquā.verbo. donatiōe
largitus.nu.64.C.de reuo.dona.

83 ¶Vigeſimooctauo ampliat', quòd
etiam

etiam filioingredienti in monasteriũ
danda sunt alimenta à patre.l. si quis
à liberis.§. item rescriptum. & ibi ex-
pressè Bar. ff. de li.agn. gloss.in Aut.si
qua mulier. vbi latè Ias.num.57.C.de
sac.eccl.

84 ¶ Vigesimonono ampliatur, quòd
alimenta quæ filio debentur, pleno iu
re ad filium pertinent, in proprietate
& vsufructu. Itaque si fundus pro ali-
mentis fuerit relictus morte filij, hu-
iusmodi alimentorum legatum non
extinguitur, sed ad eius hæredes trãs-
fertur.l.regia. 10.Tauri.quæ in hoc est
85 noua decisio, & notatu digna, quæ in
hac parte ius commune corrigit. vt
patet.in.l.Titio vsusfructus. ff.de vsu
fru.leg.ibi.legatũ alimentorũ factum
alicui, eius morte finitur.l. cum hi.§.
si vni pluribusve. ff.de transa.l.domi-
nus.ff.de vsufruc.Bal.in.l.eam quam.
nu.41.C.de fideicommi.& in Authẽ.
cui relictum in fin.C.de indic. vidui.
tollen.Bar.in l.donationes.§. species.
ff.de dona.

86 ¶ Trigesimò ampliatur, quòd non
solùm pro cibo temporali possunt pa
rentes filijs suis spurijs aliquid relin-
quere, sed etiam pro cibo spirituali, vi
delicet pro anima filij iam defuncti.
Ioa.Faber.in.§.pęnales.insti.deactio.
plenè Guilier. Bene.in.c.Rainuntius.
verbo. vxorem nomine Adelasiã. de-
cisio.5.nu.125.de testa. nolumus hoc
in loco alimentorum priuilegia trans
87 cribere, quæ refert Bar.in.l.mella.nu.
8.cum sequẽ.ff. de ali. & ciba. lega.&
Ias.in.l.talis scriptura.nu.25. ff. de le-
ga. pri. & duodecim alimentorum
priuilegia congessit. Ioa. Bertachi.in
suo reportorio.verbo. alimentorum
priuilegia. gloss. singu.in.l.24.titul.9.
par.6. Alex.consi.214.num.11. vol.6.
88 Castillo.in.l.10. Tauri.in verbo.alimẽ
tos. Sed tantũ quæ necessaria sunt &
vtilia pro nostro instituto scripsimus.

Fateor tamen quòd alimentorũ causa fauorabilior est, quàm causa successionis, quia multis alimenta debentur, quibus prohibetur successio. vt in Auth.quibus modis natu. effi sui.§.si quis igitur.col.7. Authen.licet. C.de nat.lib.c.cum haberet.de eo qui dux. matri. quam pol. per adul. cum alijs plerisque iuribus.

SVMMARIVM.

1 *Alimenta filio non debentur, si ille habeat vnde possit seipsum alere.*
2 *Alimenta debentur filio nobili, cui dedecus & ignominia esset aliquam artem exercere.*
3 *Id dicimus posse, quod licitè & honestè possumus.*
4 *Egregius Doctor à Couarruuias maxima cũ ratione reprehenditur.*
5 *Spurijs ea potissima ratione alimenta dantur, ne ipsi fame pereant.*
6 *Verus sensus & intellectus ad.l.10.Tauri.*
7 *Notanda differentia inter alimenta quæ ex dispositione legis & hominis debentur.*
8 *Pater inops & pauper ad alendum filium non est cogendus.*
9 *Charitas bene ac rectè ordinata, à seipso incipit.*
10 *Alimenta quibus ex causis filijs negari possint.*
11 *Onus alendi liberos intra triennium, ad matrem pertinet.*
12 *Pater etiam intra triennium tenetur filios alere, si mater est pauper.*
13 *Etiam matrem pauperem pater tenetur alere.*
14 *Auctor huius libri fuit Promisor ac Vicarius Generalis Pampilonensis.*
15 *Mater diues etiam vltra triennium filios alere tenetur, data in patre paupertate.*
16 *An legatum alimentorum filio diuiti relictũ euanescat, & apud hæredes remaneat*

Cap. XXII.

1 MNIA ſanè in ſupeciori capitulo dicta intelligenda & limitanda ſunt, quando filius ſpurius pro prijs bonis, vel ex artificio aliquo, vel aliunde honeſtè ſe ipſum alere poſsit: quo caſu alimenta filio ſpurio à patre non debentur.l.ſi quis à liberis.§.ſed ſi filius.§.ſolent. ff. de lib. agno.l. vnica. vbi Bar.nu.7. C. de mend. vali.li.11. Idem Bar in.d.§. ſed & ſi filius. & in Authen. res quæ num.6.C communia. de lega. & in.l. extraneo.ff. de ven. in poſſe. mitten. & in tract. de alimen. num.12. glo.in verbo. educatio. Eribi Ange.nu.5.in prin.inſti. de iu.natu. & ciui. Abb.in dict.c. cum haberet. nu.10. & in. c.ſi. n.5. de cõuer.infide.Iaſ.in.§.fuerat.n. 101.&.110.inſt.de acti. & in.d. Auth. res quæ.nume.11.&.17. Caccial.in.l. ſi qua illuſtris. n.93. C.ad Orſi. Rebuffus in commẽtarijs ad conſti. regi. tit. de ſententijs arti.1.gloſſ.2.nume.23. Alex.conſi.7. viſis diligenter. num.3. volum.1.& conſi.47.viſo ſtatuto. nu. 2.vol.3.Decius conſi.578. pro reſolutione.num.3.l.4.in fine.& clarius.l.6. rit.19.part.4.gloſſ.1. in.l.1.titu.8.lib. 3. Fori. Quod intelligendum eſt, niſi filius ſpurius eſſet nobilis, cui ſtante etiam ſpuritate, dedecus & ignominia eſſet artem aliquã exercere, qua ſe ipſum alere poſsit. Nam in hoc caſu filio ſpurio etiam debentur alimenta.Bar. in dict.§. ſed ſi filius.in fine. & in.d.l.vnica.C. de mẽdicanti. validis. lib.11.& in tracta. de ali.num.12. Bal. in.l. ſi quis ad declinandam.nu.5. C. de Epiſ.& cle. Abb.in.d.c.cum haberet.num.10.& in.d.c.ſi.n.5.Pala.Rube.in.d.c.per veſtras.§.23.n.8.fol.97. Quia illud dicimus poſſe, quod cõmo dè & honeſtè poſſumus.l. nepos proculo.ff. de verbor. ſignifi.l. filius qui fuit in poteſtate.ff.de condi.inſti.l.penul.ff.de fut.c faciat homo.22.queſt. 2.Circa quod oppottunè ſilẽtio omittendum non eſt quod ſcripſit egregius Doctor à Couar.in.4. de ſponſali. par.2.c.8 §.6.nu.10 dicens,q etiam ſi filius ſpurius habeat patrimonium & bona ex quibus valeat ſe ipſum alere, & ſit ditiſsim⁹,eius pater poterit quin tã bonorũ partem relinquere. in quo loco allegat ad ſuam opinionem Aymon Crave.cõſi.197.

4 Sed re verahoc dictum omni prorſus caret fundamẽto,& eſt de directo contra legem. 10. Tauri.ibi.en caſo q el padre, o la madre ſea obligado. Sed quando filius habet vnde ſe alat, pater non tenetur eum alere.vt in dict.§.ſed etſi filius.& in iuribus ſuperius allegatis, præſertim in.l.6.titu.19.par.4. Et ea potiſsima ratione à iure fuit diffinitum, vt alimenta filijs ſpurijs dentur, ne fame pereant.

5 Sed quando filius habet vnde ſe alat,ceſſat ratio finalis & obligatio, ſuper qua.l. principaliter fundatur & iſte eſt verus ſenſus & intellectus ad.d.l.10.

6 Tauri ſecũdum Tellũ Fernan.ibi.num.6.contra Doctorem à Couarruuias,qui in hoc meretur reprehendi.Præſertim quòd quando alimenta alicui debentur ex diſpoſitione legis, vel iudicis officio, vt in noſtro caſu,

7 ſi aliunde quis poteſt ſe alere, ei non debentur alimenta, quod aliter eſt quando ſunt debita ex conuentione,vel ratione legati, vel donationis.ita Bar.in.l.libertis quos.§.1.ff. de ali. & ciba.lega. Pau. Caſtren.in.l. diuortio. in principio. ff. ſolu. matri. Caro.Rui.conſi.80.pro clariori intelligentia.num.5.volu.2.ex quibus omnibus apertè confutatur opinio Doctoris à Couarruuias ſuperius relata.

8 ¶ Quod dictum eſt de alimentis filio

filio spurio præstandis, intelligendũ
esse censemus, nisi data pauperate in
patre. Quo casu si pauper & inops est
pater, alimenta dare minimè cogen-
dus est. d. l. si quis à liberis. §. si vel pa-
rens. & l. penul. in fine. ff. de lib. agno.
l. 2. C. de alen. lib. Authen. si pater. C,
diuor. fac. apud quem lib. edu. debe. l.
3. & 4. tit. 19. par. 4. glo. & Abb. in. d. c.
cũ haberet, etiã si aliqua bona pater
possideat, sed illa sibi tantùm sunt ne-
cessaria, & ad educationem vtriusq;
videlicet patris & filij non sufficiunt,
quo casu filio alimenta petenti, pater
iure optimo poterit dicere illud Mat
thæ. c. 22. ne fortè nobis & vobis non
sufficiat, ite potiùs ad vendentes. &c.
potiùs sibi, quàm filio prouidere tene
tur. gloss. in verbo. liberto. in dict. l. si
quis à lib. §. fin. l. Iulianus. ff. si quis
omissa causa testamenti. Bal. in. l. 1. in
prin. ff. de inoffi. do. Matthæ. de Affli.
decisio. 290. in fin. quia charitas ordi-
nata à seipso incipit. l. præses. C. de ser
ui. & aqua. c. nisi specialis. de autho. &
9 vsu. pa[illegible]ca. si non licet. 23. quæst. 5. sex
casus, in quibus ad danda alimenta fi
lijs spurijs pater non tenetur, refert
Abb. in dict. c. cùm haberet. num. 10.
vbi. Præpo. nu. 8. Syluester in verbo. fi
lij quæst. 21. l. 6. tit. 19. par. 4. & ex om-
nibus causis, ex quibus filius exhære-
10 dari poterit, ex eisdem causis alimẽtis
priuari. glos. in verbo. detulerat. in. d.
l. si quis à lib. §. si vel parens. quam affir
mat esse singularem Bart. ibi. & idem
Bart. in. l. fi. C. de lib. agno. & in. l. diu⁹.
in fine. ad. l. Pompe. de Patri. & in tra-
ctat. de alim. nu. 11. Bal. in Authẽ. res
quæ. C. commu. de lega. Ias. in Authẽ.
sed si post viginti. num. 4. C. de inoffi.
test. & in. l. 1. n. 2. C. vnde vir & vxor.
Decius in. l. nuptias. in fine. & in. l. iu-
ra sanguinis. nume. 3. ff. de regu. iu. &
in consi. 231. viso casu. nume. 7. Petrus
Geral. singu. 1. Franc. Cremen. singu.
19. incip. tu scis. Abb. in dict. c. cùm ha
beret. nume. 10. vbi Præpo. num. 8. &
in. c. Quiatanallis. nu. 5. de iureiurã.
Ias. in. l. ius ciuile. nume. 27. ff. de iusti.
& iur. Syluest. in verbo. filij. quæst. 21.
Pala. Rub. in dict. c. per vestras. §. 5. nu
me. 2. fol. 88. & §. 13. fol. 90. & in. l. 10.
Tauri. num. 8. Cas. in. l. 10. fol 58. col 4.
Tauri. Dueñas regu. 367. incip. filius
spurius. glo. est similis. in verbo. habe
re. in Authẽ. vt cùm de appel. cogno.
§. siue igitur. col. 8. glo. 1. in. l. fin. C. de
alen. lib. glo. in. l. 6. tit. 19. par. 4. glos in
parte. En quanto pudiere. in. l. 2. titu.
11 9. lib. 3. Fori. Et hoc onus alendi, supe
rius dictum. intra triennium, ad ma-
trem pertinet, post triennium verò
ad patrem. l. nec filium. C. de patri. po
test. l. 2. C. de infan. expo. c. fin. de con
uer. infide. vnde versus, quos gloss. pe
nu. ibi refert. Mater alit puerũ trimũ,
trimoq; minorẽ, Maiorem verò pasce
12 re, patris erit. Ratio huius rei manife-
sta est, nam intra triẽnium puer lacte
principaliter alimentatur, ideò ma-
ter ex vberibus suis lactat puerum,
quæ alimentãdi ratio cessat in patre,
13 sed si mater esset adeò inops & pau-
per, quã oporteret manibus operari,
vt ipsa posset se & puerum alere, ne
fortè ambo fame pereant, hoc casu
pater etiam intra triennium tenetur
alere puerum & matrem. Bal. in. l. ali-
menta. nume. 2. C. de negotijs ges. di-
cens, quòd propter hoc mulieres pau
peres possunt reddere etiam intra
trienium filios suos scholaribus, vt eos
alant. Idem Bald. in dict. l. nec filium.
in princi. Alexand. in. l. sed si hæredi-
tas §. fi. ff. ad exhib. vbi Bal. & Bar. de
alimen. num. 13. Ioa. Neuiz. in Sylua
nup. in parte. est nubendum. fol. meo
li. 97. & ita in actu practico bis in Reg
no Nauarræ id obtinui, existens ibi-
14 dem Prouisor ac Vicarius generalis
illius Regni, contra duos clericos ad-

uerſus quos duæ mulieres pauperes,
ratione ſtupri dotem ſibi, & alimen
ra filijs ſuis petebant. Iam diu expe-
rientia mihi, vt iudici compertũ eſt,
quòd ſi clerici cõcubinarij, vel quia
forrè honeſtè viuere deſiderant, cõ-
cubinas dimirrunt, vel quia alias iu-
niores concubinas recipiunt, primæ
relictæ ad accuſandum eos coram iu
dice, maxima profectò iracundia
mox feſtinanr. Eadem quoque ra-
rione ſuperiùs dicta, ſi pater inopia
15 laborat, & mulier eſt diues, vltra triẽ
nium teneterur mater filium alere.
Barro. de alimen. nu. 13. vbi allegat.
l. 1. §. ſi mulier. ff. de lib. agno. Bal. in.
d. l. nec filium. in fin. quæ omnia ra-
tione narurali ſunt conſona, ſicut in
auibus. quòd quãdo parrus indiget
ad tempus maris & fœminæ admini
culo, maſculus & fœmina in educa-
tione prolis concurrunt, vt in hirun
dine, columba, turture, & ciconia,
& in lupis fœmina partus cuſtodit:
maſculus autem pro catulorum edu
catione cibos ad ipſam deferr, & in
multis alijs animalibus: in alijs verò
ſola fœmina alimentat prolem, quia
non eget aliquo auxilio maris, vr in
capra, equa, aſina, & boue videmus,
circa quod omittendum non eſt, ꝙ
16 inquit Ioan. de Plate. in. l vnica. in fi.
C. de mendicantibus validis. lib. 10.
quod referr Caccialup. in. l. ſi qua il-
luſtris. nu. 92. C. ad Orfi. & Pala. Rub.
in. d. ca. per veſtras. §. 23. nu. 7. fol. 97.
Quod ſi legatum à patre filio ſpurio
prò alimentis fuerit relictum, & fili⁹
diues factus ſit, quòd huiuſmodi le-
gatum euaneſcit & remaner apud
legitimos hæredes teſtatoris, quod
eſt nimis norandum.

SVMMARIVM.

1 *Principis reſcripto legitimatus, ſucceſsionis ex teſtamento, & abinteſtato efficitur capax, cum. 25. ampliationibus.*

2 *Principis legitimatione primis natalibus ſpurius reſtituitur.*

3 *Nullum inter ſpurios, & naturales, & legitimos, inſpecto iure tantùm naturali, eſt diſcrimen.*

4 *Rex in ſuo regno non minorem authoritatem obtinet, quàm Imperator in toto imperio.*

5 *In legitimatione, iuſta & rationabilis legitimandi cauſa requiritur.*

6 *Virtutes & merita filij, legitimæ diſpenſandi cauſæ cenſentur.*

7 *Non eſt tutus in conſcientia, qui ſine cauſa fuit diſpenſatus.*

8 *In legitimatione Romani Pontificis, vel Imperatoris, non requiritur cauſa.*

9 *Facultas diſpenſandi, intelligenda eſt, ſi ſubeſt legitima diſpenſandi cauſa.*

10 *Quando Comes Palatinus, vel inferior, ſine cauſa diſpenſet.*

11 *In legitimatione à Principe conceſſa nulla legitimandi cauſa requiritur.*

12 *In his quæ ſunt iuris poſitiui, ſufficit ſola principis voluntas pro cauſa.*

13 *In actu, in quo interuenit Princeps, omnis ineſt ſolennitas.*

14 *Cauſa ſemper in Principe præſumitur, etiam ſi expreſsè non exprimatur.*

15 *In Principe ſufficit pro ratione voluntas.*

16 *Contra prædictam præſumptionem probatio in contrarium non admittitur.*

17 *In legitimatione omnes nataliũ defectus ſunt exprimendi.*

18 *Cauſa finalis propter quam principaliter conceditur diſpenſatio, exprimenda eſt.*

19 *An in legitimatione inceſtuoſi, gradus inceſtus ſit exprimendus.*

20 *Regula ac quinque declarationes ſunt videndæ.*

21 *Omne tacitum, quo expreſſo non ita de facili legitimatio concederetur, eſt exprimendum.*

22 *Dictum ſingulare Guillermi de Cuneo.*

23 *Patru & filij conſenſus in legitimatione requiritur.*

24 *Item, quòd diſpenſans legitimam diſpenſandi facultatem obtineat.*

25 *Actus non ponitur in aliquo eſſe, niſi potentia præcedat actum.*
26 *Sublata potentia, per conſequens remouetur cauſa efficiens ab actu.*
27 *Filios legitimos exiſtere, in legitimatione exprimendum eſt.*
28 *Legitimi filij ſunt vocandi in legitimatione naturalium.*
29 *In præiudicium legitimæ prolis, Princeps legitimare poteſt.*
30 *Legitimati cum legitimis iure regio nullo modo ſuccedunt.*
31 *Non legitimantur filij per reſcriptum Principis, ſi per ſubſequens matrimonium poſſunt legitimari.*
32 *Legitimatio Principis reſcripto, eſt ſubſidiaria.*
33 *Prædicta ratione omnes ferè legitimationes viciantur.*
34 *Legitimati ex teſtamento & abinteſtato iure communi vna cum filijs legitimis & naturalibus ſuccedunt.*
35 *Iura loquentia in legitimis habet locum in legitimatis.*
36 *Argumentum de arrogatione ad legitimationem validum eſt.*
37 *Legitimati in quinta tantum bonorum parte cum legitimis iure regio ſuccedunt.*
38 *Lex. 12. Tauri ius commune & partitarum & fori corrigit.*
39 *Omnia matrimonij priuilegia.*
40 *Princeps per ſuum priuilegium non cenſetur alicui præiudicium generare.*
41 *Etiam ſi priuilegium motu proprio ſit conceſſum.*
42 *Priuilegij verba potius improprientur quàm quod alicui præiudicium inferatur.*
43 *Differentia inter legitimationem factam à Principe, & a Comite Palatino.*
44 *Declaratio ad. l. 12. Tauri.*
45 *Legitimato competit ius dicendi nullum, & querela inofficioſi teſtamenti.*
46 *Legitimatione rumpitur teſtamentum prius factum.*
47 *Legitimati ſuitatis iura obtinent.*
48 *Ex ſuitate & patria poteſtate pendet ius ſueceſſionis.*
49 *Legitimati agnatis & cognatis ſuccedunt.*
50 *Legitimati per oblationem curiæ agnatis non ſuccedunt.*
51 *Legitimatos ex damnato etiam coitu parentibus, & conſanguineis ſuccedere.*
52 *Difficilius conceditur diſpenſatio genitis ex damnato coitu.*
53 *Inſtitutionem de ſpurio ſub conditione, ſi legitimetur validam eſſe.*
54 *Quod pendet à voluntate principis cenſetur impoſſibile.*
55 *Poſt mortem parentum ſpurius legitimatur.*
56 *Facilius tollitur ius quærẽdũ, quã ius quæſitũ.*
57 *Ius adeundi non eſt in bonis noſtris.*
58 *Princeps quæ ſunt de iure ciuili tollere poteſt.*
59 *Iura naturalia immutabilia ſunt.*
60 *Dominium aditione hæreditatis acquiritur,*
61 *Dominium eſt de iure gentium.*
62 *Modi quibus dominium acquiritur, vt vſucapio & hæreditatis aditio ſunt de iure ciuili.*
63 *Hæreditas poſtquam eſt adita non dicitur hæreditas, ſed patrimonium adeuntis.*
64 *Spurius legitimatur poſt hæreditatem etiam aditam.*
65 *An quis re ſua ſine cauſa priuari poſſit.*
66 *Principi nullus dicere poterit, cur ita facis.*
67 *Sacrilegium eſt diſputare de poteſtate Papæ, vel Imperatoris.*
68 *Nemini licet de factis Romani Pontificis dubitare.*
69 *Summus Pontifex contra ius, & ſupra ius, & extra ius omnia poteſt.*
70 *Summus Pontifex eſt Chriſti Vicarius, & Petri ſucceſſor.*
71 *Papa in omnibus diſpenſare poteſt, niſi in articulis fidei.*
72 *Non eſt præſumenda plenitudo poteſtatis, niſi in gratia exprimatur.*
73 *In generali conceſſione non veniunt quæ de plenitudine poteſtatis conceduntur.*
74 *Quando cenſeatur Princeps plenitudine poteſtatis vti.*
75 *Plenitudo poteſtatis eſt arbitrij plenitudo, nulli neceſſitati ſubiecta, nulliſque iuris regulis limitata.*

76 *Clausula ex certa scientia operatur plenitudinem potestatis.*
77 *Proprius motus idem operatur quod plenitudo potestatis.*
78 *Secunda iussio eundem habet effectum, quem motus proprius.*
79 *Legitimationem fieri posse lite pendente superbonis.*
80 *Litis pendentia in legitimatione exprimenda est.*
81 *Legitimare an quis posit proprium filium.*
82 *Dictum Bal. redditur dubium.*
83 *Reges Hispaniæ, ac Franciæ in temporalibus superiorem non recognoscunt.*
84 *Infantem posse legitimari.*
85 *An furiosus, vel inuitus legitimetur.*
86 *Legitimatus succedit in feudo, Regno seu Maioricatu.*
87 *Alex. Imolen. est sibi contrarius.*
88 *Legitimatus substitutum excludit.*
89 *Substitutus ad legitimationem est citandus.*
90 *Statutum excludens fœminas, masculis existẽtibus, legitimatum non excludit.*
91 *Familia ac nomen testatoris per legitimatos conseruatur.*
92 *Authen. si qua mulier, habet locum in filijs legitimatis.*
93 *Inter legitimos & legitimatos quo ad solennitatem testamentorũ nullum esse discrimẽ.*
94 *Lex. 3. Tauri, ius commune corrigit.*
95 *Scripturam priuatam patris absque testibus inter liberos esse validam.*
96 *Citationem agnatorum in legitimatione filiorum minimè esse necessariam.*
97 *Priuilegium concessum inuito aliquo à fortiori eo non citato.*
98 *Legitimato institutionis titulo, legitima est relinquenda.*
99 *Legitimationem ritè factam natiuitate filiorũ non vitiari.*
100 *Lex. 12. Tauri ius commune corrigit.*
101 *Legitimatum ad retractum ex lege regia admitti.*
102 *Legitimatio retro trahitur.*
103 *Legitimatos ad honores & dignitates admitti.*
104 *Legitimati in ius patronatus succedunt.*
105 *Ius patronatus cum hæreditate transit.*
106 *Legitimatus, est verè legitimus.*
107 *Spurius legitimus, est infamis.*
108 *Legitimatus assimilatur homini à morbo me dicato, remanente aliqua cicatrice.*
109 *Spurius per ingressum religiõis legitimatur.*
110 *Omnis macula per ingressum religionis tollitur.*
111 *Monachus professus illegitimus, nulla eget dispensatione.*
112 *Romanus Pontifex an quo ad temporalia legitimare posit.*
113 *Quando legitimatio dicatur à radice matrimonij procedere.*
114 *Permittitur aliquando incidenter, quod non permittitur principaliter.*
115 *An Romanus Pontifex in terris Imperij possit legitimare.*
116 *Qui principibus placet, ambulat inter laudẽ & placentiam, & non circa Veronam.*
117 *Imperator quo ad spiritualia non dispensat.*
118 *Diuisum Imperium cum Ioue Cæsar habet.*
119 *Plures legitimandi formas vide.*
120 *Se illegitimum fatetur, qui legitimationis instrumentum producit.*
121 *Quibus ex causis legitimatio reuocetur.*
122 *Legitimatio reuocata iterum à Principe non conceditur.*

Cap. XXIII.

1 Ltra fallentias superius traditas, ad regulam generalẽ quod spurij est incapax hæreditatis paternæ, hoc in loco nobis se offert alia exceptio & fallentia, videlicet quando filius spurij Principis rescripto fuerit legitimatus, vt patri suo succedat: quo casu ex testamento & abintestato ad bona paterna spurius admittitur. l. qui in Prouincia. §. 1. ff. de ri. nup Authẽ. præterea. vbi Bal. & Salic. C. de natu. liber.

libet. Authenti. quibus mod. natu. effi legi. §.sit igitur. versi.si verò solùmodo. col. 6. Authen. quibus modis natu.effi.sui.§.illud tamen.versicu.Si quis ergo filius. col.7.c. per venerabilem,qui filij sunt legi.l.4.l.fina.tit.15. par.4.l.9.tit. 18.par. 3.l.17.tit.6.lib.3. Fori.l. 12. Tauri.Bar.in.l. Gallus.§.& quid si tantùm,num.14.vbi plenè iuniores.ff.de lib.& posthu.Bald.in.l. Si quando, in fi.C.de inoffi.testa. Abb. Anto Præpo.& alij, in.d.c.per venerabilem. Anto.de Rose. de legitima. lib.2.de legitim. Principium clementia,& Martin.Laude.de legitima. per rescriptum principis. Latè Couarru.
2 in.4.parr.2.cap.8.§.8. Ratio est, quia principis rescripto primis natalibus filius spurius restituitur, cùm inspecto iure naturali tantùm nulla differentia inter spurios,&legititimos sit. l.hos accusare. §.omnibus.ff. de accusa.ibi natura omnibus cõmunis est.
3 Authen. quibus modis natu. effi.sui. §.natura siquidem. col.7.Bal.in.l.humanitatis,nume. 44. C.de impub.& alijs substi. &in.l.executorem. num. 32.C.de executio.rei iudi.& quod de Imperatore,& Principe in iurib⁹ modo allegatis dicitur, idem intelligendum est de quolibet Rege in suo regno. Nam quilibet Rex in regno suo non minorem habet autborita-
4 tem,quàm Imperator.Bald.in.l.exẽplo.nume.4.C.de proba.& in Autbẽ. hoc amplius.num.10. C.de fideicommis. Alex.consi. 2.visis codicillis. nu. 37. volu.1. Decius consi. 271. in casu transmisso,nu.4.Xua.in quęst.vtrùm pater in bonis Maioricatus habeat vsumfructum.num. 25.& in hac legiti-
5 matione causa iusta, seu rationabilis requiritur, vt à Principe seu Imperatore concedatur. text.in.d.c.per venerabilem.ibi diuersis causis inspectis.vbi Abb.nu.4.& Præpo.nume.2. idem. Abb.in.c.innotuit,nume. 8.de elect. in. c.quia in tantum.num.3.de præben. Alex.consi. 94.consideratis. num. 5. volu.1.Ias.in.l. filiusfamilias. §. Diui.in.2.lect.2. nume.6.ff.delega. pri. Anchar.consi.241.ex tenore priuilegij.num. 4.dicens, quòd causa le-
6 gitima dispensationis est, virtutes,& merita filij dispensati. Alexã.optimè consi. 60. visa. legitimatione. nu. 34. vol.2.vbi rationem scripsit dicens, le-
7 gitimationem vim & naturam dispẽsationis habere. Sed in dispensatione est necessaria causa. c.conuenientibus.§ nisi rigor.cap.tale coniugio.1. quæst.7. ca.1.c.magna.de voto.vnde meritò inquit glo.in verbo.adimple-
8 re, in.c.non est.de voto, quòd nõ est tutus quo ad Deum ille,cum quo Romanus Pontifex sine aliqua causa dispẽsauerit. quã glossam allegat Abb. in.c.cùm venissent.nume.8.de voto. & in. c. significasti.nume.9.de electi. & in.c.de multa,num.20.de pręben-dis.& in rep.c.extirpandæ.§.quia verò.num.29.in fine,eo.tit. & in.c.cùm ad monasterium.num.22.de sta.mona. & in.c.proposuit.num. 12.de concessione præben. Feli.in. c.quæ in ecclesiarum. num.25.de consti. & in.c. si quando.nu. 5. de rescrip.& in.c.ad audientiam.in.2.nu.4.eo.tit.idem ergo in legitimatione dicendum est, concessa à Comite Palatino, vel ab alio Imperatore, vel Romano Pontifice inferiore. In qua legitimatione legitima dispensandi & legitimandi causa requiritur.Speculator.tit.de legato.§.qualis.versi. dicũt autem quidam.Inno.in.c.veniens.de filijs presbyterorum. Bald. in. l.si testamentũ. num.2C.de testa.Alex.in.d. consi.60 nu. 34.vol.2.Ias.in.l.Gallus.§. & quid si tantum.nu.116.ff.de lib.& posthu. & in.d.§.diui.nu.6.dicens. quòd propter hoc quotidie possumus annulla-

re

re omnes ferè legitimationes factas
per Comites Palatinos, & alios infe-
riores.glo.in verbo. à quocunq; in.c.
cõstitutus.de reli. domi. Addi Bal. in
l.rescripta.in fi.de precibus.Impe.of-
feren.Decius consi.343.viso consi.in
9 prin.Hippo.in.l.1.§.præterea.nu.76.
ff.de quæstio.& hanc fatetur esse cõ-
munẽ opinionẽ Curs. Iuni.75.nu.4.
Vnde affirmat Inno. in. c. dudũ.in.2.
nu. 16. de elec. q̀ facultas alicui con-
cessa, vt posit dispẽsare cum aliquo,
intelligitur si subest legitima, dispen-
sandi causa,& nõ aliâs. Sequitur Feli.
in.c. postulasti. nu.9.&.13.de resc &
in.c.ecclesia sanctæ Mariȩ.circa finẽ.
de consti. Quæ omnia intelligenda
sunt, nisi Comes Palatinus, vel alius
inferior expressam à Principe, seu Ro
mano Pontifice habuisset authorita-
10 tẽ spurios legitimãdi sine causa. Pau.
Castrẽ.in.l,Gallus.§.& quid si rãtùm.
col.5.ff.de lib.&posthu.Alex.consi.2.
visis codicillis.nu.46.volu.1.Carolus
Rui.consi.161.nu.14.&.26.vol.2.Lu
do.à Sardis de natu.lib.rub.de legi.p
rescript.nu.35.in legitimatione verò
à Principe concessa nulla requiritur
legitimãdi causa. Inno.in.c.dudũ.in
11 2.nu.16.de elec.Bal.in.l.rescripta.nu
me.9.C.de preci.Impera.offerẽ. An-
to.& Abb. in.d.c.per venerabilẽ. nu.
4.idem Abb.in. d.c.cùm olim.nu.17.
de re iudi.& in.c.innotuit.nu.8.de e-
lect.& in.c.diuersis.nu.3.de cleri.cõ-
iu.Feli.in.d.c.audientiã.in.2.num.4.
Alex.in.d.consi.60.nu.34.vol.2.& in
consi.2.visis codicillis.nu.46.volu.1.
Et hanc dixit esse cõmunem Cur.Iu-
ni.consi.75.nu.4 nã in dispensatione
à Romano Pontifice super prohibi-
12 tis de iure tantùm positiuo concessa,
sufficit sola voluntas pro causa. c.pro
posuit.de conces. prȩben.ibi.de iure
possumus supra ius dispensare.ca. in-
notuit.de elect.Inno.in.d.c. dudum.
nu.16.& in.c.cùm ad monasterium.
nu.3.de statu.mona.Abb.in.c.frater-
nitati de schis. Felin.in.d. c.quæ in ec
clesiarũ.nu.25.& meliùs in. d.c.ad au
dientiam. nu.4 Hippo.singu.599.in-
cip. potestas Ratio rationis est, quia
sicut sola voluntate à Romano Ponti
fice, vel Imperatore.l. conditur. ita
contraria voluntate cum ea dispensa
tur, præsertim quòd in actu, in quo in
teruenit Princeps, omnis inest solen-
nitas.l.omnium.C.de testa.l.1.ff.de
consti prin.Bal.in.d.l.rescripta.nu.6.
13 Et in principe semper præsumitur iu
sta causa, etiam si ab eo non exprima
tur, vt inquit Bal.in.d.l.rescripta nu.
11.Abb.in.c cùm olim.nu.17.de re
iudi. Anto.& Imola in.c. cùm inter.
14 de renuncia. Bernard. de Luco regu.
61.incip.causa iusta.vbi regulã & qua
tuor fallẽtias scripsit.in his quæ sunt
iuris positiui, sola ipsius Principis vo-
luntas dicitur iusta causa,& in eo suf-
15 ficit probatione voluntas.glo.singu.
in verbo.ex aliqua causa.in.l.relega-
ti.vbi Barto.ff.de pœnis. quam refere
Alex in.l.quidam consulebant.ff.de
re iudi.& in consi.155.videtur in cõ-
sultatione.num.18.volu.6.& in con
si 223.in re tam graui.num.7.volu.6.
Ias.in.l.si testamentum.num.3.C.de
testa.&in.l.quominus.nu.6.ff.de flu-
minibus.Decius consi.241.viso pun-
cto.nu.5.Guido Papæ de prȩsumptio
nibus.num.506.glo.est similis. in ver
bo: à Romano pontifice.in. c.si gra-
tiosè.de rescriptis.lib.6.glo.verbo.ex
quauis causa.in.c.si eo tempore.de e-
lec.lib.6.glo.verbo.à quocunque.in
cap.constitutus.de religio.domi.Pro
quibus est.l.prospexit.ff.qui & à qui-
bus.glos.in verbo.nã furtiuarũ. in.§.
furtiuæ quoque res.instit. de vsucap.
Bald.in.l.fina.nu.5.C.senten rescin.
non po. Alex.consi.94.consideratis.
num.5.volu.1.Et vsque adeo in Prin
cipe

cipe iusta causa à iure præsumitur,
16 quòd in contrarium probatio minime admittenda est. Cynus in. d. l. rescripta. & in. l. fina. C. si contra ius, vel vtili. publi. optimè Hipp. in. l. de vno quoque. nu. 14. ff. de re iudi. & ad validitatem huiusmodi legitimationis,
17 necesse est vt in ea petenda exprimatur defectus natalium, quos spurius patitur, & omnes qualitates spuriatis, & omnes aliæ, quæ principem mouere possent, ad denegandam prædictam natalium restitutionem, vt puta qui est natus ex adulterio simplici vel geminato, vel ex incestu, vel ex adulterio & incestu simul, vel ex alio coitu. l. sed si hac. §. patronus. ff. de in ius vocan. & ibi Pau. Castren. Bald. in l. eam quam. nu. 36. C. de fideicommi. & in. l. si qua illustris. num. 5. C. ad Orfi. & in. l. cū qui. ff. de testa. homi. & in. l. præscriptione. nu. 11. C. si con-
18 tra ius, vel vtili. publi. vbi allegat. l. 1. C. de nat. resti. Et inquit, quòd si aliquis à Principe fuerit legitimatus, & in legitimatione se natum ex soluto & soluta asseruit, cùm de adulterio esset natus, quod nullius est momenti talis legitimatio. Oldral. consi. 248. incip. factum tale est. Alex. consi. 37. in causa mota. nu. 7. volu. 1. gloss. magna. in. l. 10. titu. 5. libr. 3. fori. Carol. Rui. consi. 74. nu. 27. volu. 2. hãc dixit esse communem opinionem Anto. Ros. de legitima. c. de cau. forma. lib. 2. num. 8. vbi disputat, an causa quare
19 sit legitimatio, sit inserenda in legitimatione. Couarru. in. 4. secunda parte. c. 8. §. 9. in prin. vbi nu. 4. affirmat, quòd in petitione legitimationis exprimendus est gradus, in quo commissus fuerit incestus, ex quo incestu natus fuit filius. Itē exprimēdum est in legitimatione, an filius ex duplici adulterio natus sit, vel ex vno latere tantū. Oldra. consi. 248. Albe. in tub. C. de natu. lib. Ias. in. l. ius vocare. §. patronum. in. 2. nu 4. ff. de in ius vocan. & in. d. l. præscriptione. nu. 29. Alexã. consi. 195. assummo cõsultatione. nu. 7 vol. 2. Decius consi. 338. in casu proposito. nu. 7. & in consi. 579. in præsenti casu nu. 4. Hippo. in. l. 1. §. quæstioni. num. 8. ff. de quæst. & in singu. 492. incip. in legitimatione. hanc dixit esse communem Ferdinan. Loa-
20 zes. de matri. dubio. 10. Couarr. in. d. c. 8. §. 9. nu. 3. contra. Ang. qui contra rium consuluit, consi. 204. in qua materia regulam & quinque notandas declarationes scripsit Fel. in. c. postu-
21 lasti, nu. 2. de rescri. & in. c. si cautio. nu. 44. de fide instru. post Abb. in. d. c. per venerabilem. num. 27. Ratio est, quia omne tacitum, quo expresso nō ita Princeps de facili legitimationē concessisset, ipsam legitimationem vitiat. l. 1. ff. de natal. resti. c. postulasti. c. super literis. de rescrip. clemē. 1. de præben. Ioan. Andræ. in. c. 1. de filijs presby. lib. 6. Alex. consi. 37. in causa mota. in fine. vol. 1. Abb. in. c. quia circa. de consangui. & affi. Late Manuel à Costa. in. d. § & quid si tantum. vltima parte. nu. 37. Fran. Mar. deci. 527. nu. 8. par. 1. Vnde singu. affirmat Guiller. de Cuneo in. l. 3. per tex. ibi. C. de
22 epis. audi. Quòd si aliquis à Principe remissionē de aliquo homicidio impetrauerit, & postea aliud homicidiū fecerit, de quo similiter remissionem à Principe habuit, nulla facta mentio de de secūdo homicidio, talis remissio secunda est nullius momenti. Nā si prima remissio expressa fuisset, difficilius Princeps secundam remissionem cōcederet. Quod dictum sequitur Barba. in. c. dilectus. in primo. nu. 10. de rescrip. & Feli. in. c. postulasti. nu. 1. in fine. de rescrip. Ias. in. l. nec dãnosa. nu. 3. C. de preci. Impe. offeren. Alciatus in. c. cùm non ab homine. nu.

nu.43.de iudi.Couarru. lib. 1.reſolu-
tionum.c.fin.nu.3.pro quo dicto eſt.
23 l.2.titu.11.lib.1.ordi.Item conſenſus
patris, & filij in legitimatione requi-
ritur.Authen.quibus modis natu. ef-
fi.ſui.§.generaliter.col.7.Abb.in.d.c.
per venerabilem.nu.28.Decius con-
ſi.579.in præſenti caſu nu.5. & in cō-
ſi. 338. in fine. Anto. Capi.deciſione
24 194. in caſu.num.4. Item requiritur,
quòd diſpenſans habeat diſpenſandi
facultatem.Bald.in.l.cum filio.de te-
ſtamento militis. Iaſ.in. l.ſi is qui pro
emptore. nu.249. vbi ad id aliqua iu-
25 ra allegat. ff. de vſu cap. Actus enim
nunquam ponitur in aliquo eſſe, niſi
potentia præcedat actū.l.1.§.ſi fili⁹.ff.
de lega. 3.l.qui in poteſtate, ff.de re-
ſta.l.furioſum. C.qui teſt.face. poſ.&
ſublata potentia, per conſequens re-
mouetur cauſa efficiens ab actu. l.ea
lege.vbi Bal.C.de condi.ob cau.l.qui
26 dam referūt. ff.de iure codi.Requiri
tur enim ad validitatem legitimatio
nis, quòd ſi ſunt filij legitimi incolu-
mes, id expreſsè in poſtulatione legi-
timationis exprimat. Speculator de
27 ſucceſ.ab inteſt.§.1.Bal.in.d l.cùm fi-
lius. Iaſ.in. l.ex facto. nu.19.ff. de vul.
& in.l.Gallus.§.& quid ſi tantum.nu.
102.ff.de lib & poſthu.Abb.in.d.ca.
per venerabilē. nu.27. Decius conſi.
392. quæritur an filia. nu.4. & conſi.
393.conſului.nu.3. Carol.Rui. conſi.
28.nu. 10.vol.5. Corne.conſi.39.vol.
2. Tiraquel.in.l.ſi vnquam.verbo. do
natione largitus.num.254.C.de reuo
can.dona.Xua.in. l.quoniam in prio-
ribus. ampli. 12.nu.2. C.de inoffi.re-
28 ſta.Couarru.lib.1.reſolutionum.cap.
fina. in fine. & in tali legitimatione
facienda filij legitimi ſunt vocandi.
cùm eis fiat maximum præiudicium,
alioqui legitimatio erit ſurreptitia.l.
nam ita diuus. ff. de adoptio. Bald.in
Authen.præterea.in prin. C.de natu.
lib.Bart.in.d.§.& quid ſi tantùm. nu.
14. Alexan. in.l.ex facto. nu.25. ff.de
vul. & in conſi. 60. nu. 37. vol.2. glo.
magna.in.l.17.tit.6.lib.3.Fori. & glo.
in.l. 5.tit.22.lib.4.Fori.Soci.cōſi. 226.
præſentis conſultationis. volu.2. De-
cius conſi.393.conſului.nu.6.& con-
ſi.307.viſo puncto.num.4.Caro.Rui.
conſi. 88, circa legitimationē.nu.14.
vol. 3. & conſi.161 nu.26.volu.2. Sed
29 ſi facta mentione de legitima prole
adhuc Princeps, legitimis filijs non
vocatis, legitimationem concedat,
valet talis legitimatio, etiam quoad
ſucceſſionem in præiudicium legiti-
mæ prolis.Alex.conſi.287. &.288.vo-
lu.5.Hanc dixit eſſe communem opi
nionem Iaſ. in.d.§.& quid ſi tantum.
nu.96.& Manuel à Coſta ibi.2.parte.
nu. 132. Hippo. in. l.de vno quoque.
nu.95.ff. de re iudi.glo.magna.in.l.fi.
tit. 6.lib.3. Fori. Couarru.in.4. parte.
30 2.c.8.§.9.num.7.de iure tamen regio
nullum prorſus fit præiudicium filijs
legitimis in ſucceſsione & legitima
ſua, propter legitimationem filijs ſpu
rijs à Principe conceſſam.l.9.&.12.
Tauri.in quibus iuribus liquido con-
ſtat, legitimatos cum legitimis, nul-
lo pacto ſuccedere, & an agnati vel
cognati patris ad validitatem legiti-
mationis ſint vocandi, inferiùs latè
erit videndum. Et cùm hæc legitima
tio reſcripto Principis ſit ſubſidiaria,
nunquam à Principe conceditur, ni-
31 ſi in caſu, in quo pater non poſsit ma-
trimonium contrahere cum concu-
bina, & ex qua prolem legitimādam
habuit, niſi forſan fuerit mortua, vel
aliquod aliud impedimētum ſubeſt.
Quandiu enim legitimatio per ſub-
ſequens matrimonium locū habere
poteſt, ceſſat legitimatio per reſcri-
ptum principis. Authen. præterea. C.
de natu.lib. Authē. quibus modis na-
tu. effi. legi.§.ſit igitur. colum. 6. ibi.

non

nõ petmittimus, nisi in subsidium.&
32 ibiBat nu.6.&Angel.nu.10.Bal.in.c.
illud.nu.3.de prę̃suptionibus. & in.c.
per tuas.nu. 3.de maio.& obe. hãc di
xit esse communẽ opinionem Ias in
d.§.& quid si tantũ.num.107.vbi Ma
nu.à Costa.2.parte.nu.96.Gerald. de
Petra san.singul.60.Casanc. de cõsue
tu.Burgun.tit.de Successio.rubr.7.§.
3.nu.9.Hippo.singul.13⁻.glos.in.l.4.
tit.15.part.4.glos.in.l.17.titu. 6.lib.3.
Fori.qui omnes asserunt passim omnes legitimationes vitiari, nisi in eis
33 expressè dictum sit, quòd pater non
potest per subsequẽs mattimonium
spurios filios legitimate,& ob id conceditur legitimatio per resctiptum
Principis.

34 ¶Primò ampliatur dicta regula,
quòd legitimati resctipto Principis,
ex testamento & abintestato patrib⁹
suis succedunt,etiam cũ filijs verè legitimis & naturalibus l. si te parens.
vbi Bal. C.de suis & legi.lib.Idem Bal.
in.l.cũ in adoptiuis.nu.5. C.de adop.
& in.l.Imperialis.pet tex ibi.nu,2.C.
de nup.Bar.in.l.ex facto,num.3.ff.de
vul. Ias. in. d. l. si is qui pto emptore.
nu.278.& in rub.nu.9.ff.de lib. & posthu. &.in. d.§. & quid si tantum.nu.
96 Alexã.consi.67.consideratis his.
vol.1.Decius consi.286.quæritut.nu
me.2.tex.in Authẽ.quibus modis na
tu.effi.legi.§.si igitur.col.6.ibi.nihil
legitimis filijs differentes.l. fi.tit.15.
par.4.l.fi.titu.6.lib.3.Fori.ibi. Como
35 si fuesse de muger de bẽdicion.& om
nia iura de filijs verè legitimis loquẽtia,locum vendicant in legitimatis.l.
liberos. C.de iure deli.ibi. ad similitu
dinem cæterorum.Bal.in. l.Imperialis.C.de nup.& in.c.in causa.in fin.de
officio dele. & argumentum de arro
gatione ad legitimationẽ, in iure va-
36 lidũ est. l.iubemus. C.de nat.lib.glo.
fin.in.l.1.ff.ad muni.Bal.in.l.1.in fin.
C. de iure aureo. annulo. Ias. in rub.
nu.7.ff. de libe.& posthu. Sed filij arrogati simul cum filijs legitimis & na
turalibus succedunr.l.si parens.C.de
suis & legi.lib.§.cùm autem.vbi glos.
& Doct. insti. de adop. & superiùs latissimè suo loco exposuimus.A paritate igitur terminorum, idem in filijs
legitimatis dicendum est,quòd de iu
re ptocedit in legitimatione facta, siue ante natiuitatem filiotũ legitimo
rum,siue post eorum natiuitatẽ. Bar.
Bal. vterq; Imola in.d.l.ex facto.vbi.
Ias. nu.16.hanc faretur esse communem opinionem idem Ias.in.l.vnica.
nu.31.C.quando non peten.part.peten.accres. Quod intelligendum est
de iure communi,nã de iure nouissimo Regio expressè cautum est, filios
37 rescripto Principis legitimatos cũ filijs legitimis & naturalibus parentib⁹
suis non succedere, nisi in quinta tan
tum parte bonorum, quã pro anima
testator relinquere potuerat, vt patet in.l. 12.Tauri.quæ.l. in hac parte
38 ius commune, & Pattitarum, & Fori
cottigit,& metitò fauore legitimorũ
filiorum id statutum fuit,nam omnẽ
fauorem & prærogatiuam matrimo
nium, maximà cum ratione meret.l.
Caius Seius. ff. solu. matti. l.Titia.de
verbo. obliga. c.fi.de re iudi.c. videt.
39 qui matri accu.pos.c.1.vt lite nõ con
test. vbi glo. in verbo. seruetur. decẽ
matrimonij priuilegia refert. & .24.
matrimonij priuilegia congessit Fe-
40 li.in rub.de sponsa.nu.4.cum sequen.
Est alia ratio pro.l. Regia Taurina,
quòd Princeps suo priuilegio non vi
detur alicui prę̃iudicium generare.l.
2.§.si quis à Principe.ff.ne quid in loco publico.l.cùm filius.ff.de testa. mi
li. l. nec auus. C. de emancip. lib c.ex
tuarum. de aucto.& vsu pa. c.licet de
officio Ordinarij. c.ex multiplici de
deci.Bart.in.l.fi.C.si contra ius & vti-
li.

li. publi. Alex. consi. 94. consideratis
his. nu. 6. vol. 1. Ias in. l. quoties. C. de
precibus Imperat. offeren. Hippo. sin
gu. 440. incip. Princeps. Feli. in. c. quę
in Ecclesiarum. nu. 40. cum sequẽ. de
consti. vbi. 7. limitationes huic cõclu
sioni scripsit etiã si motu proprio pri-
41 uilegium seu gratia fuisset concessa,
Princeps non censetur iuri alterius
suo priuilegio præiudicare. Hostien.
& Abb. in. c. causamquę. in. 2. num. 3.
de testibus. Decius consi. 520. in casu
Pistoriensi. nu. 3. vbi concludit, quòd
potiùs verba priuilegij debẽt impro
42 priari, quàm quod præiudicium ali-
cui tertio inferatur. cap. super eo. vbi.
expressè Bald. de offi. delega. Decius
in. d. consi. 520. & ius cõmune dispo-
nens legitimatos cum legitimis suc-
cedere, intelligẽdum est, in legitima
43 tione facta à Principe, & non à Co-
mite Palatino. Ita consuluit Soci. cõ-
sil. 212. prima consultatione. volu. 2.
Antoni. Capi. decisio. 194. in causa.
nu. 3. vbi allegat. l. qui in Prouincia.
ff. de ritu nuptia. & simili modo ius
commune est intelligendum, nisi le-
gitimatio facta fuisset hac lege & cõ-
ditione, vt non succedat legitimatus
cum legitimis, prout hodie commu-
niter solent fieri legitimationes. tex.
vbi Ange. in. l. si ab eo. C. de legi. hæ-
re. Xua. in. l. quoniam in priorꝰ. 12.
limita. in fin. C. de inoffi. testa. Sed in
regno Castellæ, inspecta dispositione
44 prædictæ legis Taurinæ, minimè opꝰ
est in legitimationibus prædicta ad-
iectione vti.
45 ¶Secundò ampliatur, legitimatis
simpliciter & absolutè Principis re-
scripto legitimas deberi, & ob id eis
competere ius dicẽdi nullum. De iu-
re ciuili, & contra tabulandi reme-
dium de iure Prætorio, si sunt præte-
riti, & querelam inofficiosi testamen
ti, si iniustè sint exheredati. Bar. in Au
then. quibus modis natu. effi. sui. §. si
quis igitur. in fine. colla. 7. Bald. in. l.
cũ in adoptiuis. nu. 5. C. de adoptio.
Idem & Ange. per textum. ibi. in. l.
certum est. ff. de iniu. rup. Idem Bal.
in addi. ad speculum. tit. de successio
nibꝰ abintest. versi. an legitimato de-
beatur legitima. Ias. in. d. l. si is qui pro
emptore. nu. 236. & in rub. ff. de libe.
& posthu. nu. 9. & in. l. 1. nu. 14. C. de
bono. posse. contra tabu. Andre. Ti-
raque. in. l. si vnquam. verbo suscepe-
rit. num. 64. C. de reuocan. dona. Ioã.
Cirier. lib. 1. de Primogenitura. quæ-
stio. 13. Præposi. in. c. per venerabilẽ.
§. quod autem. num. 106. qui filij sunt
legi. Roma. consi. 33. licet naturalis.
Decius cõsi. 576. pro resolutione. nu.
6. Matthæ. de Affli. decisio. 195. nu. 6.
Xuarez in. l. quooiam in prioribus.
12. limita. C. de inoffi. test. Casti. in. l.
12. Tauri. in verbo. Para heredar & in
verbo. No pueda succeder. Couarru.
in. 4. de spon. 2. parte. c. 8. § 8. num. 2.
hanc dixit esse communem opinio-
nem Alexan. consi. 139. incip. elegan
ter. num. 2. vol. 1. & Ias in. d. rub. ff. de
lib. & posthu. vbi duobus notandis
modis eam limitat,
46 ¶Tertiò ampliatur, facta legiti-
matiooe rumpi testamentũ priùs fa-
ctum instar posthumi. Bald. & Imo-
la in. d. l. certum. in prin. Barto. Soci.
in rub. ff. de lib. & posthu. nu. 15. vbi
Alex. hanc fatetur esse communem
opinionem. Salic. in. l. item si quis. C.
de natu. lib. Anto. in. d. c. per venera-
bilem. propè finem. Hubertus Zucar
dus in reper. l. posthumo nato. nu. 13
& nu. 30. C. de bono. posse. contra ta-
bu. Deci. consi. 52. viso eleganter. in
prin. & consi. 343. viso consilio. Abb.
consi. 86. in quæstione. nu. 2. vol. 1.
47 ¶Quartò ampliatur, legitimatos
iura suitatis obtinere, ac in potestate
paterna esse, quãuis spurij, & natura-
les

les filij, vt ſuperius ſæpe dictum eſt, nõ
ſint in poteſtate. Authẽ. quibus mod.
natu. effi. legi. §. liceat igitur. colla. 6.
ibi. & ſuos de cætero, & ſub poteſtate
habere. & in rubro, & nigro. in Auth.
quibus modis natu. effi. ſui. & in. §. qui
bus connumerati. inſti. de hære. quæ
abinteſt. deſe. ibi ſuorum iura nanciſ-
cuntur. l. certum. ff. de iniuſ. rup. ex-
preſsè Bal. in. l. eam quam. in prin. C.
de fideicommi. Iaſ. in dict. l. ſi is qui
pro emptore. nume. 236. & in rub. de
lib. & poſthu. nume. 10. & in Authen.
ſi qua mulier. nu. 48. C. de ſacroſanct.
eccle. & in. l. qui ſe patris. num. 13. C.
vnde lib. & in. l. hac conſultiſsima. §.
ex imperfecto. num. 2. C. de teſta. Ro-
ma. ſingu. 588. tuſcis. Cato. Rui. conſil.
86. attenta legitimatione. numer. 15.
volu. 3. Palat. Rub. in. l. 12. Tauri. num.
13. Bernar. de Luco in regu. 231. in-
cip. emphiteuſis eccleſiaſtica. Nam vt
affirmat Bal. ex ſuitate, & patria pote-
48 tate pendet ius ſuccedendi. Ita inquit
in. d. l. cùm in adoptiuis. in prin. & in.
l. Gallus, in. §. in omnibus. ff. de lib. &
poſthu. & in. l. 1. ff. de in ius. rup.

49 Quinto ampliatur, legitimatos Prin
cipis reſcripto non ſolùm in bonis pa
ternis ſuccedere, ſed etiam in bonis
ſuorum cognatorum, & agnatorum,
tanquam ſi legitimi eſſent, etiam ſi ta
lis legitimatio abſque eorum conſen-
ſu facta ſit. tex. in Authen. quibus mo.
natu. effi. ſui. §. quapropter. colla. 7.
Bar. & Bal. in. l. communium. C. de na
tu. lib. Idem Bar. in Authen. quibus
mo. natu. effi. ſui. §. generaliter. num.
6. col. 7. Præpo. in. d. c. per venerabilẽ.
§. quod autẽ. nu. 110. Optimè Alexa.
con. 2. viſis codicillis. n. 37. vol. 1. & cõ
ſil. 139. eleganter. nu. 3. vol. 1. Deci. cõ
ſil. 365. nu. 5. Iaſ. in. d. l. ſi is qui pro em-
ptore. nu. 241. Xua. in. l. quoniam in
prioribus. limita. 12. C. de inoffi. teſta.
Couarru. in. 4. de ſponſa. parte. 2. c. 8.
§. 10. nu. 2. de qua te eſt. l. ſingularis. 7.
titu. 15. par. 4. & l. ſi. titu. 13. par. 6. & l.
12. Tauri. ibi. Pero en todas las otras
coſas anſi en ſucceder a los otros pa-
rientes. &c. Quod limitat Iaſ. in. d. l. ſi
is qui pro emptore. nume. 241. id lo-
cum non habere in legitimatis per
50 oblationem curiæ, qui agnatis, & cog
natis non ſuccedunt. Idem affirmat
in. l. 1. §. hoc autem. 1. lectu. nume. 16.
&. 2. lect. nume. 26. ff. ad Trebe. vbi ad
id allegat. Auth. quibus mo. natu. effi.
ſui. §. filiũ verò. col. 7. & in Authẽ. qui-
bus mo. natu. effi. leg. §. 1. col. 6. & alia
iura, & Doctores.

51 ¶ Sexto ampliatur, legitimatos pa-
rentibus & conſanguineis, vt dictum
eſt, ſuccedere, etiam ex quocunque
damnato coitu procreatos, dummo-
do qualitates ſpuritatis & defectus
exprimatur, c. per venerabilem. vbi
Abb. nume. 5. filij ſint legi Bal. in. l. eã
quam. num. 36. C. de fideicommi. &
in. l. ſi qua illuſtris. nu. 5. C. ad Orfi, Ol
dra. conſi. 248. incip. factum tale eſt,
Alex. conſi. 27. in cauſa mota, in fine.
vol. 1. & conſi. 87. n. 9, volu. 3, vbi affir-
mat, quòd ſpurijs ex damnato coitu
52 genitis, difficilius à Principe concedi-
tur diſpenſatio. Speculator rub. qui fi
lij ſint legi. verſi. quæro ſi natus ex pa-
tre vxorato. Latè Deci. conſi. 336 in
caſu propoſito. num. 7. pleniſsimè Ma
nuel à Coſta, in. l. Gallus. in. §. & quid
ſi tantum. vltima parte. num. 74. ff. de
lib. & poſthu. vbi affirmat ex ordina-
ria gratia & poteſtate Principis, filios
ex damnato & punibili coitu geni-
tos, non legitimari.

53 ¶ Septimo ampliatur, inſtitutionẽ
de filio ſpurio ſub conditione, ſi legiti
metur, iure optimo valere. ita expreſ
ſe Bal. in. l. 1. num. 17. C. de inſti. & ſub
ſti. ſub condic. fac. Paul. Caſtr. in. l. in
tempus. ff. de hære. inſtit. Latè Deci.
in. l. ea quæ tarò. numer. 3. & 4. ff.

de regu iu. Præposi. & Abb. in c. super
eo. de condi. appo. Neque prædictis
obstat. l. apud Iulianum. §. constat. ff.
de legat. primo. nam illud censetur
impossibile, quod pendet à volunta-
re Principis, quando Princepsnon est
solitus concedere, vt probant verba.
d. §, constat. ibi distrahi non soleant.
vt notant ibi Imola & Ias. l. si maior
54 quinquagenaria. C. de legi. hære. l. 1. §.
permittitur. ff. de aqua quoti. & æstiua.
55 ¶ Octauo ampliatur, filios etiam
post mortem parentum suorum pos-
se legitimari, ad eorum bona obtinen
da, dummodo talis legitimatio sit fa-
cta antequam sit adita & acquisita hę
reditas ab ijs, qui abintestato erāt suc
cessuri. gl. in c. 1. §. naturales. si de feu-
do fuerit contro. inter domi. & agna.
vassa. Bar. & Pau. in. l. Gallus. §. & quid
si tantum. nu. 14. ff. de lib. & posthu.
Bal. in. l. cū filius. ff. de testa. mili. & in.
l. 1. in fine. C. de iu. aure. anu. & in. l.
rescripta. n. 10. C. de preci. impe. offe.
& in. l. 2. in fine. C. de iu. & fac. igno. &
in proœmio. C. num. 9. Sali. in. l. item
si quis. C. de natu. lib. optimè Ias. in. l.
qui se patris. nu. 15. C. vnde lib. Alex.
consi. 2. visis codicillis. n. 46. vol. 1. De-
ci. consi. 357. in casu magnifici. n. 4. &
in consi. 393. consului superioribus. n.
5. & consi. 425. in casu proposito. Præ-
po. in. d. c. per venerabilē. §. q. autem.
nu. 26. Fel. in. c. quæ in ecclesiarum. n.
49. de constitutionibus. Ratio huius
56 conclusionis est, quia facilius tollitur
ius quærendum, quam ius iam quæsi
tum. l. patre furioso. ff. de ijs qui sunt
sui. vel alie. iu. l. si spōsus. §. maritus. ff.
de dona. inter vi. & vxo. l. fin. C. de ac-
qui. posse. latè Fel. in. d. c. quæ in Eccle
siarū. n. 50. Ias. in. l. is qui hæres. §. 1. ff.
de acqui. hære. Hippo. in sing. 194. in
57 cip. magna differentia est. & cùm ius
adeundi non sit in bonis nostris, nisi
adita hæreditate. l. pretia rerū. ff. ad. l.
falc. ibi. non esse locupletiorem, ante
quam ad eam. quam. l. affirmat esse no
tabilem. Bal. in. l. 2. in fin. C. de iuris. &
fac. igno. & in. l. Deo nobis. col. fin. C.
de Epis. & cle. Bart. in. l. post emancipa
tionem. §. 1. ff. de libe. lega. Ias. in. l. cū
filiofamilias. nu. 112. & 114. ff. de leg.
1. & in. l. 1. nume. 4. ff. de acqui. hære.
Decius in. l. emancipata numer. 7. C.
qui admitti. meritò illud ius adeundi,
legitimationē minimè impedit, præ-
58 sertim quòd Princeps ea quæ sunt de
iure ciuili sine causa tollere possit. gl.
Bat. & alij. in. l. fin. C. si contra ius vel
vti. publi. Innocentius in cap. cùm ad
monasterium. de statu mona. Felin.
in dict. cap. quæ in Ecclesiarum. num.
25. & 32. & in. c. nonnulli. num. 18. &
in cap. ad audientiam. num. 4. de res-
criptis. Hippo. singu. 199. incipit. po-
testates. suffragatur. l. Princeps. ff. de
legi. & l. digna. vox. C. eo. tit. c. propo-
suit. de conce. præbe. l. 11. in fine. tit.
1. part. 1. & ius adeundi est de iure ci-
uili. l. lege obuenire. ff. de verborum
significa. glo. in. l. 1. ff. de acqui. rerum
domi. glos. Bart. & alij. in. l. ex hoc iu-
re. ff. de iustitia & iure. glo. magna. in.
l. frater à fratre. ff. de condi. indebit.
Bar. & alij. in rubr. ff. de acqui. hæred.
optimè Alexand. in dict. consi. 2. visis
codicillis. nume. 46. volu. 1. Ob id me-
ritò per Principem illud ius adeundi
legitimatione posset tolli, cùm sit de
iure ciuili, vt dictum est, quamuis ea
59 quæ sunt de iure naturali vel gentiū
per Principem non mutentur. gloss.
magna. in. l. 1. de constitutionibus
Princi. gl. & Bar. in. d. l. fin. & in proœ-
mio. ff. veteris. nu. 6. Abb. in dict. cap.
quæ in Ecclesiarum. num. 11. vbi opti
mè Deci. nume. 16. Felin. in ca. 1. nu.
60 3. post Abb. & alios. de proba. neque
prædictis obstat, quòd dominium per
aditionem hæreditatis acquiratur. l.
cùm hærede. ff. de acqui. possessio. l. 1.
de bo-

de bono.posse.secũdum tabu.l.item videndum.§.fi.ff.de peti.hære. Quod sanè dominium est de iure gentium, vt probat.d.l.ex hoc iure. vbi Bar. idē in.l.rescripta.C.de precibus Impe.offeren.Bal.in.l.1.in fine. C. de iure aure.anu.& in.l.fi.n.8.C. senten.rescin. non pos.optima glo.in verbo. Ciuitatis.in.l.1.ff.de acqui.re.domi. quam magistralem esse affirmat Ias.in rub. ff.de re iudi nume.16.quæ sanè glos. & conclusio intelligenda est, quoad modos & formas acquirendi dominium, prout est vsucapio, arrogatio, successio,hæreditatis aditio, qui modi dominium acquirendi sunt de iure ciuili.Sed ipsummet dominium est
61 de iure gentium. Ita omnia supradicta intelligit & declarat Ias.in.d.l.ex hoc iure.num.43.& in dict.§. & quid si tantum.nume.125. & in.§. omniũ. nume.72.insti. de actio.ob id dominium iam quæsitum per Principem tolli nequit.l.venditor.§.si constat.ff. commu.prædiorum.Deci.consi.271. in casu transmisso.nume.6.l.2.titu.1.
63 part.2.Præsertim quòd hereditas post quam est adita, non dicitur amplius hæreditas,neque testatoris bona, sed efficitur proprium adeuntis patrimonium.glos.in verbo.per vnum.in.l.1. §. veteres.ff.de acqui. posse.gloss. in verbo.partem.in.l.hæres per seruum. ff.de acqui.hære.glo.in verbo. nō potest.in.l.per hæreditarium seruum.ff. de acqui.re.domi.glos.in verbo. here ditati.in.l. eius qui in prouincia.ff.si certum peta.pro quibus.l.sed et si plures.§.filio.ff.de vulgari& pupillari substi.l.fin.in fin.C.de inoffi.testa.§.1.insti.de hære. quali. differen.ibi. potius hæredis bona,quàm ipsius testatoris. & in.§.1.in fine.quibus ex causis. manu.non lib. Bat. in dict. l. eius qui in Prouincia nume.31. & in.l.1.in principio.ff.ad Tertu.Baldus. & Sali.in.l.si matre.C.de suis & legi.lib.Ias. in dict. rubr.de acqui.hære.nume.5.& in.l.si quis filium.§.in omni.nume.20.ff.eo. tit.& in dict.l.1.§.veteres.num.14.& in.§.actionum.nu.241.insti. de actio. Deci.in.l. hæreditas.ff.de regu. iu. & in consi.433.visa copia.num.4.& consil.655.viso eleganti consil.nume.34. Quæ omnia intelligenda sunt de potestate Principis ordinaria, de plenitudine verò potestatis, arbitror Prin-
64 cipem spurios posse legitimare post hæreditatem aditam à venientibus ab intestato,& quòad bona eis iamacquisita.ita Bal.in.l.2.numer.39. C. de serui.& aqua. Pau. Castren. in.l. cùm hæredes.ff.de acqui.posse. Deci. in.l. si qua ex fœminis. nume.22. C. de secũ.nuptijs. Ange.in.l.item si verberatum.§.1.ff.de rei vendi.& in.l.2.C.de quadrienna.præscriptione,in quo loco affirmat,quod mentiuntur qui dicunt Imperatorem non posse de plenitudine potestatis auferre ius iam quæsitum,refert. Ias.in.l. Barbarius. nume.35. ff.de offi. Præto.& in.l.fin. num.4.C.si contra ius vel vtili. publi. Deci.consi.269. consultus ab illustri. nume.7.optimè suffragatur.tex.in.c. cuncta per Mundum.&.c.per principalem.9.quæsti.3.glos.in verbo. concessione in.c.dilectus de offi.lega. gl, magna.in.l.fin.titu.6.lib.3.Fori,quod solus Princeps potest aliquem re sua priuare, absque causa, quo casu sunt
65 intelligenda ea quæ scripsit Bald. in cap.domino guerram.in tit. hic finitur lex,deinde incipiunt consuetudines Regni.in prin.in vsibus feudo. & in.l. cùm filius. de test. militis. & in.l.
66 eos.in prin.C.de appella. Quòd quando Princeps aliquid de plenitudine potestatis facit, nihil ei opponi possit, quod annullet gratiam, & Principi nullus dicere potest (cur ita facis) quando ipse vtitur plenitudine

potestatis.Idem in.l.cum in antiquio
ribus.in fine.C.de iure delibe.& in.l.
fi. num.5.C.senten.recin.non pos.&
Ias.in.d.l.Barbarius.nu.35. Deci.con
si.341.viso puncto.nu.3.& consi.655.
viso eleganti.nu.21. Hippo.in practi.
ctimi.§.quæritur nu.18.quo casu in-
telligenda est illa vulgatis regula,
67 quòd disputare de potestate Papæ
vel Imperatoris est sacrilegium, vt in
quit.l.2. C.de crimi.sacri.Authen.vt
iudi.sine quoquo suffra.§.cos autem.
col.1.c. constituerētur.50.distin.vn-
de dicunt iura, quòd de factis Roma-
68 ni Pontificis, nemini liceat iudicare,
aot dubitare. c. nemini. c. si quis sua-
dente. in fin.16.quæst.4.Innocen.in
cap. dudum.&.2.nume.16.de electi.
vnde inquit Bald. in.c.cùm super.de
cau.posse.& proprie.allegando.l.qui
in Prouincia.§. diuus ff. de ri.nupti.
69 quòd summus Pontifex est super om
nia,& contra ius,& supra ius,& extra
ius omnia potest, & factum à Papa,
censetur à Deo factum, cùm sit eius
70 Vicarius, & Petri successor. ca.quan-
to. de transla. præla.c.vnico.§.porrò.
vt ecclesiastica beneficia. optimè De
cius consi.137.& diligenter.nu.2.&
dicunt Ioan.Andre.& Abb.in.c.pro-
71 posuit. de conce.præben. quòd Papa
in omnibus dispensare poterit, præ-
terquam in articulis fidei,& quod di-
ctum est in summo Pōtifice, id etiam
locum habet in Imperatore in rebus
temporalibus. Bald. in.l.rescripta.C.
de preci. Imperat. offer.refert Deci[9]
consi.588. viso puncto. nu.5.sed hac
plenitudine potestatis, non est præ-
72 sumēdum summum Pontificem aut
Imperatorem vti, nisi exprimat.glo.
fi.in.c.ex multiplici.de deci.glos.ma-
gna. in.c si.de hæreti.lib.6.glo.fin.in
cle. etsi principalis. de rescri.Inno.in
c.innotuit. nu.5.de electi.Bald.in.l si
testamentum. in prin. C. de testa. &
in proœmio feudo.& in.l.bonorum.
C.qui admitti.idem & Ange.in.l.be-
ne à Zenone. nu. 3.C.de quadri.præ-
scrip. & in.l.2.nu.3. C.de commu.re.
alie.Abb.in.c.ad hęc.nu.7.de rescrip.
Fel.in.c.1.nu.27.& in.c quæ in Eccle
siarum. nu.66.de cōsti.& in.c.in cau-
sis.nume.2.de re iudi,Thomas Ferra.
73 cau. 1. nume. 5.vbi affirmat,quòd in
quauis generali concessione non ve-
niunt ea,quæ de plenitudine potesta
tis fieri possunt. latè Fortunius Garc.
in.l. Gallus.§.idem credendum. nu.
304.ff.de lib.& posthu. Alex.consi.2.
visis codicillis.nu.17.volu.1.& consi.
60.nu.36.volu.2 Hippo.singu.86.in-
74 cip.Princeps. vbi refert, quòd quādo
Princeps aliquem fecit actum,qui de
potestate ordinaria non poterit susti
neri, nisi de plenitudine potestatis,
quòd tunc præsumitur Princeps ple-
nitudine potestatis vti. Idē affirmat
in consil.107. post reditum consiliū.
num.23.vbi ad id allegat Paulum Ca
stren.in.l.ex imperfecto. C. de testa.
Alex. in.l.2.C.de testa.mili. idem te-
nuit Petrus Raue.in. Alphabeto au-
reo.in verbo. Princeps. post princi-
pium. de qua re videtur casus in.d c.
75 proposuit.de conce.præben. Plenitu
do autē potestatis est, vt refert Bal.in
l.2.nu.40. C.de serui.& aqua. arbitrij
plenitudo nulli necessitati subiecta,
nullisq; iuris regulis limitata.quā dif-
finitionē Bal.refert. Abb.in.c.ad hæc
num.7.de rescrip.Deci.in.d.c.quę in
Ecclesiarum. nu.24.Pal.Rub.in.l.12.
Tauri.nu.5.& quod dictū est de ple-
nitudine potestatis, idem dicendum.
76 est de clausula ex certa sciētia, nā hęc
clausula habet vim & naturā clausu-
lę plenitudinis potestatis glo &Abb.
in. d. c.ad hæc.Bal.in.l.eos. in prin.C.
de appel.optimè Deci.cōsi.271. in ca
su trāsmisso nu.8.& clausula ex certa
sciētia idē operatur,quod clausula ex
motu

77 motu proprio.gl.in verbo.literarum. in.c. statutum.§.1. de rescri.lib.6.Ias. in.l.nec damnosa.num.3.C.de preci. Impe.offe. Deci.in consi.137. & dili-
78 genter.nu.2.& secunda iussio Principis idem operatur, quod motus proprius. Authen. vt nulli iudic um.§. & hoc vero iubemus.iuncta lege prima. C. de peti.bono.subla.li.10.Alexa.in. l.3.in prin.ff. q. quisq; iuris. Ias.in.d.l. nec damnoso.& Deci.in.d. cōsi.137.
79 ¶Non o ampliatur, filios ad successionē rectè posse legitimari, lite etiā pendente super bonis paternis, inter ipsos & eorum agnatos. & cognatos. Albe.in.l. prohibere.§.illud. ff. quod vi, aut clam. Anto.in.c.fi.vt lite pendēte.Præpo.in.c.per venerabilem.§. quod autē.nu.25.qui filij sint legi.vbi
80 id intelligit esse verum, si in legitimatione fiat mentio expressa de litis pēdentia.glo.in verb.si dicat.in.c. vt debitus.de appella.gl. verb. ob causam. in.c.prudentiam.§.sexta.de offi. delega.gl.in.c.super literis.vbi.optime.Feli.nu.12.de rescrip.
81 ¶Decimo amplatur, Imperatorē vel Regem superiorem in temporalib' nō cognoscētē proprios suos filios legitimare posse.tex.in.c.per venerabilem.§.insuper.vbi expresse Abb. & ibi Præpo.n.121.qui filij sint legi. Vbi Rex Franciæ, qui non recognoscit in tēpotalibus superiorem, proprium filium legitimabit.Ias.in.l. Gallus. §. & quid si tantum.num.111.ff. de lib. & posthu. & in.l. qui iurisdictioni.nu.9. & in.l.est receptum.n.8. ff. de iurisdi. omni iudi.Ioa.de Annan.consi.29. vi sa.Imperiali legitimatione. Anch.cōsi.320.incip.primum dubium.in fin. Couar.in.4. de sponsa.2. par. c.8.§.8. nu.20.vbi limitat, & singulariter declarat hunc articulum. neque prædictis obstat.gl.in verbo.Regi gratiam. in.d.§.insuper.tenens opinionem cō trariam, quòd Rex potest legitimare filium alienum, nō tamen suum. quæ glo.multipliciter est intelligenda.Primò, quando in legitimatione requiritur aliqua causæ cognitio. Item & secundò, quod intelligatur de potestate ordinaria, & nō de plenitudine potestatis.vt declarat Ancha.in.d.cōsil. 320.Tertiò, ac rectiùs intelligēda est. d.glo.in Principe, vel Rege, vel Comite Palatino, vel alio inferiore, qui superiorem recognoscit. Ita eam intelligit.Ias.& Deci.in dict.l.qui iurisdictioni.nume.9.Ex quo redditur dubium
82 dictum Bal.in.l. si consul. quæsti.4.ff. de adoptio.dicentis, Comitem sacri palatij proptium suum filium posse legitimare.Ex qua communi sententia facile deducitur Regem Hispaniæ, ac
83 Franciæ in temperalibus superiorem non cognoscentes, neque Imperatoris subditos esse, suos filios spurios pos se legitimare.glo.vulgata.in.c. Adria nus. in.2. in verbo. per singulas. 73. distinct.dict.cap.per venerabilem.§. insuper. vbi Abb. numer. 37. Idem Abb.in cap.nquit. numer.6. de iudicijs.& in cap.super Specula.nume. 3. de priuile.Bar.in.l. hostes. nu. 6. ff. de capti.& post limi.reuer. Oldra. consi. 69.consueuit.in prin.Ias.in.l.cunctos populos.1.lectu.nume.10.&.2.lectu. nume.12. C.de summa trinit. & fide catho.Feli.in cap.cùm non liceat. nume.10.de præscrip. Latè Ioa. Igneus, in sua copiosa disputatione, an Rex Franciæ recognoscat superiorem De ci.consi.85.& diligenter.nume.9. Segura in.l.Imperator.n.5.ff.ad Trebe. & latè eius additionator in quæsti.1. in procemio ordi.gl.magna.in.l.fi.tit. 6.lib.3.Fori.Pal.Rub.in rub.de dona. inter vi. & vxor.3.euiden.n.19. Montal.in proce.ll.Fori, in verbo. don Alōso. Huius enim rei origo satis colligitur ex chronica Regis Ferdinandi

primi, & historia Regũ Castellæ, quæ
vulgo Valeriana nuncupatur. 4. par-
te. cap. 38.

84 ¶ Vndecimò ampliatur, filiũ quo-
que infantem posse legitimari. l. iube
mus, in fine. vbi Bart. in finalibus ver-
bis inquit, quòd à quodam magno ad
uocato de Thuscia fuit interrogatus,
an filius spurius infans poßit legiti-
mari, cùm ipsius filij legitimandi con
sensus in legitimatione requiratur.
vt in Authen. quibus modis natu. ef-
fi. sui. §. Illud tamen. col. 7. ipse tamen
Bar. ibi affirmat posse legitimari. & in
l. si in. fin. ff. de ijs, qui sũt sui vel alie.
iu. & in. l. Imperium. nu. 17. ff. de iu-
risdict. omni. iudi. Romanus consi.
194. in proposita consultatione. Ias.
in l. eam quam. num. 8. C. de fideicõ-
miss. Decius cõsi. 367. viso puncto. vbi
hanc conclusionem multis modis in
telligit, & declarat. & Antoni⁹ de Ro-
sellis in tractatu de legiti. quæstione
62. & Martinus Lauden. de legitim.
numero. 147. cum sequentibus. Præ-
po. in dict. §. quod autem. d. cap. per
venerabilem. nume. 49. vbi latißimè
85 examinat, an filius spurius mente ca-
ptus, vel furiosus, vel inuitus, poßit le
gitimari.

86 ¶ Duodecimò ampliatur, filium il
legitimum posse à Principe legitima
ri, vt succedat in feudo, Regno, seu
Maioricatu, in præiudicium agnato-
rum, quibus succedendi ius poterat
competere. glo. singu. in verbo. natu
rales. in fine. vbi optimè Bal. in. c. 1. §.
naturales. si de feudo fuerit cõtrouer
sia inter dominum & agnatos vassal-
li. in vsibus feudorum. Ioã. Andre. in
regu. sine culpa. de regu. iu. lib. 6. Bal.
in. l. eam quam. nu. 43. C. de fideicom
mi. Abb. in. c. tanta. nu 7. qui filij sint
legi. Barba. in. l. cùm acutißimi. num.
272. C. de fideicommi. Alex. consi. 2.
visis codicillis. nu. 55. vol. 1. Deci. con
si. 279. cõsultus ab illustri. nu. 10. Pau.
Pari. consi. 1. nu. 122. vol. 2. Couarru.
in. 4. de sponsa. 2. parte. c. 8. §. 10. nu. 2.
87 & in. 3. lib. resolutio. c. 6. contrariam
verò consulendo tenuit sententiam
Alex. sibi contrarius. consi. 94. consi-
deratis. num. 5. vol. 1. & Anton de Ro
se. de legitima. rub. de legitimationis
effectu. nu. 24. qua de re latißimè scri
psit Andre. Tiraquel. de iure primige
ni. quæst. 34.

88 ¶ Decimotertiò ampliatur, quòd
filius spurius legitimatus substitutũ
excludit à succeßione Bald. in. l. cùm
acutißimi. nu. 7. C. fideicommi. Salic.
in. l. generaliter. §. cùm autem. C. de
insti. & substi. sub cõdi. fac. vbi Iacob.
nu. 4. allegando Ioan. de Imo. hãc af-
firmat esse communem opinionem.
& Ias. in. l. 2. nu. 243. C. de iu. emphi. &
in. l. Gallus. §. & quid si tantũ. nu. 139.
ff. de lib. & posthu. Alex. consi. 2. visis
codicillis. nu. 41. vol. 1. Decius consi.
425. in casu proposito. nu. 8. & in con
si. 366. pro declaratione. nu. 4. & con-
si. 557. accuratè. in principio. ac latiùs
consi. 284. viso puncto. nu. 9. Casti. in
l. 12. Tauri. vbi Pala. Rube. nu. 23. Co-
uarru. in. 4. de sponsa. 2. parte. ca. §. 9.
89 nu. 8. Quo casu substitutus in legiti-
matione citandus est, cũ de eius præ-
iudicio agatur. Ita consulit Anchar.
consi. 427. & Alexã. consi. 67. 1. vol. &
est communis opinio, secundum De
ci. consi. 445. in casu proposito. nu. 10
& consi. 85. in fin. & hanc similiter cõ
munem opinionẽ esse affirmat Curs.
Iuni. consi. 83. nu. 10. & Couar. vbi su-
pra. in. d. §. 9. nu. 8.

90 ¶ Decimoquartò ampliatur, in sta
tuto disponente, quòd stantibus filijs
masculis, filię excludantur, habere e-
tiam locum, si filij tantùm legitimati
existãt. Bal. in. d. l. cùm acutißimi. nu.
7. & in. l. eam quam. nume. 26. C. eod.
tit. Ias. in. l. si is qui pro emptore. num,

240.ff.de vsucapi. & in.l.1.nu.5.C. de
bono.posse.contra tabu. Alex. consi.
70. visa legitimatione. nu.9. vol. 2. &
in.d.consi.2.nu.33.vol.1.Deci. consi.
52.viso eleganter.& consi.366.pro de
claratione.n.4. Hippo.singu.303.in-
cip.filiorum appellatione.in fine.Ra-
tio ea potissima est,nam ob id princi-
paliter huiusmodi statutũ fuit condi
tum,vt seruetur agnatio, nomen, &
91 familia testatoris, quæ per filios legiti
mos conseruatur, vt concludit Alex.
consi.2.visis codicilis.nume.37.volu.
1.Ex quo facilè deducitur, notandus
intellectus ad petitionem.100.Madri
tij factam,anno 1534.De cuius intel-
lectu pleniùs supra.c.3. differuimus.
92 ¶Decimoquinto ampliat, Authé-
ticam.si qua mulier.C.de sacrosan. Ec
cle.& Authen.de sancti.Epis.§. si qua
mulier. col. 9. &. c. si qua mulier.19.
quæsti. vltima. habere locum in filijs
legitimatis, quòd post ingressum mo
nasterij poterit pater testari,& legiti-
mas integras filijs legitimatis relin-
quere, pro vt.d.iura in filijs suis & le-
gitimis disponũt.Ita affirmat.Ias.in.d.
Authẽ.si qua mulier.nu.45.& in.l.si is
qui pro emptore.n.238.ff.de vsucapi.
93 ¶Decimosexto,ampliatur, quòd
quemadmodum pater inter suos le-
gitimos & naturales testatur eos in-
stituendo hæredes, cum solennitate
duorum tantùm testium,iuxta.l. hac
consultissima.§. ex imperfecto. C. de
testa.l.fin.C.fami.bercis.l.7.tit.1. part.
6.ita eodem modo cum eadem solen
nitate inter filios legitimatos.Ita Bal.
in.c.de causis.de offi. delega. Ias.in.d.
l.si is qui pro emptore. nume. 237. &
in dict.§. ex imperfecto. in princi. &
in dict. Authen. si qua mulier. nume.
46.Fortu.Gar.in.l.Gallus §.idem cre-
94 dendum.nu.259.ff. de lib. & posthu.
Quæ omnia de iure nostro regio mi-
nimè procedunt, iuxta tenorem.l.3.
Tauri.vbi eadem solennitas in testa-
mento inter liberos, quæ in testamẽ-
to inter extraneos est adhibenda.Per
quam legẽ regiã similiter non proce-
95 dit dictũ notabile Bal.cõsi.396.incip.
quòd schedula.volu.4.quod sequitur
Alex.consi.105.super his.n.8.volu.7.
Hippo.in rub.C.de proba.n.274.q̃ so
la scriptura priuata sine testibus ipsi⁹
patris inter suos liberos testantis, est
valida, absque alia iuris solennitate.
96 ¶Decimosextò ampliatur, in legi-
timatione obtenta per patrem non
requiri citationem agnatorum vel a-
liorum, quorum interest. Simili mo-
do si in testamẽto à testatore dictum
fuit,quòd post eius mortem filius spu
rius legitimetur.Bal.& limitates.in.d.
l.Gallus.§.& quid si tantùm.num.14.
idem per tex.ibi.in.l.3. ff. de iu.aure.
annu.Bal.in.l.fin.quibus res iudicata
non nocet.& in dict.l.nam ita Diuus.
Ias.in.l.2.nu.8.C.de testa. Deci. consi.
207.pulchrum dubium.nu.7. Carol.
Ruin.consi.88.circa legitimationem
nume.14.vol.3.& consil.225. num.3.
vol.5.hanc dixit esse communem opi
nionem.Fran. Curtius Iun.consil.75.
vol.1. Tiraque.in.l.si vnquam in ver-
bo.susceperit liberos.num.53.C.de re
uocan.dona.Couarru.in.4.desponsa.
parte.2.c.8.§.9.nume.8.cum sequen.
vbi singulariter in hoc articulo distin
guit,& Ferdi.à Mencha. de successio.
97 crea.lib.3.§.26.nume.104. Ratio est,
quia cum Princeps in concedendis
priuilegijs suo iure vtatur,& in præiu
dicium alterius priuilegium poterit
concedere,à fortiori ergo eo noncita
to,cuius interest.l.si quando.C.de in.
offi.testam.&.d.l.nam ita Diuus.c.ne
mini iniuriam facit,de reg.iu.li.6.
98 ¶Decimoseptimo ampliatur, legi-
timato institutionis titulo legitimam
esse relinquendam. glos.communi-
ter recepta. in verbo competenti

in Authē. si qua mulier. C. de sacrosanct. Eccle. quam ibi sequitur Salicet. & Ias. nu. 18. idem Ias. in Authē. nouissima. nu. 14. C. de inoffi. testa.

99 ¶ Decimooctauo ampliatur, legitimationem ritè factam non vitiari,
104 nec irritari per natiuitatem filiorum legitimorum & naturalium. Bar. & Bal. in l. ex facto. nume. 3. ff. de vul. & pupi. substi. Cynus & Sal. in l. si vnquam. C. de reuocan. dona. vbi Andre. Tiraque. in verbo. donatione largitus. num. 229. hanc fatetur esse magis communem opinionem. Abb. in dict. c. per venerabilem. num. 30. De
105 ci. consi. 307. viso puncto. num. 13. &
100 consi. 576. pro resolutione. n. 5. quod de iure Regio arbitror non procedere iuxta tenorem. l. 12. Tauri.

101 ¶ Decimonono ampliatur, legiti
106 matum Principis rescripto. ad retractum ex lege regia admitti. Tenuit Matthæ. de Affli. in tracta. iuris protomiseos. versi. item quæro, an consanguineis. Caro. Moline. in consue. Parisi. tit. 1. §. 8. in gl. 1. licet cōtrariū videatur tenere Tiraquel. in lib. 1. de retra. §. 1. glo. 8. nu. 12. aduersus quē, & meritò, tenuit Couarru. in. 4. parte. 2. c. 8. §. 10. nu. 3.

102 ¶ Vigesimo ampliatur, legitimationem retrò trahi, tanquam si talis filius semper fuisset legitimatus. Bar. in. l. 2. nu. 10. ff. de vul. & in. l. Gallus. §. & quid si tantum. Anto. de Rose. de legitimatione. tit. de legitimationis effectu. nu. 20. Pro qua conclusione est l. fi. ff. de nata. resti. & cap. 2. de clandest. despon. & l. qui in prouincia. in fine. ff. de ri. nuptia.

103 ¶ Vigesimoprimo ampliatur, legitimatos non solùm ad hæreditatem admitti, sed etiam ad honores, dignitates, priuilegiaque paterna: quamuis in legitimatione nihil de ijs dictū sit. Noua & singularis est decisio. l. 12. Tauri. in fine. reiecta prorsus opinione & declaratione circa hunc articulum. Ioa. ab Orallora in tract. de nobili. 2. parte. 3. partis. princi. cap. 3. num. 4.

¶ Vigesimosecundo ampliatur, in iuspatronatus similiter legitimatos succedere. Bal. in l. eam quā. in fine. C. de fideicommi. & in cōsi. 323. præmittendum. in prin. vol. 1. Latißimè Rochus de Cur. de iure patronatus. in verbo. competens alicui. nume. 8. vbi plures pro vtraque parte rationes & fundamenta referendo affirmat ita fuisse iudicatum, legitimatū esse capacem iuris patronatus, cùm succedat in hæreditate, per consequens in iure patronatus, quod transit cum hæreditate. c. cū Bertoldus. de re iudi. c. ex literis. de iure patro.

¶ Vigesimotertio ampliatur, spurium legitimatum post legitimationem non deberi vocari spurium: perinde enim est censendus ac si legitimus conceptus fuisset dict. l. qui in prouincia. §. fi. ibi. perinde ac si legitimi concepti fuissent. Authē. quibus modis natu. effi. sui. §. adoptionis. & in. §. tribus. vbi Bar. num. 3. col. 7. idē in. l. 2. nume. 10. ff. de vulgari. Bal. in. l. Imperialis. nume. 3. C. de nupti. & in. l. libetos. C. de colla. Soci. in rub. ff. de lib. & posthu. nume. 14. Deci. consi. 207. pulchrum est. nu. 6. Præpo. in dict. c. per venerabilē. §. quod autem. nume. 77. Abb. consil. 86. in quæstio. quæ vertitur. Anto. de Rose. de legitima. ti. de legitimationis effectu. in prin. Hippo. singu. 273. notißimum. Xuarez in. l. quoniam in prioribus. 12. limita. co. 2. C. de inoffi. testa. Tiraque. in. d. l. si vnquam. nu. 52. hāc tādem fatetur esse communem opinionē Ias. in. l. si is qui pro emptore. n. 227. ff. de vsu capi. & Couarru. in. 4. 2. parte. c. 8. §. 8. nume. 3. & hæc opinio.

tenen-

tenenda est, quicquid dicat Bald. in
l. generaliter. C. de insti. & substi. sub
107 condi. fac. Quòd spurius etiam legiti
matus est infamis, idem in c. fi. 2. col.
de transla. Epis. quam refert Hippo.
in. d. singu. 273. incip. notissimum,
quòd spurius legitimatus assimilatur
homini medicato à morbo, remanē
108 te aliqua cicatrice.
109 ¶Vigesimoquarto ampliatur, spu
rium legitimari per ingressum reli-
gionis. Bal. in l. 1. in lectu. nu. 5. C. de
sacrosā. Eccle. sequitur Roma. in Au
thenti. similiter. 7. priuilegio. C. ad l.
Falci. Feli. in c. testimonium. nu. 31.
de testibus. & in. c. ex tuæ. de simo-
nia. Hippo. singu. 273. notissimum.
& in singu. 501. tritum est, & in rub.
ff. de fide. nume. 160. Anto. de Rose.
de legitima. lib. 3. in fine. vbi id limi-
110 tat, & male, habere locum in filio na
turali tantùm, & non in spurio, quod
falsum esse censeo, nam per ingres-
sum religionis omnis macula tolli-
tur. c. non liceat. 19. quæst. 3. Authē.
de Mona. §. humana col. 1. ex quo iu
stè ac iuridicè à me diebus præteritis
fuit responsum coram Episcopo Za-
motensi, volente monachum illegi-
timum ordinis sancti Dominici ad
111 ordines promouere, quod prędictus
monachus nulla dispēsatione ad ob-
tinendos ordines etiam presbytera-
tus egebat, quia per ingressum mo-
nasterij, vt dictum est, professione se
quuta, factus est legitimus. Quod est
notandum ad declarationem. textus
in cap. dilectus, de filijs presby. & in
c. 1. co. tit. lib. 6.
112 ¶Vigesimoquinto ampliatur, Ro
manum Pontificem posse aliquem
legitimare, etiā quo ad bona & mu-
nera temporalia obtinēda inter me-
ros laicos, & in terris Imperij opinio
fuit Ioannis glossa. in verbo habeat
potestatem. in. d. ca. per venerabilē,
quam opinionem sequitur Hosti. in
summa. qui filij sint legi. §. qualiter.
quæ opinio intelligenda est, quādo
113 dispensatio procedit à radice matri-
monij, veluti si dispensat Papa inter
consanguineos & alios, inter quos
est aliquod impedimentum canoni
cum, super matrimonio contracto,
vel contrahendo, per cōsequens po-
terit dispensare cum prole suscepta,
vel suscipienda quo ad temporalia,
& in terris Imperij: vt tenent Abb.
& alij communiter in. d. c. per vene
rabilem. Marti. Lauden. de legitima.
in prin. Bene. de Barzijs de filijs non
legi. na. nu. 44. Couarru. in. 4. 2. par-
114 te. c. 8. §. 8. nu. 4. sæpe enim quis de a-
liqua re incidenter cognoscit, cui
nō permittitur principaliter cogno-
scere. l. solemus. §. latrunculator. ff.
de iudi. l. interdum. §. qui furem. ff.
de fur. c. de prudentia. de dona. inter
115 vi. & vxo. c. præterea. de offi. delega.
c. ex literis. de iu. patro. cap. cùm Ber-
thol. de re iudi. Ac ita Roman. Ponti
fex, principaliter quo ad hæreditatē
& bona temporalia, in terris Impe-
rij legitimare non poterit. Bart. in. l.
cunctos populos. num. 41. C. de sum
ma Trini. & fide Catho. & in Authē.
ex complexu. in fin. C. de inces. nup.
& in Authen. quibus modis natu. ef-
fi. sui. §. tribus. nu. 10. col. 7. vbi ad id
allegat Innocentium. Ioan. Faber.
in. §. fina. num. 4. de nup. Alexander
consi. 67. consideratis his. nume. 19.
volu. 1. & consi. 3. in his quæ in the-
mate. in prin. volu. 5. Decius consi.
52. viso eleganter. num. 2. Guid. Pap.
decisio. 482. vtrū legitimatus. Fran.
Mat. decisio. 841. incipi. quæritur.
circa legatum. in fine par. 1. hanc fa-
tetur esse communem opinionem
Phili. Corne. consi. 93. primo aspe-
ctu. volum. 2. Tho. Ferra. cau. 1. nu. 6.
vnde inquit Guillet. Bene. in. c. Rai-

nũtius. verbo. vxorem nomine Adelasiam. nu. 198. de testa. ita in practica fuisse iudicatum, & quòd Doctores tenẽtes contrariam opinionem
116 sunt Doctores, de placebo domino: quia à tramite veritatis decedunt, placendo Principibus. Et quod hodie qui Principibus vult placere ambulet inter laudem & Placentiam, & non circa Veronam, vt inquit Aeneas Syluius, qui postea Papa Pi⁹ fuit nũcupatus, in quadam epistola, quã scripsit ad Ducem Ferrariensem. Ratio dictæ conclusionis est, quia Romanus Pontifex, exercitium iurisdictionis temporalis in terris Imperij non habet. c. nouit. de iudic. ca. causamque. in. 2. qui filij sint legi. c. cùm ad verum. 96. distinct. Clemẽ. Pastoralis. in fine. de senten. re iudi. l. fin. titu. 15. part. 4. l. 3. & 4. titu. 1. lib. 3. ordi. l. 7. titu. 3. eod. 1. lib. ordi. l. fina. tit. 6. lib. 3. Fori. quemadmodum Impe-
117 rator in spiritualibus etiã inter suos subditos non poterit dispensare, videlicet quo ad ordines & beneficia ecclesiastica obtinenda. glos. 1. in c. 1. 10. distinct. Bald. in procem. C. nu. 9. & in. l. cunctos populos. in prin. C. de summa Trinita. & fide Catho. & in. l. 1. nu. 4. C. de iu. aureo. anu. Bart. in. l. q in prouincia. §. 1. ff. de ri. nup. & in dict. Authẽ. ex complexu. in fine. & in dict. §. tribus. nu. 10. vbi ad id allegat glo. in. c. 1. 56. distinct. Alexan. in dict. consi. 67. nume. 19. volu. 1. Guiller. Bene. in dict. verbo. vxorẽ nomine Adelasiam. est. l. singu. 4. tit. 15. part. 4. l. fin. titu. 6. lib. 3. fori. Nam
118 diuisum Imperium cum Ioue Cæsar habet. c. lator. c. causamque. in. 2. qui filij sint legit. c. solitę. de maio. & obedi. c. si duobus. §. fina. de appella. Clemen. prima. §. porrò de re iudi. Clemen. pastoralis. §. cùm etsi illa. de re
119 iudi. Formas verò legitimationum, & qualiter in legitimationibus petitio & instrumentum sit conficiendum refert. text. quem ibi notat Bar. nume. 3. in Authen. qui. mo. na. effi. sui. §. Si quis igitur. colu. 7. Bald. in. l. eam quam. num. 32. C. de fideicommiss. Anton. de Rose. de legi. lib. 3. nume. 3. casti. in. l. 12. Tauri. colum. 3. in princi. est. l. singularis. 9. titu. 18. part. 3. etsi aliquis aliquod legitimationis instrumentum in iudicio producit, per consequens censetur fateri, ille-
120 gitimum fuisse natum. Bald. per tex. ibi. in. l. 2. in princi. de iu. aure. anu. quem Paulus & Alexan. in. l. decem. ff. de verborum obliga. vbi Ias. nu. 18 sequuntur. Sed Roma. in. l. 1. in princi. ff. de noui ope. nuntia. affirmat dictum Bald. esse falsum. Mihi verò opinio Bal. magis, quàm Roma. placet. Id vnum pro complemento materiæ omittendum non est, quod ex eisdem causis, quibus filius potest exhæredari, & ex eisdem legitimatus
121 in pristinam spuritatem poterit reuocari. Bald. in. c. 1. §. fin. in fine. si de feu. fue. contro. inter domi. & agna. in vsi. feu. sequitur Romanus singu. 222. incip. vltimò quæritur. Francis. Cremen. singu. 19. incip. tu scis. Geral. de Petra sancta sing. 1. Benedi. de Barzijs de filijs non legit. num. 57. in fin. Ias. in. l. ex hoc iure. num. 54. ff. de iusti. & iure. & in. l. naturalis. in prin. ff. de præscrip. ver. Andre. Tiraquel. in. l. si vnquam. in verbo. donatione largitus. nu. 234. C. de reuocan. dona. Caro. Moline. de consue. Parisiẽ. tit. 1. §. 30. num. 3. Pala. Rub. in. c. per vestras. §. 4. nu. 7. fol. 87. de dona. inter vi. & vxo. In quo loco subdit, ꝙ
122 postquã legitimatio fuerit reuocata non poterit ampliùs concedi, nec filius iterum legitimari. allegat ad id Bald. in. l. 2. C. de liber. & eorum. lib. idem tenet Ias. in locis modo allegatis

gatis, & prædictam conclusionem de reuocatione legitimationis affirmat esse communem. Couarru. in 4. de sponsa. 2. part. c. 8. §. 2. num. 14. vbi eam intelligit in legitimatione per rescriptum Principis, quæ ob ingratitudinem posset reuocari quo ad bona paterna, & non quo ad alia, & quòd aliter sit in legitimatione per subsequens matrimonium. Idem tenuit Bene. de Barzijs in d. tracta. de filijs non legiti. na. nume. 57. vbi ad id allegat Bald. in dict. c. 1. §. fina. superius relatum.

SVMMARIVM.

1 *Iuris prudentia in cauendo, & non decipiendo versatur.*
2 *Illegitimi sæpenumero meritis ac virtutibus sunt prædíti.*
3 *Incapax propter socium capacem, efficitur capax.*
4 *Hæreditas societati acquiritur.*
5 *Optima cautela instituendi spurios. d. l. in tempus. ff. de hære. insti.*
6 *Paria sunt aliquid fieri tempore permisso vel prohibito, dummodo eius effectus in tempus permissum conferatur.*
7 *Plures notandæ instituendi spurios formæ & cautelæ.*

Cap. XXIIII.

1 QVamuis iuris pru-
dentia in cauendo,
& non decipiendo
versetur. l. si quis ta
bulas. l. fin. ff. de do-
lo. lex enim dece-
ptis, & non decipientibus prouidet.
l. 1. C. si aduersus delic. l. 2. & 3. si mi-
nor se maio. dixe. multoties tamē filij
2 illegitimi adeò meritis ac virtutibus
sunt prædíti, vt hæreditatem pater-
nam & alia munera habere merean-
tur. Ideo vltra prædictos modos, supe
riùs traditos, videlicet ratione alimē-
torum & legitimationis, alij plures
modi, ac variæ formæ, atque cautelæ
à iuris professoribus in varijs locis ad
instituendos spurios referuntur, qua
rum vna præcipua est. de tex. in l. si is
3 qui duos. in fin. ff. de libe. lega. Vbi in
societate socius incapax, propter so-
cium capacem percipit commodum
hæreditatis & legati. ex qua lege Bar.
post antiquos ibi scripsit formam &
cautelam, vt posset pater filio suo spu
rio bona sua relinquere, quòd spurius
contrahat societatem cum aliquo a-
mico vel affine, & postea socium ami
cum vel affinem hæredem instituat,
quo casu bonorum ac hæreditatis se-
4 mis, id est dimidia pars ad filium spu-
rium pertinebit, & alia hæreditatis
dimidia ad socium, quia hæredi-
tas societati acquiritur. Ideo vtrius-
que communis est. l. 3. §. cùm specia-
liter. l. cum duobus. §. idem Pompo-
nius. l. si societatem. ff. pro socio. &
in. §. manet autem societas. insti. eod.
tit. l. 9. & 10. titu. 10. par. 5. quam. l. si is
qui duos. ad prędictam cautelam alle
gat. Bar. in. l. si. nu. 6. ff. de ijs quibus vt
indig. Bal. in. l. 1. nume. 16. C. pro soci.
Alexā. in. l. 3. §. incertam. ff. de acqui.
posse. idem & Ias. in. l. 2. in fin. C. de hę
re. insti. Anania, & Feli. in. c. 2. in. prin
ci. de Iudæ. idem Feli. in. c. 1. nume. 6.
de præscrip. Roman. consi. 43. ad pri-
mum quęsitum. nu. 7. Anto. Corse. in
singu. incip. spurij. Gabriel Paleo. de
filijs notbis. ca. 45. Hippo. singu. 180.
& singu. 500. incip. tritum. Præpo. in
c. cùm haberet. num. 3. de eo qui du.
in ma. glo. in verbo. En adulterio. in
l. 10. titu. 5. lib. 3. Fori. Pala. Rub. in re-
5 pe. rub. de dona. inter virum & vxo. §.
65. nume. 11.

¶ Alia prętere a sumitur cautela in stituēdo filios spurios de. l. in tempus.

ff. de

ff. de hære. insti. vbi inquit dicta.l.In
tempus capacitatis quis hæres insti-
tui potest, licet tempore institutio-
nis incapax existat. ex qua lege com-
muniter Doctores notant, patrē pos-
se filium suum spurium instituere, ea
lege & conditione, si legitimabitur,
& quôd talis institutio est valida, &
facta legitimatione post mortem pa-
tris, legitimatus ad bona paterna est
admittendus, legitimis filijs & natu-
ralibus etiam existentibus. prædictā
l. ad hanc cautelā refert glos. magna,
& glos. penultima. in.l. 1.ff. de regu.
cato. Bald.in.l.1.nu.17. C.de insti.&
substi.sub condi.fac.idem & vterque
Immo. in. l.Gallus. §. instituens. vbi
Ias.nu.5. hanc affirmat esse commu-
nem opinionem. ff. de lib.& posth n.
idem Ias.in.l.idem Iulianus.§.fin.nu.
16. ff.de lega.pri.& in.l.diuortio. nu-
8. ff. de verbo. obliga. & Galiaula. in
d.l.Gallus.§. & quid si tantùm.nume.
4.idem Ias.consi.117.num. 15.volu.2
Feli.in.c.in præsentia.nume. 25.in fi-
ne.de proba. Cæpola cau.38.nunc vi
deamus.in fine. Couarru.in.4.de spō
sali. par.2.c. 8.§.5.num. 12. quia actus
censetur validus iuxta tēpus, in quod
confertur. l. si is qui hæres. ff. de vul-
ga.l.si sponsus.§.si vxor. vbi Bar.nota.
2.ff.de dona. inter vit.& vxor. l.si res
æstimata.ff.de iu.doti.l.si sponsæ.vbi.
Bal. C.de dona.ante nup.c. de vxore.
6 vbi Abb. nume.4. de sepulturis. Ideò
cùm in tempus capacitatis institutio
facta sit, meritò valida est censenda.
Paria enim sunt, quod aliquid fiat tē-
pore permisso, vel fiat tempore pro-
hibito, dummodo eius effectus con-
feratur in tempus permissum per iu-
ra modo relata, &.l.si quis instituatur
hæres. ff. de hæredi.insti. vbi.l.inquit
hisce verbis, si quis instituatur hæres
in diem certum vel incertum, is bo-
norum possesionem agnoscere po-
test, & tanquam hæres distrahere hæ
reditatem. Vbi Bald. per tex.ibi affir-
mat, quòd spurius institutus sub con-
ditione prędicta, pendente adhuc cō
ditione, poterit petere bonorū pos-
sessionem secundum tabulas, & est
mittendus in possessionem, & hære-
ditaria bona administrate, & omnia
agere poterit, quæ quilibet alius hæ-
res institutus sub cōditione. Idē Bal.
Alex.& Areti.in.d §.instituens.&Pa-
la. Rub. in rub.de dona. inter virū &
7 vxo.§.29.num.3.&.4.quòd est notan
dum.aliam cautelam instituendi spu-
rios.scripsit Bal.in.l.2.per text.ibi.C.
de hære.insti. & aliam in.l.3.§.1.ff.de
lib. & posthu.& tres cautelas refert
idem Bald.in consi.146.incip. titulus
Principis. num.6.&.7.vol. 1.& consi.
131. volu. 3. quatuor cautelas refert
Bar.in.l.fin.num.6. ff.de ijs qui.vt in-
dig.Roma.consi.43. ad primum quæ
situm.in fine. Alexander in. l.etsi pe-
percerit. nume. 3.&.4. ff.de liberis &
posthumis.& cōsi.202. perspectis ver
bis.volu.6. Quinque alias cautelas re
fert glos. singu. in verbo. En adulte-
rio. & in verbo. En pariēra.&.12.cau-
telas in hoc cōgessit Cæpolla cau. 38.
incip.nunc videamus. & Tho. Ferra.
cau. 41.incip. Doctores conantur. &
Galden.in arte restandi.tit.1.cau.14.
fol.23.Gabriel Paleot.de filijs nothis.
ca. 45. de quarum veritate videndus
est Ioan.de Plate.in.l.1.de delato.lib.
10.Albe.in.l.humanitatis.C.de natu.
lib.Corse.in singu.incip.Spurij.Rolā.
in floribus vltimarum voluntatum.
rub. 19.fol.21.Mar.Anto.in. §.hæres.
insti.de hęre.insti.Sylucster in verbo
filij. quæst.4. Carolus Rui.consi.139.
nume.9.volum.5.Ioan.Neui.in sylua
nuptiali. 6. in conue.fol. meo lib.18.
Segu. in.l. cohæredi. §.cùm filiæ.nu.
122.cum sequen.ff.de vulga.Pau.Pa-
ri.consi.11.num.10.volu.2. Pala.Ru-
beus

beus in.d.rub.§.29.nu.4.&.§.65.nu.11.Couarru.in.4.de sponsa.parte.2.c.8.§.5.nu.11.Xuarez.in.l.1.tit.6.nu.22.lib.3.Fori.Grego.Lopez.in.l.19.titu.3.parte.6.&Glossator ordi.in.l.22.tit.5.lib.1.ordi.

SVMMARIVM.

1 *Propter benemerita filij spurij aliquid ei ultra alimenta à patre relinqui possit.*
2 *Merita non præsumuntur, nisi probentur*
3 *Donatio seu Vēditio inter personas à iure prohibitas, est nimis suspecta.*
4 *Merita sint æqualia rei donatæ.*
5 *De obligationibus remuneratorijs remissiuè.*

Cap. XXV.

1 I Vxta prædictam materiā minimè omittendū est, quòd propter merita filij, ultra alimenta pater aliquid filio spurio in vita, aut in morte possit largiri. Ita inquit Bald.in consi.406.col.2.vol.1.Carolus Rui.consi.124.vol.1.in princi.Gabriel Paleo.de filijs nothis.c.45.num.12 sequitur Tiraquel.in.l.si vnquam.verbo.donatione largitus.nume 21.C.de reuocand.donati.allegā do Ioan. Andre. in Spe. de succesfio.abintestato.§.1. Id sanè intelligendū est, si de bene meritis ac beneficijs filij constat: neque in hoc standum est
2 assertioni patris dicentis, bene merita præcisè, vel aliquid à filio recepisse. nam merita debēt probari, neq; præsumuntur, etiam si dicantur.glos.Singu.in verbo. postulas.in.l.si donatione.C.de colla.quam ibi.Doctores se-
3 quuntur. Donatio enim facta inter personas à iure prohibitas, est nimis suspecta, & præsumitur in fraudem facta, nisi de veritate constet.l.qui testamentū.ff.de proba.l.si fortè. vbi Bartolo.ff.de castrē. pecu.& prædicta glos. in.d.l.si donatione procedit, etiam si pater exprimat speciem & qualitatem meritorum cum iuramento, requiritur quòd probentur merita, &
4 sint æquiualentia & æqualia rei donatæ. tex.singu.in cap.relatum. in.2. de testa. ibi. iuxta seruitij merita.Bal. in.l.iubemus.in.2.num.4.C.de sacrosanct.Eccles.&in.l.illud.vbi Salicet. C.eod.titu.Matthæus de Afflict.deci
5 sio.102.incip.legatū. Quòd optimè conducit ad obligationes remuneratorias, seu antidorales, & earum effectus, de quibus in.l.sed etsi lege.§.consuluit. ff. de peti.hære.&in.l.Atilius Regulus.ff.de dona.18.effectus scripsit.Ias.in.l.ex hoc iure.num.53.cum sequen.ff. de iusti.&iure. glo.&Docto.in.c.cùm in officijs.de testa.optimè Palacius Rube.in rub.de dona. inter vir.&vxo.§.50.

SVMMARIVM.

1 *De successione spuriorum quo ad bona materna.*
2 *Filij spurij etiam ex damnato coitu matribus etiam illustribus olim succedebant.*
3 *Spurij respectu matris inuicem sunt cognati.*
4 *Reges, Marchiones, & Comites dicuntur illustres.*
5 *Consiliarij Principis dicuntur etiam illustres.*
6 *Reprehenditur consuetudo, quæ in Hispania versatur.*
7 *Illustres per alios sententias proferunt.*
8 *Consiliarius Principis, pars corporis eius esse censetur.*
9 *Qui Silentiarij vocentur.*
10 *Doctores dicuntur illustres.*
11 *Quando Doctor efficiatur Dux & Comes.*
12 *Maior castitas in mulieribus illustribus, quā in alijs requiritur.*
13 *Omne animi vitium tanto conspectius in se crimē habet, quāto qui peccat maior habetur.*

Verus

14 *Verus ſenſus ad.l.ſi qua illuſtris.*
15 *Iura noua, ſecundum iura antiqua ſunt intelligenda.*
16 *Iura iuribus concordanda ſunt.*
17 *Legum correctio inducenda non eſt.*
18 *Spurÿ de iure Authenticorum qualiter matribus ſuccedant.*
19 *Filÿ ex damnato coitu geniti, omni prorſus legis beneficio carent.*
20 *Lex noua Tauri ius commune corrigit.*
21 *Illegitimi de iure Regio, cum legitimus matribus non ſuccedunt.*
22 *Illegitimi ex damnato coitu, de iure etiam Regio, non ſuccedunt.*
23 *Non erit heres filius ancillæ cum filio liberæ.*
24 *Illegitimi conſanguinei maternis non ſuccedunt, legitima prole exiſtente.*
25 *Per medium inhabile impeditur acquiſitio ex tremorum, & nu.49.*
26 *Illegitimi an ſibi inuicem ſuccedant.*
27 *Matthæus de Afflictu optime reprehenditur.*
28 *L.ſi qua illuſtris.per.l.9.Tauri corrigitur.*
29 *Filius adulterinus, neque ex teſtamento, neque abinteſtato, matri ſuccedit.*
30 *Pœna adulterÿ, reſpectu Vxoris, eſt pœna mortis.*
31 *Verus ſenſus ad nonnulla iura Regia.*
32 *De iure communi adultera nõ patiebatur pœnam mortis.*
33 *Natus ex adulterio & inceſtu, ſimul de iure etiam communi, matri eſt inſucceſsibilis.*
34 *Intellectus ad.l.1.tit.15.lib.8.ordina.*
35 *Tellius Fernandez merito reprehenditur.*
36 *De iure Regio, filÿ ex damnato & punibili coitu, quintæ partis bonorum patris ſunt capaces.*
37 *Filius inceſtuoſus matri non ſuccedit.*
38 *Filius ex proprio ſeruo genitus eſt inſucceſsibilis.*
39 *Relictum pro alimentis, pleno iure, ad filium pertinet.*
40 *Filÿ illegitimi, dummodo ex damnato & punibili coitu non ſint, ex teſtamento & ab inteſtato matri ſuccedunt.*
41 *Filÿ illegitimi habent aduerſus teſtamentum querelam.*
42 *Præteritio matris pro exhæredatione habetur.*
43 *Nepotibus & pronepotibus competit etiã prædictum remedium.*
44 *Liberorum appellatione nepotes comprehenduntur.*
45 *Filiabus etiam ſpurÿs eadem competunt remedia.*
46 *Spurÿ ad ſucceſsionem cognatorum abinteſtato vocantur.*
47 *Excluſa radice, quicquid ex ea oritur, videtur eſſe excluſum.*
48 *Quando ſucceſsio in capite non habet principium, vlterius progredi non poteſt.*
49 *Per medium inhabile extrema non coniunguntur.*
50 *In legibus correctorÿs ex identitate rationis, non fit extenſio.*
51 *Interpretatio intellectiua & virtualis nunquam cenſetur eſſe excluſa.*
52 *An ſpurius ſubſtitutum excludat.*
53 *Inſpecta lege naturali, nullum eſt inter legitimos & ſpurios diſcrimen.*
54 *Teſtator in caſu dubio videtur velle id, quod iura diſponunt.*
55 *Teſtator præſumitur diſponere, ſecundum id quod ius diſponit.*
56 *Spurÿ reſpectu matris dicuntur de eius genere & cognatione.& nume.68.*
57 *Soboles illegitima teſtatori, eiuſque generi eſt ignominioſa.*
58 *Maior caſtitas requiritur in fœminis, quàm in maſculis.*
59 *Natiuitate poſthumi ſpurÿ rumpitur teſtamẽtum maternum.*
60 *Præteritio materna pro exhæredatione habetur.*
61 *Omnia bona materna, deducto quinto filiorũ ſpuriorum, ſunt legitimæ.*
62 *Spurÿ bona materna in fraudem alienata reuocare poſſunt.*
63 *Spurÿ a matre ſunt inſtituendi.*
64 *Spurÿs legitima materna ſine grauamine ac conditione debetur.*
65 *Spurÿs legitima debetur, nullo etiam ab eis facto inuentario.*
66 *Mater inter ſpurios cum ſolennitate duorum tantum*

tantùm teſtium teſtatur.

67 *Spurius ad ius retractus admittitur.*

68 *Spurius matris reſpectu eſt de eius genere, cognatione, & familia.*

69 *Ius retractus ſequitur per omnia ius ſucceſſionis.*

70 *Spurius in ſucceßione materna aſcendentes, & cognatos excludit.*

71 *Naturales tantùm matribus etiam illuſtribus ſuccedunt.*

72 *Verus ſenſus ad.d.l.ſi qua illuſtris.*

73 *Antonius Gomezius maxima cum ratione reprehenditur.*

74 *Spurius in ſucceßione materna marito & fiſco præfertur.*

75 *Spurius ex coniugato & ſoluta matri ſuccedit.*

76 *Spurius vt matri non ſuccedat, requiritur vt ea ex eo concubitu pœnam mortis mereatur.*

77 *Spurius in ius accuſandi parentum mortem ſuccedit.*

78 *Affectio circa filios etiā naturales verſatur.*

79 *Spurios vterinos inuicem inter ſe abinteſtato ſuccedere.*

80 *Fratres ex teſtamento non ſunt legitimi hæredes.*

81 *Matres ad tutelam ſuorum filiorum admitti.*

82 *Is admittitur ad tutelam, qui ad ſucceßionē.*

83 *An naturales in iudicio ſine mandato admittantur.*

Cap. XXVI.

1 HActenus de ſucceſſione ſputiorũ quo ad bona paterna, eorumque alimentis & legitimatione pleniſsimè traditum eſt, reliquum eſt vt de ſucceſſione materna tã ex teſtamento, quã abinteſtato iura digeſtorum, codicis authenricorum, & tegni videamus. De iure verò digeſtorum filij ſpurij
2 ex quocunque etiam damnato & punibili coitu nati, ex teſtamento & ab inteſtato, ſimul cum filijs legitimis & naturalibus, matribus ſuis etiam illuſtribus ſuccedebant. l. hac parte. l. ſi ſpurius. l. modeſtinus. ff. vnde cogna. l. 1. §. ſed & vulgo quæſiti. ff. ad ſena. conſult. Tertu. l. ſi ſuſpecta. ff. de inoffi. teſtamẽ. §. nouiſsimè. vbi optima gloſ. inſti. ad Orfi. §. vulgo quæſitos. inſti. de ſucce. cognato. ac ita prædicta iura intelligit glo. in verbo. cũ legitimis. in. l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi. glo. in. d. l. ſi ſuſpecta. Et clariùs gloſ. in. d. §. nouiſsimè Soci. conſi. 148. memini iam. vol. 1. Optimè Caſti. in. l. 9.
3 Tauri, in fine. rationem ſcripſit dicta l. hac parte. ibi. quia ſunt inuicem ſibi cognati. De iure verò codicis, ſpurios matribus ſuis illuſtribus iuſtis liberis exiſtentibus, neque ex teſtamento, neque abinteſtato ſuccedere indubitatum eſt. l. ſi qua illuſtris. C. ad Orfi. l. fin. tit. 14. par. 4. l. 11. tit. 13. pat. 6. per
4 ſonæ illuſtres dicuntur Reges, Marchiones, Comites, aliæque perſonæ in magna dignitate conſtitutæ: quas refert tex. in Authẽ. vt ab illuſtribus, & qui ſuper eam dig. ſunt. col. 5. l. quicunq;. C. de procu. l. vnica. C. de prępo. labo. lib. 12. fi. tit. 14. par. 4. & con-
5 ſiliarij Principis dicuntur illuſtres. l. quiſquis. vbi Ange. C. ad. l. iuli. maieſ. Iaſ. in. l. 1. num. 10. ff. de offi. eius cui manda. eſt iu. & in. l. quidam cùm filium. num. 36. ff. de verbo. obliga. Alexan. conſi. 94. conſideratis his. nume. 2. volu. 1. ex quo deducere poſſumus
6 non eſſe iuridicam conſuetudinem, quæ in tota Hiſpania verſatur, quod conſiliarij & auditores Regij per ſeipſos, & per alios ſententias proferãt,
7 cùm ad id de iure, vt pote illuſtres nõ teneantur. l. 2. C. de ſenten. ex breui. reci. c. fi. de ſentent. & re iudic. lib. 6. l. 4. titu. 22. par. 3. niſi prædicta iura in Conſiliarijs ſupremi Senatus tantùm
8 intelligantur, qui Regij Conſiliarij

partes

partes corporis Principis esse censentur, vt inquit d.l. quisquis, & alio nomine in iure Silentiarij vocantur, eo
9 quòd Principis secreta seruare sunt obnoxij, vt in rubro & nigro. C. de Silentiarijs, & Decurio eorum. lib. 12. l. iurisperitos. ff. de excusa. tuto. glos. in verbo deponere. in l. verum. §. ex facto. ff. de mino. Doctores similiter di-
10 cuntur illustres in rub. procemij. ff. veteris. vbi Barto. nume. 12. idē in procemio. C. nume. 10. Et quando Doctor
11 tempore viginti annorum publicè in scholis legisset, tunc efficitur Dux & Comes. l. vnica. vbi. glos. & Bart. C. de profe. qui in vr. Constan. lib. 12. idē Bar. in l. ex eo tempore. nume. 4. ff. de testamē. mili. Ioan. Faber & Ange. in procem. institut. Ias. in. l. 1. num. 11. ff. de offi. eius, cui man. est iu. Abb. in rubr. procem. decreta. nume. 6. & in. c. clerici. nume. 3. de iudi. & in ca. proposuisti. nume. 15. de proba. & in. c. capellanus. in prin. de ferijs. Andre. Sicu. in c. fi. col. fin. de offi. delega. Paris de Puteo, de re militari. lib. 6. in princi. nume. 37. Feli. in rub. de magist. Alex. cōsi. 32. visa coneessione. nume. 5. volu. 5. Pala. Rub. in rub. de dona. inter. vi. & vxorem. §. 37. nu. 18. de qua re est de iure Regio. l. singu. 8. tit. fina. part. 2. & l. 1. tit. 1. libr. 4. ordi. ea potissima ratione spurius matri illustri non suc
12 cedit, secundùm Albe. & Sali. in. d. l. si qua illustris. quia in mulieribus illustribus ac nobilibus maior castitas, quàm in alijs requiritur, ob id maius delictum in eis iudicatur. l. presbyte-
13 ri. C. de Episco. & cle. c. cùm quidam. de iu. iuran. ca. fi. 44. disti. vnde inquit Iuuenalis, Satyra octaua.

Omne animi vitium, tātò conspectius in se Crimē habet, quātò maior qui peccat habetur.

Quos versus refert glo in. c. 2. §. sanè. de transla. Epis. in verbo. tanquā maiores. Vnde inquit lex. omne delictū. §. 1. ff. de re mili. Quanto gradus altior est, tanto lapsus grauior est. l. aut facta. §. persona. ff. de pœnis. cap. cùm non ab homine. de senten. excommu. l. 2. ritu. 28 in qua re regulam. &
9 fallen. scripsit Felin. in. c. pastoralis. in prin. de offi. delega. Si verò mater non sit illustris, spurij ex testamento
14 & abintestato cum legitimis matribus suis succedunt, quod satis colligitur ex. d. l. si qua illustris à contrario sensu. tenent Albe. Ange. & Pau. in. d. l. si suspecta. §. de inofficioso. ff. de inoffi. testamen. Cynus in Authen. itaque. versi. quarto casu. C. commu. de succe. Ias. in addi. ad Christo. in prin. insti. ad Orfi. Anto. in, d. c. tanta. colu. 2. glo. fi. in. l. 10. titul. 5. lib. 3. Fori. Sed quia adhuc non erat certum, sed potiùs dubium iura Codicis corrigere ius digestorum, & an filij nati ex adulterio vel incesto, vna cum filijs legitimis matribus suis non illustribus succedant, cùm appellatione spuriorum veniant omnes ex adulterio, incestu, nefario coitu nati. l. 3. C. solu. marri. d. c. tanta. vbi optimè Anto. nota. 3. c. ad abolendam. de filijs presbyte. §. si aduersus. insti. de nup. Ange. in. d. §. de inoffi. Cardi. in. c. liberi. 32. quæstio. 4. & quòd. d. l. si qua illustris, esset
15 intelligenda secundum iura digestorum. vt in. d. l. hac parte. & d. l. si spurius. Iura enim noua ita intelligenda sunt, vt per ea ius antiquum non corrigatur. l. præcipimus. §. fina. C. de appella. l. sancimus. C. de testamē. l. non est nouum. & l. sed & posteriores. ff. de legi. Ias. in Authen. quas actiones. C. de sacrosan. Eccle. & in rub. ff. de re iudi. nume. 11. in. l. de quibus. nu-
16 me. 21. ff. de legi. Iura enim iuribus concordanda sunt. l. vnica. C. de inoffi. dori. c. cùm expediat. de electi. lib. 6. c. periculosè, de pœni. distio. 1. c. cū dilectus. vbi glo. de consuetu. c. ad nostram

stram vbi optima glo. de iure iu. legū
17 enim correctio, de facili inducenda
non est.l.si quando.C.de inoffi.testa.
Authen. quibus mo. natu. effi. sui.§.
tribus.col.7.Authen de hære.abinte-
sta. veni. vbi glo in verb. vacantibus.
col.9.gl.1.in.l.sciendū.ff.qui satisdat.
cog.glo.magna.in.l.fi.ff.fini. Regun.
glo.singu.in.c.cupiētes.§. quòd si per
viginti.de elec.lib. 6.optimè Batt. in
extraua. ad reprimendum. in verbo.
non obstantibus,quomo.in cri.le.ma
iest.proce.Abb.in cap.1.nume.14.de
rescrip.Ias.in.l. filium quem haben-
tem.in fine. C.fami.hercis. Ob id me
ritò ad remouendam hanc dubitatio
nem,& varias Doctorum opiniones,
ius nouum, Authen. & partitarum di
sposuit filios spurios, ex damnato &
18 punibili coitu, vt pote incestuosos,
adulterinos,& nefarios, neque ex te-
stamento,neque abintestato, matri-
bus etiam non illustribus, prole legi-
tima non existente,succedere. Auth.
quibus mo.natu.effi.sui.§.fin.colu.7.
gloss.fin.in dict.l. si qua illustris. quæ
lex ita intelligenda est,secundum ve-
rum sensum.gloss.in dict.§. de inoffi-
ciosa.glo.in Authen.ex complexu.C.
de incest.nup.gloss.in dict.§. nouissi-
mè.gloss.in verbo. Ni en parienta. in.
l.10.titu.5.lib. Fori. notat expresse
Bar.in.l.fin.numer.4.ff.de ijs qui no-
tan.infa. Dynus de succe. abintestat.
num.13.Bal.in.l.cam quam.num.25.
C.de fideicommi.Ange.in dict.§.fin.
in dict. Authen.quibus mo.natu. effi.
sui.Abb.in dict.c.tanta.nu.13.& in.d.
ca.cùm haberet.in fine.Bapt.Caccia-
lu.in dict.l.si qua illustris.nu.75.Ioan.
Cota.in.l.hæres.instituta.nu.5.C. de
impu.& alijs subst.hanc dixit esse com
munem opinionem Socy.consi.188.
memini iam.volu.1.Alex.consil.174.
super eod.in fine.vol.5.Gabriel.de fi-
lijs no.cap.43.nume.2. Couarru.in.4.

de sponsa.2.parte.cap.8.§ 5.nu.15.ta
tio est quam scripsit Ange.in.d.§. no-
19 uissimè.in prin.Quia ij filij sunt à iure
nimis odiosi.& omni prorsus legis be
neficio carent,vt inquit tex.in Auth.
licet. C. de nat. lib. ibi. omni prorsus
beneficio excluduntur. & in Authē.
ex complexu. C. de inces. nup. & in
Authen. quibus mo. natu. effi. sui. §.
fin.l.9.titu.13. part.6. sed nouissima.l.
20 9. Tauri. quāplurima corrigit in hac
materia,quæ de iure communi erant
statuta.quæ.l.9.Tauri, vt radicitùs in
telligatur, summatim ex ea regulam
generalem deduco, & vnam fallen-
21 tiam cum declaratione ad eam. Re-
gula igitur est illegitimos cuiuscun-
que qualitatis sint,fratribus legitimis
existentibus, matribus suis non suc-
cedere ex testamento,neque abinte-
stato.Fallentia dictæ regulæ est,quòd
prædicti filij illegitimi, si matribus
non sunt filij legitimi, ex testamen-
to, & abintestato, matribus succe-
dunt. Declaratio & limitatio ad
prædictam fallentiam erit , quòd
quando filius illegitimus est ex dam-
nato & punibili coitu, ex parte ma-
tris taliter,quod mater pœnam mor-
tis mereatur, etiam si legitima pro-
les non subsistat, matri neque ex te-
stamento, neque abintestato succe-
dit.ex qua.l.9.
22 Primo infertur, ius commune &
partitarum corrigi, quo cautum erat
spurios matribus suis ex testamento,
& abintestato, simul cum filijs legiti-
mis & naturalibus succedere, dum-
modo ex damnato & punibili coitu
non essent geniti.vt in.d.Auth.si qua
illustris.vbi glo. & Doct. & in dict.l.si
suspecta.§.de inoff.& in.d.§. nouissi-
mè.& in.l.11.tit.13.par.6.quę omnia
per prædictā legē.9. Tau.maxima cū
ratione sunt correcta.iuxta illud Ge-
23 ne.cap 21.non fit hæres filius ancillæ

cum filio libertæ. habetur in. c. dicat aliquis. 22. quæst. 4. c. non omnis mulier. 32. quæst. 2. refert Bart. in. l. testamenti factio. in fine. ff. de testa. & habetur in lib. Iudicum. c. 11. quòd filij legitimi Galaad dixerunt fratri suo spurio Iepthe, hæres in domo patris nostri esse non potes, quia de adultera matre natus es.

24 ¶ Secundò infertur, quòd de iure communi definitum erat, spurios à successiōe cognatorum ex linea materna simul cum filijs legitimis & naturalibus non admitti. l. hac parte. ff. vnde cogna. l. si spurius. ff. eo. tit. l. fin. tit. 13. part. 6. notat Albe. in. l. si qua illustris. C. ad Orfi. Ange. in. d. §. nouissime. quod aliter est de iure Regio. d. l. 9. Tauri. Quæ licet de consanguineis nihil disponat, tamen cùm à successione materna, legitima prole existente, spurius excludatur, per consequens à successione cognatorū. Deficcata enim radice, id est successione materna non poterit fructus in ramis nasci. l. fin. C. de natu. liber. l. 2. C.
25 de liber. & eo. lib. & propter medium inhabile impeditur acquisitio extremorum. l. fina. ff. flumini. l. qui sella. §. finali. ff. de seruitu. rustico. prædi. Quod adeò verum esse censeo, quòd si spurij essent ex damnato & punibi-
26 li coitu, neque sibi inuicem abintestato, neque consanguineis maternis succedunt. Vt optimè concludit Albe. in. d. l. si qua illustris, & clarius. Ioan. Bapt. Caccial. ibi. nu. 66. & nu.
27 79. & Gabriel Paleo. defi. no. c. 43. in prin. Contrarium verò tenuit Matthæ. de Afflic. decisio. 96. incip. fuit in sacro Consilio. vbi inquit, quod secundum suam sententiam & opinionem fuit in Regia Curia iudicatum, & meo iudicio male.
28 ¶ Tertiò infertur per. d. l. 9. Tauri. legem si qua illustris. C. ad Orfi. corrigi. quæ discrimen in successione materna illustri, vel non illustri assignabat.

29 ¶ Quartò infertur, filium ex muliere adultera genitum ex testamento & abintestato matri suæ non succedere, legitima etiam sobole deficiēte, cùm de iure nostro nouissimo Re-
30 gio pœna adulterij ex parte vxoris sit pœna mortis. l. 1. titu. 7. lib. 4. Fori. l. 2. in fine. tit. 15. lib. 8. ordi. l. 80. l. 81. & . 82. in ll. Tauri. Neque obstat, quòd prædictæ leges liberam marito occidendi vxorem adulteram facultatem relinquant, quia maritus non sua, sed publica authoritate id agit. & sat est, quoad dictā. l. 9. Tauri coitus ex parte
31 mulieris sit punibilis pœna mortis, vt cōcludit Medina in lib. de resti. c. de duodecim causis. quæst. 3. causa. 4. Et post longam disputationem pro vtraque parte concludit Tellus Ferdi. in 9. Tauri. nu. 14. in fine tenens, filium adulteræ hodie esse insuccessibilem, quia mater eius incurrit pœnā mortis, quamuis glo. singu. in. l. 11. tit. 13. part. 6. affirmet hunc articulum esse pulchrum, & tandem cogitandum relinquat. De iure verò communi, & partitarum pœna mortis in adulteram non erat statuta, vt in Authentica. Sed hodie. C. de adulte. in. l. 15.
32 titu. 18. part. 7. De qua re abundè scripsit Tiraque. de. ll. connubialibus. l. 13. nume. 19. cum sequen.
33 ¶ Quintò infertur ex. d. l. 9. Tauri natum ex adulterio, & incestu simul, etiam de iure communi esse insuccessibilem, quia mater de iure communi, propter criminum commixtionem pœnam mortis incurrit. l. si adulterium cum incestu. Vbi glo. & Bart. ff. de adulterijs. glo. in. l. Claudi⁹. ff. de ijs qui. vt indig.
34 ¶ Sextò infertur, filium natum ex simplici fornicatione per famulum

eum filia cōsanguinea virgine, quam heius domi habebat, matri non succedere, iuxta tenorem.l.11.tit.15.li.8. ordi.quā.l.optimè declarat Pala. Ru. in repe.c.per vestras.parte.2.§.8.in fine. Tellius Fernan.in.l.9. Tauri.nu.8.

35 vbi hanc conclusionem tenet, & mea quidem sententia arbitror nō esse verum, ob id quòd pœna mortis in dict. l.1.ordi. statuta non est aduersus ancillam, vel consanguineam, & sic non ex parte matris, sed aduersus famulum. Et in.l.9. Tauri, quod ad hoc q; filius matri non sit succesibilis, tequitur quod mater mereatur pœnam mortis.

36 ¶Septimo infertur, ex dict.l.9.Tauri, ex illis verbis.ibi.illegitimi cuiuscū que qualitatis sint, quòd filijs ex damnato, & punibili coitu natis, quintam bonorum partem legitimis etiam filijs existētibus in vita dare, vel in morte pater relinquere poterit, quod aliter de iure communi erat statutum. authen.ex cōplexu. C. de inces. nup. Authen.licet. C.de natu.lib.ibi, omni prorsus beneficio excluduntur, & in dict. Authen.qui.mo.natu. effi.sui. §. fi.gl. in. d.l.si qua illustris. Bar.in. d. l.fi.n.4.ff.de ijs, qui notan.infa. Alex. consili.174. super eo.in fine. volum. quinto.

37 ¶Octauo infertur, filium incestuo sum matri non succedere.l.11.tit. 13. part.6.l.3.tit.18.par.7.& alia iura, quę refert Tellius Fernan.in dict.l.9.Tauri.num.6.

38 Nono infertur, filium natum ex muliere, quæ proptio seruo se iniunxit marri, neque ex testamento, neque abintestato succedere.l.vnica.C. de mulier. quę se pro. ser. iniun. Alb. in dict.l.si qua illustris in fine. gloss. in verb. ex damnato coitu.in.l.11.titu. 13. 6. part. Tellius Fernan.in dict.l.9. Tauri.nu.4.

39 ¶Decimo infertur, ex dict.l.9.Tauri, ex illis verbis y de la tal parte pueden disponer en su vida, o al tiempo de su muerte, quod legatum alimentorum filio spurio relictum pleno iure quòad proprietatem & vsumfructum pertinet. Quod aliter videtur, de iure communi fuisse statutum. l. eum hi.§. si vni pluribus ve. ff.de tran sa.l. dominus in fine. ff. de vsufruct Bald.in l. eam quā. nume 41.C.de fideicommis. & in Authen. cui relictum.in fine. C. de indic.vidui.tollē. Bar.in. l. donationes. §. species. ff. de dona.quod latius à me in materia alimentorum superius traditum est.

40 ¶Ex prædicta igitur lege.9. Tauri, regula generalis deducitur, quòd filij illegitimi cuiuscunq; qualitatis sint, dummodo non sint geniti ex damnato & punibili coitu, propter quem mattes mereantur pœnam mortis, legitima prole non existente, ex testamento & abintestato matribus suis legitimi sunt hæredes.

41 ¶Primo, dicta regula ampliatur, quod vsque adeò id verum esse censeo, quod si huiusmodi filij illegitimi à matre iniustè sint exhæredati, quere la inofficiosi testamenti impugnare testamentum maternum possint.l si suspecta.§.de inofficioso.ff.de inoffi. testa.glos.in verbo.naturalis.§.1.insti. eodem. titul. gloss. iuncto textu.in.l. t.C.vnde vir & vxor. Alber. & Saliret.in dict.l. si qua illustris. Idem & meritò dicendum est, si à matre fuissent præteriti, cum præteririo matris pro exhæredatione habeatur. l.

42 non putauit.l.illud.§.ad testamenta. ff.de bono.posse.contra tabu.l.filiam præteritam. C.de inoffi.testa.§.fin. in sti.de exhæte.libe.

43 ¶Secundo ampliatur prædicta regula, nō solùm in filijs spurijs, sed etiā in nepotibus & pnepotib⁹ locū habere,

re,qui ſane nepotes ex teſtamento &
abinteſtato legitimi matribus ſunt
hæredes.l Modeſtinus.l.hac parte.ff.
vnde cogna.ibi mater talium libero-
rum. appellatione enim liberorum,
nepotes, ac pronepotes cæteroſque
deſcendentes comprehendi certum
eſt. l. liberorum appellatione. ff. de
44 verbo. ſignific.l. filium habeo. ff. ad
Macedo.l.Lucius.in.2. ff.de hæred.in
ſtit. declarat Bar.in.l. Gallus. §. inſti-
tuens.ff.de libe & poſthum.Ange. in
dict.§.nouiſsimè.Deci.conſil.372. vi-
ſis & diligenter.l.3. titu.13. par.6.l.9.
tit.5.lib.3.Fori.l.1.&.7.tit.6.cod.lib.3
Fori.l.40.Tauri.

45 ¶ Tertio ampliatur dictam regulã
in filiabus ſpurijs etiam locum habe-
re.l.12. tabularum. C. de legi. hęre.l.
maximum vitium. C.de li. præte. vel
exhære.Authen.in ſucceſſione. C.de
ſuis & legi. hære. Authen. defuncto.
C.ad Tertu. Authen. de hæred.abin-
teſtat.veni.§.nullam. collat.9.l.3.tit.
13.part.6.

46 ¶ Quatto ampliatur prædicta con
clusio,quòd etiam ſpurij ad ſucceſſio
nem cognatorum ac coniunctorum
per lineam maternam abinteſtato
vocantur.l.ſi ſpurius.l. Modeſtinus.l.
hac parte. ff. vnde cogn.l.fin.titu.13.
part.6.Albe.in dict.l. ſi qua illuſtris in
princ.& Ang.in dict.§.nouiſsimè.ne-
que ijs obſtant omnia ſuperius à me
ſcripta in illatione ſecunda ad. l. 9.
Tauri.quia.l.9. Tauri, & omnia à me
ſuperius relata intelligenda ſunt de
prole illegitima ex damnato & puni-
bili coitu genita,quæ quidem cum à
ſucceſsione materna excludatur iux-
ta dict.l.9.Tauri,per conſeques à ſuc-
47 ceſſione cognatorum. Excluſa enim
radice quicquid ex ea oritur, videtur
eſſe excluſum.l. Si viua matre. C.de
bon. mater. Bald. & Salice. in dict.l.
maximum vitium.num.3.nam quan
do ſucceſſio in ſuo capite principium
non aſſumit, vlterius progredi non
48 poterit.l.2.C.de liber.& eo.lib.l.quæ-
cunque getimus. ff. de actio. & obli.
ac propter medium inhabile impedi-
tur acquiſitio extremorum.l. fina. ff.
49 de flumi.l.qui ſella.§. fina. ff. de ſerui.
ruſtic.prædi.neque prædictis obſtat ſi
quiſpiam dixerit,quod dict.l.9. Tauri
eſt iuris communis correctoria,vt ſu-
perius viſum eſt, & in.ll. correctorijs,
ex identitate etiam rationis non ſit li
cita extenſio. Authen. quas actiones.
50 C. de ſacroſanc. eccle. Bal.in.l.præci-
pimus.§.fin. C. de appella. Iaſ.in.l. de
quibus.numer.21.ff. de legibus. & in
rub.de re iudic.nume.11.quia hæc in
terptetatio non eſt extenſiua, ſed in-
tellectiua,& virtualis, quæ nunquam
à.l.etiam correctoria cenſetur eſſe ex
51 cluſa.gloſſ.in verbo,Italiæ,in capit.1.
de tempor. ordina.lib.6. gloſſ. in ver-
bo,mente,in cap. poſtquam. de elec.
eod.lib. Bal.in.l. poſt fratres. C. de le-
gi.hære Deci.conſi.372.viſis, & dili-
genter.n.7.Hippo.conſi.61.poſt red-
ditum nu.6.vol.1.

52 ¶ Quinto,ampliatur,quod filij ſpu
rij, dummodo ex damnato, & puni-
bili coitu nõ ſint geniti, ſubſtitutum
matri datum excludunt. Videlicet ſi
mulier fuerit grauata, ſi ſine liberis
moriatur alicui reſtituat hæredita-
tem, filij illegitimi iſtius mulieris ſub
ſtitutum excludunt,ac conditionem
extingunt.tex. ſecundum vnum in-
tellectum. gloſſ. magnæ.ibi, in l. hæ-
redibus.§. Titius.ff. ad Treb. Bar.in l.
ex facto. §. ſi quis rogatus, in primo.
nume.4.ff.eod.titu.Ludo.à Sar.de na
tu lib.par.2.tit.de appella.natu.num.
8.Gabrie. Pale.de filijs nothis.ca.27.
nu.9.vbi ad id allegat tex.in.l.pen.C.
ad Orfi.& quod.l.generaliter.§.cùm
autem.C.de inſti.& ſubſti.ſub condi.
fac.intelligať in maſculo inſtituro, &
non

non in fęmina. Pro qua opinione est.
dict.l.si spurius.&.l.hac parte. ff. vnde
cogn.&.d.l.9.Tauri, quod ex testamē
to & abintestato, legitima prole non
existente, spurij matribus legitimi
sunt hæredes, & quia inspecta lege na
turali non est differētia inter spurios
& legitimos. l. hos accusare. §. omni-
bus. ff. de accusa. ibi. natura omnibus
filijs communis est. l. tutelas. ff. de ca.
dimi. Bal. in. l. cum acutissimi. nume.
53 8. C. de fideicommi. & in. l. quisquis. n.
6. C. ad. l. Iuli. maies. & in. l. executio-
nem. nume. 32. C. de execu. rei iudi. &
in. l. humanitatis. num. 44. C. de impu.
& alijs substi. & ita videtur quòd ver-
ba illa testatoris, si sine liberis institu-
ta moriatur, naturaliter esse intelligē
da. l. fideicommissum. ff. de condi. &
54 demonstra. l. ex ea parte. §. in insulam.
ff. de verbo. obliga. & quia testator in
casu dubio id videtur velle quod iura
disponunt. l. cum quidam. §. quemad
modum. ff. de verbor. signifi. Bald. in.
l. precibus. nume. 44. C. de Impub. &
in. l. quidam elegio. num. 3. in fine. C.
55 de Iu. delibe. Vnde meritò inquit Bal.
in. l. 2. C. de condi. inser. quod in dubio
testator præsumitur disponere secun
dum, quod ius disponit. Pau. Castren.
in Authen. defuncto. C. ad Tertul. De-
ci. consil. 153. in effectu quæritur. nu-
mer. 4. præsertim quòd spurius & na-
56 turalis respectu matris dicitur de ge-
nere, & cognatione sua. l. sæpe. vbi gl.
in verbo. gentilium. ff. de verbo. sig-
nifi. glo. in. l. 1. ff. de proba. tradit opti-
mè Alex. in dict. §. si quis rogatus. nu-
mer. 36. & 52. Contrariam verò sentē
tiam, quod spurius, aut naturalis filiæ
institutæ non excludat substitutum
tenuit Bart. sibi contrarius, in. d. l. hæ-
redibus. §. 1. in princip. & Angel. &
Ioan. de Imo. in dict. §. Si quis rogatus.
vbi Alex. nume. 6. inquit, quod cum
hac opinione transeunt communi-
ter omnes scribentes. & Iacob, & alij
in dict. l generaliter. §. cum autem. nu
me. 3. & Abb. in cap. in præsentia. nu-
me. 21. de proba. vbi. Deci. numer. 41.
hanc fatetur esse communem opinio
nem. Ratio communis est, quia non
est credendum, patrem sensisse de li-
beris ex reprobata fornicatione con-
ceptis, cùm sit soboles ignominiosa fa
mæ ipsius testatoris, & sui generis ac
57 totius cognationis. dict. l. Si qua illu-
stris. l. singularis vnica. vbi Bald. C. de
Sena. Consul. Claudi. quod mulier in
continens est dedecus totius cogna-
tionis & familiæ, & maior castitas, &
58 honestas requiritur in fœmina, quàm
in masculo. l. Palam. §. si. ff. de ri. nup.
quam ad hoc allegat Paul. Castren. in
l. ex facto. §. 1. in fin. ff. ad Trebe. Alex.
in dict. §. Si quis rogatus nume. 6. Ias.
in. l. in arenam. nume. 10. C. de inoffi.
testa. Deci. in. l. fœminæ. numer. 63. ff.
de regul. iur. Marc. Anton in. l. bac cō
sultissima. §. ex imperfecto. nume 47.
C. de testa. Ioa. Neui. in Sylua nup.
fol. 120. in lib. paruo. est. l. 2. in fine tit.
15. lib. 8. Ordina. Sed prima opinio in
muliere extranea instituta, cui datus
fuit substitutus, si sine filijs decessetit
poterit sustineri secundum Bart. Ale-
xand. & alios in dict. §. Si quis roga-
tus. num. 7.
59 ¶ Sexto ampliatur, quod si spurius
à matre fuerit præteritus, si fuerit po-
sthumus eius natiuitate querela rum
pitur testamentum maternum. l. Si
mater. C. de inoffic. testa. l. posthum⁹.
ff. eodē titul. præteritio enim matris
60 pro exhæredatione habetur. l. filiam
præteritam. C. de inoffi. testa. l. illud.
§. ad testamenta. ff. de bono posse.
contra tab. §. mater. institu. de exhæ-
ted. lib.
61 ¶ Septimo ampliatur, quod cùm
spurij legitima ꝓle deficiēte ex testa-
mēto & abintestato legitimi matrib⁹

hæredes existant, omnia bona matern a, ab intestato & ex testamento, deducto quinto, horum filiorum esse legitimam. l. 9. titu. 5. lib. 3. Fori. l. 4. titu. 12. lib. 3. Fori. l. 28. Tauri. glos. in. l. 17. titu. 1. part. 6. Segura in. l. cohæredi. §. cùm filiæ. numero. 33. & 239. ff. de vulga. & pupil. substi. & in. l. vnum ex familia. §. Si fundum. nume. 88. ff. de lega. secun.

62 ¶ Octauò ampliatur, spurios bona alienata à matre in eorum fraudem vsque ad suas legitimas posse reuocare. Bart. in. l. non vsque. ff. Si quis à pa. fue. manu. & in. l. hæreditarium. ff. de bo. autho. Iudi. posi. Ias. in. l. qui se patri. nume. 26. C. vnde lib. & in Authē. nouissima. nu. 40. C. de inoffic. testa. & in. l. ait prætor. §. Sed et si quis. ff. de iureiuran. & in. §. Si quis in fraudem, in princi. insti. de actio. & in. l. filium quem habentem. nu. 9. C. fami. hercis. Barba. in. l. cum acutissimi. nume. 47. C. de fideicommi. Ioann. Nicola. in. l. generaliter. num. 226. C. de secū. nup. Xua. in. l. Quoniam in priorib. amplia. 16. nume. 9. C. de inoffi. testa. Alexander consi. 47. volu. 1. Decius consi. 231. viso casu. nume. 7. l. 4. in fine. titu. 15. par. 6. l. 7. titu. de las donaciones. lib. 3. Fori.

63 ¶ Nonò ampliat, filios spurios honorabili institutionis titulo à matre esse instituendos instar legitimorum legitima prole deficiente, vt sæpe dictum est. Authē. Vt cum de appella. cogno. §. illud quoque capitulum. colla. 8. Aurhenti. nouissima. C. de offic. testamen. l. 5. titu. 8. par. 6. Bart. in. l. Papinianus. §. Si conditioni. ff. de inoffic. testa. Vterque Imo. & Ias. in. l. inter cætera. ff de lib. & posthu. Decius consi. 228. in casu proposito. latè Xua. in. l. quoniam in prioribus in. 5. limitat. C. de inoffic. testa.

64 ¶ Decimò ampliatur, spurijs, legitimas deberi, eisq; relinquendas esse sine grauamine & conditione iuxta legem, quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. l. 11. titu. 4. part. 6. legitima enim per prædicta iura non patitur onus, neq; in quantitate, neq; in rem pore, neque in loco, neque in modo, vt latè scripsit Mencha. de succesio. crea. lib. 1. nu. 180. cum sequen.

65 ¶ Vndecimò ampliatur, spurios legitimam matris non admittere, nullo etiam ab eis inuentario facto. l. fin. §. fin autem. Vbi glo. in verbo. sacramento. Vbi Alexand. num. 8. C. de iu. delibe. glos. in verbo. intra annum. in Authentic. hoc amplius. C. de fideicommiss. hanc affirmat esse communem opinionem Bald. in. l. filiū quem habentem. nume. 37. C. fami. hercis. Guido Papæ decisio. 53. Alexander consilio. 67. visis & ponderatis. volumine. 4. & consilio. 139. eleganter volu. 1. Segu. in. l. 3. §. fina. nume. 112. ff. de libe. & posthu.

66 ¶ Duodecimò ampliatur, matrem inter suos filios illegitimos cum solēnitate tantùm duorum testium posse testari. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. Vbi expressè Bald. nu. 7. C. de testa. Idem in. d. l. si qua illustris. nu. 8. allegando Specularorem. & in l. fi. C. fami. hercis. Alexan. & Corne. in dict. §. ex imperfecto. & latius ibi. Mar. Anto. nu. 78. vbi in fine nititur tenere contra communē. Tiraquel. in. l. si vnquam. verbo. susceperit liberos. nu. 51. C. de reuocan. dona. Hippo. in rub. C. de proba. nu. 274. quod de iure nouissimo regio non procedere indubitatum est, per. l. 3. Tauri.

67 ¶ Decimotertiò ampliat, spurios admitti ad ius retractus, in re à matre, velà cognatis maternis vendita. Ioan. de Imo. in. d. §. si quis rogatus. in primo. glo. magna. in verbo. cambiar. in. l. 13. titu. 10. libro. 3. Fori. Pala. Rub.

Rub.in.l.9.Tauri.nu.12. Vbi Caſti. in verbo.herederos. Ratio eſt de qua ſupra, quòd reſpectu matris, ac lineę maternę dicuntur de genere & cogna-
68 tione ſua, vt in.d.l.Si ſpurius. Et quia ius retractus ſequitur per omnia ius ſucceſſionis, vt latiſsime ſcripſit Tiraquel.de vtroq; retractu.§.26. in prin. & cum hi ad ſucceſſionem maternam admittantur, per conſequens ad ius retractus.

69 ¶ Decimoquarto ampliatur, ſpurios ex teſtamento & abinteſtato matribus ſuis ſuccedere, aſcendentibus etiam & agnatis maternis exiſtentibus.l.1.§.Sed & vulgò quæſiti. &.l.2. in princ.ff.ad Sena.conſul. Orſi.l.hac parte.l.Modeſtinus.ff. vnde cogna.l. 11.tit.13.par.6.&.d.l.9.Tauri,ibi.aunque tenga padre,o madre.

70 ¶ Decimoquinto ampliatur, naturales tantùm, matribus etiam illuſtribus ex teſtamento & abinteſtato ſuccedere Bar.in.l. fin. numer.4. ff. de ijs qui.vt indig.Ange.in.d.§. nouiſsimè, quod apertè probat.l.11.in fine. titu. 13.par.6.Neque prędictis aduerſatur. dict.l. Si qua illuſtris, quæ ſecundum Alberi.& alios ibi.In filio ſpurio,& nō in naturali tantùm eſt intelligenda, & quando matri legitima proles exiſtit, vt ibi.conſiderat Caccialu. num. 69.&.73.& Corra.in.l. hæres inſtitutus.nume.5.C.de impube.Gabrie. Paleo.de filijs nothis, cap.41.nu.3. Sed Gom.in.l.9. Tauri.nume.10.tenuit, quod filius ſpurius, etiam filijs legitimis deficientibus, matri illuſtri non
71 ſuccedat.& fundatur in ratione dict. l.Si qua illuſtris.ibi. nominari ſpurios ſatis iniurioſum. ſatiſque acerbum eſt ſe iudicamus.quæ ratio militat, ſiue legitimi exiſtant, ſine non. Sed ex dict. l.Si qua illuſtris, quæ diſponit conditionaliter, ibi.iuſtis liberis exiſtentibus aliquid,&c. Contrarium videtur.

ac ita in hoc reprehenditur Anton.
73 Gomez, per Tellium Ferdi.ibid.in princ.& prædicta.l.9.eſt expreſſe cōtra opinionem Anto.Gomez.ibi De qualquier calidad que ſean.& ibi. En caſo que no tenga hijos. Ideo meritò in hoc Antoni. Gome. reprehenditur.

74 ¶ Decimoſexto ampliatur, naturales admitti ad ſucceſsionem maternā tam ex teſtamento, quàm abs inteſtato marito & fiſco excluſis.l.1.C.Vnde vir,& vxor.late Matthæ.de Afflict.deciſsio.96.quod aliter videtur in ſucceſsione paterna. Auth.licet.C.de natu. li.l.11.tit.13.par.6.

75 ¶ Decimoſeptimo ampliatur, ſpurios ex viro coniugato, & muliere ſoluta genitos ex teſtamento & abinteſtato matri ſuccedere. Albe. & Salice. in.d.l.Si qua illuſtris. Idem Salice.in.l. 1.C.de adulte. Angel.in dict.§. nouiſsimè.Ioan.de Plate.in princ.inſtit. ad Orſi.allegando ad id.d.l.1. C. de adul. Socin.conſi.148. memini iā poſt principium.volum.1.Deci.conſi.306.in caſu propoſito, in princ. Palac. Rub.in.l.9. Tauri.num.27. quam concluſionem de iure regio indubitatam eſſe arbitror per prædictam.l.9.Tauri, quæ ex-
76 preſſè ſtatuit, quod ad hoc quod ſpurius matri non ſuccedat requiritur, quod ipſa mater pœnam mortis mereatur ex tali concubitu, quæ pœna in mulierem ſolutam non eſt ſtatuta per iura, notiſsima. Contrarium vero conſulendo tenuit Alexan. con.60. viſa legitimatione, nu.32.vol.2.

77 ¶ Decimooctauo ampliatur, ſpurios in ius accuſandi mortem ſuorum parentum, ſuccedere.l. hos accuſare. §.omnibus.Vbi.Bart.ff.de accuſa.idē in.l.2.ff.eod.titu.Bald.in.l.1.num.33. C.qui accuſa.non poſ.Ioa. de Imo.in dict.§. Si quis rogatus. vbi Alexand. numer.39. idem Alexand. conſilio.

60. viſa legitimatione. num. 12. volu. 2. Gabriel Paleotus, de filijs nothis. c. 33. nu. 3. ratio eſt, de qua ſupra, quia cognati & coniuncti reſpectu matris dicuntur. Et quia. l. affectionem conſiderat, quæ affectio etiam circa naturales verſatur, vt poſsint parentũ ſuo
78 rum necem vindicare. vt inquit Bar. in dict. l. 2. ff. de accuſa. & de validitate concordiæ, & pacis à filio ſpurio factæ ſuper morte patris cum occiſoribus, latè ſcripſit Ioannes de Imola, in conſil. 71. in caſu præmiſſo, & Alexan. in d. §. Si quis rogatus.

79 ¶Decimononò ampliatur, ſpurios vterinos inuicem inter ſe abinteſtato ſuccedere. l. Si ſpurius. l. hac parte. ff. vnde cogna. §. vulgo quæſitos. Vbi gloſ. inſtitu. de ſucceſſ. cognat. l. fina. titu. 13. par. 6. Bart. in dict. l. fina. de his quibus, vt indig. Dinus de ſucceſ. abinteſta. nume. 22. Cynus in Authen. itaque. Verſi. tertio caſu. C. communia de ſucceſſ. Angel. in dict. Authen. quibus modis natu. effi. ſui. §. fi. Platea in princip. inſtitu. ad Orfi. Caccialu. in dict. Si qua illuſtris. num. 66. Alexan. conſi. 174. Super eo. volum. 5. Qui ferè omnes concludunt id nõ habere locum in ſpurijs, ex damnato & punibili coitu genitis. De quare pro vtraque parte opiniones, & plures rationes refert Matthæ. de afflict. in deciſio. 96. incip. fuit in ſacro conſilio, & in hac ampliatione dictum fuit
80 abinteſtato ſuccedere, quia ex teſtamento fratres non ſunt legitimi hæredes, cum exhæredati cum cauſa, vel ſine ea, & extranei inſtitui poſſint. l. extraneum. C. de hære. inſti. l. fratres vel ſorores. C. de inoffi. teſtamen. l. 12. titu. 7. part. 6 l. 2. & 3. titul. 8. part. 6.

81 ¶Vigeſimò ampliatur, matres admitti ad tutelas filiorum ſpuriorum. l. fina. C. quando mu. offi. fun. poſ. Albe. in d. l. Si qua illuſtris. in fine Caſti. in dict. l. 9. Tauri. Nam is admittitur ad tutelam legitimam, qui admitti-
82 tur ad ſucceſſionem. l. 1. §. tutela legitima. ff. de legi. tuto. §. vnico. de legi. patro. tute. inſti. Alexan. conſi. 4. ponderatis verbis. nume. 14. volu. 4. & an
83 naturales in iudicio ſine mandato audiantur. Inno. Hoſti. & alij, in. c. nonnulli. de reſcrip. Alexã. in. d. §. Si quis rogatus. nu. 42. Iaſ. in. l. exigendi. C. de procu. videntur cõcludere, quod pro parte matris admittantur.

SVMMARIVM.

1 *Filius clerici, an ſucceſsionis maternæ ſit capax, & num. 2.*
3 *Verus & germanus ſenſus ad. l. 9. Tauri.*
4 *Verba aliquem operari debent effectum.*
5 *Exceptionem de regula eſſe oportet.*
6 *Filius clerici in ſacris ex teſtamento, & abinteſtato matri ſoluta ſuccedit.*
7 *Intellectus ad. l. 11. titu. 13. par. 6.*
8 *Incluſio vnius eſt excluſio alterius, & cõtra.*
9 *Matrimonium ſpirituale inter clericum & eccleſiam contrahitur.*
10 *Naſci de adulterio non eſt culpa illius qui naſcitur, ſed illius qui generat.*
11 *An diſpoſitum in ſenſu directo ſit oppoſitum in ſenſu contrario.*
12 *Leges antiquæ per leges nouas corriguntur.*
13 *Maior honeſtas in clericis, quàm in alijs requiritur.*
14 *Clericus in omnibus ſui corporis membris à planta pedis, vſque ab verticem capitis honeſtatem oſtendat.*
15 *Mundamini qui fertis vaſa Domini.*
16 *Si ſacerdos qui eſt vnctus peccauerit, faciet delinquere populum.* 17
17 *Clericorum filij ſunt ſerui Eccleſiæ.*
18 *Verus ſenſus ad cap. cum multæ. 15. quæſt. 8.*
19 *Motus proprius aduerſus clericos filios habentes.*
20 *Opinio Barto. in. l. in concubinatu. num. 5. ff. de concu.*

Opinio

21 *Opinio contraria aduersus Bart. & sequaces.*
22 *Bart. opinio meritò reprobatur.*
23 *Clericus in minoribus etiam beneficiatus matrimonium contrahere potest.*

Cap. XXVII.

1 Nobis se offert iuxta prædictam materiã examinanda quæstio, de qua non est parua inter iuris professores contro uersia, an filius clerici testatæ seu intestatæ matris successionis sit capax. Qua in re partem negatiuã affirmat
2 Abb. Vtriusque successionis esse incapacem, in cap. per venerabilem, nu. 32. qui filij sint legi. Idem & Cardi. & Præpo. in cap. cum haberet, in fine, de eo qui du. in matri. quam pol. per adul. Idem Abb. in cap. innotuit. nume. 19. de Elect. Ioan. de Plate. in prin. insti. ad Orsi Xua. in. l. 1. num. 29 tit. 3. lib. 3. Fori. Syluest. in summa. in verbo. filij. quæst. 7. de qua re est. l. expressa. in. l. 9. Tauri. in fine, in eo quod prædicta lex disponit, dicens. Volumus quod seruetur illud, quod dispo-
3 situm est in. l. facta à Rege Ioanne primo, circa successionem filiorum clericorum. Mens ergo & intentio illius legis. 9. Tauri, est extẽdere & ampliare. l. 22. titu. 3. lib. 1. Ordin. & l. fin. tit. 3. lib. 5. ordin. quod quemadmodum in his legibus filius clerici non succedit patri, ita eodem modo matri non succedat, licet fili⁹ clerici, quo ad matrem non dicatur de damnato & punibili coitu genitus, & hunc intellectum ad. d. l. 9. Tauri tenuere, ibi. Palacius Rub. Castr. Gome. & melius Telli. Fernand. nume. 34. & Xua. in. l. 1. in fine. titu. 6. lib. 3. Fori. Qui sanè intellectus optima iuuatur ratione. nam dict. l. 9. Tauri, cum velit spuriorũ successionem, quo ad matrem declarare, & in eius serie de successione materna semper loquatur. Verisimile nõ est, quòd in fine. l. prædicta. 9. Tauri, redeat ad successionem paternã. quibusdam tamen ille intellectus ad dict. l. 9. Tauri, non placet, sed quod tantùm. l. Tauri leges ordinamẽti approbet, nihil noui addendo. Mihi vero semper placuit primus sensus & in
4 tellectus. nam frustra verba prædicta in præfata. l. 9. Tauri essent adiecta, & de nihilo penitùs seruirent, quod satis absurdum esse arbitror. l. Si quando. ff. de leg̃. pri. l. 4. ff. de vsu. l. quod Labeo. ff. de carbo. edic. cap. si Papa, de priui. l. 6. & verba prædicta. d. l. 9. Tauri, pro declaratione & exceptione in ea ponuntur, quam exceptio-
5 nem de regula esse oportet, alioquin esset inepta, vt inquit glos. in rub. de regu. iur. lib. 6. Bart. in. l. in his, in fine. ff. de legi. Abb. in cap. 1. num. 8. de ferijs dicens, non esse congruam exceptionem & fallentiam, si quispiam dixerit, omnes libri sunt mei, excepta domo, aut omnis homo currit, nisi asinus. Itaque cum regula & conclusio posita in. d. l. expressè loquatur in successione materna, non est exceptio intelligenda de successione paterna. Id etiã constat ex dict. l. 9. Tauri, quod meo iudicio est nimis notan
6 dum, quòd filius genitus ex clerico in sacris, & ex muliere etiam soluta, neque ex testamento, neque abintestato matri solutæ succedat. Quod probatur ex illis verbis prædictæ. l. 9. Tauri. ibi, etiam si coitus clericorum quo ad matrem non dicatur damnatus & punibilis, volens expressè dispo nere. d. l. 9. Quod etiam si mater non sit coniugata, vel consanguinea, sed tantùm soluta, dispositum in. d. l. 9. in filijs ex damnato, & punibili coitu genitis, censeatur etiam dispositum in

filijs clericorum habitis ex mulieribus etiam solutis.

7 ¶Non me latet contrariã tenuisse sententiam. glo. in verbo, adulterio, in.l.10.tit.5.lib.3.Fori. Pro qua videtur.l.11.tit.13.parr.6. quæ lex solùm excludit filium spurium à successione materna, quando mater erat coniugata, vel religiosa, vel consanguinea. Quod aliter videtur disponere, quando mater erat soluta. Et.l.fina.titu.3.lib.5.ordi.ibi: No herede los bienes de los clerigos sus padres. Et.l.22.tit.3.lib.1.ord.ibi: De sus padres clerigos. Vbi successio paterna est prohibita: ergo materna nõ censetur esse interdicta, sed potiùs videtur esse permissa.l.cùm Prætor.ff.de iudi.l.ex eo quod.ff. de testi.l.quæsitum.§.idem
8 respondit.ff de fun.instru.lega.quod iuuatur ex textu in.l.1.C.de adulte. quam allegat Albe.& Sali.in.l.si qua illustris.C.ad Orfi. quod filius natus ex coniugato, & soluta matri solutæ ex testamento, & abintestato succedit. Sequitur Ioan.de Plate.in prin.in stit.ad Orfi.& Ange.in.§.nouissimè. insti.eo.titu. Decius consi.306.in casu proposito.& Pala.Rub.in dict.l.9.
9 Tauri.nume.27. Sed filius clerici respectu eius patris meritò dici potest natus ex coniugato, cùm clericus cõtrahat matrimonium cum ecclesia. cap.per venerabilem.qui filij sint legi.cap.inter canonicos, de ele. Ergo à successione matris solutæ non esset repellendus. Præsertim, quòd hęc est materia odiosa, & pœnalis, vt fili⁹ excludatur à successione, & ob id restringenda.l.cùm quidam.ff.de lib.& posthu.l.cùm ij.ff.de transa.c.odia restringi.de regu.iu.lib.6. Et nasci ex patre presbytero, non est culpa illius
10 qui nascitur, sed illius qui generat, vt hisce verbis inquit.c.nasci.56.distin. Ideo filio non imputandũ, argu.text. in.l.quibus diebus.ff.de condi.& demonstra.l.Titia cum testamento.§.si ea conditione.ff.de lega.secun. Sed hæc omnia fundamenta, & rationes tanquam fragiles, & generales reijciendæ sunt. Et dictæ leges ordinamẽti, & partitæ minimè obstãt duplici ratione, quia à cõtrario sensu inducuntur quod arguendi genus omnino cessat, quando aliter expressè in
11 sensu directo dispositum est in iure.l.2.C.de condi.inser.l.conuenticulã.C.de Epis.& cleri.glo.in.c.vnico.de ætate & qualitate.lib.6.cum alijs relatis per Ias.in.l.1.§.huius rei.nu.47.ff.de offi.eius, cui mandata est iurisd. vt expressè patet per.d.l.9.Tauri, vt superius à me dictum est. Et quia leges prædictæ sunt antiquiores, & per
12 d.l.9.Tauri corriguntur.l.nõ est nouum.ff.de legi.l.vnica in prin.C.de cadu.tollen.c.1.de cõsti.lib.6. Quod maxima cum ratione in odium clericorum statutum est, in quibus maior honestas, quàm in alijs requiritur: vt
13 inquit Leo Papa.in.c.omnium sacerdotum.32.distinct.hisce verbis, omnium sacerdotum tam excellens est electio, vt hæc, quæ in alijs vacant à culpa, in illis tamen habeantur illicita. Et Specu.in rub.de vita & hone-
14 sta.cleri.quem refert Albe.Troti⁹ de perfecto clerico.c.70.requisito.12.q. in omnibus sui corporis membris à
15 vertice capitis, vsque ad plantam pedis sacerdotes debent honestatem ostendere. Vnde Esaias.c.52. Mundamini qui fertis vasa Domini. Habe-
16 tur in.c.necesse est.1.quæstio.1.& in Leuitico habetur.c.4. Si sacerdos qui est vnctus, peccauerit, faciet delinquere populum.ca.magnæ.de voto. Et Paulus ad Timotheum.1.ca.3. Sic ministrẽt, vt nullum crimen habeãt. Et adeo clericorum filij odiosi, & exo
17 si à iure sunt, quod statim cum nascũ tur

tur efficiuntur serui & mancipia ecclesiæ. ca. cùm multæ. 15. quæst. vltima. glo. 1. in. c. eos qui. 32. distin. Roma. in singu. 520. incip. dic quod filij. allegado prædictum textum inquit, filios sacerdotis esse seruos illius ecclesiæ, cuius pater est sacerdos. Et Ioannes Faber in. §. seruitus. num. 6. de iu. perso. insti. affirmat quòd hodie multi essent serui ecclesiæ, si canõ ille seruaretur. Sed prædictum textum optimè declarat Abb. in. c. 2. nu. 5. de cohabi. cleri. & mulie. dicens, quòd cõmuniter intelligitur. d. c. cùm multę,
18 quando fœmina scienter de facto cõ traxit matrimonium cum clerico in sacris, quo casu eius filij in seruitutem ecclesiæ rediguntur, ac hodie meritò
19 in eorum odium à sanctissimo Domino Pio quinto summo Pontifice, Motus proprius est promulgatus, quòd clerici filios habentes ad maiorẽ gradum & dignitatem non transeãt, sed in statu, gradu, & dignitate, in qua sunt, permaneant.

20 ¶ Hoc in loco minimè omittenda est doctrina Bart. in. l. in concubinaru. nu. 5. ff. de concubi. tenentis quòd clericus in minoribus tantùm ordinibus constitutus, si beneficium ecclesiasticum babuerit, eius filius neque ei, neque eius matri est successibilis: quia non dicitur filius naturalis, & ob id neque per subsequens matrimonium legitimatur, quod secus est, si beneficium ecclesiasticum non habuerit. Ratio potissima Bart. est, quia rebus sic stantibus, beneficiarus matrimonium contrahere non potest. Hanc opinionem Bart. sequitur Abb. in. c. tanta. nu. 33. Vbi Ancharra. nu. 9. qui filij sint legi. Idem Abb. in. d. c. per venerabilem. nume. 3. & Præpo. ibi in. §. quod autem. num. 12. Anto. de Rose. de legi. lib. 1. c. de causa materiali legitimationis. nume. 3. Ludo. de Sar. de legi. par. 2. q. 3. tit. de legi. p subsequens matrimoniũ. nu. 17. Pala. Rub. in. c. per vestras. nota. 3. §. 21. nume. 20. de donar. inter vir. & vxo. Idẽ in. l. 9. Tauri. num. 39. Vbi Cifuentes, num. 6. & in. l. 12. Tauri. num. 16.

21 ¶ Contrariam verò opinionem, & veriorem tenuit Ioan. Andreas in regula sine culpa. nu. 3. de regu. iu. libro 6. vbi post longam disputationem, si eantè legitur, concludit, filium clerici in minoribus tantùm cõstituti, per subsequens matrimonium legitimari, & patri, & matri esse successibilem licet pater clericus beneficium ecclesiasticum obtinuisset. Quod sequitur Bald. in. c. 1. §. naturales, si de feu. fue. contro. inter domi. & agna. Vbi Matthæ. de Afflic. num. 38. & Cardi. & Anto. in. d. c. tanta. Nico. de Vbal. de succe. abinresta. num. 60. Matthæ. de Affllic. de succes. abintesta. in. 6. specie filiorum nume. 39. & 60. Ioã. Brune. qui latissimè id examinat, de spõ. 2. conclusi. num. 26. cum sequenti. de qua re est glo. singu. in. l. 22. tit. 3. lib. 1. Fori, dicens, quòd ad hoc quod filius clerici à successione matris excludatur, tequiritur quòd clericus in sacris ordinibus sit constitutus. Xua. in. l. 1. num. 31. tit. 6. lib. 3. Fori. vbi affirmat in regia Cancellaria Pinciana ita fuisse in fauorẽm Matiæ Velez de Gueuara iudicatum. Idem tenuit Couarru. in. 4. de sponsa. parte. 2. c. 8. §. 2. num. 4. & latiùs. §. 5. nu. 17. Et Petrus Dueñas in regn. 350. incip. filius naturalis. eleganter more suo Tellius Fernan. in. l. 9. Tauri. nume. 34. Et ita. d. l. 9. & supradictæ leges ordinamenti, iuxta verum earum sensum de filijs clericorum, qui in sacris ordinibus sunt constituti, intelligendæ sunt. vt à me annis præteritis in Episcoparu Zamorensi in causa nimis ardua, Prouisore,
22 ac Vicario generali ibidem existente

contra

contra Bar. & sequaces fuit iudicatū.
22 Miror profectò de Battolo, eiusq; diuino ingenio in plano solo (vt aiunt) cespitare, & in te facillima ettate, cū sit notissimum iuris principium, clericum in minoribus etiam beneficiā tum posse mattimonium contrahere, licet beneficium amittat. Itaq; neque minores ordines, neque bene-
23 ficium impediunt, mattimonium contrahere. c. 1. & 2. de eleticis coniugatis. Extraua. Ioan. 22. incip. antiquæ concertationi, de voto. Abb. & Doctō. in rub. ne clerici, vel monachi, ac ita clericus in minoribus beneficiatus potest matrimonium contrahere absq; aliqua dispensatione, & talis filius censetur naturalis, & per cōsequēs per matrimonium subsequutum legitimatur. vt expresse habetur in l. 11. Tauri. & optimè declarat Fran. de Ripa in. l. ex facto. §. si quis rogatus. nume. 4. ff. ad Trebe. post Oldra. consi. 196.

SUMMARIUM.

1 *De succeßione filiorum spiritualium.*
2 *Qui sint filij spirituales.*
3 *Omnes parochiani dicuntur Rectoris filij spirituales.*
4 *Qua ratione filij spirituales neque ex testamento, neque abintestato succedant.*
5 *Filius spurius substitutum non excludit.*
6 *Pater spiritualis filium spiritualem pauperem tenetur alere.*
7 *Cognatio spiritualis maior est quàm carnalis.*
8 *Mulier occisores compatris spiritualis nō prohibetur accusare.*
9 *Occidentis patrem spiritualem ponitur pœna legis Pompeiæ de parricidijs.*
10 *Filio spiritualis prohibetur patrem spirituale in ius sine venia vocare.*

Cap. XXVIII.

1 T nulla prorsus filiorum species eorumq; succeßio intacta à nobis relinquatur, ideo filiorū spiritualium succeßionem hoc in loco explicare opor-
2 tet. Filij spirituales dicuntur, qui mediante aliquo actu spirituali efficiuntur: vt ex baptismate, confirmatione vel confessione sacramentali. c. super eo. c. veniens. cog. fina. de cogn a. spiri. c. 1. §. fina. eod. titu. lib. 6. c. non debet. c. ad limina. c. omnes. 30. quęst. 1. c. Si quis ex vna. 30. quæst. 4. l. 6. tit. 4.
3 part. 1. & omnes diœcesani dicuntur filij Episcopi, & parochiani filij spirituales sacerdotis parochiæ. c. omnes. c. fina. 30. quæst. 1. Abb. in. d. c. tanta. nu. 11. & huiusmodi filij spirituales in nihilum ex testamento, & ab intesta-
4 to parentibus spiritualibus neq; contra succedunt. Bald. in Authē. nisi rogati. num. 19. C. ad Trebel. Abb. in. d. c. tanta. nume. 11. Vbi Præpo. nu. 27. Syluest. in summa. in verbo. filij. quęstio. 2. ratio prædictorum est, quia cū ista cognatio consistat in spiritu, extendi non debet ad bona temporalia exteriora. Hinc est quòd filius spiri-
5 tualis substitutum non excludit. Bal. in. d. Authen. nisi rogati. num. 19. Decius consi. 399. cōclusionem. in fine. nume. 2. latè Tiraquel. in. l. Si vnquā. in verbo. suscepetit liberos. num. 24. C. de reuocā. dona. Eademq; tatione filius spiritualis à testimonio in causa patris spiritualis, & è contra non repellitut. Bald. in. l. patentes. nume. 3. & ibi Sali. C. de testi. Floria. in. l. testis idoneus. ff. eod. titu. Roma. Alexand. & Ias. in. l. generaliter. ff. de in ius vocan. Idem Ias. in. §. pœnales. num. 69. insti. de actio. Guiller. Bene. in. c. Rainuntius.

nuntius. in verbo. vxorem nomine
Adelasiam.nume.767.de testamẽtis.
Alex.consi.42.in causa,hre verrente.
nume.12.volu.3. Caro.Rui. consi.81.
viso processu.nume.19.vol.3.Abb.in
cap.cum nuntius.& ibi Feli.nume.2.
de testi. hanc fatetur esse communẽ
opinionem Lanfran in ca.quoniam
contra. verbo.testium depositiones.
nume.97.de proba.& Tiraque.de pœ
nis temperandis.causa.21.num.7.re-
probato Bart.sibi contrario,in.d.l.ge
neraliter, & Saliceto sibi etiam con-
trario.in. l. testis idoneus. ff. de testi.
& Alexan.consi.34.viso processu.nu-
me.5.volu.3.& Tiraquello sibi etiam
contrario in dict.l.Si vnquam.in ver-
bo.susceperit liberos.nume.25. ratio
communis conclusionis est, quod e-
dictum de testibus est prohibitoriũ.
Nã omnis persona, quę expresse non
reperitur prohibita, restificari pote-
rit. l. 1.vbi glos.& Docto. ff.de testi.l.
quoniam. in fine. C.de hæreti. Iuxta
nostram mareriam silentio minimè
relinquendum est dictum norabile
Baldi,in Authen.nisi rogari.num. 19.
6 C.ad Trebel.dicenris, quòd pater spi
ritualis tenetur alere filium spiritua-
lem egentem,& pauperem.Idem te-
nuit Ioan.Faber.in.l.1.C.de alen.lib.
Sequitur Ripa.in. l.ex facto.§.Si quis
rogarus.nume.43.ff,ad Trebel.Ludo
ui.Goza.consi.13.in hac causa. num.
18. Philip. Fran. in cap. 1.nume. 5.de
cogna.Spirit.lib.6.Tiraquel. in dict.l.
Si vnquam. in verbo. susceperit libe-
ros.num. 26.& in rracta.de pœnis tẽ-
pe.cau 21.num.9. Franc. Curti.de te
sti.nume.67.Palar.Rub.in.l.1c. Tau-
7 ri. nume. 7. quia cognario spiritualis
maior est, quàm carnalis.glos.in cap.
qui dormierit.27.quæst.2. cap.ita di-
ligẽter. 30. quæst.3. Vnde inquir Bal.
in.l. 1.nume.36.C.qui accu.non pos.
quod mulier, quæ prohibetur accusa
8 re nisi suam, vel suorum iniuriã prose
quatur, porerit occisores compatris
sui spiritualis accusare. Sequirur Ias.
in dict. l.. generaliter.in prin.& in.d.
§.pœnales.nume.66.Alexand. consi.
34. viso processu. nume.5.volu.3.ex
quo affirmat Alexand. in apostilis ad
Bar.in.l.Diuus.ff.ad.l.Pompeiam, de
parri. quem sequitur Hippo. ibi. nu.
19.& Tiraque.in dict.l.Si vnquam.in
verbo.susceperit liberos.nume.22.&
in tract. de pœnis remperan. cau.21.
nume.2. Quod quemadmodum oc-
9 cidẽri patrem carnalem ponitur pœ
na.legis Pompei de parricidijs, ita eo
dem modo occideuri parrem spiri-
tualem, & prohibetur filius spiritua-
10 lis vocare patrem spiritualem in ius
sine venia: vt concludunt Bald. Pau.
Ange.& Ias.in dict.l.generaliter. Idẽ
Ange.in.l.adoptiuum. ff.de in ius vo
cand.Ioan.de Plate.in.§.fina.insti.de
pœna teme. liti. Hanc affirmat esse
communem opinionem Ias.in. d. §.
pœnales.num.64.& Andre. Tiraque.
de pœnis tempe.cau.21.nume.4.con
tra Ioan. Fab. Roma. & alios à Ias.&
Tiraquel.relatos.

SVMMARIVM.

1 *De successione ascendentium in bonis descendentium.*
2 *Quanta sit ascendentium de iure codicis & digestorum legitima.*
3 *Et de iure authenticorum quanta sit.*
4 *De iure Fori regni Castellæ.*
5 *De iure municipali regni Valentiæ ex testamento.*
6 *Et quid abintestato.*
7 *De statuto Florẽtino circa legitimas parentũ.*
8 *De statuto Senensi ibi traditur.*
9 *Ac de statuto, & consuetudine Neapolitana.*
10 *De iure nouissimo regio Castellæ ascendentes ex testamento & abintestato descendentibus succedunt.*

Correla-

Cap. XXIX.

1
Xplicata filiorū successiōe in bonis parētum, superest vt de eorum successione in bonis filiorū loquamur, & in limine videndum est, qualis, & quanta sit parentum legitima, tam de iure communi, quam regio. Deinceps differentia, ac discrimina inter legitimas parentum & filiorum subjiciam. Postremò nonnullas quæstiones vtiles, & necessarias, ac notatu dignas annectam.

2 ¶ De iure igitur codicis & digesto rum ex testamento, ascendentiū legitima, dūmodo sint descendentes legitimi & naturales, est quarta pars bonorum filiorum. l. Papinianus. §. quoniam autem. &. §. quarta. ff. de inoffi. testa.

testa.l.nam etsi parentibus.ff.eod. titu.l.Si à milite.§.patri. ff.de testamēto militis.glos. in verbo. titulo. Vbi Bald.Pau. Alexand. & Ias.in Authenti.nouissima.C.de inoffic. testamen. Barto. in.l.pater filium.num. 6.C.eo. titu. Ioannes Andre. in cap.Si pater. Vbi optimè Fran. nume.23.de testamen.libr.6.Palacius Rub.in.l.6.Tauri,in prin.

3 ¶De iure verò Authenticorū parentum legitima ex testamento est tertia pars bonorum filij. Authen.de trien.&semi.§.1.col.3.glos.vbi.Bald. & communiter docentes in dict Authen.nouissima.glo.in.d.§. patri.glo. in.l.Pantonius.in verbo. constitutæ. ff.Si quis à paren. fue.manumi.glos. in Authen.de non eligen. secūdo nuben.§. cum igitur.colla.1.hanc affirmat esse communem opinionē Alexan.in.l.in ratione.§.quod vulgo.nume.12.ff.ad.l.falcidiam. Ias.in.d.Authen.nouissima.nume.36.Fran.in.d. cap. Si pater nume. 23. Quam communem opinionem approbat.l.8.titu.13.part.6.

4 ¶De iure verò Fori regni Castellę parentes in bonis suorum filiorum, nulla etiam legitima prole existente, ex testamento in nihilum succedebant.Sed libera filijs facultas concessa erat,de omnibus suis bonis ad libitum testari,ascendentibus etiam existentibus.l.1.tit.6.lib.3.Fori.

5 ¶De iure verò municipali huius regni Valentiæ filius ætatis quindecim annorum siue in potestate, siue emancipatus vsque ad ætatem.22.annorum, poterit de omnibus bonis restari,dummodo quatuor partes patri vel matri,vel alijs ascendentibus suis cognatis,relinquantur. Reliqua verò bona,quibus voluerit liberè relinquere poterit. Est Forus primus Regis Alphonsi tertij,sub titu.de testa. & Forus quintus,in tit.qui testa.facere possunt, in nouis. Sed post vigesimū secundum annum liberè poterit filiꝰ patrem, & ascendentes, à tota hæreditate excludere, dummodo expressè nominentur in testamento. Et est Forus Regis Petri secundi, in titu.de testamen.

6 ¶Ab intestato verò de iure huius regni Valentiæ ascendentes paterni secundum eorum gradus, & prærogatiuas filijs pupillis vsq; ad decimū quintum annum in bonis,quæ eis ex parte patris peruenerunt, succedūt. Vel eorum coniuncti ex linea paterna. Sed si bona peruenerunt ex parte matris, coniuncti ex parte matris succedunt: salua tamen in his bonis legitima patris, quæ est tertia pars bonorum, iuxta tenorem Fori septimi in ordine, in rubli. de testa. in antiquis. in alijs verò bonis, quæ aliunde dicto pupillo obuenerunt, succedūt æqualiter pater, & mater, & alij ascendentes. Sed si maior quindecim annorū filius moriatur, parentes, & alij ascendentes, simul cum fratribus vtrinq; coniuncti succedunt: vt habetur in Foro primo de intesta.& in Foro tertio de colla.

7 ¶In ciuitate verò Florentina expresso statuto cautum est, matrem à successione suorum filiorum excludi extantibus agnatis vsque ad tertiū gradum, vt refert Barto. in.l.2.§.vidēdum. ff.ad Tertul. & ibi latius in eius Apostilis Alexan. de Validitate prædicti statuti latè scripsit Chassaneꝰ in consuetudi.Burgundiæ,rub.7.§.6.in prin. Guiller.Bened.in repe.c.Rainūtius. verbo vxorem nomine Adelasiam,nu.8.de testa.

8 ¶Id etiam cautum est in statuto Senensi, in quo mater excluditur à successione filij. Quod statutum refert Ias.in.l. Si quando.§. fina.in fine.

C.de

C. de inoffi. teſta. Abb. in conſi. 75. vo lu. 1. Caſſan. in d. rub. 7. §. 6. nu. 8.

9 ¶ Atque in Neapolitano regno ſtatutum, & conſuetudo vetſatur, quod in bonis paternis ſuccedunt aſcendētes, vel proximiores ex parte patris. Et in bonis maternis proximiores ex parte matris: vt habetur in ſtatuto. 2. ſub titu. de ſucceſsio. abinteſt. Quod refert Matthæ. de Afflic. in conſtitu. Neapolitanis. lib. 2. rub. 24. de ſucceſſio. nobilium nu. 25.

10 ¶ Sed de iure recentiori noſtro te gio regni Caſtellæ, meritò diſpoſitum eſt aſcendentes deſcendentibus legitimos ex teſtamento, & abinteſtato eſſe hæredes, in omnibus bonis cuiuſcunque qualitatis ſint, ſicuti deſcēdentes, ſuis aſcendentibus, niſi in tertia bonorum parte, quam liberè in vita, ſeu in morte deſcendentes, cui voluerint relinquere poterint. l. eſt ſingularis. 6. Tauri. & l. 1 c. Tauri in fine. Rationem ſcripſit Papinianus iuriſconſul. in. l. ſcripto hærede. ff. vnde liberi. hiſce verbis, nam quemadmodum naturæ ſimul & parentum com

11 mune votum liberos ad eorum hæreditatem vocat, ita & ratio miſeratio nis parentes ad luctuoſam liberorum ſucceſsionē admittit. Idem Papinian⁹ in. l. Nā etſi parētib⁹. ff. de inoffi. teſt. his verbis, Nā etſi parentibus non debeatur filiorū hæreditas propter votum parentum, & naturalem erga filios charitatem, turbato tamen ordine mortalitatis non minus parentibus quàm liberis piè relinqui debet. Vbi glo. ibi in verbo. turbato tamen

12 ordine, inquit, quod Bulgaro Doctori antiquo, cum prius eius filius deceſsiſſet ſequēs verſus dictus fuit, Ordine turbato ſuccedis Bulgare nato.

13 Vt parentes hæreditatem in ſolatiū filij amiſsi poſsideant. l. iure ſuccurſū eſt. ff. de iure do. vbi Pompo. Iuriſcon ſultus, inquit, iure ſuccurſum eſt patri, vt filio amiſſo ſolatij loco ſuccederet. l. nihil eſt. ff. de bo. liber. l. pater filium. ff. de inoffici. teſta. & habeāt aſcendentes in ſolatium triſtitiæ ſuæ hæreditatem, quibus meritò conſulēdū eſt, vt hiſce verbis inquit lex vnica in fine. C. de iis, qui ante aper. tabu. hæredi. tranſmi. Afflictis enim nō

14 eſt danda afflictio. dict. l. iure ſuccurſum eſt, cap. ex parte de clerico ægrotante.

15 ¶ Primò amplia dictam concluſionem, quòd ſi parentibus legitima à filijs non fuerit relicta, id eſt, duæ partes totius hæreditatis aduerſus filiorum teſtamentum competit querela inoffic. teſta. l. 1. l. pater filiū. & l. nā etſi parētibus. ff. de inoffi. teſt. l. cū filiū. C. eo. tit. §. ſi. inſti. de exhæreda. libe. l. 1. in ſi. tit. 8. par. 6. l. 8. ti. 13. par. 6.

16 ¶ Secundò ampliatur, iura & ſtatuta per quæ aſcendentes à ſucceſsione ſuorum filiorum excludūtur, eſſe iniqua, & contra naturalem rationem. Valdè enim inhumanum eſt parentes filio ſimul & hæreditate carere. Bald. conſi. 83. incipi. præmittentes. 5. volu. Caſſane. de conſue. Burgundiæ. rub. 7. §. 6. Matthæus de afflict. ſuper conſtitu. Neapolitan. rub. 24. lib. 3. nume. 33. Guiller. Bene. in. d. c. Rainuntius, num. 35. cum ſequen. vbi latè ſcripſit de hac materia, & in nume. 49. examinat an ſit valida conſuetu

17 do, & ſtatutum Alberniæ, quod pater & mater non ſuccedant liberis abinteſtato, ſed deficientibus deſcendentibus hæreditas ad fiſcum pertineat. Quam conſuetudinem refert Manſuerus de ſucce. §. item de conſuetudine Alberniæ.

18 ¶ Tertiò ampliatur, patres ſuis filijs eſſe legitimos hæredes, ſiue filij ſint in poteſtate, ſiue emancipati. De iure enim communi patri prætetito, vel

vel à filio in potestate exhæredato querela inofficiosi testamenti non cõpetit, sed testamentum ipso facto, & iure redditur nullum: Itaque parentes omnia bona iure peculij occupare possunt. l. 2. vbi gl. Bart. & alij. ff. de Castren. pecu. gl. & Bart. in. l. 1. ff. de inof fi. testa. Idem Bart. in. l. pater filium. n. 5. ff. eo. titu. nã filijs in potestate, patre etiam permittente testandi facultas
19 de iure cõmuni non erat cõcessa. l. testamenti factio. l. qui in potestate. ff. de testa. l. 3. C. qui testa. face. pos. & in prin. insti. qui non est permi. face. testa. l. 13. titu. 1. part. 6. quæ iura hodie sunt correcta per. l. 5. Tauri, in qua decidi-
20 tur filium familias legitimæ ætatis, id est, quatuordecim annorum, si fuerit masculus, si verò fœmina. 12. posse testari, ac si extra patriam potestatem esset. De iure antiquo parentes ad hæreditatem filij emancipati non admittebantur, nisi in emancipatione esset contracta fiducia, videlicet quod dictum sit tempore emanci-
21 pationis, quod succedendi ius reseruatur. l. fin. C. de emancip. libe. §. fina. insti. de legi. agna. succe. Quæ solennitas est hodie sublata, vt patet in. l. 1. ff. Si quis à paren. fuc. manumi. gl. magna, in Authen. ex causa. C. de lib. præte. vel exhæred. l. 15. titul. 18. part. 4. nulla ergo hodie est differentia præ-
22 sertim in successione ex testamento emancipationis & patriæ potestatis. Authẽ. de hære. ab intesta. veni. §. nullam verò. col. 9. Auth. in successione. C. de suis & legi. hær. Auth. defuncto. C. ad Tertu. §. Sed hæc quidem. insti. de exhære. lib. §. emãcipati. inst. de hered. quæ ab inte. defe. gl. in verbo. emãcipatus, in. l. Gallus. §. Et quid si tantum. ff. de lib. & posth. gloss. in verbo. venientem. in. l. si emancipati. C. de colla. gloss. in tertio irritum, in dict. Authen. ex causa. glo. in verbo. assignationis, in. l. fi. C. de codici. Bart. in. l. 2. nume. 7. ff. de vulga. & pupi Iasõ in. l. Qui se patris. nu. 26. C. Vnde lib. & in. l. emancipat. n. 6. C. qui admitti. Vbi hanc affirmat esse communem opinionem, & Couarru. in cap. Rainuntius. nu. 5. de testa.

23 ¶ Quarto ampliatur parentes succedere in bonis suorum filiorum, nõ solum in proprietate, sed etiam in vsufructu. Dicimus in vsufructu, illiuster tiæ partis, de qua filius poterit testari, iuxta dict. l. 6. Tauri. Taliter, quod ille cui. d. 3. pars à filio fuit relicta pleno iure eam non consequitur, nisi tantũ in proprietate, & non in vsufructu,
24 Qui sanè vsufructus ad patrem post mortem etiam filij pertinet, quemadmodum filio viuente ad eum pertinebat. Ita Bald. in. l. Si quæramus in fine. ff. de testa. dicens, quod stante statuto, filium familias posse testari, illud statutum intelligendum est sine præiudicio patris, respectu iuris, quod in bonis filij pater obtinet. Idem tenet Ioan. de Imola, in cap. quia ingredientibus. numero vigesimooctauo. de testa. Francus in rub. eod. titu. num. 45. lib. 6. Guilier. Bene. in dict. cap. Rainutius, in verbo, matrem in super cleram. nu. 24. Idem tenuit idem Bald. in. l. Si quando. nume. 2. C. de inoffi. testa. Ang. Areti. in tracta. de testa. nu. 12. in. 2. parte, dicens, quod vsufructus, quem habet pater in bonis aduentitijs ipsius filij, non finitur morte filij. gloss. in. l. Si patri. C. de vsufruct. glos. in verbo. defuncto. Vbi Bart. & Salice. in. l. 2. C. de bonis mater. l. 3. & 4. C. de bon. quæ libe. l. fin. C. ad Tertu. Contrariam vero opinionem tenuit Anto. Gomezius in. l. 6. Tauri, numero decimoquarto. dicẽs, quod pleno iure in proprietate, & in vsufructu de prædicto tertio filius poterit testari, etiam in præiudiciũ patris respectu

vsusfructus.Et post lõgam disputatio
nem hanc affirmat esse verisimam
conclusionem,dicens,quòd conclu-
sio expresse probatur ex.d.l.5.Tauri,
ibi.pueda hazer testamento, como si
estuuiera fuera de su padre. Et ex.d.l.
6.Tauri.ibi.pueda disponer de la ter-
cia parte de sus bienes, de qualquier
calidad que sean. Aduersus Anto. Go
me. tenuit Tellius Fernãdez, in dict.
l.5.Tauri.nume.3. Inter hos iuris pro
fessores nostros Hispanos ausus sum
25 meum interponere iudicium, & re-
uera semper mihi displicuit in hac
parte opinio Anto. Gome. aduersus
quem est.l.Si quando.C.de inoffi.te-
stamen. Vbi quando.l.permittit ali-
cui testari id intelligendum est, vt se-
cundum ius commune testentur, &
tantum dispensat lex circa facultatẽ
testandi, in cæteris verò iuris solenni
tates seruentur, ac ita, meo iudicio,
dictæ leges Taurinæ sunt intelligen-
dæ. In casu simili suffragatur textus
in Authenti. de monachis §.illud.in
2.colum.1.quod filius ingrediens re-
ligionem potest testari de proprieta-
te, non tamen de vsufructu patris, &
hanc dixit esse communem Decius,
in cap. in præsentia, nume.62.vbi la-
tiùs Augustinus Beroius, nume.526.
de proba. Couarru.in cap. Quia nos
26 in princi. de testamen. Atque priui-
legium alicui concessum semper in-
telligendum est sine præiudicio alte-
ri⁹.l.2.§. Si quis à Principe.ff.ne quid
in loco publico.l.nec auus. C.de emã
cipa.libe. cap. ex multiplici.de deci-
27 mis. Ratio etiam est, quia de illo tan-
tum iure quod sibi competit testari
poterit, & non de alieno. l. vxor pa-
trui.C.de lega.l.qui tabernas.ff.de cõ
trahen. emptio.l. Mæuius.§.penulti-
mo. ff. de lega.2.nemo enim relin-
quit, quod non habet, vt inquit.l. Si
vniuersæ. C. de lega.l successores.C.
ad.l.falcidiam. Authenti.ingressi, in
sua ratione. C. de sacrosanct. Eccle.
Sed cùm filiusfamilias non habeat
vsumfructum,nisi pater,meritò ergo
28 de eo non poterit filius testari. Ac ita
Antonius Gomezius sua opinione
fuit deceptus, & in hoc meretur re-
prehendi,& est etiam sibi contrarius
prædictus Gome. in.l.48.Tauri,nu-
mero.7.præsertim quòd morte pro-
proprietarij non extinguitur vsusfru
ctus. sed morte vsufructuarij.§.finit
autẽ vsusfructus. instit.de vsufruct.l.
2.vbi Doctores.C.de bonis maternis.
Ideo morte filij nõ fuit extinct⁹ vsus
fructus bonorũ aduentitiorum, qui
erat penes patrem: vt optimè scripsit
Matthesi. de successione abintest. 2.
att principa.nu.3.& Guiller. Bene.in
dict.c.Rainuntius,verbo matrem in-
soper cleram.nu.15.cum sequen.
29 ¶ Quintò ampliatur, parentes fi-
lijs succedere, non solùm masculos,
sed etiam fœminas,videlicet,matres
& inter eos æqualiter hæreditas est
diuidenda.Authenti.defuncto.C.ad
Tertullianum. Authen. post fratres.
in.2 C. de legi.hæredi. Authenti.de
hæredi.abintest.veni. §.consequens.
colum.9.l.4.titu.13.part. 6.l.1.in fine
titu.6.lib.3.Fori.& prædicta.l.6.Tau-
ri. per quæ iura leges antiquæ exclu-
dentes matres à successione filiorum
30 corrigũtur. l.2.C.ad Tertu.& in prin
ci.& in.§.præferuntur,ibi.pater verò,
atque auus, & proauus matri antepo
nitur.insti.de Sena.Consul.Tertul.Id
etiam statutũ erat de.l.12.tabu. Sed
postea superuenit Senatus Consultũ
Tertullianũ, per quod matres ad hæ-
reditatem filiorũ admittuntur, pro-
pter solatium liberorum amissorum,
vt dicitur in.d. prin.insti.de Sena. Cõ
31 sul. Tertu. Vnde versus, matri succe-
des,ô nate per Orficianum,inuidiam
portat,è contra Tertullianum. Quos
refert

refert.glo.in rub.C.ad Sena.Consf. Orsi.& glo.in prin.eo.titu.insti.Ideo hodie sublata est differentia sexus, & patriæ potestatis.& bonorum, quæ siue ex linea materna, siue paterna, siue aliunde descendant ascendentes æqualiter succedunt. Quod satis colligitur ex.d.l.6. Tauri, ibi. En todos sus bie-
32 nes de qualquier calidad que sean. Quod aliter de iure communi erat decisum, quod in bonis à patre prouenientibus, pater vel ascendentes paterni in totum succedebant. In bonis vero prouenientibus à matre aui materni tantum, & in bonis aliunde quę sitis æqualiter succedebant ascendentes tã paterni quám materni.l. quod scitis. Vbi Bart. & alij.C. de bonis quæ liberis, Idem Bar. in Auth. itaque. C. commu.de succ. Bal.in.d. Authé. defuncto. Matthesi.de succe.abintest.2. art.principa.nu.7.Chassa.in consue. Burgun.rub. 7.§.6.nu.7. contra Bal. qui contrariam tenuit sententiam.in dict.l.quod scitis, quod vndecunque bona proueniant diuidenda sunt in-
33 ter ascendentes, præterquã in lucris nuptialibus. Sed Bal.in hoc communiter, reprehenditur, vt constat ex traditis per Matthesi.in loco modo citato. Verũtamen quando ascendentes sunt in dispari gradu æqualiter ad suc
34 cessionem descendentium non admittuntur, sed proximior in gradu remotiorem excludit, vt puta mater, auum paternum, vel ècontra etiam quòad bona quęsita ex linea paterna. Auth.defuncto.C. ad Sena. Consul. Tert. ibi. salua sui gradus prærogatiua.Et ibi.glo.& docentes.gl.in Auth. de hæredi.abintest.veni.§.cõsequẽs. colum.9. Alexand.consi.115.circa dubitationem de qua quæritur in prin. volum.2.&in consi.80. colu.1. vol.1. Matthesi.in.d.art.2. princi.n.4. Rolã. Bononiensis, de succe. abintesta. nu. 8.&.9.&. Chassane.in dict.§.6.nume. 8.contra Iacobum Butri, qui contrariũ tenuit, vt refert Bald. in.d. Authẽ. defuncto.

35 ¶Sexto ampliatur, ascendentes in successione fratribus & sororibus defuncti præferri, eosque excludere.l. nam etsi parentibus.l.pater filium. ff. de inoffi.testa.& in prin.insti. quibus non est permissum facere testamen. l.6.&.7. Tau.l.1.tit.6.li.3. Fori. Quod aliter erat statutum de iure Codicis, & Authenticorum, quo simul pater & mater succedebant vnà cum fra-
36 tribus, & sororibus defunctiл.l. si quis. & Authen.defuncto. C.ad Sena.Consul.Tertu. Authen. cessante. C. de legi. hære. Anthen. de hæredi. abintesta. Veni.§.consequens. col. 9.§. Sed cum antea.insti.de Sena.Consul. Tertul.& in princ.insti. quibus nõ est permissum facere testamentum.l.4.titu. 13. part.6. optime Matthesi.de successio.abintest.2.arti.principa. num. 9.& Chassane.in consue.Burgundię. rub.7.§.6.in gl.ne succedens, num.6. &.7.& ita ius nouissimum regium cõcordat cum iure digestorum, correcto in hoc iure Codicis, & Authenticorum.

37 ¶Septimo ampliatur, non solum patrem & matrem esse in successione filiorum legitimos hæredes, sed etiã auum & auiam, proauum, & proauiã, aliosque ascendentes ad hæreditatẽ nepotum, pronepotum, aliorumque descendentium legitima prole non existente, admitti l.1.§. enumerantur.ff. Si quis à paren.fue. manumis.& l.pater filium.ff.de inoffi.testa.§.præferuntur.insti.de. Sena.consul. Tertu.& in princ.insti. quibus non est per mi. face. testa.l.1. titul.6.lib.3. Fori. l. 4.titul.13.part.6.& dict.l.6. Tauri.Ita-
38 tamen. quod in bonis prouenientibus à patre succedant aui, vel ascen-

dentes paterni:in prouenientibus ve
ro à matre, aui & proaui materni, &
in bonis aliunde quæſitis æqualiter
tam aui materni, quam paterni in
æquali gradu ſuccedunt. l. quod ſci-
tis.§.Si autem. C. de bonis quæ libe.
vbi Bar. ad id fatetur eſſe caſum ſingu
larem, & non ſcire alium. Idem Bart.
in Authen. itaque. Vbi gloſſ. magna.
C. commu. de ſucceſ. & in l. poſt do-
tem in fine. Vbi latè. Iaſ. nume. 106. ff.
Solu. matri. gl. in Authē. poſt fratres.
C. de legi. hæred. Sequitur Roma. in
conſi. 40. Mattheſi. de ſucce. ab inteſt.
2. arti. principa. nume. 7. Chaſſane. in
conſue. Burgundiæ, tub. 7. §. 6. nume.
7. Boetius deciſio. 185. Palaci. Rub. in
rub. de dona. inter vi. & vxo. §. 39. nu-
mer. 10. l. 10. titu. 6. lib. 3. Fori. Contra
riam verò opinionem tenuit expreſ-
39 ſe Bald. in Authen. defuncto. nume. 3.
C. ad Tertu. dicens, quod æqualiter
nulla facta differentia bonorum aui,
& proaui, aſcendentes in bonis ſuorū
deſcendentium ſuccedunt, pro hac
Bald. opinione contra communem,
eſt. l. 4 tit. 13. par. 6. & l. 6. Tauri. Vbi
Pala. Rub. nume. 19. vt ſuperius à me
dictum fuit, & hæc opinio in actu ver
ſatur practico reiecta communi opi-
nione.

40 ¶ Octauo ampliatur, legitimam pa
rentum in bonis filij monaſterium in
grediētis deberi. Monaſterium enim
parentes à ſuis legitimis non exclu-
dit. Bart. in Authen. Si qua mulier, nu
me. 18. vbi Salice. & Iaſ. numer. 36. C.
de ſacroſanct. Eccle. Bald. in Authen.
niſi rogati. C. ad Treb. Innocen. Ioan.
Andre. in cap. in præſentia, de proba.
Vbi Abb. num. 53. hanc affirmat eſſe
communem per textum in Authen.
presbyteros. C. de Epiſco. & cle. Con-
tra glo. in verb. liberos. in dict. Authē.
41 Si qua mulier. & glo. in c. Si qua mu-
lier. 19. quæſti. vltima. quia in hoc ca-
ſu monaſterium loco filij non habe-
tur, niſi in caſibus tantū à iure expreſ-
ſis ſecundū Doctores modò citatos.

42 ¶ Nono ampliatur, legitimam pa-
rentibus titulo inſtitutionis eſſe relin
quēdam, alioquin remedium iuris di-
cendi nullum, & alia iuris remedia eis
competunt Bald. qui ita conſuluit in
l. omnimodo, num. 2. C. de inoffici. te
ſta. & in l. 1. in fin. C. de bon. poſſe. cō-
tra tabu. glo. magna. in fine in Authē.
ex cauſa, C. de lib. præte. vel exhære.
gloſſ. in verbo. Padre. in l. 1. titu. 6. lib.
3. Fori. Pau. Alexand. & alij. in Authē.
nouiſsima. C. de inoffi. teſta. Vbi Iaſ.
nume. 36. hanc eſſe communem opi-
nionem affirmat. Xua. in l. quoniam
in prioribus. 16. amplia. in prin. C. de
inoffi. teſta. Pala. Rub. in l. 6. Tauri. nu
met. 3. Qui omnes tenēt contra Bart.
in d. Authen. nouiſsima. Et Barba. in
l. cum acutiſsimi. numer. 51. C. de fi-
deicomm. Pro communi ſententia
eſt tex. in Authen cū de appella. cog-
no. §. Siue igitur col. 8. vbi diſpoſita in
legitima filiorum locum habent in
43 parentum legitima. Et. in. §. cęterum.
in dict. Authen. ibi. ſola enim noſtræ
ſerenitatis intentio eſt à parentibus,
& liberis iniuriam præteritionis & ex
hæredationis auferre. Et ſubdit ibi.
tex. parentes oprēt à filio honorari, &
titulus inſtitutionis eſt titulus hono-
rabilis. l. filium. §. Sed etſi portio. Vbi
gloſſ. ff. de lega. præſtan. l. cum qui-
dam. C. de lega. & parentibus à filijs
honor & reuerentia debetur. l. fina.
44 C. de in ius vocand. l. veluti. ff. de iu-
ſtit. & iur. Ideo meritò inſtitutionis
titulo legitima parentibus eſt relin-
quenda.

45 ¶ Decimo ampliatur, in parentum
legitima omne grauamen conditio-
nis, vel temporis, alteriusve cuiuſque
oneris tolli. gloſſ. ſingu. in Authen. de
hære. & Falci. §. Si vero expreſsim. col.
1. tex.

1.tex.vbi.glo.in verbo.constitutę.in. l.Pantonius.ff.Si quis à parē. fuc.manumis.&in.l.omnino.§.1.iuncta glo. ibi. C. de inoffi. testa. De qua te satis diffusè scripsit Xua.in dict. l. Quoniā in prioribus.in.16.amplia & Mench. de succe.crea.lib.1.in expositione. d. l.quoniam in prioribus.à nu.180.vsq; ad nu. 270. Vbi plures ampliationes & limitationes refert.

46 ¶ Vndecimo ampliatur, quod quē admodum pactum inter patrem & filium, per quod filius à legitima excluditur, nullius est momēti, vt superius à me cap.7.dictum est, eodem modo, eademque ratione pactum & conuētio per quam pater à legitima priuatur nullum robur, & firmitatem obtinet.gloss.in verb. iudicium. in dict.l. Si quando. & alia glo.in.d.§. & generaliter. C. de inoffi. testa. Xuarez. in dict.l. Quoniam in prioribus.16.ampliat.numer.3. Vbi affirmat, ita se in ciuitate Burgensi consuluisse. Quod sanè est nimis notandum, & illud sequitur Tellius Fer.in.l.6.n.64. Tauri.

47 ¶ Duodecimo ampliatur, facultatem à principe alicui testanti concessam, intelligendam esse, reseruata parentibus legitima.l. Siquando. C. de inoffi. testa.l. ex facto.ff. de vulga. & pupil.substi. nam principis priuilegiū

48 ita intelligendum est, vt nemini fiat damnum, nec præiudicium.l.2.§. Si quis à principe.&.§.meritò.ff. ne quid in loco publico.l. si filius familias. ff. de testa.l.nec auus. C. de emancipa. libe.c.ex multiplici.de decimis.

49 ¶ Decimotertio ampliatur, ascendentes succedere filijs etiam clericis ac in sacris ordinibus constitutis, dūmodo sint bona patrimonialia, & nō intuitu ecclesiæ acquisita. Authen. presbyteros. Vbi Bar.Bal.& Salice.C. de Epis.& cleri. declarat optimè Cifuentes in.l.9.Tauri, in fine, & Couarru.in cap. quia nos.de testa. Vbi Abb. videtur tenere contrarium, & in. ca. cōstitutus, de in integrum restitutione, & Pala.Rub.in rub.de dona.inter vi.& vxo.§.42.nume.7.& Casti.in.l.6. Tauri, in verbo. Succedant, & ibi. Pala.Rub.num.22.dicētes. Quod filius clericus potest ascendentes sine causa præterire, vel exhæredare. Quam opinionem nimis dubiam esse arbitror propter tex.in dict. Authen. presbyteros.in fine.

50 ¶ Decimoquarto ampliatur, patrē succedere filio, etiam si statim post natiuitatem moriatur.l.quod certatum est. C.de posthum.hære. insti.l.16.tit. 6.part.6.&.l.3.tit.6.lib.3. Fori. Quod hodie iure recentiori clarius expositum est, vt patet in.l.16.Tauri.

51 ¶ Decimoquinto ampliatur, parētes succedere in bonis filiorum, non obstante renunciatione à filijs facta in præiudicium suorum parentum: vt optimè declarat Pau. Castren.in.l. fi.num.5. C. de bonis quæ libe. Tellius Fernan.in.l.6.Tau.n.54.cū sequē.

S V M M A R I V M.

1 *Viginti tres casus in quibus ascendentes non succedunt descendentibus.*

2 *De Foro municipali de Sepulueda, & de Molina.*

3 *De Foro, & consuetudine succedendi in Cantabria.*

4 *Quæ bona sint de trunco, vel de radice.*

5 *An bona de nouo acquisita sint de trunco.*

6 *Forus municipalis de Sepulueda iuri communi est contrarius.*

7 *Extensio in legibus correctorijs minimè facienda est.*

8 *Statutum pœnale tāquam odiosum est restringendum.*

9 *Priuatio præsupponit habitum.*

10 *Clausula in fine posita ad omnia præcedentia refertur.*

11 *Verbū reddēdi dādi etiā significationē cōtinet.*

12 *An Forus de Sepulueda ad bona albi ſita extendatur.*

13 *De teſtamento Stephani centurionis Ianuēſis.*

14 *Forus de Sepulueda, in ſucceſsione tātum ab inteſtato locum habet.*

15 *Quæ bona dicantur mobilia.*

16 *Nomina debitorum an ſint mobilia, vel immobilia.*

17 *Qui actionem habet ad rem, ipſam rem habere videtur.*

18 *Iura & actiones ſunt tertia bonorum ſpecies.*

19 *Duæ opiniones contrariæ concordantur.*

20 *Verbum videtur, fictionem ſignificat.*

21 *In confiſcatione omnium bonorum, nomina debitorum non confiſcantur.*

22 *In ſubſtitutione de omnibus, bonis facta, iura & actiones non continentur.*

23 *Verba in teſtamentis propriè & nō fictè ſunt intelligenda.*

24 *Cenſus & annui reditus inter immobilia cōputantur.*

25 *Qualiter debita hæreditaria ſunt perſoluēda.*

26 *Pater in bonis filij ſpurij non ſuccedit.*

27 *Ius ſuccedendi eſt reciprocum.*

28 *Dicta regula procedit tam affirmatiuè, quàm negatiuè.*

29 *Correlatiuorum diffinitio.*

30 *De priuilegio teſtandi filio fami. conceſſo.*

31 *Aſcendentes ad ſecunda vota migrantes an deſcendentibus ſuccedant.*

32 *Parentes luxurioſè viuentes an priuentur ſucceſsione deſcendentium.*

33 *Quid ſi mater poſt annum luctus luxurioſè viuat.*

34 *Et quid in patre inhoneſtè viuente.*

35 *Pinelus Luſitanus cōmuniter reprehēditur.*

36 *Mater non ſuccedit pupillo morienti, cui tutorem non petijt.*

37 *Pater filio abortiuo non ſuccedit.*

38 *An pater ſuccedat filio ex matrimonio inualido nato.*

39 *Eſt quid monſtruoſum, vt quis pro parte legitimus, & pro parte illegitimus ſit.*

40 *Vna eadēque res diuerſo iure cēſeri nō debet.*

41 *In bonis feudalibus aſcendentes deſcendentibus non ſuccedunt.*

Cap. XXX.

1 Onclusio, cum quin
decim ampliationi-
bus ſuperius ſcripra.
23. fallentias & limi-
tariones parit. Qua-
rū ſeprem refert tex.
in Aurhen. vt cum de appella. cogn.
§. & hoc quidem. col. 8. Authe. inteſta
mento. C. ad Tertu. glo. in Authen.
non licet. C. de libe. præte. vel exhæ-
te. gloſſ. fin. in. §. fin. inſti. de inoffi. te-
ſta. l. 11. tir. 17. par. 6. & quindecim fal
lenrias referr Caſti. in. l. 6. Tauri. in
verbo. ſuccedāt. & ibi. Palarius. Rub.
2 num. 22. inter quas vna præcipua eſt,
ex dict. l. 6. Taur. in locis, in quibus ſer
uatur conſuetudo, quod aſcenden-
tes tantùm ſuccedant in bonis immo
bilibus filij defuncti, & bona mobilia
ad radicem deuoluanrur, videlicet ad
conſanguineos parernos, ſi bona fue
runt paterna, ſi verò materna ad ma-
ternos: vt eſt forus municipalis de Se
pulueda, & Molina, qui in maiori reg
ni Caſtellæ parre eſt in vſu, & conſue
tudine, cuius fori renor talis eſt. Si fi-
lius moriatur relicto tantùm patre, &
aſcendentibus, vel cōſanguineis, ma-
rernis, pater ſuccedit in bonis mobili
bus filij. Auunculi, verò vel conſan-
guinei materni in immobilibus bo-
nis, quæ ſunt de trunco & de radice.
Qui forus eſt approbarus per dict. l. 6.
Tauri, in fine. Quæ ſanè conſuetudo
3 ſuccedendi viget in Cantabria, vt pa
rer in. l. 18. ritu. 20. in Foro Cantabriȩ.
Er hanc ſuccedendi conſuetudinem
refert Chaſſane. in conſue. Burgun.
rub. 7. §. 6. circa finem. Et quia paſsim
in forenſibus iudicijs plures lires ac
dubitariones circa interprerationem
prædicti Fori verſanrur. Ob id hoc in
loco neceſſarium exponere arbirra-
mur, quæ bona dicantur de trunco
vel

vel de radice, & ad quas personas præ
dicta bona de trunco deuoluantur,
& qualiter inter eas huiusmodi bona
sint diuidenda, bona immobilia aui-
ta vel paterna dici de trunco & de ra
dice certum est: vt illa bona deuoluã
tur ad proprium fontem vnde exie-
runt. Sed magis dubium est, an bona
quæsita à parentibus, de radice, vel
5 de trunco dicantur. Huius rei exem
plum subijcio, vt rectius intelligatur
prædictus Forus. Quidam à maiori-
bus suis quædam bona immobilia hę
reditaria possidebat, deinde alia bo-
na immobilia acquisiuit suo labore
& industria. Postea vxoratus alia bo-
na immobilia constante matrimo-
nio fuit lucratus. Ex quo matrimo-
nio filius fuit procreatus. Patre ita-
que mortuo, ac deinceps filio, mater
superstes iuxta prædictam legem mu
nicipalem, vult in omnibus bonis
mobilibus succedere, & similiter in
alijs bonis immobilibus, in iuuentu-
te ac durante matrimonio acquisi-
tis, dicens, talia bona non esse de trũ-
co vel de radice, quia à maioribus nõ
deuenerunt, sed de nouo fuerunt ac-
quisita. Ex aduerso verò ascendentes
paterni & agnati nituntur prædicta
bona esse de trunco & de radice, tan
quam ex linea paterna descenden-
tia. Pro parte matris videtur, quod
cum prædictus forus municipalis sit
iuri communi contrarius & odiosus,
6 ob id restringendus, & non exten-
dendus ad omnia prædicta bona. l. 1.
§. Si quis hoc interdicto. Vbi Bart. ff.
de itine. actuque priua. & in Authen
ti. qui rẽ C. de sacrosanct. eccle. Bald.
in. l. Si quas ruinas, num. 2. C. eod. tit.
Innocen. in cap. fin. de offi. Archidia.
& in cap. dilectus, de capel. mona. ca.
audiris, vbi Abb. de præscrip. & in c.
quod translationem. nume. 4. de offi.
lega. & in legibus correctorijs iuris
communis, extensio minimè facien-
7 da est. Bald. in. l præcipimus. §. fina.
C. de appella. & in authen quas actio
nes. C. de sacrosanct. eccle. Ias. in rub.
nume. 11. de re iudi. ff. & in. l. de qui-
bus. numero. 21. ff. de legi. & in. l. Si is
qui hæres. post Pau. de Castro. ibi. ff.
de vulga. & pupi. Substi. dicẽs, statu
tum quod priuat ascendentes à suc-
cessione descendentium esse pœna-
le, & odiosum & ob id restringendũ.
8 Matthæ. de Afflict. in consuetudine
Neapolitan. libro. 3. rubr. 24. nume.
28. Cbassane. in consuetudine Bur-
gundiæ. rub. 7. §. 6. in princi. latè Guil
lerm. Bene. in cap. Rainuntius, ver-
bo. vxorem nomine Adelasiam. nu-
me. 8. de testa.

¶ Præterea cum dict. l. municipa-
lis, & d. l. 6. Tauri affirment, quod bo
na immobilia ad truncum & radicẽ
redeant, dicta iura supponunt bona,
quæ ex radice & trunco exierunt ea
9 verò quæ non venerunt, & de nouo
fuerunt acquisita non dicuntur redi
re. l. cum pater. §. rogo. ff. de lega. se-
cun. l. 1. §. eleganter. ff depositi. argu-
mento legis, decem. ff. de verborum
obliga. §. Seruus. insti. de capi. dimi.
Abb. in. c. cura pastoralis. in fin. de iu-
re patro. Ias. in. l. qui in aliena. §. in-
terdum. ff. de acqui. posse. optima
glos. in cap. contra Christianos de hæ
re. lib. 6.

10 ¶ Contrariam verò opinionem vi
detur tenere Casti. in. d. l. 6. Tauri, in
fi. & ad id cõsiderari potest. d. l. 6. Tau
ri, referendo verba in fi. d. l. posita ad
verba illa in principio: ibi. De qual-
quier calidad que sean. iuxta regulã,
clausulam in fine positam ad omnia
præcedentia referri. l. quoties. C. fa-
mil. bercis. cap. 2. requiris. cap. inqui-
sitioni de appella. Bartho. in. l. Si sti-
pulatus. §. Chrysogonus. ff. de verbo.
obliga. plenè Felin. in. c. causam quæ.

num.4.cum ſequen.de reſcrip.
11 ¶Item verba redeant ad truncum
& radicem non tantùm ſignificant
bona, quæ exierunt de trunco, ſed e-
tiam quæ de nouo fuerunt acquiſita.
Verbum Reddendi, dandi etiam ſig-
nificationem cõtinet.l. eum quidam
in prima.ff. de lega.ſecun. l. Lucius.§.
1.ff.de lega.3. verbum Reddendi. ff.
de verbo.ſiguifi.præſertim quod præ
dicta bona à patre de nouo acquiſita
antequam ad filium peruenerunt, de
cuius ſucceſſione eſt quęſtio, fuerunt
in poteſtate paterna & reſpectu filij
erant in trunco, & ád patrem tanquã
radicem, & truncum, & per conſe-
quens ad conſanguineos paternos de
bent reddi, & hunc arbitror eſſe ve-
rum ſenſum & intellectum ad prædi-
ctum forum municipalem. Quod ali
ter forſitan eſſet, ſi bona illa à filio eſ-
ſent acquiſita, de cuius hęreditate agi
tur. Pro qua declaratione eſt.l. quod
ſcitis. Vbi Bart. C. de bonis quæ libe.
& ea, quæ ſcripſit Matthæ.de Afflict.
in.d.rub.24.nu.25. Rurſus circa præ-
dictũ forum, & legem municipalem
apud peritos aduocatos dubitari ſo-
let, an prædictus forus extendatur ad
12 bona in alio territorio ſeu regno exi-
ſtentia, in quo non viget prædicta cõ
ſuetudo & forus, niſi tantum in loco
& territorio, in quo tempore mortis
teſtator habebat domicilium. In qua
re pro parte negatiua concludẽdum
eſt. Quod ſtatutum, ſeu lex munici-
palis non extenditur extra ſuum ter-
ritorium.l.fin.ff.de iuriſdic. omni. iu-
dic.l.cũ vnus.§. penultimo. ff.de bo-
nis autho.iudic.poſsi.cap.fin.de con-
ſtit.libro.6.cap.fina. de Foro compe-
tenti.ac ita concludit Bartb.in. l. cun
ctos populos.nu.quadrageſimoſecũ-
do. Vbi iuniores. C.de ſumma trinit.
& fide catho. Alex. cõſil.44. incipi. vi-
detur.volu.5.ac ita in iudicio in teſta
13 mento cuiuſdam Stephani Centurio
nis Ianuenſis, conſuluit Pariſius, con-
ſil.12.volum.3. Guozandi. conſil.49.
Telli.Fernan.in dict.l.6. Tauri. num.
70.optima glo.in verbo.hæredem. in
l.1.ti.6.lib.3.Fori.
14 ¶Præterea ſilentio omittendum
non eſt prædictum forum de Sepul-
ueda, & de Molina locum tantùm ha
bere abinteſtato, ex teſtamento ius
commune ſeruandum eſt, ita diebus
præteritis Pinciæ fuit iudicatum. te-
net expreſsè Caſti.in dict.l.ſexta. Tau
ri, in verbo. el fuero. Suffragatur di-
ctum Bald.in.l.1.numer.5. C. de legi.
hære.& in.l.fin. C. de pact. dicentis ſta
tutum. Quod agnati, & aliqui ſucce-
dant, intelligendum eſt abinteſtato,
& non ex teſtamento. ne alicui libera
teſtandi facultas tollatur.l. prima. C.
de ſacroſan.eccle.l.illa inſtitutio.ff.de
hære.inſti.
15 ¶Bona verò dicũtur mobilia, quæ
ſecundum ſuam naturam apta ſunt
moueri, vt pecunia, libri, veſtes, & res
huiuſmodi, & bona mouentia ſunt
quæ ſeipſa mouẽt: vt equus, canis. in-
ter quæ bona hoc intereſt, quod bo-
na mouentia habent actiuam ſignifi-
cationem, & mobilia paſsiuam, & bo
na immobilia dicuntur, quæ à loco
moueri non poſſunt. Omnia prædi-
cta probat.l. mouentium, vbi glo. Bar.
& alij.ff.de verb.ſigni.l.à Diuo Pio.§.
in venditione.ff.de reiud.l.Si chorus.
§.1.ff.de lega.3.l.lõge. ff. de diuer. &
tempo.præſcrip.cap.nulli liceat. Vbi
Abb.num.9.de rebus eccle. non alie.
Oldra.conſil.219.factum tale eſt. nu-
mero ſecundo.l.10.titu.33. par.7. l.4.
titu.29.part.3,
16 ¶Nomina verò debitorum iura &
actiones aliquando inter mobilia, &
interdum inter immobilia compu-
tantur, ſi pro re mobili alicui actio
cõpetit, actio cẽſetur mobilis, ſi pro re
immo-

immobili immobilis iudicatur. Nam
qui actionem habet ad rẽ prosequen
17 dam, ipsam rem babere videtur. l. rẽ
in bonis. ff. de acqui. rerum domi. l. Si
quis vi. ff. de acqui. posse. l. qui actio-
nem habet. ff. de regu. iu. in hunc mo
dum distinguit. glo. singu. in verbo.
numeranda. in Authent. de non alie.
vel permutan. rebus ecclesiæ. §. 1. co-
lum. 2. glos. in verbo. vteris. in. l. 1. C.
Si aduersus transactionem. glo. in. l.
iubemus. in. 2. C. de Sacrosanct. Eccl.
glo. in verbo. iura. in cap. fina. de reb⁹
eccle. non alie. lib. 6. Barto. in. l. potest
in prin. ff. de Autho. tuto. & in. l. 2. nu
me. 9. C. Vbi in rem actio, & in. l. scien
dum. num. 10. ff. qui satisd. coga. & in
consi. 50. filius patri. num. 2. Alexan.
consi. 49. Viso processu. nume. 2. volu
mi. 1. Decius in dict. l. qui actionem.
nume. 2. Andre. Alcia. in dict. l. mouẽ
tium. In quo loco Barto. post glos. ibi.
aliam opinionem tenuit, quòd nomi
na debitorum, iura & actiones non
sint bona mobilia, neque immobilia,
18 sed tertia bonorum species, allegat le
gem à Diuo Pio. §. in vendirione. ff.
de re iudi. & l. quam Tuberonis. §. in
peculio. ff. de pecu. quia cum incor-
potalia sint, locum non occupant. l.
1. §. Si heres. ff. ad Trebel. l. fina. C. de
præscriptio. lon. tem. & in prin. instit.
de rebus corporalibus, & incorpora-
libus. ob id ad neutrum extremorũ
accedunt, sed est tertium bonorum
genus. Oldra. consi. 219. factum tale
est. Fede. de Se. consi. 10. Bald. & An-
ge. in. l. Si constante. §. fina. ff. solu. ma
tri. Ias. in dict. §. in venditione. nume.
7. & in. d. l. cunctos populos num. 92.
Alexan. consi. 45. habita super ijs. nu-
me. 12. volum. 1. & consi. 52. Viso the
mare. nume. 2. & consi. 49. Viso pro-
cessu. volu. 1. Decius consi. 387. quæ-
ritur. num. 4. Abb. in cap. nulli liceat.
nume. 9. de rebus eccle. non alienan.

Feli. in cap. omnes leges. in fin. prima
distin. optima glos. in verbo. de mue-
ble. in. l. 1. titu. 20. lib. 3. Fori. pro dicta
rum opinionum concordia dicendũ
esse arbitror, quòd prima procedat
ex interpretatione ac iuris fictione.
19 Quod qui actionem habet. ad rẽ pro-
sequendam, ipsam rem habere vide-
tur. Videlicet fictè, & non verè. Vt af-
firmant glo. Decius, & alij in. d. l. qui
actionem. Et id significat illud ver-
bum. videtur. l. naturaliter. vbi glo. &
20 Barto. ff. de acqui posse. l. bonorum.
§. fina. ff. de verbo. signi. glos. fina. in. l.
si duo. ff. de acqui. hære. glos. in. l. 1. §.
deiecisse. ff. de vi & vi armata. & in. l.
Si is qui pro emptore, propè finem.
ff. de vsu capi. Ias. in. l si quis filium fa-
mi. §. in omni. num. 11. ff. de acqui. hę
redi. & in. l. cnm quis. num. 5. de iuris,
& fac. igno. & 2. opinio. quod ex vi &
propria nominis significatione, ac ve
rè bonorum mobilium, & immobi-
lium appellarione non comprehen-
dantur iura & actiones, sed quod sit
tertia bonorum species per se, vt in-
quit Oldra. in dict. consi. 219. & Abb.
in. d. ca. nulli. nume. 9. & alij superiùs
relati. Vnde meritò affirmant Bal. &
Ange. in dict. l. si constante. §. fi. Quod
sequitur Alexand. consi. 55. habita su
per his. nume. 13. volu. 1. quod in cõ-
fiscatione omnium bonorum mobi-
lium & immobilium nomina debito
21 rum non censentur confiscata, & in
substiturione de omnibus bonis mo-
bilibus, & immobilibus iura & actio-
nes ad substitutum non pertinent,
22 vt optimè scripsit Bar. in. l. Centurio.
num. 28. ff. de vulga. & pupi. Ias. in. d.
§. in venditione. nume. 7. quia verba
in testamentis verè & propriè, & nõ
fictè sunt intelligenda. l. qui hæredi. l.
Mæuius. ff. de condi. & demõstr. sed
cẽsus & annuus reditus inter immo-
bilia computari certum est. Authen.

de non alie. vel permu. tebus eccle. §. vult enim. colu. 2. l. iubemus. in. 2. vbi Bal. nota. pri. C. de ſacroſã. eccle. Cle. exiui. §. cumq; annui reditus, de verbo. ſigni. Bar. in. d. l. ſciendum. nu. 10. Fede. de Senis, conſi. 42. Roma. conſi. 187. glo. in verbo. de mueble. in. l. 1. titu. 20. lib. 3. Fori. glo. in. l. 4. tit. 29. pat. 3. & qualiter debita hæreditaria à parente ſuccedente in mobilibus, & ab alijs conſanguineis filij mortui in im
25 mobilibus ſuccedentibus ſunt perſoluenda. Quidam arbitrantur, quod quando debita reſpiciunt immobilia ſoluenda ſunt de immobilibus. Si verò mobilia, de bonis mobilibus per. l. hinc queritur. §. poteſt. ff. de peculio. l. ſi certarunt. §. 1. ff. de teſta. mili. Sed Pau. de Caſt. in. d. §. poteſt allegando Guiller. Docto. antiquũ. in Authent. hoc ius porrectum. C. de ſacroſanct. eccle. tenet, quod æqualiter debita hæreditaria debent perſolui, & non proportionibus hæreditatijs. Quia quantum ad ius hæreditarium æqua lance ſunt hæredes. & id quod plus vnus obtinet, quàm alius iure prælegati videtur habere, l. ex facto. ff. de hære. inſti. Vbi æqualiter hæredes ad debita perſoluenda tenentur. Sed Albe. in. d. §. poteſt, & in tract. ſtatuto. 2. parte quæſt. 105. Alexand. conſi. 111. viſo themate, nu. 12. volu. 4. & conſil. 91. viſo titulo. nume. 16. volu. 1. Tiraquel. de iu. primige. quæſt. 35. nume. 28. in quibus locis affirmãt, q. ſi ratione ſtatuti bona mobilia alijs deferuntur, & immobilia ad alios pertinent, omnia prędicta bona ęſtimari debẽt. Et ſecundum bonorum æſtimationẽ debita perſolui. taliter, quod qui plura bona poſsidet plura debita perſoluat. l. Celſus. ff. de religio. & ſump. fune. l. ſi vir. vxori. ff. ad. l. Falci. Quæ opinio tanquam iuri, & rationi conſona tenenda eſt.

26 ¶Decimoſextò fallit, in bonis filij ſpurij, in quibus pater non eſt legitimus hæres, quemadmodũ filius ſpurius patri ſuo non ſuccedit, ita eodẽ modo pater filio ſpurio. Azo in ſumma. C. de legi. hære. Bart. in. l. fina. nu. 5. ff. de his quibus. vt indign. & in. l. 1. nume. 2. de bono. poſſe. contra tabu. Bald. in Authen. licet. in fine per textum ibi. C. de natu. lib. & in. l. Gallus. §. 1. ff. de libe. & poſthu. Authen. qui. mo. effi. ſui. §. filium. col. 7. l. 8. in fi. tit. 13. pat. 6. Alex. conſi. 139. eleganter. nu. 3. vol. 1. cõſi. 150. nu. 6 vol. 2. Caccia. in. l. Si qua illuſtris. num. 63. C. ad Orfi. Iaſ. in. §. pœnales. nu. 61. inſti. de actio. Hippo. in. l. Si quis viduam, nu. 16. ff. de quæſt. & in. l. circũcidere §. Seruo. nu. 7. ff. de ſicca Fran. Mar. deciſio. 12. in fine. parte. 1. Caſti. in. l. 12. Tauri. in fine. & Pala. Rub. in. l. 9. Tauri. Telli. Fernan. in. l. 6. Tauri. num. 6.
27 Ratio ea potiſsima eſt, quia ius ſuccedendi eſt reciprocum. Et quemadmodum tu potes ſuccedere mihi, & ego tibi. l. lege. 12. tabularum. C. de legi. hære. l. communium. C. de natu. lib. §. ſunt autẽ. inſti. de bono. poſſe. & Iaſ. in rub. de acqui. poſſe. ff. nume. 21. Vbi affirmat hanc regulam tã affirmatiuè quàm negatiuè eſſe verã,
28 niſi in caſibus à iure expreſsis. & quia in ſucceſsione ſeruetur ęqualitas. l. fi. C. commu. vtriuſq; iudi. l. inter filios, C. fami. hercíſ. Authen. de nuptijs. §. fi. colu. 4. & correlatiuorum idem eſt
29 iudicium. Correlatiua dicuntur illa, quæ neceſſario ſimul requiruntur, & vnum ſine alio eſſe nõ poteſt. vt ſunt pater & filius, dominus & ſeruus, maritus & vxor, emptor & venditor. l. 1. C. de cupreſsis. lib. 11. l. fin. C. de indi. vidui. tollen. Abb. in cap. cum contingat. nume. 6. de iureiuran. ſtatutũ in vno ex correlatiuis, per conſequẽs in reliquo cenſetur eſſe ſtatutum,

vt

vt in dict. l. fin. & in l. 1. ff. de accepti. latè Hippo. in dict. §. seruo. nume. 4. cum sequen.

30 ¶Decimoseptimò fallit, in casu quem scripsit Bald. in l. Si quando in prin. C. de inoffici. testa. l. Si non speciali. & l. fina. C. de testa. Casti. in l. 5. in princi. Tauri. Videlicet quando filiofamilias concessum fuit priuilegiũ liberè testandi, nulla relicta parentibus legitima.

31 ¶Decimooctauò fallit, in ascendẽtibus ad secundas nuptias migrantibus, qui in bonis suorum descendentium primi matrimonij non succedunt. l. fœminæ. §. illud. & l. generaliter. & Authen. ex testamento. C. de secun. nupt. Authen. de nup. §. hinc nobis. col. 4. l. fina. tit. 12. par. 4. l. 15. Tauri. Barto. & Pau. in l. de emancipatis. C. de legi. hæredi. Idem Pau. in l. Pater. C. ad Tertul. Ioannes Nicola. in dict. l. generaliter. nume. 17. Decius consi. 230. proponitur. Boerius decisio. 185. Fran. Mar. decisio. 881. parte 1. Pala. Rub. in rub. de dona. inter vir. & vxo. §. 50. nume. 35. Telli. Fernan. in l. 6. Tauri. nume. 16. vbi optimè distinguit inter successionem ex testamento, & abintestato, cum in successione ex testamento filiorum, etiam si ascendentes ad secundas nuptias transierint, nihilominus tamen suorum descẽdentium sunt legitimi hæredes, secus in successione abintestato, in qua priuantur successione filij, reseruato vsufructu tantùm alijs filijs ex primo matrimonio remanentib⁹.

32 ¶Decimononò fallit, in matre luxuriosè viuente, quæ successione sui filij priuatur. Authen. ijsdem pœnis. C. de secun. nupt. Abb. in cap. ex parte de appella. Ioan. de Garo. in rub. de secun. nup. nu. 69. Matthæ. de Afflict. de successio. abintesta. 2. articu. princip. in prin. Chassane. in consuetu. Burgun. §. 6. num. 7. Telli. Fernan. in dict. l. 6. Tauri. nume. 21. Vbi affirmat hanc esse conclusionem indubitatã. Ratio est secundum prædictos. Nam si ascendentes per transitum ad secũdas nuptias successione descendentium, vt dictum est, priuantur, à fortiori debent priuari luxuriosè viuentes, ne luxuria habeat plus, quàm castitas. l. palam. ff. de ritu nupti. Authẽti. de non eligen. Secun. nuben. §. Vnum siquidem. &. §. cum igitur. colum. 1. vbi glos. in dict. §. vnum siquidem.

33 Videtur tenere quod non priuetur mater successione filij, si post annum luctus luxuriosè viuat, & nõ infra annum. quam glossam ibi Iacobus de Belloуisu. & Ange. ibi sequuntur, & Corne. in l. fideicõmissum. num. 2. C. de fideicommi. & Ioan. Arletanus in dict. Authẽ. ijsdem pœnis. nume. 17. & Telli. Fernan. in d. l. 6. nũme. 21. in fine. Idemque dicendũ est

34 in patre inhonestè viuente, qui successione filij priuetur. Bart. Ange. & Salice. in l. his solis. C. de reuocan. dona. Matthesi. in dict. articulo. 2. principa. Ioan. Arleta. in d. l. generaliter. nume. 15. & 28. Ripa. in d. l. fœminæ. in princi. Vbi hanc fatetur esse communem opinionem, quòd æqualis sit pœna viri, & vxoris luxuriosè viuentium. Cifuentes in l. 15. Tauri, in fine. & Boe. decisio. 180. ex supradicta conclusione. nume. 2. Telli. Fernan. in d. l. 6. Tauri. num. 22. contra hanc communem opinionem tenet Pinelus, in

35 l. 4. nume. 19. C. de bonis mater. nonnullis rationibus & fundamentis motus, quibus sufficien ter respõdet Telli. Fernan. in d. l. 6. Tauri. nu. 22.

36 ¶Vigesimo fallit, in matre quæ filio pupillo morienti non petijt intra annum tutorem ei non succedit. l. sciant

ſciant qui. C. de legi hære.l.omnem.
C.ad Tertul.& in dict. Anthent.iiſdẽ
pœnis.§. Sed quemadmodum inſtit.
ad Tertul.Chaſſane.in conſuetu.Bur
gun. rubr. 7.§.6.nume. 7.Matthæ.de
Afflict. in.d.artic.2. principa.Roland.
Bononien.de ſucceſ.abinteſta.num.
12. Vbi quatuor requiſita refert,quæ
ſunt neceſſaria,vt mater repellatur à
ſucceſsione filij propter tutorem nõ
petitum.Sylua nuptialis,in verbo. Vi
duæ non eſt nubendum. vbi. 11.am-
pliationes atque.14.fallentias ad hoc
ſcripſit, & Telli. Fernand. in dict.l.6.
Tauri.num.28.

37 ¶ Vigeſimoprimò fallit, quãdo fi-
lius naſcitur mortuus, vel abortiuus,
vel viuus, ſed ſtatim moritur. l. qui
mortui.ff.de verbo.ſigni.l.vxoris ab-
ortu.l. quod certum eſt. C.de poſth.
hære.inſti.l.16 tit.6,par.6.l.3.titu.6.li
br.3.Fori,quod hodie clariùs & aper-
tiùs deciſum eſt in.l.13.Tauri.

38 ¶ Vigeſimoſecundò fallit, in filio
qui natus eſt ex matrimonio, in quo
canonicum erat impedimentum, &
pater prædicti impedimenti notitiã
habuiſſet, ac malam fidem obtinuiſ-
ſet, propter quam & propter contem
ptum matrimonij pater repellitur à
ſucceſsione filij.Ita Bart. in.l.auuncu
lo. ff.de condi.ſine cau. qui ad id alle-
gat.l.qui in prouincia.§.fin. ff.de ritu
nupti. nam reſpectu patris, qui mala
fide contraxit matrimonium, filius
ei erit illegitimus, quanquam reſpe-
ctu filij & alterius coniugis ignoran-
tis impedimentum filius eſt legiti-
mus. c. cum inter.c.ex tenore.qui fi-
lij ſint legi.l,2.tit.15.par.4.l.1.titu.13.
part.4.& l.4.tit.6.lib.3.Fori.Quam o-
pinionem Bart.ſequitur Telli.Fernã.
dicens, eam eſſe veram rationi & æ-
quitati conſonam.in.l.6.Tauri.num.
7.cum ſequen. mea quidem ſenten-
tia dictam opinionem ſatis dubiam
eſſe arbitror, quòd reſpectu patris fi-
lius cenſeatur illegitimus,& reſpectu
39 ipſius & matris legitimus. Nam eſſet
quid monſtruoſum, vt pro parte legi
timus, & pro parte quis illegitimus
ſit.l.eum qui.ff.de vſu capi.glo.& do-
40 centes. in cap. per venerabilem. qui
filij ſint legi.& vna eademque res di-
uerſo iure cenſeri non debet.c.cum
in tua. de decimis.cap. cognouimus.
12.quæſtio.2.

41 ¶ Vigeſimotertiò fallit, in bonis
feudalibus,in quibus aſcendentes de
ſcendentibus non ſuccedunt.ca.1.in
princi.de natu.ſucceſ.feud.in vſi.feu
do. Vbi Præpoſitus, & latiùs Matthæ.
de Afflict. in conſue. Neapolitan.lib.
3.tub. 24.de ſucceſsione nobilium in
feudis.nume.28.vbi.nume.30. dubi-
tat, an in feudis antiquis pater ſucce-
dat filio. & Chaſſane.in conſue. Bur-
gun.rubr.7.§.6.in glo. Et les enfans.
nu.3.cum ſequen.vbi ad id notandas
declarationes,& fallentias ſcripſit.

SVMMARIVM.

1 *Viginti ſex diſcrimina ac differentias in ſuc
ceſsione aſcendentium & deſcendentiũ vide.*
2 *Statutum diſponens in ſucceſsione vnius,in-
telligitur æqualiter in ſucceſsione alterius.*
3 *Quod procedit in ſtatuto tam affirmatiuo,
quam negatiuo.*
4 *In quantitate legitimæ etiam eſt diſcrimen
inter aſcendentes & deſcendentes.*
5 *De iure regio omnia parentum bona, præter
quintum, ex teſtamento ſunt filiorum legi-
timæ.*
6 *De iure nouiſsimo regio omnia filiorum bona
præter tertium ſunt parentum legitimæ.*
7 *Parentibuslegitimam de iure naturali nõ eſſe
debitam.*
8 *Parentibuslegitimam inſtitutionis titulo nõ
eſſe relinquendam.*
9 *Bart.in ſua opinione communiter reprehen-
ditur.*

Paren-

10 *Parentum legitimas lege consuetudine, statutoue in totum tolli.*

11 *Pater, viuente filio, non dicitur dominus bonorum filij.*

12 *Testamentum in quo pater est hæres institutus iuris communis solennitatem requirit.*

13 *Lex. 3. Tauri ius commune corrigit.*

14 *Parentes simul cum fratribus filio mortuo succedunt.*

15 *Leges sexta & septima Tauri iuris communis sunt correctoriæ.*

16 *Filius duas quartas detrahit, quod secus est in patre.*

17 *Diuersæ sunt exhæredationis causæ inter patrem & filium.*

18 *Casus. l. fina. C. de repu. hære. in ascendentibus locum non habet.*

19 *Legem, cum acutissimi & iura similia ad ascendentes non extendi.*

20 *Inter ascendentes an sit locus collationi.*

21 *Angelus communiter reprehenditur.*

22 *An fructus in Falcidiam sint computandi.*

23 *Ius alendi liberos à iure naturali deriuatur.*

24 *Educatio parentum non est de iure naturali.*

25 *Pauper potiùs à patre, quàm à filio alendus est.*

26 *Ciconiarum filij, parentes senes alunt.*

27 *Filium hæreditati paternæ renunciare non posse.*

28 *Quod aliter est in renunciatione à parentibus facta.*

29 *Parentes exhæredatos querelam non transmittere.*

30 *Descendentes in locum parentum suorum vocantur.*

31 *Proximior in gradu remotiorem excludit.*

32 *An bona in fraudem legitimæ alienata reuocentur.*

33 *Aliud discrimen est in substitutione exemplari.*

34 *An testamentum in quo pater non est institutus sit ipso iure nullum.*

35 *Filius ad dotandam matrem etiam pauperem non tenetur.*

36 *An filij spurij ad alendos patres spurios sint compellendi.*

37 *Filius illegitimus beneficium ecclesiasticum paternum habere non potest.*

38 *Id censetur esse permissum, quod non inuenitur expressè prohibitum.*

39 *In bonis feudalibus ascendentes descendentibus non succedunt.*

40 *Parentes secundum forum, municipalem de Sepulueda, & Molina filijs non succedunt.*

41 *Effectus sutæ remissiuè.*

Cap. XXXI.

1 Isa parentum ex testamento, & abintestato cum 25. ampliationibus, & 23.
limitationibus successione, reliquum
est. 26. discrimina, & differentias tanquam Sybillæ folia à me collectas, inter successionem filiorum, & successionem parentum referre. In primis
omittendum non est, æqualem esse
successionem ascendentium, & descendentium, & regulariter successio ascendentium, & descendentiũ
per omnia ferè æquiparatur, & ad paria iudicatur. l. nam etsi parentibus.
2 ff. de inoffi. testa. Authen. de hære. &
falci. §. 1. colu. 1. Authen. cum de appella. cogno. §. illud quoque capitulum. colu. 8. l. 6. Tauri. Idem statutum
disponens in successione ascendentium intelligitur in successione descendentium, vt æqualis fiat succes-
3 sio. Quod procedit in statuto negatiuo, seu affirmatiuo. Azo in summa
de legi. hære. Bart. in l. fin. nume. 5. C.
de his quibus, vt indig. Decius consi.
311. in prin. Gabriel Paleo. de lib. nd.
quæst. 39. Hippo. in. l. circumcidere.
§. Seruo. num. 4. ff. de sicca. Telli. Fernan. in. l. 6. Tauri num. 13.
4 ¶ Quæ regula primo fallit in quantitate. legitima enim filiorum in bonis suorum parentum de iure digestorum, & codicis, est quarta bonorũ
pars.

pars.l. Papinianus.§.quoniam, &.§.
quarta autem. ff.de inoffici.testamẽ.
l.cum quæritur.l &parentibus.C.eo
dem titu.& iure Authen. secundum
numerum filiorum legitima auge-
tur, vel diminuitur. Authen.nouiſsi-
ma.C.eo.titu.Autenti.de trien.& se-
5 mi.§.1.colu.3.l.17.tit.1.par.6.& de iu
re recentiori regio omnia bona pa-
rentum, præter quintum in ſucceſ-
ſione ex testamento ſunt filiorum le
gitimæ.l.9.titu.5.libr.3.Fori.l.7.titu.
12.libr.3.Fori. Quæ leges hodie ſunt
approbatæ per legẽ.28.Tauri. Quod
aliter eſt in legitima parentum, quæ
de iure Authenticorũ eſt tertia pars
bonorum filij. Authenti. de trien. &
ſemi.§.1.gloſ. vbi Bald.& alij.in dicta
Authenti.nouiſsima.glo.in.l.Panto-
nius. ff.ſi quis à paren. fuc. manu.l.8.
tit.13.part.6.ac de iure nouiſsimo re-
gio omnia filiorũ bona, ſunt parentũ
6 legitimæ; præter tertiũ.l.6. Tauri.de
qua latiùs à me ſupra. c.3.ſcriptũ eſt.
ex quibus omnibus apertè cõſtat di-
uerſitatem de vtroq; iure communi,
& regio inter has ſucceſsiones eſſe.

¶Secunda differentia eſt, filijs le-
7 gitimam eſſe debitam de iure natu-
rali.l. cum ratio. ff. de bo. damna.l.fi-
na. C. quorum bonõ.l. ſcripto hære-
de.in fine.ff.vnde libe.l.fina.§.ipſum
autem. C. de bon. quæ libe. cap. Rai-
nuntius, de teſta.l.2.tit.1.par.1.l.2.ti-
tu.19.par.4.l.17.tit.1.par. 6.cum alijs.
plenius à me ſupra cap.7.relatis. Sed
legitima parentum in bonis filiorum
non de iure naturali, ſed de iure ciui-
li debetur: vt inquit Bald.in.l.de emã
cipatis.C.de legi.hæred.& in.l.quam
uis, in fine.C.de fideicommi.Bart.in
l. Si quis à liberis.§. parens. ff. de libr.
agno. glo. in verbo.Padre.in.l.1.titu.
6.lib.3.Fori.

¶Tertia differentia eſt, filijs legiti
8 mam inſtitutionis titulo, & non alio
quouis titulo eſſe relinquendam. Au
then. vt cum.de appella.cogno.§.il-
lud quoque capitulum.colu.8.glo.&
Docto.in dict.Authent.nouiſsima.l.
5.titu.8.part.6.& eſt communis opi-
nio, vt conſtat per ea, quæ diffuſe à
me ſupra cap.8.ſcripta ſunt. Quod ſe
cus eſt in parentum legitima, vt affir-
mat Bar.in.d.Authen.nouiſsima.nu.
4 & in.l.Siue libertus.§.excluditur.
ff.de iure patro.glo.in.l.1.§.1.ff. Si qs
à paren.fuc.manu. Sed in hoc Barto.
9 communiter reprehenditur, vt affir-
mant Bald.& Alexan.in.l.1.C.de bo-
no.poſſe.cõtra tabu.& Iaſ.in dict. Au
then.nouiſsima.nu.37.Barba.in.l.cũ
acutiſsimi.nu.51.C.de fideicommiſ.
Xua.in.l. quoniam in prioribus.16.
amplia.C.de inoffic.teſta.Pala.Rub.
in.l.6.Tauri.nu.3.& ſupra à me latiùs
dictum eſt.cap.29.amplia.9.

10 ¶Quarta differentia eſt, filiorum
legitimam ſtatuto, lege, conſuetudi-
neve tolli non poſſe. Dinus in regu.
indultum. de regu.iur.lib.6.Bar.in.l.
Titio centum.§.Titio genero.nu.6.
ff. de condi.& demonſtra. Abb.in.c.
fi.nu.23.de conſue. cõmuniorẽ opi-
nionẽ eſſe affirmat Iaſ.in.d.Auth.no
uiſsima.nu.56.Pala.Rub.in.c.per ve-
ſtras.§.4.num.3.fol.87.de dona.inter
vi.& vxo. q ſecus eſt legitima paren-
tũ.Quæ legitima lege, conſuetudine,
vel ſtatuto in totũ tollitur. Bal.in.l.1.
§.ius naturale.ff.de iuſti.& iure.Ang.
cõſi.103.hanc affirmat eſſe cõmunẽ
opinionẽ. Cor.cõſi.107.hac cõſulta-
tione.in prin. vol.2.pro qua aſſertio-
ne communi eſt.d.l.6.Tauri, quæ fo-
rum municipalem de Sepulueda ex-
cludentem aſcendentes à ſucceſsio-
ne deſcendentiũ expreſsè approbat.

11 ¶Quinta differentia eſt, quod fi-
lius in vita patris dicitur dominus re-
rum patris.l. in ſuis. ff. de libe.& po-
ſthum.§.Sui.inſtitu.de hære.quali.&
diffe.

diffe.l.21.titu.3.par.6.Bart.in tub.nume.5.ff.de peculio. Vnde inquit glo. & ibi. Archi. in cap. fina.24. quæst. 1. Bald. & Iaf.in.d.l.in suis.num.9.quod filius Regis, viuente, patre vocatur Rex, & filius Comitis eo viuente dicitur Comes. Sed patet non dicitur dominus bonorum filiorũ, vt inquit expresse Bald. in.l.fina.nume.5.C.de pact. est.l. nam etsi parentibus. ff. de inoffi.testa.

12 ¶Sexta differentia est, testamentum, in quo filij hæredes sunt instituti cum solennitate duorum tantùm testium esse validum.l.hac consultissima.§.ex imperfecto. C.de testa.l.fina. C. fami. hercis.l. 7. titu. 1. part.6. Quod secus est in testamentis à filijs factis, in quibus eorum patres hæredes sunt scripti. Quod solennitas septem testium in eis est necessaria, vt in dict.l.hac cõsultissima.§. Si quis autem.Vbi Bald in princi.idem & Salic. in dict.l.fina.Idem Bald.in.l. Si qua illustris.nu.7.C.ad Orfi.Iaf.in dict.§ ex imperfecto.nume.4.& in.d.Authen. nouissima. nume.40. Idem Iaf.in.l.Si qua mulier. nu.34. C.de sacrosan.eccle. & in.l. Si emancipati.num.27.C. de col. & in. l. filium quem habentẽ. nume.9. C.fami.hercis.Xua.in dict.l. Quoniam in priorib⁹.amplia.16.nu.

13 6. Sed hodie quo ad prædictam solennitatem nullum est in testamento inter liberos, & extraneos, discrimẽ per l.3.Tauri.

14 ¶Septima differentia est, quo ad successionem descendentium soli liberi, & non collaterales, nullaque interposita persona admittuntur. Authen.de hære.abintesta.veni.§.1.col. 9.Authent.In successione.C de suis, & legi. lib.l.inter cætera.ff.de libe.& posthum.l.3.riru.13.parr.6.l.53.riru. 6.par.1. Quod longe aliter est, quando agitur de successione descendentium, quod de iure communi parentes simul cum fratribus & sororibus filij mortui succedũt. Authen. defun-

15 cto.C.ad Tertul.& in.d.Authent.de hære.abintesta.veni.§.consequens l. 4.titu.13.part.6.l.6.titu.6.libr.3.Fori. Quæ omnia de iure recentiori regio sunt correcta per.l.6.& 7.Tauri.

16 ¶Octaua differentia est, quod filius fideicommisso grauatus vltra suam legitimam quartam Trebellianicam detrahere potest, cap.Rainuntius.in fin.Vbi glos.in verbo. legitimã. de testa.glos.in verbo.Trebellianicæ, in.c. Si pater.eod.titu.lib.6.Bald.& Ange. in.l.Papinianus.§.meminisse. ff.de in offici. testa. Idem Bald. in. d.l. filium quem habentem. nu.27.& in.l.quan quam in prin.C.ad.l.falci.dicẽs, quod filius legitimam detrahit, vt suus. Et Trebellianicam, vt quilibet alius extraneus hæres. Iaf.in Authen.res quę nume. 3. C. commu. de lega. Vbi tripliciter id limitat. Idem Iaf.in dict.l. filium quem habentẽ.nu.9.in fi.Vbi hanc testatur esse communem opinionem. Sed patet alijq; ascendentes vnam tantùm partem detrahũt. Bald in.l.Si à milite. §.fi.ff.de testa.sequitur Iaf.in dict.l.filium quem habẽtem. nu.9.& in.d.l. Si qua mulier. nu. 35.& in.d.Authen.nouissima.nu.39. & in.l.qui se patris.nu.62.C.vnde lib. Alexand. in. l.in ratione.§.quod vulgo.ff.ad.l.Falci.Xua.in.d.l. Quoniam in prioribus. 16.amplia. nu.6.contra Cuma.& Ange.in.d.l.si à milite.§.fin.

17 ¶Nona differentia est, filios propter.14.causas à iure expressas, à parẽtibus iustè exhæredari posse. Authen ti. vt cum.de appella.cogno.§.causas autem iustas, col.8. Authẽ.non licet. C.de lib.præte.vel exhere.glos.fin.in §.fin.insti.de inoffi.testa.glo.magna. in cap.Quintauallis.de iureiur.l.4.5.& 6.tit.7.par.6.Sed patentes propter.7. tantum

tantum causas à filijs exhæredantur. Authen. vt cum de appella. cogno. §. & hoc quidem. col. 8. Authenti. intestato. C. ad Tertu. glo. in d. Authenti. non licet, alias in. d. §. fin. inst. de inoffi. testa. l. 11. tit. 7. par. 6.

18 ¶Decima differentia est in casu. l. fina. C. de repudi. hæredi. secundum Bal. ibi. nu. 5. dicentem, decisionem illius legis locum non habere in ascendentibus repudiantibus, quod secus est in filijs: quibus delata est hæreditas, quod intra annum est locus pœnitentiæ secundum distinctionē præ dictæ legis finalis. Idē tenet ipse met Bald. in. l. nō iustam. in fine. C. ad Trebel. Sequitur Xua. in dict. l. Quoniam in prioribus. 16. ampli. nu. 6.

19 ¶Vndecima differentia est, quod quando filij sunt à parentibus grauati, vt post mortem alicui hæreditatē restituant, intelligantur grauati, etiā si id non exprimatur, si sine filijs decesserint. Quia non est verisimile testatorē voluisse alienas succeßiones proprijs anteponere. l. cum auus. ff. de condi. & demonstra. l. cum acutißimi. C. de fideicommi. l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. & substi. sub condi. fac. l. 10. titu. 4. par. 6. quod aliter est in parentibus à filijs institutis, vt post mortem, parentes alicui restituant hæreditatem. glo. in. l. ex facto. §. Si quis rogatus, in primo. ff. ad Trebel. Bart. in dict. l. cum auus. nume. 2. vbi Ioan. de Imola. & Socin. nume. 7. Fulgo, in dict. §. cum autem. Alexan. in. d. §. Si quis rogatus. glo. in. l. 10. tit. 4. part. 6. hanc fatetur esse communē opinionem Barba. in dict. l. cum acutißimi. nu. 45. Quamuis ipse nitatur tenere contra communem, quam cōmunem sequitur Xua. in. d. l. Quoniā in prioribus. 16. ampli. nu. 4.

20 ¶Duodecima differentia est, collationem locum habere in succeßione filiorum. Videlicet quando inter se filij succedunt. Authen. ex testamento. C. de col. l. filiæ dotem. C. eo. titu. l. 4. & 5. titul. 15. part. 6. l. 29. Tauri. Sed quando parentes filijs succedunt, inter eos collationi locus non est. Bald. in. l. Si emancipati. nu. 3. C. de colla. & in rubr. in fine. C. eo. titu. & in. l. quoniam nouella. nu. 4. C. de inoffic. testa. Pau. Roma. Alexan. & communiter alij in. d. l. Si emancipati. Iasin dict. Authent. nouißima. nu. 41. & in Authen. Si qua mulier. nu. 39. C. de sacrosan. eccle. & in. l. filium quem habentem. nu. 10. C. fami. hercis. Xua. in. d. l. Quoniam in prioribus. nu. 7. &

21 ista est communis opinio contra Ange. in. l. vt liberis in fine. C. de colla. Qui communiter reprehenditur secundum Alexan. & alios superius relatos.

22 ¶Decimatertia differentia est, quod filij in Falcidiam seu Trebellianicam fructus non computant. l. Iubemus. C. ad Trebel. l. Scimus. in fine. C. de inoffi. testa. l. quod de bonis. §. quod auus. ff. ad. l. Fal. glo. 1. in. l. in fideicōmissariam. ff. ad Trebel. Quod secus est in parentibus. Bart. in. l. filiusfamilias in fine. Quem ibi Ange. & vterq; Imola sequūtur. ff. ad. l. Falci. Alex. in d. l. in fideicommissariam. Ias. in. l. qui se patris. in fi. C. vnde lib. Barba. in. d. l. cum acutißimi. num. 44. Xua in. d. l. quoniam in prioribus. 16. amplia. numero. 5.

23 ¶Decimaquarta differentia est, quo ad alimenta, ius enim alendi filios à iure naturali deriuatur. l. 1. §. ius naturale. ff. de iusti. & iur. in prin. insti. eo. titu. l. Scripto hærede. ff. vnde lib. l. eas obligationes. ff. de cap. dimi.

24 l. 2. titu. 7. par. 2. Educatio verò parentum non est de iure naturali. Bar. in. l. Si quis à liberis. §. parens. ff. de lib. agno. Bald. in. l. de emancipatis. C. de legi.

legi.hære Roma.consi.32. incip. visa
municipali.Deci.in.l.Iura sanguinis.
in fine.Gabri. Paleo.de lib.nothis.ca.
46.Vnde si aliquis pauper patrē & fi-
liū habet diuites,potiùs à patre,quàm
25 à filio est alendus.Bart.in.l.nam quē-
admodū. de lib. agno. Petrus de Ra-
uen.in alphabeto aureo. in verbo.ali
mēta,colum.4. & olim lege Solonis
sancitum erat, filium non debere pa-
tri alimēta,neq; alia vitę necessaria, si
à patre nullā viuēdi artē filius accepis
set.refert Ias.in.l. quidam cū filium.
num.33.ff.de verbo.obligatio.Fortu.
Garcia.in.l.1.§.ius naturale. nu. 105.
ff.de iusti.&iur.Ratio huius differen
tiæ est, quia educatio circa parentes
alijs animalibus non cōuenit, quem-
admodū educatio erga filios. Plinius
verò in lib.10.de naturali historia,ca.
26 23.refert, quod Ciconiarum filij pa-
rentes senes alūt, & eos inter omnia
animalia cognoscunt, & volandi im-
potentes humeris suis gestant.

27 ¶Decimaquinta differentia est, fi
lium hæreditati paternæ renunciare
non posse.l.Si quando.§. illud. C. de
inoffi.testa.l.pactū dotali.C.de colla.
ca.quamuis pactum.de pact.lib.6. Pa
ter verò hæreditati filij optimè renū-
ciare poterit.l.1.§.Si vel parens. ff.Si-
quis à parē.fuc.manu.glo. magna. in.
d.l.pactum dotali.glo.in verbo.lex ci
uilis.in.d.c.quamuis pactum. Bal. in.
l.quamuis.in fine.C.de fideicommis.
Paulus Castren.in.l.2.in prin. & in.l.
28 in ratione.ff.ad.l.falcid.Et hanc arbi-
tror esse veram opinionem, contra
quam cōsuluit Xuar. vt ipse affirmat
in.dict.l.quoniam in prioribus,in.16.
amplia.num.3.&.10.

29 ¶Decimasexta differentia est, fi-
lios iniustè exhęredatos querelā non
præparatam transmittere.l. si pater.
in,1.l.scimus, in fine. l.si quis filium.
C.de inoffi.test.glo.&Doct.in.l.cùm
mota.C.de transa.Sed parētes exhæ-
tedati querelam ad suos non trasmit-
tunt.Et affirmat Ange.in.l.nam ex
his.ff.de inoffi.testa. Ias. in d.l.si quis
filium.Xua.in.d.amplia.16.nu.8.Ca
sti.in.l.24. Tauri. Bernar.diez de Lu-
co,in regu.635.incip. querela etiam
non præparata.limi.2.

30 ¶Decimaseptima differentia est,
quòd filij,seu nepotes, & alij descen-
dētes ad hæreditatē suorū ascenden-
tium in locum suorum parētum per
repræsentationē vocantur.l. sed etsi
cōditioni.§.nepotes.ff.de hęred.insti
tu.l.1.§.sciendum.ff.de suis & legi.hę
red.l.2.C.de legi.hęre.§.cum filius.§.
fin.de hæred.quæ ab intes.defe.l.2. &
3.tit.13.par.6.l.9.tit.5.lib.3.fori.l.1.&
7.tit.6.eodem lib.3.fori. Sed patres &
alij ascendentes in successione descē
dentium secundum gradus proximi
tatem succedunt,nulla habita repræ
sentatione. Ideo pater excludit auū
maternum, & auus proauum. Itaq;
31 proximior in gradu remotiorem ex-
cludit. Authe. defuncto. vbi glossa
in verbo. gradus. Authen. de hæ-
redi.ab intest.veni.§.consequēs. coll.
9.l.4.tit.13.par.6.Alex. in cōsi.80.vol.
1.& in consi.115. circa dubitationē.
in prin.vol.2. Matthesi. de successi.
ab intest.2.ar.principa.nu.4.Cassane.
in cōsue.Burgun.rub.7.§. 6.nu.8.Ro-
landi.Bononiēsis de succes.ab intesta.
nu.8.&.9.Tellius Fernan. in.l.6. Tau
ri.num.16.Et ibi Gome.nu.5.&Xua.
in dict.amplia.16.nu.6.in fine.

32 ¶Decimaoctaua differentia est,
quòd filius bona à patre in fraudem
alienata vsque ad suam legitimam
reuocat. Bar in.l. non vsque,& in.l.
hæreditarium. ff. si quis à parent.
fuc.manu. Abb.in.c. Rainūtius nu.
23.de testa.Ias.in.l.qui se patris.num.
62.C.vnde li.& in.l.ait Prętor. §. sed
etsi quis iureiurando.in prin.ff.de iu-

reiu.& in.l. filium quem habentem. num.9.C.famil.hercis.& in Authen. nouissima.num.40.C.de inoffi.testa Cepolacau.22.incip.pater volés. Alexan.consi.47.circa primum.vol.1.De ci.consi.231.viso casu.num.7.Soci.regu.& tres fallentias in hoc scripsit, in regu.350.incip. patet. Ioan. Nicola.in.l. generaliter nume. 226. C. de secun. nup. Paul. de Monte pico in Authen. prætereà.nume.36.C.vnde vir & vxor.sed pater bona à filio alienata etiam in fraudem minimè vsq; ad suam legitimam reuocat. Bar. in. dict.l.non vsque.per tex.ibi Ias.in.d. l.filium quem habentem.nume.9.& in dict.Authen. nouissima.num.40. & in.l. qui se patris.nume.62.C. vnde lib.Barba.in.l.cum acutissimi.nu.47. C.de fideicommi. Xua. in. d. amplia. 16.num.9.vbi latiùs de hac rescripsit.

33 ¶Decimanona differentia est, in substitutione exemplari, quæ fit à patre filio mente capto, & non contra. l.ex facto.ff. de vulga. & pupi. substi. l. humanitatis. C. de impub. & alijs substitu. §. qua ratione. instit. de pupil.substitu l. 11. titul.5.part.6. hanc in specie differentiam scripsit Bald. in. dict.l. humanitatis. num. 42. & Bart.in.d.l. ex facto.nume.8.vbi Alexand.num. 30. hãc esse communem opinionem affirmat.

34 Vigesima differentia est, testamentum in quo filius est præteritus, & nõ institutus, vel nominatim exhæredatus, nullum ipso iure esse.l.vnica. §.fi. ff.sitabulę testa.nullę exta.l.fi.ff.de li. & posthu.& in prin. insti de exhæte. libe. Quod aliter in præteritione patris est dicendum: quamuis querela, & contra tabulas remedium patri competat.l. filioque. §. 1. ff de inoffi.testa.l. illud. §. ad restamentum. ff.de bono. posse. contra tabu. Soci. in.l.cũm auus.num.7. ff. de condi. & demonstra. Ratio est, quia non ita hæreditas ascendentibus sicut descẽdentibus est debita.

35 Vigesimaprima differentia est, quòd filius ad dotãdam matrem etiã pauperem ad secundum matrimonium transeũtem compellendus nõ est.Baldus in.l. 1.in fine. C. de inofficio. doti. &. in.l. qui liberos. ff. de ri. nup.& in.l.1.§.pręterea.ff.de tute.Ias. in.§.fuerat.nu.121.insti.de actio. Guilier.Bene.in ca.Rainũtius, verbo dotẽ quã ei dederat.nu.70. de testa.hãc esse cõmunẽ opinionẽ affirmat & eã rationẽ refert Tiraquel.in.ll.cõnubia lib.lege.1.nu. 6. quod lõgè aliter est in parẽtibus, qui ad dotãdas filias cõpellũtur.l.qui liberos.ff. de ritu. nup. l.dotẽ dedit.de colla.bono.l. fi. C. de dotis promi.l.8.&.9.titu.11.par.4.& superiùs à me cap.5.latiùs dictũ est.

36 Vigesimasecunda differentia est, in casu quẽ scripsit Ludo. à Sardis, de natu.li.rub. de obligatione inter patrẽ & filiũ.nu.4.dicẽs, quòd ad alẽdos patres spurios filij spurij nõ sunt cõpellẽdi.Idẽ tenuit Anto.Ca.decisio.164. in causa Ioãnis.in fine, dicẽs non esse eandẽ rationẽ in alẽdis parẽtibus quę est in alendis liberis spurijs, & quia id in iure nõ reperitur expressum, & q. in educatiõe filiorũ spuriorũ statutũ fuit, vt latiùs supra ca.21. à medictum est, extẽdendũ ad educationẽ parẽtũ minimè est. Quod sanè nimis durũ esse arbitror, nisi predicta cõclusio in nefarijs, & in cestuosis filijs intelligatur.

37 ¶Vigesimatertia differentia est, quod fili[9] illegitimus beneficiũ sui patris absq; legitima dispẽsatione habere nõ poterit.c.præsentiũ.c. ex transmissa.c. Michael.de filijs presby. per ratiões à me plenius supra ca.20. nu. 109.relaras, sed pater beneficium sui filij citra dispensationem habere poterit, vt concludit Petrus Reb. in pra-

in praxi beneficiali. titu. de dispensatione super defect. nata. nu. 29. dicēs, 38 quòd ob id permittitur, quia non innititur expresse prohibitum, & cum sit id odiosum, iuxta notissimam iuris regulam restringendum est.

39 ¶ Vigesimaquarta differentia est in bonis feudalibus, in quibus ascendētes descēdentibus nō succedūt. ca. 1. in prin. de natu. suc. fen. in vsi. feu. Chassane. in cōsue. Burgun. rub. 7. §. 6. Matt. de Afflict. in cōsue. Neapoli. lib. 3. rub. 24. num. 28.

40 ¶ Vigesimaquinta differētia est, in bonis, quæ secundum vsum & consuetudinem municipalem fori de Sepulueda & de Molina ad truncum & radicem redeunt, vt plenissimè à me supra cap. 30. expositum est.

41 ¶ Vigesimasexta differentia est, quod ad omnes effectus suitatis, de quibus in. l. si emancipati. C. de colla. & in. l. apud hostes. C. de suis & legi. li. & in. l. vnica. C. de ijs qui ante aper. tab. pro vt latissimè suprà. cap. 4. à me scriptum est.

SVMMARIVM.

1 *De successione collateralium.*
2 *Ascendentibus, & descendentibus non existentibus extranei & penitus ignoti hæredes possunt institui, & nu. 3.*
4 *Qui extraneos hæredes instituit, omissis consanguineis indigentibus, peccat mortaliter.*
5 *Potius consanguineis, quam extraneis subueniendum est.*
6 *Fratrem pauperem frater tenetur alere.*
7 *Clericus de reditibus ecclesiæ dotare sororem tenetur*
8 *Consanguinei in gradu proximiores ad hæreditatem consanguineorum vocantur.*
9 *Nullū agnationis & cognationis est discrimē.*
10 *Proximior in gradu remotiorem excludit.*
11 *Consanguineus simpliciter institutis, cēsentur instituti ij, qui gradu proximiores sunt.*
12 *De causa & opulenta hæreditate Cordubēsi.*
13 *Testator videtur id velle quod lex disponit.*
14 *Proximiores in gradu dicuntur respectu testatoris.*
15 *Verba dubia potiùs ad testatorem quàm ad hæredem sunt referenda.*
16 *Testator maiorem dilectionē erga proximiores censetur habere.*
17 *Quomodo filij duorum fratrum inter se ab intestato succedant.*
18 *Opinio contraria refertur.*
19 *Tot sunt partes in successione, quot sunt personæ succedentes.*
20 *Lex. 9. Tauri ius commune non corrigit.*
21 *Antonius Gomez ius sua opinione fuit deceptus, ideo meritò reprehenditur.*
22 *Quando proximitas gradus non attenditur.*
23 *Consanguinei vsque decimum gradum inclusiue admittuntur.*
24 *Verus sensus ad. l. 6. titul. 13. par. 6.*
25 *Consanguinei vsque ad centesimum ac millesimum gradum ad successionē regni vel Maioricatus admittuntur.*
26 *De computatione graduum.*

Cap. XXXII.

1 PRo nostri instituti complemento successio collateraliū, seu consanguineorum explicāda est, ex testamento ascēdentibus, ac descendentibus nō existentibus extranei, & penitus ignoti institui possunt, & consanguinei seu collaterales præteriri & cum causa, vel sine ea exhæredari, si exhæredationis nomē hoc habere meretur.

2 l. extraneum. C. de hære. insti. l. fratres. C. de inoffi. testa. l. 12. titu. 7. par. 6. l. 2. & 3. tit. 8. par. 6. de quadam tamen æquitate nimis graue esse videtur, bona venientibus ab intestato auferri: vt inquit. l. fi. C. de testa. mili. Quā ad hoc allegat Bald. in. l. humanitatis.

tatis.nu.7.C.de impub.& alijs ſubſti.
& in.l.fi.per tex.ibi.C.quo.bono. Vbi
inquit, non ſtantibus, aſcendẽtibus
neq; deſcendẽtibus ſucceſsio conſan
3 guineis eſt quaſi debita de iure natu-
rali.gloſ. in verbo.debita.in.l.fi.C.de
codi.latè. Fortu. Garci.in.l.Gallus.§.
idẽ credendũ.ff.de libe.& poſth & le
gitur in lib.numerorum. cap.27. Da-
4 bitur hæreditas ijs, qui proximi ſunt.
Vnde meritò inquit Ioan Faber.in.§.
1.in fine inſti.de hære.quę abinteſta.
defe.allegando textum in.c.ſi quis re
liquerit.30.diſtin. Quod qui inſtituit
extraneos hęredes,omiſsis cõſangui-
neis indigentibus, facit contra offi-
cium pietatis,& mortaliter peccat.&
Petrus Ancha.in regu. poſſeſſor.quæ
ſtio.1.de regu.iu.lib.6. Quod qui mo
riens relinquit fratres, vel conſangui
neos indigentes & extraneum diui-
tem hæredem inſtituit, inſtitutus bo
na conſcientia hæreditatem nõ poſsi
det. gloſ.in.l.13.tit.6.lib.3. Fori.Pala.
5 Rub.in.l.7. Tauri,in fin. Potiùs enim
conſanguineis, quàm extraneis ſub-
ueniendum eſt.c.1.Vbi Abb.nu.4.de
cohabi.cleri.& muli.& in.c.Vt ſuper.
in fi.de rebus eccle. non alie.c.non ſa
tis. 86.diſt. c.quieſcamus. vbi glo.42.
diſt.S. Tho.2.2.q.32.art.9.hinc eſt,ꝙ
frater compellendus eſt alere fratrẽ,
ſeu ſororem inopem etiam vterinã.
6 tex.ſingu.vbi glo.fi.& Bal.ibi.in.l.qui
filiũ.ff.vbi pupi.edu.debe.glo.in ver-
bo.iuſtè.in.l.ſi quis à liberis.§.idẽ ſcri
pſit.ff.de lib.agno.glo.in.l.1.C.eo.tit.
glo.fi.in.l.nõ omni.C.de adminiſ. tu-
to. glo. in verbo. alio patre. in.l.cùm
plures. §.cũ tutor.ff.eo.ti.l.1.§.1.ff.de
tute.& ratio. diſtra.ibi,matri aut ſoro
ri, quæ aliter ſe tueri non poſſunt.l.
quamuis. ff.ſolu.matri.ibi, aut fratri-
bus, aut parentibus conſulere.l.8.tit.
16.par.6.Bal.in.l.fi.nu.7. C.dotis pro-
mi.& in Authẽ.res quæ.nu.18. C.cõ-
mu.de lega.Bar.in.l.quæſitum.ff.vbi
pupi.edu.debe.& in rub.procemij.ff.
vete.nu. 14. & in tracta.de ali.nu.15.
Iaſ.in.d.Authen.res quæ.nu.10. & in
l.1.nu.29.ff.ſolu.matri.& in.§.fuerat.
nu.105.inſtit. de actio.Ancha.conſi.
434. ex narratis.nu. 3. Soci.conſi.57.
nu. 4. Xua.in.d.l.quoniam. in priori-
bus limitatio.2.Pala.Rub.in.c.per ve
ſtras.§.20.nu.6.in fin.fol.92.de dona.
inter vi.& vxo. vbi allegat Antoni.de
7 Bu.& Abb. quòd frater cleric⁹ de red
ditibus etiam ecclesię ſororem dota-
re tenetur, ſi illa non habet vnde ſe
dotet, quia clericus magis tenetur ex
ercere actum charitatis circa conſan
guineos & proximos, quam alius.ca.
relatũ. ne clerici, vel monachi. Opti-
mè Stepha. Aufre.in aditio. ad cape.
Tolo.deciſio.289.in fine.
8 ¶Hactenus dictum eſt in ſucceſ-
ſione ex teſtamento: abinteſtato ve-
rò aſcendentibus,& deſcendentibus
deficientibus, collaterales vt puta a-
gnati, vel cognati in gradu proximio
res ad hæreditatem ſuorum conſan-
guineorum vocantur.l.1.l.cõſangui-
nitatis. Authen.ceſſante.Authẽ.poſt
fratres.C.de legi.hære.l.2.ff.eo.tit.&
in prin.inſt.de legi.agna ſucce.l. 5.&
6.tit.13.par.6.l.10.tit.6.lib.3.fori.nul-
lo habito diſcrimine agnatiõis, & co-
9 gnationis.in. d. Authẽ. ceſſante.in fi.
Authen.de hæredi.abinteſta. veni.§.
nullam. colla 9.l.fi. C.vnde legi.& in
prin. inſti. de ſucc.cogn. quod etiam
in ſucceſsione ex teſtamento proce-
dit, proximiorẽ in gradu potiorẽ eſſe
in ſucceſsione,& alios remotiores ex
10 cludere. veluti ſi auus inſtituat filiũ
& nepotẽ hæredes, primo loco cenſe
tur vocatus pater, poſtea vero nepos.
l. peto.§. fratre.ff.de lega.ſecũ.l.fi.C.
de verbo.ſigni.d.Authẽ. poſt fratres.
Iaſ. hanc fatetur eſſe cõmunem in.l.
Gallus.§. quidam rectè.ff.de lib. &
poſthu.

posthu. Alex. consi. 14: super quæstio
ne proposita. nu. 4. vol. 4. Idem si testa-
tor simpliciter instituit vel substituit
11 consanguineos, intelligunt ur instiru
ti cōsanguinei qui proximiores sunt,
& qui abintestato erant successuri.
Bald. in. l. 1. nume. 7. per tex. ibi. C. de
secun. nup. Ias. in. d. §. quidam rectè.
num. 18. ob id meritò in Sonatu Gra-
12 natensi super pingui & opulenta hæ-
reditate fuit iudicatum: quod merca
tor quidam Cordubensis interroga-
tus tempore mortis in testamento,
quos hæredes habere voluisset, dixit,
quod fratres suos, & testatoris erant
fratres vtrinque coniuncti, & alij fra
tres vterini tātum. Fratres vtrinque
coniunctos hæredes esse, & non vte-
rinos. vt affirmat Telli. Fernan. in. l. 8.
13 Tauri, quia testator videtur id velle,
quod. l. disponit. l. cum quidam. §.
quemadmodum. de verbo. signi. Bal.
in. l. precibus. nu. 44. C. de impub. &
alijs substitu. & in. l. quidam elugio.
nu. 3. in fine. C. de iure delib. Alexan.
consi. 55. nu. 17. volu. 4. Decius consi.
133. in effectu quæritur. nu. 4. vbi ad
id allegat Pau. Castren. in Authenti.
defuncto. C. ad Tertul. & quia in du-
14 bio testator præsumitur disponere se
cundum quod ius disponit, vt inquit
Bald. in. l. 2. C. de condi. inser. & opti-
mè Decius in dict. consi. 153. nu. 4. &
hæc proximitas consideratur respe-
ctu testatoris & non respectu hære-
dis. Veluti, si quispiam in suo testamē
to dixerit, deficiente prole legitima,
vel in alio casu, bona vel Maioricatus
ad hæredes, vel consanguineos per-
ueniant, id intelligendum est de pro
ximioribus testatoris, & nō hæredis.
glo. est singu. quam pluries in praxi
vidi, in. l. ex facto, in verbo, sua, ibi, id
est rogantis. ff. ad Trebel. Bart. in. l. cū
in testamento. per text. ibi. ff. de auro
& argento legato. Ioan. de Imola. in
d. l. ex facto. Ripa. in. l. filijsfamilias. §.
Diui. num. 31. ff. de lega. pri. Iasō. in. l. si
pecuniam. in fine. ff. Si certpetatur. Ale-
xan. consi. 56. consideratis in prin. vo
lu. 1. & consi. 23. col. 1. volu. 2. Hippo.
Sing. 21. Couarru. in quæst. practi. ca.
fin. nu. 4. Telli. Fernan. in. l. 27. Tauri.
nu. 7. Idem dicendum est, quādo ver
15 ba dubia referri possunt ad testatorē
& ad hęredem, potiùs referenda sunt
ad testatorem, quàm ad hæredem.
Bart. in. d. l. ex facto. & Ias. in. d. l. Si pe-
cuniam. Ratio omnium prædictorū
esse poterit, quia maiorem dilectio-
nem & affectionem præsumitur de-
functus circa proximiores, quàm er-
16 ga remotiores habere. l. hęredes mei.
§. fi. ff. ad Trebel. l. 3. §. si duo. ff. de le-
gi. tuto. §. si plures. insti. de legi. agna-
tute. quæ regula locum non habet,
quando datur in successione repræ-
sentatio & vnus in locū alterius suc-
cedit, vt puta in fratribus legitimis &
naturalibus vtrinq; coniunctis, quan
do filij fratris præmortui ad hæredita
tem patrui simul cum patruo super-
stite in stirpes, & non in capita vocan
tur, & eam portionem habebūt, quā
eorum pater si viueret habiturꝰ fuis-
set. Authen. cessante. Vbi glo. Bart. &
alij. C. de legi. hære. Authen. de hære.
abintest. veni. §. reliquum. colla. 9. &
in. d. Authen. post fratres. l. 5. titu. 13.
par. 6. l. 8. Tauri. Ratio est, propter re-
præsentationem, & quia in locum &
personam sui patris succedunt, ideo
eodem iure vtuntur. l. 1. §. Si quis per
cepto fundo. ff. ad Trebel. l. qui in ius.
17 ff. de regu. iu. Idemque de iure com-
muni dicendum est, quando filij duo
rum, vel trium fratrum inter se abin-
testato succedunt, q̄ in stirpes & non
in capita succedant. glo. Bart. & Ang.
& cōmuniter alij, in. d. Authē. cessan
te. Idem Bar. in. l. 1. §. interdū. in fi. ff. si
pars hære. petat. & in. l. post consan-

guineos.§.hæreditas.ff.de suis & legi.
hære.Auth.de hære.abintest.venien.
§.reliquum.Vbi Ang. Colla.9. Dinus
de succe.abintesta.num.5. Matthesi.
de succe.abintest.art.3. principa. nu.
12.Rota Bononien. de succe. abinte-
sto.nu.17.Guido. Papæ, decisio.134.
incip.Sed quæliter, vbi inquit ita fuis-
se iudicatum, hanc affirmat esse com
munem opinionem. Alex.consil.29.
perspectis,num.2. volu.5.& consi.55.
vol.4.num.5. Chassané.consi.47. nu.
29. Boeri. in quodam consilio posito
post lecturam Dini, de regu.iu.lib.6.
est glo.in verb.vt puta & alia in verb.
hæreditatis.& alia in verb. vendica-
tionem,in l.1.§.fi.ff.si pars hære.peta.
glos.in verbo.si autem,in dict. Auth.
de hæred.abintesta.veni.§. Si igitur.

18 ¶ Contrariam vero sententiam,
quod filij fratrum inter se succedant
in capita,& non in stirpes, tenuit glo.
in verb.superstites.in.§.hoc etiam.in-
sti. de legi.agna. succe. Bald. in dict.
Authen.cessante.nume.2. Vbi Salice.
& Ang.in.§.cum filius.insti. de hære.
quæ abintest.defe. & hanc opinionē
approbat.l.15.titul.13. part.6.& l.13.
titul.6.lib.5.Fori.Ratio est, quia om-
nes in pari sunt gradu,eodemque gra
du à defuncto distant, merito inter
eos æqualis seruatur successio. l.2.§.
hæreditas.ff.de suis & legi. hære.l. cō-
sanguinitatis.C.eodem titul. Authé.
de herede.abintest.veni.§.si vero ne-
que fratres.colla.9.§.si plures,insti.de
19 legi.agna. succe. Ideo tot erunt par-
tes in successione, quot sunt personæ
succedentes, & vnusquisque succe-
dit ex persona sua, & nulla datur in-
ter eos repræsentatio. Anto.verò Go-
me. cum sit suapte natura nouitatis
amator, tenuit in.l.8. num.10. Tauri,
prædictam legem. 8. corrigere hanc
opinionem, & dictam. l.15. titul.13.
par.6. Quam opinionem nimis erro-
neam & falsam esse censeo, quia præ
dicta.l.8.Tauri tantū loquitur in suc-
cessione patruorum, quod consobri-
ni succedant cum patruo superstite
in stirpes,& non in capita,cū sint in di
spari gradu. Quo casu datur repræsen
tatio vlterioribus cum proximiori-
bus. Sed quādo successio est inter eos
20 dem eiusdem gradus, vt in nostro ca-
su,nihil prorsus de hoc disponit. dict.
21 l.8. Tauri. Ideo ius commune seruan-
dum est. & Anto. Gom. reprehendi
meretur,vt cum merito reprehendit
Tell. Fernan.in l.8.Tauri.nu.3.

22 ¶ Sed quando nepotes, pronepo-
tes,alijve descendentes ad hæredita-
tem aui, vel aliorum ascēdentium cū
patruis concurrunt propter repræsen
tationem proximitas graduum non at-
tenditur.l.vt intestato. C.de suis & le
gi.hære.l.2.& .3.C.de suis & legi.lib.&
in dict.§.cum filius.l.3.titu.13.part.6.
l.7.titu.6.lib.5.Fori. & quando agitur
de successione patrui,non considera-
tur proximitas graduum, sed repræ-
sentatio. Ideo consobrini in locū suo-
rum parentum succedunt.d. Authé.
post fratres. Vbi Batt. Bald. & Salice.
Ange.in dict.§.reliquum.Ias.in.l.spo
test.num.53.ff. de acqui.hære. Alex.
consi.44.videtur prima facie.nu.15.
vol.5.Deci.consi.1.& consi.217.in ca
su proposito.nu.2.& consi.484. æqui-
tate.nume.7.& consi.527. in ciuitate
Rauennæ.num.9.& consi.553. in ciui-
tate Lucana.in princi. Vbi plures ra-
tiones & iura ad id allegat, denique
quando agitur de successione ascen-
dentium,& de successione patrui, in
his duobus tantum casibus datur re-
præsentatio,& non in alijs,vt conclu-
dit Deci.in locis superius allegatis, &
nulla data repræsentatione, qui proxi
mior est in gradu ex agnatis,seu cog-
natis potentior est in successione, &
alios remotiores excludit.dict.l. con-
sangui-

ſanguinitatis. dict. Authen. poſt fratres in.2.l.6.titul.13.par.6. & numer. cap.27. habetur, dabitur hæreditas ijs qui proximiores ſunt, & agnati & cognati, nullo inter eos diſcrimine quòad ſexus, habito. vſque ad decimum gra-
23 dum incluſiuè abinteſtato ſuccedũt. §.fin. inſti. de ſucce. cogna. §. ſunt autem. inſti. de bono poſſe. Bart. in.l.fi. C. vnde legi. gloſſ. Abb. & alij, in cap. poſtremo. de appella. latè Mattheſi. de ſucce. abinteſt. 3. arti. principa. nu. 30. l.6. titul.13. part.6. in qua impreſſorum vitio poſitum eſt, haſta el doze-
24 no grado. Et legendum eſt ſecũdum verum ſenſum, haſta el dezeno grado, & ita cum iure communi concordat. dict. l. partitæ.

25 ¶ In ſucceſsione verò Regni, Ducatus, Batoniæ, ſeu Maioricatus etiã ſi in centenſimo vel milleſimo gradu conſanguinei diſtent, non ob id ab his ſucceſsionibus ſunt repellẽdi, ſed admittendi. Ita egregiè inquit Bald. in ca.1. §. Capitanei. verſi. Item opponitur de feudo marchiæ in vſi. feu. quem ibi in fine ſequitur Iaco. Alua. & Iaſ. in.l.fin. numer.3. C. vnde legi. Deci. conſi.85. diligenter. nume.3. & 4. Guillier. à Monſerrat de ſucce. regum. nume.39. vbi plenè de hoc Hippo. Singu.422. incip. agnati. Couarru. lib.3. reſolu. cap.5, nume.4. verſi.5. &
26 graduum cõputatio qualiter fiat, habetur in.l. Iuris Conſultus. Vbi gloſſ. magna. ff. de gradi. gloſſ. & ſcri. in.l.fi. C. de ſucceſſorio edicto. Rolan. Bononien. de ſucceſ. abinteſta. numer.22. Mattheſi. de ſucceſ. abinteſta.3. arti. principa. nume.32.

S V M M A R I V M.

1 *Maritus & vxor ſibi inuicẽ abinteſtato ſuccedunt excluſo fiſco.*
2 *Quotidiana memoriæ potiùs ſunt cõmittẽda.*
3 *Omnia priuilegia dotis.*
4 *Vxor ſoluto matrimonio viginti duo commoda ex bonis mariti conſequi poteſt.*
5 *Vxori ſua dos integra reſtituenda eſt.*
6 *Dotis cauſa eſt ſummaria, & omni breuitate eſt terminanda.*
7 *Dotis cauſa dicitur pia.*
8 *An & quando cauſa dotis cenſeatur eſſe pia.*
9 *Quilibet hæres inſolidum pro dote ab vxore conueniendus eſt.*
10 *Doctores contrariam aſſertionem tenentes.*
11 *Declaratio ad.l. cum ab vno. ff. de lega. ſecun.*
12 *Vxor an propria ſua auctoritate dotem capere poßit.*
13 *Vxori ſumptus & expenſæ ad conſequendam dotem ſunt miniſtrandæ.*
14 *Idem dicendum eſt in priuato litigante ſuper re communi.*
15 *Et in paupere litigante aduerſus diuitem.*
16 *Medietas lucrorum, quæ conſtante matrimonio fuerunt acquiſita ad vxorem pertinet.*
17 *Maritus & vxor ſunt ſocij diuinæ & humanæ ſocietatis.*
18 *Leonina eſt ſocietas ſi lucra inuicem non communicantur.*
19 *Differentia inter ius commune & regium.*
20 *Alphonſus à Montaluo meritò reprehẽditur.*
21 *Bona potiùs præſumuntur eſſe mariti, quàm vxoris.*
22 *Lex.203. ſtyli, eſt in vſu & obſeruantia.*
23 *Declaratio ad quædam iura regia.*
24 *Donare nihil aliud eſſe, quàm perdere.*
25 *Antonius Gome. maxima cum ratione reprehenditur.*
26 *Quædam concordia ad conciliandas opiniones contrarias.*
27 *Vxor an intereſſe rerum dotalium propter moram petere poßit.*
28 *Vxor propter dotem non ſolutam vſuras non lucratur.*
29 *Quod aliter eſt in marito.*
30 *Mulier indotata à ſuo contemnitur viro.*
31 *Maritus vxorem expellere poteſt, ſi dos ſibi promiſſa non ſoluatur.*
32 *Vxor fructus rerum dotalium à die ſoluti matrimonij perceptos conſequitur.*

33 *Vxor iuxta forum Valentinum dotis augmentum lucratur, vulgo el creix.*
34 *Vxor etiam conſequitur arras datas ſeu promiſſas.*
35 *Arræ in præmium pudicitiæ & virginitatis conceduntur.*
3 *Diſcrimina inter arras, & donationes propter nuptias.*
37 *Arrarum promiſſio eſt hodie limitata.*
38 *Vxor anulos lucratur.*
39 *An anuli quotidiani tantùm ad vxorem pertineant.*
40 *Donatiões propter nuptias ad vxorẽ pertinẽt.*
41 *Iocalia ad vxorem pertinent.*
42 *Petitio. 101. Mãtuæ Carpẽtanæ anno. 1534.*
43 *Vxor bona paraphernalia lucratur.*
45 *Quæ dicantur bona paraphernalia.*
45 *An ad vxorem bona aduentitia pertineant.*
46 *Sponſalitia largitas an ſit vxoris.*
47 *Vxor etiam conſequitur veſtes quotidianas.*
48 *Lectum etiam quotidianũ vxor conſequitur.*
49 *Vxor veſtes lugubres petere poteſt.*
50 *Alenda eſt vxor ab hæredibus viri intra annum luctus.*
51 *Si dos ſtatim reſtituitur minimè vxor eſt alenda.*
52 *Vxor lucratur etiam omnes donationes à marito in vita factas.*
53 *Vxor conſequitur etiam omnia legata à marito relicta.*
54 *Vxor marito ſuccedit iuxta Authen. præterea C. vnde vir & vxor.*
55 *Prædia empta ex pecunia dotali vxoris efficiuntur.*
56 *Ventri alimenta ſunt præſtanda.*

Cap. XXXIII.

1 Deficientibus agnatis & cognatis vſq; ad decimum gradum, maritus & vxor abinteſtato inuicem ſibi inſolidũ fiſco excluſo, ſuccedunt. l. vnica. ff. vnde vir & vxor. l. 1. C. eo. titu. §. aliã. inſti. de bono. poſſe. l. 6. in fine. tit. 13. par. 6. de qua ſucceſsione quampluri ma ſcripſit Mattheſi. de ſucceſ. abinteſta. 4. arti. principa. & Nicolaus de Vbaldis de ſucceſ. abinteſta. in. 4. parte. Decius conſi. 24. per totum. Segura in. l. cohæredi. §. cum filiæ. nu. 210. ff. de vulga. Caſti. in. l. 30. Tauri. Iaſ. latiſsimè omnium, in. l. 1. col. 1. &. 2. C. vnde vit & vxot. Vbi tegulam & ſeptem fallentias in hoc tefert. Hæc ſanè ſucceſsio, quod poſt agnatos & cognatos admittatur vxor, rarò in iudicijs agitatur. Ob id oppottunè nimis vtile ac neceſſatium boc in loco mihi viſum fuit omnia teferre, quæ ſoluto mattimonio, mulier ex bonis mariti conſequi poſsit, quæ alibi ſcripta non repetiuntur: & frequẽtet ac paſſim in fotenſibus cõttouerſijs verſantut, meritò tanquam quotidiana ſilentio telinquenda non ſunt, ſed memoriæ tradenda, vt inquit Paulus iuriſconſultus in. l. legaui. in princip. ff.
2 de libe. lega. hiſce verbis. Plenius rogo quæ ad hæc ſpectãt attingas, quo-
3 tidiana enim ſunt. &c. Meum tamen inſtitutum non eſt, priuilegia dotis enumerate, quæ ſcripſit Specu. in tit. de dote poſt diuottium teſtituẽ. glo. Batt. Bald. Pau. & vterque Imola in. l. 1. ff. ſolut. matti. Bald. & Salice. in tub. C. de ptiui. dotis. Pala. Rub. in rub. de dona. inter vi. & vxo. §. 13. cũ ſequen. Nicolaus Euerat. in locis argumen. de dote ad argumenta. fol. 307. & Iaco. Butri. de dote. Baptiſ. de ſancto Blaſio, in ſingu. ſuo tractatu de priuilegijs dotalibus. Et Ioan. Campe. de dote. ac latiſsimè omnium Bal. Noue in tract. de dote. vbi. 355. priuilegia dotis congeſsit. Volumus hoc in loco tã
4 tantùm referre, omnia quæ vxor ſoluto matrimonio ex bonis mariti petere poſsit, quæ ſunt. 22. ſequentia.
5 ¶Primo vxor dotem ſuam petere poteſt

potest sibi integram restitui.l.1.&.2.
C. solu.matri.l. iure succursum est.ff.
de iure dotium.c.1.de dona.inter vi.
& vxorem.l.23.&.26.&.30.&.31.tit.
11.part.4.l.17. Tauri. Et quando dos
in rebus immobilibus cōsistit statim
vxori est restituēda. Si verò in rebus
mobilibus intra annum.l.vnica.§.ex
contrario.C.de rei vxo.actio.l.31.tit.
6 11.par.4.l.3.titu.2.lib.3.fori.& causa
dotis est summaria, & omni breuita-
te terminanda. & in ea dilationes &
termini debent abbreuiari per iudi-
cem.Bar.in.l.1.ff.solu.matri.& in.l.2.
ff.de re iudi. Pala Rub.in cap.per ve-
stras.1.parte.§.15.nume.6.de dona.
inter vir.& vxor. De qua re latè scri-
psi in meis singularibus.singu.14.nu.
7 11.cum causa dotis dicatur causa pia.
l.cum ijs.§.si mulier.ibi.pietatis cau-
sa, ex qua solutum repeti nō poterit.
ff.de condi.indebi.glo.in.§.is quoq;
in verbo.cepisset.insti. quibus mo re
cōtra. obliga. & alia glo.in verbo.per
errorem.insti.de obliga. quæ ex qua-
si contrā. nas.l.35.tit.14.pat.5.Bar.in
l.si constante.nume.42.&45.ff.solu.
matri.& in.l.si ego.in prin.& in.§.1.
ff.de iure do.& in.l.2.§.Titio.ff.de do
na.Quod intelligendum est, quando
8 dos relinquitur mulieri pauperi pro
ea maritanda, quia tunc respectu di-
uini nominis censetur relicta. quod
aliter est in alia dote, vel in ea quæ
causa amicitiæ, vel affinitatis relin-
quitur. text.in.l.Mela.ibi.pietatis in-
tuitu ff.de alimen.&ciba.lega.Bal.in
l.post mortem.in fine.C.de fideicom
mis. Bart. vbi plenè Ias. in. d.§.si mu-
lier.in fine.Ludo.Roma.in repe. Au-
then.similiter.colu.3.C.ad.l.falcidiā.
Guillet. Bene.in.d.ca.Rainuntius,in
verbo.& soboles, quam gestabat in
vtero.num.5.Pala.Rub.in repe.rubr.
de dona. inter vir.& vxor.§.49. & su-
9 per.c.per vestras.§.12.fol.90.col.3.&
aduersus quemlibet hæredem insoli-
dum pro sua dote potest mulier age-
re.Bar. in.l.cùm ab vno.in princip ff.
de lega.2.per text.ibi, allegando Di-
num & Cynum idem tenentes.& Al
beri. ibi super glo. 3. & Ioan de Imo-
la. ibi.nota.2.allegando ad id.l.seruo
legato.§.si testator.ff. de lega. 1. &
Pau. de Cas.in.d.l.cùm ab vno.in fin.
affirmat hanc opinionem tenere om
nes Doctores.& in.l. debitorum post
principium.C.de pac.Petrus de Raue
na in Alphabeto aureo.fol.77.col.2.
& Euerat.in Topicis iuris,loco.25.
10 ¶Contrariam verò opinionem te
nuit Bal.in.d.l.cùm ab vno.in pri.op-
po. & in.l.pro hæreditarijs.num.6.C.
de hære. actio. vbi reprehendit tenē-
tes contrariam opinionem. pro qua
est glos. magna in. d.l. pro hæredita-
rijs. & glo.in verbo,suo iure. alia glo.
in verbo. actiones.in.l.vnica.§.videa
mus. C. de rei. vxo. actio.Et hanc ar-
bitror esse veram & iuridicam opi-
nionem. cui non obstat. d.l. cùm ab
11 vno,super qua Bart.principaliter fun
datur, quia ibi de voluntate testato-
ris contra vnum hæredem insolidum
actum fuit,quod iure fieri potest, per
l.seruo legato.§.si testator. Et ne den
tur tot specialitates cōtra.l.1.C.de do
tis promi.Bar.in.l. repeti.ff.de quæst.
Abb.in.c.1.nume.7.C.de conse.opti
mè Alex.consi.117.nu.3.vol.5.
12 ¶Atque vxor propria authoritate
absque iudicis mandato, res dotales
capere potest, dummodo vacua sit
possessio.Bal.in.l.cum tibi.C.qui po-
tiores in pig.habe.& in.l.penultima.
in prin. C.de non nume.pecu.& in.l.
1.nume.4.C.de seruo pign.dato ma-
nu.& in.l.penultima.num.2.C.de pi
gno.actio. Vbi inquit, quòd mortuo
marito potest vxor sua propria aucto
ritate absque aliqua iudicis licentia
remanere in detentione domus, quā

cium marito viuente habitabat iure
familiaritatis, tanquam vxor & eam
propria authoritate poteſt pro dote
ſua retinere & poſsidere. Bald. Noue.
ſequitur in tracta. de dote. 6. priui. 13.
limita. Iaſ. in. §. Item Seruiana, nume.
72. inſtitu. de actio. Socin. conſil. 131.
nume. 7. volum. 1. Decius conſi. 232.
nume. 2. Iaſ. conſi. 85. in fine. volu. 3.
optimè Pala. Rub. in rub. de dona. in-
ter vir. & vxor. §. 59. Xua. in. l. 8. tit. de
las herencias. lib. 3. Fori.

13 ¶Secundò, poteſt vxor petere à
marito, vel eius hæredibus ſumptus
& expenſas neceſſarias ad conſequē-
dam dotem, cum vxor nulla alia bo-
na niſi dotalia obtineat. Ita ſingulari
ter Alb. affirmat in. l. Vbi adhuc. fina.
col. verſi. ſed cuius expenſis. C. de iu-
re do. allegando ad id. l. fio. in fi. C. de
ordi. cog. pro qua cōcluſione eſt tex.
in. l. ſi inſtituta. §. de inoffícioſo. ff. de
inoffici. teſtamen. & cap. ex parte. ca.
olim. de accuſa. De qua re Specu. in ti
tu. de inquiſitione. §. fina. Hoſtien. in
ſumma de accuſa. §. 1. Franciſ. Areti.
in cap. Si qui teſtium. penul. col. de te
ſti. Præpo. in. c. ex parte. nume. 11. de
ſpōſa. Caſti. in. l. 81. Tauri. in fin. opti-
mè Pala. Rub. in repet. c. per veſtras. 1.
part. §. 39. fol. 75. 3. & . 4. colum. de do-
na. inter virum & vxor. Vbi conclu-
dit, quod idem eſt quando priuatus
14 litigat ſuper bonis, quæ prætēdit eſſe
communia, vel ad ſe pertinere ſi ali-
qua præſumptio eſt pro ipſo, debent
ſibi miniſtrari expenſæ litis de illis
bonis, vt puta ſi lata fuit ſententia
in eius fauorem, à qua fuit appella-
tum. Et quod idem dicendum eſt,
quando diues litigat cum paupere,
15 quod cogendus eſt diues dare expen
ſas neceſſarias litis pauperi propter
eius paupertatem & inopiam, vt ibi
latiùs concludit Pala. Rub.

16 ¶Tertiò, vxor lucratur medietatē
omnium fructuum, qui durante ma-
trimonio fuerunt acquiſiti. c. 2. de do
na. inter vir. & vxo. l. 1. tit. 3. de las ga-
nancias. lib. 3. Fori. l. 11. tit. 4. de las la-
uores y particiones. libr. 3. Fori. l. 3. &
4. tit. 4. de las ganancias del marido, e
de la muger. libr. 5. ordi. l. 203. & . 205.
Styli. l. 14. & . l. 16. & . l. 53. in legibus
17 Tauri. Ratio eſt, quia vxor & maritus
ſunt ſocij diuinæ & humanæ ſocieta-
tis. l. aduerſus. C. de cri. expila. hære-
di. l. 1. ff. rerum amo. cap. 2. de ſponſa.
ibi, inſtar eorum qui matrimonium
contraxerunt, & de natura ſocietatis
eſt, vt adinuicem lucra communicē-
18 tur. aliâs eſſet leonina ſocietas. l. 1. l.
communicari. l. ſi nō fuerit. ff. pro ſo-
cio. Quę ſanè concluſio de iure regio
procedit, & non de iure communi.
nam bona conſtante matrimonio ac
quiſita inter virum & vxorem non
erant diuidenda, vt ſcripſit Pala. Rub.
19 in repe. rub. de dona. inter vir. & vxo.
§. 62. nu. 5. quod arbitror eſſe verum
contra opinionem Alphonſi de Mō-
20 taluo, in. l. 1. in verbo. de conſuno. tit.
3. de las gaoancias. libr. 3. Fori. Vbi af-
firmat prædicta iura regia non eſſe
contraria iuri communi, allegando
tex. in. d. c. 2. de dona. inter. vi. & vxo.
Qui ſanè text. ſecundum verum ſen-
ſum gloſſæ, & Doctorū, ibi intelligen
dus eſt de conſuetudine, & non de iu
re. Et omnia bona, quæ in domo ma-
riti, & vxoris ſimul habitantium repe
21 riuntur, præſumuntur potiùs mariti,
quàm vxoris, niſi contrarium probe-
tur. tex. & ibi glo. in. l. ob maritorum.
C. ne vxor pro marito. l. ſi ego. §. do-
tis. ff. de iure do. l. etiā. C. de dona. in-
ter vi. & vxo. l. Quintus Mutius. ff. co.
tit. quod quidquid, durāte matrimo-
nio acquiritur de bonis mariti, præſu
mitur eſſe quæſitum. De iure verò re
gio prędicta bona nō pręſumunť eſſe
mariti. ſed communia vxoris & viri,
niſi

nisi probet vnusquisque coniugum
sua esse. l. est singula. styli. 203. in or-
22 din. quæ ita in vsu & practica in iudi-
cijs versatur, vt affirmat glos. in. d. l. 1.
in verbo. de consuno. tit. 3. lib. 3. fori.
& Pala. Rub. in. d. rub. de dona. inter
vir. & vxor. §. 7. nume. 21. Et quamuis
maritus constante matrimonio bo-
na acquisita in eodem matrimonio
alienare possit, citra dolum & fraudē.
l. 4. titu. 4. de las ganancias. lib. 5. ordi.
& l. 205. styli, non tamen donare po-
terit quo ad medietatem mulieris,
23 quia donare nihil aliud est, quàm per
dere. l. filiusfamilias. in prin. ff. de do-
na. l. contra iuris ciuilis regulas. §. si fi-
lius. ff. de pactis. Et donare non est ad
ministrare patrimonium, sed illud di
24 lapidare. l. creditor. §. Lucius. ff. man-
dati. l. Imperator. ff. ad Trebel. ita bal.
consi. 235. libr. 2. Xua. in. l. 1. titu. 3. de
las ganancias. num. 52. lib. 3. Fori. Co
uarru. in libr. 3. resolutionum cap. 19.
nu. 2. Tellius Fernan. in. l. 19. Tauri.
nu. 3. cum sequen.
25 ¶Contrariam verò opinionem te
nuit Antonius Gome. in. l. 51. Tauri.
num. 73. vbi affirmat maritum posse
donare bona acquisita constante ma
trimonio, & quod ista est veritas quæ
sequenda est in consulendo & iudi-
cando. Cbassane. huic opinioni adhę
ret in constitu. Burgun. rub. 4. §. 3. di-
cens, quòd stante lege, quod bona ac
quisita constante matrimonio sint
communia & alia insuper lege existē
te, qua permissum est marito prædi-
cta bona alienare, quod maritus præ-
dicta bona acquisita possit donare.
Idem videtur tenere Nicolaus Boeri.
in consuetu. Bituricen. tit. des costu-
mes concernens les mariages. §. 2.
Quam opinionem erroneam & fal-
sam esse censeo, per iura & rationes
superius relatas. nam prędicta iura re
gia, in quib[9] Gome. principaliter fun
datur, non probant suam conclusio-
nem, sed potius cōtrariam, in his ver-
bis, saluo si se prouare que lo hizo cau
telosamente: quia si donare poterat
nulla prorsus in donatione adest cau
tela, cùm maritus donando suo iure
ex legis permissione vtatur, ac ita
hanc opinionem contra Gome. & se-
quaces, vltra Doctores superius rela-
tos tenuêre Pala. Rub. in rub. de do-
na. inter vir. & vxor. §. 66. num. 19. &
Didacus de Segura in tracta. de bo. lu
26 cra. constan. matri. nume. 44. cum se-
quen. Quæ opinio tenenda est: quic-
quid Gome. & cæteri contrariam opi
nionem tenentes dixerint, qui in
hoc iure optimo merentur reprehen
di, nisi eorum conclusio intelligatur,
quando in donatione aliqua subest
causa, vt puta, quia facta fuit beneme
rito, vel ob aliquam causam per. l. v-
nius. ff. si quid in frau. patro. l. si pater.
ff. quæ in frau. cred..
27 ¶Quartò, vxor interesse rerū do-
talium ab hæredibus viri petere pote
rit, quādo hæredes sunt in mora resti
tuendi dotem. l. in insulam. §. vsuras.
& ibi Bart. ff. solu. matri. l. 2. §. fina. ff.
de eo quod certo loco. Paulus de Ca-
stro in. l. diuortio. ff. solut. matri. Ias. in
§. fuerat. nume. 16. insti. de actio. Mat
thæ. de Afflict. decisio. 93. & 284. opti
me Thom. Gra. decisio. 103. num. 92.
Pala. Rub. in repet. c. per vestras. in. 6.
notabili. num. 8. vbi hāc affirmat esse
communem opinionē, & quampluri
28 ma de hac rescripsit, quāuis regulari-
ter vxor pro dote non soluta, interes-
se, aut vsuras consequi non possit: vt
tenent Innocen. Cardi. in. c. salubri-
ter, de vsuris. & ibi Anto. de Butri. &
Ancha. nume. 4. Ange. in. l. Tiria. nu-
me. 3. ff. de solu. vbi concludit nō va-
lere statutum Patauinum disponens
mortuo viro præstari vsuras vxori, do
29 nec dos restituatur. Quod aliter est
in

in marito, qui vſuras poteſt conſequi pro dote ſibi non ſoluta. c. ſalubriter. vbi Innocen. in prin. & Abb. num. 3. & Anto. de Butrio. nu. 4. & 8. de vſuris. Bar. in. l. in inſulam. §. vſuras. nu. 3. & ibi Pau. num. 4. & Alexan. & alij. ff. ſolu. matri. Bal. no. ne. de dote. 7. part. & in. 3. priuilegio dotis. Roma. conſil. 417. nume. 4. & 5. cum ſequen. Hippo. ſingu. 360. incip. ſcribitur. Latiſsimè omnium Caro. Moli. de vſuris. q. 74. nu. 495. & 523. Ratio eſt de. l. pro oneribus. C. de iure do. & de. l. Si cum dotem. §. ſin autem. ff. ſolu. matri. & quia mulier indotata à ſuo contem-
30 nitur viro. l. fina. C. ad Velleia. l. ſeruo legato. §. ſi teſtator. in. ff. de lega. pri. & ne maritus vxorē expellat pro-
31 pter dotem non ſolutam, quod iuſtè facere poteſt. c. per tuas. de dona. inter virum & vxo. ibi ne occaſione do tis detentę vxor à viro dimiſſa. Bald. noue. de dote parte. 6. 43. priui. col. 2. Xua. in. l. 1. num. 39. titu. 3. libr. 3. fori. Pala. Rub. in. d. ca. per veſtras. vltimo nota. §. 1. fol. 84. col. 2. & latè. Couatru. in. 4. 2. par. c. 7. nu. 2.

32 ¶Quintò, ſimili modo cōſequi poteſt vxor fructus rerum dotaliū à die ſoluti matrimonij perceptos, quādo dos fuit inæſtimata. l. de diuiſione. l. fructus. l. diuortio. l. impendia. §. fina. ff. ſolu. matri. l. 26. titu. 11. part. 4. quæ lex ſcripſit formam diuidendi fruct⁹ inter vxorem & hæredes viri.

33 ¶Sextò, poteſt cōſequi vxor iuxta foros Valentinos vltra dotem dotis augmentum, quod vulgo creix nuncupatur, quod eſt dimidiū totius dotis. Eſt forus ſecundus & quartus regis Iacobi primi, ſub titu. de artis, & ſponſa. qui forus locum habebat, ſiue mulier eſſet vidua, ſiue virgo. poſtea verò per forum legis Alphonſi primi, ſub titulo ſolut. matrimo. diſpoſitum eſt prædictum augmentum dotis in virgine tantùm habere locum, & nō in vidua. quo augmento vxores vtūtur ac fruuntur earum vita durante. Poſt mortem verò proprietatem hęredibus viri teſtituete tenentur. qui forus Valentinus de iure procedit, & illum approbat. l. 23. tit. 11, part. 4. de quo Xuarez in. l. 1. tit. 3. de las ganancias. nu. 43. lib. 3. fori.

34 ¶Septimò, conſequitur etiā vxor arras datas ſeu promiſſas. l. arris. l. fin. C. de ſponſa. l. 1. titu. 2. de las arras. lib. 3. fori. l. 1. titu. 11. part. 4. l. 50. & 51. in legibus Tauri. Et arræ vxori dantur
35 in præmium ſuæ pudicitiæ & virginitatis. l. res vxoris. ibi, pudicitiæ præmio. C. de dona. inter vir. & vxor. l. cū multæ. C. de donat. ante nup. Sed de iure regio huiuſmodi arræ dari, vel promitti poſſunt mulieri corruptæ, vel viduæ. l. 1. tit. 2. lib. 3. fori. De quo iure arræ dicuntur donationes propter nuptias, vt in. d. l. 1. tit. 11. 4. part. Couatru. in. 4. 2. parte. c. 3. §. 7. nu. 12.
36 vbi diſcrimen inter arras & donationes propter nuptias ſcripſit. Et Xua. in. d. l. 1. num. 30. tit. 2. de las arras. lib. 3. fori. Et Pal. Rub. in repe. rub. de dona. inter vi. & vxo. §. 24. & 25. vbi tres notandas differētias inter arras & donationes propter nuptias refert. Et vltra decimam ſuorum bonorum partem quis pro arris promittere nō poteſt per dictam. l. 1. fori legum. & l. 50
37 Tauri. de quib⁹ legib⁹ optimè Xua. in d. l. 1. fori. nu. 4. 10. & 23. & Pala. Rub. in. d. §. 24. ne coniuges mutuo amore ſe inuicem ſpolient, vt inquit. l. 1. ff. de dona. inter vi. & vxo.

38 ¶Octauò, mulier conſequitur & lucratur anulos, quos dedit maritus. l. ſi donatæ res. §. 1. ff. de dona. inter vi. & vxo. l. cùm veterum. l. ſi à ſponſo. C. de donat. ante nupt. Roma. conſil. 146. in prin. Pala. Rub. in. d. repetitione, de dona. inter vi. & vxo. §. 4. nu. 3. &c. §.

&.§.11. num. 9. vbi id limitat in anu-
39 lis quotidianis tantùm locum habe-
re, & non in alijs, allegando Sali.in.l.
sicut,in fi. C.de dona.inter vi. & vxo.
40 ¶ Nonò, consequitur etiam vxor
donationes propter nuptias ab hære-
dibus viri, si interuenisset inter vxo-
rem & eius virum carnalis copula.l.si
à sponso. C. de dona.ante nup.l.5.tit.
2.de las arras.lib.3.fori.&.l.3.titu.6.4.
pat. &.l.5. tit. 1.lib.3.in foro iuzgo. quod
nouissimè limitatũ est per.l.52.Tau-
ri. de qua vltra glossatores ibi. Pala-
cius Rub.in dict.repeti.rub.§.4.&.17.
cum sequen.
41 ¶ Decimò, vxor consequitur om-
nia iocalia, & ornamenta, quæ à suo
sponso fuerunt donata.l.penul. §.ser-
uis. ff. solut. matri.l.cum te.&.l.cum
veterem. C. de dona. ante nup.l. 52.
Tauri. quod hodie est limitatum per
l. regiam factam Mantuæ Carpenta-
42 næ, vulgo Madrid. cap. 101. in ordi-
ne, anno Virginei partus. 1534. quæ
disponit, neminem posse vltra octa-
uam partem dotis, quam à sua vxore
recepit ornamenta, seu iocalia dare.
43 ¶ Vndecimò, vxor simili modo lu-
cratur bona paraphernalia.l. hac le-
ge.l. vltima. C.de pac.conuẽ.l.si ego.
§.dotis.ff.de iure dotium.l.17. tit. 11.
par.4.l.3.tit.de las ganancias. lib.5.or
di.& dicuntur bona paraphernalia, à
para, quod est iuxta, & pherna, dos,
44 quasi iuxta dotem, scilicet quæ bona
vxor prçter dotem secum ducit. vt in
d.l.hac lege.l.fina. in princ. C de do-
na. ante nup. & in.d.l.17. Campe.de
dote.7.quæst.in princ. latè.Tiraquel.
in.ll.Connubialibus,in glo.7.super le
ge vltima Connubiali.vbi concludit
plurima referendo,fructus prædicta-
rum rerum paraphernalium ad mari
tum pertinere. Hanc fatetur esse cõ-
munem opinionem Couarru. in.4.in
2.parte. cap.7.§.1.nu. 2.pro qua com
muni opinione est.l.2.tit.4. de las ga-
nancias.lib.5.ordi.
45 ¶ Duodecimò, consequitur etiam
vxor bona aduentitia, quæ titulo hę-
reditario vel legati ad eam peruene-
runt.l.hac lege.&.l.fi. C. de pac.con-
uen.l.2.titu.3.de las ganancias. lib.3.
fori.l.2.tit.4.lib.5.ordi.
46 ¶ Decimotertiò, vxor cõsequitur
sponsalitiam largitatem iuxta distin-
ctionem legis, si à sponso C. de dona.
ante nup.l.5.titu.2.lib.3.fori.l.3.titu.
11.par. 4. quod intelligendum est se-
cundum legem. 52. Tauri, de qua per
Pala.Rub.in repe. rub.de dona. inter
vi.& vxo.§.11.vbi optimè.
47 ¶ Decimoquartò, vxor consequi
potest vestes quotidianas. glo. Bart.
Bal.Ange.& Pau.in.l.penul.§.seruus.
ff.solu.matri.vbi Bar.nu.3.affirmat se
pluries consuluisse, quod vestes quo-
tidianæ datæ vxori, sunt vxoris: pre-
ciosæ verò & festiuæ sunt hæredis vi-
ri.idem tenuit Bal.in.l.cum te. in fin.
C.de dona.ante nup.Roma.cõsi.251.
Alexan.consi.21.in fine.4.volu.opti-
mè in decisione capellæ Tholosanæ.
336. vbi additionator hanc affirmat
esse communem opinionem. Pala.
Rub.in repe.rub.de donà. inter vi.&
vxò.§. 11.nume.3.pro qua communi
est.l. 23.in fine, quæ incipit, paños, o
vestidotas.tit.11.part.4.& singu.glo.
magna,in.l.6.tit.6.lib.3.fori.
48 ¶ Decimoquintò, potest petere v-
xor lectum quotidianum, siue pretio
sum, siue non pretiosum.l. 6.tit.6.lib.
3.fori. quem etiam lucratur maritus
mortua vxore. Casti.in.l.15.Tauri.in
prin.& in.l.30.in verbo, è gastos. Glos
sator ordi.in.l.7.in verbo, vestir por
luto.titu.1.lib.1.ordi.Pala. Rub.in re
pe.rub.de dona.inter vi.&vxo.§.11.
nu.9.In quo loco illud intelligit pro-
cedere in lecto, qui viduæ conuenit,
& non in eo qui habet culcitram seri
ceam.

ceam. Illa enim cum viduæ non conueniat, ad eam non pertinebit. allegat Bal. & Ange. in l. plenum. §. equitij. ff. de vſu. & habita.

49 ¶Decimoſextò, conſequitur vxor veſtes viduales lugubres de bonis mariti. l. ſi ex re domini. §. illud quæſitũ, iuncta gloſſa, ibi, in verbo, funeſta. ff. de ope. liber. Bal. in l. 1. C. de ſecund. nup. & Bart. & Ange. in l. decreto. C. de ijs, qui nota. infa. Alexand. in l. ſi is qui quadraginta. §. fina. nume. 5. ff. ad l. falci. glo. magna. in l. 6. tit. 6. lib. 3. fori. l. 3. tit. 2. par. 4. Capi. deciſio. 26. Caſti. in. d. l. 30. Tauri, in verbo, gaſtos. Pala. Rub. in d. §. 11. nu. 8. & glo. ordi. in. d. l. 7. in verbo, veſtir por luto.

50 ¶Decimoſeptimò, poteſt vxor ab hæredibus viri intra annum luctus alimenta conſequi. glo. in l. vnica. §. exactio. C. de rei vxo. actio. l. diuortio. ff. ſolu. matri. Iaſ. in. l. de alimentis. C. de tranſact. nu. 6. & in. §. fuerat. nu. 13. & nu. 23. inſti. de actio. Capi. deciſio. 24. in cauſa Lucẽtis. & deciſio. 65. Quod intelligendum & limitandum
51 eſt, niſi hæredes viri ſtatim & in continenti reſtituãt dotem in rebus mobilibus conſiſtentem vxori non expoctato anno. Quo caſu vxor non eſt alenda etiam intra annum. Ita inquit Bal. in Authen. Et qui iurat. nu. 39. C. de bo. autho. iudi. poſ. Sequitur Alex. in l. diuortio. poſt principium. ff. ſolu. matri. Iaſ. in. l. qui Romæ. num. 6. ff. de verbo. obliga. Fran. Arerin. conſi. 98. in prin.

52 ¶Decimooctauò, vxor lucratur etiam omnes donationes à marito ſibi factas, traditas, ac morte confirmatas. l. Papinianus. ff. de dona. inter vi. & vxo. cap. fin. eo. tit. l. 1. & 3. C. eo. titu. l. 4. tit. 11. par. 4. Latè Pala. Rub. in d. rub. §. 69. 1. & 2. col.

53 ¶Decimononò, conſequitur vxor omnia legata à marito ſuo relicta vltra dotem. l. vnica. §. primum itaque. C. de rei vxo. actio. l. creditorem. ff. de lega. ſecun. Alexan. in l. ſi cum dotem. §. ſi pater. nume. 6. ff. ſolu. matri. Plenè Iaſ. in Authen. præterea. nu. 26. C. vnde vir & vxor. Vbi Corne. num. 12. Abb. in. c. officij. vbi latiùs Couarru. num. 7. de teſtamen. Xea. in. l. 1. titu. de las ganancias. lib. 3. fori nouiſsimè eſt. l. ſingu. 6. Tauri. vbi latiſsimè interpretes.

54 ¶Vigeſimò, vxor conſequi poteſt quartam partem bonorũ mariti iuxta Authenti. præterea. C. vnde vir. & vxor. Authenti. de exhiben. & introdu. reis. §. quoniam verò. colla. 5. l. 7. titu. 13. par. 6. de qua latè Segu. in. l. cohæredi. §. cum filię. num. 210. cum ſequen. ff. de vul. & pupi. ſubſti. Decius conſil. 24. Caſti. in. l. 30. Tauri. Palaci⁹ Rub. in rep. rubr. de donatione inter virũ & vxorem. §. 55. nu. 5.

55 ¶Vigeſimoprimò, conſequitur vxor prædia empta ex pecunia dotali, quæ efficiuntur dotalia, licet à principio nihil fuerit cõuentum. l. ſi ex pecunia. l. ſi inter virum. C. de iure do. l. vxor viro. ff. de dona. inter vi. & vxo. Bal. Noue. in tracta. de doto. par. 7. priui. 15. Pala. Rub. in repe. d. c. de dona. inter vi. & vxo. part. 1. §. 22. & melius §. 36. vbi optimè diſtinguit. & in rub. eiuſdem repe. §. 62. nu. 4.

56 ¶Vigeſimoſecundò, vxor ſi remanet prægnans poterit alimenta ventri petere. l. curator ventris. ff. de ventre in poſſe. mitten. l. 1. ff. ſi ventris nomine mulier in poſſeſ. miſſa. quia partus iuxta regulam iuris quo ad ſuum commodum pro nato habetur. l. qui in vtero. ff. de ſta. homi. quod intelligendum eſt iuxta diſtinctionem. glo. in. l. in extraneo. ff. de ven. in poſſe. mitten. & glo. in dict. §. exactio.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Fiscus post agnatos & cognatos ac vxorem succedit.*
2 *Defuncti plurimum interest hæredem habere.*
3 *In fiscum transeunt omnes actiones actiuæ & passiuæ.*
4 *Fiscus non faciens inuentarium vltra vires hæreditarias non tenetur.*
5 *Tres notandæ differentiæ inter fiscum & hæredem.*
6 *Bona vacantia sunt iura regalia.*
7 *Imperator dicitur mundi dominus.*
8 *Reditus regni, quos Rex in suo regno obtinet, instituti sunt, vt iustitiam faciat, & pacem constituat.*
9 *Regum officium proprium, est facere iustitiã, & liberare de manu calumniantium vi oppressos.*
10 *Iustitia regnantis vtilior est subiectis, quàm fertilitas temporis.*
11 *Illustrissimi Cardinalis D. Didaci à Spinosa laus.*
12 *Inuictissimus Rex noster Philippus noctes ducit insomnes, vt sui subditi in omni pace & tranquillitate viuant.*
13 *Nihil est in Principe quod luce clariore præfulgeat, quam catholica fides.*
14 *Rex in quibus bonis fundatam intentionem de iure communi habeat.*
15 *Optima occupandi bona vacantia practica.*
16 *Hæres absens an contra fiscum sit audiendus.*
17 *Regula cum. 12. fallentijs, quod fiscus decedẽtibus abintestato succedat.*
18 *Collegium excludit fiscum.*
19 *Tutor fisco præfertur.*
20 *Vniuersitas, scholaribus abintestato succedit, & non fiscus.*
21 *Nauicularij & fabricenses sibi mutuo succedunt fisco excluso.*
22 *Fiscus peregrinus non succedit.*
23 *Nobiles vassallis suis succedunt, & nõ fiscus.*
24 *In feudalibus fiscus non succedit.*
25 *In bonis præscriptis simili modo non succedit, & nu. 29.*
26 *Neque in nauibus naufragio fractis.*
27 *Actione furti tenetur qui occupat res in littore maris inuentas.*
28 *In vnoquoque portu maris Hispaniæ, depositarij à Rege sunt constituti pro seruãdis bonis naufragio deductis.*
29 *An aduersus fiscum præscriptio procedat.*
30 *Bona regalia non præscribuntur.*
31 *Quæ sunt reseruata in signum dominij vniuersalis non præscribuntur.*
32 *An scientia officialium Regis in præscriptione sufficiat.*
33 *Successor in regno alienationem iurium regalium reuocare poterit.*
34 *Regalia alienare, est Regiam maiestatem minuere.*
35 *Salinaria sunt iura regalia, ob id merito à Rege annis præteritis fuerunt reuocata.*
36 *Regularibus succedit monasterium, & non fiscis.*
37 *Clericus non succedit fiscus regius, sed Episcopus.*
38 *Clerico beneficiato sua ecclesia, & non Episcopus succedit.*
39 *An sit valida consuetudo Hispaniæ, quòd clerici de bonis ecclesiasticis testari possint, & abintestato eis consanguinei succedere.*
40 *Doctores qui præfatã consuetudinẽ approbãt.*
41 *Iura pro hac consuetudine.*
42 *Iura etiam regia hãc consuetudinẽ approbãt.*
43 *Omnes successiones sunt de iure positiuo.*

Cap. XXXIIII.

1 POst ascendentes ac descendentes in infinitum & agnatos & cognatos vsque ad decimum gradũ ac post vxorẽ fiscus decedentibus abintestato succedit. l. 1. C. vnde vir. & vxor. l. 1. & l. vacantia. C. de bo. vacan. lib. 10. c. vnico. in verbo, bona vacantia, quæ sunt regalia in vsibus feudorum. l. 6. in fine. titul. 13. part. 6. ibi, herede todos los bienes

bienes la camata del Rey. Ratio eſt,
quia fiſcus in ſubſidium ſuccedit præ
2 dictis perſonis deficientibus, quia de
functi plurimum intereſt hæredem
habere.l.&quia hoc defunctorum in
tereſt.ff.de inte.actio.l.1.in princi.ff.
de ſucce. edic. & in. §.1.in fine inſtit.
qui.ex cau. manu. non li. & in fiſcum
3 tranſeunt omnes actiones actiuæ &
paſsiuæ.l.2.§. cum ex cauſa. ff. de iu.
fiſ.l.quoties.in fine.&.l.nouatio.ff.de
noua. Alexand.in.l.3.§.illud.ff.quod
quiſque iuris.& in.l.ſi matito.1.&.2.
colum. ff. ſolut. matri. vbi id limitat.
Ioannes de Pla. in.l. 1.in princi. C.de
bo.vacan.lib.10.Matthæ.de afflict.in
d.c.vnico.§.vacantia. Ægidius Boſsi⁹
de fiſco & eius priuilegijs. nu.78.vbi
nu.74.concludit quod fiſcus qui non
confecit inuentarium, non tenetur
vltra vires hæreditarias. allegat Bart.
4 in.l.1.§. an bona. ff. de iu. fiſ.& Mat-
thæ. de Afflict. in.d.ca.vnico.§.bona
vacantia.num.20.& plate.in.d.l.1.C.
5 de bo.vacan. vbi tres notandas diffe-
rentias ſcripſit inter fiſcum hęredem
& priuatum.
6 ¶ Alia etiam ratio eſt, quia prædi-
cta bona vacantia ſunt iura regalia,
ob id meritò ad fiſcum regium perti-
nent, vt in.d.c.vnico.§.bona vacan-
tia. tit. quæ ſunt regalia.l. bene à Ze-
none. C. de quadri.præſcrip.ibi, cum
omnia Principis eſſe intelligantur.l.
deprecatio. ff. ad. l. Rhodiam. de ia-
ctu.ibi, ego quidem mũdi dominus.
in extrauagante ad reprimendum.in
7 prin. Quomodo in læſæ maieſta.cri-
mi.proce.nam vt refert Lucas de Pen
na in.l.neminem.C.de ſuſcepto.& Ar
cha.lib.11.quem allegat Matthæ. de
Afflict.in rub. de pace tenenda, & ei⁹
viola.nu.10.prędicta bona ac reditus
8 regni ſunt regis ſtipendia, vt iuſtitiã
faciat,& pacem conſtituat, vt legitur
ſecũdo lib.Regum. c.10.princeps po
ſitus eſt vt faciat iuſtitiam & iuſtum
9 iudicium. ca. regum. 23.quæſt.5.vbi
Hieronymus huſce verbis inquit:Re-
gum proprium officium eſt,facere iu
dicium atq; iuſtitiam, & liberare de
manu calumniantium vi oppreſſos.
l.5.tit.1.libr.2.ordi. & Ariſtoteles ad
10 Alexandrum, ſcripſit,iuſtitia regnan
tis, vtilior eſt ſubiectis, quàm fertili-
tas temporis. quam profectò noſtra
tempeſtate proprijs oculis, ab inui-
ctiſsimo Rege noſtro Philippo. II.ſer
uari perſpicimus, conſilio, induſtria,
11 ac prudentia Illuſtriſsimi Cardinalis
D.Didaci à Spinoſa,de quo meritò di
ci poſſunt Maronis verſus lib.8.Ænei
dos, Aureus hanc vitam in terris Sa-
turnus agebat, Auteaq; (vt perhibẽt)
illo ſub rege fuêre Secula ſic placida
populos in pace regebat. Cui rectè e-
tiam conueniunt verba Imperatoris
12 Iuſtiniani, in Authen. vt iudices ſine
quoquo ſuffragio, in prin. colla.2.di-
centis, noctes ducimus inſomnes, vt
noſtri ſubditi in pace & tranquillita-
te viuant,atq; ſummi Pontificis Ioan
nis.2.ad eundem Iuſtinianum Impe-
ratorem in epiſtola, Inter claras. C.
de ſumma Trini.& fide Catho. ibi,ni
13 hil eſt quod lumine clatiore præful-
geat,quàm recta fides in Principe.
¶ Quod ſuperius dictum eſt om-
nia bona Regis ac Principis cenſeri,
vt in. d.l.deprecatio.& in. d. l.bene.à
Zenone, id intelligendum eſt in ijs
bonis vacãtibus,vel fiſcalibus,ſeu pa-
trimonialibus Regis, in quibus Rex
habet intentionem fundaram de iu-
re communi, & non in bonis priua-
tis ſeu particularibus. Illa enim bona
14 ciuitatum vel ciuiũ ſunt, penes quos
eſt poſſeſsio dictorum bonotum.l.in
tantum. in prin. ff. de rerum diui.l.1.
§.per hanc.ff.de rei vendi. §.ſingulo-
rum.inſtitu.de re.diui. & regula iuris
notiſsima, Princeps vel Imperator
eſt

est dominus mundi, vt in. d. l. depre-
catio, intelligenda est in vniuerso, nõ
tamen in particulari. & quò ad prote
ctionem & iurisdictionẽ, & non quo
ad bona particularia. gl singu. 1. in or
dine. vbi Albe. & Bar. num. 3. iu proœ
mio. ff. veteris. & in. l. 1. §. per hanc. ff.
de rei vendi. & in extrauagante ad re
primendũ in verbo, totius orbis, quo
modo in crimine læsę maiestatis pro
cedatur. glo. in verbo, omnia princi-
pis, in. d. l. bene à Zenone. Bal. & alij
in. l. 1. C. de summa Trini. & fide ca-
tho. Abb. in. c. nimis. in prin. de iure-
iu. & in. cap. si diligẽti. num. 2. de prę-
scrip. Matthæ. de Afflic. decisio. 267.
incip. vidi in consilio. nu. 5. Deci. con
si. 528. pro resolutione. nu. 9. Stepha-
nus Bertrandus consi. 37. in prin. vol.
1. Nicolaus Bellonus consi. 10. in cau
sa Castren. num. 9. cum sequentibus.
Pettus Belluga in speculo principũ.
rub. 46. §. donũ appellatur. & latissimè
omnium frater Domini. à Soto de Iu
sti. & iu. li. 4. q. 4. at. 2. per totum.
15 ¶ Optima verò ac iuridica occupã
di hona vacantia practica est, quòd
ante apprehensionem per fiscũ, pro-
ponatur edictum seu proclama cum
termino competente, vt si quis sit hę
res compareat, facta prius bonorum
descriptione, ac nemine comparen-
te fiscus apprehendat bona scripta. l.
si eo tempore. C. de remi. pigno. l. dif
famari. C. de inge. & manumi. Hanc
procedendi formam scripsit Bart. in.
l. sancimus. §. cum autem. nu. 2. C. ad
Trebel. Ægidius Bossius in practica.
criminali. titu. de bonis vacantibus.
num. 4. &. 12. & Matthæ. de Afflictis.
in dict. §. bona vacantia. num. 12. Ia-
cobi. in. l. si vacantia, in prin. C. de bo.
16 vacanti. lib. 10. vbi inquit, quòd tem-
pore etiam transacto, si adhuc bona
per fiscum non fuerint occupata, est
audiẽdus hæres. allegat. l. mancipio-
rum. ff. de alimen. lega. quod expres-
se probat. dict. l. si eo tempore. vbi
qui non apparet in termino statuto,
si res adhuc est integra auditur post
terminum. de qua re optimè. Ias. in. l.
decem. num. 41. ff. de verbo. obliga.
& in. l. nec quicquam. num. 33. de of-
17 fi. procon. & lega. & Guilier. Bene-
dict. in cap. Raynuntius, in verbo. &
vxorem nomine Adelasiam. nu. 942.
de testa. Prædicta vero regula, quòd
fiscus decedentibus abintestato suc-
cedat. 12. fallẽtias & exceptiões patit͏̃
18 Primò fallit, quòd collegiũ in hac
successione excludit fiscum & ei præ
fertur. l. 1. vbi Bar. & Bal. C. de hæredi-
ta. de cutio. dicentes, quòd collegiũ
doctorũ succedit doctori collegiato,
si moriatur abintestato sine legitimo
hęrede. Bar. in. l. si quis á filio. §. ei' qui
ff. de iniusto rupto irri. testa. vbi ipse
& Ang. tenẽt, q̃ si vnus de vna arte si-
ne agnatis & cognatis vsque ad deci-
mũ gradum abintestato decedat, col
legiũ illius artis pręfertur fisco. Bal. in
l. Receptitia. nu. 11. in fine. C. de cõsti.
pecu. q̃ si decedat mercator sine hæ-
rede, collegiũ illius mercãriæ ei succe
dit excluso fisco, quod sequitur Ias.
quamuis corruptè allegat Bal. in. l. 1.
nu. 10. C. vnde vir & vxo. Alex. in ad-
ditionibus ad Bar. in. l. 1. nũm. 2. C. de
bo. vacã. li. 10. Nicola. de Vbal. de suc
ce. abintest. vltima parte. nu. 3. Ægi-
dius Bossi. in practica criminali. tit. de
bonis vacan. nu. 5. Matt. de Afflic. in.
d. c. vnico. §. bona vacãtia. nu. 6. &. 10
vbi. nu. 15. affirmat per tex. ibi, quod
si collegiũ aliquod dissoluatur bona
illius collegij pertinẽt ad fiscũ, si fue-
rit seculare, sin autem ecclesiasticum
ad summum Pontificem. in quo loco
nonnulla iura ad id allegat.
19 ¶ Secundo fallit, in pupillo decedẽ
te cũ tutore, qui sanè tutor ei succe-
dit excluso fisco. glo. est singu. 1. in ut

O dine

dine in illis verbis, ibi, ſi null⁹ ſit agnatus datiuus, vel teſtamẽtarius admittitur ad hæreditatem in.l.quo tutela. ff.de regu.iu. Quæ glo. non reperitur alibi ſecundum Dinum, ibi, & Albe. in.l.1.C.vnde vir.& vxor.eam ſequitur Bal.in.l.fi.num.14.C.vnde legi.& in.l.ſi quis filio.§.eius qui. ff.de iniuſ. rupto.&in.l.ſi qua illuſtris.num.6.C. ad Orfi. Matthæ.de Afflict.in.d.§.bona vacantia.nu.7.Iaſ.in.l.1.nu.10.C. vnde vir.& vxor. vbi nonnullos iuris interpretes contrariam opinionem tenentes refert.

20 ¶Tertiò fallit, in ſcholaribus abinteſtato decedentibus, quibus vniuerſitas & non fiſcus ſuccedit.l.1.vbi expreſsè Guiller.de Cu.C.de hæredi.de curio.glo.& ibi Ange.in.l.ſi quando. C.de bonis vacantibus.Marti.Laudẽ. de fiſco.q.239. optimè Bald. in. d.l.ſi qua illuſtris.nu.7.vbi inquit quod ex poſitis apud hoſpitale miſericordiæ ſuccedit hoſpitale fiſco excluſo.optimè Guiller.bene.in.d.verbo, vxorem nomine Adelaſiam.nu.818.

21 ¶Quartò fallit, in nauicularijs, choartalibus, & fabricenſibus, qui ſibi inuicem ſuccedunt fiſco excluſo.l. 1.&.2. C.de hæredi.de curio. Angel. in.l.nutritoribus.& in Auth.oẽs peregrini. C.cõmu. de ſucce. Marti. Lau. de fiſco. in.d.q.239. Fran.Lucas de fiſco & eius priuilegijs.2.par.nu.18.

22 ¶Quintò fallit in caſu Authenticæ, omnes peregrini. C.commu. de ſucceſ. vbi dicitur, quòd ſi peregrin⁹ abinteſtato in peregrinatione deceſſerit, hæredibus abinteſtato non exiſtentibus, bona eius per Epiſcopum in pias cauſas diſtribuantur. cum prædicta Authentica concordat.l.31.tit. 1.part.6.&.l.4.tit.25.par.1.&.l.3.titu. 24.lib.4.fori.&.l.2.&.3.tit.2.lib.5.ordi.de qua re Nicola.de Vbal.de ſucce. abinteſta. vltima parte.nu.3.& Matthæ. de ſucce. abinteſta.4.art.principa.num.31.cum ſequent. Guiller.Bene.in.d.c.Rainuntius in verbo.& vxorem nomine Adelaſiam.nu.819.

23 ¶Sextò fallit, quòd nobiles ſuccedunt hominibus ſuis decedentibus ſine ſucceſſore & fiſcum excludunt. Bal.in.l.1.C.de hæredi. de curio. Alexan.in additionib⁹ ad Bar.in.l.1.n.13 C. de bo. vacan.libr.10. Guido Papæ deciſio.361.dicens, ita eſſe de conſuetudine & vſu in Delphinato, quòd dominus ſuccedat pageſio ſuo abinteſtato decedenti. Sequitur Guil.Bene. in. d. c. Rainuntius.§.vxorem nomine Adelaſiam. nu.953. & Matthæ.de Afflict.in.d.§.bona vacantia.nu.9.

24 ¶Septimò fallit, in feudalibus & emphyteoticarijs bonis, in quib⁹ domini vtiles fiſco in ſucceſsione præferuntur, & dominium dictorum bonorum vtile ſuo directo cõſolidatur. Bal.in.d.l.1. Alex.in.d.l.1.nu.2.in additio. ad Bar. C.de bo.vacan.libr.10. optimè Guil.Bene. in. d.verbo, vxorem nomine Adelaſiam.nu.948.

25 ¶Octauò fallit, quando filius, vel proximus defuncti abinteſtato morientis, tempore eius mortis erat abſens, & bona fuerunt à fiſco occupata, quòd adhuc filius, vel proximus audiendus eſt ſecundum diſtinctionẽ.l.1.&.l.omnes.C. de quadri.præſcrip. Maſue. de empti. & vendi.§.itẽ ſi bona mobilia. Guiller.Bene.in dict. verbo, vxorem nomine Adelaſiam. nume.942. vbi examinat, an ſi hæres qui erat abinteſtato ſucceſſurus aduerſus fiſcum eſſet reſtituẽdus. Quod inferius in materia præſcriptionis bonorum vacantium aduerſus fiſcum latiùs erit diſſerendum.

26 ¶Nonò fallit, in nauib⁹ naufragio fractis, & in alijs bonis ad littus maris delatis, quæ ad fiſcum non pertinent, ſed ad eum qui naufragium

paſſus

passus est.l. 2. in fine.C.ad. l. Rhodi.
de iact.Authen.nauigia.C.de furtis.
l.1.C.de naufra.lib.11.§.fi.insti.de re
rum diui.l.7. &. 11. titul.9. par. 5. l.2.
&.3.&.9. tit. 12. lib. 6.ordi l.1.&.2.ti-
tu.25.lib. 4. fori. & tenetur actione
furti,qui occupat res inuentas in lit-
27 tore iacẽtes.l.2.&.3.ff.de incen. rui.
& naufra. l. in eũ qui.C.de fur.l.7.tit.
9. par.5.nisi eas capiat eo animo vt ei,
cuius sunt restituat. Ideo libellum pu
blicè,vt appareat verus dominus pro
ponere tenetur. l. falsus. §. si alienũ.
ff.de fur. & in.d. §. fi. insti.de rerũ di-
ui.Ideo Ioã.de Plate.inquit, in.d. l.1.
C.de naufra. lib. 11.quòd male faciũt
reges Hispaniæ qui naues fractas oc-
cupant.ad id allegat glo.in.c.dispen-
sationes.1.q.7. Idẽ tenuit Gui.Bene.
28 in.d.verbo, vxorẽ nomine Adelasiã.
nu.936.Sed glossa in.d.cap. dispensa-
tiones, & eius sequaces in hoc fue-
rũt decepti. nã in vno quoque portu
maris Hispaniæ, depositarij à regia
maiestate constituti sunt, vt naues
fractas & merces naufragio ad littus
maris delatas sub fideli custodia reci
piant atq; veris dominis restituant.
29 ¶Decimò fallit quando hæreditas
fisco delata,ab aliquo tẽpore quadriẽ
nij à die denũciationis esset præscri-
pta, quo casu quadriẽnio lapso pos-
sessorẽ minimè molestare poterit.l.1
vbi Bal. C. de quadri. præscrip. l. in-
tra quatuor in prin. & in.§. 1.ff.de di
uer.& tempora.præscrip.l.1. §. diuus.
&.§.fin.vbi glo.& Bar.ff.de iu.fis.glo.
vbi Bar.&Plate.in.l.1. C. de bonis va-
can. li. 10. Quod intelligendum est
nisi præscribens habeat titulum, quo
casu absq; aliqua denunciatione de
cem annis inter præsentes, & viginti
inter absentes præscribit iuxta singu
larem theoricam Bar. in.l.in omnib9.
ff.de diuer.& tempora.præscrip. glo.
vbi Doct.in.§.res fisci.insti. de vsuca
pi. Abb.in.c.cum nobis.num. 11. de
præscrip.Fran.Bal.de præscrip.2.par.
5.par.princi.num.4.Ægidi. Boci. de
fisco & eius priuilegijs. nu.51.&.61.
Iaco.Rebu.in.d.l.1.num. 3. C. de bo.
vacan lib.10.Guil Bene. in.dict.ver-
bo,& vxorem nomine Adelasiã. nu.
942.Matthę.de Afflic.in.d.§.bona va
canti.num. 14.Nec prædictis obstat,
30 si quispiam dixerit prædicta bona pręscribi non posse,cum sint regalia, vt
in.d.c. 1. quæ sunt Regalia in vsibus
feudorum,vbi bona regalia, ac prin-
cipi reseruata nõ præscribuntur, Bar.
in.l.licitatio alias locatio. §. earum re
rum.ff.de publi. & vectiga. num. 3.l.
comperit. vbi Bar. & Bal. C. de præ-
scrip.30.anno.Ias.in.l.imperium. nu-
me.20 ff.de iurisdic.omni.iudi. Abb.
in.dict c.cum nobis.num.11.& in.c.
cum non liceat. num. 6. de præscrip.
Ex quibus omnibus facile colligitur
31 solutio ad prædictam obiectionem,
quòd prædicta bona vacãtia nõ sunt
principi reseruata in signum subie-
ctionis & dominij vniuersalis, & hæc
etiam præscribuntur tempore cuius
initij memoria non existat. ca. super
quibusdam. §. præterea. de verbo.si-
32 gni.data scientia & tolerantia princi
pis,vel saltem eius officialium. Bar.in
l.publicanus.§.invectigalibus. num.
2.ff.de publi.& vectiga. & in. l. 1.nu.
50. C.de summa Trinit.& fide catho.
Alex.consi.16.num.23.vol. 5.& con-
si.13.vol.6.& consi.60.vol. 1. Abb.in.
cap.ad audientiam. in prin. de præ-
scrip.latissime Feli. in.c. cum non li-
ceat.eo.tit.Decius.consi. 272. incip.
Superiori anno.num.15.& huiusmo
di regalia alicui priuato à principe cõ
cessa facile ab eodem principe reuo-
cantur. Inno.in. cap. intellecto. de
iureiur.Andre.de Isernia in rub. quæ
sunt rega. vbi optime Matthæus de
Afflictis.nu.71.&.74. cum seq. Ægi.

Boci.in practica criminali.tit.de regalijs. num. 27.&successor in Regno alienationem iurium regalium reuocare poterit. Albe.in l.digna vox. C.
33 de legi.& in d.l.bene à Zenone. Matthæ.de Afflictis.in.d.rub.quæ sunt regalia.num.66.& Ægidi. Boci. de principe,& eius priuilegijs in fine. num. 384 quia regalia alienare, est regiam maiestatem minuere: vt concludunt
34 Afflictus & Ægidi. Boci. in locis modò citatis.pro vt in emptione ac recuperatione salinatum in regno Castellæ annis præteritis ab officialibus regis,iusto pro eis pretio soluto, iuridicè factum fuit,cum salinaria sint iura
35 regalia,vt in.d.c. vnico, in verbo, & salinarum. vbi Matthæ. de Afflict. in prin.scripsit,quod priuatus non potest alicui vendere salem sine expressa licentia regia.&quod ita est de antiqua consuetudine in regno Neapolitano à tempore Federici Imperatoris.
36 ¶Vndecimo, Fallit, in monachis & regularibus,quibus succedit monasterium & non fiscus. Authen.ingressi.& Authent si qua mulier. C.de sacrosancta ecclesia, capitul. quia ingredientibus. de testa.cap.in præsentia.de proba.l 2.tit.7.par.1.late Nicola.de Vbal.de succe.abintest.in.5.parte.& Anto.de Rose.de succe.ab intest. num. 198.cum sequen. Deci.consi. 330.incip.conclu num.4.
37 ¶Duodecimo, Fallit,in clerico sine agnatis & cognatis ab intestato decedente, cui in bonis eius patrimonialibus non succedit fiscus, sed Episcopus.glo.est singu.in verbo. præter eius.in.cap.quia diuersitatem. de cōcessio.præbē. Inno. in. c. insinuante, qui clerici,vel vouētes. Bar.in.l.1.nu. 2.C.de bo.vacan. lib. 10.Federic. de Se.consi.20.Matthæ. de Affiic. in.d. c. vnico.§.bona vacantia.tit.quæ sint regalia.nu.11. in vsibus feudo. Co-
38 uar.in.lib.2.resolu.c.9.nu.11. Quod intelligendū est,si clericus non haberet ecclesiā propriā in tit.alias ipsa ecclesia succederet, & nō Episcopus.c. 1.de succe.ab intesta.c.vlti.12.q.5.Authē.de eccle.tit.§.si quis Episcopo colla.9.Abb.in.d.c.quia diuersitate. Bal. in.l.1. C. de hære. decurio. & in.l. si quis presbyter.C.de Episc.& cle.Mat. de Afflic.in.d.§.bona vacanti.nu.11. & Nico.de Vbal.in.d.tract.de succe. abintestato.in. 5.par.in prin. & hoc in bonis patrimonialibus intelligendū est,& non in acquisitis intuitu ecclesiæ,quæ diuidēda sunt iuxta distinctionē tex.in.c.2.de succe.ab intesta. neq; de his bonis clericus testari poterit.c.1.c.cū in officijs.c.ad hæc.c.relatū.in.2.de test.l.53.tit.6.par.1. In qua re à plerisque non immeritò soler du
39 bitari de validitate consuetudinis, quæ in tota ferè Hispania versatur, clericos de reditibus ecclesiarum testari posse,& abintestato consanguineos proximiores,& non Episcopum vel ecclesiam succedere. Hanc consuetudinem reprobat glo.singu.cum distinctione ibi posita in. c. præsenti, in verbo,reseruari, de officio Ordinarij.lib 6.Archi. in summa.12. quæst. 5.Francus in Rub.de testa. in. 6. nu. 55.Abb.in.cap.cùm esses,in repe nu. 21.de testa.& in.c. cæterum, per tex. ibi.num.3.de dona. & in.c. cum in officijs,de testa. nu. 5.& in.c.cùm tibi. nu.2.de verbo.signi.& in.c.fi.de pecu.cleri.& in.c.fi.nu.5.de pigno. Rochus de Curtie.in.c.fi.de consue.nu. 540.cum sequen. Barba. de præstantia Cardi.1.par.q.4. Syluester in verbo, clericus.4.q.2.& Ang. in verbo, clericus.2.§.13. Menchaca de succe. crea.§.22.nu.57. Quorū opinio magis cōmunis est, vt ex præmissis Doctoribus apertè cōstat,cui cōmunis suffragatur

40 gatur text.in.cap.relatum. in. 2.de te
ſta', vbi approbatur illa conſuetudo
tantùm, quæ permittit clericis in
pios vſus teſtari Nonnulli tamen iu-
ris interpretes præfatam conſuetudi
nem approbant, videlicet Ioan. An-
dre.in regu.nemo plus. de regu. iu.
lib. 16.Fran.in.d.cap.præſenti. de of-
fi.ordi.lib.6.Guido Papæ deciſio.115.
Hoſtien.in.cap.fin.de pecu. cleri. &
Nicola. de Vbal. in tracta. de ſucceſſ.
clericorum,part.vlti.nume.22.in fin.
Vnde Guido Papæ,deciſi. 110.incip.
an clerici poſsint teſtari,inquit,quòd
in regno Franciæ de fructibus ſuorũ
beneficiorum clerici teſtari poterũt.
& quòd opinio Hoſtien. ſeruatur de
conſuetudine. Idem affirmat Guil.
Bene.in.d.cap. Raynuncius, in ver-
bo,& vxorẽ nomine Adelaſiam. nu.
265.cum ſequen. Quæ opinio egre-
gio Doctori à Couarr. non diſplicet,
& eam defendit in. cap. cum in offi-
cijs.nu.9.de teſta. Pro qua opinione
eſt tex.in.c.quia ſæpe. de præben.lib.
6.& cap.ſi propter.de reſcriptis. eo.li.
&.cap.1.de conſue.eo.lib. &. cap. ex
41 parte Aſtenſis. in fine. de conceſsio.
præben. & extrauagans. Ioan. 22. in
cip.ſuſcepti. de electio. diſponens,cõ
ſuetudinem valere,qua inductum ſit
fructus beneficij vacãtis, per aliquod
42 tempus ad defunctum pertinere, &
hanc conſuetudinem iura Regia ap-
probant, vt patet in petitione. 47. fa-
cta Pinciæ, anno. 1523. &. 19. facta
Mantuæ Carpentanæ, vulgò, Ma-
drid,anno.1534.& in. l. 2. tit. 1.lib. 1.
in ordi. nouo. Præſertim quòd om-
43 nes ſucceſsiones ſunt de iure poſiti-
uo,& ob id legibus, conſuetudinibùs
ue mutari poſſunt.l.2. &.3.ff.de peti.
hære.l.1.C.de natu.lib. notat Bal. in.
l.meminimus.C.de legi.hære.Bar. in
l.ex hoc iure.num.5.ff.de iu. & iu.op
timè Nico.de Vbal. de ſucce. ab inte-
ſta.parte.1.num. 39. cum ſequen. &.
Guil.in.d.verbo.& vxorem nomine
Adelaſiam.num. 949. Quæ opinio tã
quam verior ſemper mihi pla-
cuit contra diſtinctio. gloſſ.
in dicto. capitu. præſen-
ti, & eius ſequa-
ces.

Finis.

DE HAERETICIS, EORVMQVE IMPIA INTENTIONE, ET CREDVLItate, cum quinquaginta Analyticis assertionibus, quibus vniuersæ fidei causæ facilè definiri valeant.

Authore Domino Ioanne à Rojas Iuris vtriusque Licenciato, Inquisitore hæreticæ prauitatis Valentino.

1 IPSIS rerum experimentis cognouimus (vt verbis diui Marci Imperatoris in. l. 2. C. vt in possess. legat. vtar.) quã
plurimos in carceribus sancti officij
Inquisitionis hæreticæ prauitatis detentos, facta ac verba hæretica ingenuè confiteri, credulitatem verò prauamque intentionem prorsus abnegare. Et quoniam in causis fidei defi-
2 niendis, an isti sint censendi hæretici, & qua pœna puniendi, varia ac diuersa, & ex diametro opposita Inquisitorum & Consultorum suffragia sæpe vidimus. Ideo hunc articulum nimis ambiguum atque difficilem, & à nostris iuris professoribus (ni fallor) non rectè intellectum, radicitus (annuente Deo) explicare mira breuitate conabor. Primo pro parte negatiua, iura & rationes referam, deinceps pro parte affirmatiua veras conclusiones subijciam: postremò nonnullas quæstiones vtiles ac necessarias notatuque dignas annectam, cum quinquaginta Analyticis assertionibus: quibus facilè vniuersæ fidei causæ definiri valeant.

3 ¶ Quicquid dixero censuræ sanctæ matris Ecclesiæ libẽter submitto, & protestor me firmiter credere, ac semper habere quod tenet, prædicat & docet sacrosancta Romana Ecclesia mater omnium fidelium, & magistra. Et vt omnia clariùs & faciliùs percipi valeant, nonnulla præsentis controuersię exempla non dedignabor referre. Veluti si quispiam confiteatur dixisse (vt pluries in examinãdis fidei causis vidi) quemlibet posse saluari in sua secta, seu opinione: Iudæum, in lege Iudaica: Sarracenum, in secta Mahometica: & Lutheranũ,
4 in secta Lutherana. Nã aliquãdo reus eodem contextu fatetur inaduertenter, & lapsu linguæ prædicta verba protulisse: & interdum ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis interrogatus, an talia credit, dicit quòd nunquam talia credidit: sed semper tenuit, quod sancta Romana Ecclesia prædicat & docet. Denique negat intentionem, & solùm verba confitetur, quæ esse hæretica non est dubiũ. c. firmiter. de summa Tri. & fide catho. ibi. Vna verò est fidelium vniuersalis Ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur. ca. Ecclesia, de consec.

5 dist.4.Et in Symbolo Athanasij, Qui
cunq; vult saluus esse, ante omnia
opus est vt teneat catholicam fidem.
Et Paulus Apost.Doctor Gentium ad
Ephe.ca.4. Vnus dominus,vna fides,
vnum baptisma, vnus Deus & pater
omnium. &c. Id etiam multis ratio-
nibus explicat Card. de potestate Pa-
pæ lib.1.cap.21.& S.Tho. 2. 2. quæst.
4.articu.6. dicens quòd impossibile
est plures esse fides, sed vnam tãtum
6 fidem, cùm fides sit quidam habitus,
& habitus distinguatur secundum di
uersa obiecta, vnde necesse est quòd
vbi vnum est obiectum, ibi sit vnus
habitus, Sed obiectum formale fidei
est veritas prima, seù diuina, sub qua
constituuntur multi fidei Catbolicæ
articuli:ergo cùm vna sit ratio forma
lis fidei, consequens est vnam esse fi-
dem,vt optimè declarat Alberti. de
agnos.asser.c.22.num.4. & latius in
rep.rub.de hæreti.li.6,q.2.nu.61.
7 Prætereà est aliud exemplum de
eo qui confitetur se dixisse simplicẽ
fornicationem non esse peccatum
mortale,& credulitatem & errorem
in intellectu negat, asserens causa la-
sciuiæ loquẽdo cum mulierculis ver-
ba prædicta protulisse. Quæ sanè ver-
ba hæretica sunt, cùm sint contra
præceptum Dei, Non mœchaberis,
Exo.ca.20.Cle. ad nostram de hæret.
Vbi damnantur octo errores Begar-
8 dorum & Beguinarũ Alemaniæ,quo
rum vnus erat,osculum mulieris esse
peccatum, actum autem carnalem
nõ.Cõtra quos inquit Paulus Apost.
1. Cor. cap. 6. fugite fornicationem;
qui autem fornicatur, in corpus suũ
peccat.Et in Deut.c.23.habetur. Nõ
erit meretrix de filiabus Israel. c. me-
retrices.32.q.4.S.Tho.2.2.q.154.art.
4.Cardi.in summ de Eccle.lib.4.par.
2.cap.7.Aufrerius, decis.346.Alberti.
de agnoscen.asser.quæst.22.nu.36.&
quæst.fin.in fine.Francisc. Squilacẽ.
9 de fide catho.cap.18.Iulius Clarus.in
prac.crim.§.hæresis,in prin.dicens es-
se communem opinionem,esse hære
ticum dicere periurium non esse pec
catum mortale,allegando Bellonum
cons.78.nu.8.
10 ¶ Exemplum de facto hæretico,
erit de eo qui cum baptizatus sit,po-
stea fuit circuncisus & ieiunium vul-
gò *del ramadan* & Paschata modo Ma-
hometico obseruauit, atq; zalã in do
11 mo sua,vel Mesquitis, loto prius cor-
pore,maximè partibus pudẽdis,geni
bus flexis humiliando & extollendo
caput fecit, & carnibus *al Achible* oc-
12 cisis vescitur. Multos alios ritus sacri-
legos & nefandos neophyti in his
Regnis Valentiæ, Aragoniæ, & Gra-
natæ publicè obseruant, in offensam
diuini nominis, & opprobrium fidei
Christianæ,quod sine lacbrymis mi-
nime hic erat referendum. Neque
erit temerarium, sed potius iuri & ra
13 tioni consonum,asserere Prælatos ac
dominos temporales non esse in con
scientijs tutos,qui in diœcesibus, ter
ris,& dominijs sibi subiectis talia pu-
blicè perpetrari patiuntur, quod asse
rit Ioan.And.& Archid.in.c.2.num.
6.de hæret.lib.6.tex. in.l. 2.&.l. pla-
cuit.&.l.pen.C.de Paga. Cle. vni. de
Iudæ.& Sarra.c. excommunicamus.
1.§.adijcimus de hæret.ibi, Episcopo
rum munus est fidem plantare, & hæ
reses à suis diœcesibus extirpare. cap.
pen.de reg.iur.in antiq. De prædictis
& alijs falsis cæremonijs & erroribus
Sarracenorum, & quòd anno.615.ha
14 buit principium hæc maledicta secta
scripsit.S.Tho.lib.1.c.6.contra Gen-
tiles. Vincentius in Specu. histor. lib.
24. Archi.Floren.2.par.histo titu. 14.
cap.5.& in.4.par.sum.titu.11.c.6.§.1.
Iac.de Voragi.in histo.5. Pelagij Pa-
pæ plenius Paulus Burgen. super
Apo-

Apocaly.c.13.Paulus Æmilius in hi-
sto.Francorum.libr.7.Pe.de la Caua-
lleria contra Iudæos. c.de repro.sect.
Mahomet. Hostien. in rub.de Sarra-
cenis.Card.in Clemen.vni.eo.tit.Al-
bert. de agnos.asser.c.13.num. 31. La
tius in rub.de hæret.lib.6.q.2.nu.52.
cum sequen.Iac.Septi.in insti.catho.
ca. 35. & directorium Inquisitorum,
par.2.c.45.

15 ¶Aliud quoque exemplum omit-
tendum non est de eo, præsertim si
est de genere Iudæorum, qui Sabba-
tum celebrat cessando ab omni ope-
re, vt Exod.c.35.& Leuit.c.23.taliter
quòd in Sabbato non colligat ligna,
vt Num.c.15. neque ambulet in Sab
16 bato vltra mille pass⁹, vt est glo.inter-
linealis in. c.1.in Acti. Apostolorũ,in
verbis Sabbati habens iter, quę cuius
sit authoris ignotatur, vt ibi,& Alber
17 ti.de agnos.asser.q.32.num.3.&.4.ac
etiam ventrem non purget in Sabba
to, vt refert Alber.in rub.de hęreti.q.
11.num.12.quæ sanè erat celebris Iu
18 dæorũ cæremonia, vt ibi dicit. Quòd
Sabbatum datum fuit in lege in me-
moriam creationis rerum. Ac etiam
alia festa & ieiunia legis Moysi obser-
uat, videlicet illa tria festa, quæ Deus
in lege veteri præcepit Iudæis cele-
19 brare, vt Leuit.c.23.in mense Septem
bri, qui apud Hebræos dicitur Betha
nim vel Ethanim, vt.3.Regum.c.8.a-
liâs Tisri,& est septimus mensis anni,
incipiendo à mense Martio, qui erat
primus in mensibus anni, vt Exod.c.
20 12.& apud Hebræos dicitur Nisan,
vt in lib.Esther.ca.1. Et erat primum
festum primus dies mensis Septem-
bris Sabbatum memoriale clangen-
tibus tubis, dicebatur festum clango
ris siue tubarum, Hebraicè Teruach,
vulgo *del cuerno*, in memoriam libera-
tionis Isaac de sacrificio, pro quo aries
21 fuit immolatus, vt Gene.c.22. Et iste
mensis September apud Iudæos in
computatione vulgari negotiorum
secularium, & in ipsa etiam annorũ
computatione dicitur primus anni
mensis, & sic alio nomine festum tu-
barum, apud Hebræos vocabatur
Rosha sana, id est, caput anni Iubilei:
& iste mensis magna ex parte con-
currit cùm nostro Septembri: incipit
enim à nouilunio propinquiori ęqui
noctio autũnali, siue præcedat ipsum
22 æquinoctium siue sequatur. Secun-
dum festũ erat, expiationis siue pro-
pitiationis, Hebraicè Cipurim, quod
celebrabatur decima die eiusdẽ men
sis Septembris, propter propitiationẽ
filiorum Israel, quando Deus propi-
tiatus est pro peccato vituli confla-
tilis, vt Exod. cap.32. quod alio nomi-
ne inter Hebræos dicitur *Thaum*, vel
23 *Cenquipur*. Tertium festũm nimis ce-
lebre Iudæorum erat festum Taber-
naculorum apud Hebræos Succoth,
& alio nomine Cimharora, id est, ma-
gna lætitia, vulgo *de las Cabanillas*, quod
celebrabatur quinta decima die di-
cti mensis Septembris, in memoriam
Tabernaculorum, in quibus habita-
uerant quadraginta annis in deser-
to, vt num.cap.29,& alio nomine
istud festum appellabatur *Scenóphegia*
à figendis Tabernaculis, ac ita totus
iste mensis September Iudæis erat
valdè festiuus, & vocabatur mensis
quietis & lætitiæ, ratione illarum fe-
stiuitatum.

24 ¶Aliud quoque festũ in quinta de-
cima die lunæ mẽsis Martij, quod vo-
catur nomine Hebræo *pesach*, aliâs pa
scha, vulgo, *del pan cenceño*, in memoriã
exitus de Ægypto, vt Exod.cap.12.&
Deuterono.cap.23. Qui mensis con-
currit magna ex parte cum nostro
Martio. Incipit enĩ à nouilunio pro-
pinquiori Æquinoctio verno, siue prę
cedat, siue sequat' ipsum Æquinoctiũ

25 Alias autem festiuitates, præter da-
tas in lege, tractu temporis addide-
runt Iudæi, propter varios casus & e-
uentus, vt fuit festum Phutim, vel Pu
rim: & alio nomine festum Reginæ
Esther, ex eo quòd tempore regis As
sueri per reginam Esther à morte fue
runt liberati, in cuius memoriam Iu-
dæi ieiunabant, & vocatur ieiunium
reginæ Esther, vt in libro Esther. c. 3.
&. 4. in fine. &. c. 9. Quod festum erat
decimatertia die Lunæ mensis Apri-
lis: & secundum alios interpretes de-
cimaquarta die mẽsis Februarij. Alia
verò plurima ieiunia celebrabant Iu
dæi, non ex præcepto legis Moysi da-
tæ: sed potiùs ex eorum voto, vt ha-
bentur in directo. Inquisito. loco su-
26 pra citato. Aliud festum reperi à Do-
ctoribus non relatum, quod seruа-
bant Iudæi, & dicebatur festum Lu-
minum, propter memoriam reædifi-
cationis templi, vel propter lampa-
das ibidẽ existentes. Celebrabatur à
Iudæis per octo dies, in vicesimaquin
ta die mensis Nouembris, atque in
quolibet die ac nocte vnica tantùm
lucerna erat incensa prope limina do
mus: ac vltimo & octauo die omnes
octo lucernæ, vt lib. 2. Macha. ca. 1. &
27 10. habetur. Et multa prohibebãtur
in lege Mosayca Iudęis comedere, vt
caro cum sanguine & pinguedine, &
alia: vt Gene. c. 9. & Leui. c. 7. &. 11. &
12. & Deutero. c. 14. Et Iudæi hac no-
stra tempestate scindunt fœmur arie
tis, vel alterius animalis, cuius carni-
bus vesci volunt, & eijciunt parũ car
nis in modum auellanæ ibi repertæ,
vt illam carnem non comedant, quæ
dicitur vulgo *la landrezilla*, & apud He
bræos *Gid hanasse*, aliâs *dinarnaxe*, vt ha
betur Gene. ca. 32. in fine, ibi. Quã ob
causam non comedunt neruum filij
Israël, qui emarcuit in fœmore Ia-
cob, vsque in præsentẽ diẽ. Multę alię
cerimoniæ celebrabantur à Iudæis,
quæ in quinque libris Moysi scriptæ
29 sunt. Et plures aliæ etiam celebrabã-
tur ex eorum traditionibus: vt mulie
res postquam pistauerũt, antequam
panes faciãt, accipere solent de mas-
sa illa aliquã particulam, & proijcere
in ignẽ: vt habetur Num. c. 27. & ora-
re apertis fenestris tribus horis ver-
29 sus Orientem: vt lib 3. Reg. ca. 8. Vsq;
adeò autem execrabilis est Iudæorũ
perfidia, vt inquit tex. in c. Etsi Iudæ-
os. de Iud. quòd filiorum suorum nu-
trices Christianas in die resurrectio-
nis Dominicæ, quando ipse corpus &
sanguinem Domini nostri Iesu Chri-
sti recipiebãt, per triduum ante quã
pueros lactarent lac effundere Iudæi
30 faciebant in latrinam. Meritò sancta
Romana Ecclesia in die Veneris san-
cta, quamuis orat pro Paganis, hæreti
cis, & schismaticis genuflexo, non ta
men pro Iudæis genua flectit, vt ha-
betur in Missali & cæremoniali Ro-
mano. & tradit Oldr. consi. 51. incip.
Iudæus transiuit. & Albert. de agnos.
asser. quæst. 23. nu. 57. nam est gene-
ratio praua & adultera, vt in Euange
lio legitur.
31 ¶ Iudæorum verò errores, in qui-
bus præcipuè sua perfidia & pertina-
cia versatur, sunt octo. Primus, quòd
credunt legem Moysi fuisse datã gra
tia sui, & nõ propter alium finem. Se-
cundus error, quòd putant ipsam in
æternum duraturam. Tertius error,
quòd non credunt Christum Iesum
fuisse Messiam in lege promissum.
Quartus error, quòd nõ credunt Sab
batum & otia cessare, & loco illius ce
lebrandam esse diem Dominicam.
Quintus error, quòd arbitrantur ter-
ram illam Chanaan, & Ierusalem esse
eis promissam, cum omnibus fructi-
bus, in præmium obseruationis legis
Moysi. Sextus error, quòd non pu-
tant

tant tempus Mesiæ adhuc venisse.
Septimus error, quòd credunt Messiam eos liberaturum ab omni capti-
uitate, & reducturum eos in terram
Chanaam. Octauus error, quòd cre-
dunt legem Euangelicam esse imper
32 fectam & falsam. Plures alij sunt eorũ
errores, qui ex prædictis deducũtur:
de quibus, atque eorum festiuitati-
bus, ieiunijs, & cæremonijs latè scri-
psit Iosephus de antiquitat. Iudai. lib.
12. cap. 10. latiùs Hugo Card. & Bur-
geñ. & Nicol. de Lyra in Leuit. c. 12.
& Deutero. cap. 14. Idem Burgeñ. in
suo scrutinio scripturarum, distin. 3.
S. Thom. 1. 2. q. 102. art. 4. Turr. Crem.
in. c. 1. de consecr distin. 3. Tertull. ad
uersus, Iudæos. Archi. Flor. 2. parte
summ. tit. 12. cap. 7. §. 4. Optimè Ia de
Valentia in suis quinque quæstioni-
bus contra Iudeos: & in Psalm. 80. in-
cip. Exultate Deo. Et super Psalm. 83.
Quàm dilecta tabernacula tua. Vide
ri. Zaz. de Iudæis. q. 1. & 2. & Archie-
piscopus Hispaleñ. in tractatu contra
Iudæos, & Petrus de la Caualleria, in
suo libello contra Iudæos. latissimè
omnium Alberti. in rub. de hæreti. li-
bro. 6. q. 12. vbi quàm vberrimè, & de
agnos. asser. q. 25. & melius. q. 32. & in
repet. Inquisitorum, in verb. cæremo
niæ, & in verb. Iudæi, ac melius & la-
tius in verb. nomina, & in direct. in-
quisit. parte. 2. q. 44. & omnia supra di
cta plenius habentur apud Hebræos
in suo magno libro vocato Thal-
muth.
33 ¶Et ne quæstio superius proposi-
ta, in exemplis explicandis differa-
tur, videlicer, an is qui verba hæreti-
ca ac ritus & cæremonias modo rela-
tas dixisse & fecisse fatetur, credulita
tem verò & intentionem atque erro
rem in intellectu prorsus negat, di-
cens, inaduertenter ac ignoranter id
dixisse, vel fecisse, & se esse paratum
ad correctionem Ecclesiæ, hæreticus
sit censendus? etiam si legitimis testi-
bus non sit conuictus.
34 ¶Primò, videtur quòd non sit hæ-
reticus ille qui confitetur se verba hę
retica dixisse, & prauam intétionem
erroremq; in intellectu, & malã cre-
dulitatem abnegat, neque pœna hæ-
reticorum sit plectendus. Nam hære
ticus est qui circa ea quæ sunt fidei er
35 rat per intellectũ, & pertinaciter ad-
hæret errori per voluntatem appro-
bans falsa pro veris, & vera pro falsis,
certa pro incertis, aut incerta pro cer
tis. Itaque nullum opus exterius, quã
36 tumuis horrendum, est hæresis absq;
errore in intellectu, siue absoletè er-
ror sit in intellectu, siue non, vt mo-
to à voluntate eligente, taliter quod
in hæretico requiritur falsa creduli-
37 tas ex parte rationis, & peruersa volũ
tas ex parte concupiscibili. cap. dixit
Aposto. 24. q. 3. ibi, qui errant & para-
ti sunt corrigi nequaquam inter hæ-
reticos sunt computandi. c. excom-
municamus. 1. §. credentes. de hęret.
Archi. & alij. c. quicunque. de hæret.
in. 6. Ioan. An. Inno. & Anto. in. c. fir-
miter. in fin. de summa. Trini. & fide
Catho. Bal. & Paul. in rub. C. eo. titu.
Castro. de Iust. hæret. pun. lib. 1. ca. 1.
prope finem, & c. 7. & aduersus hære
ses libr. 1. ca. 1. in fine. Fran. Squilla. de
fide Catho. c. 4. & S. Thom. 2. 2. q. 11.
artic. 1. Alexan. de Ales. 2. part. q. 181.
memb. 1. Archiepiscopus Flo. 2. par.
sum. tito. 12. ca. 4. in princi. Syluest. in
verb. hæresis. 1. Conradus Brunus de
hæret. lib. 1. c. 2. Pala. Rub. in alleg. hæ
resis. §. 3. & 4. Alphon. Aluar Guerre-
ro, in thesauro religionis Christianæ.
tit. de hæret. nume. 20. & hanc dixit
esse communem opinionem Iulius
Clarus in pract. Crimi. §. hęresis. vers.
ad hoc autem, Albert. de agnos. asser-
tio. q. 6. nu. 8. & q. 23. num. 52. & idem

q. 2.

q.2.nume.12.allegans consil.Oldra.
2.10.incip. Regulatis habet traditio.
quod crimen hæresis habet princi-
38 pium & complemētum, principium
in errore in intellectu, complemen-
tum in pertinacia in volūtate. Idem
Albert.in repe.rubr.de hære.lib.6.q.
1.nu.12.&.19.Et latiùs q.13.num.4.
cum sequen. vbi affirmat quinq; esse
necessaria, vt quis propriè dicatur hæ
39 reticus. Quæ omnia surripuit, tacito
authore, ab Archiepiscopo Flor.in.2.
par.summ.tit.12.c.5.§.1.cū sequent.
40 ¶Primùm, quòd quis professus
fuerit catholicam fidem: secundùm,
quòd aliquam veritatem credat de
fide catholicam nam si à fide catholica
omnino recesserit, potiùs Apostata,
quàm hæreticus est censendus. Ter-
tiùm, quòd habeat errorem in intel-
lectu, vt dictum est. Quartùm, quòd
talis error sit contra articulos fidei,
vel contra determinationem Eccle-
siæ, in his quæ pertinent ad fidem &
bonos mores: nam in his Ecclesia nō
potest errare.ca.à recta ergo fide.24.
q.1.ca.maiores.de bap. vbi Abb. & in
c.à nobis.2.de sen.excōmu.Et latiùs
41 tradidi in sing. meo. 146. Quintùm,
quòd talem errorem pertinaciter de
42 fendat, itaque de necessitate requi-
ritur ad constituendam hæresim er-
ror in intellectu, & nullū factum ab-
solutè, quamuis horrendum, & exe-
crabile sit, absque errore intellectus
facit aliquem hæreticum: quia hære-
43 sis non in opere, sed in errore intelle-
ctus cōsistit. Nam qui fornicatur, aut
occidit, aut aliud simile crimē ab Ec-
clesia prohibitum committit, nō ob
44 id hæreticus est censendus, nisi hoc
impune fieri posse crediderit. Sed si
inaduertēter ignorātia, vel ioco, vel
lubrico linguæ sermone aliquid fidei
cōtrarium quis proferat, si errorem
non habeat, & emendare quod pec-
cauerat sit paratus, nō est hæreticus.
45 Quanquam propter ignorantiam, le
uitatem, & incuriam arbitrio iudicis
pœna extraordinaria est puniendus.
46 c.dixit Apostolus.24.q.3. S.Thom.3.
par.distin.13.q.2. artic.1. Et in quoli-
bet.3.art.2.Card in Clem.vni.§.sanè,
de vsuris. Archi. & Ioan. And in.c.2.
nu.6.de hæret.in.6.Gundi.de hæret.
q.1.in princi.Inno.in dict.c.firmiter.
Pala.Rub.in dict.allegat.hæresis.Cō-
ra.Bru.de hæret.libro.1.ca.2.Pulchrè
Turr. Crema. in summ. de Ecclesia,
par.2.lib.4.ca.1.&.4.&.13.Alberti.d.
q.13.nume.8.&.14.& Castro in locis
supra citatis.
47 ¶Ideo meritò diuus Augustinus
inquit in libr.1.de Trini.errare pote-
ro, sed hæreticus non ero. Quod di-
ctum refert Card. de Turre Crem.in
d.part.2.lib.4.c.1.Et Archiepiscopus
Floren.in.2.par.summ.tit.12.de ma-
teria hæresis.c.5. Et Albert.in rub. de
hæret.lib.6.q.1.nume.19.&.q.13.nu.
14. Et idem de agnosce.asser.q.2.nu.
11.&.q.6.nu.8.& in.q.23.nu.53.Et Ia
cob.Septi.Episco.Paceñ.in institu.ca
tho.c.31.nu.7.&.c.25.nu.2. Et in En-
chiridio.titu.49.nume.4.Ambro.Ca-
the. in Speculo hæreticorum, consi-
deratione.7.
48 ¶Vnde facilè deducitur Marcelli
num Summum Pontificem, qui tem
pore Diocletiani, & Maximiani Imp.
à Paganis compulsus & coactus, eorū
templum fuit ingressus, & suis Idolis
thurificauit, non fuisse hæreticum.
Ita fuit per Concil.generale decretū,
vt habetur in. c.nunc autem.21.dist.
vt optimè tradidit Decius consi.151.
incip. Maximi pōderis. in princip. Et
Albert.in rub.de hęret.in.6.q.13.nu.
67.quia compulsus vi Idola adorauit,
& fidem Christi in mente habuit, &
non peruersum dogma, vel errorem
49 in intellectu. Nam vbi est merus vel
coactio

coactio, deeſt conſenſus. l. interpoſi-
tas. C. de tranſac. c. 2. de his quæ vi. c.
cùm locum, de ſpōſal. ſed nimis vtile
eſſet, quod de intentione, & animo
conſtaret per proteſtationem ab eo
etiam clandeſtinè factam. cap. 1. Vbi
glo. & Abb. de his quæ vi. & in. c. cùm
M. Ferrarien. num. 19. de conſtit. Bar.
in. l. de pupillo. §. ſi quis ipſi Prætori.
quæſt. 11. nu. 6. de noui ope. nu. Bald.
in. l. repetendi, in fine. C. de condic.
ob cau. Decius conſil. 219. viſo pun-
cto. num. 5. Non tamē debuerat Mar
cellinus, propter fugiēdam mortem
corporalē, Idolis ſacrificare, ſanctius
50 ac melius erat mori, & omnia mala
pati, quàm peccatum mortale ope-
rari. ca. Inquiſitioni. de ſentē. excom.
c. ſacris. de his quæ vi. c. literas. de re-
ſti. ſpoli. Et eius peccatum fuit gra-
uiſsimum, non tamen peccatum hæ-
reſis. c. poteſt fieri. vbi glo. de pœnit.
diſt. 1. c. ſicut ſanctius. 32. q. 4.
51 ¶ Hinc etiam eſt Diuum Cypria-
num tenētem illam erroneam & fal-
ſam opinionem, quòd baptizati ab
hæreticis erant iterum rebaptizan-
di, & in hac opinione perſeuerauit: vt
patet in. cap. ſi quis inquit. 1. q. 1. non
fuiſſe hæreticum, & eum reprehen-
dit Auguſt. in lib. 5. de bap. c. 20. & ha
betur in. c. quomodo exaudit. de con
ſecra. diſtin 4. dicens errorem Cypria
ni, falſæ paſsionis eſſe remotum, & in
lib. 6. contra Donatiſtas. c. 23.
52 ¶ Nam ſi quis dixerit baptiſmum
ab hæreticis miniſtratum, in nomine
patris, & filij, & ſpiritus ſancti, cùm in
tentione faciendi quod facit Eccle-
ſia, non eſſe verum baptiſmum, ana-
thema ſit. vt in. c. Romanus. de conſe
cra. diſtin. 4. & nouiſsimè. in conſilio
Trident. Seſs. 7. de bapt. ca. 4. idem re-
fert. & Conra. Brunen. de hære. lib. 1.
c. 2. & Fran. à Victoria, in ſumm. de ſa
cramen. de bap. c. 28. Ia. Septi. in in-
53 ſtitu. catho. c. 25. num. 2. non ob id di-
uus Cyprianus de hæreſi eſt ſuſpect⁹,
quia non pertinaciter, ſed inaduertē
ter illud protulit, & meritò inter Do-
ctores approbatos eruditos & ſāctos
primus nominatur Cyprianus, vt in
decreto Gelaſij Papæ, quod habetur.
cap. ſancta Romana Eccleſia. 15. diſt.
Et Do. Soto referendo dictum erro-
rem Cypriani multa in eius honorem
ſcripſit, in. 4. diſt. 1. q. 5. art. 5. & 9.
54 ¶ Beatus quoque Paulus doctrinā
ſancti Petri Apoſtoli reprehendit, ex
eo quòd Petrus ſentiebat legalia nō
eſſe ſeruanda, vt habetur in. cap. 2. ad
Galat. de qua re non parua contro-
uerſia orta eſt inter ſanctiſsimos &
grauiſsimos Doctores, Hierony. &
& Auguſt. vt latiſsimè ſcripſit S. Tho.
ſuper dicto. ca. 2. ad Galat. lect. 3. & in
c. 3. Epiſt. 1. ad Timotheum, in verbis
illis, oportet Epiſcopū eſſe vnius vxo
55 ris virum. Vnde Hieronymus & Au-
guſtinus fuerunt inuicem contrarij,
& contrarias ſententias protulerunt:
vt habetur. ca. 1. 26. diſtin. vbi glo. in-
quit, quod male ſentit hìc Hierony-
mus. Latius idem Auguſtinus. lib. de
bono. coniug. c. 18. Villadiego de hæ
ret. q. 7. num. 7.
56 ¶ Præterea Petrus Lombardus Epi
ſcopus Pariſienſis, qui propter ſum-
mam eius doctrinam magiſter ſentē
tiarum nuncupatur in ſtudijs genera
libus, ex mandato Apoſtolico, magna
cum veneratione legitur.
57 ¶ Plures tamē eius opiniones ſunt
erroneæ, vt eſt illa opinio, quam te-
nuit in. 3. libro. ſenten. diſtin. 22. ca. 1.
quòd Chriſtus in triduo mortuus fuit
homo: & alibi lib. 1. ſenten. diſtin. 27.
cap. 2. quòd charitas qua diligimus
Deum, & proximum, eſt Spiritus ſan
ctus: & alios plures errores tenuit, qui
habentur in illo libello, de erroribus
per vniuerſitatem Pariſien. condem-
natis.

natis. Quorum nonnullos refert Archiepiscopus Flo. 2.par.sum.tit. 12.c. 5.in ptin.Ioan. And.& Anto.in.c.dehitum,de biga.& Albet.in tub. de hæret.lib.6.q.13.nu. 54.

58 ¶Idem dicendum est de Gratiano authote copilationis Decreti, qui in pluribus cōtra sacram scriptutam ertauit: vt in. c. si illic.§.objiciuntur. 23.q.4. vbi scripsit, quòd tempore Regis Achab fuerūt missi duo quinquagenarij ad Heliam, quòd est falsum, quia non rex Achab misit illos quin quagenarios, sed rex Ochozies, neq; illud cōtigit tempore Achab, sed sub Ochozia, ideo meritò glo. ibi in verbo, Acbab, inquit, quòd Gratianus id inaduertenter refert,& histotiam cō

59 fundit. Aliam optnionem Gratiani reprobatam refert glo. in summ.13.distin. Et aliam glo. in summ.18.distin. aliam glo. 2. in cap. sicut Christus. t.

60 quæst.1. Et quadraginta ac plures errores Gratiani congessit Feli. in cap. ex patte. nume.43. de rescrip. non tamen ob id hæreticus, sed potius Catholicus est censendus, quia inaduettenter,& non pertinaciter illud dixit.

61 ¶Idem etiam secundū aliquos est dicendum de Abbate Ioachim, qui quamuis eius libellus, quem fecit cōtra Petrum Lombardum, fuerit damnatus; vt doctrina hæretica: tamen quia se,& opera sua correctioni Roma. Ecclesiæ submisit, nō fuit ipse hæreticus iudicatus.c.dānamus.de summa.Trini. & fide Catho.S.Tho.1.2.q. 27.art.3.dicens, quòd iste Abbas Ioachim fuit valde rudis in subtilibus fidei dogmatibus,& reptehen dit duos eius errores. Et op timè Archiepiscopus Flo. in.1.par.summ. tit.6.c.2.§.5. in fine. Et in.3.par.tit.12.c.4.in ptin. Et. 4. part.titu. 11. Abb. verò videtur contrarium tenere in dict. c. damnamus.in fine. Quod prædictus Abbas Ioachim fuit hæretic⁹. Sed prima opinio magis placet, quam defendit Felinus in.c.1.nu.2.de hære. Et Alber. de agnoscen.asser.q.29.nume.7.dicens: Quòd licet Abbas Ioachim erratat, ex eo quòd in fine erat paratus corrigi, nō fuit damnatus hæreticus. Et in q.11.nu. 10.quòd prætexru protestationis ab eo factæ non iudicatur hæ-

62 reticus. Quem autem effectum operetur protestatio genetalis, vel specialis ad libetandum aliquem, qui in assertione catholica ertauit, Albet. fcrt psit in tub. in fin. de hæte. in. 6. Baldus & iuniores in tub. de summ. Trini.& fide Catho. Cardi.& Inno.in.d.c. damnamus. Idem Catdi. in Clem. 1 §. Porro.col.fin.eo.tit. Cæpola, caut. 155.in cip. honum & vtile. Plenissimè Albert. de agnosce. asser. q. 12. pet totam,

63 &.q.29.nu.13.cum sequentibus. De ptoteftationibus verò in causis profanis extra fidem, latè Batt. & modet. in.l.non solum.§.motte.ff de noui ope. nunti. Abb. & iuniores in. c. cum M. Ferratten. de constit.

64 ¶Ex hac autem tatione bene infertur, verum & rationabile esse dictum Inno.in.c.firmiter.nu.6.de summa Trini.& fide Catho.dicētis: Quòd si aliquis credit quicquid Ecclesia credit, sed falsò opinatur ratione naturali motus, quod patet vel maior, vel ptior sit filio: vel quòd tres personæ sunt tres res, à se inuicem distinctæ, quod non est hæreticus, nec peccat: quia credit Ecclesiam sic credere, & suā opinionem fidei Ecclesiæ supponit, quia licet male opinetur, tamen nō est fides sua, imò fides sua fides est Ecclesiæ. Omnia prędicta sunt verba originalia Inno. quem sequitur Paulus de Castro in rub. de sum. Trini. & fide Catho. C. vbi Bal. in final. verbis

65 inquit, quòd hoc dictū Inno. est valdè notan-

notandum ad defendendum rusticos, vel idiotas personas, quæ sæpe impetuntur ab Inquisitoribus hæreticæ prauitatis: & Alberti. de Rosate. in. 3. par. statu. q. 32. affirmat per hoc dictũ in Curia Romana coram domino Papa defendisse quosdam Mediolanenses de hæresi impetitos. Quod dictũ Inno. refert etiam Cæpol. caut. 153. incip. bonum & vtile cõsilium. Et eadem caut. habetur in ordine. 183. Anto. Cardi. Abb. in. d. rubr. de summa Trini. & fide Catho. Ana. in. d. ca. firmiter. Idem Cardi. in Clem. 1. §. porro. eo. titu. & in Clem. j. §. fina. q. 2. in fine. de vsuris. Domi in rub. & in. c. 2. nu. 4. de hæret. lib. 6. Feli. in. c. 1. nu. 2. de hæte. Pala. Ruui. in fauorem rustici Roderici de Cattion, in allegatione hæresis. §. 4. Albet. de agnos. asser. q. 12. nu. 4. &. 5. &. q. 23. nu. 6. &. q. 36. nu. 6. Ludo. Carrer. de hęre. §. circa secundum. nu. 8. Iac. Septi. in instit. catho. c. 25. nu. 4. & in Enchirid. titu. 49. num. 3. Nico. Boer. decisio. 341. incip. Et ista quæstio, in fine. text. & glo. in verbo, pertinacis. in. ca. dixit Apostolus. 24. q. 3. glo. in verb. emendari. 24.

66 q. 1. glo. in. ca. si Papa. 40. dist. Nam lubricum, vel lubricitas linguæ ad pœnam facilè trahendum non est. l. famosi. ff. ad. l. Iul. maiesta. l. 2. C. qui bon. ced. pos. Card. in Clemen. fin. in fine de hæret. & in Clem. vni, §. fanè. de vsur. Villadiego. de hæret. q. 1. nu. 7. &. q. 8. num. 6. Iaco. Septi. in stitu. catho. c. 45. nu. 30. Instruct. Toletan. 4. c. 8. dicentes pœna extraordinaria esse puniendum. Quapropter consentaneum esse censeo, quòd in defensionibus reorum de eorum rusticitate & imprudentia constet, vt pœ

67 na sit temperanda. Iudices verò, præsertim Inquisitores hæreticæ prauitatis, propter diminutam & truncatam reorum defensionem, sint nimis solliciti & diligentes in scrutandis, & in-

68 uestigandis eorum defensionibus, etiam ex officio, parte non petente, & etiam renuente. l. si non defendantut. ff. de pœn. ibi, deber de innocentia eorũ quærere. l. 1. §. fi. ff. de quæst. l. non tantum. ff. de appellat. Hippo. latè in. l. si quis ne quæstio. nu. 101. ff. de quæstio. & in consi. 51. incip. licet ne dum. nu. 60. cum sequen. Et in instructio. de Madrid, anno 1561. c. 38.

69 ¶Neque prædictis obstat singularis decisio Rotæ in antiquis. 875. incip. accusatus. de hæresi. in tit. de hæret. Et eadem etiam decisio. habetur in decisionibus collectis per Bernardum de Bisnieto. eo. tit. de hæret. vbi dicitur. Quòd si accusatus de hæresi, & per testes, vel aliter est legitimè cõuictus, & negat se talia hæreticalia dixisse vel credidisse, quamuis asserat se credere, & credidisse, quod credit Ecclesia, nihilominus, vt hæreticus negatiuus. & impœnitens est condẽnandus, & brachio seculari tradẽdus. Istam decisionem sequitur Hostien. in sum. de heret. col. 2. & Ioã. de Ana. in cap. excommunicamus. 1. §. adjicientes. nu. 6. Calde. in consi. 2. sub titu. de hæret. Et eam allegat Matthæ. de Afflict. in consti. Neapo. de hæret. nu. 35. & Nico. Boer. decisio. 343. in-

70 cip. Et videtur in prip. & Pet. Rebuff. in prax. benefi. tit. de modis amittendi beneficia. nu. 23. dicens se vidisse illam decisionem seruati contrà quendam astutum hæreticum. Eam etiam allegat & declarat Alber. in rep. rub. de hæret. lib. 6. q. 13. num. 50. in fine. & in. c. 1. in prin. & nume. 44. eo. titu. Idem etiam Albert. de agnos. asser. q. 7. nu. 6. & q. 8. nu. 7. cum sequent. vbi optimè &. q. 12. num. 9. &. q. 22. num. 28. &. q. 29. nu. 14. &. q. 34. nu. 5. &. q. 36. nume. 1. in fine. Et Ia. Septi. in instit. catho. c. 47. num. 20. & in Enchirid-

rid. Inquifit.c.53.num.10.&.cap.61. nu.2. Et Iulius Clarus in pract. crim.
71 §.hæresis.versi. Et nota.in hoc propo fito, vbi allegando dictam decisionē inquit, quòd semper illa decisio Rotæ sibi visa fuit nimis rigorosa. Et etiā cōtra eam tenuit expresse idem Boerius, sibi contrarius, decisi.341.incip. Et ista quæstio.nu.4.in fine, vbi affirmat, quòd iura ab eo allegata domini de Rota non videtur. Sed Iulius Clarus, & Boerius in hoc verè hallucinātur, & maxima cum ratione meretur
72 reprehendi. Non enim indulgenda est venia ei, qui non cognoscit peccatum suum: quia tanquam alter Cain illud negat: nam Cain indignus misericordiæ iudicatus fuit, quia crimen
73 fratricidij negauit, dicēs: Nescio Domine, nūquid ego custos sum fratris mei: Gene.cap.4. Et.c. serpens.c.nun
74 quid Cain.de pœniten.distin.1. Neq; hæreticus dicitur satisfacere negando, sed recognoscendo crimina sua, & ea abiurando.c.ad abolendam.§.il los quoque de hæret.c. Ego Berengarius.de conse.distin.2.c.si quis voluerit.c.si quis Episco.1.q.7.c.quem pœ
75 nitet.c.veritas.de pœnit.distin.1.Nō enim est minima pars pœnitētię confessio peccati.c.nō potest.c.agite pœnitentiam.c.perfecta pœnitentia.de pœniten.distin.1.vbi hisce verbis inquit text. Perfecta pœnitentia cogit peccatorem omnia libenter suffer-
76 re: in corde enim contritio, in ore cōfessio, in opere tota humilitas, hæc est fructifera pœnitentia, ergo qui fugit erubescentiam peccati, non confitendo illud, meritò tanquam pertinax & impœnitens est condemnandus, cùm sit testibus conuictus. Nam
77 potius testibus quibus reus conuict⁹ est, quā ipsi reo in proprio facto fides est adhibenda. c. in omni negotio.c. licet vniuersis.de test.c.cùm esses.de testa. Et vt subtiliter inquit D. Hieronymus in Epistola ad Pannuncium,
78 frequenter inquit hæretici palliant errores suos verbis æquiuocis & fictis: nam quemadmodum Catholicus dicens se habere & tenere suam
79 Ecclesiam Catholicā, & intelligit Ecclesiam Romanam, ita hæreticus intendit dicere, fidem suam esse illā hæ
80 resim, & Ecclesiam Catholicam esse suam sectam, itaque verbis simulant, & corde negant, & magnum habent artificium in suadendo & docendo, vt affirmat Tertul.aduersus Valentinianos, in prin.& August.de ciui.Dei lib. 16.c.2.inquit, genus hæreticorū
81 esse calidum, vnde meritò in iure lupi rapaces & vulpes nuncupantur.c. sunt quidā.c.25.q.1. inter solicitudines.de purg.cano.& alijs nominibus
82 vocantur, de quibus per Brunum de hæret.libro.1.c.3.&.13.& Ia.Septi.in insti.Catho.c.31.num.10. Ex quibus omnibus superius relatis faciliè colligitur prædictam decisio. Rotę esse iu ri & rationi consonam, & hodie re-
83 ceptam & approbatam per ptimam instructionem Hispalen.cap.14.eam que in diffiniendis Fidei causis quotidie seruare solemus.
84 ¶Non verò me latet quinque esse necessaria vt prædicta decisio Rotæ procedat. Primum, quòd sit accusatus de vera & formata hæresi, & non de assertione scandalosa, aut temeraria, aut blasphemia, vt infra latius declarabitur. Secūdùm, quòd verba hæreticalia sint clara & certa, & non dubia, vel ambigua, vt infr. plenius. nume. 366. explicabit. Tertium, quòd crimen hæresis per testes idoneos, non inimicos, vel singulares sit planè probatum. Quartùm, quòd accusatus neget illud factum, vel verba hæreticalia dixisse cū protestatione ge-
85 nerali supradicta, contra Alber.in.d. q.34.

85 quæst.34.nu.51. qui declarando di-
ctam decisionem asserit esse necessa
rium, quod accusatus dicat illa cre-
dere. Quintũ, quòd factum illud sit
recẽs & non antiquũ, taliter quòd
86 sit verisimile accusatũ non esse obli
tum illa hæreticalia dixisse & credi-
disse, vt Bar. in. l. si res. nu. 1. de legat.
1. & Alciat. de præsump. in prin. nu.
60. quòd etiam ex tenore dictæ deci
sionis colligitur. in fine, ibi, de facto
recẽti hîc agitur, & ibi, nec debet es-
87 se verisimiliter oblitus, quàm opti-
mè declarat Albert. in. d. q. 13. nu. 50
& de agnos. asser. q. 7. nu. 8. & q. 8. nu.
10. Nã in facto antiquo obliuio præ-
sumitur, & etiã per lapsum duorũ tã
rùm annorũ in facto proprio. l. si ar-
biter. ff. de prob. l. 3. §. duæ autẽ sunt
causæ. ff. de Carbo. edic. l. peregrè.
ff. de acquir. posses. Bart. in. l. si quis
delegauerit. ff. de noua. Couar. in. c.
88 posses. par. 2. §. 8. in princ. de reg. iu-
ris libr. 6. Thom. Gram. decisi. 60. in
causa excellentis. nu. 8. Quod etiam
ex tractu tẽporis in teste præsumi-
tur obliuio, & est notatu dignum ad
liberandos testes varios, cùm homi-
num memoria labilis sit. l. 2. §. si quid
autẽ. C. de vet. iur. enu. glo. in. c. cùm
adeò, de rescrip. glo. in. c. tertio, loco
de proba. gloss. in. cap. porrecta. de
cõfir. vtil. vel inuti. glo. in. c. illud de
cle. exco. vel depo. minis. Sed in reb[9]
89 arduis, vt Plinius affirmat, non lædi-
tur memoria. Verũ glo. in. l. licet. &
ibi Bal. C. de acq. possess. tenẽt quòd
per decẽniũ inducatur obliuio. Sed
90 glo. singularis in. l. furtũ, §. 1. ff. de vsu
cap. inquit, id arbitrio iudicis esse re
linquendum, & sequitur idipsum In
no. in. c. querelam. de electio. & re-
fert esse cõmunem opinionem Ias.
91 in. l. 1. nu. 47. C. de seru. fugit. iuxta no
tissimam iuris regulam, quòd quan-
do tẽpus non est certum, neq; à iure

92 limitatum arbitrio iudicis relinqui-
tur, inspectis personæ & negotij cir-
cũstantijs. l. 1. ff. de iu. delib. l. 1. & gl.
& Bal. C. si aduer. vẽd. pig. c. de causis
de offi. deleg. c. pen. vbi glo. de tẽp.
ordi. latissimè Tiraquel. in. l. si vn-
quam, verbo omnia vel partem ali-
quam, num. 61. cum sequen. C. de re-
uo. donat.

93 ¶Præterea hæc conclusio, de qua
est nostra principalis cõtrouersia, vi
delicet quòd non sit cẽsendus hære-
ticus, qui errores hæreticos confite-
tur, & negat intentionẽ & credulita
tem, iuuatur etiã ratione. Nam sicut
fides perficitur assensu intellectus
ex consensu voluntatis, ita ex oppo-
94 sito hæresis perficitur dissensu & er-
rore intellectus cũ consensu volun-
tatis, quia cõtrariorũ contrarij sunt
effectus, & contraria est ratio ac na-
tura. l. etsi cõtra tabulas. ff. de vulga.
& pupil. l. qui accusare. ff. de accusat.
l. si. ff. de calumniat. & cognito vno
95 de contrarijs, facilè cognoscitur &
reliquum. l. 1. de his qui sunt sui, vel
alie. iur. & in prin. instit. eo. tit. & in
96 prin. de tutel. Et quemadmodũ fides
est in intellectu, sicut in subiecto; in
voluntate autem sicut in primo mo
tu, ita hæresis, quæ est actus infideli
tatis, qui ex diametro opponitur fi-
dei. Vnde infallibiliter sequitur pro
ferẽtem verba hæretica nõ esse iudi
cãdum hæreticum, si de errore in in
97 tellectu non constat per cõfessionẽ
ipsius rei, secundum casum supra in
principio relatum. Nam potius mẽs
98 proferentis, quàm eius verba sunt
considerãda. l. scire oportet. §. aliud
etiam inuenimus. ff. de excus. tuto.
ibi, sed etsi maximè verba legis hũc
habeant intellectũ, tamen mẽs legis
latoris aliud vult, quę mens sensibus
69 dominat̃, & in actibus humanis pri-
mũ obtinet locũ. l. in cõditionib[9]. ff.

de cond. & demonst. l.cum acurissi-
100 mi. C. de fideicõmiss.l.ex facto.2.&.l.
fin.ff.de hære.insti. Quia in actib⁹ ex
animo pendentibus magis attendi-
tur iorẽtio, quàm factũ.l.etiam. §. 1.
vbi Bal.& Alex.in.4.nota.ff.solut.ma
tri.l. 1.§.diuus.ff.de sicar. vulgata re-
101 gula, tolle voluntatem de medio, &
omnis actus erit indifferẽs. l. fœdissi
mam. C. de adul.l.2. C. de contrahe.
emp. Vnde inquir.l.vulgara scire le-
ges.ff.de legi. hisce verbis, scire leges
102 non est verba earum tenere, sed vim
& potestatẽ. Sicut enim anima cor-
pori præfertur, ita mẽs & sensus pręe-
fertur verbis.l.in vẽditionibus. ff.de
contrahẽ.emp.l.1. C.de necess.seru.
hęred.inst.c.intelligẽtia.c.prętereа.
de verb. signi.c.Marchion. 1.quæ.1.
& virtus verborũ in intellectu mẽte,
103 & sensu potius quàm in eorũ cortice
consistit. l. non dubium.C.de legi.c.
secuudò requiris.de appel.regul.cer
tum est, de regul iur.libr.6.c.huma-
næ aures. 22.q.5.Bald.in.l. 1.circa fi-
nem.C.de seru.fugit.quem refert e-
104 tiam Ias. in. d. l.non dubium. nu.28.
Ideo summopere oportet, vt Inquisi
tores hęreticę prauitatis in examinã
dis reis sint nimis cauti, in quęrendo
de intentione & credulitate reorũ,
& de magistris, & socijs, & personis,
quibus illos errores communicarũt,
& de tempore, & causa credendi, &
de occasione, qua talia verba hære-
ticalia protulerunt, ac omnia debẽt
plena Inquisitione discutere, inter-
rogando, respondendo, & obijcien-
do.l.vbicunque.ff.de interrog. acti.
c.cum Ioannes, de fid.insti. c.iudicã
105 tem.30.quæst.vltim. Qua in re, & in
causis sancti Officij decernendis, &
in omnibus denique alijs rebus ge-
rendis Licentiatum Andream San-
ctum, virum vtiq; doctissimum, mul
tisq; nominibus obseruandum, nũc
Corduben. Inquisitorem meritissi-
mum, annisque proximè præteritis
collegam meum Valentin. (reuera)
summa dexteritate, facilitateq; in-
audita cognouimus, atq; in indagan
dis fidei causis disertissimum: qui so-
lebat dicere, quòd Inquisitores hęre
ticæ prauitatis ab absoluendis, & re-
conciliandis reis huiusmodi, qui fa-
ctum hæreticum confitentur, & in-
tentionẽ & credulitatem abnegant,
106 debent omnino abstinere, etiam ad
cautelam, nã plurimi in hoc decipiũ
tur. Quia perfecta & integra debet
esse cõfessio, vt beneficiũ absolutio-
nis reus mereatur.c.perfecta, de pœ-
107 nit.dist.1.c.ad abolendã, de hæret.c.
vt officium, eo.tit.lib. 6.nã falsa cre-
dulitas, & non factũ hæreticũ, vt su-
pra dictum est, aliquem hæreticum
constituit.
108 ¶Vnde si captus à Sarracenis (vt
quotidie vidimus) metu mortis, vel
tormentorum Fidem Christianam
compellitur abnegare, & ad eorum
ritus transite, sed corde & animo
109 Fidem Catholicã tenet, is neque est
hæreticus, neq; reconciliandus: sed
in loco religioso per aliquod temp⁹
reponẽdus, & in Fide orthodoxa in-
struendus, præsertim si illo tempore
minor ætate erat, quando captus à
110 Sarracenis fuit. Nam maiores, vt mi
hi relatũ fuit ab ipsis Sarracenis, ad
111 id non compelluntur. Et quod nõ sit
recõciliãdus quãdo vi & metu quis,
vt dicitur, trãsit ad ritus Sarracenorũ
voluit Caldet.consi.4. tit.de hæreti.
glo.in. c.non solùm.& in.c.fin.11.q.
3.Brunus de hęret.lib. 1.c.4.Alberti.
in rub. de hæret.lib.6.q.12.num.12.
in fine. & quæst. 13. nume.68.&.de
Agnos. asser.q.23.n.56.cũ sequẽ. Ia.
Septi.in inst. Cath.c.26.n.18. Sylue.
verb.apostasia.q. 1. solet ad id allega
ri tex.in cap. presbyteros. 50. distin.
Sed

112 Sed Iulius Clarus in pract. crimi. §.
hæresis, versi. Sed nũquid, affirmat
quòd iste talis est reconciliandus, &
quòd ab Episc. absolutionis & recõ-
ciliationis literas impetrare solet,
quod sanè est nimis absurdũ & omni
113 iuri & rationi cõtrarium. Ex corde
enim procedũt hæreses, nõ ex ore rã
tùm, & ratio formalis hæresis nõ in fa
ctis, aut dictis, sed in errore & volũta
te cõsistit, ideo qui vi, aut metu mor
tis alicuius tyrãni, vt illi solũmodo sa
tisfaciat, hæreticũ aliquid perpetra-
114 uerit, si animo & corde á fide catho-
lica nõ discedit, hæreticus nõ est cẽ-
sendus, neq; pœnis hæreticorũ ple-
ctẽdus, & per cõsequẽs excõmunica
tionis vinculo nõ est innodatus, nul
la igitur absolutione & recõciliatio-
ne indiget: neq; ad cautelam, vt qui-
dam male opinantur.
115 ¶Neque obstat si quispiam dixe-
rit, quòd recõciliatio est fauorabilis,
cùm sit excommunicationis absolu
tio, vt in dictis iuribus allegatis, nam
simul cũ recõciliatione bonorũ pu-
blicatio vnà cũ carcere perpetuò ve
nit, de hoc vltimo est tex. in. c. excõ-
116 municamus. 2. de hære. &. c. 1. eo. ti.
lib. 6. de bonorũ publicatione. c. ver
gẽtis. c. excõmunicamus. 1. de hæret.
in. §. dãnati, &. c. accusatus. §. si verò,
c. cùm secundũ leges. eo. ti. li. 6. l. Ma
nicheos. C. eo. l. 2. &. 3. titu. 26. par. 7.
117 Sed Iulius Clarus in prac. crim. §. hæ
resis, vers. sed quæro. inquit, quòd si
hæreticus non relapsus, est pœnite-
re paratus, & hæreses abiurate, non
modo euitat pœnã mortis, sed etiã
confiscationẽ bonorũ, quod falsissi-
mum esse iudico, & præfatus Iulius
Clarus sua opinione fuit deceptus.
118 Nã licet hæreticus spõtè, & ante sen
tentiã ad fidẽ Catholicam velit redi
re, non tamẽ ob id euitat publicatio
nẽ bonorũ. ita Anto. Io. de Imola, &
Abbas, in. d. c. vergentis. nu. 2. Dñi-
cus in. d. c. accusatus. §. si verò. nu. 5.
119 & in. d. c. cũ secundũ leges. nu. 4. &.
5. Pau. Grillan. de hæret. q. 6. optimè
Brunus de hæret. li. 5. c. 6. Et hæc opi
nio cõmuniter est recepta, vt testa-
tur. Ia. Sept. in insti. Catho. c. 9. nu. 8.
allegãdo ad id primã instru. Hispa-
leñ. c. 3. &. 7. & Pragmaticã Cordu-
120 beñ. factã anno. 1487. Quã opinio-
nẽ tanquã iuri & rationi cõsonã pas-
sim in iudicãdo sequimur, cõtra præ
dictũ Iuliũ Clarũ, & cõtra Reuerẽdi.
Archie. Toletañ. Bartholomęũ Car-
rançã de Mirãda, in quarto cõcil. To
letañ. Cañ. 59. dicentẽ, quòd ipse desi
derat obseruari, vt propter perfidiã
parentum eorũ bona in præiudiciũ
filiorũ Catholicorũ nõ publicẽtur.
121 Sed iustũ est quòd impij & malè me
riti in egestate, & paupertate pereãt
vt hisce verbis inquit. l. bona fides.
ff. de positi. cap. nouimus. §. 1. de ver.
signifi. Et cùm bona hæreticorum
sint ipso iure confiscata: vt. d. c. cũ se
cundũ leges, illud ius quæsitum fisco
per pœnitentiã, & reconciliationẽ
nõ tollitur. l. nec dãnosa. C. de prec.
Imp. offer. l. fin. C. si contra ius, vel
vtil. pub.
122 ¶Neq; proximè dictis obstat tex.
in. c. cõtra Christianos, de hæret. lib.
6. vbi trãsiens vel rediens ad ritus iu
dæorum potest tanquam hæreticus
condẽnari, si de hoc fuerit cõuictus,
vel cõfessus, qui tex. est intelligẽdus,
123 nisi illud metu vel vi faciat ad eui-
tandam mortem, tenens semper in
corde suo veram fidem, vt optimè
declarat Albertin. in locis supra rela
tis: præsertim in. d. q. 13. nu. 68. in fi-
124 ne. Quamuis in. d. c. dicatur solũmo
do de transeũte ad ritus Iudęorũ. Idẽ
dicendum est de trãseunte ad ritus
125 Sarracenorum: quia ex identitate ra
tiõis, etiã in pœnalibus fauore fidei

fit extensio. Hostié. & Abb. in. c. 2. de
diuot. Ias. in. l. cum quidam, in fine.
ff. de lib. & posthu. & Decius in. l. fa-
ctum. §. in pœnalibus. ff. de regu. iur.
Albet. de agnos. asset. q. 23. nume. 56.
Abb. in. c. ex tenote. Qui fil. sint legi.
glo. in. c. sciant cuncti. de elect. Quã-
do verò aliquis casus ratione frequẽ-
tioris vsus in lege vel canone expri-
mit, non ob id alij casus similes nõ ex
126 pressi censentur exclusi, vt inquit Vl
pianus in. l. neq; leges, & in. l. nõ pos-
sunt. ff. de legib. glo. in verb. spõsam.
in. l. vni. C. de tap. virg. glo. 1. in Au-
then. cassa & irrita. C. de sacto san.
Eccle. glo. in. l. 1. C. de his qui ad Eccl.
confug. glo. in. c. 2. de confess. libr. 6.
glo. in. c. vnico. de ter. pet. co. libr. 6.
glo. incip. præsidentes, in Clem. 1. de
rescrip. glo. in Clem. 1. de sup. neg.
Prælat. glo. præclara. in. c. Diaconus.
27. distin.
127 ¶ Item, quòd is ex facto, vel verbis
hæreticis, non est iudicandus hæreti
cus, si de eius intentione & falsa cre
dulitate non constat, hoc vtiq; pro-
127 batur. Nam principalis prima & po-
tissima actuum humanorum regula
est, agentis voluntas, & consensus iu
re munitus siue vallatus, quo sublato
omnis actus redditur informis atq;
indifferens, & inanimatus. l. obliga-
tionum substantia. ff. de act. & oblig.
l. non omnis. ff. si cert. pet. l. interposi
tas. C. de transact. l. 2. C. de contra.
empt. Id etiam voluit notissima illa
129 iuris regula, quod voluntate & pro-
posito maleficia distinguantur. nam
intentio discernit actum bonum à
malo. l. qui iniuriæ. ff. de furt. l. 1. C.
de siccar. l. fœdissimam. C. de adulte.
c. cum voluntate. de sen. excommu.
Quia sicut in rebus naturalibus id
130 quod est per accidens non consti-
tuit speciem intẽtionis, ita in rebus
moralibus quod sequitur præter in-

tentionem, est quasi per accidẽs, nul
lumque iuris effectum operatur. l. 2.
in fine. ff. de condi. & demonstr. ibi,
nam si facto fecerit non videtur ob-
temperasse volũtati. Vbi Titius, cui
factum fuit legatum sub conditione
si in capitolium ascenderit, etiam si
131 facto præter intentionem adimplen
dæ conditionis in Capitolium ascen
dat, non habebit Legatum, neq; ob-
temperasse voluntati defuncti, vide
tur ad idem. l. hæres institutus. ff. de
acquit. hæred. l. diem proferre ff. de
recep. arbitr. Ad cor enim & ad spon
132 taneas voluntates respicit Deus, &
non ad actus. c. contra animum. 50.
distin. c. 1. 15. quęst. 6. nam quicquid
agunt homines, intẽtio iudicat om-
nes. l. si non conuicij, C. de iniur. l. di-
133 uus. ff. de siccar. cap. non est. 15. q. 1.
Et hunc versum refert Bald. in. c. vi-
gilanti. nu. 5. de præscrip. non est cõ-
siderandum factum, sed animus fa-
134 cientis, Deus non respicit quod fit,
sed quo animo fit. c. 1. de colla. dete-
gen. c. qui ex timore. de regu. iur. in
antiq. c. non satis. 86. distin.
135 ¶ Ideò qui citra animum & volũ-
tatem occidendi alium percussit, e-
tiã si ex percussione mors sequatur,
136 pœna homicidij minimè puniendus
est, dummodo circunstantijs, & qua
litatibus debitis res perpendi possit.
vt puta si occisus erat eius amicus,
aut affinis, vel consanguineus, vt vo
luit glo. in. l. 1. C. de siccar. quam opti
mè ibi. nu. 85. Hippo declarat, referẽ
do plures dd. allegatiões, & quod sta
137 tur iuramento vulnerãtis, quòd non
vulnerauit animo occidendi, latè
Ludo. Carrer. in pract. cri. §. homici-
dij autem species. nu. 71. cum seqnẽ.
fol. 105. & dictam glo. Lud. Roman.
affirmat esse singularem, & valdè no
tandã in. l. in illa stipulatione. nu. 41.
de verb. oblig. Bal. in. l. fin. C. de hær.
instit.

instit.20. Oppos. Ias. in l.1. num. 22. ff. de leg. idem affirmat Cæpola con sil.2. in fine. Thom. Grã. cõs. 68. Ant. Gom. lib. 3. resolut. cap.3. nu. 17. idẽ Ias. in rep. l. admonendi. nu. 310. de iur. iuran. ff. & in. §. Sed istæ quidem actiones. num. 90. instit. de action. Probatur etiam quòd non animo occidendi hominem percusserit, quando percussit calce, vel ligone, vel pugno, etiam armato, vel pomo ensis, vel lapide habens in latere gla
138 dium, vel proijcit lapidem aduersus canem & hominẽ transeuntem occidit, vel alio instrumẽto, vel modo ex quo animus & voluntas non occi dendi colligatur, ita tenẽt Bart. in. l. 1. §. 1. nu. 3. ff. si quis testam. liber esse iuss. fuer. & Albert. & Angel. in. l. lege Cornelia. ff. de sicar. per tex. ibi, & Bal. in. l. data opera. num. 11. & 53. C. qui accus. non poss. & in. l. 2. C. de nox. vbi Salicet. num. 10. & Paul. Castren. in. l. si fugitiui, nu. 6. C. de ser. fugit. & in. l. et si seuerior. C. ex quib. caus. infam. irrogat. & in. l. 1. C. vbi senat. vel clar. Ias. in. l. in actionibus. num. 26. ff. de in lite iuran. & in. l. 3. §. quod Prætor. nu. 3. ff. si quis eum qui in ius vocat. est vi exim. & in. l. 1. nume. 19. ff. de legib. Hippol. in. l. 1. nu. 83. C. de sicar. & in. l. de minore. num. 18. ff. de quæst. & in. l. 1. §. præterea. num. 12. ff. ad. l. Cor. de sicar. & in consil. 67. nu. 18. & in singular. 176. incip. voluntas & propositum. Latissimè Lud. Carrer. vbi supra. nu. 46. cum sequen. Card. Anan. & Felin. in. c. latori. de hom. Ægid. Boss. in pra. crim. de hom. nu. 20. & 36. & 55. & 68. Thom. Gram. optimè, con. 29. incipit. in causa magnifici Tristani. nu 19. & 21. cũseq. & singulariter in voto. 23. incip. in cau sa magnificæ Lauinæ, Couatruu. in Clemẽ. si furiosus, part. 2. §. 4. nume. 4. cum sequen. Tiraquel. de pœn. remper. caus. 2. & 13. Anto. Gom. 3. lib. resol. cap. 3. de hom. num. 15. cũ sequen. Iul. Clarus in pract. crim. §. homicidium, versi. dicitur etiam cul posum homicidium, Decius consi. 34. incip. in effectu quæritur. Alex. consil. 140. videtur in causa proposit. Albert. de agnos. asser. quæst. 7. nume. 12. & 13. allegat decisionem Bart. in. l. respiciendum. §. delinquũt
139 in fina verb. ff. de pœn. Quæ decisio (vt dicunt doctores) iudices malefi ciorũ ponit in magno periculo. Vult enim Bart. ibi, quòd si quis vult occi dere Titiũ, & errore ductus Sempro
140 niũ occidat, pœna ordinaria homici dij puniẽdus est, ex eo quod dabat operam rei illicitæ. Sed in hoc Bartolus communiter reprehenditur, quia respectu Sempronij non habuit animum occidẽdi, ideo potius culpa quàm dolo fuit homicidium
141 commissum. ita Florian. tenet contra Bart. in. l. sciẽtiam. §. sed si defen dendi. ff. ad. l. aquil. sequitur Ias. in. l. si per errorẽ. nu. 17. ff. de iuris. omni. iud. idẽ Ias. in l. 1. nu. 16. de legib. di
142 cens, quòd cõmuniter tenetur contra Bart. Ægid. Boss. in pract. crim. de hom. nu. 73. Thom. Gram. consi. 5. in causa Antonij. nu. 7. Lud. Carrer. in pract. §. vndecimo excusat ignoran tia, in prin. Et hanc etiam fatentur
143 esse communem contra Bartolum Manchaca in controuersia. 96. num. 33. & Plaça lib. 1. delictorum. c. 27. in prin. Sed prædictam Bartoli opinionem nititur defendere Anto. Gom. nonnullis iuribus & rationibus, lib.
144 3. resol. c. 3. de hom. nu. 54. & Iulius Clarus in pract. crim. §. homicidiũ, versi. dicunt autem aliqui. Sed re vera si verba Bar. rectè inspiciatur non
145 meretur reprehẽdi: nam ipse in. d. §. delinquũt, nõ scripsit, q; prædictus

delinquens pœna ordinaria sit pu-
niẽdus, sed simpliciter inquit quòd
puniatur, & potest intelligi pœna ex
traordinaria, vt testatur comunis
opinio, vt ipse latius retuli in singu-
146 lar. meis in fidei fauor. singul. 56. in-
cip. errans in delictis. Non enim in
hoc est omittendũ singulare dictũ
Bald. in. l. vnica. nu. 46. C. de confess.
quod sufficit semiplenè probare nõ
habuisse animũ occidẽdi, & admitti
tur probatio circa hoc per coniectu
tas, quę iudicis arbitrio relinquũtur.
147 Hoc dictũ Bal. sequitur Thom. Grá.
in. d. consi. 29. nu. 38. & Lud. Carret.
in pract. crim. §. homicidij autem. in
fine. fol. 107. col. 2. in prin. vbi alios
ad id refert. Anto. Gom. etiam in li.
3. resol. capi. 3. num. 27. &. 28. dicit
148 etiam probari per testes aliás inhabi
les & deponẽtes de credulitate. Ias.
in. l. vt vim. num. 7. ff. de iust. & iure.
& in rub. de iur. iur. nu. 7. & in. l. sed
& si quis. ff. si q. caut. Hippol. in rub.
C. de probat. num. 10.
149 ¶ Rursus, quòd non sit censendus
hæreticus, qui factum, vel verba hæ
retica confitetur, & intẽtionem at-
que prauam credulitatem habuisse
abnegat, id sequenti iuuatur ratio-
ne. Nam voluntatem & confessionẽ
150 propriam de iure quis potest decla-
rare & interpretari, non tamen pe-
rimere. ca. cum dilecti. de accus. vbi
ille Episcopus Agareñ. suam declara
uit confessionem, quæ ad bonum &
malum poterat retorqueri. ca. cum
clamor, de testib. cap. præterea, de
testib. cogen. c. fi. de iur. iuran. libr.
6. Bal. in. ca. §. item vasallus, in prin.
de contr. inuestit. in vsib. feud. & in.
l. 2. in fine. C. de cust. reor. Innoc. in.
cap. dudum, de elect. Alex. consi. 1.
num. 40. vol. 1. & cons. 15. viso pro-
cessu. nu. 7. vol. 3. Thom. Gram. cõsi.
10. cęlestis curię. num. 31. Lud. Carr.
in pract. crim. §. circa sextum. num.
151 8. Alciat. de præsump. reg. 3. præ-
sump. 1. nu. 9. Nemò enim prohibe-
tur voluntatem suam declarare. l.
nepos Proculo. ff. de verb. sig. l. Lu-
cius. vbi glo. ff. de legat. 1. verba nãq;
secundũ mentẽ proferentis sunt in-
telligẽda. l. verum. ff. de furt. l. si quis
152 intentione ambigua. ff. de iudic. l.
semper in stipulationibus. ff. de re-
gul. iur. in. c. intelligentia. c. præte-
rea. de ver. sig. Ista verò cõfessio pro-
pter intentionẽ negantis & factum
cõcedentis non est simplex, & pura,
& absoluta, sed limitata, & modifi-
cata, & cum illa qualitate & condi-
153 tione, quæ in effectu nihil ponit in
esse. l. si quis sub conditione. ff. si quis
omis. caus. testam. l. 2. ff. de in diem
adiectione. l. cum libertã. C. de fidei-
cõmiss. libert. l. is damnum. §. quod
pendet. ff. de reg. iur. c. præterea. de
154 appell. c. si pro re, de rescrip. lib. 6. cõ-
fessionẽ enim cũ aliqua conditione
vel qualitate factam nõ poterit pars
aduersa, vel Fiscalis confessionẽ hu-
iusmodi acceptare, & illam qualita-
tem reijcere vel negare, sed omni-
no illam, cum qualitatibus suis am
plecti vel in totum reijcere. l. non
vtique. ff. de excep. c. exceptionem
obijciẽs. de regul. iur. lib. 6. glo. sing.
in proprijs terminis in. l. siquidem.
C. de excep. glo. vbi Bal. in. l. 2. C. de
donat. ante nup. Bart. in. l. eum qui.
ff. de iur. iurã. & in. l. proinde. §. no-
tandum. ff. ad. l. Aquil. & in. l. contra
negantem, in prin. C. eod. tit. & in. l.
ea quæ. q. 7. C. de condict. indeb. Ab-
bas in. c. bonæ. 2. de post. prælat. Fe-
lin. in. c. de hoc. nu. 5. de simo. Alex.
consi. 80. in causa, & lite. volum. 7.
Hippol. consi. 136. incip. Consului
proximis diebus. nu. 28. cum sequẽ.
19 Tiraquel. de pœn. moderã. cau. 30. n.
17. Frã. Mar. decisi. 60. incip. quæri-
tur

155 tur quando aliquis. nu.5. &.6.vol.1.
Quia voluntas ex qua oritur confes
sio est indiuidua.l. si is qui legem. ff.
de testam.l.fidei commissa.§.1.ff.de
legat.3 l.ius nostrum.ff.de regu.iur.
l.in hoc iudicio. ff.famil.Hercis.l.di-
156 cere.ff.de arbitr. ideo separati seu di
uidi nõ potest, ne vna & eadẽ res di-
uerso iure cẽseatur. l. eũ qui, in fine.
ff.de vsucap.c.cũ in tua. de decim.c.
157 cognouimus. 12. q. 2. Nam qualitas
illa non potest à suo subiecto separa-
ri.l.4.§.fin.ff.de actioni. empt. & vẽ.
l.fi.ff.de coll.bon.l.Pomponius.§.cũ
quis.ff.de acquir.hæredit.
158 ¶ Ex quibus redditur dubia deci-
sio sing.Bart.in.l.Aurelius.§.idẽ quę
sijt.nu.2.ff.de libe. legat. quòd si tu
cõfitearis te occidisse hominem ad
tuã defensionẽ,possum stare tuæ cõ
159 fessioni in quantum dicis te occidis-
se hominem,sed non cogor stare in
quantum dicis ad tuam defensionẽ,
quia ius præsumit contra te, & ex ta
li confessione pœna ordinaria pote
160 ris puniri:sequitur id etiam Bald. in.
l. vnica.num.42. C de confess.& in.
cap.dudum.num.35.de elect. & in.
cap.cùm venissent.de instit.Lanfrã.
in.c.quoniam cõtra falsam,in verb.
confessionis. num. 19. cum sequen.
de probat. Hippol. in.l.1. num. 30.
ff.de quæst.& in pract. §. postquam.
nu.23. Angel.& Alex.in.l.1.§.si quis
simpliciter.nu.7.ff.de verb.oblig. &
in.l.decẽ.ff.eo.Alex.cõsi.80. in cau-
sa & lite.vol.7.Felin.in. c. cum vene
rabilis.nu.12.de excep.in. c. cũdile-
cti.nu.18.de accusat. Thom. Gram.
voto.2.in causa Cosmi, vbi optimè
Ias.in.l.vt vim.nu.13.ff.de iust.& iu.
161 dicens quòd hoc dictum Bart. est cõ
muniter approbatũ, & Nicol.Boer.
decis.164.incip. videtur quòd non:
num.10.dicens opinionem Bart. ser
uari in practica. Sed contra eum te-
162 net expresse Salicet.in.l. vni. C. de
confessi.in.4.opposit. Alexan.consi.
1.nu.40 vol.1. Hippol. consil.36.in
cip Consului proximis diebus. num.
30.dicens esse cõmunem.dd.opinio
163 nẽ contra Bart.Et idẽ Bar.sibi cõtra-
rius cõtrariam tenuit sententiã in. l.
eũ qui de iur.iuran.& Bal. sibi cõtra-
rius in.§.itẽ vassallus.c.1.de contr in
nest.in vsib.feud.& in.l. nõ codicil-
164 los.nu.2.C.de codicill. dicens quòd
si quis cõfitetur homicidiũ fecisse
ad suã defensionem potius videtur
negare quàm homicidium confite-
ri quia remouet culpam ab actu, &
165 in.l.siquidẽ.nu.4. C. de except. dans
cautelã,quod quis nõ cõfiteatur de-
lictum,neq; ad suã defensionẽ fecis-
se dicat,quia poterit condemnari,&
in.l.1.in prin.C. de ædil.actio. Alex.
etiam sibi contrarius fuit in dict.
cons.1.num.40.
166 ¶ Ex tanta igitur dd. diuersitate
& discrimine sequentes analyticæ,
& veræ cõclusiones eliciuntur. Pri-
ma sit conclusio. Quòd si de delicto
constat per legitimas & veras proba
tiones,& reus confitetur illud factũ
167 ad suam defensionem, etsi de hoc
aliter non constat quàm per eius
verbum, nihil omnino reo prodest
illa confessio cum illa qualitate, &
hoc casu procedit dictum Bar. in. d.
§.idem quæsijt.& sequacium.
168 ¶ Secunda cõclusio, si delictũ non
est plenè probatũ & reus primò cõfi
tetur delictũ,deinde in alio capitu-
lo,vel diuerso loco, vel tẽpore addit
se fecisse illud ad suam defensionẽ,
169 poterit, tunc propter illam confes-
sionem pœna ordinaria puniri, Bar.
in.l.diuus.ff.de re iud.c.prætea.2. de
transf. Bal. in.d.l. vnica.C. de confes.
num.43.& in.d.l. dicen. ff. de verb.
obliga. Deci. in.dict.cap. venerabi-
lis.nu.20.in fine.Ias. in.l. vt vim. ff.

de instit. & iur. Rom. consi. 167. Antonius accusatus in ptin. Lud. Carr. in pract. ctim. fol. 184. colum. 1. cum sequen. Lanftan. in. d. verb. confes-
170 siones. nume. 19. Id autem intelligẽdũ est, nisi ad sui defensionẽ reus id fecisse probauerit. Nam in quacunque processus parte, siue negato, siue concesso à principio delicto, reus
171 probare poterit illud fecisse ad sui defensionem. Batt. in. l. nemo ex his. ff. de regu. iur. Boerius decisio. 164. incip. videtur quòd non. nume. 15. vbi optimè distinguit Ægid. Boss. in pract. tit. de defens. reor. nume. 4. Iulius Clar. in pract. §. homicidium. ver
172 si. sed hic occurrit. Decius autẽ hanc fatetur esse communem opinionẽ in. c. Pastoralis. nu. 15. de excep. Ista
173 verò secunda conclusio mihi profectò est dubia, propter tex. sing. in. c. cum dilecti. de accus.

174 ¶Tertia conclusio, quando delictum per solam confessionem partis tantùm constat, & illa confessio non est simplex & pura, sed cum illa qualitate & limitatione in eadẽ oratione & vnico verborum contextu, videlicet hominem occidisse ad sui defensionem, etiam non probata defensione pœna ordinaria non est puniendus: dictum est singu. Abbatis in. c. auditis. nume. 32. de præscrip. quod reputat mirabile, ibi Felin. nu. 16. &. 30. in. d. c. cum venerabilis. nu. 15. & in. c. cum dilecti. num. 18. de accusat. & in. c. afferte. de præsump. in fi. & in. c. significasti. in. 2. de homici-
175 di. Ias. in. dict. l. vt vim. nume. 13. dicens, quòd illa decisio Abb. in actu practico, fecit sibi magnum honorẽ, & in. l. 1. nume. 23. C. de fur. Hippo.
176 in pract. crim. §. postquam. num. 24. affirmans, per illud dictum euasisse quempiam à pœna mortis, & in. l. repeti. nume. 30. ff. de quæst. & consil. 129. num. 2. & in sing. 185. incip. confessio inquisiti. Rom. sing. 28. accusatus de homicidio. Lanfran. in. c. quoniam contra falsam, in verb. confessiones. num. 12. de prob. Ber. de Luco. reg. 122. incip. confessio facta. Thom. Gram. voto. 2. incip. in causa Cosmi. nume. 2. &. 3. & Decius vbi supra. nu. 13. Ferrar. Cautel. 5. Latissimè Lud. Carr. in pract. crim. §. circa sextum. fol. 184. cum sequen. & fol. 181. nume. 73. optimè Nicol. Boer. in d. decisio. 164. & Anton. Gome. 3. lib. Resol. ca. 3. de hom. nu. 26. Ratio autem concludens & satis iuridica est, quòd ex sola confessione qualifi-
177 cata, nunquam potest quis capitaliter condemnari, ex eo quod in criminibus probationes luce meridiana clariores requiruntur. l. fin. C. de prob. l. qui sententiam. C. de pœn. c. literas, de præsump. Et contra confitentem non sunt probationes, sed tãtùm sua confessio non simplex sed
178 qualificata, & conditionalis, per quã effectualiter potius videtur intentionem aduersarij negare, quàm
179 confiteri. Sed cõtra prędictam Abb. doctrinam tenet Socinus in. l. 1. nu. 15. ff. si cert. petat. & in. l. non vtique. ff. de excep. Decius in. d. l. vt vim nu. 20. qui sibi contrarius, optimis iuri-
180 bus & rationibus Abbatem defendit in. d. c. cum venerabilis. nu. 19. de excep. Is verò qui ad suam defensionem confitetur fecisse homicidium in casu in quo loquitur Abb. ad tor-
181 turam ponendus est ad veritatem eruendam, vt absolutè confiteatur, & non ad suam defensionem. ita Bal. in. d. l. vnica. C. de confes. nume. 45. & in. l. fi. vbi Pau. Castrẽ. C. de prob. Lanfran. in. d. c. quoniam cõtra. verbo. confessiones. nu. 13. Nicol. Boer. d. decisio. 164. num. 15. Alciat. in. l. 1.
182 §. si quis simpliciter. col. 6. ff. de verb.

dicto

oblig. Tho. Gram. dubitat de hoc di
183 cto in. d. voto. 2. nu. 12. sed Boer. in. d.
nu. 15. in fine affirmat esse verissimũ
& clarum, quod mihi etiã visum est.
184 ¶ Pari ratione, idem dicendũ est
in crimine hæresis, quod in conclu-
sionibus proximè relatis. Quòd si hę
resis crimen est plenè probatum, &
reus confitetur verba hæretica di-
185 xisse, & intentionem, & prauam cre
dulitatem negat, tanquam negatiuus
& in parte substantiali diminutus,
est relaxandus, cum intentio & cre-
dulitas, sit substãtia & medulla mor-
borum, vt superius referendo, non-
nulla iura sæpe dictum est. Ita hanc
conclusionem tenuit Iaco. Septi. in
186 insti. Catho. c. 24. num. 22. quamuis
ipse oppositum videtur tenere sibi
contrarius, in. d. lib. instit. c. 26. nu. 7.
187 Prima verò opinio in iudicando sem
per mihi placuit, quæ iuuatur ex eo
quòd quando sponte confitetur de-
lictum reus, negat tamen qualitatẽ
delictum ipsum alterantem, tunc si
est plene conuictus ęquè punitur ac
si omnino negasset. Bart. in disput. 8.
incip. Per Italiam communiter sunt
statuta, idem in. l. eum. qui. ff. de iur.
iuran. & in. l. proinde. §. notandum.
ff. ad. l. Aquil. Bal. in. l. ea quæ. num. 7.
C. de condict. indeb. & in. l. cõtra ne-
gantem, in prin. C. ad l. Aquil. Felin.
in. c. de hoc. nume. 5. de simon. Tira-
quel. de pœni. temper. cau. 30. num.
17. Quia negans substantialem qua-
litatem, perinde habetur ac si totum
188 factum negasset, præsertim quando
plene de delicto constat, nam talis
confessio cum illa qualitate est ina-
189 nis & impertinens, & non tollit legi
timas probatiões, sed potius eas cor-
roborat. Sed si non constat per legi-
timas probationes de crimine hære
sis, reus torquendus est ad declaran-
190 dam credulitatem, animum, & intẽ-
tionem, quam ipse negat, & factum,
vel verba dixisse confiterur, ita in-
quit Alber. de agnos. asser. q. fin. alle-
gando. l. pen. ff. de cond. ob caus. &
191 Car. in Clem fin. de vsur. Sed ipse Al-
bert. sibi contrarius opinionem te-
nuit contrariam in rub. de hæret. li-
bro. 6. q. 2. nu. 61. de qua re inferius à
nobis pro parte affirmatiua plenius
erit differendum.
192 ¶ Insuper cõclusioni nostræ prin-
cipali, quod non est iudicandus, ne-
que puniẽdus, vt hæreticus, qui ver-
ba hæretica confitetur, & intentio-
nem negat, suffragatur text. sing. in
l. quod adbibitus, ibi, in quam credo
te magis errore, quàm malitia inci-
disse. C. de ijs qui sibi ascrib. in test.
Quia in casu dubio potius error, vel
193 ignorantia, quàm dolus præsumen-
dus est. quem text. dicit esse notabi-
lem. Bal. in. l. 1. in fine. ff. de legib. &
in. l. obseruare. §. proficisci. q. 39. ff.
de offi. procon. & legat. Bar. in. l. quo
ties. §. 1. ff. de hæred. instit. & in. l. si li
brarius. ff. de regul. iur. Ias. in. l. si per
errorem. nume. 10. ff. de iur. om. iud.
Alexan. consi. 65. habita super conte
tis. num. 11. vol. 1. & consi. 27. in cau-
sa & lite, in prin. vol. 2. Decius consil.
175. in causa falsitatis. nu. 5. Hippol.
in rubr. ff. de fals. nume. 7. & in. l. qui
ignorans. nu. 9. ff. eo. Thom. Gram.
decisio. 60. in causa excellẽtis. nume.
194 6. Atque ego nonnulla in hoc retuli
in meis singularibus in crimine hæ-
resis. singul. 56.
195 ¶ Ideo qui dolum, & malum ani-
mum allegat, tenetur illum probare
eique incumbit onus probandi. d. l.
quoties. §. qui dolũ. l. dolus. ff. mãd. l.
dolum. C. de dolo. c. si. de renun. lib.
6. glo. in. c. sedes. alia in. c. super lite-
ris. de rescrip. c. accedẽs. vbi Abb. de
crim. fals. magistraliter in hoc distin
guit. idem Abb. in. c. cum quidam.

num. 3. de iur. iuran. post Bal. in. l. ne-
mo Clericus. C. de summa Trinit. &
196 fide Catho. & Alexã. consi. 31. incip.
habita pro viribus. volu. 7. Regulam
in hoc & octo fallentias scripserunt:
Felin. & Decius in. c. si autem. col. 1.
&. 2. de rescrip. & 23. fallentiæ repe-
197 riuntur scripræ per Lucam de Pena.
in. l. quemadmodum. C. de agricol.
& censir. libr. 11. & per Alciatum de
præsump. reg. 3. præsump. 2. num. 8.
198 Non enim præsumendum est deli-
ctum, sed semper præsumptio, fit in
meliorem partem. l. merito. ff. pro so
cio. l. Arrianus. ff. de act. & obliga. l.
semper in obscuris. ff. de regu. iur. c.
dudũ. de præsump. c. estote de regu.
iu. in antiquis. Bal. in. l. 1. nu. 7. & 14.
C. de seruis fugit. vbi latè Ias. & Deci.
in. l. si emãcipati. col. 4. C. de collat.
& consi. 175. in causa falsitatis. num.
5. & consi. 234. in effectu quæritur, in
prin. Alexan. consil. 128. quoniam a-
bunde, in prin. volu. 4. Hippo. larè in
l. 1. num. 68. C. ad l. Corne. de sicar.
& in rub. ff. de fideius. nume. 47. cum
sequen. Latius in sing. 218. incip. re-
gulã habẽs, plenius Alciat. de præsum.
reg. 3. præsump. prima. Alberti. de a-
gnos. asser. q. 25. nu. 17. cum sequen.
199 ¶ Ob id autem, quando aliquis a-
ctus est dubius, qui potest ad delictũ
& non delictum referri, illa via capiẽ
da est, vt excludatur delictũ. l. si quis
intentione. ff. de iudi. Inno. in. c. du-
dum, de elect. Bart. in. l. non solum. §.
sed vt probari. ff. de no. oper. nun.
Bal. in. l. 1. num. 23. C. de ser. fug. & in
l. 1. in fine. C. de verbo. signi. Alexan.
consi. 15. viso processu. nu. 7. volu. 3.
Roma. consil. 353. Quoad primum,
in fine. Decius in. d. consi. 175. num.
5. Alciat. de præsump. reg. 3. præs. 35.
nume. 10.
200 ¶ Id etiam meritò dicendum est
in verbis dubijs in delictis, quæ sanè
in mitiorem partem sunt capienda,
ne sequatur delictum. Barr. in dict. §.
sed vt probari. Ias. in. l. diuortio. nu.
15. ff solut. matri. & in. l. caprarorias.
nume: 12. C. de rest. milit. Hipo. in. l.
1. nume. 68. & 74. C. de siccar. & in
rub. ff. de fideiussor. nume. 55. & 59.
& consil. 2. opposita animaduersio-
num. 2. & consi. 104. circa Inquisitio
nem. nu. 28. Alciat. de præsump. reg.
3. præsump. 1. in prin. Thom. Gram.
voto. 10. Cælestis curiæ. nu. 31. Lud.
Carr. in pract. crim. §. circa secundũ.
num. 33. fol. 143.
201 ¶ Quod simili modo in specie &
indiuiduo in crimine hæresis affir-
mat esse verum Albert. de agnos. as-
sert. q. 29. num. 19. & q. 8. num. 11. &
latius ac melius. q 34. nume. 48. cum
sequen. & in rub. de hæret. libro. 6. q.
13. num. 19. dicens, quòd si verba ali
202 cuius propositionis duplicem habẽt
sensum, Catholicum videlicet & hæ
reticum, potius in sensum catholi-
cum, quàm hæreticum, sunt intelli-
genda, fauore rei, ne præsumatur de
lictum, & ita verba dubia sunt inter-
pretanda. l. hodie. l. præses. l. interpre
tatione legum. ff. de pœnis sing. ca-
sus in. c. cum dilecti, de accusat. Nam
quod multipliciter intelligitur, vt
inquit Boetius, eius veritas ignora-
203 tur. Refert Baldus. in. l. scire leges nu.
3. ff. de legib. & in. l. restium. num. 10.
C. de testib. Bart. in. l. in ambiguo. ff.
de reb. dub. dicens legem, vel cano-
nem, plures & varios intellectus ha-
bentes, non posse allegari ad decisio
204 nem causarum. Bald. in. l. 2. C. quan.
prouoc. non est necess. & in. l. capra-
torias: vbi Ias. nu. 12. C. de test. milit.
& idem etiam Ias. in. l. admonendi
in lectura. num. 68. de iur. iuran. De-
cius in. l. quoties idem sermo. ff. de
regu. iur.
205 ¶ Quod intelligendum & limitã
dum

dum esse censeo, nisi sit aliqua sini-
stra suspicio, vel præsumptio contra
proferentem verba dubia vel ambi-
gua, quo casu non in meliorem, sed
in deteriorem partem sunt intelli-
genda. Veluti si iste talis esset de ge-
nete Iudæorum, vel Maurorum, vel
ex aliqua regione, Prouincia, vel Re
gno hæresibus infecto: vt ex Anglia,
Vngaria, Germania, vel Gallia. l. aut
facta. §. persona. ff. de pœn. l. quod si
nolit. §. qui mācipia. ff. de ædil. edict.
ibi, seruos bonos esse, quia nationis
non infamatæ, quosdam malos vide
ri, quia ea natione sunt, quæ magis
infamis est. l. 1. C. vbi pupil. educ.
deb. ibi, inspecta personarum quali-
tate. l. viduæ. C. de nup. ibi, si huius
206 rei suspicio præcesserit. Ex qualitate
enim personæ præsumitur dolus &
malus animus, Authen. quibuscun-
que. C. de sacrosanct. Eccle. glo. Bar.
Bald. & Paul. in l. inciuile. C. de fur-
tis. Idem Bal. in l. fin. ff. de hæred. in-
sti. optimè Alberic. in l. dolum. C. de
dolo. Decius in. c. fin autem. num. 3.
de rescrip. Hippo. in l. qui falsam mo
netam. num. 115. ff. de fals. & consil.
52. incip. misericordia. nu. 30. & 40.
& consi. 82. Munda cor meum, in fi-
ne. & sing. 392. incip. aduertas. Tho.
Gram. consi. 47. incip. in causa hono
rabilium. nu. 19. Alciat. de præsum.
reg. 3. præsump. 29. in princi. Alber.
de agnos. asser. q. 25. num. 14. in fine.
& optimè. q. 32. num. 19. allegando.
d. §. qui mancipia. l. quod si nolit. ff.
de edil. edic. iuxta vulgatum prouer
bium, qualis est vir, talis præsumitur
207 eius oratio vel locutio. Quod vtique
verum est, præsertim hac nostra mi-
serrima tempestate in hæreticis, &
Lutheranis, qui verba obscura & am
bigua passim ad decipiendos, & in-
quinandos Catholicorum animos
208 proferre solent. Ideò non erit iudi-
cium temerarium, sed iuris conso-
num, verba dubia ab homine Gallo,
Anglico, vel Germanico prolata in
deteriorem partē interpretari. per
d. §. qui mancipia. & c. 1. vbi glo. 2.
de Cle. nō resid. & c. 2. 14. dist. Abb.
in. c. estote. nu. 5. de regul. iu. cum a-
lijs supra relatis.
209 ¶ Postremò animus, intentio, bo-
na vel falsa credulitas per testes pro-
210 bari non potest. Nam intentio est,
quædam res intrinseca, inuisibilis, la
tens in corde & in intellectu, quę ali
quo sensu corporeo non percipitur,
& quæ soli Deo cognita est. Quonā
verò pacto de ijs quæ homo non vi-
det, nec audit, nec sentit, neque ali-
qua est certitudo, testimonium fer-
re potest? vt. l. qui testamento. §. fin.
ff. de testam. ibi, vel sensu percipiat. l.
1. ff. de his quæ in test. delen. ibi, ocu-
lis perspici, & c. Deus quando. 24. q.
3. ibi, neque enim propositum men-
temque alterius alius videre potest,
aut cognoscere. Inno. etiam in. c. su-
per hoc. num. 2. de renun. idem affir-
mat. Quem magistraliter declarat
Bald. in diuino consi. schismatis, po-
sito in rub. C. si quis aliq. test. prohib.
nu. 22. & in. l. de quibus. ff. de legib.
& in. l. 3. C. eo. optimè in rub. C. si ex
211 fals. instrum. hoc dictum Inno. sequi
tur idem Bald. in. l. si quis in hoc ge-
nus. nu. 4. C. de Epis. & Cler. Ias. in. l.
interpositas. nu. 5. C. de trans. & in. l.
sed etsi quis. §. quæsitum. num. 11. ff.
si q. caut. Cæpol. caut. 144. incip. Tē-
pore meo. Decius in. l. in omnibus
causis. nume. 8. ff. de regu. iur. Thom.
Grā. decisio. 103. incip. Illustris Mar-
chionissa. nu. 60. Albert. de agnos. as-
ser. q. 25. nume. 15. Si enim nemo a-
lienam conscientiam, & intentionē
nouit, cuilibet ergo credendum, &
fides adhibenda est de intentione,
212 & credulitate propria: qua scilicet
inten-

intentione, & credulitate verba hæretica protulisset, per notissimam iuris regulam, quæ dicit, quòd ea quæ in mente & intellectu consistunt proprio iuramento probātur, cùm aliud probationis genus inueniri nequeat. l. non omnes. §. à Barba
213 tis. ff. de re milit. ibi, affirmationi ei' credatur. l. si tutor petitus. C. de peric. tut. c. qua propter. §. illud autem de elect. ibi, fidem faciat iuramento. c. præsentium. de testib. c. Pastoralis de excep. c. si verò. 2. de senten. excō mu. c. fin. qui matr. accus. poss. ibi, nisi proprio firmauerit iuramento, quòd ad hoc ex malitia non procedat. c. nulli licere. de elect. libr. 6. ibi, fidem faciat proprio iuramento. c. proposuisti. 82. distin. glo. in verb. si est ista, in cap. significasti. 1. de hom. glo in verb. ignorantia. in cap. innotuit. de elect. glo. in verb. non probatur. in. d. c. proposuisti. glo. in verbo. docear. in l. si cui crimē. §. ijsdem criminibus. ff. de accus. glo. magna in. §. sed iste quidem instit. de action. cùm alijs traditis per Hippol. in tub. C. de probat. nume. 122. cum seque. & in. l. qui ignorans. nume. 20. ff. de fals. Iasin dict. §. sed istæ quidem. nu. 89. Abb. in. c. 2. num. 9 de consti. vbi eius additio. & Felin. duodecim fallenrias referunt. Alciat. de præsump. reg. 3. præsump. 16. Couatru. lib. 2. re solu. c. 10.

¶Ob id tamen quando testimo-
214 nium de conscientia alicuius requiritur, cuiq; de se ipso credit. l. Theopompus. ff. de dote præleg. l. fina. C. ad. l. Iul. repetun. c. fi. de voto. ibi, cōscientiæ vestræ duximus relinquendum. c. mulieri, de iur. iuran. c. in nostra. de procur. Bal. in. d. cōsi. schism. nu. 21. allegādo. c. satarum. §. assessorem, de rescrip. libr. 6. Archid. in ca. in primis. 2. quæstione. 1. Decius consilio. 160. incip. in causa monasterij.

215 ¶Cùm enim conscientia sit dicta men rationis, cognitioq; sui proprij cordis, vt egregiè inquit Bald. in. d. consi. schism. nu. 4. & in. l. si quis filio
216 exhæredato. §. irritum. ff. de iniusto rup. irritoq; fac. testam. quia consciētia est quid intrinsecus latens in mē te. Idem Bald. in. l. fin. §. sed & si quis.
217 num. 26. C. commu de legat. dicens: quòd conscientia est lex intellectus nostri, & in. l. 2. notab. 2. C. de fideicō
218 mis. dicit, conscientia est Angelus humanæ vitæ præsidens. Et in auten. ad hæc. nu. 6. C. de vsur. inquit, quòd conscientia est sensus animi cognoscentis
219 bonum & malum. Et in. l. vnica. nu. 6. C. de confess. dicit, quòd cō
220 scientia est fotus boni, & æqui coniunctim, tribunal veritatis & non fictiōis. & in. c. bonæ. 1. nu. 13. de post.
221 prælat. ait, quòd conscientia est consonantia voluntatis & intellectus: & in. c. innotuit. nu. 2. de elect. asserit quòd conscientia est scientia in mēte reclusa, quam Deus applicauit animæ, vt eam reprehenderet de erroribus, & etiam dicit, quòd conscien-
222 tia est de apicibus animæ. Et in. c. si pro debilitate. nu. 6. de offic. deleg. ait, quòd consciētia est passio animi suggerens bona, malaq; dissuadens.
223 Et in. c. si Sacerdos de offic. ordinanot. 1. dicit, quòd consciētia est cordis scientia, & esse debet sicut spe-
224 culum sine macula: & nume. 3. ibi inquit, quòd conscientia iudicat de occultis, & quòd vnus & idem homo potest habere tres conscientias, vnā
225 videlicet, vt Deus quando est confessor, aliam quando tem ipsam vidit proprijs oculis, tertiam ex actis, & probationibus coram se quando est iudex. Et in rub. de pactis. in decretalibus. nu. 17. ait, quòd conscientia

tia est pasſio animæ rationabilis ſu-
226 per omnem irrationabilem concu-
piſcentiam, habens prædominium,
& virtutem,&in.c.mulieri.de iut.iu-
ran. dicit, quòd conſcientia dicitur,
quaſi quędam conſcientia animę ad
eum,ex concordia ſpiritus & volun-
227 tatis, & quod omnis conſcientia eſt
intra nos,& non quærit alteri ſuffra-
gium. Et in.c.vigilanti.nu.5.de præ-
ſcrip.inquit,quod conſciētia eſt cor
dis ſcientia quæ habet teſtem intrin
ſecum, ſibi coherētem atque etiam
iudicem, & ſubiacet foro Cæli. & in
228 c.conſtitntis.2.not.1.de appellat.di-
cit,quòd conſcientia eſt habitus per
fectionis in mente ſyncera,vel quòd
229 conſcientia eſt motus pungens, exi-
ſtens in mente humana, vel paſsio
230 mentis quæ ſemper eſt in actu.Et Di
uus Paul. ad Rom.ca.2.inquit:Eſt in
gentibus conſcientia factum accu-
ſans vel defendens. Nonnullas tamē
conſcientię diffinitiones ſuperius re
latas congeſsit. Iaſ. in.§.ſed iſtæ qui-
dem. num. 101. eum ſequen.inſt.de
action.

231 ¶Ex quibus liquidò conſtat ani-
mum intentionem bonam, vel ma-
lam credulitatem, in proprio ſenſu,
conſcientia, corde & intellectu exi-
ſtere. Quæ ſanè peruerſa credulitas
erroróque in intellectu, & non hære-
ricum factum, vel verbum, quem-
piam hæreticum conſtituunt, tali-
232 ter quod per ſolum errorem in in-
tellectu cauſatum contrahitur cri-
men hæreſis, etiam ſi per opus exte-
rius, vel loquelam, vel per ſcripturā,
vel aliâs non fuerit proceſſum ad a-
ctum. c.excommunicamus. 1.§.cre-
dentes.de hæret.c.quicunque eo.ti-
tu.lib.6.glo.in verb.eo ipſo,in Clem.
1.de hæret.glo.in.c.cogitationis, de
pœnit.diſt.1.

233 ¶Vnde inquit Bal.in.l.ſi quis non
dicam rapere. in fine. C.de Epiſc.&
Cler. Hiſce verbis.in delictis punien
dis iure fori inſpicimus quod actum
eſt, nam ex delicto mētali nullus pa-
titur,& nemo offenditur,meritò nō
234 punitur. Iſtud tamen fallit in hæreſi,
quia ibi deliberatio mētis ſufficit ad
perpetrationem delicti, ex eo quòd
delictum non requirit aliquid ab ex
tra, ſed perficitur ſola mentis cogi-
235 tatione. Vnde Inquiſitor hæreticæ
prauitatis benè punit hæreticum in
mente, licet in eo non appareant ſi-
gna de hæreſi. Hoc autem poteſt li-
quere Inquiſitori per confeſsionem
hæretici, quia aliter non poteſt pro-
236 bari cogitatio mentis, quam ſolus
Deus ſcrutatur. Idem Bald. ibidē nu.
9.ſcripſit, quòd quidam cogitant,&
non perſeuerant in cogitatione, &
237 iſti non puniuntur,neque à Deo, ne
que ab homine:quidam autem per-
ſeuerant in moroſa cogitatione, &
in deliberatione mentis, & iſti pu-
niuntur in foro pœnitentiali,non in
238 foro iudiciali. Quòd profectò fallit
in crimine hæreſis,quia illud delictū
committitur intra ſeipſum in men-
te,neque opus eſt actu exteriori, ver
ba ſunt.Bal.in loco modo citato. Idē
tenuit Card.in Clemen. vnica. §.ſa-
nè.num.2.de vſu.& in Clem. 1. §.ve
rum. nu.7. de hæret. vbi glo. ad hoc
allegando.20.Iura.hanc etiam ſequi
tur opinionem Anan.in.c.ſi quis Epi
ſcopus.in fin.de hæret.& in. c.conſu
luit. de vſur. Ludo. Carter. in pract.
crim. fol.75. num.4. & fol.237.num.
11. & in tit.de hæret.in prin. nu.6.&
in.§.verſa autem vice. nu.4.Ioan.Ni
col.de hæret.not.9.incip.notiſsima.
Felin.in.c.1.nu.7.de pręſump.Fran.
in.c.1.in fine, de ſumma Trini.& fi-
de Catho.in.6.dicens, quòd non de-
bet imponi tanta pœnitentia pro de
239 licto cogitato & occulto, quàm pro
alio

alio delicto publico. Prædictã doct.
sequitur Hippol.in.l.qui falsam.nu.
13. ff. de fals. Alber.de agnos.asser.q.
8.nu. 10.&.q.22.nu. 28.&.q.25.nu.
5.&.q.33.num.38.
240 ¶Oritur tamẽ ex hac controuer-
sia magnum discrimen & differen-
tia inter iuris canoni.& sacræ Theo-
lo.professores, Theologi communi-
ter tenent hæreticos omnino occul
tos, non esse excõmunicatos. vt sen-
tit S. Thom.1.2.q.91.artic. 4.clarius
id affirmat Caietanus. 2.2.q.11.arti.
3.in S. Thom. Et eam etiam testatur
esse communem Palud.in. 4.seten.
distin.13.& Archiepisco. Flo.3.part.
summ.titu.24.c.4. Angel.de Clauas.
in summ. in verb.hæreticus.num.2.
Syluest.in summ.in verb.excommu
nicatio.7.nume.3. &.4. Armilla Au-
rea. verb. hæresis in princ. & nu. 19.
Al.Castr.de leg. pœn. libr.2.c.fina.&
de iusta hæret.pun. libr. 2.c.12. Etiã
affir mat esse cõmunem Iac.Almain.
in. 4.senten.distin.17.artic. 1.& Iac.
241 Sep.in inst. Carbo.c.42.nu.3. Et eo-
rum ratio & potissimũ est, quòd Ec-
clesia non iudicat de occultis, sed de
manifestis.cap. sicut tuis in fin.c.tua
nos.de simon.ibi, nobis datum est de
manifestis tantũ modo iudicare. c.à
nobis. 2. de senten.excõmu. c.erube
scãt. 32.dist. & a cogitatiõis pœnã ne
242 mo meret.l.cogitatiõis.ff.de pœn.c.
cogitationis de pęni.dist.1. Occulta
243 eñ & incognita illi sunt reseruata,
qui sol⁹ nouit corda fideliũ hominũ:
c.si quando. 15. q.6. c.consuluisti.2,
q.5. Quòd etiam alia iuuatur ratio-
ne, ex eo quod non scãdalizatur Ec-
244 clesia, ex voluntate quę non proce-
dit ad actum exteriorẽ.c.Deus quan
do.24.q.3.c.Archidiaconus. 85.dist.
245 ¶Hinc est quod inquit glo.in ver
bo. tuo nomine.in cap. cum quis.de
senten.excommu.lib.6.Quòd habẽs
ratam percussionem clerici in cor-
de tantum non incidit in excommu
nicationem quo ad Ecclesiam, etiã
si eius amicus, vel seruus Clericum
percussisset. Hosti.in.c.mulieres.de
senten. excommu. sequitur opinio-
nem glo. Syluest. in.d.verb.excom-
municatio,7.nu.4.in fine.& Albert.
de agnos.asser.quæst.33.nu.7.
246 ¶Oppositam verò assertionem,
quod hæreticus omnino occultus
sit excõmunicatus, tenuit glo.sing.
in verb.eo ipso,in Clemen.1.§.verũ.
de hæret.quam sequitur ibi Card.An
char.Ioan. de Imol.& Bon. de Vital.
& eam affirmat esse singulare Abb.
in procem.decret.nu.6. & in.c.extir
pandę. §.quia verò num.21.de præ-
ben. & Felin.in.c. fin.de hæret.& in
c. si verò.1. de senten. excõmu.Mar.
Azpil. Nauarr. de pœnit. dist. 5.pag.
7.num. 22.& Hippo.in.l.qui falsam.
num.13. ff.de falsis.glo.in summ.24.
q.1.glo.in.c.cogitationis, de pœnit.
distin. 1.Idem Card.in Clem.vnica.
§.verum.nu.7.de vsur.Abb. & Ioan.
de Anan. & Felin. in.c.fin. de hæret.
Idem Felin.in.c.1.nu.7.de præsump.
hanc fatetur esse communem opi-
nionem, refutando opinionem Ca-
ieta.& aliorum Theologorum,& Al
247 bert.de agnos.asser.q.33.num.27.&
29.&.32.& Adrian. qui in vtroq; iu-
re fuit peritus in quodlibeto.8.litera
g.idem affirmant. Pro qua opinione
est casus in.c.nouerint.de senten.ex
commu.& in.c.excommunicamus.
1.de hæret.& in.d.Clem.1.§.verum.
ibi, excommunicationis sententiam
248 eo ipso hæretici incurrant. In pœnis
autem quæ ipso iure contrahuntur,
hominis ministerio opus nõ est. Ioã.
And.in.c.1.in fine.de homi.libr.6.&
in.c.commissa.de elect.eod.lib. Ple-
nius Tiraquel.in.l.si vnquam. in ver
bo.reuertat.nu.240.C.de reuocan.
don.

249 don. Nam quemadmodum sola vo-
luntate quis incidit in hæresim, vt su-
perius abundè dictum est, ita eadem
ratione eo ipso quòd sola voluntate
credit erroribus hæreticis, incidit in
excommunicationẽ, presertim quia
excommunicatio secum paratã tra-
hit executionem & hæresi cohæret,
sicut lepra leproso, & homini vmbra
c. pastoralis. de appell. &. d. Clemen.
1. in fine de hæret. ibi, eo ipso excom
municationis sententiam. &. l. alie-
natio. ff. de cont. emp. c. ex literis de
250 pignor. Quia qualitas illa excommu
nicationis, non potest à suo subiecto
separari. Arg. l. 4. §. fin. de act. emp. &
ven. ff. l. fina. ff. de collat. bonor. Gra-
ue enim absurdum (si cõmunis Theo
logorum sententia esset vera) seque
retur, nam si quispiam in mẽte & in-
tellectu hæresim contraxerit, credẽ-
do Deum nõ fuisse incarnatum, vel
sanctam Mariam non fuisse virginẽ,
& non processit ad actum exteriorẽ
sibi, vel alteri aliquid proferẽdo, sed
solùm in corde errorem, & hæresin
prædictam conceptam retinuit, po-
stea verò meliori consilio ductus re-
sipiuit & pœnituit, accedensque ad
Inquisitores hæreticæ prauitatis (vt
pluries vidi) confitetur prædictos er
rores habuisse, & credidisse, petẽs ab
eis absolutionem atque pœnitentiã
salutarem concedi, nõne iste fuit hæ
reticus? quamuis omnino & totali-
ter occultus & mentalis? & per con-
sequens excommunicatus, & est ab-
soluendus?

251 ¶ Neque prædictis obstant Theo
logorum fundamenta quibus respõ
dere facillimum esse arbitror videli-
cet, quod Ecclesia non iudicat de oc
cultis. Quod fundamentum proce-
dit, quando agitur de iudicio fori,
quod ex actore, reo, iudice & testib9
constat. c. forus. de verbo. signifi. l. in
ter ligatores. ff. de iud. quod decla-
252 rant Abb. & alij in rub. de iud. Sed cri
men hęresis omnino occultum non
requirit aliquid ab extra, quia est de
lictum mentale, & sola mentis cogi-
tatione perficitur, ergo Ecclesia be-
ne potest sine iudicio fori iudicare
de illo, & pari ratione de excommu-
nicatiõe quæ hæresi cohæret. Theo-
logorum verò argumentum huius-
modi libet mihi in eũ, in hũc modũ
253 retorquere. Si Ecclesia de occultis iu
dicare non potuisset, neque interio-
res actus animi prohibere: ergo neq;
hæreticum occultum, vel mẽtalem
cõstituere. Sed de hac re tã occulta,
& mentali iudicat, & hæreticum oc
cultum & mentalem constituit, cur
254 ergo de excommunicationis vincu-
lo, quod hæresi cohæret non iudi-
255 cabit? Nam cùm quid conceditur, &
id quod ex eo sequi solet. l. quotiens.
C. de iudic. l. 2. ff. de iur. om. iud. cap.
præterea. de offic. delegat.

256 ¶ Præterea nec obstat debile cõtra
riæ partis fundamẽtum, quòd per so
lam voluntatem, quæ non processit
ad actum exteriorem non scandali-
zat Ecclesia, vt in iuribus superius ci
tatis. Quia dicta voluntas licet nõ sit
in actu, est tamen in potentia scãda-
257 lizandi. Et quãuis ea quæ sunt in po-
tentia de actu non disponant. l. 1. C.
an ser. ex suo fact. l. quod ab alio. ff. de
258 conditione furt. Idem tamen opera
tur potentia in habitu, quod opera-
tur potentia in actu. l. pen. vbi Bar. ff.
de milit. testam. Ias. in. l. diuortio. §.
interdum. ff. solu. matrim. Decius in
c. pastoralis. §. quoniam. 2. not. de re-
scrip. Hippol. sing. 325. cum alijs rela
tis per Albert. in dict. quęst. 33. num.
38. hæresis enim res est contagiosa.
259 c. resecandæ. 24. quæst. 3. c. inter soli-
citudines. de purg. canon. c. etsi Iu-
260 dæos. de Iudæis. Et sicut cancer ser-
pit,

pit, vt inquit Paulus Apostolus.

261 ¶Et operationes animæ sunt velociores quàm quævis corporales actiones.c.fin.24.quæst.3.c.sed illud. 45.dist.c.ea quę.deſtat. Monach.vnde in talibus potentia,quæ est in habitu operatur idem quod ea,quæ est
262 in actu, vt ex superioribus patet. Et dato ac non concesso quod hæc causa & ratio in præmissis cessasset,non ob id aliæ plures causæ & rationes, pro hac opiniõe superius relatæ ces-
263 sant. Quia,quando plures causæ concurrunt ad vnum effectum vna cessante, non cessant aliarum effectus, nisi omnes causę simul & côiunctim considerentur. l.1.in prin.ff.si quis à parent. fuer. manumiss. l.si non lex alia.ff.de hæredi.institu.glo.in verbo.deductus, in.l.liberos.§.1.ff.de cap.dimin.glo.in verb.credere.in.l.si ventri.§.in bonis.vbi optimè Bart. Alberic.& Angel.ff.de priuile.cred.glo.fin.& ibi text.in.§.affinitatis,instit.de nup.glo.in Authen.de nup.§.sed & si quis.colu.4.cũ alijs plurimis, vberrimè congestis per Tiraquel.in tract.de cessãte causa limitatiõe.22.
264 ¶Item huic sententię minimè obstat dicta regula, cogitationis pœnã nemo patitur. Ea enim non intelligitur habere locum in crimine hæresis,vt inquit glo.in.d.c.cogitationis. dicens hoc esse speciale in crimine hæresis, quæ solo interiori mentis actu contrahitur, allegando ad id.d.
265 §.credent se. Neque id mirum est cùm multa alia specialiain hoc crimine reperiantur in iure, vt in meo tractatu de singularibus iuris, in causa Fidei,in quo vberrimè.215.singularia alphabetico ordine congessi in detestationem tãti criminis. Quod
266 Deus omnipotens apertè ostendit in Core & Dathan, & Abiron, quos terra viuos cum vxoribus & liberis, Tabernaculis & vniuersa substantia sua deuorauit. vt habetur num.c.16 & Deutero.c.11.&.c.deniq;.7.q.1.

267 ¶Hanc igitur ex supradictis verissimam existimo esse conclusionẽ. Hæreticum siue sua natura occultũ, siue omnino, & totaliter occultum, siue per accidens, esse excommunicatum. Relicta prorsus distinctione doctissimi.Iaco.Septim.in instit.Catholi.c.42.inter occultum sua natura & per accidens, qui.nu.9.in hunc modum, instru. Hispalen.in.c.5.interpretari nititur,vt procedat in occulto per se,& sua natura,qui Inquisitorum absolutione non indiget.
268 Imò dicta instructio expressè est pro nostra assertione contra opinionem Theologorum, cùm in ea sit dispositum, quòd quando crimen hæresis ita est occultum, quod nullus illud scit, nec scire potest, sed solus pœnitens, non solemnis, sed secreta abiuratio & reconciliatio ab Inquisitoribus fiat. Si ergo iste talis est absoluẽdus & reconciliandus secreta abiura-
269 tione & reconciliatione, sequitur quòd erat excommunicatus: quantumuis omnino & totaliter occult⁹ & mentalis esset hæreticus, cum prędicta instructio dicat. Si crimen fuerit tale, quod nullus scit, neque sciri potest, omnem igitur potentiã sciẽdi crimen remouet, nisi per solã pœnitentis confessionem. Vnde glo.singularis in verb.postulauit, in.c.venerabilem, de elect. vbi Hostien. & Io. de Imol. inquiunt, quòd qui petit absolutionem ab excommunicatione, fatetur se esse excommunicatum & ligatum: id etiam tenet. Ioan.Andr.
270 in.c.cùm dilectus.de ordin.cognit. Bart.in.l.decem.num.4.ff.de verbo. obligat. per regulam illius.l.vulgatã quòd priuatio præsupponit habitũ. l.manumissionis.ff.de iust.&iur.§. seruus.

seruus.insti.de ca.dimin.c. ad dissol-
uendum,de despons. impub.
271 ¶ Quod sanè intelligendum est
in hæretico occulto & mentali, qui
habuit hæresim in mente formatam
per errorem in intellectu & pertina
ciam in voluntate, vt sæpe dictũ est.
Et de dubitante in Fide, qui habet in
se firmitatem animi, & quandam
pertinaciam semper perseuerans in
illa dubitatione. Quæ sanè dubita-
172 tio tacitam affirmatiuam in se con-
tinet. Quod aliter est in simplici du-
bitatione proueniẽte ex primis mo-
tibus, quibus non assistit, sed potius
resistit, tenendo semper Fidem Ca-
tholicã: Iste talis non dicitur hæreti-
cus ex simplici dubitatione prædi-
cta, sed potius meretur, quàm de me
retur, cũ primi motus vt inquit phi-
lo. nõ sint in potestate hominũ. c. sed
274 pensandũ. 6. dis. c. sciendũ. c. tẽtatio.
de pœnit. dist. 2. ita intelligendus est
tex. in. c. 1. de hęret. Quod dubius in
Fide infidelis est, vt optimè ibi de-
clarant. Ioan. An. & Abb. nũ. 1. Lud.
275 Carrer. de hæret. §. circa secundum.
nu. 6. Palat. Ru. in allegat. hæresis. §.
pœn. Alf. Guer. in Thes. relig. Christ.
titul. de hæret. num. 22. Arch. Flo. 3.
pat. summ. titul. 22. cap. 5. §. 10. Al-
bert. de agnos. asser. q. 33. num. 4. &
ipse retuli in singulari meo. 36. incip.
errans. in fine.
276 ¶ Nobis necessarius est transitus
ad alteram nostræ principalis con-
trouersiæ partem, videlicet affirma-
tiuam. Quòd qui factum hęreticũ
confitetur, & prauam intentionem
& credulitatem negat, tanquam ne
gatiuus relaxandus sit, etiã si de illo
delicto non sit plenè conuictus. Al-
277 tius istã materiam reperendo dici-
mus, quòd homo ex duabus rebus
cõpositus est, anima videlicet & cor
pore, quæ etsi diuersa & separata sint
l. sancimus. C. de Episcop. & Cler. c.
cum infirmitas. de pœnit. & remis. ta
278 men anima ad suprema Cælestia tẽ-
dit, corpus verò circa infima hæc &
terrena versatur. Inter ipsa verò tan
ta est coniũctio & conglutinatio, &
quasi necessariũ quoddam vinculũ,
279 vt quẽadmodũ actiuè anima corpo-
ris ministerio ad diuinarũ rerum co-
gnitionem eget, vt inquit Aristote.
lib. 3. de anim. cap. 8. oportet intelli-
280 gentem phantasmata speculari, &
nihil est in intellectu quin prius fue-
rit in sensu l. alioquin. ff. de cõtrahẽ.
emp. l. discretis. C. qui test. facere
poss. Vnde Diuus Paulus ad Roma-
281 nos. cap. 1. inuisibilia Dei à creatura
mundi, per ea quæ facta sunt intelle
cta conspiciuntur. &c. Ita è conuer-
so passiuæ animæ operationes, vt vo
lũtas, animus & intellectus, quæ in-
terius operantur, minimè cognosci
possunt, nisi per signa & actus exte-
282 riores per peu di valeant, atq; per ri-
tus, cæremonias & cultus exteriores
religionem cultumq; interiorem de
monstrantes cognoscãtur. Nulla ita
283 que gens tam barbara ab omni ratio
ne aliena fuit quæ ad cognitionem
suæ gentilitatis falsæq; religionis vi
sibilibus aliquibus signis exteriori-
busque cæremonijs non vsa fuerit.
Vt Valer. Maxim. testatur. lib. 1. cap.
11. & August. de Ciuitate Dei lib.
10. cap. 1. Id etiam ex testamento ve
teri, & nouo constat Exod. ca. 18. &
Deuter. c. 4. & 3. lib. reg. cap. 2. & in
Euange. Marci. c. 14. & Lucæ. capit.
284 22. & 1. Corint. c. 11. Qualitas enim
factorum demonstrat intentionẽ,
animum & voluntatem actorum, l.
quod ait lex. §. illud rectissimè. ff. de
diuort. ibi animum habuisse casus
sing. l. militis codicilis. §. veteranus.
ff. de milit. testam. per extrinseca fa-
285 cilè intrinseca cognoscuntur, & ex-

teriora indicant secreta animi inte-
riora.l.si tamen sine culpa.§.ei qui
seruum.ff.de ædil.edicto.ibi, multo
enim amplius est id facere quàm
pronuntiare, &c.§.Pauonũ.instit.de
rer.diuis.l.quidam in suo.ff.de con-
286 di.instit.Et quod interiora animi per
exteriora demõstrentur, iuxta illud
intima per mores cognoscimus ex-
teriores, patet in.c.ex studijs de præ
sump.cap.estore.de reg.iur.in antiq.
cap.si quis Diaconus.50.dist.cap.qui
viderit.32.quæst.5.Plus enim est ali
quid factis demonstrare, quàm ver-
bis enucleare, vt in.d.§.ei qui seruũ,
287 & in.l.reprehendenda.C.de instit.
& subst.ibi, tu verò voluntatem eius
diuortio comprobasti.cap.ad audiẽ
tiam.cap.dilecti filij.2.de appellat.
288 ibi, plus est ad Sedem Apostolicam
facto prouocare, quàm verbo. Et ali
bi etiam dicitur quòd fortiora sunt
facta ad demonstrandum animum,
28 quàm verba.l.nostram prooisionẽ.
C.de testã.l.de quibus in fine.ff.de
leg.vbi facta loquũtur minime ver
290 bis opus est.l.3.§.falsus.ff.rem.rat.
haberi.l.fin.§.fin.C.de repud.hæred.
Ex factis & gestis exterioribus ani-
291 mus & voluntas intelligitur.l.nutu.
ff.de legat.3.cap.vidua.de regular.
& talis præsumitur animus, qualia
292 sunt facta.cap.existimant.11.quæst.
3.cap.cauete.22.q.5.nam qualis est
actus talis est iudicandus animus.l.
293 si non conuitij.C.de iniur.l.si propo
nis.§.1.ff.de inoffi.test.quia rei qua
litas agentis intentionem demon-
strat, casus sing.in.l.non codicillum.
294 C.de testam.& ex qualitate disposi-
tionis facile colligitur species inten
tionis.l.cum debitum paternum.
C.de iure deliber.l.parentibus.C.
295 de inoffic.testam. Vnde optimè af-
firmat Ambrosius in sermone de
Abraham, vt habetur in.c.cauete
fratres 22.quæst.5.quòd quis opere
loquitur, & Hieronymus in omni-
bus, quæ peruersa sunt factis Deum
negari asserit, vt in.c.existimant qui
dam.vbi Archidia.post.glo.ibi.11.
q.3.c.si rector.43.dist.& dicit text.
in.cap.quòd Dei timorem.de stat.
296 Monachor.quòd opera quæ facis te
stimonium perhibent veritati.cap.
estore misericordes.de regul.iur.in
antiq.& ex fructibus eorum cogno-
scetis eos, vt in Euang.Matthæi.ca.
8.c.Apostolus.81.dist.Et sicut bona,
vel mala arbor ex fructibus cogno-
scitur, ita homo an sit bonus, vel ma
lus, ex eius operibus intelligitur.ca.
297 cum in iuuentute.de purgat.canon.
c.clericus.91.dist.sing.tex.in Clem.
exiui de Paradiso.§.cum enim ad ve
ritatem, de verb.signific.hisce ver-
bis, cùm enim ad veritatem vitę per
tineat, vt id quod exterius agitur in
teriorem mentis dispositionem &
habitum repræsentet.&c.
298 ¶ Id in specie affirmant Archid.
Io.An.Domin.& alij in.c.2.nu.3.&.
4.de hære.lib.6.Et libet mihi præter
morem meum hoc in loco verba
formalia Archidiaconi referre ex
eo, quod omnes scribentes ea sequẽ
do transcribunt. Inquit Archid.cre-
dentes hæreticorum.dicuntur qui
ore proprio dicunt se credere erro-
ribus eorũ.de pœnit.dis.1.c.potest
fieri.vers.quid ergo.& vers.se faten-
tur.c in actione.24.q.3.c.cũ paruu-
lis.ca.si qua mulier.de consecrat.dis.
299 4.vbi dicitur, quòd vnicuique pro-
pria voluntas in confessione mon-
stranda est.c.is aut.22.q.2.& tales
hæretici iudicantur.c.excõmunica
mus.2.§.fin.de hęret.c.super quibus
dam.de verb.signif.& hoc indubita
tum est & probatione nõ eget. Qui
verò adorauerunt & reuerentiam
suo more exhibuerunt, consola-
tionem

tionẽ vel communionẽ ab hęreticis
300 acceperunt, vel similia perpetrant
quæ ad ritum eorũ pertinent, credẽ
tes meritò debent dici: nã factis præ
sumitur de affectu. 22. q. 5. c. qui vi-
derit. l. dolum. C. de dolo. cap. nu
301 per. de bigam. Nam plus est facto
quàm verbo aliquid facere. cap. dile
cti. de appellat. nec refert an quis vo
luntatem suam verbis exprimat an
factis. l. de quibus ff. de legib. & col-
ligitur & notatur. 20. quæst. 1. capit.
302 quam progenitores. Et negare & cõ
fiteri possumus nõ solùm verbis sed
etiam factis. 11. quæst. 3. cap. existi-
mant. Quod de factis intelligitur in
quibus error exprimitur, vt in exem
plis supra positis, quæ exempla ad ri-
tum errantium pertinent. Albert.
idem affirmat de agnos. asser. quæst.
8. num. 12. vbi inquit hisce verbis, si
verò essemus in facto hęretico vt pu
ta in transitu, vel reditu ad ritus Iu-
dæorum, tunc sufficeret accusatum
conuinci de illo facto quamuis non
constet de credulitate, vel intentio-
ne ad hoc vt hæreticus damnetur.
cap. contra Christianos de hæret. li.
303 6. Quod secus est in verbis, quia
plus est facto, quàm verbis delinque
re. l. Paulus. ff. rem rat. haberi. Idem
Alber. in dict. tractatu. quæst. 25. nu.
14. dicens, ex hoc solo quòd quis fa-
cit ritum Iudæorum, condemnatur
vt hæreticus, cùm id videatur inten
tione iudaizandi fecisse.
304 ¶ Iudaizare autem est id facere,
quod soli Iudęi facere solent. Ex tali
ergo facto quod non nisi per Iudęos
fieri solet arguitur iudaizandi inten
tio vel volũtas, Mox ibidem subdit:
Siue ergo quis faciat actum, siue cõ-
mittat facere ea intentione, vt lega
lia obseruet dicitur iudaizare, Quòd
si de intentione non apparet, in du-
bio præsumitur ea intentione iudai-
zãdi fecisse, vel cõmisisse constito
de actu vel commissione per eius
confessionem, vel per testes, & præ
fertim si est persona suspecta, videtur
hoc sufficere ad illius condemnatio-
305 nem. Quinimo si quis cõfitetur
factũ hæreticale & negaret intentio
nem, quæ est qualitas afficiens illud
factum, vt sit puni bile, vel impunibi
le, vt hæreticus negatiuus forsan pos
set damnari, Idẽ Alber. in præd. tra-
ctatu. quæst. 32. nu. 17. dicens. Quòd
si quis seruaret Sabbatum vel alias cę
remonias Iudæorum, etsi de inten-
tione formaliter non cõstaret con
tra eũ, tanquã contra hæreticũ pro-
cedi posset, quia interpretatione
siue iuris præsumptione intentio iu
daizandi in illa obseruantia cõcur-
rit, idẽ Albert. q. 34. nu. 53. hisce ver
bis. Si verò essemus in facto hæreti-
co, vt in transitu, seu reditu ad ritum
Iudæorum, seu Paganorum, tunc
306 sufficeret accusatum conuinci de il-
lo facto ad hoc vt hæreticus damnẽ
tur, quamuis de credulitate non cõ
stet, Idem Albert. quæst. 36. num.
18. in fine. ibi, si autem essemus in fa
cto, puta quia confitetur se fecisse ri
tũ Iudæorum, negat tamẽ intentio-
nem, in tali casu intentio probatur
ex qualitate facti, vt hæreticus est
puniendus, etiam si neget intentio-
nem. Animus enim ex factis & ex
307 modo faciendi perpenditur, allegat:
l. 1. §. Adrianus. ff. ad. l. Cornel. de
sic. Ioã. de Imol. in. c. literas de præ-
sum. in quo loco nullum verbum de
illa re Imola scripsit. Idẽ Albert. q.
308 23. num. 51. cum seque. dicẽs. Quòd
plus est factis demõstrare quàm ver
bis. & ex factis animus declaratur. &
in rub. de hæret. lib. 6. quæ. 2. nu. 61.
& q. 13. num. 68. ibi, exterior cultus
est euidẽs signum interioris cultus.
& num. 69. & 70. nonnulla notarũ

309 digna referendo inquit. Quòd quã-
do factum de per se est damnatũ, prę
sumitur mala intentio in faciente. l.
si nõ conuitij. C. de iniur. c. 1. de præ-
sump. optimè Abb. in. c. cum te. nu.
29. de re iud. & in. c. ad hęc. 1. num. 3.
310 de appellat. Omne enim maleficiũ
praua intentione & voluntate præ-
sumitur factum. l. nam ludus. l. item
Mela. ff. ad. l. aquil.

311 ¶ Hanc igitur assertionem, quòd
si reus confiteatur factum hæreticũ
& neget prauam intẽtionem & cre-
dulitatem sit relaxandus, sequitur e-
tiam Anan. in. c. excommunicamus.
1. §. credentes. num. 11. de hæret. Io.
de Imol. in Clem. 1. §. fin. de vsur. Syl
uest. in verbo hæresis. 1. q. 7. num. 10.
repert. Inquisit. verbo. hæresis, vers.
item nota, quòd nedum verbo, sed
facto. &c. Et Ioã. Nicol. de hære. not.
5. Fran. Squill. de fide Catho. cap. 15.
Turr. Crem. in summ. de Eccles. libr.
4. c. 4. & c. 13. Palat. Rub. in alleg. hæ
resis. §. 7. dicens, quòd si de intentio-
ne non constat præsumitur factum
in tentione iudaizandi, præsertim in
persona suspecta. Castro. de iusta. hæ
ret. pun. lib. 1. c. 1. & c. 7. Iaco. Sep. in
instit. Catholi. c. 47. num. 22. meliùs
in Enchir. titu. 40. de præsump. & in
institu. Catho. c. 10. nu. 2. cum sequẽ.
cõtra ea quę scripsit in institu. Cath.
c. 26. nu. 7. Quod expresse probat. c.
fin. 30. dist. ibi. Qui pro quadam reli-
gione ieiunauerit, sicut Manichęi,
312 anathema sit. Vbi hæreticus iudica-
tur, qui Manichęorum ieiunia & su-
perstitiones sequitur. c. humanæ au-
res. 22. q. 4. cujus verba sunt. huma-
næ aures verba nostra iudicant qua-
lia foris sonant. c. existimant. 11. q. 3.
ibi, in omnibus quæ peruersa sunt fa
313 ctis Deum negamus. Vbi Archid. in-
quit, quod quis opere negat, loqui-
tur, confitetur & prędicat. c. cauete.
22. q. 5. c. cum annis. 1. q. 1. c. 2. de hę-
ret. lib. 6. ibi, Ecclesiasticę tradere se-
pulturæ. c. filij vel hæredes. eo. titu.
ibi, per manus impositionem secun-
dum pessimam consuetudinem eo-
rum. c. contra Christianos. eo. tit. ibi,
erit tanquam contra hæreticos pro-
cedendum. ca. cum contumacia. eo.
tit. ibi, aut cõtumaciter se absentat.
c. accusatus. §. ille quoque. eod. titu.
quem ibi. in fine notat Ancharr. Cle.
ad nostram de hæret. ibi, faciunt &
committunt. c. vidua. c. extirpandæ
de regul. casus sing. in cap. tua nos
de sponsal. l. cum debitum. C. de iure
deliberã. l. si quis extraneus. ff. de ac-
qui. hæred. l. si quis filium. C. de lib.
præter. vel exhæred. Id etiam proba
tur in Epis. Diui Pauli ad Colossen. c.
2. ibi: Nemo ergo vos seducat in cibo
vel potu, aut in parte diei festi, aut
Nœomeniæ, aut Sabbatorum. Et in
struct. Hispalen. facta anno 1484. ca.
2. ibi, *o ceremonias de Iudio.* & instruct.
de Madrid, año. 1561. c. 2. ibi, *ceremonias
de Iudios o Moros.*

314 ¶Ratio autem prædictorum est:
quia ieiunia festiuitates, orationes,
aliæq; cæremonię sunt quidam ritus
externi, mores & obseruationes ad
obseruandam quampiam religionẽ,
eiusque cultum celebrandum. Vn-
de rectè sequitur, talem quis religio-
nem habere creditur, quibus ieiu-
nijs orationibus atque cæremonijs
vtitur. Ideo si quis Iudæorũ, seu Ma-
315 humetanorum, seu Lutheranorum
ritus & cætemonias seruauerit, eo
ipso illius sectæ hæreticus seu aposta
ta esse censebitur. c. fin. 30. distin. c. 2.
c. filij. c. contra Christianos de hęret.
lib. 6. vbi meritò Archid. exponit, ri-
tus, id est, mores & obseruationes. c.
fin. de Baptis. c. fin. de diuor. ca. sæpe.
27. q. 1. & l. prophanos vsus. C. de Pa
gan. glo. in rub. de ritu nup. ff.

¶Neque

¶Neque prædictis obstat regula
communiter recepra. Quòd facta
etiã horrẽda & detestabilia nõ sunt
hæreses, cùm nullum opus extetius
quantumuis nephandum, absq; er-
rore intellectus, sit hæresis. Vt siquis
Sacratissimam Eucharistiæ Hostiã
surripuisset, quod tenet Archiepisc.
Flor. 2. par. summ. titul. 12. cap. 5. §.
1. Castro. lib. 1. aduersus hæreses. ca.
1. & de inst. hæret. pun. lib. 1. cap. 1.
&. 7. Turrecrem. in summ. de Eccles.
par. 2. lib. 4. c. 4. &. c. 13. Lupus in alle
gat hæresis. §. 2. Syluest. in verb. hæ-
resis. 1. quæst. 2. Iac Sep. in inst. Ca-
th. cap. 31. num. 5. & in Enchirid. tit.
8. nu. 12.
317 ¶Pro solutione minimè hoc in lo
co omittenda est notabilis distin-
ctio Alfon. de Castro, in. d. lib. 1. c. 1.
&. 7 de iusta hæret. pun. & in li. 1. ad
uers. hæres. c. 1. dicentis, quòd quæ-
dam sunt peccata ad quæ (natura ip
sa) proni homines sunt, vt in auari-
tiam, gulam, venerem, homicidiũ,
furrum, & alia id genus in quæ capti
voluprate quæ est omnium malorũ
radix, homines ruunt. c. quia radix.
318 de pœnit. dist. 2 c. bonorum. 17. dist.
Et in procem. decretal. in prin. Meri
tò in his prauis & reprobatis factis
hęresis neutiquam præsumenda est,
nisi quis hoc impune fieri posse cre-
diderit. Alia sunt peccata, quæ natu
319 ra non appetit, imò apetitus homi
nisq; voluptas repugnat & aduersa-
tur, vt tempore ieiunij non comede
re vsque ad noctem, vel orare, vel
carnem suillam non edere, neq; vi-
num bibere, prauasq; cæremonias
seruare more Mahomethanorũ vel
Iudæorũ, in electione enim similiũ
rerum voluntas indubitanter regi-
tur ab intellectu, ideo in earum ob-
seruatione praua intentio & credu-
litas inest, imò homines contra
naturalem inclinationem & appeti
tum illa operantur. Vnde aliam me
liorem coniecturam elicere non pos
sumus, nisi propter deprauatã inten
tionẽ & voluntatem, quod longè
aliter est in alijs delictis supetius rela
tis, quia natura ipsa homines sunt
proni ad ea perpetranda, & suspica-
ri possumus, quòd ira, vel auaritia,
ad ea mouentur, & non quòd cre-
dunt id impunè fieri posse. Et cùm
huiusmodi causa & præsumptio sit
320 naturalis alijs causis præferenda est.
l. qui habens. ff. de rutel. l. profecti-
tia §. fin. ff. de iure dot. Prædictã di-
stinctionem. Alfon. de Cast. sequũ-
tur. dd. supracitati, & Iac. Sep. in
dict. capit. 31. nume. 5. & in. d. titul.
8. nume. 12.
321 ¶Hæc igitur præsumptio contra
seruãtes hæreticorũ ritus & cęremo
nias, quòd in earum obseruatione
mala credulitas, & deprauatus ani-
mus inest, pro manifesta probatio-
ne & veritate habetur, cùm sit iuris
322 pręsumptio. Legum enim præsum-
ptiones veræ & propriæ probatio-
nes dicũtur: casus notab. in. l. fin. in
fine. ff. de probat. Quam legem glo-
riatur Ias. se didicisse à quodam ma-
gno Aduocato Papiñ. vt ipse refert in
l. 1. nu. 9. C. de milit. test. & in. l. licet
Imperatot. num. 8. ff. de legat. 1. Pro
qua est glos. fin. communiter rece-
323 pta in. l. si tutor petitus. C. de peric.
tutor. quòd pręsumptiones legum
sunt liquidissimæ probationes. Quã
glos. affimat esse sing. Bal in rub. de
præsump. nu. 5. & in. l. ita demũ. in fi.
C. de procut. & in. l. 1. 3. oppos. C. si in
fraud. patron. Io. de Imol. in. l. quæ si-
tum. ff. de re iud & in. l. in tempus. §
1. ff. de hæred. instit. Ias. in. l. licet im
perator. numer. 8. de legat. 1. & in. l.
manifestæ turpitudinis est. num. 4.
ff. de iur. iuran. & in. l. 1. num. 9. C.

de testa. milit. & in.l.non hoc.num.
15. C. vnde legit. Hippo. in rubr.C.
de prob. nu. 183.& nu.202. vbi plu-
res alias glossas ad id refert.Plenius Ti-
raquell. in.l.si vnquam. verb.dona-
tione largitus. nu. 158. cum sequen.
C.de reuocan.donat.Alciat. de præ-
sump. reg.1.præsump.3.Iaco.Sep.in
Enchi. tit. 40.nu.8.dicens.huic præ-
324 sumptioni standum esse, nisi contra
rium probetur,cùm sit tantùm præ-
sumptio iuris quæ trãsfert onus pro-
bandi in aduersarium,vt notant Bar.
Ias. & alij in. d.l. licet Imperator.per
text. ibi, & Bald.in dict.rubr.de præ-
sump.in prin.& Alciat. de præsump.
3.par.in introit.Quòd aliter est,si es-
325 set præsumptio iuris & de iure: nam
quando ius præsumit & statuit,tunc
dicitur manifesta probatio, vt in.l.
si ij qui adulterij.C.de adulte. cap.su
per eo. c. accusatus.de hæret. libr. 6.
c.ad abolendam.§.illos quoque.eo.
titu. in antiquis. glo. not. vbi Barto.
in.l.fina.ff.de eo quod met.caus.glo.
in.l.siue possidetis.C.de probat.glo.
in.c.is qui fidem de sponsal. glo.in.c.
ferrum.50. distinct. cum alijs relatis
per Hippo.in dict.rub. C.de probat.
nu.72.cum sequen.
326 ¶Me latet profectò quonam pa-
cto contrarium in casu nostro possit
probari contra istam iuris præsum-
ptionem. Nam animus, voluntas &
credulitas à solo Deo cognoscũtur,
& sunt quid inuisibile.c.nũquid.de
pœni. distin.1.& per testes minimè
probari potest', vt inquit Inno. in.c.
super hoc.de renũ.& glo.in.l.2.ff.de
interrog.action.Hippol.in.l.1.§.Di-
uus Adrianns.nu. 36.ff.ad.l. Cornel.
de sicar. & in.l.1.nume.28.C.eo.ne-
327 que per proprium iuramẽtum, cùm
sit præsumptio iuris contra iuramen
tũ in præsenti casu.glo. sing.in verb.
non probatur.in fine.in.c.proposui-
sti. 82. dist. Bart. in.l.inter omnes.§.
rectè.ff.de furt.& in.l.1.nume.15.ff.
si cert.petat.&in.l.quemadmodum.
col.1.de agric.& censit.lib.11. C.Ias.
in.l.is potest. num. 62. ff. de acquir.
hæred. melius in.§.istæ quidem.nu-
me.92.instit.de action.Felin. in.c.si-
gnificasti. 1. de hom.&in.c. Inquisi-
tionis.§.2. de accus. Alciat. de præ-
sump.regu.3.præsump. 16.nume.2.
optimè Decius in. c. ad hæc.nu.6.de
post. prælat.Ita limitanda & intelli-
328 gẽda est vulgata iuris regula. Quod
ea quæ in animo & intellectu consi-
stunt proprio iuramento proban-
tur.iuxta glo.in dict.§.sed istæ qui-
dem cum alijs plenius à me supra.nu
me.213.relatis.nisi in delictis, in qui
bus malus animus, & dolus semper
præsumitur.l.si non conuitij. C.de
iniur.cap.1.vbi Felin.nu. 16.de præ-
sump.& Bald.in.l.vnica circa finem.
329 C.de confess.inquit.Quod in dubio
in delictis inest dolus. idem refert
Ias. in.§. ex maleficijs. numero.71.
institu. de action. Felin.& Decius in
cap. sin autem. colum. 1.&.2.de re-
scrip.vbi regulam cum.12.fallentijs
rescripsere.
330 ¶Non tamen inficior accusatum
de improbis obseruationibus & cæ-
remonijs, per verisimiles conjectu-
ras & pręsumptiones animum suum
esse bonum probare posse per glo.
not.in verb.animo in.l.1.C.de sicar.
quam sing. esse affirmat Roman. in
l.in illa stipulatione. nume.41. ff.de
verb.oblig.& Ias.in.§.sed istæ quidẽ.
nu 90.instit.de action. & secundum
illam glo. iudicauit Cæpola. consi.2.
in fine.& Thom. Gram.consil.68.&
331 alij relati supra.nume.136.Animus
enim & voluntas per indicia,& præ-
sumptiones probantur. l.dolum.C.
de dolo.Barto.in extrauagan. ad re-
primendum. verb.denuntiationem
quomodo.

quomod.in crimi.læs.maiest.procedat. Felin.in.c.significasti.1.de hom. Hippol. in rub. C. de probat.nume. 123.Thom.Gram.consi.31.in causa magnifici.num.3.&in.d.cons.68.in causa Petri.in prin.vt puta quòd propter infirmitatem, in die non come
332 debat vsque ad noctem, vel propter aliam rationabilẽ causam. Vna verò præsumptio tollitur per aliam, & vnum indicium per aliud, & vna cõiectura per aliam, & vna probatio per aliam fortiorem.l. licet imperator. ff.de leg.1.l. diuus. ff. de in integ.restitut.cap.audiris.de crim. fal. cap.tuam.vbi glo.de sponsal. glo. fi. in.cap.transmissæ qui fil. sint legit. Bal.in.l.fin.C.de hæred. instit. num. 1.&.20.Alex.consil. 103. videtur in fin. 1. vol. Hippol.in. l. 1. ff.diuus Adrianus.num.28. ff. de sicar. & in. l.1.num.50.C. eod.pulchrè Thom. Gram. vot. 3. in causa inquisitionis. num. 12. cum sequen. plenè Tiraquel.in.l.si vnquam. verb. donatione largitus.nu.156. C. de reuoc.donat. Et ideo pluribus rationibus & fundamentis id concludit Hippol. in pract.crim.§.diligẽter.num.190.
333 quem sequitur Nicol. Boer. decis. 165. Et dicendum est num.9.dicẽs, quod quando sunt aliqua indicia cõtra reum ad torturam, & aliqua pro reo, & in eius fauorem, reus non est torquẽdus, sed absoluẽdus, Quod est nimis singulare ac passim in actu practico versatur.
334 ¶Vnde meritò inquit Bal. in.l. siue possidetis. in fin. C. de probat. quòd similitudo maior tollit minorem, Id etiam refert. Ias.in.l.1.nu.31. ff.de vul.& pupil.& in.l.si extraneus. num.6.&.31. ff. de cond. caus.dat. caus.nõ sequut. Latè Hipp.in pract.
335 crim.§.diligẽter.vbi.nu.196.inquit: quòd præsumptio delicti tollitur ex præsumptione bonæ vitæ vt nõ torqueatur, & ad id allegat plures. dd. allegationes, Nouissimè id etiam sequitur Thom. Gram. consi. 38. formata Inquisitione. nu. 17. Nã quodlibet indiciũ, vel præsumptio vt iuuet, vel noceat est probandum per duos testes. & si vnus testis deponit
336 de vno indicio, & alius testis de alio, non propter hoc probatur indiciũ. glos.est sing.secundum Bart.ibi.in.l. fin.in verb.vel indicijs. C. fam. herci. Quam pro notab. refert idẽm Bart.in.l.fin.num.7.ff. de quæst. Bal. in.l.si quis ex argentarijs.§.1.num.4. ff.de edendo. Angel. in.l. 5. C. ad. l. iul.maiest.& in.l.fi.ff.quod met.caus. Paul.Cas.&Io.de Imol. in.l.cum proponebatur.ff.de leg.2. Ias.in.l.admonendi.lec.2.num. 253. ff. de iur.iuran. Hippol.in.l.1.§. idem Cornelio in prin.& in.l.de minore.§.plurimũ. nu.9.&.in.l.vnius.§.testes.num.1.& in.l.fi.num.6.ff.de quæst. & in.cons. 59.nu.6.& consi.84.num.9. Anton. Gom.lib.3.resol. cap. 13. nume.18. Alber.in rub.de hæret.in.6.q.13.nu. 18.&.de agnos.[illegible] q.25.nu.19.
337 ¶Illæ autem præsumptiones sunt fortiores, quæ fuerint verisimiliores. Bald.in.l. fin.in princ.&.nu. 20.C.de hæred.instit. Præsumptio enim nihil aliud est, quám quædam ratiocinatio de re verisimili, vt Bald. verbis vtar in rub. in princ. de præsump. Quem sequitur Alciat.de præsump. in introitu par.3. in princ. Iac. Sep. in Enchir. tit. 40. num. 15. & idẽm
338 Bald.in rub.C.de probat.inquit. Præsumptio est animi applicatio ad verisimile. Ideo id quod non est verisimile, est quædã falsitatis imago. Bal. in.l. 2. C. de sicar. & in.l.1.C.de seru. fugit.& in. cap. quia verisimile. de præsump. Tiraquel. in.l. si vnquã. in princip. num.37. cum sequentib.

339 C.dereuoc.don.& Alciat.vbi ſupra.
Nã experimẽtũ veri ſermonis eſt, cõ
cordare cum rebus ſenſatis.l.ſi ita
quis, ibi, quòd nemo ſanus dixetit.
ff. de euict.l. non eſt veriſimile. ff.
quod met.cauſ. Veriſimile enim idẽ
340 eſt, quod credibile, & è conuerſo.l.
miles.C.de quæſt.l.athletas. in prin.
ff.de his qui not.infam. cap. inſpici-
mus.de regu.iu.li.6.Plenè Tiraquel.
in.d.l.ſi vnquã.in prin.num.60. & in
341 verb.abſque liberis.nu. 13.
¶Superiùs dicta intelligẽda eſſe
cenſeo, niſi pręſumptio contra accu
ſatum eſſet in ſpecie, quæ fortior eſt
præſumptione in eius fanorem in
genere. Præſumptio enim cõtraria
342 in ſpecie tollit præſumptionem fa-
uorabilẽ in genere.ita Bal. in. l. ſiue
poſsidetis.in prin.oppoſ.vlt.C.de pro
ba.allegando.l. cùm de indebito. ff.
eo.vbi nu.4.inquit. quòd quædam
343 eſt præſumptio, quæ dicitur temera
ria, quæ ratione caret, & iſta non di-
citur propriè præſumptio, cùm nul-
lum habeat effectũ, & proinde nec
nomen meretur habere.de qua in.l.
344 non eſt veriſimile.ff.quod met.cauſ.
Alia eſt etiam præſumptio probabi-
lis, quæ aliqua ratione munitur, &
de hac præſumptione eſt noſtra con
trouerſia, & iſta eſt propriè præſum-
345 ptio, alia verò eſt præſumptio violẽ
ta, quæ eſt efficax ad condemnatio-
nem.de qua in.c.afferte. & in.c.lite-
ris.de præſump.&.in.l. ſi ij qui adul-
terij.C.de adult.
346 ¶Ad dictum Bal.in. d.l. ſiue poſsi
detis.addendum eſt notabile dictũ
Inno.in.cap.auditis. nu.4. de præſ-
crip.& in.c.inquiſitiõis.& in. c. cùm
oporteat.de accuſa. dicentis, quòd
maior fides adhibetur duobus teſti-
347 bus deponentibus in ſpecie, quàm
pluribus deponentibus in genere.
Quã opinionem ſequitur Nicol. de
Neap.in. l. turpia legata. in prin. ff.
de leg.1.Alex.conſi.77.videndũ eſt.
nu.9.vol.1.& cõſi. 148. excellentiſsi
mæ dominæ.nu.4.volu.2.Rom. con
ſil.167.Antonius accuſatus. in fine.
Hipp. in.l.de minore.§. plurimum.
nu.62.ff.de quæſt.& in .d.§.diligen-
ter.nu.199.Palat.Rub. in allega.hæ-
reſis.§.7.Nicol.Boer. deciſ. 23. Chri-
ſti benedicti.nu.45.dicẽs id eſſe ve-
rũ, etiã ſi ſint mille teſtes deponen-
tes in genere, allegando Alberic.in.
d.l.turpia legata.
348 ¶Ex qua concluſione optimè de
ducitur cõuicto, vel ſuſpecto de hæ-
reſi, qui dixiſſe conuincitur Rom.
Pont.indulgẽtias, iubilea, vel Bullas
nullas eſſe, vel rem diuinam, aut con
feſsionem vocalem non eſſe neceſ-
ſariam, nihil omnino probationẽ bo
næ vitæ & orthodoxæ Fidei, bonę fa
349 mæ, & morũ ſuffragari. Et teſtes de
ponentes de mala fama, alicuius vi-
delicet de certo homicidio, vel fur-
to præferri debere deponentibus
de bona fama in genere, vt cõcludit
Rom.in.d.conſil.167. & Hippol. in.
350 d.§.diligẽter.nu.197. Probatio enim
bonæ opinionis & famæ, in genere
parum aut nihil probanti prodeſt.
Cũ nullus adeò improbus homo ſit
etiã ſi ſit diabolus (vt humano more
loquar) qui nõ inueniſſet teſtes dicẽ
tes eſſe bonæ opinionis & famæ.
351 ¶Imo deteriores ſunt hæretici
bonæ vitæ & opinionis, eis qui malæ
ſunt vitæ. Quia in iſtis ſic ſimulatis
per bonam vitã & opinionẽ, plus in
doctrina ſua apparet ſanctitatis au-
toritas, & ſic ipſi catholicorum vi-
tas ſua conuerſatione maculant,
quàm qui vitæ peſsimæ ſunt. Nã illi
non ita facile homines ad falſam do
ctrinam ſolicitãt, vt inquit Origen.
in Ezechiel.hom.7. & refert Conra.
Brun.de hæret.lib.1.cap.7. Ia.Sep.in
Enehir.

35 Enchir. titul. 3. nume. 3. & omnes hæ-
retici hypocritæ sunt, qui aliud a-
353 gunt, & aliud simulant. Sunt enim cal-
lidi & se esse Christianos, & nobis cõ
sentire fingunt, pacem & amicitiam
simulantes, blanda & bona verba dã
tes, mel quidem in ore, fel autem in
pectore gestant, & sunt acerrimi Ec-
clesiæ hostes, & in via Cain, ac in cõ-
tradictione Core existunt. vt nu. c.
16. & explicat Conra. Brun. de hære.
354 lib. 1. c. 9. & 10. Multò enim nequior
est hostis occultus, quàm publicus,
& nulla maior pestis est, quàm fami-
liaris inimicus, & nullum odium gra
355 uius, quàm simulatus amor. c. etsi Iu
dæos. de Iudæis. c. si inimicus. 94. di-
stin. c. certe. 12. quæst. 2. c. non om-
nis. 5. quæst. 5.
356 ¶Præterea nostra principalis as-
sertio, quòd ex prauis cæremonijs &
ritibus exterioribus malus animus
& praua intentio præsumatur, sequẽ
357 ti comprobatur ratione. In his quæ
sunt de genere prohibitorum, dolus
& malus delinquendi animus à iure
præsumitur. Sed ritus obseruationis
& cæremoniæ Iudæorum & hæreti-
corum, sunt de genere prohibitorũ,
rectè igitur sequitur in earum obser-
uatione prauam intẽtionem, & cre-
dulitatem inesse. Maior propositio
probatur per text. in. l. 1. C. de sicar.
& l. vni. C. de famos. libel. l. si non cõ
uitij. vbi glo. C. de iniur. l. 1. §. cùm a-
rietes. ff. si quad. paup. fecis. dica. c. 1.
de præsump. Minorem probat text.
in. c. filij, vel hæredes. c. contra Chri-
stianos, de hæret. libr. 6. c. fin. 30. dist.
consequentia verò per se nota est.
358 ¶Id proculdubio intelligendum
est, quando ille actus est interdictus,
& de genere, vt dictum est, prohibi-
359 torum. Secus est si fuerit indifferens
qui pariter ad bonum & malum in-
differenter se habere potest, quo ca-
su delictum minimè præsumendum
est, sed facta, seu verba dubia, vel am
bigua in partem meliorem interpre
tari tenemur. l. vulgata merito. ff.
pro socio. vbi re communi vtens, a-
ctione furti non tenetur. l. interpre-
tatione. ff. de pœn. c. vlti. de serut. in
ord. facien. c. estote. de regul. iur. in
antiq. c. cum dilecti. de accusat. c. du
dum. de præsump. Bald. in. l. 1. nu. 13.
C. de ser. fug. Barr. in. l. non solum. §.
sed vt probari possit. num. 4. ff. de no
360 ui op. nun. Nam in criminibus pro-
bationes non dubiæ, sed luce meri-
diana clariores sunt necessariæ. l. fin.
C. de probar. l. addictos. C. de Episco.
aud. l. qui sententiam. C. de pœn. c. li
teras. de præsump. c. sciant cuncti. 2.
q. 8 c. Epiphanium. 5. q. fin. Oportet
enim probationem esse necessario
concludentem, & non de contingẽ
361 ti. Probatio autem, quæ procedit ex
fallibili, non est bona: ex eo quòd nõ
est efficax, vel necessaria iuxta illud 1
vulgatum, nõ probat hoc esse, quod 2
362 ab hoc contingit abesse. l. neque na-
tales. C. de probat. l. non hoc. C. vn-
de legit. c. in præsentia. de probat. c.
363 cum tu. de testib. Probatio verò non
concludens, non dicitur probatio,
neque nomen probationis habere
meretur, & nõ facit rem dubiam de
iure, vel de facto. l. matrem. vbi Bald.
in prin. C. de probat. idem in. l. 2. in fi
ne. C. de bon. posses. secũ. tab. refert
Bal. in. d. l. nam hoc. nu. 3. & 6. quòd
364 actor qui non probat clarè & apertè
intentionem suam succumbit. l. 1. &
l. matrem. & l. ad probationem. 2. C.
de probat. c. auditis. de præscrip.
365 ¶Ideo meritò voluit glo. sing. in
verb. dubium. in. c. in præsentia. de
probat. quòd dubia probatio sem-
per interpretetur contra producen
tem probationem, quam pro nota-
bili refert Bal. in. l. quotiens. §. si quis

ita. ff. de hæred. instit. Bart. in l. inter
stipulantem. §. 1. in fine. ff. de verbo.
obligat. & in l. si quis intentione am
bigua. ff. de iud. Ias. in d. l. nō hoc. nu.
4. Hippol. in rub. C. de probat. num.
350. & in sing. 267. incip. dubia pro-
batio. Abban. d. c. auditis. num. 4. De-
cius. consi. 331. incip. accuratè. nu. 5.
366 ¶Ex proximè dictis liquidò con-
stat, verba dubia, vel ambigua, alicu-
ius propositionis, habētia duplicem
sensum, Catholicum videlicet, & hę
reticum, potius in Catholico, quàm
hæretico sensu esse intelligenda. Ve
luti si quis dixerit, Deus nō facit ma-
la, intelligendo de malo culpæ, est
Catholica, & de malo pœnæ est hæ-
retica. Vel dixerit, vt pluries vidi-
mus, Lutheranos esse nobiliores, (id
est secundum sensum Catholicum)
proceres, & nobiles in Gallia po-
tiùs quàm plebeios esse Lutheranos,
nō est hæretica. Si verò intelligatur
de nobilitate virtutum & morū, est
suspecta, si de nobilitate religionis,
hæretica censetur. Prædictam regu-
lam scripsit Innocentius in. c. dudū.
2. de elect. Bart. in l. non solùm. §. sed
vt probari possit. nume. 4. ff. de noui
op. nun. & in l. inter stipulantem. §.
1. ff. de verborum obliga. Bald. in l. 1.
nume. 13. C. de seru. fugiti. & in l. 1.
in fine. C. de verbo. signi. Ias. in l. di-
uortio. nu. 15. ff. solu. matri. & in l. ca-
ptatorias. nū. 12. C. de mil. test. & in
d. l. non hoc. num. 4. Felin. in rub. de
præsumpt. nu. 16. Decius in. c. in præ
sentia. nume. 14. de probat. Alexan.
consi. 25. viso processu. num. 7. vol. 3.
Thom. Gram. voto. 10. Cælestis cu-
riæ, num. 31. Hippol. in rub. de fide-
ius. ff. nume. 55. & 59. & consi. 2. ap-
posita animaduersione. nu. 2. & con
sil. 104. circa Inquisitionem. num. 28
Carro. in pract. cri. §. circa secūdum.
fol. 143. nu. 33.

367 ¶Id in specie in crimine hæresis
tenuit singulariter Albert. de aguos.
asser. q. 7. per totam quæstio. & q. 24.
num. 48. & q. 29. nu. 19. & q. 8. num.
11. & q. 25. nu. 17. & q. 33. nu. 23. & in.
rubr. de hæret. q. 13. num. 19. & in d.
q. 7. post longam disputationē con-
368 cludit, quòd cum hoc delictum sit
mentale. glo. in cap. cogitationis. de
pœnit. distin. 1. Bal. in l. si quis non di
cam rapere. nu. 1. & 9. C. de Episco. &
369 cler. verba dubia iuxta loquentis sen
sum, & intentionem esse intelligen-
da. vt inquit iure consul. in. l. in am-
biguis. ff. de reg. iur. in ambiguis ora-
tionibus maximè sententia spectan
da est, eius qui eas protulisset.
370 ¶Prædictorum ratio est iuxta di-
ctum Boetij, quod multipliciter in-
telligitur eius veritas ignorat: quod
dictum Boetij refert Bald. in l. te-
stium. nu. 10. C. de testib. & in l. scire
leges. nume. 3. ff. de legib. & in l. nec
371 quicquam. §. vbi decretum. ff. de of-
fic. procons. & legati. Bart. in l. in am-
biguo. ff. de reb. dubijs: ob id lex, vel
canon, qui habet plures intellectus
ad decisionem causarum non mere-
tur allegari: vt inquit Barto. in d. l. in
ambiguo. & in l. cum prolatis per
tex. ibi. ff. de re iud. Bald. in l. 2. num.
5. C. quan. prouoc. non est necess. Ias.
in l. captatorias. in fine. C. de testa-
men. milit. & in l. admonendi. in le-
ctura. num. 86. ff. de iur. iuran. Deci.
in. l. quotiens idem sermo. num. 4. ff.
de reg. iur. text. in l. benignius. ff. de
legib. l. semper in obscuris. ff. de reg.
iur. c. cum dilecti. de accusat. ibi, quæ
ad bonum & malum valeant retor-
372 queri. Id etiam probat iuris regula,
quæ disponit iura promptiora esse
ad absoluendum, quàm ad condem-
nandum. l. absentem. l. respiciendū.
ff. de pœn. l. Arrianus. ff. de action. &
obligat. cap. ex literis. de probat. ca.
inter

inter dilectos. in fine. de fide. instru. Quod sane intelligendum est ad plenam delicti probationem, secus tamen quo ad præsumptionem, vt torqueatur, præsertim si est persona su-
374 specta. Nam in dubio præsumédum est pro hæresi, atque si nimis vrgent indicia, iste talis torquédus est, cum de eius animæ salute agatur, vt in tortura confiteatur & reconcilietur, ac pœnitentia ei iniungatur, si paratus sit corrigi, vt spiritus eius saluus fiat, teste Diuo Paulo Apostolo. ita Card. Ioan. de Imo. in Clem. 1. §. verum. de hæret Pet. de Anchar. consil. 179. in
375 fine. dicens. l. merito. ff. pro socio nó habere locum, vbi agitur de salute animarum. Decius in. c. in præsentia. num. 15. de probat. Albert. de agnos. asser. q. 33. num. 21. cum sequen. vbi alia circa hoc notatu digna refert.
376 ¶ Quamobrem dicbus retro elapsis ausus sum affirmare non esse de heresi suspectum, qui volens sacram Missam in quadam Ecclesia audire, & ad eam accessisset, & sacram Missam celebrari non inuenisset, quia sero erat, & dixisse fertur hæc verba, so la fides sufficit. Quia non censetur dixisse solam fidem sine operibus suffi
377 cere, quod esset hæreticū. Verba dubia vel prægnantia, in dubio intelligenda sunt secūdum subiectam materiam, de qua agitur etiam si impro prie intur. l. si vno anno. ff. locati. vbi verbum, donatio, interpretatur pro transactione secundum subiectam materiā. l. si ex legati causa. ff. de verbo. obliga. l. si stipulatus. ff. de vsur. l. damni infecti stipulatio. in princi. ff. de dam. infecto. Bart. in. l. omnes populi. num. 58. ff. de iust. & iur. Bald. in rub. C. de contr. empt. q. 9. Ias. in. l. is qui putat in fin. ff. de acqui. hæred. & in. l. cum quis. nu. 6. C. de iur. fac. ign. Abb. in. c. exhibita not. 2. de iudic. Decius in. d. l. quotiens idem sermo. Hippo. in rub. C. de probat. nu. 13. & in sing. 510. incip. verba in dubio. Pala. Rub. in rub. de dona. inter virum & vxo. §. 7.
378 ¶ Illud verò inprimis quòd in negotiis sancti offici Inquisitionis hæreticæ prauitatis passim cōtingit minimè omittendum est: quòd in ex-
379 ponendis propositionum verbis attendenda sit loquentium qualitas & conditio, vt si verba sunt prolata ab homine rustico & grossi (vt ita dicā) ingenii grosso modo, & citra dolum & malam credulitatem, si verò ab homine docto & subtilis ingenii subtili modo, quia tunc nō sine dolo sunt intelligēda. l. quod si nepos. vbi glo. 1. ibi, talis dicendi modus non cadit in idiotam. ff. de testamen. tutel. l. si quis id quod. ibi, per imperitiam, vel rusticitatem. ff. de iur. om. iud. l. si. C. de testam. ibi, necessarium duximus simplicitati subuenire. cap. solitæ. in prin. ibi, personam loquentis. de maior. & obed. cap. pastoralis. de donat. ibi simplicitate verborum. ca. ad audientiam. de appellat. ibi ex simplicitate fortè verborum. l. ferè in omnibus. ff. de regul. iur. Ias. in Aurben. in gresss. num. 35. C. de sacrosanct. Eccl. Roma. consi. 4. secundum sententiam periti. post prin. Alexan. consi. 43. visis meritis. in fi. vol. 4. optimè Alber. de agnos. asser. q. 7. nu. 24. Decius in d. l. quotiens idem sermo. nu. 3. Couarru. in. 4. decretal. par. 2. c. 4. §. 1. in prin. Pela. Rub. optimè in alleg. hæresis. in fauorem illius rustici Roderici de Carrion. allegando illud dictum sing. Inno. in. c. 1. num. 4. de sum. Trini. & fide Catholi. quod satis abunde superius. nume. 64. cum sequen. exa minauimus.
380 ¶ Sed secundum communē vsum loquendi, verba sunt intelligenda: qui

qui communis vsus, plerunque proprio significato derogat. l. cum de la
381 nionis. §. asinam molendinariam. ff. de fun. instruct. quia multoties dum proprietas verborum attēditur, sensus veritatis amittitur. c. intelligentia. e. praeterea. de verbo. signi. c. Marchion. 1. q. 1. l. labeo. ff. de supel. leg. glo. not. in. l. librorum. §. quod tamē Cassius. ff. de legat. 3. c. ex literis. 1. de
382 sponsal. Regulariter verò à propria significatione non est recedendum. l. non aliter. ff. de leg. 3. l. si quis stipulatus sit. ff. de verbo. obligat. l. diligenter. ff. mand. c cū dilecta. de rescript. c. ad audientiam, de decim. c. porrò. de priuil. De hac re, regulam & septem fallentias scripsit Ias. in. l. non dubium. num. 41. cum sequen. C. de legib. & Socin. reg. 536. verborum proprietas. & Ber. de Luco. reg. 639. recedere.

383 Prouidi enim & circunspecti haereticae prauitatis Inquisitores, atque sacrae Theologiae professores in qua lificandis propositionum verbis, per sonarum qualitates, modum, & occasionem loquendi, an assertiuè, vel interrogatiuè, vel narratiuè, nationem, & patriam, vbi pullulant haereses, vt in Anglia, Gallia, & Germania. l. quod si nolit. §. qui mancipia. ff. de aedil. edi ca. excommunicamus. 1. §. qui autem. de haeret. c. si gens Anglorum, 56. distin. & omnes alias circunstantias plurimum considerare debent. l. aut facta. ff. de poen. c. sicut dignum. in princi. de hom. c. cum causam. 1. de testib.

384 ¶In exponendis verò verbis dubijs agnoscendisq; factis, vel Catholicis dictis, aut suspectis, vel hereticis periti sacrae Theologiae professores sunt vocandi, qui vulgo Qualificatores nuncupantur, quorum assertionibus omnimodam Inquisitores ad hibeant fidem. l. septimo mense, vbi Bald. ff. de stat. homi. l. 1. in prin. ff. de vent. inspi. l. semel. C. de re milit. lib. 12. c. causam matrimonij. c. proposuisti. de probat. c. fraternitatis. ca. si. de fri. & malefi. cap. significasti. 2. de
385 hom. Nam quilibet experto & perito in arte sua eredendum est. Bart. in procem. ff. vet. §. 1. num. 8. plenè Ange. in. l. si vacantia. C. de bon. vacan. lib. 10. Ias. in rep. l. admonendi. num. 195. cum sequen. ff. de iur. iuran. Albert. in. c. 1. q. 10. nume. 17 de haere. libr. 6. & melius de agnos. asser. q. 10. per totam. Archiep. Flor. 3. par. sum. tit. 5. c. 2. §. 2. Vnde Bart. in. l. possideri. num. 6. ff. de acquir. possess. & in. l. inter stipulantem. §. sacrā. ff. de verbo. obliga. quaestionem de Baptismo ad Theologos, & Canonistas remittit. Ideo affirmat Domin. c. statutū. num. 13. de rescript. lib. 6. allegando
386 ibi Lapum. Quod si causa est merè canonica & spiritualis, & assessor est merè legista: poterit vt suspectus recusari. Id etiam sequitur Decius in c. scisitatus. num. 13. de rescrip. Pal. Rub. in praefatiō. ad rubr. de dona. inter vir. & vxor. nu. 4. Alber. de agnos. asser. q. 10. nu. 3. In materia testamētorum, contractuum, ac donationū, in qua parum, aut nihil iura canonica statuerunt ad legistas, potius quā ad Canonistas recurrendum est, & è contra in causis vsurarum, decimarum, matrimoniorum atque beneficiorum ad Canonistas, potius quàm ad Legistas recurrendum est. Nō tamen propter hoc pudeat Canonistā consulere Legistam in materia legali, neque Legistam Canonistā in materia Canonica. Ita inquit Anton. in c. Clerici. de Iudic. & in rub. de precar. vbi Barbar. Alex. in. l. si prius in fi. ff. de noui op. nun. & Palat. Rub. vbi
387 supra. num. 2. Et sicut ex Philosophia

& Medi-

& Medicina fit perfectus Medicus, ita ex scientia iuris Canonici, & Ciuilis efficitur perfectus Iurisconsultus. Bal. in. c. cum causam. num. 2. de pro
388 bat. Nam iuris Canonici sanctitas Iuris ciuilis subtilitate decoratur, & Iuris ciuilis maiestas Canonum authoritate firmatur. Verba sunt Bald. in procem. suo super Decret. nu. 2.
389 ¶Hinc est quod scripsit Hostien. in. c. 1. vbi optime Abb. nu. 9. de consangui. & affini. Quòd in locis, in quibus pullulant hæreses, Theologi ad Episcopatus præferendi sunt, sin autem causarum iurgia, & lites versantur (vt in Hispania) Iuris Canonici professores Theologos præcedant, vt optimè Decius in. c. clerici. num. 7. de Iudic. Albert. in. d. q. 10. nume.
390 14. Ad scientiam enim Theologicā pertinet interpretatio iuris diuini, & ita est alijs scientijs nobilior, nam quælibet scientia dicitur nobilior, quanto ipsius subiectum est nobili⁹, & ita Theologiæ subiectum est cognitio Dei, obiectū verò ciuilis scientiæ est bonum ciuile, & sic supponitur Ethicæ, id est morali scientiæ, & Politicæ, & œconomicæ. l. 1. C. de secun. nup. ibi, legibus nostris mores corrigere intendimus. c. 1. 4. dist. ibi, hoc verborum tenore factæ sunt leges, vt earū metu humana coerceatur audacia. Ob id pœnæ dicuntur
391 medicinales, vt homo malus, bonus efficiatur. l. 1. in princi. ff. de iust. & iur. l. vni. C. de emen. propinq. ca. vt clericorum. de vita & hone. cler. c. 1.
392 de senten. excom mu. lib. 6. ad hoc tēdunt leges & hoc volunt, incolumē esse ciuium coniunctionem ait Cicero libr. 3. offic. Authen. vt iud. sine quoquo suffrag. in princ. coll. 2. vbi. Imp. inquit, noctes ducimus insomnes, vt subditi in pace, & tranquillitate viuant.

393 ¶Obiectum verò iuris Canonici est quoddam mixtum ex scientia legali, & Theologica, vt patet in procem. decretal. ibi, appetitus noxius sub iuris regula limitetur. & text. in c. qualiter, & quando. 2. de accusat. ibi, ex authoritatibus noui & veteris testamenti, ex quibus postea pro-
394 cesserūt canonicæ sanctiones. c. per venerabilem. qui fil. sint legit. ca. vt nostrum. de appell. cap. vni. vt eccle.
395 ben. sine dim. confer. Hanc igitur opinionem, quod ad Theologos pertineat discutere, an propositiones sint hæreticæ, vel Catholicæ nōnullis fundamentis affirmat Ocham, in dialogo. 1. & Ioan. Gerson. in quadam oratione recommendatitia. par. 2. quibus accedat quod scripsit Anchar. in sua disp. incip. in antiquis & modernis temporibus, quam opinionē refert etiam Alex. consi. 1. circa primū dubium. nume. 36. vol. 2. vbi inquit, quòd magistri sacræ Theologiæ in
396 dubijs, quæ occurrunt super decimis & testamentis, communiter errant. Decius consi. 111. pro tenui facultate. 2. col. iuxta illud prouerbium an-
397 tiquum, ne vltra crepidam sutor. l. illicitas. §. sicuti. ff. de off. præsi. item quæritur. §. si gemina. ff. ad. l. aquil. l. culpa est. ff. de regu. iur. & tractent
398 fabrilia fabri. l. 1. ff. quod quis iur. l. doli mali. §. si. ff. de donat. c. tua nos. de hom. ca. non est sine culpa. de regu. iur. lib. 6.
399 ¶Verùm vt radicitus superius dicta intelligantur, distinguendū esse arbitror (dicente Philosopho in lib. 8. Metaphysic. qui distinguit proximus est veritati, & qui nescit distinguere omne disputationis genus
400 prorsus ignorat. Videlicet si in dubium vertitur aliquam assertionem esse expresse damnatam vt hæreticam, huiusmodi cognitio ad iuris Canoni-

Canonici peritos pertinet, quia hæ-
reses damnatæ, in Decretalibus sex-
to, & Clementinis, extrauagãtibus,
& Concilijs generalibus reperiũtur.
vt patet in.c. quidam autem hæreti-
401 ci.24.q.3. Sin autem expressè decisa
non est huiusmodi assertio, tunc ad
sacræ paginæ professores, vt superi⁹
402 dictũ est, pertinet. Sed de vsu & con
suetudine iam diu recepta indistin-
ctè & absolutè cuiusuis propositio-
nis declaratio ad Theologos attinet
& spectat: & ab eorum assertionibus
in causis fidei iudicandis minimè est
recedendum: vt in instruct. de Ma-
drid. anno 1561. cap. 1. Quod etiam
per prudentissimos consiliarios su-
premi consilij generalis Inquisitio-
nis plenius decretum est.

403 ¶ Proprium verò Inquisitorũ hæ-
reticæ prauitatis munus & officium
est, ordinem iudiciarium contra hę-
reticos præsentes & absentes serua-
re in eorum capturis, accusationib⁹,
testiumq; publicationibus, & in sen-
tentijs tam diffinitiuis, quàm inter-
locutorijs, cum consilio iuris perito-
rum, qui Consultores vocantur. De
his omnibus sacræ paginæ professo-
res sunt penitus ignari. Et ideo Ar-
chid. Ioan. Andr. & Domin. in. c. vt
commissi. §. aduocandi. de hære. lib.
6. exponendo verba illius. §. aduocã-
di quoque peritos quoslibet, vt vo-
404 bis assistant, & in ferendis sententijs
præbeant consilium opportunum,
dicunt quòd etiam laici coniugati,
qui sunt in iure Canonico & ciuili
periti cõprehenduntur. Ita sunt om
nes ferè Consultores, qui eligendi
sunt viri prouidi, honesti & periti:
nã in tam graui crimine magno &
maturo consilio procedi oportet. c.
vt officium. §. 1. & c. per hoc. de hæ-
405 ret. lib. 6. l. diuortium. ff. de diuor. Nã
ibi erit salus, vbi multa consilia. Pro-
uerb. c. 11. & 24. & ca. 13. qui cuncta
agit cum consilio, regitur à sapien-
tia. & c. 20. bonum consilium quam-
plurimos à morte liberauit, & c. 15.
406 dicitur, dissipantur cogitationes vbi
non est consilium. Vbi verò sunt plu
res consiliarij confirmatur, & quod
à pluribus quæritur sapientibus, faci
lius inuenitur. c. de quibus. 20. dist. c.
407 extra conscientiam. 64. distin. perfe-
ctissima veritas per ampliores homi
nes reuelatur, vt inquit. l. fin. in fine.
408 C. de fideicommi. nam integrum est
iudicium, quod plurimorum senten
tijs cõfirmatur. c. causam matrimo-
nij. c. prudentiam. de offi. deleg. l. ma
gistros. C. de profes. & medic. lib. 10.

409 ¶ Inquisitores verò hęreticæ pra-
uitatis consilium peritorum, vulgo
Consultorum, sequi non tenentur,
cùm eorum sit suffragium consulti-
uum, & non decisiuum. c. cum olim.
de arbit. vbi qui tenetur eligere cũ
consilio aliquorum, tenetur tempo-
re electionis illorum consilium re-
quirere: sed illud sequi non adstrin-
gitur. c. cùm in veteri. de elect. vbi ir
ritatur elect. non ex eo quòd consi-
lium non fuit secutum, sed quia non
fuit requisitum congruo loco & tẽ-
pore. c. Venerabili. de offi. delega. ca.
fi. iux. com. intellect. de his quæ fiũt
410 à præl. sine cons. ca. vbi dicitur, quòd
capitula cathedralium ecclesiarum
ad concilia prouincialia sunt vocan-
da, & ad tractandum, & non ad defi-
411 niendum admittenda, quia consiliũ
non est de substãtia actus: secus si di-
catur de consensu. Bal. in l. fin. §. ne-
cessitatem. C. de bonis quæ lib. Ar-
chid. in c. Archiepiscoporum. 18. di-
412 stin. Ratio autem nostræ conclusio-
nis est, quòd Consultor nullam ha-
bet iurisdictionem ordinariã, neque
delegatam. Barto. in. l. 1. ff. de offi. as-
ses. Bald. in. c. si pro debilitate. nu. 3.
vbi

vbi optimè Decius.nn.7.de offi.de-
leg.Iaf.in.l.fin.nu.59.ff.de ferijs.
413 ¶Oppositum tamen videtur pro-
bare.l.impuberibus.ff.de fuspe.tut.
vbi puberes curatorem fuſpectum
accuſare poſſunt cum conſilio con-
ſanguineorum, & illud cõſilium eſt
neceſſarium.l.Titium & Meuium in
414 prin.ff.de adminiſtra.tur.vbi factũ
ſine conſilio Meuij eſt nullum.ca.2.
de ſtat. Mon.ibi, de cõſilio fratrum:
nam fruſtratorium eſſet petere peri
torum conſiliũ,quod quis ſequi non
tenetur.l.fi.C.de bonis quæ lib.l.ad
415 probationẽ.C.de probar. Quia lex
& natura nihil fecerunt fruſtra.l.ſi
idem.C.de codicill.l.ſi quando.ff.
de legat.1.c.ſi Papa.de priuil.libr.6.
416 Hanc verò concluſionem, quòd pe-
ritorum conſilium ſit ſequẽdum te-
nuit Bar.in.d.l.impuberibus.&in.l.1
§.ſi plures.nu.4.&.11.&.15.ff.de ex
ercit.act. Et magiſtraliter diſtinguit
Abb.in.d.ca.cùm in veteri.de elect.
Ioan. Andr.in.c.ex parte.de reſcrip.
Decius in.d.c.ſi pro debilitate.nu.9.
417 ¶In ſpecie autem quòd in cauſa
hæreſis Conſultorum conſilium ſit
ſequendum,tenuit expreſsè Albert.
in.c.1.num.2.&.17.de hæret.libr.6.
Melius de agnoſc.aſſer.q.26.nu.11.
&.12.&.15.& poſt longam examina
tionem concludit, quòd cùm ſtatu-
tum ſit, vt in.c.vt commiſſi.§.adno-
tandi.& in.c.fina.§.inbemus.de hæ-
ret.lib.6.quòd cauſæ hæreticæ praui
tatis de conſilio peritorum terminẽ
tur. Inquiſitores debent requirere
conſilium peritorum, & illud ſequi.
Et ibidem in finalibus verbis, ſtoma
chatur ipſe Albert.contra quendam
Licentiatum aſſerentem inquiſito-
res non teneri ſtare conſilio Conſul-
torum, nullam tamen rationem alle
gantem,& pro ſua opinione ipſe Al-
bert.duplici fundatur ratione: qua-

418 rum prima eſt,quia quando manda-
tur aliquid fieri de conſilio alicuius,
talis perſona cenſetur eſſe electa.ca.
fina.de offi.delegat.l.inter artifices.
419 ff.de ſolut. Secunda ratio eſt effica-
cior,nam illud quòd requiritur con
ſilium, eſt diſpoſitum à lege,& ob id
eſt neceſſarium.d.l.impuberibus.§.
impuberes.de ſuſp.tur.Bart.in.d.§.ſi
plures.nu.2. Et propter naturam di-
420 ctionis, de, quæ particula denotat
cauſam proximam, & materialem,
& de ſua natura auget.l.1.ff.de poſi-
ti.l.ſi ſeruum.§.ſticbum.ff.de legat.
421 1.c.Epiſcopus.35.diſtin.Et dicere de
conſilio perinde eſt,ac ſi diceret,cõ-
ſilium eſt de materia eius quod fit,
quod aliter eſſet, ſi diceretur cũ con
ſilio. vt refert Barth.in.d.§.ſi plures.
num. 4.Iaco.Sep.in inſtit.catho.ca.
14.nu.12.tenuit,de honeſtate, & nõ
de neceſsitate conſilium Conſulto-
422 rum eſſe ſequendum. Nam Inquiſi-
torum eſt iuriſdictio,& non Conſul-
torum, & quod illud iam per proce-
res ſupremi, generaliſq; Inquiſitio-
nis Senatus decretum eſt, vt ipſi in-
quiſitores, auditis peritorum ſuffra-
gijs, auctorumq; meritis radicitùs in
ſpectis, fidei cauſas meliùs & certiùs
diffinire valeant, & hoc noſtris præ-
ſertim temporibus, quando hæreti-
cæ prauitatis Inquiſitores ſunt iuris
periti, & non Theologi, vnde meri-
423 tò Conſultorũ vota & ſuffragia ſunt
conſultiua, & non deciſiua, & hoc iu
re vtimur de communi vſu & cõſue
tudine, quæ ſane eſt optima legum
interpres.l.ſi de interpretatione.ff.
de legib.c.cùm dilectus.de conſuet.
424 ¶Si hæreticæ prauitatis Inquiſi-
tores ſuo, vel Conſultorum conſilio
ducti in diffiniendis fidei cauſis erra-
uerint, animaduerſione digni ſunt,
neque peritorum ſuffragia eos excu
ſant.l.quidam decedens.§.pater.&
l.Titium

l.Titinm & Meuium.in prin.ff.de ex
cus.tut. Et hoc renuit Bart.allegãdo
ista iura. in.l.si conuenerit. nume.4.
ff. de re iud. vbi larè Alexan.& idem
Bar.in.l.1.§.si plures.nu.10. ff.de ex-
erc.act.Bald. in.l. manifestissimi. §.
pen.in fine.C.de furt.Anton.in.c.in
timasti. col. 2.de appellat. Abb.in.c.
si pro debilitate. Vbi plenè Decius.
nu.10.de offi.deleg.Et idem Decius
in.l. consilij non fraudulenti. nu. 3.
ff. de regu. iur. Felin.in.c.de quarta.
num.28. de præscrip. Albert.in.c.1.
q. 10.num.4.cum sequen. de hæret.
lib.6.& de agnosc.asser.q.26. nume.
10.Iac.Sept.in inst.catho.c.41.num.
12.Et plenius Tiraquel.post leges cõ
nubiales.glo.4.

425 ¶Ratio enim manifesta est, quia
explorare quis apud seipsum debue-
rat, an consilium illud sibi expediret
vel non.l.2.§. fina. ff.mand.l.consilij
426 ff.de reg.iur.cum consilium neminẽ
necessitet. c.cùm olim.de arbitr.ca.
427 quod præcipitur.14.q.1.Et est igno-
rantia iuris, quæ neminem excusat.
l.2.l.cùm quis.C.de iur.& fac.igno.l.
iuris ignorantia. C. qui admit. ad
bon.possess.l.leges sacratissime.C.de
legib.cap.ignorantia.de regu.iur.li-
bro.6.Ob id meritò Quintus Mu-
tius Iur. consul. Seruium Sulpitium
reprehẽdit, dicens: Turpe est Patri-
428 tio & nobili viro ignorantia iuris, in
quo versatur, vt refert Pomponius
in.l.2.§.Seruius autem Sulpitius. ff.
de orig.iur.

¶Sed si quæstio esset nimis diffi-
429 cilis & ardua, propter facti contingẽ
tiam, vel varias Doctorum opinio-
nes, aliquo modo Inquisitores ob iu
ris obscuri ignorantiam excusantur.
glo. est sing. communiter recepta in
verb. videbitur.in princ.instit.de o-
blig. quæ ex q.delict. nas. vbi subdit
exemplũ circa intellectum legis Gal
lus.ff.de lib.& posthu.Illam glo.alle
gat ad hoc Bald.in.l.mancipia. nu.3.
C.de seru.fugit.Ioan.de Imol.in.l.4.
§.in eum qui.ff.de damn.infec.Ias.in
l.1.nu.22.ff.de transact. & in.l.cum
prolatis. nu.18. ff.de re iud. Felin.in
c.1.nu.15.de re iud.& in.c.de quar-
ta.nu.27.de præscrip.& in.c.quoniã.
nu.7. cum.sequen.de simon. vbi re-
430 gulam, & plures fallentias scripsit,
Hippol.in pract.§.nunc videndum.
nu.17.cum sequen.

431 ¶Iudices verò imperiti & ignari,
pro vt sunt Præsides prouinciarum,
vulgo Gubernatores, qui non prohi
bentur esse iudices.l. certi iuris.vbi
glo.C.de iudic.c.sciscitatus.vbi Abb.
432 & Decius,de rescrip.Et idem Decius
in rub.de fide instru.in decretal. nu-
me.27. sequendo consilium etiam
iniustum sui Assessoris in syndicatu,
non puniuntur. Barto. in.l. statu-
ris.C.de sent.ex Breuic.recitan.glo.
Barto.& alij.in.l.2.ff. quòd quisque
iur. Felin.in dict.ca.de quarta.num.
28.Anto.de But.in.d.cap.cùm olim,
in fine.Catelinian[9] Cotta in memo-
rabil.suis verb.statuto Mediolanen-
si.Albert.de agnos.asser.q.26.nume.
14. & in cap. 1.quæst. 10.nume.9.de
hæret.lib.6.vbi allegat Bart. idem te
nentem in.l.expertes. C.de decur.li
bro.10.In quo loco nullum verbum
de re illa scripsit.

433 ¶Denique hunc mirabilem effe-
ctum Consultorum, nempe consiliũ
etiam iniustum operatur: quòd pro-
pter errorem non est in Inquisitori-
bus præsumendus dolus, sed tantùm
culpa. glo.in.l.2.§.qui magistratum.
ff. quodq; iur.Barto.in.d.§.si plures.
Angel. sing.in.l.sed si lege.§.scire. ff.
de pet. hæred.Ias.in.l.iuris ignoran-
tia.nume.9.& in.l.si conuenerit. nu-
me.18.ff.de re iud. Feli.in.d.c.1.nu.
28.& Albert.in.d.quæst.10.num.16.

Præsertim

434 Præsertim quòd consultores nō sunt
ab Inquisitoribus, sed à Præside su-
premi generalisq; Inquisitionis Se-
natus electi, argu. text. in. l. 1. &. 2. ff.
de offi. Asses. l. 1. ff. de inst. act. l. si pro
curatorem. §. si tutores. ff. mand. Alé
xan. in. l. properandum. §. sin autem
altetutra parte. C. de iudic. Alberti.
in. d. q. 10. nu. 12.
435 ¶Rectiùs tamē & vtilius esse cen
seo in rebus arduis & ambiguis, vt in
captura nobilium & religiosorum,
& in relaxatione reorum, vt nuper-
rimè per epistolas supremi Senatus
decretum fuit, ad superiores nego-
tium omnibus meritis atque suffra-
gijs instructum remittere, & ante
eius executionem eos consulere. l.
solent. l. si quid erit. ff. de offi. procu.
436 & leg. hoc verborum tenore. Si quid
erit quod maiorem animaduersio-
nē exigat remittere legatus ad pro-
cōsulem debet. l. diui fratres. l. ad be-
stias. ff. de pœn. l. 1. & l. fi. C. de relat.
cap. Inquisitores. de hæreti. libro. 6.
ibi, tenebitur sedi Apostolicæ nun-
tiare. ca. fina: vbi Abb. num. 14. de re
iud. Et id habetur Exod. cap. 18. ibi,
maiora autem referāt ad te. Ia. Sept.
in Euchirid. titu. 7. nu. 6. & in instru.
Granatæ, anno. 1499. c. 13. & Hispa-
len. anno. 1500. & de Madrid, anno.
437 1561. ca. 5. &. 66. In quacunque verò
causa, etiam minima, si Inquisitores
& Ordinarius, vel alter eorū discor-
dant, processus sufficienter instru-
ctus ad Inquisitorem generalem, &
proceres supremi Senatus Inquisi-
tionis remittendus est. cap. per hoc.
de hæret. libro. 6. cap. ab arbitris. de
offi. deleg eod. lib. 6. l. duo ex tribus.
ff. de re iud. l. si in tres. ff. de recep. ar-
bit. cap. fin. vbi Abb. & alij. de re iud.
d. instruct. de Madrid. cap. 66. quod
in sacro Inquisitorum foro nimis v-
sitatum est.

438 ¶Quod solummodo in causis fi-
dei procedere intelligendum est, in
quib9 Inquisitores sunt iudices Apo
stolicæ sedis delegati ad vniuersita-
tem causarum. glo. in verb. ipsorum.
in Clem. nolētes. de hæret. Io. Andr.
Perus. & alij in. c. ne aliqui. de hæret.
lib. 6. contra Archid. ibi. Abbas in. c.
causam matrimonij. nume. 7. de offi.
deleg. & in. c. cū. 1. &. 2. nume. 9. & in
c. fi. nu. 14. &. 19. de re iud. & in. c. cau
sam restitutiōis. in prin. de in integ.
resti. Decius consilio. 137. & diligen-
ter. num. 3. Villadiego de hæret. q. 23
nu. 6. dixit esse communem. Alciat.
in rub. de offi. ordina. in antiquis. nu.
19. Ia. Sep. in insti. Catho. ca. 34. nu. 6.
439 Nam Inquisitorib9 iurisdictio simul
& in solidum competit. c. vt officiū.
c. vt commissi. in prin. de hæret. libr.
6. Abb. in. d. c. fi. nu. 19. & in. d. c. cau-
sam matrimonij. nu. 10. vbi pleniùs
Decius, & Albert. in. c. 1. q. 6. nu. 6. de
hæret. libro. 6. Dicimus in solidum, si
solus iurisdictioni in diffiniendis fi-
440 dei negotijs præest, nam collega in
ciuitate, vel territorio existens, nul
lum in causis iam decisis suffragium
habet: vt cautum est in. 4. instruct.
Toletan. capit. 1. quam refert Iacob.
Sept. in institu. Catho. cap. 34. num.
17. Quod nuperrimè per epistolas
supremi Senatus sanctæ Inquisitio-
441 nis comprobatum est. Sin autem
omnes essent præsentes, alter sine al
tero ad capturam reorum, publica-
tionem testium, torturam, purgatio
nem indicendam atque sententiam
diffinitiuam proferendam minimè
procedat. vt in Clem. 1. de hæret. &
in dict. 4. instruct. Toletan. & in alia
Granaten. anno. 1499. ca. 1. & in alia
de Madrid, anno. 1561. cap. 32. & ca-
442 pit. 48. Et quo ad Ordinarios attinet,
Inquisitores iurisdictionem habent
cumulatiuam, & non priuatiuam, in

in his tantùm articulis, videlicet in
proferendis sententijs tormentorũ,
& alijs tam diffinitiuis, quàm ab in-
443 stantia iudicij. In omnibus verò alijs
articulis Inquisitoribus competit iu
risdictio priuatiua, & non cumulati-
ua. Clem. 1. §. 1. de hæret. extrauag.
Bonifacij Papæ. 8. Ex eo quòd de hæ-
ret. inter comm. ibi, dummodo te-
neantur sibi inuicem communica-
re processus.

444 ¶ In alijs enim causis ciuilibus, ac
criminalibus non tangentibus fidẽ,
Inquisitores sine Episcopo proce-
dunt: quia earum cognitio potiùs ex
Regia, quàm Apostolica authoritate
competit, vel ex diutina consuetu-
dine, præsertim in hoc regno Valen-
445 tiæ, Aragoniæ, & in principatu Ca-
thaloniæ, quæ sanè consuetudo iu-
risdictionem tribuit. l. 1. & fin. C. de
eman. liber. c. dilecti. de arbit. c. irre-
fragabili. de offic. ordin. c. cùm con-
446 tingat. de foro com. Proch dolor no
stra hac tempestate huiusmodi iuris-
dictio quàm destructa, debilis, & in-
firma fit aliquorum incuria, nõ sine
paruo negotiorum fidei detrimen-
to referre pudet. Verissimam hac in
re Philosophi sententiam non teme
re censeo, scilicet accidentia pluri-
mum conferre ad res peragendas, vt
inquit Philos. 1. libr. de anima. & re-
fert Bald. in. l. conuenticula. nu. 7. in
447 fin. C. de Epis. & cler. Nam omnes iu
dices tenentur suam defendere iu-
risdictionem pro viribus pœnali iu-
dicio vsq; ad sanguinis effusionem.
l. 1. ff. si quis ius dicen. non obten. l.
obseruandum. ff. de offic. præsid.

448 ¶ In causis huiusmodi diffiniẽdis
quod à maiori Inquisitorũ parte fue
rit iudicatum, habita etiam discor-
dia, sine remissione executioni tra-
dendum est. l. Pomponius. vbi glo.
&. dd. &. l. duo ex tribus. ff. de re iud.
l. si pater. ff. de liber. caus. Ita anno
præterito per prudentissimos fidei
defensores supremi Senatus proce-
res fuit definitum: vt habetur. 2. vo-
lum. literarum huius sancti officij
Valen. fol. 190. Quod ipsiusmet prin
cipis præceptum esse censetur, cùm
sint de latere principis. Et quòd hu-
449 iusmodi decretum legis authorita-
tem, & vim in omnibus alijs simili-
bus causis obtineat. est. l. fina. C. de
legib. §. sed & quod Principi placuit.
institu. de iur. natu. gen. & ciuil. cap.
in causis. de re iud. cap. consultatio-
ni. de frig. & malefic.

450 ¶ Præterea, vt ad nostrum princi-
pale institutum reuertamur, videli-
cet, qui factum hæreticum confite-
tur, prauamque intentionem, & cre
dulitatem abnegat, tanquam nega-
tiuus, & verè hæreticus est relaxan-
dus. Hæc siquidem conclusio subtili
451 iuuatur ratione. Ex pluribus actioni
bus fidei cognoscitur fides, cũ fides
sine operibus sit mortua, vt dicitur
in epistola diui Iacobi. cap. 2. & in. c.
Sicut vrgeri. 1. q. 1. & in cap. non est
452 mirum. de pœnit. distin. 2. Iustus em̃
ex fide viuit. ad Hæbr. c. 10. c. vbi sa-
na fides. 24. q. 1. Et sine fide impossi-
bile est placere Deo. 1. Pet. 2. Vnde
dicit Chrysosto. quem refert Cardi.
in Clem. vni. nu. 5. de sum. Trinit. &
453 fide Catho. quod fides religionis Ca
tholicæ est lumen animæ, ostium vi-
tæ, & fundamentum salutis æternæ.
Itaq; cõfessio exterior fidei, siue fiat
verbis, siue operibus, aut alijs signis,
est actio fidei, vt dictum est: ergo ex
454 operibus & actibus exterioribus co-
gnoscitur fides, quæ est in mente, &
455 per contrarium infidelitas. Nam co-
gnito vno de cõtrarijs, cognoscitur
& reliquum. l. etsi contra tabulas. in
fine. ff. de vulga. & pupil. l. si hæres in
stitutus. ff. ad. l. falcid. l. Si mandato.
§. quoties.

§.quoties. ff. mand. cum contratio-
rum iuxta regulam vulgatam eadẽ
456 sit disciplina, quoad cognitionem. l.
1. Vbi Bal. ff. de his qui sui, vel alie.
iur. sunt, & in prin. instit. eod. tit. &
de tutel. in prin. quia quod operatur
457 propositum in proposito, idem ope-
ratur oppositum in opposito, l. fin. §.
fin. qui ita summatur. ff. delegat. 3. §.
458 plus autem. instit. de action. Etsi con
tingit vnum oppositorum esse mul-
tiplex, reliquum per consequens est
multiplex. l. cùm proponebatur, vbi
glo. ff. de legat. 2. quam allegat Bald.
ad sing. q. in. l. fi. C. de fideicõ. Alex. in
rub. ff. de acquir. possess.
459 ¶Rectè igitur prædictum argu-
mentum sequitur, cùm hæresis sit
species infidelitatis, quæ opponitur
fidei. S. Tho. 2. 2. q. 10. Card. de Tur.
Crem. in sum. de Eccle. lib. 4. par. 2. c.
460 1. & c. 6. Id verò interest inter infide
litatem & hæresim, quod inter ge-
nus & speciem, nam ad positionem
generis non sequitur positio speciei.
l. fina. C. de reb. alien. non alien.
glo. in. l. si causa cognita. C. de trãs.
alia. glo. in. §. plebiscitum. inst. de iur.
nat. gen. & ciuil. Decius in. l. in to-
to. ff. de regul. iur. latius ipse retuli
in mea Epirome successionum. cap.
19. nu. 8. cum sequen. Ita consequen
tia nõ est bona, quia fallibilis est iste
infidelis, ergo est hæreticus, non se-
quitur, ex eo quia poterit esse Sarra-
cenus, vel Paganus, & non baptiza-
461 tus. Ad hoc autem vt aliquis sit hæ-
reticus requiritur, quod sit baptiza-
tus, vt ab Inquisitoribus possit puni-
ri. cap. contra Christianos. de hæret.
libro. 6. cap. maiores. §. sin autem. de
bapt. cap. qui sincera. c. licet. 45. dist.
glo. in Clem. vni de vsur. Villadiego,
de hæret. q. 2. in princi. Nam de his
qui foris sunt nihil ad nos Paulus
Apostolus prima ad Corinth. cap. 5.
& c. gaudemus, de diuor.
462 ¶Neque iste qui non est baptiza-
tus potest dici diuisus ab Ecclesia,
quia nunquam in ea fuit. d. c. gaude-
mus. de diuort. c. mulri. 2. quæst. 1. Et
463 nullus inuitus ad fidem est cogẽdus.
ca. maiores. §. item quæritur. de bap.
c. de Iudæis. 45. distinct. Albert. de a-
gnos. asser. q. 30. num. 10. plenissimè
Ferdi. à Loazes. in suo tract. de con-
464 uers. infid. E contra affirmatiuè spe-
cies rectè comprehenduntur sub ge
nere. l. 2. § doli mali. ff. de vi bon. rap.
l. si quid earum. §. 1. ff. delegat. 2. &
ita, est hæreticus: ergo est infidelis,
465 rectè sequitur. Negatiuè verò de spe
cie ad genus argumentum minimè
procedit, sed è contra. l. duobus. §. si
quis iurauerit. ff de iur. iuran. glo &
Angel. in dict. §. plebiscitum. veluti
non est hæreticus, igitur neque infi-
delis nõ sequitur, per supradicta, sed
è conuerso.
466 ¶Error quoque respectu hæresis
est genus, & ob id species contine-
tur sub genere. l. fin. C. de reb. alien.
non alien. vt puta omnis hæresis est
467 error, & non vice versa, cum hære-
sis sit falsum dogma fidei orthodo-
xæ repugnans. cap. hæc est fides. 24.
quæstio. 1. vt plenius in princi. expo-
suimus. Error verò est falsi, pro ve-
468 ro approbatio, vel aliter vera pro fal
sa, aut falsa pro vera assertio, vel cer-
ta pro incerta, aut incerta pro cer-
ta affirmatio, docet Augustinus in
Enchiridio cap. 17. & in libr. de aca-
dem. optimè declarat Cardinal. de
Turre. Crem. in sum. de Eccle. lib. 4.
par. 2. cap. 1. & 11. Archiepisco. Flor.
2. part. sum. tit. 12. cap. 5. in princi. &
Alphon. de Castro. aduersus omnes
hæreses, libro. 1. cap. 1. pag. 12. & in
2. lib. verb. anima in fine. pag. 285. l.
error. C. de iu. & fac. ignor. l. errore.
C. de restamẽ. l. 1. C. de errore. Cal. l.

si per errorem. ff. de iur. om. iud. l. bar
bariss. ff. de offic. prætor. vt sunt er-
rores circa interpretationem iuris
Canonici, vel Ciuilis, de his quæ fi-
dei catholicæ non sunt contraria, &
errores de rebus naturalibus vt de
numero elementorum, de effectu
& ordine syderum, & de figura cæ-
li: vel de generatione & natura ani-
malium, de quibus fides orthodoxa
nihil contrarium asserit, seu de alijs
scientijs.

469 ¶Itaque hæreticũ non facit qui-
cunque error, veluti si quis affirma-
uerit terram sole esse maiorem con
tra communem Astrologorum sen
tentiam, quod refert glo. in. c. solitę.
de maior. & obed. in verb. inter so-
lem & lunã. Et quãuis sit error hoc as
serere, non ob id est hæresis, quia nõ
est de his quæ sunt fidei. Sicque non
omnis error est hęresis, sed omnis hę
resis est error, cũ hæresis sit species,
470 quæ sub suo genere continetur. Ita
Archiep. Flor. vbi supra. & Castro in.
d. pag. 185. Albert. in tub. de hæret.
lib. 6. quæst. 2. num. 47. melius in. ca.
1. q. 13. nu. 9. cũ sequẽ. & de agnosc.
asser. q. 1. nu. 3. & q. 6. nu. 8. Ia. Sep. in
inst. catho. c. 24. nu. 5. & in Enchi. tit.
24. nu. 5. & tit. 48. nu. 2. & 3.

471 ¶Aliud etiam inter errorem & hę
resim est discrimen. Hæresis, vt plu-
ries dictum est, habet principium, &
complementum: principium in in-
tellectu, cõplemẽtum in voluntate:
hæresis enim secundũ. D. Hierony-
mum super episto. ad Galat. & habe
472 tur. in. c. hæresis. 24. q. 3. ab electione
dicitur: quia vnusquisque eam eligit
disciplinam, quam putat meliorem,
electio autem habet firmam animi
& voluntatis adhæsionem. in errore
verò non est voluntas, vt inquit Iu-
reconf. nihil tam contrarium est vo-
473 luntati, quàm error. l. non fatetur
qui errat. ff. de confess. l. Si per erro-
rem. ff. de iur. om. iud. Et in hũc mo-
dum intelligendũ est vulgatũ dictũ
D. August. li. 1. de Trinit. errare pote
ro, sed hęreticus nõ ero. de quo supra
latiùs. nu. 47. & sequent.

474 ¶Vel aliter dicendum esse arbi-
tror, quòd propriè propositio hære
tica est illa, quæ in aliquo aduersatur
articulis fidei, vel sacramentis Ec-
clesiæ, vel eius traditionibus aut dif-
finitionibus, vel concilijs generali-
bus legitimè congregatis, in his quę
ad fidem pertinent. cap. ad abolen-
dam in prin. de hæret. Innoc. Io. de
Imol. & alij in. c. 1. de sum. Trin. & fi-
de catho. Iac. Sep. in enchirid. titu.
475 24. in prin. Sed si aliqua in sacra pa-
gina proponuntur credenda, non
principaliter propter se, sed pro-
pter aliud, & de re non graui &
ponderosa, assertio contraria po-
tiùs erit error, quàm hæresis. Ve-
luti si quis errore etiam cum creduli
tate ductus dixisset Isaac non fuisse
filium Abrahæ. quod est falsum &
sacræ paginæ contrarium, vt Gen.
c. 21. vel quod Thobias non habuit
Canem, vel Aaron, quòd non habuit
barbam: iste est propriè error, & non
hæresis, vel dicere quòd non cor-
rumpunt bonos mores colloquia
praua, contra assertionem Pauli
Apostoli. 1. ad Corint. cap. 15. quia
ista nõ sunt principaliter de his, quæ
ad fidem pertinent, & non sunt de
501 re graui & ponderosa, vt voluit Al-
bert. in. d. q. 13. num. 14. & de agnos.
asser. q. 30. num. 15. qua proter hunc
absolutione & reconciliatione non
indigere arbitror, data etiam credu
litate, quòd longè aliter esset, si asse
reret non esse Purgatorium, aut nõ
esse necessariam confessionem vo-
calem, vel aliud quid simile hæreti-
cum formale.

Erudi-

¶Eruditiſsimus verò dominus Iac.
Sept. Epiſcopus Paceñ. in ſuo enchir.
titu. 24. num. 5. inquit, quòd erronea
propoſitio, in quo ab hæretica diffe-
rat Theologi certant, & adhuc ſub
iudice lis eſt. Erronea quidem pro-
poſitio minus ſignificare videtur,
477 quàm hæretica, & ea fortè eſt, quæ
continet errorem contra veritatem
aliquam, nondum plenè ab Eccle-
ſia diffinitam, vel obſcuram, & non
omnibus manifeſtam. Quam theo-
ricam iuri & rationi conſonam eſſe
cenſeo, quamuis in iure reperio hęre
478 ſim & errorem eſſe nomina ſynony
ma idẽ iuxta ſubiectam materiam ſi
gnificantia, ac iura vno pro alio, &
vice verſa paſsim vtuntur, vt patet.
in. c. ad abolendam. & in. c. excom-
municamus. 2. §. fi. de hæret. c. accu-
ſatus. §. ille quoq;. eo. titu. lib. 6. & in
extrauag. vas electionis. eod. titu. in-
ter com.

479 ¶Solet ſimili modo in dubiũ ver
ti in quo, ſecta ab hæreſi differat.
Qua in re dicendũ eſt, quòd ſecta rã-
quam genus comprehendit ſub ſe
plures ſpecies, vidilicet, hæreticos,
Iudæos, Sarracenos, gẽtiles, & alios
infideles: ſed hæreſis tantum Chri-
480 ſtianos comprehendit. cap. accuſa-
tus. §. cui verò. de hæret. lib. 6. glo. in
verb. ſecta. in clem. ne in agro. §. sta-
tuimus. de ſtat. monach. glo. in. cap.
quibuſdam. 32. diſt. Nam ſicut hære
481 ſis dicitur ab eligendo, ita ſecta à ſe-
quendo. Secta autẽ eſt quidam habi
482 tus animorum ad malum, circa fal-
ſam diſciplinã, & ita ij dicuntur ſecti,
id eſt, ſeparati, ſeu diuiſi ab vnitate
Eccleſiæ & fidei. Ita Iſidor. in li. Ethy
molo. S. Thom. 2. 2. quæſt. 11. artic.
1. &. 3. Card. de Turr. Crem. in ſum.
Eccl. lib. 4. par. 2. capitul. 4. Alberi.
de Roſare in ſuo dictionario, verbo,
ſecta. Caſtro li. 1. ca. 1. aduer. om. hæ-
reſes. Alberti. in rub. de hæret. lib. 6.
q. 2. in prin. Multoties verò ſecta ca-
483 pitur pro religiõe. l. falſi quidẽ crim.
ibi, ſecta mea non patitur. C. de fal. l.
fin. C. de pact. l. fin. in fine. ibi, ſecta
temporum noſtrorum non pati-
tur. C. de pact. iuncta. l. vni. C. de ſe-
nat. conſult. cland. tollen. ibi, religio
temporũ meorum nullo modo pati
tur. l. in honoribus. §. philoſophis. ff.
de vacat. & excuſat. munerum
Alberic. in. d. verb. ſecta. Lucas de
Penna. in. l. 2. C. de delator. lib. 10.

484 ¶Maximum etiam diſcrimen eſt
inter hæreticum & apoſtatam. Apo
ſtata enim vox Græca eſt, Latinè ve
rò ſonat defectio, & ita omnis apo-
ſtata eſt hæreticus: non tamẽ è con-
tra omnis hæreticus eſt apoſtata.
Ideo apoſtaſia deterior eſt quacun-
485 que hæreſi, loquimur tamen de pro
prio apoſtata, qui eſt ille qui in totũ
à fide catholica recedit, vt fuit Iulia-
nus apoſtata cap. non poteſt. 2. q. 7.
cap. Iulianus. 11. quæſt. 3. Diffinitio
486 autẽ propria apoſtaſiæ eſt, temera-
rius à ſtatu fidei catholicæ receſſus,
taliter quod à fide orthodoxa in to-
tũ recedat. Veluti ſi aliquis de Chri-
ſtiano Iudæus, vel Sarracenus effi-
ciatur, vt ſunt omnes neophyti hu-
ius regni Valentię, qui potiùs apoſta
tæ, quàm hæretici ſunt cenſendi,
quia in totum à fide catholica rece-
487 dunt. Hæreticus verò in aliquo, vel
aliquibus fidei articulis errat, & nõ
in totum à fide deuiat. cap. non po-
teſt. 2. q. 7. c. beatus. 3. q. 4. c. nõ obſer
uetis. 16. q. fin. c. contra Chriſtianos.
de hæret. lib. 6. l. 1. C. de apoſtat. In-
noc. Abb. & alij in. c. 1. de apoſtat.
Bar. in rub. C. de apoſtat. Ana. in rub.
de ſchiſmat. S. Thom. 2. 2. q. 12. art. 1.
Alex. de Ales. 2. part. q. 183. Alfon.
Caſtro de iuſta hæret. punir. libro.
1. capitulo. 7. & 23. Lud. Carre. de

hæret. §. circa secundum. nume.73. Paul Grillan. de hæret. q.2. nu.8. Villadie. de hæret. q.20. Albert.in rub. de hæret. lib.6.q. 11.nu.4. Iaco. Sept. in instit. catho ca.7.& in enchiri. tit. 4. Hostien. Syluest. atque alij summistæ, in verbo apostasia.

488 ¶Veruntamen glo. 1. in cap. 1. de apostat quam Doctores modo citati sequendo referūt, inquit, quod triplex est apostasia. Prima, quādo omnino receditur à fide, de qua est nostra controuersia: secunda est inobedientiæ, qua quis sponte transgreditur præceptum Dei, vt patres nostri Adam & Eua, Gene.c.3 c.si quis venerit.ca. illud. de maior. & obedien. Tertia est irregularitatis, qua retroceditur ab statu ordinis, vel religionis. c. 1.&.2. de apostat. c.placuit, &

489 c.fin. 50.dist. Prima verò apostasia & hæresis à pari procedunt, eisdemq; pœnis puniuntur. Contra tamē hos apostatas à fide catholica recedentes tanquam contra veros & formatos hæreticos Inquisitores hæreticæ prauitatis procedunt. l.nos reddentes.§.manifestum.C.de summa Trinita.& fide Catho.ibi, Iudaicæ atque apostasiæ. ca. contra Christianos. de hæreti.lib.6.& patet in supra scriptionibus, text. cap. filij, vel hæredes.& cap. vt commissi. de hæret.lib.6. vbi

490 dicitur, Inquisitoribus hæreticæ prauitatis. Denique vt vnica omne apostasiæ genus diffinitione amplectatur, dicendum est, quòd apostasia est temerarius à statu fidei, obedientiæ, vel ordinis recessus, quæ diffinitio ex iuribus supra citatis probarur.

491 ¶Non verò me latet vltra differētiam hæresis & apostasiæ superius à me relatam, Matthæ. de Afflictis in constit. Neapol. libr.3. rub.3. in prin. alias differentias, meo iudicio nō iuridicas, scripsisse. Quarum prima est, quòd hæretico pœnitenti ac conuerso Ecclesia non claudit gremium suum. cap. ad abolendam. de hæret. sed apostatis pœnitentibus & conuersis non parcit. l.1.& l.hi qui. C.de

492 apostat. Quod omnino falsum esse censeo per tex. expressum. in.c.a nobis de apostat. ibi, vita sibi misera reseruetur, vbi glo.&.dd. Delicti tamē veniam pœnitentibus nō negamus, ait Impera. in.l.Manichęos.C.de hæret. c. quod quidam. de pœnit. & remiss. c. vni. de schismat. lib.6. reg. peccati venia de regu. iur. lib.6. Hiere: c. 3. dicens, tu fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me, & ego suscipiam te. Et Propheta Malach. ca.3. Reuertimini ad me, & ego reuertar ad vos. cap. reuertimini. 16. quæst.1. Epistola Inter claras. in fine. C. de summa Trini. & fide Catholi.

493 ¶Aliam etiam differētiam refert idem Matthæ. de afflictis, in loco supra citato. nume.3. dicens, quòd cōtra hæreticos mortuos potest procedi, vt damnetur eorum memoria, & etiam respectu bonorum vsque ad triginta annos. l. Manichæos. C. de hæret. notatur in.l. quisquis. C.ad.l. Iul. maiest. vt concludit Alber. de Rosat. in.l.1. C.de apostat. sed cōtra apostatam mortuum solum intra quinque annos potest procedi, post quinquennium verò talium memoria nō accusatur. Poterat Afflictus allegare

494 text. in.l.2. C.de apostat. vbi Barto. & Salicetus dicunt, nota ex ista lege, quòd leges & canones, qui disponunt, quòd de crimine hæresis potest cognosci post mortem, debent intelligi intra quinquennium, quod tene menti propter Inquisitores, qui inquirunt post mortem, & publicant bona. idem tenent ipse Bart. & Alexander in.l. fina. ff. de sicar. &

Phil.

Phil.Fran.in.c.2.de præscrip.lib 6.&
glo.sing.in.l. Manichęos. C. de hæ-
ret.& Angel.in tract.maleficiorum,
in verbo, che bay tradita la rua pa-
tria.num.17.Rom.singu.431.incip.
de crimine.Thom.Gram. decis.105.
incip.magnificus.num.22. Et hanc
affirmat esse communem opinionē
Frā.Balbus.de præscrip.par.2.5. par.
prin.quæst.1.

495 ¶Contrarium verò expressè pro
bat tex.in.c.2.de pręscrip.in.6.quòd
bona hæreticorum etiam si nunc de
tegantur hæretici extitisse,publica-
ri debeant,dummodo bona fide à fi
lijs, vel alijs quadraginta annorum
spatio,& non minori tempore eorū
bona fuissent possessa.quo casu pro-
pter huiusmodi præscriptionem, bo
na non publicarentur, vt est glo. ad
id in verb.post mortem.in.ca. accu-
satus.§.in eo verò casu. de hæret. in.
6.glo.in summ.24.q.3.Angel. & Al-
beric.in.l.1.C.de apostat. Abb.in.c.
cùm nobis.nu.8.vbi Felin. num. 11.
&.12. de præscrip. licet nitatur hoc
soluere distinguendo inter ius ciui-
le & canonicum. Conrad. Brun. de
hæræt.lib.5.c.17. Villadiego. de hæ-
ret.q.22.Repert.Inquisit. verb.præ-
scriptio.vers.sed dato quòd quadra-
genalis.Iac.Sep.in insti. catho. ca.7.
num.4.& meliùs. c. 17.num. 7.affir-
mans hanc opinionem esse veriorē,
& allegat.ad id instruct. Hispalen. 1.
c.20.Quam quęstionē in sex conclu
sionibus vberrime examinauit Li-
centiatus Quemada in suis quęstio
nibus.quæst.16.

496 ¶Hæc tamen opinio vltima mihi
semper placuit,propter tex. expres-
sum in.d.c.fi.de pręscrip.in.6.cui⁹ di
spositio in vtroq; iure est seruanda,
cùm ad Ecclesiam pertineat huius-
modi criminis cognitio.c.vt Inquisi
tionis.§.prohibemus.de hæret. in.6.
Bal.in.l.priuilegia.num.3.C.de sacr.
sanc.Eccles.glo.in. c. possessor. de
reg.iur. in.6.glos.in. §. hactenus.in-
stit.de gradib.affin.Abb.in.c.fin.de
præscrip.Feli.in.c.2. nu. 3. de testib.
& in.c.Ecclesia sanctæ Mariæ. num.
497 42.de constit. Nam vt inquit glo. fi.
in.capit.fin. 29. distin. inepte agunt
qui ad canones & leges concordan-
das dicunt,aliud est secūdum leges,
& aliud secundum canones. Quam
glo.refert Ias. in. l. filium quem ha-
bentem. nume. 28. C. famil herci-
scun. & in auten. nouissima. C. de
inoffi.testamen. Et ego id latiûs re-
tuli in mea Epitome success. c.8.nu.
10.cum sequent.

498 ¶Omnes denique differentias in
ter hæresim,& errorem, sectam, at-
que apostasiam latè supra scripsi-
mus,modò quid intersit inter hære-
sim & schisma est vidēdū.Diuus Hie
ronymus in Epistola. 1. Pauli ad Ti-
tum.cap.3. huiusmodi differentiam
499 scripsit dicens, inter hæresim & schis
ma hoc interesse arbitror, quòd hęre
sis peruersum dogma habeat, schis-
ma propter Episcopalem dissensio-
nem ab Ecclesia pariter separat. &
habetur in.c.inter hæresim & schis-
ma. 24. quæstione. 3. schisma enim
500 nomen Græcum est, Latinè scissu-
ram significat.c.schisma. c. quicun-
que.24.q.1. Est autē schisma secun-
dū Hostien.in sum. de schis. in prin.
illicita diuisio. per in obedientiam
ab vnitate Ecclesiæ facta.quā diffini
tionē probat. cap. loquitur. ca. alie-
501 nus.24.q.1.c. vni. in prin. de schism.
in.6.S.Thom.2.2.q.39.art.1. Alex.
de Ales.part. 2.quæst. 182. S. Bona-
ueot.in.4. dist. 13. Vbi Gabr.Biel.la-
tius.q. 2. Et Alph. de Castro aduers.
hæres.libro.1.capit.9.Cardi. de Tur-
re Crem.in sum. de Ecclesi. libr. 4.
part.1.c.1. Archiepisc. Flor. 2. part.

ſum.tit.3.c.11.Felician. Ninguarda,
de hæret.art.10.primę confeſsionis.
fol. 50.cum ſequen.repert. Inquiſit.
verbo.ſchiſma.Innoc.Abb.&Anan.
in rubr.de ſchiſmat.Idem Abb.in.c.
quia diligentia.de elect.latius in le-
ctura ſuper concil.Baſilien.Paul.Gri
llan.de hæret.q.2.nu.6. Villadieg. de
hæreti.q.3.Lud.Carrer.de hæreti.§.
circa ſecundum. nu. 50.cum ſequē.
Bal.in ſuo diuino conſil.ſchiſmat.tit.
C.ſi quis aliq. teſtat.prohib.Ioā.Lup.
de reten. & iure regni Nauarræ. par.
5.§.7.Bernar.Diez in pract.crim.ca-
non.c.105. Albert.in rubr.de hæret.
lib.6.1.&.2.col.Iac.Sep. in inſtit.ca-
thol.c.56. per totum,& in Enchirid.
Inquiſit.titu.5. Conrad.Brun.de hæ
ret.lib.3.c.18.& in libr.1.c.16. Deci⁹
conſil.151.incip. maximi ponderis.
nume.8.
502 ¶Quæ ſanè diffinitio inter cæte-
ras à Doctoribus relatas,præſertim à
Turre Crem. vbi ſupra, ſufficienter
comprehendit vim & naturam pro-
prij ſchiſmatis, & cauſam eius origi-
nalem. Loco enim generis ponūtur
illa verba illicita diuiſio, quia nō om
nis diuiſio eſt ſchiſma, ſed illicita di-
uiſio per inobedientiam. Et poterit
tribus modis diuiſio illicita contin-
503 gere, ſeu conſiderari: Primò largiſsi-
mè dicuntur diuiſi omnes cōſtituti
in peccato mortali, quia ſunt extra
charitatem. c. audi denique.11.q.3.
504 c.dixit.24.q.3. Secundò largè dicun
tur diuiſi, ſeu ſchiſmatici omnes ex-
communicati, quia ſunt extra Eccle
ſiam, & communionem fidelium.c.
ſi quem.de ſenten. excōmu.c.ad mē
ſam. ca.cum excommunicato.11.q.
505 3.Tertiò propriè & ſtrictè dicitur di-
uiſus, & ſchiſmaticus, qui ſponte &
intentione ſe ab vnitate Eccleſiæ ſe-
parat, & ſummo Pōtifici renuit obe-
dire, vt fuerunt Ioannes & Petrus de
Columna. de quibus in. c. vnico de
ſchiſmat.libro.6.& Epiſcopus Aqui-
leien. de quo io.c.quia diligentia, de
elect.& Guido,& Octanian⁹ Epiſco-
506 pi. de quibus in. c.1.de ſchiſmat. Nā
de oeceſsitate ſalutis eſt obedire ſū-
mo Romano Pontifici. extrauaga.
Vnam ſanctam.de maior.& obed.in
ter commu.
507 ¶Alij autem impropriè dicūtur
ſchiſmatici, nulliſque pœnis ſunt ob
noxij, quotiens ambiguam electio-
nem duo aut plures de Pontificatu
contendunt, vt tempore Vrbani Pa
pæ.6.contigit,& vnus illorū, pro ve-
ro Pontifice,& Vicario Chriſti habe
batur. Tunc etiam illum ſequentes
non intendentes ſe diuidere ab Ec-
cleſia Romana(vt fecerunt Græci tē
pore ſchiſmatis) ſed ſemper vnitati
Eccleſiæ inhærentes credūt electio-
nem illam, tāquam canonicam pro-
babiliter eſſe ſequendam. glo. ſing.
in verbo. qui verò in.c.1.24.q.1.quā
pro ſing. refert Abb.in rub. de ſchiſ-
mat.& in.c.quia diligentia.nume.2.
de elect. Paul. Grillan. de hæret.q.2.
Lud.Carer. vbi ſupra.n.51.& repert.
Inquiſit. verb.ſchiſma. Franc.Marc.
decis.949. incip.quęritur an ſchiſma
tici.nu. 5.Idem tenuit Caſtro aduer
ſus om.hære.lib.1.c.6.& Picus Mirā-
dul.de fide. Theore.17.Syluest.verb.
ſchiſma. q.5. Iaco.Sep.d.c.56.nume.
6. & in Enchir.tit.de ſchiſmat. nu.2.
Turr.Crem.vbi ſopra.c.10.&melius
508 c.13. Archiepiſc.Flor.2.par.ſum.tit.
3.c.11.§.6.ſicut contigit anno.1378
vt refert Platina in vita Vrbani. 6.&
Turr.Crem.vbi ſupra.ca.12.& Bal in
d.conſi.ſchiſmatis.& Archiepi.Flor.
in loco modo citato.c.11.§.6.& Frā.
Marc. decis.838. incip. quando ali-
quis eſt electus.alſ.938.
509 ¶Mortuo enim Gregorio.11.Car
dinales metu, vel violeotia forſitan
coacti,

coacti; quia Romani armati proclamabant ad Conclaue, *Romano lo volemo al manco Italiano*, elegerunt in Pontificem Archiepiscopum Barensem Italicum, qui Vrbanus.6.fuit dictus. Et lapsis aliquibus mensibus in ciui-
510 tate Fundensi Cardinales præfati alium in Pontificem elegerunt, qui fuit vocatus Clemens.6.qui transtulit curiam suam in Auinionem, cui vniuersa Hispania, Francia, & Cathalonia obediebat. Vrbano verò.6.obediebat Italia, Alemania, & Vngaria.
511 Quod horrendum schisma in Ecclesia triginta annis, & vltra permansit, ex eo quòd ex vna parte Vrbano successit Bonifacius.9.& Bonifacio Innocentius.6.& Innocentio Gregorius.12. Ex alia verò parte Clementi successit Petrus de Luna regni Ara-
512 goniæ dictus Benedictus.13. Sub his Gregorio.12.& Benedicto.13. protensum fuit schisma vsq; ad annū. 1410. quo tempore Pisis, per Cardinales depositis illis duobus, videlicet Gregorio, & Benedicto electus
513 fuit in Pontificem Petrus de Candia ordinis minorum, Alexander.5.nuncupatus, quo mortuo successit Ioannes.23. Bononiæ electus, cui omnes ferè Principes Christiani, dimisso Gregorio & Benedicto, obedientiam præstiterunt. Et propter magnum scandalum, quod in Ecclesia oriebatur, quia vltra Ioannē.23. Gregorius & Benedict⁹ præfati, pro summis Pontificibus se gerebant, cōgregatum fuit concilium Constantien.
514 per Imperatorem Sigismundum, vbi Gregorius.12.sponte iuri suo renunciauit. Ioannes verò.23.& Benedict⁹ 13. fuerunt depositi atque communi voto totius concilij assumpti fuerunt ex omni natione, videlicet ex Hispania, Gallia, Alemania, Anglia, & Italia, nonnulli prudentia, ac religione præstantiores viri, qui simul cum Cardinalibus vocem in electio-
515 ne summi Pontificis habuerunt. Tādem communi voto canonicè electus fuit in Pontificem Cardinalis Otho cognomēto Columna, qui vocatus fuit Martinus Papa.5.quia in festo sancti Martini, in.11.Nouemb. anno. Dñi.1415.fuit celebrata prædicta electio. Sic habitus fuit ab omni clero & vniuersis Principibus Christianis, pro vero & indubitato Pontifice Petri successore, ac Christi vicario, permanente in sua duritia & pertinacia Petro de Luna, Benedicto.13.nuncupato, in suo ca-
516 stro de Paniscola regni Valen. Post cuius mortem à Paucissimis fuit electus quidam canonicus Barchinonen. Antipapa dictus Ægidius, sed statim iuri suo sponte renunciauit, & omne schisma euanuit.
517 ¶Vnde illi qui Vrbano.6.prædicto, vel alij qui ex alia parte Clementi adhærebant, non fuerunt propriè schismatici, quia præter intentionē, & voluntatem eorum fuit illa diuisio & schisma: at dubium erat, quis eorum rectè, & canonicè fuisset electus. Et an fuisset metu, vel sine eo facta electio prædicta, & an ignorātia facti dubij excusaret, credentes: quæ ignorantia prudentissimos sæpe fallit, vt inquit Iurisconsul. in.l.2.ff. de iur. & fact. ignor. l. fin. ff. pro suo. & inferius est videndum.
518 ¶Aduertendum tamen est, quòd quando duo, vel plures in summos Pontifices, vt in schismate superius dicto eliguntur, Concilium generale est congregandum, ad huiusmodi seditionem sedandam, & tunc ille erit verus Romanus Pontifex, quem Concilium approbauerit. sing. est text. in.c. si duo forte contra fas.79. dist.
519 vbi glo. Hugo, & Archidiac. dicunt,

519 quòd ad collegium Cardinalium per
tinet in huiusmodi casu concilium
generale congregare, quem tex. pro
sing. allegat ad hoc Abb. io. c. quia di
ligentia. num. 3. de elect. & in. c. licet
de vitanda. nu. 8. eo. tit. dicens, quòd
520 in prædictis Concilijs Pisis, & Con-
stantiæ congregatis prædictus text.
ab omnibus iurisperitis, pro singula-
ri fuit allegatus. Idem Abb. in. c. cùm
venissent. nume. 7. de Iudic. Archid.
in. c. in fidei fauorem. de hæret. in. 6.
Turr. Crem. in. d. sum. lib. 4. par. 1. ca.
10. Archiep. Flor. in. d. 2. par. tit. 3. ca.
11. §. 6. in prin. Fran. Marc. decis. 937.
521 in fine. & decis. 942. incip. quæritur
quando fit electio. num. 2. nam non
possunt esse simul duo Romani Pon
tifices: vt Cantic. cap. 6. Vna est colũ
ba mea, perfecta mea, vna est matri
suæ electa genitrici suæ. ca. aliud est.
de consecr. dist. 4. c. loquitur. 24. q. 1.
522 Paul. ad Ephes. cap. 4. Vnum corpus,
vnus spiritus, vnus dominus, vna fi-
des, vnũ baptisma, vnus Deus, & ha-
betur id in. c. hanc regulam. 1. q. 1. &
523 in dict. c. loquitur. Et quoniam sicut
Domini vestimentum scissum non
est, ita neque Ecclesia scindi debet.
c. sicut. 16. q. 7. quia est vnum ouile,
& vnus pastor. Ioan. c. 10. & in Nice-
na Synodo dicitur. Et vnam sanctam
Catholicam, & Apostolicam Eccle-
siam. &c. Vnde inquit Bald. in. c. pa-
storalis. nu. 7. de rescript. quod schis-
ma est velut vnum monstrum in na
tura, sicut quando vnum corpus, ha-
524 bet duo capita, & ad id licet non al-
legauit, poterat tamen ipse Bald. alle
gare. l. quæret aliquis. ff. de verbo. si-
gnific. & l. non sunt liberi. ff. de stat.
homi. qui text. hoc exactissimè pro-
bant.

525 ¶ Hæresis autem & schisma secũ-
dum ea, in quibus per se, & directè
opponuntur, in hoc differunt. Nam
hæresis per se opponitur fidei, schis-
ma verò opponitur vnitati Ecclesia-
sticæ charitatis. Quia sicut fides &
charitas sunt diuersæ virtutes, quam
uis quicunque caret fide, careat etiã
charitate, ita hæresis & schisma sunt
526 diuersa, & quicunque est hæreticus,
est schismaticus: sed non è contra.
Verba sunt formalia diui Thom. 2. 2.
q. 39. art. 1. in fine. quem referẽdo se
quitur Archiep. Floren. in. d. c. 11. in
princ. Turr. Crem. in dict. sum. lib. 4.
par. 1. cap. 4. & 6. & Marian. Socin in
rub. de hæret. nu. 6. & in rub. de schis-
mat. nume. 5. Villadiego de hæret. q.
3. Albert. in rubr. de hæret. libro. 6. q.
11. nume. 2. Nam hæresis, vt sæpissi-
mè dictũ est, peruersum est dogma
circa ea quę sunt fidei: schisma verò,
vt in diffinitione superius tradita,
est quædam illicita scissura ab vnita-
527 te Ecclesiæ, & ita est intelligendus,
tex. in. d. c. inter hæresim & schisma.
24. quæst. 3. quia hæresis se habet ad
schisma per additionem: & omne, quod
se habet per additionem ad aliud (vt
diui Thomæ verbis vtar) potentius,
528 & efficacius est illo, cui additur siue
in bono, siue in malo. l. nunquã plu-
ra delicta. ff. de priuat. delict. l. & si cõ
tra tabulas. in fine. ff. de vulga. & pu-
pil. ibi, portio accrescens auget. l. si
hæres institutus. ff. ad. l. falcid.

529 ¶ Ob id maxima cũ ratione schis-
ma maius peccatum est, quàm hære
sis, quia grauiori pœna punitur iux-
ta illud Deutero. c. 25. pro mensura
peccati erit & plagarum modus: pœ
na enim delicto commensurãda est.
l. respiciendum. ff. de pœn. l. sancimus.
530 C. eo. & ex genere pœnarum cogno
scuntur qualitates delictorum. l. ne-
mo clericus. vbi Bald. nume. 6. C. de
summa Trinita. l. 2. ff. de pub. iud. sed
schismatis crimen grauiori vindicta
punitur, vt patet in Nume. c. 16. & in
Deute-

Deutero c. 11. & in Psalm 105. transumptiuè in cap. licet deuitanda. de elect. & in. c. denique. 7. q. 1. & in. c. didiscimus. 24. q. 1. vbi Dathã & Abiron, & Chore fecerunt schisma in de
531 serto contra Moysen & Aaron, quærentes sibi ducatum & Principatum pro Moyse vsurpare, & summum sacerdotiũ pro Aaron, qui propter hoc graniter fuerunt puniti à Deo, quando vniuerso populo separato à tabernaculis Chore, Datban, & Abiron, confestim dirrupta est terra sub pedibus eorum, & aperiens os suum deuorauit illos, cum tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorum, descẽderuntq; viui in infernum. Et schismatici etiam ipso iure sunt excommunicati. c. quia diligentia. de elect. c. 2. de schismat. c. de Ligutibus. 23. q. 5. Abb. in rub. de schismat. vbi plenè Maria. Socin. nume. 7. Paul. Grillã. de hæret. q. 2. nume. 2. latissimè Conrad. Brun. de hæret. lib. 5. c. 18. Turr. Crẽ.
532 in. d. sum. lib. 4. part. 1. c. 8. vbi inquit, quòd schismaticus est etiam deponendus. allegat. c. in nomine Domini. 23. distin. poterat etiam allegare. c. si quis presbyter. 11. q. 3. &. c. licet de elect. &. ca. vni. de schismat lib. 6. idẽ verò Cardin. Turr. Crem. in prædicto loco. c. 9. magistraliter. 22. schismata scripsit quæ fuerunt in Dei Ecclesia, quæ nota, & tene menti.
533 ¶Insuper vt ad meam sententiam reuertar quòd ex prauis & reprobatis actibus, prauus præsumatur animus, probatur sic. Voluntas & cõsensus interior interius operantur, si nihil exterius infunditur: & ista voluntas quo ad iuris effectum non est voluntas, neque consensus iuxta notissimam iuris regulam, qua voluntas in mente retenta, nihil operatur. l. si
534 repetendi. C. de cõdic. ob turp. caus. l. si mater. C. de donat. ant. nup. l. qui dam cùm filiũ. vbi Bart. ff. de hæred. instit. Sed quando volũtas operatur exterius, & ad facta procedit, validũ
535 habet consensum. Nam in factis præsumitur animus & voluntas operantis, nisi in contrarium ipse fuerit protestatus. l. repetenda. C. de institu. & substit. sub con. fact. l. vnica. §. sed & qui domini. ibi, fiant itaque ciues. C. de latina libert. tollen. Quia voluntas in actibus humanis complendis debet esse extrinseca & sensibilis, & non interior & spiritualis, vel mentalis tantùm. l. Paulus. ff. rem ratã hab. l. recusari. vbi glo. & Bartolus. ff. de
536 acquiran. hæred. Quæ sanè volũtas cùm sit inuisibilis per actus exteriores cognoscitur in quibus animi effectus exprimuntur. l. plures. §. si parentes. ff. de administ. tut. l. cùm debitum. C. de iur delibe. Qui actus cum sint manifesta quædam signa interioris dispositionis, & verum experi
537 mẽtum animi & voluntatis. est concordare cum rebus sensatis. l. conficiuntur. ff. de iur. codicill. l. nõ aliter. ff. de leg. 3. vnde colligitur quòd qualitas factorum apertè demonstret intentionem actorum.
538 ¶Vsque adeo id verum esse dicimus, quia ex propria vi & natura factum in se includit animum & voluntatem: nam impossibile est probare animum à voluntate abesse. Hoc autem optimè probant duo iura singvidelicet. c. tua nos. de spõsal ibi, nec habebat propositum contrahendi, & ibi, qualiter constet non videmus. Vbi iudicatur validum & perfectum esse matrimonium, etiam si contrahens animum, & voluntatem contrahendi non habuisse affirmet. tex. in. c. vidua. de regular. id etiam probat, vbi vidua, quæ sponte se ingerit actibus professarum censetur professa, & non auditur etiam si proba-

re volnerit, talem animum, & volun
tatem abfuisse.

539 ¶Exactu etiam nullo & inualido,
ac minus solenni agentis intentio,
& voluntas colligitur. l. fin. ff. de reb.
eor. qui sub tutel. & cura sunt. l. qui
testamento. ff. de fideicommiss. liber.
Anthent. ex causa. C. de libr. præter.
vel exhæred. & in facto etiam pro-
pter aliud emisso inest voluntas præ
sumpta. l. pro hærede. §. 1. ff. de acqui
ren. hęred. l. cum debitum. C. de iur.
deliber. vbi soluendo debitum hære
ditarium animum adeundi hæredi-
tatem habere videtur. c. accedenti-
bns. de priuileg. ca. ex ore, de his quæ
fiunt à maior. par. ca. c. solicitudinē.
de appellat. vbi si appellans ab infe-
riori, coram eo super concernenti-
bus ipsam appellationem cōpareat,
ipsi appellationi renuntiare videtur.
Vnde in facto nō propter se, sed pro-
pter aliud emisso, quadā iuris fictio-
ne agentis animus, & præsumpta vo
luntas inest.

540 ¶Ex quo meritò à nostri iuris pro
fessoribns traditum est, contrahen-
tem secundum matrimonium pri-
ma vxore viuente, ab inquisitoribus
hæreticę prauitatis posse puniri, qua
si non rectè sentientem de sacramē-
to matrimonij. Ita Domin. & Philip.
Fran. in. c. accusatus. §. sanè. nume. 7.
de hæret. in. 6. allegando Lapum. ibi.
Villadiego. de hæret. q. 9. num. 5. Fe-
lin. in. c. ad abolendam. in prin. de hę
ret. Franc. Squill. de fide Catho. c. 15.
nume. 2. Alpbon. de Castro. de iust.
hæret. pnn, lib. 1. c. 1. Conra. Brun. de
hære. lib. 1. c. 2. summa Rosella. in ver
bo, hæreticus nu. 6. repert. inquisit.
verb. hęreticus. vers. ex quibns supra
traditis. Ioan. Lupus in dict. c. per ve
stras. §. 12. nu. 25. Lud. Carrer. de hæ-
ret. §. circa secundum. nu. 60. in fine.
Couarru. in. 4. decretal. par. 2. ca. 7. §.
3. num. 6. Albert. plenissimè omniū,
de agnos. asser. q. 23. per totam quæ-
stionem. Iac. Sep. in enchi. tit. 12. di-
541 cens, quòd omnino reijcienda est o-
pinio multorum distinguentium in
ter matrimonium occultum, vel pu
blicum: quæ opinio omni ratione ca
ret. Et ab eo illa opinio plenius fuit
confutata, in institu. catho. c. 40. nu.
3. & hoc iure vtimur siue matrimo-
nium occultè, aut publicè fuerit cō-
tractum. Nam ad Inquisitores hære-
ticæ prauitatis cognitio huiusmodi
delicti pertinet, contra distinctionē
per Doctores modo citatos relatam
inter publicum & occultum matri-
monium, præsertim quia per concil.
Triden. sessio. 24. cap. 1. de reformat.
matrimonij, Clandestina matrimo-
nia sunt nulla.

542 ¶Communiter autem iuris pro-
fessores affirmant cognitionem hu-
ius criminis esse mixti fori, & conse-
quenter inter Inquisitores, Episco-
pum, & iudices secnlares locum esse
præuentioni, vt concludit Abb. per
text. ibi. in. c. 1. de offic. ordina. idem
in. c. cùm sit generale. de for. comp.
& in. c. cum haberet nu. 3. de eo qui
dux. in matri. quam poll. per adultе.
Alber. de agnos. asser. q. 23. nume. 76
& Couarru. in. d. c. 7. §. 3. num. 6. alle-
gando Rom. sing. 531. de qua re est
l. eum qui duas. C. de adulter. ex qua
l. iuncta glo. in verbo infertur, cōtra-
hens secundum matrimonium, vi-
543 uente prima coniuge, verberatur
cum relegatione ad quinquennium
& amissione dimidiæ partis bonorū.
Alexan. optimè, consil. 165. vol. 7. Re
gia. l. 2. titu. 19. part. 7. De iure autem
nouissimo regio regni Castellæ con
trahenti binas nuptias candenti fer
ro in fronte imprimitur litera. q. vt
habetur. l. 6. titul. 15. libro. 8. ordin. &
544 l. 3. titu. 1. lib. 5. ordin. Quidam verò
putant

putant prædictam legem vitio scri-
ptorum esse deprauatam, & quod in
codicibus antiquis hoc signum. ij. e-
rat positum, quasi duas haberet vxo-
res, & ex his duobus charactetibus.
ij. in parte superiori iunctis propter
nimiam similitudinem, facta fuit li-
tera. q. Et ista pœna in regno Castel-
læ ad praxim recepta est. Didacus Co
uarruuias insignis Doctor in. d. ca. 7.
nume. 7. in fine, refert in vetustissi-
mis ordinationibus regni Castellæ
loco literæ. q. signum ✠ inuenisse,
quasi contrahens binas nuptias ma-
le sentire videatur de signo crucis.
In hoc verò regno Valentiæ est pœ-
na pecuniaria mille solidorum, cum
relegatione à toto regno, & est fo-
rus. 44. Regis Iacobi. 1. sub tit. de cri-
minibus.
545 ¶ De iure verò canonico per iudi
ces ecclesiasticos publica ignomi-
nia imponitur. c. de benedicto. 32. q.
1. vbi glo. in verbo & caluatos, quia
pannis abscisis, id est, dehonestatis
vestes, & capilli inciduntur ante &
retro in ignominiam, etiam si sit mu
lier. c. Episcopi. 26. q. 1. c. nuper. de bi
gam. refert Abb. in dict. c. cùm habe
ret. nu. 3. & Couarru. vbi supra. Vsus
tamen obtinuit hos & sortilegos, ac
diuinatores in scala ante portas Ec-
clesiæ poni.
546 ¶ In sacrosancto Inquisitionis hæ
reticæ prauitatis officio, contrahen-
tes binas nuptias, primis vxoribus vi
uentibus, fustibus cædi solent, cum
relegatione ad tempus, vt refert Ia-
co. Sept. in instit. catho. c. 40. num. 1.
in fine. Sed in Enchirid. tit. 12. num.
6. inquit, quòd plebei flagellis cæsi
ad remos, vel triremes dimittantur,
nobiliores verò alijs iustis pœnis
coerceantur. Et quòd ad triremes hi
condẽnentur, sic nuperrimè per æ-
quissimos ac prudentissimos fideiq;
defensores Regij senatus sacrosancti
officij generalis Inquisitionis consi-
liarios superioribus hisce diebus de-
cretum est. Quod sanè decretũ vim
legis, & authoritatẽ Canonis, & con
stitutionis in omnibus alijs similib⁹
547 causis obtinet. l. fin. C. de legib. ca. in
causis. de re iud. ca. consultationi. de
548 frig. & malefi. Nam pœnarum gene-
ra sunt distinguẽda ex qualitate per
sonarum. l. aut facta. §. persona. ff. de
pœn. l. pedius. & l. fina. de incend.
ruin. & nauf. l. fin. C. ad. l. Fa. de plag.
c. cum quidam. de iur. iuran. ca. sicut
dignum de homicidio. Et est aduer-
tendum, quòd in casu dubio consue
tudo in pœnis imponendis est seruã
da. l. hodie. iuncta glo. fina. ibi. ff. de
pœn. & glo. in. ca. cum venerabilem.
verb. migrasse. vbi Abb. de consuetu
di. Idem Abb. in. c. inter cætera. vbi
Felin. in fin. de rescrip. & in. c. de cau
sis. de offic. delegat. Idem Abb. per
text. ibi in. c. 1. de secun. nup. Bald. in
l. etsi seuerior. C. ex quibus cauf. in-
fam. irrog. & in. l. quid ego. §. pœna
grauior. ff. de his qui not. infam. Ple-
nè Tiraquell. de pœn. temporan. in
549 præfat. num. 4. & in causa. 42. Cogni-
tionem tamen huius criminis suspi-
cor ad solos Inquisitores hodie per-
tinere per extrauag. Clementis. 6.
per Albert. relatam, in libr. de agno-
scen. asser. q. 23. num. 75. in fin. Quia
iste talis qui duas vxores simul ha-
bet, interrogandus est de intentio-
ne, si credit sibi id licere, vt cõstitua-
tur verè hæreticus: quia male vide-
tur sentire de illo sacramento Eccle
siæ. c. ad abolendam in princi. de hæ-
ret. Alber. de agnos. asser. q. 23. num.
53. cum sequent.
550 ¶ Et eadem ratione contra cleri-
cos in sacris ordinibus constitutos,
& monachos professos, contrahen-
tes de facto matrimonium, Inquisi-
tores

tores hæreticæ prauitatis procedũt. Bal. in. l. nemo clericus. num. 5. & 6. vbi Paul. de Castro. & Salice. C. de sũ. ma. Trini. & fide Catho. Abb. in cap. cum quidam. nume. 4. de iureiurãn. & in c. a. de homine. de celeb. missar. Squillacen. de fide Catholi. c. 15. nu. 2. Felin. in d. c. ad abolẽdam. in prin. ci. vbi pleniùs Ioan. de Anan. nume. 27. Ludo. Carrer. de hæret. §. circa secundum. nume. 60. Bernar. Diez. in practica crim. canon. c. 74. post prin. Alberti. in rubr. de hæret. in. 6. q. 13. num. 36. & de agnos. asser. quæst. 23. num. 54. Iacob. Septim. in. d. c. 40. nu me. 1. & 2. & in Enchiridi. Inquisit. tit. 12. in princip. Matthæ. de Afflict. in constit. Siciliæ lib. 1. titu. 1. nume. 25. Abb. verò in cap. licet de vitan-

551 da. num. 4. de elect. inquit, quòd Petrus habebat vxorem quando fuit promotus in Pontificem. Vbi Philippus Decius dicit. nume. 9. quòd contra Papam electum non potest poni quòd sit vxoratus, allegat glo. mag. in. c. si quis pecunia. 79. distin. Idem Abb. in cap. Ioannes. de regular. ait, quod intelligendum est iuxta distinctionem glo. in. d. ca. si quis pecunia. Martin. Laudẽ. de Principibus nor. 250. pleniſsimè de sacerdotum cœlibatu. Felician. Minguarda. in asser. Catho. fidei. par. 1. ar. 9.

552 ¶Neque hoc in loco prætermittendum est tanquã in hoc regno Valentiæ quotidianũ Inquisitores præfatos optimè procedere posse cõtra Iudæos, vel Sarracenos, vel alios infideles nõ baptizatos dogmatizãtes, inter Christianos, præsertim si sunt illi qui vulgo Alfaquini vocãtur. glo. est celeb. in verb. hæreticum. in fin. in Clem. vni. §. fi. ita. vbi Card. nu. 10. de vsur. idem Ioan. An. in cap. quod super his. post Innoc. ibi. nume. 8. de voto. & idem. Io. Andr. in. ca. contra Christianos. de hæret. in. 6. vbi ad id allegat quasdam sum. Pontifi. extrauag. Optimè Oldrad. consi. 36. incip. infrascripti sunt articuli, per totum consil. Felin. in. c. postulasti. nume. 4. de Iudæis. Villad. de hæret. q. 9. in fi. Contrad. Brun. de hæret. lib. 4. ca. 2. Bald. consi. 315. incip. Iudæis tutela: volu. 1. & consi. 156. incip. quia sæpe reuocatur in dubium volu. 1. Alber. in rub. de hæret. in 6. q. 3. in fin. & q. 2. num. 51. & q. 7. num. 6. Ioan. Berta chin. de Gabellis. 7. part. principali. num. 39. repert. Inquisit. verbo. cæremoniæ in fine.

553 ¶Item Inquisitores præfati procedunt cõtra Iudæos, & Sarracenos non baptizatos, impedientes iurisdictionem sancti officij Inquisitionis hæreticæ prauitatis. c. vt officium. §. compescendi. de hæreti. in. 6. tenet Innocen. in. d. ca. quod super his. nume. 8. de voto. Abb. in. c. gaudemus. num. 12. de diuort. repert. Inquisit. verbo. Iudæus. vers. an ex qua causa

554 Inquisitorum. Ratio tamen est, quia Inquisitores sunt fidei defensores, at que eis commissa est religionis Christianæ defensio. c. accusatus. §. sanè. &. §. de quæstionibus. & cap. vt officium. §. deniq;. de hæret. in. 6. Clem. 1. de hæret. Et per consequens censentur omnia eis concessa, sine quibus iurisdictio exerceri non potest. l. 2. ff. de iurisd. om. iudi. c. præterea. ca. suspiciõis. de offi. delegat. huic enim conclusioni suffragatur text. in. c. 1. & in. c. significasti. & in cap. prudentia. de offic. delegat. vbi delegatus

555 non solùm iurisdictionem contra partes in rescripto contẽtas obtinet sed etiam contra alios quoscunque impedientes suam iurisdictionem. Ideo meritò inquit Innocen. in. c. dilectus. de pœn. quẽ sequitur Stephanus Aufrer. nonnulla notatu digna referen-

referendo in tractatu de potestate ſecularis ſuper Eccleſiaſticas perſonas.nume.23.dicens,ordinario omnimodam iuriſdictionem competere contra extraneos, & exceptos ſuam

556 iuriſdictionem impedientes. Quod ego ipſe exiſtens in epiſcopatu Pampilon. Prouiſor,ac Vicarius generalis pluries in praxi contra Canonicos regulares illius Eccleſiæ,& quoſdam monachos diui Bernardi obtinui.

557 ¶Inſuper Inquiſitores fidei procedunt contra Iudæos, Sarracenos, vel alios infideles nō baptizatos,circuncidantes pueros,& contra hęreticorum receptatores, & contra cōpellentes aliquem, vt fidem abneget, vel inducentes illum ad eorum ritu, & publicas cæremonias, aut ad alia ſimilia in offenſam diuini nominis, & opprobrium noſtræ fidei Chriſtianę,vt eſt tex.in cap.nonnullis de Iudæis.& in Clem.vniuerſæ eo. titu.ita tenet Oldral.in dict.conſil.35.Conrad.Brun.optimè lib.4.de hæret.c.2. Villadieg. de hæret. q.9.nu.11. Cardi.in.d.Clem. vnica.de Iudæis.num. 1.in fine.per tex.ibi in illis verbis,nominis ipſius ſacrilegi Mahometi publicè.&c.Et Albert. de Roſate in ſuo diction. verb. Sarraceni.Hoſtien.in rub. de Sarracen. Alber.in.d rub.de hæreti.q.3.& repert. Inquiſitorū verbo.cæremoniæ,& verbo Iudæus.Io. Berrachin. de Gabell.7.par.princip. nu.39.Belluga.in ſpecul.princip. rit. de propo.grauа.§.viſo.rub.11.num. 21.Contrariū verò tenuit Iaco.Sep. in inſtit.Catho.c.35.num.8.& in En

558 chirid.Inquiſ.ritu.17.nu.2.dicens, Inquiſitores contra prędictos minimè poſſe procedere, cuius opinio, ſalua ſumma eius authoritate, rejicienda eſt,& etiam opinio.Barr. Socin.in conſi. 119.incip. præſupponitur. volu. 4. vbi referendo pro parte affirmatiua.14.fundamenta, & pro negatiua.18.concludit Iudæum illū dicentem aduerſus Chriſtianum illa verba turpiſsima videlicet, *La fede vestra, è fede di catzi*,ab Inquiſitoribus non poſſe puniri.Idem tenuit Areti nus.conſi.157.incip.copioſè & ſubtiliter.Et Anchar.conſi.15.vbi conſuluit, quod iudex ſecularis debet punire Iudæum, qui proiecit immunditias ſuper crucem, quæ in litaniis

559 deferebatur. Quod conſi.non rectè allegatum refert Felin. in dict.c.poſtulaſti.nu.5.

560 ¶Sed tutius eſt opinionem primam ſupra relatam ſequi, nam illius non debemus diſsimulare opprobrium, qui probra noſtra deleuit, vt inquit text.in dict.c.nonnullis.Quia quod in religionem diuinam committitur in omnium fertur iniuriā.l. Arriani.l. Manichæos. C. de hæret.l. 2. C. de apoſt.& in Leuit.c.24.habetur de illo homine alienigena,qui in deſerto maledixit Deo Iſrael, quem Deus mādauit lapidari. Et eadem ratione, qui vicem Dei gerit in terris, pro vt eſt ſummus Pontifex. c.ſignificaſti.de elect.ca.ſolitæ.de maior.& obedien.ca.2.de maledic.poteſt punire huiuſmodi delictum Nam text. in. c. 2. de maledic.indefinitè,& generaliter loquitur, & ſic in omni caſu eſt intelligendus. l. ſi plures.ff.de legat.3.l.1.§.& generaliter.ff.de legat. præſtan. ca. ſi Romanorum. 19. diſtin.quia vbi lex non diſtinguit,ne

561 que nos diſtinguere debemus.l.de pretio.ff.de pub.in rem act.Maximè quando certum eſt quòd ratione de licti eccleſiaſtici, id eſt, ad forum eccleſiaſticum ſpectantis, delinquens efficitur de foro Eccleſiæ.cap.Iudæi. 2. c.ad hæc.c.poſtulaſti.de Iudæ.vbi in illis delictis Eccleſia punit Iudæos & in alijs relatis per glo.ſing.verbo, princi-

principũ. in Clem.1. de testib. Et ho-
rum omnium optima ratio est illa,
quæ pro religione facit, vt hisce ver-
bis inquit. l. sunt personę. ff. de religi.
& sump. fun. Et præsertim quia ad id
562 est quædam consti. Nicolai Papæ
quarti, quæ habetur in direct. Inqui-
sit. & eam refert Iac. Sep. d. tit. 18. in
princ. Aliæ etiam extant constitutio
nes Gregorij. x. & Clementis. 6. quas
refert Io. An. in. d. c. contra Christia-
nos. & Villad. de hære. quęst. 9. in fin.
563 ¶Neque prædictis obstat notissima
iuris regula, dicens, quòd de his qui
foris sunt nihil ad nos attinet iudica
re, vt inquit Paul. Apost. 1. Corint.
cap. 5. & ca. gaudemus. de diuort. ca.
multi. 2. q. 1. Nam illud intelligen-
dũ est, quòd Iudæos, vel infideles ex
communicare, vel ad fidem suscipiẽ
dam compellere minimè possumus.
c. sicut. de Iudæis. c. maiores. §. Item
quæritur. de baptis. c. ad fidem. 23. q.
5. c. de Iudæis. 45. distin. Et ita quoad
hæc nihil ad nos: quia tales non sunt
de Ecclesia. & sic Innoc. in. d. c. quod
super. de voto. Abb. in. c. gaudemus.
num. 12. de diuor. & in. c. postulasti.
nu. 2. de Iudæis. vbi pleniùs Felin. &
Marian. Socin. per tex. ibi quod Iu-
dęus percutiens clericum, in excom
municationem non incidit: sed pœ-
na pecuniaria vel corporali est pu-
niendus.
564 ¶Sed indubitatum existimo per
principes & iudices seculares, posse
Iudæos paganos seu infideles in hu-
iusmodi delinquentes puniri. l. nul-
lus. l. Iudæos. C. de Iudæis. l. j. & l. ne-
mo. C. de pag. capit. sicut Iudæi. de
Iudæis, Nam ratione delicti efficiun
tur de eorum iurisdictione. l. fin. ff.
de accusat. auth. qua in prouincia. C.
vbi de crim. agi oport. c. postulasti. c.
fin. de foro compe. Ob id meritò Iu-
dæi à regibus & principibus Christia
nis expelli à suis regnis & prouin-
565 cijs possunt, ne sua perfidia noceat
catholicis. Imò in concil. 6. Tolet
sub Honorio Papa celebrato. c. 3. cau
tũ est, quod Hispaniarum reges tem
pore adipiscendæ regni possessionis
iuramentũ præstare teneãtur, de ex-
pellẽdis à suo regno infidelibus. Quo
saluberrimo statuto Christianissimus
rex Ferdinandus cognomento Ca-
tholicus, anno salutis. 1492. vsus fuit.
Qui à tota ditione sua omnes Iudęos
656 expulit, edita super hoc pragmatica
sanctione Granatẽsi, vltima die Mar
tij dicti anni. 1492. & alia anno. 1499
Quod vtrũq; maximis laudibus refert
Picus Mirandulan. libr. 5. aduersus
astrologos. c. 12. & Bartholomæus
Miranda, nunc Archiepiscopus To-
letanus in summa parua Concil. su-
per. d. ca. 3. & reperr. Inquisit. verbo
567 Iudæus. vers. sed an possunt Iudæi ex
pelli. Et fuerunt tunc expulsi qua-
dringenta viginti millia Iudæorum,
& refert Albert. in rub. de hæret. q.
3. num. 6. & Iac. Sep. in instit. cathol.
capit. 35. num. 7 & in Enchirid. tit.
17. in fine. Et tempore religiosissimi
Hispaniarum regis Sisebuti, Iudæi
coacti fuerunt baptizari, vt refer. ca.
35. concil. 4. Toletan. & capit. de Iu-
dæis. 45. dict.
568 ¶Sed qua ratione hodie in ciuita
te Romana, atque in aliquibus Ita-
liæ partibus, sicut olim in Hispania
ante prohibitionem religiosissimi
principis Ferdinandi, Iudæi habita-
re, & suos ritus, & festiuitates celebra
re permittuntur, potiùs quàm Sarra
ceni, vel alij infideles, vt in. ca. Iudæi
de ciuitate. & c. consuluit. de Iudæ-
is. Probant enim veteres Synago-
gas Iudęos posse habere. & c. sicut Iu
dæi. eo. tit. quòd Iudæi in festiuita-
tum suarũ celebratione à Chistianis
minimè molestentur. & l. Iudæos.
C. de

C.de Iudæis. quòd Iudæi ritus suos
& consuetudines citra contemptũ
Christianæ religionis retineant. &.
l. die sabbato. C.eod.tit. quòd Iudæi
in die sabbati, & in alijs suis festiuita
tibus non possunt conueniri, neque
ad iudicium trahi. Et in. cap. qui ad
syncera. 45. dist. Gregorius Papa scri-
psit Episcopo Neapolita. dicẽs quòd
569 nullo modo permittat Iudæos Nea-
politanos inter ritis Christianorũ suas
festiuitates celebrantes molestari,
sed quòd prædicti Iudæi liberam ha
beant facultatem suos ritus & festi-
uitates celebrandi: quod aliter est
in Sarracenis, & alijs infidelibus. l. 2.
C. de pagan. l. 2. C. de summ. trin. &
fid. catho. l. conuenticula. C. de Episc.
& cleric. clem. vnica. de Iudæis. vbi
Card. nu. 3. & Ioan. de Imol. referũt
rationem discriminis, videlicet, quia
Iudæi colunt Deum vnum & verũ,
570 Sarraceni verò Mahometum homi-
nem facinorosum & nefandum. Et
Ioan. An. & Abb. in. d. cap. consuluit.
de Iudæis. dicunt quòd ex eo Iudæi
sustinentur, quia est spes de eorum
conuersione, atque vt faciliùs ad fi-
dem trahantur. Bald. in. dict. l. 2. C.
de summ. Trinit. nu. 4. inquit quòd
Iudæi non sunt adeò detestabiles si-
cut hæretici: quia fides Iudæorum
habuit principium veritatis. Felin.
in rub. de Iudæis. latè Petrus de Car-
cassona in. l. quoniam. in fin. C. de
hæret. Paul. ad Hæbreòs. cap. 7. ex
tribu Iuda ortus est Dominus no-
ster. & in Euangelio Ioã. cap. 4. Salus
ex Iudæis est.

572 ¶ Item comprobatur principalis
nostræ cõtrouersię assertio per tex.
in. l. Si tamen sine culpa. §. ei qui ser-
uũ. ff. de ædil. edict. ibi, multò enim
amplius est id facere quàm pronun-
tiare. l. qui statuas. & l. famosi. §. fin.
ibi, crimen maiestatis facto commit
titur violatis statuis & imaginibus
principis. l. 1. ff. ad. l. Iul. maiest.
A fortiori igitur hæreseos crimen so
lo facto perpetratur, cùm longè gra-
uiùs sit diuinam, quàm temporalem
lædere maiestatem. ca. vergentis. de
573 hæret. cap sicut qui Ecclesiam. 17. q.
4. Æquum enim est, vt tantò gra-
uior sit in Deum iniuria, quãtò Deus
est homine superior. l. aut facta. §. per
sona. ff. de pœn. l. omnis. §. 1. ff. de re
milit. Nobilitas enim subiecti deli-
ctum auget & aggrauat. l. atrocem.
C. de iniur. l. Prætor edixit. §. atro
cem. ff. eo. auth. vt nou lux. hom. cõt.
nat. in prin. col. 6. Hæretici ponũt os
574 in cælum, alij verò delinquentes in
homines, ideo Bald. in. l. 1. num. 31.
in fine. C. de his qui accus. non poss.
affirmat hæresim, in quam quis ex lu
575 brico ignorantiæ cadit grauius deli-
ctum esse, quàm dolosum homici-
dium, refert Anan. in rub. de hæret.
num. 2. & Conrad. Brun. de hæret.
lib. 1. cap. 3. in prin. Si enim læsæ ma-
iestatis humanæ crimen grauissimũ
in iure censetur ex eo quòd honor
& gloria principis detrahitur, vel
eius statuæ corrumpuntur, vel consi
lio, vel dolo malo quicquam in Rem
pub. fuerit perpetratum, vt in. l. 1. &
2. & in. d. l. qui statuas. ff. ad. l. Iul. ma-
iest. quantò magis erit grauissimum
crimen eorum, qui ipsam diuinam
maiestatem lędunt, & Ecclesię sacra
menta, sacrificia & cæremonias ad
gloriã & honorẽ Dei pertinẽtes cor
rumpunt, & omnino subuertunt?

576 ¶ Et quia hæretici ipsa Christianæ
religionis fundamẽta radicitùs co-
nantur euellere, meritò sancti Pa-
tres, hæreticos fures, latrones, sacri-
legos, lupos rapaces, canes rabidos,
vasa iræ, pseudoprophetas, & orga-
na diaboli vocarunt, vt refert Faber
contra Lutherum, tract. 5. text. 5.

&. 16.&.25. Conrad. Brun. in. d. c. 3. &. 13. & Iac. Sep. in institu. Catho. ca. 31. num. 10. Ex genere enim pœnarum, quibus hæretici & schismatici puniuntur qualitates delictorũ cognoscuntur. l. 2. ff. de pub. iud. l. respi
577 ciendum. ff. de pœn. vt patet in Datan, & Abiron, & Core, quos tanquã hæreticos & schismaticos terra deuorauit cũ tabernaculis suis, & vniuersa substantia eorum, vt in Deuteronomio. c. 11. & Num. c. 16. & habetur in. c. licet. de elect. c. didicimus. 24. q. 1. hoc autem tam detestabile crimen inultum & impunitũ esset, si per signa & actus exteriores animus, intentio, & voluntas non probarentur. Quę alinquin essent difficilis seu impossibilis probationis, cũ in animo & intellectu cõsistant, quæ
578 à solo Deo, vt dictum est, cognoscuntur, merito per actus exteriores declaratur, & euidenter probatur mẽs & voluntas alicuius, vt in dict. c. tuanos, de sponsal. & in. c. accusatus. de hæret. in. 6. c. à nobis. 2. de senten. ex comm. quem tex. ibi notat Marian. Socin. not. 7. & Palat. Rub. in alleg. hæresis. §. 7. in fin. dicẽs, quòd ea quæ in animo consistunt, probantur per signa exteriora. l. ob quæ vitia. ff. de ædil. edict. l. quidam in suo. ff. de cõd. institu. vbi furor & dementia, quæ in mente, & in intellectu inest, & so-
579 li Deo cognita est, & tanquam rem inuisibilem neque oculus videt, neque aures audiunt, nihilominus testibus per actus exteriores probantur, vt docet Bart. in tract. de testib. §. opposita prudentiæ. num. 95. & in l. fin. ff. de bon. possess. furios. vel infan. delat. Optimè declarat Curtius Iunior, consi. 15. nu. 8. & Corneus consi. 85. nu. 5. vol. 2.
580 ¶Et quamuis furor & dementia sint res quæ in intellectu consistunt, tamẽ ex his quę sensu corporeo percipiuntur, per testes probantur, absque alia ratione causæ. Quo casu tẽstis testificari videtur per sensum corporeum, saltim sensu intellectus: nã iuris præsumptione actus interior præsumitur, & per consequens probatio etiam, si testis in nostro casu de credulitate deponat, nullam aliam suæ credulitatis causam reddẽs, nisi quòd credit illum esse hæreticũ, ex eo quòd ritus, & cæremonias hæreticales fecit. Bald. in. l. conuenticula. nume. 5. C. de Episcopis & cleric. & in. l. data opera. nume. 35. C. de his qui accus. nõ poss. Ioã. de Imol. sing. in. c. literis post glo. ibi. num. 4. & 5. de præsump. & in. c. quotiens. nu. 7. de testib. sing. Anton. Gabriel. in suis com. opinion. pag. 386. verbo, testis.
581 Nam in actibus qui nõ cadũt in sensum corporalem testium. prout est actus credulitatis, dementiæ, doli boni vel mali, sat est testes de actibus exterioribus deponere, quos sensu corporeo percipere valent, ex quibus iuris præsumptione concludatur actus intrinsecus, de quo quæri-
582 tur. Talia enim sunt, vel esse præsumuntur subiecta, qualia eorum prædicata demonstrant. l. hæredes palam. §. 1. in fina. ff. de testamẽ. l. cùm quid. ff. si cert. petat. l. 3. ff. de legat. 3. Ex quibus apertè cõmunis. dd. theorica declaratur, quòd quamuis regulariter testimonium de credulitate non sit efficax ad probandum. l. testium. C. de testib. c. cùm causam. 1. de testib. Abb. in. c. quoties. nu. 6. de testib. & in. c. vnico. nu. 27. de lit. con
583 test. neque fidem testibus esse adhibendam, nõ reddentibus rationem per sensum corporeum: puta per visum, auditum, gustum, odoratũ, vel tactum. l. diem proferre. §. coram. ff. de recep. arbit. l. testiũ. C. de testib. c. cum

c.cũ causam. 1. vbi Innoc. & alÿ, præsertim Felin. num. 5. de testib. Subtiliter Bal. in rub. C. si ex falf. instr. vel testim. iud. fit. Tamen illud limitandum & intelligendum est, nisi testes deponant de actibus qui sua pte natura in sensum corporeum non cadunt, vt proximè dictum est.

584 ¶ Prædictorum autem ratio ea est quòd iura secundùm diuersas rerum ac negotiorum qualitates, diuersas formas ac varios probandi modos statuerunt. Ita inquit Feder. de Senconf. 119. incip. nulli dubiũ est. quod refert Felin. in. cap. veniens. nu. 21. de testib. de quo pleniùs per me in

585 sing. meo. 189. incip. testis criminosus. nu. 25. Et ob id probationum materia in iudicantis arbitrio consistit, & eius iudicio relinquitur. l. 3. ibi, tu magis scire potes. ff. de testib. & capit. cõstitutus. in fin. de fideiussor. Paul. Castren. in. l. admonendi. ff. de iureiuran. Nicol. Boer. decisi. 101. incip.

586 difficile esse. nu. 8. Indiciorũ quoque materia est arbitraria Bart. in. l. fin. nume. 5. ff. de quæstion. Bald. in. l. 1. nu. 21. C. de confess. Io. An. in reg. cum in contemplatione. de reg. iur. Thom. Gram. consi. 57. in causa mihi transmissa. num. 24.

587 ¶ Vsque adeo id verum esse censemus, quod pulchrè inquit Bart. in. l. Lucius Titius. nu. 3. in fin. ff. de his qui. no. infam. in arbitrio iudicis esse nõ adhibere fidem testibus clarè & apertè deponẽtibus, dummodo causam in sententia ne puniatur in syndicatu exprimat. Idem tenuit Bal. in l. cum magistratus. nu. 6. C. quã. prouoc. nõ est necess. Sequitur Paris de Puteo de syndicatu. verbo, potestas. & verbo. consulo. Felin. in. cap. licet causam. num. 5. & in cap. quoniam cõtra. nu. 49. de probat & in. c. de cętero. & in. ca. sicut. de re iudic. Quod vtique dictum Bart. dixit esse stupẽdũ. Thom. Grã. vbi olios refert voto.

588 14. nu. 20. Tutius tamẽ esse arbitror, quòd etiam in præsentia testium eorum vacillationes & trepidationes, aliaq; signa, quibus iudicis animus formatur, in scriptis reddantur, vt docet Innoc. in. d. cap. quoniam contra. num. 5. vbi latiùs Felin. num. 49. idem Felin. in capit. sicut. nu. 16. de re iudicata. Hyppol. in. l. eos qui diuersa. ff. de fals. & in sing. 103. incip. varietas, iuxta illud, ò quàm diffici-

589 le est crimen non prodere vultu. l. 3. ff. de testib. auth. apud eloquentissimum. C. de fide instr. e. in capite qua dragesimæ. 50. dist.

590 ¶ Postremò nostra assertio apertè constat, ex eo quòd qui facta, vel verba hæretica dixisse, seu commisisse inficiatur, negatque stante legitima probatione, tanquam impœnitens & negatiuus est relaxãdus. c. ad abolendam. in prin. de hæret cap. super quibusdam. de verb. sig. c. cõuenientibus. ca. quotiens. 1. q. 7. Verùm qui

591 factum hæreticum confitetur, eiusq; intentionem impiam & prauam credulitatẽ renuit, virtualiter & in effectu, cùm credulitas & intentio sit principalis forma & substantia, quæ dat esse rei. l. Iulianus. ff. ad exhiben. l. verum. l. qui iniuriæ. ff. de furtis, totum factum & delictum negare videtur, vt docet Bart. in. l. inter stipulantem. in princ. ff. de verb. oblig. & in. l. fin. §. fin. post glo. ibi. ff. de doli mal. & met. excep. Optimè Decius in capi. cum venerabilis. nu. 20. de excep. Felin in cap. de hoc. nu. 5. de simon. plenè Tiraquel. de pœn. tẽper. caus. 30. num. 17.

592 ¶ Ratio prædictorum euidens est, quia in parte substãtiali, videlicet in credulitate & intẽtione est diminutus, ac per cõsequens pertinax & ne-

gatiuus est censendus. cap. perfecta
pœnitentia.de pœnit.dist.1.c.fin.de
pœnit.dist.5.Necessariaenim est pec
cati confesio ad pœnitentiam,neq;
veniam meretur qui peccatum non
agnoscit.c.super quibusdã. de verb.
sig.c.non potest.c. serpens. de pœni-
593 ten. dist. 1. regul. peccati venia. de
regl.iur.in.6.Nam corde creditur ad
iustitiam,ore autem confessio fit ad
salutem.Paul.ad Rom.cap. 10. & ca.
quis aliquando de pœni.dist. 1. & in
psal. 50. quoniam iniquitatem meã
ego cognosco. & psal. 31. delictum
meũ cognitum tibi feci, & iniustitiã
594 meam non abscondi.c.fin de pœnit.
dist. 1. Quia taciturnitas peccati ex
superbia cordis nascitur, vt inquit
tex.in.d.c.quis aliquando. & omnes
hæretici sunt superbi. ca. hæreticus.
24.q.3. Optimè Philastrius Brixiẽsis
de hæret.pag.66.qui in illo tract. 27.
hæreses quæ ante aduentum Christi
saluatoris nostri.&.128. post aduen-
tum scripsit.
595 ¶Eadem ratione dicẽdum est de
eo qui pluribus erroribus plenè con
uictus nonnullos confitetur, alios
verò negat;qui tanquam impęnitẽs,
& in parte substantiali diminutus,
est relaxandus.ca.quem pœnitet de
pœnit.dist.1.hisce verbis,quem pœ-
nitet omnino pœniteat,& dolorem
lachrymis ostẽdat.vbi glo. in verbo,
omnino pœniteat,inquit,id est,per-
fectè conteratur de omnibus pecca-
tis.cap.sunt plures. de pœnit. dist. 3.
c.consideret de pœnit.dist.5. ca. qui
vult.de pœnit.di.6.c.omnis vtriusq;
sexus.de pœnit.& remiss.ibi, omnia
596 sua peccata.Impium enim est mediã
sperare veniam.c.sunt plures. de pœ
nit.dist.3.c.fin.de pœnit.di.5.quo ca
su præsumitur ficta & simulata con-
uersio,& locum sibi vẽdicat decisio
tex.in capit.vt officium.vers.proui-
so solerter.de hæret.lib.6.
597 ¶Quidam simili modo arbitran-
tur non confitentes omne errorum
tempus,de quo per legitimos testes
plenè constat esse impęnitẽtes dimi
nutos & negatiuos,& iudicio secula
ri tradendos,vt voluit Ia.Sep. in insti
tu.catho.c.47.nu.22.in fine. Quod
neque iuri, neque rationi cõsonum
esse arbitror.Inquit enim Arist. lib.
598 1.Ethi.ca.4.vero omnia consonant,
falso autem cito dissonat verum:nã
ratio est adæquatio ad intellectum.
Bal in.l.omnes populi. 3. oppo.ff.de
iust.& iur. & in. l. non omnium. ff
de legib. Quia non est verisimile,
quòd qui omnes errores confitetur,
si longioris temporis esset memor,
illud occultaret,cum ob id neque au
599 genda,neq; diminuenda esset pœna
ideo potiùs obliuio in hoc casu præ-
sumenda est,facilè enim tẽpus à me-
moria hominũ recedit,vt inquit In-
noc.in.c.qualiter & quãdo. 2. de ac-
cus.nu.4.Bal. in.l.1.num.45.C. de his
qui accus.nõ poss.& in auth. presby
teri.nu.6.C.de Episc.& cler.Propte-
rea testis non dicitur singularis, ne-
600 que eius dictum vitiatur, si non de
ponat de tempore quo res fuit gesta,
& interrogatus iureiutãdo affirmet
se non recordari.c.cùm Ioannes. de
fide instrum.ibi, anni verò,vel men
sis, vel diei quo venditio facta fuit
ijdem testes dixerunt minimè re-
cordari. glo. fin.in.l. ob carnem. §.
fin.ff. de testib.glo. in verbo, præsto.
in.l.testium. C. de testib. Innoc. &
Bal.in locis modò citatis. Bart. in.l. si
librarius in fin.ff. de reg. iur. & in. l.
in summa.§. idem Labeo.ff. de aqua
plu.arcen. Lanfran. in capit. quo-
niam contra falsam.in verbo, testiũ
depositiones.nu.154.de probat. Fe-
lin.in.c.ex tenore.nu.3.& in. c. cum
causã.1.nu.13.de test.vbi hãc fatetur
esse

esse communem opinionem & regulam, & nonnullas fallentias ibidē
scripsit: qnarum vna est quando tem
pus est de substantia probationis, &
principalis controuersia est de pro-
bando tēpore, ad effectum probādi
negatiuam, & ad alios iuris effectus:
tunc ita intelligendus est tex. in. ca.
ex tenore: & c. cùm causam. 1. de te-
stib. & c. sfrà sede Apostolica de præ-
601 ben. in. 6. & cap. duobus, de rescrip.
eo. lib. Meritò tamen ipsemet Iac.
Sep. meliori ductus consilio sibi con
trarius oppositam tenuit senrentiā
in Enchirid. tit. 16. nu 5. dicens non
esse diminutum qui non confitetur
omne tempus suorum errorum.

602 ¶Et quemadmodum ex factis &
cæremonijs reprobatis & hæreticis
quispiam hæreticus, vt superius la-
tè dictum est, iudicarur; ita pari ratio
ne ex verbis hærericis censendus est
hæreticus. cùm in eis violentissima
iuris: præsumptione malus animus
peruersa atque impia intentio & cre
dulitas præsumarur. l. si non conui-
tij. C. de iniur. l. non aliter. l. ille aut
ille. ff. de legat. 3. cap. 1. de præsump.
603 cap. is autem. cap. humanæ aures.
22. q. 4. hoc verborum tenore, huma
næ aures talia verba nostra iudicant,
qualia foris sonant. nec est præsumē
dus quisquā dicere, quòd non priùs
mente cogitauerit. l. Labeo. §. idem
Tubero. ff. de supellect. legat. quam
ad id allegat Bal. in. d. cons. chismat.
posito in rub. C. si quis. aliq. test. pro
hib. numer. 21. & in. l. voluntatis. in
prin. C. de fideicom, & in. l. de qui-
bus. in fin. ff. de legib. &. cap. 1. nu.
15. de constit. Folin. in rub. in prin.
de fid. instrum. Decius in. l. semper
in stipulationibus. num. 4. ff. de reg.
iur. Thom. Gram. voto. 22. nū. 16. &
in decis. 37. nu. 6. & . 9. Palag. Rub in
alleg. hæresis. §. 7. Hippol. in. l. 1. §.
diuus Adrianus. nu. 8. ff. de sicarijs,
& in. l. 1. num. 31. C. eo. & cons. 21. in
cip. vocem meam. nu. 12. Boerius de
cis. 1. nu. 8. Albert. de agnos. asser. q.
22. nu. 35. & q. 25. nu. 10. Lud. Carre.
in prac. crim. §. homicidij autem. fol.
105. nu. 75. repert. Inquis. verbo, cre-
dētes. Iac. Sep. in instit. cath. c. 49. nu.
11. & in enchirid. tit. 29. nu. 7. & tit.
40. num. 13. Tiraquel. in glo. 5. post.
ll. connnbial. num. 51. Latissimè om-
nium in. l. si vnquā. in verbo, libertis
nu. 17. cū sequē. C. de reuoc. donat.
vbi plurimas allegationes. dd. ad id
referr.

604 ¶Idem autē quod prędictus. §. idē
Tubero, probat. l. in ambiguo. ff. de
reb. dub. & . l. nepos proculo. ff. de
verbo. sign. & . l. fideiussores magistra
tuum. ff. de fideiuss. & . l. si quis stipu-
latus sit Stichum. ff. de verbo. obli.
& . l. fin. C. com. vtriusque iud. & . l.
1. C. si quis imp. male. Vnde egre-
giè inquit Bal. allegando dictum
Casiodori, quod nullum maius mē
tis & fidei nostræ est testimonium,
605 quàm qualitas inspecta verborum,
in. l. generaliter. prim. not. C. de non
num. pecun. & in. l. tres denuntia-
tiones. numer. 5. C. quom, & quan.
iud. & in. l. ad cognoscendos. in prin.
C. de ingen. & manumiss. & in. cap.
super literis. num. 11. de rescrip. & in
rub. de testib. in decretal. Ias. in. l.
neq; professio. nu. 6. C de testam. &
in. l. si quis filium in fine. C. de li. prę-
ter. vel exhæred. Decius in. d. l. sem-
per in stipulationibus. uu. 4. vbi alios
refert. latiùs Tiraquel. in. d. l. si vn-
quam. in verbo, liberris. nu. 18. C. de
reuoc. donat.

606 ¶Alibi ipsemet Bal. inquit, quòd
si habemus sonum verborū, nō ege-
mus interprere. Bal. in. c 1. nu. 15. de
cōstit. quē Ias. in locis modò citatis re
fert, & Thom. Gram. voto. 22. in

causa deuotæ mulieris. nu. 16. & vo-
607 to. 23. in causa magnificæ. nu. 8. Idẽ
Bal. in c. mãdatum. in prin. de rescri.
dicit quòd mens est radix verborũ,
& eius substantia prima; & cor est im
perator linguæ, & eam habet sicut
608 dominus mancipium sub iurisdictio
ne sua: & voces sunt notæ earum
quæ in anima sunt passionum, vt ait
Arist. allegat ad hoc. d. §. id Tube-
ro. Idem refert in. d. l. de qnibus. in
fine. & in. l. vnica. §. sin autem ad defi
cientis. in prin. C. de caducis tollen.
& in. ca. bonæ. 2. nu. 3. de postul. præ-
lat. & consi. 160. facta fuit. vol. 1. & in.
d. consi. schismat. nume. 27. dicens
quòd lingua est nuntius & organum
intellectus, & tuba & præco. Et in.
l. ea quæ numer. 2. C. quom. & quan.
609 iud. quòd vox est mentis euidentis-
simum argumentum. Idem Bal. in. c.
ex trãsmissa. numer. 2. de restit. spo-
liat. ait, quòd vox est instrumentum
nostræ voluntatis & intellectus; &
data fuit ad significandum per labia
cor & voluntatem hominibus. Et in
d. l. voluntatis. in prin. dicit, quòd
non credimus hominem velle, nisi
illnd verbis exprimat. l. si repetendi.
610 C. de cond. ob caus. l. quicquid astrin
gendæ. ff. de verb. oblig. Idem Bal.
in. l. sed & reprobari. in princ. per
tex. ibi, ff. de excus. tutor. ait, quòd ex
loquela hominis animus iudicatur,
& ob id sunt nomina & verba in-
uenta, vt ostendatur voluntas di-
centis: vt in Euang. dicitur, loque-
la tua manifestum te facit, Matthęi.
cap. 16. Tradit Tullius lib. 1. de leg.
orationẽ esse mentis interpretem;
iuxta vulgare prouerbium, loquere
& cognoscam te. quod refert Bal. in
rub. de testib. in fin. verbis. & in. c. su
611 per literis. num. 11. de rescrip. Et auis
cognoscitur à cantu. refert idem
Bal. in. l. comparationes. num. 18. C.
de fid. instru. Ex aspectu quoq; ho-
mo cognoscitur, iuxta illud, ó quàm
difficile est crimen non prodere vul-
612 tu, refert Albetic. in. d. l. Labeo. in
fine. Fertur etiam in prouerbium,
qualis vir, talis eius oratio seu locu-
tio: ex abundantia enim cordis os lo
quitur. l. nepos proculo. ff. de verb.
sig. l. fin. C. co. vtriusq; iud. Omne su
613 peruacuum, inquit Horatius, pleno
de pectere manat. atq; in Euangelio
dicitur, Lucæ. c. 19. ex ore tuo te iudi
co serue nequã. Et bonus homo ex
bono thesauro cordis sui profert bo-
na, & malus homo ex malo thesauro
cordis profert mala. Et mala mens
614 malam linguam prodit. c. etsi Chri-
stus. de iureiuran. ibi, sicut procedit
ex ore, ita procedit ex corde. c. homi
615 nes. 12. q. 2. Per auditũ cognoscimus
intellectum. Bal. in. d. cons. schismat.
nu. 27. qui allegat. l. qui testamento.
§. fin. ff. de testam. & d. c. humanę au
res. Itaq; in malis verbis seu malis fa-
ctis malus præsumitur animus.
616 ¶ Ratio autem prædictorum est
quia in opere, seu verborũ prolatio-
ne, animus, intellectus, ratio, & vo-
luntas concurrunt. Intellectus exa-
minat & illuminat, ratio determi-
nat, voluntas operando seu loquẽdo
acceptat: ideo quicquid est in ver-
bis, dicitur esse in mente, & qui con-
trarium allegat, apertè confitetur se
mẽtiri, & expressisse falsę vocis actũ.
& tanquam sibi ipsi contrarius mi-
nimè audiendus est. l. j. C. de furt. l.
professio sua. C. de mu. patri. libro.
10. l. quod in hæredem. §. eligere.
ff. ad Trebell. maximè quia turpitu-
dinem suam allegat. l. cum precum.
C. de lib. caus. c. solicitudinem. in
fin. de appellat. cap. vnico. §. omni-
bus. vt Eccles. benef. sine dimi. cõfer.
617 Voces enim sine mẽte, & voluntate
sunt fictitię & simulatę, & sine radi-
ce. l.

ce.l.1.&.2.C. plus val. quod agit.l.
diuus. ff.de testam.milit. quia verbũ
procedit de corde, & scriptura de v-
troque. Bald. in.d. consil. schismatis
patt.2.nu.12.
618 ¶Ex omnibus igitur superiùs di-
ctis liquidò constat, impiam intẽtio-
nem, pessimamq; credulitatẽ, ex fa-
ctis seu verbis hæreticis (violentissi-
ma iuris præsumptione) probari. Prę
sertim si verba seu facta fuerint ge-
minata, quæ maiorẽ animi affectum
& deliberationem ostendunt, & est
persona suspecta, veluti si est de re-
gno vel prouincia, in qua vigent hæ
619 reses, vt Anglicus, seu Gallus, vel Ger
manus. l. quod si nolit. §. qui manci-
pia. ff. de ædil. edict. ca excõmunica-
mus. 1. §. qui autem. ibi, suspicionis,
& qualitatem personæ. de hæret. c. si
gens Anglorum. 56. dist. Plenè Tira-
quel. de nobilit. c. 12. Alber. de agno
scen. asser. q. 25. nu. 14. Palat. Rub. in
allegat. hæresis. §. 7. Iac. Sep. in instit.
Catho. c. 49. nu. 7. & in Enchiri. tit. 40
620 nu. 13. De factis autem & verbis ge-
minatis est. l. fi. C. ad. l. Fal. l. antiquæ.
C. ad Velleian. l. 3. C. de Episcop. aud.
l. cũ scim⁹. vbi Bar. n. 7. & pleni⁹ Alex.
C. de agric. & cens. lib. 11. l. cum qui.
ff. de cõsti. pecun. l. ballista. ff. ad Tre
bel. c. super eo. c. accusatus. §. 1. de hę
ret. in. 6. Bal. in. l. nec damnosa. C. de
pre. imper. offeren. Ioann. de Plat. in
l. 1. per text. ibi. C. de sup. exacto. li-
bro. 10. Ias. in. l. cùm procurator. §. si
dominus. nume. 6. cum sequenti. ff.
de no. oper. nunt. Hippol. in. l. 1. §.
quæstioni. num. 4. cum sequen. ff. de
quæstion. & in consi. 2. opportuna a-
nimaduersione. nu. 58. & in sing. 378
incip. geminatio actus. Albert. de a-
gnos. asser. quæst. 32. num. 18. Latissi-
mè omnium Anto. Corsetus in trac.
suo de verb. geminat. & habetur in. 1
volu. tractat.

621 ¶Vnde meritò inquit glo. in ver-
bo, iterare, in. c si quis iratus. 2. q. 3. cõ
fessionem geminatam, tanquam cũ
deliberatione factam, prętextu erro
ris non posse reuocari. quam pro sin
gulari refert Bal. in prooem. ff. Alexã.
in. l. vnica. C. de error. calcul. Decius
in. l. quicquid iracundiæ. in princi. ff.
de regu. iur. Hippo. in. d. §. quęstioni.
nu. 7. & 10. Pala. Rub. in repe. rub. de
donat. inter virum & vxor. §. 17. nu-
me. 14. Anton. Corset. in. d. tractat.
nu. 20. Idem dicendum est, quando
reo datus fuit terminus ad deliberã
622 dum & respondendum: quia confes-
sio post deliberationẽ facta, propter
errorem non reuocatur. glo. est ni-
mis sing. in verbo, admoniti. in. c. ex
literis. de diuort. quam allegat Bal. in
l. cum precũ. nu. 6. C. de liber. caus. &
in. l. siquidem. in fine. nu. 6. de exce-
ptio. & in. l. vnica. colu. 10. C. de con-
fess. & in. c. dudum. 2. de electio. Ar-
chid. in. c. fin. de iureiuran. in. 6. & in
c. 1. de accus. eo. lib. 6. Decius in. d. l.
quicquid. num. 5. Hippo. in. d. §. quæ-
stioni. nu. 11. & in rub. C. de probat.
nu. 102. Abb. in. c. fin. nu. 11. de con-
fess. & in. c. cũ venerabilis. post glo.
2. ibi, de exception.
623 ¶ Veruntamen aduersus prædi-
ctam glo. in. d. c. ex literis (eam repro
bando) tenuit Bart. in. l. error. in fine,
vbi latè Ias. num. 28. C. de iur. & fact.
ignor. Bald. in. l. iureiurandum, & ad
pecunias. ff. de iureiuran. & in cap. fi
na. nume. 21. de confes. optimè Lu-
do. Roman. in. l. si verò. §. de viro. fal-
len. 31. ff. solut. matrimo. dicens, se
ita de facto Florentiæ consuluisse, &
in consilio. 391. incip. vt proposita
624 consultatio. Etiam si talis confessio
esset iurata, tãquam erronea potest
reuocari, vt concludit Ias. in. d. l. er-
ror. nume. 30. & in. l. serui electione.
nu. 29. ff. de legat. 1. Tho. Grã. voto.

625 10. cælestis curiæ. num. 33. Denique vnico tantùm verbo omnibus iuribus, rationibus, & fundamentis pro contraria parte adductis respondetur, quòd omnia supradicta procedunt, dummodo non sit proteruus atque pertinax, obstinatus, vel induratus, aut incorrigibilis hæreticus, cùm paratus sit corrigi. Sed certum est eum qui errorem habuit in intellectu esse, vel fuisse hæreticum. Et ne longiùs noster protendatur sermo, sub breui verborum laconismo, quinquaginta assertiões analyticas hoc in loco annectã, quibus omnes fidei causæ, quæ in sacrosancto Inquisitionis foro passim versantur, facile definiri valeant.

FINIS.

SECVNDA PARS DE hæreticis.

SEQVITVR SECVNDA PARS huius tractatus, in qua continentur quinquaginta analyticæ assertiones, quibus omnes fidei causæ facilè diffiniri valeant.

ASSERTIO PRIMA.

1 ¶*Quæ summaria cognitio ad hæreticorũ capturam sit necessaria, Inquisitorum arbitrio, inspecta delicti, & personæ qualitate, relinquitur.*

2 IN omnibus causis, tã ciuilibus, quàm criminalibus à captura reorum minimè inchoandum est, nisi præhabita priùs de maleficio contra reum aliquali summaria Inquisitione. l. nullus in carcerẽ. l. fin. vbi Bart. Bald. & Salicet. C. de exhib. & trãs. reis. l. nemo carcerẽ. C. de exactio. tribu. libro. 10. & l. 1. C. de execut. rei iudicat. Bal. in. l. quod euitandi. nume. 2. in fine. C. de cond. ob
3 turp. caus. dicens, quòd reus non debet capi ante summariam informationem, nisi sit probabilis suspicio de recessu, & in. l. seruum quoque. §. publicè. ff. de procurat. Salice. in. l. absentem. num. 9. C. de accus. Ias. in. l. plerique. nume. 12. ff. de in ius vocan. & in. l. vinum. nu. 4. ff. si cert. petat. Archid. in. c. 1. de iudæis, in. 6. Idem Ioan. Andre. in. c. si clericos. de sentẽ. excom. in. 6. Felin. in. c. cum non ab homine, num. 2. de iudi. Sebastian. Bancius de nullitate processus ex defectu citat. nu. 32. Ægid. Bos. de captura reorũ. num. 3. & in tit. de indicijs ante torturam. num. 180. Anto. Gomc. lib. 3. resolut. c. 9. colu. 1. & 2. Hippo. in. l. 1. in prin. ff. de quæstion. & in pract. §. constante. nu. 5. & in singul. 93. incip. iudex. Frã. Marc. decis. 946. & 912. part. 1. optimè Nicol. Boer. decis. 215. incipit. & ante quàm veniam. nume. 34. vbi refert quatuor esse in captura reorum necessaria.

4 ¶Bald. verò sibi contrarius in. l. cõsentaneum. num. 14. C. quom. & quãdo iud. inquit, quòd quando iudici visum fuerit, ipse poterit in criminalibus ad capturam non præcedentib. indicijs procedere, & in. l. 2. nume. 5. C. de his qui latro. occulta. Ang. in. l. item apud Labeonem. §. quæstionis. ff. de iniur. Plenè Robert. Maranta de ordin. iudicior. par. 6. memb. 1. nu.
5 6. Thom. Gram. consi. 56. inci. proponitur dubium. nu. 6. dicit tutiùs esse iudici primam tenere opinionem, nisi sit persona suspecta, vel sit timor de fuga. l. ait prætor. §. si debitorem. vbi Bar. ff. de his quæ in fraud. credit. Bal.

in.d.l.consentaneum.nu.32.Hippol.
in.d.§.constante.num.5.Ias.in.l.ple-
rique.nu.26.ff.de in ius vocan.& in.l.
2.nu.15.ff.de iur.omni.iudi.& in.d.l.
vinum.ff.si cert.petat.& in princ.in-
stit.de actionib.nu.70.cum sequen.
vbi singulares declarationes & limi-
6 tationes scripsit. Sed si in fragranti de
licto reus fuerit inuentus, eo in casu
quilibet etiam priuatus de populo de
linquentem capere poterit, & iudici
infra 20. horas præsentare. l. capite
quinto vbi glo.Bar.& alij.ff.de adulte.
l.interdũ.2.§.qui furẽ.ff.de furt.l.v-
nica.C.de priuat.carcer.quam ibi no
tat.Bal.nu.4.& in.l.nec timorem.ff.
quod met.caus.& in.c.1.§.si quis ve-
rò.1.nu.6.de pace iurament.firman.
Ias.in prin.institu.de actionib.nume.
7 68. Anto.Gome.in.d.c.9.num.3.vbi
concludit quòd id licet etiam ex in-
teruallo non solùm in delictis publi-
cis, sed etiam priuatis.

¶Ideo meritò cuilibet de populo
hæreticum manifestum comprehen
dere, & statim coram Inquisitoribus
fidei trahere permissum est: quia hæ-
reticus est hostis communis, Authét.
9 Gazaros.C.de hæret.Hostien.in sum
ma.tit.de hæret.§.qualiter deuiten-
tur.Alberic.in tub.C.de hæret.num.
5.Iaco.Sep.in institu.Catho.c.16.in
10 prin. Nam cùm liceat propria autho-
ritate hæreticum occidere, à fortio-
ri capere.d.Authen.Gazaros, ibi, dif-
fidamus atque bannimus.c.excõmu
nicamus.2.§.Catholici.de hæreti.Io-
an.Andr.in.c.præsidentes.de hæret.
in.6.Villadieg.de hæret.q.24.Ludo.
Carrer.de hæreti.§.nunc de pœnis.
nume.7.& habetur in lib.Numer.ca.
25.ibi, occidat vnusquisq; proximos
suos qui adorauerunt Deos alienos.
& in.4.lib.Reg.c.22.&.23.& in libro.
Machabęo.ca.2.c.si audieris.vbi glo.
in verbo, mœchaberis.23.quæstio.5.

11 Archid.verò in.d.cap.præsidentes, in
quit tutiùs esse omnia proximè dicta
iudicis authoritate, & non propria
fieri: quod mihi placet, nisi sit proba-
bilis suspicio de fuga, vt paulò ante di
ximus.

12 ¶In sacrosancto Inquisitionis offi-
cio mos iuri atque rationi consonus
viget, vt receptis testibus, propositio
nibusque qualificatis, Promotor fi-
scalis coram Inquisitoribus petat in-
quisitos comprehendi, & carceribus
mancipari, vt animaduersione debi-
13 ta puniãtur. Inquisitores verò in cau
sis arduis, ratione delicti, vel persona-
rum (vt puta) si inquisiti sunt religio-
si, vel nobiles simul cum Consultori-
bus excussis informationibus delibe
rare debent, atque superiores ante
executionem consulere, an rei in car
cerem sint mittendi, iuxta instruct.
14 de Madrid, anno.1561.c.4.&.5. Nam
in tã graui crimine oportet cum ma-
gna cautela procedi.c.vt officium.§.
15 verum.de hęret.in.6.ob idque in reo
rum captura magna prudentia & de
16 liberatione opus est: quia sola captu-
ra pro crimine hæresis vehementer
infamat, vt inquit Villadiego, de hæ-
ret.q.11.Iacob.Sept.in Enchiri.titul.
25.nume.3.allegando.l.1.§.diligens.
17 ff.de ser.fugit. quod secus est in alijs
criminibus.l.1.C.ex quibus causis in-
fam.irrog.vbi ob id solũ quod in car-
cerem quis coniectus est, famę detri-
mentum minimè patitur.

18 ¶Cùm enim maior ratio in crimi-
ne hęreseos, quàm in alijs criminibus
vrgeat, maiori inquisitione atq; sum-
maria cognitione ad capiendos reos
opus est.c.ad abolendam.c.excõmu-
nicamus.1.§.adijcimus.de hæret. Vi-
lladiego de hæret.q.11.nu.4. Alberti.
de agnos.asser.q.32.num.22.& quæ-
stio.34.nu.21.Iac.Sep.in insti.catho.
c.16.in princi.repert.inquisit.verbo,

capt

captura. Et ipse Sep. in Enchirid. titu.
25. instruct. Hispalen. anno Virginei
partus. 1484. c. 2. instruct. Abulen. an
no. 1498. ca. 3. instruc. de Madrid. an-
19 no. 1561. c. 4. Ideo propter leuia deli-
cta, seu propositiones male sonantes,
vel scandalosas, vel blasphemas, vel
alias, quibus hæreses formatæ non cō
cluduntur, non facilè quis in carceri-
bus secretis mancipandus est, sed in
aliquo monasterio, vel propria do-
mo, seu ciuitate dettudendus est. l. le-
uia crimina. ff. de accusat. l. respicien-
dum. §. 1. ff. de pœni. & dict. instruct.
Hispalen. c. 4. optimè Alex. consil. 13.
num. 11. vol. 6.

20 ¶Nam certum & indubitatum est
Inquisitores fidei contra aliquem in
crimine hæresis posse ex leui, & mo-
dica suspicione procedere, vt suspe-
ctus interrogetur quid sentiat de fi-
de, casus est in. c. accusatus de hæret.
in. 6. ibi, si autem leuis, & modica su-
spicio, vbi Dominic. & alij. num. 2. no
tant ad hoc. c. vt officium. eo. titul. in
6. & Matth. de Afflict. in constit. Nea
polita. rub. 1. num. 58. allegando Au-
then. Gazaros. C. de hęret. Fran. Squi
lacen. de fide Catholi. cap. 26. Ludo.
Carter. de hęret. nu. 116. Iacob. Sept.
in instit. Catho. cap. 49. num. 20. dicés
21 illud esse intelligendum ex iusta cau
sa, & cū homine alioqui abiecto. Sed
quādo quis dicatur leuiter, vel vehe-
menter suspectus de hæresi optimè
explicat Alberti. de agnos. asser. q. 34.
nume. 46.

22 ¶Solet plerunque iuxta superiùs
dicta dubitari quot testes, vel indicia
ad reos pro crimine hæresis compre-
hendendos sint necessaria: & videtur
tres testes esse necessarios. cap. excō-
municamus. 1. §. adijcimus. de hæret.
ibi, tres, aut plures boni testimonij vi
23 ros. Ille verò text. secundum verum
eius intellectum, in Inquisitione ge-
nerali est intelligendus. Iacob. Sep. in
Enchirid. Inquisit. titu. 25. num. 5. in-
quit, duorum vel trium testium testi
monio opus esse, allegat. c. accusatio.
2. q. 7. quod procedit in presbytero
accusato, vt de eius tenore apparet.
24 Meo quidem iudicio vnius testimo-
nium omni exceptione maioris de-
ponentis de visu, vel auditu proprio
sufficere, non temere arbitror, cùm
vnus integer testis sufficiat ad tortu-
ram. glo. communiter recepta. in. l. 3.
in verbo, conuictus. C. ad. l. Iul. maie-
stat. Bart. in. l. maritus. in princi. post
glo. ibi. in verbo à quæstionibus. ff. de
quæstioni. Hippol. post Bart. & dd. in
l. fin. nume. 5. cum sequen. ff. eo. & in
pract. in. §. diligenter. in prin. & nu. 6.
& 12. Bald. in. l. miles. C. eo. Abb. & a-
lij in. c. cùm in contemplatione. de re
gu. iur. Ludo. Carrer. in pract. §. qui au
tem. fol. 48. Ægid. Bos. in pract. titu. de
25 indicijs ante torturam. num. 16. Tho.
Gram. optimè voto. 3. num. 21. etiam
in causa hæresis. Card. & Ioā. de Imol.
in Clem. 1. de hæret. Fran. Squillacē.
de fide Catholi. c. 31. Iacob. Sep. in in-
26 stitu. Cathol. c. 63. nume. 13. à fortiori
igitur ad reorum capturam vnius te-
stimonium esset sufficiens, cùm ma-
27 ior solennitas in tortura, quam in ca-
ptura à iure requiratur. Clemē. 1. de
hæreti. & 4. instru. Toletana, vbi In-
quisitores sine Episcopo ad reorum
capturam, & non ad reorum torturā
28 procedere valent, cùm grauior sit tor
tura, quàm captura. l. 1. §. quæstioni.
ff. de quæst. vnde Bal. in. l. 1. in fine. C.
vnde vi. dicit, quòd cruciatus corpó-
29 ris morti æquiparatur, & grauior est
tortura, quàm vtriusque manus ab-
scissio. Authen. vt nulli iudi. §. fin. col
lat. 9. Hippo. in. l. diuus. nume 2. ff. de
quæstio. & in. l. 1. §. pręterea. nume. 8.
ff. ad. l. Cornel. de sicar. Præterea in-
struct. Hispalen. anno nostræ salutis.
1484.

1484.& alia Granaten.anno. 1499 &
instruct.de Madrid,anno.1561. c.61.
30 disponunt plenam probationem requiri, vt aduersus defunctum hæreticum procedatur, videlicet, si duo legitimi testes existant.ca.in omni negotio.c.licet.1.de testib.c.cùm esses.
31 c.relatum.1.de testament. Per argumentum autem ab speciali satis colligitur contra nō defunctum semiplenam probationem sufficere, quæ vnico integro testimonio fit. glo.in verbo, conuictus.l.3.C.ad.l.Iul.maiesta. glo. vbi Bart.num.36.in.l.admonendi.ff.de iureiuran.& Ias.ibi.in.2.lectura.num.187.& Francis.de Cur. num. 204.glo.in.l.in bonę fidei. C.de rebus credi.
32 ¶Item ad id considero prædictam instruct.de Madrid.c.4.ibi, *si la testificacion no fuere bastante para prision.* Quæ sanè instructio in numero singulari loquitur,& id annuere videtur, scilicet vnicum legitimum testimonium ad capturam sufficere, præsertim si est abiecta, vilis, & suspecta persona, (prout sunt) in secta Mahometica omnes huius regni Valentiæ neophi
33 ti,& in secta Lutherana, Galli,& Germani: in illis enim prouincijs secta Lutherana, & hæreses pullulāt, vt refert Cassaneus in consuetu. Burgun. rub. 1.in prin. nu. 44.l.quod si nolit.§.qui mancipia.ff.de ædil.edicto.c.excommunicamus. 1.§. cùm autem.de hæ-
34 ret.c.si gens Anglorum. 56.distin. Sin autem accusatus esset nobilis ac bonæ opinionis, & famæ, ad eius capturam vnius testis dictum minimè sufficeret, sed plures testes & indicia. casus sing. in.c.accusatio. 2. q.7. meritò id inspecta delicti, & personæ qualitate iudicantis arbitrio relinquitur, vt
35 in nostra habetur assertione, dūmodo fidei Inquisitores ad reos capiendos non sint proni, sed magno consilio, prudentia,& deliberatione vtantur, quia sola captura pro crimine hæresis, vt sæpe dictum est, vehementer infamat.
36 ¶Inquisitores verò hæreticæ prauitatis in tam graui crimine sint omni tempore prouidi atque circunspecti, præsertim in testibus examinandis: qui in primis testes moneant, quā horrendum & nefandū scelus sit falsum testimonium proferre in omnibus causis, maximè in sancto Inquisitionis officio: & Deum atque eius terribile ac tremendum iudicium præ oculis habeant, ne prece, vel pretio, odio, aut coniuratione, aliove iniusto affectu, de tanto crimine innocētem infament. c.dignum est.c.hortamur. 3. q.9. diligentissimeq; ad eliciē-
37 dam veritatem testes interrogent de antea dictis & inde secutis,& qua occasione, vel causa illa verba hæretica
38 fuerunt prolata. Nam sequentia declarare solent præcedentia,& præcedentia sequentia, vt inquit iurcconsul. Papinian. in.l.cùm pater §.cū imperfecta scriptura. ff. de legat.2.l.qui filiabus. in prin.l.si seruus plurium.§. fina. ff. de legat.1. c.clericum nullus. ij.11.q.1.ibi, ex sequentibus datur intelligi.&c. sicut vna pars legis per aliam declaratur.l. vtrùm. vbi Bart.in prin. ff.de petit.hæreditat. l.inciuile est.ff.de legib. Item testes prudenter
39 interrogēt de loco, tempore, visu, auditu, an semel, vel pluries actum iterauerit, aut hæretica verba protulerit, & qua pertinacia seu furore affirmauerit, & de alijs personis ibidē præsentibus, de causis & rationibus,& occasione qua præsentes fuerūt, ac de alijs necessarijs circunstantijs, ad hoc, vt veritas, vel mēdacium detegatur, docet tex.in.c.cùm causam quæ.1.c. cum clamor.de testib.l.vbicunque. ff.de interrogat.actionibus.

¶Iudican

4 ¶Iudicantem enim opottet cun-
cta rimari, & ordinem rerum plena
inquisitione discutere. ca. cùm Ioan-
nes. in fine. de fide instrum. c. iudican-
tem. 30. quæst. fin. & quo vultu, qua-
41 ve trepidatione, vel verbis testes de-
ponant, sũmopere est considerandũ
vt si sunt ridentes, vel lachrymantes,
vel tristes, aut pallentes, seu saliuã de-
42 glutientes. Nam ex modo loquendi
facilè deprehenditur falsitas. l. 3. §. 1.
ff. de testib. & cũcta hæc plenè in pro
cessu conscribantur. d. c. cùm causam
43 quæ. 1. &. d. l. 3. vbi optima glo. in ver-
bo, inimicitiæ. ff. de testib. Bald. in. l.
presbyteri. in princi. C. de Episcop. &
cleri. dicit quod pallor, & trepidatio,
44 vacillatio, & mutatio coloris in facie
sunt signa falsi testimonij. Innocen.
& alij in. c. quoniam contra. de proba
ti. Felin. in. c. sicut. num. 16. de re iudi.
Hippo. singu. 103. incip. varietas. Ia-
cob. Sept. in instit. Cathol. c. 62. nu. 7.

ASSERTIO. II.

45 ¶*Bonorum sequestrationem pro heresi*
vera & formata solummodo fieri.

46 QVando reus comprehenditur,
& carceribus sancti Officij
mancipatur, statim fieri debet seque
stratio bonorum illius, ne bona surri-
piantur, vel abscondantur, & penes
aliquam personam idoneam coram
tabellione, & executore ponantur,
quæ persona eorum custodiam & cu
47 ram habeat. Et illa bona quæ seruan-
do seruari non possunt, Inquisitorũ
mandato per custodem vendantur.
l. fin. ff de requirend. reis. & in. l. 1. C.
eod. vbi Salic. & nu. 5. l. si quis contra.
C. de bon. proscrip. instruct. Hispalē.
anno salutis. 1485. alia Abulen. anno
48 1498. alia de Madrid, anno. 1561. c. 7.
&. 8. In omnibus verò casibus, in qui-
bus propter enormitatem delicti bo-
na delinquentis confiscantur, vt in. l.
quis quis. C. ad. l. Iul. maiest. & in Au-
thenti. incestas nuptias. C. de incest.
nupt. & in. l. aufertur. §. in reatu. ff. de
iur. fis. & alijs quàm plurimis cõgestis
per Matth. de Afflict. in constit. Nea-
polita. lib. 1. rub. 2. nu. 15. cum sequẽ.
necesse est in his criminibus quòd
præcedat bonorum descriptio, quæ
est ad confiscationem præparatoria.
Idem meritò dicendum est in crimi-
ne hæreseos, vt expresè decisum est
in. d. instruct. de Madrid. ca. 6. in quã
principialiter nostra fundatur asser-
49 tio. imò in hoc crimine maior ratio
vrget, cum sint ipso iure bona hæreti
ci confiscata. c. cùm secundum leges.
de hæret. in. 6.

50 ¶Ex quibus optimè deducitur bo-
norum sequestrationem, seu descri-
ptionem minimè fieri, quoties Inqui-
sitores contra blasphemos, seu sortile-
gos procedunt, seu contra secundò
nubentes, prioribus vxoribus viuen-
tibus, seu contra clericos in sacris, vel
monachos professos matrimonium
contrahentes, seu contra proferẽtes
propositiones temerarias, vel scanda
51 losas, seu iniuriosas, vel male sonãtes,
& in omnibus denique causis, in qui-
bus non inest de iure bonorum pu-
blicatio, eius præparatoria, quæ est
descriptio, per consequens cessat. Id
etiam iure communi cõprobari po-
test. c. vergentis. ca. excõmunicamus
1. §. damnati. de hæret. cap. super qui-
busdam. de verbo. signific. & in. d. c.
cùm secundum leges. nam ibi hæreti
52 corum bona publicantur. Sed prædi-
cti & alij similes propriè & verè non
sunt hæretici: ergo eorum bona non
debent publicari, neque aliqua opus
est in ijs bonorum descriptione. Quia
dispo-

dispositum in sensu directo, oppositū
arguit in sensu contrario. l.qui testa-
53 mento.§.mulier.ff.de testamen.l.1.§
huius rei. ff. de offi.eius cui mand.est
iurisdict.

ASSERTIO. III.

54 ¶*Hæreticum etiam emendatum coram
Inquisitoribus fidei esse necessario denun-
tiandum, contra nonnullos contrarium te-
nentes.*

55 OMnes Catholici necessario te-
nētur indicare Inquisitoribus
fidei hæreticos, etiam occultos. ca.2.
vbi glo. &. dd. de hæreti. Innocen. in
c.1.num.4.de testib.cogen.S.Thom.
2.2.quæst.70.artic.1.Archid. in.ca.si
peccauerit. num.29.2.quæst.1. Abb.
in. c.1.num.9.de restit. spoliat. Villa-
diego de hæret. q. 6.nume.9.&. q.10.
num.7.Soto de iust.& iure.lib.5.q.5.
art. 2. Castro de iusta hæretic. punit.
lib.2.c.25.Iacob. Sept. in institu. Ca-
56 tholi.cap.18.&.c.42.num.10.& in En
chirid.Inquisi.titul.23.nam pro salu-
te communi vna omnibus debet esse
vigilantia. l.Atriani.l.Manichæos.C.
de hæreti.l.quisquis.§.fin. C.ad.l.Iul.
57 maiestat. Neque caret scrupulo socie
tatis occultæ, qui manifesto facinori
desinit obuiare, vt inquit tex. hoc ver
borum tenore in.c.negligere.2.q.7.
58 & error cui non resistitur, approba-
tur. c. error.83.distin. Quia qui alios
cum potest ab errore non reuocat,
seipsum errare demonstrat. cap.2.de
hæreti. ca. Etsi Iudæos, de Iudæ. Et in
Leuiti.c.5.ibi, nisi indicauerit, porta-
bit iniquitatem suam. Et in Deutero
nomio cap.13.ibi, si tibi voluerit per-
suadere frater tuus, aut filius, vel filia
tua, seu vxor quæ est in sinu tuo, aut
amicus quem diligis, vt animam tuā,
clam dicens, eamus, & seruiamus dijs
alienis, non acquiescas ei, neq; audias
neq; parcat ei oculus tuus, vt miserea
59 ris, & occultes eū. De hac re regulā &
octo ampliationes, & tres fallentias,
in meis specialibus in fidei fauorē in
verbo, accusare. speciali. 3. pleniùs
scripsi, vbi, num.32.cum sequen.con
futaui sententiam illorum, qui asse-
rebant hæreticum emendatū & cor-
rectum non esse coram Inquisitori-
bus fidei denuntiandum, prout te-
nuit Domin.de Soto, de iusti.& iure.
lib.5.quæst.5.art.1.& Mincha.cōtro-
uer.16.nu.4.

60 ¶Ratio autem aduersus prædictos
euidens est, nam hæretici suapte na-
tura sunt callidi, vt inquit Conta. Bru
nen. libr. 1.de hæret.c.7.&.8.& Epy-
phanius, de hæret.lib.1.tom. 3.hære-
61 si.38.& libro.2.tom.1.hæresi.59. Et
hæretici etiam fingunt se esse corre-
ctos & emendatos, vt hoc pacto Ca-
tholicos decipiant, qui bona fide &
synceritate credunt hæreticos iam
esse emendatos (& re vera) non sunt,
cùm peruersi difficillimè corrigan-
tur. l.non omnes.§.à barbaris.ff.de re
milit. l. si aliquid. C. de suscep. & ar-
62 ca. libro.10. nam semel malus, sem-
per præsumitur malus. cap. illo vos.
de pignori. regula semel malus. de re
63 gu. iur. in.6. Et ita qui semel fuit hæ-
reticus, semper præsumitur hæreti-
cus. Bald. expressè in. l.non ignora-
bit.num. 5. C.ad exhiben Alberti.de
agnos. asser. q.25. nume.14. Sed qui
64 nunc est hæreticus, non præsumitur
retro fuisse hæreticus, vt optimè tra-
dit Bal.in.d.l.non ignorabit.nume.4.
quia hæresis est qualitas accidentalis
& non naturalis.

65 ¶Et quanquam huiusmodi hære-
tici essent correcti, nihilominus ni-
mis vtile ac necessarium esse arbi-
tror denuntiandos fore, vt Inquisito
res fidei eos interrogent, quos magi-
stros

ſtros illorum errorum habuerũt, vel
ſuos diſcipulos ante ſuam conuerſio
nẽm docuerũt, vel ſi aliqui amici, vel
familiares ſua peruerſa doctrina fue-
66 runt corrupti. Operationes enim ani
mæ velociores ſunt operationibus
67 corporis, vt Paul. Apoſtol. ait. 2. ad Ti-
mo. cap. 2. & hæreſis, vt cancer ſerpit,
& modicum fermẽtum totam maſ-
ſam corrumpit. 1. Corinth. ca. 5. Sca-
bioſa enim ouis à caulis eſt repellen-
68 da. c. reſecandæ. 24. q. 3. Nam morbi-
da ſola pecus inficit omne pecus. c. ea
quæ. de ſtatu monacho. ca. ſed illud.
45. diſtinct. ca. ſæpe malorum. 28. q. 1.
69 hoc verborum tenore, ſæpe malorum
conſortia etiam bonos corrumpunt.
Vnde Dominus per Moyſen. Num.
16. inquit, recedite à tabernaculis ho
minum impiorum, & nolite tangere
quæ ad eos pertinent, ne inuoluami-
ni in peccatis eorum. Et leproſus ex-
tra caſtra & ciuitatem propter vitan
dam cõtagionem ponebatur, donec
70 mundaretur. Nume. cap. 12. Ideo hæ-
reſis in iure aliquando peſtis appella
tur. ca. accuſatus. §. ſanè ibi, impediri
peſtis. de hæret. in. 6. c. excommuni-
71 camus. 1. §. credẽtes. de hæret. Labes
quoque & prauitas, hæreſis vocatur.
Clem. 1. §. verum. de hæret. Paul. Gri-
llan. de hæret. q. 1. nu. 2.
72 ¶Minimè hac in re omittendum
eſt illud memorabile exemplum. ca.
omnis qui. 24. quæſt. 1. de ſanctiſsimo
illo viro Polycarpo, qui cùm apud
Epheſum balneum lauandi cauſa in-
greſſus fuiſſet, & vidiſſet inde Che-
rinthum hæreticum exire, continuo
non lotus diſceſsit, dicens, fugiamus
hinc, ne & balnea ipſa nos corrũpãt,
in quibus Cherinthus lauatur inimi-
73 cus veritatis. Vitanda enim eſt hære-
ticorum communicatio. nam qui te-
tigerit picem inquinabitur ab ea, &
qui cõmunicauerit ſuperbo, induet
ſuperbiam. Eccleſiaſt. ca. 13. & qui cũ
ſapientibus graditur, ſapiẽs erit: ami-
cus ſtultorum ſimilis efficietur. Pro-
uerb. c. 13. & cum ſancto ſanctus eris,
74 & cum peruerſo peruerteris. Pſal. 17.
inſtar regis Saulis, qui cum Prophetis
prophetabat, & cum iniquis inſania-
75 bat. libro. 1. Reg. cap. 10. ſiniſtra verò
oritur ſuſpicio cõtra aliquem ex mu-
tua communicatione cum malis ho-
minibus. l. ædiles. §. Pedius. ff. de ædil.
edic. l. ſi plures. §. quamuis. ff. de admi
76 niſtra. tutor. & in. c. etſi Iudæos. de Iu
dæis. dicente, illam retributionem ſo
lent impij exhibere ſuis hoſpitibus,
quam mus in pera, ſerpens in gremio
& ignis in ſinu.
77 ¶Vnde text. ſingu. in. c. inter ſoli-
citudines. de purga. canoni. ibi, in pœ
nam autem familiaritatis illrᵃ, quam
cum hæretico ſcienter habuiſſe di-
gnoſcitur: probat magnam ſuſpicio-
nem contra aliquem oriri ex familia-
ritate, & hæreticorum conuerſatio-
ne. Et ita per d. text. tenuit Hoſtien.
in ſumma de hæret. §. qualiter depre-
hendatur. num. 4. Alphon. Guerrero
in theſa. relig. Chriſtianæ. titul. de hæ
ret. num. 9. in fine. Caſtro. de iuſta hæ
78 ret. puni. lib. 2. c. 17. Bal. conſi. 79. vol.
3. vbi cõſuluit quendam Epiſcopum
poſſe torquere aliquem conuerſan-
tem cum hæretico, ſi de hæreſi accu-
ſaretur. Quod conſi. refert. Lud. Car
rer. in pract. crim. folio. 63. vigeſimo
quinto indicio. ſicut contigit duab⁹
ciuitatibus propinquis & vicinis So-
domorum, quæ propter vicinitatem
ſimiliter perierunt. Geneſ. cap. 19. ca.
ſed & cõtinuò. de pœnit. diſt. 1. c. cleri
79 ci. de exceſ. prælato. nam cùm pronio
res ſint homines ad malum, facilius
alliciuntur & trahuntur ad illud, quã
ad bonum. cap. procliuius. 20. quæſt.
3. c. 1. 12. q. 1. [illegible]
80 ¶Simili modo violenta oritur ſu-
ſpicio

spicio contra eum qui nouit aliquem esse in hæresim lapsum, & illum iudici statim non manifestat. Alphonsus de Castro.de iusta hæret. punit.lib.2. c.25.quem refert Iacob. Sep. in institu. Catholi.c.18.num.2.dicens,quòd ex varijs circunstantijs, maior vel mi
81 nor suspicio potest oriri, ex quo sumpta est Inquisitorum fidei consuetudo puniendi, vel saltem reprehendêdi testes tardiùs denuntiantes, nâ ad id quilibet tenetur nulla monitione, seu fraterna correctione præcedente. Villadiego de hæret. quæst. 10. nume. 6. optimè Castro in dict. c. 25. vbi plures rationes & fundamenta scripsit. Iacob. Sep. in institu. Catholi. ca. 42. num. 10. & in Enchirid. Inquisi. tit. 24. nu. 5. & 6. Domin. de Soto, de ratione tegendi secretum. 2. mem. q. 4. Dictum autem Alphon. de Castro iuuatur ex singu. dicto Bart. in. l. vtrû.
82 num. 3. ff. ad. l. Pompe. de parricid dicentis, quòd sciens proditionem contra Principem, vel rempub. si non reuelauerit, pœna capitali est puniendus: quem optimè sequitur Salice. in l. quis quis. in fin. C. ad. l. Iul. maiesta. vbi Angel. inquit, illam opinionem
83 Bart. seruari in practica. Contra eam tenet Hippo. in. d. l. vtrûm. in prin. & in sing. 164. nemo debet. Anâ. in rub. de his qui sil. occid. num. 6. referendo quoddam consi. Bal. quod non reperitur, dicentis propter illam opinionem animam Barto. sepultam esse in inferno. Ioan. de Neuizanis, in sylua nup. fol. 22. Angel. de malefic. verbo, *che hai tradita la tua patria*. in fin. Felin. in cap. de cætero. num. 17. de re iudica.
84 Concludendum igitur cum nostra assertione est, hæreticos etiam correctos, & emendatos esse denuntiandos: quod satis colligitur ex instructio. de Madrid, anno salutis. 1561. ca. 53. in fine.

ASSERTIO. IIII.

85 *Per duos tantùm testes omni exceptione maiores hæresis crimen plene probari contra Hostien. Alberti, & alios.*

86 COMMVNIS. dd. extat opinio, duos testes legitimos, omniq; exceptione maiores, ad integrâ probationem in hoc crimine sufficere. Ioan. Andr Domin. in. c. vt officiû. vbi Philip. Franc. num. 3. de hæret. in 6. Card. in Clem. 1. § verum. eod. titu. Hanc fatentur esse communem Marian. Socin. & Felin. in. c. excommunicamus. 1. nu. 27. de hæret. vbi Ioan. de Anan. nu. 2. Villadiego de hæreti. q. 13. num. 9. Ludo. Carrer. de hæret. nu. 126. Alphon. Guerrero, in thesau. relig. Christ. titu. de hæret. nu. 20. Côrad. Brun. libr. 4. de hæret. c. 9. Nicol. Boet. decis. 341. incip. & videtur. Alhert. de agnos. asser. q. 34. in prin. & in rep. c. 1. de heret. lib. 6. q. 16. num. 4. & 25. Syluest. in summa. verbo, hæresis. 2. q. 4. Villad. de hæret. q. 13. num. 9. Iacob. Sep. in instit. Catholi. c. 50. num. 3. & in Enchirid. tit. 34. num. 4. Palat. Rub. in allegat. heresis. §. 13. Ægidius Bos. de hæret. nu. 4. Anto. Gabriel. in suis communibus opinionibus, verbo, testes duo. pag. 395. Iul. Clar. in pract. §. hæresis. vers. habet etiam per regulam vulgatam, in ore duorum, vel trium testium, stat omne verbum cap. in omni negotio. cap. licet. 1. de testibus.
87 Duo legitimi testes, etiam contra summum Romanum Pontificem vel Imperatorem, in hoc crimine plene probant. glo. 1. in. c. præsul. 2. q. 5. quam pro sing. refert Abb. in. c. tertio loco. nu. 3. de probat. & in. c. si clerici. num. 3. de iudic. & in. c. quoties. in prin. & in. c. super eo. 2. nume. 2. & in c. licet vniuersis. in princ. de testib. in

c.1.nu.5.de procurat.in tep. c. cùm
essfes.nu.16.de testamen.in.cap.per
tuas. vbi plenè Felin. de maiori. &
obediẽ.Petr de Rauen. in alphabe.
aureo.verbo. testis. Anto. Corsetus
in singu, incip. Papa potest. Ægid.
Bos.de hæret.nu.5.& in tit. de cõfes-
sis,in prin.Albert.in.c.1.q. 16. nu.8.
de hæret.in.6.Villad. de hæret.q.13.
nu.9.Decius consi. 100. in causa in-
quisitionis, in prin.& consi 342.Ber
nar.diaz de Luco in practi. capitu.
120.in fine. Anto. Gabriel.in loco su
pra citato.
88 ¶Testes dicuntur legitimi, vel le
galissimi,omniq; exceptione maio-
res, qui aliqua exceptione repelli
non possunt, neq; cõtra eos aliquis
affectus opponi valeat. glo. ordina-
ria,in verbo,maiores. in.c.1.de con-
san.& affinita.quam allegat Bald.in.
l.optimam. C.de contrahen.& com
mitten. stipul. vbi ad id est text. &
glo.& Bal.nu. 8. inquit quòd ille te-
stis est omni exceptione maior, qui
89 omnem friuolam exceptionem su-
peret,&nulla ei exceptio vera,vel le
gitima opponi potest. prædictã glo.
etiã refert Abb.in.c. at si clerici. nu.
32 de iudic.Feli.vbi optimè in. cap.
cùm Ioannes.nu. 44. de fide instru-
men.Hippo.in.l.de minore. §.pluri-
mũ.nu.57.ff.de quæst. Alex. con.70.
nume.12.volum.2.Matth.de Afflic.
in const.Neapol.li.1. rub.79. nu.31.
Pala.Rub.in alleg. hæresis. §. 13. Al-
berti de agnos.asset.q.34.nu.5.Tho.
Gram. cons. 35. in causa magnifici.
nu. 35.Lud. Carter. in pract.fol.72.
nu.26.Fran.Cur.in trac.de testib.nu
me.73.gloss.est similis in verbo ido-
neos,in.§.Item verborum. instit. de
inutil.stipul.alias refert Alex. & Frã.
de Cur. in locis modò citatis. Ideo
meritò superioribus annis fui in hac
opinione per duos testes minores vi
ginti quinq; annis crimen hæresis
non fuisse plenè probatum, cùm in
90 criminalibus minores vigința quin-
que annis,licet aliâs sint idonei, non
tamen sunt legitimi testes.l.3.§.lege
Iulia. ff.de testib.l. in testamentis.ff.
de testam.c.si testis. §. cùm testimo-
niũ.4.q.3.l.3.tit.16.par. 5. Alberti. in.
d.§.lege Iulia.Lanfran. in. c. quoniã
cõtra.§.testiũ depositiones.nu. 142.
de probat.& tres fortassis non suffi-
cerent, vt infra assertione quinta.
91 ¶Neque Promotor fiscalis astrin
gitur probare testes contra hæreti-
cos productos esse idoneos. De iure
enim testes præsumũtur esse omni
exceptione maiores, nisi contrariũ
probetur.glo in verbo, idonei. in.c.
1.de testib.pro qua est tex. in.c.præ-
sentiũ.de testib.l. si quis testibus. C.
eo.vbi dictis testium standum est, si
nihil in corũ personas fuerit obiectũ
nam quilibet bonus & idoneus præ
sumitur.l.nõ omnes.§.à barbaris. ff.
de re milit.l.cùm pater. §. rogo.ff.de
legat.2.c.dudum. de præsump. cap.
vnico.de statuti.in ordi.facien.Bal.in
l. neque natales.nume. 10 C.de pro
bat.Anchar.in clem.1. de concessi.
præben.vbi Ioan.de Imol. nu. 12.la-
tè Fel.in.d.c.dudum.Alciat. de præ-
sump.re.3.præsumpti.3. d.glo.in.d.
c.1.de testib.Sequitur Ioan.de Imol.
in.l.1.§.si quis neget.in fine.ff.quem
admo.testam.aperian. Fran. de Cur.
Iunior.in.d.tract.de testib.nu.75.&
senior cons.56.super processu. Lud.
Carret.in practi.ctim.fol.72. nu. 27.
Thom.Gram.cons.35.in causa mag-
nifici.num.39.Alberti.in. c. 1. q. 15.
num.28.de hæret.in.6.
92 ¶Et ratio prædictæ rationis est,
quia idoneitas est qualitas naturalis
intrinseca, quæ semper præsumi-
tur.auth.contra qui propriam.C. de
non num pecun. c.sicut.1.q.1.glo.

in.l.si verò.§.1.ff.qui sat. dare cogan.
glo.vbi optimè Abb.in. c.fin.de suc-
ces. ab intestat. melior glo.in verbo,
scientiæ. in.c. si fortè. de elect. in.6.
Non verò me latet contrarium te-
nuisse Angel.in.l.tabularum.ff.quē-
ad.testam.aper.quem sequitur Hip
po. & alij ab eo relati.in.l.si quis ne-
que quæstio. nnm.136.cum sequen.
ff. de quæstioni.solutionem, vel po-
tiùs eius reprobationem vide per
Fran.de Cur.Iunior.& Albert. in lo-
cis supra citatis.

93 ¶Hostien. verò in sum.de hæret.
§. qualiter deprehendatur. nu. 4.te-
nuit ad probandum crimen hæresis
duos tantùm testes nō sufficere, sed
tres, vel plures requiri, quia durum
est hominē bonæ famæ duobus tan-
tùm testibus conuictum de tāto cri-
mine condemnari. Cui opinioni ad
hæret Conrad.Brun. lib.4.de hæret.
c.9.& Nicol.Aymer.in direct. Inqui
sit. part. 3. quæstio. 71. Archiep. Flo-
ren.in. 3.part.sum.tit.18.c.2.§.5. Io-
an.de Tabia.in sua summa, verbo, In
quisitor.num.37.dicens opinionem
Hostien.procedere de æquitate.cō-
munem verò opinionem de rigore.
glo.magna.in.5.q.in fine.in.l.1.titu.
26.par.7.dicens, quòd ad minus tres
testes in hoc crimine requiruntur:
quia de maiori præiudicio agitur,
quàm in alio delicto. Alberti. de a-
gnosce.asser. q. 34. nu. 5.inquit opi-
nionem Hostien.seruari in practica,
& ea communiter Inquisitores fidei
94 vti, & nō communi opinione. Idem
Alberti in repe.c.1.q.16.num. 12.de
hæret.in.6.opinionem communem
sibi non placere affirmat, referendo
præfatum dictum Hostien. pro quo
solet allegari text.in.c.excommuni-
camus. 1. §. adijcimus. de hæret.ibi,
tres aut plures boni testimonij vi-
95 ros. Sed ille.§.adijcimus, loquitur do
inquisitione generali, quam Inqui-
sitores visitando suas prouincias per
tres, vel plures testes in hæresibus in
quirendis informationem recipiūt,
& non de probatione particulari, de
qua est nostra quæstio.

96 ¶Vehementer illud contra com-
munem Doctorum sententiam, &
in fauorem Hostien. vrget. Nam in
causis fidei testium tantùm dicta, &
non eorum nomina reo publicātur,
tacitis etiam omnibus circunstan-
tijs, quibus de testibus reus suspicari
possit, eorum dicta eduntur & pu-
blicantur. c.fina.de hæret.in. 6.præ-
sertim quando testium & accusan-
tium imminet periculum, vt ibi di-
97 citur. Et idem est in alijs quibuscun-
que delictis, quando hoc periculum
inest. Ioan. Andr.in.c.quoniam fre-
quenter.in prin. vt lite non constet.
tex.in.c.præterea.2.vbi Abb.nu.4.&
7.& alij, de spōsali. reperto. Inquisit.
verbo, nomina. versi. ex prædictis.
98 Cessante etiā omni periculo hodie
nomina testium publicare minimè
tenentur Inquisitores, pro vt per ex
trauag. Innocētij sexti.ibi, sanè volu
m⁹, vt nomina tā accusantiū prauita
tē hæreticā, quàm testificātiū super
ea, nullatenus publicentur, propter
scandalum, vel periculū, q̃ ex publi-
catione huiusmodi sequi possit. Quā
extrauagantē refert Nico. Aymeric.
in direct. Inquisit. part.1.in fi. Et Pet.
Paul.Parisi cons.2.vol.4.Iaco.Sep.in
Enchiri.Inquisit.tit.35.nu.15.& Re
pert. inquisit.verbo, nomina.versic.
nunc videndū est. Et expressè cautū
est in instruc. Hispalen. anno Virgi-
nei partus. 1484.& in alia Mantuæ
Carpentanæ, vulgo Madrid, anno
1561.cap.31.quia semper imminere
periculum præsumitur, & vt maior
99 testificandi contra hæreticos auda-
cia & securitas testibus tribuatur,
nomina

nomina testium reis occultari solet, eisq; integra defensionis facultas tollitur: ac proinde diminuta & trūcata est reorum defensio.

100 ¶Quonam ergo pacto delatus, in carceribus secretis detentus, amicorum, & consanguineorum suorum, atq; procuratorum solatio & cōsilio destitutus, defectus & obiecta aduer sus testes obijcere poterit, cùm eorum nomina ignoret? Si fotte sunt eius inimici, vel criminosi, vel infames, vel excōmunicati, vel aliàs inhabiles. Nam in tam graui crimine, in quo omnia pœnarum genera cōcurrunt, videlicet, excōmunicatio, bonorum publicatio, personæ relaxatio, perpetua sua & suorum infamia. c. ad abolendam. c. excommunicamus. 2. in prin. & in. §. fin. de hæret. c. super quibusdam. de verb. sig. c. cùm secundum leges. de hæret. in. 6. maiores probatiōes, quàm in alijs

101 criminibus sunt necessariæ, vt inquit Oldra. consi. 210 incip. regularis habet traditio. Bal. in. l. fin. nu. 4. C. de probat. dicens pleniores probationes esse necessarias, vbi maiores sunt condēnationes. Idē Bal. & glo. in l. in bonę fidei. C. de reb. credit. Alber. de agnos. assert. q. 34. num. 24.

102 ¶Neque erit temerarium asserere testes, quorum nomina non publicantur, respectu rei non esse omni exceptione maiores, cùm nō possit delatus propter ignorantiam, aduersus eos aliquid obijcere: siquidē illi dicuntur omni exceptione maiores (vt superius dictum est) qui aliqua exceptione repelli non possunt, & sic propter omissam iuris solennitatē, quia eorū nomina non exhibētur, minus possunt opponi crimina defectus & obiecta. cap. qualiter & quādo. 2. §. deber. de accusat. Abb. in

103 c. olim. nu. 8. eo. tit. sed postea quàm verba dictæ extrauag. Innoc. 6. consideraui. ibi, & adhibeatur dictis huiusmodi testium nihilominus plena fides, ob id paratus sum palinodiam recantare: nam vt inquit Tullius in Philippicis, posteriores cogitationes solent esse sapientiores. Verùm meo tenuissimo ingenio, nō auderem in tam graui crimine truncata atque diminuta rei defensione duobus tātùm legitimis testibus quempiam condemnare: sed opinionē Hostiē. tanquā æquiorem ipse sequerer, nisi delatus esset malæ opinionis & famę vel alia adminicula contra eum con currerent, quo casu communis Doctorum opinio esset tenenda.

104 ¶Pleriq; tamen arbitrantur illam solennitatem, quæ in reproductione testium adhiberi solet, quòd testes reproducantur, & in iudicio ple nario coram Inquisitoribus, ac duabus personis religiosis examinentur. c. vt officium. §. vetum. de hæret. in. 6. & in stru. Toletana. c. 14. supplere solemnitatem aliam omissam de nō exhibendis nominibus testium in eorum publicatione, qui sanè, meo iudicio, hallucinantur, ex eo quòd solennitas omissa est de ordine substantiali iudiciario. vt in d. cap qualiter & quando, & illa solēnitas de religiosis personis, vt experientia docet, parum, vel nullius est effectus. Nā ea solet communiter esse hominum conditio in sua assertione, vel insi-

105 ciatione vera vel falsa persistere, & satis dicitur lucta capere qui voluntatem suam adimplet glo. in. l. Paulus. 1. ff. de solut. gloss. fina. in l. fina. ff. de condic. caus. dat. l. 3. l. eum qui. ff. de probat. maximè vbi periurij periculum vertitur. l. eos qui diuersa. ff. de fal. authen. de testib. §. qui verò collat. 7. Et illa solen nitas in omnibus alijs etiam causis

poterit adhiberi,Bal.in.l.nullum.nu
106 me.5.C.de testib. prębens iudicibus
consilium, quod in causis arduis &
pōderosis testes examinētur coram
aliquibus fide dignis personis. Abb,
in.d.c.cum causam.Alex.in addit.ad
Bart.in.l.1.§.si quis neget.ff.quem-
ad.testam.aper. Boer. Decis.1.num.
51.Fran.Mar.decis.900.incip. quæri
tur.parte.1.

107 ¶Testes verò in iudicio sūmario
recepti minimè probant, nisi repro-
ducantur in plenario, prolata iā sen-
tentia interlocutoria ad probandū
l.si quando.C.de testib.c.veniens.2.
c.cū in tua.de testib. Bar.in.l.marit⁹.
nu.3.&in.l.fi.nume.8.ff.de quæstio.
Abb.in.c.si clericus.num.15.de foro
compet.Boet.decis.43.nu.3.Hippo.
sing.95.& singu.580.incip. acta fa-
cta in iudicio summario. Alberti.la-
tissimè omniū. de agnos. asser.q.34.
nu.16.eum sequen.&in.c.1.de hæ-
ret.in.6.q.16.nu.17.Villadie.de hæ-
ret.q.10.Iac.Sep.in instit. Catho.ca.
62.nu.16.&in Enchiri.tit.35.nu.10.

108 ¶Vsque adeò id verum esse cen-
seo, qnòd neque operatur indicium
testis non reproductus.Bal.in.l.iube
mus.nu.4.C.de proba.Bar.in.d.l.ma
titus.nu.3.&in.d.l.fi.allegando ad
hoc.l.si quis adulterium.ff.de adult.
Sali.in.l.fina.C.de quæsti.Inno.in.c.
per inquisitionem.de electio.Alber.
de agnos.asser.q.34.nu.9 Sed sum-
ma cura aduertendum est in repro-
ductione testium, vt prudenter &
cautè ipsi examinētur, & quòd prio-
ra testimonia eis non ostendantut,
sed saltim summatim prius repetant
testes quicquid de re illa fuerunt te-
stificati. Nam ex eorum variatione,
seu contradictione, vel trepidatio-
ne discretus & circunspectus Inqui-
sitor facilè suspicari poterit, quanta
fides eis est adhibenda, & an aliqua
falsitatis suspicio subsit intelligatur.
109 Quæ omnia in actis processus con-
scribantur, quia fidei eorum detrahi
tur,& non est parua suspicio de men
dacio.l.2.in fine.ff.de testibus.c.si te
stes.§.qui falsò, vel variè.4.quæstio.
tertia, docet Bartolus in dicta lege
fina.numero tertio.ff.de quæstion.
Felinus in cap.cùm in tua.nume.4.
de testib.Boeri.decis.108.Iaco.Sept.
110 in Enchirid.tit.35.num.10. Hoc pa-
cto testes esse mendaces deprehen-
duntur,si obliti eorum quæ prius di-
xerunt,diuersa prioribus loquantur.
Nam iuxta vetus prouerbium, men
daces memores esse oportet, licet
posteriori, & non priori dicto stan-
dum sit.cap.accusatus.§.licet.de hę-
ret.in.6.Ioann.Nicol.de hæret.not.
13.Alberti.in.c.1.quæst.16.num.79.
de hæret.in.6.& de agnos.asser.quæ
stio.34.nume.41.fatetur hanc esse
communem opinionem. Couarru.
libro.2.resolut.ca.13.nume.9.decla-
rando.d.§.licet.

111 ¶Nulli iudicum, præcipuè Inqui
sitorum fidei, liceat testes pro ratifi-
catis à reis haberi, nec tres monitio-
nes solitas, & testium publicationē
omittere, quamuis delati plenè &
sponte delictum sint confessi: quia
sæpe solent suas reuocare confessio-
112 nes, & processus, & testificationes
absque fide & probatione, vt supe-
tius dictum est,remanent.Id meritò
ea potissimum ratione fieri non de-
bet, quia rei in causis criminalibus
113 defensionibus renuntiare nequeūt,
maximè si pœna corporali sunt ple-
ctēdi.glo est sing.communiter rece-
pta.in.l.pactū inter hæredem.in ver
bo, cū liceat.ff.de pact.quā pro sing.
allegat. Bart. in. l.qui vltimo suppli-
cio.in fi.ff.de pœn. Ias.in.l.si quis in
conscribendo.num.18.C.de pact.&
in Authen.iubemus.nu.7.C.de iudi.

Felin.

Felin.in.c.ſi diligenti. nu. 3. de foro compete. & in. c. cùm dilecti. de accuſat. vbi octo fallentias ad eam ſcripſit. Refert etiam Hippol. in. l. 1. §. ſi quis vltrò. nume. 63. & in. l. vnius. §. cognituram. nu. 56. ff. de quæſtio. & in pract. crimi. §. examinanda. num. 4. Ludo. Carrer. de hæret. §. circa igitur. num. 70 Thom. Gram. voto. 7. in cauſa nobilis. nu. 6. Iac. Sep in inſtit. catho. c. 62. nu. 38. & in. c. 26. nu. 29. & in enchirid. titu. 35. nu. 11. pro qua eſt ſing. tex. in. l. non tantum. ff. de appellat. Sed text. videtur contra ſupra dicta, vt in. c. vt inquiſitionis. de hæret. in. 6. ibi, non obſtantibus

114 appellationibus, vbi tollitur appellationis remedium, quod eſt quædam naturalis defenſio. Abb. in. c. 1. nu. 2. de reſcrip. Felin. in. d. ca. ſi diligenti. nu. 7. Primum tenendum eſt, nam ſolutio omnibus notiſsima eſt.

ASSERTIO. V.

115 *Hæreſis crimen tribus tantum minus idoneis teſtibus plenè nõ probari. cõtra Fra. de Aretio. & Alberti. & Lud. Carrer.*

PVlchrè inquit iureconſultus Arcadius in. l. ob carmẽ. §. fin. ff. de teſtib. quòd non iad multitudinem teſtium reſpici oportet, ſed ad eorũ mores, dignitatem, & autoritatem. c. in noſtra. de teſtib. c. ſi teſtes. §. in criminali. 4. quæſt. 3. Bal. in. l. teſtium. num. 21. C. de teſtib. & in. l. in bonæ

116 fidei. nu. 10. C. de teb. credit. dicens duos teſtes omni exceptione maiores multis ſuſpectis præferri, & paucos nobiles multis ruſticis, & duos Cardinales multis pannoſis clericis. Vnde inquit ipſe Bal. in. c. ad noſtrã. in prin. de probat. quòd neq; in cauſa criminali, nec ciuili ardua, plurimi teſtes infames, vel minus idonei plenè probant, neque numerus eorum defectus ſupplet, allegat rex. in

117 c. licet cauſam. §. quãquã. de probat. Dictũ Bal. ſequitur Iaſ. in. l. 1. in prima lectura. nu. 68. C. de ſum. Trin. & ſid. cath. & in auth. ſi verò nume. 6. C. de iudi. Felin. in. c. teſtimonium. num. 5. de teſtib. Decius in. d. c. licet cauſam. nu. 8. & in cõſi. 133. viſo proceſſu. nu. 3. Hippol. con. 109. audito. nu. 5. & in tub. C. de probat. nu. 312. & pract. crimi §. expedita. nu. 82. & in ſing. 437. in cauſis, & ſing. 477. in teſtibus. Ruinus, conſil. 149. volu. quinto. Anton. Gab. de teſtibus. cõcluſione. 6.

118 ¶Neq; prædictis obſtat glo. ordinaria. in. l. 3. in verbo, numerus. ff. de teſtib, quæ in cauſis ciuilibus, & non in criminalibus, intelligenda eſt ſecundum Bal. in. d. c. ad noſtram, & doctores ſuperius citatos. & Bart. in l. excuſantur. nu. 7. ff. de excuſa. tutot. Fran. Squilla. de fide catho. ca. 34. Pal. Rub. in alleg. hæreſis. §. fina. optimè Hippol. in. d. ſing. 477. & in pract. §. expedita. num. 82. Thom. Gram. deciſ. 11. num. 2. & conſi. 26. in cauſa matrimonij. nu. 50. & Fran. de Curte. de teſtib. concluſ. 16. Alex. conſi. 4. nume. 10. vol. 6. Socin. Iunior. conſi. 146. in cauſa turbatæ poſſeſsionis. nu. 15. vol. 1. Neq; huic cõ-

119 cluſioni aduerſatur tex. in. c. in fidei fauorem. de hæter. in. 6. quia ex eius tenore apparet, quòd vltra numerum teſtium, aliæ præſumptiones ſunt neceſſariæ. ibi, ex numero teſtium, & perſonarum qualitate, & alijs circunſtantijs. &c. Noſtra verò aſſertio loquitur quando tantùm ſunt tres teſtes minus idonei contra Fran. de Aretio. in. c. ſi. de teſtib. & Albert. de agnoſ. aſſer, quæſt. 34. num. 3. & Lud. Carrer. de hæret. §. circa igitur. num. 52.

ASSERTIO. VI.

120 *Per testes singulares hæresis crimẽ non plene probari contra Iac. Butrig. Bal. Salic. ac plures alios, dicentes in genere probari. Quam sanè probationem ad pœnam delicti ordinariam prorsus esse reiiciendam.*

NOtissima est iuris regula, testes singulares in omnibus causis tam ciuilibus, quam criminalibus plenam probationem non facere. c. bonæ. 1. §. contra verò. de electio. c. cùm Ecclesia Sutrina. §. nos igitur. de cau. possess. & prop. c. licet causam. §. quanquã. de probat. ca. cùm dilecti. de accusat. ca. nihilominus. vbi glo. & Archid. optimè. 3. q. 9. l. qui falsa, vel varia. ff. de test. Et ratio est, quia non est contestatio inter eos, nec numerus, nec pluralitas respectu vnius actus, cùm singuli diuersa, vel separata dicãt, facit eos cõtestari. Ob id meritò tantùm probant mille testes singulares quantum vnus testis, imò
121 si est singularitas obstatiua minus probant mille, quàm vnus: nam dictum vnius debilitat dictũ alterius. Bald. in l. iurisiurandi. nume. 4. C. de testib. & in l. de quibus. in fine. ff. de legibus. Ias. in repet. l. admonendi. num. 256. ff. de iureiuran. Alex. consi. 19. in his quæ in themate. num. 22. vol. 4. & consi. 81. eo. volum. Decius consi. 189. in casu proposito. num. 8. & consi. 310. visis diligenter. num. 7. & consi. 534. procedendo breuiter. num. 12. Paul. Paris. consi. 57. volum. 1. Hippoly. consi. 109. audito & intellecto. nu. 3. & in sing. 114. incip. vulgatum. Nicol. Boer. decis. 341. & videtur. num. 2.

122 ¶Tria sunt in testibus singularitatum genera, quatũ vna est singularitas obstatiua, alia subalterna, alia adminiculatiua, id est, quòd aliquandò singularitas est cùm contrarietate: vt si vnus ait, alter negat quo casu dictũ vnius dictum alterius debilitat. Aliquãdo cum diuersitate, quo casu dictum vnius non infringit dictum alterius, imò adiuuat, si vnus testis deponat de vno actu possessionis, alius de alio. Interdum est cum connexitate, vt puta si vnus deponit de veritate facti, alius de fama, ista etiam singularitas adiuuat. Ita singulariter in effectu docet Bald. in cap. licet causam. num. 11. de probat. & in d. l. de quibus. & in ca. bonæ 1. de electio. & in l. 1. testium. C. de testib. num. 9. & nu. 14. Subtiliter mo-
123 re suo decem prædicamenta in exponenda singularitate testium refert, quòd optimè declarat Cæpola consi. ciuili. 3. in ordine. nu. 9. & Aymõ. Craue. de antiquit. tempor. par. 4. nu. 157. Felin. in. c. licet ex quadã de testib. nu. 2. & Decius in. d. c. licet causam. nu. 7. Albert. in. c. 1. q. 16. nu. 61. de hæret. in. 6. Fran. de Curt. de testib. nu. 92. optimè Fran. Blan. in. l. fi. ff. de quæstio. nu. 366.

124 ¶Testes verò contestes & nõ singulares in dubio præsumuntur, ita in casu dubio eorum dicta interpretari tenemur. Inno. in. c. qualiter & quando. 2. de accusat. Bal. in. d. l. de quibus. Ias. in. l. finali. nume. 14. C. de bon. possess. cont. tab. Abb. in ca. cùm Ioannes. nu. 6. de fide instrum. Alex. consi. 146. vol. 5. Aymõ. Craue. consi. 78. num. 9. & consi. 151. nume. 15. Albert. in. c. 1. q. 16. nu. 57. de hæret. in. 6. Fran. de Cur. de testi. num. 28. & 73. Ratio est, quia non præsumitur pluralitas actuum, l. fina. C. si
125 cert. petat. l. omnium. vbi optima glo. C. de testam. cap. in præsentia. §. vetum. 2. vbi. dd. de probat. & etiam quia testes, si id cõmodè fieri potest, ad concordiam sunt reducendi. cap.

cùm

126 cùm tu.de testi.c.periculose. vbi op-
tima glo.de pœnit.dist.1.Bal.in.c.si.
in fine.de cõsuet.Ias.in.l.interposi-
tas.nu.3.C.de transa.& in.l.si is qui
pro emptore.nu.10.ff.de vsucap.in.
l.3.§.ex cõtrario.nu.87.ff.de acquir.
possess.Hippoly.sing.418.incip di-
cta testium.& sing.571.incip.audiui
semel.Ideo testis non dicitur singu-
laris quãuis alios contestes non alle-
get,& dicat de presentia aliorum nõ
recordari.Paul.Castrẽ.in.l.fin.in fi-
127 ne.C.de bono.possess.secum.tab.Fe
lin.in.d.c.licet ex quadam.nume.2.
Alex.cons.185.vol.7.Carol.Ruin.
cõs.36.vol.4.Hippol.qui alios refert.
sing.401.incip.nescio aliquem.Simi
li modo testes dicuntur contestes,&
non singulares,quãdo in facto prin-
cipali,in quo negotij substãtia prin-
cipaliter consistit,cõcordant per ea-
128 dem,vel æquipollentia verba, licet
in alijs discordent.c.nihil obstat nar
randi diuersitas.de verb.signifi.l.qui
sententiam.C.de pœnis.l.quicun-
que.§ idcirco.Vbi Salicet.C.de hæ-
ret.glo.in verbo.substantia.in.c.du
dum.de conuers.coniug.glo.in ver-
bo.Vacillasse.in.c.cum ecclesia Su-
trina.de caus.possess.&.propri.Bal.
in.d.l.testium.nume.13.Ias.in.l.quæ
extrinsecus.num.5.ff.de verb.oblig.
cũ alijs à me relatis in speciali meo.
204.incip.testes singulares.nume-
ro nono.

129 ¶Sed Anto.de Butrio.& Abb.in.
d.c.nihil.num.2.dicunt, quòd si est
quæstio de probandis verbis formali
bus alicuius propositionis, per eadẽ
verba formalia, & non æquipollen-
tia, testes testificari tenentur alio-
quin non probant.Alex.in addit.ad
Bart.in.l.testium.§.ideoq;.ff.de te-
stib.Fran.de Curte.de testib.num.
24.Ias.in.l.fin.num.18.C.de bonor.
possess.secun.tab.Nicol.Verardus
in Topicis iuris.in loco ab æquipol-
lentibus.vbi allegat Bal.in.c.bonæ.
r.de electio.idem tenet Catalian.
Cotta.in memorabilib.suis verbo,te
stis.Albert.in.d.c.1.q.16.num.42.&
de agnos.asser.q.34.num.47.vbi al-
legando quoddam cons.Domini.de
S.Gemini.130.in ordine,per supradi
130 cta affirmat,vnum meo iudicio, sa-
tis stupendum,quòd ad probandam
propositionem aliquam hæreticam,
si testes in verborũ forma sunt diuer
si,quia non testificantur per eadem
verba formata, non plenè probant,
quia est de verbis quæstio.idem te-
nuit in dicto tractatu de agnos.asser.
131 q.35.num.7. Quam sententiam,sal-
ua summa eius autoritate, tanquam
falsam reijciendam prorsus censeo,
nam virtus & substantia verborum
nõ in eorum cortice, vel superficie,
sed in sensu & intentione consistit.
cap.intelligentia.capit.præterea.de
verb.sign.ca.Marchion.1.q.1.& nõ
sunt verba intelligenda Iudaicè,sed
Iuridicè,vt Baldi verbis vtar in.l.qui
cunque.colum 6.C.de ser.fugit.quẽ
refert.Ias.in.l.non dubium.nume.
28.C.de legib.nam Iudæi nimis in-
hærent cortici verborum & literæ.
Et nihil refert vt docet iuris regula,
quòd aliquid ex æquipollentibus
fiat.l.mulier.ff.ad Trebell.l.si mater.
C.de instit.& substit.sub cond.
fact.ea denique est natura verbo-
rum æquipollentium.l.2.C.de vsu-
cap.pro empto.capit.licet ex qua-
dam.de testib. Quare meritò testes
non dicuntur singulares, si in effe-
132 ctu & verborum substantia concor-
dant,quamuis verbis vtantur diuer
sis, veluti si duo testes producti,
vnus dicat audiuisse Titium dicen-
tem indulgentias summorum Pon-
tificũ nullas esse, alter verò eodem
tẽpore & loco audiuisse affirmet di-

ctum Tirium dixisse nullam vim & virtutem summorum Pōtificum indulgērias habere. Huiusmodi enim restes concordes,& contestes in probanda dicta propositione hæretica sunt & nō singulares, per.d.l.qui sententiam. &.c.nihil. & per alia iura superiùs relata. Imò quādo testes vno
133 eodemq; præmeditato sermone testificantur, præsumuntur suspecti.l. 3.§.1. ff.de testib.Abb. in.d.ca.nihil. nume.3.Hippo.latè in rub. C.de probat.num.358.cum sequent.Fran.de Cur.de testib.num.29.

134 ¶Nostram igitur assertionēm, testes videlicet singulares,& varios,crimen hæresis non plenè probare, tenet Ioan.Andr.in.c.vt officium.§.1. in prin.de hæret.in.6.Bal.in.l.ob carmen.§.fin. ff.de testib.Anto.de But. in.c.veniens.1.de testib.& in.c.cum oporteat.de accusat.Card.in Clem. 1.§. verùm de hæret.Conrad.Brun. de hæret. libr.4.c.9.Pala.rub.in allegat.hæresis.§.12.Alexan.consi.19.in his quæ in themate.num.22. volu.4. & consi.72. &.100.super primo. nu. 6.vol.1.Paul.Parisius consi.2.volu.4. Abb. consi.42.volu.1.Hippo.consi. 90. audito.num.7.Nico.Boer. decis. 342. Hanc fatetur communem esse opinionem Pala.Rub.in allegat.hæresis. §. 12. Albert. de agnos. asser.q. 34.num. 9. Latiùs in.c.1.q.16.nu.49. de hæret. in. 6. Iul.Clar.in pract.crimin.§.fina.q.53.versicul.dixi etiam. Boer. decis. 342.& videtur.nu.2.qui respondit fundamētis contrariæ opinionis.Iacob.Sept.in institut. Catholi.c.62.num.18.&nu.25.affirmat hanc opinionem seruari in practica. & in.c.50.nume.1.& in Enchiridio. Inquisit.titul.37.Mincha. de successio. crea.libr.1.§.4.nu.45. Nicol.Aymeric.in director. Inquisit.part.3.q. 72.vbi literas Papæ Clementis, Ale-
135 xandri, & Vrbani.4. summàtim refert.Ratio est, quia si in alijs criminibus testes singulares non probant, à fortiori in crimine hæresis, in quo vberiores probationes sunt necessariæ,tum propter truncatam, & diminutam reorum defensionem, cùm nomina testium non publicentur: tum etiam quia in hoc crimine omnia pœnarum genera concurrunt, vt superius abunde retuli.num.100. part.2.

136 ¶Illa tamen hoc in loco doctrina Ioan. Andr.communiter recepta obliuioni minimè tradenda est. in.c. vt officium.in prin.de hæret. libr.6. quem sequitur Domini. ibi in.§.verum. nume. 6. Anto.in.c.cum oportet.de accusat.Oldrad.consilio.120. Abb.consi.42.incipi.ex multis cogitatis, vol.1.& dixit communem Pala.Rub.in allegat.hæresis. §.12.Iaco. Sep.in institu.Catho.c.50. in princi. & Iul.Clar.in practi.crim.§. fin.q.53. versi.dixi etiam, in fine. quòd etiam si fama delicti simul cum testibus singularibus cōcurrat, nihilominus hæresis crimen nō plene probatur. Hu-
137 ius rei ratio euidēs est, quia in criminalibus ex pluribus imperfectis probationibus, nō fit vna integra & perfecta probatio.glo.est sing.in verbo. illorum. in.c.veniens.de testib. Gandin in rub. de præsumpt. & indicijs. Bald. in. c.1. de appellat.vbi optimè Decius nu.21. Idem Bal.in.l.2.§.1.ff. de excusat.tutor.& in.l.si quis ex argentarijs.§.1.ff.de edendo.Hippol. in rub.C.de probat.nume.310.& in consi.20.in hac præsenti.nu.48.quo casu locum non habet vulgata iuris regula,singula quę nō prosunt,multa collecta iuuant.l.rationes.l.instru
138 menta. C. de probat.quod longè aliter est in ciuilibus causis.glo.sing.in verbo. legitimis testibus in.l.2.ff.de excu-

excusat.tutor.glo.in verbo.numer°. §1n.l.3.ff.de testib.glo.fin.in.c.cũ cau sam. de probat. de quib° plenius per Deciũ, & Hippo. in locis paulò ante citatis, & per Franc.de Curte.de testib.nu.92. cum sequen. pluta enim imperfecta, nõ faciunt vnum perfectum.l.vnica.C.qui nume. tutel. se excus.l.fi.idem cum eodem.ff.de iut. omni.iudi.

139 ¶Contrariam verò sententiam tenuere plures iuris professores, neq; numero, neq; authoritate proximè dictis inferiores, videlicet, quòd ad probandum aliquem esse hæreticũ in genere, sufficere per testes singulares probare diuersas illius hæreses: veluti si quispiam dixerit audiuisse Luthetum dicentem, nõ esse obediendum Papæ: alius testis inquit eundẽ dixisse vota castitatis neminem obligare, & alij de alijs diuersis hæresibus quòd tales testes singulares probant in genere illum esse hæreticum. Hãc tenuit opinionem Iacob. Butrig.in l. Atriani. C.de hæret.Bal.in.l.actor. nu.4.C.de probat.dicens, quòd si volo probare aliquem esse hæreticum in genere, produco duos testes, vnus deponit de hæresi in vno articulo fidei, alter de alio articulo: isti testes probãt identitatẽ generis per diuersitatem specierum. Idem Bald. in l. vnica.in fine. C.qui num.tutel.se excus.hoc verborum tenore ait. Si vn° testis dixit aliquem esse hæreticum, quia audiuit eum dicentem, nõ credo in vnum Deum: & alius dixit, nõ credo in Catholicam Ecclesiam, isti testes plenè probant, quia sunt contestes in genere. & in.l.actor.nume. 4. C. de probat. & io. c.cum omnes. nume.28.de constit.ibi, sufficit probatio generalis ad probandum quẽ esse furem manifestum, vel hæreticũ: quia omnes hæretici caudas ha-

140 bent ad inuicem colligatas. Sequitur Salice.in.l.quicunque. C.de hæret.Ioan.Imol.in.d.c.cum oportcat. Anan.in.c.1.nume.7.in fine.de hæret.Decanus Segouien.de hæret.ca. 12.Ias.in repet.l.admonendi.nume. 156.ff. de iureiuran. Felin.in.c.licet ex quadam.in fine de testib.Decius in.c.licet causam.num.7.de probat. Alexan.consi.141. & consi.72.num. 4.vol.1.Calcan.consi.19. Hippo.cõsi.1.nume.28.&.41. Aymon. Crauc. consil.78.plenius in libr. de antiqui. tempot.parte.4.§ sed enim.num.11 Anton.Gab.in comm. opinio. titul.

141 de testib. conclusi.2.nu.40. Et hanc fatetur esse communem Anto. Gome.libr.3.resolut.c.12.nume.12. Albert.in.d.c.1.q.16.num.51.affirmat hanc opinionem in actu practico seruari: ratione huius conclusionis assignans, quoniam omnes hæreses con nexæ sunt, & inuicem colligatæ.ca. excommunicamus. 1.de hæret.c.accusatus.eo.tit.in.6.

142 ¶Diutius hac in re mecum cogitaui, quo nam pacto prædicta cõclusio, tanto egregiorum Doctorũ suffragio munita, esset intelligenda. Iure optimo dicere possem, quod Labeoni Celsus iureconsultus respondit, dicens, aut non intelligo quid sit, de quo me consulis, aut valdè stulta est consultatio tua, vt ipse refert in.l. Domitius Labeo.ff.de testam. Dicere profectò vellem, in quo distet hæreticus in genere ab hæretico in specie, cum impossibile sit quempiam esse hæreticum in genere. Nam indi

143 uiduum, vt Petrus, vel Ioãnes genus esse non potest, cùm indiuiduum sit collectio proprietatum, quæ alteri non conuenit, & de vno tantum prędicatur, vt ait Philosophus in lib. prędicabilium.c.de Specie. Probatio verò in genere, Petro, vel Ioanni, qui

sunt species, minimè nocet: sequere tur igitur quòd Petrus, vel Ioannes, tãquam genus, per probationem in genere factam damnarentur, quod est ineptissimum & absurdũ. Quia hæreses in specie, & in errore alicuius articuli fidei sunt probandæ, ac in specie simili modo testes testificari tenentur. Ideo opinionem dicentium per testes singulares probari aliquem esse hæreticũ in genere, falsa summa eorum authoritate, somnium & chimeram esse arbitror, præsertim quòd probatio in genere nullo modo inueniri potest, vt concludit Deci. in rub. de probat. num. 3. in decretal. Boer. in. d. decis. 342. optimè fundamentis contrariæ opinionis respondet. In probãda igitur hæresi à regulis iuris communis nõ est recedendum, imò in hoc crimine veriores probationes quàm in adulterio, vel furto, vel alijs criminibus requiruntur, propter grauitatem delicti, & pœnarum, & truncatam atq; diminutam reorum defensionem.

145 ¶Ex supradictis redditur dubia opinio Reuerendiss. ac meritiss. D. Episcop. Pacen. in Enchirid. Inquisit. tit. 37. nu. 8. in quo loco inquit, quòd si testes de eadem hæresi sunt cõcordes, fed eam quisque audiuit in vario loco & diuerso tempore, si alioqui sunt fide digni, credendum est eis, & plenam probationem faciũt. Quæ opinio periculosa mihi videtur cùm testes loco, & tempore sint singulares, vt fuerunt testes deponẽtes cõtra Susannam. c. cum causam. 1. de testib. c. nihilominus. 3. q. 9. ca. de parentela. 25. q. 6. Bart. in. l. si plures. in prin. ff. de iniurijs. Bald. in. d. l. testium. num. 14. Alex. consi. 94. viso processu. volu. 6. Fran. de Cur. de testib. num. 106.

146 ¶Deducitur etiam ex supradictis falsam esse opinionem Alberti in repetit. c. 1. q. 16. nu. 62. de hæreti. in. 6. dicentis, tres testes singulares ad cõdemnatiõe in crimine hæresis sufficere, nam ex pluribus diuersis, nunquam resultat vnum integrale. l. sancimus. §. si quis autem. C. de donat. l. vsuræ. C. de vsur. & plura imperfecta non faciunt vnum perfectum. l. vnica. quæ ita firmatur. C. qui num. tu. tel. se excus. l. si idem cum eodem. ff.

147 de iurisd. om. iudi. Huic proxima est iuris regula, quòd probatiões in sua specie imperfectæ, in criminalibus ad plenam probationem nõ coniunguntur. glo. sing. in verbo, illorum. in. c. veniens. 1. de testib. Bart. in. l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de eden. Fran. à Ripa in. l. admonendi. nume. 209. ff. de iureiurã. Alberti de agnos. asser. q. 25. nu. 21. & q. 35. num. 8. Latè Decius in. c. 1. num. 21. de appella. latius Hippo. in rub. C. de probat nume. 309. cum sequen. Dixit esse communem opinionem Iac. Sept. in Enchirid. inquisit. tit. 34. nu. 3. & in institu. Catho. c. 50. nu. 2. Antonius verò Gabriel in communibus conclusionibus. titu. de testib. conclus. 2. latissimè omnium. dd. 21. casus cum. 12. fallentijs congessit, in quibus testes singulares plenè probant.

148 ¶Neque prædictis obstat. l. 2. C. de hæret. ibi, qui leui argumento à iudicio Catholicæ religionis: quæ lex in suo intellectu censetur difficilis, ex eo quòd probare videt, quòd qui leui argumento à fide Catholica deuiat, iudicatur hæreticus. prædictam legem allegat glo. 2. in. c. 1. de hæret. exponens leui, id est, tenui argumento. & glo. in verbo, vehementem. in. c. literas. de præsumpt. dicẽs, quòd ex leui causa probatur quis hæreticus, quantum ad hoc vt suspect⁹ de hæresi habeatur, & procedatur

contra

contra suspectum: sed non vt condé-
mnetur de hæresi. Allegat etiam Inno
cen. in. c. sicut. 1. de simo. quòd leuia
signa sufficiunt ad præsumendum ali-
quem hæreticū. Sed illa signa opor-
tet plenè probari. Ioan. de Anan. in
rub. de hæret. num. 3. allegando. d. l.
2. & Ioan. de Fantu. in. c. qui hæreti-
ci. 24. q. 3. inquit, quòd illud quod in
d. l. 2. dicitur leui argumento, expo-
nendum est, id est, probabili, & quod
de facili appareat, ita vocatur leue
argumentum propter leuem proba
tionem. Ioan. Anan. in. c. excommu
nicamus. 1. §. adijcimus. nu. 4. de hæ-
ret. Ægid. Bos. in practi. titu. de indi-
cijs ante torturam. nume. 22. Alber-
ti. in. c. 1. q. 13. nu. 18. cum sequen. de
149 hæret. in. 6. refert plures intellectus
ad. d. l. 2. tandem inquit esse verum
intellectum, quòd qui motus aliquo
leui argumento, id est, ratione, vel
fundamento non subsistenti, & for-
san fatuo, à fide Catholica deuiat nō
est hæreticus. Sed verus sensus, qui
in praxi in sacrosancto Inquisitionis
foro passim seruatur. ad. d. l. 2. & ad
dictum Inno. in. d. c. sicut. 1. est, quòd
sufficit quem leui argumento de hæ
resi esse suspectum, vt contra eū pro
cedatur ad inquirendum, vel purga-
tionem faciendam, seu ad pœniten-
tiam iniūgendam: nō tamen ad pœ-
nam delicti ordinariam ponendam.
150 Nam si in alijs criminibus necessa-
riæ sunt ad condemnationem pro-
bationes luce clariores. l. fi. C. de pro
bat. l. ad dictos. C. de appellat. c. sciat
cuncti. 2. q. 8. à fortiori in probandis
hæresibus clariores & vberiores re-
quiruntur probationes, cùm de ma-
iori agatur præiudicio, & omnia pœ
narum genera in hoc crimine con-
currant, quas plenè & eruditè con-
151 gessit Bal. in. l. 1. num. 7. C. de summ.
Trinit. & fide Catholi. Anan. in. c. ex
communicamus. 1. §. credētes. à nu.
3. vsque. 12. de hæret. Iac. Sep. in En-
chirid. tit. 67. Fortalitium fidei. lib. 2.
consideratione. 11. Et in hunc mo-
dum. d. l. 2. & dictum Innocē. intelli-
gunt. Abb. Feli. & alij in. d. ca. literas.
Oldra. consi. 210. Domin. in. c. vt of-
ficium. §. verum. nu. 6. de hæret. in. 6.
Franc. in. c. accusatus. nu. 3. eo. tit. &
lib. Ioan. Imol. in Clem. 1. in fine. de
hæret. Villadieg. de hæret. q. 13. nu.
9. Contra. Brun. de hæret. lib. 4. c. 9. Pa
la. Rub. in allegat. hæresis. §. 12. Al-
ber. de agnos. asser. q. 25. nume. 21. &
plenius in. c. 1. q. 13. nu. 18. Ægid.
Bos. in pract. tit. de heret. nu. 5. Ludo.
Carrer. de hæret. §. circa igitur. num.
51. Matth. de Afflict. in constit. Sici-
liæ lib. 1. rub. 1. nume. 58. Iul. Clar. in
pract. §. hæresis. versi. habet etiam. &
in. §. fin. q. 6. vers. item scias. Iac. Sep.
in instit. Catho. c. 50. num. 3. & in En
152 chirid. inquit. tit. 34. nu. 6. in quo lo
co doctissimè, more suo, inquit. d. l.
2. in codicibus vulgatis esse depraua
tam, & in libris emendatis verba di-
ctæ legis esse, hæreticus est qui vel
paululum à Catholica declinat fide,
vel qui ab orthodoxa fide nimiū de-
clinat, id est, hæreticus qui hacas Ca
tholicæ fidei paululum, vel nimium
fuerit transgressus. Qui sanè sensus
& litera mihi placet, quia illic non a-
gitur de probanda hæresi, sed de dif-
finitione hæretici.

ASSERTIO. VII.

153 ¶ *In negotijs fidei, socio criminis etiam sine tortura, fidem esse adhibendam, contra nonnullos contrarium tenentes.*

Socius & particeps criminis re-
gulariter ad testimonium nō ad-
mittitur. ca. veniens. 1. de testib. c. 1.
de confessis. c. si testes. §. item liberi.
4. q.

4.q.3.l.1.§ diu⁹ Antoninus.ff.de quę
154 stio.l.fina.C.de accusat.l.quia liberi.
C.de testib. nisi in crimine læsæ ma-
iestatis diuinæ, aut humanæ, & in a-
lijs casibus relatis per glossas &. dd.
in inribus modo citatis. Et in his cri-
minibus exceptis, socio criminis nõ
creditur contra socium eiusdem cri
minis, nisi dictum sunm dixerit in
tortura. glo.in verbo, palam.ibi, nisi
in casibus modo notatis, & tũc cùm
tormentis fortè. in.l.3.§. lege Iulia.
vbi Bald. ff. de testib. Idem Bald. in.l.
1. nume. 5. in fine.ibi, cùm tormen-
tis adhibetur istis testibus fides. C.
de summa Trinita.& fide Catholi. Sa
lic.in.l.fina.in fine.C.de accusat. Te-
nuit expressè id Rapha. Fulgo. con-
si. 173. in causa inquisitionis.in prin.
Hippo.consi.109.incip.audito & in-
tellecto.num.13.qui loquitur in cri-
mine hæresis. Idem in.l.fina.nume.
16. C. de sicar.& in pract.§. diligen-
ter.nume.62.&.83.&in.§. expedita.
nume.84.Quod dixit esse indubita-
tum, etiam in criminibus exceptis.
Ægidius Boss. in practi.titu.de indi-
155 cijs ante torturam. nume. 151.& de
tortura testium. nu.3. Contrarium,
& meritò tenuit Villad.de hæret.q.
13.nume.15.Anto. Gom.lib.3.reso-
lut.c.12.nume.16.& Iacob. Sept.in
instit. Catho.c. 61.nu.3.dicẽs, quòd
consuetudo & vsus iudiciorum di-
ctam opinionem nõ admittit, nisi te
stis sit vilis, & vacillet. Idẽ Iac.Sep.in
tractatu contra Zanchinũ.c.2.dicẽs,
in crimine hæresis socium criminis
ad testimoniũ, vt faciat indiciũ esse
admittendum, etiam si nõ torquea-
tur, quia plus credendum est sponta
neo testi, quàm coacto, & opinio cõ-
traria omni ratione caret.

ASSERTIO. VIII.

156 *¶ Testem falsum in crimine hæresis ad
veniam nullo modo esse recipiendum, sed pœ
na talionis plectendum.*

ID etiam cautum erat in Deutero.
c.19. & in Daniele.c.13.text.sing.
in.c.satis hic.33.q.5.ibi, qui testimo-
nio falso cuiquam nocuerit, ius sit
occidendi, eadem plecti iubetur pœ
na qua fuerat (si verum esset) ipse ple
ctendus.c.hæc imago. ea.causa &.q.
l.1.§. præterea.vbi latè Hippo. ff.de
sicar. ibi, vel falsum testimoniũ do-
lo malo dixerit, lege Cornelia de si-
carijs tenetur, quam legem pro sin-
gulari allegat Anto. Corset. sing.in
verbo, testis falsus.l.qui falso.vbi glo.
ff.de testib.Bal.in.l.presbyteri.num.
10.C.de Episco.& cleri.vbi ad id alle
gat. glo.sing.in.c.1.2.q.3. Pulchrè in
157 l. data opera.nu.20. C. de his qui ac-
cus. non poss. Idem Salicet.in.l.2.C.
de reb.credit.Ias.in.l.etsi legibus. nu
me.6. C.si cont.ius vel vtili. publi.&
in.l.diuus. ff.de re iudica.Ægid Boss.
de falsis. nume.138.& nume. 169.c.
sicut. vbi latè Felin.not. 3.num.2.de
testib.Idem Bal.in.c.1.§.homicidiũ.
de pace iura.firman.Anan.in.c.1.nu
me.7.de crim. falsi.glo. sing.in.ver-
bo, puniendi.in cap.nihilominus. 3.
q.9. vbi ad id allegat text. in dict.ca.
hæc imago. 33. q. 5. optimè Ias.in.§.
item si quis postulante. nume.64.in
stit.de actionib. Alex.consi.55.vol.7
Hippol. in.l.qui falsam.in fine.ff de
falsis. Ludo.Carrer. de hæret.§.mo-
do qualiter. nu.29. Felin.in ca.sicut.
nu.2. de testi.l.regia.taurina. 83.vbi
plenè interpretes Hispani, pręsertim
Iacob. Sep.in instit.Catho.c. 62.nu.
33. vbi allegat instructionẽ.4. Tole-
tan.c.11.Idem in Enchirid. Inquisit.
tit.38. vbi nu.3. allegat cõstitutionẽ
Papæ Leonis decimi, in qua decretũ
est testem falsum, qui Innocentẽ op
ptimere tanquam hęreticum voluit
relin-

relinquendnm esse curiæ seculari.
158 Hanc faretur esse communem opinionem Socin.consi.185.lib.2.&Couarru. in. c. quamuis pactum.de pactis.in.6.parte.1.§.7.num.6.vbi optimè Bernar.Diaz,in pract.cano.c.87. meritò eodem supplicio falsus testis puniendus est,quo reus erat puniendus, si verum esset eius testimoniũ, & patiatur id quod frarri suo facere voluit. Neque ad gremium Ecclesiæ recipiẽdus est, petens veniam, sicut hæreticus pœnitens, sed tanquam
159 impœnitens puniendus. Ratio autẽ singularis est, nam si is contra quem falsum testimonium protulit veniã illius criminis, quod non commisit, petere minimè poterat, eadem ratione falsus testis veniam petens audiendus nõ est,in hoc præcipuè grauissimo falsitatis crimine, in quo cõtra nequissimos homines, qui (prætextu religionis) propter odium & vindictam propriam, innocentes & Catholicos in sacrosancto & inuiolato Inquisitionis foro infamant, armanda sunt iura (vt verbis Imperatoris Constantini vtar) & acrius in eos & seuerius procedendũ, vt qualia testis falsus fecit, vel facere tentauerit, talia patiatur.l.3.C.de Episco. audi.c.1.23.q.5.& curiæ seculari tradendus est, si super hæresi formata
160 deposuit,vt in.d.c.satis. Et vrget maior ratio pœnæ talionis in hoc crimine, quàm in alijs, cùm in eo testium nomina non publicantur. c.fina.de hæret.in.6.& daretur maior occasio ferendi falsum testimonium. Quæ pœna locum habet, etiam si accusatus con fuit punitus: nam illud fuit præter intentionem testis & per accidens, quod non mutat naturã subiecti.l.naturaliter. §.apum. ff. de acquiren. rerum

ASSERTIO. IX.

161 ¶ *Maiorem fidem primo testimonio corã iudice, quàm secundo contrario, etiam in articulo mortis, in causis fidei esse adhibendam contra Conrad. Brun. Hippol. & alios.*

SI testis in crimine hæresis testimonium coram iudice protulit, & postea in articulo mortis illud reuocat, priori testimonio stãdum est, vtpotè iurato, & solenni, & coram iudice facto. Bart.& cõmuniter omnes in.l.eos qui diuersa. num. 4.ff.de fal. Bald.& Salicet.in.l.nullum.C.de testib.Bart.Roma.& Ioan. Igneus in l.si quis ingrati.§.si quis moriens.ff. ad Syllania. Abb. & Decius in.c.per tuas.de probat.Felin.in. c. literas.nume. 20.de præsumpt.& in cap.exhibita. in princip. de homici.Boer.decisio. 180. Hippol. in pract. §. restat. nume. 3. Alberti. in cap. 1.de hæret. in.6. quæst. 16. nume.72. Iacob.Sep. in instit. Catholi.c.62.num.29.& in
162 Enchirid titu. 36.in prin. Hanc dixit esse communem opinionem Couarru. lib. 2. resolutio. c. 8.& Iul.Clarus in pract. crim. §. fina.quæst 53.vers. quartus est casus. Contrariũ tenuit in specie Conrad. Brun de hæret. libro.4.c.9.& Hippo.consi.109.incip. audito & intellecto. defendendo quosdam ciues Mirandulenses accusatos de crimine hæresis. in quo consilio non fuit memor allegare pro sua opinione text. in.c.accusatus.§.
163 licet.de hæret.in.6. Sed rectè intellectus ille textus procedit, quando secundum testimonium fuit etiam iudiciale, de quo est casus expressus in c.literas.de præsumpt.vbi glo.& docentes, quod vtique latius in specialibus meis, speciali.206.exposui.

ASSER-

ASSERTIO. X.

¶ *Verba omnino dubia, vel ambigua po-*
164 *tiùs in sensum Catholicum, quàm hæreticum*
sunt exponenda.

OPtimè hanc assertionem expli
cat Alberti. in rub. de hæret. in
6. q. 13. nume. 19. melius de agnos. as-
ser. q. 7. per totam quæstionem. &. q.
24. num. 28. &. q. 29. num. 19. &. q. 25
nu. 17. &. q. 33. num. 23. quod intelli-
gendum est quando verba omnino
sunt dubia, secus si secundum cum-
munem sensum sunt hæretica, nam
iuxta communem intelligendi sen-
sum sunt exponenda. ca. ex literis. 1.
de sponsal. l. Labeo. ff. de supellect.
legata. l. librorum. §. quod tamen
Cassius. ff. de legat. 3. l. cùm dela-
tionis. §. asinam molendinariam. ff.
165 de fun. instruct. Vnde pulchrè & eru
ditè inquit doctissi. Melchior Cano,
de locis Theologicis. lib. 12. c. 11. ni-
hil tam absurdum dici, aut excogita
ri poterit, quod si in aliquem sensum
fictum detorqueas, verum non sit,
ac rationi tam humanæ, quàm diui-
næ consonum. Veluti in illa proposi
tione, Christus est creatura, quæ est
hæretica, vt in concilio Niceno, & in
alio sensu, quatenus homo est, cense
tur Catholica: sed quia absolutè pro-
lata habet sensum hæreticum, iudi-
candus est hæreticus qui eam protu
lisset. Quia hæretici verba sua ambi-
guè & versutè proferre solēt: vt opti
mè declarat Frater Bunderius à Gā-
dauo, de modernis hæreticis. titu. 4.
artic. 12. & tit. 26. art. 1. dicens, quod
instar anguillæ per caudam hæreti-
cus labitur. Quæ omnia copiosè à
nobis superius scripta sunt in prima
parte. nume. 201. &. 366. cum sequē.

ASSERTIO XI.

166 ¶ *Consultorum suffragia non esse decisi-*
ua, sed tantùm consultiua, contra Alberti.
& alios.

PErmulta de hac re superiùs in pri
ma parte huius tractatus. nume.
409. cum sequē. scripsimus, quæ hoc
in loco non sunt repetenda, contra
Alberti. dicentem Consultorū suffra
gia esse decisiua: quia cōtra eum est
expressa instructio de Madrid, anno
1561. c. 66.

ASSERTIO XII.

167 ¶ *Inquisitores fidei contra blasphemos &*
sortilegos procedere, regulariter non valent.

ID probat cap. accusatus. §. sanè, de
hæret. in. 6. ne per alias occupatio-
nes negotium fidei impediatur. qui
text loquitur in sortilegijs & diuina
tionibus non sapientibus hæresim
manifestam, alioquin ad Inquisito-
res pertinet cognitio & punitio. Ve-
luti si quis consulat dæmones, vel re
sacra ad sortilegia vtatur, vt notant
glo. &. dd. in. d. §. sanè. verbo saperēt.
de quo optimè Fran. Squill. de fide
Catholi. ca. 12. Domini. consi. 51. in-
cip. quidam Sacerdos Matth. de Af-
flict. in constitu. Siciliæ lib. 1. rubr. 1.
nume. 17. Alphon. à Castro, de iusta
hęret. punit. cap. 13. Albert. in. c. 1. q.
10. nu. 10. de hæret. in. 6. & de agnos.
asser. q. 11. num. 3. & sequen. vbi ple-
nè & eruditè explicat & limitat. d. §.
sanè. &. d. glo. &. q. 23. in princ. meli⁹.
nume. 68. Iul. Clarus in pract. verbo,
blasphemia. in prin. Paul. Grillan. de
sortile. q. 10. nu. 18. Villadieg. de hæ-
ret. q. 9. num. 6. Iac. Sep. in instit. Ca-
tholi. c. 60. num. 6. & in Enchirid. tit.
11. Sylua Nuptia. lib. 4. num. 126. Co-
uarru. in. c. quamuis pactum. part. 1.
§. 1. num. 10. de pact. in. 6.

168 ¶ Eadem ratione idem dicendum
est

eſt de blaſphemijs hæreticalibus, ſeu
hæreſim ſapientibus, quarum cogni
tio & punitio ad Inquiſitores fidei
pertinet per rationem tex. in. d. §. ſa-
nè. Caſtro de iuſta hæret. puniti. lib.
1. c. 12. circa finem, ibi, blaſphemia
autem, quę habet quandam cum hę
reſi vicinitatem, vel connexionem,
hæc meritò ad Inquiſitores pertinet
vt de illa inquirant, iudicent, & pu-
niant. Cardi. in Clem. 1. §. ſanè. de v-
ſuris. Fran. Squillacen. de fide Catho
li. ca. 16. Alberti. de agnoſ. aſſer. q. 6.
nu. 24. & q. 22 nu. 63. & q. 27. vbi ple
niſsimè omnium per totam quæſtio
nem. & q. 36. num. 18. Matth. de Af-
flict. vbi ſupra. num. 53. Iac. Sep. in in
ſtitu. Catholi. c. 8. num. 8. & in Enchi
rid. tit. 9. Conrad. Brun. de hæret. lib.
5. c. 20. optimè Couarru. in. c. quam-
uis pactum. de pact. in. 6. parte. 1. §. 7.
nu. 8. & ſequen. vbi pulchrè pragma
169 ticas Caſtellæ, & leges regias decla-
rat: dicens, hanc blaſphemiam eſſe
apoſtaſiæ crimen, & quòd verba hæ-
reticalia aduerſantur confeſsioni fi-
170 dei. Plerunque tamē in ſacroſancto
Inquiſitionis foro ſolet in dubium
verti, quæ blaſphemiæ dicantur hæ-
reticales, vt earum cognitio ad In-
quiſitores pertineat, praxis verò cō-
munis iuri & rationi conſona rece-
pit illa verba, abnego Deum, nō cre-
do in Deum, Hiſpanè, *deſcreo de Dios,
no creo en Dios, reniego de Dios, o reniego de
la Fe, o de la Cruz, o Chriſma que tengo en la
frente, o reniego de la puridad de nueſtra Se
ñora.* Nam verba hæc dicuntur hære
ticales blaſphemiæ, & de ijs Inquiſi-
tores cognoſcunt, quia habent ſigni
ficationem infidelitatis, & fidei ab-
negationem, & directè opponuntur
171 fidei cōfeſsioni. Alię autem blaſphe-
miæ, videlicet, *peſe a Dios, por vida de
Dios, voto a Dios, malgrado aya Dios, o de-
ſpecho de Dios.* Et ſimiles non ſunt hæ-
reticales, quia fidei confeſsioni non
opponuntur, quamuis abſolutè ſint
blaſphemiæ, quia negant aliquid in
Deo, quod ei conuenit, aut tribuūt
aliquid Deo, quod ei nequaquā con
uenit: harum punitio ad iudices or-
dinarios pertinet. ca. 2. de maledicis.
c. non ſolùm. 11. q. 3. Scripſit S. Tho-
mas. 2. 2. q. 13. art. 1. & in quolibeto.
9. art. 14. & Caſtro in d. c. 12. Soto de
iuſti. & iure. lib. 8. q. 2. art. 3. Syluester
& alij ſummiſtæ in verbo, blaſphe-
mia. in prin. Bart. in. l. item apud La-
beonem. §. ait prætor. ff. de iniur. Lu-
do. Carrer. de hæret. §. circa ſecun-
dum. Iaſ. in. §. item ſi quis poſtulan-
te. num. 57. & ſequent. inſtitu. de a-
ctionib. Matth. de Afflict. in conſtit.
Sicilię. lib. 3. rub. 54. Caſſaneus conſi.
1. Nicol. Boer. deciſ. 301. Thom. Grā.
deciſ. 50. incip. Marcus Spatanus, vbi
bene examinat illa verba, *Deſpetto de
Dio,* an ſit blaſphemia. Bernar. Diaz,
in pract. c. 103. & Alberti. Iaco. Sept.
& Couarru. in locis ſupra citatis, vbi
referunt quandam conſtitutionem
Papæ Leonis. 10. cōtra blaſphemos:
in quibus locis concludunt calorem
iracundiæ non excuſare blaſphemū
172 à pœna, præſertim Alberti. in. d. q. 27
nu. 3. Aliâs nullum homicidiū eſſet
puniendum, quia plerunque iracun
dia committitur, vt dicit Decius in
l. quicquid calore iracundiæ. ff. de re
gul. iuris. Contrarium tamen vide-
tur diſponere in inſtruct. Hiſpalen.
anno. 1550. c. 4. ibi. *En blaſphemias di-
chas con enojo, no ſe entremetan los Inquiſi-
dores,* quæ inſtructio in blaſphemijs
non hæreticalibus eſt intelligenda,
vt ſuperius dictum eſt.
173 ¶ Etiā ab Inquiſitoribus fidei pu-
nienda eſt blaſphemia hæreticalis
ſub conditione prolata, prout ſolet
communiter proferri (vt puta) non
credo in Deum, niſi te percutiam,
aut

aut veritatem dico: quia sub hac forma non allegat Deum in testem, sed potius eius nomen blasphematur, vt ait Couarru. supra in loco citato. Vel meliùs dicendum est, quia hæc
174 blasphemia conditionalis habet in se puram implicitatem affirmatiuâ, videlicet, quòd si ad occidendum illum opus fuerit in Deum non crederе, paratus est id libenter facere: & ita ineſt deprauata voluntas, ſicut in ſimili ſolemus dicere, quòd in actu conditionali eſt voluntas de præſenti. l. 2. vbi glo. ff. de cõtr. emptio. quæ eſt notanda declaratio ad notiſsimâ iuris regulam, quòd ea quæ ſunt in conditione, nõ ſunt in diſpoſitione:
175 quia conditio nihil ponit in eſſe. l. qui bus diebus. §. fina. l. qui hæredi. ff. de cond. & demonſtr. l. is damnum dat.
176 §. quod pen det. ff. de regu. iur. Pœna blaſphemantis eſt, ſi perſona eſt vilis & abiecta, flagellis cedendus eſt cũ publica pœnitentia, in publico ſpectaculo, lingua ferro, vel ligno comprehenſa, cum abiuratione de leui, & ad triremes pro grauiblaſphemia poterit cõdemnari. Iul. Clarus in. d. §. blaſphemia. in fine. Si nobilis, pœna pecuniaria condemnandus, & in monaſterium ad certum tempus de
177 trudendus. Ex conſuetudine verò blaſphemandi creſcit pœna, vt notant. dd. ſupra citati, præſertim Iaco. Sept. in. d. c. 8. nume. 14. & in. d. titu. 9. num. 4. vbi ait aliquando blaſphemum ad triremes eſſe damnandum quæ omnia iudicantis arbitrio relinquuntur, in lege veteri erat pœna mortis, vt Leuit. cap. 24. ibi: Qui blaſphemauerit nomen Domini, morte moriatur: & de iure ciuili eſt eadẽ pœna, vt in Authen. vt non luxur.
178 homi. contra natu. in princ. col. 6. Et quòd propter blaſphemos fames, terræmotus, & peſtes ſint in terris. l. 2. ti tu. 28. part. 7. De iure verò canonico mitius cum blaſphemis agitur. c. 2. de maledi. d. Authen. &. c. ſi quis per
179 capillum. 22. q. 1. Eſt etiam acerrimè procedendum contra execrabilem conſuetudinem, quæ irrepſit in Regnis Aragoniæ, & Valentiæ, iurandi per membra Dei, quæ eſt magna blaſphemia, & per membra Chriſti, quę eſt grauis irreuerẽtia, vt optimè ſcripſit Albert. in. d. q. 27. nam diſsimulare non debemus illius opprobriũ, qui probra noſtra deleuit in cruce. c. in nõnullis de Iudæis. Et ſecundũ ſuperius dicta eſt intelligenda. 5. inſtruct. Hiſpalen. c. 4. & alia apud Madrid. 1561. c. 65. Meritò Inquiſitores Fidei de his blaſphemis hæreticalibus cognoſcunt, quia ex eis magna
180 hæreſis ſuſpicio oritur. Nam non ſolùm contra hæreticos, ſed etiam cõtra ſuſpectos de hæreſi, etiam ex leui & modica ſuſpicione Inquiſitores procedunt. c. accuſatus. de hæret. in 6. ibi, leuis & modica ſuſpicio. ca. vt officium. eo. titu. & lib. ibi contra in famatos & ſuſpectos, Fran. Squillac. de fide Catho. c. 26. Iac. Sept. in inſti tu. Catho. c. 49. nume. 20. Alberti. de agnoſ. aſſert. q. 22. nume. 63. melius quæſtione. 34. num. 46. Ideo blaſphemantis intentio inquirenda eſt, & ſi per eius confeſsionem conſtat de errore, verè hæreticus eſt, & hæreticorum pœna puniendus.

ASSERTIO. XIII.

181 ¶ *Inquiſitores fidei poſſe contra infideles nõ baptizatos dogmatizantes, ſeu eorum iuriſdictionem impedientes, vel prophanos ſuos ritus publicè celebrantes, rectè procedere. cõtra Iac. Sept. & alios.*

182 De infidelibus dogmatizãtibus eſt glo. ſingu. in verbo, hæreticum.

cum.in clem.vnica.§.fin. vbi Card. num.10.de vsuris.Ioan.An.in.c.non contra Christianos.de heret.in.6.vbi ad id allegat quasdam summorum Pontificum extrauagantes. Villadie. de hæret. quæst.9. in fine. Contra. Bru. de hæret.lib.4. cap.2. & plures alij à me supra nu.554.& sequent. part.1. relati.vbi de receptatoribus, & impedientibus sancti Officij iurisdictionem plenius dictum est. contra Bart. Socin. consil. 119. præsupponitur. volum.4.& contra Iac.Sep.in instit. cath.cap.35.num.8.& in enchirid. tit.17.num.2.

ASSERTIO. XIIII.

Qui in carcere pro hæresi detentus seipsum occidit, eius tanquam impœnitens imago relaxanda est.

183 QVod dictum vsque adeò verum esse censeo, etiam si delictum suum reus confessus fuisset, & se pœnitere affirmauerit.c.Iudas. c. nihil. de pœnit.distin.3.hoc verbo ū teno re:Nihil Iudæ profuit egisse pœnitētiā,per quā scelus corrigere non potuit.Nostrā assertionē probat.l.3.§.1. ff.de bon.eorū,qui ante sen.mor.sibi consci.glo.sing.vbi Bart.in. l. fin.C. de iure fisci.lib.10.Alberic.in rub.ff. de bon.eorum,qui ante senten. Villadieg.de hæret.q.22.in prin. Couarru.li.2.resolutio.c.2.in fine.Iac.Sep. in instit.catho.c.17.num.16.& in enchrid.tit.62.nu.10.Ias.& alij in .l.2. C.qui testamen.facere poss. Decius cons.438.Pau.Paris.cons.155. vol.4. Latè Ioan.Agneus in.l.1.§.si tibi manus.nu.16.ff.ad Syllania.l.24.titu.1. part.7.l.9.titu.13.&.l.fin. titulo. fin. 184 vers. *todo hombre que se matare*.lib.8. ordina.Istius delinquentis imago(vulgò *statua*) relaxanda est, vt notant Ioan.de Imola in.l. defuncto. ff. de pub.iudicijs.& Villadieg.& Couarru. in locis modò citatis,vbi affirmāt hæredes posse innocentiam rei purgare, quòd furore vel mentis alienatione defunctus se occidit, quod sanè probationis genus difficillimū esse arbitror.

ASSERTIO. XV.

185 *Captus pro hæresi, fugiens à carceribus neque pro conuicto,neque pro confesso ob id damnandus est.Contra nonnullos contrariū tenentes.*

IN omnibus alijs delictis, citra crimen hæresis,fugiens à carcere, in quo inclusus erat, pro conuicto habendus est, & crimen illud fateri videtur.l.in eos. ff. de custo.reorum glo.& Bart.in.l. milites agrū.§. pe.ff.de re milit.Ias.in.l. admonēdi. nu.90.& in repet.nu.172. ff.de iureiurā.vbi latè Fran. Curtius, nu.169. Hippol.in practi.crim. §. diligenter. num.46.& in.§. attingam.num.44. & in rub.C.de probat.num.262.Optimè Nicol.Boer.decis.215.incip.an tequā veniā. Quinq; notandas ampliationes,& sex limitationes scripsit Pet. Dueñas in regul 392.incip. 186 fuga quæ fit ex carceribus,quod merito limitandū est, nisi pro hæresi sit captus qui fugit,qui pro conuicto habēdus non est,sed fustibus, vel alijs pœnis puniendus pro criminis qualitate,vel contra eum,si capi noo poterit,tāquam contra contumacē hæreticum procedendum eo ordine 187 quo contra absentes de iure procedi tur.Nihil enim commune habet hæresis cum fuga vel effractione carceris: nam si effractor carceris pro confesso haberetur, reconciliandus & absoluendus esset, & petere veniam

astringeretur de hæresi, quam nunquam fuit confessus. Ideo potius isti fugitiui, vel effractores carcerum, quàm hæretici sunt censendi. ita satis eruditè tenuit Iac. Sep. in instit. cath. c. 16. n. 12. & in tractatu aduersus Zanchinum. c. 8. contrarium tenuit & minus benè Io. Nicol. de hær. notab. 6. & Io. de Anani. in. c. excommunicamus. 2. nu. 3. de hæret. & Camillus Campegius in addi. ad Zanchinum. tit. de hæreti. c. 10.

ASSERTIO. XVI.

¶ Qui errores hæreticos eorumq; impiam credulitatem confitetur, cum habitu & carcere perpetuo ac bonorum confiscatione, abiuratis primo erroribus publicè reconciliandus est, contra Cardi. Ancharra. & alios dicentes bona recuperari.

188 HÆc Assertio tam iuri, quàm rationi vsuique communi consona est, quam probat. c. ad abolendam. §. præsenti. &. c. vergentis. iuncto. c. excommunicamus. 2. §. fin. de hæreti. c. super quibusdam. de verb. signi. c. vt commissi. §. necnon. c. cū secundum leges. de hæret. in. 6. cle. 1. §. duro tamen. de hæret. c. conuenientibus. c. quotiens. c. si quis Episcopus. c. saluberrimum. 1. q. 7. c. ego Berengarius. de consecra. dist. 2. auth. Gazaros. C. de hæret. l. fin. C. ad.

189 l. Iul. maiest. in struc. Abulen. anno salutis nostræ. 1498. c. 5. & in stru. Hispalē. anno. 1484. c. 4. Ratio est quòd hæreticus qui hæresim atq; impiā credulitatem cōfitetur, si pœnitere & abiurare paratus est, pœnam mortis euitat: quia Ecclesia nulli ad se reuertenti claudit gremium suum. l. fin. in fine. C. de summ. Trin. & fide catho. l. Manichæos. C. de hæret. c. super eo. de hæret. in. 6. c. quicūcamus. 42. dist. c. reuertimini. 16. q. 1. non tamen in totum hæreticis ignoscitur, sed in du

190 ri sacco, qui habitus est pœnitentiæ, duplici cruce signatus, ad perperuū carcerem cum confiscatione bonorū damnandi sunt, vt iuribus paulò ante citatis decretum est, ad eorum correctionem, & aliorum ædificationem & terrorem, vt alij eorum exēplo perterriti, à similibus arceantur. c. clericos. in fine. de cohabita. cleri. & mulier. l. aut facta. §. fin. & l. capitalium. §. famosos. ff. de pœnis. l. 1. C. ad l. Iul. repetun. & vt impij & malè meriti in egestate & penuria laborent. verba sunt. l. bona fide. ff. depositi. l. quisquis. C. ad. l. Iul. maiest. ibi, vt his in perpetua egestate sordentibus sit mors solatium, & vita supplicium. Plures alias rationes scripsit Alfon. de Castro. de iusta hæret. punit. lib. 2. capitulo. 5. & Iac. Sep. in insti. catho. capitu. 9.

191 ¶ Etiam si hæreticus filios habeat catholicos, eius bona confiscantur, auth. Gazaros. C. de hæret. glo. in. d. c. vergentis. alia in. d. ca. cùm secundū leges. Contra. Brun. de hæret. lib. 5. c. 5. Pala. Rub. in rep. c. per vestras. de donat. inter vir. & vxo. §. 72. num. 15. Hanc fatetur esse communem. Iac. Sep. in instit. catho. c. 9. num. 2. etiam si conuertantur hæretici, & ad fidem catholicam redeāt, bona non recuperāt. Dominic. in. d. cap. accusatus. §. si verò. nu. 5. & in. d. c. cùm secundum leges. nu. 4. vbi optimè Perusin. in fine. Ludo. Carrer. de hæret. §. modò qualiter. nu. 16. Ægid. Boss. de hæret. nu. 18. Contra Brun. de hæret. lib. 5. c. 6. Paul. Grillā. de hæret. q. 6. Iac. Sep. in instit. cath. c. 46. num. 5. & in. c. 9. num. 8. vbi hanc testatur esse communem. pro qua est instruct. Hispalen. capitulo. 3. & 7. Alia Cordub. posita in fine instructionū sanɫi Offi-

cti Officij.cótra Anchart. in.c.accu-
satus.§.sanè de hæret.in. 6.& Card.
in clem.2.num.6.eo.tit.& Iul. Clar.
in pract.crim. §. hætesis. versic. sed
quæto.in fine.vbi falsò refert esse cõ
munem opinionẽ, quòd hęreticus,
qui ad fidem conuertitur, recupe-
rat bona, allegar consil. Pauli Paris.
185.volum.4.
192 ¶Non parua inter iutis professo-
res solet esse cõttouersia vsq; ad quẽ
terminum & tempus hæretici cun-
uersi tecipiẽdi sunt.Abb.in.c.ad abo
lendam.nu.5.de hæret. pet tex. ibi,
si continuò post deprehensionẽ er-
rotis spontè redietint, à contrario
sensu notat, quòd ex interuallo non
est admittendus. Vnde falsò opina
tur Paul.Grillan.hanc opinionem es
se communem.de hærer.q.5.quia
idem Abb.sibi contrarius, in.c.excõ
municamus.1.num..10. de hæret.al
legando glo.in.c.pen.eod.titu. dicir
quòd etiã post senrentiam possunt
hæretici redire ad fidem, & sunt ad
mittendi,& pœnã telaxationis eua-
dunt.Sequitur Anan.ibi.nu.7.Card.
in.d.c.ad abolendã. in ptin. Sylue-
ster in verbo,hæresis.1.q.12. Albet-
tin.in.c.1.q.12.nu.8.de hæret.in.6.
Ludo.Catret.de bæret.§.modò qua-
liter. num.13.Bonifac. de Vital de
hæret.q.r.nu.11.Optimè Lud Cat-
rer.de hæter.§.fin.Matthæ. de Affli.
in consti.Neapo.tir.de hæret.nu.36.
Nico Boer.decis.343.incip.& vide-
tut.nu.4. hanc asserit communem
opinionẽ,pto qua est.c.supet eod.&
c.accusatus.de hæret.in.6. vbi rela-
psi solummodo non admittuntur,se
mel verò lapsi admittendi sunt. Cui
aduetsatur Iac.Sep.in instit.catho.c.
46.num.9.& num.11. affitmans ve-
riorem esse opinionem, quod vsque
ad ptolationem sententiæ tantùm
recipiantur. de qua re est instruct.
Hispalẽ.c.12.Nouissimè est instruct.
Mantuæ Carpẽtanæ, vulgò Madrid,
anno.1561,c.25.Quòd si in publico
103 actu fidei hæretici negatiui conuer-
tuntut,eorum conuersio ficta & si-
mulata præsumitur, & quòd metu
mortis,potiùs quàm fidei catholicæ
zelo conuertuntur:ob id perquàm
raròaut nunquam huiusmodi con-
uersio admittenda est,nisi vrgentis-
simæ causæ subeãt:veluti si quis mul
tis lacrymis & signis suos confitea-
tur errores,non solùm de quibus est
accusatus,sed etiam de alijs, & dete-
gat alios complices,ptæsettim perso
nas sibi coniunctas & dilectas, ex his
194 & ex alijs quæ Inquisitorum fidei ar
bitrio relinquuntut,vera,vel ficta cõ
uersio perpendi potest. Et sic dicta
insttuctio Mantuana in hunc mo-
dum est intelligenda. Hac in re In-
quisitores fidei præ oculis omni tem
pore habeant.d.cap.vt officium.§.si
verò. versi.prouiso solerter.qui ver-
siculus prouiso solerter est firmissi-
195 mus Inquisitotum baculus. Nam si-
cut vera pœnitentia veniam mere-
196 tut, simulata Deum irritat.capitul.
inter hæc.2.de pœnit.dist.3.cap.sa-
cerdos.50.dist.
197 ¶Quamuis in omni iudicij parte
hæreticorum conuersio,&eorũ con
fessio sit admittẽda, tamẽ qui in limi
ne iudicij ante accusationẽ confite-
tur, ad carcerem temporalem cum
habitu pœnitentiali pro breui tem-
pore est condẽnaudus, si verò post
198 accusationem, augenda erit pœna
& pœnirentia, qui verò post publi-
cationem testium hæreses, confite-
tur,ad perpetuũ carcerem damnan-
dus est,quia præsumitur quod metu
ptobationum confitetur & talis cõ-
uersio nõ caret suspicione. instruc.
Hispalen.anno.1484.c.14.In omni-
bus casibus supradictis bona publicã

tur Hoftien.in fumma de hæret. §. qualiter deprehēfus. Villadie. de hæret. q.20.nume. 11. Alberti.in.c.1.q. 12.num.3.de hæret.in.6.Iac.Sept.in inftit. Catho. c.16.nu.9.& in Enchirid. tit. 58. nu.7.dicens,quod ita cōmuniter ab omnibus Inquifitoribus
199 feruatur. Nam arbitrio Epifcopi & Inquifitorum eft pœnam mirigandi, vel murandi poteftas, lata eriam fententia.c.vt commifsi. §.nec non. de hæret.in.6. Anan.in. c.excommunicamus.2.nu.3.de hærer. Alberr.in d.c.1.q.12.nume.13.allegando. d.§. necnon. Villadieg.de hæret.q.8.nu. 7. &. q.17.nu.5.&.q.20.nu.12.Fran. Squillac.de fide Carho c.27.&. c.42. prima inftruct. Hifpalen.ca.8.&.11.
200 quod arbitrium ante fententiæ prolarionem hodie locum babet, lata verò fententia, folus Inquifiror generalis difpenfare & mutare porerit quinta inftruct. Hifpalen. cap.7.& 4 inftruct. Toletan. c.9. quas ad id retulir Iacob. Sept.in dict.c.16.nume.
201 10. In confifcatione verò bonorum nullum vnquam Inquifitorum arbitrium eft, fed ius commune omni rēpore feruandum, cùm à tēpore commifsi criminis ipfo iure hæreticorū bona finr confifcata, vr in. d.c.cùm fecundum leges ideo illud ius fifci tollere minimè poffunr.
202 ¶Praxis verò nimis frequens atq; vfitata in facrofancto Inquifitionis foro verfarur cum damnato ad perpetuos carceres poft lapfum triennij Inquifitorem generalem folirum effe difpenfare, fed fi ad perpetuos & irremifsibiles carceres quifpiam fuerit condemnarus, fi humilis & verus pœnitens apparuerit, lapfis octo
203 annis difpenfarur. Hodie verò loco perpetui carceris hæretici ad tritemes condemnantur, dummodo debiles, aut fenes non fint, & huiufmodi condemnatio fit non ad minus, quam ad triennium, ne fifcus proprer expenfas plus incommodi, quā commodi fecum afferat. Ita fuperioribus annis per prudentifsimos fupremi Senarus facrofancti generalifq́ue Inquifitionis proceres, maxima cum ratione decretum fuit. Idq́; iure communi iuuarur. c.circuncelliones. 23. q. 5. ibi, alicui vtili operi deputentur. vbi diuus Auguftinus confuluir Marcellino Comiri, quòd illi hætetici Donatiftæ non occidantur, fed alicui vtili operi publico deputentur. l. quidam funt. l. feruus. l. in metallum. ff. de pœn.

ASSERTIO. XVII.

204 ¶*Si reus confitetur factum hæreticum, & prauam intentionem abnegat, quamuis non fit plenè conuictus, relaxandus eft: maximè fi actus fuit iteratus, & aliæ contra eū funt finiftræ præfumptiones.*

205 QVi facta hæretica cōfitetur, & prauam intērionem negat, non eft audiendus: nam in malis & reprobatis factis & cæremonijs malus animus iuris præfumprione præ-
206 fumitur. Ideo ralem quis religionē renere creditur, quibus cæremonijs ac riribus vtitur. Archi. Ioā. And. Domin. & alij, in.c.2.nu.2.3.de hęrer. in 6. Alberti. de agnof. affer.q.8.nu.12. &.q.25.nu.14.&.q.33.num.17.& q. 34 nu.13.&.q.fin.nu.18 Ioā. Nicol. de hæret. nota.5. Caftro de iufta hæret. punir. lib.1.c.1.&. cap.7. Turre. Crem. in fumma de Eccle. par.2.lib. 4.c.4.&.13. Palac. Rub. in allegat. hęrefis. §.7. Iacob. Sept in Enchirid. tit. 29. nume.7.& ritu.40.num.13.& in inftir. Catho. c.10.nu.2.& ca.47. nu. 22. conrra ea, quæ priùs fcripfir in. c. 26. num.7. De bac re eft inftruct. Hifpalen. anno. 1484.c.2.ibi, cæremonias

nias de Iudio, & alia de Madrid, anno. 156 : . vt superiùs, nu. 276. cum sequent. pat. 1. plenius scripsi.

ASSERTIO. XVIII.

207 ¶ *Si verba hæretica reus confitetur, eorumque impiam intentionem abnegat, torquendus est.*

208 OMnes doctores, paulò ante citati, hanc docēt assertionem, præsertim Alberti. d. q. 8. nu. 12. & q. fin. nu. 18. Sed Iac. Sep. in enchirid. tit. 52. num. 27. hisce, inquit, verbis, qui confitetur se dixisse hæresim, & negat intentionem impiā, quęstioni subijci potest, nisi fortè sit plenè conuictus, & quòd ita vtimur, allegat Cardi. in clem. fin. de vsur. & Alberti. in d. q. fin. in fine. Idē Iac. Sep. in instit. catho. c. 13. nu. 4. dicēs quòd cùm animi iudicium & intentio ali-
209 ter probari non posit, si illa excusatio, vel exceptio admitteretur, videlicet quòd non habuit prauam intē tionem, sed ioco, vel inaduertenter verba illa hæretica protulisset, eo velamine & excusatione omnes hæretici debitam condemnationē eluderent, & impuniti euaderēt: quòd satis absurdum esset. Mea equidem sententia, æquiorem opinionē semper iudicaui, quod etiam si delictum sit plenè probatum, & reus confitea-
210 tur verba, & neget intentionem, nihilominus torqueatur: quia maiorē animi voluntatem & deliberationē facta, quàm verba ostendunt: ca. filij, vel hæredes. c. cōtra Christianos. de hæret. in. 6. c. dilecti. 2. de appellat cap. fin. 30. distin. l. Paulus. ff. rem ratam haberi. nisi sit aliâs persona suspecta: quo casu præsumitur praua intētio etiam in verbis: vt testatur Iac. Sep. in dict. cap. 13. num. 4. vnde quare videnda sunt plurima à me scripta supra nu. 276. & sequent. part. 1.

ASSERTIO. XIX.

211 ¶ *Hæreticum facti, seu intentionis negatiuum, neque ad cautelam esse reconciliandum, vt quidam non rectè opinantur.*

212 QVi facta hæretica confitetur, prauamq; intentionem negat, virtualiter rem ipsam negare videtur, cùm intentio & credulitas sit substantia & fundamentum actus. l. fœdissimam. C. de adulter. l. 1. vbi glo. C. de sicar. l. qui iniuriæ. ff. de furtis. Ideo tanquam diminutus & negatiuus in parte substantiali relaxandus est, vt superiùs à me nu. 590. vsque ad nu. 625. parte. 1. dictū est, & nullo modo ad cautelam est absoluendus, vt nonnulli imperiti iudices arbitrantur.

ASSERTIO. XX.

213 ¶ *Negans facta, seu verba hæretica, de quibus plenè fuerit conuictus, relaxandus est.*

214 ILle vulgo appellatur negatiuus & de iure impœnitens, seu pertinax, qui eos errores, de quibus plenè conuictus est, confiteri volēt: sed illos cōmisisse abnegat, qui tanquam pertinax impœnitens, negatiuus & proteruus iudici seculari est tradēdus: c. ad abolendā. §. præsenti. de hæret. c. super quibusdam. ca. nouimus. de verb. signifi. c. vt officium. §. si verò, de hæret. in. 6. c. si quis Episcopus. c. saluberrimum. 1. q. 7. c. ego. Berengarius. de cons. dist. 2. express. instruct. Hispalen. anno. 1484. c. 14. & alia de Madrid. anno 1561. c. 43.

215 ¶ Pertinax autem est qui persistit in negatione, seu errore, quē de ne-

cessitate tenetur dimittere, vt refert singulariter Turr. Crem. in summa de Ecclesia lib. 4. part. 2. c. 16. vbi satis eruditè viginti modos pertinaciæ refert. & Alphonsus Guerreto in thes. religio. Christia. titu. de hæret. nu. 20. & sequen. Vnde nullo modo ei habenda est misericordia, nec venia concedẽda: quia peccatum suũ non cognoscit. c. perfecta pœnitentia. de pœnit. distin. 3. c. fin. 23. q. 5. c. quod quidẽ. de pœnit. & remissio. Si
216 ne confessione oris, & satisfactione operis peccatum non remittitur. c. nemo potest. c. voluissent. de pœni. dist. 1. vbi dicitur, quòd cõfessio paradisum aperit, & veniã acquirit, & cùm hæreticus sit ipso iure excõmunicatus. ca. excõmunicamus. 1. & 2. de hæret. c. debent. 11. q. 3. clem. 1. §. fi. de hæret. indiget absolutione, quã nullo modo consequi potest, nisi reatum suum confiteatur, & sit paratus abiurare, & iniunctam pœnitẽtiam adimplere. c. cùm desideres. de sent. excom. c. veritatis. c. agite pœniten-
217 tiam. de pœnit. dist. 1. Nã actus actiuorum sunt in patiente bene disposito. c. venerabilẽ. de electio. l. testamento Centurio. ff. de manumiss. testam. & instat regis Dauid iniquitates suas manifestet, vt postea iustificetur, dicẽs: Quoniam iniquitatem meam ego cognosco. &c. Psal. 50. & 2. lib. Reg. c. 12. vbi post confessionẽ Dauid meruit audire, Dominus trãstulit peccatum tuum. c. si peccatũ. de pœnit. distin. 1. & in Psal. 129. De profundis clamaui ad te Domine. & non sit in via Cain, & in cõtradictione Core. Genes. c. 4. & Nume. c. 16.
218 Taciturnitas peccati ex superbia cordis oritur. ca. quis aliquando. §. fi. & d. c. voluissent. §. denique. de pœnit. dist. 1. quia hæretici suapte natura sunt superbi & elati, inanis gloriæ cupidi, pertinaces, inobedientes, incontinentes, vt inquit Paul. 2. ad Timothe. c. 3. in nouissimis temporib' instabunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, proterui, inuidi, voluptatum amatores.
219 Quod optimè declarat Conrad. Bru. lib. 1. de hæret. c. 5. nam hęreses ex superbia oritur. c. excommunicamus. 1. in prin. ibi, extollentẽse. & ibi notat Anan. de hæret. Villadieg. de hæret. q. 1. nu. 37. & Epiphanius. de hæret. lib. 1. tomo. 1. c. hæreticus est. 24.
220 q. 3. Et in Euangelio Ioan. c. 7. E contrario in confessione est humilitas, & erubescentia, quæ est magna pars remissionis. c. quem pœnitet, de pœniten. distinct. 1. c. consideret. de pœnit. dist. 5. Ob id meritò impœnitẽs, pertinax, & negatiuus, seculari pote
221 stati tradendus est: cùm Ecclesia factis monitionibus, non habet vltra quid faciat. ca. cùm non ab homine. de iudicijs. c. si quis sacerdotum. 11. q. 1. c. nec licuit. 17. dist. Sed tãquam membrum putridum est abscindendum, ne Catholicos inficiat. ca. resecãdę. 24. q. 3. c. etsi Iudæos. de Iudęis. ca. inter sollicitudines. de purg. ca-
222 non. Ferro abscindenda sunt vulnera, quæ medicamenta non recipiũt. c. ecce autem. 24. q. 3. c. in canonib'. 16. q. 1. c. reperiuntur. 1. q. 5. Et habetur in determinationibus scholæ Parisiensis aduersus Erasmum. titu. 23. censura. 3.
223 ¶Veruntamen Inquisitores fidei in omnibus causis, præcipuè eorum qui negatiui, pertinaces, proterui, & impœnitentes sunt, tam in examinandis testibus, quàm defendendis
224 reis, vigilãtissimos esse oportet. Nã si reus innocens est, & falsis testimonijs fortassis accusatur, constantissimè crimen negare debet, potiusque omnia

omnia mala pati, quàm falsum testi-
monium contra se proferre. c. sacris.
de his quæ vi, metùsue cau. fiunt. ca.
225 inquisitioni. de sen. excom. Quia si
falsum testimonium contra proxi-
mum suum quis dicere prohibetur,
multò magis contra seipsum. c. si nõ
licet. c. placuit. 23. q. 5. Charitas be-
ne ordinata à seipso incipit. l. præses.
226 C. de seruit. & aqua. c. qui vult. de pœ
nit. dist. 3. Propterea rei ab Inquisito
ribus magno affectu summaq; ope,
tempore præcipuè torturæ, monen-
di sunt, vt nullo pacto falsum testi-
moniũ contra se, vel alios metu pœ-
narum, vel tormẽtorum, sed tãtùm
227 veritatem dicant. Nec Inquisitores
promittant veniam, seu impunita-
tem delicti, vt reos cõpellant ad con
fitenda crimina, quæ non commise
runt zelo inquirendæ veritatis: nam
ille zelus non est secundum scien-
tiam, vt ait Paul. Apostolus Et huius
modi confessionẽ delatus impunè
poterit reuocare. ita Io. de Imola cõ-
sil. 109. visa inquisitione. refert Hip-
pol. in rub. C. de probat. nu. 115. & in
sing. 201. in confessum. Iac. Septi. in
inst. catho. c. 13. num. 3 & est instru.
Hispalen. cap. 9. Ægid. Boss. de con-
228 fessis per torturã. num. 17. Quando
reus suum delictum plenè confite-
tur. Inquisitorum animus conquie-
scit, omnisq; dubitandi de falsitate
testium ansa remouetur: reo autem
negatiuo existente nõ est præcipitã
da, sed differenda sententia, ne fortè
innocẽs, qui se plenè defendere ne-
quit, iniustè dãnetur. Interim diligẽ
tissimè Inquisitores de eius innocẽ-
tia inquirant, ad id ex officio tenen-
tur. l. si nõ defendãtur. ff. de pœnis. l.
229 1. §. fi. vbi Bart. ff. de quæstio. Decius
con. 429. Hippol. consi. 39. meliùs cõ
sil. 60. attento tenore. nu. 3. Ripa in.
l. 4. §. hoc autem iudicium. numero.
77. ff. de damno infecto. Ægidi. Bos.
in practi. tit. de confess. num. 12. vbi
inquit, quòd iudex ad id tenetur nõ
solùm in his quæ sunt iuris, sed etiã
in his, quæ in facto consistunt. Iac.
Sep. in instit. cath. ca. 26. nu. 6. Quod
in hoc grauissimo crimine indubitã
ter procedit, in quo truncata atque
diminuta reorum defensio est, ob id
q́ue maiori prudẽtia & deliberatio-
ne iudices reorum innocẽtiam inue
stigare & inquirere debent, docet in
struct. Hispalen. 1. cap. 14. & instruc.
de Madrid anno nostræ salutis. 1561
230 c. 38. disponens quòd in reorũ defen
sionibus Inquisitores omnino consi
derẽt quòd rei in carceribus secre-
tis detenti se defendere commodè
nequeunt, eorumq́ue impedimen-
tũ sua diligẽtia & prudẽtia suppleãt,
inquirẽdo præcipuè de vita, moribus
inimicitia, seu conspiratione testiũ.
Testis enim inimicus etiam in hoc
231 crimine à testimonio repellitur. ca.
per tuas. vbi Feli. de simonia. Villa-
die. de hæret. quæst. 13. num. 13. Fed.
de Senis. consi. 252. in fine. Bossi. in
practi. de oppositionibus contra te-
232 stes. nu. 52. Iac. Sep. in instit. cathol. c.
25. nu. 18 & c. 62. nu. 31. etiã cũ tor-
tura, & in articulo mortis, nulla fides
inimico adhibenda est, etiam in cri-
minibus exceptis. ca. per tuas. de si-
mo. Inno. in. c. cũ. p. de accusat. Boss.
in practi. tit. de inquisitione. nu. 52.
233 & titu. de indicijs ante torturam.
nu. 188. Hippo. in. l. 1. §. præterea. nu.
7. ff. de quæstio. Latè Fran. Blan. in
rep. l. fin. nu. 270. ff. de questi. Amor
enim & odium separant homines à
rectitudine. l. 3. in prin. ff. de testib.
234 c. repellantur. c. meminimus. c. cum
oporteat. de accusat. Etiam si inimi-
cus sit nouiter reconciliatus à testi-
monio repellitur. tex. fin. in. c. accusa
toris. 1. 3. q. 5. Inno. & Abb. in. d. cap.

cùm oporteat.in prin. Roma. sing. 315. Inno. in.c.cū.1.&.a.de sen.&re iudi. Alex.consi.99.incip.in causa in quisitionis.in fine. vol.2. Hippo.in. d.§.præterea.num.4. Anto. Gom.li. 3.resolut.c.12.nu.14.

ASSERTIO. XXI.

235 *Accusatus de pluribus erroribus hæreticis, de quibus legitimè fuerit conuictus, si nonnullos confitetur, alios verò abneget, tan quā negatiuus & diminutus est relaxādus.*

236 HOdie vltimo die Nouēbris die sancti Andreæ Apostoli, anno virginei partus. 1571. precibus ac sacrificijs priùs ad Deum oblatis, omnes Valentini magno exultātes animo luminaria, ludos, & spectacula varij generis, maximo apparatu, maximisque sumptibus fecerunt, pro mirabili & gloriosa victoria, quam Serenissimus Dominus Ioannes ab Austria Philippi Regis & domini nostri germanus septimo die Octobris proximi præteriti, & huius anni contra Turcas & Mauros nefandissimæ sectæ Mahometanæ cultores, in mari Ægeo, prope portum vulgò Lepanto fuit adeptus: qui in illo prælio omnes Turcarum regis classes & vires fortissimè strenueque superauit, captis ab eodem.170. triremibus Regijs, & viginti alijs minoribus. Mortui fuerunt ex hostibus plus quam decem milia, & captiui tria milia hominū: inter quos erant plurimi Duces principales, vulgò Baxaes. Regulus autem de Argel, dictus Ochali, cum nouem triremibus fugit. Multa maiora ab hoc Principe omnibus naturæ dotibus ornatissimo, annuente Deo, præclarè gerenda in honorem Dei, nostræq; religionis augmentum speramus.

237 ¶Is qui omnia crimina, de quibus plenè est cōuictus non fatetur, dicitur vulgò hæreticus diminutus: nā confessio debet esse integra, & nō diminuta, vt sit fructuosa. ca. quē pœnitet.de pœnit.dist. 1. quòd omnino quis pœnitere & cōteri perfectè debet de omnibus.c.fin.de pœnit.dist. 5. Iniustū est enim dimidiā spectare veniā.c.sunt plures. de pœnit.dist.3.c.omnis vtriusq; sexus. de

238 pœnit.&remissi.ibi, omnia sua peccata. Optimè Epiphanus li. 2.de hæret.tom.1.hæresi. 59. Nostra assertio indubitata est, quando in parte substantiali est diminutio in hæresi, videlicet vera & formata ac plenè probata.instruc. Hispalē. anno Dñi. 1484.ca.13.ibi, *en actos graues y señala-*

239 *dos, en los quales no se presume oluido.* Ratio nostræ assertionis est, quia bonū procedit ex integra causa, malum verò ex defectu vnius, vel ex multis particularibus defectibus, vt ait Dionysius Areopagita de diuinis nominibus.part.3.capit.4 circa finem. quem refert S. Thom. 1.2.quæst.18. arti.4.&.quæst.19.arti.6.&.q.20. art. 2.cap.fratres.de pœnit.dist.5.ca.defleat.de regul.iuris. in antiq. multisque modis diminutio solet cōtingere.de quibus optimè Iac. Sep. in instit. catho.c.47.nu.22.& sequen. & in enchirid. titul. 61. numero. 4. d.instru.Hispalēsi.anno.1484.c.13.

ASSERTIO. XXII.

240 ¶*Hæreticus pertinax ac vere diminutus non est, qui alios complices, vel omne delicti tempus non reuelat.*

241 PLurimum interest omne tēpus delicti confiteri propter alienationes factas post delictum hæresis commissum.l.fin.C.ad.l.Iul. maiest. l.Mani-

l.Manichæos.C.de hæret.c. cum se-
cundum leges.de hæret.in. 6.vbi Ar
chidia. Ioan. Andr. Dominic.Bal.in
l.fina.§.fin.nume.6. C.commu.dele
gat.Latè Tiraquel.in.l.si vnquã. ver
bo,reuertatur. nu.267. C. dereuoc.
donat·Iacob.Sep.in instit.Cathol.c.
9. nume. 22.&sequent. Licentiatus
Quemada in suis quæstionibus. q.7.
affirmat esse communem opinionẽ
alienationem ab hæretico factã esse
nullam,& fiscum bona alienata pos-
se recuperare, nullo precio restitu-
to:etiam si illud in vtilitatem fisci es-
242 set cõuersum. Ratio nostræ asserrio-
nis est,quia non est verisimile, quòd
qui delictum suum ingenuè confite
tur.partem temporis, cùm sit res mi
noris momẽti occultet, vel alios hę-
reticos non manifestet d. instruct.
Hispalen.c.13.ibi, *que lo dexaron de de-
zir por malicia.* Iacob. Sept. in Enchiri.
243 titu.61.nume 5.in fin. Vbi etiam in-
quit hunc esse torquendum, vt alios
hæreticos manifestet. quæ opinio
non est tenenda per.l.repeti.§.is qui
de se.ff.de quæstio. qui de se confes-
sus est in caput alienum non torque
tur instruct.de Madrid, anno.1561.
c.45. Et facit cõtra ea, quæ ipse priùs
tenuit in d.Enchirid.tit. 52.num.31
dicens, naturalis ratio nobis persua-
det, quòd qui contra se confessus est
contra alios multò magis confite-
244 retur, si esset memor. Item sibi etiã
fuit contrarius in institu. Catho.ca.
47.num.22.in fine, affirmans esse hę
reticum diminutum, qui non omne
tempus errorum confitetur. Et op-
positam tenuit sententiam in. d.tit.
61.nume. 5.quam rationibus modò
relatis suspicor esse vertorem, cum
temporis facilè homines naturali-
245 ter obliuisci soleant. Inno.in.c.quali
ter & quãdo.2.nu.4.de accusat.Bald.
in Authen. Presbyteri.num.6. C.de
Episcop. & cleric.& in.l.1.nu.45.C.
de his qui accus. non possunt. Felin.
in.c.cùm causam.1.nume.13.de te-
stib. Alex.consil.65.nume.2.volu.2.
vbi optimè. viginti autẽ modis quis
dicitur pertinax, quos refert Turre.
Crem.in summ.de Eccles.lib.4.part.
2.cap.16.& Alphon.Áluarez, in the
sau.religio.Christianæ.tit.de hæret.
nume.20.& sequen.

ASSERTIO XXIII.

246 ¶ *Accusatus de pluribus factis, seu di-
ctis hæreticis non plenè probatis, si nonnulla
confitetur, pro alys torquendus est.*

247 BOnum procedir ex integra cau-
sa, malum verò ex particularibꝰ
defectibus, vel ex defectu vnius rei,
vt pulchrè testatur Dionysius Areo
pagita, de diuinis nominibus. pat. 3.
c.4.circa finem.quem refert S. Tho.
1.2.q.18.artic.4.&.q.20.art.2.c.fra-
ttes.de pœni.distinct.5.c.defleat.de
regu.iuris.in antiq. Vnde errans cir-
ca vnum articulum fidei, totaliter
amittit fidem, vt docet S. Thom. 2.2
q. 5.artic.3.probat. d.c.defleat.quia
bonum, vt modo dictum est, ex inte
gra causa procedit, ob id confessio
debet esse integra, & non diminuta,
vt sit fructuosa. c. quem pœnitet. de
pœniten.distinct.1.c.omnis vtriusq;
sexus.ibi, omnia peccata sua.de pœ-
nit. & remissio. Absurdum enim est
dimidiam sperare veniã.ca.sunt plu-
res.de pœnit.dist.3.c.fina.de pœnit.
distinct. 5. tenuit expressè Alberi. in
248 rub.C.de hæret. num.9.dicẽs, quòd
iudex protestetur quòd non inten-
dit reũ torquere super articulo pro-
bato, sed super alijs. sequitur Nicol.
Boer.decis.163.nume.3.& Iul.Clar.
in practi.crim.§.fin.q.64. versi. veri-
tas est. Quod vtique notissima iuris

V 5 regula

regula iuuatur: nam quod iuris est
de toto quo ad totum, idē iuris esse
debet de parte quo ad partem. l. quæ
de tota. vbi glo. & Bart. ff. de rei ven-
dica. c. super quæstionum. §. fin. c. pa
pastoralis. §. Item cùm totū. vbi. dd.
de officio delegati. Si omnes articu-
li & propositiones legitimæ non es-
sent probatæ, reum esse torquendū
indubitatum est. l. edictum. l. fina. ff.
de quæstio. vt latiùs infra in assertio
ne. 31. scriptum est. Idem meritò di-
cēdum est de aliquibus, quòd de om
249 nibus, instar illius qui de duobus ho-
micidijs est accusatus: quorum vnū
plenè est probatū, alterū verò semi-
plenè, & necesse est vt nostra proce
dat assertio, quòd hæresis sit forma-
ta, quia aliter esset, si esset scandalo-
sa, vel blasphema, vel suspecta. Item
quòd articuli super quibus reus est
torquendus non sint plenè probati:
250 item si in alijs articulis est plenè con
uictus & est negatiuus, eo casu pro
alijs non plenè probatis minimè tor
quēdus est in caput proprium, quia
nullum prorsus operatur effectum
tortura, cùm sit relaxādus. c. ad abo-
lēdam. §. 1. de hæret. c. nec licuit. 17.
dist. Non tamen inficior reum in no
stro casu absque tortura posse recon
ciliari, cùm verè diminutus non sit:
siquidē articuli illi, super quibus tor-
quetur nō sint plenè probati, vt plu-
ries vidimus: sed cùm Inquisitorum
officium sit inquirere. cap. excom-
municamus. 1. §. adijcimus. de hæ-
ret. tutius est reum torquere, præser
tim si post testium publicationem
fuit confessus articulos aliâs plenè
probatos, & aliâs non plenè proba-
tos negauit.

ASSERTIO XXIIII.

252 *¶Qui hæresim à se prolatam in continē-
ti corrigit atque reuocat, non est aliqua pœ-
na damnandus.*

253 De hac assertione est. l. famosi.
ad. l. Iul. maiest. l. Sthicus imò
Pamphilus. ff. de manumiss. testam.
Quia lubricum linguæ ad pœnā mi-
nimè trahendum est. Impunè quis
suam assertionem incontinenti mu
tare & corrigere potest, nullo proba
to errore. c. pręterea. de testib. cogē.
ibi, in profereudo errauerint se incō
tinenti correxerit in. c. olim. de cen-
si. glo. fin. in. c. fin. de iureiuran. libro
6. glo. notab in. c. apud misericordē.
in verbo, reuertitur. 32. q. 1. Abb. in
d. c. præterea. num. 4. In specie notat
Iac. Sep. in Enchiri. tit. 47. nume. 16.
Paul. Grillan. de hæret. q. 1. nu. 6. La-
tè habetur in repertorio Inquisito-
rum, verbo, hæreticus. versi. sed An-
dreas de Isernia. Quod iuuatur ex di
cto singulari Angelici de Perusio, in
254 l. si non cōuicij. C. de iniurijs. Quòd
si verbum iniuriosum statim reuoca
tur petendo veniam, dicendo, quòd
fuit malè dictum, cessat actio iniuria
rum. Hoc sequitur Felin. in. c. dilecti
filij. nume. 16. de excep. & in. c. cùm
te. de re iudica. De quo dicto excla-
mant Lanfran. in. c. quoniam cōtra.
verbo, confessiones. nu. 3. de proba-
ti. Albert. de agnos. asser. q. 23. num.
9. Thom. Ferrarien. cau. 39. incip. si
quis dixit alicui. Sed Fran. Squillacē.
de fide Catholi. cap. 20. inquit, in cri-
mine hæresis hunc pœna leui esse
puniendum.

ASSERTIO. XXV.

255 *¶Qui errores hæreticos in iudicio confi-
tetur, postea confessionem reuocat, tanquam
negatiuus est relaxandus, nisi de errore con-
stet.*

Confessus in iure pro iudicato
habetur, quodāmodo sua sen-
tentia dānantur. l. 1. ff. de confessis.
l. vnica.

l. vnica. C. eo. l. post rem iudicatam. ff. de re iudica. l. proinde. 2. §. notandum. ff. ad. l. Aquil. In Euange. Luc. 19. habetur ex ore tuo re iudico serue nequam. In cõfessum nullæ sunt partes iudicis, nisi in condemnando l. Iulianus. ff. de confessis. l. debitoribus. ff. de re iudica. l. de ætate. §. 1. ff.
257 de interroga. actio. Nulla clarior aut efficacior est probatio, quam partis confessio, & inter omnes probationis species, tanquam probationum regina principatum obtinet. l. generaliter. C. de non numer. pecun. ca. per tuas. de probat. cap. nos in quenquam. 2. q. 1. & per cõfessionem res efficitur notoria. c. vestra. c. fi. de cohabit. cleri. & muli. c. cùm olim. de verb. signifi. ca. si sacerdos. de officio
258 ordina. c. hoc videtur. 22. q. 5. In crimine etiam hæresis confessio dicitur legitima probatio. d. c. ad abolẽdam vbi sing. glo. in verbo, deprehensi. sing. tex. in c. nunc autem. 21. dist. Hippol. in rub. C. de probat. nu. 70. & Alberti. de agnos. asser. q. 29. nume. 28. Iacob. Sept. in instit. Cathol. c. 13. in prin. nam non est præsumendum, quòd quis cõtra se mentiatur. l. fin. C. arbitri. tutelæ. & d. l. generaliter. Etiam si processus sit nullus, & non fuerit seruatus in eo ordo iudicialis, confessio nihilominus nocet confitenti: quia confessio tollit om-
259 nem ineptitudinem processus. dictum est sing. Inno. in. c. qualiter, & quando. 2. nu. 7. de accusa. Bart. in. l. si cõfessus. ff. de custo. reorum. Abb. in. c. fin. notab. vlti. de restit. spoliat. & in. c. 1. in fine. de excep. & in. c. causam matrimonij. nume. 4. de officio delegati. Francus in. c. 1. in princ. per text. ibi. de accusat. in. 6. idem Abb. per text. in. c. Pisanis. de restitu. spoliat. Mathesila notab. 53. incip. nota vtilem regulam. Guido Papæ. decis. 120. Hippo. consi. 29. & 130. nu. 3. & 4. Ægid. Bossi. de confessis. nu. 4. Decius in rub. de probat. nume. 8. & in c. at si clerici. nume. 3. de iudicijs, dicens, quòd cõmuniter approbatur. vbi. 9. limitationes scripsit, licet Xuarez. in. l. post rem iudicatam. nota. 3. num. 5. fol. 120. ff. de re iudica. videatur tenere contra prædictum dictũ
260 Innocentij. Quæ sanè confessio si in continenti in præsentia iudicis fuerit reuocata, non nocet confitenti, etiam non probato errore; quia lapsu linguæ, & propter errorem præsumitur facta. glo. est sing. in verbo, iusta causa. in. c. fina. de iureiuran. in 6. quam pro sing. refert Bald. in repetitio. l. edita actio. num. 102. C. de edendo. & in. l. 1. num. 18. C. de furtis. Inno. in. c. præterea. de testib. cogẽ. Ias. in l. error. num. 6. C. de iuris & facti ignora. melius in. l. quicquid astringendæ. nu. 10. ff. de verbo. obliga. Abb. in. c. scriptum. nu. 9. de electio. Anto. de Burrio. & alij in. c. ex literis. de diuortijs. Feli. in. c. qualiter, & quando. 1. & in. c. cùm dilecti. de accusat. & in. c. fin. de confessis. Philip. Frã. in. c. 1. de accusat. in. 6. & hæc
261 est communis doctorum opinio. Et dicitur reuocatio facta incontinenti intra triduum. Alex. consi. 71. vol. 3. Anto. Gabriel in. 2. volu. communium opinionum. titu. de confessis. conclu. 6. num. 13. Sed glo. in verbo, incontinẽti. in. c. præterea. de testib. cogen. inquit, quòd dicitur incontinenti, antequam recedat à præsentia iudicis. Inno. in. c. cùm dilecti. de accusat. optimè id declarat. Philip. Fran. in. c. fin. de iureiuran. in. 6. nu. 6. & sequen. & Thom. Gram. consil.
62 15. num. 7. Sin autẽ confessio incontinenti non fuerit reuocata, vsq; ad sententiam diffinitiuam in criminalibus causis, probato errore, poterit reuocari,

reuocari etiam si sit deliberata & iu-
rata, & acceptata, & in scriptis reda-
cta.l. error. C.de iuris & facti ignora
ta. Bar.in.l non fatetur.num.4.ff.de
confessis. Bal.in.d.l.edita.num.102.
Roma.in.l.1.§.si quis simpliciter.nu
me.13.ff.de verbo.obligatio. Philip.
Franc.in.c.1.in prin.de accusat.in.6
& in.c.fina.de confessis.nu.6.co.lib.
6.Abb.in.c.cùm olim.de verb.signi-
fi.Felin.in.c.cùm dilecti.nume.3.in
fine.de accusat. Thom.Gram.voto.
16.in causa illustriss.nu.12.& sequen.
& voto.10.num.33.vbi optimè Lu-
do.Carreri.in practi.§.vndecimo ex-
cusat.in fine.fol.188. Hippol.in pra-
cti.§.quoniam.num.6.&.§.sequens.
nu.23. Alberti.de agnos.asser.q.29.
num.28.Hanc fatetur esse commu-
nem opinionem Ægid.Bossi.in pra-
cti.tit.de confessis.num.60.Id etiam
annuere videtur Anto. Gabriel. in
263 loco supra citato. vbi inquit, quòd
cõmuniter reprobatur. glo.ordina-
ria in.c.ex literis.de diuortijs. quia
loquitur de confessione deliberata,
quæ prætextu erroris nõ poterat re-
uocari. In criminalibus enim nihil
interest, an confessio sit acceptata,
vel nõ: probato verò errore reuocat.
Error autem tunc probatur, si cõtra
rium illius rei, quàm quis confessus
fuit, demonstratur. glo. in d. l. non
fatetur, vbi Bart.num.10. & sequen.
eleganter distinguit glo. in.l.de æ-
tate. §. qui iusto. ff. de interrogat.
actio. glo. in. l. cùm de indebito. ff.
de probat. pro quibus est.l. si post
diuisionem.C. de iuris & facti igno-
ra. Felin. in.d.ca.cùm dilecti.nume.
3.Ægid.Bossi.vbi supra.num.61.Lan
fran.in.c.quoniã contra.verbo,con
fessionis.nu.53.& sequẽ.de probat.
264 ¶Opportunè hoc in loco referã,
quod eleganter scripsit Ioan.de Imo
la,consi.109.visa inquisitione. Con-
fessionem factam sub spe veniæ à iu-
dice promissæ confitenti non nocce-
re, veluti si iudex reo polliceatur im
punitatem & remissionem delicti, si
ipse delictum confitetur, huiusmodi
cõfessionem impunè poterit reuo-
care. Quod dictum sequitur Hippo.
in rub.C.de probat.nume.115.& in
l.1.§.quæstioni.nume.12.ff.de quæ-
stio.& in sing.201.In confessum. Lã
fran. in. d.verbo confessiones.num.
54.Iac.Sept.in institu.Cathol.c.13.
num.3.ad id est.l.2. & ibi glo.in ver-
bo, rectè.in fine. ff.quando actio de
pecu.est ann.quòd confessio persua
sione aduersarij facta, potest reuoca
ri, quam glo.corruptè allegat Bar. in
d.l.non fatetur.num.6.&.10.&in.d.
l.error.Nico.Milis in repertorio.ver
bo,confessio.Hippo in.d.§.quæstio-
ni.nume.12.vbi alios casus refert, in
quibus confessio iudicialis est reuo-
cabilis, prædictum consilium.Ioan.
de Imola videtur etiam approbare.
d.instruct.Hispalen.c.9.Ob id nimis
periculosum esse censeo Inquisito-
res veniam, seu nimiam misericor-
diam, & impunitatem reo polliceri,
si delicta plenè cõfiteatur: seu quod
statim à carceribus sub fideiussoribus
erit relaxandus: sed tãtùm illam mi-
sericordiam, & remissionem promit
tant, qua cùm verè conuersis, ac be-
ne confitentibus sacrosanctũ Inqui-
sitionis officium vti solet.
265 ¶Ratio potissima nostræ assertio
nis est, quia delictum per confessio
nem plenè constat, vt in iuribus su-
periùs relatis, & per reuocationem
reus efficitur pertinax, impœnitens
& negatiuus.c.ad abolendam.§.præ
senti.de hæret.c.vt officium.§.si ve-
rò.eo.tit.in.6.vt pleniùs supra asser-
tione vndecima retuli. Idcircò non
probato errore, relaxandus est, quã-
uis aliter de delicto plenè non con-
stet

ſtet, & facta ſit confeſsio in tortura
cum legitima ratihabitione: nã per-
inde eſt, ac ſi libera & ſpontanea eſ-
ſet: quamuis poſtea reuocetur non
conſtito de errore. Id in ſpecie te-
nuit Bald. in l. fin. nume. 2. C. de pro-
bat. & in l. bonæ fidei. nume. 5. C. de
reb. credit. & in c. fin. num. 2. de con
feſsis. Ludoui. Carrer. in practi. fol. 2.
nume. 14. meliùs fol. 75. nume. 5. Pa-
lac. Rub. in allegat. hæreſis. §. 8. Al-
bert. de agnoſ. aſſe. q. 30. num. 38. di-
266 cens primæ aſſertioni ſtandum eſſe.
Iacob. Sept. in inſtitu. Catholi. c. 47.
num. 25. Areti. affirmat eſſe commu
nem in d. c. cum dilecti. in fine. Ægi-
dius Boſsi. de confeſsis. num. 60 & ti
267 tu. de tortura. num. 49. Etiam minor
in atrocibus, non probato errore, ad
reuocandam ſuam confeſsionẽ non
auditur. Bart. ſing. in l. auxilium. nu.
6. ff. de minoribus. refert Hippo. in l.
de minore. nume. 35. ff. de quæſtio.
Contrarium tenuit ipſe Iac. Sept. in
d. c. 13. nu. 2. in fine. allegando glo. in
c. 2. de confeſsis. in. 6.

268 ¶Quæ omnia intelligenda ſunt
de confeſsione certa & manifeſta, &
non de æquiuoca, vel dubia. l. Iulia-
nus. l. certum. ff. de confeſsis. glo. in
l. vnica. C. de confeſsis. Bald. in Au-
then. Sed nouo iure. C. de ſer. fugiti.
Felin. in. d. c. at ſi clerici. in prin. Iac.
Sept. in inſtitu. Catholi. c. 13. nume.
2. Rodericus Xuarez in. d. l. poſt rem
iudicatam. notab. 3. nu. 13.

ASSERTIO XXVI.

269 *¶Qui per ignorantiam, vel ruſticitatem ſe verba hæretica dixiſſe affirmat, ſi id in eius defenſionibus conſtat, pœna extraordinaria puniendus eſt.*

DIctum eſt egregium Innoc. in
c. firmiter. nume. 6. de ſumma
Trinita. & fide Catho. in quo noſtra
fundatur principaliter aſſertio, in
cuius elucidatione quàm plurima
notatu digna ſupra nu. 64. & ſequẽt.
in prima parte pleniùs retuli. Qui
enim ignorantia errat, in his quæ e-
tiam explicita fide ſcire tenebatur,
270 peccat ignorantiæ, & negligentiæ
peccato, non tamen eſt hæreticus,
dummodo pertinacia careat. c. dixit
Apoſtolꝰ. 24. q. 3. c. 1. 29. q. 1. Caſtro.
aduerſus hæreſes. libr. 1. ca. 9. optimè
Cano de locis Theologicis. lib. 12. c.
8. Alberti. de agnoſ. aſſer. q. 12. nu. 4.
&. q. 23. nu. 3. Pala. Rub. in allegatio.
hæreſis. §. 4. Ludo. Carrer. de hæret.
§. circa ſecundum. nu. 8. Iac. Sept. in
Enchirid. tit. 49. num. 4. &. 5. Ignorã
tia eorum, quæ fidei ſunt, non excu-
ſat, ne puniatur vt ignarus. glo. &
ſing. 1. in ordine. & alia in verbo
271 ignorantia. in c. ſchiſma. 24. q. 1. quã
dixit eſſe notabilem Alberti. in. c. 1.
q. 13. num. 50. de hæret. in. 6. & de a-
gnoſ. aſſer. q. 22. nu. 27. in fine.

ASSERTIO. XXVII.

272 *¶Qui vltro coram Inquiſitoribus errores omnino occultos confitetur, occulta ei reconciliatio eſt iniungenda.*

SI errores vſque adeò ſunt occul-
ti, quòd in alicuius notitiam nũ-
quam peruenerunt, eoſq; ſponte ab
ſque indicijs quis confitetur, & para
tus ſit abiurare, ſecretè, & non publi
cè recõciliandus eſt. c. presbyter. 82
diſtinct. c. quæſitum. de pœnit. & re-
miſsio. Archid. in. c. filij, vel hęredes.
de hæret. in. 6. Repertorium Inquiſi
torum, in verbo, occulta, & in ver-
bo, miſericordia. Alphon. Guerrero
in theſau. religio. Chriſtia. tit. de hę-
ret. nu. 9. Matth. de Afflict. in conſti.
Neapolita. titu. de hæret. nu. 31. Iac.
Sept.

Sept. in institu. Catholi. c. 1. num. 21 & c. 42. in prin. Alberti. in. c. 1. q. 12. num. 5. de hæret. in. 6. est instruct. Hispalen. c. 5. & alia Pinciana. c. 12. Iac. Sept. in. d. c. 42. in princi. in casu nostræ assertionis, inquit, hæreticũ omnino occultum nullam pœnam incidere. Ipse verò semper dubitaui de pœna confiscationis bonorum, quia ipso iure sunt confiscata. d. c. cum se-
273 cundum leges. & quando pœna ipso iure imponitur, illa nõ mutatur propter spontaneam confessionem. l. ad quod seruo. §. 1. vbi Barr. ff. de pecul. legato. l. palam. §. fina. ff. de ritu nup. Hippo. in. l. de vno quoque. num. 88 ff. de re iudica. & in rub. ff. de fideiussori. nu. 142. & in. l. vnica. nume. 66. C. de rapt. virgin. Felin. in. c. de hoc. de simo. num. 5. Decius in. c. at si clerici. num. 5. in fin. de iudi. Larissimè omnium Tiraquel. de pœn. temperan. causa. 30. num. 14. & sequent. dicens, ius iam fisco esse quæsitũ. ideo pœna nõ diminuitur per spontaneã confessionem, quod verum est de iuris rigore: de quadam verò æquitate contrarium vidi seruari, quia mitiùs agendum est cum sponte confesso, quàm cum cõuicto, præsertim in re tam occulta. c. de hoc. de simo. cap. in primis. 2. q. 1. Tiraquel. in loco modo citato.

274 ¶Ratio nostræ assertiõis est, quia peccata secreta, confessione secreta, & occulta satisfactione sunt purganda. c. nouit. de iudi. c. quis aliquã do. de pœnit. dist. 1. c. si peccauerit. 2 q. 1. quod intelligendum est de hæresi omnino sua natura occulta, quæ nullo modo naturaliter sciri potuit, nisi per illam confessionem spontaneam. Et in hoc casu prædictę instructiones loquuntur. Quod aliter est quando hæresis esset occulta per accidens, quando nõ solùm corde, sed voce & opere exterius procedit: videlicet, propter defectum probationis ignoratur. Et in hac specie sequens assertio procedit. Ideo nullũ est discrimen inter has assertiones, de quibus plenè nume. 267. supra re tuli. parte. 1.

ASSERTIO. XXVIII.

276 ¶*Si sponte quis errores occultos confitetur, cum bonorum confiscatione publicè est reconciliandus.*

Hanc assertionem optimè explicat Card. in Clem. 1. §. verum. num. 7. de hæret. & in Clem vnica. §. fanè. num. 2. de vsur. Alberti. de agnos. asser. q. 33. Iac. Sept. in. d. c. 42. Nicol. Beltran in repe. c. vt inquisitionis. in præfatione q. 9. de hæret. in. 6. Id probat. d. instruct. Hispalen. ca. 5. & 8. nam eum isto sponte confesso, non irascuerè agendum est. Si cut cum conuicto. d. ca. de hoc. de simonia. vbi plenè Feli. & Tiraquel. in d. causa. 30. nu. 9. & sequen.

ASSERTIO XXIX.

276 ¶*Qui metu mortis, vel nimia sæuitia, remota credulitate, ad ritus transeunt Sarracenorum, neque reconciliandi, neque graui pœna puniendi, sed in loco religioso sunt instruendi.*

De his qui metu mortis impium aliquod faciũt, vel ad ritus trãseunt Iudæorum, vt pura pueris à Paganis captis. est text. sing. in. c. nunc autem. 21. distin. de Papa Marcellino, qui à Paganis compulsus Idolis thurificauit. Albert. in rub. de heret. in. 6. q. 13. num. 67. & de agnos. asser. q. 23. num. 56. Iac. Sept. in institu. Catholi c. 26. nume. 18. & in Enchirid. tit. 47.

titu. 47. num. 20. Conra. Brun. de hæret. lib. 1. c. 4. Decius consi. 151. maximi ponderis. in prin. & plenius retuli supra num. 108. & sequen. in pri
277 ma parte huius tractatus, contra Iulium Clarum, in pract. §. hæresis. versi. Sed nunquid ille. dicetem minus bene prædictos esse reconciliandos.

ASSERTIO XXX.

278 ¶ *Si delictum hæresis est plenè probatum & reus fuerit negatiuus, relaxandus est, etiam si ab eo protestatio facta sit, de qua in decisione Rotæ. 875. in antiquis, contra Nicol. Boer. & alios.*

Hæc mirabilis Rotæ decisio. 875 in antiqu. incipiēs: Accusatus de hæresi, frequenter in sacrosancto Inquisitionis foro versatur in praxi, cum qua concordat instruct. de madrid, anno. 1561. c. 43. & alia Hispalē. anno. 1484. c. 14. tenet Calderin. consi. 2. tit. de hæret. Matth. de Afflict. in constitu. Neapol. titu. de hæret. nu. 53. allegat eam Alberti. de agnos. asser. q. 8. num. 7. & q. 12. nu. 9. & q. 29. nu. 14. & in rub. de hæret. in 6. q. 13. num. 50. Iac. Sep. in instit. Catho. c. 47. nu. 20. & in Enchirid. titu. 53. num. 10. & tit. 61. nu. 2. ac plures alij iuris interpretes pleniùs à me supra. num. 69. & sequent. 1. par. relati, ibidem nonnullos notandos intellectus ad prædictam decisionem Rotæ reperies. Protestatio de qua hic, & in dicta decisione Rotæ habita est quæstio, huiusmodi est. Si hæreticus negatiuus plenè conuictus affirmat se omni tempore catholicum fuisse & esse, & in fide orthodoxa se viuere ac mori velle protestetur, hæc sanè protestatio nihil prorsus protestanti prodest. contra Nicol. Boer.
279 decis. 341. num. 4. incip. Et ista quæstio. Qui perperam & insolenter affirmat dominos de Rota iura quæ ipse allegat non vidisse. In eodē fuit errore Iul. Clarus in pract. crim. §. hæresis. versi. & nota in hoc proposito.

ASSERTIO. XXXI.

280 ¶ *Crimine hæresis non plenè probato, torquendus est reus, qui si in tortura confiteatur cum legitima ratihabitione, reconciliandus est: reuocata verò confessione ante ratihabitionem, iterum torquendus.*

Quando reus delicta sibi obiecta nō plenè probata abnegat, ad inquirendam veritatem torquendus est. l. 1. l. edictum. l. fin. ff. de
281 quæstio. Tortura est remedium subsidiarium, quo vtimur quando veritas aliter haberi non potest d. l. edictū. Quod efficacissimum genus ad eliciendā veritatem est tortura, si aliter maleficia explorari nō possunt. l. diuus Pius. ff. eo. ibi. si aliter veritas inueniri non posit, nisi per tormenta. l. quotiēs. C. eo. c. illi qui. 5. q. 5. Vnde meritò inquit Alberti. in rubr. C. de quæstio. nu. 9. & in. l. 1. & in. l. fi. ff. eo. quòd fatuus iudex est qui reū de
282 maleficio plenè conuictum torquet Bal. in. l. 1. nu. 9. C. de iureiurā prop. calū. dan. inquit, quòd qui petit aliquē torqueri, tenetur primò iurare quòd non habet alias probationes, quā torturā, Angel. & pleniùs Ioan. Igneus in. l. etsi certus. num. 10. ff. ad Syllania. dicūt, quòd si delictum est certū, & constat per alias probationes, malè fecit iudex ponendo reū in tortura, & poterit in syndicatu puniri, & proinde cauti iudices in actis processus conscribi iubent, quòd cū aliter de delicto non constat, declarat ad torturam esse deueniendum. Idē Alber. tenet in rub. de quæstio.

in prin

in prin. Bal. in.l.qui sentētiam. C.de pœnis. Curtius, de indicijs & tortu-
283 ra. q. 5.nu.16.Lud. Carrer. in practi. crim. in prin.nu.188.Nicol.Boer.decis. 163.num.3.quòd iudex protestetur,quòd non intēdit reum torquere super probatis.Hippo.in practi.§. nunc videndum. nu.25.& consi.15. nu.51.& in.l.1.nu.7.ff.de quæstio. vbi nunc testatur esse communem opinionem.

284 ¶Vsque adeò id verum esse censeo, quòd si reus stantibus legitimis probationibus torquetur, & delictū negat,ipso facto & iure eneruantur, & eliduntur probationes legitimæ, taliter quòd ex eis nullo modo est condemnandus,sed potiùs absoluēdus. Alberi. & Hippo.in. d.l.edictū. per text.ibi,idem Hippo.in.d.§.nūc videndum. nu.26.Nico. Boer.decis. 163.nu.17.Thom.Ferrarien. cau.5. Cæpola.consi.crimin.32.in.3.dubio quam opinionem nonnulli fundamentis & rationibus impugnare nititur Anto. Gome. lib.3.resolut.cap. 13.nu.20.& Thom.Gram.consil.12. in causa.

285 ¶Sed Bald.in.l.obseruare.num.9. C.quorum appel.non recipi. Inquit, iudices bene facere quando ipsi habent certitudinem de maleficio reū torquere, etiā si delictū sit plenè probatum, quo ad effectum, si confitetur ne possit appellare, & sit conuictus & confessus, quia tunc non auditur appellās.l.1.C.quorum appel. non recipi. & quòd ita seruatur in practica. Idem tenuit Hippo.in.d.l. 1.nu.7. & in sing. 108. Aliàs fuit interrogatus. Thom. Gram. voto.1.& d.consi.12.in causa.nume.24. Quorum opinionem falsam & iniquam esse arbitror, & contra eam tenuit Anto.Gome.vbi supra.& Tho.Grā. cōs.64.nu.10.Hippo.sing.262.q.potui nolui, nisi aliquando id liceat ad tollendā calumniā, & ne punitio differatur.& Alberi.in.d.rub.C.de pro
286 bat.nu.9.inquit, quòd cautus iudex quando torquet reū de delicto plenè probato, protestetur quòd nō intēdit eū torquere super probatis, & talis protestatio appareat in actis causæ, vt refert Iul. Clar.in practi. §. fi.q.64. vers. veritas est. In delictis enormissimis prout Hippol.in.d.l.1. nu.7.loquutur,in quibus leges interdū transgredi licet, iuxta notissimū
287 dictū Inno.in.c.1.de constitu.Bal.in l.etsi seuerior. C.de his qui notā.infamia. Ias.in.l.1.nu.3.& seque. C.de precib.Imper.offeren.pro quo est.l. hodie. & l.respiciendū.ff.de pœnis.

288 ¶Octo vero sunt in tortura necessaria, quæ præcedere ipsam quæstionem, seu torturam debent, quæ satis plenè scripsit Hippo.in.d.l.1. num.2 vsque ad.12.ff.de quæstio. Vnum potissimum est, quòd sint indicia probata per duos testes. glo.in.l. fina.C. famil. hercisc.quæ est communis secundū Anto. Gom.vbi supra.nu.18. & secundum Iac. Sep.in Enchirid.titu. 52.nu.6.de qua superius.nu.335. par.1.& Hippo.sing.476.incip. audiuisti. inquit. d.glo.procedere etiam si indicia non sint propinqua, & testes non sint idonei, vt familiares, in
289 fames, dummodo sint contestes. & in practi.§.diligenter.nume.8. Ægidius Bossi. in pract. de indicijs ante torturā.nu.15. Vel vnus testis de visu, vel auditu, omni exceptione maior. glo.in verbo,conuictus.in.l.3.C. ad.l.Iul.maiestat.l.1.§.adem Cornelio.vbi Bart. ff.de quæstio. & in.l.maritus.ff.eo.Bal.in.l.milites.C.eo.Bossi. in titu. de indicijs ante torturam. nu.14. Hippol.in. d.sing.476. Dictū
290 enim socij, vel participis eiusdem criminis, nō est sufficiens indicium · ad

ad torturam,etiam in crimine hęre-
sis,nisi alia etiam indicia concurrãt,
vt pura, quòd reus sit de prouincia
infecta. Cynus in.l.fin. C. de accusa.
Anto.de Buttrio.in.cap.1. de confes-
sis. Hippo.in.l.1.§. diuus Antoninus
num.3.ff.de quæstio. melius in pra-
cti.§.diligenter. num.59. & sequent.
Fran Blan.in.l.fin.nu.378.ff. de quæ
stio. Iac. Sep.in enchirid.titu.52.nu.
291 14.Deniq; iudicis arbitrio relinqui-
tur quòd indicium sit sufficiẽs ad tor
turam. Io. An.in regula.cũm in con-
templatione. de regu.iur. in antiq.
Bart.& Paul.Castren.l.Lucius. ff. de
his qui notã.infa.& in.d.l.admonen
di.Idem Bart.in.l.fin. ff. de quæstio.
Thom.Grám.voto.14.nu.19. & cõs.
57. in causa mihi trãsmissa, Ægid.
Bosi.vbi supra.nu.30.

292 ¶Si verò reus in tortura hæresim
confiteatur cum legitima ratihabi-
tione recõciliandus est, vt nostra te-
statur assertio, perinde huiusmodi
cõfessio est ac si libera & spontanea
fuisset.l.1.§.diuus. Seuerus. vbi glo.
Bart.& alij,& in.§.siquis vltrò. ff. de
quæsti. Bal.in.l.fin.nu.2. C. de prob.
Ægi.Bos.tit.de cõfessis per torturã.
nu.3.&.17. Villad.de hæret. q. 13.n.
8. Iac.Sep.in inst.cath.c.63.nu. 42.&
in enchirid.d.tit.52.nu.25.& tit. 58.
n.14.expressa instr.de Madrid.anno.
1561.cap.53. vbi reuocatur quædã
instru.antiqua Hispalẽ.c.15.quæ cõ
trarium statuebat. Sed Lauren. Syl-
uanus contrarium, & malè cõsuluit.
consi.89.ita meritò illum reprehen-
dit Iac. Sep.in.d.tit.58.nu.14.

293 ¶Iudices verò, maximè Inquisito-
res fidei, cautè in tortura reos inter-
rogent, ne occasio mentiendi cõtra
se & alios detur, ideo generaliter, &
non particulariter, vel nominatim
sunt interrogandi, videlicet vt veri-
tatem dicant de omnibus de quibus
sunt accusati & fecerunt, & nullo pa
cto falsum contra se & alios profe-
rant. Nam si particulariter interro-
gãtur de re aliqua, vel persona, esset
potiùs ad falsum incitare & suggere
re, quã inquirere, vt inquit.l.1 §.in
causa tributorum. ff. de quæstio. ibi,
magis suggerentis, quàm inquiren-
tis videtur.l.5.titu.30. part.7. Opti-
mè Thom. Gram. voto. 34. in causa
nobilis.nu.9. Anto. Gom. vbi supra.
294 nu.23. Iac.Sep.in.d.tit.52.n.28. Ideo
meritò tempore prolationis senten-
tiæ reo causa, ob quam ipse torque-
tur, apertè declarãda est; vt docet in
struc. Mantuana, anno. 1561. ca.49.
& Notarius omnia diligẽter & parti-
culariter in actis processus conscri-
bat: videlicet tẽpus quo inchoatur
& finitur tortura, & modũ & quali-
tatem torturæ, & interrogationes iu
dicis, atque rei responsiones: finitaq;
tortura, quòd reus sine læsione reco-
gnitus remanet, ita docent Bart. &
Alberi. in.l. quæstionis modũ. ff. de
quæstio. Hipp in practi. §. expedita.
num.89.&.d.instr.c.53.

295 ¶Quamuis Vlpianus egregiè affir
met in.l.1.§.quæstioni.ff.de quęstio.
hoc verborum tenore; quæstioni fi-
des nõ semper habenda est, res enim
fragilis & periculosa est, & verita-
tem plerunque fallit. Sunt enim ali
qui timidi, qui potiùs mentiri, quã
tormenta pati velint, & falsa pro ve
ris proferre.l.aut damnum.§.hostes.
ff. de pœnis. ibi, plerunque dum tor
quentur deficere solent. In crimine
tamen hęreseos iudices ad torturam
296 promiores esse oportet, & faciliùs ad
quæstionem veniendum est, quia
est crimen suapte natura occultũ,
& facultas probationis deesse solet.
l.diuus Pius.ff. de quæstio. Bal.in.l.ne
mo.num. 3. C. de Episco. audi. An-
cha.in.cap.in fidei fauorem. in prin.

297 de hæret.in.6.Alex.cunsi.77.volu.1.
Decius consil. 363. Brunus de quæ-
stio.8.q.Hippo.in rub. C.de probat.
nu.12.Thom.Gram.voto.30.& de-
cis.34.num.38.Iaco.Sep.in instit.Ca
tho.c.63.nu.7.& in Enchirid.tit.52.
nu.26.Bosi.in practi.tit.de indicijs
ante torturam.nume.180.Hæretici
confessio nō modo Reipublicæ, sed
ipsimet hæretico est plurimum pro-
futura.l.de minore.in princi.ff. de
quæstio.l.nullus.C.ad.l.Iul.maiest.
Ideo meritò dicere possumus, hoc
remedium torturæ reo esse fauora-
bile, cùm de eius conuersione & ab-
solutione agatur.atgu.tex.in.c.1.de
sent.excōmu.in.6.c.multi.2.q.1.
298 ¶Quando reus sufficiēter est tor
tus, & tormenra negatiuus vincir,
absoluendus est, & non itetum tor-
quendus, etiam si contra eum gra-
uissima & vrgētia essent indicia, nisi
de nouo alia superueniant indicia.l.
fina.ff.de calumuiat.Alberi.in.l.re-
pet.ff.de quæstio.& in rub.C.eo.Bal
dus in.l.vnica.nu.19.C.de confes-
sis.& in.l.2.nu.7.C.quorum appel.
non recipi. Hanc fatetur esse com-
munem Nicol.Boer.decisio.163.in-
cip.dico præmittendo.nu.12.Bosi.
de tortura.num.42.Carrer.in pract.
§.citca sextum.num.5.Anto.Gom.
vbi supra.nume.26. Hippo.in pract.
§.quoniam.nume.2.&.5.& in.d.l.re
peti.nume.10.Sed Barto.in.l.vnius.
§.1.ff.de quęstion.inquit, quòd licet
hæc opinio sit vera de iure, sed de cō
suetudine non seruatur, verum quæ
299 stio repetitur toties, quoties iudici
bene visum fuerit, vnde.d.l.repeti.
est intelligenda, quando reus leui-
ter est tortus, vel superueniunt de
nouo indicia, vel non perseuerat in
confessione facta in tortura, quia
tunc iterum & pluries reus torquen
dus est, & ita communi opinioni nō
300 aduersatur: nam propter variationē
sæpe, & sæpius reus torquendus est.
Bal.in.l.vnica.num.29.C.de confes-
sis.Quòd decem vicibus quis potest
torqueri. Thom.Gram.vot.6.num.
17.refert quendam Iacobum de Sa
bia fuisse nouem vicibus super eo-
dē delicto tortum. Sed communiter
tenent doctores in.d.l.repeti.quòd
tortura ter tantùm est adhibenda:
id verò arbitrio iudicis relinquitur,
vt inquit Bal.in.d.l.vnica.nu.20.Lu
do.Carrer.in pract.§.circa sextum.
in princ.fol.93.Solent periti iudices
protestari in actis processus, quòd in
tendunt torturam alijs diebus pro-
301 sequi, vt possint eam repetere. Sunt
tamen nonnulli rei adeò callidi, vt
pluries in actu practico vidi, quòd
positi in tortura statim delictū confi
tentur, & tempore ratihabitionis la
psis viginti quinque horis reuocant
confessionem, & iterum torquētur,
& confitentur, & simili modo reuo-
cant, & toties, quoties torquentur
idem faciunt, quo casu ne detur pro
cessus in infinitum.c.licet dilectus.
de testib.l.fideicommissa.§.si quis
decem.ff.de legat.3.propter tot va-
riationes, ex quibus sinistræ præsum
ptiones & indicia oriuntur, pœna a-
liqua arbitraria extraordinatia (&
meo iudicio) graui, sunt puniendi.
Hi enim nimis infesti & laboriosi
iudicibus esse solent. Ita Boet. in.d.
decis.163.in fin. Anto.Gom.in loco
supra citato.nu.28.in fine.Iac.Sept.
in.d.c.63.num.45.vbi allegat quan-
dam instruct.Hispalen.quæ illud nō
302 probat. Nam ea ratione qua quis ite
rum possit torqueri, poterit etiam
pœna extra ordinaria puniri, vt con
cludit Iac.Sep.in.d.Enchiri.titu.67.
nu.10.meliùs tit.54 nume.16 & in-
struct.de Madrid, anno.1561.c.54.
303 ¶Omittēdum minimè est, quòd
ele-

eleganter ſcripſit Bal.in.d.l.obſerua re.nu.5. C.quorum appel.non recipian.quòd in caſu quo quis non poſſit torqueri, vt puta, quia eſt ſenex, vel iuuenis, vel nō ſunt indicia adeò vrgentia vt poſſit torqueri, vultus iu dicis in talibus debet apparere terribilis. tex.ſing.in.l.1.§.impuberi.ff. ad Syllanian.l.item apud Labeonē. §.quæſtionem.ff.de iniurijs. Abb.in c.afferte.nota.2.de præſumpt.Boſſi. in pract. titul. de tortura.nume.20. Anto.Gom. vbi ſupra.nume.4.Ideo non erit inconueniens reum veſtibus ſpoliatum ponere in loco torturæ ad terrorem: nam maiora indicia maioribus & ſeuerioribus tormentis ſunt purganda: & leuia indicia cō minatione tormentorum purgari. oportet.ita Bald.in.c.1.§.ſi vaſſallus. de contro.inueſtitu.in vſib.feudorum.refert Iacob.Sep.in.d.titul.52. nume.33.

ASSERTIO. XXXII.

304 *Pro hæreſi non plenè probata pœna extraordinaria iniungenda eſt cum abiuratione de leui, vel vehementi, iuxta qualitatem delicti, ſine habitu pœnitentiali, qui reconciliatis tantùm de iure imponitur.*

PRimam iſtius aſſertionis partē probat.c.literas.in fine.de præſump.c.accuſatus.in prin: de hæret. in.6.inſtru.Abulen. Anno.1498.& prima inſtruct.Hiſpalen.c.15.& inſtruc.de Madrid,anno.1561.c.46.& c.54.Inno.in.c.ſicut.1.de ſimo.Cardi.& Io.de Imo.in Clem.fin.in fi.de hæret.Fran.Squil.de fide Catho.ca. 34.Lup.in alleg.hæreſis.§.12.Boer. deciſ.164.Hippol.in rub.C.de probat.nu.241.& in.l.1.§.Itē diuus.nu. 37.ff.ad.l.Cornel.de ſicarijs.& in.l. 1.nu.57.C.eo.Tiraquel.de pœn.temperan.cau.27.Villad.de hæret.q.8. Bernar.diez in pract.c.134.Couarr. lib.2.reſolut.c.9.Iac.Sept.in inſtitu. Catholi.c.59.nu.14.&.c.50.num.6.

305 & in Enchirid.tit.40.nu.17.c.67.nu. 10.dicens quòd ſi vehementer quis eſt ſuſpectus,ad triremes, vel ad carcerem, aut abiurationem, & ad pœnas pecuniarias,& alias extraordinarias arbitrio iudicis condemnandus eſt, & id vſu quotidiano receptum eſt. Sed in caſu noſtræ aſſertionis Inquiſitores potius ad torturā, quàm ad alia iuris remedia ſint proniores, cùm eorum ſit officium veritatē inquirere, & reorum conuerſionem

306 quærere. Sed quādo non eſt ſufficiēter, ſed leuiter quis tortus, pœna extraordinaria etiā eſt puniēdus, vt in præcedēti aſſertione dictū eſt,& pur gatiōe canonica vſu, & cōſuetudine ſublata vtendum nō.eſt, vt reſtatur Iac.Sep.in inſtir.Cathol.c.54.nu.16

307 ¶Sed ſi ſuſpectus de hæreſi,lite pē dēte mortuus fuerit, eius memoria condemnanda, vel abſoluenda eſt, & non ſunt eius hæredes in pecunia vel alia quauis pœna propter ſolas ſuſpiciones condemnandi.c.accuſat⁹. §.ſi verò.verſi.porrò.in fine.de hæret.in.6.Bal.in.l.1.C.ne ex delic.defuncto.Anania in.c.ſi quis Epiſcop⁹. nume.8.de hæret.Bellamera deciſ. 677.&.680.Ia.Sep.in Enchiri.tit.62.

308 nu.6. Nam contra defunctum non nisi procedi poteſt,niſi ſit plena & legitima probatio, cùm ſe defendere nequit.inſtruc. Hiſpalen.c.20.& alia Abulen.c.4.alia Toletan.c.7.Iac. Sep.optimè in inſtir.Catho.c.17.nu me.5.& in.d.tit.62.nu.5.

309 ¶Secūdam aſſertionis partē probar.c.in capite quadrageſimæ.50.di ſtin.c.Achab Rex.de pœnitent.diſt. 3.inſtru.apud Madrid, anno.1561. c.81.Et habetur.2.Reg.c.3.&.3.Regum.c.20.&.4.Regum.cap.19.& in

lib. Esthe.c.4.& Isai.c.15.&c.37.& Ionæ.cap.3.quibus in locis homines induti sacco, id est habitu pœnitentia li pœnitentiam agebant. Vnde ex il lo sacco benedicto nomen sumpsit corruptis nonnullis literis, propter nimiam affinitatem, illud nomen, vulgò *Sambenito*. In inquisitione verò Pintiana de consuetudine habitus si militer imponitur iis, qui de vehementi abiurant.

ASSERTIO. XXXIII.

310 *Qui confessus, vel conuictus fuerit de propositionibus temerarys, iniuriosis, scandalosis, vel similibus, pœna extraordinaria cum abiuratione de leui, vel vehementi pro modo suspicionis, est puniendus.*

HAnc assertionem optimè probat.c.accusatus.§.de quæstionibus.&.§.si verò.§.sacerdotes.de hæret.in.6.cap.si vos contra Ecclesiam. vbi optima glos. in verbo, vel pecunia.23.q.5.Cardi.in clem.fin.in fine. de hæret.& in cle. vnica.§.sanè.nu.2.de vsuris. Villad. de hæret.q.8.nu.7.&.q.1.n.6.Iac. Sep. in insti. cath.c.45.nu.30.&.c.50.nu.6.& in enchir. tit.54.nu.16.&tit.67.nu.10. Archie. Florē.2.par.histo.tit.7.c.5.in prin.in struc.4.Toletan.c.8.& noua de Madrid anno.1561.c.53.&.ca.65. Quæ
311 autē propositio sit erronea, vel temeraria, vel scandalosa, vel blasphema, vel iniuriosa, vel piarum aurium offensiua, seditiosa, aut schismatica, vel malè sonans, seu sapiens hæresim op timè explicat Cardina. Turr. Crem. in summa de Eccles.part.2. lib.4.ca.11.& Melchior Cano: de locis Theologi.libro.12.cap.11.Iac. Sep.in instit. cathol. capit.52.& in enchirid. tit.24. Albert.de agnos.asser.q.6.qui satis eruditè in.quest.5.declarat quę sit propositio hæretica, & octo eius gradus copiosè scripsit, & Cano in.d. lib.12.c.8.

312 ¶Pro his & similibus delictis quæ non sunt hæreses formatæ, tarò in carceribus sancti Officij secretis rei sunt detinendi: sed in monasterijs, vel locis priuatis.l.diuus.ff.de offi. presidis.Iac.Sep.in instit.catho.c.16. in prin.Nicol. Aymeric. in directorio inquisito.par.3.c.103.&.4.instru. Hispalen.c.4.&.3.instruc.Pinciana. c.10.quod procedit etiam si delictū non sit plenè probatum. Sed pœnæ pecuniariæ, quæ pro huiusmodi deli ctis imponuntur, in vtilitatem sancti Officij debent tantùm conuerti.notant Cardi.& Iac. Sep.in locis modò citatis. In huiusmodi pœnis ar bitrarijs iudex ad normam legum suum arbitrium accōmodare debet,
313 inspecta causa, persona, loco, tempore, qualitate, quantitate, & euentu, quæ omnia latiùs explicat. l. aut facta.ff.de pœn.c.de causis.§.1.de offi. delega.cap.sicut dignum. in prin.de homi.l.8.titu.31.part.7. Nam pro mensura peccati erit & plagatum modus, vt Deutero.ca.25.& vbi ma-
314 ior est culpa, grauior debet esse vindicta.l.respiciēdū.ff.de pœn.c.excōmunicamus.1.§.attēdētes.de hæret.

ASSERTIO. XXXIIII.

315 *¶Qui de se confessus est, in caput alienū non torquetur: aliquin existente legitima præsumptione contra eum, & complices, torquendus est.*

QVando reus de se est cōfessus, non torquetur in caput alienū, et est contra socios.l.reperi §.is qui de se.ff.de quæstio.l.fin.C.eod. Sed si est negatius, etiam si sit plenè conuictus, & semiplenè probatū sit quod

X vide Diana tract. 6. resolut. 25. tom 4

quòd socios criminis habet, in capita aliena torquetur, vt socios & alios hæreticos manifestet. l. ex libero. l. vnius. §. testes. ff. de quæstio. l. etsi certus. ff. ad Syllanian. instruct. de Madrid, anno. 1561. cap. 45. de qua re plutima scripsit Hippol. in. l. 1. §. diuus Antonnius. &. d. l. repeti. nu. 39. & sequen. ff. de quæstio. Bossi. in tit. de torturæ testium. Iac. Sep. in enchirid. tit. 52. nu. 31. & titu. 61. num.
316 5. in fine. Ratio discriminis inter præ dictos casus est, quia qui contra se confitetur, à fortiori fiscitet alios esse hæreticos cõtra eos confiteretur, quod secus est quando negatiuus existit.

ASSERTIO. XXXV.

317 ¶*Reconciliatus ab Inquisitoribus fidei eadem crimina proprio parocho tenetur sacramentaliter confiteri.*

De hac assertione S. Thom. in. 4. sen. dist. 18. q. 2. art. 2. Durã. in. 4. sen. dist. 13. q. 15. Adria. in. 4. sen. de confessione. q. 4. Abb. in. c. de his de accu. num. 4. Azpil. in. cap. sacerdos. nnm. 94. de pœnit. dist. 6. Est expressa instruc. de Madrid, anno nostræ salutis. 1561. cap. 71. in fine. Et hæc assertio tanquam indubitata maiori elucidatinne non indiget.

ASSERTIO. XXXVI.

318 ¶*Puberes hæreticos plenè confitentes reconciliandos esse, in alijs verò pœnis ætati subueniendum esse.*

Id optimè ptohat. l. auxilium. §. in delictis. ff. de minor. ibi, ætatis miseratio ad mediocrem pœnam iudicem perducere debet. l. excipiuntur ff. ad Syllaniani. l. ferè in omnibus. &. l. pupillũ. ff. de tegu. iuris. capi. 1. de delict. puer. expressa instruc. Pinciana, anno. 1488. cap. 12. plenè Hippol. in. l. de minore. ff. de questio. & in. l. si quis te. nu. 8. C. de sicarijs. Matth. de Afflictis, decis. 208. Thom. Gram. decis. 23. nu. 12. & voto. 14. Latisimè omnium Anto. Gom. lib. 3. resolut. cap. 1. à nu. 55. vsque ad. 67. Tiraquel. de pœ. tempora. can. 44. num. 43. & sequent. Iac. Sep. in enchirid. titu. 44. vbi inquit, in causis etiam fidei minoribus vigintiquinque annis dandum esse omnino curatorem, vt nouissimè cautũ est instruc. apud Madrid, anno. 1561. c. 25. l. clarũ. l. fin. C. de autho. præstan. l. cũ & minores. C. si aduers. rem iudi. restit. postu. Et hoc iure vtimur.

ASSERTIO. XXXVII.

319 ¶*Hæreticum omnino occultum esse excommunicatum, & ob id reconciliandum iuxta communem iurisperitorum sententiã, contra communem Theologorum.*

In hac fuerunt sententia Cardi. Ioa. de Imola. Bonif. de Vitalin. in clem. 1. §. verũ. post gl. ibi, de hætet. quòd hæreticus omnino occultus sit excõmunicatus. Quã opinionem fatetur esse cõmunem Alberti. de agnosc. asser. q. 33. nu. 27. & . 29. & . 32. Pro qua est expressa instruc. Hispalen. anno. 1484. c. 2. Oppositam verò opinionem Theologorum esse communẽ affirmat Iaco. Almayn. in. 4. Sent. dist. 17. art. 1. Iac. Sep. in instit. catho. c. 42. nu. 3. & Iuli. Clar. in practi. §. hæresis. versi. quæro an occultus hæreticus. Rationes, iura, & fundamenta pro vtraq; opinione plenè supra num. 240. & sequen. in. 1. part. scripsi. Ideo hoc in loco noluimus ea dem repetere, & lectorem eisdem verbis onerare.

ASSERT. XXXVIII.

320 *Hæreticos morientes à quolibet sacerdote, non existentibus Inquisitoribus, posse absolui.*

ID probat. c. is qui tempore. ibi, à si de discedendo. &. c. si aliquis fuerit. 26. q. 6. & in conci. Arausicano. c. 2. expressè habetur, quòd si desunt Inquisitores in extremo periculo, quilibet sacerdos hæreticum posfit absoluere, & non aliter. Ad id allegat. d. concil. Iac. Sept. in instit. Catho. c. 3. nu. 2. & in Enchirid. titu. 51. num. 6. De qua te est instru. expressa de Madrid, anno. 1561. c. 71. in fine. Quibus videtur aduersari. c. 7. in fine. sess. 14. concil. Trident. Sed prima opinio videtur tutior.

ASSERTIO XXXIX.

321 *Per facultatem, quamuis generalē absoluendi à quibuscunque criminibus, hæreticorum absolutio minimè censetur concessa. Contra Domini. de Soto, & alios.*

ID probat. ca. frater noster. 16. q. 1. vbi generalis commisio facta legato per summum Pontificem non extenditur ad causas fidei, quæ specialiter Inquisitoribus sunt cōmissæ c. si Episcopus. de pœnit. & remissio. in. 6. facit. l. obligatione generali. ff. de pigno. & l. si quando. C. de inoffi. testamen. tenuit Felin. in. c. Apostolicæ. in princ. de excep. Archiepisco. Floren. 3. part. summæ. tit. 24. c. 77. §. 1. Iac. Sept. in Enchirid. tit. 51. num. 4. satis copiosè & eruditè Couarru. in. c. alma mater. par. 1. §. 11. num. 15 vbi singularibus fundamentis indubitātet tenuit sacerdotem electum virtute iubilei & literarū sedis Apostolicæ de absoluendo à quibuscunque criminibus & censuris, nō posse absoluere ab excommunicatione 322 cōtracta ex crimine hæresis, nisi specialiter id exprimeretur. Contrariū videtur tenere Abb. in. c. de cætero. de sen. excō. & Domin. de Soto. in. 4. sent. dist. 22. q 2. art. 3. Sed prima opinio semper mihi placuit.

ASSERTIO XL.

323 *Maritum constante etiam matrimonio hæreticæ vxoris dote priuari, cōtra Chassaneum, & alios.*

DOtem vxoris hæreticæ confiscari certum est. l. quinque legibus. ff. de bon. damnato. vbi propter crimē læsæ maiestatis humanæ dos confiscatur: à fortiori igitur pro crimine læsæ maiestatis diuinæ, nā longè grauius est diuinam, quàm tēporalem lædere maiestatem. ca. vergentis. de hæret. Authen. vt non luxuri. homi. contra natu. in princ. Ita expressè tenuit Cardi. in. c. fi. de conuersi. coniugato. Ancharra. in. c. decreuit. de heret. in. 6. Iac. Sep. in institu. Catho. c. 9. nu. 11. Villadie. de hæret. q. 15. nu. 9. Bart. & Alberi. in. d. l. quinque legibus. & Reperto. Inquisito. verbo, dotes. versi. an autē propter vxoris hæresim. Couarru. in. 4. decretali, par. 2. c. 7. §. 5. nume. 5. Pal. 324 in. l. 78. Tauri. nu. 2. glossator ordinamenti, in. l. 1. tit. 1. lib. 1. ordinamenti, pag. 33. Contrarium tenuit Cassaneus in consuetu. Burdegalē rub. 2. §. 2. nume. 5. fol. 96. & alij, quos ipse ibidem refert.

325 Neque maritus cogendus est ad cohabitandum cum muliere in hæresim lapsa, etiam reconciliata. c. de illa. vbi Abb. de diuor. Idem Abb. in. c. fin. contra glo. ibi, de conuersi. coniugat. Alphō. de Castro, de iusta hæreti-

hæreticorum punitio. lib. 2. c. 7. Couarru. in loco supra citato. Iul. Cla. in practi. §. hæresis. versi. Item propter hæresim, neque eam maritus alere tenetur. l. fin. C. ad Velleian. Alex. in l. quod in vxorem. C. de nego. gestis. Nico. Boer. decis. 22. incip. dico quòd licet. num. 3. Pala Rub. in rub. de douat. inter virum & vxorē. §. 46. & in c. per vestras. §. 49. Iac. Sep. in instit. catho. cap. 16. num. 8. Quia cùm eius dos pro hæresi fuit publicata d. c. cùm secundum leges. ca. vergentis. de hæret. culpa sua indotata remanet, & mulierem indotatam alere maritus minimè tenetur. l. pro oneribus. C. de iure dotium. cap. per vestras. in fine. de donat. inter virū & vxo. glo. sing. in verbo, onera matrimonij. in auth. de non eligend. secun. nuben. §. fin. collat. 1. cū alijs traditis per Boer. in. dict. decis. 22. & in mea Epito. success. c. 33. num. 31. vbi nonnulla in hoc retuli.

ASSERTIO. XLI.

326 *Relapsus, siue negatiuus, siue confessus, stante legitima probatione, est relaxandus.*

Hanc conclusionem probat. c. ad abolendam. §. illos quoque de hæret. c. super eo. c. accusatus. §. 1. & 2. de hæret. in. 6. instructi. de Madrid, anno. 1561. c. 41. in fin. Calder. cons. 2. de heret. in fine. Villadieg. de hæret. q. 11. nu. 2. & q. 20. nu. 5. Paul. Grillan de heret. q. 10. Fran. Squil. de fide catho. c. 19. nu. 3. Matth. de Afflic. in consti. Siciliæ. lib. 1. rub. 1. nu. 63. Abert. de agno asser. q. 25. nu. 25. & sequēt. Optimè Ludo. Carte. de hęret. §. modo qualiter. num. 30. & sequen. Castro de iusta hæret. punitio. lib. 2. ca. 2. Guid. Camelita in summa de hæresibus. cap. 10. Palude in. 4. Sen. dist. 13. q. 3. reperto. Inquisito. verbo relapsus. Optimè Nicol. Aymeric. in directorio. par. 3. q. 98. cum quatuor quæstionibus sequen. & habetur in fortalitio fidei. li. 2. consideratione. 12. Bunderius de Gandauo, de modernis hæreticis. tit. 33. arti. 8. in fine. Iac. Sep. in institu. catho. c. 50 in fine. melius. c. 55. & in enchirid. titu. 60. Ægidi. Bossi. tit. de hæret. nu. 24. Ioan. Nicol. de hæret. nota. 6. incipi. non recedant à memoria. & nota. 42. incipi. Reuocabis. Iulius Clar. in practic. §. hæresis. versic. Idē etiam dicendum est. Nonnulla ego tradidi in meo Spec. 173. incip. Relapsus dicitur.

327 ¶Ratio assertionis est, quia delictum geminatam veniam non meretur. l. 3. C. de Episcop. audien. l. quicunque. C. de seruis fugit. l. capitalis. §. solent. ff. de pœnis. plenè Tho. Gramm. decis. 16. & voto. 17. num. 12. Ludo. Carrer. in practic. crimin.

328 §. penul. per totum. Alia quoque est ratio, nam actus præsens præteritam intētionem declarat, singula. l. si hiquis adulterij. C. de adulter. l. cūm quis. C. de natura. liber. Quia per iterationem delicti apertè ostenditur & declaratur qualis fuit abiurantis

329 animus tempore suæ abiurationis, nam non amore seu zelo fidei, sed ficta & simulata conuersione, ad pœnam tantùm delicti euitandam ad fidem fuit conuersus. cap. accusatus. cap. vt officium. §. pro niso soleter. de hæret. in. 6. Doctores supra citati, præsertim Ioan. Nicol. in. d. nota. 42. & Paul. Grillan. in. d. q. fin. vbi concludit hanc præsumptionem esse iuris & de iure, contra quam probatio in contrarium non admitti-

330 tur. l. antiquæ. C. ad Velleian. dict. l. si hi qui adulterij. cap. is qui fidē cū alijs. de sponsali. Ideo non auditur

volens iterum abiurare, sed absque aliqua audientia relaxandus est. d. §. illos quoque. &. d. c. super eo. Nã sicut vera pœnitentia veniam promeretur, ita simulata Deum irritat. c. in ter hæc. 2. de pœnit. dist. 3. ca. ostenditur. de consecratio. distinct. 4.

331 ¶Abiuratio verò de vehementi, vel simpliciter, seu generaliter facta prout est illa, quæ à reconciliandis essicitur, & non de leui, cõstituit aliquẽ relapsum, si ille in aliam hæresim, vel in aliam relabitur. d. c. accusatus. §. 1. vbi Ancharra. num. 2. quia potiùs abiuratio, quàm condemnatio hunc effectum operatur: nam in abiuratione sub pœna relapsi, lapsus

332 iureiurando obligatur. Sed necesse est quòd constet reum fuisse lapsum & nunc esse relapsum. De primo verò, vel præsumptiuè, de secundo legitimè debet constare. d. c. accusat°. c. literas. de præsump. l. fin. C. de probat. Ideo sit cautus Promotor fiscalis in accusando etiam reum de primo lapsu, ne tantùm præsentare primã sententiam contra relapsum prolatã teneatur, sed per confessionẽ rei, & instrumentum sententiæ constet reum in hæresim fuisse lapsum, & ab iurasse: sed reus tunc audiendus est, volens innocentiam suam allegare & probare. Clem. pastoralis. de re iudica. ca. 1. de causa possess. & propri. Villadie. de hæret. q. 11. nume. 3. Iacob. Sept. in. d. c. 55. nume. 14. reperto. Inquisito. verbo, relapsus. versic. sed circa prædicta.

333 ¶Facilè ex supra dictis deducitur argumentum ad confutandas quatuor cõclusiones, quas doctissimus Alphon. de Castro tenuit in. d. lib. 2. c. 2. de iusta hæret. punit. Quarũ prima est, quòd quis tanquam relapsus punitur, si de primo lapsu fuit conuictus, & de secundo vehementer suspectus, quod est contra. d. c. literas. &. dd. supra citatos, & extrauagan. Alex. Papæ. 4. quam refert Reperto. Inquisito. verbo, relapsus. versic. nota quòd ad hoc. Secunda eius cõclusio est, illum non esse relapsum, qui post abiuratam hęresim lapsus est in eandem, si sponte, & sine vlla accusatione accedit ad Inquisitores, & coram illis peccatum suum humiliter cõfiteatur, quam opinionem etiam tenuit Alberti. de agnos. assertio. q. 25. nume. 25. & sequent. & Alphon. Guerrero, de hæret. num. 9. Contra quam opinionem est quædam instructi. 5. Hispalen. Tertia fuit illius assertio, esse relapsum, qui post abiurationem, & destructionem in perpetuum carcerem, inde fugit. Vltima est eius assertio, relapso Ecclesiasticam sepulturam esse concedendã. Ignoro equidem quomodo sepeliri debeat cùm igni tradendus sit relapsus, itaque in omnibus supra dictis maxima cũ ratione meretur reprehendi, salua eius summa authoritate. Vnde optimis iuribus, & rationibus meritò eum reprehendit Iacob. Sept. in institu. Catholi. c. 16. nu. 13. melius. c. 55. num. 4. & 6. &. 13. & in Enchiridio. ritu. 60. num. 6. & tit. 61. nume. 8. Illam tamẽ opinionẽ, quòd fugientis à carceribus perpetuis sit relapsus, tenent Archid. Ioan. And. Domini. in. c. vt commissi. §. nec nõ. de hæret. in. 6. Annan. & Felin. in. c. excommunicamus. 2. Nicol. Arela. de

334 hæret. nota 5. a. que in praxi versatur: ea fortassis ratione, quia tempore abiurationis ad omnia illa seruanda sub pœna relapsi iureiurando astringitur reus & obligatur, aliàs potiùs fugitiuus, vel impœnitens est cẽsendus, quàm relapsus: quia in hęresim non iterum labitur. Sed si dice retur quòd præsumprione, vel fictio ne

ne iuris censetur relapsus, huiusmodi præsumptio, vel fictio non est sufficiens ad pœnam delicti ordinariã, vt plenius superius tradidi.

335 ¶Cum relapsis minimè Inquisitores fidei dispensare possunt. c. excómunicamus. 1. & 2. in princi. notant Iac. Sept. vbi supra, & repertor. Inquisito. in d. verbo, relapsus. versic. item nota. Nõ enim iudex debet esse mitior lege, neque à iure scripto recedere. l. 1. C. de legib. l. prospexit. ff. qui & à quibus. In hac Inquisitione Valentina est indultum Apostolicũ, quo cautum est, relapsos si sint de genere Maurorum, & verè pœnitẽtes, ab Inquisitoribus posse iterum reconciliari, quia cum Neophytis mitius agendum est. c. Deus qui. de pœnit. & remissio. cap. nouit. 12. distin. ibi, quę adhuc in fide noua est. repert. to. Inquisit. in verbo, pœna. versi. Itẽ nota, quòd in nouis. facit. l. desertorem. §. si plures. ibi, sed tyronib⁹ parcendum est. & l qui cum vno. in fin. ff. de re milita. Priùs tamen Inquisitores super his supremi senatus proceres sanctæ Inquisitionis iuxta eorum decretum, quod in. 2. volu. Epistolarum Inquisitionis Valentinę habetur, consulere tenentur.

ASSERTIO. XLII.

336 *¶Filios ac nepotes relapsorũ, etiam si verè correcti & pœnitentes existant omnibus iuris pœnis esse obnoxios, contra Domini. & nonnullos alios.*

337 Filij hæreticorum, qui non fuerũt correcti & incorporati vnitati Ecclesiæ, vsque ad secundam lineã paternam, & ad primam maternam, sunt inhabiles ad beneficia ecclesiastica, & officia secularia publica asse quenda. c. 2. §. hæretici. c. statutum. 2 de hæret. in 6. l. quisquis. C. ad. l. Iul. maiestat. Villadie. de hæret. q. 23. in prin. Iacob. Sept. in instit. Catholi. c. 29. sing. instru. Pinciana, anno. 1488. c. 11. Quæ omnes prohibitiones in filios & nepotes hæreticorum, de iure & consuetudine statutas plenè refert. Quę iura secundum verum sensum intelligenda sunt in hęreticis semel lapsis, & non in relapsis: qui etiã si correcti & pœnitentes sint, eorũ filij, & nepotes iuris prohibitionibus sunt obnoxij. glo. in verbo, reincorporatos. in. d. c. statutum. 2. quam sequitur ibi Ioan. Andr. & Francus. nume. 4. & Iacob. Sept. in Enchirid. tit. 338 63. num. 7. Sed Dominic. in. d. c. statutum. 2. §. fanè. num 2. Oppositam tenet sententiam, & Iacob. Sept. sibi contrarius. in instit. Catho. c. 29. nu. 2. in fine. Et Decanus Segouiensis, in tractatu de hæreticis. c. 18. Qui sanè tractatus per Glossatorem transcriptus fuit in. l. 1. & 2. tit. 26. par. 7. Ratio nostræ assertionis est contra prædictos. dd. Quia relapsi non reincorporantur vnitati Ecclesiæ, sed sine audientia Curiæ seculari traduntur, etiam si sint emendati. c. ad abolendam. §. illos quoque. de hæret. c. super eo. eo. tit. in. 6. quamuis eis, vt ibi dicitur, sacramenta pœnitentiæ, & Eucharistiæ concedantur. Vtrunq; tamen in. d. c. statutum. 2. requiritur videlicet, quòd sint emendati, & reincorporati.

ASSERTIO. XLIII.

¶Dogmatistæ, prout iura Cæsarea dispo nunt (quæ in vsu seruantur) relaxandus est.

339 Ex diuina magistris errorũ (vulgo dogmatistis) nullo modo pepercit. Deuter. c. 13. ibi, si tibi voluerit persuadere, clam dicens: Eamus, & sequa-

& sequamur deos alienos, statim interficies eum. & Numero. c. 25. & 4. lib. Regum. cap. 2. & 23. & Machab. 1. c. 2. l. quicunque. in fi. C. de hæret. Vbi docentes vltimo supplicio damnantur, adhærētes verò in decem libris auri, & glo. ibi, notabilis. in verbo damnētur. l. eum qui seruum. C. de aposta. vbi persuadens seruo, vel libero, vt à fide Catholica recedat, capite punitur. l. fin. in fine. C. de Iudæis. l. 2. in. fin. C. ne sacrum bapt. itere. c. aliquanti clerici. ibi, consulere, vel docere: vbi optima glo. 26. q. 5. glo. in verbo. audieris. in. c. necabis. 23. q. 5. glo. in parte. puniēdi. in. c. ex communicamus. 2. de hæret. l. 2. tit. 26. part. 7. Albert. de agnos. asser. q. 30. num. 60. Reper. Inquisito. verbo, docere. & in verbo. heresiarcha. & habetur in determinationibus scholæ Parisien. contra Erasmum. tit. 23. censura. 1. Iac. Sept. in Enchirid. tit. 4. & sequent. & in tractatu de patre hæretico. nu. 15. contra ea quę priùs scripsit in instit. Catholi. c. 45. nume.
340 12. in quo loco affirmat, hęresiarchā non pertinacem, sed cōuersum, pœnam ignis euadere: quod annuere videntur iura Canonica, videlicet, c. ad abolendam. de hæret. ibi, sentire, vel docere. c. super quibusdam. de verb. signifi. ibi, publice prædicant, id expresse est decisum. in concilio Tarraconen. relato in directo. Inquisito. part. 2. fol. 86. Ob id meritò nostra assertio discrimen inter ius Canonicū & Ciuile hac in re assignat. Quòd ius Ciuile de vsu & consuetudine maxima cum ratione seruatur,
341 nam maiori pœna dignus est, qui audaciam & occasionem damnationis alijs tribuit. c. qui aliorū. 24. q. 3. hoc verborum tenore. Qui aliorum defendit errores multò magis damnabilior est illis qui errant, quia non so lùm errat, sed etiam alijs offendicula erroris præparat & confirmat: vnde quia magister est, non tantùm hęreticus, sed etiam hæresiarcha dicendus est. maior enim pœna à iure seductoribus, quàm delinquentibus imponitur. ca. qui consentit. 11. q. 3.
342 glo. sing. in verbo, defensauerit. in Clem. 1. de vsuris. Angel. in. l. vnica. in fine. C. de Nili aggerib. non rumpen. Decius in. c. 1. nume. 13. de offi. delegati. ne vnus malus, multos bonos perturbet. c. non turbatur. 24. q. 1. c. resecandæ. 24. q. 3. cap. ea quæ. de statu monacho.

343 ¶Item superiùs dictis sequens additur ratio, hæresis crimen grauissimum esse certum est, tum propter nobilitatem subiecti, tum etiam propter nobilitatem rei, quæ offenditur. c. vergentis. de hæret. c. vt officiū. §. verum quia in tā graui crimine. eo. tit. in. 6. c. denique. 7. q. 1. c. in nomine Domini. 23. distinct. Vnde meritò inquit Bal. in. l. 1. num. 45. C. qui accus. non poss. quòd delictum hæresis etiam ignoranter prolatum, grauius est, quam dolosum homici-
344 dium: quia hæreticus ponit os in cælum, refert Anani. in rub. de hæret. num. 2. & Conrad. Brun. lib. 1. de hæret. c. 3. in prin. Burgen. in fortalicio fidei. lib. 2. consideratione. 12. Stille qui occidit homines nulla venia dignus est. l. 3. C. de Episcop. audien. l. quoniam multa. C. ad. l. Iul. de vi publi. quanto magis qui impio dogmate non corpora, sed animas, non leui morte, sed sempiterna occidit.

345 ¶Addendum etiam est, quòd si aliquando delinquētibus venia conceditur (vt puta) propter multitudinem, vel aliam causam, ducibus tamen, & seductoribus, primisque authoribus non solet ignosci, quia hi longè magis delinquunt, & vt cæteri

magis

magis deterreantur. d.l. quoniã multa. fing. l. fiue ex Prætoriano officio. ibi, prioribus eius militiæ. C. de exacto. & executori. libro. 12. vbi illum rex. Ioan. de Plat. col. 2. nonnullis iuribus & fundamentis affirmat in seditione facta in ciuitate, duces, consiliarios & officiales ciuitatis esse puniendos. Abb. in. c. lator. 3. nota. de cleri. excõmm. latè Tiraquel. de pœnis. temperã. cau. 47. nu. 7. & fequẽ.

346 ¶Præterea id alia iuuatur ratione. Iura quæ de crimine fimpliciter loquuntur, non funt in fauorabilibus ad crimina qualificata extendẽda, quando fimul alia delicta concurrunt, vt de fornicatione ad adulterium, de homicidio ad parricidium: ita neque de hæretico fimpliciter ad dogmatiftam. l. fi adulterium cum incestu. l. vim paffam. §. præfcriptione. ff. de adulter. l. nũquam plura. ff. de priuat. delict. Bar. in. l. Senatus. ff. de accufat. Bald. in cafu fimili in. l. eã quam. nume. 36. C. de fideicommiff. & in. l. fi qua illuftris. nu. 5. C. de orfician. Alex. confi. 37. vol. 2. Iaco. Sepr. in fpecie, in. d. tit. 59. nu. 5. quod plenius ipfe retuli in Epitome fucceffio num. c. 23. nu. 17. & fequent.

347 ¶Ratio rationis eft, nam qualitas adueniens, vel adiuncta enti, qualificat illud, & reponit in diuerfa fpecie. l. mariti lenocinium. §. fin. ff. de adulte. l. item apud Labeonem. §. fi quis virgines. ff. de iniurijs. Bart. in. l. 1. C. de ero. mili. anno. lib. 12. latè Hippo. in fing. 520. incip. qualitas.

348 ¶Vnde facilè infertur ad declarationem indulti Apoftolici fe. re. Pauli Papæ. 3. & Regij priuilegij, quibus prohibetur Inquifitoribus fidei, contra neophytos, feu conuerfos de genere Maurorum iftius regni Valentiæ fuper hæresi, feu apoftafia Mauri methica procedere, quòd dictum in dultum & priuilegium minimè fit per fupra dicta extendẽdum ad dogmatiftas, vulgo Alfaquins, cùm de eis nulla prorfus in prædictis cõcefsionibus fiat mentio, & in generali concefsione non veniunt ea, quæ quis non effet verifimiliter in fpecie concefsurus. l. obligatione. ff. de pigno. c. fi Epifcopus. de pœnit. & remifsio. in. 6. c. in generali. de regul.

349 iur. eo lib. 6. Albericus in rub. C. de natu. liber. latè Fel. in. c. poftulafti. 1. colu. 2. de refcrip. cùm dogmatizare fit delictum qualificatum vniuerfæ Reipublicæ Chriftianæ nimis perniciofum, & non folùm ifte eft hæreticus, fed hoftis communis Reipublicæ. Ideo meritò contra dogmatiftas feu dogmatizantes, etiam non baptizatos procedere iura permittunt.

350 glo. in verbo, hæreticum. in Clem. vnica. §. fin. de vfuris. Villadie. de hæret. q. 9. in fine. Conrad Brun. de hæret lib. 4. c. 2. Albert. in rub. de hæret, in. 6. q. 3. in fine. & fupra par. r. num.

351 552. alios retuli. vbi. nu. 557. fcripfi. idem dicendum contra celebrantes fuos ritus, & cæremonias publicas.

352 ¶Neque meæ aduerfatur affertioni trita iuris regula, quòd ius canonicum potius quàm ciuile in foro canonico effer feruandum, cùm crimen hæresis fit merè Ecclefiafticum, & ad iudices Ecclefiafticos, & nõ feculares fpectet illius cognitio. c. vt Inquifitionis. §. prohibemus. de hæret. in. 6. vbi neque indirectè iudex fecularis de hoc crimine poteft cognofcere. Barto. & alij in. l. magiftratibus. ff. de iurif. om. iudi. Franc. Squillacen. de fide Catholi. c. 30. Marian. Socin. in. c. excommunicam°. 1. num. 8. de hæret. Abb. in. c. ad abolendã. in fine. de hæret. & in. c. cùm

353 fit generale. de foro competent. Nã lex canonica adiuuari poteft per ciuilem

uilem per pœnæ impositionem. glo. singul. in verbo, tolli. in Clement. ne Romani. de electione. Ioan. Andr. in c. fina. de offi. Archidia. eam allegat. Abb. in. c. prudentiam. nume. 5. de offi. delegati. & in. c. licet. numer. 2. in fine. de offi. ordina. Decius consil. 11. incip. & pro tenui facultate. nume. 10. Ludo. Carrer. de hæret. §. circa itaque. nu. 7. Doctores Hispani in. l. 49. Tauri.

ASSERTIO. XLIIII.

354 *Filios hæreticorum, etiã natos ante crimen commissum, sub pœnis, & prohibitioni bus canonicis comprehendi. Contra Calderin. Anani. & alios.*

Hac in re magna inter iuris professores est controuersia, Calder. titu. de hæret. consil. 3. tenuit filios ante natos non comprehendi,
355 sequitur Anani. in. c. vergentis. nu. 18. de hæret. Præposit. in. c. hoc iure. in fine. 8. distin. Tiraquel. de iure primoge. q. 31. num. 4. hanc fatetur esse communem opinionem Alciat. cõsi. 467. num. 7. & Iac. Sept. in institu. Catholi. c. 29. num. 4. putat hanc sententiam esse veriorem & benigniorem. & in Enchirid. titu. 63. num. 19. Idem affirmat Iul. Clarus in practi. §. hæresis. versi. quæro nunc. & in. §.
356 læsæ maiestatis. versi. fuit etiam. Sed magis communis opinio, & vsu, & consuetudine recepta est, omnes filios tam natos, quàm nascituros cõprehendi. ita Ioan. And. & Dominic. in. c. vt commissi. de hæret. in. 6. Villadie. de hæret. q. 23. num. 5. Castro de iusta hæret. puniti. lib. 2. c. 6. & de potesta. legis pœnalis. libr. 1. c. 7. Couarru. lib. 2. resolut. c. 8. nume. 4. magis communem etiam affirmat Iac. Sept. in. d. c. 29. nu. 3. & Claud. Aquẽ. in. l. si quis id quod. num. 14. ff. de iurisd. omni. iudi. & Ioan. Gigas, de crimine læsæ maiestatis. q. 5. nu. 2. Ioan. Lup. de iusti. & iure regni Nauarræ, par. 5. §. 8. obiectio. 4. & Glossator ordinamenti in. l. 1. in fine. tit. 1. lib. 1. ordinamen. meliùs in. l. 3. tit. 9. lib. 4. ordinament. Pleniùs retuli in fingmeo. 68. Ratio est, quia hæresis est crimen spirituale, & non trahit originem à carne, ideo nihil interest, an filij sint ex radice infecta, vel non nati.

ASSERTIO XLV.

357 *Pertinax non tantùm est relaxandus, sed etiam viuus à seculari potestate comburendus.*

358 Docet diu. Isidorus lib. 10. Etymologiarum, quòd pertinax dicitur qui aliquid imprudenter tenet, quasi per omnia tenax: & quem admodum perseuerantia est in virtute, pertinacia est in vitio. Ideo propriè hæreticus pertinax est ille, qui persistit in errore, vel hæresi, quã de necessitate debet dimittere. c. ad abolendam. §. 1. de hæret. c. qui in Ecclesia. 24. q. 3. ibi, qui sua pestifera & mortifera dogmata emendare nolunt, sed defensare persistunt. c. nec licuit alicui. 17. distin. ibi, qui obstinati & cõtumaces extiterint, vt doceri non velint. Clem. vnica. §. porrò, de summa Trinita. & fide Catho.
359 ibi, defendere, seu tenere pertinaciter præsumpserit. vbi glo. in verbo, pertinaciter, inquit, quòd pertinax est obstinatus, durus, irreuocabilis, & indocilis. allegat Clem. ex graui. § penult. de vsuris. Vbi optimè Ioã. de Imo. S. Thom. 2. 2 q. 138. sub titu. de vitijs oppositis perseuerantiæ. art. 2. Albert. de agnoscen. asser. q. 29. nu.

29. &

29. &. 30. cum sequent. Latiùs in. q.
30. per totam illam. q. & in. c. 1. q. 12.
nume. 7. de hæret. in. 6. Fran. Squilla-
cen. de fide Catho. c. 25. &. 28. Cano.
lib. 12. de locis Theologicis. c. 8. Iac.
Sep. in Enchirid. titu. 30. in prin. & ti
tu. 31. & titu. 67. nu. 2. vbi refert bea-
tum Gregorium in dialogis, dicen-
tem quosdam hæreticos viuos Ro-
360 mæ esse concrematos. & in instit. Ca
tho. c 45. num. 12. &. c. 47. num. 3. &
4. dicens, quòd quicunque obstina-
to animo defendunt hæreses, & dæ-
monis instar sunt pertinaces, indu-
rati, & obstinati, ore obstructo & lin
gua ligata, ne alios valeant scandali-
zare, viui concremandi sunt, vt fue-
runt Acesius Episcopus, & Macha-
rius, quos refert etiam Archiep. Flo-
ren. 2. pat. summæ. tit. 4. c. 6. in tit. de
pertinacia. glo. singu. in verbo, perti
naciter. in extrauag. Ioan. 22. incip.
inter nonnullos. de verbo. significa.
Nonnulla in repertorio Inquisitorũ
habentur, verbo, pertinax. & verbo,
hæreticus. versi. nunc cõsequenter.
Matth. de Afflictis, in constit. Siciliæ.
361 titu. de hæreti. nume. 43. Carcasona
in. l. 4. C. de hæret. dicens, hæreticos
pertinaces viuos in conspectu popu
li esse comburendos, simul cum suis
libris & scripturis, & habetur in de
terminationibus scholæ Parisien. cõ
362 tra Erasmum. art. 23. Latissimè om-
nium Cardi. Turrecrem. in summa
de Ecclesia, libr. 4. part. 2. c. 16. vbi vi-
ginti modos refert, quibus in hære-
tico cognoscitur pertinacia: quos e-
tiam refert Alphon. Guerrero, in the
sau. relig. Christia tit. de hæret. num.
20. & sequen.
363 ¶ Patet itaque quod propriè hæ-
reticus pertinax, obstinatus & pro-
teruus est, qui Ecclesiæ iudicio non
vult se subijcere, & instar Pharaonis
induratum est cor eius, Exod. cap. 7.
contra pertinaces diuina exclamat
scriptura. Qui mentis est duræ, cor-
ruet in malum, & cor durũ male ha-
bebit in nouissimo. Et Exod. c. 32. di
364 xit Domin⁹ ad Moysen: Cerno quòd
iste populus duræ ceruicis sit, dimit-
te me vt irascatur furor meus super
eos, & deleam eos de terra. Pertinax
enim hæreticus est instar aspidis sur
dæ & obturantis aures suas, quæ non
exaudit vocem incantantium, & ve
nefici incantantis sapienter, Deus
conteret dentes eorum. &c. Psalm.
365 57. Vnde Iob. c. 41. cor eius indurabi
tur quasi lapis. Ideo hæresis in quan-
tum in se habet pertinaciam, est spe-
cies peccati in Spiritum sanctum. S.
Thom. in. 4. sent. dist. 13. art. 16. in fi-
ne, quem refert. Fran. Squill. de fide
Catho. c. 25. nu. 2. c. diaconi. 93. dist.
Quod pertinaciter peccantium nõ
miseretur Deus; nam ferro abscindẽ
366 da sunt vulnera, quæ medicamenta
non recipiunt. c. in canonibus. 16. q.
1. c. resecandæ. &. c. ecce autem. 24.
q. 3. ne modicum fermẽtum totam
massam corrumpat, Paul. 1. Corint.
c. 5. declarat Burgen. in fortalitio fi-
dei. lib. 2. considera. fin. in fine. & Io.
Bunde. à Gandauo de modernis hæ-
reticis. tit. 33. art. 8.
367 ¶ Oritur autem pertinacia ex su-
perbia, & elatione, & inani gloria,
qua plus sibi, quàm omnib⁹ alijs cre-
dit, vt testatur S. Thom. & Archiep.
368 Florẽ. in locis supra citatis. Ideo om-
nes hæretici sunt superbi, & elati. c.
hæreticus. 24. q. 3. ibi, maximè vanæ
gloriæ. c. excõmunicamus. 1. in prin.
ibi, extollentem se. & ibi notat Anã.
de hæret. Villadieg. de hæret. q. 1. nu
me. 3. Epiphanius de hæret. lib. 1. to-
mo. 1. Conrad. Brun. de hæret lib. 1.
c. 5. Vnde diuus Paulus. 2. ad Timo.
c. 3. in nouissimis diebus instabunt
tempora periculosa, & erunt homi-
nes

nes ſeipſos amantes, cupidi, elati, ſu-
perbi, blaſphemi, proterui, immun-
369 di, voluptatum amatores. Humili-
tas verò oppoſita eſt ſuperbiæ, ex
qua oritur hæreſis. Paul. ad Rom. ca.
12. idipſum inuicem ſentientes non
alta ſapientes, ſed humilibus conſen
tiẽtes. Prouerb. c. 3. ne innitaris ptu-
dentiæ tuæ. c. ne innitaris. de conſti-
370 tu. Sed verè humilis & Catholicus
diuum Auguſtinum imitetur, dicen
tem ſe à pueronon dũ anniculo eſſe
paratũ corrigi, vt ipſe ſcripſit ad Au-
xilium Epiſcopũ. habetur in. c. ſi ha-
bes. 24. q. 3.

371 ¶Hæretici pertinaces ab Inquiſi
toribus fidei, & perſonis Catholicis,
religioſis, & doctis ſæpe ſunt monen
di, vt reſipiſcant, & conuertantur:
quia in quacunque hora ingemue-
rit peccator, & conuerſus fuerit, vi-
ta viuet, & non morietur. Ezechie. c.
372 33. c. nullus. de pœnit. diſt. 7. Eccleſia
non claudit gremium redeuntibus
ad ſe, Ezechiel. cap. 18. Epiſtola inter
claras. C. de ſumma Trinita. & fide
Catho. c. ad abolendam. §. 1. c. excõ-
73 municamus. 2. §. ſi quis autem. de hæ
ret. c. corrigantur. 24. q. 7. Vſq; adeò
id verũ eſſe cenſet Albert. de agnoſ.
aſſert. q. 30. nu. 79. & ſequent. quod
etiam ſi hæreticus pertinax expreſ-
ſè proteſtetur ſe minimè reuocatũ-
rũ ſuos errores, ſi eos reuocauerit ni
hilominus eſt Eccleſiæ reconcilian-
dus. Quia cùm ſit in primo lapſu, ad-
mittendus eſt ad veniam, cùm ho-
norũ confiſcatione, & carcere perpe
tuo, & alijs pœnis, quę huiuſmodi hę
374 reticis redeũtibus infligi ſolent: etiã
ſi conuerſio ante prolationem ſen-
tentiæ ſit facta. Hæc opinio, meo iu-
dicio non caret ſcrupulo, tum quia
per illam proteſtationem firma eius
voluntas oſtenditur. l. qui in aliena.
§. Celſus. ff. de acquiren. hæredi. cap.
cùm. M. Ferrarien. de conſtitu. tum
etiam, quia peruerſi difficillimè cor-
riguntur, & plus nocet falſus Catho
licus, quàm verus & apertus hæreti-
cus, vt inquit Beda ſuper Cantica.
quem refert Fortalitium fidei. lib. 1.
fol. 78. & hæretici ſunt callidi & fal-
laces, & propter euitãdas pœnas ca-
nonicas, fingunt ſe eſſe Catholicos,
& aliud agunt, & aliud ſimulant, mel
375 in ore, fel autem in pectore geſtant:
& quando non eſt ſpes correctionis,
venia potiùs crudelitas dicenda eſt,
quàm æquitas & miſericordia. c. eſt
iniuſta miſericordia. 23. q. 4. c. nõ eſt
crudelis. 23. q. 5. Quia talis confeſsio
potiùs ſimulata & ficta timore mor-
tis, quàm zelo fidei cẽſenda eſt. Bur-
gen. in ſuo fortalitio fidei, lib. 2. con-
ſider. 12. in difficultate. 13. allegãdo.
ea. vt officium. §. prouiſo ſolerter. de
hæret. in. 6. Albert. in. c. 1. q. 12. num.
11. de hæret. in. 6. vbi inquit, quòd
376 Inquiſitores fidei ſemper habeant
ante oculos illum verſiculum, proui
ſo ſolerter, vbi. nu. 10. affirmat allegã
do quandam inſtruct. Hiſpalen. id in
quiſitorum arbitrio relinquendum
eſſe. Alia etiam eſt ad id inſtruct. de
Madrid, anno. 1561. c. 44.

ASSERTIO. XLVI.

¶Hæreticorum defenſiones per teſtes
377 *minus idoneos fieri non poſſe.*

ID probat expreſsè. c. filij, vel hęre-
des, ibi, non familiares, ſed per te-
ſtes alios fide dignos, fideiq; zelato-
res. de hæreti. in. 6. l. 2. ff. de liberali
cau. expreſſa inſtruct. apud Madrid,
anno ſalutis noſtræ. 1561. c. 36. Nico.
Aymeric. in directo. Inquiſito. par. 3.
q. 70. & q. 121. Ægid. Boſsi. in practi.
titu. de hæret. nume. 3. & titu. de de-
fenſionibus reorum. c. 45. Iaco. Sept.
in

in enchirid.tit.35.num.24. & tit.47. nu.8.& in instit. catho.ca.62. nu. 13. vbi reprobat Feli.contrarium tenentem,in.c.de cætero, nu. 8. de testib. & Guiller.Benedic. in.c.Raynūtius. in verbo, qui cum alia.num.250.de testa.

378 ¶In alijs verò criminibus citra hæresis crimen, testes inhabiles, & minus idonei ad defensionem reorum admittūtur.Bal.in.l.parētes.C. de testib.Ias.in l.vt vim.num.5.ff.de iusti. & iure.& in.l non hoc.num.5.C. vnde legiti. Hippol.in.l.1.§. ad quæstionem.nu.12.ff.de quæstio. & in sing. 59.Nicol.Boe.decis.165.& dicendū. num.7.Thom.Gram.decis.56.incip. Andreas.num.16. & consi. 32. num. 12.& cōsi.69.in causa Benedicti.nu. 11.Bossi.in prac. crim. tit. de fauoribus defensionis.num.3. vbi. num.5.

379 affirmat quòd etiam post publicationem testium,&conclusum in causa, vsque ad sententiam testes ad defensionem sunt recipiendi, alias iudex reneturin Syndicatu, vt ego latiùs Speciali.189.num.9.retuli.

ASSERTIO. XLVII.

380 *¶Pœnas ipso iure in hæreticos statutas neque mutari,neque minui per Inquisitores & Ordinarios posse.*

Exemplum huius assertionis est de excommunicatione, in quā hæreticus ipso iure incurrit. c. excōmunicamus.1.&.2. de hæret.c.nouerit.de sen.excommu. Idem dicendū est de publicatione bonorū.ca. cùm secundum leges.de heret.in.6.Nam quando pœna ipso facto & iure ponitur,etiam ex causa per iudicem non mutatur, quia quodammodo ius iā fisco est quæsitum .l. id quod Seruo. §.1.ff.de pecul.lega.l.palam.§. fin.ff. de ritu nup. Hippoly. in rub.ff. de fideiusso.num. 142.& in.l. de vnoquoque.num.88.ff.de re iudi. &.in.l.vnica.num.66.C.de rap.virgi.Feli. in.c. de hoc.nu.5. de simo.Decius in.cap. at si clerici.nu. 5. in fine. de indicijs. Latè Tiraquel.de pœn.moderā.cau. 30.num. 14.& sequent. Neq; prædi

381 ctis aduersatur.cap. vt cōmissi. §. nec non ibi,mitigandi, vel mutandi de hæret.in.6.qui tex.non est intelligendus de pœnis ipso iure & facto statutis, maximè quia. §. ille. hodie est correctus,vt testatur Iac. Sep. in instit.catho.cap.16.num. 10.

ASSERTIO. XLVIII.

382 *¶Sententias in hæreticos prolatas, ab Inquisitoribus, & Ordinarijs minimè mutari posse.*

Hæc conclusio superiori assertioni proxima est, de iure cōmuni Inquisitoribus fidei vna cum Prælatis permissum erat mutare,seu mitigare sententias in hæreticos iam prolatas.ca.vt commissi.§. nec non. de hæret.in.6. vbi Perusin. & alij.nu. 4.Feli.in.cap.excommunicamus. 2. de hæret. Villadie. de hæret. q. 8.nu. 7.&.q.17.num.5.Fran. Squillace. de fide catho.cap.27.num.3.&.cap.42. Albert. in.cap.1.quæst.12.num. 13. de hæret.in. 6. Quod sanè hodie aliter statutum est per instruc.Hispalē.

383 cap.7.& Toletan.cap.9 quas ad id refert Iac.Sep.in instit. catho . cap. 16. num.10. Nam ad solum Inquisitorē generalem id dispensationis genus hodie pertinet:quia Inquisitores & Ordinarij iam functi fuerunt officio suo.l. iudex posteaquam .l. cùm quærebatur. ff. de re iud. l. diui fratres.ff.de pœn. cap. in literis. de offi. delegati.

Asser-

ASSERTIO. XLIX.

384 ¶*Absolutus siue ab instantia iudicij, siue diffinitiuè, iterum de eodem crimine pleniori superueniente probatione, poterit condemnari. Contra Conrad. Brun. & alios.*

385 ID rectè probat. l. Imperatores. ff. de re iudi. l. vnica. vbi expressè Lucas de Pennia. per tex. ibi. C. de sent. aduersus fis. lat. retract. lib. 10. & in l. 1. vers. secūdo quæritur. de priuileg. Scholar. libr. 12. C. & c. vt commissi. §. nec non. de hæret. in. 6. optima gl. in summa. 35. q. 9. glo. in c. inter monasteriū. de re iudi. Hostien. & Abb. in c. lator. num. 9. & in c. consanguinei. in fine. de re iudi. Ias. in l. admonendi. in lectu. num. 49. ff. de iureiuran. Hippol. in l. vnica. nume. 150. C. de rap. virgin. Iaco. Sep. in instit. Catholi. cap. 47. nume. 24. instruct. Pinciana, anno. 1488. c. 3. ibi, *no obstante la sentencia que fue dada.* cōtra Conrad. Brun. de hæret. lib. 4. c. 8. & Decium in consi. 137. incip. & diligenter.

ASSERTIO L.

386 ¶*Condemnatum pœna arbitraria, quia delictum non fuit plenè probatum, superueniente de eodem crimine legitima probatione, posse ordinaria pœna puniri: quia sententia fauore fidei in rem iudicatam non trāsit.*

387 NOstra hæc assertio sæpe in causis fidei definiēdis in sacrosancto Inquisitionis foro accidit, qua in re, vtpote difficili & ambigua, discipuli potiùs, quàm magistri officio fungi vellem.

388 ¶Si in causa fisci propter omis-
sas probationes sententia retracta-
tur. l. vnica. C. de sen. aduet. fis. lat. re
trac. lib. 10. l. Imperatores. ff. de re iu
di. à fortiori in causa fidei, quæ nimis
priuilegiata est. c. accusatus. §. sanè.
389 c. in fidei fauorē. c. fin. de hæret. in. 6.
Præterea si in causa matrimoniali
sententia in rem iudicatam, si fuerit
contra matrimonium prolata non
transit. c. lator. c. consanguinei. de re
iudi. c. 1. vt lite non contesta. neque
in causa beneficiali. Inno. in. c. cùm
390 olim. & in. c. cùm Bertholdus. de re
iudi. Rebuff. in praxi benefi. titul. de
subrogatio. num. 23. contra Abb. in
c. 1. num. 4. de cōcess. præben. quod
intelligendum est secundum singu-
larem distinctionem. Rob. Marantæ
de ordi. iudi. 3. par. 6. partis principa-
lis. nu. 150. pagina. 536. vbi. num. 147
inquit, quòd vbicunq; imminet pe-
riculum animæ nunquam senten-
tia transit in rem iudicatam. glo. fin.
c. inter monasterium. de re iudi. In-
no. in. c. tua nos. de cohabit. cleri. &
mulie. Abb. in. c. exceptionem. nu-
me. 4. de exceptio. Ias. in rep. l. admo
nendi. num. 49. ff. de iureiurā. & Ro-
ber. Maran. in loco modo citato re-
fert viginti quatuor casus, in quibus
sententia non transit in rem iudica-
391 tam. Idem à fortiori dicendum est
in causis fidei, in quibus animæ peri
culum vertitur, ita in specie tenuit
Iac. de Bellouiso. in Authent. de pri.
uileg. dotis hæreticis muliet. nō præ
stan. in fin. colla. 8. dicens istam quę-
stionem de facto habuissę in ciuita-
te Bononiæ, in causa cuiusdam hære
tici, cui indicta fuit purgatio, & po-
stea probationes ampliores superue
nerunt. quod sequitur Lucas de Pen
na in. d. l. vnica. Quod forsitan intel-
ligendum est, si sint tales probatio-
nes quæ superueniunt, quòd absque
primis pœna ordinaria possit reus
392 puniri, vel res sit integra, & pœnitē-
tia, in qua fuit cōdemnatus, quia de-
lictum non fuit plenè probatum, nō
sit adhuc adimpleta, ne de eodē de-
licto

licto bis quis puniatur. l. licet. §. fi. ff.
nautæ caup. stabul. l. 3. C. de accusa-
tio c. de his criminibus. de accusat.
c. fin de pœniten. dist. 4. Id profectò
aliorũ iudicio relinquo; cùm sit quę
stio quæ altiori egeat inuestigatiõe.
393 ¶ Sed quod in principio nostræ as
sertionis fuit dictum, indubitanter
procedit: Nã si in alijs criminibus fa
uore reorũ sentẽtia nunquã trãsit in
rem iudicatã. l. non tantũ. ff. de ap-
pella. l. vnius. §. cogniturũ. ff. de quæ
stio. l. diui fratres. ff. de pœnis. Alex.
in. l. à diuo Pio. in fine. ff. de re iudi.
Ana. in. c. de his. num. 8. de accusat.
Hippo. in. l. vnica. nu. 144. C. de rap.
virgi. vbi refert sexdecim casus in
quibus sententia non transit in rem
iudicatam. Ias. in rep. l. admonendi.
num. 45. cum sequen. ff. de iureiurã.
vbi scripsit plures alios. & Rober. Ma
394 ranta. vbi supra, à fortiori igitur fauo
re fidei. Optima nanque ratio est il-
la quæ pro religione facit. l. sunt per
sonæ. ff. de religiosis, & sump. fu-
ner. cap. accusatus. §. sanè. ibi, quòd
summè priuilegiatũ existit. de hære.
in. 6. præsertim quòd sententia in cri
mine hæresis est declaratoria, cùm
iam à Canone sit condemnatus, vt
voluit Archidiac. in. cap. vt commis-
si. in prin. & ibi Domini. num. 4. Idẽ
395 Dominic. in. cap. fina. §. 1. num. 3. de
hæret. in. 6.

SEQVITVR PRAEDI-ctarum Assertionum epilogus.

396 NOn inutile esse exi
stimaui, quinqua-
ginta Assertiones
superius scriptas, vt
lectoris memoriæ
rectiùs adhęreant,
breui verborum laconismo hoc in
loco referre. Habita priùs de ver-
bis, seu factis hæreticis summaria te-
stium inquisitione, qualificatisq́ue
pro hæreticis propositionibus, por-
rectoq́ue à Promotore fiscali petitio
nis libello, inquisitores fidei ad cap-
turam reorum, ac bonorum seque-
strationem, maturo consilio & deli-
beratione procedant: cùm sola cap-
tura in hoc crimine vehementer in
famet. Sin autem ratione delicti, vel
personarũ causa fuerit nimis ardua,
vt puta, quia inquisiti sunt nobiles,
vel religiosi ante eorũ capturas, pro
ceres supremi Senatus sacrosanctæ
generalisq; Inquisitionis sunt consu
lendi, vt hęc pleniùs dicta sunt in pri
ma, & secunda assertione.
397 ¶ Si reus errores hæreticos, eorũ-
q́ue impiam intentionem & credu
litatem confitetur, abiuratis primò
erroribus, cum habitu pœnitentiali
& carcere perpetuo, ac bonorum cõ
fiscatione publicè reconciliandus
est, etiam si huiusmodi confessio tor
mẽtis sit extorta, dummodo legiti-
ma interuenerit ratihabitio. Sed nõ
parui refert an in limine, vel in me-
dio, seu in fine iudicij facta sit confes
sio. Nã qui in principio ante accusa-
tionẽ cõfitetur, bonis publicatis, nõ
ad carcerem & habitum perpetuũ,
398 sed per aliquod tempus, Inquisito-
rum arbitrio damnandus est. Si ve-
rò post accusationem, aliquatenus
pœna eius subleuãda erit, sed nõ ea-
dem lenitate & æquitate vtendum
est. Qui post testium publicationẽ
confitetur, pœna delicti ordinaria
est plectẽdus. Quę omnia pleniùs di
cta sunt in assertione. 16. & . 27. & . 28

399 ¶Qui verò confessionem iudicialem spontè factã, non cõstito de errore, reuocauerit, relaxãdus est. Idẽ dicendum censeo, si in tormentis facta fuerit confessio, & deinde legitimè ratificata, quæ re uera spontanea dici potest: vt liquidè constat ex ijs quæ à me plenè dicta sunt in assertione. 25. & 31.

400 ¶Cæterùm qui factum hæreticũ confitetur, sed prauam intentionẽ & credulitatẽ abnegat, etiam si de delicto aliàs legitimè non constiterit, relaxandus est, maximè si est persona suspecta, & factum fuerit iteratum: quod aliter est in confitente verba hæretica, impiamque intentionem negante, qui sanè torquendus est. Ratio discriminis est, quia maior animi affectus, atque mentis deliberatio in factis, quàm in verbis inest: quemadmodum hæc pleniùs scripta sunt in assertione. 17. & 18. & 19. & 24. & 26. & 29.

401 ¶Qui verò de pluribus erroribus plenè probatis accusatus, nonnullos confitetur, alios verò inficiatur, tanquam diminutus & negatiuus in re grauì, & non diutina relaxandus est, dummodo solus ille articulus esset efficax ad reum negatiuum tradendum Curiæ seculari, & non sit verisimilis obliuionis præsumptio. Qui ergo omnes complices, vel omne delicti tẽpus non reuelat, non est censendus diminutus, vt cuncta pleniùs probantur in assertione. 21. & 22.

402 ¶Præterea si crimẽ hæresis legitimè fuerit probatũ, & reus est negatiuus, relaxãdus est, etiam si se esse catholicum dilucidè protestetur: vt in assertione. 20. & 30. satis plenè dictum est. Atque huiusmodi crimen legitimè probatur per duos testes omni exceptione maiores, & nõ singulares, vt latissimè in assertione 4. & 5. & 6. scripsimus.

403 ¶Pertinaces verò & proterui relaxandi sunt, & à seculari potestate viui comburendi, vt mea restatur assertio. 45. Quæ omnia intelligenda sunt, quãdo verba, seu facta sunt hæretica formata, & legitimè probata. nã pro verbis, vel factis temerarijs, iniuriosis, scandalosis, blasphemis, vel similibus etiam plenè probatis, reus negatiuus pœna extraordinaria cũ abiuratione de leui, vel vehementi puniendus est: isq; rarò carceribus secretis mancipandus est, nisi sit persona abiecta, vt pleniùs dictũ est in assertione. 1. & 2. & 33.

404 ¶Hactenus dictum est quando hæresis crimen est plenè probatum, sin autem legitimè probatum non fuerit, reus est torquẽdus. Si autem in tortura confitetur, cum legitima ratihabitione, recõciliandus est. Reuocara verò confessione, iterum torquẽdus, vel pœna extraordinaria puniendus cum abiuratione de leui, vel vehementi, sine habitu pœnitentiali, qui recõciliatis tãtùm deinter in iungitur. Purgatione verò canonica vsu & consuetudine iam sublata, minimè vtendum est. Sed si sufficienter quis esset tortus, & tormenta vicerit, ab instantia iudicij absoluẽdus est, vt latiùs in assertione. 31. & 32. differuimus.

405 ¶Relapsus verò siue negatiuus, siue confessus sit, stante legitima probatione, relaxandus est. Idem maxima cum ratione de dogmatista dicẽdũ est, vt in assertionibus. 41. & 43.

406 ¶Reorum verò defensiones, in quibus summa ab Inquisitoribus cura est adhibenda, per testes minus idoneos nõ posse fieri indubitatum est, vt in assertione. 46.

407 ¶Sententiæ in hæreticos prolatæ, ab Inquisitoribus & Ordinarijs mutari

tari minimè possunt, neque pœnæ ipso iure statutę minui, vt plenius in assertione.47.&.48.

408 ¶Absolutus ab instātia iudicij, si-ue diffinitiuè, de eodem crimine, su perueniente pleniori probatione, condemnari poterit, vt in assertioni bus.49.&.50. latè exposuimus.

DE PRIVILEGIIS Inquisitorum.

409 Æreseos crimē grauissimum est. opponitur enim fidei, Euangelicæq; veritati est inimicum. Quod nō solum ipsa Christianę religionis funda menta conuellere, sed etiā humanā politiā, ciuiumq; coniunctionem co turbare, atque omnino dissipare co natur. Quoscunque enim ad se rapit non tantum in hoc detestabile crimen, sed in multa alia ruere facit, cùm omnium sit virtutum dissipatio. Pro exterminanda igitur hac execrabili peste, sacrosanctum Inquisitionis officium tanquam saluberrimum antidotum fuit institutum. cuius ministri multis immunitatibus, maximisque priuilegijs meritò sunt decorati: quorū nōnulla hoc loco referre mira breuitate decreui.

410 ¶Primum est, quòd Inquisitores hæreticæ prauitatis præstantiori & digniori nomine quàm alij iudices nuncupantur, videlicet Defensores fidei & Ecclesiæ. & sunt deputati ad gloriā Dei, & augmentum fidei.c.vt Inquisitionis.in prin. de hæret. in.6. clem.multorum. eod. tit. Alberti.in rub. de hær.in.6.quæst.5.num.3.

411 ¶Item fauore fidei, non habentes Canonicatum, vel dignitatem, possunt esse Inquisitores, qui sunt iu dices delegati Apostolicæ sedis ad vniuersitatem causarum. Ita Ludouic. Gomez.in.c.statutum. num. 54. de rescript.in sexto, vbi allegat Abb. in cap. cùm dilecti. notabil. 1. de accusatio.

412 ¶Item Inquisitores tam in vita, quàm in morte plenariā consequuntur indulgētiā, & remissionē omniū peccatorū in vita, pro exequēdo Inquisitionis officio, in morte verò si in prosecutione diē claudūt extremum: vt expressè cautū est in literis Apostolicis Clemētis.4. & Alexādri, & Vrbani.4. incipiētibus: Præ cūctis nostræ mētis, quas refert Nicolaus Aymericus in directorio Inquisitorū.par.2. & in.3.par.q. 130. & Ioa. de Tabia. in summa. vebo. Inquisitor. num. 39. & Repertorium Inquisitorum. verbo, indulgentia.

413 ¶Item cōsiliarij, & omnes alij officiales & ministri, qui personaliter existunt in executione sancti Officij, tres annos de indulgentia consequuntur, & si in officio moriantur, remissionem plenariam omniū pec catorū.c. excommunicamus.1.§.ca-tho.de hæret. vbi Anani. in prin. in quit: tempore etiam pacis ministros Inquisitionis gaudere illo priuilegio, quod expressè habetur in præfatis cōstitutionibus summorū Pōtificū modò citatis, quas refert Directoriū Inquisitorū.par.2.&.in.3.par.q.129.

414 ¶Item Inquisitores in omnibus diebus etiam feriatis, in causis fidei procedere valent.c. fin. de ferijs. Io.

Andr. in Clem. sæpe. verb. sign. Atmi lla aurea. verbo, Inquisitor. nu. 19.

415 ¶ Item ipsemet Inquisitor habet potestatē conferendi indulgentias. 40. dierum, vt patet in præfatis literis Apostolicis relatis in Directorio, in. 2. par. in ptin. & in. 3. pat. quæstio. 127. & in Armilla autea, verbo, inquisitor. num. 20.

¶ Item soli Inquisitores, & nō Ordinarij, edicta contra hæreticos publicare possunt. ita nupertimè meri tò fuit reuocatum quoddam edictū tempote quadragesimæ iussu Ordinatij publicatum.

416 ¶ Item soli Inquisitores possunt absoluere ab excōmunicatione pro hæresi contracta, & non alij virtute Iubilei, vel literarum sedis Apostolicæ, vt erudité concludit Couarru. in c. alma matet. patt. 1. §. 11. nu. 15. de sent. excommu. in. 6. Septimacen. in Enchirid. tit. 51. num. 4. Latè in assertione mea. 39. quod hodie plenius declaratum est per motum propriū Pij Quinti, datum Romę. 3. Calend. Febru. præsentis anni. 1572.

417 ¶ Item Inquisitores à iurisdictione Ordinatiorum sunt exempti, neque ad Romanam curiam citati, vel coram aliquibus iudicibus delegatis conueniri possunt, sub pœnis & censuris in literis Leonis Papæ decimi contra Notarios acta & citationes intimantes. Quæ omnia authoritate Regia sunt confirmata.

418 ¶ Item Inquisitores monachi, vel regulares suis Prioribus & Prouincialibus obedire non tenentur, & alios sui ordinis monachos possunt habere, vt in extrauaga. Clementis 4. quam integram refert Nicolaus Aymericus in Directorio Inquisitorum. par. 2. in fine.

419 ¶ Item qui per se, vel per alios aliquem ex Inquisitoribus, vel officiali bus sancti Officij occiderit, vel vapulauerit, vel percusserit, absq; aliqua irregularitatis nota, est curię seculari tradendus, iuxta indultum Leonis Papæ decimi, datum Florentiæ. 28. die Ianuarij, anni. 1515.

¶ Item prædictum indultum hodie extenditur contra damnificantes bona Inquisitorum, vel officialiū per motum proprium Pij Quinti, datum Romæ, anno. 1569.

420 ¶ Item Inquisitores integros suatum ptæbendarum fructus simul cū distributionibus quotidianis in absentia percipiunt, vt patet in literis Pauli tertij, & Pij Quinti, quæ in primo volumine literarū huius Inquisitionis Valentinæ, fol. 308. habētur, & latius te tuli in Speciali. 96.

421 Item ab omnibus muneribus tealibus, & personalibus sunt immunes etiā à iure generali atis speciali quo dam regio priuilegio, quod ad nonnullos officiales etiam extenditur, vt in dicto primo volumine. fol. 283 plenius continetur.

422 ¶ Item Inquisitores habent familiam atmatā, vulgo Familiares, quibus permissum est tempore prohibito arma portare. Clem. nolētes. §. fi. de hæret. Villadie. de hæreticis. q. 11. nu. 16. Septimacen. in instit. Cathol. c. 41. nu. 3. Et eorum causæ tam ciuiles, quàm criminales in hac Inquisitione Valētina, ad Inquisitorum cognitionem pertinent, iuxta concordiam nouam & antiquam inter Regiam maiestatem & Inquisitionem initam.

423 ¶ Item si aliquis Inquisitorum in currat in irregularitatem, alter eum poterit absque alia dispensatione absoluere, vt in extrauag. Vrbani Tertij, quæ incipit: Dilectis filijs fratribus ordinis Prædicatorum. quam refert Repertorium Inquisitorum in verbo,

verbo, Inquisitores in fine. & in verbo, irregularis.

424 ¶ Item Inquisitoribus, atque eorum officialibus, hospitia, & alimenta, & alia necessaria iusto precio sunt ministranda iuxta tenorem priuilegij Reginæ Ioannæ.

425 ¶ Item Inquisitores sub pœna excommunicationis possunt præcipere vt populus & clerus sint in eorũ sermonibus. ca. vt cõmissi. de hæret. in. 6. ibi, conuocandi etiam clerũ & populum. & instructio Granatensis, quã refert Repertorium Inquisitorum, in verbo, prædicare. cõtra Angel. in Summa, in verbo, Inquisitor.

426 ¶ Item Inquisitores cum Ordinario possunt interpretari statuta edita contra hæreticos, vt patet in literis Innocen. 4. & Alexandri quarti. quas refert Bartholomæus Fumus in sua Summa. verbo, Inquisitor. numero. 20.

427 ¶ Itẽ Inquisitores in causis fidei, procedunt simpliciter & de plano, sine strepitu & figura iudicij. c. fin. de hære. in. 6. Villadie. de hæret. q. 2. Septimacensis in insti catho. capitul. 43. numero. 19.

428 ¶ Item Inquisitores in hoc crimine procedunt ad inquirendum, nulla præcedente infamia de delicto. singularis est tex. & non inuenitur alibi secũdum Cardinalem, & Anan. in c. excommunicamus. 1. §. adijcimus. de hæret. Cardinal. in Clem. 2. q. 2. de hæret. Conradus Brun. de hæret. lib. 4. cap. 8. in fine. Barto. in extrauag. ad reprimendum. verbo, Inquisitionem. in fine. Io. Nicolaus de hæret. notab. 26. in fine.

429 ¶ Item Inquisitores possunt vices suas delegare, & Vicarios, vulgò Commissarios, in districtu constituere. clem. 1. §. portò. de hæret. glo. sing. in verbo, ipsorum. in clem. nolentes. eo. tit. Hãc opinionẽ testatur esse cõmunẽ Villadic. de hæret q. 7. nu. 13.

430 ¶ Item Inquisitores pro crimine hæresis possunt cõtra omnes etiã exceptos procedere. ca. vt cõmissi. ibi, quoslibet hæreticos. ca. vt officiũ. in prin. de hære. in. 6. nisi cõtra Episcopos. c. Inquisitores. eod. tit. & lib nisi sint suspecti de fuga. expresse Villadic. de hæret. q. 7. nu. 15. Neq; procedũt contra officiales sedis Apostolicæ sine eius speciali licentia. Extrauag. cũ Matthæus. de hæret. inter cõmunes. quod optimè declarat Albert. in. capi. 1. quæst. 7. num. 4. de hæret. in. 6.

431 ¶ Item Inquisitores simul & separatim de causis fidei cognoscere valẽt. vt in. d. c. vt officiũ. & d. c. vt commissi. clẽ. 1. §. 1. de hæret. expressa instructio Abulensis. anno. 1498. c. 1.

432 ¶ Item Inquisitoribus cõpetit officium cũ Ordinarijs accumulatiuè, & nõ priuatiuè. c. per hoc. de hæret. in. 6. clem. 1. eo. tit. Extrauag. Benedicti. 2. eod. ti. inter cõmunes nisi post octo dies postquam Ordinarius fuerit requisitus, vt in dict. clem. 1.

433 ¶ Item Inquisitores possunt procedere cõtra eũ tanquã suspectum de hæresi, qui discedit à communi vsu & cõuersatione fidelium, etiam non præcedẽte infamia. c. excõmunicamus. 1. §. adijcimus. de hæret. ibi, à communi cõuersatione fideliũ vita & moribus discedentes. vbi Cardinal. asserit quòd non meminit se alibi legisse. & Ioan. Anan. nu. 2. & Ioa. Nicol. de hæret. notab. 26.

434 ¶ Item possunt quoscunque excõmunicatos & inhabiles in testes recipere. cap. in fidei fauorem. c. præsidentes. de hæret. in. 6. Villadic. q. 13. nu. 10. Septimacen. in institut. cath. cap. 62. num. 5. Itẽ reos citare extra suam diœcesim possunt. dic. c. vt of-

ficium. vbi glo. Archi. Ioan. Andr. & alij. Septimacen. in institu. Catho. c. 34. num. 14.

435 ¶Item Inquisitores non possunt recusari. Archid. & Domin. c. quia plerique. de offic. ordi. in. 6. Optimè Ripa in tract. de peste. lib. 5. nu. 140. Contrarium tenet Septimacen. in institutio. Catholi. c. 26. num. 26. de qua re est singularis instructio de Madrid, anno. 1561. c. 52.

436 ¶Item Inquisitorum officiū mortе concedentis non expirat re etiā integra. ca. ne aliqui. de hæret. in. 6. Ioan. Nicol. de hæret. notab. 4. Septimacen. in institutio. Catho. c. 34. nume. 7. plenè Decius in. c. causam matrimonij. nu. 10. de offi. deleg.

437 ¶Item Inquisitorū iurisdictio extenditur ad negotia non cœpta, & de nouo exorta. d. cap. ne aliqui. vbi glo. Archi. & alij. & Septim. in dict. c. 34. num. 7.

438 ¶Item nomina testium in causis fidei non publicantur. c. fin. de hæret. in. 6. Villadie. de hæret. q. 10. nu. 4. Septimacen. in institutio. Cathol. c. 25. num. 28. etiam si nullum emineat periculum, vt in extraua. Inno. 6. & in instru. de Madrid, anno. 1561 cap. 31.

439 ¶Item hæreticus non solùm vbi deliquit, sed vbicunque inuenitur, puniri potest, & non est necessaria remissio. Alberi. in rub. C. de hæret. Ioan. And. & Francus in. c. vt commissi. post. glo. ibi in verbo, procedē di. de hæret. in. 6. Villadie. de hæret. q. 8. in fine. Septima. in institut. Catho. c. 2. nu. 3. Latè. Couarru. in quæstio. pract. c. 11. num. 12.

440 ¶Item Inquisitores possunt statuta aduersus hæreticos concedere, augēdo contra eos pœnas. ita tenet Lupus, & Domini. in. c. fin. §. statuto. de hæret. in. 6. & optimè explicat Villadie. de hæret. q. 23. nume. 6.

441 ¶Item iudex publicè excommunicatus, & habens iurisdictionem de facto, vt est tyrannus, poterit iurisdictionem legitimè exercere contra hæreticos. c. præsidentes. vbi Io. Andr. Domin. & Francus. de hæret. in. 6. Villadie. de hæret q. 19. num. 8.

442 ¶Item monachi etiā ordinis Fratrum minorū, possunt esse in sacrosancto Inquisitionis foro notarij, & tabelliones. c. vt officium. §. 1. de hæret. in. 6. Ioā. Nicol. de hæret. notab. 27. incipienti: non te lateat. Ias in. l. 1. §. huius studij. num. 8. de iust. & iure. Septim. in institu. Catholi. ca. 45. nume. 5.

443 ¶Item hæretico spoliato denegatur restitutio. glo. vbi. dd. in. c. quo iure. 8. distinct. Ioan. Nicol. de hæret. notab. 1. num. 2. & 3. Iacob. Septim. in institu. Catho. c. 45. num. 13. Conrad. Brun. de hæret. lib. 5. c. 10.

444 ¶Item testium examinationem in causis fidei Inquisitores possunt alijs committere. glo. in verbo, ipsorum. in Clem. nolētes. de hæret. Domi. & Perusi. in. c. præsidentes. nu. 2. de hæret. in. 6. Hanc fatetur esse cōmunem Septim. in institu. Catho. c. 34. num. 15. Sed id per instructiones sancti Officij limitatum est.

445 ¶Item inquisitores in causis fidei omnes cuiuscunque sint gradus, & dignitatis possunt torquere. l. 4. C. ad. l. Iul. maiesta. Lndo. Carrerius de hæret. §. circa igitur. nu. 4. Septima. in institu. Catho. c. 63. nu. 26.

446 ¶Item Inquisitores suas sententias per alios recitare & proferre possunt. c. vt commissi. in prin. vbi Ioā. Andr. Domi. & alij. de hæret. in. 6. Conra. Brun. de hæret. lib. 4. c. 10. Septim. in institu. Catho. c. 58. in prin. & hoc iure vtimur.

447 ¶Item Inquisitores cum Ordinarijs

rijs sententias diffinitiuas iam prolatas, corrigere & mutare possunt. c. vt commissi. §. nec non. vbi glo. in verbo, mutandi. & Doctores. de hæret. in 6. Villadieg. de hæret. q. 8. nume. 7. & q. 17. num. 5. Fran. Squilla. de fide Catholi. c. 27. nume. 3. & c. 42. Hodie ad Inquisitorem tantùm generalem id pertinet, vt affirmat Septim. in institu. Catho. c. 16. nume. 10. quod latiùs supra assertione. 47. & 48. exposuimus.

448 ¶Item Inquisitores in causis fidei procedunt appellatione remota. ca. vt Inquisitionis negotium. de hæret. in. 6. ibi, non obstantibus appellationibus, seu proclamationibus. Villadieg. de hæret. quæst. 18. in prin. & q. 22. Septima. in institut. Catholi. cap. 6. in prin.

449 ¶Item fauore fidei, sententiæ non transeunt in rem iudicatam. probat. d. c. vt commissi. tenuit expressè Lucas de Penna. in. l. vnica. per text. ibi. C. de sentē. aduer. fiscalis retract. lib. 10. quam decisionem in casu nimis arduo retulit meus in hac Inquisitione Valentina collega Doctor Soto Calderon, vir vtique in actu practico, & theorico satis peritus ac prudens. Est ad id expressa instructio Pinciana, anno. 1488. c. 3. ibi: *no obstante la sentencia que fue dada.* Pleniùs hoc exposuimus in assertione. 49. & sequentibus.

450 ¶Item iudices seculares, ab Inquisitoribus pro exequendis suis sententijs, requisiti, non possunt de causa cognoscere, neque processum petere, sed sententias exequi tenentur. c. vt Inquisitionis. §. prohibemus. vbi glo. & dd. de hæret. in. 6. Ias. in. l. magistratibus. nume. 10. ff. de iurisdic. om. iudi. Villadie. de hæret. q. 19. nu. 6. Ægidius Bossius, de hæret. nu. 19. Hanc fatetur esse communem Septim. in insti Catho. c. 36. nu. 3.

¶Nolumus hac in re longiùs vagari, sed qui alia plura scire desiderat, legat meum opusculum de Specialib⁹ fidei, in quo ordine alphabetico. 215 Specialia fauore fidei congessi.

AVTHORIS INTENtio & proteſtatio.

Æreſis crimen grauiſsimum eſt, & oppoſitum fidei, Euangelicæq́; veritati inimicũ: quod quidem maieſtatem, potentiam, & eſſentiam Dei nititur conuellere. Et ob tanti ſceleris prauitatẽ quàmplurima ſingularia atque à iuris communis tramite exorbitantia in eius deteſtationem maxima cum ratione ſunt ſtatuta: quæ ſummatim in hoc libello ordine Alphabetico collegi. Ideò quicquid dixi, aut dicturus, vel ſcripturus ſum, cenſuræ ſanctæ matris Eccleſiæ libenter ſubmitto. Et proteſtor, me firmiter credere, ac ſemper habere quod tenet, prædicat, & docet ſacroſancta Romana Eccleſia.

INCIPIVNT SINGVLARIA SEV SPECIALIA IVRIS, IN FIDEI fauorem, hæresisque detestationem: alphabetico ordine collecta.

SVMMARIVM.

1 *Abiuratio vtilis & necessaria est in crimine hæresis.*
2 *Vt intelligatur res, de qua disputatur, oportet statim diffinitionem referre.*
3 *Abiurare est iureiurando aliquid negare.*
4 *Abiurare est quædam solennis hæresum detestatio.*
5 *Abiurationem coram populo facere oportet.*
6 *Abiuratio in Concilijs generalibus olim fieri solebat.*
7 *Abiuratio in scriptis facienda est.*
8 *Quando scriptura requiritur, quinque testiū testimonia sufficiunt.*
9 *Probatio quæ fit per instrumentum, dicitur probatio probata.*
10 *Probatio per testes est magis perfecta & naturalis, quàm per instrumentum.*
11 *Abiuratio pro leui coram inquisitoribus domi est facienda.*
12 *Delatus an teneatur omnem hæresim abiurare.*
13 *Abiurandæ sunt hæreses nominatim.*
14 *Ecclesia nulli ad se reuertenti gremium suum claudit.*
15 *Actus præsens præteritam intentionem declarat.*
16 *Omnis controuersiæ finis, est iuramentum.*
17 *Abiurationem quibus de causis institutam fuisse.*
18 *Plures abiurationis formas vide remissiuè.*
19 *Abiurationis forma de suspecto vehementer.*
20 *Differentiæ inter abiurationem de leui & de vehementi.*
21 *Quando indulgentiam. 40. dierum inquisitores conferant.*
22 *Pœnæ & pœnitentiæ, quæ suspectis de hæresi iniunguntur.*
23 *Pœnæ exilij & deportationis aliquando ponitur.*
24 *Habitus qui vulgò Sambenito nuncupatur, qua ratione hoc nomine vocatur, & vnde originem habuit.*
25 *An hæreticus, vel suspectus ad triremes condemnari possit.*
26 *Quatuor notandæ differentiæ inter abiurationem, de leui, & de vehementi.*

SINGVLARE. I.

1 Abiuratio, quàm frequens, quàm vsitata sit in crimine tam tum hæresis, nemo sanè ambigit: vt potè in tam graui crimine vtilis & necessaria. cap. ad abolendam. §. illos quoque de hæret. cap. super eo. & c. accusatus. eod. tit. lib. 6. & in. c. inter solicitudines nostras de purga. cano. tex. singul. in hac materia, in cap. Ego Berengarius. de consecra. dist. 2. & in. cap. 1. & in. ca. Si quis voluerit. & in. c. Si quis episcopus. 1. q. 7. & huiusmodi abiurationis vsus in multis sanè Concilijs receptus fuit, vt in prima Nicena Synodo. cap. 8. & in Ephesina Synodo, sub Celestino primo celebrata, & in Synodo Laodice-

na ſub Liberio Papa. c.7. & in Conci-
lio Conſtantienſi de abiuratione Hie
ronymi de Praga.&.in.8. Synodo ge-
nerali de abiuratione Berengarij ha-
betur tranſumptiuè in.d.c. Ego Berẽ-
garius de conſecra.diſt.2.& Leo papa
ſcribens Ianuario epiſcopo Aquileiẽſi
inquit, nullum hæreticum ad vnitatẽ
eccleſiæ eſſe recipiendum, niſi ad ar-
bitriũ ſui Epiſcopi vel inquiſitoris fi-
dei, abiurara, & anathemarizara hæ-
reſi. Et habetur in. cap. ſaluberrimũ.
& in.capitulo donarum 1.quęſt.7. Et
antequàm ad vlteriora hac in re ag-
grediar, pro clariori huius materiæ di
lucĩdatione, libet mihi ab etymolo-
gia nominis, eiuſq; diffinitione exor-
diri: prout docet Cic.in.lib. 1. offi. in
2 princ.dicẽs. Omnis enim quæ à ratio
ne ſuſcipitur, de aliqua re inſtitutio:
debet à diffinitione proficiſci: vt in-
telligatur quid ſit id, de quo diſpute-
tur. Quo ſcribẽdi methodo vſus fuit
iuriſcõſultus in.l.1.§.dolũ. ff. de dolo.
& in.l.1.ff.de teſt.& in.l.1.ff. de tutel.
& in.l.1.ff.de acquir.poſſeſſ. & in. l.1.
& in.l.2.§.appellata.ff.ſi cert.peta. &
3 in pluribus alijs iuribus, ĩn quibus la-
tiſsimè per iuris interpretes. Abiura-
re ergò id ſignificat, quod iureiurãdo
aliquid negare. tex.in.ca. cũ haberet
de eo qui duxit in matrimo. quã pol-
lu. per adulteriũ ibi adulterã abiura-
4 uit.c. Audita de reſti. ſpol. Et abiura-
tionis diffinitio eſt ſolẽnis quædã hæ-
reſum deteſtatio cũ aſſertione catho
licæ veritatis & obligatione, iuramen
to, & pœna vallata permanẽdi in fide
5 Chriſtiana. Quę diffinitio optimè col
ligitur ex omnibus iuribus ſuperiùs
relatis: præſertim ex text. in.d.c. ego
Berẽgarius Et omnia huius diffinitio
nis verba explicãdo verbum illud (ſo
6 lennis) ob id in diffinitione inſeritur:
quia publicè facienda eſt talis abiura
tio conuocato populo, præparato
throno & habito ſermone de fide. Or
dinarij & Inquiſitores exiſtentes &
in præſentia omnium ſolenniter fiat
abiuratio.tex.in. cap. ad abolendam.
ibi, ad arbitriũ epiſcopi, publicè abiu-
rare.& in d.c. inter ſolicitudines ibi,
publicè familiaritatẽ hęreticorum ab
iuret.&in.d.cap.ego Berengarius ibi,
coram. 114. factam. Et huiuſcemodi
7 abiuratio olim fieri ſolebat in Conci-
lijs generalibus, aut prouincialibus. vt
in.c. conuenientibus. & in.ca. ſi quis
Epiſcopus. 1.quæſt.7. ibi in communi
Concilio porrecto ſuæ fidei libello.
Ex quo tex. etiam deducitur de ſolẽ-
nitate abiurationis eſſe neceſſarium
libellum propria manu ſubſcriptum.
Taliter quòd ille, qui ab hæreſi reuer
titur ad fidem catholicam, in ſcriptis
tenetur iureiurando negare propriã
hæreſim, videlicet falſam & erroneã
eſſe. tex. in dict.cap. conuenientibus.
1.quæſt.7. ibi, ſcripto negare debent
hæreſim ſuam & confiteri Catholi-
cam fidem & in.c. quotiens ea.cau.&
quæſt.& in.c.ijs qui tempore.26.quæ
ſtio.6. Ideo meritò gloſſ.ſingul. & ma
giſtralis in.c.1. §. poſtquã. in verb. in
ſcriptis de cenſibus.lib.6.quæſt.34.ca
ſus: in quibus neceſſaria eſt ſcriptura,
congeſsit, hunc caſum. 5. in ordine re
ferr allegãdo.d. c. ſaluberrimũ. Hoc
in loco omittenda nõ eſt illa ſingula-
8 ris regula, quòd quãdo à lege vel ſtatu
to requiritur probatio per ſcripturã
& inſtrumentũ, vt in prædictis trigin
ta quatuor caſib⁹ modo relatis loco in
ſtrumẽti ſufficit probatio per quinq;
teſtes & erit plena & valida talis pro-
batio. Hoc eſt ſingulare dictũ Cyni. in
l. optimã. n.2. C. de cõtrahẽ. & cõmit-
tẽ. ſtipul. allegãdo tex. in.l. reſtiũ. C. de
teſtib. Quod dictũ ſequitur Abb. in.c.
ſicut cõſuetudo. col.fi. & ibi Feli. de p
batio. & in.c. cum Ioannes. nu. 12. de
fide. inſtr. & Feli. in.d. c. ſicut conſue-
tudo.

tudo. nu. 13. & in. c. si quando. circa
finē. de rescrip. Hippo. in singul. 157.
9 incip. Volo te scire. Et licet probatio,
quæ fit per instrumentum, dicatur
probatio probata. l. cum precibus. C.
de probatio. l. Antiquæ iurisdictionis
C. ad senat. consi. Velle. ibi, instrumē-
to publicè confectu omnino esse cre
dendum. l. optimam. C. de contrahē.
& commit. stipul. c. ad audientiam de
præscrip. tamen Inno. in. c. cum P. ta-
bellio. de fid. instru. inquit, quod pro-
batio per instrumentum est superna
turalis & contra ius: vt credatur pelli
10 animalis mortui. Et probatio per te-
stes est perfecta & naturalis, & secun
dum ius diuinum & humanum. De-
nique in exercendis litibus eandem
vim obtinent, tam fides instrumen-
torum, quàm depositiones testium.
l. in exercendis. C. de fid. instru. c. Cū
Ioan. de fid. instrumen. Sed propter
labilem hominum memoriam. l. 2. §.
si quid. C. de vete. iur. enucle. & bre-
uem eorum vitam: vt inquit text. in
c. licet ex quadam. de testibus meri-
tò in actibus humanis instrumenta
& scripturæ conficiuntur: ideò in re-
bus antiquis maior adhibetur fides
instrumento, quam testibus. l. si arbi-
ter. ff. de probatio. l. 3. §. duo. ff. de Car
bo. edic. c. cum causam de probatio.
Vt ad nostrum institutum, nostram-
que materiam noster reuertatur ser-
mo: dico esse similiter necessariam
in abiuratione: vt eam in actis Nota-
rius plenè scribat, vt docet text. in. d.
c. Ego Berengarius. in fine. & optimè
Alphon. Aluar. Guer. in thesauro reli
gionis Christianæ. tit. de hære. nu. 48.
& in directorio Inquisitorum in for-
mis proferendi sententias super abiu
ratione, parte. 3. Et nō est semper ne-
cessarium, quòd abiuratio sit publi-
ca, & solennis: & in conspectu populi,
11 videlicet, quotiens quis ob leuem &
modicam suspicionem abiurat here-
sim in domo Episcopi, vel coram In-
quisitoribus Christianæ fidei; fit hæc
abiuratio, nisi aliter Episcopo, vel In-
quisitoribus visum fuerit: vt habetur
in directorio Inquisitorum, loco mo
dò citato. Et tradit Iacob. Sept. in in-
stitu. Catholi. c. 1. nu. 10. Item dicitur
in diffinitione hæresum detestatio.
12 Nam cōdemnatus, vel infamatus in
vna tantum hæresi, debet nihilomi-
nus abiurare omnem hæresim, pro-
bat text. in. d. c. Ego Berengarius. Io-
an. Andr. & Dominic. in. c. accusatus.
§. 1. de hære. lib. 6. vbi probatur, quod
qui in vna hæresis specie errauit, &
postea simpliciter, vel generaliter ab
iurauit: & in aliam sectam, vel speciē
hæresis diuersam incidat, est relapsus
& tanquam relapsus puniēdus: quia
omnes hæreses inuicem sunt colliga
tæ: vt inquit, text. in. c. excommuni-
camus, in. 1. in princip. & in. 2. in fine
de hæret. ibi, facies quidem diuersas
habentes, sed caudas ad inuicem col
ligatas: quia de vanitate conueniunt
in idipsum. Offendens itaque in vno
vitio, factus est omnium reus. cap. fra
tres. de pœni. distinct. 5. regu. defleat
peccator. de regul. iur. in decreta. Et
quanquam omnem hæresim reus te-
neatur abiurare, vt proximè dictū est
nominatim similiter, & in forma spe-
cifica abiurandi sunt errores & here-
13 ses: vt patet in iuribus in limine hu⁹
specialitatis citatis: & tenuit Rota.
in antiquis. nu. 875. & Decius consil.
137. & Nicol. Boer. decisio. 343. inci-
pi, & videtur allegando Calde. in con
sil. 2. tit. de hære. & Marth. de Afflict.
in constitu. Neapoli. titul. de hæreti.
nume. 35. Et Iacob. Septima. in insti-
tu. Catho. c. 1. nume. 17. quemadmo-
dum sacerdoti omnia peccata morta
lia nominatim sunt aperienda & con
fitenda. c. sunt plures. de pœniten. di
stinct. 3.

stinct. 3. & in. c. falsas. de pœnitē. dist.
5. prout iura ciuilia affirmant, quòd
qui ad aliquid faciendum est obno-
xius, pro parte faciendo non libera-
tur. l. in venditione. §. penul. ff. de ver
bo. obliga. l. quàm diu. C. de distract.
Pigno.

¶Præterea dicitur in diffinitione
cum assertione Catholicæ veritatis,
ex eo quòd hac cōfessione se esse Ca
tholicum manifestat, & ad vnitatem
Ecclesiæ velle redire, vt quòd quisq;
sua voce dilucidè protestat' est in eū
dem casum, non valeat proprio testi
monio infirmare: vt vtar verbis, text.
in. l. generaliter. C. de non. nu. pecu.
c. per tuas. de probatio.

¶Præterea dicitur in prædi. diffi.
obligatione permanēdi in fide Chri-
stiana, propter hæc verba non est per
14 tinax & incorrigibilis: & ob id ab Ec-
clesia Catholica recipitur, quæ nulli
reuertenti ad eam claudit gremium
suum. l. fina. in fine. C. de summa Tri-
nita. & fide Catholi. c. duo ista nomi-
na. 23. q. 4. c. quiescamus. 42. distin. &
Hieremi. c. 3. declamat, dicēs: Tu for
nicata es cum amatoribus multis, ta-
men reuertere ad me, & ego suscipiā
te. Et propheta Malachias, cap. 3. ex
persona Domini inquit: Reuertimi-
ni ad me, & ego reuertar ad vos: &
habetur in. c. Reuertimini. 16. q. 1. Et
delicti veniam pœnitentibus non ne
gamus, inquit, Imperator. in. l. Mani-
chæos. C. de hæreti. c. quod quidā. de
pœnit. & remissio. ca. vnico. de schis-
ma. lib. 6. c. legatur. 24. q. 2. regu. pec-
cati venia. de regu. iur. lib. 6. Item di-
citur in diffinitione pœna & iuramē
to, vallata: vt nulla causa, vel ratione
possit se tueri à pœna contra relapsos
statuta, quæ est, quod non audiatur
volens iterum hæresim abiurare, sed
sæculari iudicio sine vlla penitus au-
dientia tradendus. c. Super eo. de hæ
re. lib. 6. c. ad abolendam. §. illos quo-
que. eod. tit. Per hanc enim iteratio-
nem delicti apertè ostenditur & de-
claratur qualis fuit abiurātis animus
tempore suæ abiurationis, videlicet,
non amore, vel zelo fidei Catholicæ,
sed ficta confessione hæresim abiura
uit, ad euitandam tantum delicti pœ
nam. c. accusatus, in princip. de hære
ti. lib. 6. Paul. Grilla. de hære. quæst. vl
tima. Ioan. Nicola. de hæret. nota. 42.
15 incip. reuocabis. Nam actus præsens
præteritam intentionē declarat. Sin-
gul. est casus in. l. si hi qui adulterij. C.
ad. leg. Iul. de adulte. vbi consangui-
neus accusatus fuit adulterium com
misisse cū consanguinea, & eo quod
in loco suspecto erant inuenti, & con
sanguinitatis prætextu absolutus fuit
postea obtēta dispensatione, & mor-
tuo primo marito eam in vxorem du
xit. Vnde oritur præsumptio violen-
tissima, quod tempore accusationis
fuit cognita, & qualis erat eorum ani
mus, quando in loco suspecto erāt in
uenti. Ita inquit text. hisce verbis, si
post modum nuptias contraxerunt,
facinus illud, in quo fuerant accusati
manifesta fide, atque indicijs euiden
tibus publicabunt de hac præsum-
ptione. Est etiam text. in. l. cum quis.
C. de natu. libe. ca. 1. 24. q. 1. & l. 2. tit.
17. pat. 7. additur iuramentum in re-
nunciatione hæresis propter iuramē
ti vim, & eius efficaciam. l. ait prætor.
& l. Nam, & postea. ff. de iureiur. c. cū
contingat. de iureiur. c. quamuis pa-
ctum, de pact. lib. 6. & exceptio periu
rij est exceptio litis finitæ. l. singul. si
quis maior. C. de transact. c. Paruuli.
22. q. 5. vnde inquit Paulus ad Hæbr.
cap. 6. Omnis controuersiæ finis, est
iuramētum. Simili quoque modo in
crimine schismatis fit abiuratio. cap.
omnis cuiuslibet. 1. q. 1. & in. ca. quo-
tiens. 1. q. 7. Vbi Gratianus ex episto-
la beati

la beati Gregorij. Sic lib. 10. tranſcri
pſit formã abiurationis, quod ſchiſ-
maticus promittat ſe ſemper eſſe in
vnitate Eccleſiæ ſanctæ Romanæ: &
nunquam ad ſchiſma reuerſurum.
Et oportet hanc abiurationis formã
in proprio idiomate fieri, vt ab reo &
vniuerſo populo rectè intelligatur.
Et nititur probare Iacob. Septima.
in inſtitu. Catho. cap. 1. nu. 5. à ritu &
conſuetudine Apoſtolorum abiura
tionem deſcendiſſe. & Alphon. de
Caſtr. de iuſta hęre. puni. lib. 1. c. fin.
quod ſi ita eſſet, quod non affirmo,
neque inficior, facilè ſequeretur, nõ
humanam, ſed diuinam eſſe inſtitu-
17 tionem. Videamus nunc quibus de
cauſis & rationibus abiurationẽ hãc
fuiſſe inſtitutam. Eam potiſsimam ar
bitror eſſe cauſam, vt per eam oſten-
datur accuſatum, neque incorrigibi-
lem, neque pertinacem eſſe ab erro-
ribus ſuis recedendo, & iureiurando
promittendo in fide Catholica eſſe
permanſurum. Ideoq́ue qui recuſat
ad arbitrium Epiſcopi, & Inquiſitorũ
abiurare, & cõgruam ſatisfactionem
facere, tanquam pertinax & impœni
tens iudici ſeculari relinquẽdus eſt.
c. ad abolendam. §. 1. de hæreti. & in
c. excommunicamus. 1. §. adijciẽtes:
vbi Felin. nu. 4. eod. titu. Gundiſal. de
Villadie. de hęreti. quæſt. 15. num. 11
Ludo. Carre. de hæreti. §. modo qua-
liter. nume. 2. & Iaco. Septima. in in-
ſtitu. Catho. c. 1. num. 25. Alia erit e-
tiam ratio, vt vniuerſus populus hæ-
reſes illas abiuratas, & deteſtatas, fal
ſas, & erroneas, Euangelicæq́; verita-
ti contrarias apertè intelligat, & qui
ſimiles errores habebant, facilè ad fi-
dem Catholicam reuertantur, & re-
ſipiſcant. Argumento tex. in. l. capita
lium. §. famoſos. ff. de furtis. l. vnica.
C. de emenda. propinquorum. Hu-
ius autem abiurationis tenor & for-
ma habetur in. d. c. Ego Berengarius,
& in. c. Saluberrimum. & in. c. dona-
tum. 1. quæſt. 7. & in Concilio Nice-
no ſub Conſtantino Magno celebra
to. cap. 8. & in Concilio Conſtantiẽſi,
18 & in alijs Concilijs œcumenicis. Atq́;
nonnullas abiurationis formas ſcri-
pſit Nicolaus Aymeri. in ſuo directo-
rio Inquiſitorum in tertia parte poſt
principium: & Gundiſſaluus de Villa.
de hæreticis, quæſt. 20. num. 7. Cardi.
de Turre Crema. in ſumma de Eccle-
ſia. lib. 2. c. 22. Alphon. Aluarez Guer-
rero, in Theſauro religionis Chriſtia
næ, titulo de hæreticis, num. 39. cum
ſequentibus, & Ludouicus Carre. de
hæreticis. §. modo qualiter. nu. 15. &
Gundiſſaluus de Villadie. de hæreti-
cis, quæſt. 20. nume. 7. Alphonſus de
Caſtro, de iuſta hæreticorum puni-
tione, lib. 1. c. fina. in fine: & Iacob. Se
ptima. in inſtitu. Catho. c. 1. nume. 27
& in instructionibus hodie noſtro
idiomate Hiſpano impreſsis. fol. 13.
ſed duas tãtum abiurationis formas
in præſentiarum referam, quæ paſ-
ſim in actu practico verſantur, quarũ
prima eſt de ſuſpicione magna & ve-
hementi, cuius tenor talis eſt.

¶ *Forma abiurationis, quando delatus eſt ſu-
ſpectus vehementer.*

19 EGO Petrus de tali loco, talis diœ
ceſis in iudicio perſonaliter con-
ſtitutus coram venerandis dominis
Ordinario, & Inquiſitoribus hæreti-
cæ prauitatis, ſacroſanctis Euangelijs
poſitis coram me, & proprijs manib⁹
per me tactis, iuro me credere corde,
& profiteor ore illam ſanctam fidem
Catholicam & Apoſtolicam, quam
ſacroſancta Romana Eccleſia docet,
profitetur & prædicat, atque tenet.
Item iuro me credere corde & profi-
teor ore hoc & hoc. Hîc explicetur
articu-

articulus Catholicus contrarius illi
hæresi, de qua vehementer est suspe-
ctus: & consequenter abiuro, abne-
go, & reuoco ipsam hæresim. Hic ex-
plicetur articulus hęresis, & omnis a-
lia hæresis, & iuro quod nũquam præ
dictæ hæresi, seu hæresibus credidi,
neque credo, neque credam, ne illis
adhæsi, nec adhæreo de præsenti, nec
adhætere intendo, nec docui, nec do
cere intendo, nec docebo. Item iuro
& promitto, quod talia & talia (hic ex
primãtur omnia, de quibus est accu-
satus) propter quæ habebatis me su-
spectum de huiusmodi hæresi vehe-
menter, nunquam faciam, nec ope-
ram, vt fiat, dabo. Quòd si aliquid de
prædictis fecero in futurum (quod
Deus auertat) pœnis de iure relapsis
debitis, prompto animo me submit-
to, & paratus sum subire omnem pœ
nitentiam, quam pro his quæ feci, &
dixi (propter quę habebatis me suspe
ctum de dicta hęresi vehementer) de
creueritis mihi iniungere: & illam iu
ro & promitto pro viribus adimple-
re, & nullatenus cõtraire. Ita me Deus
adiuuet, & hęc sacrosancta Euãgelia.
Et ista abiuratio de vehementi suspi-
tione fit, quotiens accusatus de hæ-
resi per legitimos & sufficientes te-
stes non fuit conuictus, neq; ore con
fessus, sed tantum erat magna & ve-
hemens suspitio contra accusatum,
& hęresis crimen non erat plenè pro
batum, ita inquit, tex. in. c. accusatus
de hæret. lib. 6. Sin autem contra reũ
leuis & modica suspitio est, abiurabit
de leui modo, & forma, de qua supra.
20 Sed aliqua sunt mutanda, & nonnul-
læ sunt differentiæ, de quibus latius
inferius dicendum erit. Et facta præ-
dicta abiuratione, Inquisitor abiurã-
ti dicat. Fili tu suspitionem, quam de
te meritò habebamus, purgasti per
abiurationem quam fecisti: volo te
reddere cautiorem, & caue tibi dein
ceps quomodo ages. Nam si de cætere-
ro talia agas, vel dicas, propter quæ
probetur in futuram hæresim, vel in
aliam hæresis speciem incideris, sine
aliqua misericordia pœna relapsis de
bita punieris, & vt relapsus, tradẽdus
eris brachio seculari. Et notarius sit
cautus, quòd omnia supradicta in a-
ctis diffusè transcribat, & postea fera
tur sententia, seu pœnitentia, cuius
formam & tenorem refert Archidia.
in cap. vt commissi. §. nec non. de hæ
re. lib. 6. Et plures sentiarum notãdas
formas scripsit directorium Inquisi-
torum, par. 3. post principium: & Al-
phonsus Aluarez Guerrero in The-
sauro religionis Christianæ. tit. de hę
21 ret. nu. 44. & 48. Atque illico Inquisi
tor conferat indulgentiam quadra-
ginta dierum omnibus & singulis,
qui sermoni suo, & abiurationi inter
fuerunt. Et exponat vniuerso popu-
lo, quòd omnes qui consilium, auxi-
lium, vel fauorem denunciando, vel
alio quouis modo, vt prædictus pręsa
tam abiurationem faceret, tres an-
nos de indulgentia consequuntur.
Et tales suspecti, siue leuiter, siue
vehementer non debent perpetuò
immutari, neque carceri perpetuo
tradi, neque crucibus consignandi,
sed ad tempus carceri mancipari, vel
22 ad peregrinationem faciendam, vel
quod in diebus solennibus habeant
inter missarum solennia cereos, suis
proprijs manibus ardentes, vel ad si-
milia: prout qualitas negocij requi-
rit. c. excommunicamus in. 2. in fine
de hære. & in directorio Inquisitorũ.
3. parte post princip. Et Inquisitores,
suspectos de hæresi punire possunt
in pœnis pecuniarijs pro officio exe-
quendo, seu in pios vsus conuerten-
dis. Ioan. Andr. in Cle. Nolentes. de
hæreticis, & in directorio Inquisito-
rum.

tum.par.3.cap.103.Cardi.in Cle. fin.
in fine de hęreti.Gundissal.de Villad.
de hæret.quæst. 8.Ludo.Carre.de hę
ret.§. de cuius.num.24.Iacob.Septi.
in institutio.Catholi.c.45.nume. 30.
& est glo.in.c.si vos.23.quęst.5. & in-
23 structio.Toletana.c.8. Et pœna exilij
& deportationis aliquando poni po-
test.l. Arriani. &.l. quicunque. C. de
hæreti.Ludo.Carre.de hæret.§.expe
dito.in princip.& flagellis puniri c.1
24.q.6.tex.in.c. Archiepiscopatu, de
rapto.ibi, flagellis afficere ea modera
tione adhibita, quòd flagella in vin-
dictam sanguinis transire minimè vi
deantur. Solet similiter iniungi pœ-
nitentia, vt conuersi ad fidem, defe-
rant ante, & retro cruces, vulgo sam
benito nuncupatur (id est) saccus be-
nedictus, vt arbitror, quod nullibi le-
gisse, neque ab aliquo audiuisse me-
mini. Quia ipse saccus pœnitentibus,
& peccata sua cognoscentibus iniun
gitur, ideò meritò saccus benedictus
24 nuncupari meretur: vt in libro.3. Re
gum.c.21.legitur, & habetur in cap.
Achab rex impijssimus de pœnit. di-
stin.3.vbi, Achab rex impijssimus vi-
neam Naboth cruore possedit, & de
tam graui crimine pœnitētiam agēs
scidit vestimenta sua, & posuit saccū
super carnem suam, & ieiunauit, &
dormiuit in cilicio. & tex. in.c.in ca-
pite Quadragesimæ, ibi sacco indu-
25 ti.50.d. Item per iudices Ecclesiasti-
cos poni poterit pœna damnationis
ad triremes, & ad remigandum in tri
remibus, colligitur ex dictis Inno. in
c. qualiter, & quando.in.2.de accusa.
quē refert Ioan.Bernar.Diez, in pra-
cti. cri. cano. c. 135. vbi ad id allegat
text. in ca. 1.23.quæst. 5. in quo loco
optimis nititur rationibus probare
talem pœnam, ad triremes presbyte
ro nullo modo esse imponendam: &
an talis condemnatus loco eius ser-
uum, vel aliam personā ponere pos-
sit: ex causa, puta ob infirmitatem vi
detur, quod sic.l. in metallum.ff. de
pœnis, explicat optimè Ludo. Carre.
in practica criminali.§. fina.num. 12.
quæ sanè pœnæ, & pœnitentiæ arbi-
trio iudicantis, augentur, & minuun
tur: ex circunstantijs cōsiderata cau-
sa, persona, loco, tempore, qualitate,
quantitate, & euentu.l. aut facta.ff.
de pœnis. &.l. respiciendum. ff.eod.
titu. c.de causis.§.fina.de offi.delega.
c. sicut dignum de homi.l.8. titul.31.
part. 7. Superius pollicitus fuit diffe-
rentias & discrimina, inter abiuratio
26 nem de vehementi suspicione, & ab-
iurationem de modica & leui suspi-
cione referre. quæ sanè differentiæ,
sequentes sunt.

¶Prima est, in forma & serie abiu-
rationis, nam vtraq; abiuratio, non
eisdem verbis formatur: vt ex supe-
rioribus apparet.

¶Secunda differentia, respectu lo
ci: nam abiuratio de vehementi fit
solennis in conspectu totius populi,
sed de modica & leui in domo Episco
pi, vel coram Inquisitoribus Christia
nę fidei: vt in directorio Inquisitorū.
3.parte, post principium. Et Iacobus
Septima. in institut. Catholi. cap. 1.
nume. 10.

¶Tertia differētia est, quo ad pœ-
nam & pœnitentiam iniungendam,
prout modo dictum est.

¶Quarta & principalis differen-
tia est, quod abiurans hæresim pro-
pter vehementem suspicionē, si ite-
rum labitur in hæresim, quamuis de-
lictum non fuisset plenè probatum
censetur relapsus. Quod aliter est, si
abiuratio propter leuem suspicionē
facta fuisset, quod non censetur ab-
iurans relapsus, neque pœna relapsi
puniendus: licet in hæresim abiura-
tam reincidat, cap. accusatus de hæ-
ret.lib

re.lib.6. Sed hanc conclusionem limitat Ancharra.in dict. c. accusatus,& Matth. de Afflictis. constitutionibus regni Siciliæ. tit. 1. colum. 8. nisi post leuem abiurationem inuentus fuerit verè hæreticus, & per legitimas probationes constiterit de illo crimine, de quo facta fuit abiuratio leniter, quòd puniatur, vt relapsus, quam opinionem erroneam esse censeo, quia nimis dura est, & misericordiam excludit: & nulla esset differentia inter abiurationem vehementem & leuem, quod de directo esset contra text. in d. c. accusatus, videdus est ergo de hac conclusione Paul. Grillan. de hæret. q. 10. & Iacob. Septian institu. Catho. c. 1. num. 11.

SINGVLARE II.

ABsens in causa criminali, si per annum in cõtumacia extiterit eius bona publicantur: taliter, quòd si post annum comparet post tria edicta, vel tres citatiões, nonaginta dies continentes bona non recuperat, & omnes pœnas pecuniarias, à lege vel iudice positas luere tenetur. Sed admittitur ad corporalem defensionẽ. Solutis prius expensis, &c. 600. diporidios pro homicidio, &c. 60. pro contẽptu, quę pœna desprez vulgariter nũcupatur. l. 1. l. annus. l. fin. ff. de requi. reis. l. 2. C. eodem titu. glo. in verbo, probatum. in. c. veritatis de dolo & contu. glo. sing. in parte condemnetur, in. c. excommunicamus. in. 1. de hæret. lib. 7. ritu. 8. par. 3. & latius habetur in pragmatica huius regni, in hoc loco notandum est sing. dictum Bal. in. l. 1. nu. 7. C. de requi. reis allegãdo. l. si finita. §. si fortè. ff. damno infecto, & l. 1. ff. ex quibus cau. maio. Quod si morbo, vel aliquo iusto impedimento fuit impeditus, potest petere post annũ restitutionem aduersus annotationem bonorũ, & impedimento probato bona consequi. Et ibidẽ Bal. infert ad statutũ Perusij, q; in effectu habetur. l. 1. tit. 3. lib. 3. ordi. quod si quis non cõparet intra nouẽ dies habetur pro cõfesso, & in omnibus tanquam contra confessum & cõtumacẽ potest procedi: quod si talis non potuit propter infirmitatem cõparere, auditur petita restitutiõe. Idẽ tenuit idẽ Bal. in. l. 2. ver. Sed quę to. ff. si quis ius vo. no. ierit. Hippo. cõsi. 114. in cip. circa quadã. nu. 14. quo ad pœnas corporales indubitatũ est, vt proximè tetuli, quod omni tempore est audiendus. Et sententia lata in absentem, potius præsumitur lata propter contumaciã, quàm propter delictum absentis. l. si adeo. ff. de euictio. l. præsens. C. de pigno. Hippo. sing. 4. incipien. quamuis.

¶ Sed supra dicta locũ non habent in crimine heresis. Nam si aliquis cõtumax extiterit per annũ continuũ, lapso anno, vt verè hæreticus damnatur. c. Cum contumacia. c. vt inquisitionis in fine de hære. lib. 6. c. excommunicamus, in. 1. §. qui autem eod. titu. l. 32. ritu. 9 par. prima. & ita prędictam differentiam inter hoc crimen & alia crimina assignat. glo. in verbo condemnatur. in. d. §. qui autem, & Pau. Grilla. de hæret. quæst. 8. num. 3. Alphon. Guerrero, in Thesa. religio. Christianæ, titu. de hære. num. 21. & in directorio Inquisitorum, part. 3. c. 124. & huiusmodi præsumptio quæ oritur ex contumacia aduersus hæreticum, est præsumptio iuris, & de iure, ideo non admittitur probatio in contrarium. l. antiquæ. C. ad Velleianum, glo. in. l. siue posidetis. C. de proba. glo. magistra. in. c. is qui fidem de sponsa. glo in cap. ex parte, de reg. glo. in cap. ferrum. 50. distinct. sed ho

die

die in nostra Hispania aliter statutũ est, quòd quo ad pœnam corporalem auditur post annum, de qua re factũ est ab inquisitoribus decretum Barchinonense anno. 1533. quod refert. Iaco. Septi. in insti. catho. capitul. 2. num. 6. & licet communis intellectus ad dictum. cap. cũ contumacia sit quã do quis pro crimine heresis sit excommunicatus tamen hodie in quolibet excõmunicato videtur habere locũ, pro quacunq; re sit excõmunicatus, vt patet in conci. Triden. capitu. 3. in fine ibi, quicunq; excommunicatus, & ibi, contra eum tanquàm de hæresi suspectum sessione. 25. de reformatione saltim vt procedatur contra eũ tanquàm suspectum de hæresi.

SINGVLARE. III. IIII. & V.

SVMMARIVM.

1 *Accusare inuitus quis non compellitur.*
2 *Ex litibus, iurgia & contentiones oriuntur.*
3 *Quilibet in crimine hæresis tenetur non solũ denuntiare sed etiam accusare.*
4 *Quempiam pro reipublicæ defensione mori oportet.*
5 *Hæresis crimen quasi cancer serpit.*
6 *Non caret scrupulo societatis occultæ qui manifesto facinori desinit obuiare.*
7 *Error cui non resistitur approbatur.*
8 *Nullum crimen crimine hæresis maius est.*
9 *Modicum fermentum (vt ait Paulus) totam massam corrumpit.*
10 *Oportet ab omibus sanis morbidam separare.*
11 *Differentiæ & discrimina inter accusationẽ & denuntiationem.*
12 *Denuntiationum genera. 4. sunt.*
13 *Regulam & 8. notandas ampliationes. & 3. fallen. vide.*
14 *Vnusquisque sub præcepto tenetur coram iudice hæreticum denunciare.*
15 *Quod in religionem diuinam committitur in omnium fertur iniuriam.*
16 *Longè grauius est diuinam quam temporalẽ lædere magestatem.*
17 *Qui non denunciat hæreticum censetur suspectus de hæresi.*
18 *Perniciosa est hereticorum familiaritas.*
19 *Hæreticus etiam occultus denunciandus est.*
20 *Bonum publicum priuato præferendum est.*
21 *Absq; aliqua præuia monitione hæreticus est denunciandus.*
22 *Nulla præcedente de crimine infamia est hæreticus denunciandus.*
23 *Non obstante quacunq; fide & iuramento de non reuelando tenetur quis hæreticum iudici denuntiare.*
24 *Iuramentum temerarium, non est seruandũ.*
25 *Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis.*
26 *De iuramento Gabaonitis præstito ibi traditur.*
27 *Ignorantia facti prudentißimos sæpe fallit.*
28 *Iuramentum ius ciuile propter eius excellentiam vocat Sacramentum.*
29 *Proprium etiam parentem quis tenetur denunciare.*
30 *Deo potius quàm parentibus obediendum est.*
31 *Impunè licet hæreticos occidere & bonis spoliare.*
32 *Hereticus iam emendatus & correptus an sit denunciandus.*
33 *Vt medicamenta prosunt morbis, ita iura negotijs.*
34 *Humanum iudicium sæpe fallit & fallitur.*
35 *An seipsum denunciare quis teneatur.*
36 *Crimen heresis in confeßione detectum non est denunciandum.*
37 *Maius est vinculum sacramenti quolibet alio hominis præcepto.*
38 *Albericus reprehenditur & meritò.*
39 *Nonnullos casus vide in quibus confeßionem licet detegere.*
40 *Opinio authoris contra communem quòd nullo casu confeßionem detegere liceat.*
41 *Confeßionis sigillum est de iure diuino sicut ipsa confeßio.*

42 *Ius diuinum est immutabile.*
43 *Dictio omnino omnem casum & dispensatio nem excludit.*

1
CCVSARE inuitus quis nō compellitur. l. vnica & in rubro & nigro. C. vt nemo inuit⁹ agere seu accusare cogatur. l. fin. ibi compelli non potest. C. de vsuris pupillaribus. l. creditor. ff. de pigno. cap. Si primates. 5. q. 2. gloss. in ca. quapropter. 2. quæst. 7. Glos. in ca. licet. de accusa. Glos. magna in fine in. cap. 1. de libe. obla. notat Bart. in. l. in eum. ff. de accusa. de qua relatisime Hiero. cagno. in reg. culpa caret. ff. de re. iu. & Ferdinandus Vazquez de Minchaca in controuersia. 16. & S. Tho. 2. 2. quæst. 68. Soto. de iust. & iure. lib. 5. quæst. 5. arti. 1. & 2. Ratio est propter periculum & pœnam talionis si accusationem suam non probauerit, ad quod periculum inuitus nō est cogendus. l. liberorum. l. si cui eri
2 men. ff. de accusa. l. qui crimen. C. qui accusa. non possunt. capit. tuæ. de procura. &. cap. qualiter, & quando in. 2. &. ca. super his de accusa. l. 21. in fine. tit. 1. par. 7. & propter molestias, expensas, vexationes, & solicitudines, quæ ex accusationibus oriuntur. l. seruus non in omnibus. ff. de actio. & oblig. l. properandum in prin. C. de iud. cle. dudum in prio. de sepul. Item habetur in lib. Prouerbiorum: cap. 25. Quę viderint oculi tui ne pro feras in iudicio cito, ne forte emendare non posis &c. cap. 11. qui ambulat fraudulenter reuelat arcana amici, qui autem fidelis est celat amici com missum capitul. qui ambulat. 5. q. 5. ideo nullus inuitus tenetur accusare.
3 ¶ Quæ regula fallit in crimine hæresis, quod quidem crimen quilibet tenetur non tantum denunciare, sed etiam accusare si illud testibus cōprobare potest, id asserit. S. Tho. 1. 2. quæstio. 68. art. 1. dicens hisce verbis si crimē fuerit tale quòd vergat in detrimentū reipu. tenetur homo ad accusandum dummodo sufficienter possit probare, in quo loco Caietanus inquit, caue ignorantiam illorum qui putāt neminem teneri ad accusationem. Idem tenet Alexan. de Ales in 3. par. q. 42. & Domi. de Soto de iust. & iure. lib. 5. q. 5. art. 1. & in libro de ratione tegendi & detegendi secretū mēbro. 2. q. 5. conclusione. 2. Card. in c. Si peccauerit in te frater tuus. num. 29. 2. q. 1. & in. c. 1. n. 5. 2. q. 7. & Brunus de hære. lib. 4. cap. 7. Iaco. Septi. in institu. catho. c. 4 Duo deniq, requiruntur, vt quispiā sub præcepto teneatur accusare, quod crimē existat cōtra bonum publicū & in publicū detrimentum reipu. & quod illud crimen probari posit, & alia via & remedio bono publico perfectè cōsuli nō potest, secundū Caie. vbi supra. Ratio huius nostræ principalis conclusionis est, nam pro defensione reipu. vnusquisque pugnare & etiā mori debet, cum seipsum simul & alios, defendat. l. post
4 liminiū. §. fili⁹. ff. de capti. & post li. reuersi. l. veluti. vbi docētes. ff. de iust. & iure. vnde Cicero. lib. 1. officiorū vnicuiq; nostrum chari sunt parētes, cha ri liberi propinqui & familiares, sed omnes hominum charitates vnâ patria complexa est. Vnde meritò omnes ad accusandum hæreticum sunt
5 obnoxij, cum hæresis crimē reipub. Christianæ sit perniciosissimum, vnde Paulus de hæreticis loquens inquit epistola. 2. ad Timotheum: Sermo illorum vt Cancer serpit, & in Leuitico habetur. capitul. 5. Si peccauerit anima & quis audierit vocem iurantis testisque fuerit quod ipse vidit aut conscius est, nisi indicauerit porta-

portabit iniquitatem suam, quod sa-
ne præceptum quia morale est ma-
net in noua lege, tanquàm de iure na-
turæ. Et in Deuteronomio. cap. 13. in
hunc modum statutum est. Si tibi vo
luerit persuadere frater tuus, filius ma
tris tuæ, aut filius tuus: vel filia, seu
vxor quæ est in sinu tuo, aut amicus
quem diligis vt animam tuam clam
dicens, eamus, & seruiamus dijs alie
nis, non acquiescas ei neque audias,
neque parcat ei oculus tuus vt mise-
rearis & occultes eũ. Vnde inquit tex.
in capitu. 2. de hære. hisce verbis. Qui
6 alios cum potest ab errore non reuo-
cat, seipsum errare demonstrat. & ca-
pitul. negligere. 2. quæst. 7. negligere,
cum possis perturbare peruersos ni-
hil aliud est quàm fauere, neque ca-
ret scrupulo societatis occultæ, qui
manifesto facinori desinit obuiare,
& error cui non resistitur approbatur
text. in. cap. error. 83. dist. ob id egre-
giè affirmat diuus Ambrosius lib. 2.
officio. cap. 24. quod vbi cõmune pe-
7 riculum est id dissimulare peccatum
non est leue, & Paulus ad Roma. cap.
1. non solum eos dignos esse morte
qui malum faciunt, sed qui facienti-
bus consentiunt; vt est notissima iu-
ris regula; de qua in. cap. 1. de offi. de
leg. & in. cap. mulieres, &. cap. nuper,
&. cap. quante vbi plenissimè docẽtes
de sententia excom. Et quia nullum
8 crimen grauius est, quàm crimen hæ
resis, ideo confestim sine mora aliqua
ad accusandum, denuntiandum, pro
perandum est. Operationes animæ
multò velocius & citius fiunt, quàm
quævis corporales actiones, Ideo vbi
maius periculum vertitur, cautius &
velocius est agendum. l. 1. §. sed & si
quis. ff. de Carbo. edicto. capitul. vbi
periculum de electio. libr. 6. ne modi
cum fermentum vt ait Paulus ad Ga-
la. capitul. 5. totam massam corrum-
pat. text. in. c. corripiantur in fine. 24.
9 quæst. 3. ne per plures serpant dira cõ
tagia, separare ab ouibus sanis morbi
dam: ac pulchrè Hieronymus & ha-
betur in cap. resecandæ. 24. q. 3. rese-
candæ sunt putridæ carnes, & scabio-
sa ouis à caulis repellenda, ne tota do
mus, massa, corpus, & pecora ardeãt,
corrumpantur, & putrescant & inte-
10 reant. Arrius in Alexandria vna scin
tilla fuit, sed quoniam statim non fuit
oppressus, per totũ orbem eius flam-
ma populata est, & iuxta verum sen-
sum doctorum. Illud Matthæi. capi.
7. ita intelligendum est, attendite à
falsis prophetis, qui veniunt ad vos.
&c. intrinsecus autem sunt lupi rapa-
ces. Lupi sanè isti sunt hæretici, qui
arcendi sunt à grege. Hodie verò per
nouissimas instructiones decretum
est, vt solus promotor fiscalis accuset
hæreticos, vt testatur Iaco. Septi. in
inst. catho. capitu. 4. num. 2. &. 5. in fi-
11 ne: est enim maxima differentia & di
scrimẽ inter accusationem, & denun
ciationem. Et tanquàm diuersa in li-
bro. 5. decretalium dicitur de accusa
tionibus, & denunciationibus: in ac-
cusatione principalis intentio accu-
santis est punitio criminis: in denun-
ciatione verò, emendatio proximi,
illuc tendit & ordinatur denuncia-
tio, vt corrigatur, & emendetur de-
nunciatus. cap. nouit. de iudi. c. Si pec
cauerit. 2. quæst. 1. & accusatio est ali
cuius criminis coram iudice compe-
tente ad vindictam & punitionem
facta delatio. cap. super bis de accusa.
12 l. cũ rationibus. C. qui accusa, non
poss. denunciationum verò genera.
4. sunt, euangelica, canonica, iudi-
cialis & regularis. Euangelica est illa
quæ continetur Matthæi. cap. 18. &
Lucæ. 17. & in. cap. nouit de iudi. & in
cap. Si peccauerit in te frater tuus. 2.
q. 1. vbi plenissimè per iuris interpre

tes: & dicitur euangelica, quia ab euã gelio sumpta fuit. Et denunciatio ca nonica est, manifestatio criminis, nõ ad vindictam publicam sicut accusatio, sed vt coerceantur crimina ne vltra procedãt. c. inquisitionis. c. super his de accusa. c. licet Heli. de simo. & dicitur canonica, quia à iure canonico inuenta. sed inter hanc & denunciationem fraternam nihil aut parũ interest. Licet Inno. in dict. capit. nouit, & Dominicus de So. vbi sup. & summistæ non nullas differentias nitunturreferre: alia est denunciatio regularis, quæ fit in religionibus secundum constitutiones & regulas suarũ religionum, in qua denunciatione ordinem iudiciarium seruare minimè opus est. ca. Si homo esset. 23. q. 1. ca. ad nostram de appella capit. illa propositorum. vbi glo. & Doc. de accusa.

13 4. denunciatio est iudicialis quę fit coram iudice de qua nostersermo est habendus & vt methodice in hoc arriculo procedam.

14 ¶Regulam & 8. ampliationes atq; tres fallentias constituam. Sit igitur regula & axioma, quòd vnusquisque tenetur sub præcepto coram ordinario, vel inquisitoribus hæreticum denunciare. capitul. secundo. vbi gloss. & Doct. de hære. capitu. qua propter. 2. quæst. 7. Inno. in. capitu. 1. de testicogen. S. Tho. 2. 2. quęst. 70. articu. 1. Archidiaconus, in capit. Si peccauerit, num. 29. 2. quæst. 1. Gundiss. de Villa. de hære. q. 6. num. 4. Alphon. de Castro, de iusta heret. punitione. lib. 2. c. 25. Domi. de Soto, de iustitia & iure. lib. 5. quæst. 5. arti. 2. Fernandus Vazquez à Menchaca in controuersia. 16. num. 4. Iacob. Septi. in institu. catho. c. 18. Nam pro salute communi contra hostes communes, esse oportet communem omnibus vigilantiam & solicitudinem, neque illius dissimulatione debemus opprobrium qui probra nostra deleuit, vt formalibus verbis textus vtar in. capi. in nonnullis in fine de iudæ. & Sarra. & in aut. vt non luxurientur homines contra naturam. §. 1. colum. 6. & quòd contra religionem diuinam committitur in om

15 nium fertur iniuriam. verba sunt tex. in capitu. Manichæos. C. de hæretic. l. 2. C. de aposta. & longè grauius est diuinam quàm temporalem lædere maiestatem. Ita, hisce verbis inquit tex. in. capitu. vergentis de hære. &

16 in aut. modò citato, ob id hoc crimẽ est publicum & non priuatum, eius accusatio, denunciatio, & persecutio omnibus competit. capi. presumunt. 2. quæst. 7. lex regia. 2. titu. 26. par. 7.

17 ¶Primo ampliatur dicta conclusio, quòd vsq; adeo veram esse dicimus, quòd qui non denunciat, vel reuelat ordinario, vel inquisitoribus hæreticum, reputatur & suspectus violenter de hæresi, affirmat Alphon. Castro de. inst. hæreti. puni. li. 2. ca. 25. post prin. cui in hoc articulo aduersari videtur Iaco. Septi. in institu. catho. cap 18. in fine, quæ sane, conclusio maximũ in se rigorẽ contiGet: quod ex eo tantum quòd non reuelat hæreticum, cẽseatur violenter suspectus de hæresi. Sed in hoc casu meo iudicio huiusmõ di concl. sustineri potest; si vltra sciẽtiam & taciturnitatem prædictam cum hęretico vel lapso in hæresim cõ uersatur, & ei est nimis familiaris & amicus, tunc contra non denunciantem violenta oritur præsumptio, ita expresse tenuit Hosti. §. qualiter deprehẽdatur. nu. 4. Et Alphonsus Aluarez Guerrero in Thesauro religionis Christianæ. titu. de hære. num. 9. in fine: & idem Alphõsus de Castro. de iu sta hæreti. puni. lib. 2. capitu. 17. iuxta vulgatũ prouerbiũ, similes cũ similib' facillimè cõgregantur, & sacra testat' scri-

Scriptura: Cum sancto, sanctus eris: & cum peruerso, peruerteris: & Prouerbiorum. 13. Qui cum sapientibus graditur, sapiens erit, & amicus stultorum similis efficitur: & cap. 22. Noli esse amicus homini iracundo, neq; ambules cu viro furioso, ne fortè discas semitas eius.

19 ¶Secundò, dicta regula ampliatur etiam si crimen hæresis sit occultum, nihilominus iudicibus Ecclesiæ illud vnusquisq; tenetur denũciare, quod probatur in Deutero. ca. 13. ibi, clam dicens: Eamus, & seruiamus dijs alienis, non quiescas ei, neque audias, ne que parcat ei oculus tuus, vt miserearis, & occultes eum. S. Tho. 2. 2. q. 33. art. 3. & q. 70. art. 1. Hostiẽ. in summa de hæret. §. qualiter deuitentur. nu. 5. Inno. in. c. 1. de resti. cogen. Cardi. in. c. Si peccauerit. num. 29. 2. q. 1. Alphon. Castr. de iusta hæreti. puni. lib. 2. c. 25. Gundissaluus de Villadieg. de hæret. q. 6. nume. 4. & q. 10. nume. 7. Iacobus Septi. in institu Cathol. cap. 18. in fine, & c. 42. nume. 10. vbi allegat Leonem Papam in sermone. 4. de collectis, dicentem: Manichæos vbicunque latentes vestris presbyteris publicare. magna est enim pietas prodere latebras impiorum, & ipsum in eis cui seruiunt diabolum debellare,

20 & hoc est publicum bonum, quod priuato præferendum est. l. actione. §. labeo. ff. pro soci. cap. ratio nulla de præben. ideo hæc pestis reip u. Christianæ nocentissima etiam occulta resecanda est. Quę vt cancer, vt dicit Apostolus, dicitur serpere. Sed Ioan. Andr. in. c. nouit de iudi. tenet quòd in peccato omnino occulto taliter quod probari non potest, locum nõ habere hanc denunciationem, dicens, quod talia omnino occulta diuino iudicio sunt relinquenda. ca. Si omnia. 6. quæst. 1. & propter charitatem peccatum occultum proximi, tenetur quis celare. cap. Si sacerdos de offic. ordi. c. Christus. 1. quæstio. 1. quod sanè iuuatur per text. in. c. qualiter, & quando, in primo, in fine de accusa. vbi iudex, qui super statum Ecclesiæ generaliter inquirit, non poterit testes astringere ad occulta delicta reuelãda, addit text. qui in specie, hoc probare videtur in Cle. nolentes de hæret. ibi, secretè nouerint talia commisisse, arguere & corrigere studeant in secreto: vbi probatur, quòd delictũ quod probari nequit iudici minimè est denunciandum. Quod etiam probatur ratione, si delictum est omnino occultum, quid prodest denunciatio & iudicialis authoritas, cum deficiẽtibus probationibus, & indicijs tortura, & alia iuris remedia sileant. Peccatum omnino occultum quadrupliciter consideratur: vt asserit Dominicus de Soto, in locis superius citatis, & melius atque elegantius Card. de Turre Cremata, in. d. c. Si peccauerit. num. 13. vbi plenissimè de peccato occulto plurima notatu digna scripsit, mea quidẽ sententia quocunq; modo consideretur peccatum, seu crimẽ omnino occultũ, illud, si est crimen hæresis quis sub præcepto tenet denũciare, nã iura & rationes modo relatæ in alijs criminibus procedũt: & tex. in. d. Cle. nolentes procedit, quãdo prætextu officij officiales & cõmissarij hæreticæ prauitatis, munera, aut pecunias accipiũt. Nõ tñ si in hæresim sunt lapsi, & cũ citra crimẽ hæresis in alijs delictis tex. ille loquat, conclusioni nostræ in nihilo aduersatur, quem text. perperam ac malè intelligit Gundiss. de Villad. de hæret. q. 10. num. 8. in fine.

21 ¶Tertiò amphatur prædicta regula, quod absque aliqua præuia monitione, vnusquisque hæreticum tene- tur

tur denunciare, aliter, quòd non est necessarium prius admonere, seu correctione fraterna corrigere. Gundis. de Villadie. de hæret. quæst. 10. num. 6. Alphon. de Castr. lib. 2. c. 25. de iust. hæret. puni. Iacob. Sept. in institu. Catho. c. 42. num. 10. cum sequentibus. Domi. de Soto, de ratione detegendi secretum membro. 2. q. 4. regulariter verò in alijs criminibus à denunciatione repellitur, qui non præmonuit. c. 2. c. super his. c. cum dilecti. c. qualiter, & quando, in. 2. de accusat. quia hoc crimen reipub. Christianæ est nimis perniciosum, & mora in nõ denunciando illud potuisset esse valde nociua. Sed S. Tho. 2. 2. q. 37. artic. quem Doctores modo citati referunt, renuit: quod si crimen esset occultum, & quispiã firmiter existimaret, quod statim per secretam admonitionem posset huiusmodi malaim pedire, & quòd hæreticus emendabitur, & reipu. nocumenta cessabunt, quòd in hoc casu prius est monẽdus, vt puta secundum Dominicũ de Soto, vbi supra. Si corripiẽs esset vir magnæ authoritatis, & hæreticos admonendus esset homo timidus, sed in vtroq; casu tutius & rectius est, vt confestim absque monitione aliqua denuncietur, maximè si hæreticus sit dogmatizans, vt sunt ferè omnes hæretici, neq; huic aduersa c õclusioni sacræ Scripturæ authoritas Matth. c. 18. videlicet: Si peccauerit in te frater tuus, corripe illũ: vbi Saluator noster nobis pręcepit delinquentẽ, seu peccatorẽ prius corripere, quàm Ecclesiæ dicere & denũciare: hæretici enĩ nõ censent fratres, sed extranei: quia non filij Dei, quemadmodũ Christiani, sed filij diaboli cẽsentur, q; probatur authoritate Pauli, Episto. 1. ad Corin. c. 5. dicentis. Si quis frater nominatur, &c. vt doctißimè & Catholicè more suo explicat Alphon. de Castr. in. d. c. 25. prope finem.

22 ¶Quartò ampliatur dicta regula, quòd in hoc crimine hęresis ad denũciationẽ, & ad inquisitionẽ pet iudicẽ faciendam proceditur, nulla præcedente de crimine infamia. text. est in. c. excõmunicamus, in. 1. §. adijcimus. de hæret. vbi Cardinalis inquit alibi tex. nõ legisse. & ibi Ioã. de Ana. nu. 2. idẽ Cardi. in Clem. 2. q. 2. de hæreticis. Bar. in extrauа. ad reprimendũ in verbo, inquisitionẽ. Quomodo in crimine læsæ maiestatis proce. Ludo. Carre. de hæret. nu. 110. in alijs verò criminibus regulariter oportet ad inquisitionẽ faciendam, famã, seu infamiam delicti præcedere. c. cũ oporteat. c. qualiter & quãdo. in. 2. c. inquisitionis, de accu. c. licet Heli. de simo. c. Deus omnipotens. 2. quæst. 1. l. 1. in fine. tit. 17. par. 3.

23 ¶Quintò ampliatur prædicta regula, quempiam sub pręcepto teneri hæretictiudici denunciare: non obstante quacunq; fide, aut iuramento de non reuelando, seu denũciando, ita docet S. Tho. 2. 2. q. 70. & art. 2. ibi, si pertineat ad corruptionẽ spiritualem, vel corporalem multitudinis, illud quis propalare renetur testificando, vel denunciando, & cõtra hoc debitum obligari nõ potest per secreti commissũ, nam esset frangere fidẽ quam alteri deberet, id est, bono publico & religioni Christianæ, de quo optimè Barba. in. c. nouit. nu. 230. de iudi. & Iac. Sep. in instit. Catho. c. 18. in fin. & c. 45. nu. 14. & quamuis præfati iuris interpreres, ad id, neque iura, neque rationes allegent, ipse tamen allego tex. in. c. quemadmodum. §. finali, de iureiuran. vbi vir qui iurauit non accusare vxorem de adulterio, non obstante iuramento poterit denunciare: item tex. in. c. intimauit de

de testibus de eo qui iurauit testimo-
nium non dicere.cap.quia propter.2.
quæst.7.glo.fin.in fine in ca. illa præ-
positorum.de accusa. tanquàm teme
rarium huiusmodi iuramentum, &
contra bonos mores & religionem
Christianam minimè est seruãdum:
neque iurantem obligat. cap. quinta
vallis.c.sicut in.2.c.tua nos de iureiu-
ran.c.1.22.quæst.4.regula iuris notis-
sima,non est obligatorium contra bo
nos mores præstitum iuramentum.
de regul.iuris.libr.6. & regul.in malis
24 promissis fidem non expedit obserua
ri.l.generaliter. ff.de verbo. obliga.l.
iure gentium.§. & generaliter. ff. de
pactis & non debet esse iuramẽtum
vinculum iniquitatis.cap.quanto.de
iureiuran.cap.inter cætera.22.quæst.
4.ibi,iuramentum non fuit institutũ
vt esset vinculum iniquitatis, præser-
tim quòd hoc est ius publicum: quòd
quippe, in rebus sacris, & Sacerdoti-
bus& magistratibus cõsistit: vt inquit
tex.in.l.1.§.hu° studij.ff. de iust.& iu.
l.2.§.post originem.ff.de ori.iuris.aut.
matri & auiæ.§.fin.col. 8. & ius publi
cum priuatorum pactis mutari ne-
quit.l. ius publicum. l. inter debiro-
rem.ff.de pactis.l.testamenti factio.
25 ff.de testa.capitu. si diligenti de foro
comp.Si quispiam obiecerit de iura-
mento Gabaonitis præstito, vt habe-
tur in libro Iosue.capitu. 9. ibi iuraui-
mus eis in nomine Domini,ideo non
possumus eos attingere, & transum
ptiue in capitul. venerabilem, in fine
de electio. & in capitul.inter cætera,
& cap.innocens.22.quæst. 4. vbi Do-
minus præcepit filijs Israël, vt non ini
rent fœdus neque amicitias cum Ga-
baonitis. Sed eos in ore gladij occi-
dant, & contra hoc præceptum Do-
minicum eis asserentibus se esse de
partibus longinquis, fœdus & con-
cordia fuit iureiurando inita. Cogni-
ta postea fraude, quòd erant Gabao-
26 nitæ pepercit eis Iosue, propter iura-
mentum seniorũ Israël: multis enim
de causis videtur non fuisse huiusmo
di iuramentum seruandum. Primo
quia error fuit in persona, credendo
non esse Gabaonitas: nihil enim con-
sensui tam contrarium est quàm er-
ror: l.2. ff.de confessis. l. nihil consen-
sui.§.non videtur de regu.iur.ff. Secũ
do propter dolum & fraudem quæ
fuit causa iuramenti.cap.cum contin
gat.in fine de iureiur. ibi. vi aut dolo
extortum. Tertio quia contra præce
ptum Domini & tale iuramentũ non
est obligatorium, vt abundè superius
dictum est: his omnibus respondere
possumus ex mente text.in. dicto.ca
innocens, in fine, quòd in principio
credebant filij Israël suum iuramen-
tum esse licitum, propter ignoran-
tiam facti, credendo illos non esse
Gabaonitas, quæ quidem ingnoran-
tia cum sit facti excusat. l. iuris igno-
norantia.C. qui admitti.reg.ignoran
tia facti de.reg.iuris.lib. 6. facti igno-
rantia prudentissimos sæpe fallit, vt
27 inquit iurisconsultus Neratius in.l.
2. ff.de iuris & facti ignoran. vel quòd
Gabaonitis data fuit mors ciuilis lo-
co mortis naturalis, cum in seruitu-
te filiorum Israel fuerunt positi. Quę
mors ciuilis morti naturali æquipara
tur. l. interdicit in fine. ff. de condi.
& demonstra. l. seruitutem mortali-
tati ferè comparamus. ff. de regulis
iuris. vel quòd illud virtuti & effica-
ciæ iuramenti tribuamus, vt annue-
re videtur tenor literæ in dict.cap. 9.
Iosue, ibi, iurauimus eis in nomine
Domini, ideo non possumus eos con
tingere, ex eo quod nephãdissimum
esse iudicabant, iusiurandum: vt po-
28 te rem sacram & religiosissimam frã-
gere. Ideo ius ciuile iuramentum, sa-
cramentũ & iurisiurandi religionem

vocar. l. 1. ff. de iureiuran. l. 2. C. eod. titu. Aut. Sacramenta puberum. C. si aduersus vendi.

29 ¶Sextò ampliatur, quòd etiã proprium parentem in hæresim lapsum filius tenetur denũciare. Alphon. de Castro, lib. 2. de iusta hæret. pu. ca. fin. Pala. Rub. in repe. c. per vestras. §. 17. nume. 7. fol. 65. de dona. inter virum & vxorem. Iacob. Septim institu. Catholi. cap. 29. nu. 10. quia potius Deo quàm parentibus obediendum est. cap. relatum de sententia excommu

30 nica. ca. quisquis metu. 11. quæst. 3. & si filio liceat occidere patrem oppugnantem patriam. l. minimè. ff. de Re ...& sumpt. fune. l. 12. titu. 18. part. 2. à fortiori licebit patrem fidei Catholicæ oppugnatorem, filio denunciare. Doctores modo relati, vnum notatu dignum affirmant, quod filius qui denũciat patrem hæreticum ab infamia, & alijs pœnis cõtra filios hæreticorum in iure statutis liberatur, imò meo iudicio, maximam laudem & præmium meretur. argu. tex. sing. l. quisquis. § fina. C. ad. l. Iul. maiest. l. 5. tit. 2. parr. 7. & quod de filio denunciante dictum est. Idẽ, de patre, vxore, matre, fratre, & in alijs personis coniunctis meritò dicendum est, vt in. d. ca. 13. Deuteronomij, expresse cautum est,

¶Septimò ampliatur, etiam si immineat periculũ denũcianti. S. Tho. 2. 2. q. 70. in prin. & Domi. de Soto, in locis supra citatis: in crimine enim hæresis agitur de bono communi, quod particulari bono præferendũ est, per iura superius allegata, si pro defensione rei, quis tenetur mortem subire. l. minimè. ff. de reli. & sumpt. fun. l. 12. titu. 18. part. 2. à fortiori pro defensione fidei, & religionis Christianæ.

31 ¶Octauò ampliatur, nõ solùm denunciare & accusare: vt satis diffuse dictum est: sed propria authoritate cuilibet Catholi. licet hæret. capere & bonis suis expoliare, & impunè occidere. Aut. gazaros. C. de hæret. ibi. diffidamus, atq; bãnimus. c. si audieris, vbi glo. in verbo necabis. 23. q. 5. cap. excommunicamus. in. 2. §. Catholi. de hæret. Ioan. Monachus, & Ioan. Andr. in. c. præsidentes, de hæret. libro. 6. Ludo. Carrer. de hæret. §. nunc de pœnis. num. 7. Gundissal. de Villa. de hæret. q. 24. per totam quæstionem: & in Deuteronomio. c. 13. ibi, vt miserearis & occultes eum. Sed statim interficies. Sit primum manᵘˢ tua super eum, & post re omnis populus mittat manũ. & c. 17. ibi, Ad portas ciuitatis lapidibus obruentur. & 4. lib. Regum, ca. 12. &. 23. & in libro Machabæorum. c. 2. ibi, Accessit quidam Iudæus in omnium oculis sacrificare idolis, quem vidit Mathathias, & doluit, & contremuerunt renes eius, & accensus est furor eius, & insiliens trucidauit eum super aram. & in lib. Nume. c. 25. ibi, Occidat vnusquisque proximos suos, qui adorauerunt deos alienos: sed secundum Archi. dia. in. d. c. præsidentes. de hæret. libro. 6. tutius est, quòd omnia supradicta authoritate iudicis, & non propria fiant.

32 ¶Primò, dicta regula fallit, quando certissimum esset, hæreticum iam omnino esse emendatum, quo casu, quis non tenetur eum denunciare. S. Thom. 2. 2. quæst. 33. artic. 7. ibi. Si forte aliquis firmiter existimaret, quòd statim per secretam admonitionem posset huiusmodi mala impedire, quem referendo sequitur Domini. de Soto, de iusti. & iure. lib. 5 q. 5. art. 1. post principium. & Minchaca in controuersia. 16. num. 4. in quo loco id accuratissimè explicat, huius dicti

dicti poterit esse ratio de regu. iuris notissima, quod deficiēte causa, quæ erat efficax ad aliquem actum, vel effectum producendum, deficit ipse actus, & eius effectus. l. fina. ff. de testa. tute. c. cum cessante de appella. c. cū infirmitas de pœni. & remiss. Ergo cū quis iam esset emendatus, cessat peccatum, & per consequens eius denūciatio, & quæ medicamenta prosunt morbis, hæc iura negocijs, vt Imperatoris verbis vtar in Authen. hæc constitutio, quæ innouat constitutionē in principio, col. 8. c. cæterum de iura. calu. ca. omnis vtriusque sexus de
33 pœniten. & remissionibus, ibi, more periti medici super infundat vinum, & oleum vulneribus sauciati, sed rectè valentes, neque medico, neq; medicamento, vt sacra testatur Scriptura, indigent: eadem ratione correcti, seu emendati denunciatione; verum quia difficillimum esse iudico, quempiam de conuersione & correctione alicuius firmam existimationem & credulitatem habere, hominis enim iudicium sæpe fallit, & fallitur. cap. fraternitatis de frigidis.
34 cap. laror. &. c. consanguinei. de re iudica. ca. à nobis est sæpe quæsitum, de sententia excommuni. ob id denunciatione in hoc casu vti, tutius & rectius esse arbitror.

35 ¶Secundò fallit in hæretico occulto, qui seipsum prodere & denunciare non tenetur. S. Thom. 2. 2. quæstio. 69. art. 1. & 2. allegando illud Chrysostomi, super epistolam Pauli ad Hebræos. Non tibi dico, vt te prodas, sed reuela ante Deum viam tuam, & habetur in. c. quis aliquando. de pœnit. d. 1. vnde facilè colligitur, neminem teneri crimen suum reuelare, nisi in sacramento confessionis, quàm opinionem amplectitur Dominicus de Soto, de ratione tegendi & detegendi secre. membro. 2. quæst. 7. & Iaco. Septim. qui in specie in crimine hæresis loquitur in institu. Catho. ca. 42. nume. 12. sed si delictum non est occultum, sed contra reum, de delicto sunt indicia, vel infamia, iudici veritatem dicere reus tenetur, vt asserūt prædicti Doctores, & optimè Betnar. Diez de Luco in practi. Cano. c. 118. allegando Caietanum in. d. quæstio. 69. quod etiam eo casu quod præcedat infamia & indicia, debent manifestari reo, vt sciat se esse in tali articulo constitutum, quod tenetur iudici obedire, & vt posset se purgare, alioquin iudex iniustè interrogat, & reus veritatem fateri non tenetur, quæ opinio altiori eget indagine, & tanquam neotherica in actu practico non versatur.

36 ¶Tertiò fallit, quotiens in confessione sacramentali, crimen hæresis quis cognouit, quòd confessionem & crimen, non obstante quacunque excommunicatione, vel præcepto iudicis, celare & non prodere tenetur. c. omnis vtriusque sexus de pœniten. & remissi. ibi, caueat autem omnino ne verbo, vel signo, vel quouis alio modo, prodat peccatorem. c. dilect⁹ de excessi. præla. c. sacerdos de pœniten. distin. 6. vbi doctissimè more suo Martinus ab Azpilcueta plures hui⁹ sanctissimi decreti rationes scripsit, videlicet, quòd naturæ iure id præcipiunt. Item quod in illo actu sacramentali sacerdos Dei vices gerit. Itē quod confessio à nemine fieret, & à nemine amaretur, imò esset omnib⁹ exosa, nisi summè eius secretum seruaretur: & S. Thom. 2. 2. q. 70. art. 1.
37 inquir hisce verbis, de his quæ homini sunt commissa in secreto per confessionem nullo modo debet dicere, neque testimoniū ferre, quia hæc nō scit, vt homo, sed tanquam Dei mini-

ster, quia maius est vinculum sacramenti, quolibet hominis præcepto, hoc in loco silentio omittenda non sunt verba Alberici de Rosatis, in rubri. C. de hæret. num. 4. dicētis: quòd vnum specialissimum est in hoc crimine hæresis. Quod sacerdos confitentem sibi hæresim, potest manifestare, quod non est in alijs peccatis, vt notatur per Archid. de pœni. dist. 6. quæ opinio Alberici erronea est, & in conclusione & allegatione mere-
38 tur reprehendi. Archidia. quem ipse allegat illam opinionem non tenuit sed oppositam, in. d. c. Sacerdos. nu. 3 dicens: pone quod aliquis confitetur incidisse in hæresim, sed non vult abstinere, vel vult se abstinere, nō tamen vult alios hæreticos, vel eorum fauores notificare, quid faciet iste sacerdos? dic secundum Rainerium, quod posit reuelare talibus, qui possunt prodesse, & non obesse. 22. q. 5. cap. hoc videtur, primò præcise hoc videtur, quod non sit sacerdos astrictus propter vim pœnitentiæ, tum quia ille non agit pœnitentiam, tum etiam, quia nō seruat fidem, cum sit hæreticus & infidelis, & ideo tali nō est fides seruanda. 23. quæst. 1. c. noli. alij dicunt, quod sacerdos debet adire Episcopum, & dicere ei, vigila super gregem tuum; quia lupus est in grege: & tutius est secundū Hostiensem, in summa de pœniten. & remissio. §. in quo tenetur. est Hostien. ibi. nume. 53. Sed nuper in Concilio Tridentino, sessione. 24. c. 6. de reformatione statutum fuit, quòd de crimine hæresis solus Episcopus, & nō eius Vicarius, seu quilibet sacerdos in foro conscientiæ posset absoluere. an de obseruantia illius. ć. aliqua inconuenientia oriantur, aliorum iudicio relinquo, nonnullos casus, in quibus confessionem liceat detegere, referunt Doctores in. 4. distin. 21. & Abb. & alij in dict. c. omnis. & in dict. c. di-
39 lectus de excessi. præ. & Martin⁹ Nauarrus in. d. c. Sacerdos. & Siluester in verbo. confe. 3. num. 4. cum sequent. Abb. in. c. significasti de adult. Feli. in c. testimonium, circa finem de testi. Et in. c. 1. de exceptio. Et Iacobus Septi. in institu. Carbo. ca. 42. in fine, & Dominicus de Soto, de ratione tegē di secretum membro. 3. quęst. 4. videlicet, quando hæretici simulata confessione peruertere moliuntur ipsos sacerdotes, optimè Doctor de Medina. lib. de pœnitentia. titu. de confessione celanda. & 6. casus, in quibus confessionem detegere liceat accuratissimè, & satis diffuse refert Fran. de Ripa. in lib. 3. de peste. nume. 103.
40 cum sequentibus: mea sanè sententia tutius & melius esse existimo, salua tantorum Doctorum authoritate, quòd nullo vnquam casu confessionem Sacramentalem detegere liceat, tum vt prædicti Doctores farentur, quia confessionis sigillum est de iure diuino, vt ipsamet confessio, &
41 ius diuinum est immutabile, & omni tempore, & casu firmum permanet,
42 nulloque pacto, vel lege humana tolli nequit. ca. nulli fas sit. 25. q. 1. verba formalia sunt. nulli fas sit diuinas cōstitutiones tollere. c. fin. de consue. & in. §. sed naturalia quidem iura. insti. de iure natu. gen. & ciuili; optimè Abb. in. c. quia in Ecclesiarum. num. 18. de consti. optimè Card. de Turre Crem. in summa de ecclesia. lib. 2. ca. 107. Et Dida. de Coua. in lib. 1. resolu, cap. 17. nume. 8. & in. 4. de sponsa. fol. 78. Tum etiam quia hoc confessionis sigillum, in fauorem totius religionis Christianæ fuit institutum, ob id priuatorum pactis & conuentionibus non tollitur. c. si diligenti. de foro. compe. c. contingit in princi. de senten.

sententen.excommu.l.ius publicum. ff. de pactis.l.nec pignus. §.priuatorum cõuentio.ff. de reg.iuris,& id annuere videtur text. si rectè inspiciatur in d. c. omnis. §.caueat autem omnino sacerdos, & ibi aliquatenus prodat, ponderando particulas illas aliquatenus, & omnino quæ dictio, omnino, omnẽ casum,& dispẽsationem excludit.ca. qualiter, & quãdo de iudi.ibi, quod omnino fieri prohibemus, & ibi Abb. nume. 18. glo.in verbo omnino, in ca.fina.de offi.delega.libr.6. alia in Clem.1.verbo omnino de vita & honesta. cleri.diffusè. Tiraquel.in repet.l.si vnquam, in verbo,reuertatur.num.66.C.de reuo. dona. Et quãdo sacerdos reuelauit confessionem, cui potius fides adhibenda est sacerdoti asserenti illud extra confessionem sciuisse, & non in confessione, aut pœnitenti dicenti in confessione dixisse, præsumendum est contra sacerdotem illud habuisse in confessione, nisi doceat aliunde sciuisse, pœna tamen ordinaria non est puniendus, quia apertè non conuincitur de delicto. Hosti. Abb. & Cardi. in.d.c. omnis vtriusque sexus. Lapus allega. 94. Feli. in.c.1.colum.1.de exceptio. Barba.sing.in consi.70.incip.sapienter.vol.2.mirabiliter Fran.de Ripa.in tractatu de peste.lib.3.nu.106. Ioan. Bernar. Diez de Luco, in practi.crimi.cap.102.circa finẽ, Martinus Nauarrus in cap. Sacerdos.num.163. de pœnit.distin.6.vbi ad id in casu simili allegat dictum sing. Inno.in. c. quia verisimile de præsumptio.

SINGVLARE VI.

SVMMARIVM.

1 *Inscriptio in accusatione de iure necessaria est.*
2 *Qua ratione à iure inscriptio fuit inuenta.*
3 *Publica fama excusat à pœna talionis.*
4 *Dictum vnius testis à pœna talionis liberat.*
5 *Trahens ad iudicium per calumniam, etiam in causa ciuili puniendus est: aliàs, nu. 2.*
6 *In crimine hæresis inscriptio minimè necessaria est.*
7 *Inscriptio hodie non est de consuetudine, nisi in curia Romana.*

Accusator debet se inscribere ad pœnã talionis, & dare fide iussorem de lite prosequenda. l. libellorum. l. si cui crimẽ. ff. de accusa.l pen.C.eodem.tit.l.qui crimen. C. qui accusa.non pos.c.tua de procu. cap.qualiter, & quando, in 2. ibi, nisi legitima præcedat inscriptio nullatenus admittatur. &. c.super his de accusa. c.Paulum.cã.si quẽ pœnituerit in princ. 2.4.3.l.3.titul.9. part.4.l.21.in fin.tit.1.part.7.l.5.titu. 20. lib.4. fori.ll. atque de iure diuino videtur esse pœna talionis, vt habetur Exodo.cap. 21. ibi, Oculum pro oculo, dentem pro dente, & Deuteronomio.cap.19.ibi, Qui inuenerint falsum testem dixisse contra fratrem suum mendacium, reddent ei sicut fratri suo facere cogitauerit: vnde lex Taurina vltima in ordine, meritò, & maxima ratione orta fuit, ac ita illud Ouidianum intelligendum est. Nec enim lex iustior vlla, quàm necis artifices arte perire sua, vt doctissimè explicat Soto, de iusti.& iure.lib. 5.q. 5. artic. 4.per totum illum quartum articulum, post Thom. 2.2.quæstio.68.arti. vltim. ideo concludit Iacobus de Siman.in institu. Cathol.c. 62.num.35.quod licet pœna talionis contra accusatorem non sit in vsu, tamen contra testes communiter est recepta, quia plus testis nocet accusa-

to-

to, quàm accusator, & quia in maxi-
mum discrimen accusatum trahit, &
vix se defendere posit, saltim maxi-
ma cum difficultate de testibus falsis
& occultis, ideo testis falsus in crimi-
ne hæresis, meritò pœna talionis est
puniendus, quod procedit, siue deli-
ctum sit publicum, siue priuatũ. l. fin.
2 ff. de priua. deli. l. fi. ff. de furtis. Ob id
ergo à iure fuit inuẽta hæc inscriptio
ne facilè quis prosileat ad accusandũ
cum sciat nõ inultam calumniosam
suam accusationem fore. Vt his ver-
bis inquit. d. l. si cui crimẽ, & dicit sin
gul. Bald. in. l. si tibi in. 2. per text. ibi.
C. de libe. caus. quod illi qui in causa
ciuili per calumniam trahit aliquem
ad iudicium potest de illa iniuria cri-
minaliter puniri, vltra solutionem ex
pẽsarum, quòd est notandũ, sed opti-
mum solet adhiberi remediũ, quòd
quando aliquis falsam accusationem
proponit, vt non puniatur, vt probet
3 quod de illo crimine erat publica
vox in ciuitate, vel fama, & quòd au-
diuit ab amicis, vel cõsanguineis, vel
personis fide dignis, ita Bart. in. l. ve-
rum. ff. de furtis, melius idẽ in. l. fi. per
4 tex. ibi. ff. de hęre. insti. Et similiter di
ctum vnius testis excusat à pœna ta-
lionis, Bald. in spe. tit. de accusa. circa
finem, refert Hippo. sing. 47. incipi. in
ore duorum.
6 ¶Verum in crimine hęresis specia
le est, quod inscriptio minimè est ne
cessaria. l. apostatarum. C. de aposta.
colligitur ex text. in. c. fi. §. iubemus.
de hære. lib. 6. notat glossa, vbi alia de
licta, quæ inscriptionem non requi-
runt, refert. in. c. super his de accusa.
glos. in summa. 2. q. 8. glos. in verbo,
pagina, in dict. l. qui crimen, in specie
tenuit Gundissaluus de Villadieg. de
hæret. quæst. 10. nume. 4. Iacobus Se-
ptim. in instit. Catho. c. 4. nu. 5. Et ho-
die fateor inscriptionem, neq; pœnã
talionis esse in vsu & consuetudine, prouę affirmat Bart. in. l. pen. §. ad crimen. num. 2. ff. de pœnis. & in. l. si cui. num. 2. ff. de accusa. dicens, quod tantum in curia Romana est in vsu. spe. tit. de liberorum concep. in prin. Sali. in. d. l. qui crimen. vbi Angel. dicit, quod iam recessit ab aula. idem Sali. per tex. ibi, in Authen. sed nouo iure. C. de adulte. Alberi. in. l. fina. C. de accu. Felin. in. d. c. super his. num. 5. Couarru. lib. 2. resolut. c. 9. in prin. rationem scripsit Felin. in loco retro citato, quod propter inscriptionẽ & pœnam talionis, multi ab accusando retrahebantur, & ita crimina remanebant impunita, sed hac consuetudine non obstante, qui in probatione criminis deficit, puniendus est arbitrio iudicis, probat. l. & in priuatis. ff. ad Turpillia. &. d. ca. super his. glo. in verbo, effectum. in. c. tuæ. de procu. & Couarru. & alij tennerunt in locis modo citatis.

SINGVLARE VII.

ACcusator, seu denũciator in numero testium, in illa causa non computatur. c. nullus. 4. q. 4. c. forns, de verbo. signi. sed qui denunciat hæreticum in numero testium computari debet: id enim facere videtur zelo tantum fidei Catholicæ. c. in omni negocio de testi. quem tex. ita ibi, intelligit Anto. de Butrio. & Abbas, nu. 4. & Iaco. Sept. in institu. Catho. c. 62. num. 32. neque prædictis obstat. reg. iuris notissima, quod idẽ sit actor, seu denunciator: & testis qui sponte se ingerit ad testificandum, vt suspectus est repellendus. l. quæ omnia: & ibi, Bart. ff. de procu. Authẽ. de testibus. §. si vero ignoti ibi. festinantes. col. 7. Barto. in Authenti. sed nouo iure. columna. 1. C. si cert. peta. & in. l. quoniam liberi. in. 1. C. de testi. latissimè.

Hippo.

Hippo.in.l.vnius.§ setuo.nume.6.ff. de quæst. & testes debent esse rogati.l. hæredes palam. §.in testamentis. ff.de testi. Authen.rogati. C.de testibus. Ideo in testibus requiritur productio, licet non requiratur citatio. Bald. in Authen. sed nouo iure. colũ. 1. C. si cert. peta. vbi, inquit, testes esse producendos à parte. est glo. vbi Bar. in.l.post legatum.§. is vero. ff. de his quibus vt indig & optimè Feli. in c. 2. nume.25. de testi. vbi nume. 27. plurima referendo, inquit, quod testis semper præsumitur rogatus & citatus, & qui tenetur denunciare, si se offert ad testimonium dicendum nõ cẽsetur suspectus, vt egregie, inquit, Ioan. Andr. in.c. præterea, in.2. de iure patronat. Bald. in.l. nouissimè. ff. quod fal. autho. tuto. Feli. in. c. ex parte nume. 7. de testibus: nam si is qui denunciat, non prætendit commodum, vel incommodum, laudem, aut vituperium habere, ob id merito à testimonio non est repellendus, prout inquit Bald. in rub. ff. de rerum diui. versic. nunc de quinto, quòd quãdo ex testimonio immediatè & principaliter non acquiritur, testificãtius non repellitur à testimonio. Barto. & Pau. in. l. qui testamento. ff. de testamentis. text. in.c. cum nuncius, & in. c. insuper de testi: vbi plenissimè docentes, præsertim quando sumus in materia, in qua agitur de peccato euitando, vel corrigendo: prout est nostra materia, testi denuncianti crimen, & se offerenti plena adhibetur fides, & iste est vetus sensus ad. d. c. in omni negocio: vbi, inquit, tex. in omni negocio principalis persona, dicẽs veritatem de re sibi nota rectissimè habenda est pro teste; cui adhibito vno, efficiuntur duo testes. Et illico subdit text. Si peccauerit in te frater tuus, &c. Vbi de peccato corrigendo vel euitando agitur: neque prædictis obstat text. in suo principio, dicens. In omni negocio, nam verba ista generalia limitantur, & restringuntur secundum materiam subiectam. glo. in verbo, omnes. in. c. si vero. in. 1. de sentẽtia excõ. glo. 1. in. c. nemo presbyterorũ de simo: glo. in verbo aliorũ. in. c. vt circa de electio. lib. 6: glo. 1. vbi Bart. Bald. & Sali. in. l. 1. C. de sacrosan. Eccle. glo. in verbo vtilem, in l. r. vbi Bar. ff. de eo quòd certo loco: idem quod tex. in. d. c. in omni negocio. videtur probare tex. in. c. iurauit de proba. ibi quidam iuramentis, & c. cum in tua. ibi tibi denũcret, & ibi; debes iuramenta parentum sponte oblata. de sponsa. & c. præterea. in. 2. eodem titul. de spon. ibi; se deliquisse proponit, quæ iura probant, quod in numero testium denunciator computatur, atque hanc regulam scripsit Ioan. de Imola in. d. c. iurauit in prin. de proba. Et Felin. in. c. 2. nu: 23. in fi. de testibus. & Barba. in. c. nouit. nu. 242. de indi. & Hippo. in sing. 140. incip. testis qui offert se, ex quo infero optimam declarationem ad pragmaticam primam, in ordine regni Castellæ, & ad legem Regiam factã Toleti, anno. 1525, & ad petitionem. 26. Mantuæ Carpetanæ, quæ vulgo Madrid nuncupatur, anno. 1534. quòd blasphemãs in Deum & eius sanctos, pro prima vice puniatur, vt sit in vinculis & compedibus per mensem: & si bis blasphemauerit, pœna exilij per sex menses puniatur, ac pro tertia vice blasphemantis lingua publicè figatur, nisi sit aliqua persona in dignitate cõstituta. Primus intellectus est, ad dicta iura regia, quod quilibet de populo admittitur ad accusandum & denunciandum iudici blasphemũ: nam omne delictum, quod principaliter respicit offensam Dei dicitur publicum.

blicũ.l.Arriani.l.Manichæos.§.1.C. de aposta.ca.in nonnullis de Iudæis: ita in specie affirmant Bart. in.l.1.2. col.ff.de publi.iudi.Bald.in.l.reos.C. de accusa. Angel.in.§.1.colu.fina.instit.de publi.iudi.Anania in. c.2.prope finem, de maledicis:nam ex quolibet delicto, etiam priuato duplex iniuria & offensa oritur, vna parti, alia reipublicæ, & nulla parte offensa accusante proceditur contra delinquẽtem. tex.est singu.in.l.licitatio.§.sed quod illicitæ.ff.de publi. & vectiga.l.4.§.cum dominus.ff.de noxa.Bart.in l.2.§.si publico.ff.de adulterijs, & in l.1.§.nõ vsque adeo.ff.de iniurijs. Salice.in.l.ea quidem.num.45.C.de accusa. optimè Franciscus Aretinus, in.c.qualiter, & quando,in.2.nume.72. de accusationi. longè igitur grauius est, diuinam, quàm terrenã, seu temporalem lædere maiestatem: vt hisce verbis, inquit text.in. c. vergentis de hæreti. Authen. vt nõ luxurientur homines contra naturam.in principio.colu.6. Sit secundus intellectus ad dicta iura regia, quod is, qui blasphemum denunciat, pro teste habetur, & in numero testium cõputatur per omnia iura & rationes superius dictas, ex quibus idem censeo dicendum, quando laicus denũciat clericum de aliquo delicto famoso, seu scãdaloso, quod is, qui denunciat pro teste idoneo iudicabitur, & laicus clericum de talibus delictis non prohibetur accusare.c.præsumunt Prælati.2. quæst.7. c.Paulus in.3.vbi, accusatur quis à subditis de lapsu carnis.& cap. si quis Episcopus eadem causa:& quæstio. vnde inquit, Bald. in. c.ex parte de testibus, quòd fornicatio in clerico est crimen publicum, & quilibet de populo, dummodo sit parochianus poterit accusare, vt Feli.& alij sequuntur, ibi.nume.11. Sed quia ipsis rerum experimẽtis sæpissimè cognoui clericos à laicis accusari, non affectu charitatis & correctionis, sed ex odio, & ira: cum laici oppido sint infesti clericis.c.laicos.2.q.7.c. clericis, de immunitate ecclesiarũ.lib.6.ideo non omnino laicis cõtra clericos adhibenda est fides, vnde tex.in dict.c. qualiter, & quando, inquit, quòd accusatio Prælatorũ non facilè admittenda est.

SINGVLARE VIII.

Accusator male desistens in crimine hęresis ab accusatione nõ est puniendus pœna hæretici, sed pœna calumniatoris, vel alia pœna arbitrio Inquisitorum, Ioan.Andr.Anto. Cardi. & Anania in.c.pen.de hæreti. Bald. in.l.fina. C.de accusatio.Iacob. Septi.in institu.Catho.c.4.& in.c.62. num.35.quod aliter est in alijs criminibus.l.si cui crimen.ff.de accusa. c.si non probauerit. 2. q.3.l.21.in fin. tit. 1.part.7.l.5.tit.20.lib.4.fori.

¶Accusatore superueniente ante latam sententiam cessat inquisitio.l. si maritus.§.si ante extraneus.vbi Barto. num. 2.ff.de adulte.l.si cui crimẽ. §.eisdem criminibus.ff.de accusa.idẽ Bart. in.l.penult. ff.de suspectis tutoribus. Dinus in regula factum legitimè, in fine de regul. in lib.6.late. Angel. in tractatu malefi. in verbo, Inquisit.colum.9.11.versi.quęro, an inquisitus possit, quia accusatio, vt potè remedium ordinarium præfertur inquisitioni, quod sanè remediũ est extraordinarium. l. in prouinciali.in prin.ff.de noui.ope.annuncia.sed singulare est in crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ, quod accusatio inquisitionem non tollit. Angel.in.l. ea quidem. C.de accusa.& in.l.1.§.1. ff. de rei vendi. Martinus Landensis,

de

de crimine læsæ maiestatis, quæst. 42. Bernar. in addi. ad Ang. vbi supra, qui allegat. c. per hoc. de hæret. lib. 6.

SINGVLARE. IX.

ACcusare criminosus, criminosũ nõ potest. c. qui sine. c. postulatus. 3. quæst. 7. c. 1. de accusa. l. criminis. C. qui accusa. non pos. l. 3. & 4. tit. 1. part. 7. nam qui trabem gestat in oculo suo, festucã de oculo fratris non poterit eruere. ca. multi. 1. q. 1. ca. qui crimen. 6. q. 1. c. cum ecclesiasticę de excep. l. si vxor. §. iudex. ff. de adul. vnde dicit Tullius in Tusculanis, stultitiæ proprium est aliorum vitia cernere, & suorum obliuisci. Sed singulare est, quòd hæreticus cũ sit criminosus, hæreticum accusare potest. cap. si hæreticus. 2. quæst. 7. glo. 1. in. c. ipsa pietas. 23. q. 4. expressè. Gundissaluus de Villadieg. de hæret. q. 10. nu. 4. ne huiusmodi delictum tã enorme propter defectum accusatoris impunitũ remaneat.

SINGVLARE. X.

ACcusare suum inimicum quilibet prohibetur, etiam si crimẽ sit notorium, nisi suam, vel suorum prosequatur iniuriam. c. cũ. p. Manconella. c. meminimus. cap. veniens de accusa. l. qui accusare. ff. eo. titu. sed in crimine hæresis, inimicus inimicũ accusare potest. Archidia. in. c. accusatus. num. 4. de hęreticis. lib. 6. Ioan. Nicolaus de hæret. nota. 10. incip. nõ ignoras. vbi allegat Andrœam de Iserni. idem tenentem. Idem tenuit Frã. Squilacen. de fide Catho. c. fin. a. ratio est secũdum eum: quia bono animo & zelo fidei videtur accusare, & suã propriam accusationẽ censetur prosequi: nam ea, quæ in religionem diuinam committuntur, omnium iniuriã respiciunt. vt dicit. l. Manichæos. §. 1. de hæret. l. 2. C. de aposta. & illius dissimulare nõ debemus opprobriũ, qui probra nostra deleuit, vt his verbis inquit text. in. c. in nonnullis, in fine de Iudæ. Authen. vt nõ luxu. homi. contra natu. §. 1. col. 6. Ideo hoc crimen est publicum, vt latè dicitur in hoc tractatu singulari. 51.

SINGVLARE. XI.

ACcusare quilibet potest, dũmodo expressè à iure nõ prohibeatur. l. qui accusare. ff. de accusa. in prin. inst. de publi. iudi. l. 2. tit. 1. par. 7. l. 1. tit. 20. lib. 4. fori. ll. sed hæreticus vel paganus ab accusando repellitur. c. 1. 4. quæst. 1. c. paganus cap. alieni. 2. quæst. 7. Ludouicus Carre. de hæret. §. nunc de pœnis. nume. 2. latè Iacobus Septi. in institu. Catholi. c. 45. nume. 17. l. 2. titu. 20. libr. 4. fori, quæ lex refert alias personas prohibitas accusare: & d. l. 2. titu. 1. par. 7. & cap. prohibẽtur. 2. q. 1. & 14. personas prohibitas accusare refert gl. magistra. in rub. C. de his qui accusa. non pos. Specien. de accusa. §. 1. 30. personas refert Alber. de Gandi. in tractatu malefìcio. rub. qui accusa. pos. vel non. & 50. Alcia. in sua practica. fol. 130. cum sequent. & iudex ex officio poterit repellere accusatorẽ non idoneum & prohibitũ accusare. l. quos prohibet. ff. de postulan. c. alieni. 2. q. 7. notatur per glo. & doct. in. c. nulli episcoporũ de accusa.

SINGVLARE. XII.

SVMMARIVM.

1 *Accusare parentes, filijs nõ permittitur.*

2 *Filij, parentes suos hæreticos denunciare possunt.*

Filijs

3 *Filijs licet occidere parentes patriam oppugnantes.*
4 *Ponitur concordia inter opiniones diuersas.*
5 *Filij denunciantes parentes hæreticos, liberãtur ab infamia, & ab alijs pœnis contra filios hæreticorum statutis.*
6 *Pater hæreticus à filio delatus, mitius puniendus est.*

1 Ccusare parẽtes, filijs non est permissum. l. hi tamen in priu. ff. de accusa. l. fi. & pe. C. qui accusa non pos. l. fi. C. de in ius vocã. l. 2. tit. 1. par. 7. l. 2. tit. 20. li. 4. fori. natura quippe abhorret vt filij sint accusatores parentum.
2 ¶ Sed in crimine hæresis singulare videtur, quòd filius suũ patrem, etiã occultum hęreticũ Inquisitorib⁹ denunciare tenet, vt affirmat Alphon. Cast. lib. 2. de iusta hæreticorũ punitione. c. fi. Pala. Rub. in repe. c. per vestras. §. 17. nu. 6. & 7. fol. 65. de donat. inter vir. & vxo. quia potius Deo, quã parentibus obediendũ est. c. relatum de sententia excommunicationis. c.
3 quisquis metu. 11. q. 3. Nã si pater oppugnat patriã, filio licet eum occidere. l. minimè. ff. de reli. & sumpt. fune. l. 12. titu. 18. pat. 2. multò ergo magis tenebitur patrẽ oppugnatorẽ fidei Catholicę: & hęc opinio fauore fidei verior mihi videtur, quanquã subtiliter Iac. Sept. nonnullis rationibus & fundamẽtis motus teneat oppositũ: sed forsitã hæc concordia, inter prædictas diuersas opiniones potest da-
4 ri: quòd si pater filiũ ad peccatum inducebat, & cum aliquã doctrinã, vel sectã prauã docebat, prout faciebat Leonegildus Rex Gothorũ in hoc casu prima opinio procedat, alioquin secũda opinio Iac. Sept. insti. Catho. c. 29. nu. 10. in quo loco, num. 16. affir-
5 mat vnum satis singulare, quòd filius denuncians patrem hæreticum, liberatur ab infamia, & ab alijs pœnis cõtra filios hæreticos statutis: prius hoc tenuit Alphõn. Castren. libr. 2. de iusta hæreticorũ puni. c. fi. & Pala. Rub. in repet. c. per vestras. §. 17. nu. 17. fol. 65. allegando extrauagantem Federici, de dona. inter virum & vxorem: quia ille, qui charitatis feruore, ac zelo fidei & religionis, suo patri non pepercit, præmio quidẽ dignus est, his annecti potest decisio, text. sing. in. l. quisquis. §. fi. C. ad. l. Iulia. mag. quòd si quis reuelat statim coniurationem vel tractum in mortẽ Principis, etiã si sit particeps liberatur, & præmium consequitur. concordat. c. si quis Papa. 79. d. & c. si quis cum militibus. 6.
6 q. 1. & l. 5. titu. 2. pat. 7. & quando pater hæreticus delatus est à filio Inquisitoribus, vel ècontra, mitius puniendus est, vt affirmat Alphon. Castren. & Iac. Sep. in locis retro citatis, prout in casu fere simili decidit iurisconsultus Martianus in. l. milites agrum. §. desertorem. ff. de re mili. quòd si fili⁹ commisit delictum morte dignum, & pater eum iudici deferat, filius nõ morte, sed alia mitiori pœna, vt puta exilij puniendus est, quã. l. dixit sing. Pau. & Sali. in. l. propter insidias. C. de his qui accusare non possunt: vbi referunt dictã. l. habuisse in actu practico: & Ange. in. l. si adulterium cum incestu. §. liberto. ff. de adult. Iaso. in. l. 1 nu. 4. C. de his quibus vt indig. Felin. in. c. quærenti. nume. 6. de offic. de leg. & in. c. accusasti, nu. 4. de accusa. Hippol. in. l. 1. §. ad quæstionem, nume. 16. & in. l. vnius. §. seruus. nume. 7. ff. de quæstio. Ioannes Neuiza. latè in sua sylua nuptia. fol. meo lib. 9. colum. 1. & 2. Palat. Rub. in cap. per vestras. §. 17. nume. 4. fol. 65. col. 1. de dona. inter virum & vxorem. Cepolla.
cautela

cautela prima in ordine, vbi affirmat allegando Paul. Castren. & Sali. in dicta. l. propter insidias, dictum. §. deset torem habere locum in crimine læsę maiestatis.

SINGVLARE. XIII.

Accusare hereticum quilibet de populo, cuinscunq; sit conditionis de iure potest. cap. præsumunt. 2. quæst. 7. cap. nos sequentes. 6. quæst. 1. l. 2. titulo. 26. parti. 7. Gundissa. de Villa. de hære. quæst. 10. num. 4. cum sit crimen publicum, & quod in religionem diuinam committitur, in omni fit fertur iniuriam. l. Arriani. l. Manichæos. §. 1. de hæret. l. 2. C. de aposta. tex. in. c. in nonnullis de Iudæ. inquit, quòd nõ debemus dimittere inultũ opprobriũ illius qui peccata nostra de leuit, & lõgè grauius est diuinã, quam temporalem offendere maiestatem. c. vergentis. de hære. auten. vt non luxurientur homines contra naturam in principio, col. 6.

SINGVLARE. XIIII.

Actor siue in reali, siue in persona li actione sequitur forum rei. l. 2. C. de iuris. omni. iudi. l. fi. C. vbi in rem actio c. cum sit generale de foro cõpe. c. si quisquã. 11. q. 1. l. 32. tit. 2. part. 3. sed Iudæus, siue actor siue reus sit, coram iudice Christiano cõueniẽdus est, & nõ coram suis senatoribus, vt dicit. l. si qua inter Christianos. l. Iudæi in prima. C. de Iudæ. & vltra hanc fallentiam ad dictam regulã. 8. scripsit soci. in reg. 15. incipit actor regulariter, &c. 14. fallentiæ habentur in dicta. l. 32. tutu. 2. part. 3.

SINGVLARE. XV.

Aduocati & assessores & alij literati & petiti quãn causis fidei simul cum Inquisitoribus assistunt, non possunt aliquo modo petere rationem sui laboris, nisi liberaliter aliquid ab Inquisitoribus fuerit datum: quia negotium fidei quilibet gratis tenetur defendere. Ioan. Andre. Domi. & Fran. in. capitul. vt commissi. §. aduocandi. de hæreti. libro. 6. Fran. Squilacen. de fide catho. capitul. 39. incip. Item Inquisitores. Iacob. Sept. in institu. catho. cap. 41. nu. 10. quòd aliter est in alijs assessoribus aliorum negociorum citra causam fidei. l. diẽ functo. ff. de offi. assess. l. 1. C. de asses. so. quæ lex dispõnit quod spe præmiorum inuitandus est assessor, tex. in. c. statutum. §. assessorem de rescrip. lib. 6. & constitui debent mercedes assessoribus & aduocatis iuxta qualitatem causæ & partium conditionem & facundiam, & peritiam assessorum, ac loci consuetudinem. l. 1. §. in honorarijs. ff. de varijs, & extraordi. cogni. vnde inquit tex. fin. in. cap. non licet. 11. quęst. 3. cuius textus verba sequentia sunt, non licet iudici vẽdere iustum iudicium: & si liceat aduocato vendere iustum patrocinium, & iurisconsulto rectum iudicium: ex quo tex. apparet non licere iudici aliquod ius vel salarium pro sententia proferenda recipere, sed gratis omnibus æqua lance iustitia exhibẽda est. ita notat gl. magna in fine. in d. c. nõ liceat, dicens ordinarius iudex pro reddenda iustitia nõ poterit expẽsas aliquas petere, quando eis certi redditus sunt statuti, neq; ratione seu prętextu sportularũ ordinarius aliquid pro labore poterit petere iuxta gl. sing. in verbo pręter expensas, in c. ab omni specie mali de vita & honest. cleri. allegando tex. in auten. de mãdatis principum. §. sit tibi quoque colla. 3. vsq; adeo id verũ esse testatur Ioan. Andre. in Clem. statutũ, in ver-

bo ex iurisdictione de elect. quod neque consuetudine potest introduci, quod iudex ordinarius ecclesiasticus pro sententia aliquid possit recipere, secus in delegato. quam conclusionē sequitur Cardinal. Anton. de Butrio. & Panormi. in d. c. cum ab omni specie mali: & Bonifacius de vita. in d. Cle. statutum. col. penul. Felin. in. c. ad Apostolicā de simonia. Syluester in verbo iudex. in princi. quæst. 8. & hanc fatetur esse communem opinionem. Lndo. Roma. in singu. 180. incip. tu scis, quod ius canonicum: & Ægidius Boss. in practica criminali. tit. de officialibus corruptis pecunia. nume. 3. cum sequentibus: nō me latet contrariam sententiam & opinionem tenuisse. glo. in verbo Castrense. in. l. fori tui. C. de aduocatis diuersorum iudiciorū. & glo. in verbo prębitis. in Authent. offeratur. C. de litis contesta. Hostien. Henricus, & Cardi. in. d. c. cum ab omni. & Ias. qui hāc affirmat esse magis communem opinionem in. §. triplici. col. penul. insti. de actio. quæ conclusio mea sanè sententia iuuari potest sequēti ratione. Nam si iudicibus licet de iure etiam à litigantibus xenia esculentum & poculentum recipere (in modica intelligo quantitate) l. solent in fine. ff. de offic. proconsu. & lega. l. plebiscito. ff. de offi. præsi. c. statutum. §. insuper. de rescrip. lib. 6. multò magis eis licet ratione laboris pro senteorijs proferendis, maximè stante consuetudine: nam nemo cogendus est suis sumptibus laborare. c. cum ex officij. de præscrip. c. cum sit Romana de simonia, & dignus est mercenari* mercede sua. c. 1. de sepult. c. precariæ. 10 q. 2. & datur præmium propter onus & laborē. tex. est sing. in. l. 2. C. de offi. magistri officiorum, ibi, is cæteros antecedat quem stipendia longiora, & labor prolixior fecerit anteire. glo. in c. cum dilecti, in verbo, digniores de electio. glo. vbi docto. in verbo, literatas, in. c. de multa. de præben. hodie verò in prima instructione Hispalensi, cap. 16. statutum est, quòd detur iustum salarium aduocatis de bonis hæreticorum, si sunt soluendo, alioquin de bonis fisci.

SINGVLARE XVI.

ADuocatus quilibet literatus & peritus esse potest. l. nemini. C. de aduoca. diuers. iudi. l. 1. ff. de post. l. 2. titul. 6. parte. 2. quæ. l. regia: hoc ampliat, etiam si non sit in iure peritus, si habet peritiam causarum: & est versatus in consuetudine fori, potest postulare, & per illam. l. in regno Castellæ, quam plurimi iuris communis satis imperiti, qui partitæ vulgari nomine vocātur, aduocare permittuntur: nā Bar. in. l. 1. ff. de varijs, & extraordi. cog. inquit, quòd nullus potest esse aduocat*, nisi studeat saltim per quinquenniū in iure canonico, vel ciuili: quem sequitur Abb. in rub. de postu. in fine. & Petrus de Raue. in alpha. aureo, in verbo aduocatus: de qua re est lex expressa in dict. l. nemini. glo. in. l. 2. tit. 6 par. 3. sed hæretici, vel infideles quantumcunq; iurisperiti nō possunt postulare. l. fi. C. de postulan. Auth. credentes, in fi. C. de hære. c. credentes, co. rit. glo. 2. in Auth. de priui. dotis. hære. mulie. præstā. in prin. colu. 8. c. nulla officia. 54. dist. & in directorio Inquisitorū. c. 123. in fi. part. 3. quod hodie meritò ampliatū est, vt in. 3. institutione Pinciana. ca. 11. sub pœna ibi posita: quia officium aduocatorū est honorificū, & laudabile. l. laudabile. C. de aduocatis diuerso. iudi. l. aduocati. l. sancimus. in priu. C. de aduo. diuers. iudic. & cum

honores

honores & dignitates hæretici, vel Iudæi non possint habere. l. fin. C. de Iudæ. cap. 2. §. filij autē. cap. statutum de hære. lib. 6. ideo merito neque officiū postulandi habere possunt.

SINGVLARE XVII.

SVMMARIVM.

1 *Affectus non secuto effectu non punitur.*
2 *In crimine hæresis, solus effectus punitur.*
3 *In atrocibus delictis conatus punitur.*
4 *Mādans fieri homicidiū punitur vt homicida.*

1
Ffectus regulariter non punitur non secuto effectu. l. qui falsam monetam. ff. de falsis. l. cogitationis. ff. de pœnis. cap. cogitationis pœnā de pœni. dist. 1. l. 2. titu. 31. par. 7. sed in crimine hæresis, solus affectus nō secuto effectu punitur. sola enim voluntas, seu animus facit aliquē hæreticū: & si de tali voluntate per propriā cōfessionē inquisitoribus cōstat, tales hæreticos possunt inquisitores punire, in pœnis etiā temporalibus. capitu. excommunicamus, in 1. §. credentes de hære. l. quisquis. C. ad l. Iuliā. maiesta. glossa in parte eo ipso, in cle. 1. §. verum de hære. Ioan. Andr. in. capitu. 1. num. 11. de homicid. lib. 9. Bald. in. l. si quis non dicam rapere. in prin. C. de Epis. & cleri. Ana nia in. cap. si quis episcopus. num. 4. de hæreti. & in. capitul. consuluit. de vsuris. Peru. in. capitu. 1. num. 6. de summa tri. & fide catho. & Feli. in suo 3 tractatu, quando solus conatus sine affectu puniatur. col. 2. Hipp. in dict. l. qui falsam monetam. nn. 13. Ludo. Carre. de here. §. versa autē vice. nu. 4. quia in atrocibus delictis solus affectus non secuto effectu punitur. sing. est gloss. in parte cogitatione in. l. præsenti. C. de his qui ad eccles. cōfu. quę allegat. l. 1. ff. de extraordi. cog nit. & d. l. quisquis. quam glo. dixit esse peregrinam. Feli. vbi supra. versi. falli. 4. & Hippo. in. d. l. qui falsam. nu. 7. idem tenuit. Bald. per tex. ibi in. d. l. si quis non dicam rapere. Roma. sing. 570. incip. si testes aliqui. Ioan. Nicola. de hære. nota. 9. glos. in. l. 5. titu. 27. 4 par. 7. sed multoties solus conatus punitur: videlicet in eo qui conatur iudicem pecunia corrumpere, punitur ac si corrupisset. l. generaliter. ff. de calumnia. Bal. expresse in auten. nouo iure. C. de pœna iudi. qui male iudi. allegando. l. Imperatores. ff. de iure fisci. sequitur Hippo. in. l. 1. §. diuus Adrianus. nume. 4. ff. ad. l. Iul. de sicariis. vbi similiter affirmat plures doctores referendo, quod mandans fieri homicidium, punitur vt homicida, non sequuto homicidio. Et idem de illo qui dedit pecuniam pro homicidio perpetrando. & hoc in speciali videndus est Feli. in. capitul. 1. de prescrip. qui regulam, & c. 8. fallentias scripsit: & in. d. tractatu, quādo solus conatus sine effectu puniatur. optimè Thomas Grama. in decisione. 1. per totam illam decisionem. & regu. 10. fallentias scripsit Matthæus de afflictis in constitutionibus Neapoli. lib. 1. rub. 11.

SINGVLARE XVIII.

SVMMARIVM.

1 *Alienatio facta post capitale crimen commissum valida est.*
2 *Alienatio facta post delictū hæresis est nulla.*
3 *Inquisitores emptoribus precium restituere non tenentur.*
4 *Precium restituendum est si præsens est, vel in vtilitatem conuersum.*

1 Lienatio facta post capitale crimen cõmissum, valida est. l. post contractum. ff. de dona. l. reo criminis. l. sed nec. ff. de so
2 lu. Singulare verò est in crimine hęresis, quod alienatio bonorum facta ab hæretico post delictum hæresis commissum, est ipso iure nulla. cap. cum secundum leges, de hęre. lib. 6. l. Manichæos. C. de hære. l. donationis. §. per fectè. ff. de dona. l. fi. C. ad. l. Iuliã mai. l. 2. tit. 2. par. 7. l. 4. in fine. titu. 26. par. 7. quod adeo verum est quod bona hæreticorum ipso iure confiscantur, à tempore commissi delicti, quòd huiusmodi bona per iudices ecclesiasticos vẽdicantur à manibus possessoris etiam si per mille annos talia bona sint alienata, nullo dato precio. Ita Archi. Ioan. Andr. Ancharra. & Domi. in dict. capitu. cum secundum leges Bertachi, in tractatu. de episcop. 4. parte. nume. 120. Bald. in. l. finali. §. fin. nu. 6. C. commun. de lega. dicẽs: quod quando Inquisitores reuocant
3 alienata per hæreticos, non tenentur emptoribus ad precium: latè Andre. Tiraque. in repe. l. si vnquàm, in verbo reuertatur. num. 267. C. de dona. quia alienans non habuit ius alienandi, vel vendendi: ideò contra possessorem agitur. l. in causæ, in prima. §. fi. ff. de mino. vbi in integrum restitutio tanquàm actio in rem scripta contra possessorem pertinet, non dato precio à minore. l. si quis sub hoc pacto. ff. de contra. emptio. vbi si hoc pacto, ne ancilla prostituatur vendita sit, & contrá factum fuerit, inquit dict. l. quòd primo venditori vendicandi potestas est: etiam si per plures emptores mancipium concurreret: ad idem. l. in ciuilem. C. de furtis. l. si mancipium. C. de rei. vendi. l. 4. tit. 1. par. 7. l. 6. tit. 13. li. 4. fori. l. 78. stil. quòd emẽs rem alienam, eam tenetur restituere, neque pro precio eam poterit retinere: sed si precium, vel ali
4 quid loco precij inter bona hæreticorum inueniantur, vel in vtilitatem hæreticorum preciũ fuit conuersum, in his casibus ab inquisitoribus precium restituendum est: aliàs, non. ita Archi. Ioa. Andr. & Domi. in. dict. ca. cùm secundum leges. Bar. in. l. Imperator. ff. de iure fisci. & in. l. si debitor. in fine. ff. quę in frau. credi. Bertachi. vbi suprà. & satis eruditè Iac. Septi. in insti. catho. cap. 9. num. 22. cum sequẽti. facit. l. si cum dote. §. finali. cum. l. sequenti. ff. sol. matrimo. l. finali. C. de vsucap. pro emp. vbi emens à pupillo non tenetur rem restituere, donec precium sibi soluatur: quando pupillus factus fuit locupletior, vel pecunia erit præsens, vel in vtilitatem pupilli versa. circa ea quę suprà Ioan. Andre. & Archidia. affirmant, quòd talia bona alienata per mille annos non pręscribuntur. Semper de hoc dubitaui propter tex. in. c. fi. §. fi. de pręscrip. lib. 6. & propter ea quæ Abb. scripsit in. c. cum nobis. nu. 7. de pręscrip.

SINGVLARE. XIX.

SVMMARIVM.

1 *Appellatio regulariter in qualibet causa permissa est.*
2 *Appellatio, est quædam defensio.*
3 *Appellationis remedium est fauorabile.*
4 *Appellatio non admittitur in crimine hæresis*
5 *Apellatio non fuit inuenta ad defensiones iniquitatis.*
6 *Appellatio in Regno Castellæ interponitur in causis fidei ad Inquisitorem generalem, & ad eius consiliarios.*
7 *Appellatio in multis casibus interdicta est remissiuè.*

8 *Appella-*

8 *Appellatione exclusa non censetur officium iudicis exclusum.*

1 Ppellatio tam in ciuilibus quàm in criminalibus causis, siue paruis, siue magnis permissa est. l. liti gatoribus. l. & in maioribus. C. de appella. l. 3. in fine. C. de pœna. iudi. qui malè iudica. cap. de appellationibus pro causis, de appella. c. ad Romanam. 2. quæst. 6. l. 1 3. titu. 23. par. 3. quia appellādi vsus est frequēs, & nimis necessarius, cum iniquitatē vel imperitiam iudicis à quo tollat, vt his verbis, inquit Vlpianus in. l. 1. ff. de appella. l. præfecti. ff. de mino. capitul. ad nostram. de appella. cum sit appellatio quædam defensio, & re
2 leuamen oppressorum. capitul. suggestum. cap. cum speciali. §. porro. de appella. cap. cum inter. cap. significauerunt de exceptio. vnde dicit Ioan. Andre. in. cap. fin. de appella. li. 6. hāc defensionem appellationis esse de iure naturali. Abb. in. cap. 1. num. 2. de rescrip. Feli in. cap. si diligēti. nu. 7. de foro. compe. & sing. dicit Alex. consi. 97. viso themate in prin. vol. 6. quòd hoc remedium appellationis, est remedium fauorabile, & æquitatem sapit. l. non tantum, & l. serui. ff. de appella. & capitul. ad nostram. de appella. Ideo in dubio fieri debet interpretatio in fauorem appellationis, vt concedatur, vel quòd non sit deserta. Spec. titul. de appella. §. nunc dicamus in princi. Bartol. in. l. 1. ff.
3 nihil noua. appellatio. pen. Alexan. in dicto consil. 97. ideo iudex qui non detulit appellationi puniendus est iuxta negotij qualitatem. l. quoniam iudices. C. de appella. vbi Bald. optime distinguit. & in. l. addictos. C. de episc. audie. tex. in. c. de priore. vbi docētes de appella. & in. l. 1. §. fi. ff. de varijs & extraordi. cogni. Nicola. Boerius decisione. 153. incipien. certum est. nu. 4. cum sequentibus.

4 ¶ Sed singulare est in crimine hæresis, in quo non admittitur appellatio à sententijs diffinitiuis, ne dictus pro rogentur, quia cum magno consilio & deliberatione proferūtur. c. vt Inquisitionibus. ibi, nō obstantibus appellationibus seu proclamationibus de hær. li. 6. & ibi Archi. Ioan. And. Do mi. & Fran. Anania in. c. ad abolendā. vbi Felin. nu. 3. de here. Idem Felinus in. c. ad probādum in prin. de re iudi. in directorio Inquisitorū. par. 3. c. 117 Ludo. Carre. de hære. n. 129. Frā. Squil la. de fide catho. c. 45. Gundis. de Villa. de hære. q. 18. in prin. & q. 22. in fi ne vbi allegat Archi. vbi supra. Iaco. Septi. in instit. catho. c. 8. in principio. vbi omnes cōcludūt, in hoc crimine à sententijs interlocutorijs, & non à diffinitiuis appellationem admitti. &
8 Gundi. de Villa. vbi supra. q. 19. num. 3. affirmat idē esse in fautoribus & receptatoribus: quibus etiam appellationis remedium est interdictū: quia appellationis remedium ad præsidiū innocentiæ fuit institutum, & non ad defensionem iniquitatis. capitu. cum speciali. §. porrò. capitulo suggestum. capit. ad nostram de appella. sed in Hispania Inquisitor generalis, cum sit legatus ad vniuersitatem causarum, & inquisitores ab eo eligūtur, ad eum & eius consiliarios appellatio interponitur iuxta formā, quæ inquisitoribus traditur. argumen. text. in. l. imperatores. ff. de appella. capitul. super quæstionem. §. porrò. de offic. deleg. casus in quibus appellatio non cōceditur à iure haben tur in. l. obseruate. C. quorum appe. non recip. & in. l. 16. & 17. titu. 23. parti. tertia. & 22. casus refert Ludo. Carrerius. in practica criminali

 §. 1. cum

§. 1. cum sequentibus, & plures, Robertus Maranta. in sua practi. 6. part. num. 255. & 32. casus, in quibus à iure denegatur, appellatio refert Soci. in regu. 40. incip. appellatio in qualibet causa: & 33. casus scripsit Hippo. in l. vnica. nume. 138. cum sequen. C. de raptu virgi. & 121. congessit Antonius Nicellus in cōcordantijs, glos. concordantia. 6. à nume. 15. vsque ad finem, & in prædictis casibus, in quibus appellatio à iure denegatur, iudicis officiū potest implorari: & ita per viam querelæ comparere coram iudice superiori, vt rescindatur sententia. Bald. in l fina. nume. 44. C. de edicto diui Adria. Tolle. Iasi. in. l. arbitrio. 8 num. 7. ff. qui satisdare cog. & in l. nemo potest, nu. 19. post Bart. ibi. ff. de leg. 1. nam lex, vel statutum excludēs appellationem, non videtur excludere officium iudicis. l. planè, & l. fin. & vtrobique Bal. & Ange. ff. de peti. hære. Ioan de Imo. in. c. 2. de proba. Alexan. in. l. iubemus. C. de iudi. Iasin. l. vbi pactū. nu. 13. C. de pactis, & in. l. 1. nu. 9. ff. de iurisd. omnium iudicum. Hippo. in. l. vnica. nu. 166. C. de raptu virgi. & in practi. cau. crimi. §. opportune. num. 52. cum sequentibus, & in sing. 88. incip. stante statuto, & ita potest intelligi, & optimè declarari. l. 6. tit. 16. lib. 3. ordi. & l. 1. ti. tit. 8. libr. 3. ordi. & l. 64. Tauri. & l. 5. tit. 3. lib. 7. ordi. & alia iura similia regia.

SINGVLARE XX.

ARbiter, vel arbitratores esse hæretici, à iure sunt prohibiti. Au-thē. credentes. C. de hære. l. quoniam multi. C. eod. tit. expressè Ioan. Baptista, in tractatu de arbitris. libro. 4. c. 9. Nam cum iura prohibeat hæreticos iudices esse, vt in. d. Authen. credentes. c. f. de here. c. cū est illata. 11. q. 3. c. nulla officia. 54. dist. c. cōstituit. 17. q. 4 per consequens, & arbitros, arbitraria enim ad instar iudiciorū sunt redacta. l. 1. l. quamuis. l. idem Pomponius. §. 1. ff. de recep. arbi.

SINGVLARE XXI.

SVMMARIVM.

1 *Arma portare de iure prohibitum est.*
2 *Malum animum præsumitur habere, qui arma portat.*
3 *Assistens armatus auxilium maleficio præstare præsumitur.*
4 *De iure regio vnusquisque impunè ensem potest secum ferre.*
5 *Declarantur quædam iura regia.*
6 *Apprehensio realis requiritur, vt aliquis propter delationem armorum puniatur.*
7 *Familiares hæretice prauitatis in quocunque tempore arma prohibita impunè possunt portare.*
8 *Vsus armorū familiarib⁹ limitatus est hodie.*

1 ARma portare cuilibet de iure interdictū est. l. 1. vbi Bart. & Ange. ff. ad. l. Iul. de vi publi. l. vnica, vt armorū vsus inscio. prin. interdictus sit, lib. 11. Auth. de armis. §. si autem. col. 6. glo. in rub. C. de fabricen. lib. 11. c. 1. §. si quis rusticus de pace tenen. & eius viola. in vsibus feu. vbi inquit text. si quis rusticus arma, vel lanceam portauerit, vel gladium, iudex, in cuius potestate repertus fuerit, vel arma tollat, vel viginti solidos pro ipsis recipiat. l. 33. titu. 13. lib. 2. ordin. Abb. in. c. clerici, in prin. de vita & honesta, clerico. Roma. in. l. 3. §. vtrùm. ff. ad Syllania, & in sing. 263. incip. prohibitum est arma portare. Ias. in. §. ex maleficijs. nume. 81. cum sequentibus, insti. de actio.

latè

latè Hippo. in practi. crimi. §. pro cõplemento. Paris de puteo in tracta. sindica. in verbo mandauit rex, fol. meo. lib. 104. vnde dicit gloss. sing. in verbo mercatorin d. §. si quis rusticus
2 quod portans arma præsumitur habere malum animum, nisi ea portet ligata: quam gloss. ibi Bald. dicit esse singul. & Guido. Papæ. in tracta. de præsumptio. num. 105. Iaf. in. § ex maleficijs. num. 80. insti. de actio. & Hippo.
3 in d. §. pro complemento, nume. 41. hinc est quod sing. dixit Inno. in. cap. fin. de cleri. percu. quod præsumitur auxilium præstare maleficio asistens armatus, licet arma non moueat, nèque extrahat, quod dictum tanquàm sing. sequitur Bald. in. l. raptores. nu. 6. C. de Epis. & cleri. & in. l. 1. num. 6. C. de seru. fugi. & in. l. data opera. num. 17. C. qui accusa. non pos. A ua. in. cap. si perfodiens de homici. Feli. in. cap. si cut dignum. §. illi autem. num. 5. vbi ad hoc pōderat ibi tex. de homici. Petrus de Rauena, in alpha. aureo, in verbo arma. fol. 6. colum. 3. Cepolla consil. crimine. 2. super casu. num. 3. Hippo. in. l. vnica. num. 180. vbi alios prædictum dictum Innocen. commendātes refert. C. de rap. virg. & in. l. si in rixa. nume. 40. ff. de sica. huic proximū est dictum notabile Barto. in. l. 3. §. armis. in fine. ff. de vi. & vi arma. quod ille qui habet arma ad latus licet manū ad ea non ponat, dicitur intulisse vim cum armis, quòd sequitur Roma. singul. 562. incipit insultus: Maria. soci. in. cap. qualiter, & quando, in. 2. articulo. 60. de accusa. Feli. in. dict. capit. sicut dignum. num. 5. Hippoli. in. dicta. l. vnica. nu. 180. sed omnia supra
4 dicta intelligenda esse arbitror de iure communi, de iure vero regio vnusquisque citra aliquam pœnam, vnum ensem, vel gladium potest secum ferre, dummodò duæ, vel tres personæ socij, vel familiares non comitentur iuxta tenorem petitionis. 55. Pinciæ, anno. 1523. posteà additum fuit, quòd vltra ensem sine aliqua pœna posset quilibet secum portare pugionem: vt in petitione vltima facta To-
5 leti anno. 1525. & hoc licet antequā pulsatum sit cimbalum, quòd vulgariter la Queda, nuncupatur, quod pulsari debet post decimam horam noctis, iuxta dictam petitionem vltimam Toletanam, vnde dicunt Baldus. & Paulus Castren. in. l. fina. C. ad senatusconsult. Sillania. & vberrimè Ioannes Igne. in. l. prima. §. hoc autem senatus. numero quarto. cum sequentibus. ff. eodem titulo. quod delictum commissum post sonum cāpanæ, est grauiori pœna puniendum: ratio est, quia concurrunt plures prohibitiones, atque in his delictis de nocte commisis, sufficiunt leuiores probationes: imò ad id probandum sufficiunt coniecturæ, gloss. est. sing. in verbo ignorantiam, in. l. si cum exceptione. §. in hoc actione. ff. quod metus caus. Bart. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. nume. 13. ff. de noui operis nuncia. & in. l. si quando per text. ibi. C. vnde vi. Alex. consi. 53. incip. viso themate. vol. 2. Tho. gramma. in consi. primo, & in voto. 21. incip. in causa inquisitionis; id fit propter difficultatem probationū: & post dictam horam decimā, & cimbalū pulsatū, quilucernas inflammatas portant, & artifices, & agricolę, & itinerantes: & omnes alij qui causa sui officij, & laboris mane surgūt: omnia prædicta arma impune possunt portare, vt decidit in dict. petitione vltima, & in petitione. 72. de Madrid, anno. 1534. & hoc probat. l. 1. ibi præter vsum venationis & itineris. ff. ad. l. Iulia. de vi. pub. & capitul. 1. §. mercator de pace tenen. & eius viola. in quo

loco hisce verbis, inquit text. mercatores negociandi causam per prouinciam, pertranseuntes gladium suum suæ sellæ alligent, vel super vehiculū apponant, non vt lædant innocentē, sed vt à prędone se defendant: illud
6 tamen tanquam nimis sing. prætermittendum nō est, quod, qui portat arma vetita, vel tempore prohibito, vt in pœnam incidat cum prædictis armis debet capi. Itaque realis apprehensio requiritur, & non sufficit solus visus. Bart. in.l.1. num. 7. C. de petitio. bono. subla. li. 10. & in.l.1. ff. de acqui. pos. Ange. in. l. qui seruum. ff. de verbo. obliga. Petrus de Raue. in suo alph. in verbo statutum. fol. 123. col. 1. Hipp. in. l. qui falsam. n. 33. ff. de falsis, & in sing. 395. incip. dubitauerūt: pro qua opinione est. l. si versatorē. C. de fideiusso. & l. si fugitiui. C. de ser. fugi. de qua re satis diffuse, quā plurima notatu digna infert Fran. de Ripa. in tract. de pes. lib. 2. nume. 334. eum sequentibus.
7 ¶Ad rem igitur fauore fidei, & in odium hæresis statutum est, quod nō obstante quacunque lege ciuili, vel municipali prohibente delationem armorum, officiales & familiares hæreticæ prauitatis, in quocunque tempore, die, noctuq́; pulsato etiam cimbalo omnia arma prohibita, sine aliqua pœna possunt ferre & portare. cle. nolentes. § fina. de hæret. c. statutum, vbi glo. in parte directè, & alia in verbo, retardetur, de hære lib. 6. & petitio. 19. facta Toleri, anno. 1525. Hippo. expressè in practi. crimina. §. pro complemento. nume. 5. Ranena in suo alpha. in verbo arma. fol. 6. colum. 3. Gundissaluus de Villadieg. de hæret. q. 11. nume. 16. Iacob. Sepr. in instit. Cathol. cap. 34. num. 14. & Me-
8 lius. c. 41. num. 3. vbi inquit, allegando pragmaticam factam Pinciæ, anno. 1545. quod hodie vsus armorum quo ad familiares sancti Officij limitatus est, fortassis propter eorū multitudinem. Ludouicus Carre. de hære. §. versa autem vice. nume. 8. allegando Cardi. in Cle. 2. de hæret. & Petrus à Dueñas, in regu 55. incip. arma portare, limitatione. 3. vbi reg. & vndecim fallen. scripsit post Socinum in regu. 30. qui etiam regulam, & 7. limitationes refert.

SINGVLARE XXII.

Attestationibus publicatis, alij testes in illa causa non possunt produci. c. fraternitatis. c. intimauit. c. constitutis. in. 2. de test. cle. fina. eo dem titu. l. 37. & l. 39. tit. 16. par. 3. l. 4. tit. 11. lib. 3. ordi. Ideo id statutū fuit, vt euitetur testiū subornatio, prout dicunt iura retro citata.

¶Verum in causis hæreticæ prauitatis, Inquisitores publicatis etiam attestationib⁹, alios testes in causa possunt recipere Archi. in. c. per hoc, in fine de hæret. libr. 6. Iaco. de Alua. in c. 1. quæ sit inuestitura. Albert. in ca. 1. num. 19. de hære. lib. 6. Ludo. Carrerius de hæreti. nu. 124. Gundissaluus de Villadieg. de hæret. q. 14. Socin. in reg. 498. incip. testibus publicatis, fallen. 11. vbi regulam, & 52. fallentias in hoc cumulauit, quarum nonnullę habentur in. l. 37. & 39. titu. 16. par. 3.

SINGVLARE XXIII.

SVMMARIVM.

1 *Audientia alicui neganda non est.*
2 *Excommunicato, neque diabolo defensio non aufertur.*
3 *Hæretico relapso, audientia denegatur.*
4 *Ponitur ratio specialitatis.*
5 *Fugientes à carceribus, tanquam relapsi puniuntur.*
6 *Etiam si crimen plene non fuit probatum, relapso*

lapso audientia denegatur.
7 *Qui facta abiuratione, sponte lachrymando*
ad Inquisitores accedit pœna relapsorum non
est puniendus.
8 *Publica pœnitentia dari non debet confitenti*
sponte, absque indicijs errorem suum.

1 Vdientia seu defen
sio alieni non est ne
ganda. l. ita diu⁹. ff.
de adoptio. ca. 1. de
causa. posse. & pro-
priè. Cle. pastoralis
de re. iudi. etiam excommunicato,
deneganda non est. c. cum inter. §. fi.
de exceptio. cum sit de iure naturali,
2 vt in. d. Cle. pastoralis. §. cæterum: e-
tiam diabolo si litigasset ei defensio,
seu audientia auferenda nõ est: vt di-
cit Abb. in. c. si quis contra clericum
in repeti. nume. 48. de foro compe. al
legando. ca eorum. 11. quæst. 3. &. ca.
cum inter. de exceptio. sed si aliquis
hæreticus sit relapsus, qui in abiuratã
3 hæresim reincidit, seculari iudicio si-
ne vlla penitus audientia tradendus
est, neque auditur volens iterum hæ
resim abiurare, ita inquit tex. in. c. ad
abolendam. §. illos quoque. de heret.
c. super eo. eodem tit. lib. 6. vbi Archi
4 dia. Ioan. Andr. & alij notant casum
esse specialem in hoc crimine, in quo
denegatur audientia, quia qui gemi-
nat delictum, veniam non meretur,
& grauius est puniẽdus. l. nemo dein
ceps. C. de epis. audi. l. aut. facta. §.
quisquis, &. l. capitalium. §. 1. ff. de
pœnis. & ex præsenti præsumitur in
præteritum. l. si hi qui adulterij. C. de
adulte. l. cũ quis. C. de natu. lib. quòd
per hanc secundam reprehẽsionem
in delicto, apertè declaratur primus
animus, quòd malo animo ad euitan
dam tantum pœnam, & non amore
fidei hæresim abiurauit. c. accusatus,
in prin. de hæret. lib. 6. Paulus Grilla.
de hæret. quæst. vlt. in prin. Ioan. Ni-
cola. de hæret. nota. 41. incip. reuoca
5 bis, idemq; dicendum est de eo, qui
post abiuratam hęresim, traditus fuit
perpetuo carceri, & postea à carceri-
bus fugit, tanquam relapsus punien-
dus erit. Ioannes Andr. in. c. vt com-
missi. §. pen. de hære. lib. 6. Felin. in. c.
excommunicamus. in. 2. eod. tit. Ioã.
Nicolaus, de hære. nota. 6. incipit, nõ
recedant. Iacob. Septi. in institu. Ca-
tholi. cap. 55. nume. 3. cum sequenti-
bus. & in alijs criminibus effractores
carceris, tanquam confessi puniun-
tur. l. in eos. ff. de custo. reorum. l. mili
tes agrum. §. eius fugam. ff. de re mili.
semper tamen est audiẽdus, tex. sing.
in. l. 2. C. de custodia reorum, optimè
explicat. Ioan. Ignens in. l. 3. §. subue-
6 nitur. num. 52. ff. ad Sillania. Quod a-
deo verum est superius dictum, etiã
si crimen hæresis tempore abiuratio
nis non erat plene probatum, dũmo-
do non esset leuis & parua contra ac
cusatum suspicio, etiam in alio articu
lo hæresis. c. accusatus. §. 1. de hæreti.
lib. 6. quem. text. ad hoc allegat An-
tonius de Butrio. in. c. ad abolendam,
in prin. de hæret. Paul. Grillan. de hæ-
ret. quęst. fin. num. 2. Ioan. Nicola. no
ta. 42. & Alphonsus Guerrero, in the-
sauro religionis Christianæ, tit. de hæ
ret. nume. 17. quæ sanè omnia supra-
dicta intelligenda sunt, quando con-
stat reum esse relapsum, ei tamen nõ
prohibetur innocentiam suam alle-
gare & probare, vt dicit Gundissal. de
hæret. quæst. 11. optimè Iacob. Sept.
in institu. Catho. cap. 55. in fine. ęqui-
tati tamen videtur consonum, quod
si aliquis, qui iam de hæresi fuit con-
demnatus, sponte venit ad Inquisito
res flendo & lachrymando, & suum
errorem fatetur, & reconciliari pe-
7 tit, ac suum errorem iterum abiura-
re, quòd talis non puniatur pœna re-

lapsi, ita tenuit Alphonsus Castr. lib. 2. de iusta hæreti. punit. c. 2. & glo. expressa in. 6. quæst. versic. & tamen conclusio in. l. 1. titu. 26. part. 7. ratio poterit esse, quia mitius agitur cum sponte confesso, quàm cum conuicto. l. edicto. ff. de iure fi. ca. presbyterum. 50. distin. cap. non dicatis. 12. q. 1. notatur per glos. & doct. in. cap. de hoc, de simo. Sed contra hanc cõclusionem nonnullis rationibus & fundamentis tenuit Iacobus Sept. in institu. Catholi. ca. 55. nume. 5. cum sequentibus, vtraque sentẽtia meo iudicio disputabilis est, quod neque affirmo, neque inficior, id vnum scio. Quòd si quis sponte absque indicijs confiteatur suam heresim, & paratus sit corrigi, publica pœnitentia ei dari non debet. c. si peccauerit. 2. quæst. 1. Archid. in cap. filij de hæret. lib. 6. Septi. in institu. Catho. ca. 1. num. 21. Alphonsus Guerrero, in thesauro religio. Christi. titu. de hæret. nume 9. quod sanè consilium errantibus in fide optimum est.

SINGVLARE XXIIII.

Beneficijs Ecclesiasticis & honoribus, publicis iam obtẽtis, quis nõ priuatur, quando efficitur indignus propter aliquod delictum ad obtinẽda prædicta. glos. est singu. in verbo obtinenda in Cle. 1. §. ipsius filij, de pœnis. quam ibi Cardi. & Ioann. de Imo. sequuntur, & Bonifa. ibi. nu. 54. Abb. in. c. per inquisitionem. colu. 3. de electio. glos. sing. communiter receptá secundum Abb. ibi. num. 14. in ca. sæpe. de appella. Ias. in. l. 1. nu. 3. ff. de re iudi. tex. in. c. nonne. 8. quæst. 4. glo. in. c. cum non liceat de præscrip. glo. in summa. 8. q. 4.

¶ Sed singulare est obtanti sceleris prauitatem, quòd hęretici, eorum que fautores & receptatores, non solùm indigni efficiuntur ad beneficia obtinenda, sed etiam ad iam obtenta. c. vt commissi §. priuandi. vbi Ioã. Andre. & communiter Doctores, de hæret. lib. 6. glo. vbi Domi. & Præpo. in. c. quo iure. 8. distin. exactè. Couarru. lib. 2. resolutio. ca. 8. nume. 4. & an filij hæreticorum priuentur beneficijs iam obtentis, tempore quo eorũ parentes crimen heresẽos commiserunt. Abb. & Anton. in cap. vergentes de hæret. tenent. quod non, & Gũdissal. de Villadie. de heret. quæst. 23. Idem Abb. in. c. cum laici de iure patro. & in ca. quanto de iudi. & Alphõsus Guerrero in thesauro religionis Christianæ. titu. de hæret. nume. 24. de quo est optima glos. in. c. satis peruersum. 56. distin. quam ibi præpo. dixit esse verisimam. Contrarium tamen videtur tenere Ioannes Imola, in. l. in insulam. in principio. ff. de verborum obliga. circa quod videndus est. Couarru. in loco modo citato, nume. 4. in fin. Mihi sanè videtur, quòd hæc quæstio tanquã dubia noua Romani Pontificis decisione indiget, de qua re vide plenissimè in singulari. 68. nume. 3. cum sequentibus.

SINGVLARE XXV.

Beneficio regulæ cancellariæ Nicolai quarti de Annali, & Triennali possessione hæreticus vti nõ potest, vt bene declarat Ludo. Gome. in dicta regul. de anna. posse. quæst. 3. & quæst. 52. & in reg. de triennali. possess. q. 52. Brunus lib. 5. de hære. c. 7. Iacob. Septi. in institu. Catho. c. 45. nume. 20. de quibus regulis, Inno. & alij in. c. illud. de præscrip. Eclin. latè in. c. licet Heli. nume. 10. de simo. Ange. Bald. & late Ias. in. l. qui in aliena. §. quòd si adiecerit. ff. de acqui. hære. Alexand.

Alexand. consi. 135. nume. 14. volu. 4 nam si possessionem habere nō possunt hæretici. c. quo iure. 8. distin. præscriptio dictæ regulæ, sine possessione non suffragatur eis. reg. sine possessione. de regu. iu. lib. 6.

SINGVLARE XXVI.

Bonorum publicatio propter homicidium, vel aliud delictum regulariter de iure nō fit. Aut. bona dānatorum. C. de bon. proscript. Aut. vt nulli iudi. §. fina. colum. 9. l. 8. titul. 10. par. 7. l. 4. Tauri. quæ. l. videtur, iura ampliare, etiam si damnatus nō habeat filios: quod ex dict. l. 4. constat. ibi, potest testari, & alia facere tanquam si damnatus non esset, vnde dicit singu. Bald. in. c. 1. versic. sed pone iudex de pace tenen. & in. l. 2. in fine. C. qui testa. fa. poss. sequitur Hippol. in. l. fi. num. 91. ff. de iuris. omni. iudi. quòd si propter homicidium, bona alicuius à iudice confiscantur, sententia est nulla, etiam si ab ea appellatū non sit.

¶ Sed bona hæreticorum propter crimen hæresis confiscantur. Aut. gazaros. C. de hæret. c. Si quis cum militibus. vbi optima glo. 6. quæst. 1. c. super quibusdam, de verbo. signi. c. vergentis, de hæret. c. cum secundum leges, eodem titu. lib. 6. vbi ipso iure à tempore commissi delicti, hæreticorum bona sunt confiscata, & ad quē bona hæreticorū pertineant, & qualiter diuidātur declarat magister Gūdissaluus de Villadieg. de hæret. q. 15. colum. 1. Ioannes Nicolaus, de hære. nota. 14. in fine, & non omnium hæreticorum bona confiscantur, vt declarat Fran. Squilla. de fide Catho. c. 23. latius Iacobus Sept. in institu. Catho. ca. 9. in quo disputat, an bona maioricatus, vel ius patronatus, propter crimen hæresis publicentur, & alias notandas quæstiones in materia scripsit, neque etiam hæreticus, si statim ad fidem sit conuersus, bona recuperat, tenuit Carrerius, de hæret. num. 161. Iacob. Sept. in institu. Catho. ca. 46. num. 5. c. contra Ancha. in. c. accensatus. §. sanè de hæret. lib. 6. & est valdè vtile, quòd sint ipso iure hæretico rum bona confiscata propter fructus & alienationes, & prolationem sentētiæ, & contestationem, vt eleganter docet Bald. in Auth. incestas nuptias, in fine. C. de incest. nupt. & Doct. in d. c. cum secundum leges, & ad. c. vergentis, id meritò cōtra hæreticos statutum fuit, vt in egestate hæretici laborent, & alij retrærent ad similia delicta perpetranda. l. bona fides. ff. de deposi. l. 1. C. ad. l. Iulia. pecu. Alphonsus de Castro, in hac materia, in libro 21. de iusta hæreticorum punitione. c. 6. hanc tenuit opinionem contra communē, quòd hæreticus ante condemnationem tenetur in foro conscientiæ, omnia bona sua tradere fisco, alias peccat: & iniust è retinet, & ad tuendam hanc suam opinionem, idem author scripsit librum illum de poenitate pœnali. Et fuit re vera error peior priore, nec mirum est, nam bonus quandoque dormitat Homerus: ideo meritò eum multis rationibus & argumentis reprehendit Domin. de Soto, de iust. & iure. lib. 1. q. 6. art. 6. præsertim quòd lex pœnalis nunquam reum obligat ad pœnam in foro conscientiæ soluēdam, iuxta glos. sing. & nimis vulgatam in. c. fraternitas. 12. quæst. 2. quam dixit esse singu. Alexan. de Imola, in. l. si pœnæ. ff. de condi. indebi. Romani rub. de arbitris. Bald. in. l. si post diuisionem, in fine. vbi Ias num. 7. C. de iuris & facti ign. idem Bal. in. l. 1. in fin. C. de vectiga. & cōmisis, & in. l. id quod pauperibus

peribus.num.22.C.de Episcop.& cleri.Iasin.l.ex hoc iure.colum.fina.ff. de institia & iure.& in.l.fina.num.16 C.vnde legi.& in.§.sed iste quidem.nume.110.instit.de actio. Decius in l.quod à quodam.num.3.ff.de regu. iuris.vbi asserit dictam glo.esse communiter approbatam. Hippo.in.l.patre, vel marito.num.7.ff.de quæstio. Abb.dixit esse notabilem in.c.quia plerunque.num.41.de immunit.ecclesia.& in cap.Rainaldus.nume.25. de testa.& in.2.proœ.decreta.nume.4.& in.c.1.nu.10.de consti.vbi Felinum.43.cum sequentibus, regulam & 5.fallentias ad dictam glo.scripsit. Idem Abb. tanquam notabilem refert dictam glo.in rub.de appella.nume.16.& in cap.fina.nu.6.de sepultu.& in.c.tuam.nume.3.de pœnis,& in cap.significasti.in fine, de iniurijs. quam glo.asserit esse mirabilem.Felin.in ca.audinimus de simonia, vbi per totam lecturam illius.c.tres notandas tationes & fallentias, ad prædictam accuratissimè & diffusè scripsit:prædictam etiam glos.refert Bernar.Diez de Luco.in regu.544.incip. pœna.& Adrianus Papa.in quodlibeto.11.& Martinus Nauarr.in cap.sacerdos.nume.148.de pœnit.dist.6.& Alphonsus de Castr.de potestate legis pœnalis,lib.2.ca.9.post medium. & Domi.de Soto.de inst.& iure.lib.1. q.6.art.6.alia delicta quæ publicationem bonorum merentur, refert.gl. magistra.in.l.2.in verbo, *todos sus bienes*.tit.17.libro.4.fori.

SINGVLARE XXVII.

SVMMARIVM.

1 *Causa duobus legatis commissa insolidum nõ censetur data.*
2 *Iudices ordinary habent iurisdictionem insolidum.*
3 *Inquisitores sunt iudices delegati.*
4 *Inquisitores possunt simul & separatim cognoscere.*
5 *Quinque sunt permissa, & tria inquisitoribus prohibita.*
6 *Hodie potestas Inquisitoribus est restricta.*
7 *An possint Inquisitores absoluere inquisitos sine Episcopo.*

1 Ausa à sede apostolica duob⁹ pluribus ve simpliciter commissa,vnus delegatus non potest in causa procedere,sine alio.l.duo ex tribus.ff.de re iud.l. placet.C.de iudicijs.c.causam matrimonij.de offi.dele ga.c.si plures.eod. titu.lib.6.quia nõ habent iurisdictio-
2 nem insolidum. Ideo vnus sine alio nihil agit, sed si plures essent iudices ordinarij, illi haberent iurisdictionẽ, & eius exercitium insolidum, & non solum voluntariam, sed etiam contentiosam: ideo vnus ex pluribus ordinarijs, poterit à principio sine alio de causa cognoscere & iudicare, & sententiã proferre.l.1.ff.de offi.consu.l.si pater.ff.de lib.cau.glo.& Doct. in.l.Pomponius.ff.de re iudi.glo.in parte separatim.in.c.vt officium.de hære.lib.6.Sed si plures iudices ordinarij ceperint simul de causa cognoscere, non poterit vnus sine alio cognoscere, vel sententiã proferre.glo. est sing.in.l.Pomponius, quã ibi omnes sequuntur.ff.de re iud.glo.1.in.l. duo ex tribus.ff.eodem tit.Alexand. consil.93.repetitus.num.2.vol.7.vbi aliqua similia in proposito adducit. Ioã.Bernar.Diez in regu.380.incip. iudices ordinarij.optimè Robertus Morata de ordine iudiciorum, parte 4.distinctio.5.vbi.40.differentias inter iudices ordinarios & delegatos scripsit.

¶Sed

3 ¶Sed fauore fidei statutum est,
quòd Inquisitores hæreticæ prauita-
tis, deputati in aliqua prouincia, vel
ciuitate, quanquam sint iudices dele
gati. glos. in parte ipsorum, in Cle. no
lentes. de hæret. Ioan. Andre. Petu. &
alij contra Archidi. in cap. ne aliqui.
de hæret. lib. 6. Abb. in. c. causam ma-
trimonij. nume. 7. de officio de lega.
& in cap. cum. 1. & num. 9. de re iudi.
& in ca. causam restitutionis in prin.
de in inte. resti. & in. c. fina. nume. 19.
de re iudi. Decius consi. 137. & dilige
ter. nume. 3. in fine. Gundissaluus de
Villadieg. de hære. q. 23. num. 6. dicit
comm. Alciat. in rub. de offic. ordina.
nume. 19. & Iacobus Sept. in insti. Ca
tho. c. 34. nume. 6. possunt tamen si-
mul & separatim in causa hæresis in-
quirere & procedere, ca. vt officium.
4 c. vt commissi, in prin. ca. per hoc. de
hæret. lib. 6. Abb. in. c. fin. num. 19. de
re iudi. & in ca. causam matrimonij.
num. 10. plene Decius de offi. deleg.
Sed hodie hæc potestas Inquisitori-
bus in quibusdã casibus restricta est.
5 Cle. 1. §. 1. de heret. vbi habetur quin
que, quæ Inquisitores, vel alter eorũ
sine Episcopo diœcesano possunt fa-
cere: videlicet, contra hæreticos co-
gnoscere, vel inquirere, & eos citare,
atque capere, & in compedibus po-
nere: sed tria sunt prohibita, quæ vnus
Inquisitorum, vel ambo sine Episco-
po facere nequeunt: videlicet, hære-
ticos in tormentis ponere, & eos du-
ro carceri tradere, & sententiam dif-
finitiuam proferre: nam quando di-
uisim Inquisitores, vel alter ipsorum,
vel diœcesanus procedunt, tenẽtur
sibi inuicem cõmunicare processus:
itaque vnus sine alio sententiam nõ
proferat. c. per hoc, de hæret. lib. 6. &
dicta Cle. 1. & est extrauag. Benedi-
cti incip. ex eo quòd quædam. de hæ-
ret. declarat. Ias. in. l. qui condemna-
re. nume. 13. ff. de re iudi. Fran. Squil-
la. de fide Cathol. ca. 53. in fin. latius
6 & melius. c. 40. & Alphonsus Aluarez
Guerrero, in thesauro religiõis Chri
stianæ, titu. de hæret. nu. 89. Hodier-
no tamẽ die, vt patet in. 4. instructio-
ne Toletana, cap. 1. quam refert Iaco
bus Sept. in instit. Catho. c. 34. num.
17. Quando ambo Inquisitores sunt
præsentes, non poterit vnus sine alte
ro procedere ad capturam hæretico-
rum, neque ad purgationem inducẽ
dam, neque ad publicationem testiũ
neque ad copiam actorum reo dan-
dam: sed circa prædicta occurrit diffi
cultas, an Inquisitores sine Episcopo,
vel ècontra, possint inquisitos absol-
uere: glo. in. d. Cle. 1. tenet quòd sic,
7 quam ibi Pau. de Leazar. & Bonifa.
sequuntur, & Præpo. in cap. inferior.
21. distinct. Ias. in dict. l. qui condem-
nare. Ludouicus Carrerius, de hære.
nu. 72. ratio diuersitatis est, quia abso
lutio longè fauorabilior est, quàm cõ
demnatio. l. cum quidam. ff. de lib. &
posthu. l. præcipimus. C. de appella-
tio. regul. fauorabiliores de regul. iu-
ris, lib. 6. Contrariam verò sententiã
tenuerunt Ioannes Andre. & Imola.
in. d. Cle. 1. & Areti. & Socin. in dict. l.
qui condemnare, & Iacobus Sept. in
institu. Cathol. c. 3. nu. 4. quia correla
tiua sunt absolutio & condemnatio,
& correlatiuorum idem iudiciũ est.
l. fina. C. de indicta vidui. tollen. l. fin.
ff. de acceptil. præterea maturior &
integrior erit sententia multorũ iu-
dicio comprobata. c. prudentiam. de
offi. delega. & quia hæc fuit ratio fina
lis illius Clem. 1. de hæret. quæ mili-
tat, similiter in absolutione, sicut in
condemnatione: & hæc opinio mihi
verior videtur.

SINGVLARE XXVIII.

CAusa alicui à Romano Pontifi-
ce, in aliqua diœcesi, vel prouin
cia

cia commissa censetur abdita à potestate & iurisdictione ordinarij: taliter quòd de illa ordinarius cognoscere non poterit: nam in illa causa delegatus maior est ordinario, cum delegantis vicem gerat delegatus, l. solet. ff. de iurisdictio. omni. iudi. capit. sanè nume. 2. de offic. deleg. capitu. 2. eodem titul. ideo primo ponitur in lib. decretalium, titulus de offic. delega. quàm tit. de offic. ordi. vt dicunt Pau. Alexand. & Decius in rub. ff. de offic. eius cui man. est iurisd. qui enim maior est, primo loco stare debet. l. 1. & 2. ff. de albo scriben. & in. §. aliam insti. de bono. posse.

¶ Sed hoc specialiter statutum est in Inquisitoribus hæreticæ prauitatis, quòd per delegationem eis factam, procedendi facultas ordinarijs super eisdem criminibus non tollitur, capit. per hoc. de hæreti. libro. 6. Clem. 1. eodem titul. & in extra. Benedicti incip. ex eo quòd quædam titul. de hæret. Officium enim Inquisitorum quo ad ordinarios est accumulatiuè, & non priuatiuè, vt declarat Felin. in cap. excommunicamus. in. 1. nume. 4. de hæret. alia præterea poterit esse ratio, quòd Inquisitores cum sint iudices delegati ad vniuersitatem causarum. glo. 1. vbi Archidi. & alij in cap. per hoc. de hæret. libro 6. glo. in parte ipsorum. in Clem. nolentes, de hæret. Ioannes Andre. & Peru. & magis cōmuniter omnes cōtra Archid. ibi, in ca. ne aliqui de hære. lib. 6. accuratè Gundi. de Villa. de hæret. quæst. 7. nu. 9. & supra latè ego retuli per potestatē datā delegato, ad vniuersitatem causarū, non censetur in illis causis abdicata potestas ordinaria: vt tradunt Bar. Bal. & alij in. l. 1. ff. de offi. præfecti vrbis. Bal. in. l. vnica. §. vbi autem. C. de Cadu. tollē. Feli. in. d. c. excōmunicamus, nu. 5. Gundissa. de Villad. in loco retro citato.

SINGVLARE XXIX.

Citatus vt sit contumax, ter citari debet. l. tres denunciationes. l. consentaneū. C. quomodo, & quando. Iud. l. contumacia. §. 1. ff. de re iudi. sed Alphonsus Castrē. de insta hære. puni. lib. 2. c. 1. inquit, quòd duæ tātum monitiones sufficiunt aduersus hæreticum, vt sit contumax, & videtur quòd vna tantum sufficeret, cum in causis hæreticæ prauitatis procedatur summariè. ca. fina. de hære. lib. 6. & vnica in summarijs habet vim peremptorij. Bald. in rub. C. comm. vel epistol. Roma. in rubr. ff. de arbi. Hippo. in. l. de vnoquoque. num. 134 ff. de re iudi. Lamfra. in Clem. sæpe, in verbo, simpliciter. nume. 8. de verbo. signi. sed Iaco. Septi. in instit. Cathol. cap. 43. nume. 12. affirmat, quòd de consuetudine in hoc crimine, sicut in alijs criminibus tres fiunt monitiones, quibus addendum est singulare dictum Inno. si verum esset, in ca. ad petitionem. nume. 3. de accusa. quòd si aliquis personaliter fuit citatus, nō requiritur quòd amplius citet, quia citatio in præsentia est peremptoria, quod dictum communiter reprehēditur, vt patet per Ioan. de Imo. & Feli. ibi. nu. 20. & Matthæ. in sing. 131. incipit, nota dictum.

SINGVLARE XXX.

Ciuitas tota potest igne destrui, quādo in ea plures sunt hæretici. c. si audieris: & ibi gl. 23. q. 5. Et habetur in Deute. c. 13. teneit Hosti. in summa de hære. §. diligenter. Ancarra. in cap. præsidentes. eodem. titul. libro 6. Carrerius de hæreti. nume. 148. Alphonsus Castren. lib. 2. de iusta hæreti corum

corum puni.c.14.Radicitus. Gundisſaluus de Villadi.de hæret. quæſt.24. per totam. Et ita de Palentina ciuitate legitur, & Carthago, & Troia paſſæ fuerunt aratrum propter delicta: vt dicit.l.ſi vſusfructus.ff. quēadmodum vſu. amitta. & ciuitas Brigiæ, & Collegium, & ordo Templariorum: vt refert Bar.in.l.aut facta.§.nonnunquam. nume.6.ff.de pœnis, de qua te videndus eſt Iacob. Sept.in inſti.Catho.c.45.num.13.

SINGVLARE XXXI.

Clericum percutiēs in maiorem incidit excommunicationem, & à nullo alio, quàm à Romano Pontifice abſoluitur.c.ſi quis ſuadēte diabolo.17.quæſt.4.ca.porrò.c.nulli, cū alijs de ſenten. excommu. l.3.titul.9. part.1.ait Redemptor noſter per Zachariam prophetam.c.2. Qui vos tāgit, me tangit, & tangit pupillam oculi mei.c.accuſatio.in primo.2.quæſt. 7. & alibi: Nolite tangere Chriſtos meos. Verùm in odium hæreticorū cautum eſt, quòd ſi quiſpiam clericū hæreticum percutiat, non incidit in dictum canonem, ſi quis ſuadēte. Ita dixit ſing. Inno.in.c.ſi verè.de ſentē. excommuni. ſequitur Cardi.in Cle. 2.§. cæterum. de electio. Anto.in ca. contingit de ſententia excommuni. Feli. vbi hoc reputat eſſe ſingu. in.d. c.ſi verè in ptin. & in.c.fina. de hære. Domi.in.c.in nomine Domini.23.diſtin. Fran. Ponzi.de Lamijs.num.77. & Ludo. Carre.de hære.§.nūc de pœnis.numero.7.

SINGVLARE XXXII.

Clerici ſtatim poſt depoſitionē in tribus caſibus traduntur curiæ, & poteſtati ſeculari, videlicet, in crimine hæreſis.c.ad abolendam.c. excommunicamus. in. 2. de hæretis.l. 60.titu.6.part.1.Archi.in.c.vt inquiſitionis.nu.3.de hære.lib.6.& quando clericus contulit contumeliā maximam Epiſcopo.c.ſi quis ſacerdotū. 11.quæſt.1. & in crimine falſi.cap.ad falſariorum.de crimi.falſi. prædictos caſus refert. d.l.60.in alijs verò criminibus, clericus depoſitus non ſtatim traditur curiæ ſæculari.Imò adhuc tenetur viuere clericaliter, & priuilegio clericali gaudet, & eccleſia eum defendit, niſi data incorrigibilitate. cap.cum non ab homine. vbi latè docentes de iudi. Abb.in.d.cap.ad falſariorum.num.3.

SINGVLARE XXXIII.

Clerico pro ſuis delictis, regulariter non eſt iniungenda pœnitētia ſolennis, tum propter ordinis dignitatem, tum etiam ne populus ob id ſcandalum patiatur.c. alienum.c. illud.ca.confirmandum. c.de his.50. diſtin. notant Arcbid. & Præpo.in.c. presbyter.82.diſtin.

¶Quod eſt regulare, niſi pro crimine hæreſis, vel pro alio grauiſsimo delicto.c.fina.30.d.cap.ſi quis Epiſcopus.81.diſtinct.cap.ſacerdos, de pœniten. diſt.6.c.1.c.accuſatus.§.fin.de hære.lib.6.notauit Grilla. de hære.q. 7.Brunus lib.4.c.13.Gundiſſaluus de Villadie.de hæret.quæſt.19.

SINGVLARE XXXIIII. & XXXV.

Carcerati relaxādi ſunt à carceribus diebus paſchalibus, niſi pro crimine læſæ maieſtatis diuinę & humanæ: & pro alijs criminib⁹ relatis in l.nemo deinceps.C.de Epiſco.audiē. quam legem allegat glo. fina.in cap. poſſeſſor.

possessor.de regu.iu.lib.6.dicẽs. Hoc esse speciale in hoc crimine hæresis, hæretici enim, omni protsus auxilio, & priuilegio iuris carent. c.ad abolẽdam, in fine.c.si aduersus nos de hæreticis: & est in hoc aliud speciale, quòd hæreticus notorius à quocunque etiam priuato capi potest: ita inquit Hostien. in summa de hæret. §. qualiter deuitentur.num.7.de hære. & Alberi.in rub. de hæret. C.num.5. & Iacob. Sept.in institu.Catho.c.16. in prin.ratio est, quia est hostis communis: nam si licet hæreticum impunè occidere, vt infra, singulari.73.in fine, à fortiori eum capere.

SINGVLARE XXXVI.

Communicans cum excommunicato maiori excommunicatione ligato, est excommunicatus minori excommunicatione. c.nuper.c. si quem.de sententia excommunicationis.cap.quia multos.11.quæst.3.l. 2.&c. 3.titu.9.part.1.sed singulare est, quòd communicans cum hæretico excommunicato, ligatur maiori excommunicatione.c.excommunicamus,in.1.§.credentes.versi.si qui autem tales: & ibi notat Anton. de Bu. de hæreticis.Iacobus Sept. in institu. Catho. c.27.in prin. periculosa enim est hæreticorum conuersatio. text. sing.in.c.inter solicitudines de purg. cano.ibi,in pœna familiaritatis illius quam cum hæreticis scienter habuisse dignoscitur. Ideo dixit singulariter Hostien. in summa de hæreticis. §.qualiter deprehendatur. nume. 4. quòd qui cum hæretico connersatur oritur suspectio de hære. contra eum refert Alphonsus Guerrero, titu. de hæreticis,nume.9.in fine. Castr. de iusta hæretic.libro.2. cap.17.

SINGVLARE XXXVII.

Collegio Iudæorum prohibitũ est relinquere, sed vni de collegio Iudæorum relinqui potest. l.1.& ibi glo.notabilis.C.de Iudæ.Bar. & Sa li.in.l.1.C.de sacrosanct.Eccles.Bart. in.l.cum senatus, per text.ibi.ff.de rebus dubijs. Collegio tamen hæreticorum nihil relinqui potest: & hoc est speciale, quòd neque alicui de collegio eorum.l.Manichæos.C.de hære. c.sanè.24.q.2.Bar.& Soci.in.d.l.cum senatus.Ioan. Nicola.de hæret.nota. 7. in quo loco huius discriminis ratio nem scripsit. Alia præterea, vltra eum potest dari ratio, quod Iudæi tolerãtur ab Ecclesia. Ioan. de Imo.& Cardi.in Clem. vnica de Iudæ. Gundissal uus de Villadie.de hæret.q.5.nu.9. Et ita hodie sunt Iudæi Romæ, & olim in nostra Hispania, vsque ad annum 1492. mensis Martij, in quo rex Catholicus Ferdinãdus, cui semper maxima cura religionis Christianæ fuit, ab Hispania omnes Iudæos penitus extirpauit, & fuerunt expulsi quater centum, & viginti millia Iudæorum: vt refert Albertinus in rub. de hæret. lib.6.q.3.& Iacob.Sept.in institu Ca tho. c.35. nume.7.nam licet Iudæus, vel Sarracenus teneat contra fidem nostram, non ob id iudicandus est hæreticus, quia non potest dici diuisus ab vnitate Ecclesiæ, qui nunquam in ea fuit. Clem. vnica de vsu. Gundissal. de Villadieg.quæst.2.in prin.Iacobus Sept. vbi supra. cap.35.num.8.de his enim qui foris sunt, nihil ad nos.cap. gaudemus, de diuor.c.multi.2.q.1.

SINGVLARE XXXVIII.

Condemnandus quispiam non est ex sola confessione, quando aliter nõ cõstat de delicto.l.1.§.illud autem.

autē. vbi Bart. ff. ad Sillania. l. 1. C. vbi cau. fisca. Bal, in auten. sed nouo iure. C. de seruis fugitiuis. Angel. in. l. vnica, cosum. 2. C. de confes. Bar. in. l. fin. ff. de quæstio. late Angel. in tractatu maleficio. in verbo vestem cœlestem. Felinus in cap. auditis. numer. 28. de præscrip. Ias. in. l. error. num. 14. C. de iuris. & facti ignoran. Hippolytus in practica criminali, in principio. num. quinto, & 17. vnde dixit sing. Bald. in spe. titu. de senten. in fine. & in. l. cum probatio. ff. de proba. Ang. in. l. certū. in prin. ff. de confes. sequitur. Hippol. in loco modo citato, & in. l. 1. nu. 3. ff. de quæstio. Quòd si quis confiteatur se hominem occidisse, & postea illum proiecisse in mare, & non constat de corpore mortuo, confitēs propter talem confessionem non debet de homicidio puniri: hoc probat. text. quē nullus allegat in. l. inde Neratius. §. si. ff. ad. l. Aqui. ibi, si hominem viuum confiteatur se occidisse, Iulianus scribit cessare Aquiliam: quàmuis confessus sit se occidisse, & dicit Bald. in. l. 2. in fine. C. quibus res. iudi. non nocet. allegando. l. qui seruum in prin. ff. de interro. actio, & Ias. in. d. l. error. num. 14. quòd si aliquis confessus fuit se hominem occidisse, & propter hoc potestas fecit eum decapitari, & postea reperitur vetus homicida, quòd similiter debet mori, neq; liberatur propter pœnam primi: verum id quod supra dictum est fallit in crimine hæresis, in quo sola confessio libera sufficit ad condemnationem: etiam si alio modo de crimine hæreseos non constet, cum hoc crimen in animo & voluntate principaliter consistat. Ita Bald. in. l. si quis non dicam rapere, in princip. C. de episcopis, & cleri. Feli. in. cap. auditis. num. 28. de præscripti. Ioan. Nicola. hoc speciale in hoc crimine refert in tractatu de hære. nota. 2. vbi hoc limitat. Idem tenuit Ludou. Castefius, in sua practi. nu. met. 169. Iaco. Sepri. in institu. catho. cap. 13. in princip.

SINGVLARE XXXIX.

Condēnatum in causa criminali, quilibet extraneus, etiam si sua non intersit, potest sine mandato defendere, eo etiam inuito, singu. l. non tantum. ff. de appella. l. Stichus. ff. de pecu. lega. quàm. l. non tantum, cum 6. ampliationibus &. 8. Fallen. declarat Feli. in. c. cum super. num. 2. cum sequent. post Abb. ibi. nume. 12. de re iudi. latè Hippol. in rep. rub. C. de probatio. num. 144. & in. l. si quis neque quæstio. num. 101. ff. de quæstio. sed singulare est in crimine hæresis, quòd extranei non admittuntur ad defensionem hæreticorum: sed quādo post mortem defunctus accusatur, filij ad eius defensionem admittuntur. ca. filij vel hæredes. §. alioquin, vbi gloss. & doctores. de hære. lib. 6. Gundissal. de Villa. de hære. quest. 22. numer. 16. dicēs hoc esse in hoc crimine speciale, sicut multa alia, propter detestat. onem huius criminis, in iure reperiuntur statuta.

SINGVLARE XL.

Conclusio in causis hæreticæ prauitatis necessaria non est. c. fin. de hære. lib. 6. iuncta glo. in cle. sæpe. de verb. sig. notat Bar. in extraua. ad reprimendum in parte. sequentia: quo modo in crimine læsæ maiestatis proce. expressè Gundissal. de Villad. de hære. q. 12. num. 2. vbi refert hoc esse speciale in hoc crimine: sed videtur quòd in alijs etiam causis criminalibus, non est necessaria in libello conclusio: quia ius concludit ad pœnam

 fine

fine conclusione. glo. est fina. & quidem sing. in. l. in causis. C. de accusa. quam notat Bald. in. l. edita. num. 55. C. de edendo. Ange. in tractatu male. in verbo, inquisitio. colum. 6. versi. item quæro, an iudex teneatur, & similiter in causis criminalibus, nō obstante conclusione, in causa, reus potest facere suas defensiones, & probationes. Bar. in. l. 1. §. fina. & in. l. vnius. §. cognitum. ff. de quæstio. & in. l. diui. ff. de pœnis. & in Authen. qui se mel. in fine C. de proba. Hippo. cōsil. 16. in præsenti casu. nu. 32. facit glo. notāda. in. l. pactum inter hæredem. ff. de pactis. quòd reus non potest in criminalibus renunciare defensionibus: quam allegat ad hoc Ias. in. l. si quis in conscribendo. num. 18. C. de pactis. & in Authen. iubemus. num. 7 de iudi. Hippol. plenè, in. l. si quis vltro. nu. 62. ff. de quæstio.

SINGVLARE XLI.

Condemnādus quis regulariter non est, fine accusatore. l. rescri pro. §. si quis accusatorem. ff. de mune. & hono. l. qui crimen. C. qui accusa. non poss. c. vnico. vt ecclesi. bene. fine dimi. conferan. dicente Saluatore nostro: Mulier, si nemo te accusat, nec ego te condemno. Quam autoritatem referr glo. in. d. §. si quis accusatorem. sed in crimine hæresis potest quis fine accusatore puniri. c. inquisitionis. de accusa. ca. vt officii. §. compescendi. de hære. libr. 6. l. 3. C. de aposta. 10. casus, in quibus fine accusatore punitur, refert glo. singu. in parte, fine accusatore. in. d. ca. vnico. glo. in. c. de manifesta. 2. q. 1. glo. in. l. 2. §. si publico. vbi late Bar. ff. de adulte. glo. in. l. fina. vbi plenè Hippol. ff. de quæstio. Roma. in sing. 519. incip. Innocentius. l. 28. vbi glo. tit. 1. par. 7. 18. casus scripserunt Hosti. & Henri. in. d. c. vnico. 22. Albet. de Gan. in tractatu male. in tub. quæ sit accusatio, & quādo accusatio sit necessaria.

SINGVLARE XLII.

Consanguinei vel coniuncti in causis criminalibus nō possunt cogi, vt inuicem sibi testificentur. l. lege Iulia. l. in legibus. ff. de testi. l. parentes. C. eod. titu. l. 11. titu. 16. par. 3. l. fina. titu. 30. pat. 7. sed in crimine hæresis in dubitatum est, cōsanguineos ad testimonium ferendum, posse cogi, & fidem facere. capit. literas. vbi Abbas. nume. 2. & num. 8. de præsumptio. Hosti. & Ioan. Andre. in. c. dilectorum, de testi. cogen. Iacobus Sep. in institu. Catho. c. 62. nu. 14.

SINGVLARE XLIII.

Contractum aliquem, vel pactū validū hæreticus celebrare non valet. l. Manichæos. C. de hære. c. excommunicamus. §. credentes. eod. titu. l. 4. in fine. tit. 26. part. 7. Ioan. Nicolaus, de hære. nota. 48. incip. nouit Petr. de Vnzola in arte notoria. rub. de hære. in prin. & obligatus hæreticō, etiam cum iuramento, ipso facto liberatur. c. fina. de hære. notat Ludo. Carre. de hære. §. nunc de pœnis. nu. 30. sed contractus facti tempore gratiæ, illorum, qui postea ad fidem redeunt, reuiuiscunt: vt declarat Iaco. Sept. in insti. Catho. c. 46. num. 5.

SINGVLARE XLIIII.

Conueniri quis non debet eodē tempore de eodem delicto corā diuersis iudicibus. c. fi. de rescripr. c. dispendia. eod. titu. lib. 6. l. 1. §. fina. C. de assef. tollē. ne quis tot laborib⁹ & sum-

& sumptibus, & expensis vexetur: & ne iudicium diuidatur, & ne sequatur maximum inconueniens, quòd vnus iudex absoluat, alter verò condemnet. l. nulli. C. de iudi. l. omnes. C. arbi. tutc. cap. 1. de cau. posse. & proprie. In crimine verò hæresis singulare est, quòd super eodem delicto potest quis trahi eodem tempore, & cōueniri coram diuersis iudicibus: videlicet coram ordinario, & coram inquisitoribus hæreticæ prauitatis. cap. per hoc. vbi Archi. & Francus, & alij in prin. de hære. lib. 6. Cle. 1. de hære. extraua. Benedicti. eod. tit. incip. ex eo. Ludo. Gomez. in. d. ca. dispendia. nu. 18. Ponzinibus de lamijs. num. 74. Iacob. Septim. in institutio. catholi. ca. 45. num. 20. sed occurrit difficultas circa prædicta, si ordinarius & Inquisitores simul aliquem vocant, cui potius citatus obedire tenetur, videtur quòd ordinario: nam ordinarius habet fortiorem & ordinariam iurisdictionem. cap. significauit. de offi. ordi. & ordinarius dicitur habere iurisdictionem fauorabilem, & delegatus odiosam. glo. est sing. in verbo. processus. in. cap. 1. de rescript. lib. 6. Abb. in. c. siquis contra clericum. in rep. nu. 4. de foro compe. idem Abb. Felin. & Decius in. cap. ad hæc. col. 1. de rescri. Gomezius in reg. de verisimili notitia. in prin. & Hippo. sing. 296. & Robertus Maran. in practi. par. 4. dist. 5. nu. 29. & est tex. & glo. in cle. 2. de offi. ordinarij: & vltra hanc ordinariam iurisdictionem, æqualem iurisdictionem delegatam tribuunt iura ordinarijs quàm inquisitoribus. ca. per hoc de hære. lib. 6. cle. 1. §. 1. eo. tit. & in dicta. extraua. & ita tanquam delegatus & ordinarius in causa procedit: & ordinaria & delegata iurisdictio simul potest concurrere. Inno. in. c. cum ex officij. vbi Feli. 9. cōclusiones scripsit de præscrip. & Nicolaus Boerius decisione. 151. incip. dico primo, in fine & episcoporum munus est fidem plātare, & hæreticam prauitatem de suis diœcesibus extirpare. cap. excommunicamus. 1. §. adijcimus insuper. de hære. & in directorio Inquisitorū. 3. par. cap. 108. sed proh dolor verissimum est nostris temporibus dictum. Bald. in. l. obseruare. §. proficisci. nu. 2. in fine. ff. de offi. procon. & leg. quòd iurisdictio episcopi de generali consuetudine recessit ab aula: Quod dictū refert Nicola. Boerius, decisione. 69. incip. præsuppono. nu. 11. Pro alia verò parte, videtur quòd inquisitoribus potius quàm ordinario obedire teneatur: quia delegatus Papæ est maior quolibet ordinario in illa causa. c. sane in. 2. ca. studuisti. de offi. delega. sed inquisitores sunt delegati Romani Pontificis. c. vt officium. cap. ne aliqui. de hære. lib. 6. glo in parte ipsorum. in cle. nolentes. de hære. Abb. in cap. causam matrimonij. nu. 7. de offi. deleg. dicit communem conclusionem: Alcia. in rub. nu. 19. de offi. ordi. Iaco. Septi. in institu. catho. capit. 34. num. 6. ergo maiores sunt in iurisdictione ordinario. Et ita Archi. Ioan. Andr. & Peru. in. d. c. per hoc, in fine. Et in directorio inquisitorum. 3. par. quæst. 4. & Feli. in. ca. excommunicamus. in. 1. num. 4. de hęre. Et Carre. de hære. nu. 71. Iaco. Septi. in institu. catho. c. 45. nu. 8. cōcludūt, quòd potius coram inquisitoribus, quàm coram ordinario comparere tenetur citatus, etiam si prius ab ordinario citetur: & postea ab inquisitoribus, allegat Archid. l. contra pupillum. ff. de re iudi. magna quidem est authoritas Archi. & sequaciū: mihi tamē (salua eorū pace) videtur, quòd id quod dicitur de inquisitoribus, qui iudices sunt delegati: idem dicendū est in ordinario

qui vtraque iurisdictione vti potest: nam huiusmodi iurisdictio ad ordinarium est cumulatiua, & non priuatiua: vt in dict. c. per hoc. c. excommunicamus. 1. §. adijcimus. eo. tit. ideo prima opinio mihi videtur verior, contra communem.

SINGVLARE XLV.

COrrelatiuorum est idem ius. l. si na. vbi Bart. ff. de acceptila. l. fina. C. de indicta vidui. tollen. glo. in prin. instit. de succe. subla. Bart. in l. si de vi. C. de exacto. tribu. lib. 10. Abb. in rubr. proce. decreta lectu. 2. nume. 10. Hippo. in l. circuncidere. §. seruo. nume. 4. &. 5. ff. de sica. vnde dicit Baldus, allegando dicta iura, in l. 1. num. 23. C. qui accus. non poss. quod correlatiuorum est idem principium, & idem interitus. Satis vberrime Ioan. Baptista de sancto Blasio, in tractatu correlatiuorum: vbi, 28. fallentias scripsit, quarum vna præcipua secundum eum est, quod dicta regula non habet locum in hæretico: idem tenuit Ioannes Nicola. vbi, exempla huius rei subijcit in tractatu de hære. nota 47. incip. memoria, &c.

SINGVLARE XLVI.

CRimina occulta propter charitatem erga proximum, quis tenetur celare, & non prodere. ca. si sacerdos de offi. ordi. c. sicut Christus. 1. quæst. 1. sed id fallit in crimine hæresis, quod quis tenetur illud propalare, nunciando, vel testificando, quando publicantur edicta monitoria ab Inquisitoribus, etiam si hæresis sit omnino occulta. S. Thomas. 2. 2. quæst. 70. ar. 1. Inno. in. ca. 1. de testi. cogen. Cardi. in cap. si peccauerit. nume. 29. 2. q. 1. Gundissaluus de Villadiego, de hæret. q. 6. nu. 4. Alphon. Castr. lib. 2. de iusta. hære. puni. c. 25. Iacobus Septi. in institu. Cathol. cap. 18. in fine.

SINGVLARE XLVII.

SVMMARIVM.

1 *Damnatorum bona pertinent ad descendentes.*
2 *Succedens in bonis confiscatis filios alere, & filias damnatorum dotare tenetur.*
3 *Propter crimen hæresis filius legitima non priuatur.*
4 *Lex ipsa natura filios successores facit.*

1 DAmnatorum bona saltim de iure Authenticorum applicantur ascendentibus, & descendentibus condemnati in infinitum. Authen. bona damnatorum. C. de bonis proscrip. l. 6. titul. 7. & l. 8. titu. 10. part. 7. l. 5. tit. 31. part. 7. quæ iura regia volunt, quod vsque ad tertium tantum gradum, duobus modis amplia. &. 8. modis limitat. Cifuentes in. l. 4. Tauri, quas amplia. & limita. nihil noui addendo transcripsit Ioannes Bernar. Diez, in reg. 575 incip. Damnatorum bona. & in. 3. fallentia prædicti dicunt dictam regulam locum non habere in crimine hæresis. Authen. gazaros. C. de hære. ca. vergentis. eodem titu. ca. cum secundum leges. eodem titu. libro. 6. tradit Gundissaluus de Villadiego, de hære. quæstio. 15. colum. 1. Ioannes Nicolaus, de hære. nota. 14. in fine. quibus addendum est, quod egregie inquit Bald. in. l. fina. nume. 9. C. de dotis. promi. quod quando propter de-
2 lictum bona patris confiscantur, successus qui in bonis succedit, tenetur filios alere, & filias dotare: quod sequitur Ioannes Conrad. in repet. l. filium quem

quem habentem.num. 188. C. fami. Hercis.Pau.de Monte pico in rep.l. post contractum.n.29. ff.de donatio. & in aut.præterea.nu.36.C. vnde vir & vxor:& Hubertus Zucardus.in.l.1 nume.55.C. qui admitti. & in specie quando bona confiscantur, propter hoc crimen hæresis tenuit Iacobus Se pti.in institu.catho.c.29.in princi. Pa la.Rub.in.l.77.Tauri.in fine:& latius, in rep.ca.per vestras.parte.2.§.23.nu. 14.fol.97.colum. 3.&.4.in quo loco affirmat quòd saltim de quadam æqui tate cononica fiscus vel ecclesia quæ in prædictis bonis coofiscatis succedunt tenētur ad supra dicta. ad quod
3 bene facit.l.Manichæos,&.l. quicunque.C.de hæret.l.2.&.3.titul.26.par. 7.&.l.7.titu.7.par.6.l.9.titul.13.lib.8. ordi.& gloss.nota.in summa.23.quæ. 7.quòd propter crimen hæresis paternum, filij sui legitimis non priuantur, si sunt catholici: & ita expressè cautum est in prima instructione Hispalensi.cap.22.quòd filij minores & nō coniugati hæreticorum, si catholici sunt, & bonis parentum priuati fuerunt, alendi sunt apud viros catholicos, cura inquisitorum: & puellæ nuptui vel religioni tradantur, de bonis confiscatis:& iuuatur hoc quòd
4 lex ipsa naturæ successores filios facit.l. vulgata.cum ratio.ff. de bonis damna.l. scripto hærede. ff. vnde libe.l.fin.§.ipsum autem. C. de bonis quæ libe. auth. hoc amplius,ibi, præter debitum naturæ. C. de fidei comis. capit. Raynuntius:ibi,legitima portio iure naturæ debita. de testa. cap.si pater.eodem.titul.lib.6.l.2.titul.1. part.1.l.2.titulo.9.part.4.l. 17. titul.1.part.6. quòd satis vberrimè in mea rep.auth.licet.C.de natur.lib. per plures conclusiones explicaui.

SINGVLARE. XLVIII.

SVMMARIVM.

1 *In degradatione presbyteri, sex episcopi sunt necessarij.*
2 *Solenitas quæ requiritur in celebratione actus requiritur in eius reuocatione.*
3 *Solus episcopus hæreticum presbyterum poterit degradare.*
4 *Inquisitores efficaciter pro condemnato apud sæcularem potestatem debent intercedere.*

1 Egradatio regulariter de aliquo presbytero fieri nō potest, nisi in tali degradatione sex episcopi interueniant,& tres in degradatione decani:c.si quis tumidus.c.fœlix.c.si aūt presbyteri.15.q.7. c.degradatio in pri.de pœnis.li.6.c.nō potest,vbi glo. Abb. & alij de re iudi. dubitandi ratio ad prædicta iura, fuit iuris regula, quòd illa solennitas quæ requiritur in celebratione alicuius actus, illa est sufficiens ad illius actus reuocationem.l. hæredes palàm. §.1.
2 ff.de testa.l.si puellæ.ff.de sponsa.l.nuptiæ.ff.de ritu nuptiarum.l. si vt proponis in.2.C.de nuptijs.l.nihil tam naturale.ff.de reg.iu.Bald.in.l.fi. nu.34. C.de fidei com.& in.l. siue apud acta. C.de transac.Pleuè Ias.in.l.vnica.nu. 18.C.quando non peteu.par.pere. accrescant. & in.l. quemadmodum. ff. de acqui. posse. Hippol. larè in rub. C.de probatio.nu.345.& in practi.crimi.§. restat. nume.7.cum sequent. & in sing.669.incip. iura volunt. Vnde dixit.gloss.sing.in.l.cum proponebatur.ff.de leg.2. quòd tot testes requiruntur ad reprobandum testamentum, quot ad illud probandum, quam pro singul. allegat Alexand. in robr. ff. de acqui. posses. & in. l.

interstipulantem.§.factam.ff.de verb. oblig. & alij relati ab Hippo. in. ń. §. constat.num.7. vbi alia huiusmodi ipse refert, itaque cum solus episcopus, ecclesiasticos ordines conferat, videbatur quòd ipse solus tollere degradādo possit: ratio verò decidendi fuit. quòd spiritualia facilius construuntur, quàm destruantur. cap. inter corporalia in prin. de trāsla. prela. cap. licet. 32.quæst.7.l. consensu. in prin. C. de repud. Ideo supra dictum meritò statutū fuit: sed hoc speciale fauore fidei catholicæ reperitur, quòd solus episcopus potest presbyterum vel clericum in sacris constitutum, in hæresim lapsum degradare. cap. 1. de hære. lib. 6. glos. 1. vbi Ioan. Andre. & Fracus, & alij in. d. cap. degradatio. Abb. in. cap. non potest, vbi Feb. num. 6. de re iudi. Idem Abb. in. cap. excommunicamus. 1. de hære. Gundiss. de Villa. de hære. quæst. 19. num. 2. Ludo. Carre. de hęre. §. nunc de pœnis. num. 22. & Iaco. Septi. in institu. catho. ca. 45. num. 25. ratio huius specialitatis est, quia facilè in vnum locum ad degradationem tot episcopi non poterunt conuenire: & ne diutius tam enorme crimē in sacerdotibus impunè differatur. Forma verò degradationis habetur. in. cap. degradatio de pœnis. li. 6. Et quando Clericus, vel alius curiæ
4 sæculari traditur, Episcopus & inquisitores debent pro eo intercedere, ne sæcularis potestas puniat ipsum pœna sanguinis. ca. nouimus, ibi pro eo, debet ecclesia efficaciter intercedere de verb. signi. ca. reum. 17. quæst. 4. neq; propter hanc traditionem ecclesia videtur consentire effusioni sanguinis: tantum denunciant iudici sæculari vt talem degradatum ad suum forum recipiat, cum iam de iurisdictione ecclesiæ non sit: itaq; apud iudicē proprium intercedit, quāquam vt cōmuniter fieri solet, hæc traditio fit vt hæreticus morte puniatur.

SINGVLARE. XLIX.

SVMMARIVM.

1 *Degradandus est clericus quando pro hæresi est immurandus.*
2 *Pœna perpetui carceris morti æquiparatur.*
3 *Carcer etiam temporalis maximum est tormentum.*
4 *Maior pœna est carceris, quā laborare in agro vel opere publico.*
5 *Carcer appellatur mala mansio.*
6 *Carcer est maxima species seruitutis & tormenti.*
7 *Carcer est loc⁹ horribilis maximè pauperibus.*
8 *Contractus in carceribus factus, firmitatem non habet.*
9 *Detentio diutina in carceribus pœnam minuit.*
10 *Causæ incarceratorum sunt summariæ.*
11 *Carcer non debet esse nimis arctus & durus.*

1 Degradādus est clericus antequam pro crimine hæresis perpetuo carceri tradatur. ca. 1. ibi aut perpetuo immurandus est. vbi Domi. nota. 5. & Alb. nota. 6. & Fran. num. 2. de hære. lib. 6. Abb. in c. at si clerici: vbi Decius. num. 39. de iudi. bene. Pau. Grillan. de hære. q. 7. in prin. Gundiss. de Villa. de hære. q. 19. num. 3. Ioan. Bernar. Diez in practi. Cano. capit. 106. quod secus est si pro alijs criminibus perpetuo carceri tradendus est secundum prædictos doctores, allegantes capitulū. quamuis. de pœnis libro. 6. hæc verò pœna perpetui carceris morti æquiparatur. Inno. in capitulo qualiter & quando, in. 2. nume. 6. de accusatio. Baldus. in. l. imperium. ff. de iurisdi-

iurisdictio.omni.iudi: Iaf.in.l. transi-
gere.num.4. C. de transa. Hippo. in
practi.crimi.§. attingant. n. 30. & pœ
na perpetui carceris in aliam speciem
pœnæ, arbitrio inquisitorum potest
conuerti.c.vt commissi. §.necnō. de
hære.li.6.Abb.in.ca.pe.de hære. Pau.
Grillan.de hære.q.7. in fine,& carcer
similiter temporalis, est maximũ tor-
3 mentum. Bald.in.l.1. in fine. ff. de
cust.reorum,& in.l.1.C.qui non poss.
ad liber.perue. vnde dicit.glo. in ver-
bo flagellis.in.l.in seruorum.ff.de pœ
nis,quòd maior pœna est stare in vin-
culis quàm laborare in agro, seu in
opere publico.l. si homine. in prin. ff.
4 depositi, quòd carcer appellatur ma-
la mansio,quam.l.ad hoc allegat Fran
cus in.cap.quamuis.num.3.de pœnis.
lib.6.& carcer est quædam species ser
5 uituris.l.2.ff.de lib.homi.exhiben. gl.
in parte.la ley.in.l.17.titu.fin.lib.3.fo
ri:& est maxima species tormenti.l.
6 2.C. de abolitio.quam ad hoc allegat
Bal.in.l.si clericus.nu. 6. C. de episco.
audientia. Hippo.in.l. 1.num. 29. ff.
de quæstio.vnde sing. dicit Bartol. in
tracta. de carceribus, in prin. quòd
7 carcer est locus horribilis & molestus
maximè pauperibus: ideo contra-
8 ctus vel promissio in carcere factus,
tanquàm si in tormentis esset firmita
tem non habet: l. qui in carcerem.
ff.quòd met. caus. Bald. in.l. vnica nu
me.27. C. de confessis. Abb.in ca. ac-
cedens.num.3.de procu. Ioa. de pla.
in.l.nemo carcerem. C.de exactio. tri
bu.lib.10. Hippo. latè. sin.506.incip.
materia carcerati hinc est, quod si
reus diutius propter delictum in car-
9 ceribus fuit detentus, pœna ordina-
ria delicti ei minuenda est, propter
maximum tormentum quod in car-
ceribus passus fuit, sing. est casus, vbi
gloss.& Bartol.& Alberi. in.l. si diuti-
no tempore. ff. de pœnis, allegat ad
hoc Sali.in.l.seruos.2.co.C.ad.l.Iuliã.
de vi publi. & Fran. Balbus. de præ-
scrip.4.parte.pœni. quęstio.2.in prin
cipio. Alb. in cap. cum haberet. nu-
mer.4. de eo qui duxit in matri. De-
cius consi.535.requisitus.nu. 6. Hip-
po.sing.454.incip.cursus temporis:&
Alcia.in parergo iuris.lib. 2. capit.10.
ideo dicit sing.glos.in. d. l. si diutino.
ff.de pœnis:quàm allegat Hippo. in
l.1.§.præterea.nu.31.ff. de sica. quòd
magis punitur homicidium recens,
quàm homicidium antiquum: & pro
delicto antiquo pœna ordinaria deli-
cti non datur,per.d.l.quam ita præfa-
ti doct.intelligunt: & Anto.Gomez.
in.3.lib.resolu.ca.3.nu. 8. vbi duobus
singularibus modis id limitat, & Co-
uarru.lib.2.resolu.cap.9.nu.2. præser
tim vt dictum est,si delinquens diuti-
no tēpore in carceribus fuit detētus,
maximè in aliquibus personis, quæ
malunt mori quàm in carceribus esse
ob id incarcerati dicantur miserabi-
les personæ.l.si quis ad declinandum.
C.de episcopis,& cleri. Bar. in tracta.
de carce.in fine:& carceratorum cau
sa dicitur pia. gl.in. cap. sororum. 12.
q.2. Bal.in.l. illud in prin. C. de sacro-
sanct.eccle.& in.l. si quis pro redem-
ptione, in prin. C.de dona. Hippo: in
practi. causa crimin. §. nunc viden-
10 dum num.12. Ideo causæ carcerato-
rum tanquàm miserabilium persona
rum sunt summariè & omni celerita-
te terminandæ, ita dixit Cinus. in.l.
fi.C.si quis alteri vel sibi. Bart. in.tra.
de carce.in fine. est de hoc.l. fin. ibi
custodia diutina non maceret. C. de
custo.reorum: quam allegat Hippo.
in practica crimi.§.attingam. nu.75.
veruntamen iuxta nostram materiã,
11 inquisitores & alij iudices ecclesiasti-
ci, aduertant quòd carcer nō sit adeo
arctus & durus, quòd vi carceris cle-
ricus intra breue tempus moriatur.

Neque diminuatur cibus & potus, vt breui tempore pereat: aliâs, tales Inquisitores, vel iudices seculares nô euadunt pœnam irregularitatis. Ista sunt verba Abb. in. c. à nobis. nota. 3. de aposta. & in. c. ad audientiam. in fine de crimi. fal. & in. c. nouimus. nu. 4. de verbo. signific. Anania in cap. 1. de collu. detegen. & in. c. qualiter, & quando. 2. §. fina. versic. nunquid autem Episcop. de accusatio. Ideo dicit sing. Cardi. in Clem. 1. num. 9. de pœni. & remi. allegando Lau. quem sequitur Ioan. Bernar. Diez, in practica. c. 129. & eleganter Ægidius Boss. in practi. crimi. titul. de foro compe. nu. 160. cum sequentibus: quod si incarcerati ex defectu aeris, vel carceris, vel cibi, vel potus, vltra octo dies non viuunt, ponentes repurâtur homicidæ & irregulares, tanquàm si rei in paribulo ponerentur: hoc probat. c. à nobis. de aposta. ibi, vita sibi misera reseruetur: &. d. c. ad audientiam. ibi. per quod periculum mortis, & c. nouimus. §. 1. de verbo. signifi. ibi. pane doloris: ergo carcerato panis, & aqua non sunt neganda. Clem. 1. §. 1 versic. duro tamen carceri. de hære. quibus adde. c. pasce fame moriente. 86. dict. l. necare. cum alijs. ff. de lib. agno.

SINGVLARE L.

Delictum defunctorũ post quinquennium à tempore mortis computandum puniri non debet. l. 1 &. 2. in rubr. & nigro. C. ne de sta. defunctorum post quin. quæ. l. in cognitione. ff. ad Sillania. Sed Inquisitores hæreticæ prauitatis, in crimine hæresis post quinquennium possunt inquirere & punire, quo ad famam & bonorum publicationem. c. fina. §. fi. de præscrip. lib. 6. cap. accusatus. §. in eo vero casu. de hære. lib. 6. vbi gl. in verbo post mortem dicit, quòd vsq; ad. 40. annos. Abb. in cap. cum nobis. num. 8. & ibi latius Feli, nume. 11. de præscrip. Gandinus in tractatu. male. rub. qui accusa. non poss. in fine. Frãciscus Squilla. de fide Catho. ca. 54. in fine. Conradus Brunus, de hære. lib. 5 c. 17. nu. 7. Iacob. Sept. in institu. Cathol. ca. 17. & habetur expresse in instructione prima Hispalensi. c. 20. facit. l. fi. C. ad. l. Iuliã. mai. sumpto argumento, de crimine lęsę maiestatis, ad crimen hæresis, quod validum est. l. Manichæos. vbi glo. in verbo, subire. C. de hære. hoc arguendi genere vtitur Archi. in. c. cum secundum leges, in fine. de hære. lib. 6. Spec. titu. de hære. in prin. Cępola in consi. crimi. incip. in causa. nume. 18. Paul. Grilla. de hære. in prin. Francis. Squilla. de fide Catho. cap. 13. in princ. Gundissal. de Villadie. de hæret. quæst. 23. nu. 5. cũ longè grauius sit æternã, quã têporalem lædere maiestatem, vt his verbis inquit tex. in Auth. gazaros. C. de hære. c. vergentis, in fin. de hære. c. sicut qui. 17. q. 4. sed Bart. & Sali. in. l. 2. per tex. ibi. C. de aposta. dicunt quòd Inquisitores hæreticæ prauitatis, non possunt inquirere in crimine hæresis post quinquennium à têpore mortis, quo ad publicationem bonorum. Idem tenuit Roma. sing. 431. incip. de crimine. est glos. in. l. Manichæos. C. de hære. glo. in verbo, *in eo casu de heresia*. in. l. 9. titu. 20. lib. 4. fnri. ll. quam opinionem de iure ciuili arbitror tãtum procedere, per. d. l. 2. C. de aposta. quando ad fiscum secularem bona hæreticorum pertinebant, & non ad Ecclesiam: prout Abb. & Feli. volunt, vbi supra.

SINGVLARE LI.

Delictum omne, regulariter est priuatum, & nõ publicum, nisi aliter

aliter à lege exprimatur.l.3.in fio.C. de præuari. Bart.in.l.1.ff.de publi.iudi.& in.l.fi.ff.de pri.delictis.

¶Sed crimen hæresis publicũ delictum est.l. Arriani.l. Manichæos.C. de hæte.l.2.io ptio.titu.26.part.7.oã quod io religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriã.l. 2. C. de aposta.l.Manichæos.in prio. C.de here.Bald.in rub.num.8.C.qui accusa.oon poss. & Angel. in tracta. male. in verbo, nec oon ad querelã. versi.quæritur tamen pro declaratione, vbi scribendo omnia delicta publica, refert crimen hæresis: & meritò quidem, quia in Deum opprobria dissimulare non debemus, cum ipse nostra deleuit. capit.io nonnullis de Iudæis.

SINGVLARE LII.

Delicto quis oon tenetur obuiare, vel aliquem à delicto, vel iniuria reuocare.l.metum autem.§.sed licet.ff.quod met.caus. vbi licet mihi pecuniam accipere, vt te liberem ab iniuria, vel violentia illata: ergo non tenetur delicta obuiare, aliàs turpiter acciperet.l.fin.ff.de condi.ob tur pẽ causam.l. 1. &. 2.C.de pœna eius qui male iudi.l.47.tit.14.par. 5.& per hanc ratioo em ita tenuit glo.io verbo, arbitramur. in.c.quantæ. de sententia excommu.glos.& Bar. in.l.cul pa caret. ff.de reg.iuris. idẽ in.l.2.§. si eo.ff. ad Sillania.& in.l.vt vim. nu.8. vbi latè inniores maximè Decius. nume. 33. ff. de iusti.& iure.& Nicolaus Boerins, decisioo e.83.incip. & videtur, & Fernandus Vazquez de Minchaca latè: licet more suo confusissimè, in lib.1.controuersiarum ca.16. qui ponunt differentiã inter Ius canonicum & ciuile, propter glo.in.d. l.culpa caret. & glo. fina. in reg.non est.de reg.iur.lib. 6.quæ glo.meretur reprehendi, aut sunt io foro pœnitẽtiali iotelligẽdæ, sed quo ad forũ con tentiosum, oulla in hoc est differentia inter Ius ciuile & canonicum, cũ Abb.in.c.1.io fine, de resti.spo. Anto. io.d.c.quantæ. Bald.in.l.1.C.de seruis fugi. Ana. in. c. 2.de hære. Siculus, & Feli.in.c. 1.de officio delega. vbi Decius, nu.8.hanc fatetur esse communem opioionẽ contra prædictas glo. quia nullus compellitur alteri benefacere.c.ad fidem.23.q.5.glo.io. c.ad reprimendum. de offi. ordi. vode dixit Bald. in.l.vt vim.q.8. ff.de iusti. & iure.Paul. Castren.in.l.fina.in fine. C. de his quibus, vt indig. quòd si potui offeosum, vel occisum iuuare clamãdo, & nõ feci, quod non teneor, quod sequitur Decius, io.c.1.nu.7.de offi. deleg. vbi regulam & plures fallẽtias in hoc scripsit, post Felin. & alios ibi. Idem Feli.in.d.c.quantæ. Latius Ioã. Vilema.io repe.l.diuus.col.5.cum sequentibus. ff. de sicarijs, sed speciale est, quod errantem io fide, quis tenetur corrigere, vel ab errore reuocare, siue delictum sit commissum vel cõmittendum, quod est aliud speciale. Ioã.Andr. Anto. Abb. & Feli.per tex. ibi, in.c. 2.de hære.c.duo ista.23.q.4. optimè Castro, de iusta hære. puni.libro.2.c.25.text.in.d.c.2.inquit hisce verbis, qui alios cum possit ab errore non reuocat, seipsum errare demõstrat, & in.c.negligere.2.q.7.cuius verba sunt, negligere cum possis perturbare peruersos, nihil aliud est, quàm fauere, neque caret scrupulo societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.

SINGVLARE LIII.

Dilatio parti accusatæ danda est ad quærendos aduocatos.l.1.§.

ait prætor. ff. de postu l. ab hostibus. ff. ex quibus cau. maio. in crimine vero hæresis danda non est huiusmodi dilatio. c. fina. in prin. de hęre. lib. 6. c. si aduersus. eodem titu. Bart. in extra ua. ad reprimendū, in verbo, sine strepitu. in fine. quomodo in crimi. læsæ maiestа. proce. Iacobus Sept. in institu. Cathol. c. 43. nu. 19. sed hodie iam prouisum est, vt aduocati constituantur accusatis, ne eorum defensio pereat.

SINGVLARE LIIII.

Dere instrumenta sua, vel libros contra se actori ad fundandā intentionem suam quis non compellitur. c. 1. de proba. l. qui accusare. C. de edendo. l. nimis graue. C. de testi. ca. qui intendit 4. quæst. 3. l. 17. tit. 2. par. 3. Sed quando aliquis pro hæresi est accusatus, cogitur instrumenta, vel libros contra se edere. c. vt commissi. §. nec non in princ. de hære. libr 6. & ibi. glos. & Perusinus, nota. 4. & Puteu. in. l. fin. nu. 20. C. de edendo. Ioan. Nico. de hære. nota. 21. incip. magnificus. Iacob. Sept. in institu. Catho. c. 45. num. 20. plures alias fallentias ad dictam regulam Doctores scripsere. in dict. c. & Socin. in reg. 149. incip. edere actor.

SINGVLARE LV.

Episcopus, à suis subditis pro nullo crimine accusatur, nisi pro crimine hæresis, & alijs criminibus exceptis. c. oues. c. accusatio quoque. 2. q. 7. vbi Eusebius Papa inquit his verbis: oues quæ suo pastori commissæ sunt, eum nec reprehēdere, nec vllatenus accusare possunt, quæ accusatio hæresis coram Inquisitoribus proponi nō potest, nisi coram Romano Pontifice. ca. Inquisitores. de hære. lib. 6. & habetur in conci. Triden. sessione. 13. de reformatione. cap. 6. declarat Iacob. Sept. in institu. Catholi. cap. 24. num. 5. vbi inquit allegando Bart. Mirandam, in tracta. de necess. resi. Episc. & Gratianum in. c. 1. 40. distin. quòd Episcopus debet esse natura prudens, moribus docilis, temperatus, castus, sobrius, peruigil, humilis, affabilis, misericors, doctus, in lege Domini instructus, fidei q; defensor, non litigiosus, nō auarus: viduarum, orphanorum, & pauperum protector: & omnia ad vnguem faciat, quę in sua cōsecratione promittit. Et quales oportet esse Episcopos, scripsit diuinus Paul. ad Timo. Epistol. 1. cap. 3. & habetur in sessione. 2. con. Triden. in principio.

SINGVLARE LVI.

Errans in delictis nō habetur pro doloso, neque tanquam dolosus punitur. l. 1. C. de sicarijs. l. fedissimā. C. de adulte. l. qui iniuriæ. ff. de furtis. cap. cum voluntate. de senten. excōmu. potius enim error, vel ignorantia præsumēda est, quàm dolus. sing. est. l. quod adhibitus. ibi, credite magis errore, quàm malitia incidisse. C. de his qui sibi ascripserunt in testamento, quā dicit non esse alibi. Bald. in. l. 1. in fine. ff. de legi. & Decius con sil. 175. in causa falsitatis. num. 5. Hippo. in rub. ff. de falsis. nume. 7. & in. l. qui ignorans. num. 9. ff. eo. titu. de falsis. & licet errans sit in culpa, & det operam rei illicitæ, non punitur, vt dolosus. l. si cum seruo. ff. de iniurijs, per quem text. decidit Angel. ibi. quòd qui volebat occidere Titium, & errore ductus occidit Caium, quem credebat esse Titium, non debet puniri corporaliter, vt dolosus homicida; sed

sed pœna extraordinaria arbitrio iudicis: idem Ange. in l. respiciendum. §. delinquit. ff. de pœnis, contra Bart. ibi, qui contrariã expressè tenuit sententiam: sed Bar. ibidem in hoc meretur reprehendi, & contra Bart. tenuit Floria. in l. sciẽtiam. §. sed & si defendendi per text. ibi. ff. ad. l. Aqui. & Ias. in. l. 1. nu. 16. ff. de legi. dicens, quòd Bar. communiter reprobatur. Sed re vera, si verba Bart. rectè inspiciantur, opinio Bar. potest sustineri: nam ipse non affirmat, quòd pœna ordinaria, vel extraordinaria puniatur, sed simpliciter quòd puniatur: & potest Bar. intelligi pœna extraordinaria, vt testatẽ communis: ad rem igitur, errãs vel dubitans in fide, pro hæretico habetur. c. 1. de here. ca. beatus, vbi glo. 22. quæst. 2. l. 2. de. C. de hære. Bald. in l. data opera. nume. 53. C. qui accusa. non poss. Fran. Squil. de fide Cathol. c. 18. & qualiter hoc intelligatur, & de multiplici errore circa fidem, satis vbertimè explicat Iacob. Sept. in institu. Cathol. c. 25. per totum: & tex. in. d. c. 1. de hæret. dicẽs, quòd dubius in fide, infidelis est, intelligendus est secundum Ioan. Andre. ibi, de dubitatione quæ habet in se firmitatem animi, & quandam pertinaciam, & semper perseuerat in illa dubitatione, secus si incidat in dubitationẽ ex primis moribus, & nõ assistit, sed statim à dubitatione recedit. Ita declarat. d. text. Pala. Rub. in alleg. hære. §. pen. & Alphõ Guerre. in thesauro religionis Christianæ. & de hære. n. 22. & optimè Ludo. Catre. de here. §. circa secundum. nu. 6. cum sequẽtibus.

SINGVLARE LVII.

Excommunicatus ab homine, à nullo absoluitur, nisi ab illo, qui illum excommunicauit, vel qui superior, non tamen inferior. ca. pastoralis. §. præterea. de offi. ord. & maior magistratus. ff. de mino. Albe. in. c. prudentiam. §. sevèrò. nume. 5. de offi. de lega. & in. c. nimis graue. nu. 4. de præben. sed Inquisitores hæreticæ prauitatis cũm sint Papa inferiores, possũt absoluere hæreticos ad fidem redeũtes à sententia excommu: & aliarum pœnarum, quas Romanus pontifex in cœna Domini aduersus illos promulgauit. ita tenent Archi. Ioan. Andre. & Domin. c. vt officiũ. in princ. de hære. lib. 6. Gundissaluus de Villadiego, de hære: quæst. 10. num. 10. & in directorio Inquisitorum. 3. part. in formis abiurationum.

SINGVLARE LVIII.

Excommunicatus testis idoneus non est. ex viuens, in. 2. in fine de testi. ca. intelligimus de iudi. clarior text. in. c. decernimus. de senten. excommu. lib. 6. Auth. credentes. C. de hære. ratio manifesta est, quia maior excommunicatio, non solùm à perceptione sacramentorum, sed etiam à communione fidelium separat. ca. sicut. 11. q. 3. c. si quem. de senten. excommu. ex quo sequitur, quòd si esset excommunicatus minori excommunicatione, quòd bene poterit esse testis, & in iudicio stare, cum non sit à communione fidelium separatus, vt in iuribus modo citatis tenuit expressè. glo. in verbo, iurisdictionis. in. c. si celebrat. de cleri. excommu. minist. glo. in parte, & testificando in. d. c. decernimus. Felin. in. d. c. veniens, in fine. l. 6. in fine. titu. 9. par. 1. verum extra iudicium, in aliquo instrumento, vel testamento, excommunicatus maiori excommunicatione, testis esse potest. Inno. in. c. pia. num 4. de exceptio. Bald. in. l. 1. nu. 17. C. de hære.

hære.insti.Ioan.Andre.in.c.decernimus.nu. 2. de senten. excommu.lib.6. vbi similiter dicit, quòd contrahere potest. Abb.in. c.ad probandum.nu. 8.de re iudi.& in.d.ca.si vere.nu.8.in quo loco optimas adducit rationes. Feli.in.d.c.veniens.nu.29. vbi regulam, &.3. fallen. scripsit Decius post alias in.d.ca.intelligimus.nu. 3.& ita videtur communis opinio: quo anquā in hoc casu locū habet ratio.de qua supra,quòd est prohibita excommunicato fidelium communio: sed fortasis ne tot testamenta, vel contractus ob id annullentur, vel quòd ea in iudicio fiunt publico officio aguntur, secùs extra iudicium, vt annuit Inno.in.d.c.pia.in fine. Quicquid de nique sit, speciale est, quòd in causis hæreticæ prauitatis, excommunicatus maiori excōmunicatione,admittitur in testem contra hæreticos.c.in fidei fauorem. c.præsidētes. de hære. lib.6. Gūdi.de Villa.de hęre.q.13.no. 10.Fran.Squil.de fide Catho.ca.34.in prin.Iaco. Sept.in institu.Cathol.ca. 62.nu.5.dicens, quòd etiā in hoc crimine hæresis excōmunicati non plenè probant sine alijs adminiculis. Abbas in.c.per tuas.nu.4.de simo.Feliu. in.c.testimonium.nu.22.de testi.Gū diss.de Villa.de hære.q.13.nu.12. Pala.Rub.in allega.hæresis.§.si.& ex.d. c.in fidei fauore colligitur:ibi,ex qualitate & alijs circunstantijs,&c.

SINGVLARE LIX.

Excommunicatus est minori excommunicatione,qui participat cum excommunicato, maiori excōmunicatione innodato. c. nuper.c.si quem de sentē. excommu. c.quoniā multos. 11. q.3.l.2.&.5.titu.9.part.1. Sed Inquisitores & alij iudices hæreticæ prauitatis, communicantes cum iudicibus secularibus maiori excommunicatione excommunicatis, vocādo brachium seculare,vel alio modo, contra hæreticos officium suum exercendo, non tamen ob id ligantur minori excommunicatione.cap. præsidentes. & ibi glo.in parte excōmunicationis, dicit hoc esse speciale in hoc crimine de hære. libro. 6.alios similes casus refert.d.ca.quoniā multos.&.c.inter alia.de senten.excommu.&.l.34.tit.9.par.1.

SINGVLARE LX.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus in causa ciuili pro contumacia non habetur pro conuicto.*

2 *Qui stat per annum in excommunicatione, pro quacunque causa prolata,est suspectus de hæresi.*

3 *Contumax pro crimine hæresis, post annum, vt vere hæreticus damnatur.*

1 Excōmunicat⁹ pro cōtumacia in causa ciuili, etiā si stet in excōmunicatione per mille annos nō habetur pro cōuicto.glo.est singul. & communiter recepta,in verbo,non potest.in. cap. contingit.de dolo.& contuma. Quā ibi Anto. & alij notant pro singu. & Abbas in capit. 1. nume.27. de iudi. Francus in cap. cum contumacia, in fine,de hære.libro.6. Roma.sing.303 incip. de hoc heri. Aufre. in additio. ad cape.Tholo.decisione.365.sed ex communicatus pro quacunque causa etiam ciuili,si per annum extiterit

2 in excommunicatione est suspectus de hæresi, & Inquisitores cōtra eum possunt procedere, vt saltem induca tur porgatio: nam talis præsumitur male

male sentire de articulis fidei, contẽnendo per tãtum temporis spatium, animo indurato, potestatem clauiũ Ecclesiæ, sed non vt hæreticus damnetur. Ioan. And. Francus, & alij in. d. c. cum contumacia in fin. c. Idem Ioãnes Andr. & Abb. in c. fina. de pœnis. Albertinus in rub. de hære. lib. 6. q. 19. nu. 34. Ripa. in. c. 1. nu. 77. de iudi. Cõradus Brunus. lib. 1. de hære. ca. 4. Ludo. Carterius, de hære. num. 21. Ioan. Nicola. de hære. nota. 41. incip. nota perpetuo. Gundissal. de Villa. de hæ-
3 re. q. 10. num. 2. Pala. Rub. in. c. per vestras. §. 18. nu. 27. fol. 67. colum. 4. de dona. inter. vir. & vxor. verùm si pro crimine hæresis quispiam fuerit citatus, & per annum continuum sit contumax, lapso anno damnatur, vt hæreticus. c. cũ contumacia. c. vt inquisitionis. in fine de hære. lib. 6. c. excommunicamus. 1. §. qui autem de hære. & in. c. 3. de reformatione, in fine. sessione. 25. conci. Tridenti concordat. l. tegia. 32. tit. 9. part. 1. optime Abb. in c. insinuatum. nu. 4. de simo. est sing. Decisio capellæ Tholosanæ, in ordine. 365. incip. Item anno, vbi traditur vera procedendi forma in hoc casu contra hæreticos, & annus huiusmodi esse debet cõtinuus, quòd semper & omni tempore illius anni sit excõmunicatus: hoc annuit illa dictio, per, de qua in. d. c. cum contumacia, quæ denotat continuationem temporis, & actum perfectum. l. si Vrbana. §. pernoctate. ff. de verbo. signifi. c. quoniam frequenter. §. si verò, vt lite non contesta. c. cupientes. §. quòd si per viginti. de electio. libro. 6. c. præsentium. 7. quæst. 1.

SINGVLARE LXI.

Excõmunicatus non est prohibitus testari, & testamentum ab eo factum validum est. Inno. in. c. veritatis. de dolo. & contu. & in. c. cum voluntate de sententia excommunica. Archi. in. c. pia. nume. 4. de excep. lib. 6. Ioan. Andr. in. ca. decernimus post glos. ibi, in verbo, & testificando, de senten. excommu. lib. 6. Batt. optime consi. 238. incip. existens Petrus, vbi opiniones contrarias nititur concordare. Feli. in. c. cum dilectus. nume. 5. de accusa. hãc dixit esse communem opinionem. & Abb. in rubr. de testa. num. 5. dicit communem Barba. in. c. quia ingredientibus. de testa. Ioann. Duran. in arte testandi. tit. 1. cau. 10.

¶ Sed speciale est, quod excommunicatus propter crimen hæresis, non potest testamentum condere. capit. excommunicamus. in. 1. §. credẽtes, de hære. Aut. credentes. & ibi Bar. C. de hære. quem tex. ad hoc allegat. Archid. in. d. c. pia. num. 4. Bart. in. l. si quæramus. nume. 8. ff. de testamen. Bald. in. l. fina. num. 7. C. si à non compe. iudi. Feli. in. c. ad probandum, in princ. de re iudi. vbi Abb. nume. 10. sed si ad fidem redit testamentum conualescit Felin. in. c. cum dilectus. nume. 5. de accusa. allegando consil. Federici 139. & Hippo. in practi. crimi. §. secũda quæstio. nu. 49. contra ea, quæ concludit Casti. in. l. 5. Tauri, in verbo, & ad legitima. in prin. & contra reg. iuris confirmatur. de regu. iuris. libr. 6. & in prin. institu. quibus non est permi. face. testamen.

SINGVLARE LXII.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicari quis non potest post mortẽ.*
2 *Vulnerans hominem mortuum non punitur.*
3 *Promittens dare gallinas, tenetur eas dare viuas.*
4 *Pro crimine hæresis, post mortem quis excommunicatur.*

5 *Commu-*

5 *Communicans cum mortuo, eum sepeliendo excommunicatus est.*

6 *Qui viuus non potuit in ciuitate aliqua morari, mortuus non potest ibidem sepeliri.*

1 EXcõmunicari nul-
lus potest post mor
tem. cap. à nobis in.
2. §. non obstat de
senten. excommu.
c. ligatur. 24. quæst.
2. quia excommunicatione anima li-
gatur. c. inquisitioni. de senten. excõ-
mu. c. si quis presbyterorum. de reb⁹
ecclesiæ non alienan. & mortuo ani-
ma non inest, ideo mortuus non ex-
communicatur: vnde dicit tex. in. c.
tempus. 13. quæst. 2. & c. qualis. 25. di
stin. qualis ex hoc sæculo quis egredi
tur, talis apud Deum repræsentatur:
at iuxta illud Matthæi. c. 16. Quodcũ-
que ligaueris super terram, erit liga-
tum & in cælis. cap. solitæ. de maio. &
obedien. l. 1. titu. 5. lib. 8. ordi. & expo
nit glo. in. d. ca. legitur super terram,
id est inter viuos. ideo dicit Bald. in. l.
sororem. nume. 2. C. de his quibus vt
indig. & in. l. 1. nu. 4. C. qui accus. non
pos. & in. l. ex hoc iure. colum. 3. ff. de
iusti. & iure. Hippo. in. l. fina. num. 30.
ff. de quæstio. quod vulnerans homi-
2 nem mortuum non punitur, licet sta
tutum dicat, quod vulnerans homi-
nem puniatur: Titius enim si est mor
tuus, non dicitur amplius Titius. Bal.
in. l. conuenticula, in fine. C. de sacro
sanct. Eccles. & in. l. vnica, nume. 40.
C. de cõfessis. his addendũ est, quòd
Bar. scripsit in. l. quòd te mihi. nu. 18.
3 ff. si cert. peta. quod promittens dare
vnum par caponum, tenetur dare vi-
uos, & non mortuos: & ibi Bald. An-
gel. & Roma. sequuntur. Idem Bart.
Ange. & Imola, in. l. qui decem. §. fin.
de solu. per tex. ibi. idem. Bar. per tex.
ibi in. l. 1. §. si plures. ff. si quadru. pau.
feci. dicatur. Hippo. latè in. l. fina. nu.
4 37. ff. de quæstio. Ad rem igitur spe-
ciale est, quòd pro crimine hæresis, in
detestationẽ huius criminis, quòd
post mortem potest quis excommu-
nicari. c. fin. §. sunt autem. 24. q. 2. glo.
sing. in summa ea. caus. & quæst. ca. si
quis Episcopus. vbi Abb. nu. 3. de hæ-
re. idem Abb. in. c. literas. num. 10. de
resti. spo. Gundissaluus de Villadie. de
hære. quæst. 22. nume. 6. Iacob. Septi.
in institu. Catho. c. 17. in prin. & c. 27
num. 4. & hunc effectum in hoc casu
operatur excommunicatio, vt possit
exhumari corpus hæretici iam sepul
tum in cœmenterio, vel in ecclesia. c.
sacris. vbi Abb. de sepultu. idem Abb.
in. c. mulieres. nume. 7. de senten. ex-
commu. sed cum à iure omnes hære-
tici sint excommunicati. cap. excom
municamus, de hære. parum, aut ni-
hil in hoc casu operari potest ab ho-
mine excommunicatio contra Abb.
5 vbi supra. Sed omittendum non est,
quòd communicãs cum mortuo ex-
communicato eum sepeliendo, vel
sindone tegendo, in excommunica-
tionem incidit. glo. est sing. in. c. ad
hæc, de priuile. quam ibi. nu. 2. dixit
esse sing. Abb. & in. d. c. mulieres. nu-
me. 7. & in. c. sacris. in prin. de sepultu.
& Decius in. l. fin. nume. 11. ff. de iu-
ris. omni. iudi. & in. c. 2. nu. 3. de exce-
ptio. quia, cui non communicamus
viuo, non communicemus mortuo.
c. 2. & 3. 23. q. 1. & in. d. c. sacris. vnde
sing. affirmat Bar. per tex. expressum
ibi. in. l. si quis in insulam. ff. de cada.
6 punitorum, quòd qui viuus non po-
tuit in aliqua ciuitate morari, mor-
tuus non potest in illa ciuitate sepeli
ri: quem text. ad hoc dixit sing. Ias. in
l. 2. numė. 3. C. qui testa. facė. poss. &
Petrus de Rauena in suo alpha. au-
reo. fol. 158. colu. 3. & Decius in. c. 2.
nu. 4. de excep. & addi. Abb. in. d. c. ad
hæc,

hæc, & ita per supra dicta proximis diebus respondi, quod Ioan. Alphon. qui propter exilium in oppidum de la Roda, patria mea diœcesis Conchensis non potuit ingredi. qui mortuus durante tempore exilij fuit in dicto oppido, non potest sepeliri sub pœna exilij, quod est satis notandum.

SINGVLARE LXIII.

Fides etiam hosti, & inimico seruanda est. ca. noli existimare. 23. quæst. 1. c. innocens. 22. q. 4. glo. in. c. Dominus noster. 23. quæst. 2. notatur per glo. &. dd. in. c. 3. de iureiuran. nã graue nimis est fidem fallere. l. 1. ff. de constitu. pecu. l. iuris gentium. §. prætor ait. &. l. conuentionum. ff. de pactis. ob id inquit Vlpianus in. l. 1. ff. de pactis, quid enim tã congruũ est fidei humanæ, quàm ea, quæ placuerunt inter se seruare, & contra Hispanos inquit Ioan. Andr. in procem. decre. quod Hispanorum mos est, non seruare fidem. vbi Bald. colum. 6. inquit, Caue tibi omnino à Cathalanis. quos refert Nicolaus Boerius, decisione. 179. incip. & primo præsuppono. nume. 8. sed salua eorum authoritate, non rectè in hoc sentiunt, si quispiam de Hispanorum fidelitate, & fide legere desiderat: legat de Bello Segunthino, & Marineum Siculum de Hispanorum moribus. libro. 4. prope finem.

¶ Verum ob tanti huius criminis prauitatem, communis Doctorũ sententia recepta est fidẽ à priuato præstitam hæreticis seruandam neutiquam esse: vt in concilio Constantiẽsi. Ioannes Hus hæresiarcha, & eius discipulus Hieronymus traditi fuerunt igni, quamuis eis data fuit securitas. S. Thom. 2. 2. q. 4. art. 3. Bat. & cæteri in. l. conuentionum. ff. de pactis. Conradus Brunus lib. 3. de hære. c. 14. Decius in lege, ea est natura. ff. de regu. iuris. latè Iacob. Sept. in instit. Catho. c. 45. num. 14. cum sequentibus. vbi plenè distinguit inter fidem datam à priuato, vel à republica, vel à iudice hæreticis.

SINGVLARE LXIIII.

Filij ex testamento, & ab intestato succedunt parẽtibus suis. l. in successione. C. de suis & legi. hære. l. inter cætera. ff. de lib & posthu. Authẽ. de hære. & Falci. §. semper igitur, colla. 1. Authent. de hære. abintesta. venien in prin. colla. 9. l. 3. tit. 13. part. 3. l. 53. titu. 6. part. 1. l. 6. Tauri. sed si sunt filij hæretici, neque ex testamento, neque abintestato parẽtibus suis succedunt: & propter hoc parentes Catholici, licitè eos possunt exhæredare. c. excommunicamus. 2. §. credentes. de hæret. l. cognouimus. l. Manichæos. Authen. gazaros. C. de hæret. Authen. vt cum. de appella. cogno. §. causas. vers. fic. si quis ex prædictis. colla. 7. glo. in. §. fina. insti. de inoffic. testa. glo. in. c. Quinta Vallis, de iureiuran. Gundissaluus de Villadieg. de hære. quæst. 23. in prin. Hippo. in reperi. rub. ff. de fideiusso. num. 120. Ludouicus Carrerius, de hære. §. nunc de pœnis. num. 35. l. 3 & 4. titu. 26 par. 7. l. 7. titu. 7. pat. 6. Quæ lex omnes alias iustas exhæredationis causas refert. & vltra prædictas expressas, ex alia causa simili, vel grauiori filius potest exhæredari, tenuit Ange. in. l. lex Cornelia. in prin. ff. de iniurijs. Alexan consil. 20. super themate. volum. 2. Cursi. iunior. consi. 182. nume. 10. Feli in. c. pastoralis. num. 3. de rescrip. Hippol. in. l. qui falsam. §. accusario nu. 5. ff. de. falsis. & in singu. 78. incip. plures sunt causæ. Ioan. Bernar. Diez, in reg. 273. incip-

inciy. exhæred. ic. Hanc tandem dicunt esse communem opinionem. Alexan. in Authen. non licet. num. 9. & ibi Ias. nu. 6. C. de lib. præ. vel exhæ re. Pala. Rub. in repe. rub. de dona. inter virum & vxor. §. 16. nume. 10. Didacus de Couarru. in c. Rainuntius. nu. 16. de testa.

SINGVLARE LXV.

Filij orthodoxi Iudæorum, vel hæreticorũ, fauore fidei possunt petere suas legitimas, in bonis suorũ parentum, etiam viuentium. l. cognouimus. Et ibi Sal. C. de hære. c. Iudæi. in 2. & ibi Anania, & Feli. num. 2. notât de Iudæis. Ioan. de Imo. in c. Rainuntius. nu. 43. de testa. regulariter contra. nam viuentis nulla est succesio, neq; hæreditas. l. 1. §. si impuberi. vbi Bart. ff. de colla. bono. l. neminem. ff. de acqui. hæredi. Auth. si qua mulier. C. de sacrosanct. eccles. optimum igitur consilium est illud Ecclesiastici, c. 33. Filio & mulieri, fratri, & amico, non des potestatem super te in vita tua, nec dederis possessionem tuam; ne fortè pœniteat te: meli' est enim, quòd filij te rogent, quàm te respicere manus filiorum tuorum.

SINGVLARE. LXVI.

SVMMARIVM.

1 *Filij in quibus puniantur propter delictum hæresis paternum,*
2 *Paterna flagitia hæreditaria successione descendunt.*
3 *Quando progenitores fuerunt reconciliati, filij eorum non puniuntur.*
4 *An pœna extendatur ad filios ante delictum natos.*
5 *Filius pro delicto patris non punitur.*
6 *Ponuntur casus, in quibus filij pro delictis suorum parentum puniuntur.*

1
Filij hæreticorũ quo ad bona, & honores, & beneficia obtinenda, & quo ad multa alia in odiũ tãti criminis pro delictis suorum parentum puniuntur, c. vergentis. in fine. de hære. c. vt cõmissi. §. priuandi. c. 2. §. hæretici autẽ. c. statutum. in. 2. c. cum secundum leges. de hære. libr. 6. Authen. gazaros. C. de hæreti. lib. 4. titu. 26. par. 7. & est expressa pragmatica huius regni: tenuit Bart. in. l. aut facta. §. nonnunquam. nu. 4. ff. de pœnis. & mirabiliter in hoc loquitur Henricus, in. d. c. vergentis. & Alphõsus Aluarez Guerrero, in thesauro religionis Christianæ. tit. de hære. nume. 6. Gundissal. de Villadieg. de hære. quæst. 23. in prin. Hippo. in rub. nu. 120. ff. de fideiusso.
2 & habetur in exodo. cap. 20. Ego sum Dominus zelotes, visitans iniquitates parentum in filios, vsq; ad tertiã & quartam generationem, quia paterna flagitia hæreditaria successione descendunt. l. quisquis. C. ad. l. Iul. ma. c. pen. 56. distin. plures huius rei rationes scripsit Iacob. Sept. in instit. Catho. ca. 9. nume. 4. & quòd dicunt prædicta iura, maximè text. in. d. §. hæretici autem. quod descendentes hæreticorum per lineam masculinam, vsque ad secundum gradum, & per fœmineam, vsque ad primam, ad ecclesiastica beneficia, & ad officiũ publicum, & ad dignitates seculares ad-
3 mitti non debent: intelligenda sunt, quando progenitores fuerunt verè hæretici, & non quando fuerunt recõciliati, & reincorporati vnitati ecclesiæ. c. statutum. in. 2. §. fina. de hære. lib. 6. expressè Gundissaluus de Villadiego, de hære. quæst. 23. in principio quod est notandum: & an filij hæreticorum priuentur beneficijs, iam obtenris

retis tempore cõmissæ hæresis pater-
næ, videndum est supra singulare. 14.
in fine Abb. & Anto. in c. vergẽtis de
hære. Villa diego. de hære. q. 23. reper
torium Inquisitorũ in verb. filij. Ro-
ma. sing. 686. glos. in. cap. satis peruer
sum: 56. dist. glos. Cardi. Ioan. de Imo-
la. & Bonifa. in cle. 1. §. ipsius filij de
pœnis late. Couarr. li. 2. resolu. c. 8. n.
4 4. in quo loco. nu. 5. & sequenti, latè
examinat an pœnæ in iure statutæ ad
uersus filius hæreticorum extendan-
tur ad filios natos ante delictum hæ-
resis cõmissum, in quo articulo vidẽ-
5 dum est Singulare. 98. infrà: regulati-
ter, contra quod filius pro delicto pa-
tris nõ punitur. l. crimen paternum.
ff. de pœnis. l. 2. & fi. & in rub. & ni-
gro. C. ne filius pro patre. Iuxta illud
filius non portabit iniquitatẽ patris,
neq; pater iniquitatem filij. c. Iudæi.
c. non imputabuntur. 1. q. 4. sæpissi-
mè verò vnus punitur pro alio: vt fue
runt paruuli Sodomæ igne consump
6 ti propter parẽtum scelera, vt Gene-
sis. c. 19. & de Dathã, & Abiron. Hoc
contingit habetur in Numeris. c. 17.
& pro peccato Achor, plebs Israeliti-
ca hostibus tradita est: vt in. 1. Regũ.
c. 4. & Heli bon⁹ sacerdos, pro iniqui
tate filiorũ suorum. Et refert Quin-
tus Curtius, lib. 6. quod lege Macedo
num statutũ erat vt propinqui & affi
nes illorum qui regi insidiati erãt, cũ
ipsis etiam insontes necarentur: plu-
res casus in quibus vnus punitur pro
alio, refert gloss. in. cap. Ecclesia. 1. q.
4. & sing: glo. in summa. ea. cau. & q.
glo. & doc. in. c. non debet de reg. iu.
li. 6. Bal. in rub. C. res inter alios acta.
Feli. in. c. vergentis. nu. 3. cum sequẽ.
de hære. & in. c. ius gentium. fi. & pe.
col. 1. dist. Pau. Grillã. de hære. quæst.
3. nu. 4. cum sequen. Hippo. sing. 551.
incip. pœna lare. Couarru. lib. 2. reso-
lu. ca. 8. & . 12. casus, refert Matthæus
de afflictis in consti. Neapoli. titu. 2.
num. 24. & 35.

SINGVLARE LXVII.

Filij propter delictum hæresis paternum liberantur, ipso facto à patria potestate. c. 2. §. illud autem. de hære. lib. 6. l. quisquis. §. emancipationes. C. ad. l. Iulia. maiesta. Feli. in. cap. fi. in prin. de hære. optime Iaco. Septi. in institu. catho. cap. 45. nu. 28. & Ludo. Carre. de hæreti. §: nunc de pœnis. num. 35. In alijs verò delictis, aliter est. l. relegatorum. §. ad tempus. ff. de interdi. & relega. & in. §. relegati insti. quibus modis ius patriæ pote. sold. 1. & 2. tit. 18. par. 4.

SINGVLARE LXVIII.

SVMMARIVM.

1 *Paterna flagitia filijs ante natis non nocent, sed nascituris.*
2 *Gradus doctoratus filijs ante genitis non prodest.*
3 *Crimen paternum hæresis filijs antea natis nocet.*
4 *Reprobatur opinio Calde. & sequacium.*
5 *Ponitur vera specialitatis ratio.*

1 Filijs ante delicta parentum natis, paterna flagitia minimè præiudicant, quin vtantur priuilegijs, & alijs rebus quibus vti poterant ante delictum commissum. l. 2. C. de libert. & eorum libe. vbi probatur quòd propter ingratitudinem à liberto commissam ipse & eius filij post ingratitudinem nati, & non antea in seruitutem reuocantur, vbi Baldus. numero. 5. inferendo ad statutum Perusij, notat delicta parentũ

non nocere filijs ante natis, sed nascituris: cum non veniant ex infecta radice. l. emancipatum. §. 1. ff. de senat. vbi macula patris non nocet filio antea nato ad officiũ senatoris obtinẽdum. l. 1. §. fin. ff. de bono posse. contra tabu. l. si necem. §. si deportatus. ff. de bonis liberto. quæ iura voluntquòd filij iam nati propter superuenientem casum in personam patris non repelluntur à successione paterna, & facit quòd filius antea natus ex dignitate superueniente patri, non consequitur priuilegium vel honorem paternum, vt putà si sunt ante gradum doctoratus geniti. l. filij. §. se
2 natores. ff. ad municipa. l. si senator. C. de digni. lib. 12. gl. & Bart. in l. 2. §. in filijs. ff. de decurio. idem in. l. cum satis. nume. 11. C. de agri. & censi. lib. 11. Ioan. de Pla. in. l. in filijs. C. de decurio. libro. 10. ergo eum commoda non consequatur, neque incommoda: iuxta regulam iuris notissimam, & in specie omnia supradicta videtur probare. l. 3. ibi: ni el hijo, que vuo despues que hizo la traycion, pueda reptar. titul. 9. lib. 4. ord. l. 4. & §. 5. in fine. tit. 1. lib. 4. ordi. l. 6. tit. 27. par. 2. l. fin. tiru. 31. par. 7. l. 9. tit. 22. p. 4. gloss. in. l. diuo Marco. C. de quæstio. glo. in parte reatum, in. ca. iam itaq;. 1. q. 4. Sed
3 in crimine hæresis speciale quidẽ est, quòd filijs hæreticorum etiam iam natis ante crimẽ hæreseos cõmissum, crimen hæresis paternũ præiudicat, sicut filijs postea natis: ita repertorium Inquisitorum, in verb. filij. Gundissa. de Villa. de hære. quæst. 23. nume. 5. Ioan. Lupius, de regno Nauarræ, parte. 5. § 8. Alphon. Castren. de iusta hære. puni. lib. 1. cap. fin. & de potestate legis pœnalis. cap. 7. lib. 1. illa. 2. late. Couarru. lib. 2. resolu. cap. 8. nu. 4. versi. 4. solet, qui omnes prædictis suis literis & virtutibus nostram illustrãt Hispaniam, quippe qui Hispani sunt: & hoc prius tenuit Alb. & Sali. in. l. quisquis. C. ad l. Iuli. de adulte. Ange. in tracta. malefi. in verb. che ay traditolo tua patria. glo. in. c. si quis cum militibus in verb. filij. 6. q. 1. rex. in. c. filij. de hære. lib. 6. vbi filij eorum qui hæresim in articulo mortis commisẽrunt, patiuntur pœnas canonicas. Indubitanter ergò de filijs tam natis ille rex intelligendus est, ad idem satis vrget. ca. statutum, in. 2. cod. tit. & ibi infames reputantur filij hæreticorum, qui hæretici mortui fuerunt: ergò non considerat tex. quòd sint ante vel post delictum nati & hanc opinionẽ verissimam esse opinor contra Calderinum, consi. 3. tit. de hæreti. & Domi. & Francum in. d. c. 2. §. filij. qui opinionem Calderini renẽt. & Ana.
4 in. d. c. vergentis. col. 4. & Iaco. Septi. in institu. catho. c. 19. n. 4. qui opinionem Calderini aliquibus rationibus & fundamentis approbant, quæ sanè mihi non placet, propter grauitatem huius criminis: & quia hoc vitium hæresis est merè spirituale, non trahens
5 originem vel commercium à carne. Ideò cessat ratio suprà posita, an filij veniant ex infecta radice, vel non.

SINGVLARE. LXIX.

Ficta confessio non est sufficiens ad hoc quòd pœna quæ ratione huiusmodi confessionis à iure, vel à lege posita est transmittatur ad hæredes, nisi in crimine læsæ maiestatis, & hæreseos, hæc sunt verba Bar. in. l. Imperatores. §. his qui. ff. de bonis eorum qui ante sent. mortem sibi. consciue. allegando. l. Manichæos. C. de hære. & l. quisquis. C. ad l. Iuliã. maiesta. gloss. & docto. in. l. eius qui delatorem. ff. de iure fis.

SINGVLARE. LXX.

FRatres, interim quòd in parētum potestate sunt, vel simul habitāt, inuicem aduersus se non possunt testificari. l. pater & filius. ff. de testi. l. cum alias. C. de castre. pecu. lib. 12. §. sed neque hæres insti. de testa. glo. fin. in. l. parentes. C. de testi. gloss. in cap. consanguinei. 3. quæst. 5. Bald. in l. 1. nom: 3. C. de episco. & cleri. Feli. in. capitul. in literis. in fine de testi. Hippo. in. l. 1. §. ad quæstionem. nu. 7. ff. de quæstio. Ioā. Berna. diez. reg. 746. testis domesticus falle. 6. l. regia sing. in. l. 16. titu. 16. par. 3. l. 9. titu. 8. vbi optima glo. in verbo, hermanos. lib. 2. fori. ll. Sed in crimine hæresis. speciale est, quòd fratres in prædicto casu, inuicem ad testimonium admittuntur. cap. literas. vbi gloss. & docto. de præsumptio. Feli. in. cap. accusasti. num. 2. de accusa. Anto. corf. in sing. incip. testis licet frater. Gundissal. de Villa. de hære. quæst. 13. num. 10. glo. sing. in. d. l. 16. tit. 16. p. 3. Iaco. Sep. in institu. catho. c. 62. num. 14.

SINGVLARE. LXXI.

FVriosus vel insanus propter delicta non puniuntur. l. diuus. ff. de offi. præsi. l. p. ff. ad. l. Pompe. de parri. capitul. aliquos. capitul. siquis insaniens. 16. quæst. 1. cle. si furiosus de homi. l. 16. titu. 14. par. 7. l. 3. in fine. titu. 7. par. 7. tales enim sensum non habent, & satis suo furore puniuntur: vt dicunt dicta. l. diuus, & dict. l. pe. & absenti, & prodigo, ignoranti, & mortuo furiosus æquiparatur: vt latè tradit Hippo. in. l. 1. num. 52. cum sequen. ff. de sicarijs. vbi. nu. 58. nonnullos doctores referendo affirmat, quòd furiosus pœna mortis non punitur: etiam si ante furorem commiserat aliquod delictū morte dignum: sed in crimine hæresis videtur esse speciale, quòd saltim quoad publicationem bonorum de crimine hæresis ante furorem commisso, parcendum non est furioso. Ripa. in. l. ex facto. no. 72. ff. de vulg. & pup. Igneus. in. l. 5. §. ignoscitur. nu. 73. ff. ad Sillania. Hippo in. d. l. 1. nu. 58. Iaco. Septi. in institu. catho. cap. 26. nu. 11. & colligitur ex d. l. diuus: vbi in grauioribus criminibus furiosus punitur.

SINGVLARE. LXXII.

GEsta per Regem vel Principem tyrannum, sunt ipso facto nulla. l. decernim⁹. C. de sacrosan. eccles. capitul. fundata. vbi glo. & docto. de electio li. 6. cle. pastoralis de re iudicata. Abb. in. cap. p. & g. num. 22. de officio delegati. sed fauore fidei. statutum est, quòd tyrannus qui de facto & non de iure iurisdictionem, vel regnum, vel prouinciam possidet, talem iurisdictionem optimè potetit exercere contra hæreticos, & ab eo gesta valida & iuridica sunt. capitul. præsidentes in prin. de hære. li. 6. Gundiss. de Villa de hære. quæst. 9. num. 8. Ioan. Nicola. de hæret. nota. 40. incip. quamuis.

SINGVLARE. LXXIII.

HÆresis est vox Græca, quæ Latinè significat sectam, vel electionem: ideò hæreticus dicitur qui ex suo arbitrio doctrinam falsam aliquam eligit, vel qui falsas ac nouas opiniones gignit, vel eas sequitur. capitul. hæreticus. 24. quæst. 3. Et dicitur hæreticus, qui aliter sentit, vel docet de sacramentis Ecclesiæ, quam sacrosancta Ecclesia Romana prædicat & obseruat. capitul. ad abolendam. de here. c. hæc est fides. 24. q. 1. & verè hæreticus est qui Christū pro-

 fitetur

fitetur, & eius dogmata corrumpit. text. in. c. hæresis. 24. q. 3. ibi, quicunque aliter scripturam intelligit quã sensus Spiritus sancti flagitat, à quo scripta est, licet ab Ecclesia non recesserit, tamen hæreticus appellari potest: ita Ricardus in. 4. senten. dist. 13. arti. 5. q. 1. & hæreticus est ille, qui circa ea, quæ sunt fidei errat per intellectum, & pertinaciter adhæret errori per voluntatem. Archid. in. c. quicunque, de hære. lib. 6. Inno. Ioan. de Imo. & Antoni⁹ in. c. firmiter, in fine de summa Trini. & fide Catho. & Bal. in rub. de summa Trinita. & fide Catho. vbi optimè Pau. Cast. & Alphonsus Castren. in. l. 1. de iusta hære. puni. in princ. Syluester in verbo, hæresis. 1. est text. in. c. dixit apostolus. 24. quæst. 3. ibi, nequaquã sunt inter hæreticos deputandi. Plures alias notandas diffinitiones refert Iacob. Septi. in institu. Catho. c. 31. io prin. & Franciscus Squillacen. de fide Catho. c. 14 & Alphon. Aluarez Guer. io thesauro religionis Christianæ. tit. de hęre. col. 1. & 2. vbi plenissimè plures hereticorum & hęresum refert species: finaliter requiritur, vt aliquis propriè dicatur hæreticus, vt sit baptizatus: nã Iudæus, Saracenus, vel Paganus, oõ dicuntur hæretici, quia de his qui foris sunt, nihil ad nos. c. multi. 2. q. 1. cap. gaudemus, de diuor. etiam si Iudęi in ducãt Christianũ ad iudaismum, vel hæreticorum sint receptatores non possunt ab Inquisitoribus puniri, sed à iudicibus secularibus. l. Iudęos. & l. Iudæi. in. 2. C. de Iudæ. expressè Iaco. Sep. io insti. Catho. c. 33. aliàs. 35. nu. 8. finaliter error in intellectu, & pertinacia in voluntate faciunt aliquẽ hæreticum. c. dixit Apostolus. 24. q. 3. Pala. Rub. in allegatione hæresis. §. 3. & 4. vt superius dictum est, quòd crimẽ hæresis habet principium & complementum: principium in errore, complementum in pertinacia: vt deciditur in. d. c. hæresis. & Alphonsus Guerrero, vbi supra nu. 20. cum seq̃. vbi plenissimè refert viginti modos agnoscendi pertinaciam in hæreticis: & hæresiarcha est, qui est magister erroris. c. qui aliorum. 24. q. 3. dicẽs, qui aliorũ damnabilior est illis qui errant: ideò, quia magister erroris est, nõ tantum hæreticus, sed hæresiarcha dicẽdus est: & dicitur ab archa, id est, princeps, & hæresi, quasi princeps hæresis: & contra tales hæreticos in eorũ odiũ statutum est, vt ipsi à quolibet impunè possunt occidi. Authẽ. gazaros. C. de hære. ibi, diffidamus atq; bãnimus. c. quando vult. & ibiglo. fi. 23. q. 4. c. si audieris. 23. q. 5. vbi glo. in verbo, necabis, inquit, quod quilibet sua propria authoritate hęreticos potest occidere, & capere, & spoliare, eorũque ciuitates incẽdio consumere: vt in Deute. c. 13. ibi, qui dixerit, Sequamur deos alienos, interfice illũ. & c. 17. & in lib. 4. Reg. c. 23. & lib. 1. Machabæorũ. c. 2. c. excõmunicamus. in 2. §. Catholici, de hæret. Ioã. Mona. & Ioã. Aodre. io. c. præsidentes, de here. libr. 6. vbi Archi. dicit, q; tutius est, q; hoc fiat authoritate principis, vel Ecclesiæ. de quo latius Gundisf. de Villa. de here. q. 24. col. 1. & Ludo. Carre. de hære. §. nunc de pœnis. nu. 7. vbi etiã affirmat amittere priuilegium canonis, si quis suadente. allegando Cardi. in Cle. 2. §. cæterum de electio. & Feli. in. c. si de hære. & Iacob. Septi. in institu. Catho. c. 45. nu. 13.

SINGVLARE LXXIII.

Hæretici ipso iure & facto sunt priuati officio & beneficio. ca. excommunicamus. §. credentes de hære.

hæte. auten. credentes. C. eod. titul. cap. si vos. 13. quæst. 5. cap. quo iure, & ibi glo. magna. 8. dist. Ioan. Andr. & Domi. in cap. vt cōmissi. §. vt priuā di de hære. lib. 6. Abb. in. cap. inter di lectos. nu. 1 r. de exce. præla. Nicola. Milis in suo reper. in verb. hæretici. Gundiss. de Villa. de hære. quæst. 23. num. 2. Ioā. Berna. diez in sua practi. cano. cap. 106. contra. glos. quæ con trarium videtur tenere in. capit. fatis peruersum. 56. distin. vnde sequitur quòd agenti petitorio pro beneficio quod semel habuit, obstat exceptio quòd sit hæreticus: ita Inno. & plenius Abb. & alij in dict. cap. inter dilectos, plus in hoc audeo affirmare, quòd petenti restitutionem beneficij vel alterius rei, obstat exceptio quòd sit hæreticus, ita Abb. in. capit. ex parte. num. 19. de testi. ſpo. allegat gloss. sing. in summa. 14. quæst. 1. est & alia gloss. sing. in verb. nam iure di uino in dict. ca. quo iure. Soci. in reg. 466. spoliatus falle. 7. & Ludo. Gome. in reg. de trienna. poss. quæst. 52. & Iaco. Septi. in institu. catho. capi. 45. num. 13. rationes huius conclusionis scripsit Ioan. Nico. de hære. nota primo. verùm nulla alia crimina priuant aliquem ipso iure, nisi in casibus à iure expressis. capitul. clericis: ibi honore priuentur & loco, ne cleri. vel mona. cap. ex lite ris de excess. præ la. gloss. in. capitu. fina. de iure. patro. gloss. in. capit. cum vos de offi. ordi. gloss. in verb. priuentur in. cap. cupientes. §. si verò in discordia de electio. lib. 6. gloss. in parte, suspensus in cle. 2. de vita & honest. cleri. gloss. in summa. 15. quæst. 8. Abb. in. ca. fin. de præ sumptio. late Feli. in. ca. 2. de rescrip. col. 1. & 2. & in cap. querelam de iure. iuran. Ioan. Berna. Diez in practica cano ca. 123. plurima scripsit Tiraque. in rep. l. si vnquam, in verb. reuertatur, nu. 206. cum seq. C. de reuo. do na. & Hippo. in practi. crimi. §. aggre dior. num. 190. cum sequen.

SINGVLARE. LXXV.

HÆreticus, seu Iudæus ad testimonium contra Christianos nō admittitur, sed bene econtra Christiani contra Iudæos vel hæreticos, in eo rum de testatione m. l. quoniam mul ti, in prin. C. de hæ. c. si hæreticus & ca. nō potest. 2. q. 7. ca. Iudæi de testi. gloss. & doct. in. l. cunctos populos. C. de summa tri. & fide catho. Ludo. Carre. titu. de hære. §. nunc de pœnis. in prin. quia de iure sunt infames. & excommunicati: ideo prohibentur testificari. l. 7. & l. 32. tit. 3. lib. 8. ordi. Ioan. Monachus in suo defensorio iu ris. rub. cōtra Iudęos, nu. 7. sed in testa mento hæreticus testis esse potest. c. quoniam multi. in fine. C. de hære. Fe dericus Senen. in tracta. de testi. in prin. nu. 18. vbi omnes personas prohibitas testificari refert, & in quibus casibus hæreticus potest esse testis, scripsit Brunus. libro. 5. de hære. cap. 10. & Iaco. Septi. in institu. catho. ca. 62. num. 12. cum sequen.

SINGVLARE. LXXVI.

HÆretici, seu Iudæi, vel pagani seruos Christianos nō possunt habere, & statim serui liberi efficiuntur. l. fin. §. his ita dispositis. C. de epis. & cleri. l. vnica. C. ne Christi mancip. hære. vel Iudæ. habeat. l. Manichæos. in fine. C. de hære. cap. 1. & 2. cap. Iudęi in. 2. de Iudęis. capitulo. finalè. de hæret. libro. 5. titulo. 3. libro. 8. ordinamen. l. fina. titul. 21. part. 4. l. 13. titul. 9. part. 6. l. pe. titul. 24. part. 7. declarat latè Septi. in institu. catho. ca. 59. num. 2. cum sequen.

SINGVLARE LXXVII.

HÆreticus ipso iure est excommunicatus. ca. excommunicamus, in primo. §. credentes, de hæretic. nouerit, de sententia excommunicati tu. 9. par. 1. Ioan. Nicola. de hære. nota. pri. & propter excommunicationem traditur quis Sathanæ, vt ab eo torqueatur: vt inquit Paul. Epist. 1. ad Corin. c. 5. de illo Corinthio, qui vxorē patris sui acceperat, iudicauit huiusmodi hominem tradere Sathanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit. Et in Epistola prima ad Timotheū c. 1. in fin. Ex quibus Hermeus & Alexander, quos tradidi Sathanæ, vt discant non blasphemare. Habetur in c. audi denique. 11. quæst. 3. & c. Apostolicæ. 24. q. 3. vide glo. sing. in d. ca. audi denique: quòd eandem potestatem habet diabolus in excommunicato, quam rusticus in pecore suo. Refert Abb. in rubr. de senten. excommunicationis, vnde dicit Archi. in d. c. hæretic. 26. q. 5. quòd quatuor pœnis hæretici puniuntur: excommunicatione, dispositione, & militari percussione, & omnium rerum publicatione. Sequitur Paulus Grillan. de hæreti. quæst. 3. in prin. & 14. pœnas ain re contra hæreticos statutas. refert Ange. in sua summa, in verbo, hæreticus: ex quibus omnibus liquidè deducitur, quòd cū hæretici à iure sint ipso iure excommunicati, quòd interim, quòd in carceribus sint accusati de crimine hæresis: & antequam hæretici declarentur, sunt à communione fidelium euitandi, nec, audire diuina officia possunt, neque ecclesiasticæ sepulturæ, si interim moriuntur, sunt tradendi: vt tenet, & bene supradicta declarat Iaco. Sept. in instit. Catholi. c. 27. in fi. 30. casus, in quibus quis est ipso iure excommunicatus refert Hosti. in summa de sen. excō. §. quis posit, & nonnullos d. l. 2. tit. 9. par. 1. & 32. refert gl. magoa. in c. cos qui de sententia excommunicationis. libr. 6. & plures alios. glo. in Cle. 1. eo. tit. & 62. pœnas, quas patitur excommunicatus, scripsit Petrus Rebuffus in suis concor. rub. de excōmunicatis non vitādis, pag. 268. cō seque. Et Petrus de Dueñas, in reg. 268. incip. excommunicatus nō potest in iudicio agere: & an hæreticus mentalis sit excommunicatus: vide optimè glo. magistram, vbi plenissimè Cardi. in Cle. 1. §. verum. de hæreticis.

SINGVLARE LXXVIII.

HÆreticus, seu paganus, interueniente etiā titulo, & bona fide rem alienā nō præscribit. c. potto. 16. q. 3. Bar. in l. cōstat. ff. pro herede. & Ioā. Nicol. de hære. nota. 23. incipit commenda. Ludo. Carte. de hæte. §. nunc de pœnis. nu. 12. glo. 1. vbi docentes io. c. fine possessione, de reg. iu. libr. 6. vbi Petrus de Ancarra. nu. 4 disputat an posit præscribere ad vtilitatem fisci, vel ecclesiæ, regulatiter contra l. 1. l. si aliena res, cum alijs iuribus. ff. vsu cap. ratio poterit esse de. l. Manichæos. C. de hære. ibi, nihil ex legibus commune sit cum cæteris.

SINGVLARE LXXIX.

HÆretici ab aliquo hæredes nō possunt institui. l. Manichæos. §. ipsos quoq. Anth. credentes. C. de hære. l. hrqui sanctam. C. de aposta. c. si quis Episcopus, & c. excommunicamus. in prin. §. credētes, de hæte. Ioā. Nicol. de hære. nota. 14. in fin. Contra. Brunus, de hære. lib. 5. c. 11. Carterius de here. §. nunc de pœnis. nu. 11. Paul. Grillan. de hæte. q. 9. nu. 2. Iaco. Sept. in insti. Catho. c. 45. nu. 16. l. 4. in fi. tit. 26. pat. 7. l. 10. tit. 5. & l. 16. tit. 6. lib. 3. fori. glo. sing. in. §. legari insti. de leg. a. quæ

quæ refert 11. personas quæ hæredes instituí non possunt, quam dicit sing. Bart. in auten. de rapto. §. mulieri in prin. col. 9. & magistralem vocat Ias. in l. 1. num. 7. ff. de lega. 1. l. 4. &. 5. tit. 5. par. 6. & quod hæretico relinquitur fiscus vendicat. l. 3. C. de hæreti. Bar. in l. 1, ff. de iure fisci. Abb. in d. ca. si quis episcopus, & Ludo. Carre. in d. §. nunc de pœnis, nu. 11.

SINGVLARE. LXXX.

HÆreticis armorum vsus & similiter conuersis ad fidem interdictus est: & solet similiter interdici equorum & mularum, atque ornatus & vestitus preciosi vsus, arg. tex. in c. admonere: & c. latorem. 33. q. 2. l. 14. & l. 27. tit. 3. lib. 8. ordi. declarat Iaco. Septi. in institu. catho. c. 7. & melius c. 46. nu. 4. cum sequen.

SINGVLARE. LXXXI.

HÆretici, ipso facto, perpetua dānantur infamia auten. Gazaros. C. de hære. c. excommunicamus, in. 1. §. credentes. eo. tit. c. 2. §. hæretici, de hære. lib. 6. c. infames. 6. q. 1. c. alieni. 2. q. 7. Alphon. Castren. li. 2. de iusta hæreti. punitione. c. 5. Brunus. li. 5. de hære. c. 8. l. 4. tit. 26. par. 7. beneficia ecclesiastica habere nequeunt, neque dignitates aut priuilegia quæ viris probis cōcedi solent: portę enim dignitatum infamibus patere non debent. l. infamia. C. de decurio. lib. 10. l. 2. C. de digni. libr. 12. c. infamibus, de reg. iu. lib. 6.

SINGVLARE. LXXXII.

HÆretici defensores ciuitatum esse non possunt. l. iubemus. C. de epis. audien. autē. de priuil. dotis hære. mulie. non præstan. in prin. vbi glo. 2. & docto. col. 8. c. nulla officia. 54. distin. c. constituit. 17. q. 4. neque medici, neque chirurgi esse possunt, neque mercatores, neq; proxenetæ, neq; macellatores: vt in Pragma. huius regni: & in. 3. instructione Pinciana. c. 11. sub pœna ibi posita, quam bene declarat Iacob. Septi. in institu. catho. c. 19. in prin.

SINGVLARE. LXXXIII.

HÆretici non habent potestatē ordinis aut iurisdictionis, neq; sacramenta conferunt. c. præter hoc. & c. ad hoc verò. 32. dist. Conradus Brunus de hære. li. 5. c. 4. Iaco. Septi. in institu. catho. c. 45. nu. 18. quia diuisi sunt à capite, & omnis authoritas in membra influit: ideò neque baptismus, neque eleemosyna, neque mors pro Christo suscepta, proficere hæretico ad salutem possunt: tamen ad temporalia, & ad mentis illustrationem, vt declarat Durandus lib. 4. sententi. dist. 15. quæst. 3. ibidem Gabriel. dist. 16. quæst. 2. Syluester in summa verb. charitas. §. 8. sed supradictis videtur aduersari, text. in cap. Dominus declarauit. 1. quæst. 1. & c. secundum catholicæ Ecclesiæ consuetudinem. 19. dist. & c. ostenditur de cōsecra. distin. 4. quòd hæretici excommunicati, vel suspensi, vel schismatici conferunt vera sacramenta. Ideò distinguendum est, quòd si in forma ecclesiæ prędicti id agunt, conferunt sacramenta Ecclesiæ, quoad characterem, sed non quoad executionem, secundum gloss. fin. in. d. c. secundum catholicæ, & gloss. in. d. cap. Dominus, ita optimè declarat Hosti. in sua summa de temporibus ordina. num. 6. nam quæ sancta sunt, coinquinari non possunt.

SINGVLARE. LXXXIIII.

HÆreticus á testimonio repellitur. cap. si hæreticus. c. non potest. 2. quæst. 7. cap. excomunicamus, in. 1. §. credẽtes de hære. & in directorio Inquisitorũ, par. 3. cap. 123. cap. iudæi, vbi glo. & docto. de testi. l. quoniam multi in prin. de hære. l. 7. & l. 32 tit. 3. libr. 8. ordi. declarat Septima. in institu. catho. cap. 45. num. 17. sed fauore fidei, præsertim in defectum aliorum testium, hæreticus aduersus alium hæreticum ad testimoniũ admittitur. cap. in fidei fauorem, de hære. li. 6. Gundiss. de Villa. de hære. quæ 13. num. 10. contra Ioan. de Imo. in cap. testimoniũ. nu. 16. de testi. & omnes testes, aliàs à iure reprobati, fauore fidei possunt testificari: sed si sunt viles, & aliqua sinistra suspicio est cõtra illos, quando examinantur sunt tormentis subijciendi. l. ex libero, vbi Bar. ff. de quęstio. glo. in summa. 16. q. 6. l. fin. titul. 16. par. 3. Hippo. in. l. eos qui in prin. ff. de falsis. Gundiss. de Villa. de hære. quæst. 13. num. 15. & ibidem nu. 16. cum sequẽ. nõnullis sing. rationibus & fundamẽtis tenet, quod non solũ si per viã denũciationis, vel inquisitionis in crimine hæresis procedatur, sed etiam si procedatur per viam accusationis, testes minus idonei admittuntur: allegat Archi. in. d. c. in fidei fauorẽ contra gl. & Ioan. Andre. ibi dicẽtes, quod quando in hoc crimine per viã accusationis proceditur, testes minus idonei nõ admittuntur: quia accusatio est odiosa, & inquisitio fauorabilis: & qui accusat habere debet idoneas probationes. Sed reuera, cũ in vtroque casu versetur ratio fauoris fidei, quæ est ratio & causa finalis dispositionis illius tex. vt ex thenore ipsius apparet, ob id opinio Archi. & sequacium rectius mihi placet.

SINGVLARE. LXXXV.

HÆretici sunt deterioris conditionis quàm Iudæi. cap. 3. de Iudæ. l. 3. l. die Sabbati. C. de Iudæis: vbi permissum erat Iudæis habere synagogas: & Iudęi & Sarraceni tenentes contra fidem non iudicantur hæretici; quia non potest esse diuisus ab vnitate Ecclesiæ, qui nunquàm in ea fuit, Clem. vnica de vsuris. sanctus Thomas. 2. 2. quęstione. 11. articul. primo. Gundissal. de Villadie. de hære. q. 2. in prin. Pau. Grillan. de hæreti. quæst. 1. nu. 3. Ille etenim dicitur hæreticus, qui fidem Christi confitetur, & eius dogmata corrumpit. c. qui in Ecclesia. 24. quæst. 3. tradit Francis. Squillacẽ. de fide catho. c. 15. in fine: & plures notandas diffinitiones hæresis scripsit Iaco. Septi. in institu. catho. c. 13. in prin. & egregiè Alphonsus Guerrero, in thesauro religionis Christianę, tit. de hære. in prin. & ego retuli supra, Singulari. 73. sed hæretici omni sæculo vsque adeo & meritò fuerunt infesti, quòd nunquàm potuerũt habere synagogas. l. 2. C. de hære. Ioan Nicola. de hære. nota. 25. incip. hæretici, in quo loco subdit rationem, dicẽs: quòd Iudæi olim à Domino legem habuerunt, & non hæretici: sed iam ab Ecclesia, tam hæretici, quàm Iudæi sunt reprobati. Tanta quippè Iudæorũ perfidia, & cæcitas est, quod adhuc putãt quòd non venit Messias, cum sacræ scripturæ testimonia sint notissima. vt Genesis. c. 49 Nõ auferetur sceptrũ de Iuda, & dux de fœmore eius. donec veniat qui mittẽdus est: & ipse erit expectatio gẽtiũ. Quibus loquitur Paulus ad Roma. 11. cap. Dedit enim illis Deus spiritum cõpunctionis, oculos vt non videant, & aures vt non audiant: vsq; ad præsentem diẽ obscurati sunt oculi eorũ,

& dor

& dorsumentum semper incurua.

SINGVLARE LXXXVI.

HÆretici, vel Iudęi nō sunt creādi decuriones, neque ad regimen reipub. eligi debent. c. excommunicamus. in. 1. §. credentes de hære. cap. 2. §. hæretici autem. c. statutū. in. 2. de hære. lib. 6. c. nulla officia. 54. distin. c. constituit. 17. quæst. 4. l. omnes ibi qui non sunt. C. de hære. l. fin. C. de Iudæ. & in directorio Inquisitorum, parte. 3. c. 123. l. 4. titu. 26. par. 7. Et in pragmatica huius regni. & in. 3. instructione Pinciana. c. 11. vbi similiter prohibentur esse Medici, vel Chirurgi, vel mercatores, vel proxenetæ aliâs pœnam publicationis bonorū patiuntur, nisi cum eis fuerit dispensatum, & quod supradictum est in hęreticis, idem in eorum filijs, vsque ad secundam paternam, & ad primam maternam intelligendum est: vt in dict. ca. statutum, in. 2. & poterit esse ratio differentiæ inter lineam paternam & maternam, quia maiori bono maius malum opponitur: & cum vir sit caput mulieris. c. cum caput. 33. q. 5. & Pau. Epistola prima ad Corinth. ca. 11. & omne agens nobilius est suo patiente, & potentior est forma, quā materia, vt dicit Bald. in. l. fina. C. de ser. fugi. Ias. in. l. 1. nume. 21. ff. de verbo. obliga. Felin. in. c. nouit. nume. 2. de iudi. ideoque cum nobilitates, & honores descendant in filios per lineam paternam, & non maternam. l. nullus, in. 2. l. exemplo. C. de Decurio. lib. 10. l. fina. C. de murileg. lib. 11. l. 2. titu. 21. part. 4. l. 5. in fine. titu. 1. libro. 4. ordina. ob id per contrarium, maiorem iacturam nobilitatum & honorum per lineam paternam, quā maternam filij hæreticorum patiuntur.

SINGVLARE LXXXVII.

HÆreticus tutor, vel curator alicuius Christiani esse prohibetur. l. quia multi, ibi, omnis legitimus actus est interdictus. C. de hære. sed datio tutoris est actus legitimus. l. actus legitimus. ff. de reg. iuris. idemq; dicendū est de Iudæo. Bart. in procę. ff. veteris. Roma. in. l. quę superstites. ff. de acqui. hære. Felin. in. c. Iudæi. in 2. num. 3. de Iudæ. & in. c. cum sit graue. in princ. eod. titu. dicens, esse iam correctum. tex. in. l. spadonem. §. iam autem. ff. de excusa. tuto. Latius hoc explicat Ias. in rub. ff. veteris. nu. 12.

SINGVLARE LXXXVIII.

HÆretici nullam prorsus iurisdictionem habere possunt, neq; iudices esse. c. excommunicamus. in 1. §. credentes de hæret. Authen. credentes. C. de hære. c. fina. eod. titu. c. nulla officia. 54. distin. ca. constituit. 17. quæst. 4. c. cui est illata. 11. q. 3. vbi ille Patriarcha Alexandrinus hæreticus quosdam excommunicauit, & dicitur in illo text. quod tales non sunt excommunicati, neque aliqua indigent solutione. c. apertè. 24. quæst. 1. glo. Ioan. Andr. & Peru. in. c. si à subdelegato. de offi. deleg. libr. 6. vbi Archid. num. 3. rationem reddit, & in directorio Inquisitorum, parte. 3. c. 123 in fine. ideo processus & iudiciū agitarum coram iudice hęretico, est nullum. Specu. tit. de aduocato. § 1. Cle. vnica. §. fin. vbi Cardi. de vsu. Ioā. Monachus in suo defensorio iuris. rub. contra iudices. num 7. Robertus Maranta, in practica de ordine iudiciorum. part. 4. distin. 2. nume. 53. Iacob. Sept. in institu. Catho. ca. 25. num. 23 & melius. c. 45. num. 18. & 62. causas propter quas processus & iudicium

redditur, nullum satis vbertimè scripsit Phi. Fran. in c. dilecto, de appella.

SINGVLARE LXXXIX.

Hæreticus officium tabellionis exercere prohibetur, & instrumenta ab eo confecta sunt inualida, Authen. credentes. C. de hære. ca. ex cõmunicamus. 1. §. credentes, in prin. ci. eo. tit. c. nulla officia. 56. dist. Brun. lib. 5. de hære. c. 9. in hoc distinguūt largè Abb. Ana. & Feli. in c. fraternitatis, de hære. & in directorio Inquisitorū, parte. 3. c. 123. in fin. Iaco. Septi. in insti. Catho. c. 45. nume. 18. sed Petrus de Vnzola in practica artis notariatus, in prin. nu. 25. concludit, quod instrumenta ab hæretico confecta, antequam de hæresi sit damnatus, valent, ne partes decipiantur: ad quod facit regula l. Barbarius Philippus. ff. de offi. præsi. l. 2. C. de senten. & inter locu. omnium iudi. l. 1. C. de testa.

SINGVLARE XC.

Hæresis crimen publicum est, & tãquam publicum cuilibet admittitur ad accusandū. l. Manichæos. C. de hære. l. apostatarum. C. de apo-sta. l. 2. in prin. tit. 26. part. 7. l. 21. tit. 3. libro. 8. ordina. nam quòd contra religionem diuinam cõmittitur in omnium fertur iniuriam. l. 2. C. de apo-sta. l. Manichæos. §. 1. & in §. in mortem. C. de hære. ca. sicut. 17. q. 4. & inquit tex. in c. nonnullis, in fine de Iudæis, illius dissimulare non debemus opprobria, qui probra nostra deleuit: & si cõtra homines illatæ blasphemiæ impunè non transeunt, multò magis qui ipsum Saluatorem nostrū blasphemat, dignus est supplicia sustinere. Ita dicit Authen. vt non luxurientur homi. contra na. §. 1. col. 6. ad rem igitur. omne delictum regulariter est priuatum, & non publicum, nisi expresse à lege exprimatur. l. 1. in prin. ff. de publi. iudi. & ibi Bat. l. 3. in fine. ff. de priua. delictis. & in prin. insti. de publi. iudi.

SINGVLARE XCI.

Ignis pœnā propter peculiaritia quæ dā delicta in iure expressa quis patitur, inter quæ delicta crimen hæresis præcipuum est, quòd hæretici relapsi vel pertinaces concremantur; epistola inter claras. §. licet, ibi, ambulate in lumē ignis vestri, & in flammis quas succendistis. C. de summa Trinita. & fide Cathol. quæ verba sunt Esaiæ prophetæ. l. 2. C. de Iudæis. l. 2. titul. 26. parte. 7. l. prima. & 2. titul. 1. libro. 4. fori. ll. Vnde Paulus ad Galathas. ca. 5. Vtinam abscindantur qui vos conturbant. Et in Euangelio Ioānis habetur, ca. 15. Si quis in me non manserit, mittetur foras: & sicut palmes exarescet, & colligetur, & in ignem mittetur, & ardebit. Ioannes Andre. in cap. ad abolendam, vbi Abbas nume. 3. & alij de hære. Gundissalnus de Villadiego, de hæret. quæstio. 15. nume. 4. dicens, quod potius de consuetudine, quàm de iure hæretici puniuntur pœna ignis. Alphonsus Castrensis, de iusta hæreticorum punitione. libr. 2. c. 12. Carrerius de hære. nu. 132. Pau. Grilla. de hære. q. 13. Iaco. Sep. in insti. Catho. c. 45. nu. 9. & Alphō. Aluarez Guer. in thesauro religiōis Christianæ. tit. de hære. nu. 16. & Ægidius Bossius in practi. crimi. tit. de hære. num. 16. sed si de iure canonico, siue de consuetudine quæ habet vim legis l. de quibus. ff. de legibus. hæreticis ponitur pœna ignis: ergo videtur quod per iudicem ecclesiasticum talis pœna absque aliqua ir-

regula-

regularitate heretico possit poni, absque relaxatione curiæ secularis, per regulam vulgarem, quòd nō peccat, qui legis authoritate peccat. l. Gracchus. C. de adulte. cap. qui peccat. 23. questio 4. hanc difficultatem scripsit solus Ioannes de Anania, in dict. c. ad abolendam. colu. 2. dicens, quòd ius canonicum loquitur de igne æterno quæ solutio mihi non placet, sed consuetudo seruetur hactenus in hoc obtenta: &. 14. casus, in quibus quis pœnam ignis patitur, congessit. Sal. in. l. vnica. C. de Nili aggeribus non rumpen. & Albertus Gandinus in tractatu maleficiorum, tit. de pœnis reorū. nume. 54. & Ioannes Papon is in additionibus ad consuetudines Burgundiæ. titu. 1. de iurisdictione. § 2. pagina. 7. &. 8. & alios casus addidit Chassan eus in consuetudine Burgundiæ. rub. 1. titu. des iustices. §. 5. nu. 3. cum sequentibus. vltra quos adde alium in crimine Sodomiæ, secundum ius regum, vt in pragmatica. 85. licet alia pœna sit de iure communi, vt in Authen. vt non luxuriētur homines contra naturam §. præcipimus. colu. 6. l. cùm vir nubit in fœminam. C. de adult. & omittendum non est, quòd quando aliquis pœnam ignis patitur viuus debet comburi. hoc probat. l. vnica, ibi, publicè viuus concremetur. C. vbi cau. fis. agitātur, quam pro sing. ad hoc allegat Anton. Corse. in sing. pœna aliqui diuidentes. fol. 179 & additionator Salic. in. d. l. vnica. C. de Nili aggeribus non rumpen. text. est similis in. l. capitalium, ibi viui cōcremātio. ff. de pœnis. Sed hodie cantum est, vt in petitione Segouiensi. 76. anno. 1532. & in petitione Madricij, anno. 1534. quòd propter periculum animæ prius delinquentes suffocentur in alijs criminibus & delictis.

SINGVLARE XCII.

Ignorantia excusat ignorantem à pœna delicti. l. item apud Labeonē. §. si quis virgines. ff. de iniurijs. l. 1. C. de his qui latro. occulta. l. qui contra. ff. de incesti. nupt. l. si adulterium cū incestu. ff. de adulte. Clem. 1. de consan. & affini. bene. Bald. in ca. à nobis de exceptio. Hippo. in. l. qui ignorās & in. l. qui falsam monetam. num. 66. ff. de falsis. & in. l. vnica. num. 81. C. de rap. virgi. nullum enim crimen maculat nescientem. cap. nimium. in fine. 23. quæst. 4. & qui ignorat, nō consentit. l. si per errorem. ff. de iurisf. omni. iudi. l. qui ignorans, in fin. ff. de falsis: remoto itaque consensu, per consequens remouetur delictum. l. qui iniuriæ. ff. de falsis. l. fœdissimā. C. de adulte. cap. cum voluntate. de sentē. excommunicationis. Sed in his quæ sunt fidei, ignorantia à delicto nō excusat. Ioannes André. in rub. de summa Trinita. & fide Catho. in decretal. Bald. in l. 1. num. 45. C. qui accusa. nō poss. Antonius de Butrio, per tex. ibi, in. c. 1. de hære. Gundissaluus de Villa diego, de hære. quæst. 2. num. 4. quia in baptismate compatres habuerūt, & nunc confessores, prædicatores, aliosque sacræ paginæ peritos, consulere valeant: ideo ignorantia est peccatum, circa ea, quæ quis tenetur scire. c. qui ea. 38. dist. Magister. 2. sen. distin. 22. Ioan. Nicol. de bære. nota. 28 incip. audi. Franc. Squilla. de fide Catho. c. 18. Iaco. Sept. in instit. Cathol. ca. 18. num. 10. dicens, esse maiorem culpam huius ignorantiæ, horū, qui ex officio, vel professione ad hoc tenentur, vt sunt rectores, prædicatores, episcopi, confessores, theologi, iudices. Idem Septim. latius cap. 48. nu. me. 12. cum sequentibus.

SIN-

SINGVLARE XCIII.

IMmunitate ecclesiarum delinquẽtes gaudent, vt ab ecclesijs propter sua delicta non extrahantur. cap. diffiniuit. 17. quęst. 4. l. 2. & l. præsenti. C. de his qui ad ecclesi. confugi. l. 2. titu. 11. par. 1. l. 6. titu. 5. lib. 1. fori. ll. & habetur in Exodo ca. 21. ibi, Constituã tibi locum in quo fugere debeas, & filijs Israel delinquentibus, sex ciuitates ad eorum refugium fuerunt constitutę: vt habetur Iosue. c. 20. & Deuteron omio. ca. 19. Sed quare Ioab fugiens ad ecclesiam, non euasit mortem: vt. 3. Regum. c. 2. Nam, vt ibi apparet doubs interfecit Iudæos per insidias: videlicet, Abnet & Amasan: nã tales homicidas per insidias non tuetur ecclesia. vt in. d. c. 21. in Exodo. & cap. 1. de homicidio, & olim nephas erat quenquam à Deorum templis extrahere. ideo prouerbium est, ad Aram confugisti, vel ad Asylum confugere, quod erat templum Dianæ.

¶ Sed heretici hac ecclesiarum immunitate non gaudent, propter suũ crimen hæresis. l. 1. C. de his qui ad ecclesi. confugi. Archi. in cap. vt Inquisitionis in fine, de hære. libr. 6. Oldra. consi. 54. an fugiens. nume. 3. Abb. in c. inter alia. num. 23. de immu. eccle. Syluester in verb. immunitas. 3. q. 3. Gundissaluus de Villadiego, de hęreę quæst. 11. nume. 15. Hippo. in. l. ex senatus consulto. num. 10. ff. de sicarijs. Nicolaus Boerius decisione. 10. Couarru. lib. 2. resolutio. c. 20. nume. 11. Iacob. Sept. in institu. Catholi. ca. 45. nu. 21. quia si delinquens in ecclesia hac immunitate priuatur. c. si de immuni. ecclesi. à fortiori qui contra ecclesiam delinquit, prout est hereticꝰ, alias personas quæ ab ecclesijs possunt extrahi. refert glo. & Docto. in d. c. inter alia. & penult. & fina. tit. 11. par. 1. & Nicolaus Boerius, & Couarru. in locis supra citatis.

SINGVLARE XCIII.

IMpetratio beneficiorũ, vel dignitatum ad preces hæreticorũ est nulla. c. 2. §. ad hæc, de hære. lib. 6. c. Felicis. de pœnis. eo. lib. aliàs regulariter nihil refert à quo sit impetratum, dũ modo à Principe sit cõcessum: vt his verbis inquir. l. vniuersis. C. de preci. impera. offeren. neque hæreticus rescriptum aliquod poterit impetrare. Specu. de rescriptis. §. 5. Ludo. Carre. de hære. §. de pœnis. nu. 21.

SINGVLARE XCIIII.

INquisitores hæreticæ prauitatis possunt suas sententias per alios recitare & proferre. ca. vt commissi. in prin. de hære. lib. 6. quem ibi Ioannes Andre. Domi. & Peru. & alij notant. & Brunus lib. 4. de hære. c. 10. Iacob. Septi. in institu. Catho. c. 58. in princ. & ita seruatur in Hispania, quòd publicè sententiæ proferuntur, conuocato clero & populo, sed regulariter iudices proprio ore, & non per alios suas sententias tenentur proferre. c. fi. §. fina. de re iudi. lib. 6. l. 2. C. de senten. ex breui recitan. l. 4. titul. 22. par. 3. nisi in. 6. casibus à Socino relatis in reg. 249. incip. iudex sententiam. Et in examinatione hęreticorum Inquisitor sit nimis cautus & circunspectꝰ, & callidus ad inuestigandã & eliciendam veritatem, quòd si adhuc accusatus non vult errorem suum detegere, & existere semper in negatiua, si testes sunt contra eum expresśe deponentes, legat, & legi faciat testium dicta, non expressi testium nominibus, vbi aliquod aduersus testes imponentes imminet periculum secun

dum

dum text. cap. fin. de hæte. lib. 6. alioquin arbitror testium nomina reo explicate vtilius esse, & facie ad faciem testes & reum conciliare, & corã reo restes dicta sua explicẽt, taliter quòd cognoscat reus se esse per testes conuictum, vt rubore & verecundia veritatem fateatur, & cognoscat, quòd sibi esset deterius existere in sua pertinacia & negatiua quàm confiteri: itaque reus non solùm iuxta tenorẽ accusationis, sed etiam iuxta tenorẽ depositionis testium pluries examinerur, officium enim iudicis latissimum est, vt inquit iurisconsultus in l. 1. ff. de iuris. omni. iudi. & in l. vbi quę. ff. de interroga. actio. &. l. de minore. §. 1. ff. de quęstio. quòd iudex sit subtilis indagator, & iudicantem oportet cuncta rimari, & ordinem rerum plena Inquisitione discutere, interrogandi, respondendi, ei obijcien di, adhibita ab eo omni patientia, vt hisce verbis inquit texr. sing. in c. iudicantem. 30. quæst. 5. & text. in cap. cum Ioa. circa finem. Ibi. debet vniuersa rimari. de fide. instru. præterea est alia cautela, quòd si hęreticus nullatenus vult veritatem prodere, nullo modo tradat eum cautionibus, neque sub fideiussoribus relaxet: nã ipse, & eius exemplo alij rei peiores & deteriores efficerentur. c. est iniusta. 23. quæst. 4. c. vt clericorum. de vita & honestate cleri. Item alia adhibeatur cautela, quòd aliqui religiosi boni, & viri prudentes ad eum intrẽt, & blandis sermonibus in principio sui ingressus de varijs & impertinentibus eidem reo loquatur: postea reo consulat, quòd veritatẽ fateatur promittens, quòd contra confitentes, Inquisitor est mitis & benign⁹, & quòd ipse erit sui negotij & causæ optimus moderator & arbiter: alioquin diutius in carceribus erit remansurus, & eius processus erit immortalis, atque similiter Inquisitor blãdis verbis pro mitrat reo facere gratiam & beneuolentiam, si errorem & peccatum suũ confitetur. Aliæ plures cautelæ ad eliciendam veritatem habentur in directorio Inquisitorum, in. 3. part. fol. 163. & an iudex ad veritatem inuestigandam & eliciendam cautelis & cauillationibus vti possit, in nostro casu in crimine hæresis indubitatũ esse iudico: quia pœnæ & pœnitẽtiæ sunt gratiæ & medicinæ: & de hæreticorũ conuersione agitur, in alijs causis & delictis: idem videtur esse dicendum per text. in. c. afferte, de præsumptio. vbi, rex Salomon ad inuestigandam veritatem de filiatione, ea cautela & cauillatione vsus fuit, dicens, se velle scindere puerum, idem text. in. c. non enim volebat Deus. 22. quæst. 2. vbi inquit text. non enim volebat Deus à patre immolari filium suum, sed tenrabat affectũ patris, si Dei præcepta præferret filio: & iudex promittens delinquenti securitatem & impunitatem sui delicti, si confitetur delictum de quo accusatus est, teneatur fidem seruare, & an prætextu illius confessionis possit reus condemnari: videtur quòd optimè, per text. sing. in. c. vtilem simulationem. 22. q. 2. per quem text. asserit ibi Archid. quòd bene excusatur Alexander tertius de dolo adhibito circa quendam Episcopum simoniacum, cui Alexãder promisit secum dispensare, si ei soli confiteretur delictum, & ita confessus fuit non solùm coram eo, sed etiam coram Cardinalibus, quo facto eum deposuit, quod dictum sequitur Domi. in. c. nos in quenquam, in fine. 1. quæst. 1. & Felin. in. d. ca. afferte, in prin. de præsumptio. Idem Feli. in. c. accedens, in. 2. vt lite non conte sta. de qua cõclusione variæ sunt opi-

niones & sententiæ: de quibus per Imola.ind.is qui reus.col.fina. de publi.iud.& quòd nõ tenetur iudex seruare talem promissionẽ, quia est contra ius publicum: sequitur Ias. in.l.si mora.col. i.ff.sol.matri.& in repe.l.is qui pro emptore; circa finẽ. ff. de vsu cap.& in.l.natura ca nillationis.nu.7. ff. de reg. iuris. licet in fine videatur tenere contrarium, de qua conclusio ne latissimè Hippo. in.l.1.§.quæstionis.ff.de quæstio.& in sing. 201.in cip. in confessum, Andre. Alcia.in tracta. de præsumptio. reg. 5. præsump. 27. nume. 4. optimè Ægidius Bossius in practi. crimi.titu. de examinibus reorum.nu.15.enm sequentibus.

SINGVLARE XCV.

Nquisitores fauore fidei, reos & testes extra suam diœcesim citare & trahere possunt. ca. vt officium.§.compescendi.versic.deniquè.vbi glo. Archi.Ioan.Andre.&alij de hæret.lib.6. Iacobus Sept.in institu. Catho.ca.34 nume.14.regulariter contra cap. nõnulli, de rescrip.c.olim. de excep.ca. hemioem. 3. q. 6. nisi in.11.casibus à Felino relatis.io.d.c.nonnulli. num. 30.cum seqoentibus: à qoo iste casus fuit omissus.

SINGVLARE XCVI.

INquisitores hæreticæ prauitatis in omnibus suis dignitatibus, præbendis, ac beneficijs habentur pro residẽtibus. Ideo in eis integros fuarũ præbendarum fructus, simul cum distributionib⁹ quotidianis ex priuilegio speciali fauore fidei absentes percipiont.cap.fina. in casu fortiori de magistris. c.tuæ.c.de cætero.c.cum dilectus.de cleri. non residen. huiusmodi que priuilegium Apostolicum Inquisitoribus circa hoc concessum in Hispania, maiestate Regia in suo supremo tribunali confirmatum est, vt sine aliqua tergiuersatione executioni mandetur.

SINGVLARE XCVII.

INquisitores hæreticæ prauitatis sunt iudices delegati, ad vniuersitatem causarum, & non ordinarij.c.per hoc. c. vt officium. de hære.lib.6.glo. sing. in parte ipsorum. in.c.nolentes. de hære. Ioan. Andre.& Peru.& magis communiter doct.in.c.ne aliqui. de hære.libr.6.Abb.in.c.causam matrimonij. num.7.de offi.delega.& in cap. cum.I.&.A.num. 9.de re iudi.& in.c.fina.num.19.cod.tit.& in.c.cau sam restitutionis, in prin.de in integ. resti. Decius cõsi.137.& diligẽter. nu me.3. Gundissaluus de Villadie.de hę re.q.23.& Alphonsus Aluarez Guerrero, in thesauro religionis Christianæ, titu.de hære.oum.7.cum sequentibus. & in directorio Inquisitorum. q.4.p.3.hanc dicit commnnem Alcia.in rub.de offi.ordi.num.19. & Iacob. Septi.in institu. Catho.c.34.nu. 6.contra Archi.in.d.ca. ne aliqui,qui communiter ab omnibus fere modo citatis reprehenditur: & cum sit Inquisitor delegatus, vt dictum est, vices suas plenariè poterit committere tex.in dict.c.ne aliqui.c.super quæstionum de offi. delega. l.à iudice. C. de iudi.habetur in directorio Inquisitorum. part.3.quæst.14.&.15.& si Inquisitoribus opus fuerit, ipsi possunt auxilium iudicis secularis in punitione hæreticorum implorare.c.excommunicamus.2.in fine de hære.cap.vt officium.§.compescendi.eodem tit. lib.6. in quo text. ioqnir Archi.quòd iudex delegatus non potest pro executione sentẽtiæ, vel pro alia quauis causa

causa iudicis secularis auxiliũ implorare: & statim addit, quod in d. §. compescendi speciale est in iudice delegato ad punitionẽ hæresim: quæ opinio Archi, falsa omnino est: nam quilibet iudex delegatus, vti potest hoc auxilio brachij secularis. c. dilecto, de sentẽ. excommuni. tenent Domi. & Francus in d. §. compescendi. Feli. in d. c. dilecta. num. 2. de maiori, & obedientia. Ioan. Andre. Abb. & Decius, & communiter alij, in. c. significasti. de offi. delega. Pala. Rub. in c. per vestras. nota. 2. §. sed est pulchra dubitatio. nu. 17. de dona. inter virũ & vxo. hanc fatetur esse communẽ opinionem contra Archi. Couarru. in quæstion. practi. c. 10. in prin. & ita in his duobus opinionibus deceptus fuit Archi. & maxima cũ ratione. ab omnibus reprehenditur.

SINGVLARE XCVIII.

SVMMARIVM.

1 *Publici pœnitentes, an sint conueniendi corã Inquisitoribus.*
2 *Miserabiles personæ sunt sub protectione ecclesiæ.*
3 *Intellectus ad tex. in c. aliud. 11. q. 1.*
4 *Inquisitores cognoscunt contra contrahentem secundum matrimonium, viuente prima vxore.*
5 *Item contra professum qui de facto matrimonium contraxit.*
6 *Item procedunt contra Lamias.*
7 *Item contra non recipientem sacram communionem quolibet anno.*
8 *Item contra dicentem fornicationem nõ esse peccatum.*
9 *Item an possint procedere cõtra blasphemos.*
10 *Iten an contra superstitiosos.*
11 *Item contra vsurarios ad vsurarum tantũ restitutionem.*

1 Nquisitores fauore fidei, sunt iudices cõpetẽtes omniũ causarum ciuiliũ & criminalium, illorum qui ecclesiæ sunt reconciliati, & habitum gestant publicè pœnitentium; qui vulgariter, sam benitados vocantur: quippe qui sub iurisdictione Inquisitorum sunt, nullosque iudices seculares, vel ecclesiasticos in omnibus causis habent, tex. est sing. in c. aliud. 11. q. 1. & in c. aliud. de pœni. d. 1. vbi Leo Papa statuit in dictis iuribus, dicẽs: si quis pœnitens causam habeat, quam negligere fortè non debeat, melius est illi, vt expectet ecclesiasticum, quàm forense iudicium: & statim ibidem Gratianus subiũgit, hoc esse generaliter intelligendom, tam in ciuilibus causis, quàm in criminalibus. Ita affirmant glo. & interpretes ibi. & Hosti. in summa de foro compe. §. ex præmissis patet. nume. 11. Spe. titu. de compe. iudi. addi. §. 1. versi. 17. Calde. consi. 7. titu. de iudi. Anto. in c. 2. de foro compẽ. colum. 2. & ibi. Barba. num. 61. Alcia. in praxi vtriusque iuris. tit. de cõpe. iudi. addi. versic. 16. repertorium Inquisitorum in verbo, pœnitẽtiam pecuniariam: quæ conclosio ampliãda est, siue pœnitens sit actor, siue reus. glo. in verbo, ecclesiasticum. in d. ca. aliud tenent Docto. modo citati. Et in hoc casu cessat iuris regula, quòd actor sequitur forum rei, vnde dicit Inno. in c. significantibus, de offi. delega. quod pœnitentes, & aliæ miserabiles personæ, sunt sub protectione ecclesiæ, & super iuribus suis possunt adire iudicem ecclesiasticũ, sicut causæ pauperum, & pupillorũ, & vidua-
2 rũ, ac miserabilium personarum, ad examen ecclesiæ pertinent. c. licèt. c. defensionis. 87. d. c. si quis de potentibus.

bus. 24. q. 3. c. super quibusdam, in fi-
ne, de verbo. significa. sed contrariã
sententiam tenuit Abb. in c. 2. num.
9. de foro compe. & ibi Areti. col. 2. &
Maria. Soci. in c. 1. vers. decima decla
ratio nu. 13. de foro compe. Couarru
uias. in quæstio. practi. c. 34. nu. 13. &
Iacob. Sept. in institu. Catho. cap. 46.
num. 17. qui nituntur respondere ad
3 tex. in d. c. aliud. dicentes illum text.
procedere de consilio tantum, aut in
causis mixti fori: quòd in his pœnitẽ-
tes potius iudicem ecclesiasticum,
quàm secularem adeãt, vel quòd præ
dictus text. loquatur de talibus pœni
tentibus, qui aliquem profitebantur
ordinem, vel religionem quandam
publicæ pœnitentiæ: qui sunt sub iu-
risdictione ecclesiastica: de quibus lo
quitur. c. de his. & c. sequens. 33. q. 2.
& quòd non loquitur de reconciliа-
tis, vel de gerentibus publicum habi
tum pœnitentium, ne eorum delicta
priuilegium tribuant, aut exemptio-
nem. ca. intelligimus. de iudi. c. legi-
mus. 16. q. 1. l. relegatorum. §. fi. in fi-
ne. ff. de interdictis & Relega. l. siue
hæreditaria. ff. de nego. gestis, sed si
inter se pœnitentes leuiter rixati fue
runt, dum sunt in perpetuis, vel tem-
poralibus carceribus, vel propter ha-
bitum pœnitentiæ, vnus in alterum
conuitia dixerit: ita Iacob. Sep. in in-
stitu. Catho. c. 46. num. 20. allegando.
c. accusat⁹. §. fi. de hære. lib. 6. & quòd
vltra hos, vel similes casus Inquisito-
res non sunt iudices competentes: &
re vera hæc opinio mihi placet.

¶Item Inquisitores possunt pro-
cedere, inquirere, & punire eos, qui
aliquam ex. 80. sectis reprobatis in. c.
quidam autem hæretici sunt. 24. quę
stio. 3. sequuntur.

4 Item contra contrahentem secũ-
dum matrimonium, viuente prima
vxore, quia male videtur sentire de
sacramentis ecclesiæ. Domi. & Fran-
cus in. c. accusatus. §. sané. de hære. li-
bro. 6. & Bald. in. l. 3. C. de summa Tri
nita. & fide Catholica. & ibi Paul⁹ de
Castro. Franciscus Squillacen. de fi-
de Catho. ca. 15. Alphonsus Castren.
lib. 1. de iusta hæreticorum puni. c. 1.
Pala. Rub. in. c. per vestras. §. 17. num.
25. fol. 67. de dona. inter vir. & vxo.

5 ¶Item contra eum qui cum esset
professus egressus est de monasterio
& de facto accepit vxorem. Bald. in
l. nemo. C. de summa Trinita. & fide
Catho. Abb. in. c. de homine. de cele-
bra. Missa. Ludo. Carrerius de hære.
§. circa. nu. 60. Pala. Rub. vbi supra. nu
26. Iacobus Septim. in institu. Catho.
cap. 40. num. 2.

6 ¶Item Inquisitores possunt proce
dere contra Lamias. Iacob. Sep. in in-
stitu. Catho. c. 37. in fine.

7 ¶Item contra eum qui non reci-
pit sacram communionem quolibet
anno. Feli. in rub. de hære. idem in. c.
ad abolendam. de hære. allegãdo Ol-
dra. consi. 20. Ludo. Carre. de hære. §.
circa. nu. 37.

¶Item contra clericũ in sacris con
stitutum matrimonium contrahen-
tem. Pala. Rub. in. d. ca. per vestras. §.
18. num. 26. fol. 67. col. 4 & Iacob. Se-
pti. in. d. c. 40.

¶Item contra frangentes imagi
nes ecclesiæ vilipendẽdo. Fran. Squil
lacen. de fide Catho. c. 50.

¶Item contra affirmantem, forni-
cationem non esse peccatũ, & vsum
diuinandi non esse prohibitum. Cle.
ad nostram. de hære. Squilla. vbi su-
pra. cap. 18.

9 ¶Item contra blasphemos, quan-
do blasphemia sapit manifestam hæ-
resim: non solùm in Deum, sed etiam
in sanctos: quia pars corporis ipsius
sunt, vt dicit Fran. Squillacen. de fi-
de Catholi. ca. 16. in fine. allegando. l.
quisquis.

quisquis. C. ad l. Iuliã. maiest. latissimè Iacobus Septima. in institu. catholi. cap. 8. & optimè Nicolaus Boetios decisione. 110. nume. 2. & 3. Bernar. de Luco, in practi. crimi. ca. 105. Castro. de iusta hære. puni. lib. 1. cap. 11. veruntamen fuit petitum in curijs de Madrid. capit. 26. anno. 1534. Quod contra blasphemos Inquisitores non procedant.

10 ¶ Item an cognitio omnium supersti tionum ad inquisitores pertineat latè docentes per tex. ibi in. c. accusatus. §. sane de hęre. lib. 6. & Iacob. Septi. in institu. catho. c. 61. num. 3.

11 ¶ Item contra vsurarios ad restitutionem vsurarum, non tamen eos possunt punire inquisitores. Bald. in. ca. 1. §. ad hæc de pace iuramento firma. Ioan. Monachus in. c. accusatus. de hære. lib. 6. Feli. in. c. excommunicatus. 1. eod. titu. Ludo. Carre. de hære. §. versa autem vice. num. 5.

SINGVLARE. XCIX.

INquisitores fidei in ordinandis & proferendis sententijs debent vocare assessores viros probos atque peritos, religiosos ac theologos, ac iuris peritos: quia de re grauissima iudiciũ ferendum est. capi. vt commissi. §. ad uocandi. de hęre. lib. 6. Albertinus in c. 1. q. 10. eod. tit. & lib. & habetur in 4. instructione Toletana. c. 14. iuxta illud Prouerbiorum. c. 11. & 24. erit salus. vbi multa consilia: & ca. 13. qui agunt omnia cum consilio reguntur sapientia: & rursus. cap. 15. dissipentur cogitationes vbi non est consilium, vbi plures sunt consiliarij confirmatur, & integrum est iudicium quòd plurimorum sententijs confirmatur c. prudentiam. de offi. delega. & quòd à pluribus quęritur sapientibus facilius inuenitur. c. de quibus. 20. dis. & per ampliores homines perfectissimè veritas reuelatur. l. si. C. de fidei commissis. l. hæredes palã. §. 1. ff. de testa. & Inquisitores non tenentur de necessitate sequi consilium dictorum peritorum, ne inconuenientes sequatur, quòd eorum consilium potentius esset quàm consilium Inquisitorum: sed tantum de honestate: ne cõsilium peritorum videatur esse frustratorium: ita concludit Iacobus Septi. in institu. catho. cap. 41. nu. 12. & hoc in causis fidei tantum: in alijs verò huiusmodi peritorum consiliũ necessariũ nõ est. l. nemo. C. de sent. & interlo. omni. iudi. l. certi iuris est. in fine. C. de iudi.

SINGVLARE. C.

INquisitores non possunt recusari tanquam suspecti. Archi. & Domi. in. c. quia plerunque de offi. ordina. lib. 6. Frãc. de Ripa. in tractatu de peste. lib. 3. nu. 140. quod aliter in alijs iudicibus & causis. ca. suspitionis. de offi. dele. cap. postremo. cap. cum speciali. de appell. l. cũ apertissime. C. de iudi.

SINGVLARE. CI.

INquisitores fauore fidei possunt cognoscere de quibuscunque causis criminalibus omnium familiariũ & officialium hæreticæ prauitatis, vt in quarta instructione Toletana. ca. 5. nec id mirum est, nam rector hospitalis etiam si sit laicus est de foro ecclesiæ. Bart. & Ange. in. l. quod constitutum. ff. de mili. testa. sequitur Felin. in. cap. 2. num. 8. de foro compe. vbi Abb. num. 11. hoc latius differit, & familia clericorum gaudet priuilegio fori. ca. indicatum. 89. d. gloss. sing. in. c. clericum. pri. 11. q. 1. & de familia episcopi indubitatũ est. c. fin.

de offi. Archi. dixit commune Abb. in. c. 2. nu. 6. de foro compe. Nam priuilegium concessum personæ extenditur ad eius familiares & domesticos autem habita. in prin. C. ne filius pro patre. l. 2. §. 1. ff. de offi. & habi. & licet de priui. lib. 6. gl. in. l. restituendæ. C. de aduoca. diuer. iudicum. gl. & Bald. in. l. 2. C. de epi. & cleri. glo. in. l. ad personas egregias. ff. de iureiurando. est notanda distinctio Bald. in. l. 1. C. de vxo. mili. sing. l. 51. titul. 6. p. 1. vnde sing. dixit Oldra. consi. 11. nu. 2. allegando. d. l. 1. C. vxo. mili. quòd priuilegium de non soluendis decimis concessum hospitali, includit bona ministrorum seruientium hospitali sine quibus commodè regi non poterit, quod consilium refert & sequitur Feli. in cap. 2. num. 2. de foro. comp.

SINGVLARE CIL.

INanimata res vel animata, dummodo sit irrationalis non punitur. c. illud. c. aliquos. 15. q. 1. d. l. illud. §. 1. ff. de iniurijs. l. verum. ff. de furtis. Sed ob tanti criminis atrocitatem, locus in quo hæreticus de facto fuit sepultus, vsq; adeo inficionatur, vt talis locus omni tempore perpetua careat sepultura. c. 2. vbi. gl. in verb. locus, & docetes de hære. lib. 6. alius casus habetur in. ca. in quibusdam. in fine de pœnis. alius in. c. si in fine. eod. titu. li. 6. alius in. c. vbi periculū. §. præterea versi. ciuitas. de electio. lib. 6. alius in. c. ita nos. 25. q. 2. alius in cap. mulier. 15. q. 1. vbi animal brutum propter illud horrendum crimen furca suspenditur: quem tex. dixit sing. Ias. in. l. 2. nu. 2. post Roma. ibi. C. qui testa. facc. poss. idem Roma. in. l. si veto. §. de viro. Falle. 17. ff. solu. matri. idem Ias. in. l. imperium. num. 24. ff. de iurisd. omni. iudi. & in. l. furiosum. nu. 10. C. qui testa. facc. poss. Io. de Imo. in. l. de functo. in prin. ff. de publi. iudi. Guido Papæ. decisione. 238. incip. si animal brutum. Anto. Corse. sing. in esp. pœna aliqui diuiditur. Gundiss. de Villa de hære. quæ. 22. nu. 5. Hippo. in. l. 1. num. 60. ff. de sicarijs. & practi. crimi. §. diligenter. num. 67.

SINGVLARE CII.

IOcose dictum aut factum pœnam non meretur. l. 1. §. diuus Adrianus ff. de sicarijs. l. obligationum substātia, in fine. ff. de actio. & obliga. l. furiosi. ff. ad. l. Iuliā. maiest. l. sicut semel. C. de lib. caus. ca. 1. de senten. excommunicationis. l. 7. tit. 16. ahas. tit. 17. li. 4. fori. ll. nā quidquid agant homines intentio iudicat omnes. l. verū. & l. qui iniuriæ. ff. de furtis. c. lator de homicica. cum voluntate. de sent. excom. per supra dicta inquit Pau. Castren. in. l. & si seuerior. C. ex quibus cau. infa. irro. quòd quēdam defendit à pœna mortis qui ludendo proiecit lapidem, & aliquem occidit. idem Pau. Castren. & Baldus. in. l. nemo deinceps. C. de epis. audien. & Cepola. cautela. 12. §. 13. dicens plures se à morte liberasse: & idem si vult aliquis occidere Titiū, & casu occidit Seiū: vt tradit eleganter Nicola. Boërius Decisione. 83. incip. & videtur per totam illā decisionē, & decisione. 84. & Hippo. in. l. de minore. n. 35. ff. de quæstio. & in cōsi. 128. incip. plura profecto. nu. 22. vnde elegāter cōsuluit Maria. Soci. consi. 16. incip. circa prædictam cōsultationē, quòd si iuuenis ludens cū alio iuuene ad iaciēdum ferrum, qui ludus, al herron, Hispano nomine vocatur: atque illud iaciendo occidat aliquem sine aliquo dolo, quòd non debet puniri aliqua pœna ordinaria

naria neque extra ordinaria: sequitur Hippo. in.l.1.nu.101.ff.de sicarijs, & melius consi. 91. incip. intellecto casu.nu.16.præsertim si ludentes erant nimis amici, vel affines, vel consanguinei, neque aliqua inimicia inter eos aliquo tempore fuit orta, ex quibus & ex natura ludi, propositum, & voluntas colligitur: nam rei qualitas, agentis intentionem demonstrat: & ex qualitate dispositionis colligitur species intentionis. l. nō codicillum. C. de testa. l. si extraneus hæres. ff. de acqui. hære. ¶ Sed speciale est, quòd si aliquis iocose dicat aliquid contra fidem catholicam, est ab Inquisitoribus fidei puniendus: quia non licet cum Deo aut sanctis, seu rebus diuinis iocari. Ita Cardi. in Clem. 1. §. nos igitur in fine de summa Trinita. & fide catho. dicens: quòd si aliquis dixerit, si nō habeo vxorē in hoc mundo, habebo in alio: & iocose dicat, quòd talis ab inquisitoribus puniendus est: idem in Cle. vnica. §. de vsuris. Bald. in. l. 1. nume. 45. C. qui accusa. non poss. Ioan. Nicola. de here. nota. 28. Fran. Squillacen de fide catho. ca. 19. in fine: veruntamen talis non vt hæreticus est condemnandus, nisi in dicto persistat: sed ei possunt inquisitores ponere pœnam pecuniariam pauperibus vel alijs pijs locis dandā. Gundiss. de Villa. de hære. quæst. 11. nu. 7. & quæst. 8. nume. 6. Pala. Rub. in allegat. hæresis. §. 4. in fine. Ludo. Carre. de hære. §. versa autem vice. nu. 7. de eo qui iocose dixit se habitu rum vxorem in alio sæculo. Iaco. Septi. in institu. catho. cap. 25. num. 15. Ludus enim noxius in culpa est. l. nā ludus. ff. ad. l. Aquiliam. cape. de præsumptio. & omne maleficium mala intentione præsumitur esse factum: l. si ex plagijs. §. fin. ff. ad. l. Aquili. l. si quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis. l. si non conuitij. C. de iniurijs: & in d. c. 1. de præsumptio.

SINGVLARE CIIII.

IVdæi seu hæretici & omnes qui ex eorum genere descendunt excluduntur, & meritò, ab omnibus officijs sanctæ Inquisitionis, & à monasterijs quorundam monachorū, præcipuè ordinis diui Hieronymi: & in Hispania à quibusdam fraternitatibus, & à quibusdam capitulis ecclesiarum, vt proximis diebus sanctè ac iustè in Ecclesia Toletana statutum fuit, à reuerendissimo atque doctissimo Cardinali domino Ioanne Siliceo, Archiepiscopo dignissimo Toletano, diuini cultus, ac sacræ religionis studiosissimo, cuius edicti & statuti verba sequentia sunt. A functionibus publicis, dignitatibus, præbendis, magistratibus que cæteris ecclesiæ nostræ ecclesiæ Toletanæ, reliquarūque nobis subiectarum diœcesium, eos perpetuo excludimus, repellimus & arcemus, qui vel ex genere Iodæorū vel Israelitarū, vel Ismaelitarum, aut reliquiarū seminis Abrahæ sunt aut conuicti fuerint descēdisse, etiā quātūuis pij, quantumuis probi & sancti, quantumuis sint in Christo Iesu, nostræq; fidei articulis rectè sapiētes, siue ab vno siue à decē siue à viginti siue à cētū annis, & eo amplius ipsi, simulq; illorū progenitores (potissimè qui quartā generationē non deprehēdūtur excessisse) probarint in Christianismo, ac Christi Iesu fide religiose ac laudabiliter vixisse: & si ex ista vel quacunq; seminis Abrahæ gente, quispiā siue per industriā, siue per certam scientiam, siue per ignorantiam, tunc fortasse inuincibilem ad prædictas vel alias nostræ ecclesiæ Toletanæ communes functiones

reliqnosq; rei nostræ publicæ magistratus assumpti fuerint & admissi ꝓ genitorum & proauorũ, & ab auorũ & atauorũ, cæterorũq; progenitorũ dedu ctis, & certis aliquot generationũ lineis etiã à ducentis vel trecẽtis, annis, vel eo amplius ex supradicto Iudæorũ vel Israelitarũ aut altero Ismaelitarum genere: qninimo & reliquijs Abrahæ conuincãtur descẽdisse: talibus functionibus & officijs illorũ administrationibus priuẽtur, spolientur, & velut infames ac detestabiles pesonæ, omni indignę ac incapaces mnnere habeantur. Omnia hæc sunt prædicti staruti, & edicti verba formalia. aduersus quod statutum & edictũ Toletanũ, lõgã apologiam ac magnũ volumẽ scripsit frater Henricus Mautoi Franciscanus theologus Parisiensis, cuius libri titulus est, Apologia pro Iudæis Christianis, & his qui ex reliquijs sunt patriarcharum, piè ac sanctè de Christo Iesu & fide catholica sentientibus, aduersus archiepiscopum Toletanũ, & eius asseclas. Quæ sanè apologia meo iudicio plus audaciæ & temeritatis quàm eruditionis habet, præcipuè in prima parte. c. 2. fo. 12. vbi exclamat contra prędictũ edictum dicens. O execrabiles: o nephandissimas & detestabiles leges, o impijssimas & nequissimas, & iniustissimas sanctiones: iã enim hoc statuto profanatum est Dei viuentis templum, & sacerdotium sublatum, & corruptum est quidquid erat religionis, quod vitæ, quod legis, quod morum, quod fidei, quod virtutis, quod disciplinæ, id vestrum statutum simul perdidit & confudit. Suspicor auctorem præfatum Iudæũ extitisse, vel maximis Iudæorum precibus vel pecunijs apologiam & volumẽ illud scripsisse: fateor tamẽ qnòd Iudæus factus Christianus est capax beneficij ecclesiastici, etiã in ecclesia cathedrali, tex. est sing. in. c. eã te in fine de rescrip. ibi. pro eo verò quòd Iudęus extiterit ipsum de dignari nõ debes, nã de Iudęis conuersis ecclesia fuit fundata, tex. in. c. in nouo testamento. 21. dis. in. c. recurrat nũc animus noster ad Abrahã. 32. quæ. 4. vt de beato Ambrosio legitur in. ca. statuimus: & in. c. episcop. 61. dist. quòd antequàm esset baptizatus in Archiepiscopũ Mediolanẽsem fuit electus: & plures alij nouiter ad fidẽ conuersi ad episcopatuũ regimina fuerũt electi: prout copiosissimè refert fratet Henricus in prima parte suæ Apologiæ aduersus statutũ Toletanũ. c. 6. dicens quòd ex Iudæa natus est Dominus, vt inquit Paulus ad Hebræos. capi. 7. & Ioannes in Euangelio. capit. 4. inquit: Salus ex Iudæis est, proximè dictis videtur aduersari, quod scripsit diuus Paulus in prima Epistola ad Timotheum. capit. 3. dicens. non oportere episcopnm esse neophitum, ne fortè in superbiã elatus in iudicium incidat & in laqueum diaboli: quòd ille qui heri erat catechumenus, hodie nõ sedeat vt episcopus in altiori loco in ecclesia: momentaneus namque sacerdos nescit humilitatem seruare: ac ille dicitut neophitus qni nouiter ad fidem & religionem est conuersus quasi noua planta: vt. in. c. 1. & 2. 48. d. sed tempore Pau. oẽs Christiani erãt neophiti, ob id quòd omnes nouiter erãt ad fidẽ cõuersi: qnos ergo Paulus vocat neophitos, vel quos vult vt in ep̃os eligi.

Reuerendissimus Aluarus de Moscoso episcopus Zamorensis, diuinarum atque humanarum rerum doctissimus, magnaq; cõmẽdatione dignissimus prædictam diui Pauli authoritatem sæpennmero solitus erat interpretari, me præsente, atq; eius pro

uisore

nisore & Vicario generali, tam in episcopatu Pampilonensi, quàm Zamorensi existente: quòd intentio Pauli fuit, quòd non sit neophitus: non religione, nam omnes erant religione & conuersione neophiti. Sed quòd non sit neophitus moribus & non religione: & est optimus & singularis intellectus ad dictam authoritatem Pauli: vel aliter dicere possumus de diuo Ambrosio, & alijs qui nondum baptizati in episcopos fuerunt electi, quòd propriè loquendo non fuerunt electi: sed postulati ex eo quòd nouiter fuerunt ad fidem conuersi, cum postulatio sit gratiæ petitio, & innitatur gratiæ, vt in cap. bonę. in prin. & in cap. postulationem: de postulatione prælatorum. Sed causa potissima inter alias, quòd de nouo ad fidem conuersi, à præbendis, & dignitatibus, & collegijs repelluntur, ea est quia ipsi suapte natura sunt nimis seditiosi & elati, & Christianis antiquis nimis infesti. tex. in cap. cum sit nimis absurdum: de Iudæis ibi. quoniam sub tali prætextu, Christianis plurimum sunt infesti, & cap. constituit sanctum consi. 17. q. 4. Ibi, sub hac occasione Christianis iniuriam faciunt, & propter alias causas inferius explicandas, similiter excluduntur à collegio Pinciano sanctæ Crucis: & à quatuor collegijs satis egregijs & insignibus Salmanticēsibus, præsertim ab hoc meo celeberrimo collegio diui Iacobi Zebedęi, cuius habitum ipse indignus nunc gero, in quo expressa constitutione cautum est in c. 2. Tom. 2. ibi collegæ nō descēdāt per aliquā lineā ab his qui pro hæresi fuerunt condēnati, vel reconciliati, publicè vel occultè, sed sint Christiani antiqui. Christianos antiquos intelligimus eos quorū parētes, seu patres aui, ataui, & maiores semper & omni tēpore habiti fuerunt pro Christianis antiquis, itaque nullo modo descendant ex genere Iudæorum vel Maurorum, &c. Ita ad vnguem maxima cum ratione in hoc insigni collegio obseruatur, in quo omni tempore collegę literis & moribus & genere insignes fuerunt, & hodie sunt in eo residentes, magister sacræ theologiæ Gundissaluus Solorzano rector, & licentiatus dominus Sebastianus de Ribera, & licentiatus Ramirez, magister Ioan. Alfonsus, doctor Andreas Lopez. licentiatus Cabrio Salido, licentiatus Chaues, licentiatus Henao, licentiatus Morales, licentiatus Acentuno, licentiatus Hieronymus de Roda, & licentiatus Antonius de Paz, omnes collegæ, & ego inter prædictos indignus & in omnibus minor: iure que optimo statutum est, vt ab omnibus prædictis, descendentes ex genere Iudęorum, vel hæreticorum excludantur, iuxta concilium Toletanum in capit. constituit. 17. q. 4. vbi inquit, tex. constituit sanctum concilium, vt iudæi aut hi qui ex Iudæis sunt officia publica nullatenus apperant, quia sub hac occasione Christianis iniuriam faciant. cap. nulla officia. 54. dist. l. fi. C. de Iudæis auten. gazaros. C. de hære. l. 4. titu. 26. p. 7. idque iustè fieri posse affirmat Caietanus in opusculis Tom. 2. quæstio. 7. & licentiatus de Otalora Regius consiliarius Pincianus, in tracta. de nobilitate. 2. p. 3. partis principalis. c. 7. num. 26. & Iacob. Septi. in institu. catho. capi. 46. in fine, contra Montaluum in l. 2. titulo. 3. lib. 4. fori. ll. dicentem esse hæreticū qui hanc differentiam assignat inter Christianos nouos & antiquos: nam eius argumenta locum habent, in his quæ ad salutem, fidē, & religio-

 nem

nem pertinent, quòd Deus non est acceptor personarum. c. nouit. de Iudi. quia communiter suaptè natura christiani noui seditiosi sunt ac nimis inquieti, & passim Christianos antiquos opprimere nituntur, vt dicit. d. cap. constitnit & ca. cum sit. de Iudæis, & nomen Christiani antiqui eis est nimis infestum: & quia sæpe solet filius similis esse patri, & sequitur leuiter filia matris iter. l. fi. C. de impub. & alijs substi. gl. in. l. quòd si nolit. §. qui mancipia. ff. de edilitio. edicto. gl. in verb. progenitores, in. c. venerabilem. de electio. optimè. gl. in verb. merum, in cap. si quis cum militibus. 6. q. 1. iuxta illud Mantuani. Qui viret in folijs venit à radicibus humor, Et patrum in natos abeunt cum semine mores. Et inquit tex in. cap. Cenomanensem. 56. dist. quòd paterna flagitia hæreditaria successione descendunt. Ideo ab his eorumque descendentibus omnibus, consulo tanquàm à contagiosa peste cauendum: & dicuntur christiani antiqui, quorum parentes seu maiores ante ducentos annos ad fidem catholicam fuerunt conuersi: vt affirmat Iaco. Septima. in institu. catho. cap. 46. in fine: vel quando parentes, vel maiores publicè & occultè omni tempore habiti fuerunt pro Christianis antiquis: & aliqua nunc non est notitia de conuersione maiorum, licet ad hoc obijci potest de historijs regum & procerum.

SINGVLARE CV.

IVdæi seu hæretici doctoratus gradus sunt incapaces. l. fi. C. de Iudæis, vbi Bar. inquit quòd per illam legem quidam Iudæus in illo anno volebat doctorari, & non potuit gradum doctoratus assumere: idem Bar. in prima constitu. C. de nouo codi. faciен. nu. 12. & in. l. generaliter. §. fi. ff. de decurio. & in. l. omnes. C. eod. tit. lib. 10. vbi affirmat se ita respondisse duobus Iudæis in medicina doctoribus. Host. in summa de Iudæis. nu. 5. Ancarra. in cle. 2. de magist. Abb. in. cap. cum sit imprin. de Iudæ. & in c. proposuisti in fine de proba. & in. c. iudex. nu. 4. de testi. latè Ias. in rub. ff. de iustitia & iure. nu. 4. Feli. in. c. 1. nu. 4. de Iudæis. & licet aliqua iura ex supra dictis loquatur in Iudæo, idemq; in hæretico dicendū est: quia maior prohibitio est in hæretico, quàm in Iudęo. Ita dicit glo. 1. in. c. pagani. 2. quę 7. Feli. in. c. Iudæi. nu. 6. de testi. nam Iudæi non sunt capaces alicuius dignitatis. cap. 2. §. hæretici. ca. statutum in. 2. de hære. lib. 6. l. fin. C. de Iudęis, & gradus doctoratus est dignitas. cap. quanto de magistris. l. prouideudum in prin. C. de postu. Bart. in. d. l. omnes. Alex. consi. 94. consideratis his post prin. vol. 1. & plures alij relati à Feli. in. d. cap. quanto. in prin. præsertim si viginti annos aliquis doctor publicè legerit, qui propter hoc efficitur dux & comes. l. vnica. vbi. glo. Bart. & doctores. C. de profe. qui in vrbe Constan. lib. 12. quam ad hoc allegat Bart. in. l. ex eo tempore. num. 4. ff. de testa. in. l. 1. & Ange. in proœ. institu. Ias. in. l. 2. nu. 11. ff. de offi. eius, cui mandata est iuris. Abb. in. cap. clerici. num. 3. de iud. & in cap. capellanus in prin. de ferijs: & Patis de puteo in tracta. de re mili. in prin. libr. 6. in prin. numer. 37. Andre. Sicu. in. l. fi. in fine de offi. delega. Fel. in rub. de magistris. Ale. cōsi. 32. visa concessione. nu. 5. vol. 5.

SINGVLARE CVI.

IVdex ordinarius, ætatis. 25. annorum, & delegatus. 20. annorū esse debet.

debet.l. quidam consulebant. ff. de re iudi.l. cum pretor. ff. de iudi. c. cum vigesimum. de offi. deleg. l. 5. titu. 4. p. 3. l. 4. titu. 15. lib. 5. alias. 2. ordi. quia ante hanc ætatem fragile & infirmũ est hominis consilium, & multis captionibus suppositum vt inquit Vlpianus in.l. 1. ff. de mino. & in iudicibus est nimis necessaria rerum peritia.l. 1. §. sed cum sit necessaria. C. de vete. iure. enucle. §. quæ omnia insti. de satisda. quæ est vera rerum magistra.l. 2. C. vt in poss. lega. capit. secundo, de conce. præbe. lib. 6. capit. quam sit. de electio. eod. lib. cap. statutum in prin. de rescrip. lib. 6. & ita in bonis iudicibus esse debet solertia iustitiæ, & morum probitas & rerũ, & artis peritia. l. 1. ff. de decre. ab ordi. facien. l. proximos. C. de proxi. sacr. scriniorũ. li. 12. vnde dicit Plato. lib. 9. de republica. iudicare oportet, peritia, prudentia, ratione, ac rerum experientia. & l. 3. tit. 4. p. 3. quòd bonus iudex debet esse omnibus idem, & nemini complacere contra veritatem & iustitiam. c. qualiter & quando. in. 2. vbi Alb. nu. 8. de accusa. & sit iudex inexorabilis, & cum omnibus vna eademque voce loquatur, vt inquit Cicero. libr. 2. officiorum, & multa notatu digna in hoc collegit Lucas. de pœna. in. l. fi. C. de tabula. lib. 10. & omnino seruetur illud in lege diuina scriptum, ita iudicabis magnũ sicut paruum, neque est acceptio personarum habenda, vt in Deuteronomi. c. 1. & in. c. nouit. de iudi. & in. c. fina. 3. q. 9. l. hos accusare in fine. ff. de accus. & illud Ciceronis. lib. 1. offici. hi qui reipu. præsunt legũ similes esse debent, quo ad puniendum: non iracundia, sed æquitate mouentur: vnde tex. in. c. odio habentur peccata & non homines. 86. d. in hoc passim literari & periti iudices à tramite iustitiæ solent deuiare amicorum suorum petitionibus: aduersus quos clamat Cicero. lib. 3. officiorũ. quòd iudex non debet propter amicos à via recta discedere, nam vera amicitia causa boni & non mali est: Nam amor & odium separant homines à rectitudine. c. ca. quatuor modis. 11. q. 3. quòd quatuor modis humanum iudicium peruertitur, odio, & amore, timore; & auaritia tex. in ca. quotiens. de rest. & sing. in cap. 1. de sent. & re iudi. vbi gloss. in vtroque loco. referunt versicula illa vulgata. Quatuor ista, timor, odiũ, dilectio, census. Sæpe solent rectos hominis peruertere sensus. Et qualiter boni, & recti iudices esse debent pulchrè habetur in Exodo. c. 18. vbi à mane vsque ad vesperam iudicabat Moyses populum, & eius socer nomine Ietro, ei dixit. Vltra vires tuas est negotium, prouide de omni plebe viros prudentes & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam & cõstitue ex eis tribunos, centuriones & decanos, qui iudicent populum omni tempore: maiora autem, vt onus diuidatur, referant ad te: & de iure regni propter supradicta requiritur, vt aliquis sit iudex studuisse per decenniũ in studio generali, vt in pragmatica facta Barchinonæ fol. 82. in modico tẽpore non potest quis multum addiscere. c quia multa. 48. d. c. tam ex literis: vbi gl. de in integ. resti. tempore, indigemus vt maturè aliquid agam⁹. c. põderet. 50. d. & ætate & studio maior, sapiẽtior, & prudẽtior præsumitur l. fi. ff. de fide instr. c. ꝗ quibus. 20. d. ca. fi. 84. d. & inquit tex. in. c. sciẽdũ. 36. q. 3. quod dæmones sunt sapientes propter longitudinem vitæ, & longam rerum experientiam: vnde meritò inquit imperator his verbis in. l. ipsis rerũ experimẽtis cognouim⁹. C. vt in posse. leg. & in. §. pen. de inst. de satis.

ad rem igitur ad supradicta speciale est, quod iudices hæreticæ prauitatis quadragesimum annū attingere debent. Clem. nolentes in prin. de hære. c. Sanctimoniales. 20. quæst. 1. & in directorio Inquisitorum. par. 3. q. 2. & quæst. 16. vbi in d. quæst. 2. dicitur, quòd eadem ætas requiritur in eorum commissarijs. Tenuit expressè Feli. in. c. cum vigesimum annum. de offi. delega. & Ioannes de Selua. in tracta. de beneficio. in. 3. par. quæst. 5 nume. 41. Ludo. Carre. de hære. §. de cuius officio. in princ. Gūdissaluus de Villadiego, de hære. quæstio. 7. num. 12. Fran. Squillacen. de fide Catholi. cap. 35. Iacob. Sept. in institu. Catho ca. 34. num. 5. solet in hoc cum personis literatis genere, & virtutibus præclaris dispensari. Ob id iure optimo per quam magnifice Toletanæ Inquisitor, tecum in hoc dispensatum fuit: verùm refert Iacob. Sept. in loco modo citato, esse in hoc hodie breue Apostolicum, quòd sufficit annum. 30. attingere, quod hactenus non vidi: & est certè rationabile, quia iam in hac ætate scientia perfecta, & rerū experientia inuenitur: & tantum in Episcopo. 30. annorum ætas requiritur: vt in. c. cum in cunctis de electio. c. quicunque. 87. d. Auth. de sanctissimis Episcopis. §. cleros. col. 9. à fortiori, in Inquisitore sufficeret. 30. annorum ætas, &c.

SINGVLARE CVII.

SVMMARIVM.

1 *Iudex de qua re cognoscit, pronūciare debet.*
2 *Iudex secularis requisitus, sententias Inquisitorum tenetur exequi.*
3 *Communis opinio contra Bart. & sequa.*
4 *Crimen hæresis, est mere ecclesiasticum.*
5 *Ponitur casus in quo hæreticus ad iudicem secularem non est remittendus.*
6 *Inquisitores pro hæretico apud iudicem secularem efficaciter debent intercedere.*

1 Vdex de qua re cognoscit, de ea pronunciare debet & punire. l. de qua re. ff. de iudi. c. cum super. de cau. poss. & proprie. sed in crimine hæresis, videtur esse speciale quòd iudices seculares, quibus ab Inquisitoribus hæretici traditi sunt, eos pœna ignis debent punire: quanquam de illa causa nunquam cognouerunt. c. vt Inquisitionibus. §. prohibemus, vbi gl. & doctores. de hære. lib. 6. ex quo tex. Perusi. & alij notant quòd iudex secula-
2 ris requisitus ab Inquisitoribus super executione sententiæ latę contra hęreticos, tenetur non solum sententiā exequi, & hunc sententiæ stare, neq; potest processum petere, vel impugnare, vel de causa de nouo cognoscere, an iustè, vel iniustè hæreticus sit condemnatus: idem tenet Bald. in Authen. clericus, in fin. C. de Episcopis & cleri. Ange. in. l. diuus. nume. 1. ff. de custo. reorum, & in. l. 1. C. de exiben. reis. Sali. in. l. ea quidem. num. 19 C. de accusa. Anchar. in. c. 1. vbi Abb. num. 12. de offi. ordi. quod verisimū de iure esse putat Iasin. l. magistratibus, nume. 10. ff. de iurisd. omnium iudi. Pala. rub. in rep. c. per vestras. part. 2. §. 1. num. 22. fol. 81. col. 3. de donat. inter virum & vxo. Gundissalnus de Villadiego, de hære. quæst. 19. num. 6 & Ægidius Bossius in practi. crimi. titu. de foro competen num. 160. cum sequen. & in titul. de hære. nu. 10. Ludo. Carre. de hære. §. circa. nume. 9. hanc tandem dicit esse communem
3 opinionem. Iacobus Sept. in institu. Catho. c. 36. num. 3. nisi in casibus ab eo

eo ibi exceptis, contra Bart. contrarium tenentem, in dict. l. diuus. num. 3. & in. l. non dubium. ff. de custo. reorum. & in. l. magistratibus. num. 5. ff. de iurisdict. omnium iudi. quem ibi Paul. Castren. sequitur: & licet Anto. de Butrio in c. 1. de offi. ordi. dicat, quod communiter legistæ tenent opinionem Bar. tamen magis communiter Bart. in hoc reprehenditur ab omnibus retro citatis: & meritò quidem, quia contra eum est casus expressus
4 in. d. §. prohibemus: vbi de crimine hæresis tanquam merè ecclesiastico nullo modo directè, vel indirectè poterit iudex secularis agnoscere: & facit. c. tuam. de ordi. cogni. c. causam. in primo. c. lator. qui filij sunt legi. l. 56. in fine. & l. 58. tit. 6. part. 1. l. 2. titu. 26. pag. 7. quod hæreticus accusari & condemnari debet coram Episcopo, vel eius vicario, & non coram iudicibus secularibus. Præterea in hac executione iustitiæ facta contra hæreticos, iudex secularis inferior est ecclesiastico. c. princeps. c. administratores. 23. quæst. 5. & inferior debet tantum exequi & obedire, & non de causa cognoscere. c. inferior. de des. 21. distin. cum inferior de maio. & obediē.
5 sed non inficior, quod si quispiā dānatus ad mortē dicit aliquid hæreticū vt eo prætextu mors differatur, si talis antea de hæresi non erat suspectus remittendus non est ad Inquisitores vt affirmat Iacobus Sept. in instit. Catho. c. 36. in prin. quia talis dolus, vel fraus ei patrocinari non debent. l in fraudem. ff. de iure fis. capit. ex tenore de rescript. c. officij. de testa. sed videtur quod opinio Barr. supra posita, & sequacium aliquo modo iuuari potest, quia antiquitùs hæreticorum punitio ad principes seculares pertinebat: vt in Deuteronomio. c. 7. vbi mādatum fuit populo Israelitico, vt aras hæreticorum subuerteret, habetur in. c. si audieris. 23. quæst. 3. & Iosias ossa hæreticorum comburi fecit, vt in dict. Deuterono. c. 23. & legitur in 4. libro Regum. cap. 10. de illo rege Iehu, qui occidit sacerdotes colentes Baal, ex quibus videtur deduci seculares iudices esse competentes iudices circa hæreticorum punitionem:
6 & expressè cautum est in. l. quicunque. C. de hære. præterea, quòd quādo huiusmodi traditio fit ab Inquisitoribus, ipso facto hæretico efficaciter apud iudicem secularem intercedāt, ne potestas secularis talem hæreticū pœna sanguinis puniat, ne Inquisitores videantur sanguinis effusioni cōsentire. c. nouimus. ibi, pro eo debet ecclesia efficaciter intercedere, de verbo. signifi. c. reum. 17. q. 4. & ita videtur, quòd iudex sæcularis poterit de meritis causæ cognoscere: & opinio Bar. sustineri, quam nititur defendere Decius in dict. l. magistratibus. num. 12. sed in hoc Bar. à nullo defendi meretur: sed propter seditionē & perturbationem in suo regno, rex cōtra hæreticos poterit procedere, & à regno suo eijcere. Abb. in. c. cum terta de electio. quē ad hoc allegat Ægidius Bossius in practi. crimi. tit. de hære. nume. 13.

SINGVLARE CVIII.

Iudex ecclesiasticus, siue delegatus seu ordinarius cognoscens de aliqua causa ciuili, vel criminali Laicorum, cuius cognitio ad iudicem ecclesiasticum pertinet, non potest Laicos carcerare, neque suam sententiam ciuilem, vel criminalem propria authoritate exequi, sed iudicis secularis auxilium inuocare & implorare. c. 1. ca. quoniam de offi. ordi. vbi text. in. d. c. 1. disponit, quod Epi-

scopi habent liberam potestatem adulteris, & scelera inquirendi & iudicandi: & cum opus fuerit publicum inuocet auxilium. Datur ergo facultas iudici ecclesiastico, vt possit aliquando contra Laicos cognoscere, & vti mucrone spirituali, & inuocare auxilium brachij secularis, quo ad capturam & executionem faciendam: idem probat. c. cum Episcopus, de off. ord. lib. 6. c. dilecto, de senten. excomuni. lib. 6. cap. postulasti de homicid. 2. de maledi. c. vt officium. §. compescendi. per argumentum ab speciali, de hære. lib. 6. l. episcopale. C. de Episc. & cler. tenuit Oldra. consi. 86. incip. quæritur. Ioan. Andre. in d. c. cũ Episcopus. & in Spe. tit. de offi. ordi. post prin. Anchar. in reg. ea quæ. quæst. 11 de regu. iur. lib. 6. vbi hanc dicit esse communem opinionem: & in. d. ca. cũ Episcopus est decisio capellæ Tholo. 378. incip. item fuit quæsitum. Roma. sing. 703. incip. tu scis. notanda. l. regia. 7. titu 3. lib. 1. ordi. & lib. 4. tit. 1 lib. 3 ordi. Et in petitione facta in curijs Toletanis, in fine, anno. 1525. & in curijs de Madrid. 2. in ordine. anno 1534. optimè Pala. Rub. in ca. per vestras, part. 2. § 1. nume. 81. cum seque. fol. 81. colum. 2. de dona. inter vir. & vxor. latè Couarru. vbi concordat & declarat hanc communem opinionem in quæstionibus practi. c. 10. nu. 2. cum sequentibus: contrariam verò opinionem, quòd iudex ecclesiasticus poterit Laicos carcerare, & executionem in bonis eorum facere, tenuit Anania. in rub. de forti. & in ca. qualiter. in. 2. §. ad corrigendos. nu. de accusa. Feli. ponderando aliqua in ra in. d. c. cum sit generale. nu. 20. de foro compe. Domi. & Francus in. d. c. cum episcopus: & hæc vltima opinio in Hispania in omnibus fere episcoatibus est de vsu & consuetudine præscripta, quæ seruanda est, vt dicit Bal. an. c. significasti, de offi. ordi. & Pala. Rub. & Couarru. affirmant in locis modo citatis, sed non est de iure, sed tantum de consuetudine: sed de iure in crimine hæresis est, quòd iudices ecclesiastici possunt laicos pro crimine hæresis capere, & in compedibus ponere. c. excommunicamus in 2. in fine. de hæreti. c. vt cõmissi. eod. tit. li. 6. cle. 1. §. 1. eo. tit. li. 2. titul. 26. p. 7. Domi. in. c. cum episcopus de offi. ordi. li. 6. Franciscus Squillacen. de fide catho. c. 27. in prin. Oldra. consi. 86. optimè Couarru. in quæstio. practi. c. 10. nu. 2. & Ludo. Carrerius de hære. §. versa autem vice in prin.

SINGVLARE CIX.

Vdices si sũt duo vel plures habẽtes equalem iurisdictionem circa cognitionem alicuius delicti, si vnus ex eis deliquit, alter vel reliqui coniudicem delinquentem nõ possunt punire. Bartho. & Baldus. in. l. si. num. 3. ff. de rerum diuisio. Idem Bart. in. l. inter tutores. ff. de administra. tuto. Bal. in. l. cætera §. si duobus. ff. de lega. 1. & in. c. imperiũ. §. preterea de prohi. feu. alie. Pau. Castren. in. l. est receptum. ff. de iurisf. omnium iudi. contra Ange. ibi Abb. in. c. prudentiã, vbi Feli. nu. 4. hanc dicit esse communem opinionem de offi. delega. quia par in parem non habet imperium. l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebe. vbi si prætor fuit institutus & rogatus hæreditatem restituere, non per prætorem, vel consul per consulem æqualem iurisdictionem habentem potest compepelli, adire & restituere. l. nam magistratus. ff. de recepit. arbi. vbi magistratus

stratus superiorem vel æqualem in officio cogere non poterit adimplere arbitramentũ quod spōtè suscepit l.præcipimus.§.pe.C.de appella.c.in notuit,vbi glo.in verb.paren. de electio. glo. in verb.mandatum. c. studuisti de offi.lega.glo.in parte arguẽdus.in.d.cap.prudentiam.gl.in procem.decreta.in verb.resecatis.de clarat Bar.in.l. omnes populi. nu.22. ff. de iurisd. omnium iudi. vnde singul. dicebat Calde.in.c.1. de rapto. quòd etiam si Archiepiscopus delinquat in territorio seu diœcesi sui episcopi non efficitur subditus episcopi, neque per episcopum potest puniri. Sequitur Abb.in.cap. cum inferior de maio.& obedi Feli.in.ca. prudentiã, numer. 5. veruntamen si inquisitor hæreticæ prauitatis in aliquam hæresis speciem incurrat, episcopus potetit contra talem procedere & eũ punire, licet inquisitor habeat æqualem iurisdictionem in cognitione huius criminis cum episcopo. cap. per hoc de hære.lib.6.Cle.1.eod.titu.Ita in specie tenuit Gundiss.de Villa. de hære.q.7.nu.17.ratio est secundum eum, quia propter hoc delictum amittitur iurisdictio ipso iure. Fateor tamen,quòd Lapus,& Domi. in cap. inquisitores de hære.lib.6. tenent cõtrarium:mihi tamen in hoc videtur distinguendum,quòd si delictum hæresis quod inquisitor commisit est publicum, quòd in hoc casu episcopus possit inquisitorem punire. arg. tex. in cap. quoniam de filijs presby. cle. pastoralis. §. notorium de sent. & re iudi.l.2.C.de statu.& imagi.& hoc est exmete Dominici,vbi supra:ac sing. id affirmat Alphonsus Aluarez Guerrero in thesauro religionis Christianæ,eod.tit. de hæreti. num. 9. Sed si delictum est occultum, occulta fiat inquisitio per Episcopum ad Romanum pontificem, vel inquisitorem generalem mittatur:arg. tex. in.l. in offetẽdis.C.de appella.l.duo. ff. de re iudi.Bar.in.l.fi.nu.3.ff.de rerum diui.

SINGVLARE CX.

IVdex siue sit ordinarius, siue delegatus cognoscit, an sua sit iurisdictio: etiã si opponatur omnimodus defectus iurisdictionis. l. 2. ff. si quis in ius voca.nõ ierit.l.si quis ex aliena. ibi,prætoris enim est existimare, an sua sit iurisdictio. ff.de iud. l. præscriptionẽ. C.si cõtra ius,vel vtil.publ.ex parte decani,vbi Abb.n.3.&.c.super literis de rescrip. neq; ob id in ppria causa dicitur iudicare, cum iudicare sit onus:& nullum commodum, vel incommodum causæ ad iudicẽ principaliter pertineat, sed inquisitores hæreticæ prauitatis non possunt cognoscere an sua sit iurisdictio, vt voluit gl,nota.in.c. accusatus.§ sanè.de hæreti.lib.6.Et idem tenẽt ibi Archi. Ioan.Andre.& Domi. Ioan. Nicola. de.hære.nota.3.incip. hoc quoq;:& Franciscus Squillacen.de fide catho. c.56.in prin.Felin.in.c.si clericus laicum.num.4.de foro compe. & in.c. super literis.num.32.de rescrip. & ibi dem num.18.cum sequen. regulam cum tribus amplia.&.14.fallen. scrip sit.8.fallen.similiter refert Ange. in d.l.2.ff.si quis in ius voca.& Ioan.Berna. Diez,in reg.369.incip. iudex etiã delegatus.

SINGVLARE CXI.

IVdices,rectores, seu consules, seu potestates,vel quicunq; alij qui iudicandi officijs funguntur, priusquàm ad officium recipiantur ; debent publicè iurare, quòd omnes dãnatos de heresi per ecclesiam pro viribus

ribus suis de terris suæ iurisdictionis extirpare studeat: alioquin si tale iuramentum nõ præstiterint eorum sententiæ irritæ sunt, & inanes: hoc probat auten. statuimus. C. de epis. audien. vbi Bar. inquit, quòd forma illius iuramenti non seruatur de consuetudine, sed cum dispositio illius autenticæ fauore fidei, & in odium hæreticorum facta sit, meritò debet seruari: circa hoc omittendum non est, quòd iudices & alij gubernatores qui in lumine sui officij, vt moris est, iurant in die feriato seruare iura, & statuta, atque priuilegia ciuitatis, iuramento non obstante, poterunt contrauenire. Ita dixit Lanfra. de Oriano. in rep. ca. quia contra. col. 9. de proba. quē ad hoc refert, & pro sing. sequitur Hippo. sing. 624. incip. aduerte quæso. pro dicto est. c. 1. de ferijs, vbi iuramentum præstitum die feriato non valet. gl. in. l. 2. tit. 24. p. 1. sed in casu nostro, vt ex tenore dict. c. 1. colligitur, arbitror oppositum esse ibi nisi pro pace, & tex. in. c. significasti ibi pro fide & obediẽtia. &c. de electio. & ita ex prædictis duo specialia deducuntur.

SINGVLARE CXII.

SVMMARIVM.

1 *Iudices licitè xenia, esculentum, & poculentum accipiunt.*
2 *Pro re modica animus iudicantis non mouetur.*
3 *Inquisitores sunt prohibiti xenia, esculenta, vel poculenta accipere.*
4 *Quibus modis humanum iudicium peruertatur.*
5 *Quales esse debent boni, ac recti iudices.*
6 *Qui excutit manus suas ab omni munere, in excelsis habitabit.*
7 *Xenia & dona, excæcant oculos iudicum.*
8 *Optimus modus probandi contra iudicem venalem.*

1 IVdices xenia, esculentum, & poculentũ, quod intra proximos dies consumi solet, citra aliquam pœnam possunt accipere. l. solet. in fine. ff. de offi. procon. & lega. l. plebiscito. ff. de offi. præsi. cap. statutum. §. insuper de offi. delega. lib. 6. ahas de rescrip. li. 6. ca. si quæstiones in fine de simo. quia non est verisimile quòd propter hæc
2 modica moueatur animus iudicantis, prout dicitur in dict. ca. si quæstiones in fine. l. si oleum. §. fi. cum lege sequente. ff. de dolo: ideo his verbis, inquit Vlpianus in dict. l. solet. valde inhumanum est à nemine aliquid accipere, sed passim & ab omnibus accipere vilissimum est, & per omnia auarissimum: sed cum ab omni specie mali præcipiat Apostolus abstinere, vt in prima epistola ad Thessaloni. cap. 5. habetur in c. cum ab omni. de vita & honest. cleri. ideò Inquisitores sunt prohibiti munera, seu xe-
3 nia, esculenta, vel poculenta accipere sub pœna dupli, & priuationis officij, & excommunicationis. Cle. 2. de hæret. & vltrà hoc mulctantur in decem millibus nummis: etiam si ab officialibus suis quicquam acceperint, eandemque pœnam patiuntur qui ex officialibus hoc non reuelauerit, vt in. 1. instructione Hispalensi, c. 25. & in. 4. instructione Toletana. ca. 15. & de iure regio iudex à litigantibus esculentum & poculentum non potest accipere. l. 6. tit. 4. p. 3. & clarius. l. 7. titu. 15. li. 2. ordi. sub pœna ibi posita. Nam vt affirmat diuus Gregorius
4 quatuor modis humanum iudicium peruertitur, timore, odio, amore, & auaritia.

auaritia.c.quatuot modis.11.q.3.l.6.
titu.4.p.3. Ideò Deus Moysi ptæce-
5 pit, vr in Exodo habetur.c.18.vt eli-
geret in iudices ex omni plebe viros
prudentes,& timentes Deum,in qui
bus sit veritas, & qui oderint auari-
tiam: vndè exclamat Isaias.c.33.Qui
6 excutit manus suas ab omni munere
iste in excelsis habitabit. c. qui rectè.
11.q.3.c.sicut nōnulli.1.q.1.& Isaias.
c.5.inquit, Væ qui iudicatis impium
pro muneribus. Et habetur in lib. 1.
Regum.c.8. Acceperunt munera,&
peruerterunt iudicium. Et in Exo-
do.c.23.scriptum est. Munera excę-
cant etiam prudentes,& subuerrunt
7 verba iustorum. Et in Ecclesiasti. ca.
20. Xenia & dona excęcant oculos
iudicum. Dicitur in.c. nihil. 83. dist.
&.c.bene quidem.96.dis.Mens cupi
dirati alligata, citò deuiat à vero: cū
auaritia sir radix omnium malorum.
c.quia radix de pœnit.d.2.c.bonorū.
47.d.l.1.rit.2.li.8. ordi. & auaritia est
idolorum seruitus ca.auaritiæ de prę
ben. vnde vers. Vertitur in vitiū sem-
per dānata cupido, quem refert Bal.
in auten. si qua mulier.nu,8. C. de sa-
crosanct. Eccle. & nihil est iniquius,
quam amare pecuniam.Ecclesiast.c.
10.& ibidem.c.8. Multos enim perdi
dit aurnm & argenrum. Vnde Oui-
dius, Munera (crede mihi) placāt ho-
minesque deosque: Placatur donis
Iupiter ipse datis. Et Prouerbium per
antiquum est, Muneribus dij capiū-
tur, neque iudici licet pro breuiori
expeditione iustitiæ pecuniam reci-
pere.gl.in.l.2.§.fi.ff. de cōdi. ob rurp.
cau.quam dicūt esse sing. Bar. & Bal.
& Sali.ibi per text.in auten.nouo in-
re.C.de pœna iudi. qui male iudi. &
per.c.qui rectè iudicat.11.q.3. & dās
pecuniam iudici perdit pecuniam &
causam, & aduersæ parti applicatur.
l.3.§.illud.ff. de condi. ob turp. cau.
Alb.in.c.cum ab omni specie de vira
& hones.cleri. Nicola. Bocrius, deci-
sione.153. incipien. cerrum est, vbi
examinat qua pœna iudex in hoc ca
8 su puniendus est: & circa hoc singu-
lare neutiquam omittendum est q̄
contra iudicem qui venalem protu-
lit sententiā est legirima probatio, si
sunt aliqui affirmantes se dedisse pe-
cuniam iudici: etiam si de turpitudi-
ne sua deponanr. Hoc annuit glo. &
ibi expressius Ange.in autē. vt iudi. si
ne quoquo suffra. §. oportet. col. 2.
quam ad hoc allegat Hippo.in.l. lex
Cornelia. nu.3.ff.de sicarijs: & in con
sil.61.incip.post reditum. num.33.&
in sing.112.incip.in ore duorum in fi
ne, quòd est summè notādum, quòd
de iure Rēgio satis expresè caurum
est, vt in.l.8.ti.15.lib.2. ordi. dummo
do sint rres, vel plures qui hoc affir-
ment, & nullus ex hoc commodum
consequatur, quia est actus difficilis
probationis: ideo minus legitimè pro
batio habetur pro plena probarione.
l.si vicinis. C.de nuptijs. Bart.in.l. de
pupillo.§.si quis ipsi prætori. ff.de no
ui ope. Bal. in. l. quicunque. numer.
24.C.de seruis fugiri. Ias in.l.cum ea.
nu.5.C.de transa.& in.l.si quis ex ar-
gentarijs.§.prætor ait.num.20. ff. de
edēdo. Petrus Gerar.sing.8.latè Hip-
po.in rub.C.de proba.nume. 8.sed su
pradicta intelligit Ægidius Bossi⁹ in
practica criminali.tit. de officialibus
corruptis pecunia.num.14. quando
ciuiliter agitur contra iudicem: se-
cus quando criminaliter, si non sunt
aliæ præsumptiones contra eum per
regulam vulgatam. l. sciant cuncti.
C. de proba. cum pro iudice semper
præsumatur. l.2. C. de offi. ciuilium
iudi.ibi. quòd si iudex (quod non ar-
bitramur) minus audire maluerit.
&c.c. quoniam contra. de probatio.
c.in præsentia de renunciati.

SIN-

SINGVLARE CXIII.

IVdicia non sunt in Ecclesia Dei agiranda, vnde sententia & processus in Ecclesia factus est nullus, cap. 1. de immuni. ecclesia. cap. 2. §. fin. eodem titul. lib. 6. vbi gloss. in parte processus dubitat de contractu facto in ecclesia, an sit validus: quia Ecclesia est locus orationis, & non iudiciorum, cap. cũ Ecclesia Dei de immuni. Ecclesia. cap. accusatio. 2. quæst. 7. sed causa hæresis in Ecclesia potest agitari. cap. conuenior, versi. causam fidei. 23. quæst. 8. cap. præceptum. 2. quæst. 2. Archi. in cap. vt inquisitionis de hære. lib. 6. & an idem sit in alijs iudicijs ecclesiasticis, vide. c. qua frōte. de appella. c. conuenior. 23. q. 8.

SINGVLARE CXIIII.

IVrisdictio delegata expirat morte mandantis. l. quia. ff. de iurisf. omnium iudi. l. mandatum. C. manda. cap. licet. vndique. c. gratum. cap. relatum de offi. delega. l. 21. titulo quarto pag. 3. ratio est secundum Abb. in dict. ca. relatum. numero sexto. quia per actum delegationis non transfertur efficaciter iurisdictio in delegatum, inde est quod ille qui in totum subdelegauit, reintegra potest commissionem reuocare, cap. quamuis. de offi. delega. libro sexto. l. 21. titul. 4. p. 3. itaque cum iurisdictio. re integra sit penes delegantem per mortē ipsius extinguitur sua iurisdictio. l. 4. ff. locati. autē. de nuptijs. §. deinceps. col. 4. & sic per consequens extinguitur potestas delegata: nam extincto iure autoris, extinguitur per consequens ius successoris. l. lex vectigali. ff. de pigno. l. is qui. ff. quemadmodum serui. ami. Sed quando res desijt esse integra aliter est: quia per exercitium iurisdictionis ante mortem delegantis. iurisdictio radicatur in persona delegari. Ideo morte delegantis non extinguitur iurisdictio, optima quidem & concludens est ratio: sed fauore fidei officium inquisitorum hæreticæ prauitatis per mortem concedentis non expirat, re etiam integra & quoad negotia non cepta vel de nouo exorta. cap. ne aliqui de hære. lib. sexto. Ioa. Nicola. de hære. nota. 4. nume. 2. Abb. in dict. c. relatum. nume. 7. Decius. in cap. causam matrimonij. numero decimo. de offi. delega. vbi dat plures intellectus, ad dict. cap. ne aliqui: & Iacob. Septi. in institu. catho. capitulo trigesimo quarto. numero septimo. Ludo. Carrerius in tracta. de hære. §. versa aurē vice. n. 12. Pau. & Alex. in d. l. & quia. vbi Ias. num. 5. regulam cum. 4. amplia. & 7. fallen. scripsit: & Decius in. l. eius qui in prouincia. §. placet. numero tertio. cum seque. ff. si cert. petatur. Hippo. sing. 44. incip. mandarum: nam Inquisitores hæreticæ prauitatis non sunt iudices ordinarij, sed delegati Romani Pontificis. c. per hoc. c. vt officium, in prin. de hære. libro sexto. gloss. sing. in parte ipsorum in Cle. nolentes. de hære. Ioan. Andre. Peru. & magis communiter omnes in ca. ne aliqui. contra Archi. ibi. de hære. libro sexto. Alb. in cap. causam matrimonij. nume. 7. de offi. deleg. & in. c. cum. I. & A. nume. 9. & in. c. fi. nume. 19. de re iudi. & in cap. causam restitutionis. in princ: de in integ. resti. Decius consi. 137. & diligenter. nume. 3. in fine, & in directorio inquisitorum. q. 4. parte. 3. hāc dicit communem Alcia. in rub. de offi. ordi. nume. 19. Iaco. Septi. in institu. carbo. ca. 34. nu. 6. & morte delegantis eorum iurisdictio, vt dictum est, non extinguitur.

SIN-

SINGVLARE CXV.

Iurisdictio delegata alicui commissa non extenditur ad negotia non cepta, vel de nouo exorta. cap. si de rescrip. c. licet. c. gratum. de offi. delega. Cle. si. de rescrip. de his. ff. de recep. arbi. Sed delegatio à Romano Pontifice inquisitoribus commissa ad negotia non cepta vel de nouo exorta. licet expresse in commissione de hoc non fiat mentio extenditur. c. ne aliqui. vbi. glo. Ioan. Andre. Archi. & alij de hæreti. lib. 6. Iaco. Septi. late in instru. catho. cap. 34. numer. 7.

SINGVLARE CXVI.

SVMMARIVM.

1 *Quando fertur iuramentum in defectu probationis.*

2 *Quis testis dicatur omni exceptione maior.*

3 *Articulanda & probanda est qualitas in testibus.*

4 *Hæretico vel infideli, vel personæ infami nõ defertur iuramentum in defectum probationis.*

5 *Nonnullis personis hoc iuramentum non defertur.*

6 *Post conclusionem in causa hoc iuramentum defertur.*

1

Iuramentum in defectũ probationis defertur habenti semi plenam probationẽ vel vnum testem. l. in bonę fidei, vbi. gl. & doct. C. de iureiuran. gl. Bart. & tepetẽtes in. l. admonendi. ff. de iureiuran. c. fi. §. fi. eo. tit. gl. in. c. ex infinuatione. de procu. l. 2. titu. 11. p. 3. quæ lex regia hoc intelligit in causa tantum decem dipondiorum: & est similiter hæc regula intelligenda, quã do talis semiplena probatio probat verè, vel necessario: & non quando probat præsumptiue vel est ebsa aliquã præsumptione: vel alia semiplena probatione: vel contrarium: nam in his casibus non defertur iuramentum in supplementum probationis. Ita Bald. in l. tenu. 5. C. qui, & aduersus quos. Roma. consi. 91. incip. visis in fine. Hippo. sing. 83. incip. in ore vulgi in fine. & dictam quoque regulam intelligunt Bald. & Ange. in. d. l. admonendi, quos ibi Ias. in rep. sequitur. num. 178. dicens esse communẽ opinionem, & Abb. sequitur in. c. 2. nume. 11. de arbi. Hipp. sing. 197. incip. quoad hoc quando ille solus testis est omni exceptione maior: & dicitur testis omni exceptionẽ maior, cui nulla exceptio nullaque macula opponi potest. glo. est sing. & vulgata in verbo maiores. in ca. 1. de confa. & affi. quam dicit sing. Abb. in ca. at si clerici. nume. 32. de iudi. Alex. consi. 70. incip. viso consilio. nume. 12. vol. 2. Ias. in dicl. l. admonendi. num. 178. Pal. Rubin allegatione hæresis. §. 131. in prin. glo. est similis in. §. itẽ verborum in parte idoneos de inuti. stipu. & in hoc casu & alijs, in quibus requiruntur testes omni exceptione maiores, requiritur quòd illa qualitas articuletur & probetur. Bart. sing. in. l. 1. §. si quis neget in fine. ff. quemadmodum testa. aperian. dicens quòd sit cautus bonus aduocatus vt faciat probationem de fidelitate testium: bene Decius in. c. 1. nume. 20. de appella. quod est in practica notãdum.

4 ¶ Sed speciale est in odium hæreticorum: quòd si aliquis hæreticus vel Iudæus, vel infidelis, vel vsurarius, vel alia vilis, seu persona infamis habeat vnicũ testem omni exceptione maiorem, huic non defertur iuramentum

tum in defectum probationis. Ita sin
gu. dicit Bald. in l. qui accusare. nu.
2. C. de edendo, post Cinum in dict.
l. in bonæ fidei. quæst. 8. Bar. Roma.
& Alex. in dict. l. admonendi in fine,
quos ibi Iaf. in rep. num. 19. sequitur.
Alb. in c. fi. §. fi. de iureiuran. Ioa. Ni-
cola. de hære. nota. 47. incip. memo-
riam. Hippoly. singu. 41. incip. in-
dęus, ratio est quia hæreticus à testi-
monio in aliena causa repellitur. l.
quia multi. in fine. C. de hære. ca. si
hæreticus. 2. q. 7. gl. & doct. in c. 1. de
testi. à fortiori ergo in causa propria,
& quia non potest erga homines esse
fidelis, qui extitit infidelis ca. non po
test. 2. quæst. 7. & generaliter in quie
Iaf. in loco modo citato; quod perso-
næ quæ à iure à testimonio repellun
tur, eis hoc iuramētum in defectum
5 probationis non defertur: & vltra
Iaf. & Moder. in dict. l. admonendi
qui satis vberrimè loquuntur: bene
Alex. cōsi. 66. viso processu vol. 1. De-
cius consi. 37. in casu requisito. Hip-
po. sing. 322. incip. iuramentum. &
in rep. rub. C. de proba. nume. 326. &
in l. Maritus. num. 7. & 13. & in l. 1. §.
fi. num. 43. ff. de quæ. & in pract. cri-
mi. §. sequens. nu. 48. vbi concludit,
quod etiam post conclusionem in
causa hoc iuramentum in defectum
probationis potest deferri: vt ipse
6 alias in causa Ioannis de la Torre: in
practi. hafini. & regulam, & 80. fal-
len. scripsit in hoc Sozi. in reg. 252. in
cip. iuramentum in probationis sup-
plementum: quarum vna est, quòd
in criminalibus non defertur hoc iu
ramentum in supplementum proba
tionis. notant Barr. & doctores in l.
admonendi. de iureiuran. glo. & do-
ctores in ca. mulieri. de iureiuran. Ple
nè Ægidius Bossius in practi. crimi. ti
tu. de conuictis. nume. 5. Melius Ni-
colaus Boerius decisione. 85. & 86.

incip. & glossæ sunt variæ per totam
decisionem.

SINGVLARE CXVII.

IVs patronatus acquiritur ex con-
structione ecclesiæ, facta de con-
sensu episcopi. c. piæ mentis. ca. filijs,
vel nepotibus. 16. quæ. 7. ca. quoniā.
cap. nobis. de iure. patro. l. 1. titul. 15.
p. 1. l. 1. in fine. titul. 6. lib. 1. ordin. tria
enim ex iure patronatus proueniūt:
videlicet, onus, honor, & vtilitas: ho-
norem consequitur patronus in præ
sentando. c. si vero. c. cum autem de
iure. patro. l. 5. in prin. titu. 15. p. 1. &
quia primus in processione progredi
tur, & in ecclesia in altiori loco sedet.
2 c. frigentius, & ca. piæ mentis. 16. q.
7. habet onus; in defendendo eccle-
siam & eius bona. c. præterea. in 2. de
iure patro. & in d. c. filijs vel nepoti-
bus. l. 3. titul. 15. p. prima: & hanc ha-
bet vtilitatem patronus, quòd si ad
inopiam vergit, prouidebit ei eccle-
sia omnia necessaria. c. quicunque.
16. q. 7. l. si quis à liberis. §. parētes, &
§. pe. ff. de lib. agno. l. 2. titul. 15. pa. 1.
¶ Sed peculiare est, quòd hæreticus
ex fundatione alicuius ecclesiæ, vel
donatione, vel successione, vel alia
quauis causa nullum ius patronatus
in ea acquirit. Ita Paulus de Citadi. de
iure patro. prope finem: & melius Cę
sar Lambertinus. lib. 1. de iure patro.
parte. 1. quæ. 1. art. 7. Ludo. Carrerius
de hære. §. nunc de pœnis: nume. 22.
& Iacobus Septi. in institu. catho. ca.
45. nume. 19. & catholicus qui habe-
bat ius patronatus ecclesiasticum cō
4 demnatus de heresi, vel crimine lęsæ
maiestatis, ius patronatus remanet
penes ecclesiam: & ita remanet libe-
ra ecclesia. Ioan. Andre. in cap. ver-
gentis. columna prima de hære. Al-
phonsus Guerrero in thesauro reli-
gionis

gionis Christianæ. titulo de heret. numer. 23.

SINGVLARE. CXVIII.

Laici contra clericos ad testimonium non admittuntur quando criminaliter agitur. cap. de cætero. ca. veniens. in. 1. de testi. c. cum. p. manconella. de accusat. cap. 1. & 2. 2. quæst. 7. ca. beatus. 6. quæst. 1. cap. 2. 11. quæst. 1. quia laici valde infesti & odiosi sunt clericis. cap. laicos. cap. laici. 2. quæst. 7. cap. clericis de immun. ecclesia. libr. 6. ideo statuit Fabianus Papa in cap. collegerunt. 2. quæstio. 7. quòd ille qui clericus non est, vel propter aliquem defectum clericus esse non potest, non est in criminalibus idoneus testis aduersus clericum, per illum text. hanc dixerunt esse communem opinionem Feli. & Deci. in. cap. 1. de excep. Hippolyt. in practica, crimin. §. nunc videndum. numer. 52. quod intelligit esse verum. Couarru. in quæ. practi. cap. 18. nume. 2. quando in illo est defectus animi, & non corporis: sed in crimine hæresis, simo. læsæ maiestatis speciale est, quòd laici aduersus cleric. ad testimonium admittuntur: de crimin. hæresis. c. oues. cap. sacerdotes in fine. 2. quæst. 7. gloss. singula. in summa. 2. quæst. 7. gloss. vbi plene docentes in dict. capit. cum. p. man conella: vbi prædictos casus & alios refert: & Hippolyt. in singul. 98. incip. laicus contra clericum: & Socin. in regu. 500. incip. testes laici. Et notandum est, quòd testimonia laicorum contra clericos facit indicium ad torturam. Abb. & Feli. in. dict. ca. de cætero. & Hippolyt. in practi. crimin. §. diligenter. num. 132. & num. 81. refert casus in quibus clericus de delicto potest conuinci per testes laicos: & dicit Albe. in. d. capit. de cætero in princ. quem sequitur Hippoly. in. l. de minore. nume. 26. ff. de quæstio. quòd si clericus commisit delictum in loco. in quo non erat copia clericorum, quòd potest conuinci per testes laicos: quia in defectum aliorum testes minus idonei admittuntur. l. consensu. C. de repu. cap. veniens in. 2. de testi. cap. fin. de testi. cogen.

SINGVLARE. CXIX.

Laici possunt per iudices ecclesiasticos prohiberi propter crimen hæresis, vt officia sæcularia obtinere non valeant, veluti vt non sint iudices, aduocati, tabelliones, medici, chirurgi, vel mercatores. cap. 2. §. hæretici autem. de hæret. lib. 6. cap. Felicis. §. nulli prætereà de pœnis. lib. 6. cap. nulla officia. 54. d. & in. 3. instructione Pinciana. capit. 11. Sed dicit Ioan. Andre. in cap. excommunicamus in. 1. de hæret. quem sequitur Franciscus in. cap. 2. §. inhibemus in fine de hæreti. libr. 6. quod si aliquis non est capax ad officia publica obtenta vel obtinenda, quòd intelligitur passiue, non tamen actiue: ita quòd possit ad dicta officia alios eligere, licet ille eligi non possit: contra hoc mihi videtur esse text. in cap. 2. §. ad hæc. de hæret. lib. 6. finaliter rebus temporalibus inter laicos regulariter iudex ecclesiasticus se immiscere non debet. cap. nouit. de iudic. cap. causamque. in. 2. qui filij sunt legi. l. fin. tit. 15. part. 4. l. 3. & 4. titu. 1. lib. 3. ordin. l. 7. titulo. 3. libr. 1. ordin. quia diuisum Imperium cum Ioue Cæsar habet, cap. solitæ de maior. & obedien. cap. laror. cap. causamque. qui filij sunt legi. cap. si duobus. §. fin. de appella.

SINGVLARE CXX.

Laicus ad accusandum vel denunciandum clericum non admittitur. c. cum. p. Máconella. de accusa. c. ex parte de testibus. c. 1. &. 2. q. 7. vnde inquit tex. in. c. fi. in. fi. 2. 9. d. quòd in laico accusanti clericum presumitur malus zelus, & sinistra accusatio. ca. laicos. 2. quæst. 7. Feli. in. d. cap. ex parte. nu. 6. de testibus: & in. c. de cætero. eo. titu. quòd merito fallit in crimine hæresis. cap. sacerdotes, in fin. 2. quæst. 7. gloss. in summa, ea. caus. & quæst. gloss. magna in dict. cap. cum p. Mauconella: tenuit Gundiss. de Villa. de hære. quæst. decima. numer. 3. Hippo. in. l. si quis neque quæstio. nume. 108. ff. de quæstio. & Feli. in cap. ex parte. nume. 10. cum sequentibus vbi regulam &. 5. fallen. scripsit, quia quod in religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam. l. Manichæos. §. 1. C. de hære. l. 2. C. de aposta. & in Deum opprobria dissimulare non debemus: quia ipse nostra deleuit. cap. in nonnullis: de Iudæis, & ratione publicæ vtilitatis inhabiles, admittuntur ad accusationē & testimonium: quia alias non admitterentur. l. in quæstionibus. ff. ad. l. Iuli. maiest. l. si quis in graui. §. vrrū. ff. ad Syllania: declarat Petrus Gerar. in singu. 13. incip. lex si quis: & grauè peccar ille qui non accusat crimen hæresis, quando illud potest probare. Caietan. vigesimosecundo. quæst. 68. articulo primo. & in quarto. d. 19. Alex. de Ales. in tertia parte. q. 42

SINGVLARE CXXI.

Laici & personæ sæculares hospites & milites regios in domibus suis recipere tenētur. l. 3. &. l. etiam. C. de mune. patri. lib. 10. l. fi. §. fin autē: &. l. & qui originem. §. munus hospitis. ff. de mune. & hono. glo. magna: & docentes in. l. prima. C. de episco. & cleri. sed laici qui domestici & familiares catholicæ fidei sunt, peculiare in hoc habent priuilegium: vt inuiti non teneantur hospites recipere: & ab hoc munere sunt similiter immunes nobiles & patricij qui filij dalgo in Hispania nūcupantur. l. fi. §. pe. ff. de mune. & hono. l. sunt munera. ff. de vaca. mune.

SINGVLARE CXXII.

Legatum vel donatio, hæretico relinqui prohibetur: alias relinquens est excommunicatus. l. Manichæos &. l. fi. C. de hære. l. 2. C. de apostа. c. si quis episcopus: vbi glo. & docentes. de hære. c. fin. §. multi enim. 24. quæst. 2. Bart. in. l. cum senatus. ff. de rebus dubijs. Ioan. Nicola. de hære. nota. 7. incip. quàm sit nephandum. l. 10. tit. 5. lib. 3. fori. lib. l. 13. titu. 9. p. 6. l. 7. titul. 7. ea. pa. 6. quæ lex statuit ad quem tale legatū pertineat, aliasque personas incapaces huius relicti: refert gl. magistra in. §. legari. insti. de lega. Bar. in autē. de raptu mulie. §. 1. co. 9. Ia. in. l. 1. n. 7. ff. de lega. 1.

SINGVLARE CXXIII.

Libellus in qualibet causa iudici offerendus est. c. 1. de libe. obla. c. induciæ. §. offeratur. 3. quæ. 3. aut. offeratur. C. de litis contesta. in causis verò hæresis libellus necessarius nō est. c. fi. de hære. li. 6. iuncta. Cle. sæpe. de ver. sign. tenuit in specie Iaco. Septi. in insti. cath. c. 43. n. 19. neq; in alijs causis summarijs libellus est necessarius. Feli. in. c. 1. n. 7. de libe. obl. allegādo Barr. in extra. ad reprimēdū neq; in causis breuioribus paruęq; quantita-

titatis.c.si quis cum clero.11.q.1. auten.nisi breuiores.C.de sent. ex breui recitã.Bart.in.l.mediterraneæ. C. de anno.& trib.lib.10.gloss.in.d.c.1. de libe.obla.l.6.tit.22.p.3. hodie hoc declaratum est per petitioneš.60.de Madrid.anno.1534.quòd vsq; ad.400 dipondios neq; libellus neq; ordo iudicarius necessarius est: neq; aliquid in scriptis à tabellione scribi. In his verò causis, modicæ & paruæ quantitatis vnus testis sufficit, & est legitima probatio. Bart.in.l.de minore.§.tormẽta in fine.ff.de quæstio. Hippoly. sing.433.incip.trita.l.2.tit.11.p.3.

SINGVLARE. CXXIIII.

Libri hæreticorum si apud aliquẽ sunt reperti, tanquàm hæreticus ille hoc ipso punitur: & hoc videtur sufficere ad plenam probationem, propter enormitatem criminis: ita fateotur Archi. Ioan. Andre. & Domi.in.c.filij, vel hæredes.de hære.lib. 6.idem.Archi.in. ca. fin.24. quæst. 2. Anania in.c.si episcopus.de hære. Roma.sing.323.incip.eo ipso. Hippo. in l.qui falsam.nu.106.ff.de falsis: & in practi.crimi.§.diligenter.nu.92. hoc suadetur per tex.in.l.maiorem. C. de falsis, quòd qui habet penes se falsam scripturam præsumitur falsarius: nisi ostendat à quo tale instrumentum habuit: facit in casu simili.l.qui veluti cum ibi notatis. C.de falsis. c. ad falsariorum.de crimi.fal. quorum doctorum opinio intelligenda est, quando libri hæreticorum compositi fuerũt ab his, apud quos fuerunt inuenti: sicut dicimus de libris rationum, qui probãt contra suos authores: secus esset si essent reperti apud virum doctum, sincerum & nullatenus de hæresi suspectum, vt pulchrè declarat Iacob.Septi.in institu.catho.c.38.in fi.

SINGVLARE CXXV.

Litis contestatio in qualibet causa necessaria est. c. vnico. de litis contesta.c.super questionum.§.1.de offi.delega. c. ex parte in. 2. de verb. signi.nam litis contestatio est fundamentum iudicij.l.vnica. C.de litis cõtesta.& in rubro & nigro: vt lite non contesta.l.7.titu.3.p.3. sed processus super crimine hæresis agitatus non vitiatur, licet in eo litis contestatio non interueniat.c fin.de hære.lib. 6. iuncta.Clem.sæpe. de verb.signi.expresse.c.sanè profertur.24 q.2. gloss. prima in. ca. quia frequenter. vt lite non contesta gloss.magistra.in summa.3.q.9. quæ plures alios casus referunt. Alex.consi.70. in causa de lite, in prin.vol.7.Lodo.Carre.de hære.§. versa autem vice nu.10.Iacob.Septi. in institu.catho.c.43.num.19. vnde sing.dicit Archi.io.cap.1.de homici. lib.6.quem refert Hippol.in practi. crimi.§. diligenter. nu.158. quòd in delictis enormibus procedi potest lite non contesta. & parte non citata: quod est satis notandum.

SINGVLARE. CXXVI.

Maritus non tenetur alere vxorem suam dãnatam de crimine hæresis ad perpetuos carceres. Alex.in.l.quod io vxorẽ.ff.de nego. gestis.Clarus Io.Lupus.in rub.de dona.inter vir.& vxor.§.64.Iaco Septi. in institu.catho.cap.17.num.8.alias ex debito coniugali, maritus tenetur vxorem suam alere.l.pro oneribus.C.de iure doti.l.quæ dotis. ff. eodem.tit.l.61.Tauri.tradit late Palat.Rub.in repeti.capit.per vestras. §.primo.& secundo.fol.85.de dona. inter vir.& vxo. etiamsi mulier sit à

marito accusata de adulterio: pendẽ te lite maritus vxorem tenetur alere: & omnes expensas litis facere. Inno.in dict. cap. per vestras. Spe. titul. de inquisitio. §. primo. præpo.in. c. ex parte. numero vndecimo. de Sponsa. Castillo. in. l. 81. Tauri in fin. Ioã. Lupus in rep. rub. de dona. inter. virum & vxo. §. 87. numer. 7. & in dict. cap. per vestras. §. 39. fol. 75. colum. 3. & 4. vbi affirmat idem esse in eo qui pos sidet rem communem, super qua aliquis litem mouet, quod possidens, alteri debet dare expensas necessarias ad litigandum, quod est notatu dignum.

SINGVLARE. CXXVII.

MAritus propter delictum suæ vxoris non perdit vtilitatem & commodum dotis, vt eo saltim viuẽte dos non publicetur. l. & omnes & l. sed si alia. ff. de bonis damna. quia dominium rei dotalis constante matrimonio ad maritum pertinet. l. dote ancillam. C. de rei vẽdi. l. in rebus. C. de iure dotium: & in prin. insti. quibus alie. licet vel non. l. vigesima. titulo vndecimo. p. 4. & vsufructus dotis ad maritum pertinet. l. pro oneribus. C. de iure dot. l. si cum dotẽ. ff. sol. matri. l. 45. titulo vndecimo. pa. 4. ideo maritus tali dominio & vsufructu sine eius facto & delicto priua ri non debet, sicut in casu simili, quod propter delictum filij eius pater vsufructu non priuatur, quem in bonis aduertitijs habitis ex successione materna, vel aliunde habet. l. fi. §. ipsum autem. ibi. dominium rei ad eos pertinentes alienare. C. de bonis que. li. l. fin. ibi. sed remanere intactum. C. de vsufruct. & habita. l. pe. C. qui testa. facere poss. gl. in verbo patre in. l. fin. C. sente. pass. glo. in verb. conue niri, in. §. si insti. de noxa. actio. expres se hoc affirmat Bar. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. numero duodecimo. ff. de damno infecto. & in. l. prima. numero quarto. ff. de bonis damna. Abb. consi. 66. quanquàm multa, vol. 2. Guidon. Papę decisione. 126. incipit. executio sententiæ. Capella. Tholo. decisione. 120. hanc tandem dixit esse communem opinionem. Couarru. libro secundo. resolu. ca. 8. nume. 7. versi. ex his patet, sed supra in limine posita in crimine hæresis, locum non habent: nam propter vxoris hæresim, in totum dos vxoris confiscatur, & quoad commoditatẽ vsusfructus. l. quinque legibus. ff. de bonis damna. quæ. l. loquitur in fortioribus terminis, vt bene declarat Gundiss. de Villa. de hære. quæst. 15. num. 9. idem tenuit Pala. Rub. in. l. 78. Tauri, in prin.

SINGVLARE CXXVIII.

MAtrimonium contractum inter Christianam & hæreticũ, & econtra est nullum: vt statuit canon. 72. sextæ synodi generalis: verba huius canonis talia sunt. Non licet virum orthodoxum cum muliere hæretica, nec orthodoxam cum viro hæretico copulari: sed si quis huiusmodi ab vllo existimari factum apparuerit, irritas nuptias existimari, & nepharium coniugium dissolui. Ita allegando dictum concilium tenuit Iacob. Septi. in institu. catho. ca. 40. numer. 7. contra Præpositum contrarium tenentem in cap. fin. de condi. appos.

SINGVLARE CXXXIX.

MAter non compellitur filias suas dotare. l. neque mater. C. de

de iure doti.l.9.tit.11.par.4.officium enim paternum & non maternum est filias suas dotare, & in matrimonium collocare.l.fi.§.vtramq; igitur. C.de dotis promi.l.dotem dedit.ff. de colla.bono.l.qui liberos.ff. de ritu nuptiarum.l.8.tit.11.p.4. & non solum ad filiam dotandam, sed ad maritandam mater tenetur, si iam filia est apta nuptui: ad hoc officio iudicis potest compelli, vt in.d.l.qui liberos, & in.d.l.dotem dedit & ibi Bart. idem in.l.1.num.13.ff.sol.matrimo. Alex. consi.33.videtur.num.5.vol.4.Ias. in §.fuerat.num.99.insti.de actio.Abb. in.ca.accedens.nume.6. de procura. plenè Corrasius in repe.l.filium quē habentem.num.190.C.fami.herciss. Ita fuit decisum in Capella Tholosana.290.& est expressa.l.regia.9.in fi. titu.11.p.4.ibi, puedele apremiar el juez à que la case, y le establezca dote. Atque etiam filiam iam nuptam pater cogitur dotare.glo.est sing. in verb.lege in.l.obligamur.ff.de actio. & obligatio.quam sequitur Bal.in autem.resq;.nu.10.C commu.delega.& ibi Angel. & Paul. Castren. vbi Iaso. nume.14.hanc fatetur esse communē opinionē.Idem Ias. in.l.si quis donatarius, alias.l.si donaturus.§.si quis indebitam.numer.5.ff.de condi.causa data, & in.l.de alimentis in fine. C. de transact.& in.d.§.fuerat.num.97. insti.de actio.Idem Bal.in.l.fin.C.de senten.quę sine certa.quātitate profe.& in.c.iurauit.de proba. & in.l.1. vbi Ioan.de Imo.Alexan.& Roma.ff. sol.matrimo.Pau.Castrē.in.l.si socer in fine.ff.sol.matrimo. vbi hanc fatetur esse communem opinionem cōtra Bart.in.d.l.obligamur: & Sali. in d.l.qui liberos.& Abb.in c.1.num.6. de adulte. & Matthæus Mathe. in sing.106.nota, quòd si pater: ad rem igitur, in limine propositā redeūdo, in odium huius criminis: si mater est hæretica, filiam orthodoxam compellitur dotare.l.cognouimus.C.de hære.l.neque mater, vbi est gloss.expressa.C.de iure doti.Alexan.in.l.1. numer.21.ff.solu.matrimo.Ias.in.§. fuerat.nume.115.insti.de actio.Feli. in cap.Iudæi.in.2.nume.2.de Iudæis. Palat.Rub.in rep.rub.de dona.inter virum & vxorem.§.21.numer.15.l. 9.titulo.11.part.4.alioquin mater ad hoc non tenetur, vt superius dictum est.

SINGVLARE CXXX.

Minor quatuordecim annorum torqueri non debet, etiam si veritas ab eo ferula vel corrigia haberi non possit.l.1.§.impuberes.ff.ad Sillania.l.de minore.l.ex libero.§.1 ff.de quæstio.Abb.in.cap.cùm in cōtemplatione.num.10.de regu.iuris. l.2.tit.30.part.7.sed in crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ minor 14.annorum torquetur.hoc probat d.l.de minore, vbi latè Hippolyt.in princip.Iaco.Septi.in insti.cathol.ti. 63.num.26.

SINGVLARE CXXXI. & CXXXII.

Minoribus in delictis atrocissimis, vt in crimine hæresis & læsæ maiestatis in nihilum subuenitur.l.auxilium.§.in delictis.ff.de minor.gloss.in.l.si ex causa.§.nunc videndum.ff.eodem titul.gloss.singul. in.l.ferè in omnibus.ff.de regulis iuris.gloss.in.l.17.tit.14.part.7.quæ refert hoc esse speciale in hoc crimine hæresis: hinc est quòd minor in grauibus delictis, aduersus suam confessionem non restituitur. Bart. per text.ibi in.d.§.in delictis.numero.6.

Hippo. in d. l. de minore. num. 35. in alijs verò delictis, minor qui confitetur delictum, dato etiam curatore ad uersus suam confessionem, restituitur. Ang. per text. ibi. in l. certum. §. de pupillo. ff. de confessis. gloss. in l. 2. C. de in integrum resti. Bal. in l. vnica. num. 53. C. de confessis. Alex. con si. 80. in causa & lite. nu. 2. vol. 7. & cõsil. 55. num. 16. vol. 5. Hippol. in. l. 1. num. 12. & in. §. fin. in fine. ff. de quæstio. ac ita vt dictum est ratione ætatis, pœna non diminuitur in delictis atrocissimis: in alijs verò propter ætatem pœnam minui indubitatum est l. excipiuntur. ff. ad Sillania. l. ferè in omnibus. ff. de reg. iuris. c. si. de sent. excommunica. latè. Hippoly. in. l. si quis te. C. de sicarijs. l. 5. tit. 7. part. 7. l. 17. tit. 14. & l. 8. tit. 31. part. 7. notatur in gloss. §. pupillus insti. de inuti. stipu. & in. §. in summa insti. de oblig. quæ ex delicto nas. quæ omnia præsertim iura regia probant, quòd vsq; ad decem annos & dimidium, minor in nihilum puniatur: & à prædicta ætate vsq; ad. 17. annos pœna est mitiganda: post hanc verò ætatem similiter mitiganda est arbitrio iudicis, inspecta qualitate delicti, & personarum. l. si adulterium. §. fratres. ff. de adulte. & in. d. §. in delictis ibi, nisi quatenus interdum miseratio ætatis ad mediocrem pœnam iudicem produxit. c. 1. vbi docto. de delictis puerorum, benè Decius in. d. l. ferè in omnibus. ff. de regul. iuris.

SINGVLARE. CXXXIII.

Monachi vel clerici in sacris sunt prohibiti exercere officium tabellionis, c. sicut. ne clerici vel monachi. l. placet. C. de episc. & cleri. & in extrauaga. prima Bonifacij de offi. ordi. Bar. in. l. 1. § huius studij. num. 8. ff. de Iusti. & iure: & in. l. seruus. ff. de testa. & in. l. vniuersos. C. de decurio. lib. 10. Decius in. c. 2. nu. 8. de iudi. Couarru. in quæst. pract. c. 19. num. 8. in fine.

¶ Sed in causis fidei monachus & clericus possunt esse tabelliones. c. vt officium. §. 1. versi. ad conscribendas, in fine de hære. lib. 6. & in. d. extrauaga. Bonifacij. Ioan. de Imol. in cle. 1. de hære. Ioan. Nicola. de hære. nota. 27. incip. non te lateat: & in directorio inquisitorum in. 2. parte prope finẽ, etiam si sit monachus ordinis fratrũ minorum. Ange. in. l. si quis decurio. C. de falsis. Franc. Squillacen. de fide catho. c. 37. & Septimã. in institu. catho. c. 45. num. 5. Ias. in. d. §. huius studij. num. 8. vbi regulam & 9. fallen. scripsit. & Ioan. Bernard. in reg. 657. incip. sacerdos. Et omittendum hic non est, quòd si clericus est rogatus, vt instrumentum vel contractum faciat, contractus validus est: sed clericus debet puniri. Ioan. Andre. in. d. c. sicut sequitur Ange. in. l. prætor ait. §. si. ff. de edendo. & in. l. si quis decurio. C. de falsis. Decius consil. 17. viso puncto. nu. 2. Ias. in. d. §. huius studij. nu. 9. quia multa prohibentur, quæ facta tenent. l. relegatorum. §. ad tempus. ff. de inter. & relega. c. viduum. in prin. 2. q. 6. latè. Ias. in. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui, vel alie. iu. Hipp. in. l. si quis ne quæstio. nu. 89. ff. de. q.

SINGVLARE CXXXIIII.

SVMMARIVM.

1. *Morte delinquentium extinguitur delictum.*
2. *Mors omnia soluit.*
3. *Mors est vltima passio omnium terribilium.*
4. *Mors est vltimum extremum omnium pœnarum.*

5 Mor-

5 *Mortem vltimum supplitium ius ciuile vocat.*
6 *Sententia lata in mortuum est nulla.*
7 *Non debet suspendi corpus iam mortuum.*
8 *Mortuo non potest legari, neque priuilegium dari.*
9 *Pro crimine hæresis potest quis post mortem damnari.*
10 *Romanus Pontifex pro hæresi damnatur post mortem.*
11 *Heredes innocentiam defuncti possunt probare.*
12 *Fautores & receptatores hæreticorum non accusantur post mortem.*

1 Orte. delinquentiū
delictū extinguitur
itaq; post morrē nul
lus accusari, vel pu-
niri potest. l. 2. &. 3.
C. si reus vel accusa.
mort. fue. l. fi. C. de bonis eorum qui
sibi mor. consci. l. in senatus. §. si prop
ter mortem. ff. ad Turpili. c. peruenit,
c. causamq; in. 2. qui filij sunt legi. c.
quorundam. 23. dist. l. 7. & 23. tit. 1. p.
2 7. l. 7. tit. 8. par. 3. l. 9. tit. 20. lib. 4. fori. ll.
nam mors omnia soluit. l. defuncto.
3 ff. de publi. iudi. autē. de nuptijs. §. de
inceps. col. 4. & quia mors est vltima
passio omnium terribilium, vt dicit
Philosophus. 4. lib. Ethi. & Cicero. lib.
6. epist. fami. ad Torquatū: refert Bal.
in consi. schismatis posito in rub. C. si
4 quis aliquem testa. prohi. nu. 9. & est,
vltimū extremum omnium pœnatū
5 cap. quæsitum. 13. q. 2. Ideo ius ciuile
mortem appellat vltimum supplicium.
l. vltimū supplicium. l. si quis aliquid.
§. qui abortionis, &. l. capitalium, in
prin. ff de pœnis: nam pœnę sunt cor
poris animati afflictiuæ. l. si quis for-
te in fin. l. veluti. ff. de pœnis: sed mor
tuus nullum dolorem vel pœnam pa
titur: frustra ergò puniendus esset.
6 Hanc rationem scripsit Bal. in. l. 1. nu.
2. C. ne ex delictis defuncto. Ideo sen
tentia lata in mortuum est ipso iure
nulla. l. pe. ff. quæ sent. sine appella. re
scin. l. in summa. §. fi. ff. de re iudi. prop
tereà Bal. infert in. d. l. 1. nu. 2. quòd iu
dex propter delictum, non debet sus
pendere corpus iam mortuum. Ang.
& ibi. Ias. in prin. in l. 2. qui testa. face.
7 poss. idem Ang. per tex. ibi. in. l. 2. C. si
reus, vel accusa. mort. fue. Idē & Ioā.
de Imo. in. l. qui latronibus. §. si quis.
ff. de testa. & in. l. defuncto. ff. de pu-
blicis iudi. dicēs, quòd iudices qui cor
pora defunctorum suspendunt, ab
hęredibus actione iniuriarum conue
niri possunt. Optimè explicat Ioan.
Igneus in. l. 1. §. si tibi manus. nu. 42.
cum sequen. ff. ad sena. consul. Silla.
Anto. Corse. in sing. pœna aliqui di-
uidentes. fol. 179. col. 2. Gund. de Vil
la. de hære. q. 32. num. 4. & 5. sed Bal.
in. l. 2. C. qui testa. face poss. dicit hoc
esse in arbitrio iudicis: & Roma. in. d.
§. defuncto. Idem Roma. in. l. si verò.
§. de viro, fallē. 46. ff. sol. matrimo. De
cius in. l. pupillū. §. in hæredis in prin.
ff. de reg. iuris. Hippo. in. l. fi. nu. 29. &
in. l. vnius. §. cogniturum. nu. 81. ff. de
quæstio. sed in grauibus delictis hoc
permittitur, vt dicit Gund. ss. vbi su-
pra, & Francis. Sqnillacen. de fide ca-
tho. c. 54. & non solum mortuus pu-
8 niendus non est, sed neq; mortuo le-
gari potest. l. vnica §. 1. C. de cadu. tol
lē. l. diuus. §. fi. ff. de iure codi. & mor-
tuus nō potest doctorari, neq; priuile-
gium ei dari. l. Neratius. ff. de reg. iu-
ris. Abb. in. c. à nobis, in. 2. de senten,
excommuni. Decius in. l. eius qui in
prouincia. §. quòd si stipulat⁹, in prin.
ff. si cert. peta.
9 ¶Sed ad supradicta speciale est in cri
mine hæresis, q̄ hæreticus mortuus
potest accusari, & condēnari de hęre
si: neque tale delictum morte extin-
guitur, propter hui⁹ criminis detesta
 tionem

tionem.c.accusatus.§.si.de hære. lib. 6.ea.filij vel nepotes,eod.titul. & lib. tex.vbi optima glo.in verb.post mortem,in.c.si quis episcopus de hæreti. vbi docto.c.sanè profertur.24.quæst. 1.l.Manichæos.§.præterea.C.de hære.glo.in summa.24.q.1.gl.magistra. in.c.causamque,in.2. qui filij sunt legi.glo.in cap.fi. de sepul.gloss.sing.in verb. post mortem, in.§.interdum. insti.de hæredi.quæ ab intesta. desc. l.apostatarum. ibi. quorum etiã post mortem.C.de aposta.l.7.titu. 1. p.7. l.9 titu.2.o.li.4.fori.vnde dicunt Hosti.& Ioan.Andre.in ca.proposuit de conce. preb. quos refert & sequitur Paulus à Monte veneti de concilio generali,in.c.de concilij præeminen

10 tia.q.8.nume.7.quòd etiam Romanus Pontifex de crimine hæresis post mortem potest damnari, etiam si defunctus dũ viueret esset bonæ famę & opinionis, de hoc crimine post mortem poterit accusari, vel eius ossa,vel effigies concremari cap.in primis.2.q.1.quod bene declarat Gun-

11 diss.de Villa.de hære.q.22.in prin.dicens:Hæredes posse purgare innocẽtiam defuncti,& hæredes sunt citandi,& ad id vocandi: nam filiorum interest patris memoriam non condẽnari propter eorum infamiam.c.2.§. hæretici de hæreti.li.6.& propter bona quæ eis auferuntur.c. vergentis de hære.& ca.cum secundum leges, eod.titu.lib.6.ad quod considero singu.tex.in.l.Pantonius.§.rei perduellionis, vbi velit innocentiam defuncti probare. ff. de acqui. hæredi. & .l. quæ res in prin.ff.de iure fi.Ita in specie tenuit Cinus in.l.2. C. qui testa. face.poss.& latè Ioan. Igneus in.l.1. §.si tibi manus.num.67.ff.ad sena.cõsul.Silla.& Alphonsus Guerre.in thesauro religionis Christianæ, titul.de hære.nume.21.& diffusè Alb.in rub.

C.de hæreti.in fine: & quòd dictum est,in verè hæreticis tantum intelligendum est:& non in fautoribus,vel receptatoribus hæreticorũ, qui post

12 mortem non possunt accusari:si personas defenderunt. & non hæreses. c.accusatus.§.porrò.vbi Archi.& Ioã Andre.de hære.lib.6. Gundissal. de Villa.de hære.q.22. nume. 8. vbi dat rationem huius dicti: & Iacobus Septiman.in institu.catho.c.4.num.4.& plures alios casus in quibus quis post mortem damnatur refert glo. in lege ex iudiciorum. ff. de accusa. gloss. in.l.2.C.si reus vel accusa. mort. fue. glo.in verb.post mortem in.§. interdum,insti.de hæredi.quæ ab intesta. desc. glo. in verb. ex maleficijs, in.§. non autem.insti.de perpe.& tempo. actio.& in.§.1.insti.de publi. iudi. gl. sing.in summa.24.quęst.2.& gl.sing. in ca.causamque,in.2.qui filij sint legi.& dicta iura regia. Hippo. latè in sing.301.incip.tibi dixi.& latius.in.l. fi.nu.26.cum plu.sequen. ff. de quæstio. & Antonius Gomezius in.3.to. resolu.c.7.num.79.cum sequentibus & Ludouicus Carrerius de hære. §. nunc de pœnis.nu.36.

SINGVLARE CXXXV.

Mulieres in bonis suorum maritorũ habent tacitam hipothecam, vt alijs prioribus creditoribus habentibus tacitam, vel posterioribus habentibus expressam præferantur.l.assiduis. C. qui potio. in pigno. habean.c.ex literis de pigno. & in.§. fuerat,vbi latè iuniores insti. de actio. Latius Couarru.lib.1. resolu. c.7.vbi. 4.conclusiones in hoc scripsit: probat hoc.l.33.titu.13.p.5.l.17.tit. 11.p.4.& hoc interest inter mulieres viduas & cõiugatas, quòd vidua absq; iuramento potest alienare, & in dote sibi

te sibi præiudicare.sing. est glo. pen. in.l.cũ dos.ff.de pactis.sequitur Pau. Castren. in.l.2.§. item si voluntate, versic.sed opponitur.ff.sol.matrimo. Bar.in.l.hæredi.§. filio familias.ff. de pactis.Decius consi.536.in causa que agitur.num.3. sed speciale est, quòd mulieres hæreticæ hanc tacitam hipothecam in bonis suorum maritorum non habent.l.1.auten.Item priuilegium.C.de hære.auten.de priui. dotis.§.nos autem.coll.8.glo.in verbo obligata.in.d..c. ex literis de pigno.Iaſ.in.§.fuerat.num.113.insti.de actio. Gundissal. de Villa. de hæreti. q.20.in fine. Ioan. Nicola. de hære. nota.11.incip.larga digito,infine.Frã. Balbus de dote.11. parte.3.membro differentia.21.LudouicusCarrer.de hære.§.nunc de pœnis.num.9. Pala. Rub.in rub.de dona. inter virum, & vxorem.§.35.num.3. ratio poterit esse de.l.Manichæos.C.de hære.ibi nihil ex legibus commune sit cum cæteris.

SINGVLARE. CXXXVI.

MVlier pro aliquo fideiubere prohibetur,& si fideiussit, potest se tueri beneficio velleiani.l.1.in fine.ff.ad velleianum.&.l.3.tit.12.p. 5.l.1.&.2.titu.11.lib.5.ordi.l.61. Tauri quia sexus mulierum fragilis est, & faciliter fideiubẽdo mulieres possent decipi, & dotes suas perdere. l.2. ibi propter sexus imbecilitatem. ff.ad sena.consul.velle.l.cũ multę.C.de dona.inter vir.& vxo.ibi,melius est mulieribus propter fragilitatem sexus subueniri.Sed speciale est, quòd mulieribus hæreticis denegatur hoc beneficium velleia. Hoc prius affirmauit Vincentius in.c.si aduersus de hære.quod dictũ sequitur Archi.in sum ma.4.q.1.& in ca.vt inquisitionis.nu me.3.de hære.li.6.& Ioan.Nicola.de hæreti.nota.18.incip.aduerte. & Ludo.Carre.de hære.§. nunc de pœnis. nu.9.& Pal.Rub.in rep.rub.de dona. inter virũ & vxo.§.35.n.5. & casus in quibus hoc beneficium velleiani cessat,refert glo.in.l.1. ff. ad vellei. &.l.3.tit.12.par.5.

SINGVLARE CXXXVII.

MVlier debet suam dotem saluã habere.l.1.&.2. ff. sol. matrimo.l.vnica.C.de rei vxo. actio.c. fin. de dona.inter virum & vxo.l.7. &.l. 30.&.31.tit.11.p.4.l.17. Tauri: & vltra dotem.30. potest mulier petere, quæ ipse satis abunde scripsi in mea rep.autẽ.licet prope finem. C.de natu. lib. sed speciale est quòd mulier quæ scienter contraxit matrimonium cum viro heretico,perdit dotem suã, & fisco applicatur.c.decreuit de hære.lib. 6. quem tex. ad hoc dixit esse sing. Alex.in.l.si constante, vbi Iaſ.n. 187.ff. sol. matrimo. contra Bar. ibi idem tenuit contra Bar. Gundiss. de Villa.de hære.quæst.15.nu.9.& Guiller.Bene.in.c.Rainuntius,in parte,& vxorem nomine Adelasiam,decisione.5.nu,277.de testa.&Iaco.Septian institu.catho.c.9.nu.10.

SINGVLARE CXXXVIII.

MVlier admittitur ad accusandum in crimine hæresis.l.Manichæos.C.de hære.l.si quis in hoc genus.C.de epis.& cleri.cap. vergentis de hæreti.glo.magna in.l.2.titu.1.p. 7.secus est in alijs criminibus.l.de crimine.C.qui accus.non poss.l.non est permissum.ff.eo.tit.l.2.in prin.tit. 1. p.7.l.2.tit.20.li.4. fori.l. & an mulier in causa hæresis possit esse testis examinat.Pal.Rub.in alleg.heresis.§.13.

SINGVLARE CXXXIX.

Mvtuans ad refectionem vel cõseruandam rem habet hoc priuilegium prelationis, vtin illa re prioribus creditoribus præferatur. l. interdũ. ff. qui potio. in pig. habe. l. creditor. in prima. ff. si cert. peta. & etiã tacitam hipothecam in illa re videtur habere glo. vbi Bald. & Ange. in auten. quo iure. C. qui potio. in pig. habe. & sunt circa hoc duæ communes opiniones, quas refert Couarru. lib. 1. resolut. c. 7. num. 3. sed si aliquis mutuauit alicui heretico, ad refectionem alicuius rei, non habet hoc priuilegium prælationis: ita dicit Ias. in. l. creditor. 1. num. 4. ff. si cert. peta. allegando auten. idem priuilegium. C. de here. & Abb. in. c. gaudemus de diuor. Idem tenuit Ioan. Nicola. de hære. nota. 11. incip. liga digito. &c. Præterea in alio casu locum non habet regula suprà posita: videlicet quando posterior creditor capit, vel sua diligentia capi fecit debitorem communem fugientem cum suis bonis: in hoc casu, alijs prioribus debitoribus præfertur. l. ait prætor. §. si debitorem meũ. ff. de his qui in frau. cre. & ibi Bart. & alij notant, expressa. l. regia, in. l. 10. titulo decimoquinto. partita quinta. & l. duodecima. titu. 20. li. 3. fori. ll. alium casum in hac notandum refert Roma. sing. 569. incip. si mercator: & alium. Bal. in. l. pro debito. C. de bonis. autho. iudi. possi. in prin. quando stant merces vel res vẽditæ, quòd creditor qui illas vendidit, etiam si sit posterior, alijs in illis mercibus præfertur. Contra hoc tenet Bart. in. l. si cum dotem. §. si. ff. sol. matrimo. & Ias. in. d. l. creditor. num. 5. dicit communem opinionem esse contra Baldum.

SINGVLARE CXL.

Nomina & dicta testium & accusatorum, & capitula super quibus accusatur, reo vel accusato seu inquisito exhibenda sunt. c. qualiter & quãdo. in. 2. §. debet: de accu. Abb. in. c. olim. num. 8. de accusat. l. 11. tit. 17. pa. 3. l. 12. titu. 20. lib. 4. fori. ll. l. 11. tit. 1. lib. 8. ordi. Sed quãdo procedituṙ in crimine hæresis, aliter est. c. finali. cum distinctione ibi posita de hæret. lib. 6. declarat Abh. in. c. præterea. in. 2. nu. 7. de sponsa. Gundiss. de Villa. de hære. q. 10. nume. 4. Iaco. Septi. in institu. catho. c. 25. num. 28. & cum non detur inquisitis integra defensionis facultas, inquisitores inquirant de innocentia reorum, & de falsitate testium: vt eis sint recti iudices, & patres, & patroni: & latius idẽ in. c. 62. numer. 9. vbi allegat ad hoc primam instructionem Hispalensem. c. 14.

SINGVLARE. CXLI.

Notarius quando creatur iurat suum officium fideliter exercere, & omnia legaliter agere. c. ad audientiam. §. nos igitur de præscrip. c. illud. in fine de præsumptio. glo. in verb. decurritur in. l. quedã. §. nummularius ff. de edẽdo. l. 4. titu. 19. p. 3. vbi ponitur forma huius iuramenti, & l. 1. titulo octauo libro. 1. fori. ll. ¶Sed speciale est in notarijs sancti officij, qui tenentur iterum iurare, etiam si quando in notarios fuerunt electi, hoc iuramentum fecerint. clementina prima. §. porro. in fine. de here. vbi. gloss. in verb. iurabunt. dicit esse hoc speciale in notarijs hæreticæ prauitatis, & Io. Nicola. de hære. nota. 36. incip. nota quòd.

SINGVLARE CXLII.

OBedientia prælatis à subditis non est denegãda, propter prælatorum crimina & excessus. c. nonne. 8. q. 4. c. omnes de maio. & obedien. ca. cum non liceat de præscrip. ea. sciendum. 8. q. 1. & dicit. c. qui resistit. 11. q. 3. qui resistit potestati dei, ordinationi resistit. vnde Paulus ad Hebræos. c. fi. obedite præpositis vestris & subiacete eis. S. Tho. 2. 2. quæ. 104. arti. 1. & 2. & q. 86. artic. vltimo. Florenti. in. 4. parte suæ summæ. titu. 5. ca. 11. & melior est obedientia quã victima. lib. 1. Regum. cap. 15. cap. illud de maio. & obedien. cap. propter hoc. §. verum. 32. dist. cap. si qui sunt. 81. dist. ¶ Sed si prælatus est hæreticus, licitum est subditis citra aliquã pœnam ab eius obedientia recedere, etiam ante latam sententiam & instructam accusationem. ca. sacerdotes. & ibi glo. 1. quæst. 7. cap. sane. 24. q. 2. ca. excommunicatos. 11. quæst. 3. ca. qua diligentia in fine de electio. glo. in cap. cum non liceat, vbi Abb. numer. 3. de præscrip. Feli. in cap. inter quatuor. num. 3. de maio. & obediẽ. Gundissal. de Villa. de hære. quæ. 10. numet. 3. rationem reddit Abb. vbi supra: quia ipso facto & iure prælatus propter crimen hæresis est à iurisdictione suspensus: & quia melius est obedire deo quam hominibus, vt habetur, in Act. Apostolorum. cap. 5. & in cap. inquisitioni de Senten. excommuni.

SINGVLARE. CXLIII.

OPinio vltima cẽsetur in dubio approbata, quando ab aliqua lege, vel glossa vel statuto plures opiniones referuntur. glos. fin. in. l. qui filiũ. §. Sabinus. ff. ad Trebe. gl. marg naribi, altera pars est vera: quia vltima. in. l. ea lege. C. de condi. ob causam. Bart. per tex. ibi in. l. bona fides. ff. depos. Bald. in auten. ex testamento, in prin. C. de colla. & in. l. si mater tua. nume. 4. C. ne de statu. defun. & in. l. si ergo. §. partus. ff. de publi. Ioan. Andr. in cap. 1. de senten. excommuni. lib. 6. & in cap. 1. de pœnis. lib. 6. l. 1. §. Neratius. vbi. Ioan. de Imo. ff. de acqui. posse. l. mela. §. 1. in fine. ff. de alimen. & ciba. lega. Alex. consi. 164. viso processu. nume. 2. vol. 2. & consi. 55. incip. prospectis. nume. 43. vol. 4. & consi. 98. viso instrumento. num. 21. vol. 6. Iasõ in. l. si tibi pecuniam: in fine. ff. si cert. peta. & in. l. 1. §. & post operis. nume. 12. ff. de noui. ope. nunciã. & in. l. si idem cum eodem. §. fin. num. 3. ff. de iurisd. omni. iudi. vbi hãc regulam & c. 3. fallen. scripsit, quas trãscripsit duas addendo. Ioa. Neuiz. in sua selua nuptiali. fol. meo. li. 116. & Ioan. Bernar. Diez in regula. 514. incip. opinio vltima: optimè Corsc. in singu. incip. quando iurisconsultus. ¶ Sed speciale est fauore religionis catholicæ quòd prima opinio, & non secunda, vel illa quæ pro religione facit tenenda est. l. sunt personę. ibi. optima ratio est illa quæ pro religione facit. ff. de religio. & sumptibus fune. Ias. in auten. ingressi. nume. 32. C. de sacrosanct. eccles. Alexand. consil. 121. viso processu. nume. 17. vol. 2. & consi. 92. super eo. num. 5. vol. 4.

SINGVLARE CXLIIII.

ORdinatus vel consecratus ab hæretico, si ipse quoque hæreticus est, si postea ad fidem reuerratur, iterum ordinandus est. c. Daibertum: 1. quæst. 7. Bertachi. de episco. 2. parte. 3. partis principalis. Ioan. Nicola. de hęre. nota. 29. quia hæreticus ab ec-

ab ecclesia præcisus est, sicut ramus præcisus ab arbore sine stipite. ca. loquitur. 24. quæst. 1. iuxta illud Ioannis. cap. 14. si quis non manserit in me mittetur foras & arescet: sed ordinatus ab episcopo tamen hæretico, recipit ordinis characterem, sed non executionem, neque sacramenti gratiam. Talis non est ordinandus de nouo, sed habita dispensatione, potest in ordinibus ministrare. c. qui perfectionem, vbi Præpo. 1. q. 1. &. c. ordinationes. 9. q. 1. vide Abb. in rub. de hære. & Ludo. Carre. & hære. §. nunc de pœnis. nume. 22. Ioã. Berna. Diez in practica cano. c. 25.

SINGVLARE CXLV.

SVMMARIVM.

1 *Ordo iudiciarius seruandus est.*
2 *Qua ratione ordo iuris est seruandus.*
3 *In causis fidei non seruatur ordo iuris.*
4 *Qua forma proceditur in crimine hæresis.*
5 *Contra hæreticos contumaces qualiter procedatur.*
6 *In delictis grauibus non seruatur ordo iudiciarius.*
7 *In leuioribus delictis non est seruandus ordo iuris.*
8 *Causæ rusticorum sunt summariæ.*
9 *Causæ fiscales sunt summariæ & causa depositi.*
10 *Causæ illorum qui sunt in carceribus sunt summariæ.*
11 *Causa dotis est summaria.*
12 *Causa executiua est summaria.*

1
Rdo iudiciarius in omnibus ferè causis seruandus est; aliàs processus redditur nullus. l. prolaram. C. de sent. & interlocu. omni. iudi. l. vnica. C. de conducto & procu. lib. 11. ca. ad petitionem de accusa. cap. causamque. c. cum dilecta. de rescrip. cap. ecclesia sanctæ Mariæ in fine de consti. c. cum dilecti. ca. veritatis. de dolo & contumac. in causis. de re iudi. cap. examinata. de confir. vti. vel inutili. ca. 1. &. 2. q. 1. l. 1. tit. 13. lib. 2. forildi. 5. tit. 16. p. 3. l. 1. & fin. tit. 4. lib. 3. ord. ob id igitur à iure fuit institutus ordo iudiciarius;
2 vt omnis malitia & machinatio cesset, & veritas potius reueletur. c. quoniam contra. de proba. Abb. in cap. dilecti. nu. 5. de iudi. & iudex qui nõ seruat ordinem iuris facit litem suã, & in sindicatu potest puniri. Bar. in l. 1. nume. 5. C. quomodo & quando iudex senten. Paris de puteo latè de sindicatu. ca. sententia.
3 ¶Sed speciale est in causis hæreticæ prauitatis, vt celeriter delicta puniãtur, plenarius ordo iuris nõ seruatur, sed in eis proceditur simpliciter, & de plano sine strepitu & figura iudicij, attestationibus nõ publicatis. c. fi. de hære. li. 6. extraua. ad reprimẽdũ, quo modo in læsæ maiest. crimi. procedatur. Gundisl. de Villa. de hære. q. 2. in prin. Frã. Squillacẽ de fide cath. c. 27. n. 2. Iacob. Septi. in insti. cath. c. 43. n. 19. & Alphonsus Aluarez Guerrero, in thesauro religionis Christianæ. ti. de hær. ru. 20. Ludo. Carre. de hære.
4 §. versa aurẽ vice. n. 23. & ordo quem in cognitione huius criminis seruare solent inquisitores talis est, quod in primis quando ad ciuitates accedunt, ostendunt episcopo, vel eius vicario, facultatẽ quã habent ad cognoscendũ & inquirendũ de hoc crimine, & eius auxiliũ & fauorẽ petũt. Solẽt similiter nõnulli id etiã facere in concilio ciuitatis, & inde populũ cõgregare, & habito sermone ad populũ, corã clero & populo edicta monitoria quę hęresim sapiũt publicè legi, vt sub pœna excom-

excommunicationis vnusquisq; hæ-
reticos, vel suspectos, vel infamatos
de hæresi coram inquisitoribus de-
claret: etiā si hæresis sit occulta sciēs
tenetur denunciare. S. Thom. 2. 2. q.
70. & ibi Caie. Alphonsus Castren. li.
2. de iusta hæreticorum punitione. c.
25. Septi. in institu. catho. cap. 18. in
fine: quo facto inquisitores recipiant
iuramentum in vnaquaque parro-
chia à cura parrochiali, & ab alijs pro
bis & bonestis viris super prædictis:
tunc poterit inquisitor procedere ad
punitionem delictorum tribus mo-
dis: accusando, inquirendo, & denun
ciando. iuxta tex. in c. super his. &. c.
qualiter & quando, in. 2. de accusa. c.
licet Heli: de simonia. Hunc proce-
dendi modum in hoc crimine scrip-
5 sit Gundissal. de Villa. de hære. quęst.
8. col. 1. & 2. & q. 10. in prin. & latè Ia
co. Sept. in institu. catho. c. 43. per to-
tum. & contra hæreticos absentes, &
contumaces proceditur in hunc mo
dum: quòd vocentur, vt intra certū
tempus veniant responsuri, sub pœ-
na excommunicationis lapso termi-
no, si non comparent, promotor fis-
calis accusat eius contumaciam, &
petit literas denūciatorias. Et si post
annum in contumacia, & excommu
nicatione permanet, ex tunc decla-
ratur hæreticus. c. cum contumacia.
de hæret. lib. 6. l. 32. titu. 9. pa. 1. & mo
dum procedendi contra hæreticos
contumaces refert Capella. Tholo.
decisio. 365. incip. in hoc anno. & Ia-
co. Septi. in insti. catho. c. 2. in prin. &
& ibidem num. 6. inquit, allegando
quoddam decretum factum Barchi-
nonæ ab inquisitoribus generalibus,
anno. 1493. quod post annum audiū
tur hæretici quoad pœnam corpora-
lem, & non quoad bona publicata.
iuxta l. annus. ff. de requi. reis. l. 2. C.
eod. tit contra Pan. Grillan. de hære-
ti. quæst. 8. num. 3. alij similiter sunt
casus qui summariam cognitionem
requirunt, quos refert. cle. dispendio
sam de iudi. glo. magist. in. l. 3. §. sciē-
dum in verb. summatim. ff. ad exhi-
ben. glo. in. l. iudices. C. de iudi. glos.
in. l. nec quicquam. §. vbi decretum.
ff. de offi. procon. & lega. glo. in verb.
summatim. in cap. quoniam frequē-
ter. §. porrò. & in. §. si verò. vt lite non
cōtesta. sing. lex regia. 6. ti. 22. p. 3. l. 7.
7 titu. 2. vbi optima gl. p. 3. ¶ Præterea
in delictis enormissimis non est ser-
uandus ordo iudiciorum. Hippo. in
practi. crimin. §. diligenter. nu. 165.
allegando Paridem de Puteo, idem
tenentem: idē in consi. 127. superio-
ribus annis, nume. 16. atque in leuio-
ribus delictis, Bart. in. l. leuia. ff. de ac-
cusa. Ang. in tract. de accusa. in verb.
hæc est quædam inquisitio. col. 7. vbi
allegat auten. nisi breuiores. C. de sen
ten. ex breui resci. est. l. 5. titu. 22. p. 3.
glos. in. c. 1. de lib. obla. petitio. 60. de
8 Madrid, anno. 1534. ¶ Item in rusti-
corum lites summatim & omni bre-
uitate sunt terminandæ. sing. est tex.
in autē. de quęstoribus. §. si verò sunt
aliqui. col. 6. ne laboribus & expensis
grauentur, & ne ab operibus rusticis
distrahantur. l. 2. C. de ferijs. l. 4. C. de
defenso. ciuita. ¶ Item causæ fiscales
9 sunt summariæ. l. pe. vbi Bart. C. de
conuenien. fis. debito. l. missi opina-
tores. C. de exacto. tribu. li. 10. Ias. in.
l. properandum. nume. 10. C. de iudi.
¶ Item causa depositi requirit sum-
mariam cognitionem. l. si quis vel pe
cunias. & auten. ibi posita. & Bart. C.
depositi. Petrus de Raue. in alphabe-
to aureo, in verb. depositarius. fol. 33.
10 col. 2. ¶ Item causæ illorum qui incar
ceribus sunt, summatim & omni bre
uitate sunt terminandæ. l. fi. C. de cu-
sto. reorum. ibi. ne custodia diutina
maceret. Bart. tracta. de carceribus.
in fine.

in fine. Hippo. in practi. crim. §. attin gam. nume. 75. & communiter sunt pauperes: & causa pauperū prius est terminanda quàm diuitum. tex. vbi gl. sing. in. c. in primis. 2. q. 1.

¶ Item in visitatione ecclesiarum, aliorumve locorum proceditur summariè. cap. fin. vbi Inno. nume. 4. de censi.

11 ¶ Item causa dotis est summaria. latè Pala. Rub. in rep. c. per vestras. par. 2. §. 1. versi. sed est pulchra, in fine.

¶ Item alia causa summaria habetur in. l. 5. ti. 3. li. 7. ordi. Item alia in. l. 121. in libro gabellarum.

12 ¶ Finaliter, omnis causa executiua est summaria. Inno. in ca. ex tenore, in prin. de appella. Alex. & Iaf. in. l. intra. ff. de re iudi. Bart. in. l. à diuo Pio. §. in venditione. ff. eo. tit. Guido, decisio. 329. l. 6. tit. 2. p. 3. l. 4. tit. 8. lib. 3. ordi. l. 64. Tauri: & in his causis summarijs & notorijs ordo est, non serua re ordinem. Bald. per tex. ibi. in cap. ad nostram. 3. de iureiuran. Hippo. practi. crimi. §. secunda quæstio. nu. 43. circa quod vnum tanquã quotidianum omittendum non est: quod quando aliqua causa est summaria, vt sunt prædictæ, omnia adminicula, & omnes articuli ab ea dependentes sunt summarij. Bart. in extraua. ad reprimendum. in verb. summariè. quo modo in crimi. læs. maiest. pro. Petrus Gerar. sing. 23. incip. notat Bart. & alij. &c.

SINGVLARE CXLVI.

SVMMARIVM.

1 *Papa de crimine hæresis potest condemnari.*
2 *Nonnulli Pontifices fuerunt hæretici.*
3 *Papa in his quæ sunt fidei, vt priuatus potest errare.*
4 *Papa etiam post mortem potest damnari.*
5 *Concilium generale esset index competens contra Papam hæreticum.*
6 *Orbis maior est Vrbe.*
7 *Concilium generale in tangentibus fidem nõ potest errare.*
8 *Papa per duos testes potest conuinci.*
9 *Qui testes sunt necessarij ad purgationem faciendam.*
10 *De nullo alio crimine præter hæresim potest Papa condemnari.*
11 *Imperator hæreticus per summum Pontificẽ punitur & deponitur.*

1
Papa de crimine hæ re. potest accusari & condemnari. c. si Papa. Vbi gl. in verbo. à fide deuius. 40. dist. Archi. in. c. in fide i fauorem. de hære. li. 6. Anto. de Butrio. in ca. fraternitatis. in prin. eo. tit. Card. in Cle. 2. §. cæterum in fine de electio. Abb. in consi. Basil. dubio primo. nume. 15. & in ca. significasti sup. glo. 2. de electio. Feli. in ca. 1. nu. 2. de simo. & in ca. cum quidam. n. 5. de iureiuran. Decius. in. c. cum tenea mur. nume. 7. de præbe. & in. l. est receptum. num. 5. in fine. ff. de iuri. om ni. iudi. Hippo. ca. ac si cleri. §. deadul terijs. num. 74. de iudi. & in sing. 683. incip. aliàs in repetitione mea. Gun. dis. de Villa. de hære. q. 7. nume. 6. Alphon. Aluarez Guerrero in thesauro religionis christianæ. tit. de hære. nu. 21. Ludo. Carre. de hære. §. viso. num. 4. Alberi. optimè in rub. C. de hære. nu. 4. Ioan. Nicola. de hęre. nota. 12. dicens, quod totus mundus sequitur glo. supra allegatam. Iaco. Septi. in in sti. cath. cap. 44. nu. 33. vbi optimas rationes & fundamenta scripsit. vnde dicit. gloss. sing. in verb. exceptione, in. c. licet de euitanda discordia:

2 de electio. quod in electione Roma. Ponti. nulla exceptio opponi potest, nisi

nisi de hære. est. gl. simi. in ca. 1. de re-
nunci. lib. 6. & glo. in. c. si quis pecu-
nia. 79. dist. nam nonnulli Roma. Pō
ti. fuerunt hæretici: vt Anasta. & alij
relati. in. c. Anasta. 19. dist. ca. à recta.
24. quæst. 1. cap. nunc autē. 21. dist. c.
maio. de bap. notat Abb. in. q. 1. posi-
ta post concilium Basiliē. num. 21. La
tè Petrus de Monte Veneti. de con-
cilio generali. q. 8. de concilij præemi
nentia. num. 3. & Anto. Rosellis depo
testate Impera. & Papæ. fo. 35. nume.
7. quia Papa in his quæ sunt fidei, vt
priuatus potest errare: statim enim
desinit esse Papa cum non sit de cor-
3 pore ecclesiæ. c. Acatius, & ibi gl. 24.
quæst. 1. vnde inquit Pau. ad Gala. c.
1. Et habetur in cap. cum ergo. 24. q.
3. si possibile esset quòd angelus de
cœlo aliquid contra fidem diceret
aut sentiret. anathema sit. Hoc refert
Gundissal. de Villa. de hęre. q. 7. num.
5. & etiam post mortem de hoc cri-
mine hæresis potest Papa condemna
4 ri. Hosti. & Ioan. Andre. in. c. propo-
suit de concess. præben. quos refert
5 Pau. à monte Veneti, vbi supra. q. 8.
nume. 7. & in hoc casu concilium ge
nerale, vel cetus cardinalium esset iu
dex competens, vt dicit Archi. & alij
6 in. d. c. in fidei fauorē. gl. in. c. in sino-
do. 63. dist. & habetur in directorio
inquisitorum. pa. 3. q. 25. nam orbis
maior est vrbe. c. legimus. 93. dist. gl.
in. c. sicut. 15. dist. latè Abb. in conci-
7 lio Basiliensi, dubio. 2. nume. 18. con-
cilium generale in tangentibus fidē
errare non potest. c. maiores de bap-
tis. c. à recta. 24. q. 1. Abb. in quæst. 1.
num. 22. post concilium Basili. id pro
batur authoritate Matthęi. c. 28. Ego
enim vobiscum sum vsque ad con-
summationem sęculi: & alibi dicitur.
Ego pro te rogaui Petre, vt non defi-
ciat fides tua. Quod dictum fuit in
persona totius vniuersitatis Eccle-
siæ: prout declarat Gundissal. de Vi-
lla. q. 7. nu. 7. vbi supra. atque de hoc
crimine hæresis per duos tantum te-
8 stes potest Romanus Pontifex con-
uinci & condemnari, glo. est sing. in.
c. præsul. 2. q. 5. quam dixit esse sing.
Abb. in. c. tertio loco. nume. 6. depro
ba. & in cap. quotiens in prin. & in. c.
super eo. in. 2. num. 2. de testi. & in. c.
licet vniuersis, in prin. eo tit. & in. c.
perpetuas in fine: de maio: & obediē.
& in rep. c. cum esses. num. 16. de te
sta. & in. c. at si clerici, in prin. de iudi.
& in. c. 1. num. 5. in fine, de procu. Pe
ru. in. c. vt officium. num. 3. de hære.
lib. 6. anto. Corse. sing. incip. Papa.
fol. 176. col. 2. Petrus Rauena in al-
pha. aureo in verbo, testis. fo. 135. De
cius consi. 100. incip. in causa inquisi
tionis in prin. Gundissal. de Villa. de
hære. q. 13. num. 9. omnes prædicti di
cunt prædictam glo. esse notabilem:
sed si Romanus Pontifex de hoc cri-
9 mine vult se purgare. 12. testes sunt
necessarij. c. omnibus. 2. q. 5. & testes
in purgatione debent esse catholici
& integri, & fidei zelatores. c. filij vel
nepotes, de hære. lib. 6. Gundissal. de
Villa. de hæreti. quæst. 13. nume. 14.
omnia dicta tantum locum habent
in crimine hæresis: de alijs verò crimi
nibus à nemine potest iudicari vel
10 condemnari Romanus Pontifex, qui
cunctos iudicat. c. nemini. 17. q. 4. ca.
nemo. 9. q. 3. c. si Papa. 40. dis. etiam si
crimen sit notorium, & detur incor-
rigibilitas. c. cuncta per mundum. 9.
quæst. 3. Præpo. expressè in dict. cap.
si Papa. Abb. in quæst. prima post con
11 cilium Basiliense posita in prin. Ioan
nes Nicola. de hæreticis nota. 12. in-
cip. si Papa. in fine. Idem dicendum
est de Imperatore, qui de crimine hæ
resis puniri & deponi potest per sum
mum Pontificem, vt fuit Imperator
Federicus, qui ob crimen hæresis fuit
de-

depositus. c. ad apostolicæ, de sentē. & re iudi. lib. 6. Bar. & Bal. in. l. fin. C. de legi. Ludouicus Carrerius de hære. §. viso. num. 3.

SINGVLARE CXLVII.

PApa solus & non aliquis inferior potest decidere quæstiones dubias, quæ de fide aut de religione oriuntur. cap. maiores de baptis. cap. fratet noster. 16. quæst. 1. ca. quoties. 24. quæst. 1. & in Exodo. ca. 18. id clarè colligitur, vbi Ietro Moysi dixit. Prouide de omni plebe vitos prudētes & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam: & constitue ex eis tribunos, centutiones, decanos, qui iudicent populum omni tempore: maiora autem teferant ad te, id est, legis præcepta & alia huiusmodi: vt optimè declarat Alb. in. c. ad abolendam. 2. col. de hære. & Alphonsus Guertero in thesauro religionis Christianæ. nu. 24.

SINGVLARE CXLVIII.

PApæ obediendum neutiquā est, si aliquid præcipiat quòd hæresim sapiat, vel turbat statum ecclesiæ, vel in detrimentum fidei, aut in fauo tem hæreticorum. Hosti. & Ioan. Andre. in cap. proposuit, de concess. præben. Carrerius. de hære. nume. 99. Iaco. Septi. in instit. catho. ca. 44. num. 31. quod comprobari potest ex. c. cū teneamur, de præben. cap. si quando de rescrip. Idem est, si aliquid Romanus pontifex contra bonum reipublicæ faciat vel statuat, vel in detrimentum beneficiorum patrimonialium Castellæ: videlicet quod alienigena in hoc regno Castellæ beneficia obtineat: idque manu Regia defendi potest, salua semper in omnibus summi Pontificis authoritate. Guillermus Bene. in. c. Rainuntius, in verbo, vxorem. nu. 454. Marti. Nauatrus. in. ca. cum contingat. dubio ptimo, fundamento. 10. de rescrip. Iacob. Septi. in institu. catho. c. 44. nu mer. 32.

SINGVLARE CXLIX.

PAtet non tenetur dotare filiam hæreticam vel Iudæam. l. cognominus. C. de hære. glo. in. l. si vero. ff. de in rem verso. Bald. in authē. resq; in fine. C. communia de lega. Roma. in. l. 1. ff. sol. matri. Ias. in. §. fuerat. nu. 112. insti. de actio. regulariter paternum officium est filias dotare, & in matrimonium collocare. l. fi. C. de dotis promi. l. qui liberos. ff. de ritu nuptia. l. dotem dedit. ff. de colla. bono. l. 8. tit. 11. pa. 4. de qua re videndum est singulare. 129. supra positum.

SINGVLARE CL.

PAter non est idoneus testis in causa sui filij. l. parentes. C. de testi. l. etiam. C. eod. titul. ca. si testes. §. item idonei. 4. q. 3. l. 11. &. 14. titul. 16. pa. 3. propter nimiam affectionem quam pater erga filium habet. l. isti quidē. ff. quod met. cau. l. fin. C. de cura. furio. quæ. l. inquit, quòd nullus amor est qui vincat amorem patetnum. l. humanitatis intuitu. C. de impub. & alijs substi. l. de creationibus. C. de episcop. audien. gl. & doct. in c. trāsmissæ, qui filij sunt legi. Sed in causa fidei, pater est idoneus testis in causa filij: quia agitur de propria salute ipsius filij, & non de damno vel incommodo alicuius. Ita dicit Anto. de Butrio. in. c. in omni negotio. Vbi Alb. nume. 3. de testi. Sed an ob id mitiori pœna filius sit puniendus, videtur, quòd

quòd fic per tex. fing. in. l. milites agrum. §. defertorem ff. de re mili. vbi cautum eft; quòd fi filius commifit delictum morte dignum, & pater eũ offerat & exhibeat iudici, filius non morte, fed alia mitiori pœna, vt puta exilij puniendus eft: quam. l. dixit effe fing. Pau. Caft. & Salic. in. l. propter infidias. C. de his qui accuf. non poff. Ang. in. l. fi adulterium cum inceftu. §. liberto. ff. de adulte. Iaf. in. l. 1. num. 4. C. de his quibus vt indig. Feli. in. c. quærenti. num. 6. de offi. delega. & in ca. accufafti. nu. 4. de accufa. Hippo. in. l. 1. §. ad quæftionem. num. 16. & in. l. varius. §. feruus. num. 7. ff. de quæftio. Pala. Rubo in. c. per veftras. §. 17. num. 4. fol. 65. col. 1. de dona. inter virum & vxo. Latè Ioa. Neuiza in fua filua nuptia. fol. meo. lib. 19. col. 1. & 2. & Cepola. in cautela. 1. in ordine, vbi affirmat. d. §. defertorem: habere locum etiam in crimine læfæ maieftatis, allegando Pau. de Caft. & Sali. in d. l. propter infidias.

SINGVLARE CLI.

PArentes à fuis filijs non funt exhæredandi: alioqui parẽtibus cõtra filiorum teftamenta competit querela. l. nam etfi parentibus. l. pater filium. ff. de inoffi. tefta. l. cum filium. C. eod. titu. auten. in teftamento. C. ad Tertul. & in. §. fi. infti. de exhæreda. libe. l. 1. in fine. titul. 8. p. 6. l. 8. tit. 13. p. 6. fed fi parentes funt hæretici, à filijs fuis optimè poffunt exhæredari. c. excommunicamus. 1. §. credentes. de hære. auten. vt cum de appellar. cogno. §. fi quis de prædictis liberis. col. 8. l. 11. in fine. titu. 7. p. 6. l. 4. in fine. tit. 26. p. 7.

SINGVLARE CLII.

PAtria poteftas tollitur propter crimen paternum hærefis: & ftatim filij liberantur à patria poteftate. ca. 2. §. fi. vbi gl. & docentes de hære. lib. 6. Peru. in ca. ftatutum. nu. 4. eod. tit. & lib. Latè Ioan. Nicola. de hære. nota. 14. incip. hæreticorum. Ludo. Carrerius de hære. §. nunc de pœnis. num. 34. aliter verò eft pro alijs delictis. l. relegatorum. ff. de interdictis, & relega. & in. §. relegati. infti. quibus modis ius patriæ potefta. folui. l. 3. tit. 18. p. 4.

SINGVLARE. CLIIII.

POEnam non meretur quis propter folam cogitationem, fi vltra non progreditur. l. cogitationis. ff. de pœnis. c. cogitationis. de pœni. dift. 1. l. 2. titu. 31. p. 7. quod fallit in crimine hærefis: fola etenim voluntate cõmittitur: ideo meritò fola voluntas & cogitatio punitur. c. excommunicamus. in. 1. §. credentes, de hære. glo. in verb. co ipfo, in Clemẽ. 1. de hære. Bald. in. l. fi quis non dicam rapere in prin. C. de epif. & cleri. Ioa. Andre. in ca. 1. num. 11. de homi. lib. 6. Anania in. c. fi quis epifcopus. de hære. Card. in Clé. 1. §. fane de vfuris. Pern. in. ca. 1. nu. 6. de fumma. Trini. & fide cath. Ioan. Nicola. de hære. nota. 9. incip. notifsima. Hippo. in. l. qui falfam. nu. 13. ff. de falfis. Vbi alios cafus refert. & Ludo. Carre. de hære. §. verfa autõ vice. numero quarto. allegan. Bal. in. l. fi quis non dicam rapere. C. de epif. & cleri.

SINGVLARE. CLV.

POEna corporalis propter pœnitentiam in delictis confummatis maximè atrocibus, non tollitur. l. qui ea mente. vbi Bar. ff. de furtis. l. quis fit fugitiuus. ff. de ædili. edicto. l. pen. ff. vi bonorum raptorum: quæ iura

dicunt, nemo sua pœnitentia delinquẽs esse desinit, vt pœnam corporalem euitet. Sed in crimine hæresis aliter est, quòd perpetrans illud, euitat pœnam corporalem per spontaneã confessionem. l. Manichæos. C. de hære. ibi. delicti veniam petentibus damus. l. fi. in fine. C. de summa Trinit. & fide catho. cap. ad abolendam. de hære. ibi, nisi continuo post deprẽhensionem, & ibi, confestim ad fidẽ confugerit. vbi Albe. nume. 6. inquit si hæreticus in continenti, & spontè redit ad fidem, euadit pęnam mortis: licet aliud sit in alijs delictis. Idẽ Alb. in. c. excommunicamus. 1. nu. 10. eo. tit. dicens, quòd ad fidem potest redire, vt non patiatur pœnam ignis: etiã post condemnationem & sententiã diffinitiuam, ante realem traditionẽ iudici sæculari. Hanc opinionem dicit esse communem Boerius decisio. 343. declarat Gundissal. de Vallad. de hære. q. 20. col. 1. quod latissimè examinat Paulus Grillan. de hæreti. q. 5. nume. 3. cum sequentibus: sed in prima instructione Hispalensi, cautum est. c. 12. quòd vsque ad prolationem sententiæ, quam refert Iacob. Septi. in institu. catho. c. 46. nu. 9. & in prædicta prima instructione Hispalensi. c. 8. & . 11. cautum est, quòd si sponte suos errores fatetur, antequam denũcietur vel accusetur, vel post capturam, vel ante publicationem testiũ, ad perpetuos carceres damnandus non est, sed publicam agat pœnitentiam cum ieiunijs & orationibus, per tempus biennij, vt in concilio Agathensi. c. 60. & nonnulli, vt quendam habitum duplici Cruce signatum pũblicè portent, per tempus ab inquisitoribus præfinitũ, vt in quarta instructione Toletana. c. 9. & huiusmodi habitus datur pœnitentibus, vt sint nõtiores & humilitenur: quod originẽ habuit à. 3. li. Regum. c. 21. vbi Achab rex impijssimus propter vineam Naboth eũ occidit, & ab Helia fuit correptus, & publicam pœnitentiam fecit, & posuit saccum super carnem suam, & ieiunauit & dormiuit in cilicio. c. Achab. de pœni. dis. 3. atq; olim publicè pœnitentes sacco & cilicio vtebantur. c. pœnitentes. d. in cap. 50. d. & Iudæi debent portare habitum distinctum à Christianis, vt ex qualitate habitus discerni valeant. cap. in nonnullis de Iudęis. l. 4. & l. 27. & . 37. tit. 3. lib. 8. ord. & dicit Alb. in. d. c. in nonnullis quòd non debent pœnitẽtes occultare tale signum, alias puniuntur: quia de non entibus & non apparentibus idem est iudicium. l. in lege fundi. ff. de contra. emptione. l. reprehendenda. C. de institu. & substi. sub condi. factis.

SINGVLARE CLVI.

POenam in iure statutam sine vrgentissima causa iudex non potest minuere vel mutare, alias iudex puniendus est eadem pœna, quã reus puniendus erat. l. fin. in fine. C. ne sacrum. bap. reite. quam dixit singul. Roma. sing. 77. incip. veni. Feli. in c. qualiter & quando. §. ad corrigendos. num. 44. de accusa. & in. c. de causis in princip. de offic. delega. Petrus de Rauenna in alpha. aureo, in verbo delicta, fol. 27. col. 3. Couarru. libr. 2. varia. resolu. cap. 9. in princip. ne iudex sit clementior lege. c. iudicet. 2. q. 7. l. 1. C. de legi. sed inquisitores hæreticæ prauitatis pœnas expressas possunt commutare vel minuere. c. vt commissi, de hæret. libr. 6. tenuit Gundissal. de Villa. de hæret. q. 8. nu. 7. Francis. Squillacen. de fide catholic. cap. 22. quod verum est, nisi cum relapsis, cum quibus nulla conceditur

tur inquisitoribus dispensatio. c. excom. 1. §. illos de hære. cap. accusatus. eod. tit. & lib. Fran. Squill. de fide catho. c. 20. in fine. Sed hodie limitatus est text. in. d. c. vt commisi. quòd solus inquisitor generalis potest dispensare circa pœnam perpetui carceris, & habitus, & pœnitentiarum: vt in quinta instructione Hispalensi. c. 7. & in quarta Toletana. c. 9.

SINGVLARE CLVII.

1 Poenalis vel etiam exorbitans lex vel constitutio fauore fidei largo modo est interpreranda & extendenda: ita dicit Ioan. Andre. in cap. pen. qui filij sunt legi. Peru. per text. ibi. & in. c. ne aliqui. num. 2. de hæret. lib. 6. Feli. in cap. fin. num. 3. de magistris. Gundissal. de Villad. de hæret. q. 13. nu. 17. his accedat. glo. sing. in verbo, alios. in. c. sciant cuncti. de elect. libr. 6. quam dicunt esse singul. Alb. & Feli. in. c. non dubium. de sentent. excom. idem Alb. in. c. ex tenore, qui filij sunt legi. & Feli. in. d. c. fin. nu. 3. quòd quando agitur de vtilitate & salute animæ, constitutio quantumcunque pœnalis extenditur: prout est in casu præsenti: & quando agitur de vtilitate publica vt hic, Bart. in. l. 2. §. exercitium. ff. de his qui. nota. infa. Decius consil. 372. nume. 8. regulariter contra. l. cum quidam. ff. de lib. & posth. c. statutum. de sen. excom. lib. 6. Barto. in. l. præcipimus. §. fin. C. de appella. autben. quas actiones. vbi la te Iaso. C. de sacrosanct. eccles. & in rub. ff. de reiudi. num. 15. & 13. & in l. de quibus. num. 21. ff. de legi.

SINGVLARE. CLVIII.

SVMMARIVM.

1 *Grauiori pœna corporali viles quàm nobiles puniuntur.*
2 *Sola nobilitas est legitima causa minuendi pœnam.*
3 *Doctor & miles mitius sunt puniendi.*
4 *Nobiles de consuetudine non suspendantur.*
5 *Viles malunt habere carnem fractam quàm vestem.*
6 *Pœna corporalis minima, maior est quacunque pecuniaria in nobilibus personis.*
7 *Pro crimine hæresis æqualiter puniuntur nobiles sicut plebei.*

1
OEna corporali maiori & grauiori puniuntur personæ viles & ignobiles, quàm nobiles seu diuites, vel in dignitate constituti: licet bi pecuniaria pœna grauius cōdemnentur. l. aut facta. §. persona. ff. de pœnis. l. pedius. & l. fi. ff. de incendi. ruina, & naufr. l. fi. C. ad l. Flauiam, de Plagia. l. 1. §. item diuus. ff. de sicarijs. l. fi. C. vt nemo priuatus. titu. præ. suis vel alie. impo. vbi ponens titulos vel vexilla regia suis rebus, si est plebeius, pœna mortis punitur: si nautem nobilis fuerit miles, vel clericus, deportatur. c. qui cōtra. 1. vbi gl. sing. 24. q. 1. gl. vbi plenè docentes, in. c. cū quidam de iureiura. gl. in. c. cum beatus. 65. dis. gl. in. c. nō cogātur. 11. dist. gl. in verb. verberibus. c. fraternitatis. 12. q. 2. gl. in. c. in iudicijs. de regu. iu. lib. 6. gl. in parte inferiores. incle. multorum de pœnis. Plenè Tiraq. tract. de nobilitate. c. 20. nu. 104. Couarru. lib. 2. resolu. c. 9. Iacob. Septi. in instit. catho. c. 8. num. 13. l. sing. regia. 8. titu. 3. 1. p. 7. ibi. mayor pena deue de dar al pobre que al rico. Otalora optimè in tracta. de nobilitate. §. parte principali. c. fin. num. 4. vbi omnia nobilium priuilegia congessit. Vnde dicit Bald. in. l. fin. C. de summa Trinitat. & fide catho. Bart. in. dict. l. pedius.

dius. §. si sequitur Hippo. in. l. si quis vidua. nu. 28. ff. de quaestio. & in. l. 1. §.
2 item diuus. num. 8. ff. de sicarijs: quòd sola dignitas vel nobilitas est legitima causa minuendi poenam. Ideo dicit Roma. singu. 574. incip. scis quòd doctor. quòd si doctor delinquit, mi-
3 tius puniendus est quàm alius ciuis vel plebeius. Allegat ipse. l. more. & l. fina. ff. de poenis: & l. statu liber. ff. de quaestio. vnde sing. inquit Bart. in. l.
4 desertorem. §. poena. ff. de re mili. & in. l. moris. §. sed etiam. ff. de poenis: quòd sicut nobiles de consuetudine in Italia & Gallia propter delicta furca non suspenduntur. glo. in part. torqueatur. in. l. 3. ff. de re mili. & Bal. in. cap. §. si quis rusticus de pace tenenda. Abb. in. c. pastoralis. in princ. de offi. de lega. l. sing. 24. tit. 2. parr. 2. ita neq; plebeius dines. ita Bar. clarius per text. ibi. in. l. capitalium. §. serui. ff. de poenis. quia plebei honesti & diuites, quoad poenas nobilibus aequiparantur. Sequitur Feli. in. c. cum qui dam. num. 5. de iureiuran. Petrus de Ranena. in alpha. aureo, in verbo nobilitas, in fine. Palat. Rub. in rep. rub. de dona. inter virum & vxor. §. 9. numer. 19. viles enim & plebei magis
5 volunt habere carnem fractam, quàm vestem: vt dicit Salic. in. l. & si seuerior. cod. C. ex quibus cauf. infamia irroga. Hippoly. in. l. 1. §. item diuus. num. 7. ff. de sicarijs: & ita intelligenda est. l. in seruorum, in fine. ff. de poenis: quae probat quòd poena corporalis minima, maior est quacunque pecuniaria in personis nobilibus: intelligenda est, & non in vilibus personis, quae malunt pati in corpore, quàm in bonis. Ita dicit idem Bart. in. l. 1. § si. ff. de poenis. Feli. in. c. ad haberandum. nume. 4. de Iudaeis. Sed fauore fidei, pro crimine haeresis aequaliter puniuntur nobiles sicut plebei nullo habito respectu ad gradus & dignitates. Ita dicit Archid. in. cap. qui contra pacem. 24. quaest. 1. facit. l. Arriani. C. de haereti. tenet expresse Feli. in. d. cap. cum quidam. num. 5. & in. c. pastoralis. col. 1. de offi. de lega. vbi regulam & 9. fallerias in hoc scripsit: & etiam in hoc crimine grauius nobiles sunt puniendi: quia nobiliū haeresis grauior & perniciosior est in republica, quàm plebeiorum. Ita dicit Iacob. Septi. in institu. catho. c. 45 num. 23 Ludo. Carrer. de haere. §. viso per totum.

SINGVLARE CLIX.

Praescriptio centenaria, & non minor, currit contra Romanam ecclesiam. cap. de quarta. c. ad audientiam. cap. si diligenti, in fine. de praescript. authen. quas actiones. C. de sacrosanct. eccle. l. 26. tit. 29. parr. 3. l. 5. tit. 11. lib. 2. fori. ll. sed bona haereticorum quae ad Ecclesiam Romanam pertinent, si à filijs vel extraneis haeredibus catholicis. 40. annorum spatio possideantur, ab eis contra Romanam ecclesiam hoc tempore praescribuntur. cap. fin. §. fin. vbi glo. Archi. & alij de praescrip. vbi inquit id esse speciale in hoc crimine: & Gundissal. de Villad. de haeretic. quaest. 22. num. 3.

SINGVLARE CLX.

Praescriptio. 40. annorum currit contra ecclesiam vel monasterium. cap. placuit. §. post. 16. q. 3. c. de quarta. c. ad aures. c. veniens de praescript. l. 26. titul. 29. part. 7. quod fallit, quando episcopus alicuius ecclesiae est haereticus: nam aduersus eius ecclesiā nō currit huiusmodi praescriptio: qa interim ecclesiā vacare intelligitur.

gitur.c.1.vbi glo.& docentes de præscrip.c.quia diuersitatem. de concess. præbe.gloss.sing.in.c.prima actione. 16.q.1.quæ hoc ampliat,etiam si prælatus esset tãtum excommunicatus, quòd interim contra ecclesiam non currit præscriptio. Hostien. in ca. cũ nou liceat.vbi Abb.nume.7. de præscrip.bene Felin.in.c. inter quatuor. num.3.de maio. & obedien. poterit esse ratio:quia interim nõ potest age re:& paria sunt, nullum habere prælatum ecclesia, vel habere inutilem. cap.2 §.sed neq;. de transla. episcop. & dicit.gloss.singu. in verbo orbitan tes,in.l.fina.C.ad.l. Flauiam,de Plagi. quòd vxor quæ habet virum inutilem,dicitur vidua.Iaso.in.l.quotiens ff.qui satisd.cogan.latè in.l.4.§. condemnatum.ff.de re iudi.&.in.l.licet. C.de procu.Hippoly.singul 431.incip.dixi tibi.& consi.120.in hac causa.col.1.& id quòd dictum est, quòd sola quadragenalis præscriptio currit contra ecclesiam, intelligendum est,in actionibus realibus:in personalibus verò,datur ecclesiæ tempus ordinarium, vt in actione redibitoria, & in alijs.gloss.est singul. in parte restituerent.in cap.cum causam de emptio.& vendi.quam ibi. Albe.& alij sequuntur,& Antoni.Corf.in singul. incip. præscriptio licet regulariter. fol.176.col.4.

SINGVLARE CLXI.

PRæscriptione.20.annorum delicta tolluntur.l.querela. C. de falsis.notatur in.l. sed si vnus.§.sin autem.ff. de iniurijs. c. cum venerabilis de exceptio.gloss.in par. post sententiam.in.cap.1. eod. titul. Albe.in cap.cum haberet.nume.4. de eo qui duxit in mat.quam pol. per adul.l. 5. tit.7.p.7.etiam si delicta sint occulta, & contra iudices ignorantes: ita dixit sing.Bald.per tex.ibi.in.l.fi. C. de edẽdo.&.in.l.captatorias in fin.C. de mili. testa. quod optimè facit ad rubrum & nigrum.C. &. ff. ne de statu defunctorum post quinquẽniũ.quæ. & ad petitionẽ.116.de Madrid.anno 1528.quod illud tempus duorũ men sium datum iudicibus ad accusandũ, contra ludentes ludo alearum,procedat contra iudices etiam ignorantes, atque etiam si ludus esset occultus. Ideo dicit Bald.in.c.fin. versic. ponè quòd maleficium.de offi. delega. sequitur Hippol.in.l.fi.in prin.ff.de iuris.omni.iudi. quòd si statutum ponit terminum intra quod debet inquiri de aliquo delicto, etiam si delictum sit notorium,& per confessionem delinquentis constet de delicto,non potest inquiri: præsertim, quòd omne tempus datum à lege, regulariter ab initio, & medio, & in suo progressu est continuum, & currit ignoranti, seu absenti,vel impedito.gloss.& ibi. Bart. in rub. ff. de diuers. & tempo. præscrip.glo.in verbo non cessantibus,in.l.contra maiores.C. de inoffi. testa. gl. in prin.insti.de vsucapio.gl. in parte annum.in.§.rursus. insti. de actio.gloss.sing.in.l.fin.C.de tempo. in integ.resti. glo. in parte continuũ in Cle.vnica.de in integ resti.Bald.in l.fi.in fine.C.de dilatio.& in.l.2.nu. 8.C. de edili. actio. & in.l. si quando. numer.7. C. de testi. Iaso. in.l.2. col. pri.C.qui admitti:& in dict.l. contra maiores.Latè Feli.in. cap. quærenti. col.1.de offi.delega.Hippol.in pract. caus.crimi.§.constante. num. 87. cũ sequẽ.sed in crimine hæresis hoc speciale reperitur, quòd delinquens omni tempore potest accusari:etiam vsque ad mille annos.l. apostatarum. C.de aposta.quam.l. ad hoc allegat. glo.fin.in.d.l. querelam.ca.1. de homici.

mici.lib.6.Franciscus Balb. de præscrip. quarta parte prin. post principium. Gundissaluus de Villa.de hæreticis.quæst.22.num.3.Hippoly.in.l. qui falsam monetam.§.accusatio.nume.2.ff.de falsis. dicens idem esse in crimine simoniæ, falsæ monetæ,& læsæ maiestatis:diuturnitas enim temporis peccatum non minuit, sed potius auget.c.cum haberet in fine. de eo qui duxit in ma.&c.ca. fi. de consue.ca.non satis de simonia, vnde dicit gloss. sing. in verbo pœnitentia, in.c.admonere.33.q.2.quòd in foro conscientiæ nulla vnquam currit præscriptio: quam dicit notab. Abb. in.d.cap.cum haberet.num.c.4. & in c.licet causam.num.26.de proba.dicens per illam. gloss. quòd quando ius agendi fundatur super peccato, nunquàm illud præscribitur. Bald. hoc tenuit in.l.1.nu.38.C. qui accusa.non poss.Feli.in.c.fin.num.2. de præscrip.

SINGVLARE CLXII.

PRæscriptio titulum & bonam fidem requirit.c.vigilanti.c.si diligenti.c.veniens.c.fi.de præscrip.c.licet.16.quæst.3.c.possessor malæ fidei.de regu.iut.lib.6.l.si aliena res.ff. de vsucapio.l.nullo iusto.tit.præcedente.C.de rei vendi.& in princip.insti.de vsucap.l.10.tit.29.p.3.& bona fides semper præsumitur.l.verius. ff.de proba.glo.in.c.3.alia in.c.si diligenti, de præscript.& dicta.l.10.regia.Bart.in.l.Celsus.col.penul.ff.de vsucapio.Alex.consi.375.incip.iuridicam esse.num.5.& consi.200.viso in fine.vol.2.Decius consi.375.iuridicam esse.num.5.nisi iuscommune sit contra præscribentem.c.1.de præscrip.lib.6.Inno.Ioan.Andre.& alij in cap.2.de in integ.resti.gl.in.d.l.10. quæ refert quinq; modos quibus probatur mala fides. Optime Dinus in d.reg.possessor,& per sola indicia probatur mala fides alicuius.l.pen.vbi Bald.C.de euictio.Ange.in.l.1.C.de vsucap.träsfor.Hippoly.sing.34.incip.mala fides, id quod supra dictum, est fallit fauore fidei,& in odium hæreticorum in casu.c.1.de præscrip. gloss.fi.in.d.reg.possess.cap.porrò.c. placuit in.2.16.q.3.vbi si aliquis episcopus negligit populum suum reuocare ab hæresibus, & altet episcopus eum reuocat, & fidem catholicam docet, illum populum præscribit per triennium etiam in mala fide.

SINGVLARE CLXIII.

PRæscriptio quadragenaria,& nō minor,currit contra ecclesiam. c.de quarta.c.ad aures.c.veniens,de præscrip.auten.quas actiones.C.de sacrosanct.eccles.l.26.tit.29.pa.3.sed introductum est fauore fidei catholicæ, quòd sola triennalis præscriptio currat contra ecclesiam in casu.c.1. de præscrip.vbi glo.& docentes, dicūt illum casum esse specialem fauore fidei:idē probat c.porrò.c.placuit in.2.in prin.16.q.3.

SINGVLARE. CLXIIII.

PRiuilegium habent nonnulli teuocandi forum,vt non conueniātur nisi corā iudicibus in priuilegio contentis.l.si quis ex aliena prouincia.ff.de iudi.authen.habita.C.ne filius pro patre.c.cum ordinem.de præscrip.sed inquisitores hæreticæ prauitatis possunt procedere contra quoscunq; exemptos & priuilegiatos, & de crimine hęresis condēnare, nō obstante quocunq; priuilegio exceptionis,etiam si sint fratres minores, vel præ-

prædicatores, vel milites diui Iacobi. c. excommunicamus. 1. §. credentes. c. ad abolendã. §. fi. de hære. Anchat. in c. vt officium. nu. 4. de hære. lib. 6. Gundissal. de Villa. de hære. q. 7. nu. 14. Iaco. Septi. in institu. catho. c. 34. nu. 16. dicens: ita in practica fuisse iudicatum. Optimè Ludo. Carre. de hære. §. versa autem vice, num. 2.

SINGVLARE CLXV.

SVMMARIVM.

1 *Probationes sint in criminalibus luce meridiana clariores.*

2 *Probationes quæ in ciuilibus sufficiunt, in criminalibus non sufficiunt.*

3 *Ex præsumptionibus indubitatis non potest poni pœna corporalis.*

4 *Ex præsumptionibus etiam violentis, non punitur pœna ordinaria delictum.*

5 *Ex pluribus præsumptionibus in ciuilibus fit integra probatio, sed non in criminalibus.*

6 *An præsumptiones sufficiant in crimine hæresis ad condemnationem.*

7 *Ratione difficilis probationis, imperfecta probatio, pro plena habetur.*

8 *Declaratur dictum Innoc. in c. sicut de simonia.*

9 *In crimine hæresis duo tantum testes sufficiunt.*

10 *Testes esse oportet omni exceptione maiores.*

1 Probationes in causis criminalib⁹ luce meridiana clariores esse debent. l. fi. C. de proba. l. ad di-ctos. C. de appella. cap. sciant cuncti. 2. quæst. 8. cap. Epiphanium. 5. q. vltima. l. 12. tit. 14. p. 3. l. sing. 26. tit. 1. p. 7. & oportet probationes in criminalibus ita esse certas, quòd nõ possit probabiliter aliud dissuaderi. Ita Bald. & Sali. in d. l. fin. est sing tex. in l. qui sententiam. C. de pœnis: latè Ægidius Bossius in pract. criminali. tit. de conuictis. num. 13. ideo præsumptiones quæ in causis ciuili-
2 bus ad condemnationem sufficiunt, in criminalibus non admittũtur. Antoni. cap. quãto de præsumptio. Abb. in cap. 2. eod. tit. Alex. consil. 15. viso processu. vol. 1. Decius consi. 175. in causa falsitatis, nu. 6. & in consil. 189. incip. lætatus sum nu. 3. quia pœna corporalis minima, maior est quacũque pecuniaria. l. in seruorum, in fine ff. de pœnis. Bart. in l. 1. §. finali. ff. de pœnis. Hippol. in. l. 1. §. item diuus,
3 num. 6. ff. de sicarijs. Hinc est, quòd ex præsumptionibus & indubitatis indicijs, non poterit iudex ponere pœnam corporalem, sed pœnam pecuniariam pro delicto. Expressè Gandi. id tracta. malefi. rub. de præsumptionibus indubitatis, quæstione prima, in fine dicens: quòd Bononiæ tẽpore suo vidit per omnes doctores Bononiẽses practicati. Sequitur Alex. cons. 15. in causa inquisitionis, in fi. vol. 3. Cepo. in consi. crimi. 6. veritas primi dubij. nu. 10. & cõsi. 32. Decius in. c. tertio loco. n. 12. de proba. hæc dixit esse communem opinionẽ. Hipp. in certis delictis ibi exceptis in repe. rub. C. de proba. nu. 237. & respõdet ad. l. si qui adulterij. C. de adulte. & ad alia iura quæ videntur opposituũ probate. Ideo dicit sing. Inn. in. c. quia ve-
4 tisimile, in fine, de præsumptio. quòd ex præsumptionibus etiam violentis & indubitatis nõ est ponenda pœna ordinaria delicti, sed alia minor. Allegat Inn. text. in. c. afferte de præsumptio. vbi Salomon ex præsumptione violẽtissima adiudicauit mulieri filiũ suũ: nõ tamẽ voluit aliã ad mortẽ cõdẽnare, ad quã iustè erat cõdẽnanda si legitimè esset probatũ contra eã, q̃

 filium

filium alterius clam surripuisset. l. si. C. ad. l. Flaui. de plagi. l. 1. & pe ff. eod. tit. Hoc dictum Inuo. sequitur Bald. in. l. si fugitiui. num. 5. in fine. C. de ser uis fugi. & in. l. si. C. de probatio. & in l. 1. C. de bis qui latro. occulta. Alex. consi. 15. viso processu. num. 10 vol. 1. Abb. in. ca. auditis, num. 32. de præscrip. & in dict. cap. afferte, num. 6. & in cap. quanto in princip. de præsum ptio. Ias. in. l. vt vim, num. 13. ff. de iustitia & iure. & in rep. l. admonendi, num 234. ff. de iureiuran. Decius in c. tertio loco. num. 12. de proba. Idē Decius in cap. cum venerabilis. nu. 20. de exceptio. & in. l. 1. lectura secunda, nume. 60. ff. si cert. peta. & ibi num. 63. hanc fatetur esse communem opinionem, sequitur Hippoly. in. l. 1. §. item diuus. num. 37. ff. de sicarijs. Plenius in tub. C. de proba. nu me. 241. & in. l. 1. num. 57. C. de sicarijs: vbi aliqua ex prædicto dicto Inno. infert. & Martinus Nauarrus in c. sacerdos. num. 163. de pœni. dist. 6. Boerius decisione. 164. Lucas de Pena. in. l. quicunq;. C. de apoch. publi. lib. 10. & Franciscus Brunus de indicijs, quæst. 4. primæ partis, colu. fin. & Thomas Ferrarius cautè supra. num. 5. Thom. Gramma. in voto. 12. incip. in causis accusationis, num. 11. vbi id ampliat habere locum in criminibus quæ sunt difficilis probationis: quod contrarium tenuit Hippoly. in repe. rub. C. de probatio. num. 237. & sic in causis ciuilibus ex aliquibus præsum ptionibus & indicijs fiat vna integra & perfecta probatio. gloss. singul. in parte legitimis testibus, in. l. 2. ff. de excusa. tuto. gloss. in parte numerus, in. l. 3. ff. de testi. gloss. fin. in cap. cum 5 causam. de proba. gloss. in verbo, fama. in cap illud. de præsumptio. glo. in parte dicta, in. c. literis, de præsum ptio. glo. in verbo testis, in cap. cum dilectus de success. ab intesta. iuxta il lud vulgate, singula quæ nō prosunt, multa collecta iuuant. l. rationes. l. in strumenta. C. de proba. quod magistraliter declarat Bald. in. l. qui spado nem. §. qui iura multa. ff. de excusat. tuto. Alex. consi. 21. incip. repetitioni in prin. & in consi. 52. circa hanc. num. 38. vol. 4. latè Hippoly. in repe. rub. C. de proba. num. 309. cum sequen. in causis verò criminalibus, ex pluribus indicijs & præsumptionibus non fit perfecta probatio. gloss. est sing. in verb. illorum. in cap. veniens 1. de testi. Gandi. tracta. malefi. rub. de præsumptio. & indicijs. Hippoly. in. d. rub. C. de proba. nu. 310. allegan do. l. fi. C. eod. tit. & in consi. 20. in hac præsenti dubitatione nu. 48.

6 ¶ Sed speciale videtur in crimine hæresis, quòd indicia & præsumptiones sufficiunt ad condemnationem. l. 2. in. fi. C. de hæreti. ibi. qui leui argumē to à fide catholica deuiat, hæreticus est censendus. Ideo dicit sing. Inno. in cap. sicut de simonia, quòd leuia si gna sufficiunt ad præsumendum aliquem hæreticum: sed illa signa oportet plenè probari: ac ita intelligit Inno. tex. in cap. literas de præsumptio. idem probare videtur. cap. excommunicamus. 1. §. fi. de hæret. ibi, cum id certis indicijs apparuerit: & ibi gl. inquit: nota, quòd per indicia probatur crimen hæresis. cap. cum contumacia de hære. lib. 6. vbi propter præsumptionem quæ ex cursu anni cau satur, verus hæreticus iudicatur. cap. accusatus, eod. tit. & lib. vbi quis verus relapsus dicitur, etiam si tempore abiurationis delictum nō erat plenè probarum. Ita per aliqua ex prędictis iuribus tenuit Paulus Grillanus de hæreticis, quæst. 8. nu. 2. & quęstione decima teria in fine: quibus accedat
7 iuris regula: quòd ratione difficilis proba-

probationis, minus legitima probatio habetur pro plena probatione: vt in delictis quæ clàm & occultè solent perpetrari: prout est crimen hæresis. cap. maritis de adulte. l. si vicinus. C. de nuptijs. l. pe. C. de hære. Hanc regulam tradit Barr. in. l. de pupillo. § si quis ipsi prætori. num. 17. ff. de noui. ope nuncia Bald. in. l. quicunque. n. 24. C. de seruis fugi. & in auten. quas actiones in fine. C. de sacrosanct. ecclesi. Ias. in. l. si quis ex argentarijs. §. prætor ait. nume. 20. ff. de edendo: & in. l. cum ea num. 5. C. de transac. Petrus Gerar. sing. 8. incip. nota quòd in casibus. Hippo. in rub. de proba. C. numer. 8.

¶Cõtrariam verò sententiam, quòd non sufficiunt ad probandum hoc crimen indicia vel præsumptiones, tenuit Ioan. de Imola. in Cle. 1. de hæ re. Peru. in cap. accusarus. num. 3. eodem. titu. lib. 6. Oldra. consil. 110. incip. pro concordia in prin. gl. Abb. & Feli. & magis communiter docentes. in. d. cap. literas per tex. ibi. quòd probationes in crimine hæresis debent esse luce clariores. Ioan. Nicola. de hære. nota. 26. incip. & si in criminalibus. Francis. Squillacen. de fide catho. ca. 26. & melius. cap. 31. Pala. rub. in allega. hæresis. §. 12. in fine: & Iacobus Septiman. in institu. catho. cap. 49. nume. 14. & ca. 50. num. 6. qui omnes intelligunt & declarant dictum Inno. quòd signa vel præ-
8 sumptiones sufficiunt: videlicet vt procedatur contra hæreticum, ad capturam vel purgationem inducẽdam. Ita hodie decretum est in prima instructione Hispalẽsi. c. 15. Ideo dicitur in dict. cap. literas. de præsum prio. ex præsumptione quamuis vehementi non debet quis de tanto crimine condemnari: & ad probandum hoc crimen hæresis, duo tantum testes sufficiunt. Ioan. Andr. & Domi. in cap. vt officium. §. verum. Vbi Peru. num. 3. de hære. li. 6. Cardi. in Cle. 1. eodem. titu. Gundissal. de Villa. de hære. quæst. 13. nume. 9. Syluester. in sua summa, in verbo hæresis. 2. quarta quæst. Carrerius in practi. numer. 126. & Alphonsus Guerrero in thesauro religionis Christianæ. titul. de hæreticis. nume. 20. Hanc dixit communem, Iacobus Septiman. in institu. catho. ca. 50 nume. 3. & Nicolaus Boerius decisione. 342. incip. & videtur, vbi magistraliter: & Ægidius Bossius, in practi. titu. de hære. numer. 4. contra Hosti. tit. de hære. §. qualiter. versi. vt autem, dicentem: duo testes in hoc crimine non sufficere: & meretur Hosti. reprobari, quia casus iste non videtur exceptus ab illa regula diuini & humani iuris. In ore duorũ
9 vel trium est omne verum ca. in omni negotio. ca. licet vniuersis. de testi. ca. cum esses. de testa. ad quod facit optima. glo. in ca. præsul. 2. quæst. 5. quod Romanus Pontifex potest conuinci per duos testes de crimine hæresis, quam dixit sing Abbas. in ca pit. tertio loco. nume. 6. de proba. & in cap. quotiens. in prin. & in cap. super eo, in. 2. nume. 2. & in ca. licet vniuersis. in prin. de testi. & in cap. cum esses in rep. num. 16. de testa & in ca. 1. nume. 5. in fine. de procura. & Antoni. Cor. sing. incip. Papa potest: & Decius consi. 100. in causa inquisitionis, in prin. & Ægidius Bossius in practica criminali. titul. de confessis, in prin. & in tit. de hæreticis. numer. 5. & repertorium inquisitorum, verb.
10 testes. §. per quos, & Berna. Diez de Luco. in practi. cano. cap. 120. in fine & tales duo testes esse debent omni exceptione maiores. c. in primis. 2. q. 1. glo. & doct. in cap. ac si clerici de iudi. nam in hoc crimine de maiori pre

iudicio agitur, quàm in alijs criminibus, propter grauiores pœnas: & propter proptiam & suorum, atq; descédentium, & cognatorum infamiam Ioan. Lupus allega. hæresis. §. 13. & Albe. in. c. 1. q. 16. nu. 25. de hæte. li. 6.

SINGVLARE CLXVI.

PRobatio in contrarium non admittitur contra præsumptionem iuris: & de iure. l. si qui adulterij. C. de adulte. l. antiquę. C. ad Velleia. l. fi. C. arbi. tute. gloss. fi. in. l. fine possidetis. C. de proba. gloss. ordinaria in cap. is qui fidem de sponsa. glo. in. cap. ferrũ 50. dist. glo. in cap. fraternitatem. 54. dist. regulam: &. 9. fallen. scripsit Soc. reg. 384. incip. probatio in contrariũ Latè Ias. post antiquos in. l. 2. num. 6. cum sequent. C. qui testa. face. poss. Plures effectus huius præsumptionis refert Hippoly. in rub. C. de proba. nu. 72. cum sequenti. & in sing. 116. incip. præsumptio. inter quos singu. & maximus effectus est, quòd condẽnatus ex præsumptione iuris, & de iure, non potest appellare. Ita tenuit Bald. expressè in. l. si quis adulterij. C. de adulte. & in. l. quædam mulier. ff. fami. Hetcis. Hipp. in tub. C. de proba. num. 245. quia habetur pro confesso & conuicto, ideo non auditur appellans. l. 2. C. quorum appella. nõ recipi. & præsumptiones iuris, & de iure sunt liquidisimę probationes. l. si tutor petitus: & ibi glos. fi. C. de peri. tuto. & cura. l. licet Imperator. vbi latè Ias. ff. de leg. 1. sed in crimine hæresis probatio in contrarium admittitur contra prædictam præsumptionem, vt docuit Domi. & Franc. in. c. filij vel hæredes de hæret. lib. 6. Iaco. Septi. in institu. cathol. cap. 50. in fine, vbi exempla huius rei subijcit: & quando testes sunt legalisimi, omnique exceptione maiores admittuntur, contra præsumptionem iuris, & de iure. Anto. de Butrio. in cap. vidua. de regula. Hippoly. in. l. 1. §. si quis vltro. nume. 11. ff. de quæstio. & consil. 1. numer. 77. idemque dicendum arbitror in casu. l. 1. titu. 3. lib. 3. ordin. quòd qui intra nouem dies litem non contestatur, habetur pro confesso: quod in illo casu admittatur probatio in contrarium: veluti si aliquo iusto impedimento erat impeditus. Ita tenet Bal. tanquàm si dictam legem regiam vidisset, in. l. ita demum, in fine. C. de procura. Paul. Ange. & Sali. in. l. 2. & ibi Ias. num. 6. C. qui testa. face. poss. Decius in. c. 2. in princ. de proba. vnde dicit Ange. in. l. si debitor. ff. de indi. Bar. in. l. fin. §. 1. post gloss. ibi. ff. de appella. Abb. in. c. 1. num. 26. vt lite non contesta. quòd si in aliquo statuto cautum est, quòd non comparens habeatur pro confesso, quòd poterit appellare: quod quippe optimum remedium est ad. d. l. 1. tit. 3. lib. 3. ordi.

SINGVLARE CLXVII.

PRobantur ea quæ domi fiunt per illos quæ sunt de domo vel de familia. l. consensu. §. super plagis. C. de repu. l. interrogari. C. de quæstio. l. si quis in graui. §. si pupillus. ff. ad Silla. c. veniens. in. 2. de testi. cap. tertio loco, vbi gloss. in verbo iurati. & docto. de proba. Bald. in. l. parentes. C. de testi. Bart. in l. quotiens, nume. 2. C. de naufrag. libr. 11. Ias. in. l. sed & si quis. numer. 4. ff. si quis caus. Feli. in. cap. in literis, numer. 6. de testi. Hæc enim melius sciunt domestici & familiares quàm extranei ideo dicit Bart. in. dict. l. quotiens

quòd

quòd ad probandum ea quæ domi fiunt, domestici alijs præferuntur. Idem Feli. vbi supra Hippo. in. l. 1. §. ad quęstionem, num. 5. ff. de quæstio. c. super prudentia. 14. q. 2. l. 8. titu. 8. lib. 2. fori. ll. Ioannes Berna. Diez reg. 746. testis domesticus. falle. 4. Sed speciale est in odium tanti criminis hæresis domesticos & familiares nō admitti ad probandum, quod pater vel dominus non erat sanę mentis quando in infirmitate ab hæreticis recipiebant illā benedictionem, vel potius maledictionem cum manus impositione, casus est: & ibi Archi. & Domi. & alij in ca. filij, vel nepotes de hære. libro. 6. ex quo tex. ibi Domi. nota. 4. quòd ille dicitur mente captus qui non habet memoriam ordinatam, & ex verbis inordinatis quis dicitur demens. l. apud Iulianum. § 1. vbi Bart. ff. de leg. 1. l. is cui. §. fin. ff. de tuto. & cura. datis ab his glo. fin. in. l. nec codicillos. C. de codi. gl. in cā. legimus. 93. dist. glo. in. ca. Gundissaluus. 17. q. 2. quia fatuus est qui fatua loquitur. l. quidam in suo. ff. de condi. institu. his verbis inquit illa. l. quidam in suo testamento hæredem scripsit sub tali conditione, vt reliquias eius in mare abijciat, & dicit dict. cap. legimus. Legimus in Esaia, quòd fatuus est qui fatua loquitur, sing. l. ob quæ vitia in prin. ff. de edili. edicto. quòd qui per vias more insanorum deridenda loquūtur, insani sunt & fatui: quem tex. dixit sing. Ang. in. l. si cum dotem. §. si maritus, ff. sol. matrimo. Idem & Alex. in. l. furiosum. C. qui testa. face. poss. & qui poijcit lapides per vias dicitur furiosus. l. 2. C. de Iudeis. gloss. in verbo ferendus, vbi. Bal. & Ange. in dict. §. si maritus, septē modis probatur dementia, vel furor, vt per Ias. in dict. l. furiosum, nu. 4. Decius cōsil. 448. vis tota in prin. & quādo aliquis est furiosus per dilucida interualla, actus ab eo gestus in dubio præsumitur factus tempore furoris, & non tēpore sanæ mentis, glo. est sing. in verbo compotem. in cap. fin. de successio. ab intesta. glo. simi. in cap. iudicas per manum, in verbo ostenderis. 3. q. 9. quas sequitur Ioan. de Imo. in. l. qui testamento. §. ne furiosus. ff. de testa. Cardi. & Ancha. in cle. vnica, in prin. de homici. Alex. in dict. l. furiosum, vbi Ias. nume. 5. Idem Ias. vbi dicit esse communem opinionem cum prædictis glo. in. l. patre furioso, nume. 5. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. in quo loco scripsit rationes dubitandi, & decidendi ad dictas glossas. l. 6. titul. 2. pa. 4. sed in testamento cuiusdam nobilis Lupi de Conchā, fuit dubitatum: an illa verba notarij quæ in principio testamenti dicit testatorem esse sanum, mente, & intellectu, & corpore infirmum probent. Ioan. de Imo. in. l. 2. ff. de testa. dicit quòd sic. sed contrariam partem dicit esse communem, Ias. per aliqua fundamēta, contra Ioan. de Imo. in. l. sentium. nu. 3. C. qui testa. facc. poss.

SINGVLARE CLXVIII.

PRobata & fundata intentione actoris, reus admittitur ad defensiones, & exceptiones probandas. c. fine litibus de testi. alias de dolo, & cōtu. c. seties de testi. sed si aliquis in vita erat suspectus de hæresi, & in morte benedictiones ab hæreticis accepit, non admittitur probatio in contrariū. c. filij vel nepotes de hære. li. 6. vbi. gl. Ioan. Andr. & Fran. ibi dicunt illud esse speciale ibi fauore fidei.

SINGVLARE CLXIX.

PRincipes, seu Reges, vel Imperatores non possunt alicui immunita-

niratem concedere, vt à iurisdictione inquisitorum sint exempti. cap. excommunicamus. 1. §. credentes in fine. c. sicut. c. ad abolendam. §. si. vbi Ioan. de Ana. & alij de hære. Et habetur in sessione. 19. concilij Constantiensis, Gundissal. de Villa. de hæte. quæst. 7. nume. 14. Iacob. Septi. in institu. catho. c. 34. nu. 16.

SINGVLARE. CLXX.

Procutator nō intetnenit in causis criminalibus, maximè in grauioribus criminibus, neque ad agendum, neque ad defendendum. l. pe. §. ad crimen. ff. de publi. iudi. cap. veniens de accusa. ca. 1. in fine. c. in criminalibus. 5. q. 3. cap. si quando. 2. q. 6. vbi gloss. magistra. 14. fallen. refert glo. fin. in dict. ca. veniens. l. 12. titu. 5. p. 3. quia sententia ferenda est in personam procuratoris, aliàs est nulla. l. 1. C. de senten. & interlo. omnium iu di. l. licet. §. pe. ff. de procu. & ne procurator pto alieno delicto iniustè cōdemnetur: sed pro eo qui pro crimine hæresis in carceribus inclusus est, ptocurator potest intercedere, vt in ptima instructione Hispalensi. ca. 16. quam declarat & limitat Iaco. Septi. in institu. catho. ca. 51. in prin. & etiā fine: mandato. l. non tantum, vbi Bar. ff. d. appella. Bal. in. l. addictos. C. de episc. audien. Gandi. in tracta. malefi. rub. vtrum procurator in maleficijs intetueniat, vet si. item pone.

SINGVLARE. CLXXI.

Prodigus vel is, cui bonis interdictum est, contrahendo alterum potest obligare, & suam conditionē meliorem facere, sed ipse non obligatur. l. is cui bonis. ff. de verb. obliga. l. is qui. ff. de tuto. & cura. datis his, quia hoc in fauorem prodigi inductum fuit, ideo in eius odium non debet retorqueri: adducta ad vnum effectum non debent operari contrarium. l. legata inutilitet. ff. de leg. 1. l. quod fauore. C. de legi. etiam si in tali contractu à prodigo facto iuramentum interueniat, non obligatur. Feder. de Senis, consi. 31. incip. minore. Bart. Alex. & alij in dict. l. is cui bonis, vbi Ias. num. 18. hanc fatetur esse cōmunem opinionem, quæ omnia supradicta in hæretico locum non habent, cui etiam si interdictum bonis sit. l. Manichæos. C. de hære. c. excōmunicamus. 1. §. credentes de hære. cap. cum secundum leges, eod. titul. lib. 6. l. 4. in fine, tit. 26. p. 7. hæreticus igirur conrrahēdo in sui odium obligarur. Pau. Castrē. in dict. l. si is cui bonis. Ioan. Nicola. Atela. de hær. nota. 43. incip. singulatiter.

SINGVLARE CLXXII.

Eceptatores eadem pęna puniūtur, qua rei ptincipales. l. 1. C. de his qui. latro. vel alijs ctimi. reos occulra. l. 1. C. de fals. mone. l. 1. ff. de recepta. l. 3. §. non tantum. ff. de incen. tui. & naufra. l. 18. titul. 14. pa. 7. quæ regula nonnullas patitur fallentias, quas sctipsit Alber. de Gandi. titu. de furt. & latro. versi. restat videre latissimè Hippo. in. l. diuus Adrianus. nu. 7. ff. ad. l. Pompe. de parti. latius in. l. vnica. numer. 197. cum sequen. C. de rap. virg. inter quas vna pręcipua est, quod si affinis vel consanguineus delinquentem scientem receptauerit mirius puniendus est. l. si. ff. de recep ta. l. 1. in fin. ff. ad. l. Iuliā. repetū. Cynus & Bald. in. d. l. 1. C. de his qui latro nes: & Hippo. in locis rerro citatis. Vnde dixit Spe. tir. de dona. inrer virum & vxo. §. si. quem sequitur Alex. in

in addi. ad Bart. in l. fin. ff. de recepta. allegãdo l. si cum dotem. §. sin autem in fæuissimo. ff. sol. matri. quòd mulier receptans scienter virum suum delinquentem vel econtra nullam pœnam meretur. Sed in crimine hæresis aliter est: quòd cõsanguinei vel affines receptatores puniuntur, neque excusantur ratione sanguinis. c. si quis episcopus. de hære. ca. de filia. 27. quæst. 1. gloss. in cap. excommunicamus. 1. §. credentes. de hære. glo. 2. in l. fin. tit. 1. lib. 4. fori. tenuit Pau. Grillan. de hære. q. 9. num. 2. melius. quæst. 16. in fine. Ioa. Nicola. de hære. nota. 29 incip. si quis amore: & nota. 30. incip. adnotato. vbi allegando Bald. in l. 1. C. de his qui latro. occult. inquit, quòd occultans hæreticum ex certa scientia potest puniri de hæresi tãquàm hæreticus: nam per hoc crimen censetur sublata agnatio & cognatio per tex. in dict. c. si quis episcopus. tenuit Ludo. Carre. de hære. §. nunc. de receptatoribus. numer. 24. quo in loco nu. 22. inquit, quòd per dationem cibi & potus non dicitur receptare, allegat. l. 1. §. quod autē ff. de seru. corr. Sed post mortē fautores vel receptatores hæreticorum non possunt de hoc crimine post mortē accusari vel damnari. cap. accusatus. §. si vero. de hære. li. 6. & ibi Archi. & Ioa. Andre. Gundiss. de Villa. de hære. q. 22. nu. 8. Iaco. Septi. in institu. catho. c. 15. nu. 14.

SINGVLARE. CCLXXIII.

SVMMARIVM.

1 *Relapsus dicitur qui iterum labitur in hæresim.*
2 *Fugiens à carceribus punitur vt relapsus.*
3 *Non adimplens pœnitentiam vt relapsus est puniendus.*
4 *Relapsus dicitur etiam si in alio articulo delinquit.*
5 *Abiuratio est quædam hæresum detestatio.*
6 *Ponitur forma abiurationis.*
7 *Clausula generalis ad specificata tantum refertur.*

1

Elapsus dicitur qui iterum post abiurationem labitur in hæresim. c. accusatus. de hære. lib. 6. quem tex. allegat pro sing. Anto. de Butrio. in. c. ad abolendam in prin. de hære. Gundiss. de Villa. de hære. q. 20. nu. 5. & 6. quod etiam si tempore abiurationis delictum non erat plene probatum, si iterum labitur dicitur relapsus: & qui
2 traditus erat perpetuo carceri & fugit à carceribus, punitur tanquàm vere relapsus. c. excommunicamus, in. 2. de hære. in specie. Io. And. in ca. vt commissi. §. pe. de hære. lib. 6. Ioan. Nicola. de hære. nota. 6. incip. non recedant. Sed Iaco. Septi. mitit cõtra hoc tueri aliquibus rationibus & fundamentis motus. in institu. catho. c. 16. num. 13. & c. 55. num. 4. dicitur relapsus & pœna relapsorum punien-
3 dus, qui non adimplet pœnitentiam sibi iniunctam per inquisitores. Calderi. in. c. literas de præsumptio. Ioa. Nicola. de hære. nota. 30. incip. inter cætera. Fran. Squilla. de fide catho. c. 19. in prin. Iac. Septi in institu. catho. c. 46 num. 13. & relapsus dicitur qui postquàm factus fuit culpabilis in vno articulo, vel in vna secta hæresis, & crimen hæresis generaliter abiurauerit, si postea committat in alium
4 articulum vel sectam separatam à prima. c. accusatus. §. 1. de hære. lib. 6. bene Gundiss. de Villa. de hære. q. 20. nume. 5. quia omnes hæreses sunt nimis connexæ, & habent caudas inui- cem

cem colligatas: vt his verbis inquit.
c.excommu. in. 1. in fin. de hære. c.
sed & illud.26.quæst.2.& talis abiu-
ratio solennis, est quædam hæresum
5 detestatio.c.si quis voluerit.1.quæst.
7.cap.ego Berengarius de conse.d.2.
& tria debet continere hæc abiura-
tio, vt optimè declarat Iac. Septi. in
insti.catho. c.1.in prin. Forma vero
& modus huius abiurationis habe-
tur in.d.c. ego Berenga. & in.c.inter
6 solicitudines.de purg.vulga.& eã re-
fert Gundiss. de vil. de hære. quæst.
20.num.7.& latius Ia. Septi. in insti.
cat.ca.1.numer.27.& in directorio
inquisitorum. p.3. & Cardi. de Tur-
re crema.in summa. de eccle. li.2.ca.
22.& Alphon.Guer.in thesauro reli-
gio.christia..num.39.cum sequen.in
titu.de hære.& Castro de iusta. hær.
punit.li.1.c.fi.in fine, videlicet quòd
hære.promittat amplius non incide
re in hæresim quã commisit, & om-
nes hære.publicè iureiuran. deteste-
tur, & fateatur se credere & tenere
quod catho.tenet eccle. & hæc abiu
ratio publicè in eccle.. vel in alio lo-
co honesto coram populo fieri de-
bet, vt dicunt iura modo allegata: &
qui recusat facere hanc purgationẽ,
habetur pro hære.c.excommunica-
mus.1.§.adijcimus in fine, vbi Feli.n.
4.de hære.Gundissal. de Villa.de hæ-
re.quæst.15.num.12.& Iac.Septima.
in institu.catho.capitulo.1.numero.
25.si autem error fuerit occultus, oc
culta fiat abiuratio & pœnitentia.c.
si peccauerit.2.quæst.1. Archi.in ca.
filij vel hæredes.de hære.lib.6.Ia.Sep
ti.in institu.catholica.cap.1.numer.
21.finaliter, vt dictum est, abiuratio
nõ solum ad specificata refertur, sed
etiam ad omnem aliam sectam vel
speciem hæresis diuersam regulari-
7 ter: contra quod clausula generalis
ad specificata tantum refertur.l.si de
certa.re.C.de transa.l.iubemus.C.ad
velle.l.qui cũ tutoribus. ff. de transa.

SINGVLARE CLXXIIII.

SVMMARIVM.

1 *Remissioni in ciminalibus locus est.*
2 *Vbi quis deliquit ibi puniendus est.*
3 *Qua ratione in criminalibus fit remissio.*
4 *Reprobatur in materia remissionis quædam opinio Bart.*
5 *Iudices priusquam reum remittant.6.considerare debent.*
6 *Ad iudicem non petentem an sit reus remittendus.*
7 *In crimine hæresis an fiat remissio.*
8 *Quòd in religionem diuinam committitur, in omnium fertur iniuriam.*
9 *Ponitur casus in quo etiam in crimine hæresis fit remissio.*

1 REmittẽdus est reus in criminalibus ad iudicem loci in quo deliquit auten. vt nulli iudicum, lice. habe. §. si verò quis comprehensorum .col.9.vbi tex. ponit necessitatem iudici qui cepit reũ vt eum remittat ad iudicem loci delicti: vt ibi puniatur vbi deliquit. Idẽ
2 probat autẽ. vt iudices sine quoquo suffra.§.si quis autem. col.2.l. capitalium.§.famosos. ff. de pœnis: dicens famosos latrones in ijs locis vbi grassati sunt, furca figendos, compluribus placuit.l.si enim crimen.§. Item imperator rescripsit seruos ibi puniẽdos, vbi deliquisse arguantur: &.l.fi. ff.de accus.vbi.l. inquit apud eos accusatur & condemnatur, apud quos crimen contractum est.l. desertorẽ. ff.de re mili.l.1. autẽ. qua in prouincia vbi de crimine agi opor.cap.1. de rapto. c.1.de priui.lib.6.c. postulasti.

Vbi

Vbi glo.& docentes,&. cap. fi. de fo-
ro.compe.glo.sing. in verbo. de mo-
re.in Cle. pastoralis. §. verum est. de
re iudi.l.32.tit.2.part.3.l.2.tit.17. lib.
8.ordi.l.3.in lib. Fraternitatis. Bar. in
d.authen. qua in prouincia. Abb. in
c.fi.num. 23. de foro compe. Gandi.
tracta.malefi.rub.vbi punitur delin-
quens: hanc dixit communem opi-
nionem. Hippoly.præsertim in deli-
3 ctis grauibus in.l.vnica.num.124.ra-
tio est, quia quando delinquens in lo
co delicti punitur, pœna delicti po-
tius alijs transijt in exemplum, quàm
si alibi puniatur.l.capitalium.§.famo
sos.l.aut facta.§.fi.ff.de pœnis.l. 1. C.
ad.l.Iuli.repe.c.quapropter.2. q. 7.c.
clericos.de coha.cleri.& mulie. Cle.
1.de offic. ordinarij: est & alia ratio
quòd delinquendo iurisdictionem iu
dicis offendit.l. licitatio. §. quòd illi-
citè.ff.de publi.& vecti.l.3. in fine. &
l.congruit.ff.de offi.præsi. & quia fa-
cilius probatur delictum in loco in
quo fuit commissum, quàm alibi au-
then. vt omnes obediãt iudici. §. hoc
considerandum coll. 5. omnia prædi-
cta limitat Bart.in.l.furtum. & in.l. si
dominium.ff.de furtis: & in.l.si abdu
cta.C.eodem.titu. in fure, qui ad lo-
cum delicti non est remittẽdus: quia
fur, vt ipse Bart. inquit, semper fura-
tur tenendo rem alienam donec il-
lam restituat. Opinionem Bart. sequi
tur Guido Papæ decisio. 202. in re-
missione, & dicit communem Boe-
rius decisio. 13. nume. 43. sed contra
Bart. est text. in. c. 1. de rapto. & .l. ei
qui furti. Ibi, non magis furti actio.ff.
de furtis. Ang. in.d.l. si abducta: dicit
quòd opinio Bart. non potest sustine
ri: & Cepola consi. criminis. 591. in-
cip. Paolus in fine dicit, quòd opinio
4 Bart. cõmuniter reprobatur, & Hip-
pol.consi.30.incip.licet.nume.26. &
Couarru.lib.2.varia.resolu.capit.20.
num.5.& in quæstio.practic. cap.11.
5 num.9.& aduertant iudices qui reos
remittunt, quòd sex considerare de-
bent: vt magistraliter docet Guido
Papæ, in dicta decisio. 202. quòd con
6 stet iudici remittenti, quod delictũ
fuit commissum in territorio iudicis
requirentis, & quod petatur remis-
sio à iudice requirente: secus est, si nõ
fuerit petita. Bald. & alij in. d.l. 1. C.
vbi de crimine agi oportet. Ana. in. c.
1. num. 8. de rapto. Hippoly. in pract.
crimi. § oportune. nume. 33. hanc di-
xit communem Couarru. in quæstio.
practi. cap. 11. nume. 5. in fine: pote-
rit tamen iudex si voluerit ex vrba-
nitate remittere reum ad iudicem
loci etiam non petentem. Feli. in. c.
fin. nume. 10. Abb. consil. 24. lib. 1. &
Couarru. vbi supra: circa hoc inquit
egregiè Bald. in.l. executionem. nu.
23. C. de executione rei iudi. quòd
ad hoc quòd fiat remissio ad locum
delicti debet peti, antequam reus sit
condemnatus, & non postquàm est
condemnatus: licet in eum non sit fa
cta executio: allegat Bald.l. relegato-
rum.§. interdicere, vbi est. glo. ff. de
inter. & relega. Sed contra hoc pro-
ximis diebus ipse iudicaui in causa
Roderi. Perez propter rationes supra
positas, quæ contra Bald. vrgent. & .l.
2. titul. 17. lib. 8. ordin. Ibi, porque alli
adonde cayo en la culpa, reciba la
pena: quæ.l. non solum cognitionem
7 sed etiam executionem considerat:
deoiq; speciale est in crimine hære-
sis, quòd hæreticus non solum in lo-
co in quo deliquit, sed etiam vbicun
que potest capi, puniendus est: neq;
de eo fieri debet remissio ad locum
delicti: quia vbiq; est tribunal Domi
ni nostri. Ita Albe. in rub. C. de hære.
Ioan. Andre. & Frac. in. cap. vt com-
missi. post. glo. ibi in verbo proceden
di. de hæret. libr. 6. Cardi. in. Cle. 2.
§. de-

§.deniq; de re iudi. Guido Papæ,in.d. decisione.202. Villadiego. de hæret. q. 8. in fine. Cassaneus in consuetu. Burgundiæ.rub.12.num.17.Iaco. Septi.in institu.catho.c.2.num. 3. dicēs ita fuisse iudicatum Pinciæ: nam qui diuinam lædit maiestatem, omnem creaturam offendit,cœlum, terram, mare,&omnia quę in eis sunt.l.Manichæos.C.de hære. quæ.l.inquit,quod in religionem diuinam committitur in omnium fertur iniuriam.l.1.C.de

8 Aposta.l.2.in prin.tit.26.par.7.prædictam communem opinionem, quòd in crimine hęre.non est facienda remissio intelligit & declarat sing. Couarruui.in quæstio. practi. cap.11. num. 12.quando non fuit petita ab inquisitoribus loci delicti, vel quando hæreticus vtrobiq; palàm & publicè, vel vtrobique occultè deliquit. Secus si Granatæ hæreticus per actū exterio

9 rem hæresim commiserit,& Valentiam fugerit: vbi animo tantum prauo absq; actu exteriori in eadem hæresi perseuerauerit, remissio in hoc casu facienda est:quia rationes supra in limine positæ vrgent in hoc casu, & dicit Collectarius in. c. postulasti. de foro compet. Calde. in. c. 1. de rapto. Cinus in authen. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oportet. capella Tholo.319.vbi eius additionator dicit esse communem opinionē. Abb. in.c.si.nu.5.de foro comp. Couarru. vbi supra.nu.9.in fine. quòd in delictis leuibus remissio facienda nō est, etiam si petatur.

SINGVLARE CLXXV.

Reos etiam iuste condemnatos adiuuare licet,veniam pro eis& misericordiam petendo. l. in metallum.ff. de pœnis.l.si fuerit.ff.de rebus dubijs Bart.in.l.furti.§.ope. ff. de furtis.c.hi qui.14. q. vltima. c. reos: vbi optima.gloss.23.q.5.sed pro condemnatis pro crimine hæresis, hoc non licet: etiam si esset spes de correctione. Ita affirmat Gundissal. de Villadi. de hæret.q.10.numer.3.allegando.l. quisquis,& alia iura. C.ad.l.Iulia.maiest. sed reuera contra eum videtur casus in cap. nouimus.de verb. signi. ibi, pro eo debet ecclesia efficaciter intercedere:& ita seruant inquisitores, quando reos iudicibus sæcularibus tradunt, ne inquisitores effusioni sanguinis videantur consentire: sed fortassis opinio Gundissalui procedit quoad ius fori, & .d. text. quoad ius Poli. vt hæreticorum animæ saluentur,quòd liceat pro eis intercedere & orare.

SINGVLARE CLXXVI.

Restituenda est vxor viro spoliato. c. ex transmissa. cap. literas, de resti. spoli. etiam si vir sit excommunicatus potest agere ad restitutionem suæ vxoris. gloss. est sing. in verbo. vxores, in cap. quoniam multos. 11.q.3.quam sequitur Abb. in. ca. fi. num. 12.de ordi.cogni,&Ioan. Nicolai.de hæret.nota.1.numer.4. contra Ioan. de Ana.in.ca.inter alia.de sent. excommun. sed speciale est quando ponitur exceptio hæresis, quòd denegatur restitutio viro petenti restitutionem suæ vxoris. c. quanto de diuor.c.inter solicitudines. de purg. vulga.tenet Gundissal.de Villa.de hę re.quæst. 15.nu.10. & Ioan. Nicola. vbi supra,ne mulier à viro seducatur, & eodem errore & morbo inficiatur:ideo præcipit Dominus in Deuteron.ca.7. filiam tuam non dabis filio eius,neq; filiam eius accipies filio tuo,quia seducet filium tuū ne sequatur me: vt magis seruiat dijs alienis:

hære-

hæreticorum enim nimis periculosa est cohabitatio & conuersatio. cap. accusatus.§. ille quoque de hære. lib. 6. Fran. Squilla. de fide catho. cap. 13. num. 3. & propter nimiam familiaritatem & communicationem cum hæreticis oritur sinistra suspicio contra communicantem, tex. est sing. in cap. inter solicitudines tuas de purgcano. ibi, in pœna autem familiaritatis illius qui cum hæreticis scienter habuisse dignoscitur: notat expresse Hosti. tit. de hære. in summa. §. qualiter, nu. 4. & in singulari. 213. vide latissimè de hoc infra.

SINGVLARE CLXXVII.

Sententia, omniaque alia in iudicio gesta, à iudice publicè excommunicato sunt nulla. c. ad probandū. de senten. & re iudi. ca. 1. de supple. negli. prælat. lib. 6. ca. 1. in fine de exceptio. lib. 6. gl. in summa. 24. quæ. 1. gloss. & Bart. in. l. pedius. ff. de recep. arbi. Bene Feli in ca. Rodulphus. nu. 40. de rescrip. quæ exceptio impedit executionem sententiæ: & in quacū que parte litis potest opponi secundum prædicta iura. & an quando agitur de nullitate sententiæ, annulletur sententia & processus & omnia acta iudiciaria: vel pro parte, vel tantum gesta post nullitatem, & antea non: videndus est Abb. sing. in. d. c. ad probandum. nu. 6. Bart. in. l. si expressim. ff. de appella. sed speciale est, quòd quando inquisitores tradunt hæreticos iudicibus sæcularibus, etiā si iudices sæculares sint excommunicati maiori excommunicatione, possunt vti sua iurisdictione aduersus hæreticos, & sententias executioni mādare: & omnia in hoc ab eis gesta sunt valida. c. præsidētes. de hær. li. 6. Gundissal. de Villa. de hære. q. 19. nu. 8.

SINGVLARE CLXXVIII.

Sententiam diffinitiuam à se prolatam, iudex non potest corrigere, vel mutare. l. iudex postea quàm: & l. cum querebatur. ff. de re iudi. l. diui fratres. ff. de pœnis. l. 2. §. sed nec. C. de senten. ex breui. recitan. cap. in literis de offi. delega. gloss. 2. in cap. qualiter in. 1. de accusa. l. 3. tit. 22. pa. 3. etiam si post latam sententiam con staret de innocentia rei, non licet iudici sine licentia principis eam mutare. dict. l. diui fratres. l. 1. §. fin. ff. de quæstio. gloss. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui nota. infami. quia iam semel officio suo functus est iudex: vt dicit dict. l. postea quàm. c. in literis. cap. venerabilis. de offici. delega.

¶Sed speciale est, quòd sententias suas diffinitiuas inquisitores possunt mutare atque commutationem pœnæ facere. ca. vt commissi. §. nec non vbi. gloss. in verbo mutandi: & Peru. numero quarto. de hære. libr. 6. Feli. in cap. excommunicamus in. 2. eod. titulo. Gundissal. de Villa. de hære. quæst. 8. numero. 7. & melius. quæst. 19. nu. 5. vbi optimè declarat prædictum tex. & Fran. Squilla. de fide catho. ca. 27. num. 3. & c. 42. vbi inquit, quòd solus episcopus sine inquisitoribus, vel è contra, non potest mutare vel corrigere sententiam iam pro latam. Alios casus in quibus sententia diffinitiua potest mutari, refert gl. sing. in. l. 2. C. de senten. ex breui. recitan. sed Ioan. Andre. & Archi. in telligunt dictum versi. nec ibi in sententijs interlocutorijs: sed opinio gloss. & sequacium videtur mihi verior: nam cum in d. tex. plures repetantur sententiæ, & sententiarum, appellatione sententiæ propriæ venit diffinitiua, & nō interlocutoria: vt

 declarat

declarat Ripa, in rub. ff. de re iudi. & probatur in rub. C. de sent. & interlo. omni. iudi. illa particula: &, ponitur inter diuersa glo. in rub. ff. de iuris & facti igno. cap. querelã. de simo. Decius in rub. de exceptio. nu. 2. & in c. 1. in prin. de præben. præsertimq; quòd non est vis in hoc, nam sententiæ pro latæ contra hæreticos, potius dicuntur interlocutoriæ quàm diffinitiuæ, tantum enim ab inquisitoribus declarantur, cum à iure sint condemnati: vt optimè declarat Frã. Squillacē. vbi supra. Formas verò proferendi sententias in causis hæresis, scripsit Archi. in, d. c. vt commissi. n. 2. latius ibi Ioa. Andre. nu. 4. latissimè Gundis sal. de Villa. de hære. q. 20. nume. 9. & Francis. Squilla. de fide catho. ca. 44. Brunus. lib. 4. de hære. cap. 10. Iacob. Septi. in institu. catho. c. 58. per totũ: & in directorio inquisitorum. p. 3. habentur sententiarum formæ.

SINGVLARE CLXXIX.

Sententia lata ab eo, qui communi opinione habilis putabatur valet & omnia alia ab eo gesta tenent. l. Barbarius Philippus. ff. de offi. præto. n. 2. C. de senten. & interlo. omni. iudi. l. 1. C. de testa. text. vbi optima. gl. & doct. in cap. ad probandum. de sent. & re iudi. l. 4. in fine. titulo. 4. pa. 3. l. 3. titulo. 15. libro. 2. ordi. vnde dicit Bald. in. l. non mutant. in fine. C. de lib. caus. quòd si inhabilis ad papatum sit electus, prout fuit illa fœmina Ioanna Anglica, omnia ab eo gesta propter communem errorem & vtilitatem publicam valent & tenẽt. Idem tenuit Inno. in. ca. nihil de electio. Ias. in. d. l. Barbarius. nu. 64. quòd sanè fallit in hæretico: qui licet communi opinione reputetur fidelis, sententia tamen ab eo lata non valet. glos. in summa. 24. quæst. 1. Alberi. in dict. l. Barbarius. col. 12. & ibi. Ias. numero. 62.

SINGVLARE CLXXX.

Sententia lata in causa criminali non est statim executioni mandanda, nisi post. 10. dies. l. 1. ff. vt appella. pende. nihil inno. gloss. & Bart. num. 5. in. l. qui vltimo supplicio. ff. de pœnis, & in. l. non tantum. ff. de appella. gloss. in. l. si debitori. ff. de iudi. sed sententia lata in causa hæresis, statim ante tempus. 10. dierum est executioni mandanda. ca. vt inquisitionis. Vbi. gl. in verbo indilate: & doct. de hære. lib. 6. Gundissal. de Villa. de hære. q. 19. num. 4. Sed nonnullas cautelas doctores solent referre, vt differantur sententiæ capitales: vt testes qui deposuerunt accusentur de falso vel quòd de nouo accusetur de alio grauiori crimine, vel postuletur vt condemnatus præbeat rationem de negotijs gestis, vel propter alias causas congessit Hippo. in practi. crimi. §. opportunè. columna prima. & secunda.

SINGVLARE. CLXXXI.

Sepultura ecclesiastica Iudæis seu hæreticis vel paganis concedenda non est. cap. 2. de hære. lib. 6. ca. sicut in primo. de hære. c. ecclesiam. in primo de consecra. dist. 1. c. sane profertur. 24. quæst. 2. l. 8. titulo. 13. pa. 1. Pau. Grillan. de hære. quæst. 9. nu. 2. Gundissal. de Villa. de hære. q. 22. nu. 7. & Ludo. Carretins. de hære. §. nūc de pœnis. nume. 6. & in directorio inquisitorum. pa. 3. cap. 118. & Iaco. Septi. in institu. catho. ca. 17. in prin. & habetur in. 1. instructione Hispalensi. cap. 20.

SINGVLARE CLXXXII.

Serui & familiares dominos suos non possunt accusare excepto crimine hæresis & læsæ maiestatis. l. si quis ex familiaribus. ff. iniquum. C. de his qui accusa. non poss. et si. §. si quis enim. 3. q. 11. Abb. & Ioan. de Imol. in c. nu'li de accusa. vbi Feli. num. 3. quatuor fallen. addit. Decius in. c. dilecti. num. 6. de exceptio. facit l. consensu. C. de repu. & regula, quam tradit Feli. in. c. in literis. Falle. 3. de testi.

SINGVLARE CLXXXIII.

Seruus non est torquendus pro eliciendo veritate alicuius criminis contra suum dominum præsentem, vel præteritum. l. 1. §. diui fratres. & §. si seruus. 1. & 2. ff. de quæstio. l. vnius. §. si seruus. ff. eo. titu. l. 6. tit. 30. p. 7.

¶ Quod fallit in crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ, cum à pari procedant, vt in singulari. 5. dictum est. l. 1. C. de quæstio. & d. l. 6. titul. 30. part. 7. Abb. in. c. cum in contemplatione, in fine, de regul. iur. & Iacob. Septi. in institu. cathol. cap. 63. num. 26. vbi plures refert personas quæ regulariter non possunt torqueri, & torquentur in criminibus læsæ maiestatis, & in causa hæresis: ex quo plures specialitates in hoc crimine deducere poteram, quas prætermitto, vtpote omnibus notas.

SINGVLARE CLXXXIIII.

Serui testes esse non possunt. l. seruis responsio. ff. de testi. l. cum probatio. ff. de proba. c. nullus seruus. 3. quæst. 5. cap. si testes. §. serui denique 4. q. 3. l. 14. tit. 15. p. 3. præsumitur metu dominantis veritatem supprimere: sed in causis hæreticæ prauitatis serui admittuntur. l. fi. C. ad l. Iuliã Maiest. Villadiego. de hære. q. 13. nu. 11. Iaco. Septi. in institu. catho. c. 62. nu. 31. & probatur l. 14. per argumentum à maioritate rationis.

SINGVLARE CLXXXV.

Spoliatus ante omnia restituendus est. l. 1. C. vnde vi. l. si quis ad se fundum. C. ad. l. Iuliã. de vi publi. c. in literis. & item cum quis. de resti. spol. cap. reintegranda. 3. q. 1. l. fin. tit. 10. part. 7. l. 1. & 2. titul. 14. lib. 3. ordin. etiam si facta sit renunciatio, post spoliationem restituendus est: nõ enim est verisimile quòd sponte renunciauit, qui spoliatus renunciat. cap. 2. de resti. spol. etiam si opponatur exceptio, non canonicæ institutionis; vel quòd est prædo. c. in literis de restit. spolia. etiam si iudice sit spoliatus. c. conquerente. eod. tit. etiam cum fructibus perceptis & percipiendis, res spoliato restituenda est. capit. grauis de resti. spolia. l. 10. titu. 11. par. 7. etiã si opponatur alicuius criminis obiectio. cap. omnibus. 3. q. 6. & in. d. cap. in literis. l. si maritus. C. de dona. inter virum & vxo. Abb. in ca. fi. nu. 13. de ordi. cogni.

¶ Sed speciale est in crimine hæresis, quòd hæretico petenti restitutionẽ, denegatur restitutio: & obstat crimẽ hæresis. glo. est. singu. & ibi. Præpo. in c. quoniam in verbo, nam iure. 8. dis. gl. in. summa. 14. q. 1. Abb. in. c. ex parte. nu. 19. de resti. spolia. Franc. Pon. zimbius de lamijs. num. 77. Ripa. in. l. naturaliter. §. nihil cõmu. num. 88. ff. de acqui. poss. Brunus. lib. 5. de hære. c. 10. Carrerius. de hæret. §. 11. nunc autem. nu. 13. & Iaco. Septima. in institu. catho. c. 45. nu. 13. Ioan. Nicola. de hæret. nota. 1. numer. 3. vbi tres rationes in hoc refert, quia hæreti

çus ipso iure est excommunicatus: vel quia hæreticus nihil possidere potest, vsque adeo hoc verum est quod etiam si vehemens suspicio tantum de hæresi sit, non est restituendus hæreticus. c. 1. num. 14. vt lite non contesta. allegat ad hoc tex. in ca. inter sollicitudines de purg. cano. alios casus in quibus denegatur spoliatis restitutio, refert Abb. vbi supra: & Alexan. & Ias. in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff de acqui. posse. & Soci. reg. 466. incip. spoliatus ante omnia.

SINGVLARE CLXXXVI.

TEstamenta condere omnibus regulariter permissum est, nisi expressè à iure prohibitũ sit. l. 1. C. de sacrosanct. eccle. l. ab ea parte. ff. de proba. & in prin. insti. quibus non est permis. face. test. gl. & Bart. in. l. si quæramus. ff. de testa. glo. in. l. 2. ff. de leg. 1. l. 13. tit. 1. pa. 6. sed hæreticus testamentum facere non potest. ca. excõmunicamus. §. credentes. de hære. l. Manichęos, & autẽ. credentes. C. eo. tit. l. 3. & 4. C. de aposta. Archi. in. ca. in fidei fauorem. nu. 3. de hære. lib. 6. Abb. in rub. de testa. num. 7. & in. ca. ad probandum. nume. 10. de re iudi. Ioan. Nicola. de hære. nota. 14. & in directorio inquisitorũ. c. 113. p. 3. l. 16 in fi. tit. 1. p. 6. l. 4. ti. 26. p. 7 Etiamsi hæreticus ad fidem conuertatur, eius testamentum non conualescit: vt concludit Cast. in. l. 5. Tauri: in parte & ad legitima. in prin. & probatur per tex. in prin. insti. quibus non est permi. face. testa. & regula non firmatur de reg. iuris. lib. 6. ratio poterit ad supradicta esse, quia hæretico est interdicta bonorum alienatio. c. cum secundum leges. de hære. lib. 6. & interdictio bonorum impedit testamenti factionem actiuam. l. is cui bonis. ff. de testa. l. fi. C. ad. l. Iulia. maiest. & in. §. itẽ prodigus insti. quibus non est permissum facere testa. l. 13. tit. 1. pa. 6. & quia hęreticus bona non censetur habere, & qui non habet bona non potest testari, neque hæredem facere. l. lex Cornelia. ff. d vulg. & pup. l. si vniuersæ. C. de lega. auten. ingressi. C. de sacrosanct. eccles. omnes personas prohibitas testari refert. gl. fin. in. d. l. si quæramus. gl. in. l. 2. ff. de leg. 1. glo. in. §. fi. inst. quibus non est permis. facc. testa. & 18. personas testari à iure prohibitas refert Abb. in rub. de test. nu. 3. & l. 13. cum. ll. sequentibus. tit. 1. p. 6. & qui non potest testari, non potest similiter codicillari: prout est minor. 14. annorum. gl. est sing. in. l. 2. ff. de lega. 3. glo. in. c. Ioannes de testa. Ioan. Faber. in prin. insti. quibus non est permi. face. testa. Pala. Rub. in. l. 5. Tauri. in fine. contrarium tenuit Bald. in. l. fi. versi. quòd si statutũ. C. de test. nititur concordare. Alex. in. d. l. 2. ff. de leg. 1. & Casti. in. l. 4. in verbo codicillos: in. ll. Tauri.

SINGVLARE CLXXXVII.

TEstis in causa hære. potest ex interuallo dictum suum corrigere: tali. quod si aliquis coram Inquisitoribus iurans dicere veritatem, falsum contra se vel alios dixerit, si postea ex interuallo vult dictũ suũ corrigere, & contrariũ testificari, valet tale dictũ: dummodo ex manifestis indicijs constet dictũ non corruptionẽ, sed veritatem continere. c. accusatus. §. licet: vbi gl. in verbo postmodũ, & Ioa. Andr. & Archi. & alij de hære. li. 6. Ioa. Nicola. de hære. nota. 13. incip. volo. Frã. Squill. de fide cath. c. 36. & Alphõ. Guerrero in thesauro religionis Christianæ. n. 21. tit. de hære. q. quippe in fauorẽ fidei statutum fuit:

fuit:in alijs verò delictis, testis statim & incontinenti,& non ex interuallo potest seipsum corrigere: vel antequam loquatur patribus, vel se subscripserit, vel antequam recedat à presentia iudicis, in his enim casibus nō præsumitur subornatio.ca.præterea, de testi.cogen.glo.in verbo,iusta causa.in cap.fi.de treiuta.n.lib.6.glos.in authen. de non habebit.in authen. de testi.§.qui verò.coll.7.l.26.&.l.30.tit.16.p.3.Inno.in.c.cum dilecti, in fine de accusa.Bald.in.l.presbyteri.num.4.C.de Episcop. & clericis. Bart. in l.eos.C.de fals.& in.l.repeti.in princ. ff. de quæstio. Iaso. in. d. l. quidquid astringendæ.num.10.ff.de verb. obliga.Ioan.Crotus.de testi.num.340.Couarru.lib.2.resolut.c 13.num.8.Late Hippoly.in.d.l.eos qui.col.1.&.2. cit ca quod notādum est, quòd quando pars aduersa incontinenti acceptat confessionem, vel dictum alicuius, non poterit etiam statim testis dictū suum corrigere vel mutare.Bald.singul.in.l.Gallus.§.1.ff.de lib. & Posth. Alex.in.d.l.quidquid. vbi Ias. nu. 10. Roma. in.l.1. §.si quis simpliciter.ff. de verb.obli.Hippo. qui alios refert. sing.315.incip,acceptatio.

SINGVLARE CLXXXVIII.

TEstes examinandi sunt in secreto,& sigillatim.c.venerabili, de testi.c.inquisitionis.§.1.de accusa.l. nullum.C.de testi.vt facilius falsitas testium deprehendatur: nam si publicè vel coram aliquibus examinentur,dictum vnius ad notitiam alterius poterit venire:& ita testes poterant tegere vel celare falsitatem: vnde dicit.gloss.2.in.c. cum causam, in primo de testi allegando. d. ca.inquisitionis.§.1.&.ca.quapropter de electio.quod si simul & non sigillatim testes examinantur, non valet examinatio.sequitur Lanfran. de testi.numet.12.dicens hoc procedere præsertim si fiat in præsentia partiū, & dicit.glo.1.in.l.curent.ff. de testi. glo.in.l.solam. C.cod.tit. quas refert Feli.in. d. c. venerabili, in fine, quòd solus iudex cum notario debet testes examinare: quod reuera nōn procedit in crimine hæresis, in quo inquisitor hæreticæ prauitatis non poterit solus testes examinare,sed in præsentia ad minus duorum religiosorum, vel coram duobus literatis & discretis personis,& tabellione. c. vt officium.§.1.de hære.li.6.Feli.in.d.c. venerabili.nu.3. Gundissal. de Villa. de hære.q.13.nu.18.Alphonsus Guerrero in thesauro religionis Christianæ.tit.de hære.nu.20. poterit esse ratio ne dubitari possit,an notarius dicta testium verè vel falsè scripsit: ita Anton.in.c. cum causam. de testi. Abb.in.cap. quia propter de electio. Bald.sing.in.l.nullum.nu.5. C. de testi. vbi hoc præbet consilium, quòd in causis arduis& ponderosis,examinentur testes coram aliquibus fide dignis personis:& Alexan.in addi.ad Bart.in.l.1.§.si quis neget.ff.quemadmodum test.aperi.&Nicola.Boerius decisione.1.num.51. quòd tales personæ præsentes iurare debent, nemini reuelare:aliàs sunt puniendi. allegat Bald.l. si quis aliquid. §. instrumenta.ff.de pœnis:& in proptia nostra materia est ca.fi.versi. vt eorum. de hære.lib.6.

SINGVLARE CLXXXIX.

SVMMARIVM.

1 *Septem notandi intellectus ad. c. in fidei fauorem.*
2 *Duo testes excommunicati, vel periuri, vel socij*

socij criminis, etiam in crimine hæresis non plenè probant.

3 *Numerus testium in criminalibus, eorum defectus non supplet.*

4 *Integra fides vnius testis, supplet defectum alterius.*

5 *Socius criminis aliàs de alijs delictis infamatus, in crimine etiam hæresis repellendus est.*

6 *Quod operatur propositum in proposito, idem operatur oppositum in opposito.*

7 *Causa expressa in lege, est causa finalis: & non impulsiua, illius legis.*

8 *Si lex vel constitutio aliqua, ex vna parte continet odium, & ex altera fauorem, attenditur id propter quod principaliter facta fuit.*

9 *Testes minus idonei ad defensionem alicuius admittuntur.*

10 *Ad defensionem hæreticorum, testes minus idonei non admittuntur.*

11 *Testes de quibus in c. in fidei fauorem, non ad plenam probationem admittuntur.*

12 *Coniecturæ sæpe sunt fallaces.*

13 *Coniectura est quædam præsumptio, ex probabilibus & nõ necessarijs adminiculis orta.*

14 *Probationis materia in arbitrio iudicis principaliter consistit.*

15 *Secundum diuersas negociorum qualitates, diuersas formas ac varios probandi modos instatuerunt.*

16 *Duæ semiplenæ probationes diuersi generis, ad eundem finem tendentes, in criminalibus non plenè probant.*

Estis criminosus, vel ille qui de aliquo crimine accusatus est, ad testimonium admittitur contra hære. c. fi. vbi Abb. nu. 4. de testi. c. in fidei fauorem. de hær. lib. 6. c. per tuas de simo. Fran. Squilla. de fide catho. c. 34. in prin. Iac. Sepri. in insti. catho. c. 34. numer. 17. Alphonsus Guerrero in thesauro religionis christianæ. tit. de hære. nume. 2. 1. regulariter contrarium est in alijs criminibus, vt in. d. c. fin. de test. c. testimoniũ. eod. tit. ca. 1. de exceptio. c. testes. 2. q. 7. l. 8. &. 10. tit. 16. pa. 3.

1 Sed non absolutè & generaliter tex. in. d. c. accusatus. §. licet: &. ca. in fidei fauorem de hæret. lib. 6. est intelligẽdus: sed cum limitationibus & declarationibus inferius dicendis. Ideo ad prædicta iura, septem notandos intellectus in hoc loco à doctoribus nullibi relatos, referam: quorum primus est, quòd licet regulariter duo testes integri & omni exceptione maiores, ad probandum crimen hæresis, vel aliquod aliud crimen sufficiant. c. in omni negocio. c. licet vniuersis: de testibus. c. cum esses. de testa. in specie notant Ioan. And. Peru.
2 & alij in ca. vt officium §. verum. nu. 3. de hæreti. lib. 6. Gundissal. de Villa. de hæreti. quæst. 13. nume. 9. & hanc fatetur esse communem opinionem Iacob. Septima. in institu. catho. cap. 50. num. 3. duo tamen testes, ex his testibus excommunicatis, vel periuris, vel socijs criminis, non sufficiunt ad probandum hoc crimen hæresis. Ita Aretinus in. c. fin. de testi. & Ægidius Bossius in practica crimi. titu. de hære. num. 4.

3 ¶ Secundus intellectus, quod licet verum sit, quod in alijs causis criminalibus, citra hoc crimen hæresis, numerus testium eorum defectus nõ suppleat, etiam si sint quatuor vel quinque, vel plures: vt singulariter affirmat Bald. in. cap. licet causam. §. quidam verò, de proba. quem sequitur Feli. in cap. testimonium. num. 5. de testibus. Decius in. d. ca. licet causam. nume. 8. & in consilio. 133. incipien. viso processu. num. 3. Hippo. in repe. Rub. C. de proba. nume. 312. & in consilio. 109. incipien. audito & intellecto. numero. 5. & in practica crimi. §. expedita. numero. 82. & in

sing.

ſing.437.incipiē.in cauſis : & in ſing.
477.incipien.in teſtibus. Quod ali-
ter eſt in crimine hæreſis, in quo in fi-
dei fauorem hoc eſt ſpeciale, vt nu-
merus teſtium ſuppleat eorum defe-
ctus : qui ſanè intellectus rectè ex te-
nore literæ in.d.cap.in fidei fauorem
colligitur : ibi ex numero teſtium &
perſonarum qualitate. &c. Et tenuit
optimè Ægidius Boſsius in practica
criminali. titul. de hæreti. numero
quarto. Idem etiam eſt in cauſis. ciui
libus, in quibus numerus teſtium
ſupplet eorum defectus gloſſ. eſt ſin
gularis communiter recepta in. l. 3.
in verbo, numerus. ff. de teſtibus: quā
affirmat eſſe notabilem Bart. in. l. ex-
cuſantur. nume. 7. ff. de excuſa. tuto.
Ioa. de Imola in. l. qui teſtamento, in
principio. ff. de teſta. Alex. de Imola,
in conſilio. 149. incip. viſo proceſſu.
nume. 5. volu. 5. & in conſilio. 5. inci-
pien. in cauſa inquiſitionis. nume. 6.
vol. 1. & Thomas Gram. conſi. 26. in
cipiē. in cauſa matrimonij. num. 5. &
Decius, & Hippo. in locis ſuperius ci-
tatis: ſicut vnus teſtis valde idoneus,
& alius teſtis infamis vel minus ido-
neus, in cauſis ciuilibus plenè probāt
4 quia integra fides vnius, ſupplet de-
fectū alterius: & ratione adiuncti pur
gatur ſuſpicio : hoc eſt dictum ſing.
Bald. in. l. ſi quis ex argentarijs. §. pri-
mo. in principio. ff. de edendo : quod
ſequitur Iaſ. in. l. cunctos populos. in.
2. lectura. numero. 53. C. de ſumma
Trini: & fide catho. Idem Iaſ. in au-
ten. ſi verò contigerit. numero. 3.
C. de Iudi. Feli. in cap. tertio loco. nu
mer. 3. de proba. Decius in conſilio.
133. incipien. viſo proceſſu. nume. 4.
Hippo. in. l. de minore. §. tormenta.
nu. 9. cum ſequentibus. ff. de quęſtio.
& in conſilio. 84. incipien. vias tuas
Domine. nume. 28. volu. 2. & in ſing.
554. incip. memini alias plura dixiſſe.

¶ Tertiùs erit intellectus ad. d. c. in fi
dei fauorem: q̃ licet in crimine hære
ſis, & in alijs criminibus & delictis ex
ceptis, ſocius criminis in teſtem ad-
mittatur : quòd id locum habeat in
5 ſocio criminis alias non infamato ex
alijs delictis: ita affirmat Ange. in. l. in
iudicio. ff. de accuſa. dicens in facti
contingentia pluries conſuluiſſe. ſe-
quitur Socinus in conſi. 118. incip. vi
ſa narratione, in fine volu. pri. & Bar-
ba. conſi. 65. incip. ſapienter, volu. 4.
Anton. Corſetus in ſingulari incip.
integer teſtis. Hippo. conſi. 102. nu-
mero. 12. volu. 2. & conſilio. 74. pri-
mo volum. concludens, quòd licet
aliàs in aliquibus caſibus ſtandum ſit
dicto ſocij criminis, intelligendum
eſt de ſocio criminis aliàs non infa
mi ex alio delicto : de qua concluſio-
ne optimè Thomas Gramma in con
ſilio primo. numero. 61. cum ſequen-
tibus. Huius concluſionis ratio eſt,
nam quemadmodum plura admini-
cula ampliant & adiuuant probatio-
nem. l. admonendi. ff. de iureiuran. l.
tertia. §. eiuſdem. ff. de teſti. l. inſtru-
menta, & l. rationes. C. de teſtibus: ita
plures defectus annihilant & de-
ſtruunt probationem : quod opera-
tur propoſitum in propoſito, idem
operatur oppoſitum in oppoſito. l. ſi.
ff. de lega. 3. l. ſi vt proponis. C. de nup
tijs. ¶ Quartus intellectus ſit, quod
6 tex. in. d. c. in fidei fauorem procedat
& intelligatur, quando in cri. hære.
per viam inquiſitionis proceditur:
quo caſu ſocij & participes criminis,
& aliæ perſonæ inhabiles in teſtes ad
mittantur: & quod aliter ſit, quando
per viam & modum accuſationis:
qui ſanè intellectus ex tenore dicti.
ca. in fidei fauorem, ſatis colligitur:
ibi. in negotio inquiſitionis hæreticæ
prauitatis, hunc intellectum ad di-
ctum tex. tenuit gloſſ. ibi: & Ioã. An-

 dre.

dre. Domini. & Phi. Franc. nam illę tex.est exorbitans, & ius commune corrigens: & in exorbitantibus & correctorijs non permittitur de iure extensio.l.cū quidam ff. de lib. & Posth. cap. tua. §. fin. de decimis. Contrariā tamen sententiam tenuit ibi Archi. & Gundissal. de Villa de hæreti.q.13 & Ludo.Carre. de hæte. §. circa igitur num.50. & Iacob. Septi. in instit. cathol.c.62.num.3. quod vtroque casu, siue per viam accusationis, siue denūciationis, seu inquisitionis procedatur: tales personæ alias inhabiles in
7 testes admittantur, quia est ratio expressa in textu, videlicet in fidei fauorem: & causa & ratio in canone, vel lege expressa illa est causa finalis, & non impulsiua illius canonis & legis: gloss. est sing. in parte non cohæret, in.l.cum tale. §. falsam. ff. de condi. & demonstra. quam ibi notabilem esse affirmat Bal. & Ange. in.l. sciendum, in.2 ff. de ædili. edicto. Ias. in.l. si pecuniam, num.18. ff. de condi. cau. data cau. non secu. Cardi. & Ioan. de Imola in.c. ex parte, col. fi. de cleri. coniugatis: & Præpo. in.c. verum, num. 3. de condi. appo. Optimè Andre. Tiraquel. in tracta. de cessante causa, fallentia prima, num.21. neq; prædictis obstat quòd decisio illius text. est exorbitant & iuris communis correctoria: nam quotiens lex vel constitutio
8 aliqua ex vna parte continet fauorē, ac respectu alterius odium, attenditur id propter quod principaliter facta fuit: videlicet in fidei fauorem, & in odium hæresis: & ita meritò potius consideratur fauor, quàm odium. gl. est sing. in parte liberis, in.l.2. C. de in ius vocan. vbi optimè Bal. & Ias. nu. 3. & 4. idem Bald. in.l. illud. C. de sacrosanct. ecclesi. col.2. & Bart. & Pau. Castren. in.l. bona fides, in principio. ff. depositi: & in.l. si quis neq; causam. ff. si cert. peta. Abb. in.c. non dubium num.3. de senten. excommn. glo. est similis in parte ius vocasset, in. §. penales: insti. de actio. glo. fi. in.l. apud Celsum. §. aduersus. ff. de doli excep. glo. in verbo interueniat, in.l. sed si hac lege. §. fi. ff. de in ius vocan. glo. in verbo iurare, in.l. qui bona fide. §. qui alieno nomine. ff. de damno infecto: ideo opinio Archi. & sequacium est tenenda.

9 ¶ Quintus est intellectus, quòd dato, quod ad probandam defensionem alicuius admittantur testes inhabiles, domestici & familiares, & consanguinei, & alij minus idonei, vt optimè scripsit Iasin.l. vt vim. col.2. nu.5. ff. de Iustit. & iure: idem tenuit ipsemet Ias. in.l. non hoc. nu.5. in fine. C. vnde legi. & in.l. non solum. §. sciendū. ff. de noui operis nunciatio. Hippol. in.l.1. §. ad quæstionem, nu.12. ff. de quæstio. & in sing. 59. Tho. Gramma. decisione 56. incipien. Andreas, numer.16. & in consilio.69. incip. in causa Benedicti. num.11. Ludo. Carre. in ptactica crimi. §. circa sextum, fol.183. num.3. & in. §. & nota doctores, fol.237. num.5. & fol.74. num.50. vbi hanc regulam limitat. Idem affirmat Ægid. Bossius in practi. cri. tit. de fauoribus defensionis. nu.3. in quo loco, num.5. affirmat, quòd etiam post publicationem testium & conclusionem in causa, vsq; ad sententiam, testes ad defensionem recipi possunt: & iudex non recipiens, tenetur in sindicatu. Bart. in.l. diui fratres. ff. de pœnis. Feli. in.c. cum clamor, de testibus & Hippol. in practi. crimi. §. sequens, nu.1. & in sing. 90. incipiē. fauorabiles, & Ludouicus Carre. in dicta practica, fol.183 nu.5. Ad defensionem
10 tamen hæreticorum, talestestes inhabiles, & minus idonei, non admittūtur: & id annuere videtur tex. in.d. c. in fidei

in fidei fauorem: ibi, cōtra hereticos credentes: &c. d. §. licet verò ibi, reuelare in fauorem fidei. De qua conclusione est casus expressus in. c. filij vel hæredes, in fine. de hære. lib. 6. ibi, nō tamen per vxores, filios, familiares, vel de suis aliquos, sed per testes alios fidedignos: & expressè habetur in directorio inquisitorum. 3. parte. c. 70. & hunc intellectum ad prædicta iura tenuit Ægidius Bossius in practica criminali, tit. de hæreti. num. 3. & in tit. de defensionibus reorum, nu. 46. ita hic alius datur casus specialis in hoc crimine hæresis.

¶ Sextus intellectus, à iuris professoribus ad prædicta iura communiter receptus est, quòd prædicti testes periuri, vel excommunicati, vel socij crimi-
12 nis, vel aliàs minus idonei, in crimine hæresis admittantur, non ad plenam probationem faciēdam, vel pœnam delicti ordinariam ponendam, sed ad præsumptionem, vel aliquam proba-
11 tionem faciendam, vel ad torturam, vel pœnam extraordinariam imponendam: quod satis colligitur ex tenore tex. in. d. c. in fidei fauorem, ibi, ex numero testium, & personarum qualitate, & alijs circunstantijs: & ex verbis tex. in. d. §. licet verò, ibi. si ex manifestis indicijs appatuerit talis, & vltra iuris interpreres in prædictis iuribus, ita prædicta iura interpretatur Abb. in. c. per tuas. nu. 4. de simonia: & idem Abb. c. 1. num. 7. de confessis. Feli. in. c. testimonium. nu. 22. de testibus. Iaf. in. l. 4. §. si tibi ob indicium. num. 4. ff. de condi. ob turpem causam. Alexan. consil. 313. viso themare, volum. 7. Hippol. in. l. 1. §. diuus Antoninus, num. 3. ff. de quæstio. & in practi. crimi. §. diligenter, num. 59. & in consilio. 109. incipien. audito & intellecto casu. nume. 11. Gundissal. de Villa. de hæreti. q. 13. num. 12. Ludo. Carre. de hæreti. §. circa igitur, nu. 52. Palat. Rub. in allegatio. hæresis. §. fi. Ægidius Bossius in practi. crimina. tit. de hære. numer. 3. Iacobus Septima. in institu. catho. c. 62. nume. 5. & habetur in directorio inquisitorum. 3. parte. c. 66. & c. 68. nisi simul cum prædictis testibus aliàs minus idoneis sint aliquæ verisimiles coniecturæ, & aliæ circunstantiæ vel adminicula quo casu pœna ordinaria delicti hæretico iniungenda est: quod aliter est in alijs criminibus, iuxta. glo. sing. in l. si filiū. C. de lib. caus. & Ias. in. d. §. si tibi ob indicium, nume. 4. & Hippol. in locis modo citatis: & sit cautus iudex circa præsumptiones & coniecturas, nam sæpe coniecturæ sunt fal-
12 laces, vt dicit Bald. in. l. precibus, col. 7. C. de impu. & alijs substi. Ias. in. l. licet imperator, col. 3. ff. de lega. 1. nam præsumptio est alicuius facti dubia probatio: vt declarant Abb. & doct. in rub. de præsumptio. & indiciū est coniectura quędam ex probabilibus & non necessarijs adminiculis orta.
13 Ita, inquit Bald. in. l. ea quidem, col. 2. C. de accusa. & in. l. non hoc. C. vnde legi. Decius in. c. tertiò loco, num. 14 de probatio. Optimè Mart. Blancus in rep. l. fina. nume. 34. ff. de quæstio. meritò igitur deciditur in. d. c. in fidei fauorem, ibi, ex verisimilibus cōiecturis, & ex numero testiū, aut personarum qualitate, & alijs circunstantijs delictum hæresis probatur.
14 Ideo probationis materia in arbitrio iudicis principaliter consistit: & eius iudicio relinquitur. l. 3. ibi, tu magis scire potes, &c. ff. de testibus. Pau. Castren. in. l. admonendi, propè finem: vbi latissimè iuniores. ff. de iureiurā. Francisc. de Carre iunior, consilio. 52. num. 8. Nicola. Boerius decisio. 101. incipien. & dic, difficile esse, num. 8. & difficillimum esse arbitror in ma-

tertia probationis certam constituere regulam: quia iuta secundum di-
15 uersas negotiorum qualitates, diuersas formas, ac varios probandi modos statuerunt & induxerunt: vt inquit Feder. de Senis in consilio. 119. incipien. nulli dubium est: quem refert Feli. in c. veniens, in. 2. nume. 21. de testi.

¶ Septimus intellectus, & non reijciendus est, quod in alijs delictis & crimi-
16 nibus duæ semiplenæ probationes diuersi generis, & ad eundem finem tendentes, non coniunguntur adplenam probationem. Bal. in. l. si quis ex argentarijs. §. 1. ff. de edendo. Bart. in l. 1. §. idem Cornelio. ff. de quæstio. Ias. in tep. l. admonendi. num. 253. ff. de iureiuran. Hippolyt. in d. §. idem Cornelio, num. 4. & in. l. de minore. §. plutium, circa finem: & in. l. vnius facinoris. §. testes. ff. eod. tit. de quæstio. Optimè Ægidius Bossius in practi. crimi. tit. de conuictis, numer. 22. cum sequentibus: quod aliter in crimine hæresis: vt apparet ex tenore, tex. in. d. c. in fidei fauorem.

SINGVLARE CXC.

Testis hæreticus seu infidelis ad testimonium non admittitur, authen. credentes. C. de hæte. c. 1. de testi. cap. si hæreticus. cap. non potest. 2. quæst. 7. c. ipsa pietas. 23. quæst. 4. nam vt inquit. d. c. non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extitit infidelis. l. 8. titulo. 16. p. 3. sed in crimine hæresis infideles, seu Iudæi, ad testimonium contra hæreticos admittuntur. c. contra Christianos. vbi gloss. & docto. de hære. lib. 6. gloss. in verbo, infidelis, vbi docentes, in c. 1. de testi. Palat. Rub. in allega. hæresis. §. si. Gundissal. de Villad. de hæret. q. 13. num. 30. ne pto defectu probationis tam graue crimen impunitum remaneat. l. quia in fine. C. de hære. c. dilecto. c. significauit de testi.

SINGVLARE CXCI.

Testes infames tam in causa ciuili quàm criminali, non admittūtur. c. 1. de exceptio. c. licet, versi. quidam verò de proba. c. testimonium de testi. c. testes. 2. q. 7. l. 3. §. de lege Iulia. ff. de testi. l. 8. &. 10. in fine. tit. 16. p. 3. quia testimonium ferre est dignitas. l. Cassius. ff. de senato. c. præceptū 32. q. 5. glo. in verb. emendatus, in fine, in. c. testimonium de testi. & infames repelluntur à dignitatibus. l. vnica. C. de infamibus, lib. 10. l. nec infames. C. de decurio. li. 10. sed in crimine hæresis, infames siue sint iuris, siue facti, testimonium ferre non prohibentur. c. accusatus. §. licet de hætet. lib. 6. Ioan. Andre. in. c. si. de testi. Frãcis. Squillacen. de fide cathol. c. 34. in cip. insuper. Iaco. Septi. in institu. catholi. c. 62. num. 31. facit. l. 3. & l. Iulia nus: & ibi gloss. ff. ad. l. Iulia maiesta. bene. Ias. in. l. cunctos populos, lectura prima, nu. 65. C. de summa Trinit. & fide catho. vbi hanc, & 4. fallen. ad dictam regulam scripsit, & Barth. Soci. regu. 504. incip. testes infames: & ad probandam innocentiam alicuius, similiter testes infames admittuntur. Spe. tit. de inquisitione. §. 1. versi. sed nunc quid. Alex. consi. 24. animad uersis, in fine, vol. 2. Decius in. l. & si ni nil, num. 5. ff. de regu. iuris.

SINGVLARE CXCII.

Testes socij & participes criminis regulariter ad testimonium nō admittuntur. c. veniens. 1. de testi. c. 1. de confessis. c. si testes. §. item liberi 4. q. 3. cap. neganda. 7. q. 1. cap. fi. 15. q. 3.

q. 3. l. quoniam ei. C. de testi. l. fin. C. de accusa. l. 1. §. diuus Antonius. ff. de quaestio. l. 24. tit. 19. p. 3. l. 5. tit. 7. lib. 2. fori. ll. Alexan. consi. 120. viso proces su. in ptin. vol. 7. Corneus, consil. 58. vol. 1. Boërius decisione 319. Hippo. cõsi. 2. oppottuna. nu. 38. sed speciale est in crimine haeresis, in quo testes socij & participes criminis contra hę reticos admittuntur. c. in fidei fauorem, de haeret. lib. 6. c. 1. de confessis. glo. fi. in. c. 1. de testi. lib. 6. Abb. in. c. quoniam de testi. Gundissal. de Villa. de haere. q. 13. num. 10. Francis. Squillacen. de fide catho. c. 34. Alphonsus Guerreto in thesauro religiosis Christianae, tit. de haere. nu. 21. Sali. in. d. l. quia liberi. vbi alios casus refert: & in l. si magnum. C. qui accusa. non poss. Soci. reg. 517. incip. testis socius criminis, vbi regulam, &. 4. fallen. scripsit latè Hippoly. in. l. 1. §. diuus Antonius, num. 2. cum sequent. ff. de quaestio. & in. l. de minore. §. tormenta, num. 20. ff. eod. tit. & in. l. si quis cum telo, nu. 74. C. de sica. & in practi. crimi. §. diligenter. nume. 59. & 68. & in consi. 109. incip. audito. num. 11. vbi allegando. d. c. in fidei fauorem: praebet ratione huius specialitatis, quod adeo verum est, quòd etiam si per viã accusationis procedatur in causa haeresis, à testimonio participes criminis non repellitur. Archi. in. d. c. in fidei fauorem. Gundissal. de Villa. d. de haeret. q. 13. Iaco. Sept. in institu. cathol. c. 62. num. 3. quia in vtroque casu est eadem ratio fauoris fidei: & haec est ratio finalis dicti. c. in fidei fauorem: quae opinio mihi videtur verior contra gloss. Ioan. Andre. Domi. & Francum in. d. c. in fidei fauorem, dicentes: quòd si via accusationis in hoc crimine haeresis proceditur, socij & participes criminis non admittuntur: quia accusans debet habere idoneos testes: neque est necesse, vt ij dem faciant participes criminis in hoc crimine, vt torqueatur, vt concludit Iacob. Septi. in institu. catho. c. 62. nu. 6. hoc sanè notatu dignum omitten dum non est, quòd huiusmodi testes participes, & socij criminis plenam probationem non faciunt sine alijs adminiculis, etiam in hoc crimine: sed ad poenam extraordinariam, vel ad torturam: ita dicit Abb. in. c. 1. nu. 7. de confessis, & in. c. per tuas. nu. 4. de simo. est glo. magna, in fine. C. de lib. causa. Expresse Feli. in. c. testimonium. nu. 22. de testi. Iasin. l. a. §. si tibi iudicium, num. 4. ff. de condi. ob turp. caus. Alex. consi. 315. viso temate, circa finem vol. 7. Hippoly. in. d. §. diuus Antonius, nume. 3. & in practi. crimi. §. diligenter. nu. 59. bene Gundissal. de Villa. de here. q. 13. nu. 12. & Iaco. Septi. in institu. catho. c. 62. nu. 5. & Palat. Rub. in allega. haeresis. §. fi. & optimè Hippol. singu. 209. & in. d. consil. 109. audito, nume. 11. qui omnes ita intelligunt. d. c. in fidei fauorem: & ex tenore illius colligitur ibi, ex numero testium aut personarum qualitate, & alijs circunstantijs: ideo inquisitores in examinandis testibus sint nimis cauti & circunspecti. Primò interrogandus an cognoscit talem: item quo tempore, & quo loco: item de causa cognitionis: item fuit fama in illo loco de illa re: item: vnde fuit orta fama: item quando fuit de illo crimine: item de causa credulitatis: item quo tempore & quo loco illud vidit: item quae personae erant praesentes: item cum quibus versatur ille committitur: & de alijs testis interrogandus est, iuxta materiam subiectam: & in tam graui crimine cum magna cautela procedere, vt in quit text. in. c. ne aliqui. §. verum de haere. lib. 6. vt notant Bald. & Sal. in l. solam.

l.folam.C.de testibus.Bart.in l. de mi nore.§.plurium.ff.de quæstio.

SINGVLARE. CXCIII.

TEstis reputatur suspectus & est repellendus, quando sponte se offert, & ad restificandum se ingerit. l.quæ omnia: & ibi Barr.ff. de procu. l. post legatum. §. hic verò. ff. de his quibus, vt indig. authen. de testi. §. si verò ignoti, ibi festinanres, col.7.Bal. in authen. sed nouo iure, col. 1. C. si cert.peta. & in .l. quoniam liberi, in prin.C.de testi. Lanfra.in c.quoniam contra, in verb. testium depositiones num.11.de proba. Feli.in c.2.nume. 23.de testibus. Hippoly.in l. vnius.§. seruo.num.6.ff.de quæstio.& in sing. 140.incip. testis qui offert se ad testificandum, quod adeo verum est, quod testis qui in vna causa criminali se offert, propter hoc potest repelli in alia causa à testimonio tanquam inimicus: ita dixit singu. Abb. per text. ibi. post Inno.in ca. cum p. man conella. in fine, de accusatio. sequitur Feli. in c.2.num.23.de testi. Ideo dixit Bart. in l.libertorum. C.de testi. Bal.in l. 3. ff.eod. tit. sequitur Hippol. qui alios allegat, in l.1.§.si quis vltro, nu.12.ff. de quæst. quòd qui non citatus spontè venit ad deponendum, non probar, neq; dictum eius valet: sed specia le in causis fidei reperitur, quòd testi se offerenti integra fides adhibetur. c.accusatus.§.licet de hære.lib.6.Ioã. de Imol.in.c.iurauit.in princ.de proba.Feli.in.c.2.num.23.de testi. vbi regulam & fallen. scripsit Iacob. Septima. in institu. cathol. c. 62. num. 36. est in argumentum, tex. in.c. cum in tua. &.c. præterea, in. 2. de sponsa. & quando testis ab vtraq; parte est rogatus vt deponat, licet sit inhabilis, fidem facit, gloss. in authen. de testi. §.si quis supplicijs. col.7. Bald. in l. patentes. C.de testi. & in.c. in nomine Domini cod. tit. idq; intelligendum est, quando inhabilitas est per partes remissibiles, aliàs secus: vt puta excommunicationis exceptio, quæ nõ est remissibilis. Bald. in. l. si quis testibus. nu.7.C.de testi. Hippol. sing. 92. incip. licet testis.

SINGVLARE. CXCIIII.

TEstis qui in iudicio dixit vnum, & in alio vel eodem iudicio postea dixit contrarium, dicens quòd prece vel pretio corruptus primo deposuit, primum dictum est validum, & non secundum. Inno. in cap. præterea de testi. cogen. Cardin. & Abb. in. c. veniens, in. 2. de testi. idem Abb. & Ioan. de Imo. in. c. cum in tua. vbi Feli. nu. 4. de testi. Aret. in. c. sicut nobis. col. 2. de testi. l. 30. tit. 16. par. 3. hanc dixit communem Corneus, consi. 27. col. pe. vol. 3. Decius consil. 175. in causa falsitatis, num. 7. & cõsi. 189. in casu proposito. num. 10. Alciatra. de præsumptio. reg. 2. præsumptione. 29. Couarru. lib. 2. resolu. cap. 13. num. 8. quia quisquis sua voce dilucidè protestatus est, in eundem casum non valet proprio testimonio infirmare. l. generaliter. C. de non numera. pecuni. c. per tuas de proba. & supradicta intelligit Bart. in. l. eos. nu. 4. ff. de falsis, & in. l. fi. C. de re iudi. ni si secundo deponat eum tormentis: quo casu, secundo, & non primo dicto standum est: in quo Bart. magis communiter reprehenditur: vt patet ex traditis per Feli. in d. c. cum in tua. num. 4. & Couarru. in loco retro citato: in quo laborat sustinere opinionem Bart. & optimè scripsit Bocrius, decisione. 108. incip. & videtur. Sed speciale est in crimine hæresis; quòd

quòd posteriori & non priori dicto fides adhibetur. cap. accusatus. §. licet de hære. lib. 6. repertorium inquisitorum in verbo testes, & directorium p. 3. q. 65. Ioan. Nicola. de hære. nota. 13. incip. volo. Alberti. in. c. 1. q. 16. num. 79. de hære. lib. 6. quam conclusionem dicit esse communẽ Couar. vbi supra, num. 9. declarando. d. §. licet: quando ex manifestis indicijs apparet tales testes qui de se vel de alijs ita testificantur, non animi leuitate aut odij fomite, sed zelo fidei catholicæ dictum suum corrigunt, & contraria deponunt: & quando aliquis testis dicto suo est varius, taliter, quòd sibijpsi manifestè contradicit, nullo modo fit reductio ad cõcordiam: sin autem non manifestè sibijpsi contradicit, ad euitandam falsitatem & periurium reducitur ad cõcordiam: sed quoad hoc, vt eius dictum probet, nihil penitus operatur, de qua re est gl. notab. & ibi, Anto. in. c. in nostra, de testi. Bart. in. l. adeo, in fine per illum text. ff. de falsis. Hanc theoricam tradit Ioan. de Imol. in. l. inter stipulantem. §. 1. ff. de verb. obliga. Alexand. consil. 20. in causa appellationis, numer. 4. vol. 4.

SINGVLARE CXCV.

SVMMARIVM.

1 *Testis periurus admittitur in crimine hæresis*
2 *Papa testem non idoneum potest facere idoneum.*
3 *Periurus in causis siue ciuilibus seu criminalibus, repellitur à testimonio.*
4 *Semel periurus, præsumitur falsum iurare.*
5 *Solitus furari, præsumitur fur.*
6 *Solitus fœnerari, præsumitur fœnerator.*
7 *Periurus in vno articulo, non probat in alijs.*
8 *Periurus perdit beneficium aliquid probandi per iuramentum.*
9 *Semel malus, semper præsumitur malus, in eodem genere mali.*
10 *Nisi per triennium emendetur.*
11 *Vna præsumptio aliam tollit.*

1 Estis periurus, in causa hęresis admittitur ad testimonium. c. accusatus. §. licet de hære. lib. 6. gloss. & docto. in. d. c. in fidei fauorem, de hære. lib. 6. Francis. Squillacen. de fide catholica. ca. 34. Feli. in c. testimonium, num. 22. de testi. dũmodo ex indicijs & alijs adminiculis constet, quòd tale delictum non corruptionem, sed veritatem continet: ita colligitur ex d. §. licet & ex. d. cap. in fidei fauorem, tenet Feli. vbi supra Abb. in cap. per tuas, num. 4. de simo. Gundissal. de Villa. de hære. quæst. 13 num. 12. Palat. Rub. in allega. hęresis. §. fin. ex quibus iuribus clarè deduci-
2 tur, quòd Romanus Pontifex potest facere vt periurus vel inhabilis à testimonio non repellatur: Spe. tit. de test. §. 1. versi. sed quæritur vtrũ Papa. Ioan. Andre. & Antó. in. d. c. testimonium. vbi Feli. nu. 22. hanc dicit esse communem & Ant. Corse. sing. suis, in verbo. testis, in. 5. dummodo
3 non sit defectus naturæ, vt mente captus, & furiosus. Archi. & Peru. in. d. c. in fidei fauorem. Ad rem igitur, regulariter, neq; in causa ciuili, neq; in criminali, periurus etiam emẽdatus, non admittitur in testẽ. c. cum oporteat. de accusa. c. sicut nobis. ca. testimonium de testi. c. quicunq;. 6. q. 1. cap. si quis conuictus. c. paruuli. 22. q. 5. l. 8. & melius. l. fin. tit. 16. p. 3. l. 9. & l. 13. ti. 8. lib. 2. fori. ll. etiam si de facto periurus sit examinatus, nullum facit indicium, text. est singularis. in. d. c. sicut nobis, in fine: quem ibi, Feli. notat, num. 3. quæ est optima declara-

rio

tio ad Theoricam Bart. in. l. maritus.
ff. de quæstio. & Bald. in. l. seruos, in
prin. C. de testi. quando testis repelli-
tur ratione infamiæ, examinatus fa-
cit indicium: ob id igitur periurus à te-
4 stimonio repellitur: semel enim pe-
iurus, præsumitur iterum falsum iura-
re. l. sicuti crimen. §. idem, ibi, qui se-
mel calumniatus est, ff. de accusa. gl.
quæ dat hanc rationem in. l. qui cum
vno. §. ignominia. ff. de re mili. glo. in
l. Lucius. ff. de his qui nota. infami. &
in. l. 3. §. lege. ff. de testi. & in. l. Cassius
ff. de sena. glo. in. d. c. paruuli. gloss. in
verbo adulterij in. c. per tuas, de sim.
& dicit. glos. in. l. lege Cornelia. ff. ad
sena. cōsul. Syllania. quòd si semel de
linquit, præsumitur in futurū delin-
quere: & solitus furari, in dubio præ-
6 sumitur fur. glo. & doct. in. l. inciui-
lem. C. de furtis: & solitus fœnerari,
præsumitur fenerator. glos. in. l. cum
allegas. C. de vsuris: & testis periurus
7 in vno articulo sui dicti, non probat
in alijs articulis. Inno. in. c. fraternita
tis. de hære. & dicit communem opi-
nionem Alex. consi. 133. viso proces-
su. num. 5. vol. 1. & Bernar. Diaz in re
gu. 348. incip. instrumenti falsitas: &
Hippo. dicit communem sing. 76. in
cip. communis conclu. vbi hoc limi-
tat, & dicit singu. Bald. in authent. &
qui iurat. num. 4. in fine. C. de bonis
autori. iudi. possiden. & in. l. 2. nota.
2. C. de bonis autho. iudi. possi. Ro-
ma. in. l. admonendi: vbi latius Ias. in
rep. num. 60. ff. de iureiuran. Abb. &
8 Decius in. c. quæstioni in fine, de ap-
pella. Feli. in. c. ex parte de testi. Hip-
pol. in. l. maritus, nu. 36. cum sequēti.
ff. de quæstio. quòd periurus perdit
beneficium aliquid probandi per suū
iuramentum, quod ad hoc videtur
text. expressus in. cap. paruuli. 22. q.
5. ibi neque ad sacramentum acce-
dat, & ibi, neq; in sua causa nec alte-
rius iurator existat, allegat ad id Bald.
in authen. & qui. in princip. C. de bo
nis autori. iudi. possi. & Roma. in rep.
l. admonendi, in prin. ff. de iureiuran.
& Felian. c. ex parte. num. 4. de testi.
quod optimè exemplificari potest in
casu. l. si quando. C. vnde vi. & in cap.
fin. quod met. caus. & in. l. 9. titul. 10.
part. 7. & in casu. l. 11. tit. 5. lib. 4. fori.
&, & in casu. l. sancimus. C. de iudi. &
in. l. vnica. titul. 18. lib. 3. fori. & datur
declaratio ad text. & gloss. in. l. in bo
na fidei. C. de iureiurand. & ad. c. fin.
§. fin. eod. tit. & ad. c. vltra tertiam, de
testi. & ad. c. quia propter de electio.
& ad plures alios casus relatos per
Hippoly. in rub. C. de proba. nu. 119.
cum sequenti. & in practi. crimi. §. di
ligenter. num. 103. & ratio est, quòd
9 periurus non est idoneus testis, quia
semel malus semper præsumitur ma-
lus. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re
mili. l. 4. ff. de accus. l. eos. ff. de decu-
rio. reg. semel malus. de reg. iu. lib. 6.
quæ regula intelligi solet in eodem
genere delicti tantum: vtputa qui
est homicida, & accusatur de furto
vel de vsura, non propter id præsumi
tur fur vel vsurarius. Bart. in. l. 2. ff.
de sena. Bald. & Ioannes de Imol. in
l. fin. ff. de hæret. instit. gloss. & ibi. An
carra. in. dict. regula, semel malus. Fe-
li. in. cap. cum in iure. num. 2. de offi.
deleg. Alcia. tracta. de præsumptio.
regu. 2. præsumptione. 7. Hippo. con
sil. 77. in causa. numer. 11. & latius in
sing. 74. incip. tu habes. Solet etiam
10 limitari & intelligi dicta regula, nisi
per triennium continuum malus
emendetur, bene faciendo. authen.
de monachis. §. si verò intra trienniū
ibi, sufficit ad meliorem purgatio-
nem peccatorum, & ad virtutis aug-
mentum triennalis temporis testi-
monium. colum. 1. quem tex. ad hoc
dixit esse solennem. Angel. ibi. &
Sali.

Sali.in.l. si fideiussor. §. fi. ff. qui satis. cogan. & in. l. si minorem. C. de in
11 integrum resti. mino. Ias. in. l. si prius. num. 42. ff. de noui operi. nuncia. Alcia. de præsumptio. reg. 2. præsumptione. 7. num. 3. quia vna præsumptio tollitur per aliã. l. eum qui. C. de epis. & cleri. l. diuus. ff. de in integ. resti. cap. absit. 11. q. 3. cap. cum in iuuentute: de præsumptio. vbi latissimè Feli. scripsit. 5. fallen. ad. d. regulam, semel malus.

SINGVLARE CXCVI.

SVMMARIVM.

1 *Testis ad testimonium recipiendus non est, altera parte absente.*
2 *Omnia quæ aduersus absentes non contumaces fiunt, valida non sunt.*
3 *Papa non potest in causa procedere, parte non citata.*
4 *In præsentatione instrumenti, pars aduersa debet citari.*
5 *Quæ cautela periti aduocati vti debent, circa productionem instrumentorum.*
6 *In crimine hæresis parte absente, & non citata, testes recipiuntur.*
7 *In alijs delictis, maximè grauibus, non citatur pars in receptione testium.*
8 *L X. casus in quib° proceditur parte nõ citata*
9 *Ponitur casus notandus in quo proceditur parte non citata.*
10 *Quando agitur de nullitate, sententia potest reuocari, parte non citata.*
11 *Quando sententia prolata fuit parte non citata, potest reuocari, ea non citata.*

1 Testes ad testimoniũ non sunt recipiẽdi, altera parte absente, & non citata. c. 2. c. significauit, de testi. l. si quando, in fine. C. de testi. l. iudices. C. de fide instru. aut. de testibus. §. hic verò. col. 7. ca. in primis. 2. q. 1. c. 1. q. 9. l. 23. tit. 16. p. 3. generaliter enim omnia quæ aduersus absentes & non contumaces
2 statuuntur, non sunt valida. l. de vnoquoque. ff. de re iudi. vbi plenissimè Hippol. 12. ampliationes, & c. 60. fallẽ. scripsit. l. nã ita diuus. ff. de adoptio. l. tres denunciationes. C. quomodo & quando iudex. Hæc citatio ob id fit, vt pars contra quam testis producitur, videat an aliqua legitima exceptione talis testis à testimonio possit repelli. c. præsentiũ. de testi. etiã Papa non potest in causa procedere, parte non citata. Hosti. & Ioan. And. in. c.
3 vestra. de procu. Hippoly. sing. 77. incip. citatio. cùm de iure naturali sit citatio. Cle. pastoralis. de re iudi. & in productione cuiuslibet instrumenti debet pars aduersa citari: aliàs tale instrumentum non probat. c. charte.
4 3. q. 9. Bald. expressè in. l. si quando. num. 14. C. de testi. & in. l. iudices. nu. 4. C. de fide instru. & in. l. 1. in fine. C. quando libe. prin. dar. faciat lit. contesta. & ibi Ias. num. 11. & in. l. si. ff. de ferijs. Bart. in. l. item illa. ff. de consti. pecu. Feli. in. c. 2. num. 31. de testi. pro qua communi sentẽ. est. l. properan-
5 dum. §. sin autem reus. C. de iudi. & iuris regula: de qua in. l. in exercendis. C. de fide instru. ideo periti aduocati & procuratores in productione instrumentorum in actis, faciunt scribi quòd erat pars præsens, vel legitimè citata. His addendum est vnum satis stupendum, quod affirmat Bart. in extra. ad reprimendum, in verbo. de pla-
6 no, quomodo in crimine læsæ maie. proce. quod ad hoc quod instrumentum productum probet, necesse est quòd detur copia parti aduersæ, ad opponendum contra illud. Quod sequitur Roma. in. l. qui ante calendas. ff. de verbo oblig. Ange. in. §. appellã-

tur,

tur,in fine, inſti. de exceptio. & plu-
res alij relati.per Hippol.in ſingu.81.
incip.aduertas ad vnum,vſq; adeo te
ſtis productus,parte non citata, non
probat quòd eius dictum aliquod nõ
facit indicium,probatur in.d.c.2. de
teſti.ibi,nullius momenti:quem tex.
Abb.ibi.nu.14. & Feli. nu.3. notant:
& Decius ibi:num.27. dicit eſſe com
munem opinionem:tenuit Bar. in.l.
maritus. nu.3. in fine. ff. de quæſtio.
Hippo.in.l.1.num.4.ff.de quæſtio.&
melius conſi. 59. in cauſa inquiſitio-
nis,in fine.

¶ Sed ſpeciale eſt in cauſis hæreticæ
prauitatis,quòd parte abſente & non
citata,teſtes admittuntur.c.fi.de hæ
re.lib.6.quem ibi ad hoc Domi. & Pe
ru.notant in prin.& dixit eſſe ad hoc
notabile Abb.in.d.c.2.num.8. & ibi.
Feli.num.17.Roma. ſing.364.incip.
fuit vnus: & Soci.regu.523.incip.te-
ſtium depoſitiones.falle.4.Carrerius
de hære.num.121. Hippol.in.d. l. de
vnoquoq;.num.61.ff.de re iudi. Lu-
do.Carre.de hęre.§.verſa autem vice.
nu.10.Iaco.Septi.in inſtitu.catho. c.
62.nu.17.,vt abſq; aliquo timore libe
rè & ſpontè teſtes aduerſus hæreti-
cos inquiſitos deponant: ſæpe enim
ille,aduerſus quem teſtificantur, ſi eſ
ſet perſona potens ſeu terribilis,& te
ſtium perſonas cognouiſſet, teſtibus
morte,vel minas,vel timorem infer-
ret:vt dicitur in.d.c.fin.de hæret.lib.
6.vnde dicit ſing.Hoſt.& Ioan.And.
in.c.quoniam frequenter, in prin. vt
lite non conteſta.quos ibi Abb.num.
14.ſequitur:& in.d.c.2.nu.9. & Feli.
nu.13.& Roma.vbi ſupra,quòd quã-
7 do propter nimiam potẽtiam aduer-
ſarij eſt timor de morte, vel de oppreſ
ſione teſtium, omittenda eſt citatio
partis aduerſæ in examinatione te-
ſtium:& in delictis enormibus poteſt
iudex procedere lite non conteſtata,
& parte non citata,in receptione te-
ſtium.Arch.in.c.1.de homi. li. 6. quẽ
refert Hippo.in pract.crim.§.diligen
ter.num.158.quod ſanè ęquitati con
ſonum non mihi videtur,cum de ma
iori præiudicio & pœna agatur. Sex
caſus, in quibus teſtes non citata par
te examinantur,refert Roma.ſingul.
364.incip.fuit vnus,&. 14.caſus ſcrip
8 ſit Feli.in.cap.2.nume.7. de teſtibus:
&.60.caſus per Hippol.in.d.l.de vno
quoq;. Vltrà quos addam vnum nota
tu dignum:videlicet, quòd ſi aliquis
equum conduxit ad partes longin-
quas, & in illis partibus aliquo caſu
fortuito mortuus fuit equus,condu-
ctor faciat teſtes coram iudice com-
petenti examinari: neq; ad validita-
tem & fidem teſtium neceſſe eſt cita
tio domini equi.Ita dixit ſingu.Bart.
in.l.2.num.4.C.de naufra.lib.11.quẽ
9 ſequitur Anto.Corſ.in ſing.incip.te-
ſtis in loco: & Rauen. in alphab.au-
reo.fol.143.col.4.Hippo.ſing. 24. in-
cip.clatum eſt. Decius in.c.2. nu.26.
de teſti.quod intelligendum eſt, dũ-
modo dicta teſtium de neceſſitate
concludant ad eorum validitatem:
nam ſi in genere probãt,quòd equus
cum quo itinerabat,qui erat talis co-
loris,fuit mortuus, non videtur ſuffi-
ciens probatio:ſed probetur quòd il-
le equus qui fuit locatus fuit mor-
tuus, qui erat Titij locatoris: nã pote
rat eſſe alius equus eiuſdem coloris:
cum omnes equi ſint ferè eiuſdem
coloris,vt dicit Ioan. Andre,in. c. au-
ditis.fi.col.de præſcrip.quem ibi An-
to.& Abb.ſequuntur:& Iaſ.in.l.fi.nu.
20.C.de bono.poſſ.ſecundum tab.&
Alexan.conſi.119.viſo proceſſu, hãc
dixit eſſe communem opinionem.
Decius conſil.91.incip.& diligenter,
in fine.Dicta enim teſtiũ & proba
tiones debent de neceſſitate conclu
dere. l, neque natales. C. de probat.
l.nam

l. nam hoc. C. vnde legi. ca. in præsentia, de proba. Sed re vera mihi videtur quòd si ita esset, difficilis daretur probatio: maximè propter locorum distantiam. Deponant igitur testes de alijs signis equi, & adminiculis, vt eorum dicto magis concludant: quæ est optima & notãda declaratio, ad sing.
10 theoricam Bart. in l. 1. C. de cursu publico, lib. 12. id vnum circa prædicta silentio ommittẽdum non est: quòd quando agitur de nullitate alicuius sententiæ, quæ coram eodem iudice, qui eam protulit, debet agi, vt dicit gl. fi. in. l. iudex posteaquam. ff. de re iudi. Bart. in l. si expressim. ff. de appella. cardi. in cle. 2. nu. 8. de rescrip. Decius in. c. in literis, de offi. delega. parte non citata potest sententia pronũciari nulla à iudice. Abb. ant. in. c. causamq; de rescrip. quod ibi Abb. & Decius optimè declarant: & quando sen
11 tentia vel possessio data fuit de facto, parte non citata, potest reuocari: parte etiam non citata. Bart. & Alex. in l. si pacto. quo pœnam. C. de pactis. Decius in. l. nihil tam naturale. nu. 4. ff. de reg. iuris.

SINGVLARE CXCVII.

TEstificari in criminalibus nemo priuilegiatus cõpellitur: vt puta milites & senes, seu valetudinarij. l. in uiti. ff. de testi. c. dilectorum: vbi glo. magna, & dd. de testi. cogen. Inno. in c. 1. & in. c. super. eod. tit.

¶ Sed in crimine hæresis, omnes etiam à iure priuilegiati testificati compelluntur. Innoc. in d. cap. 1. numer. 5. & Ioan. Andre. & Hostien. in dict. cap. dilectorum. cap. literas vbi. Abb. nume. 2. & 8. de præsumptio. Socin. reg. 509. incip. testificari in criminalibus: vbi regulam &. 5. fallen. scripsit.

SINGVLARE CXCVIII.

TEstis domesticus regulariter à testimonio repellitur. l. etiã. C. de test. l. idonei. & l. testes quos. ff. eo. tit. l. 1. §. ad quæstionem. ff. de quæstio. c. in literis, de testi. l. 18. tit. 16. p. 3. & dicuntur domestici quasi domi stantes l. pronunciatio. ff. de verb. signi. declarat Bald. in. d. l. etiam.

¶ Sed in crimine læsæ maiestatis, diuinæ & humanæ, testis domestiicus ad testimonium admittitur. l. fin. C. ad l. Iuliam. maiesta. Gundiss. de Villa de hære. q. 13. nu. 11. Bertachi. p. 4. num. 91. vbi regulam in hoc, & plures fallen. scripsit. & Foh. in. d. cap. in literis. Hippo. in. l. 1. §. ad quæstionẽ, per. 4. col. ff. de quæstio. & in singu. 5. incip. regula est: &. 32. fallẽ. ad dictam regulam refert Bernar. Diez de Luco, in reg. 746. incip. testis domesticus. Ratio specialitatis est, quia hoc crimen hæresis solet clã & secretò fieri: ideo melius per familiares quàm per alios probari potest. l. consensu. C. de repu. c. tertio loco, de proba.

SINGVLARE CXCIX.

TEstes, quos quis pro se produxit, si contra se in eadem vel alia causa producantur, non potest aliqua exceptione repellere. l. si quis testibus C. de testi. c. si quis testibus. 4. quæst. 3. l. 31. tit. 16. part. 3. quos semel quis approbauit, non poterit postea reprobare. l. si vxor. §. fi. in fine. ff. de adulte. ca. publicato, de electio. c. dilectissimi. 8. q. 2.

¶ Sed in odiũ hæreticorũ, si Orthodoxus cõtra hæreticũ litiget, pro se, hæretici testimonio potest vti: sin autem contra se hæreticus producatur, Orthodoxus hæreticum potest à testimonio repellere. c. si hæreticus in

ptin.2.q.7.glo.fi.in.c.possessor.de regu.in.lib.6.dicit hoc esse speciale fauore fidei.

SINGULARE CC.

SUMMARIUM.

1 *Testis inimicus an à testimonio repellatur in crimine hæresis.*
2 *Inimicus non est idoneus testis.*
3 *Amicus mei inimici, à testimonio repellitur.*
4 *Testis de proximo reconciliatus, à testimonio repellitur.*
5 *Qui solitus est salutare, si non salutat, præsumitur inimicus.*
6 *Inimicus dicitur qui minatur.*
7 *Detentus in vinculis, etiam iuste præsumitur inimicus & odiosus.*
8 *Omnes qui sunt de aliqua familia alteri contraria, dicuntur inimici.*
9 *Qui sponte vult testificari, inimicus præsumitur.*
10 *Fides adhibetur testi asserenti se esse inimicũ.*
11 *Arbitrio iudicis relinquitur quæ inimicitia sit sufficiens, vt quis à testimonio repellatur.*

1 Estis inimicus in crimine hæresis, à testimonio non repellitur, secundum Archi.in.c. accusatus. num.4.de hęre.lib. 6.allegando.ca.licet Heli.&.cap.per tuas,de simo.idem tenuit Ioan.Nicola.de hære.nota.10.incip. non ignoras. Sed contra prædictos tenuit expressè Gundissal.de Villa.q.13.num. 13.sui tracta.de hęre.& latè laco.Septi.in institu.catho.c.25.nu.18.&.ca. 62.nu.31.quæ opinio magis mihi pla
2 cet:nam iura quæ Archid.allegat, id non probant:& est contra eos reg.iuris,quòd inimicus non est idoneus testis.c.repellantur.c.meminimus. ca. cum oporteat,de accusa.ca.si testes.4. q.3.l.3.in prin. ff. de testi. l.1. §. quæstionum.ff.de quæstio.l.si quis testi-
3 bus.C.de testi.l.liberi.C.de inoffi. testa.l.22.ti.16.p.3.quæ lex regia refert omnes iustas causas inimicitiæ:&.d. l.3.ff.de testi.& etiam amicus mei inimici, contra me à testimonio repellitur.c.repellantur.ca.cum.p. Manconella,de accusa.Bar.in.l.sciendum.ff. de leg.1. Bald. in.d.l. si quis testibus.
4 Alex.consi.99.in causa inquisitionis. nu.6.vol.1. quod bene declarat Feli. in. c.1.in fine de testi. etiā si testis de proximo sit recōciliatus,& olim erat inimicus, à testimonio repellitur: quia semper remanent vestigia inimicitiæ.c.accusatores.1.& ibi.glo.3. q.5.gl.in verbo inimicitias.in.ca.per tuas.vbi Feli.& Ana. de simo. Inno. Abb.Ana.& Feli.in.c.cum oporteat, de accusat. Ias.in l apertissimi. C.de iudi.Roma.sing.315. Hippo.in.l.1.§. præterea.nu.4.ff.de quæstio. Lat è Tiraque.de cessante causa,parte.2.limita.16.n.7.Hanc fatetur esse communem opinionem Couar. in quæstio. practi.c.18.n.3. aduersus quam est.l. Athletæ.§. dat remissionem. ff. de excusa.tuto.vbi nuper reconciliatus
5 inimicus non excusatur à tutela. Et dicit gl.sing.in.c. cum Adrianus.63. dist. quòd præsumitur inimicus ille, qui non salutat, si solitus est salutare: quam dixit sing.Abb.in.ca.ad hæc.1. n.3.de appella.& in.c.cū cessante. n. 8.eo.tit.& in.d.ca.repellantur.n.2.& in.c.olim.n.6.de iniurijs.Stepha.Aufre.in capel.Tholo.decisione. 222.in cip.itē fuit.& Feli.in. c.cū super.n.5. de offi. delega. & in rub.procœmij de creta.n.19. Marti.Blan.in rep.l fi.nu. 109.ff.de quęstio.gl.est simi.in parte,
6 nō loquitur,in.c.si inimicus. 93. dist. & qui minatur,dicitur inimicus.Bal. in.l. vnica.nu.8.C. si quacunque præ di. potesta.qui allegat.glo.in.d.§. dat remis-

remisionem. Idem tenuit Felin. in.
d.c.cum super.num.4.& minæ suffi-
ciunt,vt qui minatur,ponatur ad tor
turam.Spe.tit.de præsumptio.§.spe-
cies. versi.penè petens: quam doctri-
nam aliquibus rationibus nititur re-
prehendere Hippo.consil.72.incip.
tria, in prin. & qui aliquem facit de-
7 tineri in vinculis, etiam iustè iudicis
authoritate, talis præsumitur odio-
sus & inimicus.tex.est sing.in.l.in ip-
sius mariti. C. fami. hercis. quem ad
hoc dicit esse notabilem. Abb.in.ca.
cũ dilectus,in fine de accusa. & Mar-
ti.Blan.in rep.l.fin.num.99.ff.de quę
stio.Idem tenuit Bald.in.l.non igno-
8 tat,in fine.ff.ad exhiben. Feli.in.d.c.
repellantur.num.3.& est tex.similis,
in.c.2.de procu.lib. 6.& omnes qui
sunt de aliqua familia vel seditione,
alteri familiæ contraria,dicuntur ini
mici,& à testimonio repellũtur. Bal.
in.l.vnica.C.de rap.virg.& in.c.si vas
sallus.in prin.si de feudo fuerit con-
tro.Abb.in.d.c.cum.p. Manconella.
nume.2.Feli.in.d.cap.repellantur.n.
4.vt in Italia sunt Guelphi, & Gebel-
lini:& in ciuitate Genuensi Ortui, &
Fregosi: & in Neapolitana ciuitate
Gasconi,& Vascolleti:& in Florentia
Altouises,& Alemanises:& in Nauar
ra Viamontesi,& Agramontesi:& in
Turre Iulia,& Castro cæsarijs in Hispa
nia, inter familiam Chauensem, &
Vargensem:& in Vbeda & Baetia,in
ter Catauajalenses, & Couenses,&
9 qui spontè absque iudicis mandato
vult testificari in causa criminali con
tra aliquem illius, præsumitur inimi-
cus.c.meminimus:& ibi gloss.fin.&
Abb.notat,nu.8.de accusa,& in.d.c.
cum.p.Manconella:& in.ca.nota.2.
vbi latè Decius de iudi. Et generali-
ter in qualibet causa, testis qui spon-
tè se ingerit,& spontè vult testifica-
ri,est suspectus: auten. rogati.C. de
testi.Bart.in.l,quæ omnia.§.1.nume.
2.ff.de procura.& in.l.post legatum.
§.his verò.ff.de his quibus,vt indig.
10 Feli.in.c.2.num.23.de testi.& credi-
tur testi asserenti se esse inimicum
alicuius, vt à testimonio contra illũ
repellatur.ca.inquisitionis.§.tertiæ.
vbi Abb.notat,nume.7.de accusa.&
sufficit vt à testimonio repellatur, vt
subsit aliqua legitima causa inimici-
tiæ:etiam si testis iuramento exami-
natus dicat nullum habere odium
vel inimicitiam cum illo contra quẽ
testificatur. Salic.in.l.1.in princi.ff.
de testib.& in auten.si testis produ-
ctus dicatur.C.eodem titul.Alex.cõ-
sil.99.in causa inquisitionis,numero.
11 3.vol.1.Hippo.sing.17.incip.inimi-
cus:quod certè est singulare,& quo-
tidianũ. Finaliter arbitrio iudicis re-
linquitur,quę inimicitia sit sufficiẽs,
propter quam testis à testimonio re-
pellatur.gloss.in verbo.inimicos,in
cap.cum oporteat: vbi Abb.numer.
4.de accusa.gloss.similis,in verbo,ini
micum,in.cap.2.de procura.libro.6.
gloss.magna in fine.in.ca.accusato-
res.3.q.5.pro quibus est.l.3.§.1.ff.de
testi.& auten.de testi.§.si verò dica-
tur.coll.7.

SINGVLARE CCI.

TEstes si sunt plures & minus ido
nei,vt fidem faciant,eorum de-
fectus supplet numerus.glo.est sing.
in verbo.numerus,in.l.3.§.1.ff.de te-
sti.quam dixit sing.& non esse alibi
Bart.in.l.excusantur.numero.7.ff.de
excusa.tuto. Ioa.de Imo.in.l.qui te-
stamẽto,in prin.ff.de testa Alex.cõsi.
149.viso processu.n.5.vo.5.& cõsi.21
incip.repetitio in causa, in prin. vol.
4.& cõsi.5.in causa inquisitionis.n.6.
vo.1.Decius in.c.licet causam.n.8.de
pba.Hip.in rub.C.de pba.n.312.& in

consi. 109. audito, & intellecto. num. 5. & in practi. crimi. §. expedita. nu. 82. quæ communis opinio, & glo. intelligenda est in causa ciuili: secus tamen in causa criminali vel ciuili ardua, in quibus illud quod in fide testium deficit, eorum numerus non supplet: ita notanter dixit Bald. in. c. ad nostram, de proba. allegando. cap. licet. §. quidam verò de proba. quod sequitur Feli. in. c. testimonium. nu. 5. de testi. Decius in. d. c. licet causam num. 8. & in consi. 133. viso processu. num 3. & Hippo. in locis retro citatis: & in sing 437. in causis: & singu. 477. incip. in testibus. Sed in crimine hæresis, quanquàm causa sit crimina lis & ardua, numerus testium defectum eorum & qualitatem supplet. c. in fidei fauorem: ibi ex numero testium de hære. lib. 6. ita dicit Francis. Squilla. de fide catho. cap. 34. & Pala. Rub. in sua allega. hæresis. §. si.

SINGVLARE CCII.

SVMMARIVM.

1 *Testes qui non sunt idonei in subsidium, an reputentur idonei.*
2 *In causa adultery domestici admittuntur.*
3 *Ratione difficilis probationis, minus idonea probatio habetur pro plena.*
4 *Qualiter probetur contractus esse vsurarius.*
5 *Qualiter crimen repetundarum aduersus iudicem probetur.*
6 *An. l. 8. tit. 15. lib. 2. ordi. intelligenda sit secundum dictum Ange. ibi relatum.*

1
Estes qui alias non sunt idonei, in subsidium reputantur idonei: sed non semper, neque omni tempore, neque in qualibet causa: sed tantùm quando ex na tura illius actus qui venit probādus, alij testes neq; actu neq; habitu possunt haberi: prout est in crimine hæresis seu coniurationis, aliorúve delictorum, quorum mos est, quod semper solent clàm & occulte perpetrari: & non in alijs delictis, vt puta in homicidio, vel iniuria, vel violentia: in quibus delictis habitu multi testes poterant interuenire, sed actu non interuenerūt, nisi testes infames, vel mulieres, vel alij minus idonei: tunc tales testes in subsidium non reputātur idonei. Ita dixit sing. Anto. de Butrio in. c. tertio loco de proba. quem ibi Feli. nota. 4. sequitur: & in cap. de cætero. num. 5. de testi. Abb. in. c. fin. nu. 2. de testi. cogen. Ias. in. l. cunctos populos. lectu. prima. in fine. & in. 2. lect. nu. 50. C. de summa Trini. & fide catho. Alex. consi. 64. viso themate. vol. 1. Decius consi. 310. visis diligenter attestationibus. n. 3. & consi. 342. in casu partus suppositi, num. 3. Hippo. sing. 73. incip. plures sunt, & in. l. infans, nu. 47. ff. de sicariis. Io. Berna.
2 Diaz. reg. 759. incip. testes qui aliàs. pro qua conclusione est. ca. in literis de testi. & cap. fi. de testi. cogen. & l. consensu. C. de repudijs: vbi in causa adulterij domestici admittūtur, quia clàm & occulte fieri solet: & l. ob carnem. §. si ea rei conditio. ff. de testi. vbi Arenarium testem vel similem personam admittere cogimur: & ita intelligenda est iuris regula, quòd testes qui non sunt idonei, in subsidium, quando alij testes non possunt haberi reputantur idonei: de qua. ca. veniens, in. 2. de testi. ca. fin. de testi. cogen. c. tertio loco, de proba. c. cum dilecti. de electio. l. pen. C. de hære. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mili. Bald. in. l. quia liberi. C. de testi. Ias. in. l. 4. §. si tibi ob indicium. nume. 4. ff. de condi. ob turp. cau. Hippo. in. l. 1. §.

l. 1. §. diuus Antonius, in fine. ff. de quæstio. & in consi. 61. post reditum, in fine. & consi. 102. incip. pauci sunt dies. Feli. in cap. insuper. num. 7. de testi. optimè Ioan. Igneus in rep. l. 1. §. serui appellatione. ff. ad Sillani. Huic conclusioni proxima est alia iuris regula, quòd ratione difficilis probationis probatio minus idonea, habe-
3 tur pro legitima probatione. l. si vicinis. C. de nuptijs. l. filium, cum diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu. cap. maritis, de adulte. c. Michael, de filijs presbyterorum. Bart. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi prætori. num. 17. ff. de noui ope. nuncia. Bald. in. l. quicunque. num. 24. C. de seruis fugi. & in autheu. quas actiones, in fine. C. de sacrosancta ecclesia. Ias. in. l. si quis ex argentarijs. §. prætor ait. num. 20. ff. de edendo: & in. l. cum ea. nume. 5. C. de transa. Petrus Getar. singul. 8. incip. nota quod in casibus clandestinis. Hippoly. singul. primo, & in rub. C. de proba. num. 8. ex quo deducitur decidendi ratio, ad. cap. cum in tua diœcesi, de vsuris: vbi probatur contractus esse vsurarius, ex præsumptionibus & argumentis, propter occultas fraudes quibus quotidie vtuntur vsurarij, ad exigendas vsuras, singul. l. regia prima. tit. 2. lib. 8. ordi. quę probat illos à quibus vsurarius habuit ad probandum contractum vsurarium, idoneos esse testes. dummodo ad eos nullum commodum pertineat: quod optimè declarat Feli. in cap. personas in fine de testi. post Bald. in. l. dictantibus. C. de testa. Roma. sing. 355. Di dacus à Couarru. lib. 3. resolu. cap. 3. num. 4. & 5. Hinc est quod dicit glo. singul. & expressius Angel. ibi, in authen. vt iudices sine quoquo suffra. §. oportet. coll. 2. quam allegat Hippo. in. l. lex Cornelia, nu. 3. ff. de sicarijs: & in consi. 61. post redditum. nu. 33. quod adhibetur fides aliquibus, dicentibus pecuniam vel rem quampiam iudicibus dedisse, vt venalem sententiam proferant: quia iniqui iudices, non coram testibus vel tabellione, sed clàm & occultè solent accipere: quam conclusionem veram esse opinatur Ange. ibi, quando sunt aliæ præsumptiones contra iudicem: sed. l. 8. tit. 15. lib. 2. ordi. statuit, quod si sunt tres vel plures affirmantes aliquid iudici dedisse, vt iniquam sententiam proferat, huiusmodi aduersus iudicé est legitima probatio, vt iudex pœna ordinaria puniatur: de qua cóclusione vide sup. sing. c. 2. in. fi. vbi optimè.

SINGVLARE CCIII.

Testibus seu attestationibus publicatis super eisdem articulis vel directò contrarijs, idem, vel alij testes non recipiuntur, vt euitetur subornatio. cap. fraternitatis. ca. cum venisset. cap. causamque in. 2. de testi. Cle. fin. de testi. l. 37. & 39. titu. 16. part. 3. l. 4. tit. 11. lib. 3. ordi. quod fallit in crimine hæresis, in quo testes semper admittuntur, nón obstante publicatióne, Arch. in. c. per hoc, in fine de hære. lib. 6. Domini. in. c. vt officium. §. verùm. eodem tit. & lib. Albert. in. c. 1. q. 16. nu. 19. eo. tit. & lib. Ludo. Carrerius de hære. nu. 124. Villadiego. de hære. q. 14. Feli. in. d. c. fraternitatis. num. 10. Ponzinibius de lamijs, nume. 73. Soci. in regul. 498. incip. testibus publicatis. Falle. 11. tum propter fauorem fidei, tum quia publicatio in crimine hæresis secretè fieri solet: ideoque subornationis suspicio cessat. Nonnullas fallen. ad regulam positam refert Feli. in cap. per tuas, de testib. in. d. c. fraternitatis, & Soci. in reg. 504. incip. testes post publicationem, & in. l. 39. adde aliá in. c.

 cum

cum clamor de testi. quando testis primo obscurè deposuit alium sing. casum, in cap. ex tenore. eodem. titu. quando in continenti testes producuntur, vel quando de sua defensione ante publicationem instrui non potuit alium in cap. cum in tua diœcesi. eodem. titu. quando prius testes fuerunt recepti in iudicio summario vel in causa crimināli vel extra iudicium: alium casum in ca. per tuas. eo. titu. quando non fuit rectè facta publicatio, quē tex. bene declarat Hippo. in. l. 1. nu. 19. ff. de sicarijs, alium in ca. causamque in. 2. de testi. quando publicatio in certis capitulis tantum fuit facta: alium casum, in. l. vnius. §. reus secundum vnam lecturam. ff. de quæstio. in casum, in causis criminalibus testes possunt recipi post conclusionem & publicationem testium, expressè Bart. in. l. diui. ff. de pœnis, & in. l. vnius. §. cognitturum. ff. de quæst. Hippo. in. l. 1. §. si quis vltro: o nume. 4. ff. eod. tit. est tex. in. d. ca. cum in tua. Vbi gloss. & docto. etiam in causis criminalibus suis defensionibus quis nō potest renunciare, neque datur desertio appellationis, neque vnquàm sententia condemnatoria transit in rem iudicatam. Ana. in cap. de his in fine de accusa. tex. in. d. §. cognitturū. gloss. in. l. pactum inter. hæredem. ff. de pactis. Hippo. in. l. vnica. numero. 144. C. de rap. virg. præterea alium casum ad supra dictos scripsit. Spe. titul. de instru. editio. §. fin. versi. sed pone, quem refert Alex. in auten. iubemus. col. 3. C. de iudi. Hippo. in d. §. si quis vltro. num. 11. & in consil. 1. nu. 75. videlicet quando testes fuit legalissimi, omnique exceptione maiores, quia in eis cessat omnis suspicio subornationis, adde alium, quando post publicationem testium, per facti euidentiam possit cōtrarium probari. Bald. in. l. si quis testibus, in fine. C. de proba. numero. 161. cum sequētibus: alium quando attestationes sunt perditæ, quòd iterum post publicationem testes sunt examinandi. cap. fin. de proba. Spe. tit. de probatio. §. satis vtiliter. Hippo. in. d. rub. de proba. numero. 339. addendus est alius casus, quòd iudex ex offi. suo potest testes in causa producere post publicationem. Bald. in. l. ampliorem. C. de appella. sequitur. Alex. in. l. quarta. §. hoc autem iudicium. colūna tertia. ff. de damno infecto. Barba. in cap. ad petitionem, nota. fi. de accusa. Hippo. plurima referendo in. l. prima. §. si quis vltro. numero octauo. ff. de quæstio. & in consi. 60. incip. sermonem rectum. numer. 19. ac ita ex prædictis iuris professores modo relati colligunt cautelam, quòd pars quæ vult testes producere post publicationem det nomina testium iudici, & se absente & iudex ex suo officio illos producat, cum iudici nunquam sit conclusum in causa. l. vbicunque. ff. de interro. actio. cap. iudicantem. 30. quæst. 5. gloss. 1. in cap. fi. de confessis. glo. in cap. 1. vbi Francus. num. 4. eod. titu. lib. 6. c. per tuas. vbi glo. de testi.

SINGVLARE CCIIII.

SVMMARIVM.

1 *Testes singulares in crimine hæresis an probent.*
2 *Testes singulares regulariter non probant.*
3 *Quando sunt testes singulares, dictum vnius debilitat dictum alterius.*
4 *Minus probant mille testes singulares quàm vnus.*
5 *Non defertur iuramentum habenti plures testes singulares.*
6 *Quando dicantur testes singulares.*

7 Quando

7 *Quando testis plus dicit in dicto suo quam, alius, non dicitur singularis.*
8 *Quando testes in modico sunt contrarij, non dicuntur singulares.*
9 *Quando testes concordant in substantia rei & non in verbis non dicuntur singulares.*
10 *Singularia dicta Archi. circa singularitatem testium.*

1 Estes singulares in crimine hæresis plene probare affirmat Iaco. Butti. in l. arriani, post. gloss. ibi. C. de hæte. Sali. in l. quicunque. C. eod. titu. de hære. Bald. in c. cũ omnes de consti. Alex. consi. 72. incip. inspecto diligenter. num. 4. vol. 1. & Corneus. consili. 28. vol. 3. sequitur. Ias. in rep. l. admonendi. num. 256. ff. de iureiurãd. dicentes quòd ad probandum aliquẽ esse hæreticum in genere sufficit per testes singulares diuersas illius hæreses probare: veluti si aliquis testis dicat quòd Lutherus asseruit vota castitatis neminem obligare: & alter testis dicat quòd audiuit eundem dicentem nõ esse obediendũ Papæ, & ita testes de diuersis hæresibus testificantur, tales testes probant in genere illum esse hæreticum: ita tenuit Ioan. de Imo. in. ca. cum oporteat de accusa. Decanus Segouiensis de hæresibus. c. 12. Hippo. consi. 1. nu. 28. & nu. 41. Albertinus in. c. 1. q. 16. nume. 51. de hære. lib. 6. Iac. Septi. in insti. catho. c. 62. nume. 24. vbi rationem huius rei assignat, quòd omnes hæreses sunt connexæ & inuicem colligatę, vt his verbis inquit. ca. ex communicamus. 1. de hære. & quòd hæc opinio seruatur in practica. licet esset tutius secũdum eum quòd super hoc fieret constitutio: sed Anto. de Buttio. in. d. ca. eum oporteat. de accusa. affirmat q. si vnus testis deponat quòd Titius dixit Christum non esse natum de virgine: & alter testis dicat quòd idem Titius dixit in Trinitate non esse æqualem potentiã, quod tales testes non probant illum esse hæreticum, quia sunt testes singulares. Id etiam tenuit idem Anto. in. c. veniens. 1. in fine de testi. Alex. consi. 19. in bis quę in themate. num. 22. vol. 4. & consil. 100. super primo. num. 6. vol. 1. Hippo. sibi contrarius consi. 109. audito. nu. 7. & hanc dixit esse communem opinionem. Pala. Rub. in allega. hæresis. §. 12. & Iaco. Septi. sibi etiam cõtrarius in insti. catho. c. 50. in prin. Nicola. Boerius sing. in Decisione. 342. incip. & videtur per totam illam decisionem: quas opiniones diuersas nititur conciliare Feli. in. c. licet ex quadam. col. pe. de testi. & Fran. Squilla-
2 cen. de fide catho. c. 34. & ca. 45. vltimò verò opinio mihi semper placuit, quia testes singulares regulariter nõ probant. c. licet causam. §. quãquam de proba. c. cum dilecti de accusa. c. bonę. in primo. §. contra verò. de electio. e. cũ ecclesia sutrina. §. nos igitur de causa posse. & proprie. l. ob carmẽ.
3 §. fin. ff. de testi. ratio est quia non est numerus testium, sed singuli singula dicunt. Imò dictum vnius debilitat dictum alterius, ideo tantum vel mi-
4 nus probant mille testes singulares quàm vnus testis: vt dicit Bald. in. l. iurisiurandi. nu. 4. C. de testi. & in cap. tam literis. eod. tit. & in. l. de quibus: versi. sed nũquid testis. ff. de legi. Anto. in. d. c. veniens, in. 1. in fine de testi. Alex. consi. 19. in hisquę in themate. n. 22. vol. 4. Ias. in rep. l. admonendi. nu. 256. ff. de iureiuran. Decius cõsil. 189. in casu proposito. nu. 8. & consil. 310. visis diligenter. n. 7. & latè cõsil. 534. procedendo breuiter. nu. 12. Hip. cõsi. 109. audito & intellecto. n.

3.& sing. 114.incip. vulgatum, ideo
in supplementum probationis ha-
benti plures etiam testes singulares
5 non defertur iuramentum. Vt con-
cludit Iasin.d.rep.l. admonendi.nu.
256.& dicuntur testes singulares quã
6 do suas attestationes in vnum rei fi-
nem non conferuntur, & singulari-
tas in testibus alia est obstatiua, & ista
omnino infringit testimonium: alia
est adminiculatiua, & ista testimo-
nium coadiuuat, vt dicit. Bald.in.c. li
cet causam.nu.11. de proba.& in.d.l.
de quibus.col.pen. & clarius eius ver
ba exponendo dicendum est, quòd
singularitas testium quandoque est
cum contrarietate: interdum cum
diuersitate: sæpe etiam cum conne-
xitate. Quando cum contrarietate,
quia inuicem sibi contrariantur, vt-
puta si vnus ait & alter negat, neuter
aliquid probat: & in hoc casu vere di
ci potest quòd dictum vnius eneruat
fidem alterius: exemplum est in illis
falsis testibus, qui Susannam adulte-
rij ream facere voluerunt, vt in. cap.
13.Danielis. Interdum verò cum di-
uersitate, vtputa quia singularitas te
stium est circa diuersa & penitus se-
parata, tunc sibi inuicem non abro-
gant fidem: & in hoc casu verè dici-
tur, quòd tantum probant mille te-
stes quantum vnus, cum quilibet te-
stis sit singularis & non habeat con-
testem, & ita procedit dictum Bald.
& sequacium: in. d.l. iurisiurandi. nu.
4.Sed si singularitas inuenitur in re-
bus connexis, vel in eis quæ ad eun-
dem finem tendunt, dictum vnius
coadiuuat dictum alterius: veluti si
vnus testis dicat se vidisse Petrum nu
merantem Titio centum aureos: &
alter dicat se audiuisse Titium confi-
tentem dictos centum aureos: ita
Bald. vbi sup.& Felin. in. d. c. licet ex
quadam: & benè Decius consil. 650.
& ad probandum actum indiuiduũ,
sufficit partes eius probare per testes
singulares: ideo ad probandum cele-
brationem missæ, sat est quòd singuli
testes de singulis partibus missæ testi
monium perhibeant. glo. communi-
ter recepta, in.c. nihilominus. 3. q. 9.
de qua per Feli. vbi suprà: & quando
vnus testis plus dicit in dicto suo quã
alter testis, non tamen ob id sunt cõ
trarij vel singulares. Ita Anto.in.c. 1.
7 de offi.lega. Decius consi.100. in cau
sa inquisitionis, nu.4.& 6. & quando
testes in modico sunt contrarij bene
probant. Hippol latè in.l.furem, nu.
20.ff. de sicarijs. allegando. Ant. in. c.
8 2. de regula: & quando testes non cõ
cordant in causis scientiæ, non ob id
sunt singulares, si in dictis concordãt
Sing. est dictum Innoc.in. c. qualiter
& quando, in. 2. de accusa. de quo la-
tè Lanfran. in tracta. de testi. nu. 25.
& quando testes sunt discordes & va
rij in verbis, sed in effectu & substan-
tia rei probandæ sunt concordes, nõ
dicuntur singulares: nam narrandi
diuersitas nihil penitus nocet, quan-
do idem in effectu profertur. Hoc
probat. l. qui sententiam. C. de pœ-
nis. l. quicunq;. §. idcirco. vbi Sali. C.
9 de here. c. nihil obstat narrandi diuer
sitas, de verb signi. glo. sing. in verb.
substantia veritatis, in. c. dudum de
conuers. coniuga. gloss. in. d. ca. cum
ecclesia sutrina. Bal. in.l. testium, nu.
13. C. de testi. Iaso. in. l. quæ extrinse-
cus, num. 5. ff. de verb. signi. & in. l. fi.
num. 18. C. de bono. posse. secũdum
tab. Feli. in. c. cum tn, num. 14. de te-
sti. Decius consi. 100. in causa inqui-
sitionis, num. 6. latissimè Hippoly. in
rub C. de proba. num. 356. & licet ex
probationibus minus perfectis fiat
integra probatio, quia singula quæ
non prosunt, multa collecta iuuant. l.
sancimus. C. de testa. c. cum causam,
de pro-

de proba. plene Hippol. in. d. rub. C. de proba. nume. 309. tamen quando testes sunt singulares, probatio imperfecta facta per vnum testem non coniungitur alteri probationi imperfectæ, vt fiat plena probatio. Abb. in d. c. cum causam dicit communẽ opinionem. Alexand. consi. 94. repetitis, num. 3. vol. 7. & dicit sing. Arch. in. c. nihilominus. 3. q. 9. quòd si quis vult probare se possedisse per decem annos, & vnus testis deponit de decem annis: alter verò de viginti, & alius de triginta: quod tales testes nõ probant tanquam singulares: & ibidem addit Archi. quòd si aliquis petit decem ex causa mutui, & vnus testis deponit de decem, & alter testis de quinque, quòd sunt testes singulares: & non probant de quinque, quia diuersitas summarum præsupponit diuersitatem actus. l. cum centum: vbi Bart. ff. de adimen. lega. l. 1. ff. de proba. & illud optimè intelligit & declarat Feli. in. c. licet ex quadam: nu. 2. de testi. vbi inquit quod si vnus testis deponit de auditu, & alter testis de visu, non probant quia sunt singulares, & differunt in sensu: vbi latissimè Feli. de singularitate testium, & 10. modis testes dicuntur singulares, vt optimè explicat Lanfran. Oria. in tracta. de testi. nu. 24.

SINGVLARE CCV.

SVMMARIVM.

1 *Testium examinationem in criminalibus alicui non debet iudex committere.*
2 *Nullus magis scire potest quàm iudex, quanta fides testibus sit adhibenda.*
3 *Quæ in teste consideranda sunt.*
4 *Testis qui cito respondit, præsumitur mendax.*
5 *Testis qui morosè loquitur, præsumitur dubius.*
6 *In crimine hæresis testium examinatio committi potest.*
7 *Ea quæ iudicantem oportet remirari.*

1 Testium examinationem in causa criminali, alteri iudex nõ potest committere: sed ipse testes examinare tenetur. l. 3. §. diuus: ibi, nam ipse interrogare solco. ff. de testib. l. iudices. & authent. apud eloquentissimum: vbi Bald. & Sali. & alij. C. de fide instru. glo. fin. in c. 1. de testi. cogen. glo. 3. in. c. atsi clerici de iudi. glo. pen. in. c. constitutus, de fideiusso. c. 2. vbi glo. in verbo prohibente, de iudi. lib. 6. Cle. 1. vbi glos. in verbo ciuili, de offi. delega. l. 27. in fine, tit. 16. p. 3. Bald. in. l. si qui testiũ, in prin. C. de testi. Ias. in rep. l. admonendi, nu. 212. cum sequentibus. ff. de iureiuran. Hippo. in. l. 1. nu. 10. ff. de quæstio. vsque adeò id verum est, quod consuetudo in contrarium nõ valet, vt iudex examinationem testium in causis criminalibus tabellioni, vel alteri committat: sentit glo. in c. testes. 3. q. 9. quam sequitur Feli. in c. cum causam, in primo, nu. 21. de testi. vbi ad hoc allegat Inno. & alios: & ob id iura dicunt quod probationes fiunt iudici. l. quingenta. ff. de pro-
2 bat. l. si quando. C. de testi. l. 1. C. de rebus alie. non alie. l. doce ancillam. C. de rei vendi. l. 2. C. ex quibus causis maio. nullus magis scire potest quam iudex, quanta fides testibus sit adhibenda: vt inquit. l. 3. §. 1. ff. de testi. vt
3 iudex ipsemet consideret an testes ad interrogata respondent, vel ex tempore, vel præmeditato sermone, vel qui verisimiliora deponũt, vel qua fronte, vel quo vultu, quo ve rubo-

te,qua trepidatione:cautus enim iudex omnia debet inspicere,& alia signa vultus testium. An testes sint tristes vel ridetes,vel lachrymantes,vel pallentes, nam difficile est crimen non prodere vultu:& inquit Iuuenalis Satyra.13. quos diri conscia facti mens habet attonitos, & surdo verbere cædit:& legitur in ecclesiastico c.13.cor hominis immutat faciem illius,&Prouerbiorum.c.10.pauor his qui operantur malum, & ibidem. c. 28.fugit impius nemine persequente:iustus quasi leo fortis absq; terrore erit:quod refert Bald. in. l. execution nem.num.34.C.de exten.rei iudi. & in sapientia.c.17. cum sit timida nequitia testimonium dat condemnationis,& ibidem.c.4.venerunt in cogitationem suorum peccatorum timidi,quæ omnia cautus iudex in scriptis iubeat reddi,vt dicit Innoc. in.c. quoniam contra.nume. 5. de proba. Bald.in.l. presbyteri,in prima in principio. C. de sacrosanct. ecclesi. idem & Bart.in.l.3.in princip.ff.de testi. Feli. in.cap.sicut.num.16.de re iudi. Hippoly.sing.103.incip.varietas: & in.l. eos qui diuersa.num.3.ff.de falsis:est l.regia.sing.in hoc.26.rit.16.p.3.alias iudex in sindicatu tenetur.Bald.in.l. Lucius.ff.de his qui nota.infa. & in.l. nullum post principium. C. de testi. Feli.in.d.c.quoniam contra. numer. 49.vbi latè Decius in eodem. nu. 49. & propter supradicta inquit. gl. sing. & est finalis in.c.fin.5.q.5.quòd testis
4 qui cito respondit præsumitur mendax:quam sequitur Abb.in rub.proc. decreta.in princip. idem & Anto. in c.cum causam,in primo de test. Roma.sing.445.incip.an ille:&testis qui
5 morose loquitur præsumitur dubius c.ponderet.50.d.Abb.vbi supra. nu. 2. ideo meritò vt omnia hæc iudex non ignoret vt rectè iudicet, ipsemet per se debet testes recipere, & non alteri committere: quod quidẽ fallit & speciale est in crimine hære-
6 sis,in quo testium examinatio alicui committi potest per iudices vel inquisitores fidei.ca.vt officium.§. verum de hęre.lib.6.Ioan.Nicola.de hęre. nota. 35.incip. receptissima in fine.Feli.in.ca.cum causam, in primo num.21.de testi.& vices suas inquisitores alijs possunt committere.glo. est sing.in verbo ipsorum in Cle. nolentes de hære. sequuntur Domin. & Peru.in.c.præsidentes.num.2.de heret.in.6.Franc.Squilla.de fide catho. c.39.hanc dixit communem opinionem.Iacob.Septi.in institu. catholi. cap.34.nu.15.rectius tamen arbitror quòd iudices hæreticę prauitatis regulam supra in limine positam teneant,potius quàm fallentiam & casum specialem:nam in tam graui crimine cũ multa oporteat cautela procedere,vt dicit.c.vt officium.§. 1. de hære.in.6.& iudicantem oportet cũ ctarimari, & ordinem rerum plena
7 inquisitione discutere,vt inquit.c.iudicantem.30.quæst.vltima.cap.cum Ioãnes de fide instru. c. cum clamor. vbi gloss.de testi.l. vbicunque. ff. de interro.actio.ideo periti iudices debẽt testes interrogare, de loco & de tempore,& de hora delicti,& de ætate,& colore,& vestibus,& statura delinquentium,& de alijs personis,si illic erant:& de alijs circunstantijs supra positis,vt delinquentes detegantur:& propter hæc hodie cautũ fuit in prima instructione Hispalensi. ca. 17.quam refert Iaco.Septi.in institu. catho.c.62.num.8.quòd testium examinationem alteri inquisitores non committant nisi in duobus casibus: videlicet, quãdo testes legitimè sunt impediti,& quando non decet vt inquisitor ad eos accedat.

SIN-

SINGVLARE CCVI.

TEstis qui contra aliquem testimonium protulit, si postea in articulo mortis illud reuocat, dicens falsum dixisse, priori testimonio standum est. l. si quis graui. §. si quis moriens. vbi Bart. ff. ad Sillania. Bald. in aut. si dicatur. col. 2. C. de test. Abb. & Decius in c. per tuas. de proba. Feli. in c. literas. num. 20. de præsumptio. & in c. exhibita. de homi. latè Hippo. in pract. crimi. §. restat. num. 3. quod probare videtur. l. 1. §. si quis non ab aliquo. ff. de Carbo. edicto. & c. sicut. de testi. & l. 26. & l. 30. titul. 16. par. 3. quia quod quisq; sua voce dilucidè protestatus est, in eundem casum proprio testimonio non valet infirmare. l. generaliter. C. de non nume. pecunia. c. per tuas, de proba. Hippo. sing. 257. incip. nemo audiendus est: non omnis moriens, est sanctus Ioannes Euangelista, etiam si corpus Christi accipiat, vt dicit Bart. in d. §. si quis moriens; & Iaso. in. l. 1. nume 16. ff. de eo per quem factum fue. Hippoly. in practi. crimi. §. restat. num. 11. & non semper præsumitur quòd quis dicat verum in articulo mortis. l. qui testamentum. ff. de proba. l. rationes. C. eo. tit. glo. in verb. tam graue. in. c. literas de præsumptio. & quia primum iuramentum fuit solenne: & testimonium dictum fuit cum iuramento & coram iudice: & posterius minus solenne & sine iuramento. c. tuis. de testi. Sed in causis hæreticæ prauitatis posteriori testimonio statur, tenuit Hippoly. consi. 109. audito & intellectu. num. 3 1: vbi ita consuluit: & Curci. senior consi. 69. & Iaco. Septi. in institu. catho. c. 62. num. 30. quod intelligit & declarat quando secundum dictum iuuatur aliquibus coniecturis & indicijs verisimilibus: & exprimit causam probabilem suæ reuocationis: quę omnia bene probantur in c. accusatus. §. licet. de hære. lib. 6. testis enim magis timet offendere in articulo mortis maiestatem diuinam quàm humanam, præsertim quòd nullus præsumitur maximè tempore mortis immemor suæ salutis. l. fin. C. ad. l. Iuliã. repe. c. sancimus: 1. q. 7. & in cap. in nostra. de procu. ibi, non est verisimile quòd suæ salutis obliti. notatur in glo. in c. mulieri de iureiuran. & glo. in. ca. sicut nobis de sen. ex com. alia in. d. c. literas.

SINGVLARE CCVII.

TEstis qui iam super aliqua causa fuit examinatus, & super eadem causa vel capitulo ex illa pendente iterum examinatur, ne in dicto suo variet, vel vacillet, potest se ad primũ dictum referre, vel iudici petat primam testificationem sibi exhiberi. Ita Bart. in. l. eos qui diuersa, nume. 6. ff. de falsis: allegãdo. l. si exhibuissent. §. 2. ff. de publi. dicens hoc esse optimum consilium iudici: & in. l. legata inutiliter. ff. de lega. 1. Bald. in. l. solã, num. 5. C. de testi. allegando. l. fundi Trebatiani. ff. de vsu. lega. vbi iurisco sultus Sceuola in quit, respondeo vt iam responsum est. Idem Bald. in. l. iu risiurandi, in princip. & in. l. fin. nu. 7. C. de testi. Ancharr. in cle. si. in fine, de testi. Alexand. consil 56. viso processu. col. 2. vol. 2. latè Hippo. in. l. ex libero homine, nu. 13. cum sequen. ff. de quæstio. & in. d. l. eos qui, nu. 4. Sed in crimine hæresis testes debent iterum suum dicere testimonium, non ostẽso vel exhibito priori dicto: Ita Iaco. Septi. in institu. catho. c. 62. in fine, allegando Boeriũ, decisi. 108. quod satis inhumanum meo iudicio esse arbitror: nam si longum tempus

pus esset elapsum, iam primæ attestationis testis esset penitus oblitus: cum labilis sit hominum memoria.l.2.§.si quid autem.C.de vete.iure.enu clean. c. porrectà de confir.vti.vel in uti.c.præterea.23.dist.ideo cautus testis sequatur consilium Bart. in.d.l. eos qui: quod ille dicat quòd si apparuerit aliter dixisse in alia examinatione quã hic: quòd extunc corrigit dictum suum, & illud reducit ad primum dictum: cum illo tempore melius huius rei erat memor, ne teatu periurij testis inuoluatur.

SINGVLARE CCVIII.

TEstium publicatio in crimine hæresis publicè facienda non est.c.fin.§ pen. de hære. lib.6. propter rationem ibi positam: quem tex. in hoc bene declarant Anto. & Abb. in.c.præterea.in.2.de sponsa.& Gundissaluus de Villa.de hæret.q. 14. Alphonsus Guerrero in thesauro religionis Christianę.tit.de hęre.nu.20. Ludoui.Carre.de hære. §. versa autê vice,num.10.hodie verò in prima instructione Hispalensi cautũ est, quòd depositiones testium publicentur, & earum copia detur reis, suppressis quibusdam circunstantijs, ne eorum vel accusatorum defensio pereat & Inquisitores hæreticæ prauitatis diligenter inquirant de vita & moribus testium, & eorum legalitate.

SINGVLARE CCIX.

TOrqueri nõ possunt propter delictum milites, seu decuriones, doctores, nobiles, seu patricij, qui vulgari nomine filij dalgo nuncupãtur. l.milites.l.diuo Marco.l. decuriones. C.de decurio.l.3.§.pœna militum.ff. de re mili.l.24.tit.21.p.2.l.2.tit.30.p.7.l.4.&.5.tit.2.lib.4.ordi.neq; aduocati torquentur Bart. per tex.ibi, in.l.1. C.de aduoca.diuers.iudi.bene Ias.in.l.miles, nu.9.ff.de te iudi.vsq; adeo id verum est, quòd consuetudo in contrarium, quòd nobiles torqueantur, est nullius momenti: tex.est sing.quê ibi, notat Bart.in.l.omnes indices.C. de decurio. libr. 10. quem dixit esse sing.Roma.singu.488.incip. milites: & Hippo.in.l.edictum, nume.3.ff.de quæstio. & etiam finita illa dignitate propter memoriam & vestigia pręstitæ dignitatis prædictæ personæ nõ torquentur.l.nihil.C. de quæstio. & dict.l.diuo Marco. Bart. in.l.1. C.de aduoca.diuers.iudi. Hippoly. singul. 107.incip.priuilegium dignitatis: & singul.179.incip.viget communiter: & si de facto tales personæ prohibitæ torqueri torquentur, eorum confessiones in nihilum eis præiudicant: etiam si superueniat ratihabitio.glo. est singu.in.l.pen.ff.de quæstio. quã sequitur Bald.in.l.Imperator, in.2.ff. de sta.homi.Hippolyt.in.l.edictum, num.17.ff.de quæstio. vbi alios allegat. Sed omnes prædictæ personæ prohibitæ torqueri, & aliæ ab Abb. relatæ, in cap.cum in contemplatione, de reg.iuris, & in.l.2.titul.30.par.7. possunt in crimine læsæ maiestatis, & in crimine hæresis torqueri.l.4. C.ad.l.Iuliam.maiesta.l.& si excepta.C.de male.& mathe.l.24.tit.21.p.2.Ange.in tracta.malefi.in verbo fama publica.versic.6.quæro. Otalora de nobilitate.5.parte princip. c. fin. num.4.Carrerius de hære. §. circa igitur, nu.4.Iacob. Sepri. in insti. catho. c.63.nu.26.in quo loco inquit, quòd in hoc crimine pronior esse debet iudex ad tormentum: quia occultum, & tortura fieri debet, provt in alijs delictis: & dari debet defensionis copia reo, antequam subijciatur torturæ:

ture: dat. termino intra quem inqui situs indicia purget. Bart. in. l. fin. nu. 8. ff. de quæstio. Hippoly. in. l. 1. nu. 5. ff. eod. tit. Gundissal. de hære. q. 13. in prin. vbi de materia torturæ in hoc crimine: & latissime Iaco. Septi. in insti. catho. c. 63. per totum.

SINGVLARE CCX.

TAcens etiam si sit præsens in re graui, vel in his quæ sunt magni præiudicij, non videtur consentire, sed potius dissentire. l. qui vas. §. vetare. l. si quis cum sciret. ff. de furtis. glo. in verbo electo, in cap. postulasti de iure patro. Innoc. in. c. in Genesi, de electio. gloss. & latè Feli. in. c. nonne de præsumptio. Bart. Imol. Roma. Alexand. & Ias. in. l. quæ dotis. ff. solu. matri. quia in suo in dubio non præsumitur quis præiudicare. l. cum de indebito. ff. de proba. l. si. C. arbi. tute. c. super hoc de renuncia. Sed in odiū hæreticorum videtur esse speciale, quòd tacens videatur consentire. c. 2. de hæret. vbi Abb. & Felin. & alij di cunt nota. casum in quo fauore fidei taciturnitas nocet: vnde dicit Ioan. de Imo. in cle. 1. de vsuris: & Francis. Squillacē. de fide catho. c. 25. in prin. quòd qui interrogatus de fide tacet, neque affirmat neque negat, dicitur hæreticus.

SINGVLARE. CCXI.

TRansactio licita est super crimine capitali, pœnam sanguinis irrogante. l. transigere. C. de transa. c. si quem pœnituerit. §. in omnibus. 2. q. 3. cap. fin. 5. q. 2. l. 22. titu. 1. part. 7. natura quippe dictat, vt liceat vnicuique sanguinem suum redimere. l. 2. ff. de bonis eorum qui sibi mort. consci. quæ. l. 22. in omnibus cum iure communi concordat, quòd non obstante pace, seu transactione facta cum ipso vulnerato, vel cum hæredibus occisi, iudex potest ponere pœnam ordinariam delicti. Bart. in. d. l. transigere. num. 7. Bal. in. l. 1. §. & post operis col. 1. ff. de noui. ope. nuncia. quam dixit communem opinionem Gandinus, in tracta. male. rub. de trāsa. & alijs pactis in male. col. 4. neque his obstant verba dictæ. l. 22. ibi, nō pueda recebir pena en el cuerpo: que intelligi debent, id est, propter illam transactionem, ne videatur reus transigendo delictum confiteri: iuxta. l. in omnibus criminibus. ff. de præuarica. gloss. & docto. in. d. l. transigere: non tamen negatur in dict. l. 22. quin reus possit pro delicto pœna ordinaria puniri: & iste est bonus sensus ad dictam legem regiam: quam legem latius ibi, Villalpando in sua re pet. explicat. Sed iam in regno Castellæ vsus obtinuit, quòd iudices solent. d. l. 22. interpretari, quòd nō ponatur pœna ordinaria delicti, facta concordia vel transactione cum parte: & ita est con suetudo quæ in pœnis ponendis seruanda est. glo. in. l. hodie. ff. de pœnis. glo. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui nota. infamia. Abb. in. c. inquisitionis, nu. 9. de accus. Finaliter speciale est in crimine hæreseos: quod quamuis sit crimen capitale, & pœnam sanguinis irroget, neutiquā transigere vel pacisci licet. Bald. in. l. accusationem. C. qui accusar. non poss. sequitur Purpura. in. d. l. transigere. & Iac. Septi. in instit. catho. c. 30 nu. 7. & Ioan. Nicol. de hære. nota. 8. incip. opin. dicens quòd talē offensam nemo nisi solus Deus remittere potest: ad alia verò delicta, in quibus non est licita transactio refert tres cautelas Iaso. quarum vna est, quòd fiat authoritate & licentia iudicis, vt

accu-

accusans vt calumniosus non punia tur: & accusatus pro confesso non ha beatur: & ita quotidie in practica ser uatur. l. fi. C. de abolitio. cap. fi. 5. q. 2. glo. singu. in d. §. aliàs. l. in omnibus, Gandinus, vbi supra in rub. de trans. colum. 1.

SINGVLARE CCXII.

VAsalli liberantur ab omni fide litate & obsequio suorum domi norum si ipsi domini in hæresim ma nifestam sint lapsi. c. excõmn. in. 1. §. moneatur, &. c. fi. de hæret. vbi Ioan. Andre. idem asseruit esse in seruis & libertis: neq; id recuperant quamuis ecclesiç reconcilientur, prout ibi Car di. Hosti. & Abb. tenent, & Conrad. Bru. de hære. lib. 4. c. 14. Iaco. Septi. in insti. catho. c. 22. in fine, & Alphõ. Al uarez Guer. in thesau. religionis Chri stianæ. tit. de hęre. nu. 23. & Lud. Car rer. de heret §. nunc de pœnis. nu. 30. vbi debitor etiam cum iuramento li beratur.

SINGVLARE CCXIII.

VEndere res suas hæreticis prohi bitũ est. l. Manichęos. C. de hæ re. c. excom. 1. §. credentes. de here. c. cum secundum leges. eod. tit. lib. 6. l. 4. in fine. tit. 26. p. 7. Ioan. Nico. de hæ re. nota. 48. incip. nonit, vbi aliud spe ciale ex hoc deducit: pro alijs verò de lictis aliter est. d. post contractũm. ff. de dona. l. reo criminis. ff. de solu. ne que contrahere neq; negotiationem aliquam cũ hæretico exercere licet. c. sicut. 1. de hære. quia periculosa est hæreticorum conuersatio, vt dicit di uus Paulus Epistol. 1. c. 5. ad Corin. ne que cibum cum eis esse sumendum: latè Conradus Bru. de hære. lib. 6. c. 1. & Iaco. Septi. in instit. catho. c. 11. de cõmunicatione impiorum vitanda: & est tex. sing. in. ca. inter solicitudi nes de purg. cano. ibi, in pœna autem familiaritatis illius quam cum hære: scienter habuisse dignoscitur, quòd qui conuersatur cum hæret. & est eis nimis familiaris oritur sinistra suspi tio contra eum, taliter quod sit neces saria purgatio per. d. tex. renuit Host. in summa. tit. de hære. §. qualiter de prehendatur. nu. 4. & Alphons. Alua rez Guer. in thesauro religionis Chri stianæ. tit. de hære. nu. 9. in. fin. & Al phonsus de Cast. de iusta hære. puni. lib. 2. c. 17. optimè facit tex. in. c. nulli. & in. c. repellantur. de accusa. & c. cũ in iuuentute de purga. cano. ibi ab il lius familiaritate cessando, & text. in c. quorundam relatione. 32. d. ibi. Im moderatã teneat familiaritatem, & ob id mala fama ei orta sit, quia præsu mitur quòd conuersans cum aliquo eius vitam & cõuersatione agnoscar. c. post quã. de electio. c. quodã: &. c. quanto de præsumptio. & talis præsu mitur propter mutuã & assiduã inter eos conuersationẽ, prout sacra scrip tura testatur Prouc. 13. qui cum sapiẽ tibus graditur sapiens erit, & amicus stultorũ similis efficitur: &. c. 22. Pro uerb. noli esse amicus homini iracun do, neq; ambules cum viro furioso, ne fortè discas semitas eius: & cum san cto sanctus eris, cum peruerso peruer teris: & Ecclesiasticus. c. 13. dicis per similitudinem, qui tetigerit picem in quinabitur ab ea, & qui cõmunicaue rit superbo induet superbiam: & opti mũ exemplum Saulis regis qui cum prophetis prophetabat, & cũ iniquis insaniebat, prout eius narrat historia 1. lib. Reg. c. 10. & ideò talis præsumi tur quisq; quales sunt hi, cum quibus conuersari solet: ac iuxta vulgatum prouerbium, similes cum similibus fa cillimè congregantur: similitudo est

mater

mater amoris, beneuolentię & familiaritatis: & æqualis æqualẽ delectat, vt in veteri prouer. cicada cicadæ cara, & formica formicæ. Ideo à societate & familiaritate porcũ tanquàm à peste fugiendum est: vt inquit rex. sing. in. c. & si Iudæos de Iudæis: ibi in nostrã familiaritatem admissi, nobis illã retributionem impendunt, quã mus in pera, serpens in gremio, & ignis in sinu, suis cõsueuerũt hospitibus exhibere: & c. corripiantur, in. fin. 24. q. 3. ibi, boni pastoris est separare ab ouibus sanis morbidã, & est tex. egregius literis aureis inscribẽdus in. c. resecã dæ. 24. q. 3. verba sunt diui Hieron. resecãdæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda: ne tota domus, massa, corpus, & pecora, ardeãt, corrũpantur, putrescant, & intereãt. Arrius in Alexãdria vna scintilla fuit, sed quoniam statim non fuit oppressus, per totũ orbem eius fama populata est.

SINGVLARE CCXIIII.

VXor maritum suum, nec ecõtrà propria autoritate sine iudicio ecclesiæ propter crimẽ vel aliam causam dimittere nequit. c. multorum. 35. q. 6. c. seculares. 33. quæst. 2. c. porro de diuortijs: nullus enim in propria causa ius dicere potest, vt in rub. & nigro. in. l. vnica. C. ne quis in sua causa iudicet, vel ius sibi dicat. l. Iulia. ff. de iudi. l. qui iurisdictioni. ff. de iurisd. omni. iudi. l. 9. tit. 4. par. 3.

¶ Sed fauore fidei statutum est, quòd si vxor lapsa sit in hæresim, vel econtra, & maritus remanet fidelis, potest propria authoritate ab illa recedere. c. de illa de diuortijs. Gundisf. de Villad. de hære. quæst. 15. nu. 10. quia talis mutua cohabitatio est in cõtumeliam creatoris. Hæreticorum conuersatio & habitatio nimis periculosa est. c. a. accusatus. §. ille quoq; dehęre. lib. 6. tradit Franc. Squillacen. de fide catho. c. 13. nu. 3. ideo propter familiaritatem cum hæreticis oritur sinistra suspicio, & est necessaria purgatio. cap. inter solicitudines. de purgacano. quia cum malo malus eris, & cum peruerso peruerteris. c. diffinimus. 17. q. 2. c. repellatur de accusa. & supra latissimè dictum. Sed abiurata hæresi & facta pœnitentia, cogitur ad eam maritus redire, per pœnitentiã macula iam sublata est. c. ferrum. 50. dist. c. quod autem. 32. q. 1. omittendum non est quòd fing. dixit. Rapha. Cuma. consi. 175. incip. Domina Andriola. in fin. quem sequitur Decius consi. 530. incip. viso puncto. num. 4. quòd si maritus tenet concubinam, potest vxor vel eius consanguinei petere separationem tori, & dotem repetere: & lucratur donationem propter nuptias, quod est satis notãdum, ad quod est tex. vbi docentes, in. c. si. de adulterijs.

SINGVLARE CCXV.

VXor hæretica non gaudet priuilegijs concessis mulieribus dotatis, de quibus in. l. 1. & l. assiduis. C. qui potio. in pig. habe. vt habetur in. l. 1. & in aut. item priuilegiũ. C. de hæreti. Archi in cap. 1. 4. quæstion. 1. Bald. in rub. de priuil. doti. & Balbus. de dote. 11. parte. 3. membro. differentia. 21. Carrerius. de hære. §. nunc, de pœnis. numero. 9. vbi affirmat idem esse de beneficio Velleiani, & de Macedoniano, respectu filij familias hæretici, ideo sub hoc singulari multa in hoc crimine singularia referuntur.

FINIS.

SALMANTICAE.
Ex officina Ildefonsi à Terranoua & Neyla.
M. D. LXXXI.

INDEX OMNIVM RERVM, QVÆ IN HAC EPITOME continentur, ordine Alphabetico distributus.

A. 1. Columnam. b. 2. notat.

A.

Ii   Alere

Alendi.

B.

C.

Facta

F.

L.

Legiti-

M.

Natura-

O.

P.

Q.

Spurius

T.

FINIS.

INDEX TRACTATVS DE HAERETICIS ORDIne alphabetico distributus.

A.1.Columnam. b.2. notat.

Ll Bona

C.

D.

E.

Legum

M.

N.

O.

P.

V.

FINIS.

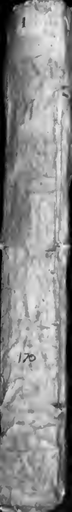
170